CARACCIOLO

Sermones

quadragesimales

190 I 108
72

I-72

UNIVERSIDAD Y PROVA.
BIBLIOTECA.
DE ZARAGOZA.

naturam . Et ix.ethi.boni opacio ſtudioſa delectabilis eſt ſecundum
ſe ipſam.ꝛ tulius in libro de ſenectute.Cōſcia bñ acte vite multorum
qꝫ benefactoꝝ recordacio iocūdiſſima eſt. ¶ Scda vtilitas pueniens
ex bono qꝫ fit in peccato mortali dicit̄ ſatiſfactio Per illud qd̄ ſatiſ-
fit p̄ceptis dei et ecclie et inobediencie peccatū vitat̄. Nā ſi q̄s in pec
cato mortali exn̄s tenet̄ officium diuinū dr̄e ſi illud omittit mortali-
ter peccat ſi vero illud p ſoluit ſatiſfacit p̄cepto. Sicut eciam ſi laicus
obligatur diebus feſtiuis audire miſſam licet in peccato ſit ſi illaꝫ ex
contemptu omittat aliud peccatum mortale incurrit. ¶ Si vero au
diat p̄ceptū impleuit ꝛ ſic de reliquis eſt dicendum. ¶ Tercia vtili-
tas dicitur diminucio. Valet bonū ī peccato mortali factū ad diminu
cōnem temporalis pene. Merent̄ ſiquidē peccatores qn̄qꝫ nō ſolum
puniri eternaliter ſꝫ tpal̄r flagellari. Sed pꝑter bona que faciūt deus
temporalis pene mittigat ſeueritatem. Qd̄ putamus eſſe ſodomitas
vſurarios ꝛ ſacrilogos homicidas piuros blaſphemos ꝛ ſceleratiſſi-
mos homines quos niſi ſeruarēt bona que faciunt exterminaret de
terra potentiſſimus deus ſed eos ſuffert eos tolerat eiſqꝫ que mala ī
preſenti vita merentur ſuſpendit. Ideo quantomagis quis voluntatē
ſuam ſentit ad pniaꝫ minus diſpoſitam tāto magis conari debet face
re aliquod bonū vt ſic ſaltem vitare poſſit terribilia iudica dei.
¶ Quarta vtilitas dr̄ augmētacōis. Ad auget ſiqdem deus his q̄ in
peccato mortali aliq̄ ſua precepta ſeruare contēdunt tpalia bona qbꝫ
dat ſalubrem aerē fertibiles agros armenta fecunda vberes fructus
letam familiā amicoꝝ copiam ſanitatis leticiam honoris excellenciaꝫ
ꝛ alia ſimilia. Propterea dicit. deus peccatoribus oībꝫ illud yſaie. i.
Si volueritis. ſ. adhuc in peccato exn̄tes benefacere ꝛ audieritis me
bona terre cōedetis. ¶ Quinta vtilitas dicitur liberacionis. Liberat
pfecto bonū a peccatoribus opatū a poteſtate dyabolica. Quanto eī
q̄s magis peccatis habūdat tāto maiorē auctoritatē ſūit diabolꝰ ꝯtra
eū ꝛ ſcdꝫ mltitudinē peccatoꝝ ita iuſto dei iudicio pmittīt vexare et
moleſtare malos animā ꝛ corpus ſimul qn̄qꝫ ledendo. Sed cū inter
tot peccata inſerit̄ aliqd̄ opꝰ bonū piiſſimus deus reſtringit audaciē
eius. tanꝙ̄ magna eſt opis boni vis eciam in peccatoribus vt non ſo-
lum dyabolo reſiſtere ſed illum vincere valeat et expugnare. Eſt de h̄
exēplū grego. in dyalet. li. de iudeo illo nō baptiſato q̄ nocturno tem
pore exn̄s ſub quodam antiquo tecto ꝛ in heremo ſito ydolis. ꝯſecra-
to ſigno crucis tm̄ cōmunitꝰ demones omnes qui ibidem ꝯuenerāt
terruit atqꝫ fugauit. cui demones ip̄i pꝑter ſignum crucis tantū nul
lam moleſtiam inferre potuerunt. ¶ Sexta vtilitas dicitur diſpoſicio
Valet adhuc bonum factum a peccatoribus vt magis diſpoſiti ſint
ad ſuſcipiendam graciam dei vocātis ꝛ eos illuſtrantis ad penitenciā
Vnde de eo qui non eſt paratus peccata dimittere. Gregorius ait de
pe di. v. in. c. ſalſas. ¶ Nec tamen deſperet et interim quicquid boni
poterit facere hortamur vt faciat vt omnipotens deus cor illius illu

ſtret ad penitenciam·Vnde Alex·in·iiii·volumine ſumme conſulit hiſ
qui non ſunt parati ſua peccata relinquere vt ſemel in anno ſcḋm ec-
cleſie ſtatutū ſacerdoti ſe repreſentent eiq; dicāt·Ora ꝑ me ad deū pa
ter quia tale peccatū habeo qḋ dimittere non ꝓpono·Ex h̄ inquit ipſe
poſſibile eſſet vt qui credebat ꝓpoſitū malū mutare non poſſe tantā
a deo aſſequat̄ grāʒ vt mutet̄ in alteꝝ virū ⁊ de non cōtrito fiat cō-
trit9·Sic ⁊ Ric·in·iiii·di·xx·cū querit An valeant exn̄tibus in mor-
tali indulgēcie ſacre et relaxaciones q̄s facit eccleſia· Rn̄dit ꝙ q̄uis
non poſſit fieri remiſſio pene manēte culpa ⁊ ex ꝯſeq̄nti exn̄tes im-
mortali indulgēciam non conſequant̄ tn̄ ſi faciūt illud qḋ ꝯtinet̄ i for
ma indulgēcie prudenter faciūt qꝛ bona facta immortali peccato pec
catorū de ꝯgruo diſponunt ad pn̄iaʒ ⁊ illa mediāte ad ſuſcepcionem
grē ⁊ remiſſionis peccatoꝝ per diuinam miaʒ hec·Ric· Et qḋ ipſe
doctiſſime loquit̄·Marie egypciace peccatricis exēplū roborat et con
firmat·Que ex alexandria vbi·xvii·annis libidini publice deſeruierat
diſceſſit vt iret ieroſolimā cum his qui ibant ad adorandum crucem
chriſti non eo propoſito vt a turpitudine ſua deſiſteret ſed tantum vt
modicū illud bonum ipſa cum aliis oparet̄ in itinere nauigādo nau
tis ſuum corpus ꝓſtituit·Cum tādem ieroſolimā aduemſſet terq; tēp
tans ingredi templū ⁊ tanq̄ meretrix repulſam paſſa a dn̄o tacta ſe
ꝯuertit ad lacrimas peccata deflere cepit que iaʒ cognoſcebat illa ab
horrebat illa deteſtabat̄ illa ampli9 non ꝓſequi ꝯfirmabat clamabat
ad dominum·Miſerere mei qꝛ peccaui nimis·Clamabat ad virgineʒ
matrem·Succurre ⁊ tu michi clementiſſima genitrix dei· Ecce iam
tercio ingredi volui eccleſiam vt adorarē crucem filii tui in q̄ pepen-
dit ꝑ me peccatrice ⁊ viliter vt mereor eiecta ſum·Succurre tu mihi
o fons pietatis·o mīe ſpeclm̄·Et audiuit vocem de celo dicentē ſibi·
Si trāſieris iordanē ſalua eris·Qua voce confortata iteꝝ ad eccleſiaʒ
acceſſit ac eam libere intrauit abſq; ꝯtradictione ⁊ cū lacrimis et cō-
punctione cordis de oſculata cruce foras ꝓdiit affuitq; illi ꝑſona q̄-
dam venerabil' tot nūmos illi afferens quot ad tres panes emendos
ſufficere potuere·Quibus emptis deſerta trans iordanem peciit· Ibi
xvii·annis oracioni ꝯtemplacioni ⁊ deuocioni inſiſtens tres tātū il-
los panes ꝯſumpſit·Multiplicabant̄ ſiq̄deʒ ex miracło dei ita ꝙ toto
illo tp̄e illam cibarūt·ibi eciaʒ·xvii·aliis ānis ſupuixit ſine cibo ⁊ po
tu grā dei ⁊ cibo celeſti recreata·ibi abbatē Zoſimaʒ deſerta per cur
rentem ſpū ꝓphetico nouit nomine ꝓprio eū vocauit bn̄dictionē ab
eo peciit ⁊ vitā ſuā illi reuelauit poſtulauitq; vt ſancto dn̄ice reſur-
rectōis die ad ripā iordanis ſanctiſſimū ſacramentū dn̄i ferret ibiq;
illam expectaret·Diſtabat locus ille a iordanis fluīe ꝑ dietas·xxx·
Receſſit zoſimas fecitq; q̄ maria hūilit̄ pecierat·et ipſa die paſce ſtās
in ripa iordanis vidit eam venientem ⁊ facto crucis ſigno ſuper a-
quam ſiccis pedibus ambulantem·Et cum ꝑueniſſet ad eum reueren
tiſſime cōmunione ſuſcepta per eandem viam rediit ad locum vnde

receſſerat. Eadem enim die per angelos deportata fuit p omne ſpacium illud quo diſtabat locus ad quē rediit a iordane. Sequenti vero anno ad locum illū Zoſimas puenit viditqȝ in terram. Mariam iacētem corpuſqȝ ei9 examine ad caput vero ſcripturam quadā dicentem Sepili Zoſima marie corpuſculū que die paſce q̄ a te ſacramētū venerabile ſuſcepit migrauit ad dñm. Intellexitqȝ ꝙ nō niſi angeli portauerāt eam qñ p. xxx. dietas vna die iter pfecit. ⁊ cum de ſepultura ei9 ſollicitus Zoſimas cogitaret nec haberet modum effodiendi terrā vidit leonem ferociſſimū ad ſe gradientē q̄ fortiter cepit fodere ſepultureqȝ locū ꝯueniētiſſime pparauit. in qua recōdito corpore ſancte leo viam ſuā tenuit ⁊ Zoſimas ad ſuam cellā rediit in dño conſolatus.

O admirabilis bonitas pr̄is noſtri dei que nō reſpicit peccata hominū cū redeūt ad penitenciā. Nō negligit eciā peccatores ad pñiam illuſtrare ſi ⁊ ipi bonis opibus ſe adiuuare voluerint. Septima vtilitas dr ꝯtinuacō. Valet bonū in peccato mortali factū ad ꝯtinuādū ⁊ pſeuerandū in bona vita. Facilius enim pōt pſeuerare in bono qui bñfacere ꝯſueuit ꝙ̄ q̄ bñfacere nūꝙ̄ didicit ſicut diffuſius dixi in tractatu de v̄tutibus ſermone. i. capi. ii. Hīnc ſapiēs eccleſiaſt. xii. c. ait. Non eſt ei bene qui aſſidu9 ē in malo. Octaua vtilitas dr alleuiacio. Poſito eñ ꝙ q̄s in peccato mortali faciens bonū pter ſuā in pñiaȝ eſſet dānatus v̄tute illius boni penā forci9 ſubſtineret leuiorqȝ ei fieret. Vnde augu. in ench. ait. Tale bonū facit vt tolerabilior fiat dānacio. Nona vtilitas dr glorificacio. nā ſi peccator p pñiaȝ moriat̄ in ſtatu ſalutis et p illaȝ obtineat vnū tantū gradū beatitudinis in eo gradu erit cū ampliori gaudio accñtali pter bonū qd̄ in peccato mortali fecit ꝙ̄ ſi illud omiſiſſet. Animent̄ ergo omnes ⁊ iuſti et peccatores ad opa bona pter q̄ piiſſim9 de9 puocat̄ ⁊ ipſe eciā peccatores eq̄nimiter ferre eiſqȝ ſua beneficia innumera impartiri largiēs h̄ graȝ ⁊ in futuro gl'iaȝ ī q̄ viuit ⁊ regnat p infinita ſclo͡ꝝ ſcl'a Amen.

¶ Feria tercia p9 dñicā in ſeptuageſima de his q̄ mouere habent penitentes ad obediendū deo ⁊ qualit̄ oēs hōies ſtudere debent ad ſeruādum p̄cepta altiſſimi. ¶ Sermo. iii.

Multi ſunt vocati pauci vero electi. iteꝝ vbi ſupra. Data ē ab opti deo ſuo digito ꝯſcripta lex mandatoꝝ ad que obſeruāda oēs hōies ꝯuocauit. Sȝ pauciſſimi repiunt̄. qui vt decet taȝ excelſo et glorioſiſſimo dño obedire velint nec recte excuſare ſe pñt diuinorum preceptorum tranſgreſſores quos oēs voces ſcripturarum excitant et inuitant ad obedienciam dei. Et quia vt premiſſum eſt in ſermone precedenti merces eterne vite non datur niſi ſeruantibus dei mandata. Idcirco in hoc ſermone de his que merito inducunt nos ad ferendum iugum obediencie diuine ero dicturus vt ſic hi qui ad penitenciam redire diſponunt magis animentur ad exequenda opera bona et eſſe valeant de numero illorum paucorum qui electi erunt. Notabimus ergo tria eſſe illa que nos ad dei

obedienciam p̄cipue et principaliter debent animare·

¶ Primū ē legis excellēcia
¶ Scd̄m dei reuerencia
Terciū obie efficacia

¶ De excellēcia moſayce legis ⁊ q̄re non ſeruant̄ a nobis niſi quo ad p̄cepta mora- lia· Capl̄m·i·

Primū qd̄ nos aīare et inducere deb; ad obiā; dei dr̄ legis ex- cellencia· Nam mandat̄ q̄de; nobis et iniungit̄ ſeruare lege; excellentiſſimā ↄtinente; p̄cepta v̄tutū vt dicit Alex· de ales in ·iii· volūie ſūme· S; p clariori intelligēcia hui9 ptis tria erunt du- bia declarāda· Primū vtꝝ lex diuinoꝝ p̄ceptorum ſit a bono deo da- ta· Scd̄m vtꝝ lex moyſi ſit a nobis ↄuenienter obſeruata· Tercium vtrū in p̄ceptis decalogi ſit regula ſalutis ſufficienter aſſignata·

¶ Primū dubiū declarādū vtꝝ lex diuinoꝝ p̄ceptoꝝ ſit a bono deo data quia lex illa eſt ea quā moyſes dux populi hebreoꝝ tulit ⁊ pro- mulgauit· Et ſtatim offerūt ſe heretici aſſerētes illam legem eſſe non a deo ſ; a principe tenebraꝝ· Et arguebāt ſcd̄m ꝙ Augu· dicit in li° ↄtra aduerſarium legis ⁊ pphetaꝝ dicētes· Dei pfecta ſunt opera· S; lex moyſi erat impfecta· Hebre· vii· nichil ad pfectum adduxit lex Ergo non erat opus dei· S; ſanctus Tho· i· ii· q· xcviii· reſpondit· Qd̄ lex illa p illo tempore bona erat et optima licet impfecta ſit re- ſpectu temporis euāgelii et legis gr̄e· Qd̄ autem fuerit a bono deo p- batur tripliciter· Primo ex moyſi ſanctitate· Scd̄o ex xp̄i auctoritate Tercio ex legis bonitate· ¶ Primo pbat̄ ex moyſi ſanctitate· Ipſe e quidem legiſlator ſanctiſſimus ⁊ amicus dei fuit amator veritatis et iuſticie ſanctior · Nūma pompilio qui ſecundum yſidoꝝ· vi· ethimol· leges dedit romanis ⁊ foroneo qui grecis ⁊ Mercurio thermegiſto qui egypciis et ip̄o Ligurgo qui leges tulit lacedemoniis de quibus omnibus eſt· c· Moyſes· di· vii· decretorum· De ſanctitate vero moyſi loquitur ſapiēs eccleſiaſt· xlv· cum de eo dicit · Dilect9 deo ⁊ hōibus cui9 memoria in bn̄dictōe eſt· Sile; illū fecit in gl̄ia ſanctoꝝ ⁊ mag- nificauit eū in timore inimicoꝝ et in verbis ſuis monſtra placauit· Gl̄ificauit eum in ↄſpectu regum ⁊ iuxit illum coram populo ſuo ⁊ oſtendit illi gloriam ſuam· In fide et leuitate ipſius ſanctum fecit il- lum ⁊ elegit eum ex omni carne· Audiuit· enim vocem ipſius et in- duxit illum in nube· ⁊ dedit illi cor ad precepta ⁊ legē vite et diſcipli- ne· Et numeri· xii· c· de eo dicit̄· erat moyſes vir mitiſſim9 ſup omēs homines qui morabant̄ in terra· Et exo· xxxiiii· recitatur hyſtoria q̄li- ter moyſes ieiunando· xl· dies· xl· noctes legem accepit a dn̄o· et actu- um· vii· Stephanus leuita accuſātibus eum quaſi male ſenſiſſ; de le- ge ⁊ de moyſe reſpondebat· di· Moyſes fuit gratus deo et eruditus i omni ſapiencia egypciorum potens in verbo ⁊ in opib; ſuis ⁊ infra Hic eſt moyſes de quo dixit de9 filiis iſrl̄· pph̄; vobis ſuſcitauit de- frib; v̄ris tāq̄ meip̄; audiet ⁊ infra accepiſtis legē in diſpōicōe ange- loꝝ· ⁊ gal̄· iii· apl̄us inq̄t· Lex data ē p anglos in manu mediatoris· ſcd̄o pbat̄ ꝙ lex moyſi a bono deo fuerit data ex xp̄i auctoritate· Nā

math·v·dixit·Non veni ſoluere legem ſʒ adimplere · Si igitur fuiſſet
lex a principe tenebraꝝ non impleuiſſet eaʒ· Et luce·ii·dr· Poſtq̄ im
pleti ſunt dies purgacōis marie ſcd̄ʒ legeʒ moyſi tulerūt illū ī irlēm
vt ſiſterēt euʒ dn̄o ſicut ſcriptū ē ī lege dn̄i·Et luce· xvi·Hn̄t moyſē
et pphas audiāt illos·et luce·vlt̄ ·c·Neceſſe ē ipleri oīa q̄ ſcripta ſūt
in lege moyſi et pphis et pſalmis de me·Et apoſtoli ſciētes volūtatē
xp̄i de lege moyſi eis p̄dicata illā ꝯmendarunt ·Vnde paulus ad ro·
vii·ait·Lex quidem ſancta ⁊ mandatū ſanctū eſt·Et·i· thi·i·Scimus
autē q2 bona eſt lex ſi quis ea iuſte vtat̄·Tercio pbatur ꝙ lex fuerit
bona ex legis bonitate q2 lex illa hoīes ordīabat ad bonū illud p̄cipi
ēdo ⁊ malū phibēdo·Nō eī dyabol9 legē tuliſſet p quā hoīes fierēt
boni ⁊ dyabolus ip̄e eſſet confundendus· ¶Secundum dubiū decla-
randum erat·Vtrum lex moyſi ſit a nobis conueniēter obſeruata·et
videt̄ ꝙ nō q2 nos illius legis ſum9 manifeſtiſſime violatores ·Naʒ
in lege illa mlta dant̄ p̄cepta que non obſeruant̄ a nobis vtputa p̄ce
ptū de ſanctificacione ſabbati exo·xx·De celebracione ſenophegie pa
ſce pentecoſtes et de eſu agni paſcalis· de lapidacione filii inobediētis
mulieris adultere et violantis ſabbatum ac de aliis omnibus de qui-
bus habet̄ in li·leuit̄·numeroꝝ et exodi in pluribus caplis·Si lex il-
la bona erat ⁊ xp̄s illā ipleuit ea faciēs q̄ ⁊ iudei faciūt pſeueranter
quō poſſunt ea xp̄iani dimittere abſq3 peccato·Ad hanc difficultateʒ
ego reſpōdeo ſcd̄m Alex·de ales in·iii·volūie ſumme· et tho·i·ii·q
xcix·Qd̄ in lege moyſi tria erant genera p̄ceptoꝝ·Judicialiū·Cerimo
nialium·Moralium·Primo in lege illa erāt p̄cepta iudicialia quibus
plectebant̄ delinq̄ntes et puniebant̄ rei·Sed ſeueritas taliū p̄ceptoꝝ
finem habuit in aduentu iheſu xp̄i redemptoris p quē facta eſt pax i
ter deū ⁊ hoīes peccatores·Ex h̄ inq̄t Hiero·ad Damaſum papaʒ
de filio pdigo·Lex q̄ppe iuſticie tenax clemēciaʒ nō habebat ſed q̄cū-
q3 adulter fraudator homicida ⁊vt breuit̄ dicā mortali crimīe detine
bat̄ nulla venia penitēcia laxabat̄ a crimīe oculum pro oclo dentem
p dente aiaʒ p aīa iubebat̄ exſoluere·Sʒ miſit de9 filiū ſuū natum ex
muliere factū ſub lege q̄ auſteritatē legis euāgelii gr̄a tēperauit·
Vn̄ aplus eccliis ſcribēs·Gr̄a inq̄t vobis et pax a deo pr̄e ⁊ dn̄o ihu
xp̄o gr̄a q̄ nō ex merito retributa ē ſʒ ex donāte ꝯceſſa · Pax vero q̄
deo reconciliati ſumus habentes ppiciatorem dn̄m nr̄m iheſum xp̄m
et ip̄e eſt ppiciacio p peccatis nr̄is·hec ille·Jdeo dicēdū ꝙ p xp̄m do-
minū liberati ſumus ab onere iudicialium p̄ceptorum ⁊ a timore pe
naꝝ legis q̄ non obligabat q̄ntū ad hoc niſi vſq3 quo xp̄s veniſſet q̄
adultere dixit·Joh·viii·c·nec ego te ꝯdemnabo· Vade ⁊ ampli9 noli
peccare·Scd̄o in lege erāt p̄cepta cerimonialia d̄ q̄b3 ſcribit̄ exo·xviii
c·eſto populo in his que ad deū ſunt oſ̄deſq3 ei cerimonias et ritū co
lendi·hic precepta continebant omnia ad dei cultum pertinencia de q̄
bus in tractatu de legibus deo dante tractabo diſtincte· Jdeo nunc
ſufficit declarare quare illa obſeruare pretermittimus · Et dico quia

B. D. L. V. Z.

id facimus racionabiliter et abſqꝫ peccato quoniam omnes cerimoīe veteris legis vmbra erant et figura eoꝝ que p xp̄m erant gerenda · Jdeo adueniente veritate ceſſat figura · Vnde ꝛ apl'us ad hebre·x· dicebat·Vmbrā habens lex futurorum bonoꝝ nō ipſam imaginē re tū·vmbra ſiqdem min9 eſt q̄ imago tanq̄ imago ptineat ad nouam legem vmbra ad veterē·Et iteꝝ col'·ii·Nemo vos iudicet ī cibo aut in potu aut in parte diei feſti aut neomenie aut ſabbatorum que ſunt vmbra futuroꝝ·Et augu·in·vii·li·de ci·dei·c·xxxii·de hac re ſic pulchre loq̄tur·Omnes em̄ non ſolum pphie que in verbis ſunt nec tantū p̄cepta vite q̄ mores hoīm pietatēqꝫ ꝯformāt atqꝫ illis lr̄is continent·reꝝ eciam ſacra ſacerdocia tabernaculū ſiue templū cerimonie ꝛ dies feſti et oīa alia que ad eam religionem ptinent que deo debet ꝛ grece pprie latria dicit̄ ea ſignificarūt et pnunciarūt que ppt̄ eternam vitam fidelium impleta in xp̄o credim9 impleri cernim9 ꝛ implenda ꝯfidimus·hec ille·Sꝫ ꝯtra arguere poſſumus·Quia cerimonie veteris legis nō ceſſauerūt in xp̄i aduentu·Primo qr baruch·iiii· dicit̄·Hic eſt liber mādatoꝝ dei et lex que eſt in eternum·Sꝫ ad legē ptinebant cerimonie·ergo durature erāt in eternū·Scd̄o qr oblacō leproſi mundati ad legis cerimonias ptinet·Sed eciam in euāgelio p̄cipit̄ leproſo mundato vt hm̄oi oblaciones offerat·ergo cerimonie legis veteris non ceſſauerunt chriſto veniente·Tercio obicitur ex eo q circumciſio erat inſtituta in ſignum fidei habrae obſeruacio autem ſabbati ad recolendum beneficiū creacōis et alie ſollēnitates legis ad recolendum alia dei beneficia·Sed fides habrae eſt ſemper immittāda eciam a nobis ꝛ beneficium creacionis et alia dei beneficia ſemp ſunt recolenda·ergo ad minus circūciſio ꝛ ſollennitates legis ceſſare nō debuerūt·Reſponſio ad hec omnia ſecundum·Tho·i·ii·q·c·iii·
Ad primū q lex vetus dr eſſe in eternum ſecundū moralia q̄dē ſimpliciter ꝛ abſolute·ſecundū cerimonialia vero quantum ad veritatem p ea figuratam·Ad ſecundū dicendū·Qd miſterium redempcionis humani generis ꝯpletū fuit in paſſione xp̄i· Vn̄ tūc dn̄s dixit·Cōſumatū eſt·Joh·xix·Jō tūc totalr̄ debuere ceſſare legalia iam veritate eoꝝ conſumatum in cuius ſignum in paſſione xp̄i velum templi ſciſſum eſt math·xxvii·Et ideo ante paſſionem chriſto predicante et miracula faciente currebat lex et euangelium·quia iam miſterium xp̄i erat inchoatum ſꝫ non dū ꝯſumatū·Et pp̄ter hoc mandauit dn̄s ante paſſionem ſuam leproſo vt legales cerimonias obſeruare·Poſt paſſionē vero chriſti vſqꝫ ad tempus euāgelii diuulgati legalia cum euangelio currebant non de neceſſitate ſed ex quadam congruitate ne ſcandalizarentur iudei·Jdeo paulus circumcidit thimotheum q̄ ex matre iudea erat·Titum vero quia ſimpliciter erat gentilis circūcidere noluit vt in circumciſione thimothei oſtenderet ſacramenta legalia nō debere damnari·et in hoc q titum circumcidere noluit oſtenderet ea non eſſe neceſſaria·Poſt diuulgatū autē euāgelium ſunt oīa p̄hibita

gaudiū ex ſalute peccatoꝝ qꝛ de pluribꝫ gaudēt ſcđꝫ ꝙ pl'es ſaluanť
Si aūt loquamur de cremento gaudii q̄ntū ad intencionem ſic eſt di-
ſtinguēdū. Nā gaudiū duplex ē. Quoddā eſt gaudiū ī quo ꝯſiſtit p̄mi
um ſubſtāciale ⁊ illud ē gaudiū de bono increato qđ angel9 hꝫ đ deo
⁊ eſt in deo. Eſt iteꝝ gaudiū quoddā accidētale ⁊ illud ē gaudiū qđ ā
gel9 hꝫ de bono creato ſiue ꝓp̄o ſiue alieno. De hui9 vero gaudii au
gmento triplex fuit opinio. Prima eoꝝ qui dixerūt. Qđ in anglis bea
tis accreſcit vtrūqꝫ gaudiū intēſiue qꝛ nondum ſunt ꝑfecte beati q̄ꝯ-
uis ſint ꝯfirmati in grā. Sꝫ h̄ opinio fl'a eſt qm̄ ꝑfecta beatitudo in-
uiſione conſiſtit diuine eſſencie. Et math. xviii. dr̄. Angeli eoꝝ ſemper
vident faciem p̄ris mei q̄ in celis eſt. Secunda opinio fuit eorum qui
dixerunt ꝙ neutꝝ gaudiū creſcat in anglis intēſiue ſꝫ ſolū extenſiue
ſicut caritas eoꝝ non eſt maior q̄ fuit abinicio q̄uis plures nunc di
ligant q̄ tūc. Sꝫ iſtud non videť ꝓbabile qꝛ ſi angelis accreſcit mate-
ria gaudii accreſcit ⁊ ipſum gaudiū. Tercia opinio catholica ⁊ ſecu
ra eſt eoꝝ q̄ tenēt ꝙ in aglis nullo modo accreſcit gaudiū in quo cō
ſiſtit premiū eſſenciale quia quantū ad illud ꝑfecte ſūt beati. Sꝫ gau-
dium in quo ꝯſiſtit premiū accidētale accreſcere pōt nō ſolū extēſiue
veꝝ eciā intēſiue et rōe boni ꝓp̄i ⁊ rōe boni ꝯiuncti quia miniſtran
do aliis bona opa faciunt in q̄bꝫ p̄miū accidentale merenť ⁊ qꝛ eciam
ꝯciues ſuos ad beatitudinē ꝓducūt ſup q̄bꝫ ꝯgratulāť. O q̄ vigilan-
ter itaqꝫ atqꝫ ſollicite debent curare peccatores miſeri de ſuis peccatis
p̄niaꝫ facere quos expectant oēs anglici chori quos inuitant angeli
ad ꝑadiſi delicias. Venite inquīt o peccatores fetidi. Venite ad poſſi-
dendam ciuitatē oīm bonoꝝ vbertate refertiſſimaꝫ. Venite ꝑ ſanctaꝫ
p̄niaꝫ ad cenā magni dei. Quid queritur male opando cū tenebrarum
principe. Quid cū ꝯmercio demonū. Quale p̄miū de peccatis et malis
ꝯmiſſis ſpectare poteſtis. Stipendia inq̄t apl'us peccati mors eſt. Ro.
vi. Nra ſit vobis grata ſocietas vt ſil' couiuamus in feliciſſimo regno
dei. O peccatores duri. O peccatores obſtinati. Vos exſpectamus vt a
gať p̄niaꝫ q̄ tm̄ placꝫ deo nr̄o vt ⁊ nos velit eciaꝫ in vr̄a ꝯuerſione le
tiſſimos fieri atqꝫ iocundos.

Qđ de9 eciā in eccl'ia militāti exaltat ⁊ ſublimat ad dignitates ſpi
rituales peccatores ſi reuertanť ad p̄niaꝫ. Capl'm. iii.

T Ercius effectus qui ꝯſequiť ꝯuerſionem peccatoris dr̄ pecca
toꝝ exaltacō. Voluit quidē de9 oſ̄ndere q̄ gratū ſibi eſt cum
peccatores ad p̄niaꝫ ꝯuertunť eos miꝝ immodū ſublimando
⁊ exaltando in vtraqꝫ eccl'ia militanti. ſ. et triumphāti. Et licꝫ ſcđꝫ ri-
gorem diſcipline q̄nqꝫ factū vt ab eccliaſticis dignitatibus ꝓpter cri-
mina nonnulli caderēt ad quas eciā p9 pactā p̄niaꝫ nō liceret redire
vt ſcribiť. l. d. c. Vt ꝯſtitueret ⁊ c. Si lapſis ⁊ c. q̄ ſel' ⁊ c. p̄ſpiterū ⁊
c. Miror ⁊ c. Clericū ⁊ c. Clerici ⁊ c. Si eps. Verūtm̄ hoc nō dr̄ ex de
ſperacione indulgencie. Quinimo inuenti ſunt q̄ pl'es qui poſt lapſū
per penitenciam reſtituti ſunt ad ſpirituales ordines et eccleſiaſticas

dignitates·fuit princeps apl'oꝝ petrus reſtitut9 p pñiaꝫ ab apoſtola
tū ⁊ principatū apl'oꝝ nō obſtāte p̄cedenti peccato ſicut ſcribit·l·di·c·
pōderet ⁊·c·ɔſiderand' ⁊·c·fidel'r in·c·vero Si poſt ordinacioneꝫ·§·Si
cōtra·alia peccatoꝝ peniteciū inducunt exēpla·dr enim ibi ſic· Ma-
ria ſoror aaron poſtq̄ lepra pcuſſa eſt qr in moyſen murmurauerat
acta pñia a peccato mūdata ē ⁊ p̄ſtinā gr̄aꝫ pphandi recepit·Aaron
p9 ɔflatū vitl'uꝫ i ſummū ſacerdotē ɔſecrat9 ē·dauid p9 adulteriuꝫ ⁊
hōicidiū pphie ſpūm recepit ⁊ in ppo gradu pmāſit· achab q̄ꝫ poſt
mortē naboth viri ſanctiſſimi p pñiaꝫ humiliat9 in regia ſede remāſit·
⁊ vt p̄tereamus m'lta exēpla veteris teſtamēti·petr9 negauit xp̄ꝫ et p9
ea princeps apl'oꝝ factus eſt·paul9 ſtephanū lapidauit et tñ a deo i
apl'uꝫ eſt electus·multi q̄ꝫ ab hereſi ad vnitatē fidei catholice reuer-
tētes in ſuis ordinibꝫ ſunt recepti·alii vero ad ep̄alem eciā gradū ſunt
pmoti vtpote·aug9·⁊ alii plimi·h̄ ibi·Verūtñ inter oēs peccatores p
pñiaꝫ reſtitutos ad p̄cedentes grad9 ſiue ad alios aliquos de nouo e
is collatos efficaciorē nobis fiduciā ⁊ animū p̄ſtant tres illi neq̄ſſimi
viri paul9 ſupbiſſim9 dauid luxurioſiſſim9·math9 vero cupidiſſim9
⁊ auarus·hoꝝ tñ voces magis q̄ alioꝝ voluit ſpirit9 ſanctus in ec
cleſia reſonare·Licet eñ ſcripſerit euāgelia iohannes· lucas ⁊ mar-
cus tñ freq̄nci9 legit euāgeliū ſcd̄m mattheū·⁊ licet inueniāt pſal·ali
orū m'ltoꝝ nō ſolū illi quos dauid cecinit tñ eccleſia illos dauid ſepi
us decātat·licꝫ eciaꝫ petr9 iacobꝫ et iohes ac iudas thadus ſuas epl'al
canonicas ſcripſerint tñ epl'e pauli magis in diuinis officiis habent
in vſu·qd ideo factū eē credendū ē vt oēs pcipiant q̄ cara deo ſit cō
uerſio peccatoꝝ quos tā ſublimit p pñiaꝫ in eccl'ia ſua dignat9 ē ex
altare·q̄nta aūt erit taliū i regno celoꝝ gl'ia a redēptore mihi dictū ē
Math·xxi·meretrices inq̄t ⁊ publicani p̄cedent in regno celoꝝ· ⁊ h̄
exēplo mr̄atū ē in tharſi meretrice pulchrima et formoſa q̄ poſtq̄ m'l
toꝝ aīas illaq̄auerat dediſſetq꜠ m'ltis occaſionē ſeipos interficiēdi ac-
cedente ad eā panucō ſanctiſſimo viro ɔtricōeꝫ ⁊ ɔpūctioneꝫ ſuorum
ſceleꝝ habuit aduſtiſq꜠ omnibꝫ vanitatibꝫ in platea publica vt daret
exemplum his cum quibus peccauerat in cellula quadam paruula
ſe incluſit in qua p feneſtrā paululū panis ⁊ aque quibꝫ ſuſtentaret
die qualibet accipiebat·Cum ergo tribus annis fuiſſet incluſa profe-
ctus panucius ad abbatem anthonium cui m'lta reuelabant a deo vt
ab eo inquireret ſi ei deus ſua peccata remiſiſſet ·Narrata cauſa ſan
ctus anthonius conuocatis diſcipulis p̄cepit vt illa nocte orarent ſta
timq꜠ abbas·Paulus maior diſcipulus anthonii vidit in celis lectum
ſpecioſis ac precioſis veſtibus ornatū quem tres virgines ſacre facie
clara cuſtodiebant·Cumq꜠ paul9 diceret gloriā illā eſſe anthonii audi
uit vocem·d·ſibi Non eſt Antonii ſed tharſis meretricis·Qd cū ma-
ne audiſſet panucius cum gaudio diſceſſit · Et cum illam eduxiſſet de
cella·xv·diebus ſupuixit poſt quos meretrix penitēs quieuit in domi
no·Audiuimus igitur ex tribus effectibus enarratis q̄ ſumma ē in

ꝛ mortifera·Cõcordat his Alex·in·iiii·volũie ſumme·et Ri·in·iiii·di·
i·Ad terciũ obiectũ ſic Rñdit tho·Qd fides abrae fuit comẽdata in h
ꝙ credidit diuine ꝑmiſſioni de futuro ſemĩe in quo bñdicerent oẽs gẽ
tes·Et ideo ꝓdiu hoc erat futuꝝ opoꝛtebat ꝓteſtari fidẽ abrahe in
circũciſione·Sʒ pꝰꝙ iã h ẽ pfectũ opʒ alio ſigno declarari·ſ·baptiſ
mo q̃ in h circũciſioni ſuccedit ſcdʒ illud ap̄li cl·ii·c·Circũciſi eſtis cir
cũciſione nõ manifeſta·Sʒ in circũciſione xp̄i ↄſepl'ti ei i baptiſmo i
quo et reſurrexiſtis p fidẽ operacõis dei·h ille·De ſabbato aũt qd ſig
nificabat p̄mã creacionẽ dicimꝰ q2 mutatũ eſt in diẽ dñicũ in quo cõ
memorat noua creatã incohoata in reſurrectõe xp̄i·Silr aliis ſollẽni
tatibʒ veteris legis noue ſollẽnitates ſuccedũt q2 bñficia illi populo
exhibita ſignificãt bñficia nobis p xp̄m ↄceſſa·Vnde feſto paſce ſuc
cedit feſtũ paſſionis xp̄i ꝛ reſurrectionis·Feſto pent·in quo data fuit
vetus lex ſuccedit feſtũ pent·in quo data fuit lex ſpiritus vite·Feſto
neomenie ſuccedit feſtũ beate v̄ginis in qua p̄mo apparuit illumina
cio ſolis·i·xp̄i p copiã grẽ·Feſto tubaꝝ ſuccedũt feſta ap̄loꝝ Feſto ex
piacionis ſuccedũt feſta martiriũ et ↄfeſſoꝝ·Feſto tabernaculoꝝ ſuc
cedit feſtũ ↄſecracõis eccl'ie·Tercio in lege moyſi erãt p̄cepta mora
lia de quibus dicit eccleſiaſt·xvii·Addidit illis diſciplinam et legẽ vi
te hereditauit illis·Vbi glo·ait Diſciplina eſt erudicio moꝝ·Talia
ergo p̄cepta moralia a nobis obſeruari debent que exo·ii·c·ↄmemo
rant·Et h duratã erit vſqʒ ad ↄpletũ numeꝝ electorũ·Terciũ dubiũ
declarandum erat·Vtꝝ in p̄ceptis decalogi ſit regula ſalutis ſuffici
enter aſſignata·Nam ex·x·c·exo·colliguntur tantum decẽ mandata vi
delicet·Primum non habebis deos alienos·Scdm non aſſumes no
men dei tui inuanum·Tercio memẽto vt diem ſabbati ſanctifices·
Quartũ honora p̄rem tuũ ꝛ matrẽ tuam vt ſis longeuus ſup terram
Quintũ non occides·Sextuũ non mechaberis·Septimum non furtuʒ
facies·Octauum nõ loquaris ↄtra p̄ximũ tuum fl'm teſtimonium·
Nonum nõ ↄcupiſces domũ p̄ximi tui·Decimũ nõ deſiderabis vxorẽ
eiꝰ·In quibus p̄ceptis plene ↄtinent oia p que poſſit hõ eternam ſa
lutem accipe·Quoniam inqt boñ·in·iii·di·xxxvii·Omnis lex mandat
iuſticiã q̃ cõiter dicta nil aliud eſt niſi vt hõ ad deũ ſit ꝛ ad p̄ximum
ordinatus·Vñ luce·x·et math·xxii·xp̄s dixit·Diliges do·d·t·ꝛ·p·tuũ
ſicut teip̄m·In his duobus p̄ceptis tota lex pendet ꝛ pph̄e· Ex hoc
moyſi data fuerũt due tabl'e lapidee i quaꝝ p̄ma ↄtinent mãdata ad
deum nos ordinãcia·in ſcda mãdata nos ad p̄ximum ordinãcia·Suf
ficiencia vero mandatoꝝ p̄me tabl'e ſummi põt tripliciter Ex pte obie
cti·et pte ſubiecti ex pte actus medii·Primo ſumit ex pte obiecti ſic
nã cũ i do ſint tres pſõe ꝛ tria appꝛiata ꝛ tplex genꝰcãe ſcdʒ ꝙ ↄpa
tur ad creaturã tplex eſt p̄ceptũ ſcdm ꝙ creatã rõnal' ordinari habʒ
ad deum·nam ſcdm rõnem maieſtatis que appropriat patri ꝛ conue
nit deo ſecundum ꝙ eſt cauſã efficiens creature ordinatur per illud
preceptum·non habebis deos alienos·Secundum racionem veritatis

que apropriaꝛ̃ filio ⁊ ꝯuenit deo ſcd̃m ꝙ eſt cã formalis ⁊ exẽplaris
creature ordinaꝛ̃ ꝑ illud·nõ aſſumes nomen dei tui inuanũ·Scd̃m ra
cionem bonitatis q̃ appriaꝛ̃ ſpũi ſancto et ꝯuenit deo ſcd̃m ꝙ ẽ cã fi
nalis ordinaꝛ̃ hõ ꝑ illud ꝓ̄ceptũ Memẽto vt diem ſabbati ſanctifices
Jta vt ꝑ h̃ tria ſubiaceat ſumme maieſtati·credat ſumme veritati · et
adhereat ſumme bonitati·ſcd̃o ſumiꝛ̃ ſufficiencia ex parte ſubiecti or-
dinabilis qđ eſt aĩa rõnalis in q̃ eſt triplex vis motiua ſcđꝫ quã hꝫ ĩ
deum ordinari vꝫ·Racõnalis ꝯcupiſcibilis et iraſcibilis· Mandatũ de
adoracione reſpicit ipſam iraſcibilẽ·mãdatũ vero ſcd̃m ipaꝫ rõnalem
⁊ mãdatum tercium de ſanctificacõe ſabbati reſpicit ipſam ꝯcupiſci-
bilem·Tercio ſumiꝛ̃ ſufficiencia ex ꝑte actus medii· Triplex em̃ eſt
actꝯ ſcd̃m quẽ hꝫ hõ in deũ ordinari videlicꝫ·Cordis oris ⁊ opis ·Pe
nes actũ opis attendiꝛ̃ ꝓ̄mum mãdatum de adoracione· Penes actũ
oris attendiꝛ̃ ſcd̃m mandatũ quo ꝓhibeꝛ̃ fl̃a inuocacõ nois diuini·Se
cundũ actũ cordis attendiꝛ̃ terciũ mandatũ in quo ꝓ̄cipiꝛ̃ ſanctificacõ
mentis·Et ſic mãdata ad deũ nos dirigencia ſufficiẽtiſſime tradita eſ
ſe ꝯſtat· ¶ Sufficiencia autem mandatoꝝ ſcđe tablꝫ haberi põt ex ꝑ
te actꝯ medii·Nam ad primũ ordinari habemꝯ ſcd̃m bñficia et ſecũ
dũ innocenciã·i·vt ei bñfacimꝯ et illi nõ noceamꝯ q̃ ſunt duo ꝓ̄cepta
iuris nature đ quibꝫ đr di·i·decretoꝝ·c·i·ius naturale ẽ qđ in lege et
in euãgelio ꝯtineꝛ̃ quoq̃ſqꝫ iubeꝛ̃ alii facere q̃ ſibi vult fieri et ꝓhibe
tur alii inferre qđ ſibi non vult fieri·Vñ xp̃s ĩ euãgelio ·Oĩa q̃cũqꝫ
vultis vt faciãt vobis hoĩes et vos facite illis·Hec ẽ eĩ lex ⁊ ꝓ ꝓh̃e ·
Scđꝫ bñficiẽciã igiꝛ̃ ordinaꝛ̃ hõ ad primũ ꝑ illud ꝓ̄ceptũ·Honora pa
trẽ tuũ ⁊ mr̃eꝫ tuã·Scđꝫ innocenciã v̓o neceſſe ẽ triplicẽ ordinẽ ob-
ſeruare·ſ·opis oris ⁊ cordis·i·vt ꝓ̄xio nõ noceamus non opere non
ore nõ corde·Nocere aũt q̃s põt ꝓ̄xio ſuo t̃plicit̃ ope· Aut in ꝑſona
ꝓ̄pa ⁊ h̃ ꝓhibeꝛ̃ ꝑ illud ꝓ̄ceptũ·Nõ occides·Aut in ꝑſona ꝯiuncta·⁊
ꝑ h̃ eſt illud ꝓ̄ceptũ·Nõ mechaberis·Aut ĩ poſeſſione terrena· et ꝑ
h̃ eſt aliud ꝓ̄ceptũ·Nõ furtũ facies·Scđo põt ꝓ̄ximo nocumentum ĩ
ferri ore·et ad id rep̃mendũ datur illud ꝓ̄ceptũ·Nõ loq̃ris ꝯtra ꝓ̄xi-
mũ ⁊c̃·Tercio ſcd̃m actũ cordis ꝓ̄ximꝯ ledi põt ·Aut ꝯcupiſcẽdo eiꝯ
vxoẽ ·et ſic eſt illud ꝓ̄ceptũ·Nõ ꝯcupiſces vxorem eiꝯ· Aut inordina
te deſiderãdo eiꝯ bona t̃palia ⁊ de h̃ daꝛ̃ vltimũ ꝓ̄ceptũ· Nõ ꝯcupi-
ſces rem ꝓ̄ximi tui·Et ſic patet ſufficiẽcia mandatoꝝ· ¶ Sed ſtatim
eſt qui obiciat et dicat ·Qđ cũ ſeptẽ ſint capitalia peccata ⁊ non niſi
de duobus fiat ꝓhibicio·ſ·luxuria et auaricia nichilqꝫ dicaꝛ̃ de ſuꝑbia
de accidia de gula de inuidia et de iracundia·Aut ergo iſta non ſunt
peccata aut regula ꝓ̄ceptoꝝ deficiet qꝛ illa non prohibet· Reſpondet
dñs·Boñ·Qđ omnia hec peccata prohibẽtur in ꝓ̄ceptis decalogi im-
plicite·Nam ſuꝑbia ꝓhibetur in adoracione dei·Jnuidia ⁊ ira in fu-
ga homicidii·Accidia in ſanctificacione ſabbati·⁊ gula in deteſtacõe
luxurie·luxuria aũt et auaricia prohibenꝛ̃ explicite ꝓpter maiorẽ ꝓ̄mi
tatem quam ad illam omnes vl̃r habent·Et ꝓpter dicta aſſerit boñ·

Q̄d in omnibus p̄ceptis quando deus explicite aliquid ꝓhibꝫ implici
te precipit eius contrarium et qñ aliq̄d explicite precipit implicite ꝓ=
hibet eius contrarium· ¶ Eſt igitur preceptorum decalogi regula cō
pendioſa breuis et ſuauiſſima continenſqꝫ omnia ad ſalutem ſpectan
cia· Ab ei9 obligacione nullus excipit̄· ſed omēs illam ſeruare tenē=
tur· Veꝝ tamen dolendū puto de xp̄ianoꝝ ignauia ignoranciaqꝫ mlˀ
torū qui nō p̄cepta dei tranſgrediūtur veꝝ eciā illa ſcire nō curant
Hi ſunt qui ſi interrogent̄ q̄ ꝛ quot ſūt legis p̄cepta reſpondere mi=
me ſcient· O vere deteſtabilis cecitas· O rep̄henſibile malū· O damna
bilis demqꝫ neglīēcia· Verificat̄ certe in talibus illud Oſee· iiii· d· Au
dite verbū dñi filii iſrlˀ qꝛ iudiciū dñi cū habitatoribꝫ terre· Nō ē veri
tas non ē mīa et nō ē ſcīa dei in terra· Maledictū em̄ ꝛ mēdaciū ho
micidiū ꝛ furtuꝫ ꝛ adulteriū inundauerūt· Sanguis ſanguinem teti
git· ꝓpter h̄ lugebit terra et infirmabit̄ omis q̄ hītat in ea hec ille·
Que· n· ꝯfuſio que verecūdia ineſſe dꝫ ignorātibus ſalutis ſue regulā
cū ſciāt tot cātilenas vanas tot inutilia ꝛ curioſa et illud qd̄ dei ſerui
ciū reſpicit dei honorē deiqꝫ obīaꝫ addiſcere nolunt·

¶ Q̄d oēs debēt ꝓmpto aīo ſeruare p̄cepta dei ob reuerenciā diuine
maieſtatis· ꝛ q̄re de9 hōieꝫ obligauit ad illa· ¶ Capl̄m· ii·

SEcundū qd̄ nos aiat ꝛ inducit ad obīaꝫ dei dꝛ dei reuerēcia·
Dictat eq̄dē ip̄a nat̄a reuerēciā exhibēdaꝫ fore ſummo impa
tori celi terre angeloꝝ ꝛ hoīm oīmqꝫ creaturaꝝ· Hoc autē
marie fit cū eis mādata ſeruant̄ ad q̄ ip̄e hōies ligauit racōnabiliter
marie ꝓpter tria· Primo ꝓpter auxiliacōeꝫ· Scd̄o ꝓpter iuſtificacōeꝫ
Tercio ꝓpter hūiliacōeꝫ· ¶ Prīo de9 racōnabilit̄ obligauit hōies ad
obſeruācionē mādatoꝝ ꝓpt̄ auxiliacionē· vt ſic auxiliū hr̄et liberum
arbitriū qd̄ poterat a bono deficere et in malū declinare· Quoniā vt
inq̄t iero· ad demet̄· v̄· Vtrūqꝫ nos poſſe voluit optim9 creator ſꝫ fa=
cere tm̄ qd̄ impauit· Et ſi obiceret̄ ꝙ obligacio repugnat libertati· et
vt augu· d· ſupra geñ· ad lr̄aꝫ· Meliores iudicauit hōies q̄ ei liberalit̄
deſeruierēt· Si ergo ā principio deus reliq̄t hoīeꝫ in manu conſilii ſui
dando ei libertatē arbitrii videt̄ ꝙ nullo° debuerit addere obligacōeꝫ
p̄cepti· R̄ñderi pōt ſcd̄ꝫ boñ· Q̄d obligacio ad bonū nō repugnat liber
tati ſimplr̄ ſꝫ repugnat libertati peccādi· Quāto q̄s magis iheret vir
tutibus et euitat peccata tāto liberior eſſe cenſet̄· Q̄d plene oſtēdi ī ſer
mone· i· de v̄tutibꝫ· Et h̄ exp̄ſſe aſſeruit· Tuli9 in padoxis Dictum in
quit eſt ab eruditiſſimis neminē niſi ſapientē liberū eſſe· Nā cū ſerui
t9 ſit obīa fracti animi atqꝫ abiecti et arbitrio ſuo carentis q̄s neqꝫ
oēs leueſ oēs cupidos mēs demqꝫ improbos eē ſeruos· hec ille·
¶ Scd̄o de9 rōnabilit̄ obligauit hoīes ad obſeruāciā p̄ceptoꝝ ꝓpter
iuſtificacionem· Decēs nāqꝫ eſt iuſtū iudicē ſcd̄m merita retribuere·
Sꝫ meritū ꝛ demeritū nō hꝫ locū vbi nulla cadit obligacio legis·
Quare ꝯuenīēs fuit vt de9 hoīeꝫ cui ꝯtulerat liberꝝ arbitriū ſcd̄ꝫ iu
ſticiam remuneraret· Q̄d ſi obiceret̄ ꝙ maioris liberalitatis eſt dare

·D·b

aliquid ſine merito q̄ cū merito ⁊ deus eſt liberaliſſim⁹ g° videt̄ q debuit hm̄oi dari beatitudinē ſine merito ⁊ p̄ oſeq̄ns ſine mādatorū obligacione. Dici pōt q licʒ h̄ veꝝ ſit ex pte dei dātis beatitudineʒ ſine merito nō tn̄ ē tante gl̄ie et excellencie ex pte ſuſcipientis . ⁊ qm̄ dn̄s in oferēdo p̄miū nō tantū attēdit ſue liberalitatis manifeſtacōeʒ p̄mo eciā ⁊ gl̄ie nr̄e p̄mocōeʒ. Hic eſt q maluit nobis dare eternam beatitudinē p̄ implecōeʒ mādatoꝝ et meritū obie q̄ nl̄lo merito p̄cedēte. Neqʒ p̄pterea merita nr̄a derogāt diuine liberalitati ꝛ de⁹ remunerat vltra odignum. Ob qd̄ iero. in q̄ſtionibꝫ ad helbidiam exclamat. d. O q̄nta beatitudo p̄ puis magna recipe eterna p̄ breuibus pro morituris ſemp̄ viuencia ⁊ hr̄e deū debitorē. Et idē ad celanciam inquit. Quid tam ingratū q̄d tā ſupbū videri poteſt q̄ aduerſus ei⁹ viuere voluntatē q̄ ideo aliq̄d impat vt cās habeat remunerādi. Neqʒ eīm obſequii nr̄i deus indiget ſed nos illius indigem⁹ impio. h̄ ille.

¶ Tercio rōnabil̄r deus obligauit hoīes ad obſeruāda mādata p̄pt̄ humiliacionē. Decēs nāqʒ erat vt hō deū ognoſcerʒ ſupiorē ⁊ dominuʒ ſuū ſe autē ſeruū et inferiorē. Et ſi ad ei⁹ famulatū cūcta mouent̄ eiqʒ obediūt vt inſenſibilia elemēta terra aqua aer ignis planete herbe arbores et pecora cāpi fōtes flūina maria volucres celi piſces maris ſol luna ſtelle ⁊ celeſtia corpa q̄ntomagis hō ſui creatoris imperio parere dʒ. Sʒ heu heu q̄ in ordine creaturaꝝ nulla eſt tā ptinax tam p̄ſumptuoſa tāqʒ temeraria ad otemnēdū deū q̄ ingratiſſimus hō. Quia vt ait augu. ad heremitas. Ad nutum dei ſol ſua via nō deuiat nō luna non ſtelle. Cāpi decorant̄ floribus frondibus criſpāt ſilua in nemore cythariʒat auicula. Inſenſibilia ⁊ irrōnabilia obediunt deo ſolus hō dei volūtati reſiſtit. hec ille. Expgiſcimini itaqʒ o peccatores. et audite loq̄ntem deū Deutrō. iiii. c. dicētemqʒ. Cuſtodite mandata mea q̄ ego p̄cipio vobis. Et de h̄ xp̄s de⁹ nr̄ Joh̄. xiiii. dicebat. ſi diligitis me mandata mea ſeruate.

¶ Qd̄ deo ē obediēdū q̄ p̄ obedienciā aſſequit̄ hō bona tēpalia ſpiritualia ⁊ eterna. ¶ Caplm̄. iii.

Terciū qd̄ nos inducere debet ad obediendū deo ē obie efficacia. Eſt q̄deʒ obia efficaciſſima ad impetrādū maxie tria bona. Primū tpale. Scd̄ʒ ſpūale. Terciū eīnale. ¶ Pri° obediēcia eſt efficax ad impetrādū bonū tempale. ſ. pſperitatem ⁊ reꝝ temꝑaliū habundanciā. Qd̄ immortalis de⁹ Leuit̄. xxv. ſic declarauit dicens. Si in p̄ceptis meis ambulaueritis et mandata mea cuſtodieritiſ et feceritis ea dabo vobis pluuias tempibus ſuis. Terra gignet germen ſuū ⁊ pomis arbores replebunt̄ Apprehendet meſſium tritura vindemiam ⁊ vindemia occupabit ſementē et comedetis panem vr̄m in ſaturitate et abſqʒ pauore habitabitis in terra veſtra. Dabo paceʒ in finibus veſtris dormietis et nō erit qui exterreat. Auferam malas beſtias ⁊ gladius non tranſibit terminos veſtros. Perſequimini inimicos veſtros et corruent coraʒ vobis. Perſequent̄ quinqʒ de veſtris

centum alienos et centum ex vobis decē milia·Cadent inimici veſtri ī
ꝯſpectu vr̄o gladio Reſpiciā vos creſcere faciam ꝛ mlͥtiplicabimī·Et
firmabo pactū meū vobiſcū · Cōedetis vetuſtiſſima veterū et vetera
nouis ſupuenientibus ꝓicietis·Ponam tabernaculū meū in medio ve
ſtri ꝛ nō abiciet vos anima mea·Ambulabo inter vos ꝛ ero veſter
deus voſqꝫ eritis populus meus·hec ibi·Hee ſunt ꝓmiſſiones q̄s audi
uim9 a deo factas in quibꝫ tempalia bona offerunt̄ poſſidenda obſer
uantibus dei mādata·Sed econtra inobedientibus in dicto·c· ſic deus
op̄s cōminat̄·di· Si ſpreueritis leges meas ꝛ iudicia mea ꝯtēpſeritis
vt nō faciatis ea que a me ꝯſtituta ſunt ꝛ ad irritū ꝑducatis pactuꝫ
meum ego hoc q̄ꝫ faciam vobis ¶Viſitabo vos velociter egeſtate et
ardore q̄ ꝯficiat oculos veſtros ꝛ ꝯſumat animas veſtras·Fruſtra ſe
retis ſementem q̄ ab hoſtibus deuorabit̄·Ponam faciem meam con
tra vos et corruetis coram hoſtibus vr̄is et ſubiciemī his q̄ oderunt
vos fugietiſqꝫ nemīe ꝑſeq̄nte·Sin autem nec ſic obedieritis michi ad
dā ad correpcōes vr̄as ſeptuplū ꝓpter peccata vr̄a ꝛ ꝯteram ſupbiaꝫ
duricie vr̄e daboqꝫ vobis celum deſup ſicut ferrū et terram eneam ·
Cōſumet̄ incaſſum labor vr̄·Nō ꝓferet terra germen ſuum nec arbo
res poma ꝓbebūt·Si ambulaueritis ex aduerſo michi nec volueritis
audire me addā ad plagas vr̄as vſqꝫ in ſeptupluꝫ ꝓpter peccata vr̄a
Jmmittā ī vobis beſtias agri q̄ ꝯſumāt vos ꝛ peccora vr̄a et ad pau
citatem cuncta redigant deſerte que fiant vie veſtre·Qd ſi nec ſic vo=
lueritis recipe diſciplinaꝫ ſꝫ ambulaueritis ex aduerſo michi ego q̄ꝫ
ꝯtra vos incedam et ꝑcuciam vos ſepcies ꝓpter peccata veſtra indu=
cāqꝫ ſup vos gladiū vltorē federis mei·Cūqꝫ ꝯfugeritis ī vrbes mit
tam peſtilenciā in medio veſtri ꝛc̄ ibi ¶Scd̄o obia eſt efficax ad im
petrandū bonū ſpūale dei·ſ·graciam amiciciam et beniuolenciā·Hec
fuit illa decora virtus ꝓpter quam abraham meruit audire angelum
ſibi·d· Per memetipſꝫ iuraui dicit dn̄s qr feciſti rem hāc ꝛ non peper
ciſti filio tuo vnigenito ꝓpter me bn̄dicā tibi et multiplicabo ſemen
tuum ſicut ſtellas celi ꝛ velut arenam que ē in litore maris·poſſide=
bit ſemen tuum portas inimicoꝝ ſuoꝝ ꝛ bn̄dicent̄ in ſemine tuo om=
nes gētes terre qr obediſti voci mee· Grande admirāduqꝫ obſeq̄ū deo
ꝑſtitit abrahā vt ei obediret ſed maiora ꝯſecutus eſt diuine liberalita=
tis bn̄ficia·Tēptauit ſiq̄dē de9 illū ſicut ſcribit̄ gen̄·xxii·ideſt experiē
ciam fecit ſcd̄m·Nico·de lira·non ꝓpter ſe ſꝫ ꝓpter alioꝝ exemplum
vt filium ſuum dilectum et vnigenitū imolaret in monte· Qd vtiqꝫ
grauiſſimū erat impium·p̄mo qr iniungebat̄ ei vt re ſibi cariſſima ſe
ꝑuaret·Scd̄o qꝛ filiū ſuū occidi ꝛ mori violēta morte pateret̄·Tercō
qꝛ ad h̄ exeq̄ndū ꝛ ꝯmittēdū ſuis ꝓpriis maibꝫ aſtringebat̄·Quarto qr
filius ille vnigenit9 erat neqꝫ aliū ex libera vxore filium habebat·
Quinto qr miraculoſe illū genuerat ſenex iam centum annorum cum
vxore vetula ꝛ ſterili·Sexto qr magna ꝓmiſſio facta erat abrahe de
ipſo·Septimo qr ipē yſaac ſolaciū erat mr̄i ſue et baculus ſenectutis

pr̃is· ¶ Octauo q2 debeat eũ non ſolũ occidere ſed eciã ĩ igne ↄcremare·
Nono q2 noluit de9 eum ſtatĩ audito p̃cepto illud ꝑficere ſed triduo
ꝑſeuerare quouſq; veniret ad montẽ ad quez potuiſſent cicius ꝑparare
S; ideo deo volente vſq; in terciũ diez ibidẽ non ꝑuenerũt vt ſic ma=
gis luceſceret firmitas voluntatis abrahe ſcdm Nico·de lira· Vñ et
glo·geñ·xxii·ait·Non eſt iuſſus abrahã ſtatĩ occidere filiũ ſed p tri=
duum ducere ad ĩmolacõis locũ vt longitudine tp̃is temptacõ auge=
retur et creſcẽtibus curis patña viſcera cruciarẽt ·Accepto itaq; p̃=
cepto tam difficili abraham non ſe excuſauit nec p̃cepti cãz ĩterroga
uit nz in eius execucõne filii blandiẽtis dulci p̃ñcia mutatus eſt apro
poſito·ibant ſimul erantq; cum eis duo famuli dom9 q̃ ligna icide=
rant ꝓ holocauſto·et die t̃cio remanentibz illis cũ aſino tulit abrahã
ligna ⁊ ĩpoſuit ſup iſaac filiũ ſuũ q̃ ſcdm ioſephũ agebat tunc ãnũ·
xxv·ip̃e vero abraham portabat ĩ manibz ſuis ignem et gladiũ·O q̃
reuerẽt cũ ꝑgerẽt duo ſimul dicebat iſaac pr̃i ſuo·Ecce ignis et ligna
vbi eſt victia holocauſti·O q̃ ardent̃ reſpõdebat ei pater ſeip̃m ſu=
ꝑãs ſeip̃m vincens·Dñs ꝓuidebit ſibi victimã holocauſti fili mi·Vo
luntate ſenſualitatis forte ſecũ tacite colloqñte atq; dicẽte·Tu es vic
tima quem ego ꝓpriis manibz interficiã quẽ adurã ſup altare vt ſatiſ=
faciã deo noſtro·O q̃le ſpectaculũ·O q̃le virtu t̃ exẽplum mẽte inſpi
cere illos poſtq̃ uenerũt ĩ mõtem poſtq̃ ibi ↄſtruxerũt altare poſtq̃
deniq; ſup illud ligna ↄpoſuere·inq̃t enim ioſephus in·i·antiq̃tatum
li·Qd abrahã anteq̃ filium ligaſſet aduocauit illum ad ſe dixitq; illi
O puer quem ĩnumeris votis optaui a deo michi ↄferri et dum per=
ueniſſes ad vitam nichil eſt qd ꝓ alimento tuo non feci·Neq; me fe=
liciorem magis arbitrabar q̃ cum te ad hanc viderẽ etatẽ ſucceſſorẽ
mei principatus relinquere·Congaudebã q̃a dei voluntate tuus pat̃ ũ
fact9 denuo ſcdm eius placitũ te reponam· Hãc fort̃ porta dicacõẽ
Deo namq; te cedo q̃ michi ꝑ oĩa placidus fuit ⁊ ſuffragator·Nat9
ergo morere non cõi mõ hac vita egrediens ſed a pr̃e ꝓpriio oblatus
cũctorũ ob legitimũ ſacrificiũ ·Reor enim q̃a te dignũ iudicauerit nõ
egritudine nec bello nec q̃libet alia paſſione que ſolent hoĩbz accidere
hac vita liberare ſed cũ igni et ſacrificiis tuam aĩaz ſuſcipe et aput ſe
retinere·Eritq; dcetero mei curam hñs ſenectutẽ regẽs q̃ ·gracia te
maxie nutriebã·Auditis his iſaac hũili voce patri rñdit·O pater mi
colẽdiſſime rem audio grandẽ ac durã·aſſeris te pr̃em meũ velle me
ꝓpriis manibus interficere ⁊ igne adurere vt obedies deo ·doleo nẽ=
pe gratiſſime iuuentutis mee florem amittere·doleo pr̃is mei me t̃ ili
gentis expiri in me gladiũ ſeuiẽtis·Doleo inſup tali mõ deſerere dile
ctã mr̃em ⁊ te pr̃em meũ cui parauerã in hac ſenectute ſua in oĩbz
ſubuenire·O care genitor·O pr̃ amãtiſſime Credebam me eſſe bacu=
culum ſenectutis tue ⁊ ecce michi dicis vt fortiter feram mortem per
te michi inferendam· O inaudita res·O admirandũ nouũ quo viſce=
ra mea ↄmouent̃ anima turbat̃ ⁊ cor vndiq; vexat̃ anguſtia ·Vez

tamen pater mi dulciſſime quia ſic placet deo ita fiat Et ſi nunquā h
fieri ille mādaſſꝫ ⁊ tu tātū iuberes adhuc ꝓmptiſſimꝰ obedirē non fu
giam a tua pñcia nō me defendam·Et hmōi verbis ꝓſtrauit ſe ī ter
ram patrēqꝫ adhuc alloquebaẗ·d·Habes me filiū tuū ad vota pater
ſtringe manꝰ meas et pedes meos funibꝫ īterfice me ſicut tibi ⁊ deo
noſtro placet·O qͣd erat videre venerandum ſenē illū mirādo feruo
re ligare manꝰ et pedes filii eleuātemqꝫ euaginatū gladiū vt illū ꝑi
meret·O in audita obīa patris ⁊ filii·O vtriuſqꝫ ardentiſſima volū
tas ad obſequiū deo·O deniqꝫ immenſa diuine largitatis bñficia eiſ
dem collata·Multa qͣdem ſuſceperūt ābo ampliora dona a liberaliſ
ſimo deo ꝙ̄ fuerit illoꝝ ad obiendū ꝯmēdabilis feruor voluntatis·
Tercia obīa eſt efficax ad impetrandum bonū eternale·Diximus em̄
in ꝑcedētibꝫ ſermonibꝫ quēadmodum deus bñdictus largiẗ eterne vi
te ꝑmium oībus ſeruantibus eius mandata·Sꝫ tanta eſt humana ne
quicia ꝙ magis hōies dyabolo obedire volūt ꝙ̄ deo·Clamat deꝰ nō
habebis deos alienos·Et dyabolus dicit·Sint tibi dii tui tꝑalia bona
que magis ꝙ̄ deum diligas·noli ſcripturis credere· noli debita vota
ꝯplere·Suꝑſticiones incātaciones et diuinaciones ſectare·Cultum dei
negligas ⁊ ꝯtemnas·Sacris locis atqꝫ ꝑſonis reuerēciaꝫ nullā exhi
beas·Eccleſiaſticas leges atqꝫ cenſuras deſpicias potiꝰqꝫ mee obedi
as vt deum mīme colas·Clamat deus·non aſſumes nomen dei tui in
vanum·Et dyaꝰ·d·Sis ꝑiurus plaſphema ſepius maledic nomē ſan
ctum dei et omnium ſanctoꝝ ſuoꝝ ⁊ matris eius nomēqꝫ meum in
oībꝫ opibꝫ tuis freq̄ncius ꝯmemora et dei nomen in turpibus canti
lenis admiſce·Clamat deus·Sabbata ſanctifices Et dyaꝰ·d· Diebꝫ fe
ſtis nulla ſit in te mēoria dei nulla recordacio ſalutis ꝓpe ⁊ eternoꝝ
bonoꝝ·Eccleſias fugias et ꝑ̄dicaciones euangelii ad qͣs ſi acceſſeris
nullā modeſtiā ſerues·Vano aſpectu mulieres et viros circūſpice Ve
ſtibus in honeſtis diebus illis vtere ludo choreis atqꝫ tripudiis tēpꝰ
expendas et ꝑ lucro tēꝑali ſi qͣd opis facere poteris facias· Clamat
deus·Honora patrē ⁊c̄·Et dyabolus·d·Parentibus tuis infeſtus ſis
diſciplinā eoꝝ ⁊ correctionem fuge pietatē reuerenciam et obīam eis
denega ꝯtumeliis illos affice et ſi potes verbis verbera adde atqꝫ de
domo illos expelle·Clamat deus·non occides·Et dyabolus ·d·Iniuri
am noli ſufferre·Sume de inimicis vindictam·da locum ire· percute
interfice et que non potes manu ꝑſequere corde·Clamat deus nō me
chaberis·Et dyaꝰ·d·nullū ſit ꝑatū qd nō ꝑtranſeat luxuria tua·non
erubeſcas adulterari fornicari inceſtū molicie ſacrilegiū et ſodomiaꝫ
nefandiſſimam et innoīalem ꝑpetrare·Clamat deus·non furtum fa
cies·et dyaꝰ·d·Rape deꝑ̄dare et ꝯare qͣntū potes·nulla ſit tibi ꝯſciēcia
ꝓpter lucrum de ꝑiuriis de mendaciis de fraude et ſillacōibꝫ de iniu
ſticia de vſuris de extorſionibꝫ de malis ꝯtractibꝫ et de excōicacōibus
Clamat deus·non dices falſum teſtimoniū ꝯtra ꝓximū tuum·Et dia
bolus ait·Loquere ſine menſura in dedecus aliorum detrahe viciniis

extraneis ſacerdotibꝫ religioſis ꝓlatis dñis virgibꝫ viduis et coniugatis. Clat deus. Non ↄcupiſces vxorem ꝓximi tui. Et diabolꝰ dicit Oēs mulieres quas vides ↄcupiſce et voluptuoſa mēte deſidera. Clat deus Non ↄcupiſces rem ꝓximi tui. et diabolus. d. Appone cor tuū ad aliorum bona deſidera mortem ꝓpinquorū tuorum et eorum bōa ad manus tuas ꝑueniāt. Et tñ ſine compacōne magis audiᵗ vox diaboli q̄ꝫ dei. O extrema demencia. O ſtulticia ꝑniciosiſſima ſeruire diabolo ꝓ eťnis īcendiis et relinquere deū liberalē et munificētiſſimū q̄ ſeruis et amicis ſuis pollicetur gaudia paradiſi. Ad que nos ꝑducat xp̄s dei filius q̄ vi. et regnat ꝑ infinita ſecula Amen.

Feria. iiii. pꝰ dñicaꝫ in ſeptuageſima. De ĩfīta mīa dei qua ipe paťpiiſſimus dulciſſime vocat aīaꝫ ad pñiaꝫ oēs eciā peſſimos peccatores ꝑmittēs eis liberaliť īdulgēciā et remiſſiōꝫ Sermo. iiii.

Vox dilecti mei pulſātis. Api michi ſoror mea ſpōſa. Aīe peccatricis ad pñiaꝫ redire diſpoſite verba ſunt iſta originaliter Cant. v. c. Piiſſimus oīm pater deꝰ offert peccatoribus vt occaſionem habeant ad eū reuertēdi vberrimū fontem et indeficiētem et inhauribilem mīe ſue. Neqꝫ vnquam tā grandis peccator īuentus eſt q̄ ad eum confugere volens non fuerit benigne miſericordiſſimeqꝫ ſuſceptus Hec eſt illa miſericordia que fiduciā patrāre debet cunctis peccatoribus ne vnq̄ꝫ deſperent. Hec eſt illa decora et formoſa regina que ſemper aſtat adextris dei in ueſtitu deaurato circumdata varietate. Hec eſt que blanda voce humiliqꝫ ſermone delinquentes admonet vt ad fontem aque viue deū ꝓpicium atqꝫ benignum currant ſicientes. Et quoniam multorum corda moliri nolunt et duriora ſaxis in dies obſtinantur in malo. ſtatui in hoc ſermone verba facere de iocundiſſima voce miſericordie dei qua ipſe dilectus animarum ſponſus illas in peccatis errantes liberaliſſime aduocat vt de erratis conpuncte veniam et indulgenciam ſuſcipiant. Qđ bene ſenſit anima peccatrix diſpoſita iam preterita mala corrigere ⁊ de cetero a futuris cauere. d. in verbis notatis in themathe. Vox dilecti mei qui creauit me qui me fecit qui me redemit qui michi pollicetur gaudia paradiſi pulſantis per intrinſecas inſpiraciones per extrinſecas monicioes per ſpirituales illuminaciones per ſacramentorum diſpoſicionem. Aperi michi. ſ. cor tuum. o ſoror mea. o anima mea ad meam imaginem ⁊ ſimilitudinem facta. O ſponſa mea q̄ꝫ deſponſaui michi in fide cum ſacꝝ ſuſcepiſti baptiſma ⁊ ego tibi meam grām ſum largitus. Aperi in q̄ꝫ michi vt audias me exhortātē te q̄tenus pñiaꝫ agas et peccatoꝝ tuoꝝ veniā indulgenciāqꝫ a mīa mea habunde ſuſcipias. in quibꝫ verbis de voce mīe dei aīaꝫ vocātis tria miſteria ꝓponimus ↄtemplanda.

Primū d'i reuelacōis.
Scdm ampliacōis.
Terciū acceleracionis.

De ꝑconiis ⁊ laudibus mīe dei q̄ peccatoribus demōſtraᵗ in ſcripturis figuris et exemplis. Caplm. i.

cuſtodie ſubtrahat reſpectu aīe. ⁊ ideo adhuc eſt tercius modus dicēdi pbabilior iſtis. ſ. q effectus angelice cuſtodie eſt reſpectu boni et re=
ſpectu mali. Reſpectu boī ↄſeruādi vel acquirēdi vl' augēdi Reſpectu
vero mali diſcernēdi vel euitandi vel diminuēdi. bonus ergo angelus
obſtinatos nō deſerit q̄ntum ad actū cuſtodie q̄ reſpicit malū qr ſem
per retrahit hoīes ne labant̄ in peius. Quantū v̄o ad actū qui reſpicit
bonū obſtinatos deſerit et antixp̄m nō cuſtodiet. h̄ boū. ¶ Conſidera
nunc anima peccatrix quāta fecit tibi deus ⁊ cū admiracione dic ei il
lud iob. vii. Quid eſt hō qr magnificas eū aut filius hominis quia re=
putas eum ⁊ quare apponis erga eum cor tuū. Cur o magne deus
creare voluiſti hominem paulominus ab angl'is minoratū q̄buſlibet
aliis a te creatis ↄditiſq natuis excellenciorē imagine tua decoratum
predotatūq inſignibus potenciis aīe racional' quem p̄ſciebas tibi fu
turū rebellē atq ↄtrarium. Cur tot bñficia innumera creaturarū tu=
arū p̄ſtas his qui te fugiūt q̄ te deſpiciūt q̄ te ↄtēnūt. Grandis pfecto
numerus eſt eorū qui te dereliq̄rūt venā aquarū viuenciū. Dereliq̄ue
rūt inq̄ te ⁊ auerterūt ſe a te q̄ es via recta oēs infideles ydolatre i u
dei heretici ſciſmatici ⁊ xp̄iani diabolicis opibz ſeruiētes excōicati ſa=
crilegi pditores ſediciosi iracundi odioſi crudeles detractores murmu
ratores bilingues falſarii curſores piuri deceptores mendaces cupidi
raptores fures vſurarii ſortilegi malefici incantatores elati ſuperbi
hipocrite ambicioſi arrogātes inanis glorie cupidi guloſi blaſphemi
luſores fornicatores adulteri ſodomite et aliis ſceleribus nefandiſſi=
mis inuoluti. Et tñ tu deus meus impaſti t̄re vt ſuſtineret illos pdu
ceretq fructus quibz ſuſtentare ſe poſſent iuſſiſti ſoli lune ⁊ ſtellis vt
ſuos motus exercerēt ad illorum vtilitatem mandaſtiq omnibus que
in celis terriſq repiuntur vt ſe cōicēt p̄noīatis inimicis tuis. Cur in=
ſuper et angl'os cum talibus ↄuiuere eciam vſq ad mortē ad illorum
cuſtodiā diſpoſuiſti. Cur ita blandiris tu deus iuſtus ⁊ rectus peccatoribz
⁊ iniquis. O pectora dura. O ferreas mentes. O ſaxea et adamantina
corda eorū qui intelligere nolūt q̄ ardens ſit amor dī eciā ad peccato
res quibz vt tactū eſt bñficia ſua graciosiſſime impti[e]t vt ſic occaſionē
habeant ↄfidenē ad illū redire.

¶ Qual'r deus q̄ntū de ſe eſt vellet oēs peccatores eē ſaluos et quare
ſi ſic vult nō omnes ſaluant̄. ¶ Cplm. ii.

Secundū miſteriū declarādū de amore quo deus peccatores dili
git dī de eius volūtate. Vellet eīn deus ex caritate ſua omēs
hoīes nō ſolū bonos ſz eciā malos ſaluos fieri ſcd'm illud a=
pl'i. i. thī. ii. Oēs hoīes vult ſaluos fieri et ad agnicōez venire Verū tñ
ex h̄ apl'i dicto pplexa poterit eē dubiaq mens nō mltū recteq in=
telligenciū. Nam ſi deus vult oēs homines ſaluos fieri. g° oēs hoīes
ſaluabunt̄. Quia vt inq̄t pſal. Omnia quecūq voluit fecit dominus in
celo ⁊ in terra in mari ⁊ in omnibus abiſſis. Sed non oēs homines
ſaluabuntur igit̄ non vult deus omnes hoīes ſaluos fieri. ¶ Soluit

hec difficultas ꝑ doc·ſacros q̄ appl̄i auctoritatem tripl̄r exponere ſo-
lent·Prima expoſicio eſt augu·quā inducit·Magr̄ in textu di·xlvi·p̄-
li·Qđ dictum apoſtoli pōt intell̄ vt in eo ſit diſtribucio acommoda-
ta ſicut cum dicimus·Omnis homo timet in mari ſecundū cōmunem
modū loq̄ndi intelligendum eſt qui ē in mari·Sil̄r ſi dicat̄ magr̄ iſte
docet oēs pueros huius ciuitatis intelligit̄ qr docet eos q̄ addiſcunt·
Nullus em̄ docet̄ niſi per ipſum·Sic in propoſito pōt eē ſenſus·Qđ
deꝰ vult ſaluos fieri omnes hoīes qui ſaluant̄ quia nullus ſaluatur
niſi velit deus·Secunda expō eſt Magiſtri in textu qui dicit·Qđ ibi
eſt diſtribucio ꝑ generibꝫ ſingulorꝝ et n̄ ꝑ ſingulis generꝝ·Sicut cū dr
Omne animal fuit in archa noe quia de omnibus generibus anima-
lium fuerunt ibi aliqua indiuidua·Et ſic deus de omni genere vult a-
liquos ſaluari·de grecis de latinis de iudeis de p̄latis de ſubditis ⁊ de
aliis·Tercia expō eſt ſecundum io·da·d·Qđ deus vult omnes homi-
nes ſaluos fieri voluntate antecedente non ꝯſeq̄nte volūtas autẽ an-
tecedēs ſcđm eundem reliquos theo· eſt qua q̄s vult aliq̄d abſolute·
Voluntas vero ꝯſeq̄ns eſt qua quis vult aliq̄d ꝯſideratis circumſtā-
ciis·Voluntas ergo antecedēs in deo eſt voluntas reſpectu eiꝰ ꝑpē
qđ deꝰ hominem facit et eſt irrefragabiliter bonorꝝ·Voluntas ꝯſe-
quens eſt qua vult aliqua ſcđm preſenciā meritorꝝ non que ſequitur
merita·Pria·ſ·antecedēs dr a magr̄is volūtas ꝯdicōnal̄ ſiue volūtas
qua deus vult q̄ntum in ſe eſt·Secunda aūt·ſ·ꝯſeq̄ns dr abſoluta·
Dr̄a autẽ inter hāc volnntatem ⁊ illam nō eſt ſcđꝫ diuerſitatem af-
fectionis ſiue modi volendi qui ſit in deo ſꝫ ſcđꝫ racionē cōnotādi ⁊ in-
telligendi·put enim deus dr velle omnium ſalutem quantum in ſe ⁊
antecedenter cōnotatur in omnibus hominibus ordinabilitas ad ſa-
lutem tum ex pte nature date tū ex pte gracie oblate·Dedit em̄ deꝰ
naturam ſecundum quam poſſent homines cognoſcere illum ⁊ cogni-
tū querere ⁊ q̄ſitū inuenire ac inuēto inherere et ꝑ hoc ſalutē obtine-
re Gr̄am ſimiliter obtulit dū filiū miſit cuiꝰ meritū omniū saluti ſuf-
ficit·Leges ⁊ mandata ſalutis tribuit ⁊ oſtendit·Ipſe p̄ſto eſt omni-
bus inquirentibꝫ ⁊ inuocantibus eum·Velle ergo hoīeꝫ antecedēter
ſaluare eſt ordinatū ad ſalutem facere ⁊ ſaluari volenti nō deeſſe·Vn̄
velle antecedenter ſaluare nō cōnotat ſalutem ſꝫ ordinnabilitatem ad
ſalutem·Velle autem conſequenter ſiue abſolute ſaluare ·eſt velle da-
re ſalutem ei quem preſcit ad ſalutem peruenturum per ſuū auxiliuꝫ
⁊ graciam ⁊ ꝯnotat ſalutis euentum·Et ſic n̄ eſt dicere ·ꝙ deꝰ velit
omnes homines ſaluos fieri·Et hec tercia expō magis efficax eſt ad
clare intelligenda apoſtoli verba·Ex quibus elicitur·Qđ amoroſus
deus nec in minimo deeſt ad ſuccurrendum ſubueniendum fauenduꝫ
qꝫ peccatoribus vt ſaluentur·Qui ſi nō ſaluantur ipſi ſoli ſunt accu-
ſandi meritoqꝫ rep̄hendēdi qui bibere noluerūt aquam fontis indefi-
cientis amoris diuini·

PRimū miſteriū contemplandū dr reuelacōis in quo exq̄rere
licet q̄ſt dei mīa q̄ peccatores allicit reuelata et ꝓconizata eſt
Et ad hoc dico ꝙ mīa ipa marie maīfeſtat̄ in tribꝫ. Primo
in ſcripturis. Scdo in enigmatibus ⁊ figuris. Tercio in exemplis.
¶ Primo manifeſtat̄ et reuelat̄ ꝓconiū mie dei in ſcripturis q̄ vident̄
eſſe lr̄e q̄ſi q̄dā familiares et domeſtice ex cācellaria celi ad miſeros
peccatores ex ꝑte viuentis dei miſſe ac deſtinate. Ideo reuerenter atq̄
iocunde illoꝝ lectio a cūctis eſt audienda. Dicāt igit̄ ꝓphe et ſancti
qd̄ ferūt de mīa dei. Moyſes ad deum loq̄ns. exo. xxxiiii. inquit ſic.
Dn̄ator dn̄e deus miſericors et clemens paciēs ⁊ mlt̄e miſeracōis. Et
deutro. iiii. Reuerteris ad dn̄m deum tuū et audies vocem eius quia
deus miſericors dn̄s deus tuus. Et ſapiens. eccleſiaſt. ii. Pius ⁊ miſe-
ricors eſt deus ⁊ remittit in die tribulacionis peccata. Et. c. xvii. Quaꝫ
magna miſericordia dn̄i ⁊ ꝓpiciacio illius ꝯuertētibꝫ ad ſe. Et. c. xviii
Quis addiciet enarrare mīaꝫ ei⁹ ⁊. li. c. Letet̄ aīa vr̄a in mīa ei⁹. Et
ſapiē. ii. Miſereris oīm q̄m oīa potes. et. xv. Tu aūt dn̄e ſuauis et
verus es paciēs et in mīa diſponens oīa. Et ꝑ pſa. liiii. dn̄s ait dere-
linq̄t impi⁹ viam ſuā et vir iniquus. co. ſ. ⁊. re. ad. d. ⁊. mi. e. ⁊ ad. d. n.
q. m. eſt ad ignoſcendū. Et. lviii. inuocabis ⁊ dn̄s exaudiet clamabis ⁊
dicet. Ecce adſum qr miſericors ſum dn̄s deus tuus. Et. liiii. In mīa
ſempiterna miſertus ſum tui dicit redemptor tuus dn̄s et ioel. ii. Con
uertimini ad dn̄m deū vr̄m qr benignus ⁊ miſericors eſt paciens et
multe mie ⁊ placabilis ſuꝑ malicia populi. et ionas. iiii. Scio inq̄t qr
tu deus clemēs et miſericors es paciēs ⁊ multe miſeracōis. Et dauid
pſal. xcix. Laudate nomen eius quoniam ſuauis eſt dn̄s ⁊ ineternum
mīa ei⁹. et pſal. xxix. Magnificata eſt vſq̄ ad celos miſericordia tua
⁊ pſal. lxxxv. Tu autem dn̄e ſuauis ⁊ mitis et multe mie omnibꝫ in-
uocantibus te. ⁊ pſal. l. Miſerere mei deus ſcd̄m magnam mīaꝫ tuaꝫ
Et pſal. cxxix. Idē habet̄. ⁊ petrus. i. epl̄a. i. c. Bn̄dictus deus ⁊ pater
dn̄i nr̄i ih̄u xp̄i q̄ ſcd̄m magnam mīaꝫ ſuam regenerauit nos in ſpeꝫ
viuam. Et paul⁹ ephe. ii. c. Deus diues eſt in mīa. et. ii. cor. i. bn̄dict⁹
deus ⁊. p. d. n. i. x. pr̄. m. et. d. t. cō. q̄. cō. n. in. o. tri. noſtra. ⁊ citharista
ſpūſſancti virgo glorioſiſſima. Luce. ii. et miſericordia ei⁹ a ꝓgenie in
ꝓ. ti. eū. ⁊ Luce. vi. eſtote miſericordes ſicut ⁊ pr̄ veſter celeſtis miſeri
cors eſt. ⁊ Hiero. de pe. di. i. in. c. Quia diuinitatis natura ait. Diuini-
tatis natura clemēs ē ⁊ pia magiſq̄ ad indulgenciam ꝓna q̄ꝫ ad vin
dictam que nō vult mortem peccatoris ſꝫ vt magis cōuertat̄ ⁊ viuat
et idē Hiero. in. c. vide. d. pe. di. i. Vide benignū dn̄m mīaꝫ cum ſeue-
ritate miſcentē. et Ambroſius li. de pe. Deus mīaꝫ ſuam omnibus ꝓ
miſit et relaxandi lr̄iaꝫ ſacerdotibus ſuis ſine vlla excepcione conceſ-
ſit. et. xxvi. q. vi. c. His qui. Mie dn̄i nec menſuras poſſumus ponere
nec tp̄a diffinire. Ex quibus omnibꝫ apphendim⁹ deū nr̄m benignuꝫ
eſſe miſericordem et pium. Scdo manifeſtat̄ et reuelat̄ preconium
mie dei enigmatibus et figuris. Loquebat̄ ſepe domin⁹ ih̄s in ꝑabol̄

ſcd̄m morem paleſtinoꝝ vt dicit·Nico·de lira quoniaꝫ ſic clarius po-
tuit veritas eluceſcere marie ꝑdiciõis et rudibus ꝑut teſtat̃ Dyoniſiꝰ
i·c·celeſtis ierarch·⁊ ideo ad ſuā et patris eiꝰ miſericordiā notificādaꝫ
vſus eſt triplici enigmate ſeu metafora in ꝑabola ꝑ eū dicta· ¶Pri
ma fuit de egroto paciente de qua Math·ix·c·vbi audiēs murmura
ciones phꝫeoꝝ q̃ ei detrahebāt qꝛ cū publicaniſ et peccatoribꝫ māduca
ret·ait·Non ē opus valētibꝫ medicꝰ ſꝫ male hn̄tibꝫ·euntes aūt diſcite
q̃d eſt mīa volo ⁊ nō ſacrificiū·Nō em̄ veni vocare iuſtos ſed pecca
tores·Scd̄a ꝑabola ē de paſtore ꝑditā ouē requirēte de qua Luce·xv
ſcribit̃· Qd dimiſſis·xcix·aliis ouibus in deſerto ſollicitus paſtor ob
errantē vnā ouē·i·deꝰ peccatricē animā ꝑquiſiuit diligenter inuētaꝫ
qꝫ cuſtodiuit intactā impoſuitqꝫ ſuꝑ hūeros ſuos gaudens remitten-
do·ſ·ſibi penitenti potēcia ſua omnia peccata atqꝫ delicta· Tercia ꝑ
abola eſt de filio ꝓdigo ad pr̄eꝫ poſtq̄ oīa diſſipauerat reuertente ·ꝑ
quē vt Hiero·inq̄t ad Damaſū papā de filio ꝓdigo· peccator homo
vere penitēs intelligit̃·Quē cum vidiſſet a longe pr̄ mīa motꝰ occur-
rit illic cadenſqꝫ ſupra collū illiꝰ oſculatus eſt eum nichil illi in ꝓpe-
rauit nō triſtem vultum aut turbulētam faciem oſ̄dit non aſꝑis ver
bis ꝯtriſtauit ſꝫ q̄ letanter in domū eū introduxit afferri fecit veſti-
menta ⁊ annulū ꝯuiuiū ſolēne ꝓparauit coreaſqꝫ cantus et ſonorum
melodias in domo eſſe iuſſit qꝛ recuꝑauerat filium mortuū et perdi-
tū per quē intelligimus peccatorē ꝯpunctum cui deus ſe graciosiſſi-
mū exhibet· ¶Tercio manifeſtat̃ et reuelat̃ preconium mīe dei in
exemplis·Quotquot enim inuenti ſunt peccatores qui ab illo veniaꝫ
poſtularunt oēs fuerūt exauditi ſicut pꝫ in veteri et nouo teſtamento
Dauid eq̄dem ꝑ pn̄iaꝫ adulterii ſimul ⁊ homicidii a miſericorde deo ve
niam impetrauit·De cuiꝰ pn̄ia Hiero·ad Sabinianum diaconē lap-
ſum ita ſcribit Totā penitenciam oſ̄dit pſalmꝰ·l·qn̄ ingreſſus ē da-
uid ad vxorem vrie ⁊ a·Nathā ꝓpha correptꝰ rn̄dit dicens · peccaui
ſtatīqꝫ meruit audiri·et dominꝰ abſtulit peccatū tuū a te· Adulterio
em̄ iūxerat homicidiū ⁊ inde ꝯuerſus ad lacrimas·Miſerere ait mei
deus ſcd̄m magnā mīaꝫ tuā·Magnū enim peccatū magna indigebat
mīa·Vn̄ iūgit et dicit· Multū laua me ab iniq̄tate mea et a peccato
meo munda me·quoniā iniq̄tatē meā ego ꝯgnoſco ⁊ delictū meum
ꝯtra me ē ſemꝑ tibi ſoli peccaui·Rex enim aliū non timebat ⁊ malū
corā te feci vt iuſtifeceris in ſermonibꝫ tuis ⁊ vincas cū iudicaris·Cō
cluſit deus omnia ſub peccato vt omnibus miſereat̃ tantūqꝫ ꝓfecit vt
dudū peccator ⁊ penitens tranſierit in magiſtrū vt dicat· Docebo ini
quas vias tuas·hec ille·Et idem ad oceanum de dauid loquens inq̄t·
Dauid ſancti et manſuetiſſimi viri homicidium ꝑiter et adulterium
ſeptem dierum emendauit fames·iacebat in terra volutabatur incine
re et oblitus regie maieſtatis lumen querebat in tenebris illumqꝫ tā-
tum reſpiciens quem offenderat lacrimabili voce dicebat· ¶Tibi
ſoli peccaui et malum coram te feci·et redde michi leticiaꝫ ſalutaris

tui et ſpū principali confirma me·Atq3 ita factū eſt vt qui me docu
erat v̄tutib3 ſuis quō ſtans nō caderē doceret p p̄n̄iam quō cadēs re-
ſurgerē·hec ille·Que omnia notant̄·ii·re·xii·c·Eſt ⁊ de niniuitis exē
plum de q̄b3 habet̄ li·ione p totum et de pe·di·i·in·c·Niniuite·vbi dr̄
niniuite quos dn̄s in euangelio ꝯmēdat p̄n̄ia3 egerunt in p̄dicaciōne
ione ⁊ ex mīa dn̄i indulgenciam ꝯſecuti ſubuerſionis interitum ſub-
terfugere meruerunt·h̄ ibi·Et vt breuiter pſtringam exempla addu-
co illud dictum ·Bernardi ſermone·xxii·ad ihesum de ſua mīa lo-
quentis vbi ait· Oīno pp̄ter manſuetudinem que de te predicat̄ curre
mus poſt te dn̄e ihesu audientes q̄ paupem non ſpernas peccatorem
non horreas non horruiſti ꝯfitentem latronē non lacrimantē pecca-
tricem non chananeā ſuplicantē non deprehēſam in adulterio nō ſe-
dentem in theloneo nō ſuplicantē publicanū nō negantē diſcipulū nō
pſecutorē diſcipuloꝝ nō ipſos crucifixores tuos·hec ille· Expgiſcimi
igit̄ o peccatrices anime·Audiuiſtis o peccatores voce3 dei qui mīa3
ſuam infinitam vobis declarauit·Nolite obdurare corda veſtra depo
nite peccata atq3 delicta· Accedite ad eum ⁊ veniam obtinebitis q̄r
ip̄e eſt deus miaꝝ qui p ezechielem pph̄a3·c·xviii·inq̄t·Si autem im
pius egerit p̄n̄ia3 ab omnibus peccatis ſuis que opatus eſt·⁊ cuſtodi
erit oīa p̄cepta mea et fecerit iudiciū et iuſticiā vita viuet et non mo-
riet̄ oīm iniq̄tatū eius quas opatus eſt nō recordabor·in iuſticia ſua
quā optus ē viuet·nūquid volūtatis mee eſt mors impii ·quaſi dicat
nō·Et infra nolo mortē morientis·ſ·peccatoris ſ3 vt ꝯuertat̄· ⁊ viuat
Reuertimini ⁊ viuetis·

De āplitudīe ⁊ magnificēcia mīe dei q̄ r̄mittit oīa peccata grauia
r̄plicata ⁊ antiq̄ta peccatorib3 penitētib3· Caplm̄·ii·

Secundū miſteriū ꝯtemplandū circa mīa3 dei peccatores vo-
cātis ad p̄n̄ia3 dr̄ āpliacio in quo patefaciēdū eē duxi quō ā-
pla lata pfunda ac copioſa ſit ipa mia dei bn̄dicta que ſ3 in
ſe ſit infinita quia ſit nichil aliud quā ipſe deus eſt·ſcd̄3 illud Augu
de fide ad petrū·Quicq̄d ē in deo eſt ip̄e de9 tn̄ eciā in ſuo effectu ꝯſi
derata tā grādis inuenit̄ q̄ oīa noſtra ſupat peccata atq3 vicit· Tria
enim ſunt in peccatis horrēda ⁊ timenda valde que tn̄ a mīa dei ſu-
pant̄·Primū grauitatis ꝯdicō·Scd̄m freq̄ns iteracio·Terciū diutur-
na detencio· Primū qd̄ in peccatis ꝯſiderat̄ horrendū dr̄ grauitatiſ
ꝯdicō·qn̄·ſ·peccatū ex ſua ꝯdicōe et ex ſuo genere graue eſt ⁊ nefan-
dum·Veꝝ tn̄ tanta eſt mīa dei q̄ nullum eſt peccatum adeo execrā-
dum de quo ſi quis p̄n̄iam egerit indulgenciā nō recipiat·Quinimo
clementiſſimus deus mīa ſua illud penitenti plene remittit·Hinc Cri
ſo·de pe·iii·di·in·c·Talis ait·Talis michi crede talis eſt erga homi-
nes dei pietas nunq̄ ſpernit p̄n̄ia3 ſi ei pure ⁊ ſimpl̄r offerat̄ eciā ſi
ad ſummum q̄s pueniat maloꝝ et inde tn̄ reuerti velit ſuſcipit enim
deus illum libenter et amplectit̄·Et h̄ eſt q̄ dr̄ de·pe·di·i·c·in actōne
Cor ꝯtritū et humiliatū deus nunq̄ ſpernit · S3 circa hoc dubitatur

de peccato in ſpiritū ſanctū· Vtrū deus miſericors remittat illud pe-
nitentibus· Et videt̃ q̃ non· Quia peccatum ī ſpiritū ſāctum eſt irre-
miſſibile· Vnde· Aug· in li· de fide ad petrum ait· Hi q̄ peccant in ſpi
ritum ſanctum nec hic nec in futuro remiſſionem peccatorum accipi-
unt· Et idem in li· de ſermone dñi in monte· Peccare in ſpiritumſan-
ctum eſt per maliciam et inuidiam fraternam impugnare caritatem
poſt acceptam ſpiritusſancti graciam· qd peccatum nec hic neq̄ in fu
turo remitti dicimus· Hoc ipſum magiſter ſentenciarum confirmat·
xliii· di· ii· Ergo videt̃ q̃ dei miſericordia non ſup̱at omne peccatū· Re
ſpōdet ad h̄ alex· de ales in· ii· ii· in· iii· ſūme vbi tractat de irremiſſibi
litate peccati ade· Qd peccatū tripl'r dr irremiſſibile· ſ· Negatiue· Pri
uatiue· Contrarie· Negatiue dr irremiſſibile qd nullo mō pōt remit-
ti ſicut peccatū luciferi alioꝝq̄ dānatoꝝ· Priuatiue dr irremiſſibile
peccatū qd nō hꝫ aliq̄d dignum vt remittat̃· ⁊ ſic omne peccatū mor-
tale eſt irremiſſibile qr nullū mortale habet aliq̄d p̱ qd ſit remiſſione
dignum· Contrarie vero dr irremiſſibile qr habet ꝯtrariā diſpoſicōeꝫ
ad graciā ſine q̄ peccatū nullo mō pōt remitti· Et ſic eſt irremiſſibile
peccatū in ſpiritūſanctū qr directe eſt contra effectum ſpi· ſ· qui qui-
dem dr gr̃a pn̄ialis· Sūt autem h9 peccati ſex ſpēs vt patet p̱ Augu
in ench· ⁊ de fide ad petrū ⁊ de ſermone dñi in monte et de baptiſmo
p̱uulorum· i· Deſperacio· p̄ſumpcio· inuidencia f̃ñe gr̃e obſtinacio
finalis in pñia ⁊ impugnacio veritatis agnite· quarum ſpecieꝝ nu-
merus ſcdꝫ boñ· in diſ· xliii· ii· ſic aſſignatur· Omne peccatū in ſpirituꝫ
ſanctū eſt contra pñialem graciā· Tunc aūt eſt contra ipſam racōne
ſui aut racione antecedenciū aut racione ſubſeq̄nciū· Si racione ante
cedenciū cū ad pñiaꝫ antecedāt tanq̄ due mole· ſpes ⁊ timor· contra
timorem eſt p̄ſūpcio contra ſpem eſt deſperacio· Si racione ꝯſeq̄nciū
cum ad penitēciaꝫ ꝯſeq̄t̃ emēdacio q̄ ꝯſiſtit in duobꝫ videlicꝫ in vera
confeſſione et bona ſatiſfactione· ſic ſumunt̃ due ſpēs quaꝝ vna eſt
impugnacio veritatis agnite altera deteſtacio boni· Si racione ſui ſic
eſt obſtinacio que ꝯprehendit eciam infinalem pñiaꝫ· Dicit̃ ergo pec-
catū in ſpi· ſ· irremiſſibile magis q̄ alia peccatorum genera qr ſcdm
magr̃m· Vix aut raro aut difficulter remittit̃ p̱ eo q̃ non tantum re-
pugnat gr̃e ſed eciā diſpoſicioni ad veniam ⁊ graciā ſuſcipiendā· Re-
miſſibile vero eſt ſcdm boñ· tū racione diuine potencie remittent̃ tum
qr hō poteſt de illo penitere excepto finalis in pñie que eciā dupliciť
ſumitur· Vno modo p̱ p̱poſito non penitendi· alio modo p̱ continua
p̱manencia in malo· Impñia primo mō ſūpta ē peccatū irremiſſibile
contrarie non negatiue eo q̃ claudit viam ad graciam et impedit in-
greſſum ſpi· ſ· tñ poſſibile eſt vt de illa homo peniteat et remiſſibilis
fiat· Impñia ſcdo mō dicta nullo° pōt remitti· H̄ aūt nemi ē attribu-
enda vſq̄ ad illud iſtās ī quo dici d̾ aliquo poſſꝫ q̃ final'r ſit ipeītēs
h̄ leo papa d̾ pe· di· vii· c· Nēo ait· Nēo deſp̱and9 ē dū ī h̄ corpe ꝯſti-
tut9 eſt idē dicit̃· xxxii· q· ii· c· Ancillam· et xxiiii· q· iii· c· Corripiantur·

Patet ergo omne peccatum ꝑ pniam liquefieri ad conſpectū mie dei
qui nichil tm̄ abhōiat̄ q̄ntū īpniaȝ ⁊ deſperacōeȝ·Hinc ierō9 ad ru
ſticū monachū ait·Nichil ſic offendit deū ſicut cor ī penitens· Solū
deſperacionis crimen ē qḋ veniam ꝯſequi non pōt· Scḋm ꝙ ī pec
catis ꝯſideratur horrendū ⁊ ꝑiculoſum eſt peccatoꝝ frequens itera=
cio qñ·ſ·frequēcius iterant̄·Tamē tāta eſt mīa dei ꝙ ſi quis incipe=
ret peccare a prima hora diei ⁊ pacto peccato ſtatī pniaȝ ageret ⁊
pnīa facta ſubito laberet̄ ⁊ poſt lapſum iteꝝ ſurgeret ⁊ poſt ſurre=
ctionē iteꝝ caderet ⁊ poſt caſum denuo ꝯtricōeȝ haberet ſemꝑ deuȝ
immobiliter ꝓpicium inueniret ad remittedū·Hinc augu·de pe·di·iii
in·c·Adhuc inſtant·ait·Quoniā cottidiana eſt offenſio oportet vt cot
tidiana ſit remiſſio·Cur docuiſſet dn̄s orātes dicere·dimitte nobis de=
bita noſtra niſi ipe nobis miſericors pſeueraret qui nos ab hac peti=
cione nō vult deficere·Et leo papa de pe·di·i·c ·Multiplex mīa dei· ī
quit·Multiplex miſericordia dei ita lapſibus humanis ſubueni vt ñ
ſolū ꝑ batiſmi grāȝ ſed eciā pnīe medicinā ſpes vite reparet̄ eterne vt
qui regeneracionis dona violaſſent ꝓprio ſe iudicio ꝯdemnātes ad re
miſſionem criminū ꝑuenirent·Et lactancius in li·di·inſti·ad·g·ſic loq̄
tur·Nemo poteſt eē tam circūſpectus tā prudens qui non aliqñ la=
bat̄·idcirco deus imbecillitatē noſtrā ſciēs aꝑuit homini portum ſa=
lutis vt huic neceſſitati cui fragilitas noſtra ſubiecta eſt medicina pe
nitēcie ſubueniat·Et iero·ad ruſticū monachuȝ de pe·di·iiii·iii·c·Sep
cies·ait·Sepcies in die cadit iuſtus ⁊ reſurgit·Si iuſtus quomō cadit
ſi cadit quomō iuſtus·Sȝ iuſti vocabulū non amittit qui per peniten
ciā ſemꝑ reſurgit·Et non ſolū ſepcies ſed ſeptuageſies ſepcies delin=
quēti ſi ꝯuertat̄ ad penitēciā peccata donātur· Hoc xp̄s petrū docuit
Mathi·xviii·c·Sȝ nōnulli heretici temere aſſeruerunt duo fl̄a ⁊ me=
rito reprobanda·Primū ꝙ ſi homo cadat a penitēcia ꝙ nō vere pe=
nituit·Cōtra qḋ dictū Alex·de ales in·iiii·volūie ſūme adducit diſtin
ctionē de veritate penitēcie·d·Qḋ dupl̄r pōt ſumi·Vno mō vt peni=
tēcia vera dicat̄ que veꝝ hȝ virtutis actum qui eſt deteſtari malum
ꝯmiſſum ⁊ ꝑ illo tꝑe nullū ꝯmittere et ꝓponere non ꝯmittere de fu=
turo in quo ſtatu ſi quis decederet ſaluus eēt·Et ab hac pōt hō cade=
re ⁊ in peccata labi·Alio modo vt dicat̄ pn̄ia vera que ꝑducit in finē
vt finalis ⁊ ꝯtinuata ⁊ ab hac non eſt cadere·Sed adhuc heretici ad
ſui erroris robur auctoritates ⁊ dicta ſanctorum adducunt· Et p̄mo
illud·Ambro·in ſermone q̄dragesime·d·penitēcia eſt mala p̄terita plā
gere ⁊ plangēda iterum non ꝯmittere· g° qui iterum peccat veram
pn̄iaȝ non fecit·Scḋo ad idem allegant Grego·ſic·d·qui ita alia pec=
cata deplorat vt tn̄ alia ꝯmittat adhuc penitenciam agere aut igno=
rat aut diſſimulat·inſuper ad hoc ꝓpoſitum habēt yſidorum in li· de
ſummo bono ſic loquentem · irriſor eſt non penitens qui adhuc agit
qḋ penitet nec videt̄ deum poſcere ſubditus ſed ſubſanare ſuperbis·
Et his ꝯcordat augu·in li·ſoliloquiorum qñ dicit·Inanis ē penitēcia

quā ſequens culpa inquinat q̄ auctoritates et alie ſil'es habent̄ in de-
cretis de pe·di·iii·de q̄bus ꝑ ſolucione·Gracianus ibidem·§·Sꝫ ver-
ba ait·Qđ illa verba auctoritatū nō ad diuerſa tpa ſꝫ ad idem tēpus
referunt̄ vt·ſ·eo tpe quo quis deflet mala que ꝯmiſit ⁊ pniam facit
nō peccet ⁊ ſcelera non cōmittat·Qđ autem in diuerſis tpibus poſſit
q̄s facere pniam verā ⁊ pꝰ illaꝫ iterꝝ poſſit peccare pbat̄ racione eo
ꝙ pnia habet eſſe in libero arbitrio ſcđm ſtatum vie qđ vertibile eſt
⁊ poteſt a bono in malū et a malo in bonū ſepius exire· Hoc eciam
apparet euidenti exemplo·Nam niniuite ꝓpter verā pniaꝫ graciam
ꝯſecuti ſunt ſꝫ poſt ad vomitum redeūtes deum ꝓuocarūt ad iracū-
diam ⁊ eorꝝ ciuitas vt Herodocus ſcribit a rege medorꝝ ſubuerſa
eſt aput hebreos regnante ioſia·Eſt ⁊ de hoc exemplum ꝯueniēs pec
cātis dauid qui pnia quam fecit de peccato mortis vrie deum ſibi pla
cabilem fecit·et tñ poſt peccauit iterꝝ in numerādo populū ꝑ vt ha-
bet̄·ii·Re·c·penultio·Quare ſiliāt heretici et confundant̄·¶Secundō
falſum qđ ipſi predicant eſt ꝙ deus non niſi ſemel peccata dimittit·
Quibus ⁊ ſi obſtent auctoritates allegate in principio huius ſecunde
ꝑticule tñ ipſi curioſe ſuū errorē ꝯfirmare conant̄ dicētꝗ·Qđ ſi bapti
ſmꝰ nō iterat̄ ergo nec pnia·Ad qđ dñs boñ·in·iiii·di·xiiii· ſic rñdet
di·Qđ pnia pōt iterari baptiſmus autem nō· Priº qꝛ ī baptiſmo im
primit̄ caracter q̄ eſt indelebilis in pnia nō· Scđo quia baptiſmus ē
contra morbum non iterabilem qualis ē morbus originalis·Sed pe-
nitēcia contra morbū iterabilem qualis eſt morbus peccati actualis
Et medicina debet aptari morbo·Et ideo baptiſmus non iteratur pe
nitencia vero iteratur ſcđm ꝙ volūtas nr̄a ꝯuertit̄ ⁊ reuertit̄·Cōclu-
dimꝰ gº ꝙ deꝰ bñdictus miſericorditer ſubuenit nr̄e fragilitati·Quis
nā nō niſi impie de illo ꝯquerit̄·O peccator negligens·O peccator ob
duriſſime diſrumpe vincula colligacionis agnoſe blandientē tibi do-
minū q̄ nō tātum ſemel ſꝫ millies milliuꝫ et tociēs quociēs poſtulaue
ris indulgenciam tibi ꝯferet indefeſſe·¶Tercium qđ in peccatis cō-
ſiderat̄ horrendū dꝛ diuturna detencio qñ peccata diu retenta ſunt ita
vt de illis pñiaꝫ q̄s differat vſqꝫ ad decrepitā ſenectutem extremum-
qꝫ tempus vite· Et licet ꝑiculoſum ſit ſic diferre poſito tñ qđ aliq̄s
excederet annos mathuſalem quos expendit in iniuriam dei ꝓpoſuit
qꝫ in aīo nunꝙ̄ bñfacere·cū aīa tñ a corpe egreditur vere in gemi-
ſcit ⁊ dolet tanta eſt dei mīa ꝙ ei liberaliſſime pcit·¶Hinc ieroꝰ ad
paulam de dormicōe bleſille·Secura eſto o mi bleſilla· Confidimus
probantes vera eſſe que dicimꝰ nunquā ē ſera ꝯuerſio· Vox h̄ pmū
in latrone dedicata eſt·Amen dico tibi hodie mecum eris in paradiſo
Et ibidem ad damaſum papam et po·de pe·di·iii·c·importuna xp̄us
de cruce in paradiſum latronem tulit et ne quis aliquando ſeram con
uerſioneꝫ putaret fecit homicidii penā martiriū·Et tuliꝰ papa·xxvi·
q·vi··c·Si preſpiter· Vera enim confeſſio in vltimo tpe poteſt eſſe
quia dñs non ſolum temporis ſed eciam cordis inſpector eſt·¶Sicut

deo ꝯplacencia vt peccatores reuertantur ad illū. Et tñ cum ipſe hac voce melliflua incitet omnes neſcio vnde fiat niſi ex humai cordis duricia vt non audiatur. O in felix aīa peccatrix. O ſeua imanis et crudelior omni belua deſine iam malefacere. īpone finem delictis tuis quere dñz deum tuū dū inueiri poteſt vt accipias ab eo graciam in p̄ſenti et in futuro ꝑpetuam gloriaꝫ Amen.

Feria ſexta poſt dominicā in ſeptuageſima De in flammato et ardentiſſimo amore dei ip̄e clementiſſimus pr̄ peccatoribus quem exhibet et oſtēdit vt illos ad ſe trahat ac reuocet et īducat ad pñiam

Sermo. vi.

Amore langueo. Habentur hec verba in ꝑſona xp̄i dei et hominis ſalutem peccatoꝝ ſicientis originaliter. Cant. v. c Si cogitarent excecati peccatores q̄nta dilectōe complectitur illos piiſſimus deus ꝑfecto omni ſtudio et vigilancia depoſita delictorum ſarcina ad diligentem ſe ꝑperarent. Neqꝫ enim inueniri q̄ſpiam poteſt non pater non mater non frater non ſoror nō filia non filius non deniqꝫ domeſticus q̄libet amicus ſiue ꝓpinquus qui tantum diligat eos q̄ntum amat ipſe mitiſſimus paẗ celeſtis. Qd conſiderans Vgo in li. de arra ſponſe ſic alloquitur animā peccatricē Sponſum habes et neſcis pulcherrimū omniū et faciē ei9 nō vidiſti. ille te videt quia niſi te vidiſſet non te diligeret Voluit adhuc ſeipꝫ tibi preſentare ſꝫ munera miſit arrā dedit pign9 amoris. hec ille. Eſt vtiqꝫ anime legittimus et immaculatus ſponſus deus dei filius q̄ in cruce exaltatus clamat grandi et amoroſa voce dicitqꝫ anime ꝓpter peccata ꝑeunti et ad inferna currenti illud. Hiero. ii. Tu aūt fornicata es cū amatoribus multis tñ reuertere ad me et ego ſuſcipiam te. Quidnā dulcius quid ſuauius quidue clemēcius poteſt audiri. Oſtendit nempe multis diuerſiſqꝫ modis rex regū de9 noſter ꝙ hominē diligit eiuſqꝫ ſalutem eciā poſt peccata et nefanda facinora ardentiſſime ſitit. Quapropter vt euigilent ſomnolenti peccatores et exꝑgiſcantur ad vocē beniuolēcie ſummi dei in p̄ſenti ſermone de amore quē deus peccatoribꝫ exhibet nonnulla erūt videnda vt verificetur in corde omniū qd dictū eſt in themate in ꝑſona illius q. ſ. amore langueo. in quibꝫ verbis de amore illo tria miſteria principaliẗ ꝓponimus declaranda.

Primū de ipi9 veritate.
Scdm de eius volūtate.
Terciū de illi9 copioſitate.

Qualiẗ deus ex amore mal' z pectoribꝫ copioſiſſima beneficia ſua largitur Et qd ē amor ſiue dilectō di. Capl'z. i.

Primum miſterium declarandum de amore quo deus peccatores diligit dicitur veritaẗ nā poſſꝫ non īmerito aliq̄s dubitare. An verum ſit qd deus peccatores diligat. quoniam ſi diceretur Qd ſic. ſtatim ocurrerēt dicta ſcripture ſacre quibus inſinuari videtur contrarium. Vnde in perſona dei puerbiorum. viii. c. d. Ego diligentes me diligo et ioh. xiiii. criſtus dixit qui diligit me diligetur a patre meo et ego diligam eum. ſed peccatores non diligūt

deum·ergo non deus diligit illos·Et eccliaſt·xii·ſapiens inquit·Altiſ
ſimus odio hꝫ peccatores·Et iudit·v·c·ſcribit·Deus peccatorū odit in
iquitatem·⁊ Augu·xii·li·de ci·dei·c·iii·ita aſſerit·Dicunt in ſcriptu=
ris inimici dei omnes qui eius aduerſantur impio·non natura ſed vi
ciis nichil ei nocere valentes ſꝫ ſibi inimici eni̅ ſunt poteſtate nō reſi=
ſtēdi ſꝫ volūtate ledēdi·Et idē augu·in li·de pñia refert qđ eciā ponit
de pe·di·iii·in·c·Sūt pl'es·Scio dñm inimicū omni crimiōſo·Et dauid
in pſal·ad deū ſic loquit·Odiſti omnes obſeruātes vanitates·i· pecca
ta ⁊ ſapiencie·xiiii·c·ſil'r dicit·Sūt deo odio impius ⁊ impietas eius·
Si itaqꝫ inter deum ⁊ peccatores ē inimicicia et odiū g° deeſt amor
qm̄ ſil' iſta ſtare nō pn̄t·Sed ↄtra ē dictū ſapiētis·Sapie·ii·c·qui deo
dicit·Diligis oīa que ſunt et nichil odiſti eoꝝ q̄ feciſti·Pro hui9 du=
bii declaracione notāda ē ſnīa dñi boñ·di·xxxii·tercii·li·q̄ eſt talis·
Qđ deus non dicit creaturā diligere racione affectionis animi ſed ra
cione cōicacionis alicuius boni·ita ꝙ dilectō dei di poci9 eē dilectio
effectus q̄ꝫ affectus·Cōicacō aūt bonitatis diuine ſi attēdat q̄ntū ad
effectū gr̄e nō ſe extēdit ad peccatores·iō ꝑpt̄ huius boni ſubtractio
nē di illos odire·et ſic intelligunt auctoritates ſupius allegate·ſꝫ cōi
cacio alioꝝ bñficioꝝ et bonis et malis eadē ē ob qđ et malos eciam
diligit non vt malos ſꝫ ſua illis bñficia tribuēs vt boni fiant Sūt aūt
inter cetera tria bñficia peccatoribus a deo collata · Primum creacio
nis·Scđm gubernacionis·Terciū ſociacionis·¶ Primū bñficiū ꝙ d
us peccatoribus ↄfert ex dilectione et amore di creacionis·Quiſnam
eſtiat q̄ntū bonū ē eē in numero creaturaꝝ nō q̄rūcūqꝫ ſꝫ rōnabiliū
Nullo q̄deꝫ p̄cio enī poſſet vnus ex oculis vl' aliis membris noſtris
multomagis nec aliq̄ potēcia aīe ⁊ q̄s ē q̄ dedit aīaꝫ cū potenciis et
corpus tam bonis q̄ꝫ malis niſi deus Et cur dedit niſi ex mera carita
te et liberalitate ſua ·h̄ eſt qđ Lactan·in·ii·li·di·inſti·ait · Deus veri
patris officio functus eſt·Ipſe corpus effinxit ipſe animam qua ſpi=
ramus infudit·Illius eſt totum quicquid ſumus·Et bernardus i ſer
monibus·parum ne tibi videtur o homo cogita qualem te fecit·Nē=
pe ſcđm corpus egregiā creaturā ſcđꝫ aīaꝫ magis imagine creatoris
inſignē racōis pticipem beatitudinis eterne capacem·porro ambo ſi=
bi coherere fecit artificō incōprehenſibili ⁊ ſapiā inueſtigabili·Nec
hoc ante promeruit qui ante non fuit·Nec ſpes retribucōis fuit quo
niam bonorum noſtroꝝ nō eget·h̄ ille·Sꝫ qui nō recte de deo ſenci=
unt de eius bñficiis ingratiſſimi ↄqueruntur dñt etenī·Qđ licet mag=
nū bonum ſit eſſe qđ per creacionem peccatores acceperunt a deo tn̄
cum deus preſcierit eos futuros malos atqꝫ damnandos cur illos cre
auit ·Quibꝫ ſic rn̄det Augu·ii·li·de ci·dei·c·xviii·Neqꝫ ei deus vlluꝫ
non dico angeloꝝ ſed vel hominū crearet quem malū futuꝝ eſſe pre
ſciſſet niſi pariter noſcet quibus eos bonoꝝ vſibus cōmodaret atqꝫ ita
ordinem ſcl'oꝝ tanq̄ꝫ pulcherrimū carmē ex quibuſdaꝫ q̄ſi antithetis
honeſtaret·Antitheta eni̅ que appellant in ornamentis elocucionis

ſunt decentiſſima que latine appellant̃ appoſita vel qđ expꝛeſſius dicit̃
ꝯtrapoſita·non eſt apud nos huiꝰ vocabuli ꝯſuetudo cū tñ eiuſdem
oꝛnamentis elocucionis eciã ſermo latinis vtat̃ pͥmo lingue oīm gen
cium his antithetis·Et paulus apoſtolus in·ii·epl'a ad coꝛ·illū locuꝫ
ſuauiter explicat vbi·d·Per arma iuſticie a dextris et a ſiniſtris per
gl'iaꝫ ⁊ ignobilitatē p infamiaꝫ ⁊ bonam famam vt ſeductoꝛes et ve
races vt qui ignoꝛamur et ꝯgnoſcimur q̃ſi moꝛientes et ecce viuimus
vt temptati et nō moꝛtificati vt triſtes ſp autem gaudentes ſicut egē-
tes multos autem locupletantes tanq̃ nihil hñtes et oīa poſſidentes·
Sicut eñ iſta ꝯtraria ꝯtrariis oppoſita ſermonis pulchꝛitudineꝫ red
dunt ita q̃daꝫ non verboꝝ ſꝫ reꝝ eloq̄ncia ꝯtrarioꝝ oppoſicione ſe-
culi pulchꝛitudo ꝯponitur·hec Augu·⁊ ſi adhuc arguerent impii ⁊
maligni ꝙ ſcđm augu·verba videret̃ quaſi neceſſarium foꝛe vt aliq̄
mali eſſent vt ſic ſcl'i pulchꝛitudo perficeret̃·Ego dico ꝙ licet deus ſe
cundū augu·in li·de libero arbitrio nouerit ex quocumqꝫ malo bonū
eligere tñ ſi nullꝰ vnq̃ peccaſſꝫ ſiue ãgl'uſ ſiue hō adhuc vniuerſū pfe
ctum eſſet nichilqꝫ qđ ad eius oꝛnatum ſpectaret ſiue decoꝛem inue-
niretur diminutum·Neqꝫ ꝓpterea culpandus eſt ſapientiſſimus ar-
tifex deus qui creauit illos qui damnari debebant quoniam nō ꝓp
terea damnantur quia ſunt creati ſed quoniam pꝰ creacionē ſua vo-
luntate facti ſunt mali·Quinimo in hoc maxime relucet imenſa boni
tas dei ꝙ tam grãde beneficiū ꝯferre dignatus eſt eciã illis quos p̄-
ſciebat futuros ingratos ⁊ malos·¶ Secundū bñficiū qđ deꝰ pecca-
toꝛibꝫ ꝯfert ex dilectõe et amoꝛe dr̃ gubernacõis·Indiget eq̄dē homo
auxilio oīm creaturaꝝ celi·ſ· ⁊ terre celeſtiū inferioꝝqꝫ coꝛpoꝛum
ſine quibus viuere minime poſſet·Oīa tñ iſta dei ſunt de quo in pſal
d·Dñi eſt terra ⁊ plenitudo eiꝰ oꝛ·t̃·⁊·v·q̃·h·in eo · nichilominus ex
clemēcia largiflua et affluentiſſima ſua libere donat fructum boꝛum
omnium eciam impiis et malis· inde Vgo in li·de arra ſponſe ait ·
Reſpice vniuerſum mundū iſtū ⁊ ꝯſidera ſi aliq̄t in eo ſit qđ tibi nō
ſeruiat·Oīs natura ad hūc finē dirigit curſum ſuum vt obſequiis tu
is famulet̃ ⁊ vtilitati deſeruiat tuiſqꝫ oblectamētis pit̃er ⁊ neceſſita
tibus ſcđm affluenciaꝫ indeficientē occurrat·Hoc celum h̃ terra hoc
mare hoc aer cum his que ſunt in eis vniuerſis explere non ceſſant ·
h̃ ille·Et xp̄s in euangelio math̃·v·ait·pluit ſup iuſtos ⁊ iniuſtos et
ſolem ſuum oꝛiri facit ſup bonos ⁊ malos· ¶ Tercium beneficium
qđ deus erogat ⁊ largit̃ ex dilectione ⁊ amoꝛe ipīs peccatoꝛibus dici
tur ſociacionis Magnum quippe donū eſt vt vnuſquiſqꝫ habeat ſo
ciū angelū·Hinc magr̃ ſñiaꝝ·di·ii·ſcđi li·allegat iero·ſup math̃· ſic
d·Magna dignitas aīaꝝ vt vna queqꝫ ab oꝛtu natiuitatis ſue in ſui
ꝓfectū ⁊ cuſtodiaꝫ habeat angelū ſpēal'r delegatū · Ex q̃ auctoꝛitate
ſcđm doc·theo·colliguntur tria catholica documēta· ¶ Primum docu
mentū ſcđm alexandꝛꝝ de ales in ſcđo volūie ſumme ⁊ archi· canoni
ſta ſup·c·firmiſſime·de ꝯſe·di·iiii· Qđ duplex eſt hōis natiuitas ·ſ·in

vtero ⁊ ex vtero·Prima eſt qñ aīa creat̃ ſil' ⁊ infundit̃ corpi·Scd̃a ve
ro qñ exit de ventre mr̃is·Angelꝰ aũt deputat̃ hōi a prima natiuita
te·ſ·in vtero·Rō aũt q̃re nō debeat añ infuſionē aīe angl'us deputari
ad cuſtodiã corpis ſcd̃z boñ·in·ii·di·xi·in declaracione littere ē q2 illa
cuſtodia principalıꝰ reſpicit ſpũm q̃ʒ corpꝰ·Et iō nō dʒ ſpēal'r angl'uʒ
ad ſuã cuſtodiã hr̃e añq̃ʒ ſpũs infundat̃ nō dʒ eciã differri vltra aīe in
fuſionē q2 ex tũc deſẽdere pōt ⁊ adiuuare·Vtꝝ aũt q̃diu puulus ca
ret racōis vſu aliquē occultũ effectũ habeat cuſtodia angl'i q̃ntũ ad
habitacionē ⁊ directionē in bonũ aſſignare ē difficile·ſʒ negare nō eſt
tutũ·Scd̃z documentũ ē q̃ʒ angl'us beatꝰ pẜter cuſtodiã hominis nō
ē hōie inferior viatore neqʒ indignior cũ id fiat ex dulcedine ſũmi dei
Terciũ documẽtũ ē qñ angl'us nō deſerit obſtinatũ in peccatis vſqʒ
ad mortē·Rō eſt ſcd̃z boñ·q2 pmior ē bonꝰ angl'us adiuuandũ q̃ʒ ma=
lus ad pdendũ·Si g° malꝰ angl'us nō derelinq̃t vſqʒ ad mortē ho=
minē eciã q̃ntũcūqʒ ſanctũ·nec bonꝰ hoīeʒ q̃ntũcūqʒ ſceleratum
dimittit vſqʒ in finem·Sʒ ꝯtra h̃ inſtãt nōnulli qm̃ glo·ſup illud iere
li·Curauimꝰ babilonē et nō eſt curata derelinq̃mꝰ eã·ait·medici ſũt
angl'i quos a nobis repellimꝰ dũ eoꝝ ꝯſilio non acquieſcimꝰ item
dama·d·Q̃d antixp̃s carebit angl'ico p̃ſidio·Ex quibus colligi poſſe
videt̃·Q̃d angelꝰ q̃nqʒ ſubtrahit ab homīe pẜter peccata cuſtodie bñ
ficiũ·Rñdʒ ad h̃ dñs boñ·q̃ʒ cōiter tenet̃ a doctoribus ſacre ſcripture
Q̃d angelꝰ nō oīo deſerat obſtīatos q̃diu ſunt viatores·nec tñ ideo
diligenter cuſtodit bonos aut mediocrit̃ malos iō cōit̃ dr̃·Q̃d quodaʒ
mō deſerit ⁊ quodã mō ſp̃ cuſtodit·Explicacō aũt hꝰ pōt diuerſimod
fieri·Nã aliquē cuſtodiri ab angl'o pōt dupl'r intelligi·Vl' ſcd̃z habi=
tũ·Vl' ſcd̃z actũ voluerũt g° aliqui dicere q̃ʒ angelꝰ obſtinatuʒ ſcd̃m
actũ cuſtodiendi relinq̃t p eo q̃ʒ ipſe cuſtodienti angelo nō obedit im
mo ꝯtra morta mẽtem obfirmauit Quantũ vero ad habitũ nō deſe=
rit q2 ſp̃ pmptus ē ei ſubuenire ſi quo mō ip̃ʒ ad viaʒ veritatis videat
inclinari·Sʒ h̃ modus dicendi non ſufficit q2 nullus eſt adeo malus ⁊
peruerſus quin angelus bonus poſſit ei aliq̃d beneficium cuſtodien=
do largiri·Ergo ſi ſemper ē ei pmptus facere bonũ videt̃ q̃ʒ nunq̃ʒ
ſubtrahat omnē actũ·Et ideo eſt ſcd̃s modus dicẽdi·ſ·Q̃d duplex ē cu
ſtodie angelice actꝰ·Vnus reſpectu corporis·Alter reſpectu ſp̃us·
Vnꝰ ꝯſiſtit in repulſione hoſtis ne opprimat corpora·Alter arcẽdo
ip̃ʒ ne puertat aīas·Primi actus efficacia ē in ãgl'o·Scd̃i v̂o nō ſolũ
eſt in angelo ſed eciã in nobis·Quãtũ ad p̃mũ actũ bonus angelus
hoīeʒ vſqʒ ad mortē nō derelinq̃t q2 nō patit̃ ip̃ʒ a demone opprimi
vel occidi niſi qñ alit̃ exigit fieri ſnĩa diuini iudicii·Quantũ v̂o ad ſe=
cundũ actũ q2 illius efficacia nō tantũ eſt in angelo ſed eciã in nobis
ſubtrahit cuſtodie beneficium ab his circa quos videt ſe fruſtra exer
ceri vtpute ab excecatis ⁊ obſtinatis qui nec recipiunt inſtructionem
nec exhortacionem·Sed cum cuſtodia magis reſpiciat animam quam
corpus adhuc non videtur oīno pbabile q̃ʒ angelus omnem actum

¶Qualiter deus oſtendit amorē ſuū peccatoribꝫ illos ſupportādo vocando ꝛ offerendo filiū ſuū vnigenitū ac ſanguinē eius. Capl'm. iii

Terciū miſteriū ꝯtemplandum de amore quo deus peccatores diligit ẽſt de ipſius copioſitate Nam p̄ter ea que dicta ſūt in p̄mo ꝛ ſc̃do miſterio p̄cedentibus inuenio adhuc p̄cipue tria ſigna exp̄mencia copioſiſſimū ampliſſimūq; amorē demuꝫ erga peccatorꝫ ſalutem. Primū dicitur ſupportacō Sc̃dm vocacō Terciū oblacō ¶Primū ſignū ẽſt ſupportacō Supportat equidem deus et expectat pacienter peccatores q̄ poſt ꝯmiſſa peccata iuſte meritoq; puniri poſſent. Omnis enim q̄ peccatum facit et mortaliter peccat meretur ſubito p̄uari q̄buſlibet beneficiis corporalibus tp̄alibꝫ et ſpūalibus Meret̄ adhuc deſcēdere viuēs ī infernū. ꝛ q̄d ē ꝙ de9 hūc rigorē iuſticie contra peccatores nō exercet. q̄nimo differt vlcionem non ſoluꝫ p dies ſꝫ menſes et annos. O quot reperiunt̄ in hac mortali vita qui p. x. aut. xx. aut. xxx. aut plures annos ſp in peccatis dormierūt et tn̄ illos non exterminauit deus. An forte putamus id factum eſſe quia ſibi peccata non diſplicent vel q̄r iniuſtus illa punire negligat vel q̄r ignorans illa non videt aut impotens factus illa vindicare non valꝫ Abſit vt iſta cogitemus de deo magno ꝛ immortali q̄ optim9 abhominat̄ omne malū iuſtuſq; nullū relinq̄t impunitū ſapiens oīa videt oīa noſcit omnia pſcrutat̄ cui9 potencie nulla creatura reſiſtere ſufficit. Cur ergo tā diu punire peccata diſſimulat niſi quia languet amore. Hinc eſt ꝙ petrus. ii. epl'a. c. iii. ait. Dn̄s pacienter agit nolens aliquos p̄ire ſꝫ oēs ad p̄niaꝫ reuerti. Et ſalomō ſapīe. ii. c. dicit. Miſereris omnium dn̄e q̄m omnia potes et diſſimulas peccata hoīm pp̄ter p̄niaꝫ. ¶Sc̃dm ſignū exp̄mens copioſiſſimum amorem diuinū ẽſt vocacio. Apparet vtiq; q̄ntū velit de9 peccatorꝫ ſalutē q̄n nō ſolū illos nō p̄uit ꝛ ſuffert verꝫ eciā multipl'r inuitat ꝛ vocat. Quid nam ſunt tot dei bn̄ficia peccatoribus collata de quibus paulo an̄ mēoriaꝫ feci m9 niſi voces blande ip̄os peccatores allicīētes. Quid ſūt ſcripture ſacre. Quid ſanctorꝫ exēpla. q̄d doctorꝫ tā diffuſa dicta. quid p̄miſſiones. quid cōminacōēs. quid p̄cepta legis. quid eccleſia ſcramenta quid deniq; viue voces tot predicatorꝫ et hm̄oi. Oīa ſiquidem iſta clamor quidam ſunt ad peccatorꝫ aures fortiter ſonās Et tandem ab alto crucis audit̄ vox illa non p̄uipendenda pendentis in ea crucifixi iheſu. Sicio. Sicio. Sicio. Sciebat em̄ vt Bernardus et auguſtinus exponūt noſtram ſalutem. Vn̄ et bern. ait. Aſcendit in altum crucis vt ab oībus videretur voce magna clamauit vt ab oībus audiretur. clamori lacrimas addidit vt hō ei ꝯpateret̄. Qui ad eius clamorē non excitat̄ ad vocem non ꝯpungitur grauior eſt terra durior petra et fetidior ſepulchro. Tercium ſignum in quo relucꝫ erga nos amor diuinus dicitur oblacō. Pro ſalute namq; peccatorum obtulit de9 p̄r vnigeitū filium ſuū illūq; miſit ī mūdū Vn̄. io. iii. Sic de9 di. mū. vt. fi. ſ. v. davt. o. q̄. c. in illū non p̄eat ſed habeat vitā eternam ipſe vero dei filius

incarnatus ſe ipm̄ obtulit in ligno crucis holocauſtum et hoſtiam ſā
guinē ꝓprium fundens in remiſſionē peccatoꝝ q̄ tante fuit efficacie
vt ſufficere poſſet ad ſalutem infinitorū hominū ſi tot darētur · Vñ
aplus · i · dicitur Dilexit nos et lauit nos a peccatis noſtris in ſangui-
ne ſuo Sanguinē itaqꝫ illum paſſim et indiſtincte offert omnibꝫ pec
catoribus · Offert inq̄ꝫ de capite ſuo ſpinis pungentibꝫ coronato · de fa-
cie ſua decora alapis dure ꝑcuſſa · de manibꝫ et pedibꝫ clauis ī cruce
ꝯfixis de toto corpore ad columnam crudeliter flagellato et de latere
ſuo lācea apto et vulnerato · ꝓpter que oīa deuotus ber · ſermone xxii
ſup cant ē ait · Ad cumulum pietatis tradidit ī morte aīaꝫ ſuā et de ꝓ-
prio latere ꝓtulit ꝓciū nr̄e ſatiſfactōnis · Vñ ad ſe verſiculū illū traxit
Aput dominū mīa et copioſa apud eū redēpcio · O amor vere incom-
parabilis · O amor incogitabilis · Stat in cruce dei filius et peccatoribus
dicit · Si ſaluari cupitis ſi ſalutem queritis · Et ego ꝓ vobis vt ſaluemi
patri meo ſanguinem innocentemqꝫ vitam offero · Sed tanta eſt hu-
mani cordis duricia vt pauciſſimi inueniantur qui velint ſua peccata
corrigere deoqꝫ ſummo bono firmiter inherere · Qui autem redire nō
neglexerint ſaluabuntur ꝑ miſericordiam et clemenciaꝫ illius qui eſt
benedictus in ſecula ſeculoꝝ · Amen ·

¶ Sabbato dñice ſexageſime · De dilaciōe pñie et quare multi tardāt
ſeu differunt ad penitenciam redire audientes deum benignū ſic miſe
ricorditer ipſos vocantem · ¶ Sermo · vii ·

DVm tempus habemus operemur bonum · Doctoris gencium verba ſunt iſta originaliter gal' · vi · c · Cū audiūt peccatores q̄ꝓplurimi ea que dicta ſūt de benignitate beniuolēcia ac dilectōne dei vocantis et inuitantis illos ad penitenciam ſtatuunt in aīo ſuo omnino ad illā redire · Sꝫ diabolica fraude decepti interponūt ſpacia tꝑm aſſerētes ſe penitenciā facturos nō ī preſenti ſed in futuro cū vel infirmitas aliqua vel languor grauis aduenerit vel cum ſenecta iam ſcli delicias amplius non guſtabit · Talibꝫ aūt ſic oppināntibꝫ videt̄ tutā ducere vitā eēqꝫ ī ſtatu ſalutis ⁊ gracie · Veꝝ tamen q̄ꝓ piculoſiſſime errent in hoc ſermone apire cēſui in quo de dilacōne pñie aliqua pulchra et utilia deo duce ꝑcurram quoniam non eſt ꝑcraſtinandum vt benefaciamus ſꝫ apli documentum q̄ d · in verbis in themathe noſtro ꝓpoſitis · dum tēpus habemus · ſ · nūc et non poſtea hodie non cras operemur bonū ad deū ꝑ pñiam reuertētes Vbi de dilacōe pñie ſeu ꝓlōgacōe tria miſteria occurrūt declanda

¶ Primū dr̄ cālitatis ¶ Qd multi differūt penitere ſeducti a diabolo
Secūdū fatuitat̄ · aut per timorem aut ꝓpter pudorē aut ꝓpter
¶ Terciū iniq̄tatis · ſpē aut deſperacionē · Capitulum · i ·

PRimum miſterium dicitur cālitatis · in quo exquirere licꝫ que eſt cauſa cū pctōres efficaciam et neceſſitatem pñie cognoſcētes illaꝫ differre volunt · ¶ Et poſſunt aſſignari principaliter quatuor cauſe potiſſime ac principales q̄bꝫ hoīes peccatis inuoluti ꝑcraſtināt

penitere·Prima dr timor·Scda pudor·Tercia ſpes· Quarta deſpera
cio·Prima cauſa dicit̄ timor· Timent enim multi ad pñiaꝫ redire qr
cogitant laborioſum eē de ſuis culpis atqꝫ peccatis ſatiſfacere·Sꝫ his
tria remedia ad timorem repellendū dari pñt·Primū ē ꝯſideracio p̄-
ſentis pene facilitatis·Secundum conſideracio preſentis pene modici-
tatis·Tercium conſideracio preſentis pene breuitatis· Primum re-
mediū eſt ꝯſideracio facilitatis et poſſibilitatis pene q̄ exigit ſatiſfa-
ctio de qua dico tria notanda ſecundum thomam in·iiii·diſtinctione
xv· Primum notandum q licet penitencia infructuoſa ſit ſine
ſatiſfactione tamen aliud eſt facere equiualens aliud poſſibile· Deus
non exigit a peccatore equiualens vel equale quia hoc eſt impoſſibile
Nā ſcd̄m pħm·i·ethi·In his honoribus qui ſunt ad deum et ad paren-
tes non tenetur homo ad equiualens ſed ad poſſibile ideo tenetur ho-
mo ſatiſfacere ſcd̄m poſſibilitatem ſuam·Vnde aplus ad titum·Non
ex opibus iuſticie que fecimus nos·Secundum notandum q quāuis
homo totum poſſe ſuum debeat deo non tamen exigitur de neceſſita-
te vt totum qd poſſit faciat quia hoc eſt impoſſibile ſcd̄m ſtatum pre-
ſentis vite cum oporteat hominem circa multa ſollicitū eſſe · Tercium
notandum q facere aliq̄d acceptū deo pōt intelligi dupl'r· Aut vir-
tute ppria et ſic nullus poteſt ſatiſfacere de peccatis in deū ꝯmiſſis
Aut v̄tute alterius et ſic vnuſquiſqꝫ merito xp̄i pōt ſatiſfacere qd ē
īfinitū·Et ſi obiceret̄ q xp̄s liberauit nos a pena debita p peccatis no-
ſtris iuxta illud·i·petri·ii·c· Peccata noſtra ip̄e ptulit in corpore ſuo
ſup lignū·Qd exponens magr̄ ſentenciaꝝ in·iii·di·xix·ait· Peccata
portare ē penam illoꝝ exſoluere·Et ad hoc eſt dictū yſaie·liii· Vere
languores noſtros ip̄e tulit ⁊ dolores noſtros ipſe portauit·Ergo nul-
la ſatiſfacio penalis erit neceſſaria·vel ſi erit neceſſaria non plene cri-
ſtus ſatiſfecit p nobis·Reſpōderi pōt ſcd̄ꝫ boñ·in·iii·di·xix·Qd paſſio
xp̄i liberat nos a pena pñie q̄ntū eſt de ſe qr ſcd̄m q·d·magr̄ in lr̄a·
In baptiſmo omnis pena q̄ p peccato debet̄ penitꝰ relaxat̄· Sed cum
homo peccata iterat reddit ſe indignū tāto bñficio·Et p paſſionem nō
remittit̄ ei tota pena ſed minorat̄ ſcd̄m q dicit magr̄ in litera q̄ntum
decet ⁊ expedit ſalua iuſticia·Eſt ergo poſſibilis faciliſqꝫ pena ſatiſfa-
ctoria·quoniam vt ſcribitur·ff·de reg·iu·l·impoſſibiliū·Ad īpoſſibile
nemo tenetur·Et vt augu·d·In ſermone·Deus ſeruū pigrum non dā-
naret ſi ea que nullo modo fieri poterāt imparet·Secundum remedi-
um ꝯtra timorem ſatiſfactionis eſt conſideracio modicitatis ipſiꝰ pe-
ne·Oīs etem̄ pena tpalis modicū ē ⁊ quaſi nichil reſpectu future pe-
ne nō ſolū inferne ſꝫ eciā purgatorii·de cuiꝰ grauitate ſuo loco diſpu-
tabitur·Tercium remedium contra timorem pretactum eſt conſidera-
cio breuitatis pene ſatiſfactorie· Nam ſicut breuis eſt vita ita bre-
uis eſt penitencia per quam ſalue eſſe valemus· Quare nullo timo-
re penitencia eſt differenda·Secunda cauſa quare pleriqꝫ differūt pe-
nitēciā agere dr pudor ſiue verecūdia·Erubeſcunt eīm ⁊ verecundant̄

benefacere·qm̄ ſolent vt plurimū hōies mali quoꝝ multus ē numer9 volentes bn̄facere ſuāq3 malā vitā emēdare in deriſum hr̄i·S3 ad cō futacionē erroris hm̄oi triplicē pudorem notare debemus·videlȝ pri mus dr̄ cōmēdabilis·ſcd̄s vitupabilis·tercius abhoīabilis·primus pu dor ſeu verecundia dicit̄ commēdabis cum quis·ſ·erubeſcit maleface re·Nam ſcd̄m io·dama·Verecundia eſt timor alicui9 turpitudinis· Qd̄ at·explicauit in·iii·ethi·Qui timet decēs ⁊ verecūdus eſt qui au tem non timet inuerecundus·Et de verecundia loquit̄·Valeri9 libro iiii·d·Verecundia eſt pars omnis honeſti ɔſilii tutela ſollēniū officiō rū magr̄a innocēcie cara p̄rimis accepta alienis omni loco omni tē pore fauorabilem p̄ ſe referens vultū Et ſapiens eccleſiaſt·xxxii·ait· Ante grandinē p̄ibit coruſcacio et an̄ verecūdiā p̄ibit gr̄a·Hec vere cundia refrenat ſenſus moderatur geſtus librat verba ponderat ſer mones ornat ſenes decorat iuuenes magnificat reges ſubleuat ſubdi tos extollit p̄latos ⁊ mores deaurat quoniā qui erubeſcitiui ſūt hac erubeſcencia et rubore declinant mala·Sed ve mundo a ſcādalis quo niam rariſſima eſt hec erubeſcencia inter homines deprauatos·Nam non erubeſcūt publice plaſphemare ludere rape fenerari piurare la ſciuia verba ⁊ ſcurilia non ſolū dicere ſed cātare inhoneſta veſtimen ta deferre et precipue mulieres pectus colla brachiaq3 nudantes et ornatu meretricio coram hominibus exeuntes et turpiſſima ſcelera adulterii fornicacionis ſtupri ſodomie ⁊ ſacrilegii perpetrare·Secun dus pudor dr̄ vitupabilis cum·ſ· quis omittit virtuoſos actus eciam ad ſalutem neceſſarios ne mali irrideant eum·Certum enim eſt ꝙ di ſplicet malis vita bonoꝝ·Vn̄ ſapiens puer·xxi·ait·Anima impii deſi derat malū·⁊·xxv·c·idem ait·Abhominantur impii eos qui in recta ſunt via·⁊·xiiii·c·Ambulās inquit recto itinere et timens deum de ſpicit̄ ab eo qui infami graditur via·et·xiii·c·Deteſtantur ſtulti eos q̄ fugiunt mala·⁊ hoc ideo eſt qr̄ vt dr̄·Jo·iii·Omnis qui male agit o dit lucem·Qd̄ verbū ponitur·xviii·q·ii·in·c·perniciosum·Verūtamē fatui ſunt ⁊ abhoīabiles qui ne irrideant̄ a malis maloꝝ ſocii effici paciunt̄·Qn̄ etiā mali irrident eos qui boni ſunt idem eſt ac ſi ceci ir riderēt eos q̄ vident aut claudi eos q̄ recte ambulant aut laceratas ve ſtes habentes illos q̄ regio habitu ſunt amicti·Terci9 dicitur pudor abhominabilis qn̄·ſ·quis ad pn̄iam redire recuſat eo ꝙ ſua peccata turpiter cōmiſſa ɔfiteri confundit̄·De iſto vero pudore lacius dicam in tractatu de confeſſione·¶Tercia cauſa quare mlti pn̄iā in lōgū ptrahunt dr̄ ſpes· Hec autem triplex eſt·p̄ma diu viuendi ſecunda tpalia deguſtandi·tercia miam ɔſequendi·¶Prima eſt ſpes diu vi uendi de qua innumerabiles decipiuntur p̄mittentes ſibiipſis longi tudinem dierum·Nā vt inq̄t Cicero in li·de ſenectute·Nemo eſt eīm tam ſenex q̄ ſe non putet annū viuere·et Hiero·ad Geruncia·Nemo eſt tā fractus viribȝ et tā decrepite ſenectutis vt n̄ ſe putet adhuc ānū poſſe ſupuiuere·Vnde ſubrepit obliuio ɔdicōnis ſue vt terrenū aīal

iam iamq̃ ſoluendū erigat̃ in ſupbiam ⁊ aïo celum teneat· Verum
tñ ſic q̃ntūcumq̃ excogitare q̃s velit diuturna vita ſemꝑ breuis erit
Vnde ⁊ iacobus·iiii·c·ait·Que ē vita noſtra·Vapor ad modicum pa
rens ⁊ deinde exterminabitur·De vite autē breuitate plene ſcribam
in ſermone de vita hominis ⁊ de ꝯtemptu mundi ⁊ in ſermone de tē
poře ⁊ in tractatu de virtutibus·Scđa ſpes eſt tempalia deguſtandi·
Sperent em̄ diligentes mundū mundanis bonis pro libito poſſe diu
cius iocundari·Et tñ expiencia docet ꝙ cuncta huius ſeculi ſtª ⁊ deſi
derata bona caduca ſunt ⁊ vana nullā in ſe ſtabilitatē firmitatemq̃
retinencia·Hinc ſeneca ad lucillū ait·Noli huic tranquillitati ꝯfidere
Momento mare euertitur et eodem die vbi luſerūt nauiagia ſorbent̃
Propterea a domino iheſu chriſto ꝑ pulchre dicta eſt pabola quam
luce ſcribit·xii·c·Hominis inquit cuiuſam diuitis vberes fructus a-
ger attulit·Et cogitabat intra ſe·d·Quid faciā q: non habeo quo con
gregē fructus meos· ¶Et dixit·Hoc faciam ·Deſtruam horrea mea
⁊ maiore faciaꝫ et illuc congregabo omnia que nata ſunt michi et di-
cam anime mee·Anima mea habes multa bona poſita ī annos plu-
rimos·requieſce comede bibe ⁊ epulare·Dixit autem illi dñs ·Stulte
hac nocte animam tuā repetent a te·Que aūt paſti cuius erunt·Sic ē
qui ſibi theſaurizat ⁊ non eſt in dño diues·Tercia eſt ſpes miaꝫ ꝯſe-
quendi·Nam pleriq̃ deliberāt omne ſuum tempus in iniuriā creato
ris ſui exponere et tandem ab eo miaꝫ impetrare·Hanc ſpem refre-
nat ſapiens cū dicit eccleſiaſt·v·Ne dixeris·Peccaui·⁊ quid michi ac
cidit triſte·Altiſſimus eſt paciens redditor· De ꝓpiciatu peccatorum
noli eſſe ſine metu neq̃ addicias peccatū ſup peccatū·Et ne dicas Mi
ſeracio dñi magna ē multitudīs peccatoꝝ meoꝝ miſerebitur· ¶Mia
em̄ ⁊ ira ab illo cito ꝓximat ⁊ in peccatores r̄ſpicit ira ei9·Ne tardes
ꝯuerti ad dñm·Subito em̄ venit ira illius et in tēpore vindicte diſꝑ-
det te· Quarta cā q̃re peccatores pñiaꝫ retardāt ē deſperacio ad q̃
inducunt̃ ꝓpt̃ tria vꝫ·pmo ꝓpt̃ peccatoꝝ magnitudinē·ſcđo ꝓpt̃ pec
catoꝝ mltitudinē·tcio ꝓpt̃ peccatoꝝ viciſſitudinē·Sꝫ ꝑ p̃cedēcia q̃ di
cta ſūt ī ſermone de mia dei oīa iſta diſſoluunt̃ ·Nō ſūt itaq̃ p̃tacte
cāe ſufficiētes ⁊ neceſſarie ad retinēdū peccatores ne ꝯuertāt ad deū·
¶Quā fatue agunt qui differūt pñiaꝫ ꝓpter impedimēta q̄ poſſunt
differēdo ꝓuenire ꝓpt̃ q̄ exponūt ſe periculo maximo·

Capitulum·ii·

ſiti m... in eo dñs ...dū miſteriū declarandum de dilacōe pñie ē fatuitas q̄
inter lrha iden... differūt q̄druplici fatuitate laborāt·pma ē piclitacōis
...eribus q̄ agit am... cionis·tercia ruminacōis·quarta ceſſacionis· Pri
ma fa... ſenectutē ad...nis q: illi q̄ pñiaꝫ non faciunt cum poſſint
exponūt ſe piculo ... et me... illam poſſe cū credūt·Hinc iero·ad ſalui-
nā de nebridio ⁊ viduita... ait · Cauendū eſt vulnus qđ piculo et
dolore curat̃·Aliud eſt integra naui ⁊ ſaluis mercanciis portū intra
re ſalutis aliud nudum herendo tabulis et crebris curſibꝫ fluctuū ad

aſpertima ſaxa collidi hec ille. Pōt equidem euenire vt poſt diuturnā
peccatoꝝ ꝯſuetudinem malus habitus nō ita defacili amoueat̃ ſicqʒ
peccator impenitēs fiat. Vñ ⁊ iob. xx. c. de tali ſic loquit̃. Oſſa eiꝰ im=
plebuntur viciis adoleſcencie ſue et cū eo in puluere dormiēt. Et ſa=
piens puer. xxii. ait. Adoleſcens ambulans iuxta viam ſuaʒ eciam cuʒ
ſenuerit nō recedet ab ea. ¶ Et iere. xiiii. c. inquit. Si mutare pōt ethi
ops pellem ſuā ⁊ ꝑdus varietates ſuas ſic vos poteritis bñfacere cuʒ
didiceritis malū. Ex hoc eſt ꝙ peccatū ex ꝯſuetudine ꝯmiſſum morti
Lazari ꝯpat̃. ꝓpter ꝙ augu. de pe. di. ii. c. Sicut ait. Sicut tribus gra
dibus ad peccatū ꝑuenit̃ ſuggeſtione delectacione ꝯſenſu ita ipſiꝰ pec
cati tres ſunt dr̃e. ſ. in corde in facto ⁊ in ꝯſuetudine tanq̃ tres mon=
tes. Vna quaſi in domo ideſt cum in corde conſentitur libidini altera
quaſi ꝑlata iam extra portam cum in factum ꝓcedit aſſenſio. tercia
cum in vicio ꝯſuetudinis male tanq̃ mole terream p̄mit̃ animus q̄ſi
in ſepulchro iam putens. Que tria genera mortuoꝝ dñs reſuſcitaſſe
quiſquis euangeliū legit agnoſcit h̄ ibi in glo. vero ponunt̃ hi verſꝰ
ſuꝑ verbo tanq̃. Mens mala mors intus malus actus mors foris v
ſus. Tuba puella puer lazarus iſta notāt. Hanc verbo hunc motu la
crimādo ſuſcitat illum. Chriſtus ⁊ in medico naſcit̃ eger hō. In laza=
ro aūt reſuſcitando quatuor erant condicōes. p̄ma quia fetebat. ſcd̃a
qꝛ lapis erat eius ſepulchro ſuppoſitus. tercia quia ligatos habebat
pedes et manus. quarta quia ſudario velata erat facies eius. io. xi. c.
Sic reperiunt̃ ſpūaliter iſta quatuor in peccatore q̄ longo ſpacio pec=
cata retinuit. primo fetet deo angelis et hoībʒ. ſecundo eſt ei lapis ſu
ꝑpoſitus ideſt mala conſuetudo. Vnde glo. io. xi. ait. Dñs fremuit et
laccimatus eſt ⁊ clamauit voce magna quia difficile ſurgit quē mola
male ꝯſuetudinis p̄mit. Hoc ē ꝙ iuuenalis pulchre decantat li. iii.
ſatyra. i. Conſuetudo mali tenet inſanabile vulnus. Et marcialis cocꝰ
Mens aſſueta malo firmius heret ei. ⁊ ouidius de arte amandi. Fac
tibi ꝯſueſcat nil ꝯſuetudine maius. Racio eſt qꝛ ſcd̃m ar. li. de memo=
ria ⁊ remiſcencia. Conſuetudo ē altera natura. et li. vii. ethi. Conſuetu
do nature aſſimulat̃. et li. i. reto. Simil' eſt ꝯſuetudo nature prope eñ
qd' ſepe ei qd' ſemper eſt. Eſt autem natura eius qd' ſemꝑ ꝯſuetudo e
ius qd' ſepe. hec ille. Tercio hʒ manus et pedes ligatos qꝛ impotens
factus eſt pꝰ peccatum ad bene oꝑandū. Quarto peccator hʒ faciem
velataʒ ſudario qꝛ ex quo in tenebris peccatoꝝ fuit ſpūale viſ... in lōgū
De talibʒ nāqʒ peccatoribʒ inq̄t Sophonias. i. c. Ambulab... di ſecunda
dño peccauerūt. Et ſapiencie. ii. c. ſapiens ait. excecauit ... eſt ſpes diu vi=
eorum. ¶ Quare piculoſum ē frequentare pecc... ſibiipſis l...am
ꝓlongare. ¶ Scd̃a fatuitas illoꝝ qui differūt ... enectute ... pñiam di
abreuiacionis quia cum tempus breue ſit Hier... ant ſibi de ſalute ne
ceſſaria ꝓuidere. Fatuus namqʒ non immerito reputari poſſʒ ſi quis
iter cepiſſet ad locum aliquem ad quem longa eſſet via et vix ibi am
bulans per totam diem vſqʒ ad noctem peruenire valeret. ⁊ tñ poſt

ceptum iter ſtans quieſceret dicens. Hora veſpertina vel hora com-
pletorii perficiam iter meū. Sic fatuus eſt quia ad regnū celoꝝ debet
accedere horam tardam preſtolās q̄ ſe ad pñiaz ↄuertat. ¶ Tercia
fatuitas eoꝝ qui differunt pñiaz facere dr ruinacōis quoniā peccata
non deponens facile ad alia trahit. Et quanto peccata magis multi-
plicant magis grauāt animaz ⁊ ex cōſequēti cū maiori difficultate re
ſurgit. ideo legit in vitis prm. Qd venit vox ad beatū arſeniū. d. Egre
dere et oſtendam tibi opa hoim. et egreſſus vidit ethiopem nigruz ce-
dentem ligna ſecuri ⁊ facientē grandem ſarcinam ⁊ temptabat leua-
re eam ſȝ pre magnitudine non poterat. et iteꝝ cedebat alia ligna et
addebat ſarcine. Innitebaturqȝ adhuc leuare illam ⁊ minus quam p̄
us poterat. Quā deponebat ⁊ iteꝝ cedens alia ligna ſarcine adiun-
gebat. ⁊ fatigabatur ſicut prius illam leuare et ꝓpter maius pondus
maioremqȝ grauitatē nequibat illā mouere. Fuit h̄ viſio ſibi expōita
ſic. Qd qui cedebat ligna ⁊ addebat ſarcine homo peccator eſt q̄ pec-
catis oneratus ſepius illa leuare non ſufficit ſed ſupaddens et alia in-
tra ſe dicit poſtq̄ congregauero multa peccata plura prioribus tunc
illa leuabo ⁊ de illis pñiaz faciam. ¶ Quarta fatuitas dr ceſſacionis
Ceſſat equidez multociens ⁊ deficit illud qd fuerat homo p̄meditatꝰ
premeditati namqȝ fuerāt multi mori in ſenectute ⁊ mortui ſunt ī iu-
uentute ⁊ mori in domo ⁊ mortui ſunt extra domū mori inter ſuos
⁊ mortui ſunt inter extraneos mori loquentes et mortui ſunt ligue v-
ſu priuati mori in diuiciis et mortui ſunt in egeſtate mori cum peni-
tencia et mortui ſunt obſtinati. O vita fallax. O vita fragilis O vita
mutabilis cuius exitum nullus p̄ſcire mortalium poteſt. Vnde ſapiēs
eccleſiaſt. ix. c. ait. Neſcit homo finem ſuum ſed ſicut piſces capiuntur
hamo ⁊ aues ↄprehendunt laqueo ſic capientur homines in tempore
malo cum eis extemplo ſupuenerit.

¶ Quā iniq̄ ſunt q̄ pñiaz tardāt ↄuerti ad dñm ⁊ agūt ↄtra deū et
angelos ⁊ ↄtra ſeipſos ⁊ ↄtra omnē creaturaz. ¶ Caplm. iiii.

Terciū miſteriū ↄtēplandū circa pñie dilacōez dr iniquitas.
Peccator nāqȝ q̄ pñiaz differt iniquus ē q̄druplici iniq̄tate.
Prima eſt ↄtra deum. Scda ↄtra angelos. Tercia contra ſeip
ſum. Quarta ↄtra omnem creaturā. Prima iniq̄tas eſt contra deum
cui apponit fel in eſcaz iux̄ illud pſal. Dederūt in eſcam meā fel ⁊ in
ſiti mea potauerunt me aceto. Velut eñi eſca dñi eſt opus bonū quia
in eo dñs delectatur tanq̄ inter flores ſcd̄m illud. Cant. ii. c. Paſcitur
inter lilia ideſt inter munda opa. Eſce ergo dñi fel apponit q̄ bonis o-
peribus q̄ agit amaritudinē peccati admiſcet pñiazqȝ refugit. Talis
eciam qui ſenectutē ad pñiaz agendam expectat deteriorem partem
vite ſue deo reſeruat et meliorem dyabolo imolat. ¶ Secunda iniqui
tas eſt in angelos impenitentes vtiqȝ pro ſuo modo quantum de ſe ē
angelos affligere non erubeſcunt. Nam licet angeli beati impaſſibi-
les ſint et omni iocunditate repleti tñ vt diximꝰ in precedētibȝ de ma

lotum ↄuerſione gaudium aliqꝺ accidentale ſuſcipiūt. Hoc vero eis
deeſſe neceſſe eſt cum peccatores non ↄuertunt. ¶ Tercia iniquitas
peccatricis aīe impenitētis ē in ſeipſaʒ. Nā dū peccator differt ↄuerti
vult pocius habere ſe malū ꝙ bonū infirmū ꝙ ſanum ſeruum quam
liberꝝ in ſtatu latronis ꝙ in ſtatu regis nichil habentem ꝙ oīm bono
rū eccleſie pncipeʒ mutilem ꝙ multū valentē. Peccatū nēpe facit ho-
minē malū infirmū mortuū ſeruū latronē q furat bona dei paupe-
rem ꝛ mutilem. ¶ Quarta iniq̄tas eſt in omnē creaturā q ꝑpter du
riciam hoīm peccatorꝝ creature irracōnabiles quodāmō puniūtur.
Obſcuratus eſt enim ſol tempore paſſionis propter iudeorum crudeli
tatem. perierūt in diluuio tot aīalia ꝛ volucres celi propter peccata
hominū. Maledicta fuit terra propter peccata primorꝝ parentū. Ex
ꝑgiſcimi ergo o peccatores tardi. Ecce nūc tempus acceptabile inq̄t
apoſtolus. ii. cor. vi. ecce nunc dies ſalutis nemi dantes vllaʒ offenſio
nem nec deo nec angelis nec vobiſmetipſis nec eciam creaturis per
tarditatem conuerſionis veſtre. Et ſic faciētes accipietis hic a deo gra
ciam et in futuro glām. Amen

¶ Dñica in ſexageſima de fructuoſo et vtili verbo dei quo mediante
omnes gentes crediderunt in criſtum ſaluatorem noſtrum

Sermo. viii.

SEmen eſt verbum dei. Scribuntur hec verba luce. viii. ca.
et in euangelio hodierno ꝛ pñtis dñice. Nichil taʒ efficax
eſſe poteſt ad ↄuerſionem ↄlibet peccatoris ꝛ ↄlibet vir-
tuoſi ↄfortacōʒ ſicut deuota et freq̄ns audicio verbi diuini.
Scimus etenim ꝑ predicacōʒ euangelii mūdum totū ab idolatrie erro
re reuocatum. Nā antea oēs gentes vna excepta populi iudeorū de-
os flos cū dānatiſſimis ſupſticōibʒ excolebant. At vbi vox euangelii
audita eſt in omni terra omnis error ab eius cōſpectu fugatus eſt tā
quam ſi tenebre a lucis radiis fuiſſent ↄpulſe. Ex hoc inquit Euſebiꝰ
panphili. li. i. de euangelica ꝑparacōe non enim ꝑ ſe q̄ xp̄ʒ ſecuti ſūt
matres ſuas nephandis nupciis cognoſcunt non humanis veſcuntur
cārnibʒ ſchithe quemiam ad eos vſq̄ꝫ p̄dicacō xp̄i ꝑuenit nec cariſſiōs
ſ⁊a religione impulſi filios iugulant Hec certe ac talia pene infinita
hoīm quōdam vitam vexabant Maſſagethe ac derbices tradunt ppi
quos atqꝫ affines ſuos q̄ ſenectute conficiebantur miſerrimos putaſ-
ſe ac ideo imolatas carnes eorum quos plurimi fecerant deuorabant
Tibareni viuos ſeniores ſuos p̄cipitarunt. Hircani rapacis generis
auibus ac canibus picere ſoliti. Que quidem cuncta religioſiſſime fa
ciebant. nunc vero ſola euangelica virtute vndiqꝫ truculentiſſima hec
peſtis expulſa eſt. hec ille. ¶ Et vt plenius intelligatur ab omnibus
quanta ſit virtus diuini verbi in hoc ſermone de ipſo conuenienter
tractabimus eo ꝙ ſaluator omnium in verbis allegatis in themate
dixit. verbum dei fore ſemen. ſ. ſpiritualium cariſmatum et donorꝝ

in quibus verbis tria miſteria ſunt declaranda·
Primū ē de verbi dei p̄dicati dignitate·
Scd̄m de p̄dicantis verbū qualitate·
Terciū de audicionis eius vtilitate/

Que quinqȝ ſunt egregie ⁊ excellentiſſime dignitates v̄bi dei ⁊ officii p̄dicandi·

Caplm·i·

Primū miſteriū declarandū eſt de dignitate verbi dei p̄dicati ſeu officii predicandi·Et ad hoc intelligendum ſubnotabimuſ quinqȝ excellencias de dignitate eius·Prima dr̄ xp̄i exercitacio·Scd̄a aploꝝ electio·Tercia miraculoꝝ coruſcacio·Quarta predicatoꝝ defenſio·Quinta eccl'ie ſublimacio·Prima excellencia verbi diuini ⁊officii p̄dicādi dr̄ xp̄i exercitacio·Dn̄s quidem ih̄s deus dei filius p̄dicare voluit ⁊ p̄dicacōis officiū exercere·Vnde math·iiii·dr̄ Cepit ihesus p̄dicare ⁊ dı̄re·pn̄iam agite·Et luce·viii·de ip̄o dr̄ iter faciebat ꝑ ciuitates ⁊ caſtella predicans et euangelizans regnum dei·Et vt colligitur ex dictis euāgeliſtarum precipue io·viii·et·xviii·capl'is ſepius docebat p̄dicando in templo et ſinagoga·Verumtamen non abre querere quis poteſt·Vtrū xp̄s debuit ſolū iudeis et nō gētilibus p̄dicare·Ad qd̄ reſpondet tho·iii·pte·q·xlii·Qd̄ conueniens fuit p̄dicacionē chriſti tam ꝑ aplos q̄ ꝑ ip̄m a principio ſolis iudeis exhiberi triplici rōe·p̄mo rōe iplecionis·ſcd̄o racōe ordinacōis·tercio rōe triūphacōis·p̄ma racio dr̄ implecōis·predicauit em̄ xp̄s iudeis vt impleret ꝓmiſſiones factas antiq̄s patribus nō aūt gētilibus quoniam populus ille iudeoꝝ tantū viuebat ſub dei veri cultu·Vn̄ apoſtolus Ro·xv·ait·Dico xp̄z miniſtrū fuiſſe circūciſionis ideſt p̄dicacōis iudeorū ꝓpter veritatem dei ad ꝯfirmandas ꝓmiſſiones pr̄m·Et vt eciaȝ ieroꝰ·dicit ſuꝑ illud math·x·in viā genciū ne abieritis·Optebat primū aduentū xp̄i nūciari iudeis ne iuſtam haberent excuſacionē dicentes io ſe dn̄m reieciſſe qr ad gentes trāſierit·Verūtn̄ ſicut nō debuit a principio indifferenter ſuā doctrinam gentibꝫ cōicare ita eciam nō debuit gentiles oīo repellere ne ſpes ſalutis eis p̄cluderet·io aliqui gentiliū pticulariter ſunt admiſſi ſicut ſamarithana io·iiii·et chananea·Math·xv·ꝓpter excellenciaȝ fidei et deuocionis eaꝝ·Scd̄a racō quare xp̄s tm̄ iudeis et nō gentilibus p̄dicauit dr̄ ordinacōis·Exigebat nāqȝ debitus ordo vt iudeis qui erant ꝓpinquiores per fidem et cultū viniꝰ dei p̄us doctrina xp̄i ꝓponeret̄ et per eos tranſmitteretur ad gētes ſicut et ī celeſti ierarchia per ſuperiores angelos ad inferiores diuine illuminaciones perueniūt·Vnde ieroꝰ ſuper illud math·xv·Non ſum miſſus niſi ad oues que perierūt domꝰ iſrl'·Nō inq̄t h dicit quin ad gentes miſſus ſit ſed qd̄ primū ad iſrl' miſſus eſt·Et h predixit yſaias vltimo·c·Mittā ex eis qui ſaluati fuerūt·ſ·ex iudeis ad gentes in mare in affricam in libiam tenentes ſagittā in italiam in greciam ad inſulas longe ad eos qui non audierūt de me et n̄ viderunt gl'iaȝ meam et annūciabūt gl'iaȝ meam gentibꝫ·Tercio racō q̄re xp̄s voluit iudeis et nō gētibꝫ p̄dicare dr̄ triūphacōis vt oſn̄deret

triumphum ⁊ victoriaꝫ crucis et paſſionis ſue p̄ q̄ meruit poteſtatē
dnium ſup̄ gentes ſcd̄m illud math·vltio·Data eſt michi oīs pote
ſtas in celo ⁊ in terra·Maioris ſiquidē poteſtatis ⁊ v̄tutis oſtēſiuum
fuit p⁹ paſſionem ſuam p̄ apl'os reducere gentes q̄ ſi ante paſſio-
nē ip̄e pſonalr̄ eis p̄dicaſſet· Scd̄a excellēcia verbi diuini et officii
p̄dicādi dr̄ apl'oꝝ electio·Ad h̄ ſiq̄dez illos elegit xp̄s vt ad p̄dicand
eos mitteret·Vn̄ io·xv·dicebat eis Ego vos elegi de mundo vt eatis
⁊ fructum afferat̄ et fruct⁹ v̄r̄ maneat·P⁹ paſſionem vero ſuam et
reſurrectionē dixit eis illud marci vltio·Euntes in mundū vniuerſū
p̄dicate euangelium omni creature·Et illud math·vltio·Euntes do-
cete oēs gentes·Qd ⁊ ipi pfecerūt de q̄bꝫ dr̄ in pſalmo in·o·t̄·ex·ſo-
norum ⁊ in fi·or·t̄·ver·eoꝝ·Ip̄a vero experiencia docet q̄ ex eoꝝ do-
ctrina mundus totus illuminatus eſt·Sꝫ hic queri ab aliquo poteſt·
Utrū apoſtoli ex diuine gracie p̄ñcia aut aliq̄ui ſeu p̄pa p̄dicādo po
pulorum corda menteſq̄ attraxerūt ad xp̄m · Et dico qd nō potuiſſent
tam cito euangeliū omnibꝫ gentibus cū moꝝ emendacione predica-
re niſi eis affuiſſet virtus diuina ⁊ ſpūſſancti gracia ſcd̄m illud mar
ci vltio·Predicauerūt vbiq̄ dn̄o cooperante ⁊ ſermonem confirmante
ſequentibus ſignis·Nam tria ſunt illa que vel p̄ naturam vel artem
homines inducere p̄nt ad aliquid credendū vel operandum que tn̄ in a
poſtolis xp̄m p̄dicantibus nō ſunt inuenta·primū eſt dyaletica ⁊ loy
calis argumentacio·ſcd̄z eſt rethorica pſuaſio·terciū eſt bonoꝝ tem-
poraliū pmiſſio·p̄mū eſt dyalectica ⁊ loycalis argumentacio·Argu-
mentū namq̄ vt loyci tradūt eſt racio rei dubie faciens fidem·His
argumētis cōmoti ſunt pleriq̄ ad ſequendū platonem alii·Ar·alii
pitagorā alii reliquos phos ⁊ eoꝝ diſcipuli facti·Similibꝫ inſup̄ ar
gumentacionibꝫ Arrius appollinaris Manichens Valentin⁹ Che-
rinth⁹ Fotinus Hebion Paulus ſamoſithanus Capocarches Ap-
pelles Marchion Hermogenes Nouet⁹ Macedoni⁹ Florian⁹ Ter
tulianus Pelagius Neſtorius ⁊ ceteri alii ſuaꝝ hereſum venena pe
ſtifera diſſeminauerūt q̄bꝫ cōtaminati fuere ⁊ populi ⁊ naciones·ſcd̄z
qd pōt hoīes inducere ad aliq̄d credendū vel operandū dr̄ rethorica p̄
ſuaſio·inq̄t enim ſeneca ad lucilliū incredibile eſt qd facile magnos vi
ros dulcedo oracionis abducat a vero·Et idē de cōſolacōe ad paulinū
ait·poteſt eloquencia que p̄ua ſunt approbare p̄ magnis·rurſus ma-
gna attenuare ⁊ ad ima deducere Et tulius li·ii·de oratore ſic loquit̄
Quid admirabilius q̄ res ſplendore illuſtrata verborum·tantam viꝫ
habet illa que recte a bono poeta dicta eſt vox atq̄ nimirum regi-
na reꝝ orō vt nōmodo inclinantem erigere aut ſtantem inclinare ſꝫ
etiam aduerſantē atq̄ repugnantē vt imperator bonus ac fortis cape
re poſſit·h̄ ille·Sūt ad hoc ppoſitū exēpla Nā recitat valerius q̄nta
ſit vis eloquencie ⁊ tull'in queſtionibus tuſculanis·Qd egeſias cyre
naicus phs q̄dā cyrene ciuitatis egypti adeo copioſe diſſerebat de bo
no mortis mala vite pleniſſime demonſtrando q̄ multi auditis illis

ſibi inferebant mortem qua propter a rege ptholomeo prohibitus ē
illa amplius edocere ·Refert adhuc vale⁹ de ſtudio et induſtria · Qđ
cato ceſorinus tam eloquens fuit ꝙ nunꝗ̄ ab aliquo grauatus ꝑ ali
um defendi voluiſſet·Et vt plinius dicit in li·de viris illuſtribꝫ q̄dra
geſies quater accuſatus ꝑ ſe ſolū cām dixit optimeqꝫ fuit abſolutus·
⁊ vt tull'· in·i·queſtionū tuſculanaꝝ ſcribit fuit in eo tanta eloquen=
cia quanta illis tpibꝫ dici potuiſſet·De tullio inſuꝑ ſic ait· Lactan·li
iii·di·inſtitu·Tullius ſummus pħs ſecte achademice ꝑfectus orator
ſuą eloquencia corda hominum in manibus ſuis habuit vt q̄cquid
vſquā eloquii per latinoꝝ alueos fluxit ab hoc fonte ꝓgreſſum eſt·
Quanta autem vis dicendi fuerit in eo apte ponit plutarchus vitaꝫ
eius deſcribēs·dicit eñ·ꝙ cum cicero venit rhodū ad appollomū mi=
lonis cariſſimū oratorem ⁊ poſſidonium pħm gl'oſum tradit̄ appol=
loniū cum eſſet exps latine lingue rogaſſe Ciceronem vt grece aliq̄d
declararet qđ cicero libens fecit·ex illa declaracione omnes in ſtupo=
rem verſi non poterāt ſaturari de laudibus ciceronis·Sꝫ ⁊ appollo=
nius venit in tantā admiracōeꝫ ꝙ velut ꝑ extaſim tract⁹ nō intellige
bat ⁊ ꝑ multam moram tacitus ſedit dixit tandē·Te nēpe cicero lau=
do ⁊ admiror·Sed me fortuna grecorū miſit vt videā erudicionem et
eloquenciam q̄ ſola bonoruꝫ nobis relicta erat per te romam acceſſiſ=
ſe·Subdit et idem plutarchus de facundia ciceronis·ꝙ dum orauit a=
pud ceſareꝫ ꝑ quinto ligario qui ex aduerſariis ceſaris erat tāta gra
cia admirabilis fuit vt ceſar in plurimos colores vultum verterit ma
nifeſtūqꝫ fuit ꝙ animus ceſaris mutabat̄·pharſalicaꝫ tñ pugnā cum
orator attingeret ceſar velut amens corpe ac mente alienat⁹ eſt quoſ
damqꝫ emanibus ſuis fluxiſſe libellos dñt·quare ceſar dulci oracione
victus eum crimine liberauit·Terciū qđ pōt homines inducere ad a
liquid credēdū vl' opandū dr tpaliū bonoꝝ ꝓmiſſio· Sic maumeth d̄
mulſit aures oīm eoꝝ q̄ ipꝫ colūt et venerant̄·ꝓmiſit eis diuicias cō
ceſſit laſciuias et ad omnem voluptatē libere laxauit habenas·Quid
igitur de apoſtolis p̄dicantibus euangeliū tenendū eſt·An ipſi dyale
tici aut rhetorici vel forte tpalia ꝓmittentes· Abſit·De illis etenim
ait augu·li·xxii·de·ci·dei·c·v· Jn eruditos liberalibꝫ diſciplinis ⁊ oīo
quantū ad iſtoꝝ doctrinas attinet impolitos nō ꝑitos gramatica nō
armatos dialetica non rethorica inflatos·piſcatores xp̄us cum retibꝫ
fidei ad mare huius ſeculi pauciſſimos miſit atqꝫ ita vt ex omni ge=
nere tam multos piſces ⁊ tanto mirabiliores quanto rariores eciam
pħos cepit·hec ille·Neqꝫ inſuꝑ tpale aliquid pollicebant̄ apl'i predi=
cando qñquideꝫ ⁊ ipi aſpernabantur tpalia cuncta ſpernendaqꝫ pro
eterna imortaliqꝫ vita clamabāt· Fuerunt igitur ipſi tube ſpūſſancti
ſuꝑno munere dei ad officium predicacionis deputati· Tercia excellē
cia verbi dei ⁊ officii predicandi dicitur miraculoꝝ coruſcacio·Conco
mitatur quippe ſepe numero verbum dei claritas miraculorum·
Nam ſcđm Tho·ii·ii·q·c·lxxviii·deus facit miracula maxime ꝓpter
Fnu·

tria·Primo propter ſanctitatis alicuius demonſtracionem· Secundo
ꝓpter fidei approbacionē· Tercio ꝓpter veritatis ꝑdicate ↄfirmacōꝫ
¶ Primo facit deus miracula ad oſtēdendā ſanctitatē alicuius quē ꝑ
merito vite vult ꝑponere aliis in exemplū virtutis ſicut fecit de mag
no Anthonio machario ⁊ aliis· Scđo facit deus miracula vt fideꝫ
approbet·Vnde glo·ſuꝑ illud pſal·vt det illis hereditatē gēciū ait·
Hec fuit intencio miraculoꝝ vt crederēt gentes·Tercio facit deꝰ mi
racula ad ↄfirmādam veritatē predicatam·Et ſic facta ſunt miracu=
la ⁊ ſigna ꝑdicātibꝫ apl'is apoſtoliciſqꝫ viris·Quiſnam explicet quot
ſignis claruit ↄfeſſor dn̄i glorioſus ſanctus antonius de ordine mino
rum predicator egregius·Referam ex multis qđ in eius legenda ma=
gna continetur·Dum enī quadam die in ciuitate bituricēſi populo ꝑ
dicaret tam ingens multitudo ad eum audiendum conuenit ꝙ nullus
locus ciuitatis illam capere poſſet· Vnde canonici ciuitatis proceſſio=
naliter ciuitatem exeuntes cū populo ad quodā pratum latiſſimū per
uenerunt·Dum autē beatus antonius predicare cepiſſet ſubito tēpus
ſurrexit et tēpeſtas valida adeo ꝙ oēs timere ceperūt tam de pluuia
futura ꝙ̄ de coruſcacionibus et tonitruis et ſic ceperunt fugere ⁊ vel
le abire·Qđ cernens beatus antonius dixit eis·Ego ꝑ ꝑte dn̄i nr̄i ihe
ſu xp̄i vobis dico·Qđ nullus veſtrū aliquid mali habebit· ¶ Stetis
firmi ⁊ non timeatis·Qui eius verbis videntes immobiles ad audien
dum ꝑdicacionem eius ſteterūt· Et cū grando groſſiſſima deſcendiſſet
ſuꝑ terram circa audientes nec grando nec pluuia deſcendit cum tn̄
grādo ex nimietate ad altitudinem magnam omniem locū ambiiſſet·
Quo viſo miraculo cuncti gracias deo dederūt· Et hoc miraculū ſcul
ptū eſt in lapide in frontiſpicio eccleſie maioris bituriceñ·Quid dicaꝫ
de ſancto petro martire·quid de ſancto patre noſtro franciſco·quid đ
ſancto dominico·quid demiqꝫ de ſancto bernardino·Longum certe eſ=
ſet ſingillatim eorum miracula pro confirmacione euangelii diuinitꝰ
facta enarrare· ¶ Quarta excellencia diuini verbi ⁊ officii predicandi
dicitur predicatorum defenſio·Defendit equidem illos deus qui nomē
eius predicāt maxime a tribus·ꝑmo ab emulis·ſcđo a dyabolis·Ter
cio a periculis·ꝑmo defendit deus predicatores ab emulis· Nam vt
ſcribit·ii·q·iii·c·quicūqꝫ·Quicumqꝫ contriſtauerit doctorem veritatis
peccat in xp̄m et patrem oīm exacerbat deum ꝓpter qđ ⁊ vita care=
bit·Hinc legit̄ in vita beati Amandi epiſcopi·Qđ cū ꝑdicaret quidā
ioculator irridebat eū q̄ arreptus a dyabolo iniuriaꝫ factaꝫ ſancto ex
verbis eius fatebatur et ſe diſcerpens et lacerans vnguibus et denti=
bus expirauit·Legit̄ adhuc de beato franciſco·qđ dum predicaret in
caſtro·Citerne quedam mulier ſuperueniēs cum cimbalo pulſabat et e
ius ꝑdicacionem irridebat et a ſancto franciſco premonita vt deſiſte=
ret noluit obedire·Tādē ſcūs frāciſcus dixit· Tolle tolle dyabole qđ
tuum eſt·Et ſtatim capta eſt mulier miſera et in aerem leuata ac de=
inceps amplius non viſa·Secundo defendit deus predicatores verbi

ſui a diabolis. Legimus enī de beato antonio de padua. Qđ vltima q̄
dragesima ante obitum ſuum vacans predicacionibus et confeſſioni-
bus audiendis in principio ipſius quadrageſime a diabolo temptatꝯ
eſt ſuffocari. Qui nomen virginis marie deuote inuocans et crucis ſi
gnū fronti imprimens totam cellā lumie diuino circūfulſaꝫ conſpexit
⁊ dyabolꝯ ſtatim aufugit. Tercio defendit deus predicatores a picu-
lis. ſicut patet in paulo qui de ſeipo dicit in epl'a hodierna. Qđ fuit
in periculis fluminū periculis latronum piculis ex genere piculis ex
gentibus ⁊c̄. ¶ Quinta excellencia verbi dei et officii p̄dicandi dr̄ ex-
celſie ſublimacio. Sublimat enim eccleſia ſancta officiū p̄dicandi tri-
pliciter. Primo mulierum excepcōe. Secūdo laicoꝝ p̄hibicione. Ter
cio p̄latoꝝ obligacione. P̄mo eccl'ia excipit mulieres ab officio predi-
candi. iuxta illud. i. cor. xiiii. Mulieres in eccleſiis taceant. ⁊. i. thi. ii.
Docere mulieri non pmitto. et de conſe. di. iiii. c. Mulier. Mulier q̄̄-
uis docta ⁊ ſancta viros in conuentu docere vl' baptiſare aliquos nō
p̄ſumat. Ad idem facit capitulū mulierē. xxxiii. q. v. ⁊. c. mulier. xxiii.
di. Racio aūt quare mulieribus interdicit̄ actꝯ p̄dicandi ſcđm tho. ii.
ii. q. c. lxxvii. poteſt eſſe triplex. p̄ma ꝓpter condicionem ſexꝯ feminei
cui ꝓpter peccatū ꝯuenit ſubici viro. Docere aūt publice non ꝑtinet
ad ſubditos ſed magis ad prelatos. ſcđa racio eſt ne animi hominū al-
liciant̄ ad libidinem. quoniā vt ait ſapiens eccleſiaſt. ix. c. Colloq̄ū mu
lieris quaſi ignis exardeſcit et ſpēꝫ eius admirati reprobi facti ſunt
tercia racio aſſignat̄ qr̄ vt cōiter mulieres ſunt inſipientes et non ſūt
in ſapiencia ꝑfecte vt eis poſſet ꝯuenienter publica doctrina ꝯmitti
Priuate tn̄ pn̄t mulieres docere que ſciunt. Scđo eccleſia magnificat
officium predicandi. laicoꝝ p̄hibicione quia p̄hibet laicis omnibꝫ pu-
blice p̄dicare. Vn̄ gre. nonus. archiep̄o mediolanenſi ait illud qđ no-
tatur extra de hereti. c. Sicut in vno. Cum nonnulli laici p̄dicare pre-
ſumāt ⁊ verendū exiſtat ne vicia ſub ſpecie virtutum oculte ſubintrēt
Nos attendentes q̄ doctoꝝ ordo ē quaſi precipuꝯ in eccleſia dei mā
damus quatenus cum alios dn̄s apoſtolos dederit alios ꝓph̄as alios
vero doctores interdicimus laicis vniuerſis cuiuſcūqꝫ ordinis cenſeā
tur officiū predicandi. Ad hoc ꝓpoſitū diffuſe loquitur capl'm. Cū ex
iniuncto extra eodem. Racio autem aſſignat̄ in glo. ſuper dicto. c. Cū
ex iniuncto. Quia ſingula officia ſingulis debent eſſe commiſſa ſicut
eciam apte pꝫ. lxxxix. di. c. Singula. et non ſolū de p̄dicacione ſꝫ eciam
de q̄buſlibꝫ aliis negociis eccleſiaſticis ſe intromittere laici non debent
ſicut pꝫ extra de iudic. c. Decernimus. et de rebus eccleſiaſticis non a-
lie. c. Cū laicis. ⁊ arbitris. c. Cōtingit. ⁊ ꝯſti. c. Eccleſia. ⁊. xcvi. di. c. Be
ne quidem. Tercio eccleſia magnificat verbum dei ⁊ ſublimat illud p̄
latoꝝ obligacione. Obligat enim p̄latos vt de predicacione ſollicitam
curam habeant. Vnde extra de officio iudicis ordinarii. c. Inter cete-
ra. ſic habetur. Inter cetera que ad ſalutē ſpectāt populi x̄piani pabu
lum verbi dei per maxime ſibi noſcitur neceſſarium quia ſicut corpꝯ

materiali ſic anima ſpūali cibo nutritur eo ꝙ non in ſolo pane viuit
homo ſed in omni verbo qđ ꝓcedit de ore dei· Vnde cum ſepe ꝯtin=
gat ꝙ epī propter occupaciones multiplices vel inualitudines corpa
les aut hoſtiles incurſus ſeu occaſiones alias ne dicamus defectum
ſciencie qđ in eis reprobandum eſt oīno nec decetero tollerandum per ſe=
ipſos non ſufficiunt miniſtrare verbum dei populo maxime ꝑ āplaſ
dioceſes et diffuſas generali ꝯſtitucīoe ſancim⁹ vt epī viros ydone=
os ad ſancte p̄dicacionis officium ſalubriter exequēdum aſſumāt po
tentes in ope et ſermone qui plebes ſibi commiſſas vice ipſorum cum
ſe idem nequiuerint ſollicite viſitantes eas verbo edificent et exem=
plo quibꝫ ipſi cū indiguerit ꝯgrue neceſſaria ſubminiſtrēt ne ꝑ neceſ
ſarioꝝ defectu ꝯpellant̄ deſiſtere ab incepto· hec ibi· in clementina ve
ro dudū· De ſepulturis apłica auctoritate concedit̄ p̄dicatoribꝫ ⁊ mi
noribus vt in eorum eccleſiis locis ⁊ plateis cōibus populo ⁊ clero
libere valeant predicare ea hora dūtaxat excepta qua ipſi ordinarii
locoꝝ per ſe p̄dicarēt aut coram ſe facerent ſollemniter predicari ni=
ſi ꝯtrariū ex eoꝝ voluntate maneret Arbitror aūt ⁊ ego diſpoſicio
ne ſpūſancti actū eſſe vt ꝓuata licēcia p̄dicandi minoribꝫ ⁊ p̄dicatori
bus impertiret̄ quoniam niſi ipſi ceteriqꝫ mendicantes excolerēt vine
am dñi ſabbaoth vrtice vepres et ſpine iam implerēt illam cunctaqꝫ
erroribus multiplicibus ⁊ hereſibꝫ eſſent maculata Nūc paupes fra=
tres deſudant ſtudiis literaꝝ vt predicacionum ſuaꝝ fulgore orbem
illuminent·

¶Qđ quinqꝫ ſūt ꝯdicōes neceſſarie in vno q̄z q̄ vult bn̄ fructuoſe et
valiter p̄dicare verbū dei· ¶Capłm· ii·

SEcundū miſteriū declarandū eſt de qualitate ſeu ꝯdicione p̄=
dicantis verbū dei et notabim⁹ quinqꝫ p̄cipuas ꝯdiciones q̄s
hr̄e dꝫ q̄ officiū p̄dicacōis exercet· Prima dr̄ ſcia· Scđa mūdi
cia Tercia ſapia· Quarta caritas· Quinta paciēcia· Prima ꝯdicio q̄
in vnoqꝫ p̄dicāte inuenire dꝫ dr̄ ſciēcia vbi aduertendū ſcđm · Alex·
de ales in· iii· volumie ſumme ꝙ triplex eſt doctrina· Prima ſimpli=
cis exhortacionis· Scđa aſſumpte ꝓfeſſionis Tercia predicacionis· p̄=
ma eſt doctria ſimplicis exhortacionis q̄ pōt vn⁹ quiſqꝫ fraterna ad
monicione corrigere ⁊ docere primū ſuum ⁊ hec cōis eſt omniū ſecū
dū quā omnes ſcire tenent̄ ſimbolū oracionem dñicam p̄cepta decalo
gi peccata capitalia opa mīe ⁊ eccleſie ſacramenta · ſcđa doctrina dr̄
aſſumpte ꝓfeſſionis et ſecundū hāc vnuſquiſqꝫ ſcire dꝫ ea que ꝑtinent
ad facultatem ſuā admin⁹ ꝯpetent̄· Sic medici ſcire dn̄t regulas me=
dicine ⁊ nō iuriſte· Juriſte vero ſcire debent ſnīas legum ⁊ non me=
dici ⁊ ſic de aliis · Tercia doctrina dr̄ p̄dicacionis cuius miniſtri idē
p̄dicatores ſcire tenent̄ non tm̄ credenda ſꝫ eciam expoſiciones prece=
ptoꝝ ita vt ſaltem cōpetenter docti poſſint alios inſtruere et docere
Vn̄ extra de hereticis· c· Ex iniuncto dr̄ Scia valde neceſſaria eſt ſa=
cerdotibꝫ ad doctrinā quia iuxta verbum ꝓphicū labia ſacerdotis cu

ſtodiũt ideſt cuſtodire debent ſciam ſcd̄ȝ glo·Que verba eciam notan tur·xliii·di·c·Sit rector·Et·viii·q·i·c·Oportet Ubi ſic habet· Oportȝ eum qui docet et inſtruit animas rudes eſſe talem vt p ingenio diſcē ciũ ſemetipſum poſſit aptare et verbi ordinem p audienciũ capaci‐ tate dirigere·Debet ergo apprime eſſe eruditus ⁊ doctus · Et·xvi·q· i·c·Sic viue·et·c·ſi clericatꝰ d̄r·Multo tpe diſce ⁊ poſtmodum doce‐ as·Et·xxxviii·di·c·ignorancia·Sacrum conſilium inquit · ignorancia mater cunctorum errorum maxime in ſacerdotibus vitanda eſt qui docendi officium in populo ſuſceperũt·Sacerdotes enim admonentur legere ſanctas ſcripturas Paulo apoſtolo dicente ad thimo·Atten‐ de lectioni exhortacioni et doctrine·Et ad hoc facit·c·Si in laicũ·⁊·c· nulli ſacerdotum·et·c·Si iuxta·et·c·Qui ea prefata·di·xxxviii·Et·lix· di·c·Ordinatos·d̄r·Qui mime l̄ris operam dedit preceptor eſſe nō po teſt l̄raꝝ·Et iero·ad Nepocianum ita ſcribit·Diuinas ſcripturas ſe‐ pius lege ymo nunq̄ de manibꝫ tuis ſacra lectio deponat· ¶Sermo ſacerdotis ſcripturaꝝ ſale conditus ſit· Nolo te declamatorem eſſe ⁊ fabulũ garrulũqꝫ ſed miſterii pitum et ſacramentoꝝ dei tui erudiſſ ſimũ· Verba voluere et celeritati dicendi apud impitum vulgus ad miracionē ſui facere indoctoꝝ hoīm ē·Ex q̄bꝫ oībꝫ colligit̄ q̄ nullꝰ predicare debet niſi ſit doctus ita vt ſaltem in eo ſit mediocris ſcia et ſi nō multum emīnēs vt habetur extra de electione·c·Cũ nobis·Sed vt iero·inq̄t ad paulinũ Qd medicoꝝ ē pmittũt medici tractant fa‐ brilia fabri·Sola ſcripturaꝝ ars eſt q̄ ſibi omnes paſſim vendicant Scribimus indocti doctiqꝫ poemata paſſim·hanc garrula anus hāc delirus ſenex hāc ſophiſta verboſus hāc vniuerſi pſumũt lacerāt do‐ cent antequā diſcant·Alii adducto ſupcilio grandia verba trutinan‐ tes inter mulierculas de ſacris l̄ris phantur·hec ille · Sed nonnulli impiti illitterati ⁊ pdiote preſumpcionis vento tumefacti ſcienciaȝ dā nant ſtudia literaꝝ ſacrarum vitupant laudant vero ignoranciaȝ et ruſticitateȝ·Aſſerunt enim xp̄m humilimos piſcatores apoſtolos ſcȝ ad predicandum miſiſſe·Qd paulus·i·cor·ii·c·approbat dicens q̄ ſtl‐ ta ſunt mũdi elegit deꝰ vt ↄfũdat ſapiētes·Si igit̄ apli oīo rudes ad predicacionē euāgelii ſunt electi non videt̄ racioni conſonũ dicere ſci enciam fore p̄dicantibus neceſſariā·Talibꝫ ſic arguentibꝫ r̄ndꝫ iero· ad paulinũ·Sancta q̄ppe ruſticitas ſolũ ſibi pdeſt ⁊ q̄ntũ edificat ex vite merito eccleſiā xp̄i tātũ nocet ſi deſtruentibꝫ non reſiſtat· Mala chias pph̄a ymo p malachiam dn̄s interrogat ſacerdotes legem in tā tũ ſacerdotis officiũ eſt interrogatũ r̄ndere de lege·Et in deutro·legi mus·interroga patrem tuum ⁊ annũcibit tibi ſeniores tuos ⁊ dicent tibi·In pſal·q̄ꝫ·cxviii·cantabiles michi erant iuſtificaciones tue in lo co pegrinacōis mee ⁊ in deſcripcione viri iuſti cum eum arbori vite dauid que eſt in paradiſo cōparet inter ceteras virtutes hoc eciam in tulit in lege domini voluntas eiꝰ ⁊ in lege eius meditabit̄ die ac no‐ cte·Daniel in fine ſacratiſſime viſionis iuſtos ait fulgere q̄ſi ſtellas

et intelligentes ideſt doctos quaſi firmamẽtum· Vides quantũ inter
ſe diſtãt iuſta ruſticitas ⁊ docta iuſticia· Alii ſtellis alii celo ꝯpant·
Quamꝙ̄ iuxta hebraicaꝫ veritatẽ vtrũqꝫ de eruditis poſſit intelligi·
Ita enim apud eos legimus· Qui aũt docti fuerint fulgebunt quaſi
ſplendor firmamenti ⁊ qui ad iuſticiam erudiũt multos quaſi ſtelle
in ꝑpetuas eternitates· Cur dicit̃ paulus apoſtolus vas electionis·
Nẽpe quia vas legis ⁊ ſcripturaꝝ ſanctaꝝ armariũ erat phei ſtu-
pent in doctrina dñi ⁊ mirant̃ in petro et iohanne quõ legem ſciant
cum nõ didicerint lr̃as· Quicquid eñ aliis exercitacio et quottidiana
in lege meditacio tribuere ſolet hoc illis ſpũſſanctus ſuggerebat et e-
rant iuxta qꝺ ſcriptũ eſt docibiles deo· hec ille· Ex cuius verbis clare
deprehẽdimus ꝙ licet apoſtoli ſciaꝫ nõ habuerint acqſitã tñ illaꝫ ha
buerũt infuſam· Silr̃ ⁊ pater noſter franciſc⁹ ex dono ſpũſſancti tã-
tam plenitudinem grẽ ⁊ ſcie accepit vt p̄dicans omnes in ſtuporẽ cõ
uerteret audientes· vñ ·b· boñ· iii· pte legende maioris de eo ſic ait· E-
rant eloquia eius non inania nec riſu digna ſed virtute ſpirituſſancti
plena· erant medullas cordis penetrancia ita vt in vehementem ſtupo
rem audientes conuerterent· et in· xii· parte legẽde inquit· Erat verbũ
eius velut ignis ardens penetrans intima cordis omniumqꝫ mentes
admiracione replebat cum non humane inuencionis ornatum pretẽ
deret ſed diuine reuelacionis afflatu redoleret· ¶ Secunda cõdicio ꝙ̄
predicator habere debet ẽ mundicia· Debet eñ eſſe mundus et imma-
culatus non ſolum in ſe ſed primis exemplo bono illos edificans·
Quia vt inqt̃ grego· in omel· Cui⁹ vita deſpicit̃ reſtat vt eius p̄dica-
cio ꝯdemnat· Et iero· ad nepocianũ ait· Non confundant opa tua ſer-
monem tuum ne cum in eccleſia loqueris tacitus q̄ꝫ reſpondeat· Cur
ergo que dicis ipẽ non facis· Delicat⁹ magr̃ eſt qui ventre pleno de
ieiuniis diſputat· Et io· criſoſ⁹· di· xl· c· Multi· ait· Si bene vixeris ⁊ bñ
docueris pplm̃ inſtruis· Si bene docueris et male vixeris tui ſolius
condemnator es· Nam bñ viuendo ⁊ bñ docendo pplm̃ inſtruis quõ
debeat viuere· bñ autem docendo et male viuendo deum inſtruis quo
modo te debeat cõdemnare· Ad hoc ꝑpoſitũ eciã Lactan· in· iiii· li· di-
uini· ait· Hoĩes malũt exẽpla ꝙ̄ verba qm̃ loqui facile eſt p̄ſtare diffi
cile· Vtinã quidẽꝫ tam multi bñfacerẽt ꝙ̄ multi bñ loquũtur· Et ideꝫ
in· iii· li· inquit· Qui docent tantum nec faciunt ipi p̄ceptis ſuis detra
hunt pondus· hec ille· Nec ſufficit extrinſecus exemplũ bonum prebe
re· niſi ⁊ mens ipſa p̄dicatoris intrinſecus fuerit munda quia vt in-
quit grego· ſuꝑ ezechielem· Sermo dulcedinem non habet queꝫ infra
conſcienciam vita reproba remordet· Tercia condicõ predicatoris ver
bi dei ẽ ſapiẽa ſiue prudencia· debet namqꝫ prudenter doctrinã cõica
re ita vt nõ ſꝑ omnia dicat nec ſemꝑ omnia taceat ſꝫ ꝑ loco et tpe ſe
cundũ ꝙ viderit auditoꝝ vtilitati melius ꝯuenire· Hic grẽ· in paſto
rali ait illud quod ponitur· xliii· diſtinc· c· Sit rector· Sit rector diſcre-
tus in ſilencio vtilis in verbo ne aut tacenda proferat aut proferẽda

reticeſcat·Nam ſicut incauta locucio in errorē ꝑtrahit ita indiſcretum
ſilencium eos qui erudiri poterāt in errorem derelinquit·Sepe nāqꝫ
rectores improuidi humanā graciā amittere formidantes loqui libe=
re recta ꝑtimeſcūt·hec ille·Et licet in quolibet officio publico exigatꝛ
ꝓuidencia ipſa tñ multū eſt neceſſaria his qui p̄dicant verbum dei ita
vt locis ꝑſonis ⁊ temporibus ſuos ſciāt aptare ſermones· Naꝫ ſcdm
aplm·ſapiaꝫ loquimur inter ꝑfectos· ꝑuulis aūt lac damus in potuꝫ
verūtñ ꝓ ſepe ꝯtrariū fieri videmus ab inſipientibus · Predicauit q̄
dā tp̄e meo corā vetulis·vii vel·viii·de ludo aleaꝝ et ebdomada ſeq̄n
te de vicio ſodomie·Alter vero in die ſpū ſancti coram ingenti mul=
titudine doctorum viroꝝ laudes narrauit ſancti bernardini ⁊ ſimi=
lia multa omitto ne videar ꝓbos patres velle corrigere illud tñ ſilen
cio nō ē p̄tereūdū·Qđ quidā q̄ feruentes ſꝫ vere poci⁹ furentes voca
ri pñt gl'iantꝛ ſub ſpē deteſtacōis vicioꝝ talia publice tāq̄ ſordida et
obſcena ſpurciſſimaqꝫ verba fantꝛ q̄lia min⁹ quilibꝫ hiſtrio ioculator
ſatyra ⁊ fetidiſſimus leno loq̄ erubeſceret·ex quoꝝ imprudenti do=
ctrina q̄ plures nedū peccata quedā que ignorabāt didicerūt veruꝫ
eciam ⁊ illa ꝑpetrari conati ſunt·O reprehenſibiles·O vicioſi·O de=
niqꝫ nefandi vicioꝝ corruptores·Audite beati franciſci conſilium in
regula ſic·d·Moneo quoqꝫ et exhortor fratres meos in dño ieſu cri=
ſto vt in predicacione quā faciūt ſint examinata et caſta eorum eloq̄a
ad vtilitatem et edificacionem ppl'i annunciando eis vicia et virtutes
penam ⁊ gloriam cum breuitate ſermonis· Nōnulli gloriantꝛ ppl'm
induxiſſe ad riſū ⁊ truffas Cōtra quos iero·ad nepocianū ait·Lacri=
me auditorum laudes tue ſint·hec ille· Tales aūt magis dicendi ſūt
truffatores q̄ predicatores qui quibuſdā geſticl'acōibꝫ ⁊ truffis conā
tur ppl'm in riſum vertere igitꝛ q̄ prudēs eſt vicia hec reꝑhenſibilia d'
quibꝫ diximus vitare curat· ¶Quarta ꝯdicio predicanciū dicitꝛ paciē
cia·Euenire quippe ſolet vt inter multos qui laudant predicatores in
ueniantꝛ nōnulli detractores qđ diuina agitꝛ diſpenſacione vt pōdere
detrahencium fum⁹ dep̄matꝛ inanis gl'ie q̄ oriri poſſet ex verbis blā
diencium Hinc grego·vi·q·i·c·Sunt pl'imi·inquit·Sunt pl'imiq̄ vitam
bonoꝝ amplius q̄ debent laudāt ⁊ ne qua elacio de laude ſubrepat
ꝑmittit oīpotēs de⁹ malos in obtrectacōe ⁊ obiurgacōe ꝓrūpere vt
ſi qua culpa ab ore laudāciū in corde naſcitꝛ ab ore vituꝑancium ſuf=
focetur·hec ille pacienter itaqꝫ ⁊ equo animo ferendi ſūt rumuſculi
plebis nec curandū de omnibꝫ q̄ dicuntꝛ niſi talia eſſent ꝓpter que ſi
nō ꝯfutarentꝛ infamia notabilis in p̄iudiciū animaꝝ oriri poſſet·
Vñ iero·ad nepocianū ait caue ne hominū rumuſculo aucuperis et
offenſam dei ppl'oꝝ laude cōmutes·per infamiam ⁊ bonaꝫ famam
xp̄i miles graditꝛ nec laude extollitur nec vituꝑatione frangitur et le
ta contemnit et triſticia· ¶Per diem ſol non vrit eum neqꝫ luna per
noctem·hec ille·Et vere niſi predicator paciens extiterit multam ſen
ciet amaritudinem quando qđ vnus laudat alter vituperat laudant

dochi ſubtilitates ⁊ pfunda dubia ſcripturarum vitupant iſta vulga-
res ⁊ ignorantes. Extollunt ignorãtes ⁊ mulierculę vulgaria quedã
exempla ſiue pabolas et de illis viri piti qui nõ hñt deuocionem riſũ
ſuſcipiunt. Et ſic p varietate audiẽciũ varia eſt opinio variuſqꝫ appe
titus vnoqꝫ ſcdm ſuum motum referente. ¶ Quinta cõdicio pdicato
ris euãgelii nũcupatur caritas. Hec facit pdicatores querere nõ que
ſua ſunt ſꝫ que ihesu xpi. Et. i. cor. xiii. et. x. caplis doctor genciũ ait.
Nõ querẽs qd michi vtile ẽ ſed qd multis vt ſalui fiant. Querũt que
ſua ſunt q̃ predicãt. aut cupiditate glie aut appetitu ambicõis honoris
⁊ dignitatis aut amore lucri et ſpe queſtꝰ aut deniqꝫ reſpectu cuiuſ-
libet ꝯmodi tpalis. Nõ ſtãt iſta cũ caritate q̃ deũ diligere facit pter
ſe ⁊ primũ pter deum.

¶ De quinqꝫ fructibꝫ ⁊ vtilitatibus vbi dei et q̃re vtile eſt oĩbꝫ illud audire libenter. ¶ Caplm. iii.

Tercium miſteriũ declarandũ eſt de vtilitate audiẽciũ verbum
dei. Et licet multa ſint fructus ⁊ vtilitates deuote audienciũ
verbum dei tñ nos in preſenciarum tantum quinqꝫ explica-
bimus quatenus his fructibus excogitatis vnuſquiſqꝫ animet ad li-
benter ⁊ deuote audiendũ illud. Prima dr illuminacio. Secunda con-
fortacio. Tercia fortificacio. Quarta delectacio. Quinta exemplacio.
¶ Prima vtilitas verbi dei dr illuminacio. illuminat quippe intelle-
ctũ hoĩs ſicut ſol illuminat mũdũ. Et h̄ inq̃t Dauid in pſal. Declara
cio ſermonũ tuoꝝ il. ⁊ intel. d. p. Et iterum Lucerna pe. m. ver. t. ⁊ l.
ſ. m. Illuminatur ſiquidem mens attente audiencium ⁊ cum vtilitate
Primo reſpectu credendoꝝ vt ſciant fidei rudimenta. Secundo reſpe-
ctu colendorum vt deum colat creatorem. Tercio reſpectu abhorren-
dorum vt vicia abhorreat et vitet. Quarto reſpectu acceptandorũ vt
virtutes acceptet et inſequatur. Quinto reſpectu ſpernẽdorum vt mũ
dum ſpernat ⁊ eius bona. Sexto reſpectu agendorum vt opera agat
que mandantur ĩ lege Septimo reſpectu timendorum vt penas infer
ni timeat. Octauo reſpectu deſiderandorum vt beatitudinem eternã
deſideret. Nam niſi hec ⁊ huiuſmodi pplis pdicarentur omnes velut
ceci variis inuoluerent erroribus. ¶ Secunda vtilitas quam ꝯſequũ
tur verbum dei audientes dr ꝯfortacio Nã licet multi ſciãt bona que o
perari tenentur ⁊ mala a quibus ſibi cauere debent tñ quãdoqꝫ nec
bona faciunt nec mala fugiunt deuicti quadam tepiditate vel pocius
ſenſualitate ⁊ delectacione boꝝ tpalium. Alii eciam q̃uis ſciant pe-
nas inferni fore timẽdas deſiderandũqꝫ celum pieqꝫ chriſti paſſionẽ
deflendam tñ cor hñt inſipidum ſine timore ſine deſiderio ⁊ ſine vlla
pietate ¶ Cum vero tales audiunt verbum dei frequenter confortant
ad deponendam omnem tepiditatem ad amplectandas virtutes ad
ſurgendum a peccatis ad compaciendum chriſto paſſo ad timendos
gehenne cruciatus ⁊ ad deſiderandum regnum dei. Quia vt hieroꝰ
ait ad paulinũ. Habet neſcio quid latentis energie viue vocis actꝰ et

in aures diſcipuli de doctoris ore tranſfuſa forcius ſonat. ¶Vnde et heſchines cum rodi exularet et legeret illa. Demoſtenis oracio quam aduerſus eum habuerat mirantibus cūctis atqꝫ laudantibꝫ. ſuſpirās ait. Quid ſi audiſſetis ipſam beſtiā ſua verba reſonātem h illė. Quanta autem ſit vis in verbo dei p̄dicato apparet vndiqꝫ ex mirā dis exemplis tam apoſtoloꝝ quā alioꝝ. Petrus Namqꝫ poſt ſuſceptum. ſ. ſ. vna p̄dicacione tria milia aīaꝝ conuertit ad chriſtū Actuum. ii. c. Quid fecit paulus vas eleccionis. Quid reliqui omnes apoſtoli et diſcipuli xp̄i Et diebus noſtris vnde quaſi renouata videt̄ religio xp̄i ſuſtēta eccleſia et peccatores ad penitenciam animati niſi ex auditu predicancium. O verbum dei benedictum. O verbum ſalutiferum. O predicacio fecundiſſima. O inſtrumentum ſalubre. quo cōmoueri p̄nt mentes dure ad agendam p̄niam et corda omniū ad virtutes ſectandas. Tercia vtilitas audiencium verbum dei dr fortificacio. Fortificat enim eos qui boni ſunt vt in melius p̄ficiāt et p̄ſeuerēt ita qꝫ ex verbo dei quaſi conſeruantur et nutriunt̄ ſicut plātula que vt viriditatem ſeruet irrigatur aquis. Ideo xp̄s ait math. iiii. Non i ſolo pane viuit homo ſed in omni verbo qd p̄cedit de ore dei. Quarta vtilitas dicitur delectacio. Delectat etenim verbum dei et recreat ſpūaliter audientes. Nam omnis anima bona letanter audit magnalia ſummi imp̄atoris celoꝝ. Et quicūqꝫ aliquē diligit de ipſo libenter loquitur et libēter audit bñ de illo loquētes. Sic qui deū amant et ex chriſto ſunt verba eius audiūt vt dr. io. viii. c. Et marie magdalene que dilexit multum Luce. vii. ſaturari non poterat audiēdo v̄ba melliflua xp̄i ihesu luce. x. c. Quinta vtilitas dicit̄ exemplacio. Prebꝫ namqꝫ audiētes verbum dei exemplū bonū p̄ximis ſuis. Nam ſepe ꝯtingit vt hi qui infime ſunt condicionis videntes viros graues vt puta religioſos viros doctos nobiles et honeſtos ciues ad predicacōꝫ confluere animent̄ et ipi ad eam audiendam diligenter. Ergo vt finē huic ſermoni faciam cū tā grādia tamqꝫ mirifica ſint p̄uilegia verbi diuini oēs aduoco cunctos inuito ſingulisqꝫ clamo. Venite et audite vt audiēdo verbum dei acquirere poſſitis ei9 graciam et deinde p̄uenite ad beatam gl'iam in qua xp̄s benedictus viuit et regnat in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

¶Feria ſcd'a poſt dominicam in ſexageſima. De verbo dei et de eius audicione. ¶Sermo nonus.

IN corde bono et optimo audiētes verbū retinēt et fructū afferūt i paciā. verba ſūt criſti ieſu ſaluatoris originalit̄ Luc. viii. c. Quāuis multa dicta ſint in ſup̄iori ſermone de p̄dicato verbo dei reſtāt tamen ad huc de eius audicōe aliqua differenda. Opus eīm eſt confutare illos qui vel audire reſpuūt vel negligenter audiunt aut audientes n̄ cuſtodiūt verbū. Et reuera ſatis ſup̄qꝫ neceſſaria ē h ꝯfabulacio vt inducunt̄ hoīes ad audiēdū verbum diuinum cum effectu et vtilitate ſalutis ſue. ¶Nam non

deſunt dyaboli tẽptamẽta ad remouendas mentes ab auditui ſpũal' doctrine cũ ipa ſit q̃ſi ſagitta vulnerãs aſtuciã eius. idcirco de audicõne verbi dei dicere volentes notabim9 in hoc ſermone pricipaliter tria miſteria declaranda.

Primũ dr̃ inductio.
Scdm modificacio.
Terciũ obligacio.

¶ Qualiter oẽs inducunt ad audiendũ verbum dei a ſcriptura a natura ⁊ ab exemplis.

¶ Caplm .i.

PRimũ miſteriũ declarandũ de audicione verbi dei dr̃ inductio ad illud etenĩ audiẽdũ inducimur ꝓpter tria. pmo ꝓpter naturã. ſcdo ꝓpter ſcripturã. tercio ꝓpter exempla. ¶ Primo inducimur vt libenter audiam9 verbũ dei ab ipſa natura. Nam vt ſeneca ad lucillũ ait. Dociles natura nos edidit. Et ſcdm ciceronem i ſua rethorica. is docilis eſt qui vult attente audire. Et vt idez cicero in .q. tuſcul' ait ineſt mentibus noſtris inſaciabilis quedaz cupiditas veri videndi. Qd in .i. de officiis ↄfirmat .d. Omnes trahimur ⁊ ducimur ad ↄgnicõis et ſcie cupiditatem in qua excellere pulchrum putamus. Et hoc ipm ar. explicauit in .i. metha. inquiens Omnes homines natura ſcire deſiderãt. ⁊ in .iii. ethicoꝝ et .ix. pte pble. aſſerẽs Addiſcere quidem facile et delectabile natura omnibus eſt. ¶ Cum ergo quaſi incredibilis ſit numerus ignorancium viaz dñi ⁊ p̃dicatores illã doceant natura ipſa mouere debet omniũ animos ad illos audiendũ. Nec vz quorũdaz de ſe ſupba p̃ſumpcio qui ſe credũt omnia ſcire qm̃ vt ait ſapiens. puer. i. Audiens ſapiens ſapiencior erit quĩ nimo nullus ẽ adeo pitus q̃ picior fieri non poſſit. Hinc iactã. de ira dei de Socrate ait. Socrates cum eſſet oim phoꝝ doctiſſim9 vt ceteroꝝ argueret inſciaz qui ſe aliqd tenere arbitrabãt ait ſe nichil ſcire niſi vnũ q nichil ſciret. Et mercuri9 thermegiſtus phs maximus dicebat. Maxima ps eoꝝ q̃ ſcimus eſt mĩma ps eoꝝ q̃ ignoram9. Jõ notabilia valde ſunt iero. verba q̃ ad palmachiũ ⁊ oceanũ ita ſcribit Dum eſſez iuuenis nimio feruebã amore diſcendi nec iuxta quorũdã p̃ſumpcionẽ ipe me docui. Appollinarẽ audiui anthiochie freq̃nter et colui. iam canis ſpergebat caput ⁊ mgrm̃ pocius q̃ diſciplm docebat. Perrexi tñ Alexandriam audiui didimũ in multis ei gracias ago q2 qd neſciui didici. qd ſciebam illo docente nõ pdidi. putabant me homines finem feciſſe diſcendi. Veni rurſus ierlimaz ⁊ bethleem quo labore quo precio. baraiaz nocturnum humi preceptorem. Timebat enim iudeos ⁊ alteꝝ michi exhibebat Nichodemum. hec ille. Si ita q3 tantus doctor luce ſciencie p̃ditus audire vt addiſceret nõ erubeſcebat. que p̃ſumpcio illa eſt eoꝝ qui vel ignorãtes vel paꝝ docti ſunt dicencium ſe predicacionem non velle audire quia illa non egent propter tales vtiq3 ſeneca li. de tranquillitate animi ait. puto multos ad ſapienciam venire potuiſſe ſi non putaſſent ſe peruenisſe. ¶ Secundo inducimur vt prompte audiamus verbũ dei ab ipſa ſcriptura. Concordant quippe voces omniũ ſcripturaꝝ ne dum diuinarum. Verũ

eciam ⁊ moraliū phoꝝ. Qđ vnuſquiſqꝫ ſollicitus eſſe debet ad diſcen
dum. Vñ Ar. i. ethi. ait. Qui neqꝫ ipē intelligit neqꝫ alium audiēs i
animo ponit hic inutilis natus eſt Et macrobius li. ii. ſaturnaliū. Si-
ne doctrina vita eſt quaſi mortis ymago. Et tull. li. ii. q. tuſ. Vt ager
q̄uis fertilis ſine cultura fructuoſus eſſe non poteſt ſic ſine doctrina
anim9 Et idem li. i. di. oratore. Nō ignoro ea q̄ bona ſūt meliora fieri
poſſe doctrina. ⁊ iuriſconſultus. ff. de fidei ꝯmiſſariis libertatibus. l.
Apud iulianum inquit cupiditas diſcendi eſt optima racio viuendi.
Vñ iulian9 dixiſſe fertur et ſi alteꝝ pedem in ſepulchro haberem ad
huc diſcere quid vellem. Hinc eſt qđ eciam ſapiens eccleſiaſt. vi. ait.
Si inclinaueris aurē tuaꝫ accipies doctrinaꝫ ⁊ ſi dilexeris audire ſa
piens eris. et idem puer. xii. Qui diligit diſciplinā diligit ſciam et p
uer. xvii. qui euitat diſcere incidit in mala. ⁊ puer. xix. Suſcipe diſci
plinam vt ſis ſapiens in nouiſſimis tuis. Et. xxii. ibidem. Inclina au-
rem tuam et audi verba ſapiencium. Sunt ⁊ alie hm̄oi ſcripturaꝝ
voces q̄ſi innumerabiles hortantes hoīes vt pmpto animo audire ve
lint verba doctoꝝ ⁊ ſapientum vt et ipſi p exerciciū diſciplīe doc
euadere poſſint. ¶ Tercio inducimur ad audiendū eos qui docent bñ
beateqꝫ viuere ab exēplis. Scribit eī val. max9 li. de ſtudio ⁊ indu-
ſtria. qđ etiā refert tull. li. de ſenectute. Qđ ſolon phs ſignificauit v
ſibus ſe quottidie ſeneſcentem aliquit diſcere. Supremo vero die vi-
te aſſiſtentibus amicis quedaꝫqꝫ inter ſe ꝯferentibus ſatis iam preſſū
caput erexit interrogatuſqꝫ. Qua propter id feciſſet reſpondit vt cum
iſtud quicquid eſt de quo diſputatis percepero moriar. At et iero.
ad paulinum inducit multorum phoꝝ exempla q̄ auiditate diſcendi
nullum timuerunt laborem. Legimus inq̄t in veteribꝫ hiſtoriis quoſ
dam luſtraſſe pvincias nouos adiiſſe populos maria tranſiſſe vt
eos quos ex libris nouerant coram quoqꝫ viderent. Sic pitagoras
memphiticos vates ſic plato egiptum et architam tarentinum eam
oram italie que quondam magne grecia dicebatur laborioſiſſime per
agrauit vt q̄ athenis magiſter erat cuiuſqꝫ doctrina achademie gim
naſia pſonabant fieret peregrinus atqꝫ diſcipulus malens aliena ve-
recunde diſcere q̄ ſua imprudenter ingerere. Deniqꝫ cum litteras qua
ſi toto fugientes orbe perſequitur captus a pirratis et venundatus
tyranno crudeliſſimo paruit captiuus vinctus et ſeruus. Tamē quia
phus maior emente ſe fuit Ad titū liuium lacte eloquēcie fonte ma
nentē ex vltis hiſpanie galliarūqꝫ finibꝫ quoſdam veniſſe nobiles le-
gimus et quos ad ſui ꝯtemplacōꝫ roma non traxerat vnius hominis
fama perduxit. Habuit illa etas inauditum ſcl'is celebrandūqꝫ mira-
culum vt vrbem tātam ingreſſi aliud extra vrbem q̄rerēt. Appollōi9
ille magnus vt vulgus loq̄tur ſiue phs vt pitagorici tradūt intrauit
pſes ptranſiuit caucaſum albanos citas maſſagetas opulentiſſima in
die regna penetrauit et ad extremum latiſſimo phyſon amne tranſ-
miſſo peruenit ad Brachmanas vt hiarchan in throno ſedentem

aureo et de tantali potantē inter paucos diſcipulos de natura de mo-
ribꝫ de curſu dierꝝ ⁊ ſiderꝝ audiret docentē· Inde p̄ heamitas babilo-
nios chaldeos medos aſſirios parthos ſyros feices arabes paleſti-
nos reuerſus alexandriam perrexit ethiopiam vt gymnoſo phiſtas
⁊ famoſiſſimā ſolis mēſam videret in ſabulo · Inuenit vir ille vbiqꝫ
quid diſceret ⁊ ſemp̄ pficiens ſemp̄ ſe melior fieret· Scripſit ſup̄ hoc
pleniſſime octo voluminibꝫ philoſtrat9·hec ille·Et idem iero·ad ne-
pocianū ꝯmendans ſapīe ſtudium ait de demoſcene· Sapiens vir ille
grecie Demoſchenes cū expletis centum ſeptem annis ſe mori cerne-
ret dixiſſe ferē ſe dolore ꝙ tunc egrederet̄ e vita cum ſapere cepiſſet·
His igitur exemplis damnari poteſt temeritas illorū q̄ ſe exiſtimāt
oīa ſcire oīa ſape oīa deniqꝫ intelligere·Quo fit vt p̄dicatores doctos
non ſolū audire recuſent verum etiam ⁊ ſepe paruipendāt ⁊ aſpernē-
tur·ex dictis tm̄ clariſſime conſtat nil vnicuiqꝫ tantū conuenire poſſe
quantum audire diſciplinā et erudicionem·Nam ex eius auditu fru-
ctum non mediocrē ſuſcipiunt viri ⁊ mulieres ſenes ⁊ paruuli boni
⁊ mali docti pariter ⁊ indocti·

¶Qd verbum dei eſt audiendum cum ſollicitudine deuocione et hu-
militate· Caplm·ii·

Secundū miſteriū ꝯtemplandū ē modificacō·in quo apire li-
cet qualiter dei verbū ſit ab oībꝫ audiendū vt in oībus ſerue-
tur ordo debitus ⁊ menſura·Et ad hoc intelligendum dico ꝙ
verbum audiri debet tripliciter·Primo ſollicite·Scdo deuote·Tercio
huiliter·Primo verbū dei audiendū eſt ſollicite vt qui fructū eius ha-
bere cupit conet̄ a principio intereſſe ſermoni· Nam ſunt nonnulli q̄
ad p̄dicacionē ꝯfluūt ſꝫ tm̄ ob pigriciaꝫ et ſomnolēciam raro integraꝫ
illam audiūt·Alii vero auaricia victi diebꝫ ferialibus nolunt predi-
caciones audire timentes amittere temp9 ⁊ lucra·Quibꝫ ego dico ꝙ
non bene faciunt qm̄ ſi audirent quinq̄ginta p̄dicaciones non expen-
deret̄ in illis audiendis trium dierꝝ ſpaciū ·Et tm̄ maius eſſet lucrum
anime qd inde euenire poſſet q̄ lucrum oīm tpaliū bonorum·Sed ſi
aliquis tanta neceſſitate ꝯſtringeret̄ ꝙ niſi laborando victū acquire-
re non poſſet tunc illum ad audiendū verbum dei non ꝯpellerem qm̄
vt ait Ar·iii·topicorꝫ·Melius eſt phophari q̄ ditari ſꝫ nō indigenti
neceſſariis· ¶Scdo eſt audiendū verbū dei deuote·Et hoc dico aut p̄
pter eos qui in p̄dicacōne dormiūt aut pp̄ter illos qui inter ſe confa-
bulant̄ aut pp̄ter alios qui de ambulando cum ſuo ſtrepitu et irreue-
rencia predicatorem et ipſum audientes turbant aut propter laſciuos
⁊ vanos iuuenes leueſqꝫ mulierculas q̄ dū p̄dicat̄ mutuo ſe ſe iocan-
do ꝯcupiſcendo ridendoqꝫ ꝯſpiciūt·in quibus nulla eſt ꝯpunctio nul-
la fides nulla religio·Et p̄ his oībꝫ facit illud dictū augu·i·q·i·c·in-
terrogo·ſic·d vos frēs vel ſorores dicite michi q̄d plus eſſe videt̄ vo-
bis corp9 xp̄i an verbū xp̄i·Si verꝫ vultis reſpōdere h̄ dicere debetis
qꝛ nō ſit min9 verbum dei q̄ corp9 xp̄i· Et ideo q̄nta ſollicitudine ob-

ſeruam9 qn̄ nobis corp9 xp̄i miniſtrat̄ ne ex ip̄o de manibus nr̄is ali
quid in terrā cadat tanta ſollicitudine obſeruemus ne verbū domī qd
nobis erogat̄ dum aliud cogitam9 aut loquimur de corde puro depe
reat qz non min9 reus erit qui verbū dei negligent̄ audierit q̄p ille q̄
corp9 xp̄i ſua negligēcia in terrā cadere pmiſerit·h̄ ille· Archi vero
ſup h̄ caplo·d·Qd ꝯpacō corporis xp̄i et verbi p̄dicati nō fit reſpectu
dignitatis et excellencie ſʒ reſpectu efficacie qm̄ non minorē efficaciā
ꝯſequitur q̄ cum deuocione audit verbum dei q̄p q̄ cū reuerēcia ſuſci=
pit cor9 xp̄i· Vn̄ glo· ſup dicto verbo·d· Verbum ideſt p̄dicacō q̄ pl'eſ
cōuertit et plus facit ꝯpungi hoīeʒ ita vt oīa peccata per eaʒ tollant̄
ſʒ p corp9 xp̄i tollunt̄ tm̄ venialia·vt de ꝯſe·di·ii·c·iteratur ¶ Tercio
eſt audiendū verbū dei hūiliter·Conſiſtit autem hūilitas in auditore
vt bn̄ inp̄retetur et ī bonam ptē ſuſcipiat ea que p̄dicantur Nam re
periūtur et quidem plurimi q̄ vellent omnia ſecūdū appetitū ſuū dici·
nec cogitant q̄ in p̄dicacōne ſatiſfaciendū eſt tot varietatibus pſona=
rū· Alii aūt ſi nō ſenciūt euāgelii textū de verbo ad verbū explicari
ſtatim detrahūt murmurāt arguūt·d·xp̄m miſiſſe ap'los ad p̄dicand
euangeliū·Et tn̄ quicq̄d reducit̄ ad dei ꝛ primi caritatē quicquid in=
ducit homīes ad deū colendū timendum ꝛ diligendū quicquid deniqʒ
ip̄os a viciis retrahit ꝛ ad virtutes hortat̄ recte euangeliū dicit̄· Vn̄
iero·in epl'aʒ ad galathas ſcribit illud qd ponit̄·i·q·i·c· Marchion·
Marchion ꝛ baſillides ꝛ cetere hereticoꝝ ſecte nō habēt dei euange
lium qz non hn̄t ſpiritumſanctum ſine quo hūanū fit euāgeliū qd do
cetur· Nec putemus in verbis ſcripturaꝝ eſſe euangeliū ſʒ ī ſenſu nō
inſupficie ſʒ in medulla nō in ſermonum foliis ſʒ in radice rōis·Hec
ibi Nōnl'li inſup egre ferūt ſi qn̄qʒ vicia rep̄hendant̄ eo q̄ et ip̄i vi=
cioſi ſunt nec de ſuis viciis corrigi paciunt̄·p q̄bʒ illa iero·ſnīa ad ne
pocianum· Neminem ſpēaliter meus ſermo pulſauit· Generalis de=
uiciis diſputacio eſt·Qui michi prius itaqʒ iraſci voluerit ipſe de ſe
q̄ talis ſit confitebitur·hec ille·Concludo igitur dicendo omnibus il=
lud·iacobi·i·in manſuetudine ſuſcipite inſitum verbum qd ſaluare p̄t
animas veſtras·

¶ Qd obligantur hoīes p loco et tempore audire verbum dei et me=
morit̄ retinere ac ope implere ¶ Capitl'uʒ·iii·

V Terciū miſterium declarandum dr obligacō·Obligant̄ ſiq̄dē
hommes circa audicionē verbi dei marie ad tria·Primo ad il
lud audiendū·Scd̄o ad retinendum·Tercio ad faciendum·
Primo obligantur hommes ad verbum dei audiendum·Qd accipi p̄t
tū qz vnuſquiſqʒ ſuā ſalutem deſiderare dʒ quam aſſeq̄ poteſt verbo
dei mediante tum quia ad h̄ inducit ſcriptura vt ſupius viſum eſt·Sʒ
queri pōt Cur nō precepit eccl'ia audiri diuinū verbū ita expreſſe ſi=
cut et miſſas cū tāte vtilitatis ſit audire p̄dicacōes·Et dicimus q̄ hoc
fit pp̄ter tria·¶ Primo pp̄ter obligacionem curatorum·Secundo pro
pter paucitatem predicatorum·tercio pp̄ter incōmoditateʒ populorū

Prima racio eſt propter obligacionem curatoꝝ Nam qui curam aīa
rum hꝫ teneẗ ſuo populo p̄dicare ſicut patet in·c·ſupiꝰs allegato in
ſermone precedenti inter cetera de officio iudi·ordi·⁊·xxxvi·di·c·Ecce
Et·xvi·q·i·c·Adicimus·c·Ecce·Si ergo prelati obligantur ſuo popu
lo predicare ergo populi pro loco et tempore predicaciones debēt au
dire· ¶ Vnde de conſe·di·i·c·Sacerdote·dicit· Sacerdote verbum in
eccleſia faciēte ſiquis egreſſꝰ fuerit de auditorio excōmunicet·Et in·c·
Omnes fideles·dicit·Omnes fideles qui conueniunt in ſolemnitatibꝫ
ſacris ad eccleſiam et ſcripturas apoſtolorum ⁊ euangelium audiant
Scd̄o non obligauit eccleſia ad audiēdum verbum dei determinate ſi
cut ad audiendum miſſas ꝑpter paucitatem et raritatem p̄dicatorum
quia rari ſunt qui predicent et multi ſunt qui celebrant miſſas·Ter-
cia racio eſt ꝑpter incommoditatem populoꝝ·Nam multi ſunt ru-
rales ⁊ in montibus habitātes ⁊ in aliis locis qbꝫ difficile ſic eēt au
dire p̄dicaciones ſicut ⁊ miſſas·Non tñ̄ excuſantur hm̄oi pro loco et
tempore addiſcere per aliquā viaꝫ q̄ ſunt ſcd̄m ſtatum ſuum eis neceſ
ſaria ad ſalutē· ¶ Scd̄o obligant hoīes ad verbū dei retinendū·De-
bet namqꝫ vnuſquiſqꝫ facere qd̄ in ſe eſt vt ⁊ ſi non oīm que p̄dican
tur ſaltē aliqua memoriter teneat·Ad qd̄ multum ꝓdeſſe poteſt do-
meſtica cōfabulacio ⁊ cōicacio cum vxore filiis aut amicis de his que
p̄dicata ſunt· ¶ Tercio obligant homines ad verbum dei faciendum
Nam vt dicitur Luce·xi·c·Beati qui audiunt verbum dei et cuſtodiūt
illud·Et math·vii·criſtus intulit·Omnis qui audit verba mea et facit
ea aſſimilatur viro ſapienti qui edificauit domum ſuam ſupra petrā
Et deſcēdit pluuia et venerunt flumina et flauerunt venti et irruerūt
in domum illam et non cecidit·Fundata enim erat ſupra firmam pe-
tram·et omnis qui audit verba mea et non facit ea ſimilis eſt viro q̄
edificat domum ſuam ſupra arenam·et deſcendit pluuia et venerunt
flumina et flauerunt venti et impegerunt in domum illam et cecidit
et fuit ruina eius magna·Hinc etiam et iacobus·i·c· ait·Eſtote facto
res verbi et non auditores tantum fallentes voſmetipſos quia ſiquis
auditor ē verbi et nō factor h̄ ꝯpabit̄ viro ꝯſideranti vultū natiuita-
tis ſue in ſpeculo·Cōſiderauit enī ſe et abiit ⁊ ſtatim oblitus ē q̄lis fu
erit·ergo ſeruentur omnia que tacta ſunt de audicione verbi dei vt ſit
ſemen cadens in bonam terram non ſecus viam non ſupra petram
nec inter ſpinas·afferens fructum p vt ſaluator benignus in lectiōe
euangelica explicauit quam et ꝓpoſuit p ſimilitudinem loquens ideqꝫ
illam expoſuit ſicut patet in textu ſapienter concludens·Qd̄ qui bo-
na corde deuotaqꝫ mēte dei verbum audiūt fructum in preſenti ſuſci
piunt gracie et in futuro perennis glorie in qua criſtus ſaluator om-
nium ſedet ad dexterā p̄ris cū quo viuit et regnat ī ſcl'a ſcloꝝ· Amē

¶ Feria tercia poſt dñicā ī ſexageſima·De ſeueritate dĩne iuſticie que
mouere dꝫ peccātores ad p̄niam· ¶ Sermo decimus·

REddet vnicuiqꝫ ſcd̃m opus eius· D̃ni noſtri ihesu xp̄i ver-
ba ſunt iſta originaliter math·xvi·c·Letanť pl̄imi in ma-
lis ſuis neqꝫ de illis pniaꝫ agere vllo pacto ꝓponunt qm̄
nõ arbitranť deũ peccatoꝝ ſuoꝝ vltorē·Quinimmo ſtã ſi-
bi blandiuntur et pſuadent nullã poſt hanc vitam obſtinatis pc̄tõꝛi-
bus penã a iuſto iudice fore paratã·Quo fit vt in dies deteriores ſiãt
et ad vicia quelibꝫ ſine timore labanť· Quapꝑt in pn̄ti ſermone aliq̃
de diuine iuſticie ſeueritate dr̄e ſtatui vt ꝑ eius tremẽdã conſideracio-
nem dura peccatoꝝ corda moleſcant quibꝫ oñdem9 ꝙ ſeue ſi ſe non
correxerint punienť a d:o·qm̄ ip̄e vt verba ꝓpoſita dicũt reddet vni
cuiqꝫ ſcd̃ꝫ opus ſuum bonis·ſ·gaudia padiſi et malis gehenne cruci
atum·in quibus verbis de diuine iuſticie ſeueritate tria miſteria ſunt
conſideranda·

Primũ dr̄ punicio· Qualr̄ de9 punit malos poſt hãcvitam ſi ſe
Secundũ reſtrictio· nõ correxerint ꝯtra eos q̃ dicũt ñ eē ſe aliud
Tercium ꝑmiſſio· malũ neqꝫ bonũ ꝙ illud qd̃ experimur in p̄-
ſenti·

Capitulũ·i·

PRimũ miſteriũ ꝯſiderandũ de ſeueritate diuine iuſticie dr̄ pu
nicio·in quo declaranda eſt falſa et erronea ſẽtẽcia et opinio
eorum qui dicunt·Non expedire peccatoribꝫ ad pniaꝫ reuerti
qꝛ p9 hãc vitã nullũ amplius ſencieť malũ·Contra tales ergo theolo
gi ſacri ſic potentiſſime arguũt· Vbicũqꝫ ē ſumma iuſticia ibi debet
eſſe iuſta meritoꝝ retribucio·Sed cũ nõ puniat malos in hac vita g°
puniet illos p9 hanc vitam·Maior ꝓpoſicio cõſtat ex dictis · Tulii
in ep̄la de caũ rei publice·d· Juſticia ē cõſtans et ꝑpetua volũtas ius
ſuũ vnicuiqꝫ tribuens·Et hec ē diffinicio iuſticie que habeť·ff·de iu-
ſticiã et iur̃·l·iuſticia·Et inſtituta de iuſticia ⁊ iure ·l·iuſticia·Proba
re eciam debem9 tria que ꝯtinenť in racione pretacta·p̄mo iuſticie di
uine veritatem·Scd̃o malorũ in hac vita ĩpunitatem tercio contra ip̄
ſos rigidam aſperitatē·Primo ꝓbare debemus diuine iuſticieveritatē
Et ad hoc ſunt ſcripture ſacre copioſiſſima dicta · Vñ dauid in pſal·
c·ait·iuſtus dñs ⁊ iuſticiam dilexit equitatem vidit vultus eius· Et
pſal·xviii·iuſticie dñi r·l·c·Et pſal·xxx·in iuſticia tua libera me· Et
pſal·xxxix·Aannũciaui iuſticiã tuam in eccleſia magna· Et pſal·lxx·
Memorabor iuſticie tue ſolius·Et pſal·lxxxiiii·iuſticia ante eũ am-
bulabit·Et pſal·xlvii·iuſticia ple·eſt·d·t·Et pſal·lxxxviii·iuſticia et iu
di·p̄·ſe·t·Et pſal·cx·iuſticia eius manet in ſ·ſ·Et yſaie li·Dicit dñs iu
ſticia mea non deficiet·Et yſaie·lix·indut9 eſt iuſticia vt lorica Et ba
ruth·i·Domino deo noſtro iuſticia · Et iere·xii·iuſtus quidem tu es
domine Et·i·thi·ii·in reliquo repoſita ē michi corona iuſticie quã red
det michi dñs in illa die iuſtus iudex ſꝫ aliq̃s põt arguere Qd̃ in deo
nulla ſit iuſticia·p̄mo qꝛ ſcd̃m ph̄m·v·ethi·c·ii·dñi ad ſeruum nõ ē iu
ſticia qꝛ iuſticia in quadã eq̃litate ad alteꝝ ꝯſiſtit·ſꝫ de9 ē dñs oĩm g°
in ip̄o nõ ē iuſticia·ſcd̃o arguiť quia iuſticia reſpicit dẽitũ de9 aũt nl̄li

debitor eſt·ergo in ipſo nō eſt iuſticia·Hanc·q·ſoluit rich· de media
villa·xlvi·di·iiii·d·Qd iuſticia pōt accipi p rectitudine voluntatis q̄
vult aliquis reddere vnicuiqȝ in diſtribuendo vel cōmutādo qd ei de-
bet·Et ſecundū h̄ duplex eſt iuſticia·ſ·diſtributiua q̄ aliq̄s vult oībus
qui ſunt de cōitate diſtribuere bona cōia ſcdm debitam pporcōis eq̄-
litatem·Et cōmutatiua q̄ aliq̄s in cōmutādo vult ſeruare debitā equa
litatem ſcdm q̄ntitatē·Cōmutatiua iuſticia ppe loquendo in deo non
eſt q2 nulli ē debitor ex legis neceſſitate et de bono retribuit vltra me-
ritum et de malo citra demeritū·iuſticia vero diſtributiua in deo eſt·
Oībȝ eī̄ diſtribuit bona ſua ſcdȝ debitā pporcōis eq̄litatē Ad p̄muȝ
g° argumentū dicendū·Qd lȝ dn̄i ad ſeruū nō ſit iuſticia cōmutatiua
ſecundum plenam racionem eiuſdem q2 inter dn̄m et ſeruum non eſt
equalitas eo q2 omnia que ſunt ſerui ſunt dn̄i · Tamē dn̄i ad ſeruos
pōt eſſe iuſticia diſtributiua que nō req̄rit eq̄litatem q̄ntitatis ſȝ pro
porcionalitatis que ē eq̄litas duaꝝ pporcionū q̄ cōſiſtit in hoc q2 ſer
uis pporcionalr̄ retribuit ſcdm merita ſua·Ad ſcdm dicendū · q2 et
ſi deus nulli creature ſit debitor ex recepto tn̄ debitor eſt ex pmiſſo·
Nulli eī̄ eſt debitor niſi cui vult·Si aūt queraẗ quare vult nō reſpō
debo niſi q2 vult q2 voluntas ſua eſt p̄ma cā·h̄ rich·Ergo q̄uis de9
nichil paciaẗ ex peccatis cōmiſſis nichilqȝ eius infinite bonitati adau
geatur ex bonis cōmiſſis·tn̄ malos punire bonoſqȝ premiare ex iuſti
cia diſtributiua debet qm̄ ſic ipſe pmiſit ·Dixit enim p pph̄am pſal ·
xxxvi·Qui malignanẗ exterminabunẗ·et apoc·xx · ecce venio cito et
merces mea mecū eſt dare vnicuiqȝ ſecundum opa ſua·Propter hoc
dixit ſapiens puer·v·iniq̄tates ſue capient impiū et funibȝ peccatoꝝ
ſuoꝝ cōſtringeẗ·et puerbioꝝ·xi·Simplicitas iuſtorum diriget eos ⁊
ſupplantacio puerſoꝝ vaſtabit illos·Et puer·xiii·c·Peccatores pſe-
queẗ malū et iuſtis retribuenẗ bona·Et puer·xiiii·Domus impioꝝ
delebitur tabernacula iuſtoꝝ germinabunt·Et Job·xxxiiii·Opus ho
minis reddet illi deus et iuxta vias ſinguloꝝ reſtituet·Et paulus Ga
lath·vi·ait·Que eī̄ ſeminauerit homo hic et metet·⁊·i·Cor·iii·Vnuſ
quiſqȝ ppriam mercedem accipiet ſecundū ſuum laborem· Et eph·vi
Vnuſquiſqȝ qdcūqȝ fecerit bonū pcipiet·Que auctoritates ⁊ ſancto
rum dicta iuſticiam diſtributiuam ſummi dei narrant· ¶ Scdo pro-
bare debemus peccatoꝝ impunitatē·ſ·q2 in hac vita non omnes pec
catores de ſuis malis puniunẗ·Et ad hoc eſt auctoritas Job·xii·d·A
bundant tabernacula pdonū·et iere·c·xii·Qui ſic deū alloquiẗ·Qua-
re via impiorum pſperatur bene eſt omnibus q̄ puaricanẗ et inique
agunt·Plantaſti eos ⁊ radicem miſerūt pficiūt et faciunt fructum·
et abacuch idem·d·i·c·Quare non reſpicis ſup iniq̄ agentes et taces
deuorante impio iuſtiorem ſe·Et ne multa dicam9 ·Experiencia oīm
rerum magr̄a docet qualiter multi iniqui in via ſua mala proſpe-
rantur· ¶ Tercio probare debemus contra illos ſic proſperantes
preparatam eſſe poſt hanc vitam rigidam ſeueritatem penamqȝ

horribile dãnacionis eterne·Et ad hoc ꝓpoſitũ ſic·d·augu·xx·li·de ci·
dei·c·ii·Nũc aũt ⁊ mala ferre equo animo diſcimus q̄ paciunt ⁊ bo
ni ⁊ bona non magni pēdere que adipiſcunt ⁊ mali·At ꝑ hoc et in
his rebus in quibus nõ appet diuina iuſticia ſalutaris eſt diuina do
ctrina·Neſcimus eñ quo iudicio dei bonus ille ſit pauper malus iſte
ſit diues iſte gaudeat quem ꝓ ſuis ꝑditis moribus cruciari debuiſſe
merorib9 arbitramur contriſtet ille quē vita laudabilis gaudere de
buiſſe pſuadet·Exeat de iudicio non ſolum multus veꝝ eciam dãna-
tus innocens aut iniq̄tate iudicis preſſus aut falſis obrut9 teſtimonijs
Ecõtrario celeſtus aduerſarius ei9 nõ ſolum impunit9 veꝝ eciaꝫ vin-
dicatus inſultet·Impius optime valeat pius languore tabeſcat·La-
trocinent ſaniſſimi iuuenes ⁊ qui nec verbo quemq̄ ledere potuerũt
diuerſa morboꝝ atrocitate affligant infantes·Vtilis rebus humanis
immatura morte rapiat·Et qui videt nec naſci debuiſſe diutiſſime in
ſup viuat·Plenus criminibꝫ ſublimet honoribꝫ ⁊ hominē ſine querela
tenebre ignobilitatis abſcõdant ⁊c·hmoi q̄ quis colligit quis enume-
rat·Que ſi haberent in ipſa velut in obſurditate ↄſtanciam vt in hac
vita in quã hõ ſicut facer pſal·eloquit vanitati ſilis factus eſt ⁊ dies
eius velut vmbra pretereũt non niſi mali adipiſcerent trãſitoria iſta
atqꝫ terrena nec niſi boni talia paterentur mala poſſet h̄ referri ad
iudiciũ iuſtũ dei ſiue eciam benignum vt qui non erant aſſecuturi bo
na eterna que faciunt beatos temporalibus deciperent vel ꝑ malicia
ſuã vel ꝑ dei miã conſolarent bonis ⁊ qui nõ erant paſſuri eterna tor
mēta tpalibꝫ vel ꝑ ſuis q̄buſcumqꝫ vel q̄ntuliſcumqꝫ peccatis afflige
rent vel ꝓpter implendas virtutes exercerent malis·hec ille·Et idem
in·i·de ci·dei·c·vii·ait Placuit quippe diuine prouidencie preparare
in poſterum bona iuſtis quibꝫ non fruent iniuſti ⁊ mala impijs qui
bus non excruciabunt boni·iſta vero tpalia bona ⁊ mala vtriſqꝫ vo
luit eſſe cõia vt nec bona cupidi9 appetant que mali quoqꝫ habere
cernunt nec mala turpiter euitentur quibus et boni plerumqꝫ affici-
untur·Intereeſt autem plurimũ qualis ſit vſus vel earum reꝝ que ꝓ
ſpere vel eaꝝ q̄ dñr aduerſe·Nã bon9 tpalibꝫ nec bonis extollit nec
malis frangit·Mal9 aũt huiuſcemodi infelicitate punit q̄r felicitate
corrũpit·Oſtēdit tñ deus ſepe eciam in his diſtribuendis euidēcius o
peracionē ſuaꝫ·Nã ſi nũc oē peccatũ manifeſta plecteret pena nihil
vltio iudicio reſeruari putaret·Rurſus ſi nullum peccatũ nunc pu-
niret apte eius diuinitas nulla eſſe diuinna ꝓuidencia crederet·Si-
milit in rebꝫ ſcdis ſi nõ eas deus q̄buſdã petētibꝫ euidentiſſima lar-
gitate ↄcederꝫ nõ ad eum iſta ꝑtinere diceremꝰ·Itēqꝫ ſi oibꝫ eã petē
tibꝫ daret nõ niſi ꝓpter talia p̄mia ſeruiendũ illi eē arbitrarent·nec
pios nos faceret talis ſeruitus ſed pocius cupidos ⁊ auaros·hec ille
Non letentur ergo peccatores et inimici dei quibus blandus eſt mun
dus ſi proſpera viderint ſibi cuncta ſuccedere quia non eſt abreuiata
man9 dñi qui peccata q̄ nunc ipunita relinq̄t ſtrictius punienda re-

ſeruat poſt hanc vitam· O p̄ſidi peccatores ad vos clamo vobiſq̄ȝ di
co· Nolite ꝯſidere in iniquitate· Nolite inebriari dulcedine bonorum
huius mūdi q̄ȝ omnia tp̄alia cito deficiēt et illoꝝ gaudium qd̓ in p̄
ſenti guſtatis vobis cōuertet̄ in luctū· Nō triſtent̄ inſuper hi qui deo
ſeruiūt ſi in p̄ñti aliqd̓ paciant̄ laborioſum q̄ȝ poſt laborē calamitatiſ
et erūpnas ſubſequet̄ quies ⁊ pax oīmq̄ȝ bonoꝝ affluencia in repro
miſſa felici ac beata vita·

¶ Qd̓ p̄ vno ſolo peccato mortali iuſt⁹ de⁹ dāpnat eternal̓r aīaȝ nec
ſufficit p̄ñia de oībȝ aliis ſi vnū ſolū retineat· Capl̓m· ii·

Secundū myſteriū declarandū de ſeueritate diuine iuſticie di
reſtrictio in quo diſputandū ē ꝯtra nōnullos qui multa pec
cata relinquentes aliqd̓ tñ ſibi in quo delectent̄ reſeruant cō
fidentes p̄ talem p̄ñiaȝ poſſe ſaluari· Querit̄ ergo· vtꝝ tam reſtricta
tāq̄ȝ arcta ſit dei iuſticia vt ꝓpter vnū ſolū peccatū mortale dampnare
velit eum qui de oībȝ aliis p̄ñiaȝ egerit illo ſolo reſeruato puniēs il-
lum ⁊ p̄ illo et p̄ omnibȝ aliis· Et reſpōſio ꝙ ſic· ita ꝙ ſi vnus mille
peccata mortalia ꝯmiſiſſet ⁊ p̄ illis omnibȝ tandem vno dūtaxat ex-
cepto lōgam feciſſet p̄ñiaȝ moreret̄q̄ȝ cū illo peccato mortali dampna-
tus vtiq̄ȝ foret ⁊ puniret̄ p̄ illo ac p̄ aliis de quibȝ p̄ñiaȝ egerat illo
vno ſtante· ꝓbat̄ aūt hoc qd̓ dicimus tripl̓r· Primo auctoritate· Se-
cundo racione· Tercio exemplis· Primo auctoritate· Vñ ſapiens ec
cleſiaſt· xix· ait· Qui in vno peccauerit multa bona ꝑdet· Et iacobi· ii·
c· habet̄ illud qd̓ ponit̄ de reg· iur̄· c· Defleat· Qui totā legē ſeruaue-
rit offendat aūt in vno factus eſt oīm reus· Et de pe di· iii· c· p̄ñiam a
gere ꝑpe· c· Si apl̓us· Grego· ait· Quid enim ꝓdeſt ſi peccata luxurie
quis defleat et tñ adhuc auaricie eſtibus anhelat Et au· in li· de p̄ñia
inq̄d illud qd̓ ponit̄ de pe· di· iii· c· Sūt pl̓es· Sunt pl̓es quos penitet
peccaſſe ſed non oīo reſeruantes ſibi quedam in quibus delectentur
non animaduertētes dñm mutum ſimul ⁊ ſurdū a demonio liberaſ
ſe per hoc docens nos nunq̄ͣ niſi de omnibȝ poſſe ſanari· Si eñi vel-
let peccata ex p̄te reſeruari habentem ſeptem demonia ꝑficere pote-
rat ſex· expulſis· Expulit autem ſeptē vt oīa crimia ſimul̓ eicienda do
ceret· Legionem aūt ab alio eiciens neminem reliquit de omnibus
q̄ liberatū poſſideret oſtēdens ꝙ ſi eciam peccata ſint mille oportere
de oībȝ penitere· Scd̓o ꝓbant̄ rōne ꝙ de⁹ nec p̄ñiaȝ acceptat illoruȝ
qui ſibi aliqd̓ peccatū reſeruāt nec ſi eos dāpnat illoꝝ penam remit-
tit· Et eſt prima racio· d· Bona ⁊ ric· de media villa in· iiii· di· xv· Quia
omne peccatū mortale ꝯtrariatur gracie gratū facienti ſine qua pec
cata remitti non poſſunt· Et q̄ȝ in anima nō poteſt eſſe ſimul pecca-
tum et gracia predicto vno peccato mortali tantum huic gracie con
trariante non poteſt de aliis venia impetrari· Et di racio iſta cōtra-
riacionis· Secunda racio eſt quam tāgit Thomas· iii· parte queſtiōe
lxxxvi· que dici poteſt falſificacionis· Nam deus peccata non dimit-
tit ſine penitencia vera· ¶ Sed p̄ñia que eſt in anima adhuc vel actu

vel voluntate peccante mortaliter eſt pñia falſa·ergo deus per talez penitenciam falſam minime peccata dimittit ideo ait yſidorus de pe· di·iii·c·Irriſor·Irriſor eſt non penitens qui adhuc agit qđ penitet nec videtur deum poſcere ſubditus ſed ſubſanare ſuperbus·Et de pe·di· v·c·Fratres noſtros·d·Falſaz peñiaz eſſe cõſtat cum ſpretis pluribus de vno ſolo pñia agit·Tercia racio ſcđm p̄fatos theolo·eſt perfectõ nis quia deus pfectiſſimus michil facit impfectum·Cum ergo iuſtifi- cacio impii ſit opus dei debet eſſe opus pfectum·Aut ergo michil di mittit ſcđm ordinem ſue iuſticie aut totum ſecundum condeſcenſionē ſue infinite mie·Ex h̄ inq̄t augu·in p̄allegato·c·Sũt pleſ·Quedā im pietas infidelitatis ē ab eo qui iuſtus ⁊ iuſticia ē dimidiā ſpare veni am·Nec ppterea tñ deſperādi ſunt peccatores q̄ de multis pñiaz agũt vno reſeruato cum facilius poſſint ad graciam et veram pñiaz redi- re ſi multa peccata vel aliq̄ licz nõ oĩa deponāt·¶Tercio pbat̄ ꝙ taz arcta ſit dei iuſticia vt ppter vnũ ſolum peccatum mortale damnet eum qui cum illo ex hac vita migrauerit manifeſtis exēplis·narrat quidē grego·in·iiii·dyal·li·Qđ fuit in monaſterio quodā monachus vnus qui cum appareret vir pbus et totus religioſus exteri⁹ longe alit̄ q̄ apparebat fuit·Nā cũ ſe ieiunare cum fratribz demōſtrarz oc culte māducare ꝯſueuerat·Corpis aũt ſupueniente moleſtia ad vite extrema pductus eſt·Qui cũ iā eſſet in fine fratres omnes ad ſe qui erāt in monaſterio vocari fecit·At illi putabāt viro moriente magnũ q̄d ac delectabile ſe ab eo audire·Quibus ipſe afflictus ⁊ tremens cõ pulſus eſt pdere cui hoſti traditus cogebatur exire·nam dixit q̄n me vobiſcũ ieiunare credebatis occulte comedebā·Et ecce nũc ad deuorād draconi ſum traditus qui cauda ſua genua mea pedeſq; colligauit ca put vero ſuum intra meum os mittens ſpiritum meum ebibens abſ- trahit·Quibus dictis ſtatim defunctus eſt atq; vt penitendo liberari potuiſſet a dracone quem viderat expectatus non eſt qđ nimirum cõ ſtat quia ad ſolam audienciũ vtilitatem viderit·Ad idez eſt exemplũ qđ recitat·Cyrillus ſcribens ad augu·de tranſitu iero·Nepos inq̄t quidem meus Ruffus nomine vtroq; priuatus pente a teneris ānis ad meas deuenit manus qui vtinam ex vtero non exiſſz ne illi qđ ſu ſtinet contingiſſet·Quē tanta diligencia enutriui vt a plibz a me geni tus putaretur·Creſcēs itaq; infelix puer etate quidem nõ ſapiā igē- ti pulchritudine corpis decoratus ſed non anime a cunctis dilectõe ſu pflua colebat̄·Is nāq;·xviii·etatis ſue anno imbecillis ⁊ miſerrim⁹ expirauit·De cuius morte tantus ab omnibus inſonuit luctus ꝙ vix p mēſem potuit q̄etari·At ego nimie eius incũbens dilectioni plu- ries rogaui glorioſum Hieronimũ vt michi quid accideret nepoti meo reuelaret·Oranti autem michi die quadam hora nona tantus af fuit fetor ꝙ nullatenus potui ſuſtinere·Et dum tacitus mirarer vn- de tantus fetor eſſet ſupra meum verticem eleuatis oculis in felicem nepotem meum vidi terribili viſione ita quod viſum in eum inprime

te non audebam · Nam cathenis igneis circumligatus flammas fe
tidiſſimas erūpebat·Ad hanc terribilem viſionem ſubito me tantus
timor inuaſit vt dum plurimum loqui vellem formare vocem peni=
tus non valerem·Poſtremo aliquantulum ad me rediens ſi meus e
rat nepos voce cepi perquirere tremebunda·Ad hec inquit ille vlu=
latibus ⁊ ſuſpiriis·Vtinam non eſſem ne tam diris eſſem cruciatibus
deputatus·Nam ſcias me perpetuis temporibus mãſionibus tartare
is permanſurum·Heu quid dicam·His dictis tãtus mihi dolor affu
it vt ppluries ſim miratus quō enim ptinꝰ nō deceſſi·Lōgis aūt ex
pletis colloquiis ab eo ſciſſitatꝰ fui·Cur ita diuinā miaꝫ pdiderat cū
tot virtutibus videretur pollere·Pro nulla inquit me ſcias cā fore dā
natū niſi quia in ludis maxime delectabar Atqꝫ in morte volūtarie
poſtpoſui confiteri·Quibus dictis diſparuit et tãtus fetor remãſit vt
in illū locum per magnū ſpaciū nullus auſus ſit introire·hec cyrillꝰ·
Ve igit̃ his qui cū talia vel legūt vł audiūt nō timēt nō mutant̃ nō
ꝯuertunt̃ ad dñm deū ſuū·Nā ſi ꝑ vno peccato ſolūmodo hoīeꝫ dei
iuſticia eternalr̃ dãnãt qd faciet ꝑ multis· O ſomnolenti pctōres O ꝑ
egrini velociſſimi ⁊ aduene in hoc ſeculo ꝯſiderate q̄ ventura ſunt et
agnoſcite q̄nta vobis īpenitentibꝫ ⁊ in peccatis obſtinatis diuina iu
ſticia cōminat̃ mala·nec ſufficit aliq̄ peccata relinquere vt pꝫ ex di=
ctis niſi oīa pariter relinq̄ntur·

¶ Qualr̃ deus iuſto iudicio pmittit eos qui pñiaꝫ differūt vſqꝫ ad
extremū vite impugnari variis impedimētis· ¶ Capl'm·iii·

TErciū miſteriū ꝯtēplandū de ſeueritate diuine iuſticie con=
tra pctōres īpenitentes dī pmiſſio·Cōſueuerūt nāqꝫ in pec
catis ſuis aliq̄ eē ſecuri pmittētes ſibi in extremo vite pñiaꝫ
ſe facturos·Verūtn̄ iuſticia dei ſeuera q̄ frequēter pmittit tales ī=
pugnari maxime a tribꝫ quibꝫ eoꝝ pñia impedit̃·Primo a paſſio=
nibus·Scdo a demonibus·Tercio a parentibus· ¶ Primo permittit
deus tales peccatores impugnari a paſſionibꝫ·Nam vt inquit ſcotꝰ
in·iiii·Solet euenire q in extremo vite qñ pctōres infirmant̃ in ſen
ſitiua pte adeſt maximꝰ dolor et maximus timor·Dolent relinquere
mundū quē cū ſuis bonis magis dilexerūt q̄ deum·Timent mortē
que priuat eos omni terreno bono et vita tpali q̄ ꝑpoſuerunt eter=
ne·O quātꝰ labor eoꝝ corda mēteſqꝫ occupat·Alterat̃ ex huiꝰmoi paſ
ſionibꝫ rō qr ſcdm Augu·paſſiones triſtabiles plꝰ racionē ſuffocant
q̄ delectabiles·Inde fit vt ⁊ ipſi miſeri qui ꝑpoſuerūt malefaciendo
in extremo vite ad pñiaꝫ venire michil de deo cogitent nullamqꝫ de
ꝑpria ſalute memoriam habeant·quia vt augu·in ſermone de innocen
tibꝫ ait·percutit̃ hac animaduerſione peccator vt moriens obliuiſcat̃
ſui qui dum viueret oblitus eſt dei·Sunt de hoc quottidie exempla
clariſſima· ¶ Nam ⁊ ego vidi quendam in extremis laborantem
qui ditiſſimus erat ⁊ diuicias non ſine peccatis congregauerat Cum
qꝫ monerem eum vt iam anime ſalutem quereret male libēter audie

bat hu̅ioi verba. Quinimo in lectulo in quo iacebat ſe voluens ſuſpi tabat gemebat p̄mo rugiebat. d. O q̄ntum laboraui vt theſaurizarē ꝛ alii gaudebu̅t de theſauris meis. O diuicie mee. O pecunie mee. O iocalia mea quis voſ poſſidebit et q̄bꝫ vos relinquā. Et in his et ſiĺibꝫ retinens cor et animū miſerrim9 expirauit. In ciuitate eciam ſpoſita na puella quedā formoſa fuit que vanitatibus ſp̄ intenta nil de futu ra vita cogitabat. hec infirmitate percuſſa moniciones et hortamenta ſalutis abhorrebat ſicut michi retulerunt qui viderunt et audierunt illam. Tandem inualeſcente morbo cū cerneret infelix iuuencula de primo ſibi imminere mortem rogauit inſtanter mr̄ē vt eam veſtiret et p̄cioſis indumentis que ferre ꝯſueuerat ornaret poliretq̄ʒ illā tan q̄ʒ ſi ad nupcias eſſꝫ acceſſura. Annuit ei mater fecitq̄ʒ qd̄ filia vole bat O terribile iudiciū O ſtupendum et admirabile dictū. Sic ornata ſic induta ſuſpirando clamare cepit iuuencula vana. Heu quia mo riar ego ſic pulchra moriar ego ſic decora moriar ego in tam tenera etate Dicebant illi circumſtantes. Committe te deo filia quia benign9 et clemens eſt. At illa magis lamentabiliter reſpondebat. ¶ Et quid michi cum deo. Veni o dyabole ſuſcipe tu aīaꝫ meam. Inter que ver ba expirauit dānata et deſperata. ¶ Secundo p̄mittit deus impugna ri peccatores impenitentes in extremo vite a demonibus. Ipſi etenīʒ ſp̄us maligni ꝛ ſi circūſtantibus non videantur apparēt tū̄ his qui moriuntur aſpectu horribiliſſimo tēptantq̄ʒ infeſtāt ac conant̄ duriſ ſimo certamine vt de mia deſperēt. Vnde Beda refert de geſtis ange loꝝ q̄ rex quidam anglie adouerendus nomine habuit militē ī ar mis p̄bū ſꝫ corruptum in moribus. Cū aūt improuiſa īfirmitate feri ret̄ a rege viſitat̄ ꝛ monet̄ ad p̄niaꝫ q̄ renuit. d. Qd̄ videret̄ ħ facere ex timiditate cordis. Cuꝫ vero ad mortis deduceretur terminos iterū rex viſitauit eum confortans vt peniteret O domine mi rex tarda ho ra eſt cū iā iudicatus ſim et damnatus. Nā paulo anteq̄ʒ huc itrares ingreſſi ſint duo clariſſimi iuuenes quoꝝ vnus ſedit ad pedes lecti mei alter ad caput ꝛ dixerunt. Iſte aqiudicatus eſt morti. Videam9 ſi aliqd̄ ius hēmus in eo. Et vnus extraxit librum ſpecioſiſſimū ſed valde paruulū de ſinu ſuo lr̄is aureis et fulgentibus cōſcriptū ī quo legēs vidi aliq̄ p̄ua bona que feceram in iuuentute mea añq̄ʒ mor̄ta taliter peccaſſem. Et cū miromō exultarem in viſioneꝫ hoꝝ ecce duo teterrimi demones itrauerūt ꝛ vnū magnū libꝝ lr̄is nigris ſcriptuꝫ in quo vidi oīa peccata mea. Et dixerūt demones angelis q̄ ibi erant Quid hic facitis cum in eo nullū ius ħeatis ꝛ liber veſter nichil va leat ſꝫ nr̄. Et reſponderūt angeli q̄ verū eſt ꝛ receſſerūt. ꝛ hi duo de mones cruciant me. Quibꝫ dictis infeliciſſimus expirauit. ¶ Eſt ergo moleſtus dyabolus morientibus non ſolum impiis atq̄ʒ pucris ſed eciam ſanctis ꝛ amicis dei. Scribit enim Cyrillus ad Augu. i traſi tu Hieronimi Qd̄ Euſebius vir ſanctiſſimus quondam Hieronimi glorioſiſſimi diſcipulus. Cum eſſet e uita migraturus aduemente die

qua ſe ex iero· reuelacione migrare ſciebat die tercio ꝑeunte labore febriū cōcuſſus valide ſe ſup terram magr̄i nō immemor nudum deferri fecit a fratribꝫ et a ſingulis oſculū accipiens benigna eos cōſolacione confortauit vt in ſancto manerēt ꝓpoſito Deinde ſacruꝫ quo opiebat̄ glioſus iero· deferri et ſupra ſe poni fecit ordinauitq̄ȝ ſe nudū inſtar magr̄i ſui iero· glorioſi extra eccleſiā in q̄ iacebat ſancti ieronimi corpus ſepeliri. P9 h̄ corpe ſacratiſſimo dn̄i ſe muniens deo ⁊ beato ieronimo deuote ſe cōmendauit· Et ſic p triduum locucione corpali ac viſione ꝑuatus circūſtantibꝫ frībus pſalteriū ac paſſioneȝ dn̄i ac alia ſancta legētibꝫ· Die vero quo moriturus erat ante beate anime exitū p duas horas venerabilis Euſebius cepit ita terribileſ act9 ꝑagere q̄ circūſtātes monachi pauore perterriti velut amētes in terra iacebāt· Nā qn̄q̄ȝ trāuerſis oc̄lis manibꝫ ſil' iūctis voce dira facieq̄ȝ terribili clamabat· nō faciaȝ· n̄ faciā· Mētiris mētiris· p9 hēc ad terrā rediēs faciē in terra firmabat q̄ntū poterat clamās· Adiuuate me fr̄es ne pereā· Qd monachi vidētes lacrimātibꝫ oc̄lis eū interrogarūt q̄d eſſet· Ad quos ille· Nōne videtis demonū agmina q̄ me deuorare cupiūt· Et illi· q̄d te factuꝝ volebāt cū dicebas nō faciā mētiris· At ille· conabant̄ nāq̄ȝ vt nom̄ dei blaſphemarē et ego h̄ nolle facere acclamabā· Dicebāt inſup vt de dei miſericordia deſperarē eo q̄ eſſem damnatus· Quibꝫ ego reſpōdebā q̄ mentirentur· Abſcōdebā aūt faciē meā ne viderē eoꝝ aſpectū q̄ tā terribilis ē vt ſuſtinerit nō poſſit· Si g° h̄ dei amic9 tā durū ꝑliū a demonibꝫ ſenſit q̄d facient pc̄tōres nefandiſſimi q̄ tam diu dyabulo ſeruierunt

Tercio ꝑmittit de9 pc̄tōres īpenitētes īpugnari in extremo vite a ꝑentibus a domeſticis et ꝓpinq̄s· Ipi equidē ſunt qui egrotātibus ꝯfeſſionē noīare nō audēt ſacerdotes et religioſos noīare volētes indignant̄ expellūt notarios ſi ꝯparuerīt vt teſtā ꝯficiāt turpiter eiciunt· O amici carnales· o inimici aīaꝝ caroꝝ vroꝝ· De vobis di· Math· x· c· Inimici hoīs domeſtici eius· Propterea ſalubriter ꝓuiſū eſt p· c· Cū infirmitas· de pe· ⁊ re· Dicit em̄ ſic· Cū infirmitas corpalis nōnūq̄ȝ ex peccato ꝓueniet dicēte dn̄o lāguido quē ſanauerat· Vade ⁊ ampli9 noli peccare ne deterius tibi ꝯtingat p̄nti decreto ſtatuimus ⁊ diſtricte ꝑcipim9 medicis corpoꝝ vt cū eos ad infirmos vocari ꝯtingerit ipos ante oīa moneant ⁊ inducant vt medicos aduocēt aīaꝝ vt poſtq̄ȝ infirmo fuerit de ſpūali ſalute ꝓuiſum ad corpalis medicine remediū ſalubrius procedat̄ cū ceſſante cā ceſſet et effectus· h̄ ibi· Sed ꝑmittente deo ad puniendā negligenciam impenitēciū nec ipi medici ſtatutū h̄ ſaluberrimū eccleſie obſeruāt· Timendū igit̄ eſt oībꝫ pc̄tōribus ne ſeuiat ī eos iuſticia dei· Jō in tpe oportuno ſine dilacione ſtudeant ad p̄niaȝ redire vt illa mediante faciunt ſe dignos gr̄a et conſequenti beata gloria in qua viuit deus in ſecula ſeculorum · Amen·

Feria quarta poſt dñicam in ſexageſima de ſeueritate diuine iuſti=
cie contra Origeniſtas qui dñt in fine omnes dyabolos ac homies fo
re ſaluandos·

Sermo vndecimus·

Reddet vnicuiqꝫ ſcdm opa ſua· Sapientiſſimi filii dei ver=
ba ſunt iſta Math·xvi·c· originaliẗ ſcripta· Offert ſe nobiſ
ex omni pte magis ac magis tremēda iuſticia dei que nō
reſpicit pſonas hoim nō curat angeloꝝ dignitatē ſed om
nibus peccantibus ⁊ de peccato nō penitentibꝫ cōminat̃ indifferēter
dānacionē eternam· Sunt tñ Origeniſte quidā ptinaciter aſſerentes
ꝙ in fine deus lapſis angelis et damnatis veniam dabit qdqꝫ infide
les omnes reuocabunt̃ ad celū et ꝙ xp̄iani quilibet habitabūt in padi
ſo itaqꝫ dei mia ſupabit omnē rigiditatē iuſticie eius· Cōtra tales in
pñti ſermone dñe ſtatui oſtendereqꝫ ꝙ̄ fortis ⁊ aſpera ſit diuina iu=
ſticia ꝯtra peccatores quoſcūqꝫ· Ad qd intelligendū ꝯſiderandāqꝫ il=
lam ꝓponimus ex triplici parte·
Primo ex pte angeloꝝ maloꝝ·
Scdo ex pte infideliū excecatoꝝ·
Tercio ex pte xp̄ianoꝝ falſorum·

Qualiter errauit origenes circa
ſaluacionem maloꝝ angeloꝝ et
quō tant9 error p ſacras ſcrip=
turas roborat̃·

Caplm·i·

Primo ꝓponimus ꝯſiderandū dei iuſticiam terribilem et ſe=
uerā ex pte angeloꝝ maloꝝ· nā eos excellētiſſimos nobiliſſi
mos pfectiſſimoſqꝫ in donis nate mltos et qſi inumerabiles
ꝓpter vnū ſolum peccatū ſupbie a padiſo ſeu empirio celo eiectos e=
ternaliẗ ꝯdemnauit· Verꝫ p clariori noticia huius ptis tria dubia e=
mergūt diſputanda· pmū vtrum origenis opinio fuit ꝙ mali angeli
ſaluabuntur· ſcdm vtꝝ mali angeli ſint in inferno· tercium vtrum p
ſcripturas pbari poſſit ꝙ angelorum malorum pena nunꝙ̄ finietur
Circa pmū dubium eſt triplex modus dicendi· Primus eſt quorū
daꝫ q̄ origenez excuſare volūt· d· Nunꝙ̄ eū ta aut rephenſiōe digna
non ſolū ſcripſiſſe ſed nec docere potuiſſe· Sed inuidie quorūdā attri=
buūt oīa q̄ de origene erronea ⁊ heretica p̄dicant̃· iuidi aūt talia ori
geni vt illū crimiarent̃ īpoſuerīt· Mouent̃ aūt iſti defēſores origenis
ad ſic tenēdū· Tū ppt̃ ei9 ſanctimoniā· tū ꝓpter pfundā ſciaꝫ· Tū p
pter feruētiſſimū zelū· Nā vt colligit̃ ex dictis euſebii in hyſtor̃· eccle
ſiaſtica ⁊ iero in li· de viris illuſtribus· origenes hūit prēꝫ Leonidaꝫ
xp̄ianū ⁊ martirē p9 cui9 martiriū cū rebꝫ primōdialibꝫ ob ꝯfeſſionē
nōis xp̄i eſſet puat9 cū mr̄e vidua et ſex fr̄ibꝫ paup derelict9 hñs an
nos circit̃·xvii·etatis ſtudio lr̄aꝝ itent9 ſe mr̄em ⁊ fr̄es de eo qd do=
cens lucrari poterat ſuſtētabat· et ſepius martir migraſſet ad dñm
niſi mr̄ eius pia fraude nocte veſtes eius ſubripuiſſet· Conſecutus
tandē eſt a deo ſcie graꝫ· Eratqꝫ potentiſſimus in gramatica ⁊ om=
nibꝫ ſcłar̃ibꝫ lr̄is in oī quoqꝫ ph̄ia et naturali erudicione pfect9 ſed
inſtruct9 marie in lectione ⁊ doctrina diuinoꝝ volūinū vn̄ p incre
dibili ſcie ſue p̄rogatiua doctor eccleſie alexandrine a demetrio ipſi9

loci epo inſtitutus eſt cathedramq; doctoris pꝰ pantheriū ⁊ clementē
tercius obtinuit·Cuiꝰ·ſ·clemētis ⁊ ipſe auditor extiterat·Vbi dū ver
bū dn̄i doceret palā tā viros ꝙ feminas īſtruxit· Et vt omnis male=
dicti turpis occōez infidelibꝫ tolleret quoddā minus ꝑfecti ſenſus ſed
feruentis fidei caſtitatis opus exercuit·Nam illud euangeliū atten=
dens·Sunt enuchi qui ſe caſtrauerūt ꝓpter regnū celoꝝ mox illud
in ſe compleuit·tunc q; nulla aduerſariis detrahendi occōne relicta
vigilanter doctrine ⁊ p̄dicacioni vocauit in abſtinencia plima inieiu
niis in vigiliis·ex eius vero auditoribus multi martires ſunt effecti
⁊ nunꝙ̄ ꝑmiſit ea que in eccleſiis diſſerebat a notatoribus excipi niſi
quando ſexageſimū etatis ſue annum agens multo vſu ⁊ labore pli
mum in verbo dei fiducie accepat·yſidorus autem in vi·ethymo· li·
ſic de ip̄o ait· Origenes in ſcripturaꝝ labore tam grecos ꝙ latinos
opum ſuoꝝ magnitudine ſupauit·Demq; iero·ſex millia librorum e
ius ſe legiſſe fatet̄·ꝓpter hec omnia ergo nō videtur q̄buſdā vt dixi
mus ꝙ origenes tā grauiter potuerit errare vt diceret eciam damna
tos angelos fore ſaluandos·Sed his ego reſpondeo ꝙ nullus eſt tam
ſanctus tā iuſtus tam doctus in lege dn̄i tāq; exercitatꝰ in via eius
vt cadere non poſſit ſcd̄m cōem legem·Sapiencior certe mūdiorq; ip
ſo Origene erat in celo empirio·Lucifer ⁊ tn̄ ꝓpter peccata expulſꝰ
eſt inde·Quare aūt deus ꝑmittat ruere eos qui diu in v̄tutibus per
ſeuerarūt penitus ignoramus q: iudicia dei abiſſus multa·Scd̄s mo
dus dicēdi de origene eſt alioꝝ qui tenēt ipſum erraſſe ſed poſt erro
rem ad pn̄iaꝫ veniſſe·Oſtēdunt aūt planctū quendā qui aſcribitur·
Origeni tn̄ plāctꝰ ille inter apocriphas ſcripturas annumeratur vt
patet·xv·di·c·Sancta ro·eccleſia· Tercius modꝰ dicēdi de Origene ē
ꝙ in veritate errauerit·Vnde augu·xxi·li·de ci·dei·c·xvii·vel·xxi·ait
Nunc iam cum miſericordibus noſtris agendū eē video ⁊ pacifice di
ſputandū qui vl' oībꝫ illis hoībꝫ quos iuſtiſſimus iudex dignos ge=
hēne ſupplicio iudicabit vl' quibuſdam eorum qui nolunt credere pe
nam ſepiternam futurā ſꝫ poſt certi tp̄is metas ꝑ cuiuſq; peccati q̄n
titate longioris ſiue breuioris eos inde eſtimāt liberandos·qua in re
miſericordior ꝑfecto fuit Origenes qui ⁊ ipſum dyabolum ⁊ ange=
los eiꝰ pꝰ grauiora ꝑ meritis et diuturniora ſupplicia ex illis crucia
tibus eruēdos ⁊ ſociandos ſanctis āgelis credidit·Sꝫ illū ꝓpter hoc
⁊ ꝓpter alia nōnulla nō imerito reprobauit eccl'ia·H̄ ille· Et iero·ad
palmachiū inq̄t ſi mihi creditis Origeniſta nunꝙ̄ fui ⁊ ſi nō creditiſ
nūc eſſe ceſſaui Male ſentit de filio peius de ſpū ſancto aīaꝝ de celo
ruinā impie ꝓtulit verā tocius carnis rectionē negauit· Et idem ad
deſideriū ait Origenes melior in bonis peior malis fuit cuiꝰ hereſes
in libris periarchon quos ip̄e cōpoſuit marie inuenire dn̄r· Et idē
aduerſus vigilāncium ſic loquitur·Operis mei ē ⁊ ſtudii m̄ltos lege
re vt ex plimis diuerſos flores carpā nō tam ꝓbaturꝰ oīa ꝙ que bo=
na ſint electurꝰ·Aſſumo m̄ltos in manu mea vt a m̄ltis m̄lta cog=

noſcam. Origenes hereticus q̄d ad me. q̄ illum in pleriſq̱ hereticum eſſe nō dubito. errauit enim de dyaboli pñia errauit de aīaꝝ ſtatu ⁊ qd his deteri9 ē patrē et ſpūm ſanctū in ↄmētariis yſaie ſeraphin eſſe teſtatus eſt. Si erraſſe non dicerem et h̄ quottidie nō anathematizarem eſſem erroris illius ſocius. Neq̱ enim ita debemus illius bona ſuſcipere vt mala q̄ȝ ſuſcipe videamur. At idē in multis ſcripturis bene interp̄tatus eſt ⁊ ꝓphaꝝ obſcura diſſeruit et tam noui q̄p veteris teſti reuelauit maxima ſacrā. h̄ ille. ¶ Scdm dubium erat vtꝝ mali angeli ſint in inferno. ⁊ ad h̄ rñdet dñs boñ. di. vi. ii. li. d. cū alexandro de ales in. ii. volūine ſumme. Qd locus demonū poſt lapſum vſq̱ ad diem iudicii nō eſt locus ſubterraneus quē vocamus infernū ¶ ſed aer caliginoſus in quo generalr̄ demonum habitat multitudo Vtrum aūt aliqui detruſi ſint in infernum hoc ego neſcio nec inuenio determinatum a ſanctis. Hoc aūt bene credo q̄p aliq̄ deſcēdēt ad torq̄ndas aīas ſcdm qd hñt inter ſe deputata maledictionis officia

¶ Si eciam in iſto aere puniāt̄ pena ignis diuerſi ſenciunt diuerſa. Quidā dicūt q̄p ſic licet min9 intēſe q̄p p9 iudiciū. Alii aūt dicūt. q̄p tal pena differt̄ eis vſq̱ ad iudiciū ⁊ interim grauem penā ſuſcipiūt ex eo qd ſunt in iſto aere caliginoſo q2 loc9 in quo conditi ſunt erat celuȝ empireum qd eſt lūioſum ⁊ ē eis loc9 naturalis ad q̄ȝ nō pñt amplius reuerti. ¶ Terciū dubiū ꝓpoſitū vtꝝ p ſcripťas ꝓbari poſſit q̄p nunq̄p dyaboli ſaluabūtur Et ad hoc augu. xxi. li. de ci. dei. c. xxii. inducit duas auctoritates. Vna ē iol Apoc. xx. d. Dyabol9 q̄ ſeducebat eos miſſus eſt in ſtagnū ignis ⁊ ſulphuris vbi beſtia ⁊ pſeudo ꝓphe cruciabunt̄ die ac nocte in ſclā ſcloꝝ. Alia eſt auctoritas xp̄i q̄ māth. xxv. ait. Ite maledicti in ignem eternū q̄ paratus ē diabolo ⁊ angelis eius. ex q̄bȝ ſic augu. d. Qd hic di in eternum ibi dr in ſclā ſeculoꝝ. Quibȝ verbis ſcripťa diuina nil aliud ſignificare ↄſueuit niſi q̄p finem tp̄is nūq̄p hēt. iō au. audacter in li. de fide ad petrū ſic loquitur. Firmiſſime crede dyabolū ⁊ angelos ei9 in ignē eternū a xp̄o eſſe mittēdos vbi nunq̄p carebūt pena q̄p eis p̄parauit diuina iuſticia. Si igit̄ deus tā dure puniuit angelos q2 peccauerunt in malicia ſua obſtinati ꝑmāſerunt quō ſecuri ſunt tranſgreſſores hoīes diuinoꝝ preceptoꝝ. O reprobi offenſores maieſtatis diuine. O p̄ſumptuoſi ⁊ temerarii executores oīm malaꝝ affectionum cur nō timetis. Cur non pauleſcitis. Cur deniq̱ nō ↄpugimī ad cōminantē vocem ſummi dei. Ipe quidē vt in ſermone p̄cedenti pȝ ad vos clamitat. Niſi ↄuerſi fueritis ſicut angelis nō pepci nec vobis pcam ſicut angelos a ſedibus celi eieci ita ⁊ vos eiciam. ſicut illos ꝑpetuo cruciādos dānaui ita et vos dānabo. O tremenda iuſticia dei cui reſiſtere nullus poteſt non hoīes nō angeli ſpūs potētiſſimi.

¶ Qualr̄ iuſticia dei dānabit oēs infideles ⁊ q̄d ſenciendū eſt de paruulis de p̄bis ⁊ aliis infidelibus.

¶ Capitulm. ii.

A Secundo ꝓponimus ↄſiderandam terribilem iuſticiaꝫ dei ex
ꝑte infideliū excecatoꝝ·quos oēs quotquot fuerūt quot ſunt
vel erūt cū infidelitate morientes dānacōi ꝑpetue deputauit
Sciendum tñ ꝙ triplex eſt infidelitas·prima puuloꝝ· Scđa pħorū·
tercia malicioſorum·Prima eſt infidelitas puuloꝝ·et hec đr ſecūdū
puram negacionem ex hoc ſolo ꝙ puuli non hñt fidem·Et h̄ ſecūdū
tho·ii·ii·q·x·nō hēt rōeꝫ peccati ſedma gis pene quia talis ignoran
cia diuinoꝝ ex peccato p̄moꝝ parentū ſecuta ē· Jdeo qui cū tali īfideli
tate moriuntur dānantur q̄dē nō ꝓpter infidelitatis pcc̄m ſꝫ ꝓpē ori=
ginalem culpā ab illis ↄtractā ita ꝙ oēs puuli ſine baptiſmo moriē=
tes et ī lege veteri ſine aliis remedijs ↄtra peccatum originale adhi
bitis erāt de numero dānatoꝝ·Verūtñ de illis dubitari ſolet· Vtrū
puniēdi ſint pena materialis ignis qm̄ augu·de fide ad petrū ait·Fir
miſſime tene puulos q̄ ſine ſacramēto baptiſmatis de hoc ſclo̅ trāſeūt
eterne ignis ſupplicio ſēpiťno puniēdos Et idem in encħ·contrariū
videt̄ dīe· Mitiſſima inq̄t ſane eorum erit pena qui preter peccatū qđ
originalit̄ ↄtraxerūt nullū inſuꝑ addiderūt·Sed ſi punientur pena
ignis non eſſet mitiſſima·Jdeo dicit·d·boñ·in·ii·di·xxiii· Qđ quidaꝫ
attendē͂s rigorē diuine iuſticie ac ſentenciā qua de⁹ hoīeꝫ ꝓ vno mo
dico mortali in quo momentanea ⁊ q̄ſi nulla fuit delectacio cruciat
eternaliter dñt ꝙ puuli cremabunt̄ igne materiali longe tñ min⁹ q̄
illi qui peccauerūt peccato actuali·Et hoc dicūt ſenſiſſe au·cū dixit ī
encħ·penā puuloꝝ eſſe mitiſſimā·et in li·de fide ad petrum·paruuli
cruciabunt̄ eterno ſupplicio·Mitiſſimā em̄ illam vocat nō abſolute
ſed reſpectu alioꝝ·Sꝫ cū valde duꝝ videat̄ ꝙ deus tam dure tā aſ=
pere agat cū puulis ſic decedentibꝫ·Jdeo alia extat poſicio micior que
magis ↄcordat pietati fidei ⁊ iudicio rōis· Qđ qꝛ paruuli decedētes
cū originali culpa carent iuſticia ⁊ ſpūſſancti gracia que ē pign⁹ he
reditatis eterne p̄uant̄ ineternū viſione dei· Quia non in carne fuit
feditas iō ponent̄ in loco vili vtpote infernali·Sꝫ qꝛ nō habuerūt in
ſe actualē delectacionem peccati nec in ſpū nec in carne ideo nō ſenci
unt pene ignis acerbitatem·et huic opinioni inheret magr̄ in lr̄a et ī
textu·Ad dictum vero augu·p̄allegatum in li·de fide ad petrum dīe
poſſumus·Qđ ipſe ſic locutus ē nō intendēs dīe ꝙ paruuli ſenſibi=
liter crucient̄ ſꝫ pocius maīfeſtare voluit penā eoꝝ q̄ntum ad caren=
ciā viſionis dei ⁊ quantū eciā ad vilitatē loci·⁊ hoc valde abundāter
exp̄mit plus dicēs ⁊ minus volens intelligi·Nec ſine cā ſic loquitur·
Facit enim hoc ad extirpandaꝫ illam hereſim que dicebat puulos nl=
la pena puniri·Vñ ſicut in moribus documentum eſt · Qđ qui vult
ab vno extremoꝝ peruenire ad mediū debet declinare ad aliud extre
mum ſicut docet pħs·ii·ethi·c·ix·Non punientur ergo paruuli pe=
na ſenſus ⁊ materialis ignis ſꝫ pena damni et carencia viſionis diui
ne·vtꝝ autē miſit eis aliquis dolor interior ſatis apud doctos dubiū
eſt·Quidam em̄ voluerūt dīe carebunt ↄgnicione ⁊ dolore· Cogni=

cione quidē exigēte dei iuſticiā ⁊ dolore exigēte mīa diuinā: iuſticia
nāqꝫ exigit vt nō detᷣ eis p⁹ hanc vitā bonū aliqᷣ ꝯgnicōnis qᷣ in
hac vita nō habuerūt. Vn̄ ſicut caruerūt ꝯgnicōe fidei ⁊ oī genere
ꝯgnicōis intellectiue illi qui mortui ſunt an̄ vſū rōnis ſic eciam ca-
rebūt p⁹ hāc vitā nec diuᷣnitate tpis addiſcēt. Mīa exigit vt nō ha-
beant penā actualis doloris cū nō habuerint maclā actualis culpe
Et iō iuſto ſuo iudicio ꝑuat eos de⁹ oī eoꝝ ꝯgnicōe q̄ pn̄t eis infer
re dolorē. Meli⁹ ē ei talia ignorare q̄ ſcire. ſꝫ qꝛ difficile eſt intellige
re ꝙ aīa ſeꝑata nō ħeat vſū racōis et nō ꝯgnoſcat ea ſaltē quoꝝ cō
gnicio ē ei naturalr̄ inſerta cū ex pte corpis impedimētū nō habeat
Ideo alii aliter opinantᷣ. ſ. ꝙ aīe paruuloꝝ et habebunt cognicionem
⁊ hēbūt dolorem. Sciēt enim ꝓpter quid facte ſunt ⁊ ſcient ſe ab illo
bono merito origīalis culpe eſſe ꝑuatos et tn̄ nō habebūt dolorem
q̄ mereatᷣ dici vermis qꝛ nō habebūt remorſum ꝙ ꝑdiderint illud bo
nū ꝓpter ꝓpriam negligenciam ⁊ ꝯtemptū. Et ꝑ tanto dolor eorum
erit multo minor q̄ dolor adultoꝝ. Sed opinio iſta bene ſtare nō po
teſt tū ꝓpter h̄ ꝙ dolor ille eſt abſqꝫ ſpe et ita cū murmure ⁊ deſpe
ſperacione tū eciā qꝛ dolor anime redūdat in carnē. Et ſi talis dolor
ex deliberacōe ꝓcedit non videtᷣ eſſe abſqꝫ actuali obligacione. Pro-
pterea eſt terci⁹ modus dicendi ꝓbabilior et cōior. Qᷣ anime ꝑuulo
rum carebūt actuali dolore ⁊ afflictione non tn̄ carebūt cognicione.
Et hoc pōt ſatis rōnabiliter intelligi ꝑ hūc modum. Decedentes enī
in ſolo originali mediū tenent inter habētes graciam et culpam actu
alem. Et qm̄ ſtatus retribucōis debꝫ rn̄dere ſtatui vite preſentis in ta
li ſtatu debēt aīe paruuloꝝ poni vt quaſi medium teneant inter bea
tos ⁊ eternis ignibus cruciatos. Qm̄ ergo beati carent malo pene ſē
ſibilis ⁊ cum hoc hn̄t dei viſionem dānati econtrario ſunt in tenebris
⁊ puniuntᷣ pena ſenſibili. Paruuli ſecundū ordinē rectum diuine eq-
tatis debēt cōicare in vno cum dānatis ⁊ in alio cum beatis. Sed nō
poſſent cōicare cum beatis in hn̄do diuinam preſenciam qꝛ tūc ī nul
lo cōicarēt cū dānatis. Preſencia enim viſionis dei nō ſtat cum pena
ſenſibili. Ideo cū beatis cōicant in hoc ꝙ carent oī afflictione exteri
ori ⁊ interiori cū dānatis vō in h̄ ꝙ ꝑuātᷣ viſionē dei ⁊ lucis corꝑalis
Paruuli igitᷣ ſic diuino iudicio inter beatos ⁊ ſimpliciter miſeros q̄ſi
in medio ꝯſtituti h̄ nouerūt. Et cum ex vna parte ꝯſideracio generet
deſolacionem ex altera ꝯſolacionē ita equa lance diuino iudicio eoꝝ
ꝯgnicio ⁊ affectio librantᷣ ⁊ in tali ſtatu ꝑpetuantur vt nec triſticia
deiciat nec leticia reficiat. Et in hoc mirabilis oſtenditur ordo diuine
ſapiencie que cuncta nouit ſuis locis diſponere ⁊ ad ſuam gloriam
ordinare. Nā ſicut in beatis potiſſime manifeſtatᷣ mīa ⁊ in dānatis
iuſticia ita in iſtis mīa ſimlr̄ ⁊ iuſticia. Et ex hoc patet ꝙ non facit
deus aīas fruſtra q̄s nouit de corpe an̄ ſuſcepcionem baptiſmatis e-
greſſuras. Omnia enī facit deus ad ſuam glīaꝫ manifeſtādaꝫ. Vn̄ ſi
tu queras q̄d ꝑuuli faciunt vtꝝ addiſcant vel ꝯferāt vel aliqᷣ opus

exerceant·breuiter ego trãdeo Q̃ꝺ ꝺĩne iuſticie equitas ⁊ imutabilitas
ſit eodem ſtatu q̃ntum ad corpa ⁊ q̃ntum ad aĩas ſiue ad cognitiuã et
quo ad effectiuam ꝑpetualr̃ eos ꝯſolidat vt nec ꝑficiant nec deficiãt
nec letentur nec triſtentur ſ3 ſemper ſic vniformiter maneant vt ſint
materia laudandi ꝺĩum iudicium qꝺ ſic equũ et iuſtũ ẽ vt nullum
malum relinquat impuitũ ⁊ nullum bonũ irremuneratum ⁊ ꝑfectiſ=
ſime teneat medium inter ſupfluũ ⁊ diminutum·hec boñ· Ego autẽ
dico ꝗ difficile eſt aſſignare paruuloꝝ dampnatoꝝ q̃litatem ⁊ ꝯdicõ
nem·Nobis tñ ſufficere debet ꝗ dei iuſticia eos ꝑpetua ꝯdemnabit
Et in h̃ redarguende ſũt libidinoſe matres fornicarie ⁊ adultere imo
filicide quaꝝ culpa fit ſepe numero vt vel in vtero vel extra vterum
paruuli interficiantur·O nefandiſſimũ ſcelus·O deteſtandũ malum
quo fit vt anime ſil' ⁊ corpa ꝑimantur·Scd̃a infidelitas eſt moraliuꝫ
ph̃oꝝ qui ſcd̃m racionis regl'aꝫ fixerũt extollentes v̾tutes vicia ve=
ro reprobantes tñ fidẽ nõ habuerũt nec explicitã nec implicitam·
Qui ꝑfecto oẽs ex diuina iuſticia cũ dãnatis ſunt deputati·Nec du=
rũ videri dꝫ iſta ſentire de ſapientibus huius ſcl'i·Q̃m vt inq̃t paulus
ad ro·i·inexcuſabiles ſunt qr cũ deũ ꝯgnouiſſent nõ ſicut deũ gl'ifica
rũt aut gr̃as egerũt ſ3 euanuerũt in cogitacionibꝫ ſuis et obſcuratũ
ẽ inſipiens cor eoꝝ et dicentes ſe eſſe ſapientes ſtulti facti ſunt·

¶Tercia ẽ infidelitas malicioſoꝝ·Que ſcd̃m tho·ii·ii·q·x·ẽ ꝑ ꝯtra=
rietatẽ ad fidẽ q̃n·ſ·aliq̃s repugnat auditui fidei vel ipaꝫ ꝯtemnit·
Et in h̃ ꝓprie ꝑficitur rõ infidelitatis que pc̃m̃ ẽ mortale· Et in hac
impliciti ſunt iudei ydolatre machometam ⁊ alii ꝯtradicẽtes xp̃iane
fidei quoꝝ ꝓch dolor grandis ẽ numerus omneſq3 dei iuſticia dãna=
bit ad inferos eciã ſi alia peccata nõ haberẽt· Nec vꝫ opinio illoꝝ q̃
dñt vnũ quẽq3 in ſua fide vel lege ex quo credit eam bonã poſſe ſal=
uari qr vt ſcribit̃ Extra de ſumma trinita·⁊ fide catholica·Vna ẽ fi=
deliũ vl'is eccleſia extra quã nullus oĩo ſaluat̃·Et de hac·d·cyprian9
xxiiii·q·i·c·Loquit̃ Hãc vnã eccl'iaꝫ in cãtico cãticoꝝ ſpũſſanctus ex
ꝑſona xp̃i dñi deſignat·d·Vna eſt colũba mea formoſa mea· Hanc
eccleſie vnitatem ⁊ beatus paulus docet ⁊ ſacramẽtuꝫ vnitatis oñdit
d·Vnus deus vna fides vnum baptiſma vnum corpus et vnus ſpũs
vna ſpes vocacionis noſtre Ad idem ẽ·c·Q̃m vetus·xxiiii·q·i·⁊·c·
Aliud de ꝯſe·di·iiii·

¶Qualr̃ iuſticia dei dãnabit oẽs malos xp̃ianos ſine pñia moriẽtes
⁊ q̃re pena eoꝝ grauior erit alioꝝ· ¶Capl'm·iii·

TErcio ꝓponimus ꝯſiderandã acerrimã iuſticiã dei ex ꝑte xp̃i
anoꝝ ſcl'oꝝ quos cũ dyabolis ⁊ infidelibꝫ ſi i pc̃ö moriant̃
ꝯdẽnabit·Et ad hoc clari9 intelligendum de illorum damna
cione notabimus tria·Primo verificacionem·Secundo racionem·
Tercio grauacionem· ¶Primo notabimus verificacionem · Vnde
ſ·verificari poteſt ꝗ xp̃iani mali cum impenitencia morientes ſalua=
ri non poſſint · Ad hoc ſufficiat audire·Au·in li·de fide ad petrum

d·Firmiſſime tene ⁊ nullatenus dubites nō omnes qui intra eccľiaȝ
catholicā baptizant̃ acceptos eē vitam eternam ſed eos qui pceptō
baptiſmate recte viuūt idest q̄ abſtinuerūt ſe a viciis ⁊ ɔcupiſcēciis
carnis·Regnū em̄ celoꝝ ſicut heretici infideles atqȝ ſciſmatici nō ha
bebūt ſic catholici criminoſi poſſidere non poterūt·Et ſic animoſe
locutus eſt augu·ppter verba xp̄i·d·mathi·vii·Non oīs q̄ dicit mi
chi dn̄e dn̄e intrabit in regnū celoꝝ·Multi dicent michi in illa die
dn̄e nōne in nomine tuo pphauimus et in nomine tuo demonia eici
mus et in nomine tuo v̄tutes multas fecim9·Et tūc ɔfitebor illis q̄
nūq̄ noui vos·Diſcedite a me oēs q̄ opami iniq̄tatē·Scdo notabim9
rōnē q̄re·ſ·baptiſati xp̄iani dānabunt̃ cū Marci vltio dicat̃·Qui cre
diderit et baptizatus fuerit ſaluus erit·Et ad hoc reſpondet iacobuſ
ii·c·Qd fides ſine opibus mortua eſt·Jdeo notāda eſt illa Ambro·
ſiia que ponit̃·xxii·q·v·c·Cauete fratres·Cauete inq̄t fratres men=
dacium q̄ oēs q̄ amāt mendacium filii ſunt dyaboli·Mendaciū nam
qȝ ē xp̄ianū ſe dr̄e ⁊ opa xp̄i nō facere·Mendaciū nō ſolū in falſis
v̄bis ſȝ in ſiľatis ɔſiſtit opibȝ·Et vt aug·dic̄·in·iiii·de doctri·xp̄iana
Ex ſacro vnctōis xp̄ianoꝝ oīm vocabulū deſcendit ⁊ nom̄ qd nom̄
ille fruſtra ſortitur xp̄m minime imitat̃·Quid miꝝ igit̃ ſi cōtra ma
los xp̄ianos ſeui ⁊ iuſticia diuina quando ⁊ ipſi criminoſi flagicio
ſi vicioſiſſimiqȝ reperiuntur·Heu heu non ſolum de infidelibȝ ſȝ et
de xp̄ianis dici poteſt illud pph̄·Corrupti ſunt et abhoīabiles facti
ſunt in ſtudiis ſuis nō eſt q̄ faciat bonū·Nā baptiſmate dūtaxat ex
cepto tpibus iſtis deteriores ſunt in maliciis oībȝ xp̄iani q̄ iudei ſi=
ue gentiles·Nō ē in eis h̄ ē p maiori pte in pluribus fides nō reli=
gio nō pietas nō reuerēcia nō timor nō amor dei nō zel9 nō iuſticia
nō ſimplicitas nō rectitudo nō v̄itas nō innocencia nō compaſſio n̄
liberalitas nō hūilitas nō māſuetudo nō modeſtia nō ɔtinencia nō
ſobrietas nō pudicicia nō caſtitas·Quinimo vbiqȝ regnāt vicia ɔtra=
ria hereſes·ſupſticiones erronee crudelitates irreuerēcia ad ſacra p̄=
ſumpcio amor ſcľi tepiditas iniuſticia duplicitas fraudulencia falſi=
tas nequicia auaricia ſymonia ſupbia inuidia odiū inɔtinencia laſci
uia in omni abhoīacōe blaſphemie ſacrilegia ⁊ hm̄oi·O xp̄iani tan
tū noīe ⁊ nō re·O xp̄iani omni dolo ⁊ malignitate pleni·Quo itis·
Quo itis·Quoue ſpatis ire cū tāta mole vicioꝝ v̄roꝝ·Certe vobis
dico q̄ niſi redieritis ad v̄tutū ſemitā ad pn̄iam habitabit̃ in inferno
q̄m vt dictū eſt ſic exigit diuina iuſticia·Tercio notabimus de dam
nacione xp̄ianoꝝ ſſoꝝ grauacione·Nā ceteteris paribus grauius
in inferno punient̃ xp̄iani falſi q̄ infideles dānati qd conſtat exem=
plo Macharii alexandrini in cuius vita legitur q̄ quadam die dum
ipſe deambularet in heremo repit caput cuiuſdam defuncti et dum
oraſſet interrogauit cuius caput illud fuerit·Et reſpondit ſe fuiſſe
pagani cuiuſdam·Dixit ei Mach·Vbi eſt anima tua·Reſpondit·Jn
inferno·Cūqȝ requireretur ſi multum in profundo eſſet·Reſpondit

Qꝺ tantum quantum diſtat celum a terra. Cui macharius. Sunt ne
aliqui ꝓfundiores. Cui ille. ꝓfundiores ſunt omnibus falſi criſtiani q̄
criſti ſanguine redempti ⁊ ſacro baptiſmate mūdati tot beneficia par
uipendunt. Sollicite ergo curemus omnes errata corrigere de pec=
catis q̄ omiſimus dum facultas adeſt dum tempus datur veram a=
gere pñiaꝫ vt ſic euadam⁹ mortem gehenne a qua nos liberet bene=
dictus deus dei filius xp̄us ihesus qui eſt benedictus in ſecula ſecu-
lorum amen.

¶ Feria quīta poſt dñicaꝫ in ſexageſima De grauitate pene dānato=
rū ↄtra illos qui dñt leui cruciati terreri dānatos. ¶ Sermo. xii.

Cruciabūtur die ac nocte in ſecula ſcloꝝ. Scribuntur hec
verba Apoc. xii. c. Satis dura et inſenſibilia ſunt corda il=
lorum qui non paueſcunt non timēt nec mouenē ad vocē
terribilis iuſticie dei cui ꝑfecto nulla v̄t⁹ creaē reſiſtere
nec in minimo quidem poteſt. Nam licet in ſuperioribus multa dicta
ſint de illa tñ adhuc nonnulla occurrūt declaranda q̄bus merito ↄpū
gi debet vniuſcuiuſqꝫ peccatoris mens excecata. Non loquimur ſomp
nū nō recitamus fabulas cū narramus ſeueritatem iuſtiſſimi et om=
nipotentis dei qui omnium iniquitatum aſperrimus vltor eſt. idcirco
cum timore audiēda ſunt eloquia diuinarum ſcripturarū que ꝑ emē
dacione noſtra manifeſtant nobis q̄ꝓ grauis ⁊ dura erit damnatorum
penā de quibus dr in themate. ꝗ cruciabuntur in penis atrociſſimiſ
ꝑ infinita ſecula. In quibus verbis de grauitate pene dānatoꝝ aſſig
nabimus triplicem racionem.

Pria dr localitatis. ¶ Qꝫ grauiſſima erit dānatoꝝ pena ꝓpter horri
¶ Scda horribilitatis. biles ↄdiciones inferni et de inferni veritate ⁊
¶ Tercia eternitatis. qualitate. ¶ Caplm. i.

Prima racio q̄re grauiſſima eſt dānatoꝝ pena dr localitatis
Nam ↄcludentur in loco ſatis inepto. ſ. in inferno in quo treſ
ſunt penales condiciones vꝫ. Prima dr vilitatis. Secunda te=
nebroſitatis. Tercia pauptatis. ¶ Prima penalis condicio inferni ⁊
loci damnatorum dicit̄ vilitatis. Eſt infernus locus viliſſimus in cen
tro terre velut carcer damnatorum a deo ſapientiſſimo ordinatus.
Neqꝫ fictio eſt ſicut tullius inuectiuarum in catilinam li. iiii. videtur
aſſerere. Vt inquit aliqua formido improbis eſſet poſita apud infe=
ros antiqui ſupplicia impiis conſtituta eſſe voluerunt. ¶ In quibus
verbis quaſi videtur innuere ꝗ ad terrorem impiorum ſapientes fi=
cte de inferis ſunt locuti. Sed talem errorem eliminant et deſtruunt
maxime tria quibus probatur inferni veritas merito cum timore ex
cogitanda. Primum eſt theologicalis racio. Secundum ſcripture con
firmacio. Tercium fidei confeſſio. Primū ꝗ oſtendit inferni veritateꝫ
eſt theologicalis racio. Nam vt colligitur ex dictis ſancti tho. Ric. de
media villa ⁊ dñi Boñ. in. iiii. di. xliiii. Sicut ſe habet mīa dei ad ele=
ctos ita ſe hꝫ eius iuſticia ad reprobos et malignos. Sꝫ miſericordia

der ꝑparauit electis locū deliciosum ⁊ amenū celū .ſ. empireū i quo
eternalr ꝑmanebūt. Ergo iuſticia ꝑparauit reprobis ⁊ malignis lo=
cū viliſſimū ⁊ horrendū in quo eternalr cruciabunt. Jſta racio funda
tur ſup dictis augu. q. xix. li. de ci. dei. c. xiii ait. Ordo eſt parium diſ=
pariūqꝫ reꝝ ſua cuiqꝫ loca tribuens diſpoſicio. ⁊ li. v. ibidem. c. ix. d.
Deus nichil inordinatū relinquit. Ergo vnicuiqꝫ rei locū tribuit ſuo
ponderi ꝯuenientē. Sed qđ eſt pondus in corporibus eſt amor in ſpiri
tibus ⁊ creaturis racionalibus. vnde idem augu. xi. li. de ci. dei. c. xxv
iii. inquit. Jta corpꝰ pondere ſicut animus amore fertur. ⁊. xiii. li. ꝯfeſ.
Amor meus pondus meū eo feror quocūqꝫ feror. Ergo ſicut deꝰ or=
dinat corpa in ſuis locis ſcđm exigenciā ſuoꝝ naturaliū ponderum
ſic ordinat creatās rōnales in locis ſcđm exigenciā amoꝝ. Ex quo ſi
cut electi ſunt in celo qr celeſtia terrenis ꝑpoſuerūt in ſuo amore ita
reprobi erūt ⁊ ſunt in loco infimo quia in ſuo amore infima ⁊ terre
na ſuperioribus et celeſtibꝫ ꝑpoſuerūt. Locus autem omnium infimꝰ
eſt in centro terre. Jdeo ſub terra in centro infernus eſt. Vnde yſido.
li. xiiii. ethimo. Jfernus dicitur quaſi inferius. Et hanc racionem ſecu=
tus eſt Zenopheus de quo ſic inquit Lactan. in. vi. li. diuinaꝝ inſtitu
Eſſe inferos. Zenoſtopeus docuit ⁊ ſedes piorum ab impiis eſſe diſ=
cretas et illos quidem quietas ac delectabiles incolere regiones hos
vero penas luere in tenebroſis locis atqꝫ in ceni voraginibus horren
dis. Et ſeneca in tragediis. Jngens vorago faucibus vaſtis patet la=
tumqꝫ pandit omnibus populis iter. ¶ Scđm qđ oſtendit inferni ve=
ritatem eſt ſcripture teſtificacio. Omnis namqꝫ ſcriptura tam vete=
ris q̄ noui teſti tam doctoꝝ ſacrorum q̄ ⁊ gentilium moraliumqꝫ
pħoꝝ infernū ꝑdicat. Vn̄ gen̄. xxxviii. iacob dixit. Deſcendam ad fili
um meū lugens in infernū. ⁊ iob. vii. Qui deſcendit ad inferos nō aſ
cendit. Et idem. xvii. c. Si ſuſtinuero infernus domus mea eſt. Et idē
xiiii. Quis michi hoc tribuat vt in inferno ꝓtegas me. Et idem. xxi. in
puncto ad inferna deſcendūt. Et dauid in pſal. vi. in inferno quis con
fitebitur tibi. ⁊ pſal. ix. Conuertantur peccatores in infernum. et pſal
xv. Non derelinques animā meā in inferno. pſal. xvii. Dolores infer
ni circumdederunt me. et pſal. xxxix Erubeſcant impii ⁊ deducantur
in infernum. ⁊ pſal. xlviii. Sicut oues in inferno poſiti ſunt. Et pſal.
lxxxvi. Vita mea inferno appropinquauit. ⁊ pſal. cxvii Pericula infer
ni inuenerunt me. Et ſapiens prouer. ix. in profundum inferni ꝯuiue
eius. et eccleſiaſtes. ix. Corda filioꝝ hominū implentur malicia et cō
temptu in vita ſua et poſt h̄ ad inferos deducentur. cant. viii. c. Du=
ra ſicut infernus emulacio. et yſaie. xiiii. Jfernus ſubtus conturbatꝰ
eſt in occurſum aduentus tui. ⁊ ibidem. ad infernum detraheris in ꝓ
fundum. laci ⁊ ezechielis. xxxii. Omēs incircūciſi interfectiqꝫ gladio
deſcendunt ad infernū. et apoc. xx. Mors ⁊ infernus dederūt mortu
os ſuos ⁊ actuū. ii. Quem deus ſuſcitauit ſolutus inferni doloribus
et. ii. pe. ii. Deus angelis peccātibus nō pepcit ſꝫ. rudentibus inferni

detractos in tartarꝝ trahidit cruciādos·Et ad phil·ii·i noīe ihesu om
ne g·fl·c·t·ꝛ infernoꝝ·et in glo·xiii·q·ii·c·Tempus ſup verbo abdi=
tis·infernus eſt ſub terra et celum ſupra·Et notat eciam·xxiii·q·iiii·
c·hec aūt vita·et Luce·xvi·Mortuus eſt diues et ſepultus eſt in infer
no·ꝛ mathi·xi·Et tu capharnaū·vſqꝫ ad infernū deſcendes·ꝛ Virgi
li9 in·vi·Eneidos Facilis deſcenſus auerni·ꝛ Seneca in Tragediis·
Nunq̄ ſtigias fertur ad vmbras inclita virtus·Nec letheos ſeua p
amnes nos fata trahēt Sunt ꝛ alie in numere quaſi auctoritates p=
bantes q̄ infernus ſit locus ſubterraneus deputatus dānatis quas
breuitatis cauſa dimittimus·Sed increduli quidam ſtatim ſubriden=
do reſpondent ſanctos de inferis ita fuiſſe locutos vt homines terre=
rentur put paulo ante ꝯmemorauimus qui audire debent iero9·ad
palmachium ꝛ Oceanum ſic ſcribentem·Amputamus fratres q̄ io=
cando pphꝫ pdicent ridendo loquant̄ apoſtoli xp̄s iudicium infantilr̄
cōminetur·Sed ioci non ſunt vbi ſupplicia intercedunt·Si iocādo paſ
ſi ſunt credant̄ et iocando locuti ſunt·iſaias ſerra ſecat̄·Daniel leonibꝫ
deputat̄·paulus trūcat̄ gladio petrus in cruce domini exemplo ſuſpē
dit·Et hoc totum vt nos a peccatis ſua doctrina reuocarent·hec ille O
igit̄ impia·O peruerſa·O fraudulenta·O deniqꝫ diabolica cogitacio
eorum qui exiſtimant infernum non eſſe Quibus ſufficere debent et
ſatis facere tot clariſſima teſtimōia·Tercium quod oñdit iferni veri=
tatem eſt fidei ꝯfeſſio·Nam in ſimbolo apoſtoloꝝ dr̄ de xp̄o ꝛ ſcribi
tur·c·i·de ſumma trini·ꝛ de fide cath·deſcēdit ad inferos·¶ Scd̄a cō
dicio penalis inferni dr̄ tenebroſitas·Eſt em̄ infernus locus obſcurus
et tot9 tenebroſ9·vñ mathi·xxii·dicit rex de non habente veſtem nup
cialem·Mittite eum in tenebras exteriores·Et iob·x·Dimitte me vt
inquit plangam paululum dolorem meum a·q̄·u·ꝛ·n·r·ad·t·t·ꝛ op
m·c·ꝛ·t·u·vmbra·m·ꝛ nullus·o·ſꝫ·ſ·horror·inhabitat·Notandum ſe=
cundū Ric·in·iiii·di·xv·Qd̄ lumen per ſe eſt delectabile per accidens
vero poteſt eē triſtabile inq̄ntū aliquid oſtēdi qd̄ diſplicet·Et qr̄ infer
n9 locus ē oīs triſticie id ſimplr̄ locus tenebroſus ē in quo nō ē ali=
quod purū lumen qd̄ viſum delectet·ē tñ ibi aliqd̄ lumē obſcuritati
pmixtū quo dānati videri poſſint vñ doleant·ꝛ h̄ inquit Grego·ix·li
mor·verſus finem·d·ignis inferni q̄uis ad conſolacionem non luceat
tñ vt magis torqueat ad aliquid lucet·Naꝫ ſequaces quoſqꝫ ſuos ſe
cū in tormento reprobi flāma illuſtrāte viſuri ſunt quoꝝ amore deli=
querūt·Hoc ipſū in ſnia·d·yſidor9 li·i·de ſummo bono·Ignem gehē
ne ad aliqd̄ lumē hr̄e ad aliqd vero nō hr̄e h̄ eſt habere lumē ad dā=
nacionē vt vident impii vñ doleant ꝛ nō hr̄e ad ꝯſolacionem ne vide
ant vñ gaudeant apta fuit cōpacio de camino triū puerorum ad exē=
plū ignis gehenne·Nam ſicut ignis ille ñ arſit ad triū puerorꝫ ſup
plicium et arſit ad cōburenda ligamina vinculoꝝ ita ignis gehenne
lucebit miſeris ad augmentū penarum vt videant vñ doleāt ꝛ nō lu
cebit ad conſolacionem ne videant vnde gaudeant·Inter huius vite

⁊ ſuture infelicitatis miſeriaꝫ mlta diſtrecio ē. Illic em̄ miſeria ē ꝓpt̄ cruc acionē doloꝝ ⁊ tenebre ꝓpt̄ lucis auerſionē quoꝝ vnū ī hac vita ē idē miſeria ⁊ aliud n̄ ē. in inferno aūt vtrūqꝫ ē. h̄ ille. Simplr̄ g° loc⁹ inferni tenebroſus erit ad q̄ꝫ ſol n̄ expādet lumē ſuū nō luna nec ſtelle ī quo inhil videbit̄ niſi qḋ hꝫ icutere t̄rorē. ſicut. Exo. x. dr̄ ḋ tenebris egipti. Facte ſūt tenebre horribiles ī vniuerſa terra egipti tribꝫ diebꝫ nemo vidit f̄rēꝫ ſuū nec mouit ſe de loco ī quo erat. Sup q̄ v̂ba dicit Nico. ḋ lira. Qḋ tenebre ille iō dn̄r horribiles qr in̄t illas videbant egypcii viſione ymaginaria fātaſmata q̄dā ⁊ figuras turpes q̄ nō ꝑuū eis īgerebāt timorē. Ita ⁊ in inferno erunt horribiles tenebre qr dānati inter illas ⁊ v̂e videbūt ſe mutuo in̄t tormētorum anguſtias laborantes ⁊ viſione ymaginaria inſpicient malignos ſpiritus q̄ damnatis diuerſis modis ⁊ figuris horribiliſſimis apparebunt. O q̄̄ dolenda erit hora illa qua miſer pc̄tōr ītrabit infernū nūq̄̄ viſurus lucē ꝑ tot annoꝝ millia ⁊ p⁹ iudiciū ꝑ infinita ſecula.

O q̄ntus timor tūc cor eius inuadet cū videbit noctē ſine die tā lōgiſſimā ſibi factā. Nā ſi hoc in mūdo viderēt hoīes noctē ꝓtrahi vſqꝫ ad menſem vel annū cūcti clamarēt ad ſidera miaꝫ. inq̄t. Virgilius i. Georgicoꝝ de obſcurato ſole p⁹ ceſaris mortē. Ille eciam extincto miſeratus ceſare romam. Cū caput obſcura nitidū ferrugine te it. impiaqꝫ eternā timuerūt ſecula noctē. Qne igit̄ mēs q̄li ſue anim⁹ fiat dānatis in tenebris inferni vbi nō ſolū ꝑuati erūt in eternū oī ſplendore ⁊ luce delectabili veꝝ eciā vt dixim⁹ q̄cquid videre poterūt accedet eis ad merorē et luctū. ¶ Tercia penalis ɔdicio inferni dicit̄ paupertatis. Oēs quidē ibi habitātes pauꝑtate affligentur ⁊ egeſtate nīa. Et qui in hoc mūdo affluebāt diuiciis abundabant t̄ꝑalibꝫ bonis poſſidebāt theſauros ⁊ imꝑabant aliis induebāt aliis induebantur purpura et byſſo dormiebāt in lectis eburneis nutriebant canes ⁊ paſcebāt aues celi gaudebāt in ſonis canticis et choreis et letos ducebant dies. omnibꝫ his in inferno penit⁹ expolieti guttā aque deſpiſcent ⁊ illam hr̄e nō poterūt put exp̄ſſe redemptor noſter apperuit Luce. xvi. c. aſſerēs de diuite epulone. Qḋ inſtanter rogabat abraam quaten⁹ mitteret Lazarum vt intinctū in aquā digitū nō totum ſed extremā partem ad eū defferret oriqꝫ eius imponeret nec fuit exaudit⁹. De quo grego. in omľ. dicit. Guttā aque peciit q̄ micas panis Lazaro negauit. ideo audiet̄ flebilis vox diuitū et potentum in inferno ſic lamentanciū vt dr̄ Sapie. v. Errauim⁹ a via veritatis et iuſticie lumen nō luxit nobis et ſol intelligencie non eſt ortus nobis Laſſati ſumus in via iniquitatis et perdicionis et ambulauimus vias difficiles viam aūt dn̄i ignorauimus. Quid nobis ꝓfuit ſuꝑbia noſtra aut diuiciaꝝ iactācia ɔtulit nobis Tranſierūt oīa illa tāq̄̄ vmbra et tanquā nūcius ꝑcurrens ⁊ tāq̄̄ nauis q̄ ꝑtrāſit fluctuātēꝫ aq̄̄ c⁹ cū pertranſierit nō eſt veſtigiū inuenire nꝫ ſemitā carine illi⁹ in fluctibus aut auis q̄ tranſuolat in aere nullū inuenitur argumentū itineris il-

ſius ſ; tm̄ ſonit9 alaꝝ verberās leuē ventū et ſcindēs ꝑ vim itineris
aerē ꝯmotis alis tranſuolauit ⁊ p9 h̄ nullū ſignū itineris inuenitur
illius aut tanq̄ ſagitta emiſſa in locū deſtinatū diuiſus aer ꝯtinuo i
ſe recluſus eſt vt ignoret̄ tranſit9 illi9. Sic ⁊ nos nati ꝯtinuo deſini=
m9 eē et v̄tutis quidē ſignū nullū valuim9 oſ̄dere in malignitate au
tē nr̄a ꝯſumpti ſum9. hec ibi.

¶ Qd̄ grauiſſima erit dānatoꝝ pena ꝓpt̄ lamenta et blaſphemias q̄
ſunt in inferno et ꝓpter ſocietatē demonū. ¶ Caplm̄. ii.

SEcunda rō q̄re grauiſſima erit dānatoꝝ pena dr̄ horribilita=
tis. Nā inter cetera qb; miſeri illi afficient̄ dolore tria erunt
maxie horribilia. ¶ Primū horribilis lamentacio. Scd̄; hor=
ribilis blaſphemacio. Terciū horribilis ſociacio. Primū horribile e=
rit lamentacio. ibi inq̄t xp̄s erit fletus et ſtridor denciū. ¶ Scd̄m vero
Ric. in. iiii. di. l. non erit ibi corꝑalis fletus inq̄ntū eſt quedā reſolucō
corꝑaliū lacrimaꝝ qr talis reſolucō tūc nō erit ſed ꝑtinet ad corrupti
bilem ſtatū tn̄ erit ibi maxim9 dolor interior q̄ ſignificabit̄ ꝑ ſigna i
facie ⁊ oculis cum turbacione et motu capitis ⁊ cū ſtridore denciu;
vultuſq; triſticia. Quiſnam explicet q̄nt9 meror erit in cordib; damna
toꝝ inter illos ſtrepitus vlulatus atq; querelas. O beati qui nūc lu=
gent vt ait xp̄s. Math. v. qm̄ ipi ꝯſolabuntur. Et luce. vi. Ve vobis
qui nunc ridetis qr lugebitis et flebitis. ¶ Scd̄m horribile erit blaſ=
phemacio. Pro deſperacione vtiq; blaſphemabunt damnati ſeipſos
ꝑentes ſuos deū et angelos et omnē creaturā. vnde apoc. xvi. io. ait.
Blaſphemauerūt deū celi p̄ doloribus ⁊ vulnerib; ſuis. Ad hoc ē exē
plū qd̄ legit̄ in ſūma de ſeptem donis. Cū q̄daz vſurari9 infirmaretur
ad mortē nec ſacerdos vellet ei ſacr̄a ꝯferre niſi reſtitueret vel caucio
nē faceret illeq; recuſaret hortabant̄ ad h̄ filii ne ad infernū deſcende
ret moriens. ille vero rn̄debat. Neſcitis quid petatis. Si vellem male
ablata reſtituere relinqueret vos pauꝑes et egenos meliuſq; eſt ſe cō
mittere mīe dei q̄ mīe hominum. Et in hac ꝑtinacia mortuus eſt vſu
tarius ille ac in inferno ſepultus. Ex filiis aūt eius duob; dixit alter
ad alteꝝ. Pater noſter dānatus eſt non imitemur eum retinendo vſu
ras ꝑ illū extortas ſed reddam9 creditoribus vt ſaluari poſſim9. At
ille rn̄dit. Ego meam ꝑtem retinebo nec illā reſtituere curo. Si pater
noſter vſuras fecit et non reſtituit ipſe non ego penam portet. Alter
ergo porcionem ſuam reſtituit ⁊ ſcd̄m deſerens dei obſequio ſe totu;
tradidit. Dum aūt qui in ſeculo remāſerat mūdanis ſe immergeret in
firmatus ad mortem nec penitēs ſecut9 eſt patrē. Qd̄ fr̄ audiens ro=
gauit deum vt pr̄is ⁊ fr̄is eius ſtatum ei dignaretur oſtēdere. Vna
igit̄ dieꝝ cum oraret vidit terrā aptam ⁊ in inferno patrem in flam=
mis penitus ſepultū ⁊ filium eius frēm ſuum iacentē ſup eum male
dicebatq; pr̄ filiū dicēs. maledicta ſit hora i qua te genui fili ⁊ tu ſis
maledictus qr ꝓpter te feci vſuras nec volui reſtituere ne te paupe=
rem relinquerem. Et ꝓpter hoc crucior in hac flamma.

Et filius reſpondebat·Maledictus ſis tu pater ⁊ maledicta dies in q̄
me genuiſti q꞉ exēplo tuo docuiſti me fenerari ⁊ vſuras extortas
noluiſti reddere ꝓpter quos crucior in inferno·⁊ p9 ambo pariter eiulā
tes blaſphemabāt cūcta creatā ⁊ creatorē illoꝝ·Qđ cernēs ille ſer-
uus dei grās deo egit q̄ eum liberauit de tanto malo· Terciū horri
bile erit ſociacio·Erūt nāqꝫ ſocii dānatoꝝ neq̄ſſimi ſpūs et maligni
dyaboli·Quantū ei ſit eoꝝ ſocietas dira atqꝫ moleſta pōt ꝯgnoſci p
effectus peſtilentes quos exercent in illis quos deo ꝑmittente obſi-
dent in hac vita·Nā adeo illos turbāt et ſic grauiter vexāt vt qn̄qꝫ
ſic obſeſſi muti aut ſurdi fiāt qn̄qꝫ manibus ꝓpriis ſeipos lacerēt et
diſſerpāt qn̄qꝫ niſi cathenis ꝯſtringerentur eciam domeſticos et ami
cos conenē opprimere·Quid igiē facient dyaboli cū illis quos in in-
ferno volēte deo p libitu ſuo vexare poterūt ſi talia agunt hꝰ cū his
qui de eoꝝ manibus ⁊ poteſtate pn̄t penitus liberari· Nullus pfe-
cto aut cogitare aut dīe poteſt q̄ꝫ importabilis erit dānatis miſeris
ſocietas dyaboloꝝ·

¶Qđ racionabiliter punit deus damnatos pena eterna ſeu infinita
p duracionē licet actus peccati ſcđm ſe ſit finitus et tp̄alis·

¶Capitulum·iii·

Tercia racio quare grauiſſima erit dānatoꝝ pena dr̄ eterni-
tatis·Duratā q̄ppe in ſcripturis ſanctis ponit pena dānato
toꝝ ineternū vt pꝫ ex dictis·Veꝝ tn̄ vt Augu·d·xxi·li· de
ci·dei·c·xi·Quidā iniuſtū putāt vt peccatis q̄ntūlibꝫ magnis paruo
ſ·tpe ppetratis pena q̄ſqꝫ dānetur eterna q̄ſi vllius id vnq̄ꝫ iuſticia le
gis attēdat vt tanta mora tp̄is q̄ſqꝫ puniat q̄nta mora tp̄is vn̄ puni-
ret admiſit·Octo genera penaꝝ in legibus eſſe ſcribit Tulius dam
nū·vincula·verbera talionē·ignominiā exiliū mortē ſeruitutē ·Quid
hoꝝ eſt qđ in breue tp̄s p cuiuſqꝫ peccati celeritate coaptetur vt tan
ta vindicetur morula quanta dephenditur perpetratum niſi forte ta-
lio·Id enim agit vt hoc paciatur quiſqꝫ qđ fecit· vn̄ illud eſt legis
Oculū·p oculo dentem p dente·Fieri enim poteſt vitam breui tempo
re quiſqꝫ amittat oculum ſeueritate vindicte quam tulit ipſe alteri
improbitate peccati·Porro aūt ſi aliene femine oſculum infixum ta
cionis ſit verbere vindicare nōne qui illud pūcto temporis fecerit in
compabili horaꝝ ſpacio verberatur et ſuauitatis voluptatis exigue
diuturno dolore punitur·Quid in vinculis·Nunquid tam diu quiſ-
qꝫ iudicandus eſt in illis eē debere quādiu fecit vnde meruit alliga-
ri hꝰ·Augu·Qui eciam de damno ignominia exilio ⁊ ſeruitute cō
tendit q̄ plerumqꝫ infliguntur pro momentaneo ſi delicto longo tē
pore duratura que ideo eterna eē non poſſunt quia preſens vita non
poteſt eē eterna·Quantomagis ergo approbanda eſt dei ſeuera iuſti
cia que peccata punit eterna pena licet in tempore ſint commiſſa·

¶Verum tamen vt tante veritati melius animus acquieſcat ex dictis
ſanctoꝝ tres principales raciones apertiſſime ꝑducunt quibus liq̄-

do conſtat iuſte deum facere cum punit malos eterno ſupplicio. Pri
ma rō eſt ꝓpter volūtatē. Scḋa ꝓpter obiectum. Tercia ꝓpter ↄtēp-
tum. ¶ Prima racio eſt ꝓpter volūtatē. Nā ſi ↄſideremꝰ ī peccato
voluntatem iuſtum eſt vt peccatum dānatoꝝ eterna pena puniatur
qꝛ omne peccatum tantū graue eſt voluntas ad illud ardencius ſe in
clinet. Et quia voluntas maloꝝ quamdiu in hac vita ſunt ita ſe in-
clinat ad peccatum ꝙ ſemꝑ velit peccare. Ergo iuſtus iudex qui cor
aſpicit magis quā opus debet eos pena ineternum duratura punire
Quidnam eſt ꝙ tam multi ſe ſenciunt morituros et peccare non de-
ſinunt. Veniunt ad ianuas mortis et de peccatis non dolent niſi ꝙ
ſemper peccare vellent qḋ vtiq; ipſe deus ſcrutator cordiū oclō ſapie
ſue clariſſime intuetur. Hāc rōnē tangit Grego. iiii. li. dyal. vbi pe-
trus interrogat eū ⁊ dicit. Scire vellem quō iuſtum eſt culpa q̄ cum
fine ꝑpetrat̄ ſine fine puniat̄. Et grego. rūdet. Hoc recte petre dice-
retur ſi iuſtꝰ iudex nō corda hoīm ſed facta pēſaret. Iniqui eñ ideo
cum fine deliquerūt qꝛ cū fine vixerūt. Nam voluiſſet vtiq; ſi potuiſ
ſent ſine fine viuere vt potuiſſent ſine fine peccare. Oſtendunt enim
qꝛ in peccato ſemper viuere cupiunt qui nunq̄ deſinūt peccare dū vi
uūt. Ad magnā gᵒ iuſticiā iudicātis ꝑtinet vt nunq̄ careāt ſupplico
q̄ in hac vita nunq̄ voluerūt carere peccato. h ille. Que verba eciam
habent̄ de pe. di. i. c. Voluiſſent. Et ad hoc facit illud quod ſcribitur
lxxxxiii. di. c. Dyaconi. vbi ſic habet̄ Moderacio dei ac pietas ſolum
nr̄m reditum querit ac nos cupit lōga bonitate ſua ſaluari. Si nō cō
uertimur ſi duri colli ſumus ſi in pctīs vſq; ad mortem illicite ꝑdu-
ramus aſſidue peccācium nō miſeretur deus. Ad idem eſt caplm̄ le-
gatus. xxiiii. q. ii. Augu. inſuꝑ de pe. di. vii. c. vltimo in fine ait. Qui
impenitens moritur oīo moritur ⁊ eternalr̄ cruciat̄. Qui autem im
penitens finit̄ ſi ſemꝑ viueret ſemper peccaret. ¶ Scḋa rō quare de
us iuſte eternalr̄ dānat et punit iniquos ē ꝓpter obiectum. Quelibet
eñ offenſa ↄſiderat̄ nō ſolū reſpectu actus ſed reſpectu dignitatis il
liu; qui offendit̄. Quāto etenim pſona que offenditur dignior eſt tan
to culpa in illam commiſſa grauior et per conſequens pena deb; eē
durior. Sicut qui regem offendit grauius punit̄ q̄ꝫ qui offendit ſuum
famulum vel aliquem ruſticum. Qui ergo mortaliter peccat deum q̄
eſt infinitum bonum offendit ⁊ caritatem per quam eſt ſocietas bea
torum ergo tam viſione dei q̄ꝫ beatorum ſocietate eternaliter priuari
debet ⁊ eterna pena puniri. Bernardus autē ſuper Can. d. Qḋ qui
mortaliter peccat vult non eſſe deum qḋ ſic probat. Qui vult deum
aut impotentē aut iniuſtū aut inſipientē eē vult deū nō eē. Sed qui
mortaliter peccat vellet deū aut ſua peccata neſcire aut vindicare nō
poſſe aut vindicare nolle ergo vellet deum non eſſe deum. ¶ Et qui
vult deum non eſſe deū merito puniēdus ē eterno ſupplicio. Tercia
racio quare iuſte deus malos eternalr̄ dānat ē ꝓpt̄ ↄtēptū. Pctōres
nāq; ↄtēpnūt infinitū bonū et eternū gaudiū qḋ potuiſſent eligere

Et qꝛ voluntarie elegerūt eternū malū iuſte illis eterna ſupplicia con
tonant. vn̄ Augu. xxi. li. de ci. dei. c. xi. inqꝛ. Factus eſt malo dign9
eterno qui in ſe pemit bonū qd eſſe poſſet eternū. Hec ille. Audiunt
ſiquidem peccatores ſcripturas clamātes pmittenteſqꝫ tam feliciſſi-
ma ꝛ copioſa bona atqꝫ iocunda in regna celorum amicis dei. Et ip-
ſi de hijs nō curāt. vocat eos deus p dicta ſanctoꝝ. per hortamenta
ꝓphāꝝ per inſtructiones doctoꝝ p terrores comminacionum per iu
auitatemqꝫ beneficiorum. Venite inquit ad cenam magnam ad i. cū
ta gaudia ad padiſi delicias vbi bonū abſqꝫ malo ꝛ leticia eſt abſqꝫ
merore. Et tamen impii ſic blandientem deum nolūt audire quinimo
ipm q̄ntū poſſunt ſuis malis operibus impugnāt et pſequuntur. O
benedicti dei ordinata iuſticia que malos eternis cruciatibus depu-
taſti nullus pfecto de te conqueri poteſt. O miſerabilis dānatoꝝ cō
dicio q̄ tanta expit ſeueritatē vt finē illoꝝ pena nunquā ſuſcipiat.
Durꝝ eſſet hm̄oi ſano p diē ꝛ noctē aſſidere lecto ꝛ in ci9 mollicie vo
lutari. Durꝝ eſſet cuiuſqꝫ diſſoluto iuueni p longa ſpacia cum formo
ſis iuuenculis puelliſqꝫ ornatiſſimis chorizare. Durum eſſet mulier-
cule cuicūqꝫ corpis ornamenta deponere. Et vt experiencia docet hec
ꝛ hm̄oi q̄ ſolacioſe et delectabilr fieri ſolēt faſtidiū inducunt aſſidui
tate ſui. Heu iniqua heu cur dormiunt peccatores. Cur non euigelāt
Cur non corrigunt malam vitam. Cur non deſiderant qꝫ eis pati ſīt
in inferno cruciatus horrendi et tn̄ ſemp ibi habitabunt p9 centū an-
nos p9 mille p9 millia millium īmo nunq̄ꝫ pena ipſoꝝ terminabit
O anima ſterilis. O aīa dura. O anima inſenſata. O anima viciosa.
Quid agis Quo ve tendis iter. Quare ad infernū ꝓperas vt ibi ine-
ternū infeliciter viuuas Reuertere ergo ad dn̄m deū tuū qui te liberꝫ
a piculis dānacōis ꝛ tibi ꝯcedat grām in pn̄ti ꝛ in futuro gl'iaꝫ in q̄
viuit de9 p infinita ſcl'a ſcl'oꝝ. Amen.

¶ Feria ſexta p9 dn̄icaꝫ ī ſexageſima. De grauitate pene dānatoꝝ
ꝯtra illos q̄ pl9 timēt mala vite pn̄tis q̄ꝫ future. Sermo. xiii.

Cruciabunt die ac nocte in ſcl'a ſcl'oꝝ. Apoc. xx. Magna pfe
cto deteſtabiliſqꝫ eſt crudelitas eorum qui cognoſcētes ꝓpter
ſua peccata iminere ſibi interitū dānacōis eterne non timēt
nō formidant nō corrigūt ſuam vitam malam. Quidnā magis vnus
quiſqꝫ ꝑtimeſcere debet quā cruciatus acerbiſſimos atroceſqꝫ penas
ac luctus intollerabiles inferni. Timēt pleriqꝫ in hac vita exn̄tes la
bores anguſtias paupertatem egritudines illatas contumelias diui-
nas ſeruitutem exilia carceres tempeſtatem aeris vehemenciam ven
toꝝ aliaqꝫ picula quibus vexari ſolet mortalium genus. Sed reuera
ſi recta ſaperēt magis timere deberent ad inferna deſcendere vbi la
bores anguſtie tormenta calamitas luctus gemitus ſuſpiria clamo-
res lamenta blaſphemie fames et ſitis ignominia et ardor ignis. Te-
quibus dampnati moleſtabuntur ꝛ nunq̄ꝫ deficient. Et quoniam non
parum prodeſſe poteſt vnicuiqꝫ talia cogitanti ad contricionem et de

ſectionem peccatoꝝ idcirco adhuc in pñti ſermone de grauitate pe-
ne dãnatoꝝ aliquid proſequemur·Et notabimus tres raciones preci
puas quibus intelligere valemus damnatoꝝ penam fore grauiſſi-
mam·

Prima rō dr ꝯgnicōis· ¶ Secunda ꝯtriſtacōis· ¶ Tercia deſperacionis·

¶ Qd grauiſſima eſt dãnatoꝝ pena eo q̄ ni-
hil ꝯgnoſcẽt ꝑter illud quo ꝯtriſtari pñt ⁊
de illoꝝ ſciencia· ¶ Caplm·i·

Prima rō oſtendẽs grauitatẽ pene dãnatoꝝ dr ꝯgnicōis quia
nichil ꝯgnoſcũt aut ꝯgnoſcere pñt niſi ea vñ dolere poſſint
atqꝫ ꝯtriſtari·Ad qd plenius intelligendum tria dubia ꝓpo
nim9 declãnda·Primũ ē de dãnatoꝝ ſcia·Scdꝫ de nr̃a diſtãc a·Ter
ciũ de beatoꝝ glia·¶ Primũ dubiũ ē de dãnatoꝝ ſcia·Vtꝝ·ſ·dãna
ti vtant̄ ſcia in h̄ mũdo acq̄ſita·Et arguit̄ qr nō·Primo q̄ in vſu ſcie
magna ē delectacio·Vñ phs·iiii·ethi·c·viii·Videt̄ inq̄t phia magnaſ
delectaciones hr̄e·Et lactan·in·i·li°·di·inſti·Nullus eſt ſuauior aïe
cibus quã ꝯgnicio veritatis·Sꝫ dãnati nullam hñt delectacionẽ ſicut
nec beati triſticiã g° nō vtunt̄ aliq̄ ſcia·Scdo arguit ex illa maxima
phi·Si de quo minus videt̄ ineſſe ⁊ ineſt g° ⁊ de quo magis·ſꝫ p ali
quas penas hui9 mũdi q̄ mie ſunt reſpectu penaꝝ inferni ꝑdit̄ vſus
ſcie·ergo mlto forcius deficiet ad penas inferni q̄ maxime ꝑdicatur·
Tercio arguit̄ qr dãnati magis poſſent cogitare de deo q̄ꝑ de quocũ
qꝫ alio intelligibili qr ꝓpinquior eſt intellectiui eoꝝ ſed ſicut·d·Ma-
giſter ſñiaꝝ in·iiii·di·l·Dãnati poſt iudiciũ in ꝓfundioribus tenebꝛiſ
erunt vbi nullã lucem dei videbunt·ergo multo minus de quocumqꝫ
alio intelligibili cogitabũt·Sed ꝯtra argui poteſt·Primo quia Luce·
xvi·habet̄·Qd abrahã dixit diuiti damnato·Fili recordare quia reci
piſti bonam in vita tua·Qd ſibi non dixiſſet niſi ille vti potuiſſet ſci
encia acq̄ſita in h̄ mundo·Scdo arguit̄ qr damnati odiunt deum·Sed
nullus odit illud de quo nō cogitat ergo damnati de deo cogitãt ⁊ a
ſili pñt de aliis cogitare·Tercio arguitur qr dãnati habent remorſũ
conſciencie ⁊ vermẽ ſꝫ cōſciencia nō remordet niſi de peccatis que ꝯg
noſcunt̄·g° in dãnatis ē vſus ſciencie·Rñdet ad hãc queſtionẽ Ric· de
me·villa ⁊ dñs·Bona·in·iiii·di·l·Qd damnati vtunt̄ acq̄ſita in h̄ mũ
do maxime q̄ntũ ad aliqua·Cōſiderãt eñ mala que fecerũt et bona o
pera que omiſerunt vt h̄ vſus ſciencie ſit ad maiorẽ eoꝝ afflictionẽ
Ad Primũ ergo argumentum in oppoſitum eſt dicedũ q̄ q̄uis vſ9
ſcie ſit p ſe delectabilis tñ p accidẽs pōt eſſe triſtabilis·In dãnatis ei
poſt iudicium erit eoꝝ natura ita plena compꝛhenſa triſticia vt oīo
ſint indiſpoſiti ad aliq̄ delectacionem·Et quia ſicut dicit phs·ii· de
anima·Actus actiuoꝝ ſunt in paciẽte bene diſpoſito·Ideo vſus ſcie
nullam in eis delectacōꝫ poterit generare·Notandum tamen q̄ de
mones ante iudicium pñt habere et interdũ hñt aliq̄s modicas delec
tacioncs vanas et multũ reſpſas amaritudine·aïe aũt dãnate nullã
penitus vnq̄ hẽbunt delectacẽꝫ·Ad ſcdm argumentum dicendum

Quod ꝗuis ille pene ſint maiores ꝗ̄ iſte tñ nõ ita poterunt auferre
dãnatis vſum ſcie ſicut poſſent aliq̃ pene hominibꝫ in h̄ mũdo. qꝛ
organa corpum̄ illoꝝ ex voluntate dei ſeruabunt̄ in corruptibilia ad
maiorem afflictionem. Que organa h̄ p vehemẽciam penaꝝ aliq̃n
ↄtingit corrũpi. Dãnati tñ multominus erunt apti ad vſũ ſciẽcie niſi
reſpectu coꝝ quoꝝ ↄſideracio erit ad augmẽtũ ſue triſticie Ad ter-
ciũ argumẽtum dicendũ ꝙ ꝗuis deus ſit ppinquior intellectui eoꝝ
p eſſenciam ꝗ̄ alia obiecta non tñ ſub rõne obiecti niſi inq̃ntũ ẽ puni
ens ⁊ ſic de eo maxime cogitãs non ex amore ſꝫ ex odio. In quantum
aũt ẽ dulcis et miſericors mĩme de eo cogitãt. ¶ Secundũ dubium ẽ
de nr̃a diſtancia. Vtꝝ vꝫ dãnati diſtãtes a nobis ↄgnoſcãt ea q̄ cir-
ca nos fiunt. Et videt̄ ꝙ ſic vt habet̄ Luce. xvi. Dixit ille diues dam
nat9 ad abraham ſe quinqꝫ fr̃es habere Ergo ſciebat adhuc illos ſup
uiuere. In ↄtrariũ eſt auctoritas augu. in li. de cura p mortuis agen-
da que ponit̄. xiii. q. ii. c. Fatendũ. vbi ait Fatendũ eſt neſcire quidem
mortuos quid h̄ agatur. Reſpondetur ergo ſcd̄m Ric. in. iiii. di. l. Q̄d
dãnatos ↄgnoſcere q̄ circa nos fiunt põt intelligi tripliciter. Per ſciẽ
ciã Per ↄiecturã. Per reuelacionẽ Prĩo modo nõ ↄgnoſcũt ea q̄ cir
ca nos fiunt qꝛ ↄgnoſcere ſic nõ pñt niſi accipiendo ſilitudines a rebꝫ
ad quas accipiẽdas requirit̄ pporcionata ppinquitas intellectus ad
ipaꝫ rẽ ꝗuis aũt diſtãcia nõ ĩpediat ↄgnicionẽ intellectus reſpectu
rei cuius iã hꝫ ſpẽꝫ tñ pporcionata diſtãcia qual' ẽ int̄ aĩas q̄ ſũt in in
ferno et ea q̄ circa viuos fiunt in h̄ mũdo impedit ↄgnicionẽ ĩtelle-
ctus reſpectu rei cuius nõ hꝫ ſpẽm qꝛ phibet ſpẽi acq̃ſicionẽ. Scd̄o
dãn ti ↄgnoſcũt mlt̄a q̄ circa nos fiunt. Ex ſtatu eñ p̄terito in quo
hoĩes viderũt poſtea ↄiecturãt mlt̄a q̄ accidũt circa eos. et ſic ↄgnoſce
bat ille diues dãnatus quinqꝫ fr̃es ſuos adhuc viuere qꝛ ſecum in tor
mẽtis illos nõ videbat nec cũ requieſcentibꝫ in ſinu abrahe tamen ñ
erat ↄgnicõ certa qꝛ mortui ex ſpeciali p̄uilegio qñqꝫ penitenciaꝫ fa
ciũt in locis in quibus peccauerũt. Tercio mõ cognoſcũt aliqua que
circa nos fiunt vel p reuelacionẽ demonũ vel animaꝝ ad eos deſcen-
cium. ſed nunq̄ fit eis aliqua reuelacio niſi talis vñ triſtent̄. Et ſic
pꝫ ſolucio ad obiecta. ¶ Terciũ dubiũ eſt de ſanctoꝝ gl̃ia. Vtrum
ſ. dãnati videãt ſanctoꝝ gl̃iaꝫ in celo. Et ad h̄ reſpondet Ric. vbi ſu.
Quod dãnati gl̃iaꝫ ſanctoꝝ nõ vident qꝛ viſio eſt cognicio intuitiua
⁊ clara pp̃rie loquendo de viſione. ſic eñ nõ poſſet videri gl̃iaꝫ bea-
toꝝ quin viderent̄ beati ⁊ ipi deus. Cũ ergo gloria in pfecta eorũ cõ-
iunctione cũ deo cõſiſtat. Nõ eñ põt videri imediate ⁊ clare cõiun-
ctio aliquoꝝ quin videant̄ ipa cõiuncta. In generali tñ ⁊ pti in ſpẽa
li cognoſcũt gloriam beatorum quaſi arguendo. Nullũ eñ vident
damnatũ qui tenuerit fidem ⁊ bonos mores. ¶ Vnde cogit̄ intelle-
ctus eoꝝ aſſentire ꝙ vera eſt ſacra ſcriptura et ex cõſequenti ꝙ bo-
ni habeant ea q̄ ipis in ſacra ſcriptura pmittunt̄. Et qꝛ beatitudo in
ſacra ſcriptura pmittit̄ iuſtis nõ tm̄ in generali ſed eciam partim in

ſpeciali inquantū ē bonū tranſcendēs omnia tēporalia bona ideo dā-
nati cognoſcūt glīaʒ beatoꝝ nō tm̄ in generali ſed ptim in ſpeciali.
De hac vero ꝯgnicōe dānati triſtant̄ ppter inuidiā felicitatis aliene
ꝛ carēcia beatitudinis ꝓprie. Pꝰ iudiciū tm̄ dānati eo ꝙ ad ꝓprias pe
nas q̄ſi totalr̄ eorum cognicio reflectet̄ cognicionē iſtā nō habebunt
niſi forte in eſſe eſſe generaliſſimo. qꝛ p cōplemētū doloris intellectꝰ
eorum p̄dicte argumētacioni nō vacabit. O q̄nta igit̄ erit in dānatis
anguſtia q̄nta amaritudo quantaue triſticia qn̄ cognoſcēt diſtincte
omnia peccata p illos cōmiſſa q̄ntus dolor qn̄ cognoſcēt bona q̄ fa-
cere potuerūt qn̄ cognoſcēt mala que pacient̄ qn̄ reuelabunt̄ eis ea
q̄ in h̄ mūdo fiūt vt diſplicenciā habeāt qn̄ cōſiderabunt ꝙ boni et a
mici dei ſunt in perhēni gloria ꝓpter h̄ ꝛ hmōi omnis eoꝝ cognicō
erit eis doloroſa.

Qualr̄ grauiſſima erit dānatoꝝ pena eo ꝙ illoꝝ deſideriū nūꝙ̄
implebit̄ ꝛ q̄d ē qd̄ ipſi appetūt. Caplm̄. ii.

Secunda rō oñdēs grauitatē pene dānatoꝝ dr̄ ꝯtrariacōis.
ffert̄ nāqʒ eoꝝ voluntas ad deſiderand̄ ea quoꝝ cōtrariū ſp
eueniet. Primū ē beatitudinis pticipacio. Scd̄m peccati dele-
ctacio. Terciū ſui annichilacio. Primū qd̄ dānati appetūt eſt beatitu
dinis pticipacio. Nā ſcd̄m Ric. in. iiii. di. l. Cū peccatū vt augu. dicit.
xix. de ci. dei. c. xii. Delere nō poſſit extrema nature veſtigia in dāna-
tis remanet aliqua naturalis ꝯgnicio ꝛ appetitꝰ natura is. Cū ergo
p̄mꝰ motꝰ nat̄alis appetitꝰ ſit reſpectu finis i generali qꝛ ſcd̄ʒ phm̄
vii. ethi. c. xii. Finis ē principiū in appetibilibʒ ꝛ agibilibus ſequitur
ꝙ dānati nat̄alr̄ appetūt finē in generali. Sʒ vltimꝰ finis beatitudo
ſequit̄ gͦ ꝙ nat̄alr̄ appetūt beatitudinē i generali q̄uis appetitu d̄
bili ꝛ exili. Sʒ h̄ nat̄al̄ appetitꝰ in his ex deliberatiua volūtate quo
ad hoc pfertit̄ qꝛ bonū ꝙ nat̄alr̄ appetūt ſub circūſtācijs maris ap-
petūt. nec ē iſte appetitꝰ ad eoꝝ ꝯplecōeʒ ſʒ magis ad afflictionē. na
turalr̄ em̄ appetere qd̄ appetēs videt ſe nō poſſe ꝯſeq̄ magna ē affli
ctio appetētis ſcd̄m aūt tho. ii. ii. q. xvii. in dānatis nulla eſt ſpes bea
titudinis cōſeq̄nde qm̄ ſicut de rōe beatitudinis ē vt in ipſa q̄etet̄ vo-
lūtas talr̄ ꝙ beati ſciāt certitudialr̄ ſe nūꝙ̄ beatitudīē amiſſuros ita
de rōe dānacōis ē vt in ipā moleſtet̄ volūtas ſic vt dānati certitudina
lr̄ ſciāt ſe nūꝙ̄ beatitudinē adepturos. Scd̄m ꝙ dānati appetunt
ē peccati delectacio. Vellēt em̄ ſe nō peccaſſe ꝛ illud ē īpoſſibile. Ve-
rūtn̄ dicit dn̄s bon̄. di. l. q̄rti. Qd̄ mala voluntas dr̄ duplr̄. ſ. actus et
habitus. Timor ergo ſeruilis dānatis non aufert habitum male volū
tatis ſʒ aufert actū. Iſte em̄ nō vult luxuriari qꝛ timet puniri de ipa
tn̄ volūtate habitū nō aufert qꝛ ſi ſeparet̄ impunitas vellet vtiqʒ lux
uriari. Sic eſt intelligendū in dānatis. Qd̄ dolor penalis aufert ab ip-
ſoꝝ voluntate actum volēdi peccare quia reuera damnati non appe
tūt luxuriari nec dn̄iari ꝓpter penas quas ex illis actibus ſenciunt ſe
incurriſſe. Habent tamen habitū male voluntatis p quā appeterent

peccare ſi non crederet ex h puniri. Damnati g° vellent ſe non pec-
caſſe nõ ꝓpter hoc ꝙ peccatum eis diſpliceat quia iniuſtum ſʒ qꝛ diſ-
plicet eis pena iuſta. Et ideo malã habẽt volũtatem h volendo ꝛ ĩdo
adhuc viuit in eis volũtas peccandi licet dolore penaꝝ impediat ne
exeat in actũ ſuum. Tercium qđ dãnati appetũt eſt ſui annichila
cio. Et circa h varie opinati ſunt eciam magni doctores. An. ſ. dam
nati vellent nõ eſſe. Quidã nãqꝫ dicunt. Qđ dãnati non pñt velle nõ
eſſe qꝛ h nõ eſt appetibile nec ꝑ accidens nec ꝑ ſe ꝛ allegant Aug⁹
in li. de liberoarbitrio. d. Si q̃s dixerit non eſſe ꝙ miſeꝝ eſſe me mal
lẽ reſpondeo. Mentiris inſup ꝛ Ari. ii. de aĩa. d. Omnia appetũt eſ-
ſe ꝛ illius cã agunt quicquid agũt ſcđm naturam. Et idẽ Augu. li. đ
libero arbitrio Cõſidera q̃ntũ bonũ eſt eẽ qđ ꝛ beati ꝛ miſeri volunt
ꝛ idem. xi. li° . de . ci. dei . c. xxvii. inq̃t. Ita vero q̃dã vi natali ipm eſſe
iocundũ eſt vt nõ ob aliud ꝛ hi q̃ miſeri ſunt nolint interire. Et pau
lo inferius ait. Quid aĩalia oĩa ꝛ irrõnabilia q̃bꝫ nõ eſt datũ iſta co-
gitare ab imenſis draconibus vſqꝫ ad exiguos vermiculos nõne ſe eſ
ſe velle atqꝫ ob h interitũ fugere omnibus q̃bus pñt motibus indi-
cant. Eſt adhuc in ꝓmptu rõ talis. Qđ p̃electio p̃ſupponit electionem.
Sꝫ non eſſe non ẽ eligibile qꝛ oẽ eligibile hꝫ apparenciam boni ſed
ipm nõ eſſe nõ hꝫ apparenciam boni qꝛ qđ apparet bonũ apparꝫ eſ-
ſe. g° ꝛc. Alii aũt doctores vt doctor ſubtil' Ric. đ media villa ꝛ do
min⁹ Boñ. di. li. q̃rti dñt. Qđ dãnati vellent non eẽ nõ volũtate na-
turali qm̃ id velle nõ pñt qꝛ eſſe in pena melius eſt ꝙ nichil eſſe cuꝫ
in nichilitate nulla penitus ſit bonitas. Et ſicut. d. phs. ii. de generacõ
ne. In oĩbꝫ ĩ q̃bꝫ ẽ eẽ meli⁹ ẽ deſiderare nataꝫ loq̃ndo de melioritate
natali. Volũt g° dãnati ſe non eſſe voluntate deliberatĩa nõ ꝑ ſe ſed
ꝑ accidens inq̃ntũ. ſ. ad nõ eẽ ſequit̃ carencia pene ꝙ ꝑ ſe appetũt.
¶ Videt̃ eñi ex ſuo eẽ ꝙ nõ pñt ꝯſequi delectacionẽ nec vtilitatem nec
ꝑ ſuũ eẽ videt̃ poſſe acq̃rere aliqđ bonũ. Jõ nõ eſt miꝝ ſi tl'i eſſe vel
lent carere vt malis que eſſendo paciunt̃ carerẽt. Nam nõ tm̃ bonũ
eſt ꝑ ſe obiectũ volũtatis ſꝫ eciã carencia mali ꝙuis non primo. Qua
ꝓpter đr. v. Ethi. c. vi. Qđ in boni rõe ſit minus malũ ad maius ma
lũ qꝛ min⁹ malũ magis eſt eligibile maiori. Et racione hui⁹ carencie
mali nõ eẽ ꝑ eẽ apphẽſum põt eẽ dãnate volũtatis obm̃. Ex quibꝫ col
ligim⁹ hãc ſcđaꝫ opĩoeꝫ ſeq̃ntes. Qđ tãta pena damnati vexant̃ vt ſi
poſſibile eſſet vellent nõ eẽ. ꝛ h ẽ ꝙ io. dixit Apoc. ix. In diebus illis
querẽt homĩes mortẽ ꝛ nõ inueniẽt eam deſiderabũt mori ꝛ fugiet
mors ab eis. ꝛ Augu. li. de miſeria huius mũdi. d. O mors ꝙ dulcis
es q̃bꝫ tam amara fuiſti. Te ſolam deſiderãt q̃ te vehementer oderũt
Et ſi queratur cur deus damnatos eẽ nõ priuat ꝛ ad nichilum redi-
git rñdet. tho. i. ii. q. lxxxvii. ar. iiii. in ſolõe p̃mi ar. qđ h eſt per tres
cãs. Prima eſt quia redigi in nichilum eum qui peccat non conuenit
diuine iuſticie qꝛ repugnat ꝑpetuitati pene que eſt ſcđm diuinam iu
ſticiam. Scđa eſt quia eſſe p̃ſupponit̃ ad meritum ꝛ demeritũ. Tercia

racio eſt qr ꝑ inordinacōez peccati eſſe non tollit vel corrūpit ⁊ ideo
ꝑuacio eſſe non poteſt eē pena debita alicui⁹culpe. Dr ī tū metapho
rice in nichilū redigi ſcd̄m illud pſal. Ad nichilum deductus ē in con
ſpectu ei⁹ malign⁹ qr. ſ. ſpūalibꝫ bonis ꝑuatᷓ vn̄ ⁊. i. Cor. xiii. Si cari
tatē nō habuero nichil ſum.

¶ Qd gruiſſima erit pena dānatoꝝ eo ꝙ erūt deſperati nec ſuffra-
gia eccl'ie ꝓnt eis ꝓdeſſe aut cōmunicari. ¶ Caplm. iii.

TErcia rō oñdens grauitatē pene dānatoꝝ dr dſpacio. Nam
inᷓ tot aſperrima mala ħ eis vnū ſupadditū adauget ipoꝝ
dolorē qr vtꝫ deſpati ſūt ſciētes ⁊ expiētes nullo eccl'ie ſuffra
gio eoꝝ penaꝫ poſſe mitigari. Nā ſi colligerētur in vnū oēs lacrie
oēs oracōes oīa ieiunia oīaqꝫ pietatis opa quoꝝcūqꝫ iuſtoꝝ q̄ in
hoc mūdo placuerūt deo ⁊ offerentᷓ ꝑ vno dānato nichil eis ꝓdeſſent
Et licet q̄dā canoniſte dixerit ꝙ ſuffragia eccl'ie lꝫ nō ꝓſint damna-
tis q̄ntum ad liberacionē a pena ꝓſūt q̄ntū ad aliq̄ mitigacionē ſiue
alleuiacōez ꝯtra eos ē ſnīa theologoꝝ. xlv. di. q̄rti. li. d. Qd ſuffragia
eccl'ie nullomō ꝓſūt dānatis eo ꝙ ſunt extra caritatē ⁊ cū nō ſint ad
vitam ordinati nec poſſint beatitudie ꝑticipare nō ſunt ex caritate di
ligendi. Caritas aūt eſt q̄ facit ſuffragiū acceptabile ob qd ſuffragia
ipſis nichil ꝓſunt ħ Ric. iō dr. xiii. q. ii. ii. c. ꝑ obeuntibꝫ. Pro obeunti-
bus q̄ppe ꝯſuluiſſe cognoſceris ſi liceat ꝑ eis oblaciones offerri.

¶ Sancta ſic tenet eccl'ia vt quiſqꝫ pro mortuis vere catholicis offerat
oblaciones atqꝫ ꝓſpitᷓ memoriam eoꝝ faciat. ⁊ q̄uis omnes peccatiſ
ſubiaceamus congruit vt ſacerdos ꝑ mortuis catholicis memoriam
faciat ⁊ intercedat non tamen ꝑ impiis q̄uis xp̄iani fuerint tale qd
agere licebit. ħ ibi. Et idē ponitur in. c. Cum arce. de cele. miſ. Sed cō
tra hanc opinionem inducūt aliqui exemplū. Traiani de quo legitᷓ
in vita beati Grego. Qd cū quodā die ipe feſtinaret ad bellum vidua
quedā occurrt ⁊ ei. d. Obſecro vt ſanguinē filii mei innocentᷓ ꝑempti
vindicare digneris. Cūqꝫ traian⁹ ſi ſanus reuerteretᷓ dixiſſet ſe vindi-
care. Vidua dixit ⁊ quis michi hoc p̄ſtabit ſi tu in p̄lio mortuus fue-
ris Traian⁹ rn̄dit ille q̄ poſt me imperabit Cui vidua ⁊ quid tibi ꝑ
derit ſi alter michi iuſticiā fecerit. Traianus dixit vtiqꝫ nil. Et vi-
dua. Nonne inquit melius eſt vt tu michi iuſticiam facias q̄ alteri
hanc trāſmittas. Tunc traianus pie cōmotus de equo deſcendit ⁊ vi-
due iuſticiam miniſtrauit. Fertᷓ nāqꝫ ꝙ dum filius traiani ꝑ vrbem e
quitando nimis laſciue diſcurreret filium vidue interimit. Et traia-
nus filium ſuum q̄ hoc fecerat vidue loco filii ſui defuncti tradidit ⁊
magnifice ipaꝫ dotauit. Dū igitᷓ q̄dā vice dfuncto traiano Grego. ꝑ
forum traiani tranſiret ⁊ ei⁹ manſuetudinis recordatus fuiſſꝫ ad ſan
cti petri baſilicam peruenit ⁊ ibidem pro eius errore amariſſime fle
uit. Tūc ſibi diuinitus reſponſum eſt. Ecce peticionem tuam com-
pleui ⁊. Traiano penam eternam peperci. De cetero autem caue
ne pro damnato aliquo preces fundas. Damaſcenus aūt in quedam

ſuo ſermone ·d·Qđ grego·audiuit vocē diuinitus eū alloquentē· Vo
cem tuā audiui et ·Traiano veniā do·Patet ergo ex hoc exemplo
ꝙ orō·Grego·ꝓfuit Traiano dāpnato·Sꝫ ſuꝑ h̄ diuerſi diuerſa ſunt
opinati·Aliqui eñi dixerūt ꝙ Traianus fuit reuocatus ad vitā vbi
grāꝫ ꝯſecutꝰ ē ⁊ veniā meruit ⁊ ſic gl'iā obtinuit·Alii aūt dixerunt
qđ aīa Traiani nō fuit ſimpl'r a reatu pene etne abſoluta ſꝫ eius pe
na vſqꝫ ad tempꝰ·ſ·vſqꝫ ad diē iudicii fuit ſuſpēſa·Alii autem inqui
unt ſicut eſt iohēs dyaconꝰ qui vitā beati grego·deſcripſit · Qđ non
legit oraſſe ſꝫ fleuiſſe ⁊ freqnter deꝰ miſertꝰ ꝯcedit qđ hō q̄uis deſi-
derās petere ñ p̄ſumit·Ideo aīa Traiani ñ fuit ab inferno liberata
⁊ in ꝑadiſo repoſita ſꝫ tm̄ ab inferni cruciatibus facta erēpta·Po-
teſt eñi anima ⁊ in inferno exiſtere et inferni cruciatꝰ ꝑ dei miāꝫ nō
ſentire·Alioꝝ tm̄ opinio cōior ē ⁊ verior·ꝙ traianus ⁊ a pena libe-
ratꝰ ⁊ ad gl'iā ſit aſſumptꝰ orōe beati Grego ·Qđ nō ē factū ſcđm
cōeꝫ legē ſꝫ ſcđm diſpenſacionē diuine ſapiencie q̄ ꝓuidēs grego· ora
tuꝝ ꝓ traiano nō dānauit ipm ꝑ diffinitiāꝫ ſn̄iāꝫ·⁊ iō ñ eſt dicenđ ex
illo exēplo vno ⁊ ſingl'ari ꝙ dānatis ꝑ ſn̄iāꝫ diffinitiāꝫ eccl'ie ſuffra-
gia ꝓſint cū nec in minimo poſſint fauere·Quinimmo audiēdū ē ſalu-
bre documētū ⁊ obſeruandū ſapientis·eccl'iaſtes·ix · Qđcūqꝫ inquit
pōt manꝰ tua facere inſtant̄ oꝑare qr nec opus nec rō nec ſcia nec
ſapia erit apud inferos quo tu ꝓperas·O igit̄ dolēda dānatoꝝ pena
q̄ mitigari et adiuuari nullomō poterit non ꝓpriis viribus nō lacri'ſ
nō diuiciis nō amicoꝝ ſuffragiis nō amicoꝝ potēcia nō demqꝫ ali-
qua oīm creatāꝝ induſtria·O timēda vindicta dei ad cuius ꝯſpectū
velut cera añ faciē ignis peccatores eliq̄ſcēt·O peccatores iebriati dul
cedie bonoꝝ hꝰ ſcl'i fugite irā dei ⁊ nolite pugnare cum omnipoten-
ti deo q̄ dānatis vt dictū ē tā tremenda cōminat̄ mala a q̄bꝫ nos ipe
ꝑ ſuā clemēciā liberet cui eſt honor et oīs laus ⁊ gl'ia ꝑ infinita ſecu
lorum ſecula·Amen·

Sabbato pꝰ dn̄icā in ſexageſima ·De grauitate pene dānatorum ad
terrorē incorrigibiliū et obſtinatoꝝ· Sermo·xiiii·

Cruciabunt̄ die ac nocte in ſcl'a ſcl'oꝝ apoc·xx·c·Cū mēte
reuoluo q̄nte erūt in inferno āguſtie reproboꝝ admirari
plimū cogor cur tā diu pctōres diſſimul'ant agere pn̄iam·
Et certe ſi đ his malis đ q̄bꝫ loq̄mur haud nunq̄ aut pꝰ
lōgiſſima ſpacia tp̄ū traherent̄ aliq̄lē đ ſua impn̄ia excuſacōꝫ hr̄ent
Sꝫ cū tā exiguū velociſſimūqꝫ ſit huiꝰ labil' vite tp̄s pꝰ qđ mali in-
corrigibiles deſcendūt ad tartara neſcio q̄d ipi dr̄e poſſint·Reph̄enſi-
biles q̄dem ſūt ⁊ ꝑ ſua tarditate merito redarguendi et licet in p̄cedē
tibus explicauerimus multaqꝫ duras mentes domare ſufficiunt tm̄
adhuc de grauitate pene dānatoꝝ nōnulla occurrūt cōſiderāda quo
rum ꝯſideracione diligenti molliantur ꝑtinaces mentes obſtinatorūꝫ
peccatorum ·Dicemus ergo ꝙ grauiſſima eſt ⁊ ſatis acerba pena dā
torum adhuc triplici racione·

Prima dr cōbuſtio.
Scda dr ſuperacio.
Tercia dicitur priuacio.

Quare dānati paciunt̃ acerbiſſimā penā ꝓpter ignē inferni ⁊ de illi9 ignis terribiliſſimis cō dicionibus.

Capitulum primum.

Prima rō q̄ oñdit̃ grauitas pene dānatoꝝ dicit̃ cōbuſtio Tradent̃ nāqꝫ dānati miſere eternis ignibꝫ ꝯburēdi. Et h̃ colligitur ex ſcriptis ſacris. Vñ iob. xx. dr. Deuorabit eos ignis q̄ nō ſuccēdet̃. Et iudith vlt̃. c. Dabit ignē ⁊ vermes in carnes eorum. Et abacuc. ii. c. Laborabūt populi in mlto igne. Et yſa. vlt̃. c. Vermis eoꝝ nō moriet̃ ⁊ ignis eoꝝ nō extinguet̃. Et dauid ī pſal. x. Pluet ſup pctōres laq̄os ignis. Et ezech. xxii. In igne mee cōſūpſi eos Et apoc. xviii. In vna die venient plage ei9 mors ⁊ luctus ⁊ fames ⁊ igni ꝯburet̃. Et apoc. xx. Qui non eſt inuent9 in libro vite ſcriptus miſſus eſt in ſtagnū ignis. Et Math. xiii. Exibunt angeli ⁊ ſepabūt malos de me. iii. ⁊ mit. eos in ca. ig. Et Math. vii. Omnis arbor que non facit fructum bonum excidetur ⁊ in ignē mittet̃. Et Math. xviii. Bonum eſt tibi cū vno ocl'o in vitā intrare q̄ꝫ duos ocl'os hñtē mitti in gehēnem ignis. Et Math. x. Eum timete q̄ hꝫ poteſtatē corpus et aīam pdere in gehēnā. Et Math. xxv. Ite maledicti in ignem eternū. Veꝝ tñ de h̃ igne dubitat̃ circa tria. Primo circa veritatē. Secūdo circa poteſtatem. Tercio circa qualitatem. Primo contingit dubitare de inferni igne circa veritatem. An. ſ. ſit ignis verus hñs formam ⁊ naturam et ſpeciem ignis. Et reſpōdet Ric. in iiii. Qd quorūdam opio fuit q̄ ille ignis nō eſt corporeus ſꝫ eſt q̄dam ſpūalis pena que ꝓpt̃ ſuū acumē metaphorice dr ignis qr vt ipi dñt. Cum diuina potencia reprobos poſſit cruciare ſufficienter ſpūali pena ſupfluum fuiſſet in inferno ponere corporeū ignē. Et ad hoc adducunt illud Luce. xvi. de diuite qui dicebat linguam ſuam cruciari in hac flāma. Cū enim ꝯſtet animam illi9 diuitis linguā corporalē non habuiſſe videt̃ q̄ ſicut ſcriptura ibi de ligua loquit̃ meta. aliq̄d ſpūale vocās linguā ita aliq̄ꝫ penam ſpūalem metaphorice vocet ignem. Sed opinio iſta falſa ē et ꝯtra ſcriptꝰaꝫ q̄ diſtinguit inter ignem ⁊ dānatoꝝ penā ſpūalem que vocat̃ noīe vermis. Vñ eccl'iaſt. vii. Vindicta carnis impii ignis ⁊ vermis. Ideo cōiter doctores oēs ꝯcludūt. xliiii. di. q̄rti. Qd in inferno eſt ignis corporeus a principio mūdi cum aliis creaturis pductus ⁊ ordinatus ad reprobos cruciandum. Et hoc aſſerit. Augu. in li. de mirabilibus ſacre ſcripture. Et idem in libro. xxi de ci. dei. c. x. ait. Gehenna illa qd ⁊ ſtagnum ignis ⁊ ſulphuris dicit̃ corporeus ignis erit. Cui ꝯſonat illud Grego. in. iiii. dial'. li. d. Ignem gehenne corporeum eſſe non ambigo. Et ſecundum theologos. Ignis ille q̄ntū ad illud qd in eo eſt de eſſencia ignis ē eiuſdem ſpeciei cum igne elementali. quia ſicut oīs aqua omni aque eſt eadeꝫ ſpecie ſcd'm phꝫ. i. Thopi. ita oīs ignis omni igne eſt in ſpē. Diuerſificat̃ tamen quo ad diſpoſicionē ⁊ opacionē qr ſibi ꝯpetit aliq̄ actio que igni elementali non conuenit. Nam ignis in aliena materia multum diuer=

ſificaṫ in opacioībꝫ ſuis ſcðm exigēciā diſpoſicōis materie. Qð apte
pꝫ in fulgure vbi ignis reſpectū hꝫ ad diuerſas materias ſcðm diuer-
ſitatē celeſtis influēcie in materia incorporate. Vnde aliqñ non ledit
materiam mollem ⁊ diſſoluit duram ⁊ econuerſo. Quandoqꝫ caleſa
cit ⁊ nō ꝯburit ⁊ econuerſo. Aliqui tñ̄ opinanṫ ꝙ in inferno ſit ignis
in materia ꝓpria q̄uis ibi nō luceat niſi ad modicū ⁊ ſatis imꝑfecte
Patet ergo ꝙ in inferno verus ē ignis ad maloꝝ cruciatū diſpoſitꝰ
⁊ deputatus. Scðo ꝯtingit dubitare de igne inferni circa poteſtatem
Vtꝝ.ſ. poſſit incorporeos angelos ⁊ ſpūs ſeꝑatos cruciare ❡ Et ad
iſtā q̄ſtionē mlti multiplr̄ reſponderūt. Nam q̄dam dixerūt ſpūs ſe-
peratos igne non affligi niſi ꝑ ꝓuacionem boni deſiderati. Ex qua ꝓ-
uacōe tanq̄ quodā malo pñti in eis vehemēs triſticia generatur. Et
h̄ fuit opinio Aligazelis. vi. li. Phiſicoꝝ. Sꝫ contra hāc ſūt dicta ſan
ctoꝝ. d. ſpūs incorporeos poſſe pena corporalis ignis affligi ſicut
apte dicit. Grego. in. iiii. li. dial. Et Augu. xxi. li. de. ci. dei. c. x. Ideo a
lii dñt ſpūs ſeꝑatos cruciari igne corporeo inq̄ntū vidēt ipſum prepa
ratum ad h̄ vt eo crucienṫ in corporibus ſuis ſicut latro ſuſpenden-
dus patibulo ip̄m videndo cruciatur anteq̄ ſuſpendaṫ in eo. ⁊ h̄ opio
nō ſufficit qꝛ nullomō pōt ad angelos malos applicari q̄ tñ illo igne
in ꝑpetuū cruciabunṫ. Quidā aūt alii dñt ꝙ cruciabunṫ igne corpo-
reo inq̄ntū eoꝝ intellectui impͥmeṫ ſupercellēs illiꝰ ignis ſiliitudo Sꝫ
h̄ dictū deficit qꝛ ſcðm ph̄m. iii. de aīa Non ſic excellencia intelligibi
lis ledit intellectū ſicut excellencia ſenſibilis ledit ſenſum qꝛ poſt ex-
cellēs ſenſibile ſenſus impediṫ in ſenciendo. ſed intellectus pꝰ excel-
lens intelligibile nō minus intelligit infima ſꝫ maius qꝛ ſenſus apꝑ-
hendit ꝑ organum corporeū intellectus autem non. Nonnulli inſuꝑ
tenent ꝙ ſpūs ſeꝑati igne corporeo crucienṫ nō inq̄ntū ip̄m apꝑhen
dunt appͥhēſione ſimplici ſꝫ cū firma eſtimacione ꝙ ē ꝯtrarius ſue
nature q̄uis eſtiacio fl̄a ſit. Vñ Auicenna. ix. meta. loq̄ns de diſpo-
ſicione aīaꝝ a corporibꝫ ſeꝑatarū dicit ſic. Aīe male vidēt penā q̄m
ymaginauerāt in hoc mūdo ⁊ affligunṫ ea. Forma enim ymaginata
nō ē debilior ſenſibili ſed ē maior impͥſſione ⁊ claritate ſicut videmꝰ
ſomniis fortaſſe. n. ſomniatū maius ē ꝑ modulo ſuo q̄ ſenſibile tunc
q̄ntomagis illud qð eſt in alio ſclð eſt forcius q̄ qð eſt in ſomnis ꝓpṫ
paucitatē impediencium et expedicionem anime ⁊ claritatem recipi
entis. Sed hec opinio inconueniens videtur qꝛ ſcðm h̄ ſpūs nō pa-
terenṫ ab igne corporeo ſed a ſua falſa eſtimacione preterea non vide
tur ꝓbabile ꝙ demones q̄ ſubtilitate ingenii vigent illū ignem eſti-
marent ſue nāe ꝯtrariū ⁊ leſiuū niſi ita eſſet in re. Alii adhuc dñt
ꝙ ſpūs paciunṫ ab igne corporeo non ꝑ v̄tutē illius ignis abſolute
ſꝫ inq̄ntū ē inſtrumentum diuine iuſticie. Videmus. n. res multas ha
bere actiones in virtute principalis agentis que eis non cōpeterent
abſolute. Verbigracia. Calor naturalis in virtute anime ꝯuertit nu
trimētū in carnē. Lumē ſolare a luna receptū ⁊ cū v̄tute lune ab eo

deriuatum in virtute lune generat humiditatem et fantaſma in vir≈
tute luminis intellectus agentis mouet intellectũ poſſibilez. Corpa
celeſtia cũ inaīata ſint tamē in v̄tute intelligenciarũ motricum gene
rant in his inferioribus vitā vt patet in generatis ꝑ pu refactõꝫ Se
curis in v̄tute motoris ſcindit arborē. Tenendo gͦ ꝙ ignis affligat
ſpūs inq̄ntũ eſt inſtr̄m diuine iuſticie adhuc ꝑquirendũ eſt magis in
ſpẽali ꝑ q̄ꝫ modũ dñt aliq̄ ꝙ ſupnaſalr̄ impſſa ē igni infernali q̄daꝫ
ſpẽalis v̄tus ꝑ quā ſpūs affligit naturali v̄tute ignis ad hoc nō co
opante nec diſponente qꝛ vt dñt nō eſt poſſibile vt aliq̄ v̄tus natura
lis coopeꝛ ĩ ſupnaturali actione cũ ꝑ ſe ad eā nullomodo nec ↄplete
nec incõplete poſſit attingere. ꝑ tāto gͦ ille ignis affligere dꝛ ſpūs
qꝛ ſupnaſalis v̄tus exñs in eo ſicut in ſubiecto illos affligit ſicut ali
qua ſubſtācia ſupnaſalr̄ de albata poſſet dici viſum diſgregare. Sed
h̄ opinio in tribꝫ deficit. Vnũ eſt ꝙ ſcd̄m eam ignis nō affligit illos
ſpūs vt inſtr̄m qꝛ opꝫ ꝙ in inſtrumēto ſit aliqua naturalis aptitu≈
dõ ad illam actionē ad quā applicaꝛ a v̄tute motoris vt pꝫ in ſecuri
reſpectu actus cindēdi ⁊ in maleo reſpectu act⁹ cõterēdi. Aliud eſt
qꝛ non videꝛ ꝓbabile v̄tutem ſpūalē eē immediate in re corpali ſicut
in ſubiecto ita vt ſit ibi manens ⁊ nō in fieri ſicut ponit opinio pre
dicta. Terciũ eſt ꝙ videm⁹ ꝙ naſale lumē rōis ꝑ qd̄ ſolum intelle≈
ctus nullomō pōt attingere ad viſionem dei coopari cũ lumine glie
ad illam viſionem. Veꝝ tñ qd̄ in actione ſupnaſali q̄ a deo non eſt
mediate finita v̄tute ſꝫ tm̄modo immediate vt creare nō poteſt coopa
ri v̄tus ſupernaturalis. Idcirco d. Ric. ꝙ ignis infernalis nō obſtāte
ꝙ ſit corporeus ſpūs ſepatos affligit inq̄ntũ eſt diuine iuſticie inſtr̄m
eos affligit afflictione ad quā diſponit naturalis virtus illius ignis
nec tñ qualēcũqꝫ afflictionē pōt cāre in illis ſpiritibꝫ niſi in v̄tute ĩ≈
create iuſticie principalr̄ illos ſpūs puniētis mouentis ⁊ dirigentis il
lũ ignē ad illoꝝ ſpūum cruciatũ. In illo eñ igne ē naturalis aptitu
do vt ei⁹ ſpēs recipiaꝛ in intellectu ſpūs ſepati ſꝫ ꝙ ꝑ talē mod̄ ĩ il≈
lo itellectu impmaꝛ et vehemēcia tal' ꝙ ita ad ſe ꝛuocat ſeu ↄuertit
intencionē ipſius ſpūs ꝙ ꝑ h̄ ita notabilr̄ ipediaꝛ ĩ aliaꝝ reꝝ ↄſide
racõꝫ ↄtra ſuā voluntatē ⁊ ꝙ tale ipedimentũ ſibi ſit ꝑ graui onere
h̄ ē ꝑ v̄tutē iuſticie īdite. In illo eciam igne ē naturalis aptitudo vt
in ipō ſit ſpūs ſepatus ſicut in loco diffinitiue. Sꝫ ꝙ ſpūm ſepatũ de≈
tineat ↄtra ſuā volūtatē h̄ ei ↄuenit in v̄tute iuſticie īdite. Illa autē
inuolũtaria detēcio ē ipi reprobo ſpūi inexplicabilis cruciat⁹ q̄uis
eciā ille ignis ſua v̄tute naſali tm̄ ñ poſſꝫ ĩ ſpū ſepato cāre diſpoſicō
nē repugnātē illi diſpoſicōi q̄ ↄueit eē ſpūs ſcd̄ꝫ debitũ ſtatũ ſue na
ture tñ in eius cācione coopaꝛ v̄tute īdite iuſticie inq̄ntũ ē inſtrumē
tum eius. Ex app̄henſione aũt p̄dicte diſpoſitionis que contraria eſt
bono ſtatui natura generatur in ipō reprobo ſpū cruciatus expimē≈
talis. vn̄ grego. iiii. dial'. d. Qd̄ aīa non ſolũ vidēdo ſꝫ eciā expiēdo in
cendiũ patiꝛ. Per peccatum aũt in ſpū eſt diſpoſicio vt igni infernali

mō p̄dicto in paciendo ſubdat̄. Et ſic pꝫ ꝙ deo volēte poterit ignis
affligere ſpūs ſepatos. ¶ Tercio contingit dubitare de igne inferni cir-
cā qualitatē ſeu ꝑpetuitatē Vñ. ſ. erit ꝙ pꝰ generalē reſurrectionem
corpa dānatoꝝ in illo igne ꝑpetuo pacientur ⁊ nec ignis deficiet nec
corpa illa ꝯſumētur ⁊ licet poſſint mlta dici tamen principal' racio ē
ordo diuine iuſticie. Vt ei inqt Ric. Jlle ordo exigit illa corpa ineter-
nis ſuppliciis fore ꝑmāſura ⁊ ideo aſſiſtente influencia dei generali
ad hoc vt ignis ille infernalis illa corpa fortiter calefaciat et affligat
non adeſt tamen ad hoc vt conſumat Sicut autem creatura non pōt
manere in eſſe ſuo niſi in ſuppoſita influēcia dei generali ſcd̄ꝫ ꝙ di-
cit Augu. iiii. ſup geñ. ad lr̄aꝫ. ⁊ ꝯmētator ſup p̄ma propoſicione de
cāis. ſic dico ꝙ actōꝫ ſuā hr̄e nō pōt niſi illa influēcia generali aſſi-
ſtente ſicut patuit in paſſione ih̄u xp̄i qñ fuerīt tenebre ſup vniuerſaꝫ
terrā nō ſup terrā iudeoꝝ tm̄ vt aliq̄ ſenſerīt ⁊ male. Ecclipſis autē
ſolis quo ad vniuerſū ordē ñ potuiſſꝫ eſſe p ſolā inťpoſicōeꝫ lune. vñ
cū inťpoſicōe lune fuit alia cā. ſ. qꝛ influencia generalis cāe p̄me tūc
nō affuit ſoli ad irradiandū. Et ſicut h̄ influēcia adeſſe pōt ad hoc vt
res ſit ⁊ nō opeꝛ̄ ita aliqñ adeſt ad hoc vt creatura hēat vnaꝫ ſui ac-
cionē ⁊ nō aliā. Et h̄ ē principalis rō q̄re ignis infernal' calefaciet dā-
natoꝝ corpa et affligat nec tm̄ ꝯſumet. h̄ Ric. Augu. vero. xxi. liͦ. de
ci. dei. ait. Oēs hm̄oi opacōnes ignis infernalis attribuit voluntati et
potencie dei a quo ſunt de nichilo in eſſe cuncta ꝓducta diuerſiſqꝫ na-
ture ſue ꝓprietatibus et legibus regulata. Vñ. c. ii. eiuſdē li. ait. oſten-
dā vñ cōuincant increduli poſſe hūana corpa aīata atqꝫ viuencia nō
ſolū nunq̄ꝫ morte diſſolui ſꝫ eternoꝝ q̄ꝫ igniū durare tormētis. nolūt
enī hoc ad oīpotentis nos referre potenciam ſꝫ aliquo exemplo ꝑſua-
deri ſibi flagitāt. Quibus ſi rn̄debimus eſſe aīalia ꝑfecto corruptibi-
lia quia mortalia q̄ tamen in mediis ignibus viuāt nonnullū eciam
genus vermiū in calidaꝝ aquaꝝ ſcaturigīe repiri quaꝝ feruorē ne-
mo impugne ꝯtractat. Jllos aūt nō ſolū ſine vlla ſui leſione ibi eē ſed
extra eē nō poſſe. Aut nolūt credere ſi oſtendere nō valemus aut ſi
valuerimꝰ ſiue oclis demōſtrare res ipās ſiue p teſtes ydoneos edo-
cere non ſatis eē ad hoc exemplū rei de qua q̄ſtio eſt cadē infidelita-
te cū tēdent. qꝛ h̄ aīalia nec ſp viuūt et illis feruoribus ſine doloribꝫ
viuūt. Sue q̄ppe nat̄e ꝯuenientibꝫ vegetanť illis non cruciant̄ elemē-
tis quaſi nō incredibilis ſit vegetari q̄ꝫ cruciari talibus rebus. Mi-
rabile eſt enī dolere in ignibꝫ et tm̄ viuere ſed mirabilius in ignibus
nō dolere. Si aūt h̄ credūt cur non et illud. et. iiii. c. dicti li. idem ait
Quid adhuc a nobis reꝝ poſcunt̄ exempla quibus doceamꝰ non eē
incredibile vt hoīm corpa ſēpiterno ſupplicio pūitoꝝ et in igne aīaꝫ
nō amittāt et ſine detrimēto ardeāt et ſine interitu doleant. Habebit
enī tūc iſta corpis ſubſtancia q̄litatem ab illo inditā qui taꝫ miras et
varias tot rebus indidit q̄s videmꝰ vt eas qꝛ mlte ſunt nō miremur
Nā ſicut ſcripſerūt q̄ nat̄as aīaliū curioſius indigarūt. Salamādra

in ignibꝫ viuit. Et quidē notiſſimi Sicilie mōtes qui tanta temporis diuturnitate ac vetuſtate vſqꝫ nūc ac deinceps flāmis eſtuāt atqꝫ integri pſeuerāt ſatis ydonei teſtes ſunt nō oē qꝫ ardet abſumi ⁊ omino iudicāt nō oē qđ dolore pōt poſſe eciā mori. Quis enim niſi deus creator oim dedit carni pauonis mortui ne putreſceret. Qđ cū auditu incredibile videret euenit vt apud Cartaginē cocta nobis apponeretur h auis de cuius pectore pulpaꝝ q̄ntū viſum ē decerptū ſeruari iuſſimus. Qđ p9 dieꝝ tm̄ ſpaciū quantū alia caro quecūqꝫ cocta putreſceret platū atqꝫ oblatū nichil nr̄m offendit olfatum. Itemqꝫ repoſitū p9 dies amplius q̄ triginta idē qđ erat inuentū eſt idemqꝫ poſt annum niſi qꝫ aliquantulū corpulencie ſiccioris ⁊ ꝯtractioris fuit. Quis palee dedit vl̄ tā frigidā vim vt obrutas niues ſeruet vl̄ tā feruidā vt poma imatūra maturꝫ. De ipo igne mira quis expliceꝫ quo que qꝫ adusta nigreſcūt cū ipe ſit lucidus ⁊ pene oīa que ambit ⁊ lambit colore pulcherrim9 decolorat atqꝫ ex pruna fulgida carbonē teterrimū reddit. Neqꝫ id quaſi regulariē diffinitū eſt. Nam econtrario lapides igne cadente decocti ⁊ ipi fiūt candidi ⁊ q̄uis magis ille rubeat illi albeſcāt cōgruit tm̄ luci qđ albū eſt ſicut nigrū tenebris. Cū ita ignis in lignis ardeat vt lapides coquat ꝯtrarios hꝫ nō in ꝯtrariis rebus effectus. Et ſi em̄ lapides ⁊ ligna diuerſa ſint ꝯtraria tm̄ non ſunt ſicut albū ⁊ nigꝛꝝ quoꝝ vnū in lapidibus alteꝝ facit in lignis clarus illos clarificās h obfuſcās cur in illis deficeret niſi in iſtis viueret. Quid i carbonibꝫ. Nōne miranda ē ⁊ tanta infirmitas vt ictu leuiſſimo frangant̄ p̄ſſu facillimo conterant̄ ⁊ tanta firmitas vt nullo humore corrumpant̄ nulla etate vincant̄ vſqꝫ a deo vt eos ſuſtinere ſoleāt q̄ limites figūt ad conuincendum litigatorem quiſquis poſt tempora q̄ntūlibet extiterit firumqꝫ lapidem limitē non eſſe contenderit. Quis eos in terra humida infoſſos vbi ligna putreſcerent tam diu durare incorruptibilē poſſe niſi reꝝ ille corruptor ignis effecit. Intueamur eciam miraculū calcis excepto eo de quo iam ſatis diximus Qđ igne cādeſcat quo alia terra redduntur eciā occultiſſime ab igne ignē ꝯcipit eūqꝫ iam gleba tāgentibus frigida tā latenē ſeruat vt nl̄li nr̄o ſenſui prius appareat. Sꝫ cōptus experimento eciam dū nō apparꝫ ſciat̄ eē ſopit9 ꝓpt̄ qđ eā viuā calcē loq̄mur velut ipe ignis latens aīa ſit inuiſibil̄ corpis. Jā vero q̄ miꝝ ē qꝫ cū extinguit̄ tunc accēdit̄. Vt ei occlto igne careat aq̄ infundit̄ aqua pfundit̄ ⁊ cū añ ſit frigida inde ferueſcit vñ feruencia cuncta frigeſcunt velut expirante g° illa gleba diſcedēs ignis qui latebat apparet ac deinde tanq̄ mortua ſicut frigida eſt vt abiecta vñ nō ſit arſura ⁊ quā calcē vocabamus viuam vocemus extinctā. Quid ē qđ huic miraculo addi poſſe videatur. ⁊ tm̄ additur. Nā ſi nō adhibeas aquā ſꝫ oleū qđ magis fomes eſt ignis nulla ei9 pfuſione vel infuſione ferueſcit. Hoc miraculum ſi de aliquo indico lapide legeremus ſiue audiremus ⁊ in nr̄m expimētum venire non poſſet profecto aut mendacium putaremus

aut certe granditer miraremur·Quaꝝ vero reꝝ ante noſtros ocu-
los cottidiana documēta verſanť non genere minꝰ mirabili ſꝫ ipā aſ
ſiduitate vileſcūt ita vt ex ipā india que remota ē ꝑs orbis a nobis ſ
ſierimꝰ nōnulla mirari q̄ ad nos potuerūt mirāda ꝑduci· Adamātē
lapidē multi apud nos hn̄t ⁊ marie aurifices inſignitores gēmaꝝ q̄
lapis nec ferro nec igne nec alia vi vlla ꝓhibeť p̄ter hircino ſanguīe
vinci·Sꝫ q̄ eū hn̄t atqꝫ nouerūt nunq̄d ita miranť ſicut hii q̄bꝫ p̄mū
oſtendiť potēcia eiꝰ · Quibꝫ aūt nō oſtendiť fortaſſe nec credūt aut ſi
credūt inexꝑta miranť ⁊ ſi ꝯtigerit exꝑiri adhuc quidē miranť inſoli
ta ſꝫ aſſiduitas exꝑiendi paulatī ſubtrahit admiracōis incitamētum
Magnetē lapidē nouimꝰ mirabilē ferri eſſe raptorē ꝙ cū p̄mū vidi
vehemēter inhorrui·Quippe cernebāt a lapide ferreū annulū raptū
atqꝫ ſuſpenſū·Deinde tanq̄ ferro ꝙ rapuerat vim dediſſet ſuaꝫ cōeꝫ
qꝫ idē feciſſet annulꝰ alteri admotꝰ ē eundēqꝫ ſuſpendit atqꝫ vt ille
prior lapidi ſic alter ānulꝰ p̄ori annulo coherebat · acceſſit eodē modo
tercius acceſſit ⁊ q̄rtus iāqꝫ ſibi ꝑ mutua circulis nexis nō implica-
toꝝ intrinſecus ſꝫ extrinſecꝰ adherenciū q̄ſi cathena pependerat an-
nuloꝝ·Quis iſtam vim lapidis non ſtuperet que illi non ſolum ine-
rat veꝝ eciam ꝑ tot ſuſpenſa trāſibat et inuiſibilius ea vinculis ſub
ligabat·Sꝫ multo eſt mirabiliꝰ qđ a fr̄e ⁊ coep̄o meo ſeuero mileui-
tano de iſto lapide ꝯpi ſeip̄m nāqꝫ vidiſſe narrauit queādmodū bata-
nariꝰ quōdā comes affrice cū apud eū ꝯuiuareť ep̄s eundē ꝓtulerit
lapidē ⁊ tenuerit ſub argento ferrūqꝫ ſuꝑ argentū poſuerit deinde
ſicut ſubter mouebat manū q̄ lapidē tenebat ita ferrū deſuꝑ moue-
bať atqꝫ argēto medio nichilqꝫ paciencie cōcitatiſſimo curſu ⁊ recur
ſu infra lapis ab hoīe ſupra ferrū rapiebatur a lapide ·dixi ꝙ et ip̄e
ꝯſperi dixi ꝙ ab illo audiui cui tāq̄ ip̄e viderim credidi·Quid eciā
de iſto magnete legerim dicam ·q̄n iuxta eū poniť adamas nō rapit
ferrū et ſi q̄n rapuerit vt ei propinquauerit mox remittit India mit
tit hos lapides·ſꝫ ſi eos iam cognitos nos deſiſtimus admirari quan
to magis illi a quibus veniunt·Et c·v·idem ait·Agrigentinum Si-
cilie ſalem perhibent cum fuerit admotus igni velut in aqua fluere
cum vero ipſi aque velut in igne crepitare·Apud garamantas q̄n-
dam fontem tam frigidū diebus vt nō bibatur tam feruidum nocti-
bus vt non tangatur·In Epiro alium fontem in quo faces vt in ce-
teris extinguuntur accenſe ſꝫ nō vt in ceteris accenduntur extincte·a-
ſueſton archadie lapidem ꝓpterea ſic vocari ꝙ accenſus ſemel iā non
poſſit extingui · Lignū cuiuſdā ficꝰ egypcie non vt ligna cetera in
aq̄s natare ſed mergi ⁊ qđ ē mirabiliꝰ cū in ꝑmo aliquādiu fuerit in
de ad aque ſuꝑficiem rurſus emergere quādo madefactus debuit hu
moris pondere ꝑ̄grauari·h augu·Que verba ob ſui ꝓlixitatem non
ſunt textualr̄ recitāda ſꝫ tm̄ vulgariter ·Ex quibus manuducimur ꝙ
omnipotēcia dei cuius v̄tute facta ſunt omnia et mouentur dānatos
in inferno eternis ignibus faciet cruciari·O q̄ vrens· O quaꝫ ardēs

O deniqꝫ ꝙ laborioſa eſt illa flāma in qua miſeri lugebūt clamabūt ſuſpirabunt ⁊ non exaudientur· O ſi poſſibile eſſet vt aures ad os po nerenus inferni audiremꝰ ꝑfecto diuitem epulonem ymo ſecū omnes auaros oēs ſupbos oēs luxurioſos oēs deniqꝫ peccatores clamoroſis vocibus lamentantes atqꝫ dicētes· heu heu q̄m ardens ē iſta flāma· Quis dabit nobis ad refrigeriū guttulā aque· Quis nos liberabit a cruciatibꝫ gehēne· Quis nos cōſolabit̄ i tot meroribꝫ et vbi ſūt amici Vbi beniuoli· Vbi diuicie· Vbi virtꝰ· Vbi potēcia· O vita noſtra plena oī dolore oīqꝫ anguſtia· O vita deſtituta oi auxilio oīqꝫ ſolacio· Credite credite o incorrigibiles peccatores· Nō pcꝫ vobis iuſticia dei niſi peccata depoſueritis· Quimo vos piciet in ignē eternū· O quid erit eſſe i igne illo quādo ad modicū ſuſtineri nō poteſt coctura cādele et vt yſa· xxxiii· d· Quis poterit habitare devobiſ cū igne deuorante· Quis hītabit d̄ vobis cū ardoribus ſepiternis·

¶ Qualr pene dānatoꝝ ſupat omnē aliā penā ſeu purgatoriā ſeu pn̄tē que in hac vita haberi pōt· ¶ Capitulū ii·

SEcūda racio q̄ oſtēdit̄ grauitas pene dānatoꝝ dr̄ ſupacio· Supat eīn omnem aliam penā· Qd̄ vt melius intelligat̄ triplex pena ē diſtiguēda· Prima ē pena mūdi· Scd̄a pena purgatorii· Tercia ē pena inferni· ¶ Pria pena ē mūdi q̄ in hac vita ſentit̄ ⁊ licet multiplex ſit vt experiencia docet tn̄ terribilis fuit illa quā ꝑ xp̄o ſancti ſuſtinuerūt de quibus dr̄· Hebre· xi· Ludibria ⁊ verbera experti ſunt inſup et vincla ⁊ carceres· Lapidati ſūt ſecti ſūt tēptati ſūt inocciſione gladii mortui ſūt· Circuerūt in melotis et in pellibus caprinis egētes anguſtiati afflicti Quis nā explicet quot tormētoꝝ genera exq̄ſierūt tyrāni quibꝫ cruciari mādabāt mr̄es ſanctos· Quis enarrare ſufficiat quot diſciplinis ieiuniis ⁊ orōnibꝫ carnē ſuā amici dei crucifixerūt cū viciis· Et tn̄ oia iſta minima ſunt ⁊ quaſi nichil in ꝯpacōe pene dānatoꝝ· Jdeo Grego· in · iii· mora· li· ait· Ecce aūt dū beati Job vulnera cruciatuſqꝫ ꝯſidero repente mentis oculos ad Johannē deduco ⁊ nō ſine grauiſſima admiracione ꝑpendo ꝙ ille ꝓphie ſpū intra mr̄is vteꝝ repletus atqꝫ vt ita dixerim anteꝙ naſceret̄ renatꝰ· Jlle amicꝰ ſponſi ille quo inter natos mulieꝝ maior nemo ſurrexit· Jlle ſic ꝓpha ⁊ pluſꝙ ꝓpha ab iniq̄s in carcere mittit̄ ⁊ ꝑ puelle ſaltu capite trūcat̄· Et vir tāte ſobrietatis ꝑ riſu turpiū morit̄· Nūquid credimus aliquid fuiſſe in eius vita qd̄ illa ſic deſpecta mors tergeret· Sꝫ qn̄ ille vel in cibo peccauit qui locuſtas ſolūmō et mel ſilueſtre comedit· Quid deo vel de qualitate ſui tegminis deliquit q̄ cameloꝝ pilis corpꝰ ꝯtexuit· Quid de ꝯuerſacōe ſua offēdere potuit qui de heremo non receſſit· Quid illū loq̄citatis reatus polluit qui diſiunctus longe ab hominibus fuit· Qn̄ illū vel ſilencii culpa attigit qui ad ſe venientes tam vehementer increpauit· d· Genimina viperarum quis docebit vos fugere ab ira ventura· Quid eſt ergo ꝙ Job dei teſtimonio prefertur et tn̄ plagis vſqꝫ ad ſterquiliniū ſterniē·

Quid eſt q̄ io·dei voce laudatur et tn̄ p temulentis verbis in ſaltacō
nis p̄miū morit·Quid eſt q̄ op̄s deus ſic vehementer in h̄ ſc̄lo deſpi
cit quos ſic ſublimiter an̄ ſc̄la elegit niſi h̄ q̄ pietati fideliū pz qm̄ id
circo ſic eos p̄mit in infimis quos videt qūo remuneret ī ſūmis·Hic
g° vnuſquiſqꝫ colligat q̄d illic paſſuri ſint quos reprobat ſi h̄ ſic cru=
ciat quos amat·Aut qūo ferientur qui in iudicio arguendi ſunt ſi ſic
eoꝝ vita p̄mit̄ q̄ ip̄o iudice teſte laudant̄·h̄ ille·Et ad idē ē illud·
Hiero·ad Palmachiū et Oceanū·d· Job ſanctus in temptacione ad
gl'aꝫ ſuam deuot9 ſic in ſuo dolore clamabat·Quid pdeſt in tormen=
to modo lux·Vt q̄d michi iūcta ſunt genua·Vt q̄d vbera ſuxi · Cur
nō in vētre mr̄is mortuus ſum ⁊ mox vt de vtero exiui nō ptin9 obii
Si h̄ dei amic9 dicebat in lūie q̄d ab inimicis eius dicet̄ in tenebris·ſi
ille dolet genua ſibi fuiſſe coniuncta cui9 pedes in dei timore ſemper
cucurrerūt q̄d dictur9 eſt cuius nunq̄ in veritati ſteterūt·ſi ille inge
miſcit quē febris vrebat q̄d dicturus eſt quē gehenna ↄſumet·Diſpli
cet et illi q̄ natus ex vtero vixit q̄ bn̄ vixit qr illū vermis moritur9
edebat q̄d facient quos ignis eternus et vermis nunq̄ moriturus ex
pectat· ¶ Sc̄da ē pena purgatorii de qua ſuo loco dicem9·Tercia ē
pena inferni cui oīs alia pena tā mundi q̄ purgatorii nō eſt ↄpabi=
lis· ¶ Quā grauis erit dānatoꝝ pena pp̄ter carenciam viſionis diui
ne et de differencia pene ſenſus et pena damni·

¶ Caplm̄·iii·

Tercia rō q̄ oſtendit̄ grauitas pene dānatoꝝ dr p̄uacio·Pri=
uabunt̄ ſiq̄dez dānati in eternū viſione dei·Et vt·d·Ric·vl·di
iiii·li·Inter penas damni carēcia viſionis dei eſt maxima et
triſticia tanta ex illa carencia apprehenſa vt pueniens ex actuali ma
licia pp̄e volūtatis ē maxia inter penas ſenſus qr q̄uis damnati nō
appetāt videre deū ppt̄ amorē ſue bonitatis tn̄ vehemētiſſime illud
appetūt pp̄ter deſideriū pp̄e delectacionis eo q̄ credere firmiter cō=
pelluntur ex illa viſione maxiaꝫ delectacionē in videnti cāri·Caren=
cia·n·viſionis illi9 app̄henſa vt ex actuali malicia pp̄e volūtatis p=
ueniēs maior eſt pena q̄ pena ſenſus·In puulis tn̄ micior eſt h̄ pena
dāni qr ipſaꝫ app̄hendūt non eſſe in eis cātam ex actuali malicia ſue
pp̄rie volūtatis·Procurēt ergo peccatores dum tempus et facultas
dat̄ ad verā redire pn̄iaꝫ qm̄ vt tactū ē in p̄cedentibꝫ irrepabilis erit
inferni iactura in quo nō ſemel ſufficit introiſſe·ſemel q̄ppe damnat
malos deus·ſemel ſn̄iaꝫ irreuocabilem pfert· O quā amara erit illa
dies p̄mo illa hora qn̄ peccatrix aīa terrenū h̄ corpus derelinquens
pn̄tabit̄ eciam in vita et nolens coram maieſtate ſummi ſuſcipietqꝫ
punicōeꝫ et penam delictoꝝ ſuorum·Ideo dico q̄ non eſt expectan=
da ſed pocius timenda dies illa·Ergo ↄuertimini peccatores et agi=
te penitenciam vt de9 miſeriat̄ veſtri·Qui eſt bn̄dictus in ſecula ſe=
culorum·Amen·

¶ Dominica in quinquageſima · De potencia dei pp̄ter q̄ humiliari

debent peccatoꝝ corda vt ad pñiaȝ redeāt.

Sermo.xv.

Omnis plebs vt vidit dedit laudem deo. Ponitur hec verba luce.xviii. ⁊ in euangelio pñtis dñice. Ex miraculo ceci illuminati p xp̄m de quo Lucas meminit in euangelio hodierno cōmoti fuere vniuerſi q̄ rem tam grandem viderūt magnificare oīpotentem deū cui9 ſolius virtute cecus ille potuit illūiari. Clāt inqt euāgeliſta. Jhu fili dauid miſerere mei. Et ad vocem xp̄i dicētis ſibi. Reſpice. Fides tua te ſaluū fecit. ſubito videndi bñficiū obtinuit ⁊ accepit. Neqȝ alia vis q̄ nature diuinalis taleȝ potuiſſet effectū pducere. Ideo admirantes illi q̄ hoc inſpexerūt deū extollendo laudabāt. Nos vero qui nō ſolū hoc vnū ſed tot dei miracl'a ⁊ videmus et audimus magis ac magis laudibus ei9 debem9 inſiſtere. Qd vtiqȝ plene exoluim9 cū ob ei9 reuerenciam timorē pter et amorē peccata relinquimus virtutibus inherendo. Et qm̄ ad id faciendū ſatis efficax eſt ɔſideracio altiſſime potencie dei. Idcirco in pñti ſermone de illa exim9 tractaturi quaten9 illā ɔmemorātes ad pñiaȝ reuertamur ⁊ corde ɔpūcti cum plebe pie collaudemus imortalē deū. De cuius potēcia tria miſteria principalia ponimus ɔtemplanda.

Primū dr vniuerſalitas.
Secundum qualitas.
Tercium claritas.

Qd de9 poſſit nō ſolū oē poſſibile ſȝ etiaȝ omne ipoſſibile agēti creato dūmo° illud nō dicat impfectōeȝ. Capitulm.i.

Primū miſteriū ɔteplādū de potēcia dei dr vniuerſalitas. In quo diſputandū eſt. Vtrū deus ſit omnipotēs. Et p pte vera et affirmatiua ē ɔfeſſio fidei. Nā in vtroqȝ ſymbolo prīmi ſ. ⁊ aploꝝ deū oīpotentē decātam9. Et hoc colligitur ex vtriuſqȝ teſtamēti pagina. vñ Gen.xvii. dixit de9 ad abrahā. Ego ſum de9 omipotēs ambula corā me. Et Gen.xxxv. dixit de9 ad iacob. Ego ſum de9 omnipotēs creſce ⁊ multiplicare. Et gen.xliiii. Quia iacob remiſit filios in egyptū ait deus me9 ops faciat eū vobis placabilem. ⁊ Exodi.xv. Ops nomen ei9 ⁊ Thobie.xiii. Nō eſt alius deus ops pter eū ⁊ Judith.xvi. Deus oīpotēs tradidit Holofernē in manus femine ⁊ ɔfudit eū. ⁊ Job.xiii. Ad oīpotentē loquar et diſputare cum deo cupio. Et.xxiii. De9 molliuit cor meū et ops. ɔturbauit me. et Heſter.xiii. Mardocheus orās dixit ad deū. Dñe rex ops in dicōne tua cuncta ſunt poſita ⁊ non eſt q̄ poſſit reſiſtere voluntati tue. ⁊ ſapiens Eccleſiaſt.i. Vn9 eſt altiſſim9 creator oīm ops rex ⁊ metuēd9 nimis ⁊ apoc.i.c. Ego ſum alpha et o ego principiū ⁊ finis dicit dñs deus q̄ eſt ⁊ qui erat ⁊ q̄ ventur9 ē ops. ⁊ Apoc.iiii. Clabāt q̄tuor animalia. Sanct9. ſ. ſ. dñs deus ops. Et Apoc.xv. Magna ⁊ mirabilia ſūt opera tua ops dñe deus. ⁊.xvi. Audiui alterum angelū dicenteȝ Etiam dñe deus ops vera et iuſta ſunt iudicia tua. Sȝ ɔtra hanc veritatem inſtari poteſt tripliciē. Primo qr deus nō poteſt omne poſſibile

Scđo q̄ nō pōt qđlibet impoſſibile. Tercio q̄ in deo nichil eſt deffe
ctibile. Primo inſtat̄ ꝙ de9 nō ſit oṗs ex eo ꝙ nō pōt oē poſſibile.
Nā mlt̄a ſunt poſſibilia agēti creato vt poſſe pati poſſe currere poſ
ſe peccare poſſe mori poſſe mentiri. que tamen nullomō pōt deus
ergo nō ē oṗs. Ad h̄ reſpōdet. d. Bona. di. xlii. p̄mi. Qđ ſcđm ph̄i ſen
tēciam quedā ſūt q̄ dn̄t potēciaꝫ q̄ntū ad modū dicendi dn̄t tn̄ īpoten
ciaꝫ a pte rei vt poſſe mori poſſe corrūpi. Nā ſi interrogarē aliqueꝫ
q̄d magis eligerēt an potenciā h̄re mouēdi aut illa p̄uari r̄ndere ꝑ
tinus magis velle potēcia illa carere. Propter h̄ intelligendum notā
dū eſt. Qđ quedaꝫ ſunt q̄ poſſe eſt potēcie ſimpliciter et ꝑfecte vt poſ
ſe intelligere diligere et opari. Quedā ſunt que poſſe ē potencie tam̄
imꝑfecte vt currere et ambulare. Iſti em̄ actus dn̄t ſil' actionē et paſ
ſionem ſiue defectum in agente. Quedam que poſſe ē īpotencie ſim-
pliciter vt p̄uaciones vt poſſe peccare poſſe mori et h̄mōi. Secundum
hoc intelligendum ꝙ cū potencia dei ſit potēcia perfectiſſima illa po
teſt deus ꝑ ſe ⁊ in ſe que ſunt potencie ſimpliciter vt intelligere ⁊ o
perari. Illa vero que ſunt imꝑfecte potēcie poteſt quidē nō in ſe ſed
ꝑ ſe pōt. Ex h̄ qđ ē ibi ꝑfectōis in ſe nō pōt ꝓpt̄ illud qđ ē ibi īpotē-
cie ⁊ imꝑfectōis q̄ in eo nō cadūt. Illa aūt q̄ ſūt ſimpl'r īpotencie nec
pōt in ſe nec ꝑ ſe. Per ſe nō pōt q̄ nichil eſt adeo quod nō ſit a deo
ꝑ ſe ⁊ īmediate. Hoc aūt qđ ē defect9 nō pōt eē in deo nec a deo q̄
deus nō deficit in eſſendo nec in agēdo. Ideo augu. vt recitat. Magr̄
in textu remouet a deo q̄tuor. ſ. mori. falli miſerum eē. ⁊ mentiri q̄
iſta dn̄t defectū ipius hoīs. Nā q̄druplex eſt actus ⁊ quadruplex po
tencia. Prima eſt potēcia viuificatiua et huius actus eſt viuere ⁊ cō
tra hūc eſt defectus mori. Scđa ē ꝯgnitiā cuius eſt noſce ⁊ ꝯtra hūc
eſt defectus falli. Tercia ē potencia affectiua et huius actus eſt vel-
le ſiue amare et delectari ⁊ ꝯtra hūc eſt miſerum eē. Quarta ē potē
cia opatiua ⁊ huius act9 eſt agere et ꝯtra hūc ē vinci et ſupari. Ex
his aūt quatuor genera actuū remouentur a deo. ſ. corporales ſiue in
ſtrumentales vt currere ⁊ ambulare. Actus culpabiles vt peccare et
mentiri. actus paſſiui vt vinci ⁊ ſupari. actus defectiui vt mori ⁊ fal
li. Et tales actus habent potenciam coniunctam defectui ⁊ ſic patet
ſolucio obiectionis prime. ¶ Secundo inſtatur et obicitur ꝙ deus
non ſit omnipotens quia non poteſt omne impoſſibile. Nam impoſ-
ſibile d̄r triplex. Vel ſecundum naturā vt de ceco fieri videntem. Vel
ſcđm tēpus vt te non fuiſſe ex quo fuiſti. Vel ſcđm diſciplinā vt ideꝫ
eē nigrū ⁊ album q̄ oīs ſciēcia ſupponit illud principiū qđ duo op-
poſita nō p̄nt eē ſimul vera. Sed deus non poteſt impoſſibile ſcđm
naturam quia vt. d. Augu. in li°. de vera innocencia Deus ita eſt om
nipotens vt nunquam racioni ſue inſtituta euellat. et idem augu. ſu-
per gen̄. ad literam. Tam non poteſt deus facere contra naturam q̄
bonam inſtituit q̄ non poteſt facere contra voluntatem ſuam. Non
poteſt eciam deus facere impoſſibile ſecundum tempus q̄ vt inquit

Hieronim9 ad euſtochiū. Cum cetera poſſit de9 nō poteſt de corrup=
ta facere virginem. Quod dictū non eſt intelligendum quī deus poſ=
ſit reparare clauſtra ſed quia que corrupta eſt impoſſibile eſt nō fuiſ
ſe corruptam. Item non poteſt deus impoſſibile ſecundū diſciplinam
ſcȝ vt duo oppoſita ſint ſimul ī eodē ſubiecto vt patȝ oībus ſapiētib9
ergo ſequit͛ ꝙ de9 nō ſit oīpotēs. R̄ndet. d. Bona. ꝙ nos iudicam9 ali
quid īpoſſibile q̄druplr̄. Vno mō ꝑ limitacionē naťalis potēcie vt vir
ginē pere. Alio mō ꝑ limitacionē naťe itellectiue vt duo corpa eſſe ſil'
ī eodē loco vl' idē corp9 eſſe ī diuerſis vel maius corp9 eſſe in minori
loco que nullo modo poſſum9 cape cū nr̄a ymaginacio ſp̄ dicat op=
poſitum. Vnde eciam qñ de9 ſic facit ī ſacramēto altaris neceſſe eſt
vt racio ſupra ſe eleuet͛ ꝛ credat. Tercio mō iudicam9 aliq̄d īpoſſibi=
le ꝓpter ꝓporcionē oīs exiſtēcie ſcdȝ omnē ꝯparacōeȝ. ſ. principii medii
ꝛ vltimi vt p̄teritū nō fuiſſe p̄teritū. Oīs eī potēcia q̄ intelligit͛ aliq̄d
facere reſpicit ens vl' ī rōe principii vl' termi vl' vtroqȝ mō. Vn̄ deus
p̄ot facere de ente nō ens et de nichilo aliq̄d ꝛ de vno aliud. Sed non
p̄ot ꝺ vno ente facere nō ens q2 h̄ nulli9 ē potēcie. Quarto mō iudi=
cam9 aliq̄d īpoſſibile ſcd̄m illuſtracionē v̄itatis eterne ꝛ ordinē diui
ſapie. Nam ꝙ duo oppoſita inſint eidem ꝛ ſcd̄m idem hoc ip̄a v̄itas
eterna eo ip̄o ꝙ v̄itas ē indicat ꝛ illuſtrat vt iudicetur impoſſibile ſi
cut duo ꝛ tria nō eē quinqȝ. Qñ g° dr̄ ꝙ de9 ñ p̄ot qdlibȝ īpoſſibile
q2 nō p̄ot īpoſſibile ꝑ limitacionē naturalis potencie r̄ndemus ꝙ h̄
eſt falſum ſicut expiencia docet in opibȝ miraculoſis. Et ad illud qd
obicitur ex dictis Augu. dicendū ꝙ eſt duplex ordo nature ſpecialis
ꝛ generalis. Ordo nature ſpecialis trāſmutari p̄ot ꝛ deſtrui q2 p̄ot ī
alteram dr̄iaȝ res relabi. Sȝ general' nō ſic. Sp̄alis ordo attēdit͛ ſcdȝ
potenciā naťe ſpecial'. General' ordo ſcdȝ potenciā ꝍbīe q̄ eſt general'
Contra hūc ordinē nō facit de9 ſȝ ꝯtra aliū. Quia vt augu. xix. li. de
ci. dei ait. Illud eſt vnicuiqȝ rei naťale qd de ip̄a facere diſpoſuerit oī
potētis volūtas. Et de h̄ diffuſi9 dixi in ſermone de miraclis in. q.
Vtꝝ potēcia dei in miraclā faciēdo ſit ꝯtraria nature. Iō ſufficit nūc
ꝯcludere ꝙ deus p̄ot omne īpoſſibile ſcdȝ limitacōȝ nature q2 poten=
cia dei nō eſt limitata ſȝ infinita. Et iō ſupra naturā. Secundo p̄ot de
us quodlibet impoſſibile ꝑ limitacōȝ nr̄e intelligencie q2 potēcia ei9
ſupat noſtrā intelligēciā. Iō baſilius dicit ꝛ Hilarius. Plura poteſt
deus facere ꝙ̄ intellect9 poſſit intelligere. Qd paulus eciam ad Eph
iii. ꝯfirmat. d. Potēs eſt omnia facere ſuperabundanter quam peti=
mus aut intelligimus. Impoſſibile vero tercio modo non poteſt de9
quia illud facere eſt nichil facere. ꝛ ideo cum preteritum nichil ſit de=
us non poteſt facere preteritum non fuiſſe preteritum. Impoſſibile
eciam quarto modo non poteſt deus quia illud eſſet poſſe inordina=
ta contra ordinem ſapiencie ſue. et quoniam deus ſic eſt omnipotens
vt nichil poſſit niſi quod ſuam potenciam decet et non deordinat
ſapienciam. Ideo hec impoſſibilia non poteſt. ¶ Tercio inſtatur

ꝙ deus non ſit ōpꝰs qꝛ ī eo nichil ē defectibile. Si potencia eſſet ī deo tunc eſſet aliqḋ impfectū qꝛ ſcḋm Ar. ix. meta. Qualibet potencia meliorḣ eſt eiꝰ actus. Nam forma melior ē materia et actio ꝗ̄ potencia actiua. Eſt eī finis eiꝰ. Sed nichil ē meliꝰ eo qḋ ē in deo. gͦ nulla potencia ſibi erit attribuēda. Ad h̄ reſpōdet. Tho. pte. i. q. xxv. Qḋ duplex ē potencia. Actiua. ſ. ⁊ paſſiua. Prima eſt principiū agendi in aliud. Scḋa ē principiū paciēdi ab alio vt pꝫ. v. Meta. Potencia paſſiua nō ē in deo ſꝫ actiua tm̄ eo ꝙ ſibi maxie ꝯpetit eſſe principiū actiuū ⁊ nullomō pati. Jō ad auctoritatē. ar. dicendū ē ꝙ qn̄ actꝰ aliud eſt a potēcia oꝑtet ꝙ actus ſit nobilior potencia. Sꝫ actio dei nō eſt aliud a potēcia eiꝰ ſꝫ ē vtrūqꝫ eſſencia diuina qꝛ ſcḋm augu. li. ḋ fide ad petrū. Quicqḋ ē in deo ē ip̄e deus. Cōuenit igit̄ oīpotencia ipſi deo ſcḋm fidei ſancte ⁊ ſcripturaꝝ ſacraꝝ dogmata. Et ideo inſtācie ꝓtacte cū iā ſint ſolute ei ꝑiudicare nō poſſint.

¶ Qualit̄ oīpotēcia dei ē incōicabilis ⁊ tn̄ ab illa ḋpendet omīs alia potēcia ⁊ ip̄a nunꝗ̄ deficiet ſꝫ durabit ineternū. ¶ Caplm̄. ii.

SEcundū miſteriū ꝯtēplandū de potencia dei ḋr qualitas. Jn quo notabunt̄ tres eius qualitates ſeu ꝯdiciones. Prima ḋr incōicabilitas. Secūda principalitas. Tercia ḋr durabilitas. Prima qualitas ſeu ꝯdicio potencie dei ḋr. Jncōicabilitas. Nam licꝫ deus mlt̄a dederit tam angelis ꝗ̄ hoībus tn̄ nunꝗ̄ cōicauit omnipotenciam ſuam. Nam vt dicit. d. Boñ. di. xiiii. tercii li. Omnipotencia cōmunicari nō pōt alicui creature qꝛ omnis creatura eoipo ꝙ ex nichilo eſt deficit a ſua ſtabilitate vnde nō exiſtit per ſeipſā. deficit a ſūma ſimplicitate vnde non agit ꝑ ſe totam. deficit a ſumma immenſitate vnde diſtare poteſt ipſa v̄tus a ſubſtancia. et qm̄ ꝑ ſe nō ſubſiſtit nec in ſe niſi ſuſtentet̄ a diuina potencia qm̄ nō poteſt ſeipſam ſuſtinere ideo impoſſibile eſt ipſam eſſe omnipotentem. Rurſus qm̄ ex ſeipſa tota non agit non poteſt in totam rei ſubſtanciam et ideo non poteſt eſſe oīps cum nō poſſit totū ꝓducere. Poſtremo qꝛ v̄tus eius diſtat a ſubſtancia tm̄ pōt elongari ꝙ oīno deficiet vn̄ nō pōt in oīa. Sicut ergo ſoli deo conuenit ſūma ſtabilitas ſūma ſimplicitas ſumma immēſitas ſic eciā omnipotencia que neceſſario requirit hec tria. Sed dubiū eſt de anima xp̄i an ei cōicata fuerit omnipotencia qm̄ videretur ꝙ ſic ex verbis eius Math. vlt̄. Data eſt inquit michi omnis poteſtas in celo ⁊ in terra. Vbi glo. hoc non de coeterna patris deitate ſꝫ de aſſūmpta dicitur humanitate. Et iterum glo. ſuper illud Luce. i. Hic erit magnus. d. Non ꝙ ante partum virginis magnus non fuerit ſed quia potenciam quam dei filius naturaliter habet homo ex tempore erat accepturus. Verumtamen Ric de media villis in. iii. di. xiiii. concordans cum Bona. ceteriſqꝫ theologis dicit. ¶ Quod anima chriſti non eſt omnipotens quia omnipotencia includit actiuam potenciam infinitam intenſiue. Jn anima autem xp̄i cum ſit creatu-

ta non eſt nec eſſe pōt actiuā potencia infinita intenſiue qꝛ cū vnūquodqꝫ agat ſcdm ꝙ ē in actu ⁊ paciat̄ inq̄ntū ē potēcia q̄ntum res hꝫ de actiua potencia tm̄ habet de actualite. Ergo potencia actiua infinita includit actualitatem infinitam in hn̄te illam potenciam. actualitas autem infinita in nulla creatura eſſe poteſt qꝛ oīs actualitas creature cū paſſibilitate ꝑmixta eſt. poſſum9 tn̄ dr̄e ꝙ anime chriſti cōicata ſit oīpotencia eo mō quo cōicatur ei nomē ⁊ exn̄cia deitatis h̄ ē ꝑ cōicacōꝫ idiomatū qꝛ ortū hꝫ ex ꝑſonali vnione. Sicut em̄ poſſum9 dr̄e ꝙ hō eſt de9 ita poſſum9 dr̄e ꝙ hō ē oīps. Et ſic intelligunt̄ glo. ſupius allegate ſcdm. ſ. illū mod loq̄ndi quo idiomata cōicātur. Scda ꝯdicō ſeu q̄litas potēcie dei dr̄ principalitas. Ipſa etenīꝫ vna ſola principalis ⁊ ſingularis ē potencia que a nullo dependet a qua ſunt oēs alie. Vn̄ xp̄s in euāgelio Jo. xix. dixit pilato. Non haberes in me poteſtatem niſi tibi eſſet datū deſuꝑ. Et Paulus ro. xiii. Nō ē inq̄t poteſtas niſi a deo. Que verba ponunt̄. xxiii. q. i. c. Quid culpatur. Jō nichil pōt creatura niſi qd deus iubet vl' ſinit Et tādiu potuer̄t hoīes ⁊ poter̄t dn̄ari q̄diu ſibi placuerit. ¶ Tercia ꝯdicio diuine potēcie dr̄ durabilitas. Ipſa q̄dēꝫ ē q̄ ſꝑ durabit et non deficiet. Vn̄ Daniel. vii. Poteſtas ei9 poteſtas etn̄a q̄ non auferet̄ ⁊ regnū ei9 qd nō corrūpet̄. Et reuera ita eſt qn̄ oīa regna mūdi q̄ potentiſſima olim fuere ad nichilū deuenere de q̄bꝫ lacius dicem9 cū tractabimus de ꝯtemptu mundi.

¶ Qd potēcia dei ꝯgnoſci pōt ꝑ creacionē ⁊ ꝯſeruacionē reꝝ ac ꝑ pūicōeꝫ oīm maloꝝ tā angeloꝝ q̄ hoīm. ¶ Capl'm. iii.

Terciū miſteriū ꝯtēplandū de potēcia dei dicit̄ claritas. Nam licet ſit infinita tn̄ magnitudo ei9 in triplici effectu nobis d'claratur. ꝑmus dicit̄ creacionis. ſcds conſeruacōis. tercius puniciōis. ¶ Primus effect9 in quo declarat̄ nobis potēcie dei magnitudo dr̄ creacōis. Nam totū hūc mūdū ꝯſtat ei9 v̄tute eē factū. Ipſe eī de9 potēcia ſua cūcta creauit de nichilo ī quo admirari cogimur ineffabilē potenciā ei9. Nā ſi oēs ph̄i viri docti oēs hui9 ſcl'i ſapientes oēs deniqꝫ reges ⁊ principes terre quoquot fuerūt vſqꝫ in hanc horā ⁊ quot ſunt eciaꝫ ⁊ quot erūt vſqꝫ ad ꝯſumacōeꝫ mūdi ꝯgregarent̄ iſimi' ⁊ deliberarēt ſiue ꝯtenderēt d' nouo in eē ꝑducere vnum minim floſculū cāpi aut minimū vermiculū t'reē vl' piſciculū aque aut auiculā celi ꝑfecto laborarēt inuanū Et q̄s ē q̄ creauit oīa q̄ fūdauit t'ram q̄ mari eā circūdedit q̄ ꝯdidit celos ſolē ⁊ lunā ⁊ cūcta ſidera q̄ ſūt in eis q̄ āgelos ⁊ hoīes fecit ad beatitudinē ordinatos. Nēpe dei potencia. O magne deus tibi nō īmerito loquitur Dauid in pſal. d. Potēs es tu ⁊ veritas tua in circuitu tuo. Tu dn̄aris poteſtati maris motum autē fluctuū eius tu mitigas. Tui ſunt celi ⁊ tua ē terra orbem terre ⁊ plenitudinem eius tu fundaſti aquilonem ⁊ mare tu creaſti. ¶ Secundus effectus in quo relucet potencia dei dicitur cōſeruacio. Nam vt inquit Gregorius. Cuncta in nichilum tenderent

niſi manus eẽ dons oſeruaret. Que verba ponunt̃ in textu a mgr̃o
di.xxxvii.ſcdi li. Et ſicut creaturas in eſſe oſeruat ita cũ vult illarum
ꝓprietas inmutat. Jp̃a equidem potencia dei diuiſit mare rubꝫ in di-
uiſiones. Exodi.xiiii.c. Jp̃a fuit q̃ tot ſigna oñdit populo iudaico in d
deſerto vt pꝫ. Exodi in caplis ſeq̃ntibus. Jp̃a tparuit ignem vt nõ v-
reret pueros poſitos in fornace babilonis. Daniel.iii.c. Jp̃a deniqꝫ ſu-
perna potencia dei quoſcũqꝫ miraculoſos effectus ſupnat̃alr ẽ opa
ta. ¶ Terci9 effectus in quo declarat̃ nobis magnitudo diuine potẽ
cie di pũicio. Puniuit ſp eãdem qñ voluit de9 oẽs inimicos ſuos et
nullus vnq̃ inuent9 ẽ q̃ valuerit ſe ab illo defendere Nõ angeli non
hoĩes q̃ oſidebãt ⁊ gl̃iabant̃ i v̄tute ſua. Et q̃s angelos malos de ce-
lo empireo ⁊ de illa delicioſa habitacione p̃uatos oĩ beatitudie exire
fecit. Potencia dei. Quis a terreſtri padiſo primos hoĩes q̃ impabãt
auibus celi piſcibus maris et beſtiis terre ad hãc vallẽ lacriarũ eie-
cit. Potẽcia dei. Quis gigãtes potentiſſimos ⁊ robuſtos ſubmerſit in
aq̃s diluuii. Potẽcia dei. Quis tot reges ⁊ tyrãnos tot malos homi-
nes crudeles ⁊ impios quot mũdo ſepius fuere vt Senacherib Pha-
rao holofernes Anthiocus Nero Domicianus Julianus Anthoni9
Seuerus ceſar pompeius Hãnibal ⁊ reliquos extermĩauit de terra.
Potencia dei. Quis oẽs hoĩes mũdi ſtare cogit ante tribunal iudican
tis rõnem de ſuis opibus reddituros. Potencia dei. O miſeri morta-
les O vermiculi. O p̄ſumptuoſi peccatores. An oſiditis in viribus ve
ſtris. an ignoratis q̃ magna ſit potencia dei noſtri. Et cur illũ cõtem
nitis. Cur eius p̄ceptis nõ obeditis. Cur monitis nõ acq̃eſcitis. Cur a
peccatis q̃ ſibi diſplicent nõ abſtinetis Humiliami inq̃t Petrus.i.epl̃a
i.c. ſub potenti manu dei vt vos exaltet q̃m q̃ ſe hũiliat exaltabit̃ et q̃
ſe exaltat hũiliabit̃. Ergo vt finis ſit huius ſermonis id agere vnuſ-
quiſqꝫ debet vt oſiderata potencia dei reuertat̃ ad pniam et cũ plebe
collaudet illũ q̃ patus ẽ penitentibus liberaliter indulgere cõcedens
h grãm et in futuro gl̃iam. Jn qua vi. et reg. d. p infinita ſecula ſe-
culorum. amen.

¶ Feria ſcda p9 dñicã in quinq̃geſima. De timore dei. q̃ ẽ efficaciſ-
ſima medicina ad ouertend pctõres ad pñiaꝫ. ¶ Sermo.xvi.

Omnis plebs vt vidit dedit laudẽ deo Luce.xviii. hec ver
ba ſcribunt̃. Que dicta ſũt in p̄cedentibus mouere debent
oĩm hoĩm corda ad deũ oĩpotentẽ vt illum timeant et ve
reant̃. Qm̃ aũt pauciſſimi ſũt q̃ eius timorem hũt ſanctuꝫ
hẽant idcirco in h ſermone de ip̃o erimus tractaturi. Jp̃e etenim de-
um optĩe laudat q̃ eum vt decet timet ac colit. Nã vbi timor ẽ ibi et
fuga mali ſiue peccati qꝛ vt dicit augu. ſup. x.c. Jo. Timor ẽ fuga ma
li ſp̃ualis ne pdat homo qd amat. Vt igitur plenã de ip̃o habeamus
noticiam tria principalia miſteria ꝓponimus declaranda.
Primum dicitur racio.
¶ Scdm diſtinctio. ¶ Cur deus q̃ ſũme bon9 ẽ ac tot9 ſuauis et dulcis

Tercium ductacio· timeri debeat et poſſit a nobis· Capitulum·i·

Primū miſteriū declarandū dī rō in quo diſputandū eſt cur de
us timeri debeat·Nā videt quibuſdā id nullo pacto cōueni-
re eo q obiectū timoris eſt malū·Vñ ar·ii·rethoꝝ·Illa inqt ti
memus ex qbꝫ nobis mala ꝓueniūt · Sꝫ deus ē ſummū bonū a quo
nō egrediunt niſi bona ſcdm Dyoniſiū in li·d diuinis noībꝫ·Ergo de
us nō poteſt eē timoris obiectū et ꝑcōſeqns nō erit timendus·Sꝫ in cō
trariū ē oīs ſcriptura q vt deū timeamus āpliſſime cōmendat et cla
mat·Vñ Deutro·iiii·dei viuentis h ſūt vba ad Moyſen ·Cōgrega
ad me pplm vt audiat ſermōes meos ⁊ diſcat timere me oī tpe· Et
ibid·vi·c·Dñm deū tuū timebis ⁊ illi ſoli ſeruies·Et Joſue·xxiiii·
Timete deū ⁊ ſeruite illi corde pfecto· Et·i·re·xii · Timete dñm et
ſeruite illi ſoli in vitate · Et thobie·iiii· Multa bona habebimus ſi
timuerimus deū·Et Judith·xvi·Qui timēt te magni erit apud te per
oia·Et Dauid pſal·ii·Seruite dño in timore·Et pſal·v·Adorabo ad
tē plū ſanctū tuū in timore tuo·Et pſal·cxviii· Confige timore tuo
carnes meas·Et ſapiēs eccl·i· Timor dñi glia ⁊ gliacio ⁊ leticia et
corona exultacionis·Et ibidē · Timenti deū bñ erit inextremis ⁊ in
die defunctionis ſue bñdicet·Et iterꝫ ibi·Jniciū ſapie timor dñi·
Et·ii·c·Fili ad ſeruitutē dei ſta in iuſticia ⁊ timore·Et c·x·Glia diui-
tum honoratoꝝ et pauperū timor dei eſt· Et·xix ·Da locum timori
altiſſimi quia omnis ſapiēcia timor dñi· Et·xxiii·nichil meli9 quam
timor dei·Et·xxv·Beatus vir cui datum eſt habere timorem dñi·
Et puer·xiiii·Timor dñi fons vite vt declinet qs a ruina mortis Et
xxiiii·Time deū fili mi et regem·Et malachie·i· Si ego dñs vbi ti-
mor meus·Et nee·v·Quare non ambulatis in timore dñi·Et hiere·x·
Non eſt ſimilis tui dñe magnus tu ⁊ magnū nomen tuum in forti-
tudine·quis non timebit te o rex gencium· Et michee·vi· Salus erit
omnibus timentibus nomen tuum·Et·ii·Cor·v·Scientes timorē dñi
hominibus ſuademus·et xps math·x·Eum timere qui habet pote-
ſtatem corpus ⁊ animam ꝑdere in gehennā·et ꝓpter h oīa Jo·apoc·
xiiii·ait·Vidi alterꝫ angelū volantē p mediū celum habentē euan-
gelium eternum vt euangelizaret ſedentibus ſuper terram et ſup om
nem gentē tribū et linguā ⁊ pplm dicens magna voce·Timete deū
⁊ date illi gliam ⁊ honorem·Ex his auctoritatibus apparet q deus
eſt timend9·⁊ p ſolōne obiectiōis facte notādū eſt Tho·ii·ii·q·xix·
Qd timor duplex obiectū hře pōt·Quoꝝ vnū ē ipſum malum qd ho-
mo refugit·aliud autem eſt illud a quo malū ꝓuenire poteſt·Primo
mō deus qui eſt ipa bonitas obiectū timoris eſſe non pōt·Scdo aūt mo
do poteſt eſſe obiectū timoris inquantum timor ab ipo vel p ſpacionē
ad ipm nobis pōt aliqd malū imminere·ab ipo quidem pōt imminere
malū pene quod ñ eſt ſimpliciter malū ſed ſecundū quid·Bonū autē
ſimpliciter cū bonum dicat in ordine ad finem·malum aūt importat
huius ordinis priuacionem·Illud autem eſt malū ſimplr qd excludit

ordinē a fine vltimo qđ ē malū culpe·malū autē pene eſt quidem malū inquātū puat aliqđ pticulariē·Eſt tñ bonū ſimpliciter inquātū depēdet ab ordine vlti finis·Per operacōes aūt ad deū pōt nobis malum culpe puenire ſi ab eo ſeparemur·Jđ dīe poſſum9 q̄ triplici rōne de9 merito ſit timēdus a nobis ⁊ ab oībꝫ hoībꝫ·Pmo rōne ſepacōis·Secūdo rōne flagellacōis·Tercio rōne dānacōis· ❡Primo timēdus ē de9 rōne ſepacōis q2 licet ipe ſit bon9 grāde tñ malū ē ipi aīe cū pp ter ſuā culpā ab illo ſepaȓ·magis etenim malum eſt p culpā ſeparī a deo q̄ ſine illa oēs attrociſſiās penas ſuſtinere· Vñ Anſel·in li·de ſilitudibꝫ ait·Si h cernerē peccati pudorē ⁊ ibi inferni horrorē ⁊ neceſſario vni eoꝝ haberē immergi p9 me in infernū mergerem q̄ in me peccatū dimitterē·mallē ei purus ⁊ innocēs gehennā intrare q̄ ſorde pollutus ⁊ ſorde indut9 celeſtia regna tenere·h ille·Et nimiruꝫ ita ē q̄ oē dānū incōpabile ē ſepacōi ab ipo deo·Qđ ōſiderās Dauid p9 omiſſionē peccati dicebat· Fuerūt michi lacrīe mee panes die ac nocte dū dr michi quottidie vbi ē deus tu9· Cōgnoſcebat ſe q̄ppe a deo ſepatū ⁊ dolebat ōſiderabat dānū ⁊ triſtabaȓ·Audiebat ſuā ōſciēciā ſibi dñtez·Vbi ē deus·Vbi fons oīs boni·Vbi qui te creauit vt ſui pticipē in eterna glīa facerꝫ·Et tūc amariſſime flebat·Heu me q2 pdidi illū pdidi inq̄ qñ p peccatū ab illo diſceſſi ⁊ me ſponte ſua grā puaui·O flendū malū·O dolendū dānum pdidiſſe deum·O peccatrix·O vana creatura·Cur peccare non times qñ certiſſima eē potes p peccatum puari deo·Times pdere tpalia hec ⁊ caduca bona cur nō times pdere deum celi·Timēdus itaqꝫ eſt vt dictum ē deus ne p peccatū aīa ſepeȓ ab illo· ❡Scđo timēdus ē de9 rōe flagellacōnis Jpe eq̄dem ē qui ⁊ ſepe ⁊ mltiplicīȓ pp̄ter peccata pctōres flagellat·multa inq̄t pſal·flagella pctōris·Ab illis aūt nullus vt in ſuperiori ſermone tractatū ē ſe defendere valet·Nō valuit ſe defendere·Senacherib cū centū octagītaquīqꝫ milibus armatoꝝ qñ vna nocte angelus dñi oēs illos interemit ⁊ filii ipi9·Senacherib iudicō dei pcuſſerūt eū gladio et interfecerīt in tēplo vt dr·iiii·Re·xix·c·Nō valuit ſe defendere Antiochus cū omni potētatu ſuo quē ſupbia repletū ignē ſpirantem in iudeos manus dei horribili plaga pcuſſit ⁊ de curru cecidit·Jſqꝫ qui ſibi videbaȓ eciam fluctibus maris impare ſupra hūanū mođ ſupbia repletus ⁊ mōciū altitudies in ſtatera appendere hūiliatus ad t̄rā in geſtatorio portabaȓ manifeſtā dei v̄tutē in ſemetipſo oteſtās ita vt de corpe impii vermes ſcaturirent ac viuētes in doloribus carnes eius effluerēt odore eciam illius ac fetore exercitus grauareȓ·Et qui pauloañ ſidera celi tangere arbitrabatur eum nemo poterat pp̄ intoleranciā fetoris portare·Jn doloribꝫ eciā ſuis dicebat·Juſtum eſt ſubditum eſſe deo⁊ mortalem non paria ſentire de deo·Jgitur homicida ⁊ blaſphemus peſſime percuſſus ⁊ vt ipſe alios tractauerat peregre in montibꝫ miſerabili obitu vita defunctus eſt vt habetur·ii·machabeorum·ix·Non valuit ſe defendere

9tra deum Herodes agrippa cum ſui 9 deliciis de quo refert Euſe-
bius in ·ii· eccl' hyſtorie li· et Joſephus ·ix· li· Antiqtatum Qd cum re
gnaſſet tribus ānis in impio iudeoꝝ venit Ceſariam ciuitatem q̄ pri
us turris ſtracionis appellabat̄ vbi in honorem Ceſaris ſpectacula
oīb; edidit· Ad quā ciuitatē maxia nobilium ciuiumq; mltitudo cō-
uenerat· Scda vero ſpectaculoꝝ die indut9 veſte fulgenti mirabilr
auro et argēto 9texta incipiēte die pcedit ad theatꝝ vbi cum p̄mos
ſolis radios argētee veſtis gremio ſuſcepiſſet repcuſſio ſplēdoris du-
plicatā ſpectantibus lucē fulgor metalli vibrātis effudit ita vt intuē-
tibus pſtringeret aciem terroris aſpectus· Et per hoc plus aliqd de
eo q̄ humana natura ē artifex arrogācia mentiret̄· Illico ergo adu-
lantis vulgi 9crepāt voces honorē ſonātes hinc atq; illinc deum ac-
clamāt· Poſt paululū vero mortifera corde paſſionē ſuſcipiens et ve
hementer vteri dolore pcuſſus cū feſtinacōe a ſuis ad regalia porta
tur quos ipē reſpiciēs dicebat Heu ego vt deus ducor ad mortem·
Poſt quinq; vō dies nio vētris dolore 9fectus vita p̄uatus ē Quid
dicā de herode aſcolonita· Quid de Dioclitano et Maximiano Quid
de domiciano· Quid de herode· Quid deniq; de oīb; p̄ſūptuoſis et ar
rogātibus pctōribus quos dei manus hūiliauit· Longum certe eſſ;
ſingloꝝ exēpla recēſere· Jdcirco nullus in ſeipō 9fidere debet nō in
deliciis nō in pulcritudine nō in fortitudie nō in dominio nō vtiq;
in quocūq; tpali pſidio· Ab oīb; timēd9 ē de9 qi pōt oēs eciā tpali-
ter aſpera diſciplina caſtigare ¶ Tercia rō q̄re timēd9 ē deus dr dā
nacionis· Jpē nāq; vt diximus in ſupioribȝ dānabit iniquos eternis
ignib; cruciādos et licet dānacio iniquoꝝ mala ſit eis quos affligit
veꝝ tñ bona ē inq̄ntū puenit a iuſticia dei ordinata ad malos puni-
endos · idō vt rōes p̄tacte bene 9cludūt deus merito ē a nobis timen-
dus·

¶ De mltiplici timore et ſufficiēcia ei9 et qualr pōt hō in timore defi-
cere aut pficere peccare vl' mereri. Caplm ·ii·

SEcūdū miſteriū 9clandū dr diſtinctio· Vt ei colligit̄ ex dictis
Mgri in ·iii· di· xxxiiii· triplex timor pōt diſtingui Prim9 dr
natal'· Scds vicioſus· Tercius dr v̄tuoſus ¶ Prim9 timor
dr natural' q̄ orit̄ ab ipa natura quo q̄lib; timet natalr q̄libet 9traria
atq; nociua· Qui timor nō ē meritori9 nec demeritori9 Hic timor fu
it in xpo de quo dr math· xxvi· Cepit Jheſus pauere et tedere et me-
ſtus eſſe Scds timor dr vicioſus q̄ naſcit̄ a 9cupia· Et h̄ dupliciter
qr aut a 9cupia ſui aut a cōcupiſcēcia ſuoꝝ· ſi a concupiſcēcia ſui dr
timor hūanus· Si a concupiſcēcia ſuoꝝ vocatur timor mundanus·
Timor humanus eſt cū aliqs timet plus debito corpi ſuo· Hic ph-
bet̄ math· x· ex verbo xpi dñtis· Nolite timere eos q̄ occidūt corpus
et Jo· xii· q̄ amat aiā ſuam pdet eā· et ſumit̄ ibi anima p vita ſicut e-
ciā ſumit̄ math· ii· Jo· x· et in pleriſq; ſcripture ſacre locis· p h̄ timere co-
hibēdo· d· Jo· criſo· xi· q· iii· c· nolite ti· Nolite timere eos qui occi...

corpus ne forte ꝑpter timorem mortis nō libere dicatis que audiſtis Jō nō excuſant q̄ veritatē quā p̄dicare tenent tacent timore deuicti · Nō excuſat Petrus q̄ tali timore negauit dn̄m xp̄m · Nō excuſant deniq̨ q̄ peccāt ꝑp ex timorē alicuius pſonal' nocumēti qꝛ vt · d · aug · i · li · de ci · dei ⁊ ponit · xxxii · q · v · c · Jta ne Pocius debet q̄s q̄libet mala tolerare q̄ꝫ malo ꝯſentire · Et de hoc di · xxxi · q · ii · c · Lotarius · Nec eciā occiſores copis ſunt timēdi ꝯtra iuſticiā hoīes impellentes · Sūt de hoc exēpla martirꝝ ⁊ virginū alioꝝq̨ amicorum dei qui pocius mori elegerūt q̄ꝫ negare xp̄m aut facere ꝯtra bonos mores Sic Suſanna paſſa eſt pocius fl'o criminata accuſari ꝯdēnariq̨ ad mortem q̄ꝫ libidinoſis ſenibus in adulterio ꝯſentire vt habet Daniel' xiii · c · Sic ſancta illa vidua tp̄e Antiochi p̄elegit cū ſeptem filiis quos ipſa ad martiriū monuit et induxit crudel'r vitā finire q̄ꝫ contra legeꝫ carnes māducare porcinas · Sic Katerina ſic Lucia ſic Cecilia ſic agnes ſic reliq̨ue tandē v̄gines magis elegerūt ad mortem tendere q̄ꝫ a ſuo ſponſo xp̄o viuētes diſcedere · O neq̄ꝫ ⁊ ſubdola excuſacio eorum qui mortal'r peccāt aſſerentes id facere ꝑpt hūanū timorē · Nūq̄d cuꝫ dei adiutorio nō pōt a volentibꝫ ſuperari · eiuſdē q̄ppe nature cuius et nos ſum⁹ fuerūt ſancti et ſācte in q̄bus hūan⁹ timor locū nō habuit eſt alius timor q̄ di mūdan⁹ q̄ naſcit̄ a ꝯcupiā ſuoꝝ · et eſt qn̄ aliq̄s nimis timet de rebus ſuis quo fit vt magis q̄s velit ꝑdere deum q̄ꝫ h' mundialia bona · Jſte timor fuit in iudeis cum occiderūt xp̄m · Dicebāt enim vt ſcribit̄ Jo · xii · Si dimittimus eum ſic omnes credēt in eū ⁊ veniēt romani et tollent locū nr̄m et gentem · Tercius timor di virtuoſus qui naſcit̄ a gracia ⁊ ſi a gracia gratis data di timor ſeruilis Si a gr̄a inchoata di timor inicialis · Si a gr̄a ꝯſumata di timor filialis · Timor ſeruilis eſt vt ait augu · cū ꝑpter timorem gehenne hō abſtinet a peccato · ⁊ de hoc timore dicit dn̄s · Bona · di · xxxiiii · tercii li · Qd ē donū ſpūſſancti qꝛ vt · d · augu · quē allegat Mgr̄ in l'ra Bonus eſt timor ſeruil' ⁊ vtilis ꝑ quē fit paulatim ꝯſuetudo iuſticie · Jnſup ſicut donū dei ē noſce ſiue credere penas futuras ꝑ eo q̄ eſt ibi quedā cordis illūiacio et directio ſic donū dei eſt illas penas eternas refugere et timere ꝑ eo q̄ ex tali dono eſt quedā cordis illumina cio et fluxus ꝯcupiſcencialis reſtrictio ⁊ in hoc quedam rectificacio ſed poſſet aliq̄s ꝯtra hoc obicere ſic omne donū ſp̄ūs · ſ · pōt ſtare cuꝫ ſpiritu ſancto qꝛ · ſ · ſ · nō repugnat ſuis donis · ſed qn̄ · ſ · ſ · infunditur tunc timor ſeruilis expellit̄ ſicut dicit augu · quem Mgr̄ allegat in textu · g° timor ſeruilis nō eſt donum · ſ · ſ · R̄n̄det · d · Bona · Qd dona · ſ · ſ · ſunt in m'tiplici dr̄a Qddā nāq̨ donū eſt a ſpū · ſ · ſ; nō cū · ſ · ſ · qꝛ p̄parat ad ſpūm ſalutis et tale donū eſt timor ſeruilis · Quoddam donum eſt a ſpū · ſ · ⁊ cū · ſ · ſ · qꝛ ꝑ ip̄m conſecrat̄ habitaculum · ſ · ſ · ſicut eſt donum caritatis · Quoddā vero eſt donū qd eſt a ſpū · ſ · ⁊ aliquando cum · ſ · ſ · aliqn̄ ſine · ſ · ſ · ſicut donum quod eſt ad · ſ · ſ · manifeſtacionē et eſt ordinatum non ſolum ad ꝑpriam ſed eciam ad alienam vtilitatem ſicut

donum ꝓphie et donum ſciencie que aliqñ in bonis aliqñ in malis
reꝑiri hñt·Cũ ergo dr ꝙ donũ·ſ·ſ·ↄpatr̃ ſecũ·ſ·ſ·dicendum ꝙ iſtud
hʒ inſtanciam in ſcdo dono qđ ordinat̃ ad habitacionẽ ſpũi·ſ·ꝑparan
dñ·Eſt alius timor ꝓueniens a grã incohoata qui dr inicialis qui eſt
cũ ꝑfecta caritate qꝛ ꝑ hũc timorẽ timet puniri aliqs ⁊ timet a deo
ſeꝑari quẽ iam amat ſʒ timor ſeꝑacionis principalior eſt·aliꝰ eſt ti
mor filialis q̃ eſt cũ caritate ꝑfecta quo quis cauet offenſam pr̃is ce
leſtis ſicut bonꝰ filiꝰ eciã ſi ſciret ex illa offenſa nichil mali ſibi acci
dere·Sʒ vtinã hõies mũdano ⁊ hũano timore poſtpoſito modicũ de
illo ſeruili timore tenerẽt·Sed ve mũdo a ſcãdalis qꝛ nõ eſt timor dei
añ oclos hoĩm nõ filial' nõ inicial' nõ vtiqʒ ſeruilis·ꝑpetrant q̃ppe
mala letãtes ⁊ gl'iantes ridẽtes ⁊ ꝑuipendẽtes terribilia iudicia dei
Quis aiũt hodie populi pctõreſ poterit nos offẽdere·qđ nobis mali
aut nocumẽti põt euenire·Et ſi qñ audiunt pctõres ↄminantẽ iram
⁊ indignacionem dei videt̃ eis audire inſomniũ aut fabulã·O fatui=
tas repħẽſibilis·O p̃ſumpcio deteſtabilis nõ timere deũ·Nã in dilu
uio ꝑiere gigãtes eo ꝙ deũ timere noluerũt·

De vſu timoris q̃ eſt in patria qui dr timor reuerencialis·

Caplm·iiii

TErciũ miſteriũ dcl'andũ dr duracio·Videnđ nãqʒ eſt ſi ĩ pa
tria vbi ſancti viuũt in ꝑpetua pace q̃ete ſecuritate ⁊ leticia
erit aliqs timor dei·Et h̃ ꝓpter verba ꝓphẽ·d·Timor dñi
ſanctꝰ ꝑmanet in·ſ·ſ·Et omiſſis obiectiõibus audiẽda ẽ ſñia·d·Bo=
na·q̃ p̃tacta·xxiiii·di·tercii li·dicit ꝙ timoris ẽ facere tria vʒ·Penaʒ
vt fugiat·Offẽſionẽ vt ipaʒ caueat·Maieſtatẽ ſummã vt illi ſubiace
at exhibeat debitã reuerenciã·⁊ ſcđm h̃ triplex ẽ domi tioris differẽ
cia·Vnus timor eſt q̃ principalr̃ reſpicit penã ⁊ iſte ẽ ſeruilis vt ſupe
rius dictum ẽ·Alius vero q̃ vnũ oclm hʒ ad penam ſed tñ principa
liorẽ hʒ ad offenſam vitandã Et h̃ eſt inicial'·Tercius aũt q̃ vnum
ocl'm habet reſpectu offenſe vitande aliũ reſpectu reuerencie exhibẽ
de·Et h̃ ẽ filialis·Cuius ⁊ ſi vſus ſit in refugiẽdo vt ſeꝑaretur a deo
excellencior tñ ⁊ magis p̃cipuꝰ vſus eſt in reuerendo deũ ⁊ ĩ reſiliẽ
do a ſũma maieſtate ꝑ ꝓp̃am prauitatẽ·⁊ h̃ q̃dem vſus fuit in xp̃o ⁊
quo dr pſa·xi·Req̃eſcet ſuꝑ eũ ſpũs timoris dñi·Et eſt in ſanctis an=
gelis ⁊ erit in oibʒ beatis q̃ eciam noiari põt timor reuerẽcial' ⁊ q̃n=
tum ad iſtũ oclm ⁊ vſum manet donũ timoris in pr̃ia·Quãtũ v̄o ad
alios inferiores tollit̃ qꝛ iſti ↄpetũt ei ſcđm ſtatum imꝑfectionis·qꝛ
vero remanet ei vſus p̃rincipalis hĩc ẽ ꝙ nõ dr euacuari ſed magis
ꝑfici ⁊ ſaluari h̃ Bona·gº vt inq̃t pſal·Btũs vir q̃ timet dñm quia ti
mor dñi expellit peccatũ Eccl'·i·c·⁊ q̃ timent dñm p̃parabũt corda ſu
a ⁊ in ↄſpectu illiꝰ ſanctificabũt aĩas ſuas eccl'·ii·c·⁊ q̃ timet deũ fa=
ciet bona·eccl'·xv·c·⁊ vt Hiero·inq̃t in epl'is·Timor v̄tutum cuſtos
eſt ſecuritas ad lapſũ facilis·gº ꝓcuret vnuſquiſqʒ timere deũ vt ſic
illũ collaudet ⁊ bñdicat q̃ timentibus ſe largit̃ in pñti grãm ⁊ in fu=

turo gl̃iam in qua oẽs ſancti exhibebunt ei cũ gaudio timorem ⁊ reuerenciam p infinita ſecl'a ſecloꝝ. Amen.

Feria tercia p⁹ dñicã in quinquageſima. De ieiunio ad qḋ penitẽtes debent animari. Sermo. xvii.

Conuertimini ad me in toto corde vr̃o in ieiunio ⁊ fletu ⁊ plãctu. Dei viuentis ad pctõres verba ſunt iſta originali ter Joelis. ii. c. Prope iã eſt ſancte q̃dragesime deuotiſſimũ tp̃s in quo ſancta mr̃ eccl'ia cũctos fideles inducit ad penitẽciã hortaturq3 marie vt omiſſas culpas ieiunando abluant ⁊ expurgẽt. Verꝫtñ vt Hiero. d. ad Palma. ⁊ Ocea. Quoꝝ deus venter eſt cultũ nolũt amare ieiuniũ. Sunt nõnulli q̃ ieiunia ſpnũt ieiunare nolũt ır ridẽt ieiunãtes ⁊ qḋ his deterius eſt de ieiunio ſl'a p̃dicãt et loquũtur. aiũt eñ ad nichil forevtile ieiuniũ neq3 deo gratũ ſtomachũ affligere fame abſtinereq3 a cibis quos deus creauit ad vtendũ neq3 ſapientis ẽ aut boni viri eſſe dñt vt ſe fame macerãdo corpus velit p̃imere añ tp̃s. Quapropter in h' ſermone de ieiunii laudib3 v̾ba facere arbitrat⁹ ſũ p vtile ac neceſſariũ. Nã ad illud p os pp̃he Joelis ĩuitat nos. ſ. ſ. vt p3 in verbis p̃miſſis in themate. Jn q̃b3 ꝺ ieiunio tria myſteria pponim⁹ ꝯtẽplanda.

Primũ ꝺı diſtinctio. De multiplici ieiunio ⁊ qḋ ẽ ieiuniũ put eſt
Secundũ inſtitucio. p̃s pñie ſiue actus ſatiſfactionis.
Terciũ ꝯmendacio.

Capitulũ. i.

Primũ miſteriũ ꝯtẽplandũ ꝺ ieiunio ꝺı diſtinctio. Vt eñ põt colligi ex dictis alexan. in. iiii. voluĩe ſũme ⁊ rich. in. iiii. di. xv. t̃plex eſt ieiuniũ. Primũ ꝺı naĩale. Scd̃m generale. Terciũ ſpẽales. Primũ eſt ieiuniũ naĩale cũ q̃s non ꝯmedit ĩ nocte nec mane cũ ſtatı ſurgit ꝺ lecto nec in loco aut tp̃e quo edere nõ licet niſi vrgẽte neceſſitate. Tale ieiuniũ nõ ẽ meritoriũ q2 ĩ his q̃ inſũt a natura nec laudanẽ nec vitupanẽ vt p3 ex. ii. Ethi. Scd3 eſt ieiunium generale qñ. ſ. abſtiem⁹ a peccatis et offenſione dei. Et ꝺ h' inq̃t aug ſup io. et ponẽ ꝺ ꝯſe. di. v. c. Jeiuniũ magnũ ⁊ generale ẽ abſtinere ab iniq̃tatibus ⁊ ab illicitis voluptatib3 ſecl'i Et ꝺ hoc loq̃ẽ. Pi⁹ papa ꝺ ꝯſe. di. v. c. nichil. d. Nichil pdeſt hoĩ ieiunare ⁊ orare et alia bona religiõis agere niſi mẽs ab iniq̃tate ⁊ ab obtrectacionibus lingua cohibeaẽ. Glo. vo ſup dicto. c. in verbo pdeſt. dıcit ad vitam eternam vt de pe. di. ii. c. Opponiẽ. c. Si q̃s aũt. Tñ ⁊ nos declarauim⁹ ad q̃d valẽt bona opa in mortali pctõ facto. De ieiunio eciã iſto generali ambro. in omel'. di. lxxxvi. ſic loq̃ẽ. Quid pdeſt ieiunare viſceribus et luxuriari veſatibus abſtinere a cibis et errare peccatis. an putatis illũ ieiunare fr̃es q̃ p̃mo diluculo nõ ad eccleſiã vigilat non btõꝝ martirꝫ ſãcta loca q̃rit ſ3 ſurgens ꝯuocat ſeruulos diſpoĩt recia canes ꝯducit ſaltus ſiluaſq3 pluſtraẽ. De hoc ſiq̃dem ſic loq̃ẽ. Grego. in omel'. q̃dragesime. Jncaſſum caro atteriẽ ſi a prauis voluptatibus animus nõ refrenaẽ. Hiero. eciã de hoc ſic ſcribit. Tũc p̃clara ẽ apud

deum abſtinencia corporis cum anim9 ieiunat a viciis Tercium ē ieiunium ſpeciale qđ ſic Alex·diffinit in·iiii·ſumme·Jeiunium ē abſtinencia a cibo ⁊ potu ſecundū formam eccleſie intuitu ſatiſfaciēdi vel vitandi peccatum vł acqrēdi vitā ecnā·Ex qua diffinicōe hēt ꝙ materiale ī ieiunio ē abſtinere a cibo ⁊ potu ſecūdū formā eccłe·formale vero vt id bono aīo et recta intēcōe fiat·ppterea ieiunātes cuꝫ intēcōe corrupta ⁊ vicioſa ⁊ deprauata dānātur a xpo·q̄ ait Math·vi c·cū ieiunatis nolite fieri ſicut hypocrite triſtes extermināt·n· facies ſuas vt ap·ho·ie·Amē·d·vo·q·rec·m·ſuā Tu aūt cū ie·vnge·c·t· et f·t·la·ne vi·o·g·ſꝫ p·t·qui eſt in ab·⁊ p·t·qui vi·in abſ·red·t· Jeiuniū g° hypocritaꝝ īfructuoſū ē qꝛ deficit ī eo rō formalis virtuoſi ieiunii·Jeiunātes vō cū intēcōe recta ad reprimēda vicia carnis et ad ſatiſfaciendum deo virtuoſe facere ꝯprobantur qm̄ ſecūdū ·Tho·ii·ii·q·cxlvii·Abſtinēcia h mō ꝯſiderata ē ps ſubiectia tēporācie et habet racionem timoris·

De īſtitucione ieiunii quadrageſimalis et quatuor temporum alioꝝ qꝫ ieiuniorum· Capitulum·ii·

SEcundū miſteriū principale dr inſtitucio·Poſſumus ei diſtiguere triplex ieiuniū ab ecclia inſtitutū vꝫ·Primū dr quadrageſimale·Scdm tpale·Terciū pticulare· Primū eſt ieiuniū q̄dragesimale qđ ꝯgrue inſtitutū ē adhuc triplici rōe· Primo rōe tpis·Scđo numeri·Tercio termi·Prio q̄dem rōe temporis quadrageſimale ieiuniū eſt ꝯueniēter tpe veris inſtitutū·Primo rōe trāſgreſſionis pmoꝝ pntū q̄ peccarunt in vere ſcdm alex·in·ii·volūie ſūme·Et ſi dcēt vñ pbari poſſet ꝙ tps veris fuit illud in quo peccauit Adam·Ego rñdeo ꝙ h colligi pōt ex quadā hyſtoria q̄ memini me legiſſe·Rome in quodam yſidoꝛi ethimo·li·viii· exñti in bibliotheca de ara celi·Qđ iō dico qꝛ in aliis libris eiuſdem yſidori h nō viderim Dr g° ibi·Qđ poſt aſcenſionem dñi ſaluatoris apłi occupati in pdicacione euāgelii nichil de obſeruācia paſce qua·ſ·die celebrari deberet tradere potuerūt·Cum vero ipi ex h mūdo trāſiſſent p vniuerſū orbem diuerſa introducta fuere ieiunia ⁊ oīs Gallia vnū diem anni idest octauo kal·aprilis paſca tenebāt·Orientales vero ſicut hyſtoria·Euſebii·Ceſarieñ·narrat quocūqꝫ die menſis marcii luna·xiiii·veniſſet paſca celebrabāt· Jn italia autem alii plenos q̄dragīnta dies ieiunabāt·Alii viginti·alii dicebāt octo dies in q̄bus mūd9 ꝯcluditur ſibi ſufficere ieiunare·alii quia dñs q̄dragīnta dies ieiunaſſet alii q̄dragīnta horas abſtinere deberent·Cum hec tales obſeruaciones per ſinglas puincias tenerent Rome meroꝛ erat ſacerdotibus vt vbi erat vna fides diſſonarent ieiunia·Tunc papa victoꝛ Romane vrbis epiſcopus dixerit vt daret auctoritatem ad theophilum ceſarie paleſtine epm qꝛ tūc in ierlima eccleſia metropolis dicebatur vt inde paſcalis ordinacio pueniret vbi xps in carne fuiſſet verſatus· Accepta itaqꝫ auctoritate· Theophilus tantum op9 ſibi iniunctum conſiderans

non ſolū ſue patrie ſ; et aliaꝝ ꝓuinciaꝝ q̄ꝑ pl'es ep̄os et viros ſapiē-
tes ad ↄciliū ↄuocauit·Cūq; grādis illa multitudo eruditiſſimoꝝ
viroꝝ fuiſſet in vnū collecta ꝓtulit Theophil9 ep̄s auctoꝛitatē ad
ſe directā ⁊ qđ ſibi erat iniūctū patefecit·Tūc pariter oēs illi viri do-
cti dixerūt·Primū nobis dic q̄d a nobis petis·Theophilus dixit eis
Quē diem p̄mū creditis in mūdo creatū·et ↄcoꝛdarūt omnes de dñi-
co·Theophilus ep̄s dixit·Quō h̄ ꝓbare poteſtis·Rñderūt illi·Ex au
ctoꝛitate diuine ſcrip̄e q̄ ait·Factū eſt mane ⁊ veſpe dies p̄mus de-
inde·ii·deinde·iii·iiii·v·⁊·vi·Septimus in quo q̄euit deus ab oī ope
ſuo quem diē ſabbatū appellauit·Cū ergo ſabbatū dies ſit nouiſſim9
quis pōt eē p̄oꝛ niſi dñic9 ac Theophil9 acceptauit·Sed iteꝝ inter-
rogauit·De t̄pe q̄d vobis videt̄·Quatuoꝛ eī t̄pa in āno accipiunt̄·
Ver eſtas autūnus ⁊ hyems·Qđ g° temp9 credimus p̄mū factum
ep̄i rñderūt·Ver Theophil9·d·Probate qđ dicitis·⁊ illi·Habemus
ſcrip̄az q̄ ait·Germinet t̄ra herbā virentē ⁊ afferentem ſemen ſcđm
genus ſuū lignūq; pomiferꝝ faciēs fructuꝫ·⁊ h̄ t̄pe veris videmus
fieri·Theo·dixit·Veꝝ ē·tñ q̄m tribus mēſibus veris tēpus accipit̄
quo loco mūdus cepit eſſe·in principio medio vl' in fine·ep̄i rñderūt
In equinoctio ideſt octauo kl'·apꝛil'·Theo·dixit Probate qđ dicitis·
at illi·ex ſcrip̄a dñte·Fecit deus lucem et vocauit diem fecit tenebras
⁊ vocauit noctē ⁊ diuiſit deus lucem a tenebris ·Theo·d·Ecce de die
⁊ t̄pe ꝓbaſtis de luna q̄d vobis videt̄·Quō dicitis fuiſſe creataꝫ cre-
ſcentē an plenā an minuentem·Ep̄i rñderūt ·Plenā·d·ſcriptura·Fe-
cit deus duo lūiaria magna et poſuit ea in firmamento celi vt luce-
rent ſup terram·Lūiare maius vt p̄eſſet diei et luiare minus vt p̄eſ-
ſet nocti·et cū tali inueſtigacione in illo ↄcilio ſtatuerūt paſca nō de
bere celebrari añ·xi·kal'·ap̄l'·mlt̄aq; alia oꝛdinauerūt ad paſce celebri
tatem ꝑtinencia·Quare clare pꝫ ꝙ p̄mi parentes t̄pe veris in principio
mūdi quo in ꝑadiſo terreſtri fuerāt collocati diuinū ↄtempſerūt pre
ceptū·Et iō tali t̄pe xp̄s moꝛtu9 eſt et in carne cū hoībus ↄuerſatus
Scđo t̄ps veris ↄueniens fuit quadrageſimali ieiunio q2 tunc maxi-
me iſurgūt et inualeſcūt motus carnales· Tercia racio eſt ꝓpter me
moriā dñice paſſionis q̄ celebrat̄ in vere·Nā vt inq̄t augu·xviii·li·đ
ci·dei·c·lv·moꝛtuus eſt xp̄s·viii·kal'·ap̄l'· ¶ Scđo ieiuniū quadrageſi
male eſt cōuenienter inſtitutū rōe numeri dieꝝ·Nā numero quadra
genario inſtitutū eſt q2 deo tenemur reddere decias · Et decima ꝑs
dieꝝ aīm ſunt·xxxvi·dies·Et q2 tenemur ſatiſfacere ꝑ trāſgreſſione
decalogi ſcđm inoꝛdinacōeꝫ q̄tuoꝛ affectionū ſuꝑaddunt̄·iiii· dies ad
đſignādum ieiunium purgatiuum eſſe ī oꝛdinacōis q̄tuoꝛ affectionū
Et oīa h̄ colligūt̄ ex dictis·grego·in·c· Quadrageſima đ ↄſe·di·v·
Propterea numer9 ille q̄dꝛagenarius eſt penalitatis et afflictionis ·
Quadraginta eī diebꝫ et·xl·noctibus pluit deus aquas diluuii in pe
nā mūdane coꝛrupcōis vt patet Geñ·vii·c·Quadragīta ānis ꝑ deſer-
tum vagauerūt filii iſrl' vbi mali afflicti ſunt et moꝛtui et alii ꝑ illā

ꝑegrinacionem meruerũt vt pꝫ in li· Numeroꝝ· Quadraginta diebꝫ
ieiunauit· Moyſes vt legẽ dñi mereret̃ accipe ſic ſcribit̃· Exo· xxiiii
Quadraginta dies dati ſũt· Niniuitis ad penitendũ ſicut notat̃ Jone
iii· Quadraginta diebus Helyas ꝑegrinatus ẽ vſqꝫ ad montem dei
oreb· iii· Re· xix· Quadraginta diebus xp̃s ieiunauit indeſerto Math
iiii· Quadraginta diebus ſtetit p⁹ reſurrectionẽ añq̃ celos aſcẽderet
Actuũ· i· c· Jõ ſcd̃m hũc numeꝝ q̃dragenariũ dieꝝ q̃drageſimale ie-
iuniũ eſt inſtitutum· De quo ſic cãtat eccleſia· Lex ⁊ ꝓphe primitus
h̃ ꝓtulerũt poſtmodũ xp̃s ſacrauit omniũ rex atqꝫ factor temporum
Tercio ieiuniũ quadrageſimale fuit ↄuenienter inſtitutũ rõe termi
qꝛ interponatim nõ ↄtinuũ determiatũ ad tẽp⁹ nõ ꝑpetuũ· Qd ẽ fa-
ctũ ſcd̃m Alex· in· iiii· Tũ ꝓpt̃ hũane infirmitatis debilitacõeʒ· Tuʒ
ꝓpter faſtidiũ ↄtinue afflictionis· Tũ ꝓpter annichilacõeʒ deuocõis
Nam ↄtinuũ ieiuniũ ⁊ ꝑpetuũ debilitas hoĩs ſuſtinere nõ poſſet ſed
illũ diſcrimi diſponeret· Faſtidiũ afflictionis nis fatigaret ⁊ ĩpacien
ciã induceret ⁊ deuocio ieiunãdi ꝑiret· Si aũt q̃reret̃ quare dñica die
nõ ieiunam⁹· Rñdet alex· q꞉ h̃ fit in memoriã leticie dñice reſurrectõ
nis· Dr̃· n· in decreto· c· Jeiuniũ de cõſ· di· iii· dñici diei et quinte ferie
nemo celebrare debet vt inter ieiuniũ xp̃ianoꝝ ⁊ gentiliũ ⁊ veracit̃
credenciũ ⁊ infideliũ atqꝫ hereticoꝝ vera et nõ f'la diſcrecio habeat̃
h̃ ibi· Tẽpe tñ quadrageſimali diebus dñicis abſtinemus a carnibus
⁊ lacticiniis vt ieiuniũ nr̃m ↄforme ſit ieiunio xp̃i quantũ ↄgruit
¶ Scd̃o principalr̃ inſtitutũ fuit ieiuniũ tꝑale· ſ· quatuor temporum
ab eccl'ia de quo ſic· d· Caliſtus papa· lxxvi· di· in· c· Jeiuniũ Qd ter in
anno apud nos celebrare didiciſti ↄueniencius nunc ꝑ quatuor tem-
pora fieri decernim⁹ vt ſicut ãnus ꝑ quatuor voluitur tꝑa ſic nos q̃
ternũ ſollẽne agamus ieiuniũ ꝑ q̃tuor ãni tꝑa· Aſſignat̃ vero a do-
ctoribus rõ q̃re in iſtis q̃tuor tꝑibus ieiunamus vʒ vt emẽdemus q̃
in iſtis q̃tuor tꝑibus peccata ↄmiſim⁹· Et fiũt ꝑ tres dies vt ſatiſfaci
amus in die q꞉ deliquimus in mẽſe Et fiunt in feria q̃rta qꝛ tũc dñs
a Juda tradit⁹ fuit· Jn ſexta qꝛ crucifixus· Jn ſabbato qꝛ iacuit in ſe-
pulchro ⁊ triſtes fuerũt apl'i de nece dñi· ¶ Tercio inſtitutũ ẽ ab ec-
cleſia ieiuniũ ꝑticulare· ſ· in vigiliis q̃rundã feſtiuitatũ· Nam vt ſcri·
Jo· beleth· Mos fuit antiquitus vt in ꝑcipuis feſtiuitatibus ſancto-
rũ hoĩes cũ vxoribꝫ ⁊ filiabus ad eccleſiam venirẽt et ibi cũ luiari-
bus ꝑnoctarẽt· Sʒ qꝛ m'lta adulteria in his vigiliis fiebãt ſtatutum
fuit vt vigilie in ieiunia ↄuerterent̃· Nomẽ tñ antiquũ retentum eſt
qꝛ nõ ieiunia ſʒ vigilie appellant̃·

¶ De laudibus ieiunii qd verbis ⁊ exẽplis ↄmẽdat̃ ab oĩbꝫ ſanctis
tã veteris q̃ꝫ noui teſtamẽti· ¶ Capitulum· iii·

Terciũ miſteriũ ↄtẽplãdũ de ieiunio dr̃ ↄmẽdacio· Nam licet
multa ſint quibus ieiuniũ ⁊ abſtinencia ↄmendari poſ'et tñ
laudes ei⁹ accipiemus a tribus· Primo a gentilibus ⁊ ph'is
Scd̃o a patribus ⁊ ph̃is· Tercio a doctoribus et ſanctis· Primo

accipimus laudes ieiunii ⁊ abſtinēcie a gentilibus et phīs. Ipi eteniꝫ
ſuo mō abſtinenciā magnificare ſtuduerūt. Vn̄ Valeriꝰ maximus
ꝯmendat mulieres romanas q̄ abſtinebant a vino. Inq̄t .n. li. ii. Fuit
antiquoꝝ illa ſimplicitas in cibo capiēdo hūanitatis ſimꝉ ⁊ ꝯtinen-
cie index certiſſima. Nam maxis viris prādere ⁊ cenare in ꝓpatulo n̄
erat verecūdie qꝛ nec illas epl̄as hēbant q̄s oclis ppl̄i ſubicere eru-
beſcerēt. Vini vſus olim rōanis fēis ignotus fuit ne .ſ. in aliqđ dede-
cꝰ plaberent̄ qꝛ primꝰ a libero prē intēpancie gradus ad incōceſſaꝫ
venerē eſſe ꝯſueuit. Dicearchꝰ vt ait Hiero. ꝯtra iouinianū ī li. antiq-
tatū laudat aurea ſcl'a. Saťni qm̄ cū tūc oīa hūꝰ funderet nullus cō-
medebat carnes ſed vniuerſi viuebāt pomis ⁊ herbis que terra ſpō-
te gignebat. Xenocrates phs de Triptholomi legibꝰ tria tm̄ precep-
ta in tēplo Eleuſine reſidere ſcribit. Venerandos deos. Honorandos
ꝑntes. Carnibus non vtendū. Tulliꝰ in .q. tuſ. ꝯmemorat Qđ Lacede-
moni magis pſimonia delectant̄. Huiꝰ rei Xenophon Theophra-
ſtus ⁊ pene oēs greci ſcriptores teſtes ſunt. Cherimon hiſtoricus vir
eloq̄ntiſſimus narrat de vita antiquoꝝ egypti ſacerdotum q̄ omnibꝫ
mūdi curis pꝰ poſitis ſp dū ī tēplo fuer̄t et reꝝ naturas cāſqꝫ ac rō-
nes ſideꝝ ꝯtēplati ſunt nunq̄ ſe mulieribus miſcuerūt nunq̄ cog-
natos ſeu ꝓpinquos ac liberos quidem viderūt ex eo tp̄e quo cepiſ-
ſent diuino cultui deſeruire et carnibus et vino ſp abſtinuerūt. Pane
raro veſcebātur ne onerarent ſtomachū et ſi qn̄ ꝯmedebāt tunſum
ꝑiter hiſopū ſumebāt in cibo vt eſcam grauiorē illiꝰ calore decoque-
rēt. Eubolus q̄ꝫ q̄ hyſtoriā mitridatis multis volūibꝫ explicauit nar-
rat ap̄ pſas tria eſſe magoꝝ genera quoꝝ primi qui ſūt doctiſſimi et
eloq̄ntiſſimi excepta farina et olere michil ampliꝰ in cibo ſumebant.
Euripides in creta Iouis ꝓphetas non ſolū carnibus ſed coctis cibis
abſtinuiſſe refert. Barſafrines vir babilonicus in duo genera apud
Indos gymnoſophiſtas diuidit quoꝝ vnū appellat Bragmanas al-
teꝝ Samaneos qui tāte ꝯtinencie ſunt vt pomis arborum iuxta gā-
gem fluuiū alant̄. De Bragmanis eciam ſcribit Didimus in epl̄a ad
alexandꝝ. Qđ pura et ſimplici vita viuūt nullis rerum capiuntur il-
lecebris michil appetūt ampliꝰ q̄ꝫ nature rō flagitat. Nulla apud eoſ
morborum genera nullus medicine vſus qꝛ pſimonia eſt illis medi-
cina. Si gͦ tm̄ gentiles homines abſtinebāt vt mundanā ſapiam acq̄-
rerēt q̄d nos agere debemꝰ vt in vera ſapia pficiamus. audiuimus
eī q̄nti ap̄ illos hita ſit abſtinēcia. ¶ Scđo accipimus laudes ieiunii
a prībus et ꝓphis veteris teſti ap̄ quos n̄ paꝝ celebre ē reputatum.
Vn̄ pſal. xxxiiii. Dauid ait Hūiliabam in ieiunio aīam meā. et Ioel
i. Sanctificare ieiuniū. Et thobie. xii. Bona ē orō cum ieiunio. et Iu-
dith. iiii. dr̄ de filiis iſrl̄ qn̄ timebāt impetum Holofernis. Hūiliaue-
runt aīas ſuas in ieiuniis ipi et mulieres eoꝝ. et de Iudith. viii. c. dr̄
Ieiunabat omnibus diebus vite ſue p̄ter ſabbata et neomenias et fe-
ſta domus iſrahel. et .i. Re. vii. quando filii iſrahel prelian erant cum

philiſteis ieiunauerunt inquit ſcriptura in die illa et dixerunt. Tibi
peccauimus dn̄e ¶ Tercio accipimus laudes ieiunii et abſtinencie a
doctoribus ⁊ ſanctis. Oēs namqꝫ doctores eccleſie abſtinenciā ⁊ ieiu
nium miris efferunt laudibꝰ quoꝝ dicta elegātiſſima adducēt in ſe-
quenti ſermone cū dicēt de fructibꝰ ieiunii. Nūc vero tm̄ ꝯtemplari
ſufficiat ſctoꝝ exēpla q̄ ieiunādo ⁊ orādo carnem ſuam crucifixerēt
cū viciis ⁊ ꝯcupiis. Refert Euſebius in li.ii.eccľ.hyſto. Qđ inter ſan
ctos egypcios quos euāgeliſta. Marcus inſtituit vinū aut carnes ne
mo guſtat tm̄ aqua ē eis potus ⁊ panis cū ſale ⁊ yſopo cibus. Itē hie
ro.ad euſtochiū cū vitā ꝯmendaſſet cenobitaꝝ qꝛ ap̄ eos viuit pane
legūibus ⁊ oleribus ſubiūxit. Ad terciū genus veniā quos anacho-
ritas vocāt q̄ de cenobiis exeūtes excepto pane ⁊ ſale amplius ad de-
ſerta nichil pferūt. Huius vite auctor. Paulus illuſtrator. Anthoni
ūs ⁊ vt ad ſupiora cōſcendā princeps. Jo.baptiſta fuit. Et idē ſcribēs
vitam. Pauli pmi heremite ſic inq̄t de illo. Omnē i orōibꝫ in ſolitu-
dinē duxit etatē. Cibū ⁊ veſtimentū ei palma pbebat. Qđ necui im-
poſſibile videat̄. Ihesū teſtor ⁊ ſanctos angelos vidiſſe me monachoſ
ē q̄bꝫ vnus p.xxx.ānos pane ordeaceo ⁊ aqua lutulēta vixit. Quid di-
cemus de abſtinēcia oīm ꝯfeſſoꝝ xp̄i Illarionis Agathonis Amonii
Serapionis Baſilii Benedicti Frācīſci oīmqꝫ alioꝝ. Nullus etenim i
uentus ē q̄ in deliciis ſeruierit deo. Iō p oīa exēpla tā xp̄ianoꝝ quā
iudeoꝝ ſiue eciā gētiliū qꝛ abſtinēcia ſublimāda ē ⁊ nō ſpnēda. Hꝰ
exempla auiū q̄ fame ⁊ abſtinēcia amicabiles fiūt hoībꝫ ⁊ familia-
res. Ergo ſcđm intencionē ſpūs.ſ.ſanctā eccľiam dirigētis diſpona-
mus mentē ⁊ aīm vt inchoemꝰ h̄ ſacratiſſimū q̄dragesimale ieiuniū
quo mediāte obtinebimꝰ h̄ grāꝫ ⁊ in futuro glīaꝫ qꝺ nobis largiat̄
clemētiſſimꝰ deꝰ cui ē honor ⁊ glīa p īfinita ſcľoꝝ ſcľa. Amē.

¶ Feria q̄rta. Cineꝝ de ieiunio ad qđ marie tali die eccľia ꝯuocat et
inuitat fideles. ¶ Sermo.xviii.

Theſaurizate vobis theſauros in celo Verba ſunt ſaluatoris
nr̄i origialr̄ Math.vi.⁊ in euāgelio hodiͦ. Ecce aduenerunt
dies pn̄ie ad redimenda peccata ad ſaluādas aīas Hodie nā-
qꝫ iniciū ē ſacri q̄dragesimalis ieiunii de quo cātat eccľia. Paradiſi
portas ieiunii tp̄s nobis apuit idcirco cū oī ſollicitudīe ⁊ deuocōe vi-
gilare debemꝰ ad ieiunia venerāda qm̄ p ip̄a acq̄rimꝰ theſauros re-
gni celoꝝ. Et qm̄ ſapiētibus oīm mgr̄i i verbis allegatis in thēate
ꝯuocat nos vt d futura vita nobis puideamꝰ iō in h̄ ſermone fideleſ
xp̄i ad ieiunii reuerenciā p̄cipuā merito inducemꝰ. Videbimꝰ aūt de
ip̄o ieiunio adhuc tria miſteria principalia.

¶ Primum dr ꝯdicōis.
Scđm obligacionis.
¶ Terciū fructificacōis.

¶ De cibis a q̄bꝫ abſtinendū eſt in ieiunio ⁊ de tempore ſiue hora cōmedēdi diebus ieiunioꝝ ⁊ quare non eſt determiata q̄ntitas cibi ſicut viciſſitudo cōmedendi.

¶ Capitulum.i.

PRimū miſteriū videnđ de ieiunio đi ꝯdicio ·Scđꝫ em̄ eccleſie
ordinacōeꝫ triplex ꝯdicio ponit̄ de ieiunio · Prima đi q̄litas
Scđa tp̄alitas·Tercia q̄ntitas·¶Prima ꝯdicio đi q̄litas qꝛ
in ieiunio ſcđm formā eccl'ie abſtinendū eſt ab aliq̄bus cibis vtputa
carnibus ouis et lacticiniis·Oua vero ⁊ lacticinia interdicunt̄ ieiu-
nātibus inq̄ntū ſūt orta ab aīalibꝫ carnes hn̄tibꝫ ſicut pꝫ di·iiii·c·De-
niqꝫ·Notanđ tn̄ qđ in ieiunio q̄dragesime interdicunt̄ vl'r oīa ſupra
dicta ſicut notat̄ đ coſ·di·iii·c·Non opꝫ·Piſciū tn̄ eſus vt ſit infirmi-
tatis ſolaciū nō vt luxurie pariat incētiuū ꝯcedit̄·Et licet eſſet a ma-
rinis beluis abſtinēdū tn̄ đ ꝯſuetudine ē toleranđ qm̄ q̄ nis emūgit
elicit ſanguinē vt pꝫ in dicto·c·Deniqꝫ in aliis vero ieiuniis abſtinen-
cia a carnibꝫ ſp̄ p̄cipit̄·Ab ouis aūt ⁊ lacticiniis nō niſi ſcđꝫ ꝯſuetu-
dinē p̄rie·Nā dicit Hiero·lxxvi·di·c·Vtinā· Et extra đ ſepl'turis·c·
Certificari·Vnaq̄qꝫ p̄ria abūdat in ſuo ſenſu· Concordat his Ric· in
iiii·⁊ Tho·ii·ii·q·cxlvii·ar·viii·i reſpōſione ad·iii·argu·Sed dubi-
tari pōt cur ieiunioꝝ tp̄e nō p̄cipitur abſtinēcia ab vſu vini cū de il-
lo tot mala dicant̄·Nā ſapiens Prouer·xx·ait·Luxurioſa res vinum
Eccl'·xxxi·Multos exterminauit vinū·Et paulus eph'·v· Nolite ine-
briari vino in quo ē luxuria ·Et hiero·ad Euſtochium· Hoc moneo
h' obteſtor vt ſponſa xp̄i vinum fugiat p̄ veneno·Et idem ad Furiam
O filia ſi apl's caſtigauit corpus ſuū ⁊ in ſeruitutem redegit q̄uo tū
iuuencula ad huc in feruore iuuentutis poſita dapibus ⁊ vino plena
poteris eſſe đ caſtitate ſecura Idem inſup̄ inter ceteras ſācte Paule
laudes hanc ipſe enumerat ſingularē qꝛ·ſ· a vino abſtinētiſſima fuit
Inq̄t·n·i đſcripcōe ei9 vite·Sic referā qđ exp̄t9 ſum·Menſe iulio fer-
uentiſſimis eſtib9 incidit in ardorem febris et poſt đſperacionem cum
dei mia reſpiraſſet ⁊ medici ſuaderent ob refectōnem corpis vino eſ-
ſe opus tenui ⁊ p̄uo ne aquā bibēs in hydropē verteret̄·Et ego clam
beatū·Epiphaniū papā rogarē vt eā moneret imo ꝯpelleret vinum
bibere vt erat prudēs et ſolertis ingenii ſtatim ſenſit inſidias ⁊ ſubri-
dens inimicū eē qđ ille đret intinuauit·Quid plura·Cum beatus pō-
tifex p9 ml'ta hortamēta exiſſet foris querēti michi q̄d egiſſꝫ reſpōdit
Tm̄ p̄feci vt ſeni hoi pene p̄ſuaſerim ne bibat vinum·Sil'r ad laudē
abſtinencie multoꝝ ſanctoꝝ vita inducit̄ q̄ vinū nō guſtauerint·
Ergo ſi tā celebris eſt illa abſtinēcia videretur q̄ ſalubriter fuiſſet p̄-
ceptū vt ieiunantes vinū nō biberēt·Rn̄det ad hoc Alex·in·iiii·ſum-
me ⁊ Ric·di·xv·q̄rti·Qđ eſus carniū magis cōmouet ꝯcupiſcenciam
q̄ vinum pot9 qꝛ cū ad incitacōeꝫ ꝯcupiſcē ꝯcurrant tria·ſ·abundancia ca-
loris ⁊ ſp̄uum ⁊ ſemis·Ex eſu carniū multiplicat̄ ſemen qꝛ in eis eſt
ml'tū de nutrimēto·Et ideo ex eaꝝ eſu maxime ml'tiplicat̄ ſup̄fluitas
tercie digeſtionis q̄ ſemis eſt materia·Ex eſu ventoſoꝝ ml'tiplicat̄ ab-
undancia groſſoꝝ ſp̄uum·Ex potu vini abundancia caloris· Et abū-
dancia ſemis magis ē incētiua ꝯcupiſcē q̄ abūdācia caloris maxie cā
ti ex potu vini qꝛ illa cito euaneſcit ⁊ calor in ſemine manet·Licꝫ g°

vinum ꝓuocatiuū ſit ad libidinē nō tñ ſicut carnes· Jdeo eciā iniūxit
abſtinēciam a carnibꝫ ⁊ nō a vino· Et ſi adhuc queratᷓ q̄re nō a vino
dicit Alex· Qꝺ h̄ factū ē ꝓpter infirmoꝝ tenuicōꝫ quia multi fuiſſēt
obie ɔtēptores cū tollerabiliꝰ ſit a carnibꝫ q̄ȝ a vino abſtinere· Eciaꝫ
ſic inſtitutū ē ꝓpter neceſſitatē digeſtionis· Multi etenim hn̄t debileꝫ
ſtomachū q̄bꝫ neceſſariꝰ eſt vſus vini ꝓpter digeſtionē pficiendam·
¶ Sc̄da ɔdicio ieiunii dr̄ tpalitas· Nā ſcd̄ꝫ Tho· ii· ii· vbi· s· ar· vii·
Jeiunātibus aſſignatᷓ tp̄s cōedendi· ſ· hora none· Cuꝫ eī ieiuniū ordie
tur ad dilectionē ⁊ cohibicōeꝫ culpe opꝫ q̄ aliq̄d addatᷓ ſupra cōeꝫ cō
ſuetudinē ita tñ q̄ ex h̄ nō mltū natᷓa grauetᷓ · Eſt aūt debita ⁊ cōis
ɔſuetudo hoībꝫ cōedendi circa horā ſextā tū q̄ iaꝫ videtᷓ eſſe cōpleta
digeſtio nocturno tp̄e naturali calore interius reuocato ꝓpter frigꝰ
noctis circūſtans tū eciā q̄ tūc natura corpis humani indiget iuua=
ri· Vt gᵒ ieiunantes aliq̄ȝ afflictionem ſenciant ɔuenientᷓ eis taxatur
hora nona q̄ ɔueniēs eſt myſterio paſſionis xp̄i que ɔpleta fuit hora
nona qñ inclinato capite tradidit ſpūm hora aūt illa determinatur
ſcd̄m groſſam eſtimacōeꝫ· Si v̄o diceretᷓ q̄ ſtatꝰ veteris teſti ē pfe=
ctior q̄ȝ noui· Sꝫ in veteri teſtō ieiunabant a veſpera diei p̄cedentis
vſq̄ȝ ad veſperā diei ſeq̄ntis vt pꝫ Leui· xxiii· Ergo ſic dꝫ fieri ī nouo
teſtō Rn̄det tho· Qꝺ ſtatus veteris teſti ɔpatᷓ nocti· ſtatus vero noui
compatᷓ diei ſcd̄m illud Ro· xiii· Nox p̄ceſſit dies aūt appropinq̄uit·
Jdeo in veteri teſtō ieiunabāt vſq̄ȝ ad noctem nō aūt in nouo· Notā
dū tñ ſcd̄m Alex· Qꝺ hora nona nō ē in p̄cepto vl' ſi ſit ī p̄cepto q̄
hꝫ magnā latitudinē niſi ē determiata· Jō ſi q̄ñq̄ȝ p̄ueniatᷓ vl' p̄lōgetᷓ
cā neceſſaria vl' rōnabili nō ex h̄ ieiunās peccat mortalr̄· Vñ q̄ñq̄ȝ re
ligioſi poſſent ita mane ſurgere ⁊ tm̄ fatigari añ horam ſextā q̄ ex
diſpenſacōe ordis poſſent anticipare horā nonā· De p̄longacione aūt
hore q̄ ex ɔmeſtione pꝰ horā nonā nō auferetᷓ pena ſꝫ pociꝰ augetᷓ et
eſt magis ſupererogare q̄ȝ a debito deficere· Silr̄ q̄ nulla hora cōedit n̄
deficit ſꝫ magis ſupererogat· h̄ Alex· ¶ Tercia condicio ieiunii dr̄ q̄n
titas· Ordiauit· n· eccl'ia q̄ ſemel ɔmedatᷓ in die nō aūt plies ⁊ q̄libꝫ
vice paꝝ q̄ nō potuit determinare ī ieiunio q̄ntitatē pōderis cū vnꝰ
ſcd̄m natᷓe ſue q̄litatē magis cibo indigiat q̄ȝ alius· Sꝫ hn̄ q̄ntitatem
viciſſitudinis· Exceſſus aūt ī q̄ntitate licꝫ minuat meritū nō tñ ſoluit
ieiuniū niſi eſſet nimiꝰ ⁊ imoderatꝰ vt ſi aliq̄s excederet ī q̄ntitate ci
bi notabilr̄ mltiplicādo fercula cōedendo varia cibaria deuorando vſ
q̄ȝ ad ſūmū ventris vt detineat tp̄s ne affligatᷓ. Talis in quā ſoluit
ieiunium ⁊ decipit ſeip̄m· Vnde auguſti· in ſermone de q̄drageſi=
ma ait· Sunt q̄dam obſeruatores q̄dragesime delicioſi pociꝰ q̄ȝ religi
oſi q̄ vaſa in q̄bꝫ cocte ſunt carnes tanq̄ȝ imūda horētes deuitāt ⁊ in
ſua carne ventris aut gutturis luxuriam non formidant ¶ Jeiunant
autē vt nō ſolitāt ieiunando minuāt edacitatē ſꝫ vt imoderate in dif=
ferendo augeant auiditatem· Artificioſis ac peregrinis condimento
rum diuerſitatibus gulam irritant tantumq̄ȝ capiunt manducando

quantũ dirigere poſſunt non ieiunãdo·Et Hiero·ad Furiam ait Nõ
nulli vitã pudicũ appetẽtes in itinere medio corruũt dũ carniũ abſti
nenciam ieiuniũ putãt ⁊ ſtomachũ leguĩbus onerãt·Oĩa tñ intelli=
genda ſunt cũ diſcrecõe qr vt ſcribit̃·i·q·v·c·Preſenciũ· Diſcrecio mr̃
eſt oĩm ṽtutũ·Qd ideo dixerim qr mľti indiſcretas ieiunioꝝ regulas
ↄſiderãtes qñqꝫ nĩs arta ymo eis impoſſibilia ſumunt ieiunia ·Pro
q̃bꝫ quietãdis ſtat ſentencia illa·Hiero·ad Ruſticũ monachũ·d·Bal=
neaꝝ fomẽta nõ q̃ras q̃ calorẽ corpis ieiunioꝝ frigore cupis exting
uere q̃ ipa moderata ſint ne nimia debilitẽt ſtomachũ et refectionem
maiorẽ poſcencia erũpãt ĩ cru dulitatem q̃ parens libidinũ eſt·Et idẽ
ad Nepocianũ ꝺ vita clericoꝝ ait tãtũ tibi ĩpone ieiunioꝝ q̃ntũ fer=
re potes·Sit pura caſta ſimplicia moderata et non ſupſticioſa ieiu=
nia·Et idem ad Demetriadem·v̄·inq̃t· Neqꝫ vero immoderata tibi
impamus ieiunia et enormẽ ciboꝝ abſtinenciam q̃bus ſtatim corpo=
ra delicata frangunt̃ ⁊ añ egrotare incipiũt q̃ ſancte ↄuerſacõis poſ
ſint iacere fundamẽta·Phõꝝ qꝫ ſñia eſt moderatas eſſe ṽtutes · Et
idem ad Ruſticũ monachũ ita ſcribit·Sũt q̃ amore cellulaꝝ immode
ratiſqꝫ ieiuniis tedio ſollitudinis ac nĩa lectione dũ diebus ac nocti=
bus auribꝫ ſuis pſonãt vertunt̃ in melancoliã vt hyppocratis magis
fomentis q̃ nr̃is indigeãt m õĩns·Jdcirco ſeruãda ẽ regľa Fulgẽcii q̃
ita ſcribit ad Probũ·Jeiuniis ſic ẽ adhibẽda tẽperies vt corpus nr̃m
neqꝫ ſaturitas excitat nec inedia immoderata debilitet · Satĩtas facit
vt incaſſũ ieiunem⁹ ꝺbilitas vero ne ieiunare poſſim⁹·h̃ ille·

¶ Qd obligant̃ hoĩes·ad ieiuniũ vel ꝑpt̃ p̃ceptũ eccľie vel ꝑpt̃ ĩpoſi=
tam pñiaꝫ vel ꝑpt̃ indictionẽ epiſcopoꝝ·

¶ Capitulum·ii·

S Ecundũ miſteriũ videnꝺ ꝺ ieiunio dr̃ obligacio·Obligantur
ſiq̃dem hoĩes ad ieiunia ſub pena peccati mortaľ ꝑpter tria·
Primo ꝑpt̃ eccľie p̃cepcionẽ·Scd̃o ꝑpter pñie ac voti ĩpſe=
cõnẽ·Tercio ꝑpter ep̃alẽ indictionẽ· ¶ Prio obligant̃ ad ieiunium
ꝑpt̃ eccľie p̃cepcõꝫ qr·ſ·eccľia p̃cepit vt aliqua ieiunia a fidelibus ob
ſeruent̃ qr vt ſcribit̃·xiiii·q·i·c·Quiſquis·Quiſquis p̃ceptis nõ obtem
perat reus ẽ et debitor pene Et paulo inferi⁹·Qd p̃cipit̃ impat̃ ⁊ qd
impat̃ neceſſe ẽ fieri·Et di·xii·c·Preceptis ·dr̃·p̃ceptis apľicis nõ du
ra ſupbia reſiſtat̃ ſꝫ p obiaꝫ q̃ a ſancta romana eccleſia et apoſtolica
auctoritate iuſſa ſunt ſalutifere impleant̃·Et eadem di·c·nõ decet Ca
lixtus papa ait Sicut filius dei venit facere voluntatẽ pr̃is ſic ⁊ voſ
implete voluntatẽ mr̃is vr̃e que ẽ eccleſia·Ad idem eſt·c·Sic omnes
xix·di·vbi ſic dr̃·Sic oẽs apoſtolice ſedis ſanctiones accipiẽde ſunt
tanq̃ ipſius diuina voce Petri formate·Et idem hẽtur in·c·Jn memo
ria in·c·Enimuero·Et in·c·Nulli vas·eadem di·Et hoc colligitur ex
verbo xp̃i·d·Math·xviii·qui eccleſiam non audierit ſit tibi ſicut eth
nicus et publicanus ſancta g° mr̃ eccleſia inſtituit ieiunia quedã ſub
p̃cepto fidelibus obſeruanda·Et primo inſtituit ieiunium quadrageſi

male de quo ſupius diximus· Clericis aūt quibuſcūqꝫ iniunctū ē ie
iuniū a quinquageſima ſicut pꝫ di·iiii·c·Statuimus ⁊·c·Denīqꝫ ſꝫ
ꝯſiliū eſt nō p̄ceptū ſcðm glo·Sc̄do p̄cipit̄ ieiuniū quatuor tempo-
rū ſicut notat̄·lxxvi·di·c·Jeiuniū·c·Cōſtituimꝰ ⁊·c·De ieiunio·Ter
cio p̄cipit̄ ieiuniū i oībꝫ vigiliis aplōꝝ Philippi ⁊ iacobi ⁊ io· euā
geliſte dūtaxat exceptis vt appet extra ꝺ obſeruacōe ieiunioꝝ·c·cō-
ſiliū·Quarto p̄cipit̄ ieiuniū i vigilia natiuitatis dñi q̄ ſi venerit fe-
ria ſexta hi q̄ nec voto nec regl'a ad abſtinenciā carniū aſtricti ſūt ta
li die carnibus vti pñt ſcðm ꝯſuetudinē eccl'ie generalē·Nō tñ rep̄-
hendēdi ſūt hi q̄ ab eis ob deuocōꝫ voluerit abſtinere·Extra ꝺ obſer
uacōe ieiunioꝝ·c·Explicari·Quinto p̄cipit̄ ieiuniū in vigi·pē·lxxvi
di·c·Noſſe credo· Sexto p̄cipit̄ ieiuniū in vigilia aſſūpcōis v̄gi·ma-
rie·Extra ꝺ obſeruacōe ieiunioꝝ·c·i·Septio p̄cipit̄ ieiuniū in vigi
io·baptiſte ⁊ beati Laurēcii ⁊ h̄ ꝺ ꝯſuetudie approbata que ligat̄ ⁊
tenet vt pꝫ di·i·c·Cōſuetu· ⁊ di·xi·c·Eccl'iaꝝ ⁊·c·In his·Nam ſcðm
Aſteñ·in ſūma ſua·Si in aliq̄ regione vel dio·ſit aliqꝺ ieiuniū ꝯſue
tū qꝺ tñ nō eſt p̄ceptū p ius ſcriptū nichilominꝰ ab exñtibus ibidem
eſt obſeruādū·Nec h̄ puto intelligendꝺ p illis tm̄ q̄ in locis illis domi
ciliū hñt ſꝫ eciā p aliis forenſibus ⁊ pegris q̄ eo tp̄e ibi ſe reperirēt
Vñ augu·xii·di·c·Illa aūt ait Mr̄ mea Mediolanū me ſecuta inue
nit eccl'iaꝫ ſabbato nō ieiunātē cepat fluctuari qꝺ agerꝫ·Tūc ego cō
ſului ꝺ hac re beatiſſime memorie Ambroſiū ep̄m · At ille ait Cum
Romā venio ſabbato ieiuno cū illi ſū nō ieiuno·Sic ⁊ tu ad q̄ꝫ forte
eccl'iaꝫ veneris eiꝰ morē ſerua ſi nō vis reliquere cuiq̄ꝫ ſcādalū nec
quēq̄ꝫ tibi Hec cū mr̄i renūciaſſē libent̄ āplexa ē Glo· vo in dicto·c·
ſup v̄bo veneris dicit Viatores tenent̄ ſeq̄ ꝯſuetudinē loci ad q̄ꝫ veni
unt·Et h̄ idē colligi videt̄ ex·c·Que ꝯtra mores di·viii·in textu ⁊ in
glo·et in·c·Quiſquis·xli·di·Octauo p̄cipit̄ ieiunium in vigi· ſancti
Bartholomei q̄ ſeruari dꝫ ſcðꝫ ꝯſuetudinē feſti dicto·c·ꝯſiliū extra ꝺ
obſeruacione ieiunioꝝ ieiunia aūt triū dieꝝ rogacionū añ aſcenſio-
nē dñi q̄ ponūt̄ ꝺ ꝯſe·di·iii·c·Rogacōes ſcðꝫ glo·ibiꝺ ſūt ꝺ ꝯſilio nō
ꝺ p̄cepto niſi vbi eēt ꝯtrariū ꝺ ꝯſuetudie approbata·Sil'r ieiuniū ad
uentꝰ ſi ē i p̄ria ꝺ ꝯſuetudie ē p̄ceptū alit̄ nō ſcðꝫ Hoſti·lꝫ honeſtū
ſit ꝙ ieiunēt cl'ici ⁊ maxie p̄ſpi· In decretis eciā inuenit̄ ꝙ ſit ieiunan
dū feria q̄rta ſexta ⁊ ſabbato ꝺ ꝯſe·di·iii·c· Jeiunia ⁊·c·Sabbato·tñ
iſtud ꝯſiliū eſt ñ p̄ceptū niſi ꝺ ꝯſuetudie approbata·In diebꝫ tñ ſab-
batis a carnibꝫ abſtinēdū eē dicit·c·Quia dies ꝺ ꝯſe·di·v·Et hoc vti
qꝫ cōſiliū eſt niſi adhuc ꝯtrariū videret̄ p cōſuetudinē·In oībꝫ v̄o vi-
giliis feſtoꝝ q̄ ſcða feria veniūt ieiunādū ē i ſabbato vt pꝫ i·c·Ex p
te ⁊ dicto·c·Cōſiliū extra ꝺ obſeruacōe ieiunioꝝ·Notādū tñ ꝙ a pre
cepto ieiunii excuſant̄ ⁊ abſoluūt̄ q̄ legittimā hñt cāꝫ ſiue neceſſitatē
vt nō ieiunēt·qr vt ſcribit̄ i ſepe allegato·c·Cōſiliū ·Neceſſitas legi
nō ſubiacet·⁊ in·c·Remiſſionē·Neceſſitas nō hꝫ legē·i·q·i·Sꝫ caueat
vnuſquiſqꝫ ne decipiat ſeip̄m·Nā ſi q̄s poſſet ieiunare p vno floreno

lucrando poſſet eciaȝ ieiunare vt ipleret eccl'ie p̄ceptū· Pn̄t tn̄ aliqui
racionabiliter excuſari a ieiunio·Et p° excuſant̄ pueri q̄ ſcd̄m Tho·
⁊ Ric·ꝓpter debilitatem nat̄e indigēt freq̄nti cibo nō m'lto ſil' ſūpto·
Indigēt m'lto nutrimento ꝓpter v̄tutē augmenti· Jō vſq; in fine ter·
cii ſeptēnii ideſt·xxi·āni ieiunare n̄ obligant̄·Et ꝑ his eſt dictū illud
Hiero·ad Lethā·Ante ānos robuſte etatis piclo'ſa ē teneris abſtinē-
cia et grauis·Tn̄ ꝯueniens ē vt ante dictā etatē inducāt hoīes ad ie
iuniū·Tū ꝓpt̄ generalē ꝯmonicōȝ ⁊ mīe dei impetracionē ſicut dr̄
Joel'·ii·Coadunate ſenes cōgregate puulos et ſugentes vbera·Tū eci
am ꝓpt̄ viciorꝝ refrenacōȝ q2 vt plimū ⁊ maxie tpibȝ his iuuenes ſūt
laſciui et diſſoluti·Ego vero dico ⁊ teneo q̄ conſiderata malicia que
in multis ſupplȝ etatem ⁊ corruptela d̄teſtabili nefandiſſimorꝝ faci-
norum q̄ ꝑpetrant̄ tam a maſcl'is q̄ꝫ a feīs·Ad tales non ſolū inducē
di ſunt ieiunare ꝑmo ſtringēdi ſunt quos valentes onus ferre ieiu-
nii eciā an̄ xxi·ānū ad illud cred' fore obligatos ſub v̄tute p̄cepti·Scd̄o
excuſant̄ a p̄cepto ieiunii paupes q̄ non hn̄t ad ꝯmedendū in vna cō
meſtione ſufficient̄·Tercio excuſant̄ ꝑegrināntes q̄ ꝓpter laborem ni-
miū cōmode ieiunare non valent·Nec obſtat ſi dicat q̄ p̄ceptum cō
ſilio non eſt poſtponēdum·Cū ergo ieiunare ſit in p̄cepto ꝑegrinari
vero ad indulgēcias eſt d̄ cōſilio g° nō videtur q̄ ꝓpt̄ ꝑegrinacionē
ſint ſoluēda ieiunia·Quia vt dn̄t Ric·⁊ Tho·Intencio dātis p̄cepta
d̄ ieiuniis excludere non fuit alias pias ⁊ neceſſarias cās·Secus tn̄
eſt d̄ p̄ceptis legis nat̄e·Quarto excuſant̄ ſenes ⁊ debiles·Quinto in
firmi·Sexto menſe nobiliū ſeruitores de q̄bȝ·d·Ric·Ad ſi ex cā neceſ
ſaria ꝑuenīūt aliquantulum cōedendi horā ex toto vel modicum p̄libē
do ne ſeruiendo deficiāt et hoc faciūt iā pōitis menſis vel modicū an
te ita q̄ ꝓpter tpis ꝯtinuacionem vna mēſa hēat deputari non ꝑec
cant ſicut non peccāt q̄ ſurgūt de menſa vt pro vino vadant vel exe-
nia deferant ⁊ iterꝝ reuertentes ad menſam continuāt·Septimo ex-
cuſant̄ laborātes q̄ dieti viuūt nec poſſent laborare ſiml' ⁊ ieiunare·
Octauo excuſant̄ mulieres p̄gnātes ⁊ q̄ lactāt filios ⁊ regularit̄ oēs
q̄bȝ legitīa adſūt īpedimenta·De diſpēſacione tn̄ ieiunii ſcd̄ȝ alex·no
tandum q̄ ſi euidens cā ſit poteſt ſtati homo ꝑ ſeipm̄ ſtatuti obſer-
uāciā p̄terire p̄ſertim ſi non poſſit defacili hr̄e recurſum ad ſupiorē·
Si aūt cā ſit dubia dȝ homo ad ſupiorem recurrere q̄ auctoritatē hȝ
in tlibus diſpēſare·¶ Scd̄o obligant̄ hoīes ad ieiunium ꝓpter pn̄ie
vel voti implecionē qn̄·ſ·q̄s teneret̄ ieiunare cū ſibi fuiſſet iniūctū ꝑ
pn̄ia aut voto ſe obligaſſet·¶ Tercio obligant̄ hoīes ad ieiuniū ꝓ-
pter ep̄alem indictionē qn̄·ſ·ep̄s in ſua dioceſi indiceret aliq̄d gene-
rale ⁊ diſtructū ieiuniū puta ꝑ pace ꝑ ſerenitate aeris ꝑ pluuia po
ſtulāda et hm̄oi tunc omnes eius cure ſubiecti obedire tenent̄ vt ex-
preſſe ponitur d̄ cōſe·di·iii·c·Pronūciandum·Et di·v·c·Jeiunia vbi
dr̄ ieiunia in eccl'ia a ſacerdotibus conſtituta ſine neceſſitate raciona
bili non ſoluantur·hec ille

Quod ieiuniū fructuoſum eſt vtile ad bona tpalia et bona corpalia et
ad bona ſpūalia. Capl'm .iii.

TErciū miſteriū videndū de ieiunio dr fructificacio. Poſſum9
nāq3 triplicē ei9 fructū annotare. Prim9 dr corpalis. Scd9
tpalis. Terci9 ſpūalis. Primus ieiunii fructus dr corpalis.
Ipſi etenim corpi pdeſt tripl'r. Pmo refrenādo. Scdo ſanando. Tercō
fortificādo. Primo ieiuniū pdeſt corpi ipm refrenādo. Nam nullū
remedium eſt ita efficax ad reprimendum carnis rebellionem ad ſpi
ritū ſicut macerare ⁊ affligere illam et potiſſimum p ieiunium. Et
qs nō indigeat tali medicina qn oēs pungunt̄ vexant̄ ⁊ agitant̄ ſti=
mulo carnis. Jō Paulus .ii. Cor .ix. c. dicebat. Caſtigo corpus meū et
in ſeruitutem redigo. Ex h Hiero. ad Ruſticū monachū inqt. Vas e=
lectionis in cui9 pectore xps ſonabat macerat corpus ſuū et ſubicit
ſeruituti ⁊ tn̄ cernit natalē carnis ardorē ſue repugnare ſnie vt qd
nō vult hoc agere opellat̄ ⁊ quaſi vim paciens vociferat̄ ⁊ d. miſer
ego homo qs me liberabit d corpe mortis huius. Et tute arbitraris
abſq3 lapſu ⁊ vulnere poſſe tranſire niſi omni cuſtodia ſeruaueris
cor tuū et id ī epl'a ad furiā d viduitate ſeruāda apl's iqt macerat cor
pus ſuū ⁊ aīe ſubicit iperio ne qd aliis pcipit ipe n̄ ſeruet. Et tu ado
leſcētula feruēte cibis corpe d caſtitate ſecura es. Quaſi d. nō. Et idē
in epl'a ad Euſtochiū ⁊ ponit̄ in .c. Si Paul9 .xxxii. q. v. Si paulus in
quit apl's vas electionis ⁊ pparatus in euāgelio xpi ob carnis acu=
leos et incētiua viciorum repmit corp9 ſuū et ī ſeruitutē ſubicit ne ali
is pdicans ipe reprobus efficiat̄ et tn̄ videt aliam legē ī mēbris ſuis
repugnātē legi mētis ſue et captiuantē ſe in legi peccati Si p9 nudi
tatē ieiunia famē carceres flagella ſupplicia in ſemet reuerſus excla
mat. Infelix ego hō qs me liberabit de corpe mortis hui9 tute putas
ſecuram eſſe debere. In epl'a vero ad Saluinā d nebridio et vidluita
te idē Hiero. ſic loqtur Sicut iraſci hōim eſt et irā nō pficere xpia
ni ſic oīs caro cōcupiſcit qdē ea q carnis ſūt et qbuſdā illecebris ad
mortiferas aīe voluptates trahit. Sz nrm ē voluptatis ardorem ma
iore xpi amore reſtringere et laſciuiēs iumētū frenis inedie ſubiuga
re vt n̄ libidinē ſz cibos querat ac dſideret et ſeſſorē ſpūm .ſ. modera=
to atq3 cōpuſito portz inceſſu. Quorſum iſta. Vt hoīez te eē noueris
et niſi caueas paſſionibus hūanis ſubiacere. De eod cuncti facti ſu=
mus luto hiſdē cōpacti exordiis et in ſerico et pānis eadē libido dña
tur. Nec regū purpuras timet nec mēdicorū ſpernit ſqualorē meliuſ
q3 ē ſtomachū te dolore qm mētem ipare corpi qm ſeruire greſſu vaci=
lare qm pudicicia. Et in ep'la ad Demetriadē .v. id. d. Ignita ſunt dya
boli iacula q ſimul vulnerāt et inflāmāt ⁊ a rege babilonis trib3 pu
eris pparantur. Sed quomodo ibi quartus ſpēm habens filii dei in=
tenſus mitigat ardores ſic in animo virginali ore celeſti et ieiunior
frigore puellaris calor extinguitur et humano corpi angelorum cō=
uerſacio preparatur. Item epiſtola ad Euſtochium ſic refert. ſollici=

re pulſendū eſt vt quos ſaturitas a paradiſo expulit eſuries reducat ñ
ꝙ de9 inteſtinoꝝ nroꝝ delectet̃ rugitu ſꝫ ꝙ aliter pudicicia tuta eē
nō poſſit ꝓpterea ꝛ ipē hiero· in ſeipō oñdit qꝺ aliis ꝑdicauit· Ei9
verba ſunt ad euſtochiū loq̄ntis· Quociēs in heremo cſtitutus et in
illa vaſta ſolitudie q̄ exuſta ſolis ardoribus horridū monachis pre⸗
ſtat habitaculū putabā me romanis intereſſe deliciis· horrebant ſac⸗
co mēbra deformia ꝛ ſqualida cutis ſitū ethiopice carnis obduxerat
Quotidie lacrime quotidie gemitus ꝛ ſi qñ repugnantē ſompnus
imminēs oppſſiſſet nude humo vix oſſa herēcia collidebā · De cibis
vero ꝛ potu taceo cū eciam languētes monachi aqua frigida vtanē
ꝛ coctū aliq̄d accepiſſe luxuria ſit· Ille igitur ego q̄ ob gehēne metū
tali me carceri dānaueram ſcorpionū tantū ſocius ꝛ feraꝝ ſepe cho
ris intereram puellaꝝ ꝛ in frigido corpe ꝛ ſicca iā carne ꝑmortuo
ſola libidinū incendia bulliebāt· Itaqꝫ quotidie flebam ꝛ repugnātē
carnē ebdōaꝝ inedia ſubiugabā· Memini me clamantē diē crebro iūxiſ
ſe cum nocte nec ꝑus a pectoris ceſſaſſe verberibus ꝙ rediret dño
imꝑante tranq̄llitas· Ipſam qꝫ cellulam meā quaſi cogitacionū mea
rū cſcienciam ꝑtimeſcebā· Et michimet iratus ꝛ rigidus ſol9 deſer⸗
ta penetrabam· Et vt michi teſtis eſt dñs p9 mltas lacrīas p9 celo
oculos inherētes nōnūꝙ̄ videbar michi intereſſe agminibꝫ angelorum
h̄ hiero· Sꝫ q̄d ꝺ aliis oibꝫ ſanctis dicam nōne ꝑ abſtinēciā afflictō
nēqꝫ ieiunioꝝ ſuperauerūt luxuriā· Et vt ꝺ aliis taceā dicā tantū qꝺ
ꝺ beato franciſco ſcribit in ſua legenda· d· Boñ· inq̄t ei ſic· Attēdēs il⸗
lud apli verbū/ q̄ aūt ſūt xp̄i carnē ſuā crucifixerūt cū viciis ꝛ ↄcupi
ſcenciis vt crucis armaturā iugiē ſuo ferret in corpe tanta diſcipline
rigiditate ſenſuales appetitus arcebat vt vix neceſſaria ſumeret ſuſtē
tacioni nature/ Difficile nam qꝫ fore dicebat neceſſitati corpis ſatiſfa⸗
cere ꝛ pruritati ſenſuū nō parere· Propter qꝺ cocta cibaria ſanitatis tē⸗
pore vix admittebat ꝛ raro· admiſſa vero aut cſpergebat cinere aut cō
dimēti ſaporem admixtione aque vt plimū reddebat inſipidū· De po
tu vini quid dicam cū de aqua dū ſitis eſtuaret ardore vix ad ſufficiē
ciam biberit· patet g° ꝙ ꝑ ieiuniū corpus aīe inimicū maxie refrena
tur ¶ Scdo ꝓdeſt ieiuniū corpi ipm̄ ſanando· nam viſū ē ꝑ experienciā
ꝙ magis ꝓdeſt ſanitati corpis abſtinēcia moderata ꝙ̄ nimius ꝛ ex⸗
ceſſiuus ciboꝝ vſ s· Quinimo vt plimū ex gula omnes egritudines
euenire ſolēt· Vñ de ↄſe· di· v· c· Ne tales dicitur· Morbi ſaturitate ni
mia ↄcitantur · Et ſeneca ad Lucillum ſic ait· Medicina quondā pau
caꝝ ſciencia fuit herbaꝝ q̄bus ſiſteretur fluens ſanguis vulnera co
irent paulatim· Deinde i hāc puenit tā mltiplicē varietatē · Nec eſt
miꝝ tūc illam minus negocii habuiſſe firmis adhuc ſolidiſqꝫ corpo⸗
ribus ꝛ facili cibo nec ꝑ artem voluptatem qꝫ corrupto q̄ poſtꝙ̄ ce⸗
pit non ad tollendam ſed ad irritandam famem · quare inuēte ſunt
mille conditure quibus adhibitis excitaret̃· Que deſiderantibus ali⸗
menta erāt onera ſunt plenis· Inde pallor et neruoꝝ vino marcenciū

tremor ⁊ miſerabilior ex cruciantibus ꝙ ex fame macies· Inde incerta
tabenciū pedes ⁊ ſemꝑ quaſi in ipā ebrietate titubacio· Inde et in to
tā cutē humor admiſſus diſtentuſq; vent̄ dū male aſueſcit plus cape
ꝙ poterat· Et tādē ꝯcludit multos morbos multa fercula feciſſe· Et
io· os aureum ꝺ ꝯſe· di· v· in· c· Nichil h̄ ipm̄ ꝯfirmat· d· Abundancia
morbū facit ⁊ moleſtias ingerit et egritudies generat· Jō hiero· con-
tra iouimanū ait· Egrotāti tibi nō aliter ſanitas reſtituit̄ niſi tenui ci
bo victuq; caſtigato q̄ dieta dr̄ Et id Hiero· in· c· Legim9 ꝺ ꝯſe· di·
v· Legim9 quoſdā morbo articl'ari ⁊ podagre hūoribȝ laborātes pro
ſcripcōe bonoꝝ ad ſimplicē mēſā ⁊ paupes cibos redactos ꝯualuiſſe
Caruerūt ei ſollicitudīe diſpēſande dom9 ⁊ eplaꝝ largitate q̄ ⁊ cor-
pus frāgūt ⁊ aīaȝ· ¶ Tercio pdeſt ieiuniū corpi ipm̄ fortificando·
Nā moderata ieiunia ex ꝯſeq̄nti corpa magis ſana ⁊ magis robuſta
reddūt· Et ſi dicat̄ h̄ nō eſſe veꝝ qm̄ ꝑ ieiunia ꝺbilitant̄ corpis vires
ſcd̄m illud pſal· Genua nr̄a infirmata ſunt a ieiunio· reſpondere poſ
ſumus qđ paul9 dicebat· ii· Cor· xi· Cum infirmor tunc forcior ſum eo
ꝙ infirmitas et debilitas corpis reddebat eam fortem ⁊ pmptum ad
dei obſequia. ¶ Secundus ieiunii· fructus dr̄ tpalis· Prodeſt ei adhuc
tripliciter tpal'r· Pr̄io placādo· Secundo liberādo· Tercio impetran-
do· ¶ Primo pdeſt tpal'r placando deū qn̄ iratus ꝑpter peccata ppl'i
tpali flagello eos pcutere ꝯminat̄ ſicut pȝ· Jone li· ꝑ totū ꝺ Niniui· ꝺ
q̄bȝ ita ait Hiero· li· ii· ꝯtra Jouimanū Niniue ciuitas magna iram
dei ieiunioꝝ miſeracōe retorſit ꝙ vtiq; Sodoma atq; Gomorra pla-
caſſent ſi pniaȝ agere lacriaſq; pnie fundere ieiunio pr̄ocināte deum
ꝯciliare voluiſſent· Miſſus ſiq̄dem fuit ad niniuitas Jonas et audie
rūt illi vocem ei9 ⁊ timuerūt deū ⁊ ieiunātes et orātes irā eius pla-
cauerūt· Scd̄o pdeſt hoī ieiuniū tpal'r liberādo· ſ· a piculis et aduerſi
tatibȝ h9 ſcl'i ſicut pȝ de ml'tis q̄ ieiunātes ob reuerenciā virgis ⁊ a-
lioꝝ ſanctoꝝ liberati ſūt a ml'tis piclis celi terre ⁊ mariū· Tercio
pdeſt ieiuniū tpal'r ipetrando· ſ· tpalia bn̄ficia vt pluuiā tpe ſiccitatis
ſanitatē tpe infirmitatis ſerenitatem tpe ymbriū pacē tpe guerraꝝ
⁊ ſilia· ¶ Tercius fructus ieiunii dr̄ ſpūalis· Prodeſt ei ſpūal'r tri-
pl'r· Pr̄io clarificādo· Scd̄o cibādo· Tercio gl'ificando· ¶ Primo pro-
deſt clarificando· Nā ad pſpicacitatē et puritatem orōnis et ꝯtempla-
cionis miromō diſponit· Nōne lectio orō predicacio ieiuno ſtomacho
melius capiunt̄ ⁊ exercent̄· Hinc hiero· ꝯtra Jouimanum ait Daniel
atq; tres pueri interp̄tacōeȝ ſomnioꝝ ieiunia reuelāt paſtiq; legu-
minibus prudēciores ⁊ pulchriores inueniunt̄· h̄ ille· Johi euangeli-
ſte in inſula Pathmos ieiunanti reuelata ſunt ſecreta celeſtia· Apl'i ie-
iunātes· ſ· ſ· lumie ſūt illuſtrati actuū· ſcd̄o pdeſt ieiunium ſpirituali
ter cibando· Cum enim mens fuerit illuminata et diuine contempla-
cioni intenta ex conſequenti delectacioni ſpirituali inebriatur· Ter-
tio pdeſt ieiunium ſpiritualiter glorificando quia per illud introdu-
cimur in beatam vitam ſicut Helias poſt ieiunium raptus eſt in celū

iii.Re.ii.In hui⁹ aũt miſteriũ p⁹ ieiuniũ quadrageſimale ſtatim re=
ſurrectionis celebratur glĩa.ergo aĩo ferventi vnuſqſqz ſcd̃m facul=
tatẽ ſuam hodie ieiunium incipiat vt ſic in fine adipiſcatur eternam
gloriam.Amen.

¶Feria quinta p⁹ diẽ.Cinerꝝ.De vſu ꝛ laudibꝫ ſanctiſſime oꝛõis cõ
tra eos qui dĩit non eſſe oꝛãdum neqꝫ p bonis acquirendis neqꝫ pro
malis euitandis. Sermo.xix.

Acceſſit ad eũ Cẽturio rogãs eũ.Notant̃ hͣ verba math.
viii.c.ꝛ in euãgelio hodierno.Prõptiſſim⁹ deus ſemꝑ eſt
ad liberalr̃ exhibẽdũ nobis bñficia ſua q̃ id ſepe ñ accipi=
m⁹ qꝛ negligẽtes ſum⁹ ad fiducialr̃ poſtuland̃.Nã q̃ petit
accipit ꝛ q̃ q̃rit inuenit ꝛ pulſanti apiet̃ vt dr̃ Luce.xi.et vtiqꝫ ſatis
clarꝝ ẽ in hyſtoria ſancti euãgelii die hodierna recitati in q̃ cõmemora=
tur ſanitas donũ a xp̃o collatũ puero Cẽturionis paliticoꝝ male ha
bẽti.Qd̃ vtiqꝫ xp̃s fecit ↄmot⁹ fidelibus ꝓcibus Centurionis hũilr̃
eũ dep̃cãtis.Qm̃ aũt ap̃ aliquos icredulos et indeuotos oꝛõis vſus
vilis ꝛ inutil' reputat̃ idcirco ĩ p̃nti ſermone d̃ ↄmẽdacõe et laudibus
oꝛõis erim⁹ tractatĩ vt ſic oĩs vere penitẽs audeat cũ Centurione
clare ſecurius ad dñm iħm xp̃m.Notabimus ergo tria q̃ principalr̃
oñdem⁹ vſũ oꝛõis ↄmẽdabilem eẽ ꝛ ĩ hac vita oĩbꝫ ↄuenire.

¶Primũ dr̃ ↄtrarioꝝ d̃bilitas. Cõfutacõ d̃biliũ rõnũ q̃s pleriqꝫ ad=
Scd̃m dr̃ ſanctoꝝ dignitas. ducere ſolent ad oſtẽdendũ ꝙ ſit ſuꝑ=
Terciũ dr̃ omniũ indigẽcia. fluũ oꝛare. ¶Ca.i.

Primũ quo oſtẽdit ↄmendabil' vſus oꝛõis dr̃ ↄtrarioꝝ d̃bili=
tas Nã q̃ dĩit ñ eẽ oꝛand̃ nꝫ p bonis acq̃rẽdis nꝫ p malis a=
mouẽdis aſſumũt ad defẽſionẽ erroris ſui triplicẽ rõez vꝫ.
Prima eſt diuine p̃uidẽcie.Scd̃a diuĩe ꝑmanẽcie.Tercia diuĩe clemẽ
cie.¶Prĩa rõ ẽ diuie p̃uidẽcie.Dĩit eñ ꝙ facta nr̃a ꝛ iſta oĩa infe=
riora ñ regunt̃ a p̃uidẽcia dei et ex ↄſeq̃nti p̃ſꝑa ꝛ aduerſa bona et
mala ab ip̃o nõ p̃uenire.Si aũt interrogent a quo gͦ iſta gubernan=
tur.Aliq̃ rñdebũt ꝙ a fato.Aliqui ꝙ a fortuna.Aliqui ꝙ a nulla
p̃uidẽcia ſꝫ veniũt ſic.Primi dĩit ꝙ oĩa iſta q̃ in hͦ mũdo fiũt ꝛ q̃ ho=
minibus accidũt veniũt a fato noĩe fati intelligẽdo influẽciã celi ꝛ pla
netaꝝ ſcd̃m q̃ aſſerunt oĩa regulari.et hui⁹ opionis fuit ouidi⁹ q̃ i
li.de triſtibus dixit.Rõ fatũ vincere nulla vꝫ.Id̃ ↄfirmauit Seneca ĩ
tragediis.d.Regit̃ fatis mortale genus.et d̃ ↄſolacione ad paulinum
d.Mutare fata nõ poſſumus.ſtãt dura et inexorabilia.et Lucanus
li.vi.inq̃t ꝓceps agit omnia fatum.Nec medii dirimũt morbi vitãqꝫ
necẽqꝫ.et Iuuenalis li..iii.ſatyra.i.Seruis regna dabũt captiuis fa
ta triumphos.et tullius li.i.de diuinacione.Fato omnia fiũt.et Quĩ=
tilianus in declaracionibus.Fato viuimus languemus conualeſcim⁹
morimur.Medicina quid preſtat niſi vt vita nemo deſperet.Inde eſt
ꝙ quidam aſtrologi ingerũt ſe ad iudicandum de futuris euentibus
hominum de vita et moꝛibus regum de pace et guerris populorum

de diuiciis ⁊ pauptate de fecunditate et ſterilitate vxoꝝ de honoribꝫ
⁊ dignitatibus acq̄rendis et ſilibus q̄ſi iſta oīa ꝺpendenciā hēant ſi=
cut a cā neceſſaria ab influēcia planetaꝝ ⁊ celeſtiū corpoꝝ. Et ex h̄
verſum ē in puerbiū inter vulgares Qꝺ nō iuuat orare deū cū iam
diffinitū ſit qꝺ vnuſquiſq̄ȝ aut boni hr̄e aut mali pati hēat. Contra
quos Augu. li. v. de ci. dei. c. i. ſic ait. Prorſus diuia puidencia regna
conſtituuntur humana que ſi ꝓpterea quiſq̄ꝫ fato tribuit ꝙ ipaȝ dei
voluntatem vel poteſtatē fati noīe appellat ſnīaȝ teneat linguā cor=
rigat. Cur non hic pmum dicit qꝺ dicturus eſt cū ab illo q̄ſq̄ꝫ queſi
erit qꝺ dixerit fatum. Nam id homines qū audiunt vſitata loq̄ndi
ꝯſuetudine non intelligunt niſi vim poſicionis ſideꝝ qualis eſt quan
do q̄ȝ naſcit̄ ſiue ꝯcipit̄ qꝺ aliqui a dei volūtate alienāt. Aliqui ecīā
ex illa h̄ pendere ꝯfirmāt. Sȝ illi q̄ ſine dei volūtate ꝺcernere opināt̄
ſidera q̄lis q̄ſq̄ȝ ſit id bonoꝝ hēam⁹ maloꝝ ve paciamur ab auri=
bus oīm repellēdi ſūt nō ſolū eoꝝ q̄ verā religionem tenēt ſȝ q̄ deo
rū q̄liūcūq̄ȝ volūt eſſe cultores. Hec ei opinio q̄d agit aliud niſi vt
nullus oīo colat̄ aut roget̄ deus Et paulo inferius ſubdit Quale deīn
de iudiciū de hoīm factis deo relinq̄tur quibus celeſtis neceſſitas ad
hibet̄ cū dn̄s ille ſit ⁊ ſideꝝ ⁊ hoīm. h̄ ille. Si quis vero obiceret ꝙ
aſtrologi pſepe vera dīit audiat Augu. p̄fati li. c. vii. d. Nō immerito
credit̄ cū aſtrologi multa vera rn̄dent oculto inſtinctu fieri ſpūum n̄
bonoꝝ quoꝝ cura ē fl'as et noxias opiniones de aſtralibus fatis in
ſerere humanis mētibus atq̄ȝ firmare. Jō friuola eſt mathematicoꝝ
ſnīa q̄ nos nr̄oſq̄ȝ ſucceſſus aſtris ſubdere moliunt̄. Scꝺi aſſerūt oīa
iſta inferiora moueri ad impiū fortune et diſponi. vn̄ Plutarchus li°
dꝫ remedio ire. d. ⁊ inducit Euripidē ſic loq̄ntem. Deus magna regit
pua vo in fortune manibus derelinq̄t. Hāc fortunā rudes hoīes ⁊ y=
dolatre gētiles deā q̄ndā eſſe putauerūt. Vn̄ Lactañ. li. iii. Credide=
rūt inq̄t ppl'i fortunā q̄ndam deam eē res hūanas variis cāibꝫ illu=
dentē q̄ neſciebāt vn̄ ſibi aut bona aut mala venirēt. Hos tn̄ ſic opi
nātes Augu. li. iiii. de ci. dei. c. xviii. ſic deridet. Fortuna dea putatur
⁊ colitur. Certe oēs deos vtriuſq̄ȝ ſexus ⁊ ſi ſexū hn̄t nō niſi bonos
eſtimare debem⁹. Hoc plato dicit h̄ alii ph̄i h̄ excellentes reipublice
ppl'oꝝq̄ȝ rectores. Quō ergo dea fortuna aliq̄n bona eſt aliq̄n mala
An forte q̄n mala ē dea nō eſt ſed in malignū demonē repente ꝯuer=
tit̄. Sȝ Ar. li. ii. phi. d. fortunam eſſe cāȝ p accidens in agētibus ſcꝺm
ꝓpoſitū Et tūc vt. d. Tho. in. ii. ſumme ꝯtra gētiles ⁊. d. Boñ. di. xxx
vii. ſcꝺi li. Licet aliq̄d ſit cāle vel fortuitū reſpectu agētis pticularis
vtpote pticularis nāe et intellectus creati nichil tn̄ eſt cāle aut for=
tuitū reſpectu puidēcie dei a q̄ua oīa p̄uiſa ſunt et p̄ordinata. Tercii
ꝯtendūt puidenciam dei nullā eſſe circa iſta inferiora ⁊ hoīm facta
ſȝ omnia currere ſic ſine vlla puidēcia regulāte. Qui error pīcioſiſ=
ſim⁹ ē ⁊ dānat̄. Tū rōe. Tū auctoritate. Et licet multe rōes ad hoc
poſſent induci tn̄ dicam eam quā. Tho. ponit. in. iii. ꝯtra gentiles. c.

ſxiii·Ait ei ſic ĩpoſſibile ē ꝙ aliq̄ nō ꝯgnoſcēcia ſinē opent̄ ꝑpt̄ ſinē
ꝛ ordiāte ꝑueniāt in ipſum niſi ſint mota ab aliquo habente ſinis co
gnicōez·ſʒ oīa corpa n͞ralia mouent̄ ꝛ opant̄ ꝑpt̄ ſinē licʒ illū nō cog=
noſcāt·Ergo oportet ꝙ tota opacō nature ab aliqua ꝯgnicōe ordinet̄
Preterea oīa q̄ ſunt natura diſtincta in vnū ordinē nō ꝯueniunt niſi
ab vno ordināte colligant̄ in vnum·In vniuerſitate aūt reꝝ ſunt res
diſtinctas et ꝯtrarias naturas hn̄tes q̄ tn̄ in vnū ordinē ꝯueniunt
g° ſit opʒ ꝙ vnus vniuerſoꝝ ordinator et gubernator·ſunt ad h̄ eciā
ſcripture ſacre auctoritates·Ait ei ſapiēs Sapie·xiiii·c·Tu aūt ſa=
piencia tua gubernas oīa·Et eccl'·v·Ne dicas corā angelo tuo nō eſt
ꝓuidēcia·Et Math·vi·rep̄hendens xp̄s immoderatam ſollicitudinē
eoꝝ qui diffidunt gubernari poſſe a deo oſ̄ndit qualr̄ ip̄e ꝓuidencia
ſua decorat terrā floribus paſcitq; aues et volucres celi·Jō Lact·li·i
diui·inſtitu·ꝯtra dei ꝓuidēciā negātes ſic pulchre loquit̄· Suſcepto
igit̄ illuſtrāde veritatis officio non putaui adeo neceſſariū ab illa q̄
ſtione iniciū ſumere q̄ videt̄ p̄ma eſſe nata ſit ne ꝓuidencia q̄ rebus
omnibus ꝯſulat an fortuitu vel facta ſint oīa vel gerant̄· Cui9 ſnīe
auctor eſt Democritus ꝯfirmator Epicurus quos tn̄ ceteri ph̄i ac
marie ſtoyci acerrime retulerūt docētes nec fieri mundū nec cōſtare
niſi ſūma rōne potuiſſe·Sed et·M·Tullius q̄uis achademice diſci=
pline defenſor eſſet de ꝓuidencia gubernatrice reꝝ ꝛ multa ꝛ ſepe
diſſeruit qd̄ facit tū in oībus ph̄ie ſue libris tū marie in his qui ſūt
de natura deoꝝ·Nec deficile ſane fuit paucoꝝ hoīm praua ſencien=
ciū redarguere mēdacia ceteris ph̄is in hac vna re nō diſſidentibus
Nemo ei ē eciā tā rudis tā ferus moribus q̄ oc'los ſuos in celū tollēſ
tā ꝛ ſi neſciat cui9 ꝓuidēcia dei regat̄ h̄ oē qd̄ cernit̄ nō aliquam ta
men eſſe intelligat ex ip̄arum motu magnitudine pulchritudine vti=
litate tpacōe nec fieri poſſe quin illud qd̄ mirabili rōe cōſtat conſilio
aliquo maiore ſit iſtructū·h̄ ille·Dicim9 g° ꝛ catholice tenemus ꝙ
oīa regūtur ſecūdū ꝓuidenciā dei q̄ bona vl' mala hoīb9 iuſte diſtri=
buit ſecūdū ꝙ iudicat melius cōuenire· Sc̄da rō q̄re dn̄t aliqui non
eſſe orādū eſt diuine pmanencie·Dn̄t·n·ꝙ licʒ oīa fiāt ſecūdū diuinā
ꝓuidēciā cū ip̄a nil aliud ſit ꝙ ip̄e deus ꝛ de9 ſit imutabil' ſcd̄m illud
Nūeri ·xxiii·Nō eſt de9 q̄ſi hō vt mēciat̄ nʒ vt fili9 hoīs vt mutet̄ et
Malachie·iii·Ego dn̄s ꝛ n̄ mutor Et iacobi·i·Apud q̄ʒ n̄ ē trāſmu=
tacio·Et augu·in li·d̄ nat̄a boni Sol9 deus imutabil' ē·Ergo ſi diſ=
poſuit bn̄facere hoīb3 indigētib3 abſq; orōe illoꝝ illud ip̄lebit·Et ſi
ꝯſiderauit mala aliq̄ iptiri nō ꝓpt̄ orōes ceſſabit· Sʒ ꝯtra iſtos eſt
auctoritas Hiere·xviii·vbi deus ſic loq̄tur Rep̄ete loquor aduerſum
gentē et aduerſū regnū vt eradicē et deſtruā et diſꝑdā illud·Si peni
tenciam egerit gēs illa a malo ſuo qd̄ locutus ſū aduerſū eā agam et
ego penitenciam ſup malo qd̄ cogitaui vt facerē ei·Et ſubito loquor
de gēte ꝛ d̄ regno vt hedificem et plātē illud·Et iterum Ezechielis·
xxiii·deus·d· Si dixero iuſto ꝙ vita viuat ꝛ cōfiſus in iuſticia ſua

fecerit iniq̄tatem oēs iuſticie eius obliuioni tradentur et iniq̄tate ſua
quā operatus eſt morietur· ſi aūt dixero impio morte morieris ⁊ ege=
rit pñiaȝ a peccato ſuo vita viuet ⁊ non morieẗ· Et hoc ē qd̄ dr̄·xxii
q·i·ii·c·Vnuſq̄ſq·Jp̄e dn̄s freq̄nter ſuā mutat ſniaȝ·Et in·c·Incōmu
tabilis·idē hr̄tur·Et de pe·di·i·c·Nouit·Nouit deus mutare ſniam ſi
tu noueris emendare delictum·Ex quibus verbis pȝ q̄ ſcd̄m q̄ nos
mentē nr̄aȝ ⁊ volūtaria opa ſiue in bonū ſiue in malū dirigimus ita
ipe ſniaȝ ſuā aut reuocat et īmutat aut exeq̄tur ſine ſui īmutacōne·
Nā vt·d·Ar·viii·phi·⁊·xi·methaphi·Deus ē mouēs oīa īmobilis·
Boe·ſtabiliſq manens das cūcta moueri·Jō dicit·d·Boñ·di·viii·i·li·
Qd̄ diuina eſſencia ē īmutabilis·Nā non mutaẗ loco qr vbiq ē nō
tpe qr eternitas ſimul ē nō forma qr pure actus ē·Vñ mutacōnem
ſcd̄m formam tollit ſimplicitas·ſcd̄m tp̄s tollit eternitas ſcdȝ locū tol
lit īmenſitas·Et iō in deo ē ſūma ſtabilitas et inte oīs mot⁹ cālitas
ſine ſui itaq mutacōe pduxit de⁹ i tpe mundū·ſine ſui mutacōe car
nē nr̄aȝ aſſumpſit·Sine ſui eciā mutacōe petētibus ⁊ orātibȝ ſua do=
na largiẗ·Nā vt inq̄t Tho·ii··ii·q·lxxxiii·ar·ii·Ex diuina puidencia
ñ ſolū diſponiẗ q̄ effect⁹ fiāt ſȝ eciā ex q̄bȝ cāis ⁊ quo ordi puemāt
Jnẗ alias etem̄ cās ſūt eciā quorūdā effectuū cāe act⁹ hūani·Vñ o=
portet hoīes agere aliq̄ ñ vt p ſuos act⁹ diuinā diſpōeȝ inmutēt ſȝ vt p
act⁹ ſuos ipleāt quoſdā effect⁹ ſcdȝ ordieȝ a do diſpōitū·Et id eciā ē
in naẗalibȝ cāis·Nā nȝ q̄ plātat ē aliq̄d nȝ q̄ rigat ſȝ q̄ icrementū dat
de⁹ vt dr̄ in·c·Cū ñ ſit in hoīe·extra d̄ decis·et tñ ſi hō nō plātat aut
nō ſeiat de⁹ nō dat icremētū·Sil'e ē de orōe·Nō ei pp̄ẗ h̄ oramus vt
diuinā diſpōeȝ imutem⁹ ſȝ vt illud ipetrem⁹ q̄ deus diſpoſuit medi
antibus orōnibus nobis donare·vt Grego·d·i·dial'·li· ¶ Tercia racō
quā aſſumunt negātes et dānātes orōis vſū ē diuine clemēcie·Deus
inquiūt clementiſſim⁹ ē et liberaliſſim⁹ ideo cum noſcat oīa quibus
indigemus non opus eſt orōnibus ab illo ea petere· Quia vt inquit
Seneca·Nulla res carius emitur q̄ȝ q̄ pcibus empta ē·Jō ſūme libe
ralitati eius ñ ꝯuenit bñficia pſtare rogat⁹·Ad h̄ rñdet augu·ad pro
bā de orādo deū·Qd̄ de⁹ mlta nobis ex ſua liberalitate pſtat non pe=
tita·Sȝ q̄ aliq̄ vult pſtare nobis petētibus h̄ ē propter nr̄am vtilita=
tē vt·ſ·fiduciā q̄ndā accipiam⁹ recurrēdi ad deū et vt recognoſcam⁹
eū eſſe bonoꝝ nr̄oꝝ actorē·et ſic interimunẗ oēs obiectiones ſupra=
dicte quibus oracionis vſus impugnabatur quia debiles ſunt ⁊ nul=
lius roboris aut momenti·

¶ Qd̄ vſus orōis ꝯmēdaẗ auctoritate ⁊ exēplo ſāctoꝝ veteris ⁊ noui
teſti ⁊ pcipue dñi nr̄i ih̄u xp̄i. Caplm̄·ii·

SEcundū quo ꝯmēdabilis orōis vſ⁹ dr̄ ē ſanctoꝝ dignitas·
Oēs etem̄ ſancti v̄bo pariter et exēplo orare nos docuerūt· vñ
dauid in pſal·xxxi·orōnē ꝯmendās ait·Subditus eſto domi=
no ⁊ ora eū·et pſal·v·Qm̄ ad te orabo dñe mane exaudies vocē me=
am·et pſal··xxxiii·exquiſiui dominum ⁊ exaudiuit me et ex omnibus

tribulacionibꝫ meis eripuit me· Et ſapiens Eccľ·xxxv·Oracō humiliā-
tis ſe nubes penetrat· Et thobie·xii· Bona eſt oracio cum ieiunio Et
Hiere·xxxiii·Clama ad me et ego exaudiā te·d·dn̄s· Et·i· Petri·iiii·
Omnes vnanīes in orōe eſtote· Et Jacobi·v· Orate ꝓ inuicem vt ſal-
uemini Et doctor genciū Paulus ro·xii·Spe gaudētes in tribulacio-
ne pacientes oracioni inſtātes·Et·i·Cor·vii· Vacetis orōi·Et phil·iiii
Nichil ſolliciti ſitis ſed in oī orōe et obſecracione cū grāꝝ accōe peti-
ciones vr̄e innoteſcāt ap̄ deū·Et Coľ·iiii·Orōni inſtate vigilātes in ea
Et·i·thi·ii·Volo viros orare in oī loco leuātes puras manus· Et·i·
Theſſa·vltio Sine intermiſſione orate·Et xp̄s in euāgelio· Luce·xi·
petite et accipietis·q·⁊ in·p·⁊ ap·vobis·Et Luce·xviii· Opꝫ ſemper
orare ⁊ nō deficere·Et Luce·xxii·⁊ math·xxvi·Vigilate ⁊ orate ne
intretis in temptacōeꝫ·Et math·xxiiii· Orate ne fiat fuga veſtra hie-
me vel ſabbato· Et marci·xiii· Videte vigilate et orate· Et qđ docue-
runt ſancti verbis ope cōpleuerūt atqꝫ orando āpliſſima dei mune-
ra ipetrauerūt·Vn̄ gen̄·xxv·Jſaac deꝓcatus ē deū ꝑ vxore ſua Re-
becca eo ꝙ eſſet ſteriľ q̄ exaudiuit eū ⁊ dedit Rebecce cōceptum Et ex-
odi·vii·ix·⁊·x·c· Orauit moyſes ꝑ amocione plagarum ab egypto ⁊
exauditus eſt licꝫ illi mali eſſent· Et exodi·xvii·Jn bello qđ habuerūt
filii iſrľ cōtra Amalechitas plus fecit moyſes orādo ꝙ̄ Joſue pugnā-
do·Et exodi·xxxii·poſt adoracionem vituli quādo videbatur dominus
velle delere pplm̄ moyſes ꝑ orōis inſtāciam obtinuit veniam· Et nu-
meri·xi·per oracionem moyſi abſorbtus ē ignis qui deuorabit caſtra
murmurācium·Et numeri·xii·per orōeꝫ moyſi curata eſt maria a le-
pra et Numeri·xxi·ꝑ orōeꝫ eciā moyſi liberatus eſt ppľs a ſerpenti-
bus·Et·i·Re·i·Anna q̄ ſterilis erat orauit dn̄m et ɔcepit et peperit fili-
um ⁊ vocauit nomen eius ſamuel·eo ꝙ a dn̄o poſtulaſſet eum Et·i·
Re·vii·Orāte ſamuele filii iſrľ debellarūt philiſteos·Et Tho·vi·Ra-
phael angelus monuit Thobiam iuniorem ne demones haberēt po-
teſtatē i eū vt oraret·⁊ Judith·iiii·Tpe ꝑſecucōis Holofernis filii iſ-
rahel orabāt deum vt viſitaret populū ſuū et Judith·xiii·Armis o-
raciōis mūita illa mľr vidua caput āputauit Holoferni·⁊ yſa·xxxv-
iii·Orātem cū lacris Ezechiā exaudiuit deus ⁊ addidit diebus eius
annos·xv·et Danieľ·xiii·Suſanna ꝑ orōnem liberata ē a crimiacōe
fľa ⁊ dānacione mortis et Jone·ii·De ventre piſcis ꝑ orōeꝫ ad litus
maris adductus ē·Jonas et·i·machabeoꝝ·xi·Videns Jonathas ꝙ
oēs exceptis paucis dereliq̄runt eum pugnātem cōtra alienigenas
ſcidit veſtimēta ſua et rogauit dn̄m et poſtea miāꝫ obtinuit et victo-
riā·et·ii·machabeoꝝ·iii·Onias ſumm9 pontifex orauit ꝑ Heliodo-
ro diuina virtute grauiter flagellato eo ꝙ voluerat erariū expoliare
Deus aūt illi vitam donauit·Quid referā de oracionibꝫ apľoꝝ alio-
rūqꝫ ſanctoꝝ q orādo tot mira fecerūt· Sꝫ oībꝫ dimiſſis breuitatis
cauſa ad xp̄m eſt deueniendū·De ipo ſiquidem đr mathi·i· Abiit ī d-
ſertum locū ibiqꝫ orabat et Luce·vi·erat ꝑnoctās in oracōne dei·Et

Luce·x·ſacta ē dū oraret ſpes eius altera·Et Luce·xxiii·⁊ Mathi·
xxvi·Legit̃ ad pr̃em oraſſe·⁊ ad hebre·v·ꝺ ipo ꝺi·Cū clamore vali
do ⁊ lacrĩs exauditus ē ꝓ ſua reuerēcia·Sʒ circa h̄ nōnulli dubitant
cur xp̄s orauit cū Augu·dicat li·ꝺ correpcione ⁊ gracia·Nemo que-
rit ab alio qꝺ ꝑ ſe pōt Sʒ xp̄s oīa poterat ꝑ ſe gͦ nichil debebat ab
alio petere nec orare ad h̄ rn̄dʒ·ꝺ·Boñ·di·xvii·tercii li·Qꝺ decēs fuit
⁊ ꝯueniēs orare xp̄m ꝓpt̃ tria·Pͥo ꝓpt̃ meritū·Scꝺo ꝓpt̃ exemplū
Tercio ꝓpt̃ argumētū·Pͥo ꝓpt̃ meritū qr ſua peticōe et poſtulacio
ne merebat̃ nobis q̄ minꝰ ydonei eramꝰ ad ſuſcepcionē bn̄ficioꝝ dei
Scꝺo orauit ꝓpt̃ exēplū·ſ·vt in ſeipo inuitaret nos ad oracionis ſtu-
diū in cuiꝰ exercicio maxime ſupatur aduerſarius·Tercio orauit ꝓ
pter argumentū vt oſtēderet ſe eſſe verū hoīez ⁊ vere a deo miſſum·
Petere gͦ ⁊ orare ꝯpetit xp̄o ſcꝺm naturam aſſumptā·Et ſic ſoluit̃
qꝺ dicebatur in ꝯtrarium·Cōcludēda ē gͦ h̄ ſcꝺa ꝑs principalis ·nr̄i
ſermonis in qua ꝓbatū ē ꝑ exempla et auctoritates ſanctoꝝ ꝙ oraci
onis exerciciū apprime ē ꝯmendabile·

¶Qꝺ oēs indigēt auxilio dei ad acqrendā beatitudinē ad vitanda ꝑicu
la et ad tͥalia bona impetrāda· ¶Caplm·iii·

Terciū quo oñdemꝰ ad orōez oēs obligari debere ꝺr indigen
cia·Oēs eteniʒ cuiuſcūqʒ ſtatꝰ gradus ⁊ ꝯdicōis exn̄t egent
a deo adiuuari maxie q̄ntū ad tria·Pͥo q̄ntū ad beatitudinē
aq̄rendā·Scꝺo q̄ntū ad ꝑicl'a vitāda·Tercio q̄ntū ad tͥalia bona ipe
trāda·¶Pͥo indigēt oēs a deo adiuuari q̄ntū ad beatitudinē acqui
rendam eo ꝙ nullus illā viribus ꝓpriis aut virtute valet adipiſci·
Ideo vnuſquiſqʒ orare debet cū Petro·ꝺ·Dn̄e ſalua nos qr vt inquit
pſal·Grām ⁊ glīam dabit dn̄s·¶Scꝺo indigēt omnes a deo adiu-
uari ꝓpter ꝑicl'a euitanda q̄bus fragilis nr̄a ꝯdicio ſubiecta eſt·Et
de his ſic eleganter loquit̃·Augu·xxii·li·ꝺ ci·dei·c·xxii·Sed preter
pueriles penas ſine quibus diſci nō pōt qꝺ maiores volūt q̄ vix ali-
qͥd vtile volūt quot et q̄ntis penis genus agitet̃ hūanū q̄ nō ad mali
ciā neq̄ciāqʒ iniquoꝝ ſʒ ad ꝯdicōʒ ꝑtinēt miſeriāqʒ cōeʒ q̄s vllo ſer
mone digerit·Quis vlla cogitacōe ꝯphendit·Quantus eſt metus q̄n-
ta calamitas ab orbitatibus atqʒ luctu a dānis et a dānacionibus ⁊
decepcionibus et mendaciis hoīm a ſuſpicionibus fl̄ſis ab oībʒ violen
ciis facinoribus et ſceleribus alienis qn̄quidē ab eis et damnacio et
captiuitas ⁊ vincula et carceres et exilia et cruciatus et āputacio mē
broꝝ et priuacio ſenſuum et oppreſſio corpis ad obſcenam libidinez
opprimentis explendā et alia multa horrēda ſepe contingunt·Quid
ab inumeris caſibus q̄ forinſecus corpi formidant̃ eſtibus et frigori-
bus tēpeſtatibʒ ībribʒ illuuionibʒ coruſcacōe tonitruū grādine fulmi-
ne motibus hyatibuſqʒ terraꝝ oppreſſionibʒ ruinaꝝ ab offenſioni-
bus et pauore vel eciā malicia iumētoꝝ a tot venenis fructuū aq̄-
auraꝝ beſtiaꝝqʒ ac feraꝝ non tm̄ mō moleſtis ſed eciam mortiferis
morſibus a rabie q̄ ꝯtingit a rabido cane vt eciā a blāda ⁊ amica ſuo

dño beſtia nonnūꝗ̄ vehemēcius et amarius ꝙ̄ hoïes draconeſqꝫ me
tuat̄ facietqꝫ hoïez quē ꝯtamiauerit ꝯtagione peſtifera ita rabioſuꝫ
vt a ꝑntibus filiis ⁊ cōiuge peius omī beſtia formidet̄· Que mala
paciuntur nauigātes·Que terrena itinera gradiētes·Quis ambulat
vbicūqꝫ ñ inopinatis ſubiacēs caſibus·De foro q̄dem domū rediens
ſanis pedibus ſuis cecidit pedē fregit et ex illo vulnere finiunt hanc
vitam·Quid videt̄ ſedēte ſecurius·De ſella in qua ſedebat Help ſa=
cerdos cecidit ⁊ mortuus eſt·Agricole ꝑmo vero oēs hoïes quot et
q̄ntos a celo ⁊ terra vel a ꝑicl'oſis aïalibus cāus metuūt agroꝝ fru
ctibus·Solēt tñ ꝺ frumentis tandem collectis et reconditis eē ſecuri
Sꝫ q̄buſdam q̄ꝺ nouim⁹ ꝓuentū optimū frumentoꝝ fluui⁹ īꝓuiſ⁹
fugiētibus hominibus ꝺ horreis eiecit atqꝫ abſtulit·Contra mille for=
mes ꝺmonū incurſus q̄s in innocencia ſua fidit·Qñq̄dem eciam puu=
los baptiſatos q̄bꝫ certe nichil eſt innocencius aliq̄ñ ſic vexāt vt in e
is marie deo iſta ſinente monſtret̄ huius vite flenda calamitas et al
terius deſiderāda felicitas·Jā vero ꝺ ip̄o corꝑe tot exeūt morboꝝ ma
la vt nec libris medicoꝝ cūcta ꝯphenſa ſint in quoꝝ ꝑl'ibus ac pene
oïbꝫ ⁊ ad iumenta ip̄a ⁊ medicamēta tormenta ſunt vt hoïes a pena
rū excicio penali eruant̄ auxilio· Et licet in p̄fata auctoritate multa
dixerit·Augu·ꝓpt̄ q̄ nullus viuere ſecurus dꝫ niſi q̄ ꝯfidit in deo·
Nos tñ diebꝫ nr̄is tāta vidim⁹ eueniſſe ꝙ merito fatu⁹ reputari poſ
ſet q̄ ꝑ orōes ad dñi auxiliū ñ ꝯfugit· Tꝑe nāqꝫ iubilei Anno dñi·
m·cccc·l·regnāte Nicolao quinto pōtifice maximo hora·xxiii· cum in
gens multitudo ꝑpl'i euntis ⁊ redeūtis ꝯgregata eſſet ap̄ pontē ſub
caſtro ſancti angeli adeo intra ſeſe exñtes ibi ꝯpſſi ſunt vt illis excep
tis q̄ in flumïe cadētes ſubmerſi ſunt ducentoꝝ ⁊ ſeptem hoïm ſuf=
focatoꝝ in pōte p̄dicto corꝑe ſunt inuenta·Tꝑe Alfonſi regis Arro
ganie ⁊ vtriuſqꝫ Sicilie ex nocturno et repentino terremotu in ciui=
tate Neapolitana aliiſqꝫ ciuitatibus regni ⁊ terris ruentibus ex im=
prouiſo domibus ⁊ hedificiis multa milia hoïm periere anno dñi· m
cccc·lxv·in dominica de paſſione in ciuitate venetis preter morem in
lacunis illis nauicule plurime ſubmerſe ſunt multiſqꝫ vtriuſqꝫ ſexus
pariter naufragiū paſſis·Noui ⁊ ego epꝫ Brixieñ·qui morſu canicu
li ſui quē in camera detinebat poſt·xl·dies in rabiem verſus extin=
ct⁹ ē·Noui ego ñ vnū ſꝫ ꝑl'es quos fulgur de celo veniēs ex impro=
uiſo vita p̄uauit· Vidi tot et tanta ꝑicula ꝙ ſi illa enūerare vellem
lōgiſſima ꝑfecto tꝑoꝝ ſpacia occuparem·O vita labilis·O vita in=
numerabilibus ꝑiculis circūdata· O vita miſera et laborioſa in q̄ nul
lus ſecurus eē pōt·Nō ꝓpt̄ diuicias ñ ꝓpt̄ celſitudinē grad⁹ ñ ꝓpt̄
amicoꝝ copiā ñ ꝓpt̄ acutē prudenciā·Jō h̄ vnū nobis dꝫ eē ſingl'a=
re refugiū vt orātes recurramus ad deū· Tercio indigēt hoïes a
deo adiuuari q̄ntū ad bona tꝑalia īpetrāda q̄ ⁊ ſi tāꝗ̄ principalia pe
tenda non ſint vt augu·mq̄t ad ꝓbā poſtulari tñ pñt tanꝗ̄ quedam
adminicl'a q̄bus adiuuamur ad tenendum ad beatitudinem inquantum

ſcꝫ ꝑ ea vita corꝑalis ſuſtentat̃ ⁊ inq̄ntū nobis organice deſeruiūt ad actus v̄tutum. vt eciā ph̄s·d·in·i·ethi·Centurio eteniꝫ orauit ꝓ ſanitate pueri et exauditus ē·Accedamus g° ⁊ nos cū ip̄o orātes deuꝫ oīpotentem et oracionibus inſiſtētes vt digneť nobis ſalutē anime ꝯ inde ſi ei placuerit et corꝑis impartiri cōcedēs h̄ grāꝫ ſuaꝫ ⁊ in futuro gloriam·Amen·

Feria ſexta pꝰ diem·Cinerꝝ De cōdicionibus q̄ req̄runť in orōibꝫ vt debito mō fiant· Sermo·xx·

Orate·verba ſūt dn̄i nr̄i ih̄u xp̄i in euāgelio hodierno math̄ v·c·Puto mltos ex his q̄ audierūt ꝯſiderauerūtqꝫ diligēter ea q̄ diximus in ſermone p̄cedēti iā deliberaſſe de cetero feruencius ſolito orōi vacare·Sꝫ ſcire vellēt q̄liter orād eſt vt orō ip̄orꝝ nō ſit inanis et infructuoſa Ea ꝓpter hodierna die ꝯ mō orōnis aliqua ⁊ q̄dē neceſſaria ꝯclarare curabo·nam audimus xp̄m ſaluatorem in v̄bis in themate allegatis ad oracōeꝫ nos exhortantē·Vt ergo voci eius ꝓmpciore aīo vnuſq̄ſqꝫ pareat ⁊ obediat triplicem modū in orōe obſeruandū oñdemus·

Primꝰ modꝰ ꝯ̄ expꝛſſionis·
Scd̄s modꝰ ꝯ̄ attencionis·
Tercꝰ modꝰ ꝯ̄ ordinacionis·

Qualr̄ in orōe neceſſaria ē vocalis expꝛſſio vt i plr̄ibus ⁊ q̄re ñ ſufficit orare tm̄ mētalr̄· Capitulum·i·

Primꝰ modus q̄ ſeruandus ē in orōe ꝯ̄ expꝛſſionis q̄ dꝫ orās exp̄mere voce qꝺ gerit i corde ſcd̄m illud pſal· voce mea ad dn̄m voce mea ad dn̄m deprecatus ſum·Effundo in conſpectu eius oracionem meam et tribulacionem·m·an̄ ip̄m ꝓnuncio·Et Math̄·vi·xp̄s docuit orātes voce dr̄e·Pr̄ nr̄ ⁊c̄·Et ad inflāmanduꝫ fideliū corda q̄ rerꝝ varietate ſatis mouentur ſancta eccl̄ia vltra orō nē dn̄icā hymnos pſalmos ⁊ alias diuinas laudes in officiis i q̄bus orat̃ deus ſtatuit decātari h̄ factū ē mediolani tp̄e ſanctorꝝ ambroſii ⁊ augu·vt dicit Augu·ix·ꝯfeſ·Sꝫ ꝯtra h̄ argui pōt ꝙ orō nō dꝫ eē v̄bo aut voce expꝛ̄ſſa Sunt ad hoc auctoritates ſanctorꝝ doctorꝝ·Vn̄ Ambro·li·ꝯ ſacr̄is·Cū oras inq̄t noli verbis clare Et glo·Math̄·vi In fide interiori orat̃ deus nō ſtrepitu labiorꝝ ſꝫ deuocione virtutum Et yſidorus li·de ſummo bono·Orō cordis eſt nō labiorꝝ·Nō enim verba ꝺp̄cantis deus attendit ſꝫ orātis cor inſpicit·Et augu·in li·de ſermone dn̄i in mōte·Vos aūt cū oratis introite in tabernacula veſtra q̄ ſunt ip̄a corda·Et iterꝝ ibidem ait·Claudendū eſt hoſtiū ideſt corꝑali ſenſui reſiſtendū vt oracio ſp̄ūalis dirigat̃ ad patrem q̄ fit in hymnis cordis vbi pr̄ orat̃ in abſcōdito·Et iterꝝ ibi·Agere debemꝰ apud deū non v̄bis ſꝫ rebꝫ q̄s aīo gerimus cū deuocōe pura ⁊ ſimplici affectu·Et augu·ad Probā·Multū loqui in orādo eſt rem neceſſariam ſuꝑfluis agere verbis·Et grego·Veracit̃ orare ē amaros in ꝯpunctione gemitus ñ ꝯpoſita v̄ba reſonare·Ergo ſcd̄m tantorꝝ doctorꝝ documēta ñ videtur in oracione vox fore neceſſaria·Rn̄dent ad hāc difficultatē tollendam Alex·de ales in·iiii·volūie ſumme et

ric·in·iiii·di·xv·⁊ Tho·ii·ii·q·lxxxiii·Qꝺ duplex ē orō·Pria eſt cō-
munis que·ſ·fieri hꝫ ꝑ miniſtros eccleſie in ꝑſona tocius populi qui
ad horas dicēdas obligant̃ vt in:c·Preſpiter de cele·miſ·Et talis orō
dꝫ inoteſcere pplo ꝓ quo offert̃ vt excitet̃ ad deuocionē·Jdeo clerici
q̃ obligant̃ ex ſtatuto eccleſie ⁊ religioſi q̃ tenent̃ ex voto regule aut
ſtatutoꝝ vigore dc̄e horas dn̄t illas voce exprimere·Et ſi qn̄ ↄtingat
vt extra choꝝ ꝑ ſe illas ꝑſoluāt tā alte debent verba ꝓferre vt ipſi
ſaltem intelligāt qꝺ loquūtur·Et i·c·doſētes·rep̄hendunt̃ illi q̄ ſin-
copizando ⁊ ſine ꝺuocōe diuinū officiū celebrāt·Secunda ē orō ſingu
laris·ſ·q̄ offerūt̃ ab hōie inq̄ntū eſt ſingularis ꝑſona ſiue orat ꝓ ſe
ſiue ꝓ alio·Et q̄uis nō ſit neceſſarium talem orōez eē ſenſibili voce
tn̄ vox ei adiūgit̃ triplici rōe·Primo rōe ꝺuocōis excitande·Scꝺo ra
cione reuerēcie exhibēde·Tercio rōe affectiōis explicande· ¶ Prio
rōe ꝺuocōis excitāde vt·ſ· ꝑ vocē et v̄boꝝ ſonum cor excitetur ad ꝺ
um magis timendū colendū diligendum ſiue deſiderandꝺ·Ex q̄dam
eni naturali vnione aīe ad corpus motus corpis diuerſimode anime
affectiōes excitāt et affectiones aīe maxie ſi ſint fortes diuerſas mu
tacōes faciunt in corpe Jō cū qn̄qꝫ ⁊ q̄ſi ſepiꝰ contingat ꝙ orare vo-
lentes et ꝑpt̄ pōdus carnis et ꝑpt̄ occupacōes ſcl̄i et ꝑpter dyaboli
tēptamēta mentē hēant aridā īſipidam ꝺbilē et ꝺ deo paꝝ cogitātez
aut certe nichil adiūgēda ē taliū orōi vox viua ī q̄ noīat̃ magnus et
excelſus bonus piꝰ clemēs micors et hmōi vt ꝑ tl̄ez placōz euigilent
q̄ſi ſenſus interiores Jꝺē dico ꝺ genuflexiōibus ꝺ ꝓſtracōe ad terraꝫ
ꝺ tōſionibꝫ pectoris et ſiſibꝫ·Non indiget his q̄ omniū corda ſcrutat̃
et videt·Sꝫ iō fiunt vt ꝑ tales motus geſtuſqꝫ corpis torpor mentis
excitet̃ et mens magis inflāmata efficaciꝰ ꝑ orōez vniat̃ deo·Scꝺo
adiungit̃ vox orōi rōe reuerēcie exhibende vt·ſ·deo reuerencīā impē
damꝰ nō tm̄ corde ſed eciā ligua qm̄ vt ait io·Dama·in·iiii·li·Quia
ex duplici natā ↄpoſiti ſumus intellectuali·ſ·et ſenſuali duplicē hono
rem dēꝰ deo offerre ſ·ſpūalem et corpalem·Si tn̄ in cau adeo q̄s eſſꝫ
in ↄtemplacōe ꝑfectus ꝙ vocalis orō remitteret interiorē feruorem
tūc nō eſſet vocal̄r orandū orōe ſingulari· ¶ Tercio adiungit̃ vox o
racōi racione affectōis explicāde·Nā ex abūdācia cordis os loquitur
vt ꝺr math·xii·Qn̄qꝫ ita feruet interiꝰ aīa itaqꝫ inflāmat̃ ī dei amo
re aut hūiliat̃ in eiꝰ timore aut obligat̃ in eiꝰ recordacōe bn̄ficiorum
ꝙ q̄ſi vim paciens in v̄ba prorūpe cogit̃·Sicut legitur ꝺ beato fran
ciſco q̄ꝫ ſel' audiuit beatus fr̄ leo eiꝰ ſociꝰ et ↄfeſſor ꝑ longum ſpaciū
in orōe eleuatum a terra clamātem et dn̄tem· ¶ Quis es tu et q̄s ſum
ego·Et dū h̄ eaꝺ v̄ba ſepiꝰ replicarꝫ ſuſpirabat lugebat et totꝰ vide
batur liq̄factus amore· Nā vt ip̄e poſtea interrogāti eū fr̄i Leoni
p̄dicto q̄ eū explorauerat retulit p̄dicta v̄ba ideo ſic dixiſſe qm̄ ī cor
de ſuo tā ꝓfunda verſabatur ſui ↄgnicio ſue·ſ·puitatis et dei magni
tudinis a quo ipſe puulus et minimus tam copioſa beneficia ſuſce-
perat ſꝑabatqꝫ ſe vberiora ſuſceptuꝝ ꝙ ex vehemencia animi cum

admiracione deū ꝯpellebat̄ laudare bn̄dicere dicēdo ſibi· Quis es tu
deus meus q̄ nullo indiges in quo ē oē bonū ⁊ q̄ ſū ego q̄ nihil bo=
ni hn̄o nec hr̄e poſſum niſi tu deus meus dederis· Quis es tu q̄ teip̄z
eciā michi dare ꝓmittis· Et mlt̄a alia bulliebāt in corde eiꝰ ꝓpter que
verba ꝑdicta ingemiabat· Silr̄· d· Ber· miles ⁊ doctor de aſſiſio qui
fuit p̄mus q̄z ſanctus franciſcꝰ traxit ad xp̄m anq̄ꝫ mundū reliq̄ſſet
inuitaſſetq̄z quodā ſero in domo ſua paupem Franciſcū cū in p̄ma vi
gilia noctis obſeruaſſet eū q̄d faciebat audiuit eū in oracōe poſitū cū
ſuſpiriis ⁊ lacrīs ſepius replicantem Deꝰ meus ⁊ oīa deus meꝰ et
oīa· In q̄bꝫ v̄bis vt ip̄e pꝰea dc̄lauit dn̄o Bern· ꝓfundiſſime ꝯtēplaba
tur exceſſū maieſtatis diuine ⁊ infinitā bonitatē ſūmi dei·

¶ Qd in orōe neceſſaria ē attencio ſcd̄m vim p̄me intencōis ⁊ qualr̄
hoc mō orō ē fructuoſa licet nō ſit ꝑ oīa attenta·

¶ Capitulum· ii·

SEcundꝰ modus q̄ ſeruandus ē in orōe dr̄ attēcōis· Dꝫ nāq̄z
orō q̄ntū fieri pōt eſſe attēta qm̄ vt· d· Hiero· ⁊ ponit̄ d ꝯſe·
di· v· c· Nō mediocriter· Nō v̄bis tm̄ ſꝫ corde orādus ē deus
Quaꝓpt̄ melior ē q̄nq̄z pſalmoꝝ dcātacio cū cordis puritate ac ſere=
nitate ⁊ ſpūali hilaritate q̄ꝫ pſalterii modulacio cū anxietate cordis
atq̄z triſticia· Et ad h̄ facit· c· Nunq̄ꝫ d ꝯſe· di· v· ⁊· c· Qm̄ de ꝯſe· di· i· et
ad idē ſunt apl̄i v̄ba· i· Cor· xiiii· dicentis· Nam ſi orem lingua ſpi=
ritus meus orat mens aūt mea ſine fructu ē· Quid gͦ ē· Orabo ſpū
orabo ⁊ mēte Sꝫ ſatis durū hoc videt̄ qm̄ eciā et ſancti viri orātes mē
tis euagacionē paciunt̄ ſcd̄m illud pſal· Cor meū dereliq̄t me· Quō
gͦ q̄ impfecti ſunt poterūt orādo ſp̄ eſſe attenti· Et ſi orō ſine attencō
ne infructuoſa ē q̄s poterit orādo mereri· Idcirco ad hoc clare intelli
gendū· tria ſunt notāda ſcd̄m Ric· Tho· ⁊ Alex· vbi ſupra· ¶ Primo
notandū ꝙ ſi adſit intēcio debita ⁊ actualis in principio orōis voca
lis q̄uis pꝰea nō ꝯcomitet̄ tn̄ orō vocalis ē meritoria ⁊ impetrati=
ua ꝑ v̄tutē p̄me intēcōis niſi interūpat̄ pꝰea ꝑ intencōꝫ ꝯtrariā ſicut
cū aliq̄s ex bona intencōe incipit ꝑegrinari vel eliaꝫ dare totus actꝰ
ſeq̄ns meritoriꝰ ē v̄tute p̄me intēcionis q̄uis ceſſat ſua intēcio actua
lis· ¶ Secundum notandum ꝙ triplex eſt oracionis effectus· Pri=
mus merendi ⁊ adhuc effectū non ex neceſſitate requirit̄ ꝙ attencio
adſit orōi ꝑ totū ſꝫ uis p̄me intēcionis ſufficit vt dictū eſt· Secundus
effectus ē impetrādi ⁊ ad hunc eciā ſufficit intēcio vt in p̄mo· Ter
cius effectus eſt ſpūalr̄ delectādi inquantū orans ſpūali delectatur
cōtemplacione dei ⁊ ad talem effectum neceſſaria eſt attencio et q̄n=
to maior eſt tāto maiorem delectacionē et ſpiritualem guſtum ſentit
ille qui orat· ¶ Si tamen aliquis hoc guſtu bona intencione orans
eō ꝙ nō eſſet attentus eciam contra voluntatem ſuam non gaude=
ret· Non propterea tanquam infructuoſam oracionem relinquere
debet quoniam cariſſimi ſunt qui orando ſemper poſſint mentem at
tentam habere· Ideo dicitur in legenda ſancti Bernardi· ¶ Quod

quadamvice cum ipſe equitans in itinere cuidaz ruſtico obuiaſſet materia ſic ſe offerēte de cordis inſtabilitate in orōe bern. ꝯqueſtꝰ eſt. Qd ruſticꝰ audiēs mox eū deſpexit ⁊ in cordibꝫ ſuis cor fixū ⁊ ſtabile dixit ſe habere. Volēs aūt bern. eū ꝯuincere ⁊ a ſua temeritate cohercere dixit. Seqſtrare pauper a nobis ⁊ tota q̄ poteris attencione orōnē dn̄icā incohoato quā ſi ſine aliq̄ cordis euagacione finire poteris equum cui iſedeo procul dubio tibi dabo. Tu autem michi in fide tua ſpondeas quod ſi aliquid ibidē cogitaueris ħ aliq̄tenꝰ nō michi celabis. Letat̄ ille ⁊ tanq̄ ſe lucratū iā reputās audacter ſecedit ⁊ ſeipꝫ recolligēs orōnem dn̄icā dīc ichoauit. Vix aūt orōis expleuit dimidiū ⁊ ecce ĩportuna cogitacio de ſella cordi ſuo ſe ingerit vtꝝ hr̄e eā debeat cū iumēto. Qd ille aduertēs citus ad bernardū redijt ⁊ qd in ipa orōe ſollicite cogitauerit indicauit. ⁊ de ſe v: pꝰ temere ſi pſūpſit. Terciū notādū q̄ triplex eſt attēcio q̄ orōi vocali pōt adhiberi. Vna q̄dez q̄ attendit̄ ad v̄ba ne q̄s in eis erret. Scd̄a q̄ attendit̄ ad ſenſū verboꝝ. Tercia q̄ attendit̄ ad finē orōis ſcꝫ ad deū ⁊ ad rez pp̄ter q̄ orat̄ q̄ eſt marie neccia. ⁊ hāc hr̄e pn̄t et ideote. q̄cūqꝫ ergo ad orōez accedit ea itēcione vt honoret deū ſeqꝫ orando ſibi ſubiciat ⁊ cōmēdet ſi volēs ⁊ male ꝯ ētus mentis patit̄ vagacionē n̄ pdit orōis fructū q̄ntū ad effectuꝫ meriti ⁊ ipetracióis licet pueī effectu delectacionis. Idcirco depōnēdi ſūt ſcrupli ⁊ extremitates ꝯſcīe quibus nonnulli dyabolo inſtigante deuicti ab oracione deſiſtunt exiſtimantes eo q̄ attenti n̄ ſunt inuanum oracioni vacare.

¶ De ordine in oracione ſeruando ⁊ qualiter poſſumꝰ rogare ſāctos tanq̄ itcerceſſores ⁊ aduocatos noſtros. ¶ Capl̄m. iii.

TErcius modus in oracione ſeruandus dicitur ordinacionis Debet oracio eſſe ordinata vt orans intendat impetrare a deo omne donum qd poſtulat qr vt inq̄t pſal. Grām ⁊ gloriam dabit dominus. Sanctis vero p̄ces ſūt porrigende tanq̄ interceſſoribus ⁊ aduocatis nr̄is apud deuꝫ. Nam vt inq̄t Bon̄. di. xlv. quarti li. Deus iſtituit ⁊ voluit q̄ ſanctos rogaremꝰ triplici ex cauſa. Prima pp̄ter noſtram inopiam. Secunda pp̄ter di reuerenciam. Tercia pp̄ter ſanctorum gloriam. Prima pp̄ter noſtram inopiam ſiue in contemplando. ſiue in amando ſiue in merendo. Sumꝰ inopes in contemplādo ſummaꝫ lucem que ipē deꝰ eſt. Sumꝰ inopes in amando qr miſer homo magis q̄nq̄ꝫ ſentit ſe affectum ad vnum ſanctum quam ad ipſum deum. Sumus inopes i merēdo eo q̄ exigua ſunt ⁊ parua merita noſtra Ideo deꝰ voluit nos rogare ſanctos vt in ipſis eum contemplemur vt per ipſos fiduciam habeamus ⁊ per eorum merita indigenciam nr̄aꝫ ſuppleamꝰ. Scd̄a cauſa eſt pp̄ter dei reuerēciā vt hō pctōr ad deū

B. D. L. D. 2.

quaſi ꝑ reuerencia non audens ꝯfugere imploret auxiliū amico=
rum eius. Tercia cā eſt ꝓpter ſanctoꝝ gl'iam vt ipē deꝰ gl'ifice=
tur in ſanctis ſuis quoꝝ amore deuotis eoꝝ gracias dona ⁊ bene
ficia plīma dignatur conferre. Neqꝫ audiendi ſunt illi q̄ dīt ſup
fluū eſſe ad ſanctos ꝑ orōes ꝯfugere qn̄ eccl'ia ſāctis orōes porri=
gere ꝯſueuit. Quinimo quottidie experimur q̄ntū nobis deuocıōez ſā
ctis dei exhibere de q̄bꝫ dr̄ in pſal. Leuaui. o. m. vn. ue. aux. mic=
hi. Plus nāqꝫ ſanctoꝝ p̄cipibꝫ ⁊ p̄cipue v̄ginis gl'ioſe liberati ſūt
multi a picul' maris. Alii ab vlceribꝫ ⁊ egritudinibꝫ deſꝑatiſſimis
ſanati. alii a dyaboli tēptacıōibus penitꝰ mūdati. alii ab infamiis
⁊ criminibꝫ ſ'lis plene purgati. Alii a variis diuerſiſqꝫ tribulacioibꝰ
⁊ anguſtiis ad q̄etē ⁊ trāquillitatē ꝑducti narrēt iſta qui expti
ſūt. Dicāt deuoti ſancti Nicolai ſācti francıſci ſācti antonii ſanc
ti Bern. ſācti petri mr̄is ⁊ alioꝝ ſāctoꝝ q̄d acceperūt q̄d obtinu
erunt illos īuocādo. Clamēt piiſſime virginis fideles deuoti quot
munera dei ad īuocacıōez nōis Marie b̄n̄dant īpetrauerīt. De q̄
bern. ait. In picul' ī anguſtiis mariā cogita mariā inuoca. ergo ſi
mus ꝓmpti ⁊ fiducial'r orando īuocemꝰ ſāctos quoꝝ p̄creimio ob
tinere poterimꝰ hic grām ⁊ in futuro gl'iam in qua viuit deꝰ tri
nus ⁊ vnus ꝑ infinita ſecula ſeculorum Amen.

Sabbato poſt diem cineꝝ De īpedimentis ꝯtrariis orōni ꝓpt' que orantes non exaudiuntꝛ.

Sermo. xxi.

Erat eni ventꝰ ꝯtrariꝰ eis. Scribuntꝛ h̄ v̄ba Marci. vi.
c. ⁊ in euāgelio hodierno. Cōq̄runtꝛ plīmi ⁊ quidē abſ
qꝫ vlla rōe q̄ in ſuis orōibꝫ nō exaudiuntꝛ a deo neqꝫ
īpetrāt orādo q̄ volūt. ſꝫ n̄ ītelligūt q̄ vt augꝰ in q̄t
xvi. q. i. in. c. Decie. B̄n̄facere deus ſp ē ꝓmptus ſed ho
minum malicia ꝓhibetꝛ. Ceſſāte ergo ex p̄te hoim defectu n̄ ē cor
repta ad dandā manꝰ op̄tis dei liberaliſſima. Querit nanqꝫ ipē
vt ſua b̄n̄ficia erogat mētes n̄ras b̄n̄ diſpoſitas. Vn̄ naufragium
timētibus diſcipulis ī nauicula ꝯſtitutis ſicut in euāgelio hodierno
legitꝛ xp̄s dixit. Cōfidete. Nā ꝓpterea iminebat eis piclm ⁊ con
trariabātꝛ vēti q2 erat cor eoꝝ obcecatū nec vt dicebat ꝯfidebāt ī
v̄tute magri ſui. Sic ⁊ orātibꝫ euenire ſolꝫ q̄ qn̄qꝫ n̄ exaudiūtꝛ qm̄
nō orāt cū ea ſpe ⁊ fiducia q̄ h̄re dn̄t ī benigniſſimo deo. veꝝtn̄
vt magis q̄retꝛ aīꝰ eoꝝ q̄ dolēt q̄ eoꝝ p̄ces deꝰ n̄ īplet ī p̄nti ſer
mone de īpedimentis orōis erimꝰ tractati videbimꝰqꝫ q̄lia ſint
īpedimēta q̄ ꝯtrariantꝛ orātibꝫ ne exaudiantꝛ ſicut venti ꝯtrariabā
tur ī mari diſcipulis ⁊ notabimꝰ tria principalia īpedimenta.

Prim dr̄ iniuſticia.
Scdm dr̄ iniq̄tas.
Tercium dr̄ ipaciēcia.

Qd ꝓpt' iniuſticiā vl' orātis vl' orōis vl' eo
rū ꝑ q̄bus oratur q̄nqꝫ deus oraciones n̄
exaudit.

Caplm. i.

Primū īpedimētū q̄re mltociēs deꝰ n̄ exaudit orātes dr̄ ī
iuſticia q̄ triplex eſſe poteſt. Prima eſt ex parte orantis

Scđa ex ꝑte orōnis· Tercia ex ꝑte eiꝰ pro quo orat̄ ·Prima iniu
ſticia eſt ex ꝑte orantis·quando orans adeo eſt iniuſtus vt exau
diri non mereatur· Sed ꝑ clariori noticia queritur· Vtruʒ pecca
tores ipetrent aliq̄d a deo ſuis orōibus·Et arguit̄ ꝙ nō ex vbis
ſcripture· Scribit̄ nanq̈ Iſaie·i·Cū extēderitis manꝰ vras auer
tā oculos meos a vobis ⁊ cū mltiplicaueritis orōeʒ nō exaudiam
manus eñi vre ſāguine plene ſūt·Et Iſa·lix· Ecce nō ē abreuia
ta manꝰ dñi vt ſaluare neq̄at neq̈ aggrauata ē auris eiꝰ vt nō
exaudiat ſʒ iniq̄tates vre diuiſerūt iter vos ⁊ deū vrm ⁊ pctā vra
abſconderūt facieʒ eiꝰ a vobis ne exaudireʒ· mānꝰ ei vre ſanguie ple
ne ſūt ⁊ digiti vri iniq̄tate·Labia vra locuta ſūt mēdaciū ⁊ ling
ua vra iniq̄tatē fat̄·Et hiero·trenoꝝ·iii·c· Nos inique egimꝰ ⁊
ad iracūdiā ꝓuocauimꝰ te ideo tu es inexorabil'· Et dauid i pſal·
Iniq̄tatē ſi aſpexi in corde meo nō exaudiet dñs ·⁊ puer·xxviii·
c·Qui declinet aurē ſuā ne audiat legē orō eiꝰ erit execrabilis·
Et Io·ix·Scimꝰ qr peccatores deꝰ nō exaudit· Et Criſo·ſup ma
th·Qui orat ⁊ peccat nō orat deū ſed deludit· ⁊ puer·xv·Lōge ē
dñs ab ipiis ⁊ orōes iuſtoꝝ exaudiet·At ꝯtra auctoritas criſo·
ē q̄ ſic gloſat dictū xp̄i luc·xi· Oīs q̄ petit accipit ſiue iuſtꝰ ſiue
peccator· Et ad idē augꝰ ſup Io·ait· Si peccatores nō exaudiet
deꝰ fruſtra publicanꝰ dixiſſet·Deꝰ ꝓpicius eſto michi pctōri· Rñ
deo ꝑ huius dubii ſolōe ſequēdo alexan·in·iiii·ſūme volū·e· qđ
orātes hoīes i triplici varietate pñt inueniri· Nā aliq̄ licʒ valđ
pauci iuſti ſūt ideſt ſine pctō mortali ⁊ orō hoꝝ potiſſima eſt vt
oñdimus in ſermone de vſu orōnis in ipō Moyſe·Et iō Iac·v·
dr̄· Multū eñi valet deꝑcacio iuſti aſſidua· Aliq̄ ſūt pctōres ob
ſtinati q̄ diuciꝰ in malo pſeuerātes nō ſe voluerūt corrigere a deo
vocati nō ſe voluerūt emendare obdurauerūt corda ſua ſpnentes dei
iudicia· Hi cū q̄nq̈ ꝓpter ſuā duriciē di manū eos caſtigātes ſē
ciāt i tribl'acioe poſiti clant· Dñ dñe ⁊ dñs auertit faciē ſuā ab
eis q̄bʒ dič illud puer·i· Vocaui ⁊ renuiſtis extendi manū meaʒ
⁊ nō fuit q̄ aſpiceret·Deſpexiſtis oē ꝯſiliū meū ⁊ increpaciões me
as neglexiſtis· Ego quoq̈ i interitu vro ridebo ⁊ ſubſanabo vos
cū vobis qđ timebatis aduenerit cū irruerit repētina calamitas ⁊
interitꝰ q̄ſi tēpeſtas ingruerit·q̄n venerit ſup vos tribulacio ⁊ an
guſtia tūc inuocabūt me ⁊ nō exaudiā mane ꝯſurgēt ⁊ nō inuenient
me eo ꝙ exoſā habuerit diſciplinā· Aliq̄ orātes ſūt pctōres hūi
liati qr licʒ q̄nq̈ peccēt nō tn̄ ſp retinēt ꝓpoſitū male volūtatis
hūiliant̄ d̄o timēt illū ob eiuſq̈ reuerēciā aliq̄ bōa ꝯpa faciūt· hi
in ſuis neceſſitatibʒ orāt deū ſuāq̈ iplorāt clemēciā· Cōfortandi
ſunt certe tales vt ſperent in domino qui ex miſericordia ſua eos
audit nec inuanum orare permittit quoniam vt augꝰ inq̄t in ·c·
ad huc iſtāt de pe·di·iii· Cur docuiſſet doiꝰ orātes dicere· Dimit
te nobis debita nra niſi miſcors ipe nobis pſeueraret qui ab hac

peticione non vult nos deficere h̄ ille. Peccator erat publican9 ⁊ humiliatus exaudit9 eſt luc. xviii. Peccator ezechias ⁊ oracionē eius ꝓpter humilitatē exaudiuit de9. Peccatores niniuite ⁊ orātes ⁊ ieiunantes dei iudiciū euaſerūt. Jō qui peccatores ſūt dūmō nō ſint obſtinati ⁊ obdurati ī malicia ſua fiducialr orēt ad deum. Auctoritates aūt in ↄtrariū allegate intelligēde ſūt de pctōribus obſtiatis aut de illis q̄ petūt aliq̄d a deo ſcd̄z deſideriū pcti quos de9 aliqñ ex mīa ñ audit qñq3 v̄o ex vīdicta exaudit pmittēs eos āpli9 ruere ī pctā qꝛ vt dic̄ aug9. De9 q̄dā negat ꝓpici9 q̄ ↄcedit irat9. Scd̄a iniuſticia ē ex pte orōis qñ ſcz orō ñ h3 rōnem v̄tutis. Nā vt dic̄ boñ. di. xvii. tercii li. Jn q̄libet orōe duo ſūt ↄſiderāda materia ſcz ⁊ forma. Materia orōis reſpicit deſideriū petētis. Forma v̄o reſpicit diſcrecionē ꝓponētis qñ ſcz ille q̄ orat ↄmittit oīa volūtati diuīe ſic̄ faciebat xp̄s qñ orāſ dicebat ad p̄rem. Pr̄ ſi po. ē. t. a. m. c. iſte. verꝫ tñ ñ. m. u. ſi. ſ. t. q̄ ſic orat ⁊ ſi ñ ſp̄ īpetret qd̄ petit ⁊ deſiderat nūq̄ tñ orat ſine merito qm̄ ſic orādo deū honorat q̄ qñq3 denegat tpalia iſta bōa petētib3 qꝛ vid3 illa aīe ſaluti eſſe ↄtraria. Ex h̄ legit̄ in vita ſācte petronille q̄ ſāct9 marcell9 ſcripſit qd̄ cū ipa filia eſſet Petri apoſtoli ⁊ ſpecioſa nimis deovolēte febrib3 laborare cepit. diſcipli aūt petri dixerūt ad eū. Cū oēs a te ſanent̄ īfirmi cur petronillā iacere pmittis. q̄b3 petr9 rñdet qꝛ ſic expedit ei. verꝫ tñ ne putet̄ īpoſſibilitas ſanitatis ei9 ī noīe ih̄u xp̄i illā ſanabo. Dixitq3 ei. Surge petronilla veloci9 ⁊ miſtra nobis. Que ſtatī ſanata ſurrexit ⁊ miniſtrauit eis. Cōpleto aūt miniſterio petr9 dixit ei. petronilla redi ad lectū tuū q̄ ſtati rediit ⁊ vt p̄9 febrib3 laborare cepit. at vbi in dei amore cepit eſſe pfecta eā pfecte ſanauit. ſil'r ē qd̄ legit̄ ī vita ſācti thome cantuarieñ. Cū eñ q̄dā quē ſāct9 thomas dū viuebat valde dilexerat grauit̄ īfirmaret̄ iuit ad ei9 tumbā ⁊ p ſanitate rogauit īpetrauitq3 illā ad libitū. S3 dū ſanatus rediret cogitare cepit q illa ſanitas forſā aīe ſue ñ expedir3. vñ iterꝫ ad ſepl'chrū rediēs orauit vt ſi ñ eēt vtile aīe ſue cōtinuo ipa īfirmitas redir3. Statiq3 rediit ſic̄ p̄9. ꝓpterea dicim9 q q̄ bñ orare volūt oīa tandē ↄmittere dñt volūtati diuīe. Tercia iniuſticia ē ex pte ei9 p quo orat̄. Fiūt .n. qñq3 orōes p aliq̄b3 q̄ nō merent̄ bñficia q̄ poſtulant̄ p ipis. Vñ deus dixit ad hieremiā de ꝑplo iudaico peſſimo ⁊ indurato. Tu noli orare p ꝑplo hoc nec aſſumes p eis laudē ⁊ orōe3 ⁊ ñ obſiſtas michi qꝛ ego ñ exaudiam te. S3 ad h̄ fac̄ exēplū ſācti bartholomei d̄ quo ī ſua legēda ſic h̄r̄. Qd̄ anno dñi. ccc. i. Sarraceni ſiciliā iuadētes Liparitanā inſulā vbi corp9 ſācti bartholomei q̄eſcebat vaſtauerūt ac ei9 ſepulchꝝ ↄfrigētes oſſa ipi9 diſpſerūt. Apparuit aūt ſāct9 cuidā deuotiſſimo. d. Surge collige oſſa mea q̄ diſpſa ſūt. Cui ille qua rōe colligere aut aliq̄3 tibi honorē exhibere dē9 cū dieri pmiſeris

nec auxilium nobis impenderis·Cui ille Per multum temp9 me
ritis meis dñs huic populo pepercit ſed eoꝝ peccatis nimium inua
leſcētibus ⁊ ad celum clamātibus iam ꝑ eis non valui veniā ipe
trare. Sed et his dubitari ſolet an ꝑ oībus in hac vita exñtibus
ſit orand9. Et rñdz Tho. vbi ſupra ar. vii· in rñſione ad iii· argu
mētuz· qd ꝑ pctōribz orand9 ē vt ↄuertāt̄ qꝛ ſic nlli q̄diu h viuit
ſubtrahend9 ē correpcīōis bñficiuz qꝛ ñ poſſum9 diſtiguere ꝑdeſti
natos a repbatis vt aug9 dicit li·de correpcione ⁊ grā ita eciā nlli
ē ↄnegand9 orōis ſuffragiuz·ꝑ iuſtis ec̄ ē orand9 vt pſeuerent ⁊ ꝓ
ficiāt ⁊ vt nō ſupbiant duz ↄſiderāt ſe alioꝝ ſuffragiis idigere·
¶ Qd ſepe de9 nō exaudit orātes qꝛ ipi veniā petentibz dare no
lunt aut crudeles ſunt paupib9 aut diffidētes de deo· Ca·n·

Secundū impedimentuz ↄtrariuz orātibz ne exaudiant̄ dr̄
iniq̄tas q̄n inueniunt̄ in eis potiſſime tres iniq̄tates vz·
Pria dr̄ irremiſſibilitas·Scda dr̄ crudelitas· Tercia in
fidelitas·Pria dr̄ iniq̄tas irremiſſibilitatis·Qn̄ orātes nolūt ꝓ
ximis ſuis q̄ eos leſerūt veniā petētibz indulgere ⁊ offēſas remit
tere· Jō dr̄ eccl'·xxviii· relinque ꝓximo tuo nocēti tibi ⁊ tūc dep
canti tibi pctā ſoluent̄·Xp̄s aūt in euāgelio Math·v·orari iuſſit
ꝑ pſequētibz ⁊ calūniātib9·ſz circa h ſatis in dubio verſat̄ ai·
Pmo qꝛ in ſacra ſcriptā inducunt̄ multe ip̄cationes contra inimi
cos·Dicit̄ eñi i pſal·Erubeſcāt ⁊ ↄturbēt̄ oēs inimici mei·⁊ alibi
Erubeſcāt ipi ⁊ deducant̄ in infernū muta fiant labia doloſa. Et
alibi. Cōfūdant̄ ⁊ reuereant̄ inimici mei ⁊c̄·Scdo qꝛ vindicari d
inimicis i malū inimicoꝝ cedit.ſz ſancti vīdictā d inimicis petūt
ſic pꝫ apoc·vi·vbi martires xp̄i inducunt̄.d·Vſquequo ñ vindi
cas ſanguiēꝫ nr̄m de his q̄ habitāt in terra·⁊ helias rogauit vt
ignis dſcēderꝫ de celo q̄ ↄſumerꝫ duos pncipes quīq̄genarios ⁊
exaudit9 ē·iiii·Re·i·Tercio qꝛ opacio hoīs ⁊ ei9 orō ñ dꝫ eſſe
ↄtraria·ſz hoīes q̄nq3 ipugnāt licite inimicos alioq̄n oīa bella eſ
ſent illicita·Ergo videt̄ q ñ ſit ꝑ inimicis orand9·Rñdet Tho·vt
ſupra q eo mō quo tenemur diligere inimicos tenemur ⁊ pro eis
orare.Diligim9 eñi i eis natāꝫ ñ culpā·Diligere eciā inimicos i ge
nerali ē i p̄cepto ñ aūt i ſpēali vt ſeꝫ hō ſcdꝫ p̄paracōēꝫ ai ſit pa
t9 ec̄ ſpēalit̄ inimicū diligere ⁊ eū iuuare i neceſſitatis articlo vl'
ſi veniā peterꝫ·ſz i ſpēali inimicos diligere abſolute ⁊ eos iuua
re pfectiōis ē. Silr̄ ⁊ neceſſitatis ē vt a cōibz nr̄is orōibz q̄s pro
aliis facim9 inimicos ñ excludam9·Qd aūt ſpēalr̄ orem9 pfectō
nis eſt nō neceſſitatis niſi i aliquo caū ſpēali·Ad pmū ergo di
cendū q ip̄cationes que in ſacra ſcriptura ponūtur q̄drupl'r pñt
intelligi·Vno mō ſcdꝫ q pphe ſolēt figura ip̄recantis futā p̄di
cere vt Auguſtinus dicit in li.de ſermone domini in mōte. Secū
do modo prout quedam temporalia mala peccatoribus quando
q3 a deo ad correpcionem mittuntur. Tercio modo intelliguntur

petere non contra ipſos homines ſed contra regnū peccati vt · ſ.
correpcione hominū peccatū deſtruat · Quarto modo ꝯformando
voluntatem ſuam diuine iuſticie circa dānacionem perſeuerancıū
in peccato · Ad ſcdm dicend ꝙ ſic in eodē li · augꝰ ait · Vindicta ſā
ctoꝝ ē ꝓpter diuinā iuſticiā qꝛ vt inq̄t pſal · Letabiť iuſtꝰ cū vi
derit vindictā Ad terciū dicend · Qd licitū ē īpugnare inimicos
vt ꝯpeſcanť a peccatis eo ꝙ cedit in bonū eoꝝ · ⁊ ſic eē licꝫ orādo
petere aliq̄ tꝑalia mala īimicoꝝ vt corrigant · ⁊ ſic orō ⁊ opatō
nō erūt ꝯtrāria · Secunda iniq̄tas dr̄ crudelitatis qn̄ orātes deuꝫ
liberalē inuenire volūt ⁊ ipi primis ſuis auari ſūt ⁊ crudeles iō
Thobie · xii · dr̄ · Bona eſt orō cuꝫ ieiunio ⁊ eľia · Tercia iniq̄tas
dr̄ infidelitatis · Orāt multi ſine fide ſumēdo fidē ꝓ fiducia ſiue
ꝯfidēcia · Iō dr̄ Jacobi · i · Si q̄s idiget ſapīa poſtulꝫ illā a deo po
ſtulet aūt in fide nihil heſitās · Nā vt inq̄t pſal · pſal · xxxii · Ocu
li dn̄i in eis q̄ ſꝑant ſup mia eiꝰ · Et puer · xxx · Clipeꝰ eſt dominꝰ
ſꝑantibus i ſe · ⁊ eccľ · ii · Reſpicite filii ⁊ ſcitote naciones hominū
quia nullus ſꝑauit in deo ⁊ ꝯfuſus eſt ·

¶ Qd deꝰ qn̄q3 non exaudit orātes ꝓpter illoꝝ īpacienciam ⁊ q̄
liter orandum eſt pſeuerauter · ¶ Caplm · iii ·

Cerciū impedimentū ꝯtrariuꝫ orātibꝫ ne exaudiant dr̄ i
paciēcia · Sunt eñ mlťi q̄ ſi ſtati nō exaudiant cū orāt ef
ficiunť īpaciētes murmurāt de deo ⁊ ad eū āplꝰ redire
nolunt deuꝫ eſſe duꝝ tenacē ⁊ auaꝝ · d · Quibꝫ ſonare dꝫ vox euā
gelíca xpi · d · luc · xi · Quis veſtrū habebit amicū ⁊ ibit ad illuꝫ me
dia nocte · d · Amice accōmoda michi tres panes qꝛ amicꝰ meꝰ ve
nit de via ⁊ nō habeo qd ponā añ illuꝫ · Et ille deintꝰ rn̄dens di
cat · Noli michi moleſtꝰ eſſe · Iā clauſuꝫ ē hoſtiuꝫ ⁊ pueri mei ſūt
i cubili nō poſſuꝫ ſurgere ⁊ dare tibi · ⁊ ille pſeuerauerit pulſās
Dico vobis ⁊ ſi nō dabit illi ſurgēꝫ eo ꝙ amicꝰ eiꝰ ſit ꝓpter im
portunitatē tñ eiꝰ ſurget ⁊ dabit illi quotquot hꝫ nccios · ⁊ ego
dico vobis · Petite ⁊ dabiť vobis · Vbi xp̄s docet nos pſeuerāter
orare qꝛ pſeuerācia ꝯtinua in quolibꝫ opꝛe arduo ſatis ꝓdeſt · Idō
ait ouidiꝰ li · ii · de punto · Percuſſo crebro ſaxa cauanť aq̄s · ⁊ li ·
iiii · d · Gutta cauat lapidē nō vi ſed ſepe cadēdo · Et li · i · de arte
amādi · Quid magis ē duꝝ ſaxo · q̄d molliꝰ vnda · Dura tñ molli ſa
xa cauanť aq̄ · ⁊ Job · xiiii · Lapides excauāt aque ⁊ alluuione pau
latim terra ꝯſumitť · Nec ꝓpterea qꝛ replicatis vicibꝰ deus vult
exorari illiberalis ⁊ inurbanꝰ eſt cenſendus qꝛ ideo qn̄q3 ſua bn̄=
ficia rogatus differt cōferre vt nos humiliet vt corda noſtra ma
gis inflāmet vt beneficia ſua ſapidiora reddat · Amoueantur er=
go impedimenta predicta ⁊ erit tranquillitas in anima orantis ·
Cui xp̄s hic dabit graciam ⁊ poſtea gl'iam Amen ·

¶ Dominica prima in quadrageſima in mane De tempore bene
diſpenſando ·

Sermo.xxii.

Ecce nūc tp̄s acceptabile. Doctoris gencium verba ſunt iſta .ii. Cor. vi. ⁊ in epl'a p̄ntis dominice. Ponderanda ſūt v̄ba apl'i q̄ de tpe dicit in lectione occurrētis epl'e qm̄ nulla grauior piculoſiorq; iactura q̄ꝑ pdicio tpis. Illud nāq; datū eſt nobis a deo vt poſſim⁹ mereri regnū eternū ſi tn̄ defecerit ſine merito deficiet eciam ſpes noſtre ſalutis. Dixi mus em̄ in p̄cedentibꝫ ſermonibꝫ de iuſticia dei q̄liter hi q̄ in īfer no ſūt extra oēꝫ ſtatū oēq; tp̄s merēdi dolēt ſe eſſe poſitos. So lerter itaq; vnuſq̄ſq; ſtudere dꝫ vt tp̄s ſibi ɔceſſū fructuoſe diſ penſet qd̓ q: plerīq; negligūt. Jdcirco in p̄nti ſermone d̓ tpe eri mus locuturi de quo p̄icipal'r tria miſteria ꝓponim⁹ ɔtēplāda.

Primū dicit̄ ɔdicio.
Scd̓m dicit̄ noiacio.
Terciū dicit̄ obſeruacio.

De tribus ɔdicionibꝫ tpis ſcilicet bre uitate mobilitate ⁊ irreuocabilitate.

Capl'm .i.

Primū miſteriū ɔtemplan̄d de tpe d̓r ɔdicio in quo attē te ɔſiderare debem⁹ quot ſūt p̄icipales tpis ɔdicōes. ⁊ reducim⁹ illas ad tres vꝫ. Pr̄ia d̓r breuitatis. Scd̓a mobi litatis. Tercia irreuocabilitas. Pr̄ia cōdicio tpis dicit̄ breuitas q: vt inq̄t paul⁹ .i. cor. vii. Tp̄s breue eſt ⁊ h̄ tripl'r. Pr̄io reſpe ctu ſui. Scd̓o reſpectu dei. Tercio reſpectu nr̄i. Pr̄io tp̄s breue ē reſpectu ſui q: īcepit eē ⁊ definet eē q̄ꝑ tp̄ſ īcepit eē ptꝫ p dicta doctoꝝ. vn̄ caſ. ſr̄ pſal. liiii. ait. Tp̄s tūc cepit qn̄ mūdus ſūpſit iniciū. ⁊ origenes li. i. ſr̄ gen̄. Tp̄s n̄ erat an̄q̄ꝑ mūdus n̄ eēt ſꝫ eē cepit ⁊ Jſido. li. i. d̓ ſūmo bono Nll'a an̄ p̄icipiū mūdi fuerīt tp̄a q: cū ip̄m ſit creat̄a ī pricipio mūdi factū eē credend̓ ē. ⁊ aug⁹ li. v. de trini. Tp̄s nō cepit ī tpe. nō em̄ erat tp̄s an̄q̄ꝑ eēt tp̄s. ⁊ ſi dr̄et̄ q̄ꝑ oē q̄ꝑ cepit eē aut cepit eē ī tpe aut in et̄nitate. Si te go tp̄s cepit eē ⁊ n̄ cepit eē in et̄nitate. ergo cepit eē in tpe. Rn̄ det. d. bon̄ .ii. di. ſcd̓i. li. ī declaracione l'r̄e. Qd̓ ſcd̓ꝫ aug. differt di cere aliq̄d fieri ex tpe ⁊ in tpe ⁊ cū tpe. Qd̓ em̄ iportat ordinēꝫ ī portat ɔtingenciā cū iportat ſimil'itatē. ⁊ id̄ nihil factū ē in tpe nec ex tpe niſi qd̓ excedit̄ a tpe. Quia ergo tp̄s ⁊ ea q̄ in p̄mordio tpis creata ſūt a tpe n̄ excedūt̄. Jd̄ dic̄ aug⁹ ea eē creata cū tpe n̄ in tpe nec ex tpe. Scd̓ꝫ aūt Bedā quē inḡe induc̄ in textu q̄tuor fuerīt a principio creata. ſ. materia p̄ma angelica nat̄a Celū empi reū. ⁊ tp̄s. Dicit tn̄ .d. bon̄. Qd̓ tp̄s accipi ɔſueuit in ſcriptis ſan ctoꝝ q̄drupl'r. ſ. Cōmuniſſime. cōiter ꝓprie ⁊ magis ꝓprie. Cōiſ ſime tp̄s dicit mēſurā cui⁹libet duracōis create. Et ſic accipit il lud Beda communiter dicit menſuram cuiuſcūq; mutacionis ſi ue illius que eſt de non eſſe in eſſe ſiue alterius que eſt de vno eſ ſe ī aliud eſſe. Et ſic accipit tēpus Ric. de ſancto Victore ī glo. ſuper primo. c. gen̄. vbi dicit. Oē quod cepit ex tpe cepit. Tercō modo accipit̄ ꝓprie. Et ſic dicit menſuram variacionis ſucceſſiue

ſiue ſit ſucceſſiua ſucceſſione regulari ⁊ ꝯtínua ſiue nō. ⁊ ſic dicit
Augꝰ ad Moroſiū Qđ affectiones varie angloꝝ mēſurant̄ tpe
⁊ ꝯis variacio reꝝ. Quarto mō accipit̄ magis ꝓprie. ⁊ ſic dr̄ mē-
ſura motꝰ ſiue variacōis ſucceſſiue ꝯtinue ⁊ reglate ſcđꝫ reglaꝫ
motus octaue ſpe. ⁊ ſic ꝯſueuit accipi ab ar̄. ⁊ cōmētatore. iiii.
phi. ⁊ iſta eſt coartata tpis acceptō. Et ſic tp̄s cepit eſſe ita deſi
net eſſe. vn̄ apoc. x. Jo. ait. angl's quē vidi ſtātem ſupra mare ⁊
ſupra t̄rā leuauit manū ſuā ad celū ⁊ iurauit ꝑ viuētē i ſcl'a ſclo
rum q̄ creauit celū ⁊ ea q̄ i ea ſūt ꝙ tp̄s āpliꝰ n̄ erit. Queadmo
dū aūt ceſſāte motu celi ceſſabit ec̄ ⁊ tp̄s plemꝰ dicā i ſermone đ
ꝯtēptu mūdi. Scđo tp̄s ē breue reſpectu dei. Nā deꝰ ē et̄nꝰ ſine
tpe ſine ſucceſſionis menſura qm̄ vt inq̄t ari. iiii. phi. Ea dn̄r tpe
mēſurari q̄ principiū ⁊ finē hn̄t. Eſt aūt reꝑire pricipiū ⁊ finē i
oi eo ꝙ mouet̄ qđ v̄o oīo eſt imutabile ſic nec ſucceſſōeꝫ ita nec
principiū nec finē hr̄e pōt. Jō cū deꝰ ſit maxie imutabil' ſibi ma
xie ꝯpetit vt ſit et̄nꝰ qr deꝰ eſt ſuū eſſe vniforme. Vn̄ ſic eſt ſua
eēncia ita ē ſua et̄itas. Et h̄ expſſit augꝰ. đ. ad marcellinū. Deꝰ
ſolꝰ ē q̄ exordiū n̄ hꝫ. Sꝫ qđ ſoli deo n̄ ꝯpetat et̄nitas ꝓbare poſ
ſet aliqs ꝑ dicta ſcript̄e. Vn̄ daniel'. xii. dr̄. Qui ad iuſticiā eru
diūt mlt̄os fulgebūt q̄ſi ſtelle i ꝑpetuas et̄nitates. Sꝫ ſi ſolꝰ deꝰ
eēt et̄nꝰ n̄ eſſēt pl'es et̄nitates. Et dauid i pſal. mōtes vocat et̄
nos. Illūiās inq̄t tu mirabil'r a mōtibꝫ et̄nis. ⁊ deutro. xxiii. col
les vocāt et̄ni. ⁊ mat. xxv. Ignis inferni adhuc noiatur eternus
Ergo nō eſt ſolꝰ deus eternꝰ. Rn̄det Tho. ꝑte. i. ſūme. q. x. Qđ
et̄nitas vere ⁊ ꝓprie i ſolo deo eſt eo ꝙ ꝯſequit̄ imutabilitateꝫ
vt dictū eſt. Solꝰ aūt deus oīo ē imutabilis. Scđꝫ tn̄ ꝙ aliq̄ ab
ipo imutabilitatē recipiūt ſcđꝫ h̄ aliqd et̄nitatis eiꝰ ꝑticipāt. q̄
dā v̄o q̄ntū ad h̄ imutabilitatē ſorciunt̄ a đo qr nunꝙ đſinūt eē
Et ſic dr̄ eccl'. i. Terra v̄o ieternū ſtat. Quedā ec̄ et̄na i ſcript̄iſ
dn̄r ꝓpt̄ diut̄nitatē duracōis licꝫ corruptiblia ſint ſic i v̄bis all'-
tis dn̄r et̄ni mōtes ⁊ colles. Quedā āplius ꝑticipāt de rōe et̄ni-
tatis iq̄ntū hn̄t itranſmutabilitat̄ vl' ſcđꝫ eē vt ignis inferni vl'
ſcđꝫ ſuā opacionē ſic angl'i ⁊ beati vidētes deū i q̄bꝫ n̄ ert̄ q̄ntū
ad viſionē beatificā volubiles cogitacōes vt docꝫ Augꝰ. iiii. de
tri. vn̄ dn̄r hr̄e vitā et̄nā ſcđm illud Jo. xvii. Hec ē vita et̄na vt
cognoſcāt te v̄m deū. Mlt̄e ergo et̄nitates ſūt qr mlt̄i ſūt ꝑtici
pātes et̄nitatē ex ipā dei ꝯtemplacione. dicimꝰ ergo ꝙ ſic ſolꝰ
deꝰ ē bonꝰ ꝑ ſuā eēnciā vt dic̄ boeciꝰ i li. đ ebdomadibꝫ. Sc̄ oīa
alia ſūt bōa ꝑ ꝑticipacionē ita ſolꝰ deꝰ ē et̄nꝰ ꝑ ſuā eēnciā. alia
v̄o dn̄r et̄na ꝑ ꝑticipacionē. Tercio tp̄s ē breue reſpectu nr̄i. qđ
eī de tpe dicā ad vitā p̄n̄teꝫ nobis ꝯceſſo. audiamꝰ ſapiētum ſā
ctoꝝqꝫ voces. Inq̄t eī Job. viii. c. Sicut eī vmbra ſunt dies nr̄i
ſuꝑ terrā. ⁊. xiiii. Hō natꝰ de muliere breui viuens tpe repletꝰ
multis miſeriis. Qui. q. f. e. cō. ⁊. f. v. vmbra. Et. xiiii. Breues

dies hominis ſunt. Et grego. xv. li. moral. Omnis longitudo tē-
poris vite pn̄tis pūctꝰ eē cognoſcit̄ cū fine termiet̄. ⁊ yſido. li.
i. ſoliloq̄oꝝ. Quottidie dies vltimꝰ appropinquat. quottidie ad
finē tendimꝰ ad mortē quottidie ꝓperamꝰ. ⁊ Jac. iiii. Que ē vi
ta nr̄a. Vapor ē ad modicū parēs ⁊ deīn extermiabit̄. ⁊ ſeneca
ad lucil. Punctū eſt oē qd viuimꝰ ⁊ adhuc pūcto minꝰ. ⁊ iteꝝ ad
eūdē. Quottidie morimur quottidie demit̄ aliq̄ ꝑs vite ⁊ tunc qꝫ
cū creſcimꝰ vita decreſcit. ⁊ id de ꝯſolacione ad marciā. Oia hu
mana breuia ⁊ caduca ſūt ⁊ īfiniti tp̄is nullā ꝑtē occupācia. ⁊ id
ī tragediis. Etate fruere mobili curſu fugit. ⁊ id ī qōibꝰ natā
libus. Fugit tp̄s ⁊ auidiſſimos ſuos deſerit ꝑeūdo. elegant̄ leſio
q̄dā dn̄ti Seragita ānos hēo hos inq̄t ſeragita dicis quos n̄ ha
bes. ⁊ ouidiꝰ li. iii. de faſtis. Tp̄a labūt̄ tacitiſqꝫ ſeneſcimꝰ ānis
Et celer admiſſis labit̄ āmis eq̄s. ⁊ i. x. metha. Labit̄ occl'te fallit
qꝫ volatil' etas. ⁊ nichil ē annis velociꝰ. Hic ſapiēt̄ phs q̄dā q̄ſ
dā ſibi q̄ſtiones ꝓpoſitas ſoluit. Interrogatꝰ etēm. Cū q̄bꝫ ſociꝰ
ē hō. Rn̄dit Cū ſeptē q̄ eū aſſidue moleſtāt. hi ſūt fames ſitis ca
lor frigꝰ laſſitudo īfirmitas ⁊ mors. Int̄rogatꝰ vbi ē hō Rn̄dit
In bello multiplici ⁊ diuerſo. intra ſe hꝫ bellū mordentis ꝯſcie.
in ꝓprio corꝑe hꝫ bellū q̄tuor elemētoꝝ q̄ ſecū pugnāt adinuicē ꝑ
ꝯtrarias q̄litates. Extra ſe hꝫ bellū reꝝ ꝯcupiſcibiliū ⁊ dyabolice
tēptacionis. Interrogatꝰ tercio. Quō ſe hꝫ hō. Rn̄dit vt lucerna
ad ventū q̄ cito extiguit̄. vt ſcitilla i mari q̄ cito ab vndis abſor-
bet̄. vt ſpuma gracil' q̄ cito a ꝓcella diſꝑgit̄. vt fumꝰ q̄ cito diffū
dit̄. Interrogatꝰ q̄rto cui ſilis eſt hō Rn̄dit aceruo niuis q̄r vt a-
ceruus niuis modico calore cito in aq̄ꝫ de q̄ fuerat reſoluit̄ ſic hō
genitꝰ de putredie modica īfirmitate in eā reuertit̄. Silis ē ecīa
hō roſe matutie q̄ dū colligit̄ mane pulchra videt̄ i ſero v̄o mar
cida inuenit̄. ſic hō i iuuētute appar꜡ floridꝰ i ſenectute v̄o mar
ceſſit. Silis eſt ec̄ pomo nouo qd dū i arbore pendēs ad incremē
tum debitū ꝑuenire credit̄ modico tn̄ verme interiꝰ exorto cor-
rodit̄ ⁊ ſubito corruēs efficit̄ inutile. Sic hō in puericia ſua aut
in adoleſcēcia ſepiꝰ ſubita infirmitate ꝑuentꝰ morit̄ ⁊ iutilis ef
ficit̄. Int̄rogatꝰ quito q̄d eſt hō Rn̄dit Mācipiū mortis hoſpes
loci viator trāſiens. Mācipiū dr̄ q2 manū mortis neq̄t euadere
Hoſpes loci q2 recipit̄ cū gaudio ſ3 cito obliuioi tradit̄. Viator
v̄o trāſiens vocat̄ q2 dormiēs aut vigilās ſedēs aut ambulans
vl' q̄cquid alid faciēs ſp ad mortē ꝓperat. abſoluit ergo phs op
tie dicta ſua oñdēs vite hūane dolēdā breuitatē. Et q̄d ꝓdeſt eſ
ſe in deliciis poſſidere diuicias ſedere in throno regni florere i iu
uentute letari pulchritudie ⁊ q̄buſcūqꝫ tp̄alibꝫ bonis ꝑfrui qn̄ tā
cito vita ceſſabit. aut qūo n̄ erūt irriſione digni q̄ deum derelin-
quentes in illā ꝯfidūt. Hinc augꝰ in li. de miſeria huius mundi
exclamans ait. O vita p̄ns q̄ꝫ multos decipis que dū cognoſceris

nichil es dum exaltaris fum9es· Sapiētibꝫ amara es inſipientibꝫ
dulcis es· Qui te q̄runt non te cognoſcūt· Qui te cognoſcunt ipi
te fugiūt· Jō Paul9 hāc breuitatē vite ꝯſiderās·i·Cor·vii·c· di
cebat· Qui hn̄t vxores tanq̄ n̄ hn̄tes ſint ⁊ q̄ emūt tanq̄ nō poſ
ſidētes ⁊ q̄ flēt tanq̄ non flētes ⁊ q̄ vtunt̄ h mūdo tanq̄ nō vtā
tur ⁊ q̄ gaudēt tanq̄ nō gaudētes· Preterit em̄ figura hui9 mū
di· Scd̄a ꝯdicio tp̄is dr̄ mobilitas· Semp ei tp̄s eſt mobile ⁊ nū
q̄ q̄eſcit· ſic ⁊ ꝯdicio nr̄a mutabilis ē ⁊ mouet̄ ſp cū tp̄e· Jō Job
dicebat· ·xiiii·c· loq̄ns de hoīe· Nūq̄ ī eodē ſtatu pmanet· ⁊ oui
di9 li·xv·meta·inq̄t· Nec ſpēs cuiq̄ manet rerꝫq̄ nouatrix· Et
aliis alias repat nat̄a figuras· Nil eq̄dē ꝯſtare diu ſub ymagine
eadeꝫ crediderī· Et in autē·de no·alie·§· Vt aūt dicit̄· Quid eſt
ſtabile īter hoīes ⁊ ita imobilevt nullā paciat̄ imutacionē cū oīſ
nr̄ ſtat9 ſub ppetuo motu ꝯſiſtat·⁊·C·de veteri iure enucleādo
l·ii·§· Sꝫ q̄r diē hūani iuris ꝯdicio ſp in īfinitū decurrit ⁊ nihil ē
ī ea qd̄ ſtare ppetuo poſſit· Et caſ·li·iii·epl̄aꝝ· Hūane res muta
bilitatē paciūt̄· Jō ſeneca ad lucil· ppulchre ſic loquit̄· Noli huic
trāquillitati ꝯfidere· Momēto mare euertit̄ ⁊ eodē die vbi iniſe
rūt nauigia ſorbent̄· Videm9 oīa iſta quottidie p expienciā defi
cere expimurq̄ oīa vanitati fore ſubiecta ⁊ tn̄ oēꝫ opaꝫ adhibem9
ad h tp̄alia bona aſſequēda· Pro celeſti aūt mercede q̄ ī et̄nuꝫ eſt
durat̄a nec ī mīmo laborare ſum9 pati· Tercio ꝯdicio tp̄is dr̄ ir
reuocabilitas· Perditū nāq̄ tp̄s adeo irreuocabilr̄ euolat vt am
plius recupari nō poſſit· Vn̄ ouidi9 in·iii·de arte amādi· Nec q̄
p̄terit hora redire pōt· O q̄ p̄cioſū ē tp̄s cū quo lucrari poſſum9
et̄nitatē· Jō ſeneca ad lucil· dicebat· oīa mi lucille aliena ſūt tp̄s
tm̄ nr̄m eſt· Et h hiero· ſic ſcribit ad euſto· oē tp̄s ī quo te melio
rem nō ſenſeris exiſtima pdidiſſe· Et bern· vidēs ocioſoꝝ īcredi
bilē numeꝝ in li· de ꝯtēptu mūdi ſic loquit̄· Heu heu nihil p̄cio
ſius tp̄e nihil hodie vilius reputat̄ h ille·

De triplici vocabulo exp̄ſſiuo tp̄is ſcꝫ Nūc Tūc ⁊ olim·

Capitulum ſecundum·

SEcundū miſteriū ꝯtemplandū de tp̄e dr̄ noīacio ſeu ex
p̄ſſio· nā ſcd̄ꝫ tho· ī ſcripto ſup·iii·ethi· ⁊ ſup·v·phi· tp̄ſ
triplici vocablo exp̄mi ⁊ noīari ſolꝫ· Primū vocablm eſt
nūc· ſcd̄m vocablm ē tūc· Terciū vocablm ē olim· Priꝫ vocablm
quo tp̄s exp̄mit̄ dr̄ nūc ī quo ſignificat̄ tp̄s pn̄s ſeu pn̄tis vite q̄n̄
poſſum9 dūtaxat opari bonū· nā ī iferno opacio bōa nll̄a erit vbi
aīe ſūt irreuocablr̄ ꝯdēnate· Jn padiſo nulla erit opacio laborio
ſa neceſſaria vbi aīe ſūt beatificate· Jn purgatorio ec̄ nll̄a pōt eē
opacio meritoria ſꝫ tm̄ pena ſatiſfactoria· Jō cū audim9 nūc eui
gilare debem9 ⁊ itelligere q̄ tm̄ pn̄s tp̄s ē optunū ad agendā pe
nitenciā· ⁊ q̄ futuꝝ expectat mūdi allect9 dulcedie grādi ſe expo
nit picl̄o· iō dixit ſāct9 barlaā· Qd̄ q̄ delectaciones corpales de

ſiderant ⁊ in preſenti diſſılat agere pn̄iam ⁊ ꝓuidere ſibi de futu
ra vita ſiles ſūt cuidā hōi q̄ dū a facie vnicornis ne ab eo deuora
ret̄ velocı9 fugeret ī quoddā baratꝝ magnū cecidit. Dū aūt cade
ret maībꝫ arbuſcłaꝫ quādā app̄hēdit ⁊ baſe q̄dā lubrica ⁊ iſtabi
li fixit pedes. Reſpiciēs v̄o vidit duos mures vnū albū ⁊ aliū ni
grū īceſſāter radicē arbuſcłe q̄ app̄hēderat corrodētes ⁊ iā ꝑpe
erāt vt ipaꝫ abſcinderēt. In fūdo aūt baratri vidit draconē t̄ribi
lē ſpirantē ignē ⁊ apto ore ipꝫ deuorare cupientē. Sup baſē v̄o
vbi pedes tenebat vidit q̄tuor aſpidū capita īde ꝓdeūcia. Eleuās
aūt ocłos vidit exiguū mell' in ramis illi9 arbuſcule oblituſq̄ꝫ pe
riculi in quo poſit9 erat ſeipꝫ totū ad mel cōedendū ↄuertit. vni=
cornis mortis tenet figurā q̄ hoīeꝫ ſp ꝑſequit̄. Baratꝝ v̄o mun
d9 ē oībꝫ ꝑicul' plen9. Arbuſcula vniuſcuiuſq̄ꝫ ē vita q̄ ꝑ horas
diei ⁊ noctis q̄ſi ꝑ murē albū ⁊ nigꝝ inceſſāter ↄſumit̄ ⁊ iciſio=
ni approꝑinq̄t. Baſis q̄tuor aſpidū corp9 ē ex q̄tuor el'tis ↄpoſi
tū q̄bꝫ inordinatis corpis ↄpago diſſoluit̄. Draco t̄ribil' eſt os īfer
ni cūctos deuorare cupiēs. Dicedo ramuſcłi delectacio fallax mū
di q̄ multi decipiunt̄ dormienteſq̄ꝫ ne in pn̄ti dū tp̄s adeſt ⁊ facul=
tas dat̄ clamāt ad dn̄ꝫ ⁊ toto corde ↄuertant̄ ad illū. Scdꝫ voca
bolū quo tp̄s exp̄mit̄ dr̄ tūc ⁊ ſignificat illud qđ ē remotū a p̄
ſenti ⁊ p̄cipue futurꝝ. In ſcripturis vero diuinis ſeptē tūc nobis ſe
ingerūt iugiter meditāda. Prim tūc horribil' viſiōis qn̄ ſcꝫ dāna
ti miſeri iudiceꝫ oīm ī ſua maieſtate videbūt. Et de h̄ ſic dr̄ luc.
xxi. Tūc videbūt filiū hōis venientē ī nube cū poteſtate magna
⁊ maieſtate. Scdꝫ tūc ē generał lamētaciōis qn̄ cōis erit ⁊ ifru
ctuoſa lamētacio dānādorꝝ. ⁊ de h̄ dicit̄ mat. xxiiii. Tūc plāgēt
ſe oēs tribꝫ t̄re. Terciū tūc ē iocūde aſſociaciōis. De quo dr̄ ſa=
pie. v. c. tūc ſtabūt iuſti ī magna ↄſtācia aduer. e. q̄ ſe a. ⁊ q̄ ab.
la. eorꝝ. Quartū tūc ē timēde locuciōis de quo dauid in pſal. ii.
ait. tūc loquet̄ ad eos ī ira ſua ⁊ ī furore ſuo ↄt̄babit eos. Qui=
tū tūc eſt dulcis vocaciōis. qn̄ vocabunt̄ electi ad poſſidendū glo
riſſimū regnū dei. ⁊ de h̄ mat. xxv. Tūc dicet rex his q̄ a dextris
ei9 erūt venite bn̄dicti p̄ris mei p. r. patū v. a. cō. mūdi. Sextum
tūc eſt et̄ne dānaciōis de quo mat. xxv. Tūc dicet rex his q̄ a ſi=
niſtris ei9 Diſcedite a me. m. in. ig. et̄. q̄ pat9 ē dia. ⁊ anglis ei9
Septim tūc ē plene beatificaciōnis de quo Iſaie. lx. Tūc videbis
⁊ afflues ⁊ mirabit̄ ⁊ dilatabit̄ cor tuū. Si q̄s igit̄ h̄ ſeptē tunc
ſepi9 mēte reuolueret h9 mūdi fallaciis ꝑfecto n̄ deciperet̄. Terciū
vocabulū quo tp̄s exp̄mit̄ dicit̄ olim. qđ p̄ſertiꝫ p̄terita nobis ha
bet denotare. Inter oīa aūt ſignificare nobis dꝫ bn̄ficia dei q̄ ſu=
ſcepim9 ex q̄bꝫ ad pn̄iaꝫ īducimur in pn̄ti. Id̄o xp̄s dicebat mat. xi
Ve tibi Chorozain. ve tibi Bethſayda q̄r ſi in Tyro ⁊ ſidone fa
cte eēnt v̄tutes q̄. f. ſ. in. vo. olim. in ci. ⁊ cili. p. egiſſent.

¶ De triplici obſeruacione temporis ſcꝫ naturali ſupſticioſa ⁊ vir
tuoſa. ¶ Capitulum tercium.

Ercium miſterium ꝯtemplandū de tpe dr̄ obſeruacio. Nā
a multis diuerſimode tp̄s obſeruat̄. Jō triplex eiꝰ obſer
uacō notari pōt. Pri̇a dr̄ natal̄. Scd̄a dr̄ ſupſticioſa. ter
cia v̄tuoſa. Pri̇a eſt obſeruacio natal̄. qn̄ q̄s cōedit bibit dormit
ſuaqꝫ negocia fac̄ tpe debito. Sic agricl̄e ſeruāt tp̄s frumēta ſe
rēdo tpe autūnali ñ eſtiuo. Naute ſeruāt tp̄s nauigādo cū vē
ti adſūt ſcd̄i. medici ſeruāt tp̄s egrotis medicias tpe optūo mi
ſtrādo q̄ eccl̄. iii. dr̄. Oia tp̄s hñt. ⁊ ouidiꝰ li. i. d̄ remedio amo
ris. Tpibꝫ medicia vꝫ. data tpe pſūt. ⁊ data ñ apto tpe vina no
cēt. Scd̄a tpis obſeruacio dr̄ ſupſticioſa. de q̄ loquit̄ augꝰ i En
ch. ⁊ pont̄. xxvi. q. vii. c. q̄s exſtiet Quis exſtimꝫ inq̄t q̄ mag
nuꝫ pctm̄ ſit dies obſeruare ⁊ mēſes ⁊ ānos ⁊ tpa ſic obſeruāt
q̄ certis diebꝫ ſiue mēſibꝫ ſiue āīs volūt vl̄ nolūt aliq̄d icħoare
eo q̄ ſcd̄m varias doctrias hoīꝫ fauſta vl̄ i fauſta exiſtiment tpa
Silr̄ rep̄hendit̄ obſeruacō tpis ſupſticioſa eadē cā. ⁊. q. iii. c. nō
licꝫ ⁊ i. c. Si q̄s. ⁊ i. c. Nō obſeruetis. q̄ inq̄t apl̄s Siue mādu-
catis ſiue bibitis ſiue aliq̄d aliud facitis in noīe dn̄i nr̄i iħu xp̄i
facite i quo viuimꝰ mouemur ⁊ ſumꝰ. Modernis v̄o tpibꝫ exaſ
pandi maxie ſūt aſtrologi q̄dā q̄ oīm hoīm facta ſcd̄ꝫ aſtroꝝ re
gl̄aꝫ iudicāt eē regl̄anda. Quos augꝰ li. v. de ci. c. vii. deridꝫ ſic ex
cl̄ando. O ſingl̄areꝫ ſtulticiā. Eligit̄ dies vt ducat̄ vxor. Credo ꝓp
terea q̄ pōt i diē ñ bonū niſi eligat̄ icurri ⁊ ifeliciter duci. Vbi
ē ergo q̄d naſcēti iā ſidera decreuerīt An pōt hō q̄d ei iā ꝯſtitu-
tū ē dici electiōe mutare ⁊ q̄d ip̄e i eligēdo diē ꝯſtituerit ñ po
terit ab alia poteſtate mutari. ⁊ paulo iferiꝰ ſeq̄t̄ augꝰ Si aūt
ꝓpterea valēt ad has res dies electi q̄ t̄renis oībꝰ corpibꝰ ſiue
aīantibꝫ ſcd̄ꝫ diuerſitates tpaliū momtoꝝ ſideꝝ poſicō dn̄at̄ cō
ſiderēt q̄ inumerabilia ſub vno tpis pūcto vl̄ naſcāt̄ vl̄ moriā
tur vl̄ icħoat̄ ⁊ tā diuerſos exitꝰ hēant vt iſtas obſeruaciōes cui
vis puero ridēdas eē pſuadeāt. h̄ ille. ⁊ reuera q̄ oia icħoanda
aut agēda pſuadēt ſcd̄ꝫ mat. dogmata ñ ſol̄ peccāt veꝝ eē ⁊ ſe-
piꝰ īuenīūt ſe d̄luſos. nā vt ego ip̄e noui aſtrologū q̄ndā i ci. ca
meriꝫ q̄ vix domū exire volebat abſqꝫ ānotacōe curſꝰ ſideꝝ ⁊ pla
netaꝝ. h̄ vt a fid̄ dignis i p̄fata ci. michi relatū ē oblatas ſibi vxo
res p̄ pl̄es ānos reſpuit q̄m ſcd̄ꝫ ſuā aſtrologiā ñ videbat̄ ſibi tē
pꝰ ſalubre Tandē vt ip̄e dicebat ſcd̄m aſtroꝝ fauorē vnā acce-
pit illāqꝫ duxit cui p̄dicabat diu ſecū i leticia victuꝝ. Sꝫ vix p̄ eb
domadā ſteterīt ſil̄ ⁊ ſtatī rixe diſcordieqꝫ peſtilētiſſie exorte ſūt
īter ip̄ꝫ ⁊ vxorē. ⁊ modico pꝰ tpe elapſo vxor i īfirmitatē cecidit
⁊ mortua ē. Aſtrologo v̄o mētita ē vis ſideꝝ. Jdē eē ſocietateꝫ
q̄ndā cū mercatoribꝫ q̄buſdā fec̄ ⁊ ſeptingētos florenos ad nego
ciandū p̄ p̄te ſua deputauit. Emerunt aūt mercatores maximam

quantitatem croci qd cū vellet Venecias deſtinare noluit aſtrologꝰ onerare mulos donec vidit p ſuā artē ſibi aſtra blādiri. fatebat̄qꝫ copioſū lucꝝ ex croco illo ſibi ac ſociis puentuꝝ. verꝫtñ cū ex Ancona nauis q̄dā croco pdicto aliiſqꝫ mercibꝫ onuſta diſceſſiſſet flātibꝫ ɔtrariis vētis tēpeſtateqꝫ inualeſcēte naufragium paſſa eſt. Qd cū audiſſet aſtrologꝰ nūq̄ deinceps aſtris credere voluit. Jō abſtinendū eſt a talibꝫ obſeruāciis ⁊ in oi ope nrō diuinū ē iplorandū auxiliū ⁊ inuocandū nomē dñi nrī ihu xpi. qm̄ vt dr̄. xxvi. q. ii. Qui ſine ſaluatore ſalutē vult hr̄e ⁊ ſine vā ſapiencia exiſtiat ſe prudētē fieri poſſe ñ ſanꝰ ſꝫ eger ñ prudēs ſꝫ ſtl'tus i egritudie aſſidua laborabit ⁊ i cecitatis noxia ⁊ demēcia pmanebit. Tercia obſeruācia tpis dr̄ vtuoſa eoꝝ. ſ. q̄ ɔſiderātes ea q̄ diximꝰ cognoſcūt tp̄s viſitacōis ſue. hi ſiqdē dū illud hñt conant̄ opari bonū audiētes vocē dei de q̄ Paulꝰ i epl'a dic̄. Tpe accepto exaudiui te ⁊ i die ſalutis adiuui te. Ecce nūc ſcꝫ in pñti vita tp̄s acceptabile orādi ieiunādi pegrinādi plāgendi ⁊ lacrimādi p delictis aliena reſtituēdi ɔfitēdi peccata ſatiſfaciēdi do ⁊ pxio vtutūqꝫ actꝰ aggrediēdi ppter que ɔſeq̄ valebimꝰ ⁊ i h ſclo dei grāꝫ ⁊ i futō eiꝰ leticiā i q̄ cū xp̄o regnabimꝰ p oia. ſ. ſ.

Dominica prima in quadrageſima infra dic̄. De vita hois ſcdꝫ triplicis ſtatus conſideracionem. Sermo. xxiii.

Non in ſolo pane viuit hō. Verba ſūt redemptoris nri originalr̄ Math. iiii. c. ⁊ in euāgelio hodierno. Natale ē aiantibꝫ cūctis vt ſup oia ſe vitāqꝫ ſuā tueāt̄. Jō Boeciꝰ in. iii. de ɔſo. ait. Oē nāqꝫ aial tueri ſalutē laborat mortē pniciēqꝫ deuitat. Hēt q̄ppe vita ab hoibus rōabilibus carior ac pcioſior cūctis rebꝫ. Pro illa etei conſeruāda nllm laborē refugiūt q̄libꝫ alia mala paciēter tolerāt ⁊ ſolicitiſſime oia optūa remedia ipaꝫ vitā adiuuācia excogitāt ⁊ inueniūt. Verꝫtñ nllo igenio nulla vi nullaqꝫ arte fieri pōt vt ñ finiat̄ ⁊ termiet̄. Eapropter elaborand ē vt illa acq̄rat̄ vita q̄ ineternū erit durat̄a qm̄ vt dic̄ ſaluator nr̄ i vbis pmiſſis. Nō in ſolo pane viuit hō qꝛ ñ h ſola vita ē q̄ ſuſtentat̄ materiali pane ſꝫ ⁊ alia lōge felicior lōge melior lōgeqꝫ diuturnior q̄ reficit̄ beata viſione dei. Cū ergo pauciſſimi repiant̄ q̄ ad illā deſiderandā ſuā mētē iflāmēt. pptere a i h ſermone de vita hois exꝰmꝰ vba facturi quā ɔſiderandā ppoſuimus ſecundū triplicē ſtatū vꝫ.

Prio ſcdꝫ ſtatū nat̄e ɔdite. De vita hois ſcdꝫ ſtatū eiꝰ añ pctm̄ q̄ erat ſine paſſione ſine labore ⁊ ſine moriēdi nccitate ⁊ obligacione.

Scdo ſcdm ſtatū nat̄e lapſe

Tercio ſcdꝫ ſtatū nat̄e beate.

Capitulum primum.

Primo ɔſideranda ppoñitur hois vita ſcdꝫ ſtatū nat̄e ɔdite ſiue inocencie vl' originalis iuſticie añ. ſ. q̄ pmi parentes peccaſſent ⁊ in tali ſtatu repimus triplicē ɔdicōeꝫ hūane

vite· Prima ꝯdicio dicitur impaſſibilitatis· Scda trãquillitatis
Tercia imortalitatis· Pria illiꝰ vite ꝯdicio dr̃ ipaſſibilitatis qꝛ
viuebat tũc hõ ſine paſſiõe nullũqꝫ ꝯtrariũ eũ ledere poterat· vñ
Iſido· li· de· tri· quẽ mgr̃· xix· di· ſcdi· li· allegat ſic inq̃t· Si hõ
in padiſo innocẽter viuerꝫ nec ignis eũ vreret nec aq̃ mergerꝫ nec
aeris abſẽcia ſuffocarꝫ nec oĩa q̃ nocẽt mortalibꝰ ipedirent· Et
augꝰ· xiiii· li· de· ci· dei· c· xxvi· ait· Viuebat itaqꝫ hõ i padiſo ſi
cut volebat ꝙdiu h̃ volebat qđ deꝰ iuſſerat viuebat fruẽs deo ex
quo bono bonꝰ erat· Viuebat ſine vlla egeſtate ſp ita viuere hñſ
in poteſtate· Cibꝫ aderat ne eſurirꝫ potꝰ ne ſitirꝫ lignũ vite ne il
lũ ſenecta diſſoluerꝫ· Nichil corrupciõis i corpe vl' ex corpe vllaſ
moleſtias vllis eiꝰ ſẽſibꝫ igerebat· Nullꝰ intꝰ morbus nullꝰ ic
tus metuebať extriſecꝰ· Sũma in corpe ſanitas erat i aio tota
trãquillitas· h̃ augꝰ· Sꝫ ꝯtra iſta iſtare poſſumꝰ ꝛ arguere mł
tipliciť· Prio ſic nulla dos corpis glioſi ꝯpetere poterat corpi ñ
glioſo· ſꝫ corpꝰ pmoꝝ pentũ ñ erat glioſũ qꝛ corpꝰ efficiť glioſũ
p redũdãciã aie beate· ꝛ aia pmoꝝ pentũ ñ erat beata qꝛ ñ vid
bat eẽnciã di ergo corpibꝫ ill' nõ potuit ꝯpetere aliq̃ dos corpis
glioſi· ſꝫ ipaſſibilitas vt docẽt theologi· xlix· di· q̃ti· Dos ẽ glifi
catoꝝ corpm· ergo dos tal' i pmis pentibꝫ eẽ ñ potuit· Scdo ar=
guiť qꝛ ſẽtire ꝛ itelligere ẽ quoddã pati· ſꝫ i ſtatu innocẽcie hõ
ſẽciebat ꝛ itelligebat ergo paciebať· Tercio arguiť qꝛ oẽ molle
natal'r paſſibile ẽ a duro· ergo ſi corpi hoĩs pmi obiectũ fuiſſꝫ
aliqđ duꝝ pateret ab eo· ꝛ ſic fuiſſet paſſibilis· Ad pmũ ergo ar
gum̃· rñdꝫ Scotus di· xix· ſcdi· li· Qđ ipaſſibilitas ſumiť dupl'r·
quedã ẽ q̃ puat ꝛ potẽciã ꝛ actũ paciẽdi· ꝛ h̃ dos eſt corpoꝝ gli
ficatoꝝ q̃ nec paciũť nec pati pñt· ꝛ h̃ ñ fuit i pentibꝫ pmis· que
dã vo ẽ ipaſſibilitas q̃ puat actũ ꝛ nõ potẽciã ꝛ h̃ nõ ẽ dos que
fuit in hoĩbꝫ ꝯditis qm̃ licꝫ poſſẽt pati tñ ꝙdiu diuinum ſeruaſ=
ſent ipium nunq̃ paſſi fuiſſent· Ad ſcdm obiectũ rñdet ſanctus
tho· pte· i· q· cxvii· Qđ paſſio dr̃ dupl'r· Vno mõ pprie· ꝛ ſic pa=
ti dr̃ qđ a ſui natali diſpoſiciõe rẽouet· paſſio ei ẽ effectꝰ actiõiſ
In rebꝫ aũt natal'r ꝯtraria agũt ꝛ paciũť adinuicẽ quoꝝ vnũ re
mouet alteꝝ a ſua natali diſpoſiciõe· ꝛ ſic dic̃ Dama· Qđ paſſio
eſt motꝰ pter naturã· Alio mõ dr̃ paſſio cõiter ſedꝫ ꝙcũqꝫ imu
tacionẽ ec̃ ſi ptineat ad pfectionẽ nate· ꝛ ſic intelligere ꝛ ſẽtire
ꝛ huiõi q̃ ordinãť ad bonũ nate largo mõ dñr paſſiões· Cũ autẽ
dr̃ ꝙ erat hõ ipaſſibil' intelligenđ ẽ ꝙ hõ nõ paciebať paſſione p
mo mõ dicta· Ad terciũ argumentũ rñdet pfatꝰ doctor· Qđ in
illo ſtatu poterat hõ pſeruare corpꝰ ne pateret ab aliquo duro
pti q̃dẽ p ppriã rõez p ꝙ poterat vitare nociua· pti ec̃ p diuiaꝫ
pudẽnciã q̃ ſic ipꝫ tuebať vt nichil ei occurrerꝫ ex impulſo a quo
lederet· Actꝰ ergo cuiuſcũqꝫ agẽtis ꝯtrarii i corpꝰ hoĩs fuiſſꝫ i
peditꝰ ne illud lederet a potẽcia dei· Ipa eq̃dẽ ſuſpẽdit vim igniſ

vt non offenderet non vreret nec calefaceret tres pueros miſſos in fornacē ſuccēſſā nimis iuſſu Nabuchodo· vt ptꝫ daniel·iii· Similiꝛ̃ ſanctiſſima v̄go Agnes flāmis iniecta nihil nocumēti paſſa ē·⁊ Jo·euāgeliſta iuſſu Domiciani crudeliſſimi Rome ī doliū feruētis olei miſſꝰ diuīa ſe ꝓtegēte gr̄a illeſus exiuit·Quibꝫ exēplis ⁊ ſilibus manuducimur vt vera eē indubitāter credamꝰ ea q̄ dn̄t de īpaſſibilitate hoīs in ſtatu inocencie·Scd̄a condicio vite hoīs in ſtatu nat̄e ꝯdite dr̄ trāquillitas· Viuebat eq̄dē ī trāqllitate ī q̄ete abſqꝫ aliquo penali labore n̄ erat ei opꝰ fodere t̄ram ſerere cāpos·colere agros·plantare vineas ꝯſtruere domos·pagrare ꝓuicias·nauigare maria·texere linū aut lana vl'alia facere q̄ cū ſudore a nobis fiūt vt vita nr̄a miſera ſuſtentet̄·Hītabat ī padiſo ꝺliciaꝝ vt inq̄t Dama·li·ii·⁊ augꝰ·xiiii·de ci·dei vbi aeris puritas ⁊ ſerenitas aderat·vbi humꝰ ſpōte ſuos fructꝰ gignebat·vbi aīalia ⁊ volucres celi hoī deo obediēti obediebāt·⁊ ſi dr̄et ꝙ geñ·ii·dr̄·Qd̄ deꝰ poſuit eū in padiſo voluptatis vt oparet̄ ergo poſſꝫ dici ꝙ poſuit eū ad laborē·Rn̄det augꝰ ſup geñ·qd̄ opacio illa n̄ laborioſa·n̄ tedioſa ſꝫ ſolacioſa ⁊ delectabil' erat q̄lis nūc eē ſolꝫ in his q̄ plātulas q̄ſdā irrigāt aut floreꝫ colligūt·Tercia ꝯdicio vite hoīs ī ſtatu nat̄e ꝯdite dr̄ īmortalitatis·erit eñi abſolutꝰ hō ab obligacione mortis q̄ꝓpter peccatū inobediēcie incurrit·Vn̄ augꝰ ī q̄ſtionibꝫ noui ⁊ veteris teſtamēti inq̄t Deꝰ hoīeꝫ fecit q̄ q̄ꝺdiu non peccaret īmortalitate vigeret·⁊ li·xiii·de·ci·dei·c·iii·ait·Fatendū eſt p̄mos hoīes ita fuiſſe īſtitutos vt ſi n̄ peccaſſēt nullū genꝰ mortis expirēt·Sꝫ eoſdē p̄mos p̄res ita fuiſſe morte mulctatos vt q̄cquid eoꝝ ſtirpe eēt exortuꝫ eadē pena teneret̄ obnoxiū·Pro magnitudīe q̄ppe culpe illiꝰ naturā dānacio mutauit ī peiꝰ vt qd̄ penalit̄ p̄ceſſit in peccātibꝫ p̄mis hoībus natal't̄ ſeq̄ret̄ in naſcētibꝫ ceteris·Si aūt dr̄et̄ quō poterat corpꝰ illud ex elemētis ꝯtrariis ꝯpoſitū īdiſſolubile pmanere cū ꝯpoſitū ex ꝯtrariis natal't̄ ſit diſſolubil'e q̄ꝛ vt dic̄ auicēna·Cōtraria ſp appetūt ire in regiones ꝯtrarias· Rn̄det hugo li·de ſacr̄is·d·Qd̄ in padiſo celeſti hō pōt n̄ peccare et n̄ pōt peccare·pōt n̄ mori ⁊ n̄ pōt mori q̄ꝛ ibi ē peccādi ⁊ moriēdi oīmoda īpoſſibilitas Et ī mūdo pōt hō peccare ⁊ n̄ pōt non peccare·pōt mori ⁊ nō pōt nō mori q̄ꝛ ē ibi peccādi ⁊ moriēdi neceſſitas· Jn padiſo v̄o terreſtri hō potuit peccare ⁊ potuit nō peccare·potuit mori ⁊ potuit n̄ mori ita ꝙ in eo fuit moriēdi ⁊ peccādi poſſibilitas ſine neceſſitate· Sanctꝰ aūt tho·ī·i·pte·q·xcvii·dic̄· Quod aliq̄d pōt dici incorruptibile tripl'r·Vno mō ex pte materie eo·ſ·ꝙ non hꝫ materiam ſic̄ angl's·vel habet materiā q̄ nō eſt in pn̄ia niſi ad vnā formā ſic̄ corpꝰ celeſte ⁊ h̄ dicit̄ incorruptibile ſcd̄ꝫ nat̄aꝫ·alio mō dr̄ aliq̄d icorruptibil'e ex pte forme q̄ꝛ·ſ·rei corpali inheret aliq̄ diſpoſicio p q̄ totalr̄ a corrupcione ꝓhibetur·Et h̄

dicitur incorruptibile ſecundum gloriam qꝛ vt dicit aug9 i. epl'a ad Dioſcoꝝ. Tã potẽti natura fecit de9 aĩam vt ei9 beatitudine redũdet in corp9 plenitudo ſanitatis ⁊ icorrupciõis vigor. Tercio mõ dr̃ aliqͦd icorruptibile ex pte cãe efficiẽtis. ⁊ h̃ mõ i ſtatu inocẽcie fuiſſ3 icorruptibil' hõ ⁊ imortal'. qꝛ vt aug9. d. i q̃ſtõnibus noui ⁊ veteris teſtam̃ti. Immortalitas illa erat ſcd̃m vim q̃ndã ſupnat̃alẽ in aĩa reſidẽtẽ. ñ aũt p aliq̃ diſpoſicicnẽ corpi inherentẽ ita ꝙ mors ⁊ corrupcio hoĩ ñ nocuiſſ3 qꝛ dꝛ9 ita ſtatu erat. iõ. d. adhuc aug9 i li. de baptiſmo puulorꝝ. Fiebat ordo iuſticie vt ſicꝫ aĩa dño ſuo ita corp9 ei obediret. O dãnoſa trãſgreſſio. O grauis iobediẽcia p̃morꝝ pentũ qua ⁊ ipſi ⁊ nos cum eis illius ſtatus omnia iura perdidim9.

¶ De vita hoĩs ſcd3 ſtatũ ei9 p9 lapſũ. ⁊ q̃lr plõgata fuit vita hoĩm ad multos ãnos ⁊ añ ⁊ p9 diluuiũ ⁊ mõ abbreuiat̃. Ca. ii.

SEcũdo ꝯſiderãda ppoĩt̃ hoĩs vita ſcd3 ſtatũ nat̃e lapſe Et q̃ntũ ad ppoſitũ ſpectat tria de illa iq̃rere dẽm9. Primũ dr̃ plõgacio. Scd3 dubitacio. Terciũ abbreuiacio. Primũ de vita hoĩs iq̃rend' dr̃ plõgacio. Nã licꝫ poſt pcm̃ data ſit plena poteſtas horrende morti vt cũctos hoĩes vita pua: et. Tñ de multis legim9 ꝙ lõgiſſimis ãnis vixerũt. Vñ geñ. v. h̃r̃. Qd Adã vixit ãnis nõgentis trigita. ⁊ Seth nõgentis duodecim ⁊ Enos nõgẽtis q̃nqꝫ ⁊ Caynaã nõgẽtis ſexagita q̃nqꝫ ⁊ Lareth nõgentis ſexagita duob3 ⁊ Mathuſalẽ nongẽtis ſexagita noue. S3 de his ãnis apd' pleroſqꝫ ſatis dubitatũ ẽ. An tales fuiſſẽt q̃les ⁊ nũc ſũt ãni noſtri. Nã vt inq̃t aug9 li. xv. de ci. dei Plini9 ſcd's cũ audiſſ3 hoĩes ad tot ãnos puẽiſſe h̃ oĩa i ſcĩa tpm veniſſe eſt arbitrat9 inq̃ens quoſdã termiaſſe ãnũ eſtate alios hyeme. Archades triũ menſiũ annos habuiſſe Egypcios q̃tuor Lauinos tredecim Anarcanas ſex. Ex h̃ q̃dẽ dr̃e voluerũt ꝙ decẽ ãni illi9 tpis accipiunt̃ p vno ãno nr̃e volentes ꝙ nõgẽti ãni ex illis eſſent ex noſtris nonagita. Verꝝ tñ fl'm eſſe ꝯſtat qꝛ vt ex codicib3 hebraicis colligit̃ centũ trigita ãnoꝝ erat adã qñ terciũ filiũ genuit q̃ ãni ſcd3 illos tredecim ex nĩs eſſẽt. Et hõ tredecĩ ãnoꝝ non potuiſſet filios generare. Sed omittam9 Adã q̃ fortaſſe eẽ qñ creatus eſt potuit. Quid dẽ Seth q̃ ſcd̃m hebreos erat centũ q̃nqꝫ ãnoꝝ qñ genuit Enos ac p h̃ nõdũ habebat vndecimũ ãnũ. Enos vero ſeptuagita ãnoꝝ erat qñ genuit Malahel ⁊ ſic erat ſeptẽ annoꝝ. Quis hõ ſeptẽnis generat ſi tũc anni ſeptuagita nuncupant̃ ꝙ ſeptẽ fuerũt. ⁊ ppterea dicim9 cũ p̃fato aug9 ꝙ tl'es erãt tũc anni q̃les ⁊ nũc ꝙ pbari põt via triplici v3. Pͥo auctoritate. Scd'o rõe. Tercio experiencia. Pͥo pbat̃ auctoritate. Nã. xiiii. p̃fati li. aug9 inducit ſcripturã dñ̃tez. Sexcenteſimo ãno vite Noe mẽſe ſcd'o die ſeptimodecimo menſis rupti ſunt oẽs fõtes abyſſi magne. ⁊ iterꝝ

Gen̄ · viii · Requieuit archa menſe ſeptimo · xxvii · die menſis ſup
mōtes armenie · At vero aq̄ ibant ⁊ decreſcebant vſq₃ ad decim
menſē · Et p⁹ ſubdit · Sexcēteſimo p̄mo anno vite Noe p̄mo mē
ſe p̄ma die mēſis immute ſūt aq̄ ſupra terrā · Ex quib₃ verbis a
pte deducit̄ q̄ inter ſexcēteſimū annū ⁊ ſexenteſimū p̄muz vite
Noe fluxerūt mēſes · xii · Scd̄o pbat̄ q̄ āni illi tales erāt q̄les ſūt
nr̄i rōe · Joſeph⁹ eni in · i · antiq̄tatū li · aſſerēs Hiero · egyptiū Be
roſiū Caldeū ⁊ Manetan in li · quos de antiq̄tate ſcripſerūt de an
nis illis ↄcordare nobiſcū inducit rōes q̄ſdā pſuadentes hoīes an
tiquos potuiſſe tādiu viuere · Et has rōes aſſūpſit ſibi Nico · de
lira ſup · v · c · gen̄ · Pria rō ſumit̄ ex bonitate ↄplexionis p̄motū
pentuȝ q̄ fuerūt a d̄o imediate formati ⁊ p ↄſeq̄ns optie ↄplexio
nati ⁊ ſic ad longiorē vitā diſpoſiti · Et illa bonitas cōplexionis
magis venit ad hoīes ppinquos illi⁹ tpis q̄ ad remotos tpis mo
dernī · Scd̄a rō ſumit̄ ex mō tpate viuendi · Vt eni diximus in ſer
mone de ieiunio · Vict⁹ ſobri⁹ facit ad corpis ſanitatē ⁊ p cōſe
quens ad ↄſeruacionē ⁊ plongacionē lōgioris vite · Tercia rō ſu
tur ex bonitate nutrimēti q2 an̄ diluuiū terre naſcēcia fuere me
liora q̄ p⁹q2 inundacio diluuii fuit p maiori pte ex aquis ocea ni
ſalſis que īducūt ſterilitatē terre ⁊ p ↄſeq̄ns reddūt peiora t̄re
naſcēciā ex q̄bus breuiat̄ vita hoīs · Quarta rō ſumit̄ ex pfectio
ne ſcie Ade q̄ cognouit v̄tutes fructuū herbaȝ lapidū p̄cioſorū
⁊ oīm reȝ naturaliū q̄ faciūt ad ↄſeruādā ſanitatē ⁊ vitā plōgā
dā ⁊ de h̄ docuit hoīes illi⁹ tpis · Quīta rō ſumit̄ ex bono aſ e
ctu ſideȝ ſup regionē illā in q̄ manebāt q̄ aſpect⁹ multū fac ad
longitudīeȝ vite · Sȝ p motū celi ↄtinuū mutat⁹ eſt tpe procedē
te · Sexta rō ſumit̄ ex diſpoſicione diuiā h̄ ordināte vt p longam
vitā hoīm multiplicaret̄ gen⁹ humanū · Tercio pbat̄ q̄ illi āni
tales erāt q̄les ſūt nr̄i expiencia · Nā vt inq̄t aug⁹ · viii · c · li · xv ·
de ci · dei · Nō potuiſſēt tot hoīes ex vno adhuc viuēte p ordiata
ↄiugia ⁊ honeſta matrimoīa mltiplicari · niſi illi⁹ vita fuiſſȝ diu
turna · Vt eni dic̄ mgr̄ hiſtoriaȝ ſup · x · c · Gen̄ · Philo i li · q̄ſtio
nū ſup gen̄ · narrat q̄ ex trib⁹ filiis Noe adhuc eo viuente poſt
diluuium nati ſunt · xxiiii · millia viroȝ ⁊ centum extra mulieres
⁊ puulos · Vixit q̄ppe Noe p⁹ diluuium annis trecētis q̄nq̄gīta
⁊ fuere oēs anni vite ei⁹ nōgenti q̄nquaginta vt ptȝ gen̄ · ix · c ·
Dic̄ etiā aug⁹ vbi ſupra · Q̄d ex vno Abraā nō mlto ampli⁹ q̄ drin
gētis ānis numeroſitas hebree gētis tāta procreata ē vt in exitu
eiuſdē ppli ex egypto ſexcēta · m · hoīȝ fuiſſe r̄ferāt̄ bellice iuuētu
tis · Scd̄m īq̄rend̄ de vita hoīs lapſi dr̄ dubitacio · Dubitāt nāq₃
quidā vtrū poſt diluuium vixerunt hoīes vltra centum ⁊ · xx · an
nos ppter verba que gen̄ · ix · dixit deus ad Noe · Non permane
bit inquit ſpiritus meus in homine quia caro eſt · Eruntq₃ dies
illi⁹ centū · xx · annoȝ · Et rūdet aug⁹ · c · xxiiii · li · d̄ ci · dei · ſupi⁹

allegati. Qđ iſte nō fuit terminꝰ humane vite poſt diluuiū ſed terminꝰ aſſignatꝰ ad penā hiis q̄ ī diluuio erāt periti. Et vt teſtat̃ Mgr̃ in hyſtoria ſcolaſtica. Deꝰ dixit illa verba an̄ annos. xx. q̄ꝫ cepiſſet archa fieri q̄ legit̃ facta in centū annoꝝ ſpacio. Vel ſcđꝫ Strabū eo anno dixit deꝰ verba illa quo cepit archa fieri. Sꝫ qꝛ in malicia ꝑſeuerauerit an̄ p̄fixū terminū ſcꝫ anno cēteſimo dele ti ſūt. Qđ eč pꝰ diluuiū vixerit hoīes ſupra centū ⁊. xx. ān̄os pꝫ ī ſcriptura. vt. n. hēt Gen̄. xi. c. Sem cētū annoꝝ erat qn̄ genuit ar phaxat biennio pꝰ diluuiū ⁊ pꝰ vixit ān̄is q̄ngētis q̄nq̄gīta q̄= tuoꝛ thare vixit ān̄is ducētis q̄nqꝫ. ⁊ gen̄. xxv. habet̃. Qđ Abra am vixit ān̄is cētū ſeptuagita q̄nqꝫ. Jſaac eč vixit ān̄is cētū oc tuaginta vt pꝫ Gen̄. xxxv. ⁊ ſic īuenti ſūt q̄ꝫ plures alii q̄ pꝰdilu uiū vixerit vltra cētū vigiti ān̄os. Terciuꝫ inq̄rendo de vita hoīs lapſi dr̃ abbreuiacio. Nā omiſſis illoꝝ tpm q̄ p̄terierit ꝯdicioībꝰ ꝯſiderare debemꝰ q̄ꝫ fragilis q̄ꝫ debilis q̄ꝫue breuis ſit vita hoīꝫ tpis nr̄i. Vix vnꝰ repit̃ e mille q̄ centenariū ymo octenariū aut ſexagenariū numeꝝ attigat ān̄oꝝ. Deficit n̄epe vt in plib9 nis repēte vita. Quiſnā n̄ videat quot quottidie infantes quot pueri quot adoleſcētuli robuſtiſſimi iuuenes ⁊ decoꝛe puelle cū luctu ⁊ lacris ducāt̃ ad ſepeliēdū. O vana ſpes. O deceptrix fiducia eoꝝ q̄ ꝯfidūt in iuuētute in diuiciis. in magificētiis ⁊ ſilibus hono= ribus dominiis ⁊ ſolaciis. Pretereunt nāqꝫ oīa iſta velut vmbra Oīm vita breuiſſima ē. Faciāt hoīes q̄cquid velit vt ad ſenectu tē attingat ⁊ in etate decrepita moꝛiant̃ adhuc ſatis anguſtū ſa tiſqꝫ breue videbit̃ ſapientibꝫ omne tempꝰ vite huiꝰ.

De vita hoīs in beatitudie q̄ erit cū plena ſacietate abſqꝫ ad= mixtiōe cuiuſcūqꝫ ꝯtrarii ⁊ cū ꝑpetuitate. Ca. iii.

Tercio cōſiderāda ē vita hoīs ſcđm ſtatū nat̃e beate qm̄ tanđ illa ſola deſiderāda ē illa amabilis illa deniqꝫ omi ſtudio ꝑq̄renda. Pro illa ſolicitatiſſime ē cogitanđ q̄ ve re vita ē. Jn q̄ potiſſime tres ꝯdiciōes excellētiſſime repiunt̃. Pria dr̃ ſocietas. Scđa puritas. Tercia eternitas. Pria excellen= tiſſima ꝯdicio vite beate dr̃ ſacietas quia in illa ex plena oīm bo noꝝ ꝑticipacione plene ſaciabit̃ animꝰ ſcđm illud pſal. Saciaboꝛ cū apparuerit glia tua. Et de hac ſacietate copioſiꝰ differemꝰ in ſermone de beatitudine in li. de v̄tutibꝫ. Scđa ꝯdicio excellentiſ ma vite beate dr̃ puritas qꝛ pura erit ⁊ mūda ab oī malo ſiue ab oī ꝯtrario. Vn̄ Jo. apoč. xxi. đ beatis ſic ait. Abſterget deꝰ oēꝫ lacrimā ab oclis eoꝝ ⁊ moꝛs vltra n̄ erit neqꝫ luctꝰ neqꝫ clamoꝛ neqꝫ doloꝛ erit vltra. ⁊. vii. c. iđ ait. Nō eſuriēt neqꝫ ſitiēt am= plius neqꝫ cadet ſuper illos ſol neqꝫ vllus eſtus. Tercia con= dicio excellentiſſima vite beate dicitur eternitas. Vita namqꝫ il= la durabit ineternū ⁊ non deficiet. Propterea ſic pulchre in ſcrip turis ſanctis nominatur eterna. Vn̄. ii. Machabeoꝛū. vii. caplo

Rex mundi defunctos nos ꝑ ſuis legibꝰ in eterne vite reſurrectio
ne ſuſcitabit. Et ſapie. v. Juſti aũt in ꝑpetuũ viuẽt. ⁊. i. petri
v. Deꝰ oĩs grẽ vocauit nos in eternã gliaꝫ ſuã. ⁊. ii. c. i. Abun
dant̃ miniſtrabit̃ nobis ĩtroitꝰ ĩeternũ regnũ dñi nr̃i ⁊ ſaluatoris
ihu xpi. ⁊ ad Gal. vi. Qui ſemĩat in ſpũ de ſpũ metet vitã eter
nã. Et Jo. iii. xp̃s dic̃. Sic deꝰ dilexit mũd vt filiũ ſuũ vnigeĩ
tũ daret vt oĩs q̃ credit ĩ illũ nõ peat ſꝫ hẽat vitã eternã. ⁊. vi.
c. Hec ẽ volũtas pr̃is mei q̃ miſit me vt oĩs q̃ videt filiũ ⁊ credit
in eũ nõ peat ſꝫ hẽat vitã eternã. Et. x. c. Oues mee vocẽ meaꝫ
audiũt ⁊ ego agnoſco eas ⁊ ſequunt̃ me ⁊ ego vitã eternã do eiſ
⁊ math. xix. Oĩs q̃ reliq̃rit domũ vl' fr̃es aut ſorores aut patreꝫ
aut mr̃em aut vxorẽ aut filios aut agros ꝓpter nomẽ meũ cẽtu
plũ accipiet ⁊ vitã eternã poſſidebit. ⁊ math. xxv. Jbunt hi in
ſuppliciũ eternũ iuſti aũt ĩ vitã eternã. Miꝝ certe cur tanta ſit
mltoꝝ vecordia ymo inſipiã q̃ tã mira tã alta tãqꝫ iocũda audi
entes d beata vita ad eã ꝓperare ñ cogitãt. Nã ſi tãta faciũt ꝑ
ꝯſeruacione vite pñtis cur nõ eadẽ ⁊ ſilia facere recuſãt ꝑ adep
cione fut̃e vite. Hec vita laborioſa ẽ illa delicioſa. h inq̃eta illa
trãq̃lla. h inſtabil' illa firma. h piclõſa illa ſecura. h dubia illa
certa. h piculis plena illa picula ñ formidãs. h cõis bonis ⁊ mal'
illa ꝓpa tm̃ bonoꝝ. Hec tand breuiſſima momẽtanea ⁊ caduca
illa vo vt diximꝰ ꝑpetua ⁊ ſempiterna. O igit̃ dãnabil' rephenſi
biliſqꝫ ĩprudencia hoĩm huiꝰ ſecli q̃ tm̃ ꝓcurant panẽ vt viuant
viuãt inq̃ ad modicũ ⁊ q̃ſi nichil ⁊ nõ querunt virtutes nõ pniam
nõ bona opa ꝑ q̃ viuere poſſint vita illa beata ꝑenni. Jnq̃t xp̃s
Nõ in ſolo pane viuit hõ qz nõ h ſola vita eſt magnifaciẽda cui
panis eſt neceſſarius ſꝫ alia exq̃renda in qua deꝰ pñcia ſue clari
tis paſcit intuenciũ oĩm tã angeloꝝ q̃ hominũ deſideria ⁊ appe
titus vbi omnes pariter collaudabimus ipſum deum fontem bo
norum oĩm q̃ ſit benedictꝰ ꝑ infinita ſecula ſeculoꝝ Amen.

¶ Feria ſecunda poſt primam dominicam in q̃dragesima De ve
ritate tremẽdi iudicii ꝯtra eos qui de illo male ſenciunt.

¶ Sermo. xxiiii.

Cum venerit filius hoĩs in maieſtate ſua ⁊ oẽs angeli
eius cũ eo tũc ſedebit ſup ſedem maieſtatis ⁊ ꝯgrega
bunt̃ ante eum omẽs gẽtes. Saluatoris nr̃i verba ſũt
iſta originaliter Math. xxv. c. ⁊ ĩ euangelio hodierno
Diem terribilẽ videlicet tĩmi iudicii ꝯſiderantes ſatis ſupqꝫ
timere debemꝰ ne ſil' cũ dãnatis ⁊ dyabol' piciamur ĩ ignẽ etnũ
Sũt tñ multi q̃ letant̃ cũ male faciũt ⁊ deũ ñ timẽt ac homines
ñ verẽt̃ q̃ credere nolũt q filiꝰ hoĩs venturꝰ ſit ad iudicand oẽs
rõnẽqꝫ ab oĩbꝫ exigẽdã. Ea ꝓpt̃ vt ait augꝰ li. xx. d ci. dei. c. i. de
die vltio iudicii dei qd ipe donauerit locuti eũqꝫ eſſe contra aduerſꝰ

impios ⁊ incredulos tanq̃ in edificii fundamento ꝑus ponere debemꝰ teſtimonia diuina· hec ille· In hoc itaqȝ ſermone deſuda bimꝰ omni ingenio vincere curioſos increduloſqȝ cõfundere qui⸗ bus veritatẽ iudicii ꝑ ſanctaꝝ ſcripẽaꝝ ſacroꝝqȝ doctoꝝ dicta dilucida oñdemꝰ. Et vt ordinate veniamꝰ in campũ notabimus in hõc ſermone triplex teſtimoniũ quo ꝓbat̃ futuꝝ vl̃e iudiciũ.

Prim eſt patꝝ et ꝓpħaꝝ·
Sc̃dm xp̃i ⁊ apl̃oꝝ·
Terciũ eccl̃ie ⁊ doctoꝝ·

Qd omẽs p̃res ac ꝓpħe veteris teſtamenti diuinitꝰ inſpirati predixerẽt xp̃m eſſe venturũ ad iudicandos viuos ⁊ mortuos.

Caplm·i·

PRimũ teſtimoniũ quo ꝓbat̃ futuꝝ iudiciũ vl̃e dr̃ patruȝ ⁊ ꝓpħaꝝ· Et licet Augꝰ·v·c·p̃fati li·xx· de ci·dei dicat priꝰ eligẽda eſſe teſtimonia noui teſti quaȝ veteris qm̃ q̃uis vetera p̃ora ſint tp̃e noua tñ añ ponẽda ſũt dignitate· veꝝ in h̃ dicẽdi genere michi plꝰ ſatiſfacit vt a veteris teſti pagina ſũmam originẽ· Jõ audiamꝰ q̃d ibi ponit̃ de iudicio· Geñ·xv·c: deus ad Habraam loquẽs ait· Ego iudicabo· Et deutero·xxxii· Judicabit dñs ꝑpl̃m ſuũ ⁊ in ſeruis ſuis miſerebit̃. Et Job·xix· Fugite a facie gladii q2 vltor iniq̃tatũ gladiꝰ ẽ ⁊ ſcitote eſſe iu diciũ· Et·i·Re·ii· Dñs aſcẽdit i celos ⁊ itroiuit ⁊ ip̃e iudicat or beȝ terraꝝ· ⁊ pſal·ix· Parauit in iudicio thronũ ſuũ· ⁊ pſal·lxxi· Judicabit paupes ꝑpl̃i ⁊c̃· ⁊·c·ix· Judicabit i nacioibȝ ipleuit rui nas ⁊c̃· Et puer·xxii· Judicabit dñs· Et·xxix· A dño egrediet̃ iu diciũ ſingl̃oꝝ. Et eccleſiaſtes·iii· Juſtũ ⁊ ipiũ iudicabit dñs ⁊ tẽ pus ois rei tũc erit· Et ſapie·iii· Fulgebũt iuſti ⁊ tanq̃ ſcintil le ⁊c̃· Et Judith·xvi· Ve gẽti iſurgẽti ſup genꝰ meũ· dñs em̃ oi potẽs iudicabit i eis i die iudicii viſitabit illos· Et Jſaie·iii· ſtat ad iudiciũ dñs ⁊ ſtat ad iudicãdos ꝑpl̃es· dñs ad iudicium veniet cũ ſenatoribȝ ꝑpli ſui ⁊ principibȝ eiꝰ. Et·xi·c· Nõ ſc̃dm viſioneȝ ocl̃oꝝ iudicabit neqȝ ſc̃dȝ auditũ auriũ arguet: ſȝ iudicabit i iuſti cia paupes ⁊ ar· in eq̃· ꝑ mã· terre ⁊ ꝑcuciet terrã virga oris ſui Et·c·xiii· Ecce dies dñi veniet crudelis ⁊ indignaciõis plenus ⁊ ire furoriſqȝ ad ponẽdã terrã i ſolitudĩe ⁊ pc̃tores eiꝰ cõterẽdoſ de ea· ⁊ li·c· Brachia nr̃a ꝑpl̃os iudicabũt· ⁊ ezech·vii· Judicabo te iuxta vias tuas· Et daniel·vii· Judiciũ ſedebit· ⁊ Joel·ii· Cõtur bẽt oẽs hitatores terre q2 venit dies dñi q2 ꝓpe ẽ dies tenebraꝝ ⁊ caliginis dies nebule ⁊ turbinis· ⁊ michee·iiii· Judicabit ꝑpl̃os multos ⁊ corripiet gentes fortes· ⁊ ſophonie·i· Juxta ẽ dies dñi magnus iuxta ⁊ velox nimis· Dies ire dies illa dies tribulacionis ⁊ anguſtie dies calamitatis ⁊ miſerie dies tenebraꝝ ⁊ caliginis dies nebule ⁊ turbinis dies tube ⁊ clangoris ſup ciuitates mu⸗ nitas ⁊ ſup angulos excelſos ⁊ tribulabo homies ⁊ ambulabũt vt ceci quia domino peccauerunt ⁊ effundetur ſanguis eorum ſi⸗ cut humus ⁊ corpora eorum ſicut ſtercora· Sed ⁊ argentũ eorum

⁊ aurum eorum non poterit liberare eos ĩ die ire domini. Jn igne celi eius deuorabit̃ oĩs terra qꝛ ꝯsumacionẽ cũ feſtinaciõe faciet cunctis habitantibꝫ in terram. Scd̃m autẽ augu. tempus iudicii aliqñ dies iudicii aliqñ dies dñi nuncupat̃. Nunc vero vltimi iudicii diuĩ diẽ dicimus nouiſſimuꝫ tp̃s. Nã ꝑ quot dies hoc iudicium tendat̃ incertuꝫ eſt. Sed ſcripturaꝝ more dies ſolet poni ꝓ tp̃e. Si vͦo aliq̃s obiceret contra auctoritates p̃dictas q̄bus iudicium aſſerit̃ ꝙ aliter ſunt ĩtelligẽde eo vt hẽtur. Naum .i. ñ iudicauit deus bis idip̃m. Sed nunc deus iudicat de ſinglis op̃ibꝫ hominũ cũ cuilibet pꝰ mortẽ retribuat penã vl' gl'iaꝫ. ergo eos iteꝝ ñ iudicabit. Rñdet Ric. lxvii. di. q̃rti. Qd̾ iudiciũ quo nũc iudicat deus cuiuslibet ꝑſone ſingl'aris nec eſt oĩbꝫ maifeſtũ nec tribuit totũ p̃miũ nec totũ ſuppliciũ qꝛ punit aĩas nõ ĩ corꝑibꝫ ⁊ ſiml'r p̃miat de cõi lege. Jllud aũt iudiciũ qd̾ futuꝝ eſt erit oĩm ſiml' ⁊ oĩbꝫ maifeſtũ ⁊ reddet̃ cuilibet ſui p̃mii ⁊ ſui ſupplicii ꝯplemẽtum ⁊ ꝯpoſitũ ex aĩa ⁊ corꝑe iudicabit̃. Sic ergo ptꝫ ꝙ ñ iudicabit bis ĩ idip̃m qꝛ penã q̄ꝑ aĩabꝫ añ ĩflixerat iteꝝ ñ infliget ſꝫ qd̾ deerat ſuꝑaddꝫ. Hinc augus li. xx. de ci. dei. c. i. ait. Jſte dies iudicii ꝓp̃e iam vocat̃ eo ꝙ nullus ibi erit impꝛite q̄rele locus cur iniuſtus ille ſit felix ille iuſtus ĩfelix oĩm nãqꝫ tũc ñ niſi bonorum vera ⁊ plena felicitas ⁊ oĩm non niſi malorum digna ⁊ ſũma infelicitas apparebit. hec ille.

Quod xp̃s ⁊ eius ap'li predixerunt aperte vniuerſale iudicium eſſe futuꝝ quo omnes boni ⁊ mali ꝯgregabuntur ante tribunal iudicis. Capitulum ſcd̃m.

Secund̾ teſtimoniũ quo ꝓbat̃ futuꝝ iudiciũ eſt xp̄i ⁊ ap'lorum. Jp̃e nãqꝫ ſaluator cũ obiurgaret ciuitates in q̄bꝫ v̾tutes magnas fecerat neqꝫ crediderãt. Math. xi. ait. ve tibi Corozaim. vhe tibi Betſaida qꝛ ſi in Tyro ⁊ Sydone facte eſſent v̾tutes q̄ facte ſũt olim in vobis in cilicio ⁊ cinere penitẽciã egiſſent. Veꝝtñ dico vobis tyro ⁊ ſydoni remiſſius erit q̄ꝑ vobis in die iudicii. ⁊ math. xii. Viri niniuite ſurgẽt in iudicio cũ generacione iſta ⁊ cõd. eã qꝛ pe. ege. in p̃dicacione Jone. Notand̾ tñ ꝓ intelligencia iſtoꝝ verboꝝ. ſcd̃m Ric. in q̃rto di. xlvii. Qd̾ extendendo nomẽ iudicãdi q̄nqꝫ m̃oĩs p̃ot alicui conuenire iudiciũ. Prio ex ordinaria poteſtate ⁊ ſic iudicabit tota trinitas. Scd̾o delegata poteſtate ⁊ ſic iudicabit filius. ſ. xp̃s. in q̄ntũ hõ. Jo. v. Pr̃ oẽ iudiciũ dedit filio. Et daniel'. vii. Aſpiciebaꝫ donec troni poſiti ſũt ⁊ antiquus dieꝝ ſedit. ⁊ ĩfra. Aſpiciebã in viſione noctis ⁊ ecce cũ nubibꝫ celi q̄ſi filius hoĩs veniebat ⁊ vſqꝫ ad antiquũ dieꝝ ꝑuenit ⁊ in ꝯſpectu eius obtulerunt eum ⁊ dedit ei poteſtatem ⁊ honorem ⁊ regnum vt omnes tribus populi ⁊ lingue ipſi ſeruirent ⁊ poteſtas eius poteſtas eterna q̄ nõ auferet̃ ⁊ regnũ eius qd̾ nõ corrũpet̃. Tercio aſſeſſoria digitate ⁊ ſic iudicabũt viri

pfecti qui erũt p perfectione merito₂ ſuo₂ aſſiſtentes iudici· vñ de aplis luc·xi· xp̄s ip̄e dixit· Jō ip̄i iudices vr̄i erunt· ⁊ mat·xix· aplis ip̄is retulit· Amen dico vobis ꝙ vos qui ſecuti eſtis ⁊c̄·
Quarto approbacione ⁊ ſic iudicabũt oēs electi· Oēs eñ approbabũt iudicis ſentenciã· Vñ apoc̄·xix· Jo· ait· Audiui q̄ſi voce tubarum multa₂ in celo dicenciũ alleluia· Laus gloria ⁊ v̄tus deo noſtro qr vera ⁊ iuſta ſũt iudicia eiꝰ· Quinto ɔparacione qr minꝰ mali iudicabũt magis malos ⁊ ſic ſumit̄ iudiciũ in auctoritate p̄allegata de minuitis· Predicauit īſup xp̄s futu₂ iudiciũ mat·xiii· Vbi pꝰ parabolam de bono ſemine in agro ſeminato ⁊ zizaniis exortis tandē illã ſic expoſuit· Qui ſeminat bonũ ſemē eſt filiꝰ hominis ager aũt eſt mũdꝰ· Bonũ vero ſemē hi ſũt filii regni zizania aũt ſũt filii neq̄· Jnimicꝰ aũt q̄ ſupſeminauit ea eſt dyabolꝰ meſſis vero ɔſũmacio ſecli ē meſſores angeli· Sic̄ ergo colligēt̄ zizania ⁊ igni ɔburunt̄ ſic erit ī ɔſumacione ſecli Mittet filius hoīs ãgelos ſuos ⁊ colligēt de regno eiꝰ oīa ſcãdala ⁊ eos q̄ faciunt iniq̄tatē ⁊ mittēt eos in caminũ ignis ibi erit fletꝰ ⁊ ſtridor denciũ· Tũc fulgebũt iuſti ſic̄ ſol ī regno p̄ris eo₂· Qui hꝫ aures audiēdi audiat· Vt aũt ſcribit augꝰ·vi·c·xx·li·de ci·dei· xp̄s in hac auctoritate iudiciũ q̄d l' diē iudicii ñ noiauit ſꝫ eũ multo clariꝰ ip̄is rebꝫ expꝛeſſit ⁊ ī fine ſecli futu₂ eſſe p̄dixit· Jn eodem eciã loco euãg'ii xp̄s iudiciũ fatet̄ qñ ſequit̄· Simile ē regnũ celo₂ ſagene miſſe in mari ⁊c̄· vſq₃ ibi· ⁊ ſtridor denciũ· ⁊ vt breuiꝰ hãc veritatē futi iudicii p xp̄m p̄dicatã accipiamꝰ adeſt lectio ſãcti euãgelii hodierna in q̄ ñ ſolũ de futuro iudicio ſꝫ ⁊ de mō de quo ī ſequētibꝫ ſermoībꝫ dicemꝰ fit ſp̄ealis mēcio· Apl'i in ſup h̄ iudiciũ p̄nunciauere· Vñ petrꝰ·ii· epl'a·iii·c·ait· Venient ī nouiſſimis diebꝫ in decepciōe illuſores iuxta pp̄as ɔ̄ſcias ãbulãtes ⁊ dicētes· Vbi ē pmiſſio aut aduētꝰ eiꝰ· ex quo eñ p̄res dormiert̄ oīa ſic pſeuerant ab inicio creat̄e· Latet eñ eos h̄ volētes ꝙ celi erãt p̄us ⁊ terra de aq̄ ⁊ p aq̄ ɔſiſtēs dei verbo p q̄ ille tũc mũdus aq̄ inũdatꝰ periit· Celi aũt q̄ nũc ſũt ⁊ terra eodē verbo repoſiti ſũt igne reſeruãdi in diē iudicii ⁊ pdicioīs ip̄io₂ hoim· vnũ vero hoc nō lateat vos cariſſimi qr vnꝰ dies ap̄ dñm ſic̄ mille anni ⁊ mille anni ſic̄ vnꝰ dies· Nō tardat dñs pmiſſionē ſuã ſic̄ q̄dã exiſtimãt· Augꝰ aũt hanc auctoritatē·xviii·c·xx·li·de ci·dei exponēdo dicit· Celos iſtos aereos intelligimꝰ quo₂ locũ ac ſpaciũ aq̄ diluuii creſcēdo ſupauit nō aũt illos ſup̄mos vbi ſol ⁊ luna ac ſidera ɔſtituta ſũt· ⁊ Ja·v·ait· Pacietes eſtote fr̄es vſq₃ ad aduētũ dñi· Ecce agricola expectat p̄ciosũ fructũ terre patienter ferens donec accipiat tp̄aneũ ⁊ ſerotinũ· Pacientes eſtote ⁊ vos ⁊ confirmate corda vr̄a qm̄ aduētus dñi appropinquabit· Et paulus·ii·cor·v· ſic ait· omnes enim nos manifeſtari oportet añ tribunal xp̄i vt referat vnuſquiſq₃ pp̄ria corporis prout geſſit ſiue

bonum ſiue malum. Quid dicent amplius increduli vbi tam vali-
diſſima ⁊ fidedigna de venturo iudicio audiuntur teſtimonia. O
ptinaces pctõres. O vermiculi debiliſſimi credite credite. Nõ ſũt
locuti pphe non apoſtoli nõ denique xp̃s verba mendacii qui veri
tatẽ tãto ope dilexerũt vt p illa ec mori non recuſarent. O ſõno
lenti. o pigri ⁊ carnales hoies recordemini de pmo aductu Jeſu
xp̃i filii dei de quo p tot annoꝝ millia acclamatuꝫ eſt. Veniet ve
niet ad redimendũ pplm ⁊ ad ſaluãdas gentes ⁊ tand venit ⁊ q̃
pdicta fuerant de ipo in ſcripturis plene ɔpleuit. De ſcdo mõ ad
uẽtu ſcriptura ſacra pclamat ois ⁊ loquit̃. Jõ firmit̃ ẽ tenend ꝙ
oio veniet. Veniet inꝙ̃ fortis ⁊ terribilis excelſus ⁊ glıoſus in
maieſtate ⁊ glia ad hũiliandos ſupbos ad rep̃handum luxurio-
ſos ad arguendũ auaros. ad ɔdemnand tandẽ eternis cruciatib9
cũ corpe ⁊ aia quoſcũꝙ miſeros peccatores. O aia ſteril' q̃d agis
q̃d dormis. Cur vẽturꝝ iudicẽ tã ſeue tibi ɔminantẽ nõ times q̃
re peccata tua nõ corrigis ñ dimittis ñ emẽdas. Quõ cũ illis cõ
parere corã iudice audebis tã eq̃ſſimo. Propterea Jo. apoc. xiiii.
audiuit angelũ voce magna clamantem. Timete deũ ⁊ dati illi glo
riam ⁊ honoreꝫ qr venit hora iudicii ei9. O plati ⁊ magni viri
eccleſie. o impatores o reges o principes o barones o duces o mi
lites o doctores o iudices o pbri o eloquẽtes oratores. O delicati
iuuenes o formoſe puelle o annoſi ſenes o ſolliciti mercatores o
artifices o iudei o gẽtiles o xp̃iani o virgines o vidue o coniuga
ti. Timete deũ timete deũ timete deũ qr veniet ⁊ ñ tardabit.

¶ Qd omnes doctores ecc̃ie ſancte loquant̃ terribilia ⁊ tremẽda
valde de futuro iudicio generali. Caplm. iii.

Terciũ teſtimoniũ quo pbat̃ futurꝝ iudicium dr̃ ecc̃ie ⁊ ſa
croꝝ doctoꝝ. Jp̃a nanꝙ eccleſia i vtroꝙ ſimbolo tã apo
ſtoloꝝ ꝙ̃ patruꝫ venturꝝ xp̃m ad iudiciũ ɔfitet̃. Et h̃ eſt
ſeptim9 articul9 fidei vt dicit glo. c. i. de ſũma tri. ⁊ fi. ca. ſup
vbo vent9. Jõ aug9. c. i. xx. li. de ci. dei ait. Tenet ois ecc̃ia dei
veri xp̃m de celo eſſe venturꝝ ad iudicandos viuos ⁊ mortuos. Jn
ſup de h̃ iudicio clare ⁊ ſepi9 loquunt̃ ſacri doctores. Vñ bern. i
q̃dã epl'a ait. Veniet dies illa qñ pl9 valebũt pura corda ꝙ̃ aſtu
ta vba ɔſcia bõa ꝙ̃ marſupia plena qm̃ q̃dẽ iudex ille ñ flectetur
donis nec fallet̃ verbis. Et hiero. ad Sabinianuꝫ diaconũ lapſũ
Parce q̃ſo aie tue ⁊ crede dei futurꝝ iudiciũ. Et idẽ ad Aſellam
de fictis amicis. Añ tribunal xp̃i ſtabimus ibi patebit q̃ mẽte
q̃s vixerit. Et idẽ ad Heliodoꝝ de ɔtẽptu mũdi. Veniet veniet
dies illa qua corruptiuũ h̃ ⁊ mortale induat incorrupcionem ⁊ i
mortalitatẽ. Beatus ſeru9 quẽ iuenerit dñs vigilantẽ. tũc ad
vocẽ tube pauebit terra cũ pplis tu gaudebis cũ iudicat̃ a dño lu
gubris m̃d9 imugiet ⁊ trib3 ad tribũ pectora ferient Potentiſſimi
quondam reges nudo latere palpitabũt. Exhibebitur cũ ple ſua'

venere tūc ignitus Jupiter adducetur ⁊ cū ſuis ſtultus Plato di
ſcipulis Ar· argumēta nō pderunt· Tūc tu ruſtican9 ⁊ paup
exultabis gaudebis ac dices· Ecce crucifix9 deus me9· Ecce iudex
q̄ obuolut9 pānis in p̄ſepio vagijt· Hic eſt oparii ac q̄ſtuarie fi
li9 hic m̄ris geſtat9 ſinu hoiez de9 fugit in egyptū· Hic veſtitus
coccino h ſētib9 coronat9· h mag9 demoniū hn̄s ⁊ ſamarites Cer
ne man9 iudee q̄s fixeras· Cerne lat9 romane qd foderas· Vide
te corp9 an id ſit qd dicebatis clā nocte ſuſtuliſſet diſciplos· h il
le· Et idē ad Palma· ⁊ occeanuz· Aderit illa dies ī q̄ facta noſtra
q̄ſi in q̄dā tabula depicta mirāda erūt· O q̄ntis in die illa expediſ
ſet ſi ⁊ ſēſu corpis ⁊ viſcez vigore caruiſſēt quāti paſtores phis,
quāti ruſtici oratoribȝ q̄nti ebetes ⁊ muti argucis p̄ferēdi ſūt,
Ecce· Et greg· omel· xxxix· Pn̄tis tpis ſi q̄ eſt ita eſt agēda leti-
cia vt nunq̄ amaritudo ſeq̄ntis iudicii recedat a memoria· Quiſ
otradicere pōt q̄s audet q̄s dȝ tā pbatiſſime veritati· Ecce iā au
diuim9 tā p̄clariſſimas vocēs q̄ peccatoribȝ terribile dei iudicium
omināt futuz· Nō letent̄ n̄ ſecuri viuāt ſi non puniunt̄ in hac
vita· Nō ſūt vane voces ſcriptaz q̄ vhe peccatoribȝ ⁊ malefaciē
tib9 nūciāt· Vhe ait ſapiēs eccl· ii· diſſolutis corde· ⁊ xli· vhe vo
bis viri ipii q̄ dereliq̄ſtis legē dn̄i· Et Jſaie· i· Vhe gēti peccat̄
ci· ⁊ iii· Vhe ipio ī malis ſuis· ⁊ xlv· Vhe qui otradicit facto
ri ſuo· ⁊ apoc· xviii· Audiui vocē vni9 aq̄le volātis p mediū ce-
lum voce magna clāntis ⁊ dn̄tis· Vhe vhe vhe hitantibȝ ī terra
ideſt iniq̄s pctōribȝ ⁊ mal' hoibȝ· O hūana p̄ſūpcio o deteſtabiliſ
⁊ piculoſa ofidēcia eoz q̄ ī ſua mala vita dei iudiciū n̄ formidāt
o inſēſati pctōres cogitate diligēter q̄d acturi eritis vl' q̄d rn̄ſuri
ī extremo iudicii die ⁊ dū cognoſcitis nullā eſſe in vobis aſtuciā
nullamq̄ꝫ v̄tutem q̄b9 iudici eterno poſſitis obſiſtere reuertimi
ni ad penitenciam vt ſic eſſe valeatis de numero electorum q̄ p-
ticipēt regnū eternū· In quo deus cum omnibus ſanctis viuit ⁊
regnat in ſecula ſeculorum Amen·

¶ Feria tercia ſecunde ebdomade in quadrageſima De formida-
bilibus iudicii ſignis. ¶ Sermo· xxv·

EJciebat oēs ementes ⁊ vendētes de tēplo· Math· xxi·
⁊ in euāgelio hodierno· Qd terribil' apparebit in iudi-
cio xp̄s clare oñdit nobis ſacra euāgelica lectio hodier
na ī qua narrat̄ celebre ac famoſū iudicium ⁊ ſignū po
teſtatis q̄ erat ī xp̄o q̄ ſol9 potuit flagello facto de fu
niculis grandē multitudinē foras tēplū eicere· Conuenerāt q̄dez
ibi vt ſolet fieri pplō ī magno numero neq̄ꝫ inuent9 eſt q̄ſq̄ q̄ po
tuerit reſiſtere v̄tuti q̄ erat in vno ſolo hoie Jhu xp̄o ppter laten
tē ei9 diuinitatē· Jp̄e ergo vt potuit eicere adhuc in n̄ra hūilita-
te oſiſtēs oēs vēdētes ⁊ emētes de templo vētur9 ē ī maieſtate
ſua ad ſegregand a oſorcio iuſtoz cūctos pctōres ipeitētes· an̄

cū aduentū eiꝰ precedent terribilia ſigna que ī hoc ſermone meri
rito ꝯtēplari debemꝰ vt ꝑ illoꝝ recordacionē deū timentes ⁊ ad
pniaȝ redeūtes nō inueniamur ī numero illoꝝ quos xp̄s tā acri
ter a ſua facie eiecit ⁊ eternal̄r ꝯdēnabit. De ipſis ergo ſignis
iudicii tria miſteria principalia erunt declaranda.

Prim dr̄ ꝯdicio.
Secundū racio.
Terciū ꝯcluſio.

Qd immente iudicii tp̄e m̄lta ſigna fient
in ſole lūa ſtellis in celo ⁊ in terra in ange
lis ⁊ quaſi in oibus aliis creatis. Ca. i.

Primū miſteriū ꝯtemplandū de ſignis dr̄ ꝯdicio. in quo vi
dere debemꝰ qualia erūt ⁊ cuiꝰ ꝯdicionis ſigna iudicii. vn̄
Ric. in quarto. xlviii. di. induc̄ hiero. q̄ in ānalibȝ iudeoꝝ
ſcribit ſe legiſſe. xv. ſigna q̄ ſūt h̄. Pria die maria oia exaltabūt̄
xv. cubitis ſupra oēs mōtes. Scd̄a die oia equora ꝓſternent̄ in ꝓ
fundū ita vt vix poſſint videri. Tercia die redigent̄ in ſtatū anti
quū. Quarta oēs belue q̄ mouent̄ in aq̄s ꝯgregabunt̄ ⁊ eleuabun
tur ſup aquas mugiētes Quinta oia volatilia celi ꝯgregabunt̄ ī
cāpis ⁊ nō guſtabunt neqȝ bibent ſȝ emittēt voces quaſdā qua
ſi flebiles. Sexta flāmma ſurgēt ab occaſu ſolis ignea ꝯtra faciē
firmamēti vſqȝ ad ortū currēcia. Septia oia ſidera erratica ⁊ fi
xa ſpgēt ex ſe igneas comas ſic̄ comete. Octaua magnꝰ terremo
tus erit ita vt oia alta hedificia ꝓſternent̄. Nona oēs lapides ſci
dent̄ ⁊ vna petra collidet aliā. Decia oēs plāte fluēt ſanguineuȝ
rorē. Vndecia oēs mōtes ⁊ colles ⁊ hedificia in puluerē redigēt
Duodecia oia aialia venięt ad cāpos de ſiluis ⁊ mōtibȝ rugiēcia
⁊ nichil guſtancia. Tredecia oia ſepulchra ab ortu ſolis vſqȝ ad
occaſum patebūt cadaueribus ad reſurgendum. Quartadecia ho
mines d̄ hitaculis ſuis recedēt diſcurrēdo attoniti velut amētes
⁊ nō audentes loqui. Quintadecia oēs hoies morient̄ ⁊ reſurgēt
cū mortuis lōge an̄ defunctis. Et q̄uis incertū ſit vtrū talia ſigna
ſint p̄ceſſura iudiciū cū hiero. ea nō affirmet ſȝ tm̄ legiſſe ſe aſſe
rat tn̄ ex euāgelico textu tria ſigna infallibil̄r ⁊ certitudinal̄r col
ligunt̄. Prim dr̄ corpoꝝ celeſtiū imutacio. Secundum anglicarū
virtutū ꝯmocio. Terciū ſigni redēptoris apparicio. Prim ſignū
hētur Math. xxiiii. vbi dr̄. Sol obſcurabit̄ ⁊ lūa non dabit lumē
ſuum ⁊ ſtelle cadēt de celo. Et Luc̄. xxi. Erunt ſigna in ſole ⁊ lu
na ⁊ ſtellis. Et h̄ p̄dixit Iſa. xiii. c. Stelle celi ⁊ ſplendor earuȝ n̄
expandēt lumen ſuum obtenebratus eſt ſol in ortu ſuo ⁊ luna nō
ſplendebit in lumine ſuo. Et apoc̄. viii. Quartus angelus tuba ce
cinit ⁊ percuſſa eſt tercia pars ſolis tercia pars lune ⁊ tercia ps
ſtellaꝝ ita vt obſcuraret̄ tercia ps earū. Circa obſcuracionem ſol
notand̄ eſt ſcd̄m alex. i. iii. pte ſumme ⁊ Ric. q̄ ſequuntur mgr̄m
xlviii. di. quarti li. Qd ſolē ⁊ lūaȝ obſcurari pōt intelligi vl̄ i ip̄o
aduentu iudicis ⁊ ſic dicunt̄ obſcurari non ſui lumīs p̄uacione ſȝ
ſupueniēte maioris lumīs claritate. Et h̄ p̄dixit Iſaias. xxiiii. c.

Erubeſcet luna ⁊ ꝯfundet̃ ſol cũ regnauerit dominus exercituũ ĩ mõte ſyon ⁊ in Jerl'm ⁊ in ꝯſpectu ſenũ ſuoꝝ fuerit glificatus Põt eẽ intelligi ſolẽ ⁊ lunã obſcurari añ iudicis aduẽtũ ⁊ ſic pacient̃ eclipſiz ſupnatural'r qm̃ ſi paterẽt̃ p natãz nõ oporteret h̃ poni inter ſigna cũ mltociẽs h̃ acciderit. Jlla ẽ ſententia thome de art. li. iiii. di. xlviii. articlo ſcdo in rñſione ad ſcdaz inſtanciaz Sz credendũ eſt ꝙ ꝯtra natãz pacient̃ ſimul eclipſiz ad terrorẽ hominũ. Per natãz eñi ĩpoſſibile eſſet ꝙ ſiml' paterent̃ eclipſim qꝛ natalis eclipſis ſolis cauſat̃ p ĩterpoſicionẽ lune ĩter aſpectũ noſtruz ſoliſqꝫ. Et natalis eclipſis lũe p ĩterpoſicionẽ terre diametral'r iter ſolẽ ⁊ lunã. De illa ergo eclipſi ſic pphauit Johel. ii. c. Sol vertet̃ in tenebras ⁊ lũa in ſanguinẽ añq̃ veñat dies magnus dñi ⁊ horribil'. De caſu eciã ſtellaꝝ ſcdz Augu. xx. de. ci. dei c. xxiiii. Credendũ eſt ꝙ tropica ſit illa locucio q̃ dr̃ ſtellas cadere de celo eo ꝙ ppe loquẽdo verificari ñ poſſet qꝛ corpa celeſtia ñ ſũt grauia nec corruptibilia vt dicit art. i. de celo ⁊ mũdo. Jõ dicunt̃ cadere de celo qꝛ videbũt̃ luĩe ſuo puari ſupueniẽte claritate maiori. Vl' põt intelligi ꝙ ſtelle cadẽt de celo q̃ntũ ad appiciõnẽ qꝛ iflãmati vapores in tãta mltitudie deſcẽdẽt ꝙ videbitur aſpiciẽtibꝫ ꝙ ſint ſtelle de celo cadẽtes. Scdm ſignũ erit anglicaꝝ ṽtutũ ꝯmocio. De quo Math. xxiiii. Virtutes celoꝝ mouebũt̃ ⁊ h̃ ſcdz doctores pfatos põt dupl'r ĩtelligi. aut p ordie ṽtutũ q̃ ſcdz dioniſiũ li. de anglica hierarchia ẽ medi9 ĩ media hierarchia. Aut p oĩbꝫ celeſtibꝫ ſpiritib9. Prio mõ p tãto ṽtutes celoꝝ ꝯmouebũt̃ qꝛ angli illi9 ordis quoꝝ officiũ ẽ circa mũdi regimẽ gerere faciẽdo aliq̃ facta ĩſolita ad reuocand mẽtes hoĩz ĩ deũ p modicũ tp̃s añ xp̄i aduentũ faciẽt facta maioris admiracionis q̃ nunq̃ añ fecerint. ⁊ in ip̄o xp̄i aduẽtu mouere ceſſabũt corpa celeſtia. Accipiẽdo ṽo ṽtutes p oĩbus anglis beatis dicũt̃ moueri ſcdz mgr̃m nõ metu dãnacionis vl' aliq̃ pturbacione pauoris ſz q̃dã admiracõe coꝝ q̃ videbũt. ⁊ ſic intell'r illd. Job. xxvi. Colũne celi pauẽt ⁊ ꝯtremiſcũt ad nutũ ei9. Terciũ ſignũ dr̃ ſigni redẽptoris apparicio de quo ĩ euãgelio. Tunc appebit ſignum filii hoĩs ꝙ mltipl'r põt intelligi ſcdz alex. in tercio. Vno mõ ſignum illd põt dici ſignũ crucis de quo cãtat eccl'ia. Hoc ſignũ crucis erit in celo cũ dñs ad iudi. venerit. Et Criſo. Crux apparebit ſole lucidior exñs. Scdo mõ põt dici ſignũ paſſionis in carne xp̄i iuxta illud Zacharie. xii. Videbũt ĩ quẽ trãſfixerũt. Et apoc. i. c. Videbit eũ oĩs ocl'9 ⁊ q̃ eũ pupugerũt. Tercio mõ põt itelligi ſignũ crucis ĩpreſſũ mẽtibꝫ fideliũ. Hec ſũt ſigna que colligũtur ex euangelio. Tñ vt lucas addit. Jn terris erit preſſura gencium pre confuſione ſonit9 maris ⁊ fluctuũ. vſqꝫ vniuerſo orbi. Jõ nõ eſt dubitandũ ꝙ añ diẽ iudicii videbunt̃ terribilia ſigna nõ ſolũ in ſole luna ⁊ ſtellis. veꝝ eẽ in aere in auibus in terra in arboribꝫ

in mari in animalibus in aquis in fluibus ⁊ in oībus abyſſis·
Hos ſigna predicta in precedenti caplo fient ad ſignificandū ter
ribilitatē iudicis ⁊ ad accuſandū peccata vel quaſi ad cōpaciendū
ſuo mō miſeris dānatis· Caplm·xi·

SEcundū miſteriū ꝯtemplandū dr̄ racionis ī quo ꝯſiderare
debemꝰ q̄re p̄dicta ſigna fiēt an̄ diē iudicii·⁊ dici pōt ꝙ ꝓpt̄
tres rōes·Pria rō dr̄ oñſionis·Scda accuſacionis·Tercia
ꝯpaſſionis·Pria rō dr̄ oñſionis ad oñdendū ꝙ terribilis erit aduē
tꝰ filii dei iudicātis qn̄ creature ſue tm̄ terrorē icuciēt hoībus·Jō
Greg· in omel·d·Multa debēt mala p̄currere vt malū valeant
ſine fine nūciare·Nā ſi timēt hoīes in ſolitā ſolis obſcuracionē
ſic virgiliꝰ·d·1·georgicoꝝ·Jlle ec extincto miſeratus ceſare ro=
mā·Cū caput obſcura nitidū ferrugine texit·Jmpiaq̄ eternā ti
muerūt ſcl'a noctē·Si timēt ñ ꝯſuetas tenebras ſicut egypcii de q=
bus dicit̄ exodi·x·Facte ſunt tenebre horribiles in vniuerſa terra
egypti tribꝫ diebꝫ nemo vidit frēꝫ ſuū nec mouit ſe de loco ī quo
erat·Si timēt terremotū ſi ventoꝝ vehemenciā ſi nocturnos ſtre
pitus ſi draconū aut ſerpentū ſibilos leonūq̄ rugitꝰ ⁊ huiōi q̄n
tomagis timebunt tremendā vocē ſeueriſſimi iudicis dānatis
⁊ exprobantis malos·Scda rō illoꝝ ſignoꝝ dr̄ accuſacionis·Omēs
eñ fere creature imutabunt̄ pate ad vīdictā ꝯtra peccatores iuxta
illud ſapie·v·Armabit creaturam ad vīdictā inimicoꝝ ſuoꝝ·nā
cū deꝰ oēs creaturas fecerit ad hoīs vtilitatē ⁊ oēs deo obedierit
hoī ſeruiēdo·ipe vo hō rebellis ⁊ inobediens creatori ſuo exti=
terit ideo accuſabunt eū q̄ſi ingratū·Clamabit nāq̄ ſuo mō ce=
lū·O deꝰ oīps ego hoī miniſtraui cum planetis meis influendo ſup
terrā ⁊ alia operando q̄ iuſſiſti ipe vero te offēdit·ergo vīdica iu
ſtiſſime iudex·Clamabunt ſol ⁊ luna ⁊ ſtelle·O deꝰ magne nos
dedimꝰ pctōribꝫ lucē vt tuū pſequeremur imperiū·Jlli vo ī oībꝫ
te ꝯtēpſerūt·fac ergo vīdictā·Clamabit h̄ mō aer clamabit ter
ra clamabunt aq̄ ⁊ oīa q̄ ī eis ſunt·Jō hugo de ſancto vic·ait
ī illa die vltiōis nihil hēbit ꝙ rñdere poſſit hō pctōr vbi celū ⁊
terra ſol ⁊ luna dies ⁊ nocte ⁊ totꝰ mundꝰ ſtabunt aduerſū nos
ī teſtimoniū pctōꝝ nroꝝ·Tercia rō illoꝝ ſignoꝝ dr̄ ꝯpaſſionis
Mouebunt̄ vtiq̄ q̄ſi quodā affectu pietatis ⁊ ꝯpaſſiōis oēs cre
ature ad ꝯpaciendū dānatis miſeris·vñ Criſo·ſup mat·ait·Prefa
milias moriēte domꝰ eiꝰ turbat̄ familia plāgit ⁊ nigris ſe ve
ſtibus induit ſic hūano genere circa finē ꝯſtituto celi miſteria lu=
gēt ⁊ cādore depoſito tenebris induunt̄·Plāget ergo ſol dāna
cionē hoīm plāgēt luna plāget ſtelle plāgent oīa elīta ⁊ vniuer
ſa q̄ creata ſunt·o ꝙ durꝰ es o tu pctōr ꝙ ferreꝰ ꝙ tibi ipſi cru
delis q̄ te dānandū ꝯſpicis ⁊ morti ſēpiterne adiudicandū ⁊ tamen
nō ploras·Plange qr ſol te planget·Plange qr planget te luna·
plange qr plangent te ſtelle·Sed melius plange vt non plangas

plange qui offendiſti deum vt tibi indulgeat. Plange per contricionē ⁊ poſtula veniā. plange ꝑ timorē vt ſic penaꝝ effugias. O ſaxeū pect⁹ o adamātinū cor. O inſenſibilis meās peccatricis anime q̄ audiendo ea q̄ dicim⁹ non ꝯmouet̄ ñ ꝯpungit̄ ñ excitat̄ ñ deponit peccata nec reuertit̄ ad dñm deum ſuum.

¶ Qđ terribilis erit vox tube vocātis mortuos ad iudiciū ⁊ ꝗ ṽtus diuia erit cā efficiēs reformacionis corpoꝝ ⁊ reſurrectionis mortuoꝝ ⁊ vox tube erit cā inſtrumētalis. Ca. iii.

TErciū miſteriū ꝯtemplandū de ſignis iudicii dr̄ cōcluſio. Cōcludent̄ nāqꝫ oīa ſigna terroris in illo vno pauefcendo qđ erit vox tube đ q̄. i. cor. xv. Canet em̄ tuba ⁊ mortui re. in. ⁊. n. m. Scđm aūt Ric. di. xliii. q̄rti li. Vox tube nō erit cā efficiēs reformacionis corpoꝝ ⁊ vnionis aiaꝝ ad illa ſꝫ ṽt⁹ diuina. erit tñ cā inſtrumētalis. Jđ ꝑmo the. iiii. Jn iuſſu ⁊ in voce archāgeli ⁊ i tuba dei de. d. celo. Vbi ponunt̄ tria q̄ ꝯcurrēt ad reſurrectionē mortuoꝝ. Prim erit iuſſio. Scđm reformacio Terciū ſonacio. Prim erit iuſſio qr xp̄s iubebit pulueres ſeu ꝑtes q̄ſcūqꝫ corpoꝝ mortuoꝝ recolligi ꝑ miſteriū angelicuꝫ. Et hͦ notauit apl̄s cū dixit Jn iuſſu. Scđm erit reformacio. Precipiet eē xp̄s ex illis pl̄uerib; recollectis corꝑa reformari ⁊ reformatis aīas vniri q̄ duo fiēt ꝑ ṽtutē diuinā. Et iſtud notat̄ ab ap̄lo cuꝫ dixit. Jn tuba dei. Terciū dr̄ ſonacio. Archangeli em̄ q̄ fuerunt cuſtodes ꝓuinciaꝝ in ꝓuinciis q̄s cuſtodierūt clamabunt fortiter ⁊ ſenſibiliter ſono articulato ⁊ mediante aliqua ſenſibili creatura formata. clabunt inquā ꝙ oēs coram iudice compareant diffinitiuā ſniam ⁊ irreuocabilē audituri. Et hoc notauit apl̄s cū dixit. i voce archangeli. De hac autem ſonoroſa tuba ſic inq̄t Criſo. ſuꝑ math. Vere vox magna vox tube terribilis cui oia obediunt elementa que petra ſcindit inferos aperit portas tartareas frāgit vincula mortuoꝝ diſrumpit ⁊ de profundo abyſſi animas corꝑibus ſuis aſſignat. Hec autem omnia cici⁹ ꝯſumant̄ in oꝑe q̄ ſagitta tranſit in aere dñte ap̄lo. Jn momento in ictu oculi. in. n. t. Et hiero. ſuꝑ math. ſic loquitur. Quociēs diē iudicii conſidero toto corꝑe ꝯtremiſco. Siue em̄ comedam ſiue bibam ſiue aliquid aliud faciam ſꝑ videt̄ illa tuba terribilis inſonare aurib; meis. Surgite. m. ⁊. u. ad iudiciū. Et idē ad Cromaciū ⁊ Heliodoruꝫ Ego in ſceleꝝ meo latens ſepulchro ⁊ peccatoꝝ vinculis colligatus quottidie dñicū illū clorē expecto Hiero. veni foras. Ego deniqꝫ oia tuta timeo. Quid audis pctōr. Quid hiero. dicit. Et q̄s ipſe erat. Nōne ſanctus. Nōne ꝓbus ⁊ virtuoſus. nonne a curis terrenis penitus abſolutus. nonne pnia maceratus. nonne in dei opere aſſiduus. Et tñ clamat. Ego timeo. Et cur non times tuo amator ſeculi. O negliēs in via domini. O peccator neq̄ſſime contremiſce ⁊ concuciant̄ viſcera tua depone fatuitatem mētis tue.

qua fit vt non timeas ⁊ ſepius mente reuolue hieronimi verba .d.
Ego timeo. Ad hoc facit exemplum quod Barlaam dixit de Joſaphat. Quod
rex quidem magnus chriſtianus tamen ⁊ deuotus vt plurimum meſtus omnibus appa
bat ⁊c. O amara vox. o dura o tedioſa peccatoribus omnibus quando dicetur
eis. Surgite ⁊ venite ad iudicium. Ergo puideamus vt dum tempus
adeſt ⁊ facultas datur per penitenciam reconciliemur deo quem offen
dimus vt bonitate ſua ipſe abſoluat nos a peccatis annumeretque ſo
cietati ſanctorum concedens hic nobis graciam ⁊ in futuro gloriam
qui ſit benedictus per infinita ſeculorum ſecula Amen.

¶ Feria quarta ſecunde ebdomade in quadrageſima De ordine ⁊ con
dicionibus iudicii generalis ⁊ de ſentencia contra damnatos fereńda
ac de ſuaui vocacione electorum. Sermo. xxvi.

Viri niniuite ſurgent in iudicio. Verba ſunt iſta domini noſtri
Jheſu chriſti Math. xii. c. ⁊ in euangelio hodierno. Comme
morabat frequencius ſaluator noſter dilectiſſimi diem iudicii
quo nihil terribilius peccatoribus poteſt dici. Quiſnam tam
demens tam ſtultus tamque obſtinatiſſimus eſſe poteſt vt cum au
dit ſe iudicandum diuino iudicio reſeruari timere non debeat Judicabit
deus omnes homines omneſque angelos qui peccauerunt ⁊ contra eos ſniam proferet
irreuocabilem. Quamuis tamen preter ea que dicta ſunt de futuro iudicio generali non
parum vtile eſt meditari ⁊ conſiderare ea que in illo iudicio fienda ſunt id
circo in preſenti ſermone adhuc de ipſo aliqua erimus tractaturi. De quo
tria miſteria adhuc proponimus contemplanda.

Primum dicitur ordinacio. ¶ De ordine iudicii tam ſecundum locum quam modum ⁊ quali
Secundum reuelacio. ter ab omnibus ſiue bonis ſiue malis videbitur
Tercium premiacio. chriſtus in maieſtate ſua. Capitulum .i.

Primum miſterium contemplandum de iudicio generali dicitur ordina
cio. Ordinabitur etenim ſecundum doctores quantum ad tria. Primo quan
tum ad locum. Secundo quantum ad modum. Tercio quantum ad aſpectum
Primo ordinabitur quantum ad locum de quo aliqui dicere voluerunt quod erit val
lis Joſaphat propter verba Johelis. iii. c. d. Adducam omnes gentes
in valle Joſaphat ⁊ diſceptabo cum eis. Sed magiſter ſentenciarum. xlviii. di.
quarti li. quem eciam ceteri theologi ſubſequuntur reprehendit illos
qui dictum illud propheticum voluerunt intelligi quoniam omnes homines in valle illa com
prehendi non poſſent. Et propterea eſt pocius intelligendum miſtice
⁊ ſpiritualiter eo quod vallis Joſaphat interpretatur vallis iudicii. Dicit er
go Magiſter quod chriſtus deſcendet ad iudicandum ſupra montem Oliueti de quo
in celum aſcendit ⁊ ſedebit in aere in loco alto ⁊ forte circa locum il
lum in quo apoſtoli deſerunt ipſum corporaliter videre quando aſcendebat in
celum. Homines autem congregabuntur in valle Joſaphat cui preminet mons
Oliueti. ⁊ quot in illa poterunt capi tot erunt ibi. Alii circa vallem
quidam propinquius quidam vero remocius. Electis vero exiſten
tibus ad dexteram iudicis non in terra ſed in aere. Juxta illud .i. Theſ.
iiii. Rapiemur cum illis in nubibus obuiam chriſto in aera. Si enim non

raperentur in aera niſi pꝰ iudiciu͂ q̄ cum iudice ibunt in celu͂
nō dicerent͂ rapi obuiā xp̄o ſ; pꝰ xp̄; . Viri tn̄ pfecti magis emi
nēciꝰ ⁊ ꝓpe iudicē erūt. Magis aūt ꝯgruū erit ꝙ xp̄s veniat ad
iudicandū in aere ſup montē Oliueti ꝗ̄ ſup locū in quo paſſꝰ eſt
qͥ paſſꝰ ē in forma īfirma ⁊ iudicabit in gl'ioſa ſic i gl'ioſa aſcē
dit. Scd̄o ordinabit iudiciū q̄ntū ad modū. De ſūmis nāqꝫ celo
rum deſcēdet filiꝰ dei cū poteſtate magna ⁊ maieſtate cū oībꝰ
angelicis choris ⁊ ſua gl'ioſiſſima mr̄e. Deferēt añ eū āgeli paſ
ſionis īſtrumēta ex miraclo reformata. Videlicet columnā coro
nā ſpineā crucē clauos ſpongiā ⁊ lāceā. ⁊ oēs electi reaſſūptis
corpibus pcedēt ei obuiā. Quoꝝ pceſſionē ⁊ ordinē pie ꝯtempla
ri poſſumꝰ ſcd̄m ꝙ Jo. in apoc. deſcribit. Ait eni͂. vii. c. Audiui
numeꝝ ſignatoꝝ centū q̄dragīnta q̄tuor millia ſignati. Ex tribu
Juda. xii. millia ſignati. Ex tribu Ruben. xii. millia ſigni. Ex tri
bu Gad. xii. millia ſig. ex tribu Aſer. xii. ſig. Ex tribu Nepcali.
xii. m. ſ. Ex tribu manaſſe. xii. m. ſi. Ex tribu Leui. xii. m. ſi. ex
tribu Simeon. xii. m. ſi. Ex tribu Yſachar. xii. m. ſ. Ex tribu Za
bulō. xii. m. ſi. Ex tribu Joſeph. xii. m. ſ. ex tribu beniamin. xii.
m. ſ. Pꝰ h̄ vidi turbā magnā quā dinumerare nemo poterat ex
oībꝫ gētibꝫ ⁊ tribubꝰ ⁊ liguis ⁊ pplis ſtantes añ thronū in cō
ſpectu agni amictis ſtolis albis ⁊ palme in manibꝰ eoꝝ. Et cla
mabant voce magna dīctes. Salus deo nr̄o q̄ ſedit ſup throno ⁊
agno. Jn q̄ viſiōe poīt. Jo. numeꝝ electoꝝ accipiēdo more ſcrip
ture numeꝝ determiatū p īdetermiato deſcribendo illū p noīa
tribuū filioꝝ iſrl' p ꝗ̄ miſtice deſignat ſtatꝰ illoꝝ q̄ erūt ſaluādi
Priꝰ ergo ſtatꝰ ex tribu iuda q̄ iterp̄tat̄ ꝯfeſſio ꝯpebit i iudicō
⁊ ſignat oēs pcc̄ōres oēſqꝫ peccatrices q̄ pꝰ m̄lta ſcelera ⁊ pc̄tā
ꝯmiſſa redierīt ad pn̄iaꝫ de q̄bꝫ xp̄s dixit. Meretrices ⁊ publicani
p̄cedent i regno celoꝝ. Scd̄s ſtatꝰ cōpebit ex tribu Ruben q̄ int̄
pretat̄ filiꝰ viſionis ⁊ ſignat oīs viros doctos ⁊ illuīatos ſcia
q̄ deū in oībus magnificauerīt. Tercius ſtatus compebit ex tribu
Gad q̄ interp̄tat̄ accinctꝰ latrūculꝰ ⁊ ſignat quoſlibet cōiugatos
q̄ in ſancto matrimonio cum dei timore ⁊ obediencia vixerunt.
Quartꝰ ſtatꝰ cōpebit ex tribu aſer q̄ iterp̄tat̄ beatꝰ vl' diuicias
hn̄s ⁊ ſignat oēs ſacerdotes diuites q̄ miniſtri ſūt ſacramētoꝝ
Quintꝰ ſtatus cōpebit ex tribu Neptalim q̄ interp̄tat̄ dilatacio
mea ⁊ ſignat oēs religioſos q̄ ſe dilatāt non ſolū ꝓpter deuꝫ ad
ſeruāda p̄cepta ſ; eciā ꝯſilia. Sextꝰ ſtatꝰ appebit ex tribu manaſ
ſe q̄ iterp̄tat̄ obliuio ⁊ ſignat oēs monachos ⁊ ſolitarios qui ob
liti cuiuſcūqꝫ cure tp̄alis eciam ⁊ actionis ſp̄ūalis p ꝯtemplati
uam vitā deo placere ſtuduerūt. Septimꝰ ſtatꝰ cōpebit ex tribu
Simeon q̄ iterp̄tat̄ obia ⁊ ſignat oēs filios q̄ mortui ſūt ſub cu
ra pentum quibus in vita fuerūt obedientes. Octauus ſtatꝰ cō
pebit ex tribu Leui qui interp̄tat̄ aſſumptꝰ ⁊ ſignat oēs p̄latos

eccleſie qui aſſumuntur ad regimen animarum. Nonus ſtatus cō
parebit ex tribu Iſachar q̄ interp̄tat̄ vir mercedis ⁊ ſignat me-
chanicos ⁊ artifices oēs q̄ laborāt ꝑ mercede. Decim9 ſtat9 ꝯpe
bit ex tribu Zabulō q̄ īterp̄tat̄ ꝓpugnaculū forcitudis ⁊ ſignat
oēs īꝑatores reges p̄icipes ⁊ alios quoſcūqꝫ dn̄os q̄ ob rempu-
defendendā augendā tuēdāqꝫ h̄uerunt p̄matū. Vndecim9 ſtat9
ꝯpebit ex tribu Ioſeph q̄ interp̄tat̄ augmentū ⁊ ſignat oēs bo-
nos mercatores q̄ ſua induſtria ſolicitudie ⁊ labore ciuitatū bo-
na mltiplicāt ⁊ augmētant. Duodecimus ſtatus ꝯpebit ex tribu
Beniamin q̄ interp̄tat̄ ꝯtinencia ⁊ ſignat oēs cōtinentes q̄ vicia
carnalia maxie ſūt dteſtati. Poſt quos veniēt oēs martires ꝯfeſ
ſores ⁊ apl̄i ⁊ p̄ntabunt ſe corā altiſſimo imꝑatore dn̄o ihu xp̄o
laudātes ⁊ bn̄dicētes cū leticia nomē ſanctū ei9. Ex alio vero la
tere dānati oēs reaſſumptis corpib3 ſuis vnacū dyabolis ꝯpe-
bunt. Pri erūt oēs deſpati quoꝝ capitanei erunt Chaim q̄ interfe
cit frēm ⁊ Iudas q̄ vendidit xp̄m. Scdi erūt oēs viri docti q̄ fue
runt ſapiētes vt facerēt mala bn̄ autem facere neſcierūt ibi erūt
inflati theologi. ibi curioſi ⁊ vani ph̄i. ibi arrogātes iuriſte. ibi
procuratores ⁊ aduocati doloſi. ibi notarii fl̄i. ibi oratores men
daces ⁊ adulacioīb3 veritatē deſpicietes. Tercii erūt oēs vxora
ti q̄ mrīmonii federa violauerūt. Ibi erūt q̄ ꝯtraxerunt in gradibus
ꝓhibitis aut cū ordinib3 ſacris aut poſt ꝯtinencie vota. Ibi erunt
mulieres adultere q̄ de bonis viroꝝ nutrierūt filios alienos. quar
ti erūt oēs mali ſacerdotes q̄ curā aīaꝝ acceperūt cū eſſēt inſuffi
cietes q̄ nō dixerūt officiū ad qđ tenebant̄ q̄ celebrarūt in morta-
li pctō q̄ tenuerūt ſecrete vel publice ꝯcubinas ⁊ ſacra ꝑ p̄cio ven
diderūt. Quinti erūt oēs mali religioſi q̄ nō ſeruauerūt reglas ſuas
q̄s ꝓmiſerūt deo obſeruare q̄ peiores fuerūt in morib3 q̄ ſtipendia
rii ſupbi p̄ſūptuoſi ypocrite inuidi maliuoli iniqui verſipelles do
loſi detractores ſuſurrones bilingues mendaces ſacrilegi excōica
ti ⁊ quidē dānabiles heretici. Sexti erunt omnes mali monachi
⁊ ſolitarii ocioſi pigri comedētes bn̄ paꝝ loquētes cū deo ⁊ mi
nus cū hoībus ſtātes in ſolitudie ꝓpter gl̄iam mūdi pleni fanta
ſiis ⁊ cogitacionibus etc̄ ⁊ factis turpiſſimis ⁊ p̄ verecundia tl̄ia
ꝯfiteri omittentes. Septimi erūt oēs ſupbi filii q̄ parentibus ſuis
inobedientes eos ſpreuerūt afflixeruntqꝫ ⁊ moleſtauerunt contu
meliis conuiciis īproperiis ⁊ quādoqꝫ verberibus nec debitā im-
penderūt reuerenciā. Octaui erunt omnes lupini prelati qui non
intrauerunt ꝑ oſtium ī ouile neqꝫ vocati fuere a deo ſicut Aarō
ſed munere precio arte dolo importunitate temporaliqꝫ fauore ⁊
aliis indebitis modis eccleſiaſticos rapuerunt honores ⁊ bona ec
cleſiarum nō pauperibus quorū ſunt ſed ꝓpinquis ⁊ amicis ⁊ qđ
pei9 eſt lēonib3 ⁊ meretricibus diſtribuerunt ⁊c̄. Noni erūt om
nes mali mercatores fraudulēti falſarii ſimulati piuri deceptores

⁊ vſurarii·Decimi erunt omnes tyranni ⁊ mali dñi q̄ ſeipos dei
ficantes nō timuerūt deū ⁊ ſuos ſubditos grauarūt iniuſte. Vn
decimi erunt oēs artiſte neq̄ q̄ ſuas artes cū iniuſticia ⁊ alioꝝ
dāno exercuerūt·Duodecimi erūt oēs iōſtātes ⁊ luxurioſi ⁊ oēs
alii peccatores q̄ a pte ſiniſtrā pſtabunt coraꝫ iudice clamantes ac
dicētes·Heu heu cur nati ſumꝰ·O q̄ amara eſt dies iſta·O miſe
ri nos quo trahimur·Ve nobis q̄ pgimꝰ ad rigoroſū iudiciū·
Tercio ordiabit̄ iudiciū q̄tū ad aſpectū·ſcdꝫ em̄ alex·i·iii·Ric·
⁊ Bōn·di·xlviii·qſti li·Boni ⁊ mali viſuri ſūt iudicē viuoꝝ ⁊
mortuoꝝ·Mali in forma q̄ filiꝰ hoīs eſt ſꝫ tn̄ i claritate q̄ iudi
cabit n̄ in īfirmitate q̄ iudicatꝰ ē·Fiet em̄ vtute dīna ſupnat̄alr
vtvideāt formā glioſā corpis xp̄i ad āpliorē illoꝝ ꝯfuſionē q̄ q̄
libet eoꝝ triſtabit̄ ac ꝯfundet̄ vidēdo gliaꝫ eiꝰ quē vehementer
odit·Damnati·n·vehemēter odiūt deū n̄ ſub rōe q̄ bonꝰ ē ſꝫ ſub
rōe q̄ eos punit·Cognoſcēt inſup dānati diuinitatē xp̄i nō p cla
ram viſionē ſꝫ p effectꝰ·Boni vero videbūt gliam corpis xp̄i cū
gaudio ⁊ leticia oculo corpali ⁊ gliam aīe oclo mētali ⁊ ec cla-
re videbūt diuinitatē·Fietq̄ adhuc ſupnat̄alr vt ita eū videāt ⁊
audiāt q̄ ſūt a remotis ſicē ppinqui·Tūc ſic dic·Criſo·ſup mat·
Plāgent iudei videntes viuentē ⁊ iudicanteꝫ quē q̄ſi hominem
mortuum exiſtimabunt ⁊ ꝯuincentes ſe corpe vulnerato ſcelus
ſuum negare non poterunt·Plangēt ⁊ gentiles q̄ vanis diſputa
cionibus ꝺcepti phoꝝ irrōnabilē ſtulticiā putauerūt eſſe deū co
lere crucifixū·Plāgent ſe xp̄ani peccatores qui magis dilexerūt
mundū q̄ xp̄m·Plāgent ſe heretici q̄ purum hōiem crucifixū di-
xerunt cū videāt ipm eſſe iudicē in quē iudei trāſfixerūt h̄ ille·O
q̄nta erit eciā in damnatis afflictio q̄tuſq̄ meror cū videbūt mlˀ
titudinē electoꝝ·Tūc vt ſcribit Sapie·v·Stabūt iuſti i mag·
con·ad·e·qui ſe an·⁊ qui ab labo·eoꝝ·Vi·tur·ti·hor·⁊ mi·in
ſubi·iſpe·ſ·d·intra ſe p·a·⁊ p·an·ſ·ge·Hi ſūt quos aliqn̄ ha·i
de ri·⁊ in ſi·imp·Nos in ſen·vitaꝫ illoꝝ ex·inſa·⁊ fi·illoꝝ ſine
ho·Ecce quō ꝯpu·ſūt inter fi·dei ⁊ inter ſāctos ſors illoꝝ ē·
¶Qualr̄ accuſabunt̄ i die iudicii ⁊ nota fiēt peccata oīm nec po
terit q̄s defendere ſe aut excuſare· ¶Ca·ii·

SEcundum miſterium ꝯtemplandum de iudicio vocat̄ re-
uelacio·Reuelabunt̄ q̄ppe oīa dānatoꝝ peccata tā publi
ca q̄ ſecreta circa quam reuelacionem occurrent tria·
Primuꝫ dicit̄ accuſacio·Secundum teſtificacio·Terciū arctacio
Primum accuſacio·Stabunt nāq̄ tres accuſatores contra pec-
catores·Primꝰ erit dyabolꝰ q̄ dicet·Equiſſime iudex iudica iſtuꝫ
eſſe meum qui noluit eſſe tuus·¶Tuus erat per naturam me-
us eſt factus p ſuam maliciam·Tibi inobediens michi obediēs
Judica ergo iſtū eſſe meū mecūq̄ damnandū·Cognoſcēt em̄ tūc
fatui peccatores quā grauiter errauerunt acquieſcere dyabolicis

ſuaſionibus qn̄ videbūt oēs demones ↄtra illos clāntes. Secundus
accuſator erit ꝓpriū ſcelus. nā vt inquit Ric. in. iiii. di. xliii. In iudi
cio ↄgnoſcet q̄libet hō peccata q̄ fecit tā iuſti q̄ꝫ reꝓbi. Mali. n. cōg
noſcēt vt ex illa afflictione āplius crucient̄. Boni vero q2 ex cogni-
cione remiſſionis et indulgencie āplius cōſolabunt̄ ⁊ diuinaꝫ miam
colladabunt. Nō ſolū aūt ipiſmet ſed ſigilati vnicuiqꝫ manifeſta erīt
oim bona ⁊ mala. Sed noticia illa et diuulgacio peccatoꝝ q̄ fecerīt
electi nō generabit eis penā nec ignominiā nec ↄfuſionē q̄nimo ce
det ad eoꝝ gl'iaꝫ ꝓpter pn̄iaꝫ q̄ꝫ fecerīt. Et h̄ dicit gre. iiii. moraliuꝫ
verſꝰ finē q̄ ait exponēs illud pſal. Mias dn̄i i eternū cātabo. Qūo
mias dn̄i cantat in eternū qui miſeruꝫ ſe ignorat fuiſſe ⁊ ſi miſerie
trāſacte nō memīt vn̄ largitori mie laudes reddit. Manifeſtacio gº
peccatoꝝ quātū ad reprobos nō q̄ntū ad iuſtos erit accuſacio. Ter
cius accuſator erit totꝰ mūdus. Vn̄ criſo. ſup Math. In illa die vl-
cionis nihil ē qd̄ rn̄deamꝰ. vbi celū ⁊ terra aq̄ ſol ⁊ lūa dies ⁊ no-
ctes ⁊ totꝰ mūdus ſtabunt aduerſū nos iteſtimoniū peccatoꝝ nr̄oꝝ.
Scd̄m qd̄ occurret i reuelacōe peccatoꝝ erit teſtificacio. Tres. n. te-
ſtes hēbit tūc ↄtra ſe peccator. Vnū ſupra ſe. ſ. deum. Scd̄ꝫ itra ſe. ſ.
ↄſciaꝫ ꝓpriā. Terciū iuxta ſe. ſ. ꝓpriū angelū hōi ad cuſtodiā d̄puta
tū q̄ tā q̄ꝫ ↄſciꝰ oim q̄ hō fecit ↄtra eū teſtimoniuꝫ ꝑhibebit. vn̄ Iob.
xx. Reuelabūt celi. i. angeli iniq̄tatē eiꝰ. Terciū qd̄ occurret in reue
laciōe peccatoꝝ erit arctacio. Arcte. n. erīt tūc et ſtricte vie oim pec
catoꝝ qn̄ nō poterīt negare nō excuſare nō appellare nō ſurgere nō
ipetrare veniā nō h̄re refugiū. O q̄ꝫ flebilis erit tūc dāpnatorū ↄdicio
Nō valebūt eis p̄ces nō clores nō gemitꝰ nō ꝑentes nō amici nō d̄
niqꝫ q̄cq̄ꝫ aliud. Vn̄ Criſo. ſup Math. nō erit tūc reſiſtēdi virtꝰ con
tra deum nec fugiēdi facultas an̄ faciē eiꝰ nec pn̄ie locꝰ nec ſatiſfa
ctionis tp̄s. Et gre. i omel' inq̄t. O q̄ꝫ anguſtie erūt tūc vie reprobo-
rum. Supius erit iudex iratus iferiꝰ horrendū chaos a dextris pec
cata accuſācia a ſiniſtris infinita demonia ad ſuppliciū trahēcia. in
tus ↄſcia vrēs foris mūdus ardēs. miſer peccator ſic ↄp̄hēſus quo
fugiet. latere erit ipoſſibile appere itolerabile. h̄ ille. poterit tūc vnꝰ
q̄ſqꝫ d̄re illud pſal. Quo ibo a ſpū tuo ⁊ quo a fa. t. fu. Si aſcen. in
ce. t. il. es ſi de. in infer. ades. Si ſu. pē. m. di. ⁊ di. ⁊ ha. i extre. ma.
Etenim il. m. t. de. me. et. t. m. de. tua.

¶ Qualr̄ i iudicio xp̄s alloquat̄ electos blāde atqꝫ benigne malos
vero aſpe ſatis et dure et quō ipii ſepabunt̄ a iuſtis. Ca. iii.

TErcium miſterium contemplandum de iudicio dicitur pre-
miacio. Circa quod adhuc tria debemus attentiſſime contē-
plari. Primum dicitur electorum allocucio. ¶ Secunduꝫ
dampnatorum contriſtacio. Tercium omnium ſeparacio. ¶ Primū
dicitur electorū allocucio. Loquetur namqꝫ criſtus electis ſuis tria
ſuauiſſima verba. ¶ Primum verbum erit dulcis vocacionis quādo

facie leta et vultu hilari ad dexterā partem ſe vertens aſpiciet ſuā
dulciſſimam matrē et ceteros electos et ſanctos poteritq; dicere li
cet in euangelio non ponatur. O genitrix mea venerāda et digniſſi
ma regina celorum ecce iam tempus eſt vt cunctis hominibus qui
fuerūt in mūdo inoteſcat glīa tua videātq; oēs merita tua. Tu nem
pe es illa que humilitate caritate ceteriſq; v̄tutibus ad tuum vterꝫ
me inclinaſti. Tu me.ix.menſibus in v̄etris tui tabernaclo tenuiſti
Tu me natū deū hoīem in p̄ſepio adoraſti inuoluiſti pānis et lacte
tuo mellifluo me pauiſti. Tu cū lacrimantem me cernebas lacriaba
ris. Cū vigilāte vigilabas cū paciēte paciebaris. Tu me ī brachiis
ſepe portaſti et corde et ope ſemꝑ mecum fuiſti. Mecū p̄dolore cum
crucifigebar in cruce crucifigebaris in aīa. Et cū a toto mūdo eſſē
derelictus tu ſola firma in mea fide manſiſti. Junxiſti volūtatē tuā
voluntati mee. Sancta hūilis et deuota celeſtia ſꝑ deſideraſti. En iā
toti mundo pariter ꝯgregato et ego excelſā glīam tuā ꝙ tibi dare
volui patenter mīabo. p9modū vero apl̄is referet. Vos diſcipli mei
filii ⁊ fr̄es dilecti qui reliq̄ſtis oīa ꝑpter nomē meū ⁊ paupes ⁊ ꝑ
egrini ꝑ terrarꝫ orbē fideliter laboraſtis ⁊ tandē paciēter mortē ſu-
ſtinuiſtis. Et p9 martirib9 dicet. O vos feruētes martires q̄ ꝑ meo
amore tormēta ⁊ penes horribiliſſimas ſuſtinuiſtis ⁊ mori pocius
ꝙ me negare elegiſtis. Deinde alloquet̄ virgīes. O vos virgīes mū
di q̄ ſanctā illibatāq; caſtitatē tāto ope amaſtis. Et vos o ſancti cō
feſſores q̄ corpa veſtra arctiſſima pn̄ia maceraſtis. O vos oēs ſācti
religioſi q̄ abnegaſtis ꝑpriam voluntatē. O deniq; vos qui mīe opa
p̄rimis v̄ris exhibuiſtis. Eſuriui eīn ⁊ de.m.mā.ſi.et d.m.bi.ho.e.
et col.m. Nudus et co.m.infir.et in ca.et vi.me. Venite ad me vos
diligentē. Venite ad me fontē oīm bonorꝫ. Ad me ſummū gaudiū.
Ad me ſummā pulchritudinē. Ad me ſummū ſolaciū. Veni o cara
genitrix. Venite o oēs electi. O dulce venite. O vox dulcior ſuꝑ mel
⁊ māna. Et quid faciēt tūc dānati qui nō vocabunt̄. Audiēt tn̄ xp̄m
vocantē electos ſuos. Percucient ꝑfecto pectora clābunt ⁊ dicent.
Ve nobis cur nati ſumus. Ve qr vocati ſūt illi ⁊ nos nō vocamur
⁊ nobis nihil dicit̄. Quinimo expectātes ſum9 audire ſn̄am horribi
lis dānacionis. Sc̄d̄ꝫ verbū ſuauiſſimū qd̄ loquet̄ xp̄s electis ſuis dr̄
bn̄dictionis. Nā poſt vocacionē ſubiūget eis bn̄dictionē ſuā dicetq;
vt pie credo p̄rio mr̄i ſue. Bn̄dicta ſis tu. benedicta ſit aīa tua. bn̄di
ctum ſit corpus tuum. benedicti ſint omnes labores tui. Deinde di
cet et ceteris. Benedicti ſitis vos omēs electi mei. O ꝙ grata erit be
nedictio illa omnibus illis. O ꝙ grauis ipſis damnatis qui tūc in
telligent quantum profuit benefacere amare deum ⁊ odire peccatū.
Terciū verbum ſuauiſſimum quod loquet̄ criſtus electis ſuis dicit̄
remuneracionis quando ſubiūget. Poſſidete pa.vo.r.a.cō.mundi.
Regnū in quo eſt oīs iocunditas oīs plenitudo bonorum. omis ſua
uitas omnis trāquillitas omis pax. Omnis ꝯcordia oīs leticia oīs

quies omnes diuicie omnis ſacietas omne deniq bonum· Nullum
incōmodum nulla triſticia nullus dolor nullus labor nulla infirmi-
tas nullū faſtidiū nullus meror nulla diſcordia nullum deniq ma
lum· O peccatores inſenſati· Cur non conamini ⁊ vos regnuz illud
aquirere cui totus mundus cum omnibus ſuis bonis compari non
poteſt· Secundum ꝯtemplandum dicit dānatoꝝ ꝯtriſtacio· Nā poſt
oīa q̄ ſupra dicta ſūt vehementer peccatores ꝯtriſtabunt ꝓpter tria
Primo ꝓpter exꝓbracionez· Acriter nāq criſtus exꝓbrabit illos· d·
illud vl' ſimile qd Criſo· ſup math· ait· Ego ꝓpter vos hō factus ſū
alligatus ⁊ deriſꝰ ceſus ⁊ crucifixꝰ· Vbi ē tantaꝝ iniuriaꝝ meaꝝ
fructus· Ecce p̄ciū ſanguis mei quē dedi ꝓ redempcione aiaꝝ vr̄arū
Vbi eſt ſeruitꝰ vr̄a quā michi ꝓ p̄cio ſangis mei dediſtis· Ego ſup
gloriā meā vos hūi cum eſſez deꝰ apparēs hō ⁊ viliorē me omibus
rebus vr̄is feciſtis· Nā oēm rem viliſſimā terre āplius dilexiſtis q̄
iuſticiā meā ⁊ fidē h criſo· O ſcelerati ⁊ ingrati peccatores q̄d ma-
li feci vobis· Quid ꝓ vr̄a ſalute facere dbui qd nō feci· Videte caput
meū ſplēdidū h ē illud qd ꝓ vobis ſpinis fuit coronatū· Hūi faciez
meā nūc ſole lucidiorē fetidiſſimis ſputis ꝓ vobis deſpatā· Corpus
h glioſum qd iſpicitis ꝓ vobis fuit dure flagellatū ⁊ i cruce ꝯfixū·
Ecce ſigna· Aſpicite loca clauorū· aſpicite manus· aſpicite pedes· aſ
picite latus· Inq̄t enim Criſo· Veniet xp̄s in iudicio nō ſolū vulne-
ra ſz exꝓbratiſſimā mortē oſtēdēs· Scd̄o ꝯtriſtabūt peccatores ꝓpter
ꝯtrariacionē· In tātis em̄ anguſtiis ꝯſtituti oēs ſanctos ꝯtrarios ha
bebunt· Tercio ꝯtriſtabunt ꝓpter ſmacionē qn̄ audiēt tonitruum il
lud grāde ⁊ formidabile vocē ſcz ihu xp̄i idignāter ipis· d· Ite· m· i
ig· e· q̄ pa· ē dia· ⁊ an· eius· Terciū ꝯtemplādū dr̄ oim ſepacio· O ſi
vellemus ꝯtemplari qn̄ ſepabunt iniuſti a conſorcio iuſtoruz ⁊ a vi
ſione dei quanta erūt illorum lamēta q̄ flebiles voces prorūperemꝰ
certe in lacrimas· Ibunt quidē ipſi damnati eiulantes ⁊ querelātes
in ignem eternum· Iuſti autem in vitam eternam in qua regnabūt
cum criſto per infinita ſecula ſeculorum ¶ Amen·

¶ Feria quinta ſecūde ebdomade in quadrageſima de neceſſitate ſā
ctiſſime ꝯfeſſionis contra eos qui dicūt ſupfluum eſſe aut inane ꝯfite
ri peccata ſua ſacerdoti· ¶ Sermo· xxvii·

ACcedentes diſcipuli eiꝰ rogabāt eū dicēs· Dimitte illam
quia clamat poſt nos Math· xv· c· ⁊ in euāgelio hodier
no ordinauit criſtus ſacerdotes ſuos mediatores fore fu-
turos inter ipſum ⁊ peccatores penitētes voluitq vt ab
ſolucionis beneficium ipſi ſacerdotes per confeſſionem ſacramenta-
lem largirent· Qd miſtice inuit i euāgelica lectiōē i q̄ narrat queād
modū apli ꝑ quos ſignificāt ſacerdotes ſupplicabāt xp̄o ꝓ chananee
filia ſanitatē poſtulante ꝑ quā peccatrix aia dnotat· Qm vero apud
nōnullos curioſos extat opio quedā fl'a q̄ aſſerūt nō fore oportunuz
ymo ſupfluum ⁊ inane ſacerdotibus ꝯfiteri peccata· Idcirco in pre-

ſenti ſermone de neceſſitate confeſſionis tractare curabimus quam neceſſariam eſſe cunctis penitentibus oſtendemus triplici racione.

Pria rō ꝓpter doctoꝝ ⁊ ſcriptaꝝ teſtificacionē.
Secundā propter criſti inſtitucionem.
Tercia propter eccleſie precepcionem.

Qd' ꝑ dicta ſanctoꝝ doctoꝝ ꝓbari poteſt q̄liter ꝯfeſſio peccatoꝝ ſit penitentibus ad ſalutē neceſſaria. C. i.

Prima rō q̄ oñdit ꝙ confeſſio ſit nec̄ia ad ſalutē eſt ꝓpter doctoꝝ ⁊ ſcriptaꝝ teſtificacionē. Et añq̄ inducant teſtimonia p̄mittenda eſt de ꝯfeſſione diſtinctio quedā q̄ ponit Alex. i iiii. volūie ſūme. ⁊ Tho. ii. ii. q. iii. q̄ dñt ꝙ triplex eſt ꝯfeſſio. Pria eoꝝ q̄ ſūt fidei ⁊ iſta eſt ꝓpriꝰ actꝰ fidei de q̄ Paulꝰ Ro. x. ait. Ore aūt ꝯfeſſio fit ad ſalutē. Sc̄da eſt ꝯfeſſio grāꝝ actiois ſiue laudis ⁊ eſt actus latrie q: ordinat̄ ad honorē deo exteriꝰ exhibendū de qua Dauid in pſal. Confitemī dño qm̄ bonꝰ. Tercia ē ꝯfeſſio ſacr̄alis q̄ fit ſacerdoti. Et de hac Ray. ait in ſūma de pe. Cōfeſſio ē corā ſacerdote legitia ꝓpriorꝝ peccatoꝝ declō. Et d' hac ſancti dñt. Qd' loco et tp̄e expediat ad ſalutē. Vñ de pe. di. i. c. Nō poteſt. iducit̄ Ambro. li. de ꝑadiſo ſic loquēs. Non poteſt q̄ſq̄ iuſtificari a pc̄ō niſi pc̄m̄ fuerit añ ꝯfeſſus. Et ibidē Ambro. i ſermone q̄dragesime inq̄t. Ecce nūc tp̄s acceptabile ī quo ꝯfeſſio a morte aīam liberat. Cōfeſſio ꝑadiſum aꝑit. Cōfeſſio ſpē ſaluādi tribuit. Vñ ſcriptā dicit. Dic tu iniq̄tates tuas vt iuſtificeris. Itē Jo. os aureū ſn. c. Perfecta. In corde ꝯtricio ī ore ꝯfeſſio ī oꝑe tota hūilitas. H̄ eſt fructifera pñia. Et idez de pe. di. i. c. Nō poteſt. Nō poteſt q̄ſq̄ grāz vite celeſtis accipe niſi purgatꝰ fuerit ab oī ſorde pc̄ti ꝑ pñie ꝯfeſſionez. Et Augꝰ in li. de pñia. Agite pñiaz q̄lis agit̄ ī eccleſia vt oret ꝑ vobis eccl'ia nemo ſibi blādiat̄ ⁊ dicat. Occl'te ago apud deū ago. Nouit deꝰ q̄ michi ignoſcit q̄ in corde ago. Ergo ſine cā dictū eſt. Que ſolueritis in terra erūt ſoluta ⁊ ī celo. Ergo ſine cā claues date ſūt eccleſie dei. q̄ſi dicat nō ⁊ idē in eodē li. Quē penitet oīo peniteat dolorē lacris oñdat reꝑſentet vitā ſuā deo ꝑ ſacerdotē ꝑueniat iudiciū dei ꝑ ꝯfeſſionē. Et Augꝰ in li. de pe. Confeſſio ē ſalꝰ aīaꝝ diſſipatrix vicioꝝ oppugnatrix demonū. Quid plura. Obſtruit os īferni ⁊ portas aꝑit ꝑadiſi. Et de. pe. di. i. c. Multiplex mīa dei. Leo papa iq̄t. Mediator dei ⁊ hoiz xp̄s ih̄s hāc prepoſitis eccl'ie tradidit poteſtatē vt ꝯfitētibꝰ penitēcie ſatiſfactionē darēt ⁊ eadē ſalubri ſatiſfactione purgatos ad cōmunionē ſacramentoꝝ ꝑ ianuā recōciliacionis admitterēt. Et idē in ſermonibus. Nō remanet ī iudicio ꝯdēnandum qd' fuerit ꝯfeſſiōe purgatū. Ex q̄bus colligit̄ ꝙ penitētes ad ꝯfeſſionē ſūt obligati. Sz ꝯtra poſſet q̄s arguere. Prio q: nullꝰ tenet̄ maiſeſtare inhoneſta corꝑis ſui. g° multo minus nec aīe. Sc̄do q: vt dicit Ambro. ſuꝑ Lucaz Petrꝰ doluit ⁊ fleuit q: errauit vt hō. Nō īuenio q̄d dixerit. ſcio ꝙ fleuerit. Lacrīas lego ſatiſfactionē nō lego. Et Criſo. ait. Lacrie lauant delictū qd' voce pudor eſt cōfiteri. Tercio arguit̄ q: ſi eſſet ne=

ceſſarium homines conſiteri ſacerdoti hoc nõ videretur eſſe niſi ad taxandũ emendã peccati. Sed hõ poteſt ſufficienter taxare emendaȝ p peccato ſuo. g° videt̃ q̃ ↄfeſſio nõ ſit nec̃ia. R̃ñdet ad h̃ Ric. i. iiii. di. xvii. d. ad primũ. Q̃d inhoneſta corpis expedit aliq̃n manifeſtare medico ad ſanitatem ↄſequendã iuxta illud Boecii. Si opa medicã tis expectas optet vt vuln9 detegas. Sic eciã inhoneſta aie manifeſtanda ſunt ſacerdoti tanq̃ medico ſpũali. Ad ſcdm vero dicit Ric. q̃ multa facta ſunt q̃ ſcripta nõ ſunt. Et q̃n dicit̃ q̃ lacrime lauãt delictũ excludit̃ ↄfeſſio publica nõ aũt ſecreta q̃ cũ ipſis lacrimis in telligit̃. Ad terciũ inſup argumentũ dicit Ric. q̃ ille q̃ eſt nimis familiaris vni pti iudex nõ dȝ eſſe i illa cã. vt notat̃ ex̃ d officio ⁊ poteſtate iudicis dele. c. Inſinuãte. qr dicit glo. ibidem. Familiaritatis affectio veritatẽ ipedire ſolȝ. Hõ aũt nĩs familiaris ẽ carni ſue ⁊ iõ nõ eſt rõnabile q̃ ſit iudex i illa cã in q̃ agendũ ẽ de punicõe carniſ ſue q̃uis illa punicio ſit ad aie correctionẽ. Multi inſup ſi ſeipos iudicare deberẽt de grauiſſimis peccatis ſibi ↄſciam non facerẽt re piterentur q̃ vſurarii q̃ vſuras nõ ↄdẽnarent raptores ⁊ fures q̃ reſtitucionẽ nõ approbarẽt adulteri ⁊ fornicatores q̃ luxuriã excuſarẽt ⁊ huiõi. Quare oportune puiſum ẽ vt in foro ↄſcie alii ſcȝ ſacerdotes de peccatis noſtris quando illa confitemur habeãt iudicare.

Q̃d ↄfeſſio ẽ de neceſſitate ſalutis eo q̃ tp̃e legis grẽ fuit inſtituta a dño ihu xpo ⁊ quõ intelligit̃ q̃ ſit de iure nature ⁊ qualiter i lege ſcripta fuit figurata. Capitulum. ii.

Secunda rõ q̃ oñdit̃ q̃ ↄfeſſio ſacal' ſit ad ſalutem nec̃ia eſt ppter xp̃i iſtitucionẽ. Inſtituta q̃ppe fuit ↄfeſſio in lege grẽ a dño ihu xpo ſecũdũ Ric. vbi ſupra. iplicite ⁊ explicite. Implicite i figura cũ dixit lepſo mũdato. Math. viii. Vade ⁊ oñde te ſacerdoti. Et eciã explicite ſine figura i h̃ q̃ nõ tm̃ poteſtatẽ iudicandi in foro exteriori dedit diſcipul' accipiẽdã ab aliis mediãte Petro cui eã pmiſit añ paſſionẽ cũ ſibi dixit illud q̃d ſcriptum eſt. Math. xvi. Tibi dabo claues regni celoꝝ. Et dedit p9 reſurrectionẽ cũ dixit. Jo. xxi. Paſce oues meas. Sed eciã dedit eis poteſtatẽ iudicandi i foro ↄſcie nõ tm̃ aplis quoꝝ ſunt epi ſucceſſores ſȝ eciã aliis diſcipulis quoꝝ ſunt ſucceſſores iferiores ſacerdotes. Et illã poteſtatem oĩbus imediate dedit p ſeipm̃ cum p9 reſurrectionem ſuã dixit eis. Quoꝝ remiſeritis peccata remittunt̃ eis. Quibus aũt dat̃ poteſtas iudicãdi de aliq̃ cã dat̃ eis poteſtas ↄgnoſcẽdi de illa. Null9 eñ poteſt iudicare ⁊ eſſe bon9 iudex de his q̃ ignorat ſacerdos aũt nõ poteſt ↄgnoſcere ſufficiẽter facta pctõris ↄſcie niſi pctõr ei ↄfeſſiõe cõ ſciaȝ apiat. Alex. aũt i. iiii. ſũme. d. q̃ duo ſũt i ↄfeſſiõe. Vnũ formale ⁊ ↄpletiuũ ⁊ h̃ ẽ abſolucio vl' poteſtas abſoluẽdi vl' mediãdi. Et h̃ dñs iſtituit q̃ poteſtatẽ clauiũ ↄceſſit. Et penes h̃ reſidȝ virt9. Aliõ aũt ẽ materiale ⁊ h̃ ẽ detectio pcti ſiue morbi. ⁊ h̃ dñs nõ iſtituit ſȝ inſinuauit qr ſufficit egroto exponere medicum ⁊ medicinã

Vnde Aug9 li.i.de pe.⁊ ponitur de pe.di.i.Quem penitet.Laza=
rum ait de monumēto iā reſuſcitatū obtulit diſcipulis ſoluendum
xp̄s p̱ h̄ oñdens poteſtatē ſoluēdi ſacerdotibus fuiſſe ↄceſſā.Et hic
queri poteſt. Vtꝝ ↄfeſſio iſtituta fuerit i lege nat̄e ⁊ i lege ſcript̄e
ſicut i lege gr̄e. Et ꝺ lege nat̄e dr̄e poſſum9 ſecundū Boñ.i iiii.di.
xvii.Qꝺ duplr̄ ſūt aliq̄ ꝺ dictamie iuris nat̄e ſ.Aut ī generali aut
in ſp̄ali.In ſp̄ali vt honorare pentes.In generali v̄o dictat nat̄a
ea q̄ ſupaddit lex euāgelica.Intelligendū ē ergo ꝙ eſt ↄfeſſio ꝺ pec
cato mētal' ⁊ vocal'.Mētalis ↄfeſſio ē recogicio pc̄ti ⁊ offenſe dei ⁊
h̄ eſt de dictamie nat̄e i ſp̄ali ſecūdū ꝙ ↄgnicio offēſe ē de dictaīe
nat̄e.Cognicio aūt offēſe hūane ē de dictamie nature p̱ ſe ſecunduꝫ
ꝙ ē rōnalis.Sꝫ cognicio diue offenſe ē de dictaīe nat̄e adiute ali=
quo mō p̱ fidē.Quō aūt ſcit hō ſe offēdiſſe deū quē nō videt niſi p̱
aliq̄ꝫ radiū fidei h̄ ↄgnoſcat.Cū g° deū ↄgnoſcit hō ſe p̱ p̄uaricacō
nē ihonorare nat̄a dictat ꝙ ab ip̄o mia ē hūilr̄ petēda. Et hoc nūq̄
ē niſi recognoſcat̄ culpa.Vocal' vero ↄfeſſio eſt duplex ſcꝫ q̄ fit deo
⁊ q̄ fit hōi.Vocalr̄ cōfiteri deo dictat nat̄a non ſimplr̄ ſed in caſu
vtputa qñ de9exigit ſicut exegit ab Adā ⁊ Cham de quibus ſcribi
tur ſic de pe.di.i.§.Deniq3.prope.c.Voluiſſent.Deniq3 vt pſpicue
appareat nemīnē ſine ↄfeſſione a peccato mūdari ab ipi9 hūani ge
neris principio ſumam9 exordiū.Peccati trāſgreſſiōis p̄mi pentes
corrupti a dño ſūt req̄ſiti ꝺ culpa vt peccatū qꝺ trāſgrediēdo com
miſerāt ↄfitēdo delerēt.Serpēs aūt de culpa req̄ſit9 ñ eſt qz p̱ cōfeſ
ſionē nō reuocabat̄ ad veniā.Cham q3 cū p̄me p̄uaricacioni fratri
cidiū addidiſſet ſilr̄ a dño de culpa ē req̄ſit9 cū ei dicit̄ vbi ē Abel
fr̄ tu9.Sꝫ qz ſupbus capiti ſuo pc̄m̄ ſuū ↄfiteri noluit poci9 men=
daciter negādo dñm ſuū fallere conat9 eſt.ꝺ.Nūq̄d cuſtos fr̄is mei
ſum ego.in dign9 venia iudicat9 ē.Vñ in deſpacioīs pfundū mer=
ſus ē dū ait.Maior eſt iniq̄tas mea q̄ vt veniā merear ⁊ vag9 ⁊ p
fug9erit a facie dei.ſignificans eos q̄ pc̄m̄ ſuū ↄfiteri diſſimlāt re
ſpectu diuine miſeracōis indignos hr̄i.h̄ ibi.Vocalr̄ v̄o ↄfiteri hōi
nō dictat nat̄a niſi ī generali.dictat em̄ oīb9 mōis recōciliari opte
re deo q̄bus ip̄e ſtatuit.Iō nat̄a dictat.Qꝺ ſi de9 arbitꝝ ↄſtitueret
inter ſe ⁊ pc̄ōrem ꝙ ipi eſſet culpa reuelāda ⁊ ita dictat i genera=
li.De lege aūt ſcript̄e dicit Boñ.Qꝺ duo principalr̄ ſūt ī ↄfeſſione
pp̄ter q̄ optuit ⁊ ↄuenīēs fuit ↄfeſſionē iſtitui.Prim ē pp̄ter detacō
nem pc̄ti ⁊ maiſeſtacionē ⁊ iſte ē finis ↄfeſſionis i ſe.Sc̄ds finis eſt
pp̄ter recōciliacionē faciendā deo ⁊ ei9eccleſie.Prio g° fit pp̄ter pec
cati deteſtacionē.Peccator em̄ dū male agit odit lucē ⁊ iō in reuer
ſione ad iuſticiā optꝫ redargui ifructuoſa opa tenebraꝝ.Que aūt ar
guunt̄ a lūie maiſeſtant̄.h̄ aūt ē p̱ ↄfeſſionē.Et iō debuit i ea lege ī
ſtitui confeſſio in qua eſt manifeſtacio veritatis.In qua verbum ca=
ro factum eſt vt intelligibile fieret ſenſibile ⁊ manifeſtū.h̄ quidē eſt
lex gr̄e.Ideo quantum ad primum finē ſibi ↄpetit ↄfeſſiois iſtitucō

Alius finis eſt ad reconciliacionem faciendaȝ humano arbitrio me
diante· Jdeo fit hōi vt hō ſit iudex ⁊ arbit̄· int̄ peccatorē ⁊ deū· Ar-
biter aūt tal̕ dȝ eē q̄ poſſit apponere manū in vtraq̄ȝ· Talis aūt non
potuit eē quouſq̄ȝ de9 fact9 eſt hō· Et tūc hō deificat9 dat9 ē nobis
mediator ⁊ arbit̄ xp̄s q̄ potuit arguere ⁊ manū ponere in vtrūq̄ȝ· h̄
reliq̄t ī eccl̕ia ſucceſſores quos ⁊ arbitros ꝯſtituit ⁊ rectores eccl̕ie
q̄bus ꝯmiſit auctoritatē recōciliādi· Et qm̄ h̄ auctoritas p̄rio fuit ī
xp̄o ⁊ in nullo potuit eſſe an̄ꝙ veniret iō tm̄ in lege noua debuit ī
ſtitui ꝯfeſſio· Cōfeſſio ergo ꝓut ē ſacr̄m· nō fuit in lege ſcripta niſi ī
figura· p̄ceſſit aūt ī h̄ ꝙ ſacerdotib9 data erat poteſtas ⁊ auctoritas
diſcernēdi inter leprā ⁊ nō leprā ſanctū ⁊ ꝓphanū· Sed h̄ quidam
erant corꝑalia ⁊ non ſpiritualia·

¶ Quod homines obligant̄ de neceſſitate ꝯfiteri non ſoluȝ ꝓpter p̄
mam inſtitucionē ſȝ eciā ꝓpter p̄ceptuȝ eccleſie a quo nullus excipit̄
niſi qui eſſet abſq̄ȝ peccato. ¶ Capitulum· iii·

Tercia rō q̄ oſ̄dit̄ ꝙ ꝯfeſſio ſit nec̄ia ad ſalutē ē ꝓpter eccl̕ie
p̄cepcionē· p̄cepit nāq̄ȝ eccl̕ia vt hoīes ꝯfiterent̄ in· c· Oīs ex̄
de pe· ⁊ re· vbi dicit̄· Oīs vtriuſq̄ȝ ſexus fidel̕ p9ꝙ ad annos
diſcrecionis ꝑuenerit oīa ſua ſol9 peccata ſaltē ſemel ī āno fidel̕r cō
fiteat̄ ꝓprio ſacerdoti ⁊ iniunctā ſibi pn̄iam ſtudeat ꝑ viribȝ adīple
re· Propt̄ q̄ verba dicit Boñ· Quod oēs ſiue boni ſiue mali obligan
tur ad ꝯfeſſionē ſaltē ſemel in āno· Tenent quidē ad ꝯfeſſionē ē du
pliciter· Vel ex īſtitucione p̄ma q2 inſtituta eſt ſub p̄cepto vt patuit
Vel īſtitucione ſuꝑaddita q̄ ē a generali ꝯcilio· in· c· p̄allegato· Oīs
Rōne mādati p̄me īſtitucioīs· qm̄ īſtituta ē directe cōtra mortale te-
nebant̄ oēs q̄ p9 baptiſmū peccauerīt mortal̕r· Rōne vero ſcd̕e īſtitu
cōis tenent̄ oēs ſaltē ad ſemel in āno· Rō aūt h9 īſtitucionis triplex
eſt· Pri̇a eſt vl̕is indigēcia· Oēs eñ peccauerīt ⁊ oēs egēt gr̄a dei iō
q̄libȝ dȝ deū glorificare ꝯfitēdo ſe peccatorē· Qui eñ peccatorē ſe cō
fitet̄ deū glorificat oſ̄dens ſe deū offēdiſſe ⁊ ei9 mīa ſe indigere·
Secūa rō fuit ſacre cōionis reuerencia q2 omnes tenentur in paſca
cōicare tam ꝑfecti ꝙ ipfecti· Et tūc q2 agn9 paſcal̕ manducandus ē
cū ſollēnitate vt mūdi eſſent manducantes ⁊ digni oportuit premit
ti remedium purgacionis ⁊ ꝓbacionis ⁊ h̄ eſt in pc̄ti ꝯfeſſione· Ter
cia rō fuit diſcrecio grego· dn̄ici ne lupi abſconderent̄ in grege qui
manducarēt agnos· Jō inſtitutū eſt vt vult9 ꝯſciaꝝ ſuaꝝ ſacerdoti
bus oſ̄derent· ⁊ ne heretici innocenciā paliarēt ⁊ ſub pelle innocen
cie ſe abſcōderēt· Vn̄ ſi q̄s nullū hr̄et peccatū mortale ꝯfiteri debet
venialia nō ꝙ hō obliget̄ illa ꝯfiteri ꝺ ſe vt declarabitur iferi9 ꝓpter
vinculū peccati ſȝ ꝓpter obligacōeȝ p̄cepti· Si aūt aliq̄s dr̄et ꝙ nō
haberet remorſum peccati venialis dicit Boñ· ꝙ impoſſibile eſt ſe-
cundum ſtatum viatoris vt aliquis vnum diem vel ſeptimanam trā
ſeat ſine remorſu venialis· tamen ꝙ totum annum trāſeat illud ma
gis eſt impoſſibile vt vix credatur quod fuerit hoc donū in aliquo

niſi in criſto ꝛ eius matre. Et iō vnuſquiſqꝫ vel habet conſcienciam
de venialib9 vł debet hr̄e ꝛ oīs hō petere. Dimitte nobis debita no
ſtra. Vix em̄ eſt hō in vita iſta ſine veniali tū ꝑpter ignoranciā. qꝛ
in mł'tis venialr̄ peccam9 ꝛ ignoram9 ꝛ n̄ ꝯſideramus. tū ꝑpter ad
herenciā qm̄ venialia iſta magne ſūt adherēcie. Et iō q̄ntūcūqꝫ ali-
q̄s ſit ꝑfect9 dꝫ recognoſcere ꝛ ore ꝯfiteri ſe peccatorem. Si tn̄ quiſ
reꝑiret̄ q̄ n̄ hr̄et venialia ꝑpter ſuꝑabundantez gr̄az tał n̄ tenet̄ ad
illud mandatū qꝛ ſoł peccatoribus ꝛ viatorib9 datū ē ipe v̄o iā habi
tat in celis h̄ Bon̄. Addit his Ric. ꝙ regłariter oēs tā fideles q̄ꝫ in
fideles tenent̄ ad ꝯfeſſionē faciendā ſacerdoti xp̄iano in q̄ntū iſtud p̄
ceptū eſt p̄ceptū dei q̄ poteſtatē hꝫ vł'r ſuꝑ oēs ꝛ p̄ceptuꝫ vł'r dedit.
Si aūt nō eſſet p̄ceptū niſi ab eccłia ad ei9 obſeruacionē nō tenerē-
tur niſi illi q̄ ſacr̄m baptiſmi ſuſceper̄t. Quia vicario xp̄i non fuit
ꝯceſſa directe poteſtas ſuꝑ illos q̄ ſacr̄m baptiſmi nō ſuſceper̄t. qđ
ē ianua q̄ itrat̄ in eccłiā militātē. Et tāte obligacōis ē p̄ceptū de cō
feſſione vt ſi q̄s n̄ poteſt loq̄ ꝯfiteri đbeat nutu vł ſigno eo mō quo
poteſt put notat̄. xxvi. q. vi. c. Qui recedūt. Iſtud eciā p̄ceptū cum ſit
euāgelicū q̄ntū ad iſtitucōez q̄ntū v̄o ad ꝯcūſtanciā ſit de iure poſi-
tiuo poteſt a papa diſpēſari q̄ntū ad ꝯcūſtanciaꝫ. Sꝫ ꝙ aliq̄s nullo
mō teneat̄ ꝯfiteri papa n̄ poteſt qꝛ n̄ poteſt diſpēſare ꝯtra euāgeliū
Vn̄ Vrban9 papa. xxv. q. i. c. Sūt q̄dā ait. Sūt q̄dā dn̄tes romano
pōtifici ſꝑ licuiſſe nouas ꝯdere leges qđ ꝛ nos nō ſolū negamus ſꝫ
eciā valđ affirmam9. Sciēdū v̄o ſūope ē qm̄ ꝛ ibe nouas leges ꝯde
re poteſt vn̄ euāgeliſte aliq̄d neq̄q̄ dixerit. Vbi v̄o apte dn̄s vel ei9
apłi ꝛ eos ſeq̄ntes ſācti pr̄es ſn̄ałr aliq̄d diffinier̄t ibi nō nouā le
gem roman9 pōtifex dare ſꝫ poci9 qđ p̄dicatū ē vſqꝫ ad aiaꝫ ꝛ ſang
uinē ꝯfirmare dꝫ. Si em̄ qđ docuer̄t apłi ꝛ ꝑph̄e deſtruere qđ abſit
niteret̄ non ſn̄iaꝫ dare ſed magis errare ꝯuinceret̄. h̄ ille. Iō vſqꝫ nūc
ī h̄ p̄cepto n̄ ē diſpenſatū nec quātū ad iſtitucōez nec q̄ntū ad circū
ſtanciā. Ego aūt dico ꝙ in h̄ p̄cepto licet male tn̄ aliq̄s diſpēſauit.
Nā vidimus pleroſqꝫ ſtetiſſe ꝑ. x. xx. aut. xxx. ān̄os ſine ꝯfeſſione et
q̄s diſpēſauit cū iſtis. Nō de9 nō angel9 nō papa nō legatus a late
re nō ep̄s. nō ſacerdos nec q̄ſq̄ ali9 cleric9. Sed q̄s fuit ille diſpēſa
tor. R̄n̄deāt ipi. Dic in q̄ michi o infelix xp̄iane q̄ ꝑ tot annos ſine
ꝯfeſſione ſtetiſti. Quare non es ꝯfeſſus. Quis diſpenſauit tecum. Et
ſtatim dicet. Ego non confiteor ꝑpter luxuriā. Alter dicet ego ꝑpt̄
auariciā. Alter ꝑpter diſcordiam. Ergo cum his ꝛ ſimilibus diſpen
ſat diabolus. Cū luxurioſis diabol9 luxurie. cū auaris diabol9 aua
ricie. cū odioſis diabolus irarū ꝛ diſcordie. O iniqua ꝯdicio malo-
rum xp̄ianoꝝ. O ꝑtinacia dānabiliſſima. O venenata ſynagoga in-
ferni. Cur tādiu o fatui v̄ram ſalutez negligitis. Expgiſcimini igit̄
ꝛ ꝯfitemini peccata v̄ra vt ꝑ ꝯfeſſionē in p̄nti efficiamini digni dei
gracia ꝛ in futuro eterna gloria. Amen.

Feria ſexta ſcd̾e ebdomade ī q̄dragesima de ↄfeſſione ſacꝛiſſima.

Sermo vigeſimus octauus.

RESpondit ei languid9 Dn̄e hoīem nō habeo vt cū t̄bata
fuerit aqua mittat me ī piſcinam Joh̄.v.ꝛ ī euāgelio ho
dierno Egebat adhuc auxilio hoīs vt poneret̄ in piſcinā
infirmus ꝛ languidus qui ſi ibi deſcendiſſet nō hoīs ſed
dei virtute ſanitatē fuiſſet ↄſecutus. Vt miſtice innuat̄ q̄ licet deus
cā ſit efficiēs peccatoꝝ nr̄oꝝ ſanitatis tn̄ oportunū ē ad eā aſſequē
dam miniſteriū ſacerdotū. Ipi eq̄dem ex auctoritate ſibi ↄceſſa pec-
catores penitētes p abſolucionē adiuuāt vt ſaluent̄. Qm̄ aūt ī p̄cedē
ti ſermone multa diximus pp̄ter q̄ nonnulli ſua peccata ↄfiteri diſ
poſuerit vt eciā feruēcius aient̄ ad ſuū ppoſitū exequēdū idcirco ho
dierna die adhuc de confeſſione erim9 dicturi de qua tria miſteria
proponemus contemplanda videlicet.

Primū dr̄ tpalitas.
Secundū qualitas.
Tercium integritas.

Qualr̄ excuſant̄ aliq̄ ſi n̄ ↄfiteant̄ ſemel in
anno ꝛ an poſt peccatū neceſſarium ſit con
fiteri. Capitulum .i.

PRimum miſteriū declarandū de ↄfeſſione dr̄ tpalitas ī quo
videre debemus qn̄ ſit ↄfitēdū. Circa h̄ aūt t̄plex tp̄s ſubdi
ſtinguem9. Primū dicit̄ tp̄s aſſignatū. Scd̓ꝫ feſtinatū. Ter
cium determinatū. Primū tp̄s dr̄ aſſignatū de quo ſit mēcio i.c. Oīſ
de pe.ꝛ re. qn̄ dr̄. Semel in anno. Ex quo colligit̄ q̄ de iure cōi ſal
tem ſemel in anno hoīes ↄfiteri tenent̄. Notandū tn̄ q̄ ab iſti9 p̄cep
ti obligacione aliq̄ excuſant̄ aut pp̄ter infatuacionē aut pp̄ter locu
cionē aut pp̄ter ſacerdotis p̄uacionē. Pri excuſant̄ pp̄ter īfatuacōēꝫ
cū eēnt fatui aut mēte capti q̄ ī eo ſtatu n̄ pn̄t mereri nec demereri
Sꝫ ſūt ī eo ſtatu ſiue dāpnacionis ſiue ſaluacōīs ī quo repti ſūt qn̄ p
diderīt ſenſū ut dr̄ ex̄ de baptiſmo ꝛ ei9 effectu.c. Maiores ī fine. ob
ligant̄ tn̄ tales ad ↄfeſſionē qn̄ hn̄t lucida īterualla. Scd̓i excuſant̄
pp̄ter locucionē q2 ſūt muti aut ignorāt ydioma p̄rie in qua morā-
tur. tales ↄfiteant̄ eo mō quo pn̄t ſcꝫ p ſigna aut p interp̄tem ſi po
teſt inueniri ꝛ tūc int̄pres ꝛ ſacerdos p vna pſona ↄputant̄. Tn̄ di
cit Ric. in .iiii. di. xvii. ꝛ videt̄ aliq̄bus q̄ ↄfiteri p int̄pretē nō eſt cō
ſtitutū iure diuino nec poſitiuo ꝛ cū ↄfiteri ſit multū difficile nō vi
detur tutū pl9 artare ↄfeſſionē q̄ artet̄ p ius diuinū vl̄ poſitiuū. vt
eñ dicit̄ puerbioꝝ penl̄. ꝛ di. iiii. c. denīqꝫ. Qui nimis emūgit elicit
ſanguinē. Tercii pp̄ter p̄uacionē ſeu abſenciaꝫ ſacerdotis excuſant̄
quē tn̄ debēt penitētes diligēter req̄rere vt dicit mgr̄ i. iiii. di. xvii.
c. Nūc prius. Et illud dictū mgr̄i videlicet. Si defuerit ſacerdos p-
ximo vl̄ ſocio facienda ē ↄfeſſio exponendum eſt de ↄgruitate nō de
neceſſitate ſcd̓m Ric. Vtrum vero abſn̄te ſacerdote penitēs debeat ei
p lr̄as ↄfiteri dicit Ric. q̄ nō q2 h̄ non inuenitur inſtitutum ꝛ quia
imminet periculum ne eſſet defectus in examinacione peccatorū q̄ fa
cere dꝫ ſacerdos vt poſſit ſalubria prebere remedia ꝛ ne reuelarent

peccata alicuius·Lr̃e enim faciliter pn̄t perdi ⁊ ꝑ nuncium malicio
ſe aꝑiri aut ꝑ nūcii ignoranciā tradi illis quib⁹ non mittunt̄ q̄ eas
aꝑirent ⁊ eciā q꞉ alias maliciosſus ſacerdos poſſet ꝯtra penitentem
agere oñdendo ſcripturã ſuā·Secūdū tp̄s circa ꝯfeſſionē dr̄ feſtinatū
ꝑ quo dubitari ſolet·An peccator ſtatī teneat̄ ꝯfiteri hita oportuni=
tate ſacerdotis·Et circa h̄ varie ſunt opiniões· Prima eſt Innocēcii
ſuꝑ·c·Ois de pe·⁊ re·⁊ Archidiaconi ſuꝑ·c·Ille rex·de pe·di·iii·q̄
videnť dicere ꝙ ois q̄ cecidit in peccatū mortale tenet̄ q̄ꝫ cici⁹ pote=
rit ex debito neceſſitatis·Idē dicit hoſti·i ſūma ſua li·v·ti·de pe· ⁊
re·verſiculo·Qn̄ ꝯfitentē·Cui opinioni quidā īherentes dn̄t·⁊·c·Oīſ
nō ſubuenit negligētibus vt nō obligent̄ ad ꝯfeſſionē niſi ſemel in
anno ſꝫ poci⁹punit negligenciā illoꝝ q̄ ſic ſaltem nō ꝯfitent̄·Racio
aūt eſt q꞉ qn̄cūqꝫ ſit aliud p̄ceptū abſqꝫ determiacione tpis debet i=
pleri q̄ꝫ cicius comode fieri poteſt·Cū ergo hō obliget̄ ad ꝯfeſſionẽ
poſt peccatū mortale ex p̄cepto diuino·g° ⁊c̄·Scdo addūt rōnē aliã
q꞉ oēs deberēt vitare ꝑiculū·ſꝫ differre ꝯfeſſionē ē eſſe i ꝑiculo ⁊ n̄
vitat̄ ꝑiculū ꝓpter īpedimenta q̄ pn̄t euenire ⁊ q꞉ differre ꝯfiteri fa
cit hoīeꝫ obliuiſci peccatoꝝ ſuoꝝ qd̄ poteſt eſſe nociuū·Scda ē opio
Ric·q̄·xvii·di·iiii·li·dicit·Qd̄ peccator non tenet̄ ꝯfiteri ſtatim hita
oportunitate p̄terq̄ꝫ in aliq̄bus caſib⁹·Primus rōe ſacramēti qn̄·ſ·
aliq̄s vult celebrare ſeu cōicare·Scd̄s eſt rōe ꝑiculi qn̄ aliquis eſſꝫ
in exp̄ſſo ꝑiculo mortis vl̄ ꝓpter egritudinē vl̄ aliā cauſā· Terci⁹ ē
rōe ꝯſcīe·qn̄ aliq̄s hr̄et ꝯſciam dictantē ſibi ꝙ ſtatim teneat̄·Quar
tus eſt racione dubii qn̄ quis veriſimilr̄ dubitaret illo ãno ſe n̄ poſ
ſe plus hr̄e copiā ſacerdotis·Quintus caſus eſt rōe ſtatuti q̄ ꝯpetit
religioſis·Ipi eīn rōe ſtatutoꝝ ſuoꝝ ⁊ ſui ſtatus tenent̄ ꝯfiteri fre=
quencius q̄ꝫ ſtatuat ꝯcilium generale·Nec tn̄ ꝓpter h̄ ſequit̄ ꝙ ſta
tim teneant̄ ꝯfiteri hita oportunitate ſacerdotis niſi adſit dies quo
ſecundū ſtatutū religionis ſue ꝯfiteri tenent̄·Qd̄ aūt peccator regu=
lariter nō teneat̄ ſtatim ꝯfiteri ptꝫ q꞉ ad h̄ nō obligat̄ ex iure natu=
re q꞉ ꝯfiteri ſacerdoti non eſt de iure nature abſolute·nec ad h̄ obli
gatur̄ diuina lege q꞉ ſi xp̄s ꝯfiteri ſacerdoti p̄cepit iplicite non ſta=
tim tamen p̄cepit h̄ fieri nec ad h̄ obligatur iure poſitiuo ſed tantū
ſemel in anno· Tercia eſt opinio domini Boñ·xvii·di·iiii·q̄ ait·ꝙ
de ꝯfeſſione ē loqui duplr̄·vl̄ quantū ad ꝓpoſitū interi⁹·vl̄ quantū
ad verbū exterius·Si quantū ad ꝓpoſitū interius ſic cōiter ꝯcedit̄
ꝙ peccator tenet̄ ꝓponere ꝯfiteri qn̄ ⁊ ꝯteri·Ad h̄ aūt etnet̄ qn̄ re=
cogitat culpā ꝯmiſſi et dei offenſā vl̄ qn̄ tp̄s ſe offert in quo recogi
tare dꝫ ſicut in hora mortis vl̄ ꝑiculo vl̄ aliquo alio ſimili·Si autē
loquamur quantū ad actū·dico ꝙ oportunitas loci tpis ⁊ ſacerdo=
tis poteſt ſe ante paſca offerre aut ita ꝙ timet ne vnq̄ꝫ ſe offerat· ſi
cut ē in his q̄ grauit̄ īfirmant̄ ⁊ tales tenent̄ abſqꝫ dubitacione ad
ꝯfeſſionē aut ita ꝙ maior oportunitas expectat̄ vl̄ quantū ad tēp⁹
vel quantum ad ſacerdotem ⁊ ſic poteſt ſine aliquo peccato deferri·

Quia ergo tempus quadrageſimale eſt tempus penitencie ⁊ aptuꝫ ad ꝺuocionē pn̄t laici tp̄s illuꝺ rōnabilr̄ expectare nec peccāt dū tn̄ ꝓponāt firmiter ꝯfiteri h̄ Bon̄. Alex. aūt in. iiii. Nō ꝺ neceſſitate ſꝫ quadā ꝯgruitate laudat illos q̄ ſtatim ⁊ ſepius ꝯfitenť cum poſſūt Aſſerit em̄ ꝯfeſſionez ip̄am ad. ix. vtilitates valere. Pria eſt peccati cognicio. Sc̄da ſatiſfactio. Tercia mētis ſecuracio. Quarta pene di minucio. Quinta itercefforū multiplicacio. Sexta gr̄e augmētacio. Septima culpe remiſſio. Octaua peccatorū euitacio. Nona dei glo rificacio. Prima vtilitas diciť peccati cognicio. Nā ſacerdos teneť ꝯfitentē iſtruere eiqꝫ oñdere quantū poteſt pc̄tōꝝ q̄litatē qn̄ ſcꝫ ali qꝺ peccatū mortale ē aut veniale. Et ſic eſt ex ꝯſequēti q̄ ſepiꝰ ꝯfite tur clariꝰ ſua peccata ꝯgnoſcit. Sc̄da vtilitas ē ſatiſfactio. Verecū dia nāqꝫ cū q̄ ſua q̄s peccata ꝯfiteť ſacerdoti ē q̄ſi paliū p̄ciosū pec catum coopiens. Vn̄ Augꝰ li. de pe. ⁊ pōniť de pe. di. i. c. Queꝫ pei tet ait. Qui ꝑ vos peccaſtis ꝑ vos erubeſcatis. Erubeſcēcia em̄ ip̄a ꝑ tem hꝫ remiſſionis. ⁊ iteꝝ ibi. Dignꝰ eſt inq̄t mia q̄ ſpūali labore q̄ rit gr̄am. Laborat em̄ mens paciēdo erubeſcenciā. Et qn̄ verecūdia magna eſt pena. q̄ erubeſcit ꝑ xp̄o fit dignus venia. Tercia vtilitas eſt mētis ſecuracio. Valeat ꝯfeſſio ad quandā mētis ſecuritatē ex co gitacione venie accepte. Vn̄ pſal. In voce exultacionis ⁊ ꝯfeſſiōis ſo nus epulātis. Quarta vtilitas eſt pene diminucio. Naꝫ ſacerdos ex vi clauiū poteſt aliq̄d pene debite relaxare licet non omnem penaꝫ. Quinta vtilitas eſt inter ceſſoꝝ m̄ltiplicacio. Tenētur nāqꝫ ſacerdo tes orare ꝑ eis q̄ ſibi ꝯfitentur. Sexta vtilitas eſt gr̄e augmentacio Sepe enim in ꝯfeſſione deuota dn̄s augmētat gr̄am collatam in cō tricione. Septima vtilitas eſt culpe remiſſio. Qn̄qꝫ em̄ nō ꝯteriť hō an̄ ꝯfeſſionē ⁊ ꝯfitēdo pc̄tā fit ꝯtritus ⁊ remittunť ei. Octaua vtili tas eſt pc̄tōꝝ euitacio. Propter freq̄ntē em̄ ꝯfeſſiōem meliꝰ euitan tur peccata. Nona vtilitas ē dei glorificacio. qr quociēſcūqꝫ q̄s ſua peccata in ſpē venie ꝯfitetur deū clementiſſimū ⁊ miſericordē glori ficat. Quare laudabile eſt vt q̄ freq̄nter peccāt nō tm̄ ſemel in anno ſꝫ freq̄nter eciā ꝯfiteanť. Tercium tp̄s qꝺ notať in ꝯfeſſione dr̄ deter miatū. In quo videndū eſt. q̄ etate determiate obligať q̄s ad ꝯfeſſio nem. Et ad h̄ dixerīt aliq̄. Qꝺ in etate. vii. annoꝝ. qr in glo. in. c. oīs ſuꝑ verbo diſcrecionis diciť. Anni diſcrecionis dn̄r cū q̄s ē doli ca pax qr tūc poteſt peccare. Et idē habeť. C. Si aduerſꝰ delictū. l. pr̄ia ⁊. C. Si mior ſe maiorē dixerit. l. tercia. Et glo. ſuꝑ verbo grandiuſ culis extra ꝺ delictis puerorū. c. pueris grādiuſculis dicit ideſt doli capacibus vcꝫ. vii. annoꝝ. Tales enim mentiri et verum dr̄e ⁊ fate ri ⁊ negari pn̄t vt dicit Augꝰ i ep̄la ad renatū ep̄m ut habeť i glo. ſuꝑ. c. ꝑuuli. de. conſe. di. iiii. hoſti. vero in ſumma ſua li. v. dr̄. pe. ⁊ re. Doli inquit capax eſt cū quis eſt primꝰ pubertati. ff. de actioni bus ⁊ obligacionibꝰ. l. i. Et ſecundū eundē li. iiii. ſūme ti. ꝺ deſp. ſa cione impuberum. Pubertas incipit in muliere i. xii. anno. i maſculo

vero in·xiiii·Sed addit hoſti· Q̄ꝺ qñ quis eſt doli capax in exterio ra vir bonus extimabit· Vñ ex̄ de p̄ſūpcionibus in·c·Ex ſtudiis dr̄· Ex ſtudiis ſuis ꝯgnoſcit̄ puer· Inuenit̄ nāq; i li· dial̄· Quod quidā puer·v·annoꝝ iurās ⁊ blaſſemās a diabolo raptus fuit· Sz in illo ſecundū hoſti·li·v·de ꝺlictis pueroꝝ malicia ſuplebat etatē· Si gꝰ pueri nō ſunt doli capaces nō tenent̄ ꝯfiteri· Tales eīn furioſis cō- parant̄ q̄z eoꝝ etas quicq̄d videt ignorat·ff·de acq̄renda poſſeſſiōe l·i·§·furioſꝰ Et·C·de falſa moneta·l·i·In fine· Nec tñ in pueris añ x·vl̄ xiiii·annū negandū ē pc̄tū eo ꝙ peccare non pñt carnaliter q̄z p̄ter carnalia peccata repiūtur ⁊ alia· Vñ in·c·i· de delictis puero rum dicit̄· Pueris grādiuſcul̄ peccatū nolunt tribuere q̄dam niſi ab annis·xiiii·cū iā pubeſcere cepint qꝺ merito crederemꝰ ſi nl̄la eēnt peccata niſi q̄ mēbris genitalibꝰ ꝯmittunt̄· Sz quis audeat affirma re furta mēdacia ⁊ piuria nō eē peccata· At his plena eſt puerilis etas q̄uis nō ita in eis vt i maioribꝰ puniēda eē videant̄ h̄ ibi· Sz heu pchdolor· Quid referā· Tāta eſt hodie in pueris ⁊ puellis ma licia vt etiā in peccata carnis añ annos pubertatis libidinoſiſſime i ardeſcāt· Qua re ſolerti cura a parētibus ad ꝯfeſſionē ſūt iducendi·

Qualiter ſacerdos audiēs ꝯfeſſionē dz hr̄e auctoritatē ſciaꝫ ⁊ bo nitatem ⁊ quis dicatur ꝓprius ſacerdos· Capitulum·ii·

SEcundū miſteriū declarandū dz ꝯfeſ·dr̄ q̄litas· In quo notā de ſūt q̄litates ſeu ꝯdiciones q̄ req̄runt̄ i ſacerdote cui pec cator ꝯfiteri dz ⁊ colligūt̄ maxie tres· Prima dicit̄ poteſtas Sc̄da ſanctitas· Tercia claritas· Prima ꝯdicio ꝯfeſ·dr̄ poteſtas·nā ſecundū Dura·in ſūma li·i·pte·i·⁊ di·i· Ad abſoluendū i foro pe nitēcie tria requirunt̄· Primū ꝙ ꝯfeſſor habeat auctoritatē clauiū· Sc̄dm ꝙ habeat auctoritatis execucionē· Terciū ꝙ execucio ſit libe ra nō ligata· Et ꝓpter h̄ dr̄ in·c·Oīs de pe·⁊ re·Q̄ꝺ vnuſq̄ſq; debz ꝯfiteri ꝓprio ſacerdoti q̄z ſibi ineſt huiōi poteſtas· Sed notandū ſe cundū Ric·di·xvii·iiii·Q̄ꝺ ꝓprius ſacerdos poteſt accipi multiplici ter· Vno mō eſt ꝓprius ſacerdos alicuiꝰ hn̄s ſup ipm iuriſdictionē ordinariā i foro pñie mō tñ iferiori·⁊ ſic ē ꝓpriꝰ ſacerdos ille q̄ cō muniter vocat̄ ꝑſbiter ꝓchial̄· Sc̄do mō dicit̄ ꝓprius ſacerdos ha bens iuriſdictionē ordinariā mō principali ⁊ ſic ep̄s eſt ꝓprius ſa- cerdos oim exn̄ciū in ſuo ep̄atu· Nota tñ ꝙ archiep̄i nō hn̄t auctori tatē abſoluēdi ſubditos ſufraganeoꝝ ſuoꝝ excepto caſu qñ viſitāt ꝓuinciā· Extra de cenſibus·c·Perpetuo li·vi· Tercio mō dr̄ ꝓprius ſacerdos hn̄s iuriſdictionē mō principaliſſimo·⁊ ſic papa eſt ꝓpriꝰ ſacerdos oim xp̄ianoꝝ· Quarto mō dicit̄ ꝓprius ſacerdos hn̄s iuriſ dictionē delegatā·ab aliquo iſtoꝝ vel a legato domini pape· Quin to mō dicit̄ ꝓprius ſacerdos hn̄s iuriſdictionē ex cōmuni cōceſſione iuris· Et ſic ſunt proprii ſacerdotes illi quos epiſcopi ⁊ abbates ex empti ſibi eligunt in confeſſores· Talibus enim permittitur ex le ge communi eligere ſibi diſcretuꝫ ⁊ prouidū confeſſorē extra de pe·

ꝛ c. Ne pro dilacione. Sic eciã ē proprius ſacerdos illius quez
quis audit ↄſtitutũ in articulo neceſſitatis in quo caſu q̃libet ſacer
dos poteſt hoiem abſoluere ſicut ptꝫ. xxvi. q. vi. c. Si pſbiter ꝛ c. ſe
quẽti. Et ex̃ de furtis. c. Fures. ħ eciã mõ ē pprius ſacerdos vagabũ
doꝝ q̃cũqꝫ pſbiter prochial' in cui9 prochia voluerint ↄfiteri qꝛ ta
les nũq̃ hñt doicliuz ppriũ. ff. ad mũicipales. l. Labeo ſimiliter di
co ð illis q̃ doicilio relicto nauigãt vel iter faciũt q̃rẽtes quo ſe trãſ
ferant. Nã ꝛ tales ſine doicilio ſunt. ff. ad municipales. l. ei9. §. Cel
ſus. Et ſimiliter ſecundũ Innocẽ. ſup. c. Ois ſcolares pñt ↄfiteri illi
quẽ elegerint ĩ loco in quo ſtudẽt ſi morã ibidẽ ↄtraxerit vl' ↄtrahe
re intendãt p vnũ annũ. Accipiẽdo g° ppriũ ſacerdotẽ p ſacerdote
hñte iuriſdictionẽ aliquo p̃dictoꝝ modoꝝ q̃ ſibi cõfitetur ↄfiteri dicit̃
pprio ſacerdoti. Sed ħ oriť dubiũ. Vtꝝ illi q̃ cõfitent̃ alicui habẽti
poteſtatẽ ꝛ auctoritatẽ audiẽdi ↄfeſſiones ab ep̃o teneant̃ illo eodẽ
anno ↄfiteri ſuo pſbitero prochiali. Et aliq̃bus videt̃ ꝙ ſic qꝛ vt p̃
ſpiter. xi. q. i. c. Peruenit. Si ſua vnicuiqꝫ ep̃o iuriſdictio ꝛ poteſtas ñ
ſeruat̃ eccleſiaſtic9 ordo ↄfundit̃. ergo ſimiliter ſi nõ ſeruat̃ pſpitero
prochiali. Inſup ſcðm Bern. li. iii. de ↄſideracione. c. iiii. Eccleſiaſti
ca hierarchia eſt ad exẽplar angelice hierarchie. Sed angelica hie-
rachia id qð ↄuenit angel' alicui9 ordis ex officio nũq̃ omittit̃ an
gelis alteri9 ordis g° ſimil'r fieri dꝫ in eccleſia. Rñdit Ric. vbi ſupra
Qð ep̃s hꝫ ordinariã iuriſdictionẽ ſup additos ſacerdotũ prochia-
lium. Illud aũt ꝙ ↄuenit alicui ex ordinaria iuriſdictiõe ip̃e poteſt
omittere alii habẽti ordinẽ ↄueniẽtẽ ad illud officiũ exequendũ ex̃
de ↄſe. eccl'ie. c. Aliqua. Illi ergo q̃ ↄfitent̃ legittie habenti poteſta-
tem ep̃i ꝛ abſoluũt̃ ab eodẽ vere ſũt abſoluti nec eadẽ peccata ĩ nu
mero tenent̃ ſuis pſpiteris prochialib9 ↄfiteri. Vñ ep̃s ↄcedens po
teſtatẽ alicui audiẽdi ↄfeſſiones nõ aufert curato iuriſdictionẽ ſed
ſibi ſeruat dans ei coadiutorẽ. Et ſic ſoluit̃ primuz argumentũ. Ad
ſecundũ vero de ſimilitudine eccl'ie ad angelicã hierarchiã rñdendũ
eſt. Qð in ħ nõ eſt ſil'e qꝛ angel9 ſufficit plene ad exequendũ actus
ↄuenientes officio ſuo. Nõ ſic aũt vere poteſt dici de quolibet ĩferio
re curato. Scða ↄdicio ↄfeſſoris dr̃ ſanctitas. Vt enim dicit. Duran
dus in ſũma vbi ſupra. Tantã dꝫ hr̃e ↄfeſſor habilitatẽ affectionis
vt ſit dignus xp̃i miſter. Vñ de pe. di. vi. c. q̃ vult ↄfiteri dicit̃. Sa-
cerdos cui oĩs offert̃ peccator an̄ quẽ ſtatuit oĩs langor in nullo ſit
iudicand9 q̃ in alio pmptus ē iudicare. Iudicãs enim alium qui ē
iudicand9 ↄdẽnat ſeip̃m. Cognoſcat ergo ſe ꝛ purgat ĩ ſe qð alios
videt ſibi afferre. ex q̃b9 verbis ſumit̃ argumẽtũ ſecundũ Durã. ꝙ
exñs ĩ mortali peccat mortal'r abſoluẽdo niſi pri9 peniteat. Nec ſo
luꝫ debꝫ eſſe ſanct9 ↄfeſ. ſꝫ in ſanctitate ſolid9 ꝛ firmatus. ppter ea
que audiunt̃ in ↄfeſſione. Ideo Bern. ſup cãticis ſermone. xviii. ait
Tu frater cui firma caritas nõdũ eſt ſꝫ adeo tenera et arũdinea vt
oĩ cedat flatui q̃ frõte aliena vulnera curare aut ãbis aut acq̃eſcis

Noli eſſe nimis iuſtus· Sufficit tibi ſi diligis proximuz ſicut teipm
Non enim ſalutē pximi debes querere in ſalutis pprie detrimentuz
h ille· Caueāt tm̄ q̄ ↄfiteri volūt ne fiāt ↄfeſſoꝝ iudices curioſi ſʒ eiſ
tantū ſufficiat nō ↄſpicere malā vitā expreſſe· Tercia condicio cōfeſ
ſoris dicitur claritas· Debet vtiqʒ hr̄e claritatē ↄgnicionis ꝛ ſcie vt
dicit̄ in ·c· Oīs ·§· Sacerdos· Et in glo· in dicto ·c· ſup· verbo ſacerdo
ti· Et in glo· ſup verbo prouidū in ·c· Ne p dilacione de pe· ꝛ re· Jō
dr̄ de pe di· vi· in ·c· Qui vult ↄfiteri· Caueat ſpūalis iudex vt ſicut
nō ↄmiſit crimen nequicie ita nō careat munere ſcie· Oportet eīm vt
ſciat ↄgnoſcere quicq̄d debet iudicare· Judiciaria nāqʒ poteſtas expo
ſtulat vt qd̄ dʒ iudicare diſcernat· Diligēs aūt inq̄ſitor ſubtilis inue
ſtigator ſapiēter ꝛ q̄ſi aſtute iterroget a peccatore quod forſitan ig
norat vel verecundia velit occultare h ibi· Oportet ergo vt confeſſo-
res ſciant diſcernere qd̄ debeant iudicare ſicut in veteri lege iudica
bant de lepra ꝛ non lepra leuitici· xiiii· Hinc ē ꝙ Gre· li· i· paſtora
lis ·c· i· ait· Nulla ars doceri p̄ſumit̄ niſi prius intenta meditacione
diſcat̄· ab ipitis ergo paſtorale magiſteriū q̄ temeritate aſſumit̄ cuz
ſit ars arciū regimē aīaꝝ· facit ad h ·c· Cū ſit· d etate ꝛ q̄litate ordi
nandoꝝ· Confeſſor ergo ſcd̄m durandū quociēs ſe igerit ad ↄfeſ· au
diendas tociēs offert ſe ad rn̄dendū de peccatis mortalib9 ꝛ p̄ceptis
de contractibus ꝛ vſuris de reſtitucionibus· Debet itaqʒ habere ſci
enciam ſaltem ↄpetentē· Vocat̄ autē ↄpetens q̄ neceſſaria eſt ad ex
ecucionem cuiuſcūqʒ ordis· Vn̄ inquantū ſacerdos deputatus eſt ad
diuinum officium celebrādum tenetur tm̄ ſcire d gramatica ꝙ ſciat
verba pferre ꝛ ꝙ intelligat ſaltem lr̄aliter ea que legit· Jnquantū
vero eſt miniſter ſacramentoꝝ tenet̄ ſcire que ſit debita materia vl̄
forma cuiuſlibet ſacramenti ꝛ modum recte ſingula diſpenſādi· Jn
quantum doctor eſt tenetur ſcire ſaltem fidei rudimenta· Et inquan
tum eſt iudex in foro ↄſcie tenet̄ ſcire diſcernere inter leprā ꝛ nō le
pram ſaltem in his peccatis que ſunt in oībus notiora· Jn aliis ve
ro de q̄bus eciā ſapiētes dubitāt ſciat dubitare ꝛ q̄rere ſuperiorum
cōſilium· Debet ſcire que ſint mortalia que capitalia ſaltē in cōi ꝛ
que venialia in genere· Debet eciaz ſcire canones pn̄iales nō tantū
pter hoc vt ſciat pn̄ias iniungere cuz pn̄ie hodie ſint arbitrarie vt
dicetur in ſequenti ſermone ſʒ vt p h ſciat culparum pn̄ias agnoſce
re· hec durandus· Ego tamen credo ꝙ poteſt quis dū non eſt nimis
pitus in tribus caſibus ſine piculo ↄfeſſiones audire· Pri9 eſt qn̄ pi
culum mortis imineret ↄfitenti nec ali9 poſſet haberi· Tūc quilibet
poteſt ꝛ debet audire pter efficaciam ſacramenti ne ea p̄iret· Secū-
dus eſt quando confitens eſt peritus ſufficienter ita ꝙ ipm̄ confeſſo
rem docet· Tercius quando confitentes ſunt perſone ſpūaliter viuē
tes ꝛ crebro confitentes que non conſueuerunt habere niſi venialia·

¶ Qualiter confeſſio debet eſſe integra vt penitens confiteatur
omnia peccata mortalia ꝛ circumſtancias trahentes in aliud gen9

peccati ⁊ in caſu venialia. Capitulum. iii.

Tercium miſterium de cōfeſſione declarandū dicitˀ integritas. Nā vt dicit. c. Oīs ſepiꝰ allegatū. De oībus peccatis cōfeſſio eſt faciēda vni ſacerdoti vt integra ſit ⁊ nō diuiſa. ſed i h ſolet dubitari quātū ad tria. Prio quātū ad peccatoꝝ drām. Scdo qn tum ad eoꝝ circūſtanciā. Tercio qntū ad peccata venialia. Prio ſolz dubitari quantū ad peccatoꝝ drām. Vtrū neceſſe ſit differenciā oīſ peccati mortalis ſiue latētis ſiue maifeſti ſiue ſit cordis ſiue ſit oriſ confiteri. Et rñdit Boñ. di. xvii. iiii. Quod ſic ⁊ de peccato maifeſto dicit ꝙ neceſſariū eſt vt dicatˀ in cōfeſſione duplici ex cā. Vna ex pte audiētis. alia ex pte cōfitentis. Ex pte audiētis quoniā ſicut ē in iudicio forenſi ꝙ iudex aliqͥd nouit vt p̄uata pſona qd tñ nō nouit vt iudex nec pcedit ad ſnīam quouſqꝫ innoteſcat ei vt iudici qꝛ vt dicitˀ iii. q. vii. c. Judicet. Judex debet iudicare ſcdm allegata ſic ē in iudicio pñiali qꝛ peccata publica q̄uis ſint maifeſta ſacerdoti ſicut hoī nō tñ ſūt maifeſtata ſicut dei vicario ideo ſunt cōfitenda. Scda rō eſt ex pte cōfitētis qꝛ p ſuā hūilē cōfeſſionē habz iuſtificari. vñ de pe. di. i. §. Alii dic tu priꝰ iniqtates tuas vt iuſtificeris. Dū ergo peccator cōfitetur oīa mortalia ſecreta ⁊ publica q̄ fecit dz dicere ſacerdoti ⁊ ſi nō recordaretˀ oīm p̄cedente ſufficiēti p̄paracione ſufficit ei ꝙ i genere doleat ⁊ cōfiteatˀ ſe i mltis offendiſſe quorum nō recordatˀ qꝛ vt ſcribitˀ in glo. ſup. c. porrecta ex̄. de cōfirmacione vtili vl̄ inutili. Et C. de veteri iuris enucleādo. l. ii. §. Si quid aūt. Oīm hr̄e memoriaz ⁊ i nullo penitꝰ oberrare diuinitatis eſt pociꝰqꝫ hūanitatis. Si aūt peccator recordetˀ ⁊ nolit dicere vl̄ nō dat operā vt recordetˀ confeſſio ſua īfructuoſa eſt vt colligi poteſt ex dictis i. c. fratres noſtros d pe. di. v. Secūdo ſolet dubitari quantū ad peccatoꝝ circūſtancias. Vtꝝ circūſtancie ſint confitende. Et dicit dñs Boñ. pfata. xvii. di. iiii. Qd tria ſūt circūſtanciarū genera. Quedā ſunt alleuiātes. Quedā aggrauantes. Quedā ad aliud genꝰ trahētes. Prie circūſtācie alleuiāt peccatum vt ſi qs peccaſſet cū muliere ab ipa tñ tēptatus ⁊ puocatꝰ ⁊ hꝰmōi has circūſtancias cōfiteri nō eſt bonū niſi pp̄ter h vt ſatiſfaciat aliene iquiſicioni vl̄ vt puideatˀ eiꝰ ſcādalo ⁊ pturbacioni vtpote ſi timeret confeſſorē ex h accipere occaſionē ⁊ exemplū malū vl̄ ſi tm̄ circūſtancia minuat peccatū vt ſit in genere venialis aut nulluz peccatum ſicut comedere carnes in q̄dragesima pp̄ter infirmitatez h excepto peccator nō dz tales circūſtancias referre qꝛ in cōfeſſione habet accuſare non excuſare. Secunde circūſtancie dñr aggrauātes que aggrauant peccatum nō tñ trahunt in aliud genꝰ vl̄ in aliā ſpeciez peccati. Vt ſi quis luſiſſet ad taxillos multū libenter ⁊ fuiſſet fornicatus cum multa dlectacione vl̄ omiſiſſet aliquod peccatū ex ppria malicia nlla tēptacione p̄cedēte ⁊ tales circūſtancias nō eſt d neceſſitate cōfiteri ſz de cōgruitate. Tercie circūſtancie dñr ad aliud genus trahentes eo ꝙ trahunt in aliud genus vl̄ in aliā ſpeciem peccati ⁊

has confiteri eſt neceſſarium·Secundum vero dicta ſanctoꝛuꝫ·viii·
ſunt tales circumſtancie·Prima perſone·Secunda loci·Tercia mo=
di·Quarta tempoꝛis·Quinta numeri·Sexta qualitatis· Septima i
ductionis·Octaua conſequencie·Prima circumſtancia dicitur perſo
ne· Notificanda namqꝫ eſt perſona cum qua vel contra quaꝫ pecca
tum eſt commiſſum·Aliud eniꝫ eſt peccare cum vna moniali aliud
cū vna ſeculari aliud cum ſoluta aliud cū ꝯiugata aliud cum ꝯſan=
guinea aliud cum extranea aliud percutere laicum aliud clericū vł
ſacerdotem ⁊ huiõi·Secunda circumſtancia dr̄ loci· Nā ſi peccatum
ꝯmittat̄ in loco ſacro īducit aliā ſpeciem peccati qd̉ dr̄ ſacrilegiū ſi
cut notat glo·de pe·di·v·c·conſideret·Tercia eſt modi·Poſſet·n·q̄s
tali mõ peccare ꝙ peccatū traheret̄ in aliam ſpecieꝫ vt ſi quis cum
muliere peccaret ꝯtra naturam·Quarta eſt tēpoꝛis·Qñ·n·peccatuꝫ
ꝯmittitur in die feſto inducit aliā ſpeciē· ſ·tranſgreſſionē tercii p̄e
cepti vt dicit·Nico·de lira ſup·xx·c·Exodi·Jdeo peccata i feſtis cō=
miſſa cū tp̄is circūſtancia ſunt ꝯfitēda·Quinta dicit̄ numeri q̄ quo
ciens homo peccat tociēs diſticta ⁊ plura peccata cōmittit· ꝑpterea
opoꝛtet dicere quociens peccatū eſt ꝯmiſſum·Et ſi quis nō recoꝛde=
tur dicat numerum quem poteſt extimare ſecundum pꝛobabilē opi
nionem·et ſi non poteſt extimare numerū extimet quāto tp̄e in pec
cato ſtetit·Sexta dicitur qualitatis·Opoꝛtet enim confiteri·qñ pec=
catum eſſet publicū quia induceret aliā ſpeciē h̄ eſt ſcandalū proxi
mi·Septima dicitur inductionis·quando aliquis nō ſolū ip̄e pecca=
uit ſed alios induxit ad peccandum dans conſilium auxilium vł fa
uoꝛem·Octaua dicitur conſequencie·Debet peccatoꝛ eciā dicere pec
cata que conſequuntur ad alia peccata vtputa quia in vno peccato
occurrerent mendacia periuria adulciones decepciones ⁊ ſimilia q̄
in confeſſione non ſunt omittenda ſed pꝛopalanda· ¶Tercio dubi
tari ſolet quantum ad peccata venialia· An expediat illa confiteri
Et de hoc dicit·Boñ·vbi ſupꝛa·Quod confiteri venialia non eſt p̄e
ceptum eo quod abſqꝫ confeſſiōe multipliciter remittūtur·et pꝛimo
per dignam eucariſtie ſumpcionem de confeſſione di·ii·c·cuꝫ omne
crimen et·c·ſi quocienſcumqꝫ·Secundo per aque benedicte aſpeꝛſio
nem vt patet de conſecracione di·iii·c·Aquam ſale conſperſam·
¶Tercio per ieiunia et per elꝰarum largicioneꝫ vt habet̄ lxxxii·di·c·
pꝛeſbiter·Et de pe di·pꝛia·c·medicina et·c·quamobꝛem et di·iii·c·
ſane cauendum·Quarto per dominicam oꝛacioneꝫ de pe·di·iii·c·de
quottidianis·Quinto per deuotam peccatoꝛis confeſſionē·de pe·di·
pꝛima·c·tres actiones·et di·ii·c·ſi eſt inquit· Sexto per generalem
confeſſionem in eccleſia factam· vt de penitencia diſtinctione·iii·c·
de quottidianis· Jn caſu tamen contingit ꝙ homo teneatur venia=
lia confiteri· ſiue pꝛopter dubium ſiue pꝛopter eccleſiaſticū ſtatutuꝫ
Propter dubium tamen quando quis pꝛobabiliter de aliquo pecca
to dubitat vtruꝫ ſit moꝛtale vel veniale quia peccatoꝛ ſi nō penitet

de iſto ſicut de mortali diſcrimini ſe exponit. Et ideo debet ꝯfiteri. Similiter propter ſtatutum confitēda ſunt venialia ſicut dictū eſt ſuprius de neceſſitate ꝯfitendi ſemel in anno vel de religioſis. Qm̄ vero multi h̄ audiētes ſcrupuloſi ſatis efficiunt̄ dubitātes neſcire cō fiteri ſua peccata vt decet. Ego dico ⁊ teneo ꝙ ſi quis cū voluntate ſe emendādi ⁊ ꝓpoſito bono ad confeſ. accedit faciens qđ in ſe eſt vt bene confiteatur ⁊ nullius peccati recordaretur ⁊ nullam diceret c̄cumſtanciam ⁊ multa omitteret que ad confeſ. neceſſaria eſſe dicuntur conſiderata voluntate bona ⁊ penſata humana infirmitate vel ignorancia talis fructu confeſ. minime priuaretur. Ergo cum bona ad deū fiducia diſponant ſe omnes peccatores ꝓut poterunt ⁊ ſciēt peccata ſua ꝯfiteri ⁊ a criſto ſanitatem ⁊ ſalutem ſimul cum langui do q̄z ſanauit in euangelio firmiter obtinebunt hic per graciam ⁊ in futuro ꝑ gloriam in q̄ viuit ineternū deus q̄ eſt bn̄dictꝰ Amē.

¶ Sabbato ſecunde ebdomade ī quadrageſima de fructuoſa ⁊ vtili confeſſione peccatorum.

¶ Sermo vigeſimus nonus.

Hic eſt filius meꝰ dilectus ī quo mihi bn̄ ꝯplacui ipm̄ audite. Math. xvii. ⁊ ī euāgelio hodierno. Seruāda ſūt xp̄i p̄cepta aīo leto ⁊ libēti corde quē verꝫ deū credimꝰ ſaluatorem nr̄m. Teſtat̄ nāqꝫ euangeliū hodiernū q̄liter xp̄s trāſfiguratꝰ ē in mōte a deo p̄re ⁊ ſpū ſcō veſtimentū diuitatis accepit. Ipe gͦ nobis viā ſalutis apperuit penitenciāqꝫ pꝰ ꝯmiſſa peccata illā eſſe p̄dicauit. Ipe ſacēdotibꝰ claues ecclie ꝯſignauit q̄bꝰ poſſet peccatoribꝰ apire ianuā regni celoꝝ. Ipe ſanguinē ſuū offert oībus quibꝰ merita ꝓpria nō ſufficiūt vt illiꝰ merito veniā aſſeq̄nt̄ ⁊ remiſſionē. Qm̄ vō hoīes ſaluare ſic voluit ꝑ grām ſuam ⁊ eciā ipſi faciāt qđ in ſe ē ⁊ p̄cipue peccata ſua ſacerdotibus ꝯfitendo. Idcirco vnuſquiſqꝫ illū audire debet. Vox enim eiꝰ eſt. Math. iiii. d. pn̄iaꝫ agite. Et q̄ h̄ pn̄ia confeſ. includit ideō p̄ter ea q̄ in p̄cedētibus dicta ſūt adhuc in h̄ ſermone tria miſteria ponemꝰ ꝯtemplanda.

Primum dicitur humiliacionis.
Secundum ocultacionis.
¶ Tercium iteracionis.

¶ Quomodo peccator debet hūiliter ꝯfiteri. Primo examinādo ꝯſciām. Secundo accuſando pc̄tī. Tercio ſuſcipiēdo iiunctā ſibi pn̄iaꝫ a ſacēdote. ¶ Ca. i.

Primum miſteriū de ꝯfeſ. declarandū dr̄ humiliacōis. Qui eīm ꝯfitet̄ ꝯfiteri debꝫ cū hūilitate q̄ p̄cipue ꝯſiſtit in t̄bus. Primo in diligēti examiacione. Scđo in peccatoꝝ accuſacōne. Tercio in pn̄ie ſuſcepcione. Pr̄o ꝯſiſtit hūilitas penitētis in diligenti examiacione. Nā q̄ hūilis eſt an̄ ꝯfeſ. in aliquo ſecreto loco exaīat ſeipꝫ cogitās bn̄ficia q̄ a deo accepit bona q̄ omiſit ⁊ mala q̄ ꝯmiſit. d. illō. Iſa. xxxviii. c. Recogitabo tibi oēs ānos meos ī amaritudīe aīe mee. Sꝫ multi ſunt q̄ ad confeſ. accedūt indeuoti īpmeditati ſine vlla cōpunctione ſine cogitacione aliqua aut recordacione peccatoꝝ ſuoꝝ quibus confeſ. qn̄ eos tales inueniāt ꝑſuadere debēt vt

prius ſe preparent ⁊ poſtea redeant ad penitendū qui morendi ſūt vt p · x · ↄſideraciones diſcurrēdo conent̄ ſua peccata colligere · Pria ↄſideracio eſt ſtatus in quo peccator eſt ⁊ ī quo fuit puta virginitatis viduitatis aut matrimonii · Secūda eſt etatis in qua peccator eſt ⁊ in qua fuit · Tercia eſt fortune pſpere vel aduerſe · Quarta officii artis ſeu exercicii · Quīta ſocietatis ↄmemorādo ſocios vł ſocias cū quibus hō ↄuerſatus eſt · Sexta eſt locoꝝ in quibus homo fuit · Septia temporuꝫ puta pacis guerre ſolēnitatum aūt dierum ferialium · Octauo cordis ſpeculando ſubtiliter quid ↄtra deum ⁊ primuꝫ eſt cor de omiſſum · Nona eſt verboꝝ notanter in ſeipſo quid in verbis male loquendo potuerit errare ↄſiderans · Decima eſt factoꝝ ⁊ operuꝫ his modis diſcurrendo pōt hō multa peccata q̄ fecit ad memoriaꝫ reuocare ⁊ pꝑter q̄ in ſua cellula aut camera ſic ſolus exn̄s pectus ſuum percudēdo dicere debet cum publicano · Luc · xviii · Deus pro · e · m · p · Et cum filio pdigo Luc · xv · pater pec · in ce · ⁊ co · te · Et cuꝫ Dauid · miſerere mei deus · ſ · m · m · tuaꝫ · Et quantum poteſt conet̄ deteſtari peccatoꝝ ſuoꝝ magnitudinē turpitudinē ⁊ multitudinē depcāſ omnipotentē deum vt digneť p vulnera ſui filii indulgere ſibi delicta ſua · Sicq̄ʒ cuꝫ tali diſpoſicione reuertať ad ſacerdotē · Sacerdos vero vbi videt illum deficere diligenter adiuuet ⁊ examinet · Secundo conſiſtit humilitas in peccatoꝝ accuſacione qn̄ peccator licet cuꝫ rubore tā libere ⁊ maifeſte accuſat peccata ſua · Naꝫ vt dicit̄ de pe · di · i · c · Qui domū ſuā · Taciturnitas peccati ex ſupbia naſcit̄ cordis Ideo em̄ peccatū ſuuꝫ celare quiſq̄ʒ deſiderat ne iniquitas ſua aliis manifeſta fiat ne talis reputet̄ apud hoīes foris qualiter ſe iā dudū exhibuit diuino cōſpectui qđ ex fonte ſupbie naſci nullum dubiū ē Species ſupbie eſt ſe velle iuſtum videri qui peccator eſt · ſed excuſans ſe ⁊ maxime mulieres · d · Nolle ↄfiteri peccata non pꝑter ſupbiam ſed pꝑter verecūdiā · p quibus Bern · ait · O inſania nimia hominum pudet ablui ⁊ non pudet inquinari pudet ſordes abſtergere ⁊ non pudet ↄtrahere abſtergit calliga ⁊ ↄtemnitur aīa pꝑter iſtoſ eciā đ pe · di · i · c · Nūc aūt ait Criſo · Nūc aūt ſi recordetis peccatorū tuoꝝ frequenter ea in ↄſpectu dei pnunciās ⁊ p eis cleīciam eius deprecetis cicius illa delebis · Si aūt nūc obliuiſceris peccatoꝝ tuorum tunc eorum recordaberis volens quomō in toto mundo publicabunt̄ ⁊ in ↄſpectu pferentur omniū tā amicoꝝ tuoꝝ q̄ inimicoꝝ ⁊ ſanctoꝝ angeloꝝ celeſtiūq̄ʒ ſpirituum ħ ibi · Nulla ergo verecūdia multominꝰ nec ſupbia tacenda ſunt in confeſ · peccata quinimo illa humiliter ⁊ dolenter ſacerdoti ſunt reuelāda ſine duplicitate ſine mēdacio ſine excuſacione · Nec · n · icipiendū eſt vt mlti faciūt a ꝓpria laude aſſerētes · Ego ieiuno do elemoſinas adiuuo paupes nō ſū blaſſemꝰ aut hoīcida licꝫ qn̄q̄ʒ vt homo carnaliter peccē ⁊ huiuſ modi · Nō pura eſt nec deo accepta talis confeſſio · dicenda eciaꝫ ſūt peccata propria non aliena vt dicit̄ · c · Omnis de pe · ⁊ re · Notandū

tamen ſecundum Ric·in·iiii·di·xxi·Quod expreſſio aliene pſone ſeu
alieni peccati aut eſt neceſſaria ad expſſionem peccatoꝝ aut nō· Si
ſic tenetur eā exprimere ꝯfeſſori·Vñ mulieri cum qua ꝯcubuit frat
enis non ſufficit dicere ꝙ vn9 vir ꝯcubuit cum eā ſed debet exp̄me
re ꝙ ille eſt frater eius·ꝛ ſi non habeat niſi vnum fratrem tunc ſcit
ſacerdos quis eſt ille·ꝛ ſi eſt religioſus debet exp̄mere ꝙ eſt religio
ſus·ꝛ ſi eſt lapcus ꝛ eſt ꝯiugat9 debet exp̄mere ꝛ ſic de aliis·Si au
tem expſſio pſone nō eſt neceſſaria ad expſſionez quantitatis pecca
ti tūc diſtingue·Quia aut eſt vtilis ad correctionē illius vel ꝑſerua
cionem a recidiuo aut non·Si ſic·Tunc credo ꝙ penitēs bene facit
ſi extra ꝯfeſſionez h̄ dicit·alicui pſone q̄ illi peccatori poſſit ꝛ velit
pdeſſe ꝛ non obeſſe·Sed p alia cauſa noīare ipſum in ꝯfeſ· non ex
pedit nec optet qꝛ p talem nominacionē ꝯfeſſor non poſſet pcedere
ad correctionē illius·Si autē nomiacio illa nō eſt vtilis ad illi9 cor
rectionem tunc ſubdiſtinguit·Quia aut poteſt eſſe vtilis ad ſeruan
dum a recidiuo aut non·Si ſic tunc bonū eſt ꝛ expedit penitenti vt
illā pſonam exp̄mat ꝯfeſſori·Poteſt enim ꝯtingere ꝙ ꝯfeſſor p cog
nicionem pſone ſciet iniungere penitēti pñiam talē ꝛ talia dare do
cumēta ꝛ tales facere monicione ꝙ melius ꝛ ſecurius penitēs po
terit a recidiuo ꝑſeruari·Si autē nominacio pſone non eſt vtilis ad
magnitudinis peccati expſſionē nec ad alteri9 correctionē nec ad ꝑ
ſeruandū a recidiuo penitentē tunc credo ꝙ penitens teneat pſonā
celare·Quilibet enim tenet non generare malā opinionē de primo
ſuo in corde alterius ſine rōnali ꝛ vtili cauſa·Tercio ꝯſiſtit humi
litas adhuc in humili pñie ſuſcepcione·Vt enim dicit Criſo·de pe·
di·iii·c·Perfecta·Perfecta pñia cogit peccatorē omnia libenter ſuf
ferre·Sed dubium eſt Vtꝝ penitens teneat tencione neceſſitatis ac
ceptare ꝛ explere pñiam ſibi iniunctaz a ſacerdote·ꝛ rñdit Ric·di·
xviii·iiii·Quod ſacerdos aut iniungit pñiam rōnalem et diſcretam
aut non·Si ſecundo modo penitens non tenetur eā recipe nec ꝯple
re quia ſacerdos indiſcretas penitencias iniungēdo abutit claue ſci
encie ꝛ poteſtate·Si p̄io mō dico ꝙ tenet tēcione neceſſitatis eā re
cipe ꝛ p viribus adiplere qꝛ talem pñiam iniungendo clauibus vti
tur recte·Quilibet autē tenet ſui iudicis iuſtā ſñiam ſeruare·Vñ ſi
penitens talē penitēciā ſcienter ꝛ ex deliberacione iplere omiſerit mor
taliter peccat cū facit abſq; legittima cauſa·Scd̄m eñi hoſti·i ſūma de
pe·ꝛ re·Pro quolibet peccato mortali regulariter deberz pñia ſeptē
nis ipoñi·Vt ptz·xxxiii·q·ii·c·h̄ ipm·ii·§·ſequenti·ꝛ·xxii·q·i·pdi
candum·ꝛ eſt rō vna quia deus ꝑcepit·Mariā ſororem· Aaron le
pra pcuſſam poni ex̄ caſtra p vii·dies·ꝛ ſic accipitur dies p anno·
Alia rō eſt vt ſicut peccator p peccatū ſeptiformem ſ·ſācti graciam
amiſit ſic per ſeptēnem penitenciam recuperet·Inde poteſt ſacerdos
in penitenciis diſpenſare conſideratis criminis quātitate ꝛ q̄litate
ꝛ perſone dignitate condicione ſexu officio paupertate infirmitate

debilitate conſuetudine complexione ſocietate cauſa animo volunta
te ⁊ ſic ꝑ arbitrio pñias taxare ⁊ imponere vt ꝓbatur plene ex̄ de
pe· ⁊ re· c· Significauit· ⁊ c· Js qui· ⁊ c· Omnis· § ·ſacerdos ⁊ ex̄ de
homicidio· c· Sicut dignum· Et ex̄ de eo qui con· ꝯſan· vxoris ſue· c·
Tranſmiſſe· Et· xi· q· iii· c· Abſit· ⁊· xv· q· vi· c· Si a ſacerdotibus· et
xxvi· q· vii· c· Tempa· Et de pe· di· i· c· Mēſurā· Et de confeſ· di· iii·
c· de penitentibꝰ· Jdeo dicat penitēti ſacerdos Cariſſime frater Tu
ꝯmiſiſti tot ⁊ talia peccata p quibꝰ deberes ꝑ quolibet ſic penitere·
Sed forte vita tua ad h̄ agenduȝ tm̄ non extenderetur· Iniungo tñ
tibi talem penitenciā pro omnibus ⁊ elemoſinas quibus peccata re
dimuntur ⁊ oīa alia bona que feceris ⁊ mala q̄ ꝑ xp̄o ſubſtinueris
accepta loco pñie ⁊ ꝙ ꝓſint tibi in remiſſionē peccatoꝝ tuoꝝ· Et ſi
interim moriaris auctoritate dei ⁊ beatoꝝ apl̄oꝝum petri et pauli
⁊ ſancte eccleſie ⁊ noſtra te abſoluimꝰ ab omnibus hiis que ꝯfeſſꝰ
es ⁊ ab aliis de quibus nō recordaris inquantū poſſumus ⁊ debe
mus· Et ſi quid purgandū remanſerit ī purgatorio purgeē iux̄ mi
ſericordem dñi voluntateȝ· Caueant aūt ſacerdotes ꝙ ſic arbitrent̄
ne vilis fiat auctoritas eccl̄ie ⁊ poteſtas clauiū ꝯtemnatur· Vñ di·
l· c· abſit dicit̄· Abſit a romana eccleſia rigorē ſuū tā ꝓfana facilita
te dimittere ⁊ neruos ſeueritatis ſidi auerſa maieſtate diſſoluere vt
cū adhuc nō tantū iaceāt ī peccatis ſȝ eciā cadāt euerſoꝝ fratrū rui
ne ꝓperata nimis remedia cōicacionū vtiqȝ nō ꝓfutura ꝓſtent̄· Quō
enim poterit penitencie medicina ꝓdeſſe ſi eciā ip̄e medicꝰ inīēptata
pñia indulget ꝑiculis h̄ nō eſt curare ſȝ ſi veꝝ dicere volumus occi
dere· ⁊ ex̄ de vi· ⁊ ho· clericoꝝ dicit̄ facilitas venie tribuit incentiuū
delinquēdi· ⁊ ad h̄ facit· c· cū iuſta· xxiii· q· iiii· ⁊· c· Loci· xxxv· q· viii·
⁊· c· Peruenit· lxxxx· di· ⁊· c· Si quis ꝑpoſtera· l· di· Studeat eciā ſa-
cerdos vt peccatori penitenti ſemꝑ in contrariū pñiam iponat vt ſu
ꝑbo iniūgat humilē orōeȝ auaro elemoſinaꝝ largicionē accidioſo ꝑ
egrinacionē guloſo ieiuniū luxurioſo carnis maceracionē maledico
benedictionē ⁊ huiuſmodi h̄ hoſti· Addit Ric· vbi ſupra· Qd ſi ꝑei
tens ſenciat pñiam ſibi nimis grauē ⁊ ad obſeruandū ꝑiculoſā ſua
infirmitate penſata debet ad illū ꝯfeſ· cui ꝯfeſſus eſt vel ad aliū ſi il
lum hr̄e non poteſt recurrere ⁊ alienacionē vel ꝯmutacionē petere·
Et ꝯfeſſor debet ꝯcedere eciā ſi videat ꝙ penitencia alleuiata nō ſuf
ficiat plenarie ad emendam peccati ſed poſt eam in expletum adhuc
remaneat aliquid in purgatorio purgandum· Tucius eniȝ eſt reſer
uare purgatorio penitentem puniendum quam ipſum exponere pe-
riculo cadendi in mortale peccatum propter penitencie tranſgreſſio
nem iniūcte hec Ric·

¶ Qualiter confeſſio debet eſſe ſecreta reſpectu circumſtanciū reſpe
ctu confeſſoris ⁊ reſpectu peccatoris· ¶ Capitulum· ii·

S Ecundū miſteriū declarandū de confeſſione dicitur occulta-
cio· Debet ꝯfeſ· eſſe occultata atqȝ ſecreta triplici occl̄tacone

Prima eſt quantum ad circumſtantes. Secūda quantū ad confeſſo
rez. Tercia quantum ad confitētes. Prima occultacio eſt quantum
ad circumſtantes vt confeſſio fiat in ſecreto non in publico nec corā
aliis. Racio autem eſt ſecundum Boñ. di. xvii. iiii. Prima quia i cō-
feſſione manifeſtantur peccata ſacerdoti nō vt manifeſtentur ſed vt
deleantur ⁊ occultentur quia caritatis confeſſio operit multitudinē
peccatorum. Secunda racio quia manifeſtantur ſacerdoti vt deo ad
teſtimonium ꝯſciencie interne. Et ideo vt homo totam cōſcienciam
reuelet homini tanꝙ deo non debet alius admitti ſed ſacerdos q̄ te
neat locum xp̄i. Tercia racio quia publicare peccatum coram aliiſ
eſſet oneroſum ⁊ ignomioſum. Vñ ſi oporteret publice ꝯfiteri nēo
auderet ꝯfiteri peccata ſua. Quarta racio qꝛ ſi confeſſio fieret coraȝ
aliis infinita mala orirentur ⁊ rixe ⁊ diſcordie ac infamie. h Boñ.
Sed iſta occultacio intelligenda eſt reſpectu perſone nō reſpectu lo
ci. Nam ego neſcio laudare illos qui audiunt confeſſiones mulie-
rum in locis ſecretis in cellulis in cameris in angulis latebroſis in
quibus eciā quandoqȝ ⁊ ſepe qui boni ⁊ iuſti credūtur ad enormiſ
ſima ſacrilegia ⁊ vituperabiles diſſoluciones labunt̄. Secundo debet
ꝯfeſſio eſſe occulta quantum ad confeſſores qꝛ vt ait Grego. ⁊ habe
tur in. iiii. ſen. di. xxi. p nullo ſcandalo eſt ꝯfeſſio reuelāda. Et mgr̄
ibi dicit. Caueat ſacerdos ne peccata penitencium aliis ꝓdat alioq̄n
deponatur. ⁊ de pe. di. vi. c. Sacerdos. dicitur de cōfeſſore reuelante
peccata. Qđ deponatur ⁊ omnibus dieb9 vite ſue ignomioſus ꝑegri
nando ꝑgat. Jn. c. vero. Omnis de pe. ⁊ re. ſcribitur ſic. Qui pecca-
tum in pñiali iudicio ſibi detectū preſūpſerit reuelare nō ſolū a ſa
cerdotali officio deponendū decernim9 verū eciā ad agendā pñiam
in artū monaſteriū detrudendū. Jdeo oēs theologi in. iiii. di. xxi. cō
ueniunt. d. Qđ i nllō caſu licet ſacerdoti reuelare ꝯfeſſionez ſiue cō
fitens peniteat ſiue non ſiue confiteat̄ peccatū i ope perpetratū ſiue
perpetrandum ſiue ſit peccatū in fide ſiue in moribus. Hec racio ē
quia ſi licitum eſſet reuelare ꝯfeſſionē. Primo ꝯfeſſio vilis redderet
tur in populo. Secūdo ꝑplus a re ſibi neceſſaria retraheret̄. Tercio
via fraudibus apiret̄ qꝛ cum multū credat̄ homini in ſua ꝯfeſſione
multi mali ſe in confeſ. iuſtos oñderent vt a ſacerdote poſtea lauda
rentur vt ſic poſſent ꝓmoueri ⁊ honorari. Quarto reuelans mētire-
tur quia eadē ꝑſona ſcđm naturā vere affirmare poteſt aliqđ in ꝑſo
na alterius loquens qđ vere negat loquens in ꝑſona ꝓpria. Vñ an
gelus loquēs moyſi in ꝑſona dei vere dixit. Ego ſū dñs de9 tuus q̄
eduxi te de terra egipti. Exodi. xx. Qđ vere negaſſȝ in ꝑſona ꝓpria lo
quēs. Ergo a ſili hō repñtās dei ꝑſonā i foro ꝯfeſſiōis vere aliqđ pōt
affirmare qđ ex̄ foro ꝯfeſſiōis qñ loquitur vt ꝑſonā ꝓpriā gerēs vere
negat. Verū gͦ dicit negādo ſe audiſſe vel ſcire q̄ ad noticiā ei9 nō
deuenerīt niſi inq̄ntū repñtabat ꝑſonā dei. gͦ ex̄ forum ꝯfeſ. dicendo
ſe illa audiuiſſe vl̄ ſcire mētit̄. Sȝ ꝯtra h inſtat̄ multiplicit̄ ⁊ arguit̄.

Primo quia Bern· in li· de precepto ⁊ diſpenſacione·c·iiii·ait ini-
quuʒ ꝓculdubio foret ſi ſtatuta ꝑ ſola caritate ↄtra caritatē tenerē
tur·Cum ergo celacio ↄfeſſionis īſtituta ſit ꝑ ſola caritate ſi aliquā
do eſſet vtile aīe ↄfitentis vt eius ↄfeſſio reuelaret̄ ergo iniquuʒ eſ-
ſet ſi celaret̄·Rñdet ad h̄ Ric·Qđ ⁊ ſi aliqñ eſſet vtile ↄfitēti vt ſua
ↄfeſſio reuelaret̄ tñ nunꝙ̄ pōt eſſe vtile cōmuni vtilitati cuiꝰ bonū
principalibꝰ reſpicit caritas quā ꝑſone ſingularis bonū iux̄ dictū
vii·q·i·c·Scias plurimoꝝ vtilitas vniꝰ vtilitatis ꝑ̄ferenda eſt· Se
cūdo arguitur q̄ꝛ vnuſquiſqꝫ tenet̄ obediē̄ pape Ergo ſi papa p̄ci-
peret alicui ꝙ reuelaret ↄfeſ·ille deberet ei obedire·Rñdet Ric· Qđ
ſacerdos non tm̄ tenet̄ celare cōfeſſionē precepto eccleſie ſʒ iure na
ture ⁊ diuino·papa aūt ⁊ ſi ſit ſupra omē ius poſitiuū nō tñ eſt ſu
pra ius nature vel diuinū·Ideo in tali caſu pape nō eſt obediendū·
Tercio arguit̄ ꝙ eſſet poſſibile vt ſacerdos haberet aliqđ peccatuʒ
mortale de quo nō poſſet ↄfiteri qñ reuelaret illi cui ↄfiteret̄ cōfe·
ſibi factā·ergo in tali caſu licet reuelare ↄfeſſionē·Rñdet Ric·ꝙ nō
⁊ ꝙ tali caſu durāte ſacerdos nō debet illud peccatū ↄfiteri ſʒ ſuffi
cit ſibi de illo ↄteri cū voluntate ⁊ ꝓpoſito ↄfitendi qñ h̄ facere po
terit ſine reuelacōe illiꝰ ꝑſone q̄ ſibi ↄfeſſa ē ſine quocūqꝫ p̄iudicio
ſigilli confeſ· forciori enim vinculo obligatur ↄfeſſor ad celandum
ꝙ̄ penitens ad ↄfitendū·Quarto arguit̄ ponēdo caſū ꝙ aliq̄s in cō
feſ·audiat hereticū nolentē deſiſtere ab hereſi ⁊ volentē corrūꝑe ali
os tūc videt̄ ꝙ magis ſacerdos tenet̄ ſeruare fidē xp̄o quā ip̄i here
tico·Ergo magis dʒ confeſ·illius detegere quā ꝑmittat eū gregem
dn̄i corrūꝑe Rñdet Boñ·⁊ Scotus Quod ꝓpterea ſacerdos nll'o mō
dʒ illius confeſ·reuelare·pōt tñ ſine reuelacione ↄfeſ·ſuꝑiori dicere
Vigila ſuꝑ gregē q̄ꝛ lupus q̄rit inuadere ⁊ tūc ↄfitenti ⁊ deo ſer-
uatur fides·Ex h̄ ſcotus iꝓbat ↄ̄ſiculum illū·Eſt hereſis crimē qđ
nec ↄfeſſio celat·Quinto arguit̄ ponēdo caſū vicʒ·Si duo euntes cuʒ
ſuo ſacerdote ordinaſſent ip̄m occidere in nemore ꝑ qđ eſſent tranſi
tū facturi ⁊ parū ante nemoris introitū vnus p̄nīa ductus ſacerdo
ti h̄ in confeſ·reuelaret tūc licitū videret̄ tali ſe ſubtrahere ab igreſ
ſu nemoris q̄ꝛ aliter corꝑali morti ſe exponeret ⁊ daret alii oportu
nitatem crimen ↄmittendi·Sed ſubtrahēdo ſe crimē ſibi ↄfeſſuʒ ſuo
ſocio reuelaret·ergo in tali caſu licet reuelare confeſ·Rñdet Ric·Qđ
in tali caſu ſacerdos poſſet renuere intrare nemꝰ cū illis ſcʒ p̄ten-
dendo aliquā caſā neceſſariā·Si tñ poneret̄ caſus ꝙ oporteret ſacer
dotem aut mortē ſubire aut reuelare cōfeſ·tenet̄ mortē ſubire ne cō
feſ·reuelʒ·Sexto arguit̄ ponēdo aliū caſū ſcʒ ꝙ aliq̄s prior de ordīe
monachoꝝ ↄfitet̄ abbati ⁊ quādiu eſt in prioratu habet occaſionem
trahentē ad peccatū a quo nō vult d̄ſiſtere· Si p̄latus ergo habʒ cu
ram anime ſue debet illum inde amouere ſed amouendo innoteſcit
ipſum peccaſſe·ergo videtur quod confeſſio poſſit aliquo modo re-
uelari·Reſpondet Bonau̅·Quod abbas debet perſuadere tūc priori

voluntariam ceſſionem ⁊ ꝙ ipſe petat abſolui ab onere officii. Qꝺ ſi nō vult facere debet eū ſubſtinere niſi ſit talis religio in q̄ ſubditi tranſmutari ⁊ trāſferri pñt ſine nota infamie. Septimo arguitur ꝙ multociens poſſet eſſe ꝙ penitens licenciaret ꝓ ſua vtilitate ꝯfeſſorem vt confeſſionē reuelet. ergo in tali caſu non eſſet peccatum. Rñdet Ric. ⁊ Boñ. Quod ſacerdos dꝫ licencia ꝯfitentis poteſt licite peccatum ſibi confeſſum alii reuelare qui ſibi neceſſarius eſt vel vtilis ad ꝑficiendum que requirunt̄ ad illud forum quia q̄ꝺiu hoc pendꝫ adhuc gerit perſonam vicarii dei. Sed de licencia confitentis hoc reuelare alii ꝑſone non licet niſi ille qui confeſſus eſt h̄ iterū diceret ꝯfeſſori ex̄ confeſſionem. Sed qñcumqꝫ penitēs hāc licenciā det ꝯfeſſori. ꝯfeſſor tñ valde dꝫ vitare ſcandalū ſcꝫ ne fractio ſigilli reputetur ⁊ quia ſi dicat ſe licenciatū a penitente ꝙ de peccatis eius poſſit loqui ⁊ penitens negat confeſſori incumbit ꝓbare ꝙ predictam licenciam a penitente habuerit quod ſi probare non poſſet tanq̄ reuelator confeſſionis puniret̄. Quando vero confeſſor aliqꝺ nouit ex̄ ꝯfeſſionem ⁊ poſtea illud audiuit in ꝯfeſſione poteſt illud reuelare alteri ita tñ ꝙ modus ſciendi ꝑ ꝯfeſſionem ſemꝑ maneat ī occulto. Quia tñ poſſet ex h̄ ſcandalum generari maxime apud penitentem ⁊ apud alios de bono ⁊ equo magis dꝫ celare ꝯfeſſor q̄ vnus aliꝰ Et ideo ꝓpter vitandū ſcādalum penitentis debet ei proteſtari in cōfeſſione quomodo nō debet illud celare non qꝛ per illam ꝓteſtacionem acquirat̄ ius reuelandi ſed qꝛ primo aufert̄ nota ſcandali. Debet eciā confeſſor peccata illa reuelare ꝓpter neceſſitatem nō ꝓpter ſuam voluntatē. Et ſic ptꝫ quāta eſt vis ſigilli confeſſionis. Addit eciam Ric. ꝙ ſub ſigillo confeſſionis cadit eciam perſona cum q̄ penitens ꝯfitetur ſe peccaſſe. Racio eſt qꝛ cum penitencia ſit ſacrm̄ ſacerdos tenetur celare omne illud qꝺ neceſſarium eſt ad integritatē ſacramenti. Sed penitens nō poſſet ſufficienter exprimere aliquādo peccatum ſuū niſi notificando ꝑſonā cum qua peccauit ſcꝫ cum cognouit filiam ſuam ⁊ nunq̄ habuit niſi vnaꝫ ⁊ ſimilia. Inſuꝑ tenet̄ ſacerdos celare omē illud ſibi dictū in ꝯfeſſione quo cōfitens poſſet prodi vel mala ſuſpicio de illo generari in cordibus alioꝝ. Sed qñqꝫ detegendo ꝑſonam cū qua penitens peccauit ꝓderet̄ ꝯfitens qꝛ ſi detegeret̄ filiā ꝯcubuiſſe cū patre ſuo ꝓderetur pater qui ꝯfeſſus ē ꝯcubuiſſe cum ea. Adhuc licitū nō eſt facere aliquid qꝺ ſit occaſio retrahēdi hoīes a re ſibi ad ſalutē neceſſaria. Sꝫ reuelacio ꝑſone cū q̄ penitēs ꝯfitet̄ ſe peccaſſe eſſet occaſio retrahēdi hoīes a re neceſſaria ſcꝫ a ꝯfeſſione quia nō tm̄ quis retrahit̄ a re aliqua ꝓpter timorem leſionis ꝓprie fame. ſed eciā ꝑſone ſibi ꝯiuncte vinculo amicicie. Quarta rō ſubſequit̄ qꝛ dicēs ex̄ foꝝ ꝯfeſſionis ſe audiſſe crimē de ꝑſona ſibi ī ꝯfeſſione accuſata qꝺ nullo mō audiuit ex̄ ꝯfeſſionē mentiretur vt patꝫ ex dictis peccata ergo ipſius penitētis in relacione ad ipſū cadunt ſub ſigillo ꝯfeſſionis de neceſſitate ⁊ abſolute ⁊c.

ꝑimo ⁊ directe ⁊ explicite ⁊ ex omnibus cauſis·pſona aūt cum q̄
ꝯfitens ꝯfitetur ſe peccaſſe cadit ſub ſigillo ꝯfeſſionis de neceſſitate
⁊ abſolute nō primo ſed ex cōſequēti ⁊ idirecte ⁊ iplicite nec ex oi
bus cauſis ſed ex aliquib9·Peccata·n·ip̄ius penitentis nō referen
do ea ad pſonā determinatā ſicut cū aliq̄s dicit·Ego audiui tl'e q̄d
qd̄ tñ nō audiuit niſi in ꝯfeſſione cadūt ſub ſigillo ꝯfeſſionis de ne
ceſſitate nō tñ abſolute ſꝫ ſub ꝯdicione ſcꝫ ſi ex placione taliū v̄bo
rum p ſe vl' p accidēs directe vel idirecte aliq̄ verecūdia vel ꝯfuſio
vel ſuſpicio mala vel aliqd̄ aliud nocumētū illi q̄ ꝯfeſſus eſt poſſꝫ
ꝑuenire·Ea vero q̄ penitens interſerit in ꝯfeſſione q̄ nō ſunt pecca
ta nec circūſtancie peccati nec q̄ deducunt in manifeſtacionē ꝯfitē
tis vtpute ſi interſerat in ꝯfeſſione Jn tali terra ſūt blada ⁊ huiuſ=
modi non cadunt ſub ſigillo ꝯfeſſionis niſi de congruitate ſi in di=
cendo illa non dāt itelligere ꝯfeſſori ꝙ talia velit celare· Vñ con
feſſor·d·ſe talia audiuiſſe mendax nō eſt q2 p compacionē ad ea nō
rep̄ſentauit pſonam dei ſed hoīs·Silr' ⁊ ſi aliquis alius a ꝯfeſſore
audiret aliquid ab aliquo dū ꝯfitetur debꝫ illud tenere ſecretuꝫ ex
lege nature q̄ dicit Qd̄ tibi non vis nō facias aliis·Tercio ꝯfeſſio
debet eſſe occulta quantū ad cōfitentē vt nō reuelet ea q̄ ſibi p ſua
ſalute in confeſſione vel dicta vel ipoſita ſunt ex quoꝝ reuelacione
ſcandalū orireẗ·De pñia aūt impoſita dicit Ric·ꝙ aut penitēs ma
nifeſtando pñiam ſibi iniunctā a ꝯfeſſore faceret p̄iudiciū abſq3 vti
litate aut ꝑprie fame aut confeſſori qui forte talē in iūxit pñiam p
q̄ ſi ſcireẗ incurreret alicui9 vel aliquoꝝ maliuolenciā vtpute q2 in
iūxit mł'ieri vt abſtineret a familiaritate alicui9 viri piculoſa·Aut
penitēs manifeſtādo ſuā penitēciā nec fame ꝑprie nec ꝯfeſſoris nec
alicui p̄iudiciū generaret·Jn primo caſu penitēs tenetur pñiaꝫ ſuā
celare ⁊ in ſc'do ſilr'·Si enim illud qd̄ ꝯfeſſor ſibi iniungit ſeu ꝯſu=
lit bona fide p ſalute anime ſue ⁊ ſecreto alii reuelaret in ꝯfeſſoris
p̄iudiciū crimē ꝓdicionis incurreret ⁊ ſigilli ſecreti fractionē in ter
cio caſu non tenetur tacere nec dicere ſed de h irrep̄henſibiliter po
teſt facere quod illoꝝ duorum ſibi melius placuerit·

¶Quod confeſſio eſt reiteranda quando quis male confeſſus fuiſ
ſet ꝑpter ſuā negliencíaꝫ aut quando fraudolenter diuiſit ꝯfeſ·vel
quando confeſſus eſt cum deliberacione peccandi· ¶Capitulū·iii·

T
Ercium miſteriū ꝯtemplādū de ꝯfeſſione dicit̄ iteracio· Eſt
eñi quandoq3 neceſſariū reiterare ꝯfeſſionē peccatoꝝ alias
factā et dicere illa eadē peccata i numero q̄ quis fuiſſet cō
feſſus marie ꝑpter tria·Prio ꝑpter negligentē electionē·Sc'do ꝑpt̄
ꝯfeſſionis diuiſionem·Tercio ꝑpter malicie ꝯtinuacionē· Primo ē
neceſſariū reiterare ꝯfeſſionē propter negligentem electionē·Quan
do quis eſt negligens querere ſacerdotē pitum ⁊ abſoluēdi aucto=
ritatem habentem ⁊ confeſſus fuiſſet alicui qui euꝫ aut neſciuit aut
non poteſt abſoluere·Talis profecto quam primum ſibi conſtat de

impicia ⁊ facultate ſacerdotis cui confeſſus eſt ⁊ de negligēcia pro
pria qua magis ſufficientē querere noluit tenetur eadē peccata in
numero confiteri ſacerdoti diſcreto ⁊ euʒ abſoluere valenti pptere
dicitur de pe·di·vi·c·Qui vult confiteri·Qui vult ↄfiteri peccata vt
inueniat grāam querat ſacerdotem ſcientē ligare ⁊ ſoluere ne cuʒ ne
gligens circa ſe extiterit negligatur ab illo qui eum miſericorditer
monet ⁊ petit ne ambo in foueam cadant·Secundo iteranda eſt cō
feſſio racione diuiſionis·Quando enim quis fuiſſet confeſſus aut p
maliciā aut p verecundiaʒ partem peccatoruʒ vni ſacerdoti ⁊ ptem
alteri cum a nullo ſit abſolutus nec talis ↄfeſſio fuerit fructuoſa de
bet ſi vere vult confiteri eadem peccata i numero vni tantū ſacerdo
ti ſe accuſando narrare·Nā vt ſcribit de pe·di·v·c·Conſideret·Cau
tus ſit peccator ne verecundia ductus diuidat apud ſe confeſſioneʒ
vt diuerſa diuerſis velit ſacerdotibus manifeſtare· Quidaʒ eīn vni
celant que alii manifeſtāda ↄſeruant qđ eſt ſe laudare ⁊ ad ypocri
ſim tēdere ⁊ ſemp venia carere ad quā fruſtra putāt puenire h ibi·
Sed dubitaẜ vtꝝ ↄfitens alicui ſacerdoti oīa peccata ſua de quibus
eſt memor ſi diu poſt acceptam remiſſioneʒ recordeẜ alicuius pecca
ti mortalis de quo non fuerit confeſſus qđ ante ſuā ↄfeſſionem con
miſerat teneaẜ tencione neceſſitatis illud peccatū confiteri illi eideʒ
ſacerdoti·Rn̄det Ric·di·xvii·iiii·d·michi diſtinguendum videtur ꝙ
aut tempe confeſſionis penitens adhibuit debitam diligenciaʒ put
de lege cōmuni humana pmittit fragilitas vt memoriā haberet oīm
ſuoꝝ peccatoruʒ mortalium· Aut fuit negligens ⁊ ignorans igno
rancia affectata vel craſſa·Si ſecūdo modo credo ꝙ recta rō exigit
vt illud idem peccatū ↄfiteatur eidē ſacerdoti ſi illuʒ cōmode poteſt
inuenire ⁊ non ſit illi ſacerdoti poſtea interdicta abſoluēdi poteſtas
aut p̄dictum peccatum ⁊ oīa alia peccata mortalia priori ſacerdoti
ↄfeſſa put poteſt recolere confiteatur alii ſacerdoti·Si primo mō nō
credo ꝙ priori ſacerdoti teneatur tēcione neceſſitatis illud peccatuʒ
ↄfiteri·Teneneẜ aūt illud peccatū confiteri abſqʒ alioꝝ ↄfeſſione alii
ſacerdoti·Quāuis eīn de iſto fuerit abſolutus q̄tū ad iudiciū eccle
triūphantis ⁊ militantis qꝛ ſacerdos abſoluere poteſt de ↄfeſſis ⁊
de p̄dicto mō oblitis tn̄ qꝛ abſolucio de oblitis debʒ itelligi ſub hac
ↄdicione vt ſcʒ qn̄ reducta fuerint ad memoriā dicantur illi ſacerdo
ti in ↄfeſſione q̄ ab illis pōt abſoluere teneẜ illud ↄfiteri poſt eius
remotā obliuionē·Tercio neceſſariū eſt iterare ↄfeſſionem propter
malicie ↄtinuacionem qn̄ ſcʒ ↄfeſſus eſt peccata ſua ſemel aut pluri
es tantū vt faceret ꝙ eccl'ia mandat·Continuādo tamē ppoſitū ma
le voluntatis quō non erat diſpoſitus ab aliquo peccato ſe corrige
re ⁊ emēdare·Tal' eteni ad verā pn̄iaʒ reuerſus ſi debite vult confi
teri oīa eadē peccata q̄ p̄us fuerat ↄfeſſus dʒ reiterare·Sunt tn̄ aliq̄
ſcrupuloſe·d·Qđ ſi q̄s in pctō mortali exn̄s ↄfi eaẜ ſacerdoti accuſās
mali volūtatē ſuaʒ ⁊ ↄfitēs oīa alia peccata quoꝝ recordaẜ et quo

paratus eſt ⁊ pmptus adhuc peccare ſic ɔfitendo peccat mortaliter quia quantum in ſe eſt facit irreuerenciam ſacramento ⁊ ſine ſacramenti conceptu eſſe non videtur. Sed cōtra iſtos eſt. c. Quod quidā de pe. ⁊ re. vbi dicit. Quod quidā ad ɔfeſſionē de criminib9 veniūt ⁊ ꝙuis pfiteri velint ſe tamen aſſerūt abſtinere non poſſe ɔſultacōi tue. taliter mandem9. ꝙ eoꝝ ɔfeſſionē recipe debes et eis de criminibus ɔſilium exhibere quia licꝫ non ſit vera illa penitencia admittenda eſt tñ eoꝝ ɔfeſſio ⁊ crebris ⁊ ſalubrib9 monitis ē pñia īdicēda. h ibi. Dicit tñ Ric. Qđ tales abſoluendi nō ſūt. Vñ ſi abſolucionem non recipiant nō ɔtemnitur ſacramentū nec a confeſſore nec a confeſſo. Si aūt ɔfitens in peccato mortali attrit9 eſt de peccato ſuo ita vt pbabiliter poſſit preſumere ſe eſſe diſpoſitum non peccat abſolucionem recipiendo. immo frequenter virtute clauiuꝫ per ſuſcepcionem abſolucioīs formatur ſua attricio. hec Ric. Dent igitur operam omnes peccatores vt bene confiteantur qm̄ cōfitentibus largit deus i h ſclo graꝫ ⁊ i futo gloriā in q̄ ipe vi. ⁊ re. p eṫna ſcl'a Amē.

¶ Dominica ſecunda in quadrageſima in mane de fetidiſſimo ac piciosiſſimo vicio luxurie quo quaſi maxima ps virorum ac mulierum demergitur in infernum. ¶ Sermo. xxx.

Hec eſt volūtas dei ſanctificacio veſtra vt abſtineatis vos a fornicacione. Doctoris gencium ſunt verba iſta. i. the. iiii. c. ⁊ in epiſtola pñtis dominice. Cogitanti michi quā multa milia milium hoīm precipitant in infernū ob fetidiſſimum luxurie viciū ſtatim venit in mentem aureum illud dictum ⁊ notabile Aug. doctoris magni in li. de agone xpiano. Inter oīa xpianoꝝ certamina duriora ſūt p̄lia caſtitatis vbi quottidiana pugna ⁊ rara victoria hec ille. Maximū autem in eo peccato piculum eſt quoniam cum grauiſſime ledat animam nō ſentit quinimo vſqꝫ adeo ꝙ plures facti ſunt ceci vt ipſi turpiſſimi ⁊ abhoīabiles dicere nō erubeſcant aut nullum aut ſatis leue peccatuꝫ eſſe illudqꝫ deo aut nihil aut ſatis modicum diſplicere ſicqꝫ cū tali falſiſſima dampnataqꝫ opinione corrupti ſunt ⁊ abhoīabiles facti in ſtudiis ſuis. Quapropter aduerſus eos quantum poterimus modeſte ⁊ ſine auditorum offenſione de ipſa luxuria in generali verba faciem9 de q̄ loquitur apl'us in themate p̄allegato monens omnes vt illā euitēt de ipſa ergo tria miſteria erunt contemplanda.

¶ Primum dicitur offenſio.
¶ Secundum condicio.
¶ Tercium punicio.

¶ Cōfutacio errorum illoruꝫ qui dicunt luxuriam nō eſſe peccatum quibus contrariuꝫ per auctores raciones ⁊ exēpla tā ſanctoꝝ ꝙ eciā pboꝝ oñdet. Ca. i.

Primum miſterium declarandū de luxuria dicit offenſio in quo declarandū eſt ꝙ graue peccatū ꝙ ve pniciosuꝫ ſit ipſa luxuria q̄ de9 offendit ⁊ aīa maculatur. Oſtendemus aūt h tripliciter vicꝫ. Primo auctoritate. Secūdo racione. Tercio exēplis

Primo oſ̄dimus luxuriaꝫ eſſe peccatū graue aut mortale aucto
ritate· Jnquit enī Seneca in pꝛhemio declamacionū· Nihil tā morta
ferū ingeniis quā luxuria· Et idē in tragediis luxuria eſt peſtis blā
da· Et idē ad lucillū· Vanas fuge voluptates breues ⁊ penitendas
Et idē li·ii·declamacionum· Adoleſcens luxurioſus peccat ſenex lu
xurioſus inſanit· Et Tullius·i·de officiis· Luxuria cum omni etati
turpis ſit ſenibus tamen fetidiſſima eſt· ⁊ idem·i·de officiis· Si cō
ſiderare volumus q̄ ſit ī natura excellencia ⁊ dignitas ītelligemꝰ
quam ſit turpe defluere luxuria ⁊ delicate atqꝫ molliter viuere quā
qꝫ honeſtū parce ɔtinēter ſeuere ⁊ ſobꝛie· Et Val·maximꝰ li·viiii·
Blandum malū luxuria· ⁊ Tob·iiii·c· Attende fili mi ab omni foꝛ
nicacione· ⁊ vt dicitur·xxxii q·vii·c· Non ſolum· Omnis immunda
pollucio foꝛnicacio dicitur q̄uis quiſqꝫ diuerſa turpitudinis volup
tate pſtituatur· Et ad hebꝛe·xiii·c· Foꝛnicatoꝛes ⁊ adulteros iudica
bit deus· ⁊·i·coꝛ·vi·c· Neſcitis qꝛ iniqui regnum dei nō poſſidebūt
Nolite errare neqꝫ foꝛnicari neqꝫ ydolis ſeruientes neqꝫ adulteri
neqꝫ molles neqꝫ maſculoꝛum ɔcubitoꝛes regnum dei poſſidebūt· ⁊
in eodem·c· Fugite foꝛnicacionem· Omne enim peccatum qdcūqꝫ fe-
cerit hō ex̄ coꝛpus ē· qui aūt foꝛnicat̄ ī coꝛpus ſuū peccat· An neſci
tis qm̄ mēbꝛa veſtra templū ſūt ſpūs ſancti· Et eph̄·v· Omnis foꝛni
catoꝛ aut īmundus aut auarus ⁊c̄· nō habet ptem ī regno xp̄i et dei
Et Gal̄·v· Manifeſta aūt ſunt opa carnis· que ſūt foꝛnicacio imun-
dicia luxuria īpudicicia ⁊c̄· q̄p̄dico vobis ſicut p̄dixi qm̄ q̄ talia a-
gunt regnum dei nō ɔſequent̄· Et petrus ī·i·epl̄a·c·i· Obſecro vos
tanq̄ aduenas ⁊ p egrinos abſtinere vos a carnalibus deſideriis q̄
militant aduerſus aīam· Et apoc·xxi· Timidis ⁊ incredul̄ ⁊ ex ce
catis ⁊ homicidis ⁊ foꝛnicatoribꝰ ⁊c̄· erit pars illoꝝ in ſtagno ar-
denti igne ⁊ ſulfure· Et Augꝰ· in li·de cōflictu vicioꝝ· O quā pua
ɔcubitus hoꝛa p qua perditur eterna vita· Et Jſido· in p̄alle·c· Nō
ſolum·xxxiii·q·vii· Jnter cetera ſeptem vicia viciū foꝛnicacīois ma
ximi ſceleris eſt qꝛ p carnis īmundiciā dei templū violat̄· Ex cuius
verbis colligitur q̄ luxuria vnū eſt de ſeptē viciis capitalibus· Qđ
eſt ptꝫ·xxii·q·i·c· p̄dicandum· ⁊·xxv·di·c· Vnū oꝛariū·§· Alias·vñ
claudianus ait· Luxuries p̄dula malū que dedita ſemper· Coꝛpoꝛis
arbitrii ebetat caligīe ſenſus· ⁊ Hiero·ad Suſannā· O quam acer
bus eſt luxurie fructus amarioꝛ felle ⁊ crudelioꝛ gladio· ⁊ Grego·
xxxii·li·moꝛ· diaboli pꝛopꝛie coꝛpus ſunt qui ſugeſtionum turpiuꝫ
blandimentis decepti ei per luxurie fluxum ſuccumbunt· et Hiero·
ad damaſum papaꝫ de filio pꝛodigo· Luxuria inimica deo inimica
virtutibus perdit omnem ſubſtanciam patris ⁊ a patris voluntate
delicās futurā pauptatem cogitare nō ſinit· ⁊ idē ad mr̄em ⁊ filiaꝫ
in galliis ɔmoꝛantes· Qui luxuriatur viuēs ⁊ iā moꝛtuꝰ ē· Ferreas
mentes libido domat· Quid ad tot dicta ⁊ moꝛalium phoꝝ ⁊ ſcoꝝ
dei carnales poterīt rūdere· Quō amplīꝰ ſuā luxuriā poterīt excuſare

Sed vt forcius conuincantur raciones ſupaddantur·Secundo oñdi
mus luxuriam eſſe peccatum mortale racione·Nã multi qñqꝫ dice=
re ſolent luxuriã non eſſe peccatū qꝛ actus eiꝰ eſt naturalis ⁊ ad il
lum natura inclinat ꝑ quibus triplicē rōem aſſignabimꝰ quare lu
xuria peccatū eſt·Prima dicit̃ ꝯtemptus·Scđa exceſſus· Tercia dã
ni·Pria rō dr̃ ꝯtemptus·Vbi eñ ē ꝯtemptus ⁊ trãſgreſſio manda
torum dei ibi ē peccatū vt dicemꝰ die ſequēti·Sed in luxuria ē con
tēptus dei ⁊ trãſgreſſio mandatoꝝ eiꝰ ergo ibi eſt peccatū·Mãda=
uit nãqꝫ deꝰ hoĩ·d·Exodi·xx·Non mechaberis· ⁊ vt dr̃ ab Augu·
xxxii·q·iiii·c·Meretrices p̄ ecto noĩe mechie oĩs illicitꝰ ꝯcubitus at
qꝫ illoꝝ mēbroꝝ ñ legitimꝰ vſus ꝓhibitꝰ debet intelligi· Scđa rō
dicit̃ exceſſus·Nã ſcđm Tho·ii·ii·q·c·liii· Jō luxuria peccatū ē qꝛ
modū rōnis excedit circa venerea in q̃bus ordo rōnis ē vt cã petreã
de ꝑlis ⁊ fornicacioĩs euitãde vir habeat vxorē ſuã vt dicit̃·i· cor·
vii·⁊ mulier habeat virū ſuū·Oĩs ergo actꝰ qui nō eſt ſcđm legeꝫ
matrimonii circa venerea deficit a rōne idō eſt peccatū·Tercia rō eſt
quare luxuria eſt peccatū dãni·Vt eñ inq̃t Ric·xxxiii·di·iiii·Cōcu
bitus ꝯcubinarius ſeu fornicariꝰ ē ꝯtra legem naturalē non a natu
ra generis ſed ſpeciei·Naturalis eñ rō dictat carnalē ꝯcubitū nō
debere fieri in p̄iudiciū ⁊ dãnum boni ꝑli ·Sed ꝯcubitus ꝯcubina
rius ſeu fornicarius ē i notabile p̄iudiciū ⁊ damnū boni ꝑlis·Sicut
eñ dicit Augꝰ·ix·ſupra geñ·Bonū ꝑlis ē vt amãt̃ ſuſcipiat̃ benig
ne nutriatur religioſe educet̃ quo bono vt in pluribꝰ caret ꝑles ge
nita ꝑ ꝯcubitū ꝯcubinariū·Nã primo bono caret ſepiſſime eo ꝙ nō
ſuſcipit̃·Quiſnã expliceet q̄ fornicatores ⁊ adulterantes ſacrilegi et
inceſtuoſi ne detegat̃ eoꝝ malicia ꝑli genite aut generande inferãt
mala·Audiamꝰ Hiero·ad euſtachiū ſic·d·Pudet dicere quot quot
tidie virgines ruãt q̄tas de ſuo gremio ꝓdat mr̃ eccleſia ſuꝑ quot
ſidera ſuꝑbus inimicus ponat thronuꝫ ſuū quot petras excauet vt
habitet coluber in foraminibus earum·Videas pleraſqꝫ viduas an
teq̄ nuptas ⁊ infelicem ꝯſciam mētita tantum veſte ꝑtegere quas
niſi tumor vteri ⁊ infantum ꝓdiderit vagitus erecta ceruice ⁊ ludē
tibus pedibus incedunt·Alie vero ſterilitatē p̄bent ⁊ nondum nati
hominis homicidium faciunt·Nōnulle cum ſeſerint ꝯcepiſſe de ſce
lere abortiuo venena meditantur ⁊ frequenter eciã ipe cum mortue
fuerint triū criminū ree adinferos ꝓducuntur·xp̄i adulteri ſui homi
cide ⁊ nondum nati filii parricide·Jſte ſunt que ſolent dicere omĩa
munda mundis·Sufficit michi ꝯſcia mea·Cor mundū deſiderat de
us·Cur me abſtineã a cibis quos creauit ad vtēdū· ⁊ ſi qñ limpide
⁊ feſtiue videri volunt ⁊ ſe vino ingurgitauerit ebrietati ſacrilegiū
copulantes aiunt·Abſit ut me a criſti ſanguine abſtineam·Et ſi q̄
viderint triſtem atqꝫ palentem miſeram ⁊ manicheam vocant conſe
quenter·Tali enim propoſito ieiunium hereſis eſt·He ſunt que ꝑ
publicuꝫ nupcialiter incedūt ⁊ furtiuis oculorū nutibꝰ adoleſcenciū

gregem poſt ſe trahũt que ſemper audiunt per prophetaꝫ facies me
retricis facta eſt tibi. h̃ ille Si honeſtas peteretur vt omnia poſſent
dici multa que diebus meis euenerunt ſcandala aperirem ſed melius
eſt ſilencio ꝑterire. Quid referam quid ve dicam de monaſteriis. q̃d
de puellis in domo parentuꝫ. Quid de viduis vanis atqꝫ laſciuis. q̃d
de aliis que ſanctum nomen ꝓfitentur ⁊ quottidie cum patribus ſpi
ritualibus colloquunt̃. Taceo que ſcio. Certe ſi ponerent̃ aures ī la
trinis in fluminibus in ortis in foueis ⁊ cauernis terre audirent̃ vo
ces ibi clamancium puulorum interēptorum ⁊ occiſoꝝ ⁊ crudeliſſi
mis matribus. O libidinoſe mulieres. o laſciue ⁊ incontinentes vel
us. o īpie matres domite carnē refrenare libidinē ſi nō vultis vt vte
rus intumeſcat. de ſodomitis autem quo ſermone īpietatem loque
mur. O inimici humani generis. O abhomiabiles peccatores. O peſ
ſimi homines vbi ſunt filii veſtri. perierūt. certe perierūt ⁊ cur perie
runt vhe ac iterū vhe vobis qͥ perierunt ꝓpter iniquitatem veſtraꝫ
Silr̃ ꝓles ſi naſcat̃ aliunde ꝙ̃ de legittimo thoro vt in pluribus ne
gligenter nutritur ⁊ ad virtutes raro diſciplinat̃. Et ſi quando ↄtra
rium apparet illud eſt ſatis raꝝ. Et vt ſcribitur. ff. de lege. l. Nā ad
eā. Nō ſolū ius ſcriptū ſed eciā naturale adaptat̃ pocius ad ea q̄ vt
in pluribus ꝙ̃ ad ea q̄ ꝑ raro eueniūt. Sunt ⁊ alia mala que incur
rit ꝓles genita ex adulterio q̄ cauſa breuitatis omitto. Nā vt ſcribit̃
lvi. di. c. Vn̄cumqꝫ dicit̃. Vn̄cumqꝫ homīes naſcant̃ ſi parentum vicia
non ſectant̃ honeſti ⁊ ſalui erūt. ⁊ ea. di. c. Nunꝙ̃ ait. Criſo9. Nūꝙ̃
de viciis erubeſcamus parentum. Ad idē ē. c. Naſci ea. di. Tercio oñ
dimus luxuriam eſſe peccatū exēplo. Ob nullā nāqꝫ cauſā ſancti cor
pora ſua duris flagellacionibus caſtigarūt niſi vt luxuriā ſuꝑarent
Elegit ſiquidē ſuſanna falſo criminari ⁊ accuſari pociꝰ ꝙ̃ in pecca
to ↄſentire. Daniel. xiii. c. Et Joſeph paſſꝰ ē criminari ab vxore pu
tifar principis eunuchoꝝ pharaōis ꝙ̃ peccare cū illa. Geñ. xxviiii. ⁊
benedictus vt carnis tēptacionē ſuꝑaret inter pungentes ſpinas ꝓ
iecit ſe nudū vt refert Grego. ii. dya. li. ⁊ Hiero. ī vita pauli primi
heremite recitat qualiter feruente ꝑſecucione decii ⁊ valeriani qui
dam iuuenis etate florens in ameniſſimos ortos eſt adductus ibiqꝫ ī
lectulo inter cādencia lilia ⁊ rubentes roſas ligatis manibꝰ eſt col
locatus. Quo cū recedentibus cūctis meretrix ſponſa veniſſet cepit
delicatis ſtringere colla amplexibus ⁊ qđ dictu quoqꝫ ſcelꝰ eſt ma
nibus ↄtrectare virilia vt corꝑe in libidinē excitato ſecum meretrix
īpudica ſupiaceret. Incipiebat voluptas iuuenē moleſtare. Tandē
celitus inſpiratus preciſam mordens liguā in oſculantis ſe faciē ex
puit ac ſic libidinis ſenſum ſuccendēs doloris magnitudo ſuꝑauit.

¶ Qualiter luxuria infatuat hominem ⁊ obdurat cor eius ⁊ indu
cit ſcandala ac mala plurima. ¶ Capitulum. ii.

SEcundum miſterium contemplandum de luxuria dicitur ↄ̄
dicio. Eſt enī illius peccati peſſimi triplex ↄdicio mala ꝑ ꝙ̃

eius grauitas declaratur·Prima dicitur infatuacio·Scđa obduracō·
Tercia ſcandalizacio·Prima mala ꝯdicio deteſtabilis luxurie dicit̄
infatuacio·Ex ipa etenim infatuatur anima vt nec deum timeat nec
homines vereat̄·Vñ hiero·ꝯtra iouinianum inq̄t·Amor forme ra=
cionis obliuio eſt ⁊ inſanie primus·Et Ouidius in epl̄is·Quid dece
at non videt vllus amans·ppterea apud antiquos impudicus amor
cecus depingebatur·Et a Grego·xxxi·mor·prima luxurie filia poni
tur cecitas mētis·⁊ de h̄ exemplū habemus·Salomonis de quo ait
Grego·xxxii·q·iiii·c·Salōn·Salōn quippe īmoderato vſu atq3 aſ
ſiduitate mulieꝝ ⁊ ad h̄ vſq3 pductus eſt vt templū ydolis fabrica
ret ⁊ q̄ prius deo templū ꝯſtruxerat ydolis ꝯſtruere templū nō timu
it·⁊ de eo Hiero·ad Euſto·inq̄t·Rex enim erat·Salomō aliū non ti=
mebat qui diſputauit a cedris libani vſq3 ad yſopū q̄ exit p parietē
a dño tñ receſſit q2 amator mulieꝝ fuit·Nam vt habet̄·iii·Reg·xi·
Auerterunt mulieres cor eius·Cūq3 iā eſſet ſenex deprauatu3 eſt p
mulieres cor eius vt ſequeret̄ deos alienos nec erat cor eius pfectū
cum dño deo ſuo ſicut Dauid patris eius·Sed colebat Salomō aſta
then deam ſidonioꝝ ⁊ chamos deum moabitarum·⁊ moloch ydolū
amonitarum·Edificauitq3 Salomon phanum chamos deo ⁊ ydolo
moab in monte qui eſt ꝯtra hiel̄ēm ⁊ moloch ydolo ſeruorum amō
rē·ibi·Sed hic occurrit dubiū quomodo Salomō dicatur ſenex qñ
deprauatus fuerat p mulieres q2 dicit·Rabbi Salomon·Quod erat
tantum·xii·annoꝝ qñ regnare cepit·Et in textu biblie in fi·c·p̄alle
gati dicit̄ quod regnauit·xxxxii·annis·Ipſe autem deprauatus fuit
p mulieres añ mortē ſua3 p ſex annos vel circiter q2 edificauit poſt
deprauacionem tēpla ydoloꝝ in quoꝝ edificacione fluxerūt plures
anni·Et ſic qñ fuit deprauatum cor eius non videtur habuiſſe vltra
xlvi·annos vel circiter·ex tali vero etate nullus dicitur pprie ſenex
Ad h̄ rñdet mgr̄ in hyſtoriis·d·Quod ſalomon regnauit·lxxx·an=
nis ⁊ allegat Joſephū h̄ dicentē·Scriptura tñ regni ſui tacet annos
xl·ſicut dicitur de Saule·i·Reg·xiii·Quod duobus annis regnauit
ſup iſrl̄ ſc3 bene ⁊ innocenter ⁊ tacentur·xviii·anni in quibus male
ſe habuit·Sed de dicto magiſtri hiſtoriarum parum eſt curandum
q̄ ꝯtradicit ſibiipi ⁊ eciā ſcripture·Dicit em̄ Qđ ſalomō·xi·anno
rum genuit roboā·⁊ ꝙ roboā mortuo p̄re fuit·xli·anni·⁊·iii·Reg·
⁊·xiiii·c·dicit̄ ꝙ·xli·āni erat·Roboā cū regnare cepiſſet·Et ſic reuer
titur p̄mū dictū ſc3 ꝙ Salomon vixit tm̄·lii·ānis· Si aūt diceret̄ ꝙ
Roboā regnauit viuente p̄re·xl·ānis ita ꝙ principiū regni ſui ꝯpu
tatur ab illo tpore quo pater ſuus incepit deprauari ſequit̄ ꝙ mor=
tuo p̄re fuit·lxxxi·anni ꝙ eſt ꝯtra dictū mgr̄i ⁊ eciā ſcripturam que
xii·c·iii·Reg·dicit·Qđ hieroboa3 audita morte ſalomonis reuerſus
eſt de egipto ⁊ venit cū aliis in ſichem vbi congregatus fuit popu=
lus ad ꝯſtituendum Roboam regem ex quo videtur ꝙ nō regnauit
viuēte p̄re·Inſup dicitur de Roboa3 ꝙ derelicto ꝯſilio ſenū adheſit

conſilio iuuenum qui nutriti erant cū eo. Ex quo ptꝫ ꝙ tunc Roboā erat adhuc iuuenis qđ non poteſt dici de hoīe hñte .lxxxi. ānos. Jō dicit Nico. de lira. Qđ ſalomon poſtꝙ .xl. annis regnauerat mortu9 eſt ⁊ ſucceſſit in regnū fili9 ei9. Roboā hñs .xli. ānos ſicut dicit ſcriptura. Sꝫ qñ ſalomō icepit regnare ſcripẗa nō exṗmit ſed tm̄ exṗmit annos regni ſui. Habuit ergo .xx. vel plures annos ī principio regni ſui. Et ſic qñ mortuus fuit .lx. annos habuit ad minus. Et ſic conuenientē pōt dici ꝙ p9 .l. annos etatis ſue deprauat9 fuit p mulieres. ⁊ iā tunc poterat dici ſenex qr ⁊ leuite ↄpleto anno .l. etatis ſue ſeruire ceſſabāt in tabernaculo tamꝙ ſenes vt habeẗ leui. viiii. c. Sed Rabi ſalomon arguit ↄtra qr .iii. c. iii. Reg. Salomon dixit in principio regni ſui. Ego ſum puer puulus ignorās exitū ⁊ itroitū meū Ergo tunc erat .xii. annoꝝ. Rñdet Nico. ꝙ verbum illud Salomōis intelligendum eſt reſpectu tanti regiminis ſibi īpoſiti. Unde exodi .xxxiii. c. dr̄. Joſue filius Nū puer nō recedebat de tabernaculo ⁊ tamen tūc erat .xlii. ānoꝝ. Preterea .ii. c. iii. Reg. dixit dauid ſalomoni. Vir ſapiens es. Vir aūt nō diciẗ ꝓprie niſi habens annos .xxx. vel circiter ⁊ ſi adhuc dicaẗ. Qđ hiero. in epl'a ad vitalē pſbiteꝝ vīdeaẗ dicere ꝙ ſalomon .xi. annoꝝ genuit Roboā. ⁊ ꝙ .xii. anno etatis ſue accepit regnū dicendū. Qđ hiero. non loquitur ibi aſſertiue vt ptꝫ ex fine eiuſdē epl'e hec de Salomone ſufficiāt. Quid dicemus de aliis luxurioſis ⁊ carnalibus. nōne ipſi inſaniunt nūc corizando nūc cantādo nūc ↄponēdo veſtes nūc caput eleuādo ad feneſtras muliercularum nūc vana ⁊ ocioſa loquendo ⁊ huiuſmodi. Que oīa q̄d aliud dixerim ꝙ fatuitates ⁊ inſanias falſas inuentus ſiquidē ē aliquis nocturno tempe p longū ſpaciū ſub quadā feneſtra ſtetiſſe ibi ꝗ ↄſpexiſſe gattā quandā ꝙ ſuā credebat amaſiam loquebaẗ illi et illa nō rñdebat. Suſpirabat lāguebat gemebat ⁊ anxiabaẗ. Tandē petrullā quandā piecit ſupius qua pterritum animal .mie mie clamans aufugit. O perdicio tempis. o deprauacio ſenſus. o cecitas fatue mentis. Quid dicā de illis mulierib9 ſtultis quas poete ſiue gētiles extollunt eo ꝙ amore victe ſeipās interfecerūt. O fatua ⁊ libidinoſa medea Cur tibiipſi mortē intuliſti. Clamant poete tu ꝓpter amorēꝫ iaſonis qui te rapuit qui te eduxit a patria q̄ te decepit et đ reliquit. O dānabilis amor qui ad tantā demenciā te ꝑduxit vt vno momento corpus ſimul ⁊ aīam interimeres. Et tu o cleopatra egipti regina q̄nta ſcelera ꝑpetraſti p amore. Marci Antonii tui. Scribit nāqꝫ Plutharcus in vita eiuſdē. Marci Antonii Qđ ſepi9 ī alexandria Marcus Antonius noctu famuloꝝ veſtibus indutus p vrbem ibat domos popularū obſidebat illudebatqꝫ hoīes ⁊ reportabat qñqꝫ verbera. Sed ⁊ cleopatra ſequebaẗ deferēs ancille veſtimēta. Et dū belluꝫ nauale ↄmitteretur inter. Marcū antoniū ⁊ octauianum Cleopatra affuit ibi ī aurea puppi ⁊ purpureo velo. Et poſt mltās fatuitates deuicto antonio ⁊ a ſeipō ꝑēpto gladio ex merore

Cleopatra prolapſa eſt in febrim ⁊ tandem depulſis omnibus preter
duas ſibi amiciſſimas mulieres ianuas claudi fecit acceptoq̃ aſpi
de nudum· ſibi brachium dedit cuius morſu atq̃ veneno mortua eſt
O quā libenter hec fatua exempla a fatuis amatoribus audiunt̃· ſ;
vere ſi cogitarent q̄ vana ⁊ tranſitoria imo ⁊ ꝑiculoſa atq̃ nociua
ſint anime iſta deum diligerent ſuꝑ omnia ſicut ſapienter ſanctiſſi=
ma illa Agnes dicebat qn̄ a filio ꝑfecti qui eā diligebat tꝑalia pol
licebant̃ diſcede a me pabulum mortis fomes peccati nutrimentum
facinoris q̄r iam ab alio amatore ꝑuenta ſum qui lōge te nobilior
eſt genere ⁊ dignitate cuius mr̄ virgo eſt cuius pater feminā neſcit
cui angeli ſeruiūt cuius pulchritudinē ſol ⁊ luna mirant̃ cui9 opeſ
nūq̄ deficiūt· O ſi ꝯſiderarēt iſta mulierculē leues nō ita defacili cre
derent ruſianis nec ita cito tangerent̃ in corde ad aſpectu; cuiuſcū
q̃ ſpecioſiſſimi aut formoſiſſimi iuuenis· Scd̄a ꝯdicio immunde lu=
xurie dicit̃ obduracio· Ex nullo ſiquidē peccato ita obdurantur cor
da multorum ſicut ex maledicta luxuria ꝓpter illam fiunt incanta=
ciones veneficia ⁊ diabolice artes· Vn̄· xxxii· q· iiii· c· In eo dicitur ꝑ
vicia fornicacionis maxime demones incolunt̃ ꝓpter illam legūtur
libri in quibus blaſſematur ⁊ inuanum aſſumit̃ ſanctiſſimū dei no
men· h̄ aūt temꝑe in domib9 nobiliū ⁊ dominoꝝ magnoꝝ ad iſtru
ctionem ribaldā vt ſic dicā ⁊ meretricalē nobiliū filiaꝝ hn̄tur ſenec
ti petrache· ꝓpter luxuriā multi nō confitentur· Alii vero ficte ꝯfitē
tur ⁊ celebrāt aut ꝯmunicant cū peccato mortali· Et vt omittam re
liqua ꝓpter luxuriā multi heretici fiunt non credentes infernum ne=
gantes ꝑadiſum ⁊ huiuſmodi· Quinimo ꝑ maiori parte omēs here
ſes aut ortū hn̄t ab iꝑa luxuria aut terminant̃ ad illā· ſicut factum ē
dieb9 noſtris ī illis q̄ dicebant̃ del· Barilecto Et ī illis de aīa ſimpli
ci et ī fraticellis de opiniōe quorū peſſimos mores ⁊ nefanda opera
honeſtius tacentur q̄ referantur· In clemētina eciā ad noſtra; de he
reticis dicitur de begardis ⁊ de beginis mulieribus q̄ fuerūt in ale
mania ⁊ p9 multas hereſes de quibus ibidem fit mēcio dicebāt car
nalem actū non eſſe peccatū· O vere deflendum malu; quo vexatur
humanum genus· Pauciſſimi etenim ſunt q̄ aīoſe velint luxurie vi
cium expugnare· Tercia ꝯdicio execrāde luxurie dicit̃ ſcandalizacio
Sequūt̃ q̄ppe ex ipſa ſcādala ꝑlima ⁊ ꝑiculoſiſſīa Amon ꝓpter vi=
olenciam thamar ſororis ſue ab abſolone fratre ī cōuiuio occiſus eſt
ſicut ꝑtz· xxi· re· xiiii· c· Sichen et emor cum omni populo ſuo propt̃
violenciam· Dine filie iacob a filiis iacob occiſi ſunt ⁊ in captiui=
tatem ducti geñ· xxiiii· c· Semiramis regina poſt mortem viri in li
bidinē exardeſcens a ꝓprio filio cognita propter horrorem facinoris
ab ipſo tandem occiſa eſt ꝑut recitat paulus horoſius Trecia mag=
na vt ſcribit phrigius vates propter raptum helene poſt bellum de=
cennale in quo ex vtraq̃ parte tam troianorum quam grecoru; mlt̃
ta milia hominū gladio corruerūt incēdio periit iterfectis Priamo·

⁊ hecuba regina aliiſq; innumerabilib9 mulierib9 atq; viris. Nos
inſuper videmus quottidie odia rixas ſcādala diſſenſiones ⁊ homi
cidia que non niſi propter luxuriaz eueniunt.

¶ Qualiter deus punit acriter luxuriam per aquas diluuii ⁊ p in-
cendium ignis ⁊ punit quottidie p ēpalia flagella. Ca. iii.

T Ercium miſteriū ɔtemplandum de luxuria dicit punicio pu
nit nāq; deus oīpotens acerrime luxuriā ī hominibus ſicut
patet ī triplici punicione. Pria gnālis Scda ſpecialis Ter
cia peſtilēcialis ¶ Pria punicō gnālis fuit tēpore diluuii qn excep
to Noe ⁊ vxore ſua. Sem Cham ⁊ Japhet cū vxoribus ſuis qui ſal
uati ſunt in archa ɔſumpta eſt omnis caro q̄ mouebatur ſup terraz
non tm̄ hominū ſed eciam exceptis illis aīalibus ⁊ volucribus que
introierunt in archā oīm volucrū animanciū beſtiarū ꝑ ouiūq; rep
tiliū que reptāt ſup terram vniuerſi hoies ⁊ cuncti in q̄bus ſpiracu
lum vite eſt in terra mortua ſunt vt dicit gen̄. vii. c. O terribile iudi
cium. O aſpera vindicta ⁊ crudelis q̄ fecit in tā innumerabilē multi
tudinē hoim ⁊ aīalium ac volucrū celi. Et dicit Nico. de lira q̄ int̄
fecta ſunt aīalia terre ⁊ aues celi non aūt piſces ad deteſtandū pec-
cata hoim que facta fuerūt in terra ⁊ i aere nō aūt i aquis. Que vo
fuerit illa peccata facile ex ſcriptura colligi pōt dr̄ nāq; gen̄. vi. Vi
dentes filii dei filias hoim q̄ eſſēt pulchre acceperūt ſibi vxores ex
oībus quas elegerāt ⁊c. q̄ ponunt ibi. Que exponendo Nico. de lira
dicit Qd̄ quorundā opinio fuit vt p filios dei itelligerent demones
incubi q̄ dnr̄ filii dei ꝑpter naturā ſpūale ⁊ iſti in ſpecie hūana cō-
miſcuerūt ſe cū mulieribus ⁊ inde nati ſūt gigātes. Et ꝑterea indig
natus deus inundauit diluuiū. Sed h̄ expoſicio non eſt racionabilis.
qr diluuiū non fuit in penā demonū ſed hoim. Alii vero dixerūt ſi
cut Rhabbi Salomon q̄ filii dei accipiunt p filiis iudicū aut poten-
tum q̄ qn̄ videbāt filias ſubditorꝫ pulchre ornati ⁊ qn̄ dabantur ad
nupcias accedebant ad ipas eas cognoſcendo carnalr̄ anteq̄ mariti
illas cognoſcerent. Sed h̄ intellectus deficit. qr vt dicit in ſcriptura
oīs caro corrupat viam ſuā ſup terrā ꝑpterea dicit Nico. de lira. qd̄
filii dei intelliguntur illi qui fuerunt orti de Seth ⁊ ab eo deſcende
runt qui a patre ſuo fuerunt inſtructi in cultu diuino per filias ho-
minum intelliguntur mulieres deſcendentes de Cham que erant lu
brice laſciue ⁊ diſſolute. Et de illis preceperat Seth de voluntate dei
filiis ſuis vt non contraherent cum eis. Et ipſi pcedente tempore fe
cerunt contrarium ¶ Et poſt vſq; adeo homines facti ſunt diſſoluti
quantum ad peccata fornicacionis ⁊ adulterii ac contra naturam vt
dicit Nicolaus de lira ⁊ ſanctus Methodius martir. Aggrauaban
tur autem hec peccata quia non fiebant ex paſſione tantū ſed ex cer
ta malicia . ⁊ cum continuacione ⁊ perſeuerancia ſine hominum ve
recūdia ⁊ abſq; dei timore. Propterea dicitur. Quod multa malicia
hominum erat ſuper terram. ⁊ quod cuncta cogitacio cordis intenta

erat ad malum omni tpe. ⁊ ꝙ illi potentes erant a ſeculo viri famo
ſi.i.male fame qui gl'iabant in malicia ſua. O inuincibilis manꝰ oi
potentis dei. O potētiſſimū brachiū. O inſupabilis dextera. Poſt fa
bricatā archā ⁊ pnunciatū diluuiū p cētum annos cū illi pſeuerarēt
in iniquitate ſua ſubmerſi ſunt i aquis. Vidiſſes tūc tpe mutari ce=
lum obſcurari aerē ſonare ventos tonare fulgura ⁊ nubes celi ⁊ ca=
taractas apiri ⁊ aquas abundantiſſime fluere ſup terraꝫ. Vidiſſes
attonitos cunctos trementes atq; pallentes. Vidiſſes manducanteſ
maſticando ruminare ⁊ nō poſſe cibū picere. aut deglutire. Vidiſſeſ
corizantes ⁊ luxuriantes omnes pauore perterritos. Audiſſes ⁊ pꝰ
omunem eiulatū ⁊ clamores viroꝝ mulierum ſenum iuuenum ⁊ p
uulorum mortem expectanciū clamanciū ⁊ dicenciū. heu. heu. Vhe
nobis. Ad quid deuenimus vt peamus in aquis. O qꝺ erat inſpice=
re inde ad modicaꝫ illos ab aquis ſublatos ⁊ ibi extinctos in breui
oēs pariter deleti ſunt ⁊ ꝓpter luxuriā grauiter ſic puniti. Secunda
punicio fuit ſpecialis. quando indignatus deꝰ ſodomā incendio de=
ſtruxit. Vt eñ dicit geñ. xviiii. Pluit dominꝰ ſup ſodomā ⁊ gomor
ram ſulphur ⁊ ignē de celo ⁊ ſubuertit ciuitates ⁊ omnem circa re
gionem vniuerſos habitatores vrbiū ⁊ cuncta virencia terre. Secū
dum vo mgr̄m hyſtoriaꝝ ſpecialiter eciā punitū fuit luxurie viciū
in ſodomitis in nocte natiuitatis xpi in qua omēs ſubita morte pie
runt. Vñ hiero. ſup illud Iſaie. ix. Habitantibus in regione vmbre
mortis lux orta eſt eis ait. Lux illa omnes iſto vicio laborantes ex
tinxit ne natura ꝙ ſumpſerat tanta inmundicia fedaret. Tercia con=
dicio dicit̄ peſtilencialis. Vt enim colli. ex glo. in. c. Flagicia. xxxii.
q. vii. Et in aut. Vt non luxurient contra naturam peccatuꝫ luxurie
⁊ pcipue ſodomie tēpeſtates ⁊ peſtilencias inducit. Et pterea ob nul
lam aliā cāꝫ crebro tpoꝛibus iſtis taꝫ crebro italiā peſte fore vexatā
niſi ꝓpter luxuriam ⁊ maxime ſodomiā. O horrendū facinꝰ. O feti=
diſſimum malū. O execrandū flagiciū quo pueri facti ſūt meretricu
le. Et vbi rōne etatis tenere inueniri deberet puritas ⁊ innocēcia iā
reprehendēda ⁊ obiurganda ſe offert turpitudo ignominioſiſſime ſodo
mie. Vt ergo deum habeamus beniuolū nobiſq; ſemp ꝓpicium mū
dicie ⁊ puritati vacemꝰ abhorreamuſq; ⁊ euitemꝰ dānatiſſima pec
cata luxurie. Sicq; merito obtinebimus in hac vita dei grām ⁊ i fu
turo ſempiternā gl'iaꝫ i q̄ regnat xp̄s dei filiꝰ cū patre ⁊ ſpū ſancto
p cuncta ſp ſecula Amen. ¶ Dñica ſecūda in q̄dragefima
poſt prandiū de execrando pc̄tō adulterii quo maculata eſt magna
pars ⁊ multitudo coniugatorum. ¶ Sermo trigeſimus pmꝰ.

Hec eſt enim voluntas dei ſanctificacio veſtra vt abſtinea
tis vos a fornicacione. Iterum vbi ſupra. Conquerebatur
dolens hieremias. c. xxiii. ⁊ dicebat contritū eſt cor meū
in medio mei ⁊ contremuerunt omnia oſſa mea. Factus
ſum quaſi vir ebrius ⁊ q̄ſi hō madidus a vino a facie dñi ⁊ a facie

verborum ſanctorum eius quia adulteriis repleta eſt terra. Qđ ꝫ fe
cto verificari poteſt tp̄e iſto quo matrimoīa q̄ſi ꝑ maiori ꝑte ab adl
teris ſiue viris ſiue mulieribus polluta ſunt ⁊ fedata. Quapropter
in h̄ ſermone ꝯtra adulteros aliq̄ declarabimus vt intelligāt ip̄i mi
ſerabilem ſtatū ⁊ damnabilē ꝯdicionem in quibus ſeſe repiunt. De
adulterio igitur tractaturi tria principalia miſteria ꝑ ordinem pro
ponimus declaranda ⁊ annotanda. Videlicet.

Primū dr̄ diffinicio. Quid ſit adulteriū ⁊ quō ſumit̄ multiplr̄ ⁊

Secundū abhoīacio. q̄liter multi credūt ſe in ſtatu eſſe mr̄imonii

Terciū puniciō. qui ſunt pocꝰ adulteri q̄ ꝯiugati. Ca. i.

Primum miſteriū de adulterio notandū dr̄ diffinicio in quo
quid eſt adulteriū declaremus. ⁊ dn̄s hoſti. in ſūma ſua li.
v. ti. de adl̄teriis ait. Adulteriū eſt alieni thori violació vl̄
proprii decepacio. Que verba ſumi poſſūt ex his q̄ dn̄r. v. q. xxxii.
c. Adulteriū. ⁊. c. Non mechaberis. pro quorum verborum pleniori
intelligencia notandū ꝙ adulteriū pōt ſumi tripliciter. ⁊ h̄ triplici
racione. Primo impꝓrie. Scđo ꝓprie. Tercio ꝓpriiſſime. Prio ſumit̄
adulteriū impꝓriie inter viꝝ ⁊ vxorē. Primo rōne ꝯtrariacoīs. Se
cundo rōne inordinacionis. Tercio rōne mōificacionis. Prio dr̄ ad
ulteriū inter viꝝ ⁊ vxorē rōne ꝯtrariacionis qn̄ ſūt inter eos īpedi-
menta ꝯtraria ꝓpter q̄ matrimoniū ſtare nō poteſt. Et primū īpedi-
mentū ē votū ſolēne pꝰ ꝙ ſi ꝯtraheret eſſet excoīcatus qn̄ facerꝫ il
lud ſciēter ⁊ matrimoniū nullū eſſet. Et in clemē. eoſ. de conſang. ⁊
affi. Secus aūt de mr̄imonio ꝯtractū poſt votū continencie ſimplex
Nā vt dicit Ric. in. iiii. di. xxxviii. Qui ꝯtrahit pꝰ votū ſimplex cō
tinencie peccat mortaliter ꝯtrahendo ⁊ eciā ꝯſūmando. Tn̄ mr̄imo
nium tenet. Quō aūt ſollēnizet̄ votū. Et quod ſit votuꝫ ſimplex aut
ſollēne ſpecialius dicā in ſermone de votis. Secundū impedimentū
eſt ordo ſacer de quo nota ſecūdū Ric. vbi ſupra. Qđ ordīes miores
nō īpediunt mr̄imoniū ꝯtrahendū nec dirimūt ꝯtractū nec īpediunt
vſū ip̄ius mr̄imonii niſi ꝯtrahentes eſſent religioſi ꝓfeſſi tacite vel
exp̄ſſe. Et licet ꝯtrahens cū vnica ⁊ virgine clericꝰ in minoribus re
tineat p̄uilegiū clericale ſi veſtes ⁊ tonſurā deferat clericales extra
de clerico ꝯiugato li. vi. c. i. Non tn̄ retinꝫ beneficiū eccleſiaſticū nec
poteſt recip̄e. Ordines aūt maiores ſcꝫ ſubdiaconatus dyaconatꝰ ⁊
p̄ſbiteratꝰ ſiue ſacerdociū impediūt mr̄imoniū ꝯtrahēdū ⁊ dirimūt
ꝯtractū q₂ mr̄imoniū nullū eſt ſicut ptꝫ. xxxii. di. c. Si quis eorum
⁊. c. Erubeſcant. Rō eſt q₂ ſic ordinatus in ſacris tenet̄ ſeruare ꝯtinē
ciam. eo ꝙ ordo ſacer loquēdo de ordine maiori habet iplicitum vo
tum ſolēne ex ꝯſtitucione eccleſie vnde petrus de palude in. iiii. di.
xxxvii. dicit. Quod eciam ſi quis ante annos diſcrecionis ordinare-
tur in ſacris. Quod talis obligatur ad continenciam ex ſtatuto ec-
cleſie licet non voto ſuo. Johannes vero Andree in nouella dicit.
Quod greco cui licitū eſt vti ꝯtracto illicitū eſt in ſacris conſtituto

contrahere. Vnde iſta eſt dr̃a inter conſtitutos in ſacris eccleſie occi
dentalis ⁊ eccl'ie orientalis. Nã primis nõ licet vti ꝯtracto ante ſu
ſceptum ordinẽ. ſcd'is vero licet. Et qui ꝯtrahit in ſacris eſt excõica
tus in cle. eos ex̃ de ꝯſang. ⁊ affi. Sciendũ tñ ꝙ quis ordo ſacri p̃
cedens ꝯtractũ mr̃imoniũ dirimat illud. Si tñ ordo ſequit̃ ꝯtractuȝ
matrimoniũ non dirimit̃ vt in extrauagante. Joh. xxii. Et ſi ſciente
vxore ⁊ aſſenciente ordinatus eſt in ſacris tenet̃ ad ꝯtinenciã vtereq̄
ita ꝙ eciã pꝰ mortẽ viri nõ põt ꝯtrahere. Intelligit̃ enim tacite cum
viro pfeſſam ꝯtinenciam. Si aũt ordinatus eſt vxore inuita vel ſciẽ
te factũ ſed ius ignorante ipõ tñ ſciente ius debet cogi p iudicẽ ad
ingreſſũ religionis ſi nondũ eſt ꝯſũmatũ matrimoniũ vt ſic illa poſ
ſit cũ alio ꝯtrahere. Et ſi ad h cogi nõ põt vel ꝯſũmatũ eſt matrimo
nium dȝ exutus bñficio clericali reſtitui vxori eciã ſi eſſet epus imo
⁊ papa. Et itelligitur ſi vxor eũ petit. Ipe tñ exigere nõ poteſt debi
tum ſed reddere tenetur. h tho. ⁊ pe. de palude in. iiii. vbi ſupra.
Terciũ ipedimentũ ẽ machinacõ mortis. qñ aliq̃s machinat̃ i mor
tem viri alicuiꝰ vt poſſit cũ vxore eiꝰ ꝯtrahere aut aliq machinare
tur i mortẽ vxoris alicuiꝰ vt virũ eiꝰ acciperet ſi mors fuerit ſubſecu
ta. Et ſi ſic machinantes ꝯtraxerint mr̃imoniũ nullũ ẽ. ⁊ tales ſũt ſe
pandi q2 ſũt i adulterio ſiue fornicacõe vt notat̃. xxxi. q. i. c. ſi q̃s vi
uente marito. Et licȝ Ric. teneat h eſſe verꝝ tñ iter eos p̃ceſſit adul
teriũ dũ p̃mũ ſtabat ꝯiugiũ. Tñ ino. ⁊ hoſti. tenẽt ꝙ ſola machina
cio cũ effectũ dirimit̃ tã ꝯtractũ ꝙ̃ ꝯtrahendũ Rõ aũt eſt ne adlteri
ꝓpter adulteraꝝ amorẽ eſſẽt p̃ni ad inficiẽdos maritos eaꝝ vt eas
h'erent vxores ⁊ econuerſo. Tñ ſi adulter interficit virum adultere ñ
hac intencõe vt h'eat ipam vxorẽ ſed ex alia cã vel occaſione ⁊ pꝰea
ꝯtrahit cũ ea mr̃imoniũ tenet̃ vt ex̃ de ꝯuerſione ifideliũ in. c. lau
dabile. Et ex̃ de eo q̃ duxit in mr̃imoniũ ꝙ̃ polluit p adulteriũ. c.
ſup eo in glo. Vxor eciã pcurãs maritũ interfici p ifidelẽ cũ quo ad
ulterata eſt q̃ pꝰ h p eiꝰ ſtudiũ ad fidẽ ꝯuertit̃ nõ põt cũ illo ꝯtra
here. ⁊ ſi poſtea ꝯtrahat dirimendũ eſt matrimoniũ q2 vt dicit Ric.
xxxv. di. iiii. Tale dãnum tali lucro eccl'ie recõpẽſare nõ vult ex̃ de
ꝯuer. in fine. c. Laudabile. Sȝ quõ dicemꝰ de Dauid q̃ ꝯmiſit adul
teriũ cũ Berſabee ⁊ pꝰea machinatꝰ ẽ mortẽ viro eiꝰ ⁊ duxit eã in
vxorẽ vt habet̃. ii. Reg. xi. c. Ad qᵈ rñdeo ſcd'm illd' qd' ſcribit̃. xxxi.
q. i. c. Si q̃ vidua. §. Sed obiicit̃. Qd' in veteri teſtamẽto mlta pmitte
bant̃ ꝓpter infirmitatẽ que in euãgelii pfectõe elimiata ſũt. Quartũ
impedimentũ ẽ adulteriũ. Vt eñi dicit Ric. Si adulter dat fidem ad
ultere viuente marito de ꝯtrahendo cum ipſa ſciens ipſam habere
maritũ t'pe quo contrahit cum ea vel dat ſibi fidem de contrahendo
poſt eius mortem non poterit eam ducere in vxorem. Et ſi poſt mor
tem mariti eã de facto duxerit ſepandi ſunt ſicut notatur. xxxi. q. i.
c. Relatũ. Et extra de eo qui duxit in matrimoniũ ꝙ̃ polluit p adlte
rium. c. Si q̃s vxorem huius racio eſt ne adulter vel adultera promi

eſſent ad interficienduꝫ maritum adultere vt poſtea poſſēt matrimo
nialiter copulari· Si aūt adulter ignorat illā habere viꝝ pōt cū ipa
contrahere pꝯ mortē mariti· Sic eſt de muliere ↄtrahēte cū viro quē
ignorabat vxorem habere· extra de eo qui duxit in matrimoniū quā
polluit ꝑ adulteriū·c· Veniēs· Tū ſi vir dat mulieri fidē de ↄtrahē
do viuēte illiꝯ marito ꝙ nec ante nec poſt cognouit viuente ſuo ma
rito ſi poſt illius mortē duxerit illā in vxorē non ſunt ſeparandi extra
de eo qui duxit in matrimoniū ꝙ polluit ꝑ adulterium·c· Si quis·
Quintū impedimentū eſt aliud matrimoniū qñ ſcꝫ quis haberꝫ vxo
rem ⁊ ſumerꝫ aliā· Et nota diligēter ꝙ illa aut ſcit iſtū habere vxo
rem aut non ſi bene ↄtrahit cū ipō ⁊ ſcit illū habere vxorē ñ poteſt
ſtare mr̄imoniū eciā ſi mortua p̄ma vxore de nouo ↄtrahat· Et ideꝫ
iudiciū eſt ſi neſciuit qñ ↄtraxit· ſi poſtea ipa p̄ma vxore illiꝯ adhuc
viuente ſciuit· ⁊ ꝑmiſit ſe cognoſci ab eo cum quo de facto contraxe
rat· Si vero ab inicio quando contraxit neſciuit illum habere vxo-
rem ⁊ ſemp ſtetit in iſta neſcia vſqꝫ ad morteꝫ vxoris illius ſed pꝯ
mortem eius ſcit eſt in poteſtate illius ignorantis mr̄imonium rati
ficare vl̓ diuorciū petere· Jta tamē ꝙ ſi poſtꝙ̄ ſciuit ſe ꝑmiſit cogno
ſci non poterit diuorciū petere ex̄ de eo q̄ duxit in matrimoniū quā
polluit ꝑ adulteriū·c·i·⁊·c· Veniēs· Et de ↄiugio ſeruoꝝ·c· Propo
ſuiſti· Et·xxxiiii·q·ii·c· Si virgo alias poterit petere ſi vult· Et qđ
dictū eſt de viro ducente ſecundā vxoreꝫ idem intelligit̄ de muliere
ducente ſecundū maritū· Si aūt inde mortua p̄ma vxore vir nō cog
noſcat illā adulterā ſcđam carnaliter que ſecū ignoranter ↄtraxerat
ſed ipe ducat terciā ſcđm hoſti· debꝫ remanere cū tercia· quāuis eciā
poſtea cognoſcat ſcđam qꝛ p̄ma viuente conſenſus habitus cū ſcđa
nullus fuit ⁊ ſic non īpediuit conſenſuꝫ tercie· Quinecia ſi poſt mor
tem p̄me cognouit carnaliter ſecundā q̄ fuit ignorans iſtuꝫ habere
vxorem ⁊ nunc eciam ignorās eſt ⁊ ipe vir ↄtrahat cū tercia adhuc
remanebit cū tercia· Dicit̄ aūt ſcđm hoſti· mulier inſcia qñ habꝫ iu
ſtam cām ignorandi vt qꝛ vir de remotis veniēs aſſerebat ſe nō ha
bere vxorem ex̄ de ſponſalibus·c· Cū ad publicū· Jdeo autem inſcia
non ↄmittit adulteriū qꝛ nō ↄmittit̄ ſine dolo vt ptꝫ· xxxiii·q·ii·c·
Jn lectū· Sextum impedimentū eſt affinitas q̄ ſecundum Rap· eſt ꝓ
ximitas ꝑſonarū ex carnali copula ꝓueniens omni carens ꝑente a·
Contrahit̄ aūt non ſolū ꝑ copulā ↄiugalē ſed eciā ꝑ copulam forni
cariā vt notat̄· xxxv·q·iiii·c· Nec ea· Et de eo qui cognouit ↄſang-
uineam vxoris ſue·c· Diſcrecionē· Nec affinitas opat̄ ꝙ oēs ↄſang
uinei vxoris petri ſunt ſibi affines in eodē gradu in quo ſūt ↄſang
uinei vxoris· Simil̓r oēs ↄſanguinei petri ſūt affines vxoris ſue i eo
dem gradu in quo ſunt ſibi ↄſanguinei· Et ꝙ dicitur de vxore idem
intelligas de quacūqꝫ muliere carnaliter cognita· Sed cōſanguinei
petri non ſunt affines conſanguineis vxoris ſue nec inter eos prohi
betur matrimonium· Extra de conſang· ⁊ affini·c· ſuper his· Vnde

germani poſſunt contrahere cum duabus mulieribus germanis·Et
pr̄ ⁊ filius poſſunt cõtrahere cũ mr̄e ⁊ filia·Et relicta viri qui fuit
germanus vxoris mee vxore mea mortua pōt eſſe vxor mea·Qui gͦ
ꝯtrahit ſcienter in aliquo gradu affinitatis vſqꝫ ad quartū graduꝫ
eſt excoīcatus vt habetur ex̄ de ꝯſan·⁊ affi·in cle·eos· Septimū im
pedimentum eſt cognacio ſiue naturalis q̄ dicitur ꝯſanguinitas ſi
ue ſpūalis q̄ dicit̄ ꝯpaternitas ⁊ legalis q̄ dicit̄ adopcio vl' erogacō
Quelibet hoꝝ impedit ⁊ dirimit matrimoniū·Qualiter autē id fiat
quia longum eſſet hic ponere·Et q̄ ſint alia matrimoniū impedien
cia derelinquo pticulariter explicanda audientibus cõfeſſiones qui
ſi apti ſunt vt decet non debent talia ignorare·Secūdo ſumitur ad
ulterium improprie racione inordinacionis quando ſcꝫ inter virum
⁊ vxorē inordinatus eſt amor ⁊ adulterinus de quo ſic loquitur hie
ro·xxxii· q·iiii·c·Origo·d·Origo quidem amoris erat honeſta ſed
magnitudo ꝯformis·Vn̄ ⁊ ſextꝰ pythagoricus in ſnis ait· Adl'ter
eſt in ſua vxore amator ardencior·In aliena quippe vxore oīs amor
turpis eſt in ſua nimiꝰ·Sapiens debet iudicio amare ꝯiugē non af
fectu ſcꝫ libidinis·Nō regnet ī eo impetus voluptatis nec p̄ceps fe-
ratur ad coitū·Nihil eſt infelicius q̄ vxorē amare quaſi adulteram
hec ille·Poteſt autem amor viri ad vxorē ⁊ ecōtra turpis ⁊ adulte
rinus vocari·Aut racione intencionis·Aut racione modi· Racione
intencionis fit turpis cū quis cognoſcendo ſuā vxorē mente ⁊ cogi-
tacione exit terminos matrimonii aliā cogitando ⁊ appetendo vl' ita
q vellet facere eciā ſi non eſſet vera vxor·Vn̄ Bon̄·in·iiii·di·xxxi·
d·Qd ſi quis cognoſcit vxorē ꝓpter delectacionē finalē aut mouetur
in delectacionē tāto īpetu vt cognoſcat vxorē tanq̄ meretricē h eſt
ſi ita cognoſcit ac ſi non eſſet vxor quia tunc ponit delectacionem fi
nem vltimū·Secus aūt ſi vult ī ea delectari q: vxor ita q nullo mō
eā cognoſceret ſi vxor nō eſſet q: tunc non eſt oīmoda iordinacio eſt
peccatū veniale q: excuſatur p bonum matrimonii vt non ſit morta
le·Concordat Ric·in·iiii·di·xxxi·Racione eciā mōi amor dicitur tur
pis qn̄ ꝯiuges modū ⁊ regulam honeſtatis excedūt vel p̄termittunt
Quomodo pn̄t h turpia abſqꝫ verecundia narrari· Quot iter pleroſ
qꝫ fiunt illiciti tactus·Quot beſtialia·Quot ſolicita ihoneſta·Quot
nefandiſſima ſcelera·Bonum eſt certe hedificare domum ad habitā
dum ſed inconueniens videtur vt in fundamēto ponatur tectū ⁊ ecō
uerſo·O ꝯiuges adulteri quot crimina quot ſcelera ꝑpetratis·Non
expedit illa clare loq̄·Iō ambro·in li·de patriarchis ⁊ notat̄·xxxii·
q·iiii·c·Nulli vbi ait·Grauiꝰ ē c̄mē vbi celebrati ꝯiugii iura teme
rant̄ ⁊ vxoris pudor ſoluit̄ h ibi·Tal' aūt adult̄ini amoris ſūt ſig
na cū vir pluſq̄ dꝫ ad vanitates apit manū cū eā vanis ocul' aſpicit
inhoneſtiſqꝫ v̄bis alloquit̄ cū ꝓpter eā parentes deſpicit ⁊ eā ocioſam
in domo eſſe non curat·Tercio ſumit̄ adulterium impꝓrie inter vi
rū ⁊ vxorē rōne modificacionis·qn̄ ꝯiuges ꝯtrahendo ⁊ ꝯſumēdo

matrimonium modum ⁊ regulam honeſtatis excedunt aut p̄termit
tunt pro quibus dixit angelus tobie qñ timebat Sarā accipe ī vxo-
rem eo q tradita fuerat ſucceſſiue ſeptē viris ⁊ demoniū occiderat
illos· vt dicit thobie· vi· Audi me ⁊ oñdam tibi q̄ ſunt quibus p̄ua
lere pōt demoniū· Jn eos q̄ ꝯiugia ita ſuſcipiunt vt deū a ſe ⁊ a ſua
mente excludāt ⁊ ſue libidini ita vacent ſicut equꝰ ⁊ mulus q̄bꝰ ñ
eſt intellectus habet poteſtatē demoniū· Tu aūt cū accepis vxorē ī
greſſꝰ cubiculū ꝑ tres dies ꝯtinēs eſto ab ea ⁊ nihil aliud niſi ora
cionibus vacabis cum ea· Hinc petrus de palude in· iiii· ait· Qꝺ cō
trahentes in peccato mortali ſi ꝯtrahāt ꝑ verba de pñti peccāt mor
taliter niſi ꝯfiteant̄· Quia vt Augu· dicit Sacramēta talia hūt vni
cuiqꝫ cū q̄li ꝯſcia accedit ad ea· Et vt idē dicit· Jn omni ſuſcepcione
ſacramenti poſt baptiſmū neceſſaria eſt vnicuiqꝫ confeſſio ſi credit ſe
peccaſſe· Jdeo rep̄henſibiles ſunt qui ſine vllo timore dei ſine vlla ꝺ
uocione mr̄imonia ꝯtrahunt· Magis aūt rep̄henſibiles q̄ poſt con-
tractū mr̄imoniū ea exercent q̄ exercere non licꝫ Nec expedit talia
clare loqui· Qui habet aures audiendi audiat· Hinc Ambro· in li·
de patriarchis ait· Grauius eſt crimē ⁊c̄· vbi ſupra· Secūdo pōt ſui
adulteriū ꝓprie cū ſcꝫ aliq̄s vxoratus accedit ad aliquā ꝑſonā ſolu
tam vel aliq̄ ꝯiugata miſcet ſe cū aliquo libero ⁊ ſoluto· Sed vt in
pluribus plꝰ in h̄ deficiūt viri q̄ vxores· Et tñ quidā adeo fatui ſūt
vt exiſtiment viris ad peccatū nō imputari ſi ſic adulterent̄· Contra
quos eſt dictum inno· pape· xxxii· q· v· in· c· Criſtiana religio adulte
rium in vtroqꝫ ſexu pari rōne ꝯdemnat· Et de h̄ hiero· ad Occeanuꝫ
ait· Qꝺ nō licꝫ feminis eque nō licet viris ⁊ eadē ſeruitꝰ pari rōne
cenſet̄· Et ambro· xxxii· q· iiii· c· Nemo· Nec viro licet qꝺ mulieri ñ
licꝫ· Et eadē a viro q̄ ab vxore debet̄ caſtimōia· ⁊ augu· xxxii· q· v· c·
Si dicturi· ſi dicturi eſtis vxoribꝰ veſtris ſeruate vos quales vultis
eas inuenire tales ⁊ ipſe vos inueniant Quis iuuenis eſt qui nō velit
caſtam ducere vxorem· ⁊ ſi accepturus eſt virginem quis nō intactā
deſiderat· Jntactam queris· intactus eſto puram queris purus eſto
Non eniꝫ illa poteſt ſi tu nō potes· Sed his racio addi pōt· q̄ ſecū
dum apl'um· i· cor· vii· Mulier nō habꝫ poteſtatē ſui corpis ſꝫ vir ⁊
vir nō habet poteſtatē ſui corpis ſꝫ mulier· Sed arguūt multi de plu
ribus veteris teſtamenti q̄ habuerunt ꝯcubinas vt abrahā ⁊ Jacob
Abraham enim habuit filiū de ancilla vt dicit̄ geñ· xvi· ⁊ gal'· iiii·
Et Jacob habuit duas vxores ⁊ duas ꝯcubinas ⁊ tñ nō fuit illis ī-
putatum ad peccatū· R̄ñdit Boñ· di· xxxiii· iiii· li· Quod iſtud factū
eſt ex diſpenſacione diuina que cōueniens fuit ꝓpter quatuor· P̄rio
ꝓpter ꝯgruitatē· Secundo ꝓpter neceſſitateꝫ· Tercio ꝓpter vtilitateꝫ
Quarto ꝓpter honeſtatē· P̄rio ꝓpter ꝯgruitatē· Congruū quidē fuit
qm̄ tp̄us illud erat figure ⁊ q̄ xp̄s generare debebat liberos ⁊ fili
os ꝑ baptiſmū in eccleſia catholica ⁊ in hereticis diuerticulis· Jō in
figura debuit p̄cedere generacio ex libera ⁊ ancilla· Et rurſus qm̄

Inter illos qui ab hereticis baptiſantur quidem hereſim ſequuntur
quidā ad eccleſiam reuertuntur· Ideo vtriuſqꝫ figura p̄ceſſit p̄mi in
hiſmaele de quo dictum eſt· Eiice ancillā ⁊ filium eius· Secundi in
ancillis· Iacob quarum filii ſunt inter liberos cōputati vt habet̄ ab
Aug· in li· de baptiſmo pꝛuuloꝝ ⁊ ab eodē ſup Ioh· ⁊ notat̄· xxxii·
q· iiii· c· Recurrat· Secundo fuit ꝯueniēs diſpenſacio illa propter ne
ceſſitatem· Pauci nāqꝫ erant deum colentes ⁊ ne cultus diuinꝰ periret
neceſſe fuit vt filios multiplicarēt ⁊ contigit ꝙ vxores ſteriles habe
bant· ideo neceſſe erat ipſos plures habere vel vxores vel ꝯcubinas
Tercio fuit illa diſpenſacio ꝯueniens ꝑpter vtilitatē qꝛ filii erudie
bantur a parentibus ⁊ vt plurimū mores patrū ſeruabant· Et iō q̄n
to plures tanto dei cultus celebrior· Quarto fuit ꝯueniens ꝑpter ho
neſtatem qꝛ non affectum libidinoſo ſed caſto nō affectum adulteri
ſed mariti ꝯcubinas cognoſcebant· Vn̄ ambroſiꝰ i li· de patriarchis de
Abraham ait· Non ardore aliquo vage ſucceſſus libidinis nō petu
lantis forme captus decore ancille ꝯtubernium poſt habuit thoꝝ ſꝫ
ſtudio querende poſteritatis ⁊ ꝑpagande ſobolis· Ad idem eſt· c· Obi
ciuntur· xxxii· q· iiii· Non ſunt itaqꝫ antiqui patres i h̄ imitādi q̄m
alia fuit illius temporis ꝙ nr̄i ꝯdicio Repiunt̄ tn̄ ⁊ nūc pleriqꝫ adul
teri peccatum excuſare volentes ꝑpter vxorū ſterilitatē ⁊ appetitū
habēdi filios· Contra quos augꝰ· xxxii· q· iiii· c· Sic ait· Sic nō ſūt
faciēda adulteria eciā voluntate filios generādi quēadmodū nec fur
ta voluntate paſcendi paupes ſanctos· Et idē· xxxii· q· v· c· Si quis
Si quis vxorē habeat ſterilem ſiue corpe deformē ſiue mēbris debi-
lem vel cecā vl' claudā vel ſurdā vel ſi qd aliud ſiue morbis ſiue la-
boribꝰ doloribꝰqꝫ ꝯfectā· ⁊ quicqd excepta fornicacionis cauſa cogi
tari poteſt vehementer horribile p fide ſocietateqꝫ ſuſtineat h̄ ille·
Malū ergo eſt reprehenſibile ſi vxorem quis relinquat ob eius ſte
rilitatem vel infirmitatem vel deformitatem ⁊ alteri adhereat· ſed
peſſimū eſt ⁊ iniquū ſi pulcrā vxorē ſi fecundā ſi bene natā ſi mori
bus decorā ſi virū amantē ipe ꝯdemnat p quacūqꝫ alia ꝑſona· Au
di queſo o vir infatuate qd ad te ſapiens loquitur ꝓuerbiorū v· Le
tare inquit cū muliere adoleſcēcie tue ideſt cū vxore· Et eccleſiaſtici
vii· Noli diſcedere a muliere ſenſata ⁊ bona ꝙ ſortitꝰ es in timore
dn̄i· Gracia em̄ verecūdie eiꝰ ſup aurū· Vidi ego plures venerabiles
honeſtas pudicas formoſas manſuetas benignaſqꝫ vxores ab ingra
tis maritis derelictas ipſoſqꝫ amatores factos turpiſſimarum mere
tricum· O proditores viri· O dementes ⁊ ſtulti· nōne vxores veſtre co-
rona ſunt capitis veſtri· Nullum vtiqꝫ ornamentum tēpale pōt eſſe
in domo qd vxori bone ꝯparetur· Non vaſa argentea non aurea nō
eburnei lecti nō late porticus nō regie aule non alia queqꝫ decora·
Nā omnia iſta ſunt quaſi ſtelle ⁊ luna i domo ſua· Sed virtuoſa cō
iunx eſt q̄ſi ſol· Vn̄ eccleſiaſtici· xxvii· dicitur· Sicut ſol oriēs mūdo
ſic mlieris bone ſpēs in ornamentum domus ſue· Ipa eſt q̄ data ē in

adulterium viro non concubina· Conſidera nāq3 mulieris bone in
cunctis diligentem ſolerciā· Nec enim blada ⁊ frumenta ordinat ⁊
gubernat tuet̄ oleū ſalſas carnes in domo eſſe pcurat pānos laneoſ
ne a tineis corrodāt̄ ventilat· Lineos q̄3 p neceſſitate pcurat ⁊ lauat
diſſipata ⁊ quaſi ↄſumpta reſarcit pugiles oculos mētemq3 prudē
tem ad omnem ſubſtanciam domus habet· Columna viri ⁊ filiorū
eſt· Si maritus languet cū infirmo infirmat̄ cibum p̄ dolore nō ſuit
ſomni oblita quieſcere neſcit· Erudit filios ⁊ oēm familiā in timore
dei ⁊ bonis moribus inſtruit· Sed q̄d ↄcubina facit Verba certe lo-
quitur blāda ſ3 venenoſa fingit ſe plus amare q̄ amet· Nūc meſta
facie nūc leta· Aliquid ſemp q̄rit· Si in domo eius vxore abſente in
gredit̄ q̄dquid poteſt rape rapit· Si ſibi i amicicie ⁊ fidelitatis ſig-
num aliquid adulter ſeruandum tradiderit aut pdidiſſe ſe mencietur
aut pcaciſſima importunitate verboꝝ ad ſe arripiet· Euacuat burſā
denigrat famā ⁊ ad peccatum ligat aīam amatoris· Hinc ē quod ſa
piens puer· v· c· ait· Ne intenderis fallacie mulieris· Fau9 enim ſtil
lans labia meretricis ⁊ nitidius oleo guttur eius· Nouiſſima autē
eius amara quaſi abſinthiū ⁊ lingua eius acuta q̄ſi gladius· pedes
eius deſcendūt in mortē ⁊ ad inferos greſſus illius penetrāt p ſemi
tam vite nō ambulant· Vagi ſunt greſſus eius inueſtigabiles· Nūc
ergo fili audi me ⁊ ne recedas a v̄bis oris mei· Longe fac ab ea viā
tuam ⁊ ne appropinquas foribus domus eius· hec ille· Docet itaq3
ſapiens q̄liter vnuſquiſq3 cognoſcere debet mulieris fornicarie frau
dem ⁊ dolum· Sed ve mundo a ſcādalis q2 viri plerīq3 his celeſtio-
ra nefandioraq3 omittūt hi ſunt qui propter pueros ⁊ maſculos ab-
horrent vxores· O peſſimū· O damnatiſſimū genus hominū Quid
turpius quid abhominabilius quid ve fedius dici poteſt audiri vel co-
gitari· Tales ſiquidem ſunt pp̄ter quos venit ira dei in filios diffi
dencie· Tercio poteſt ſumi adulteriū ppriiſſime cū ſc3 ↄiugatus acce
dit ad ↄiugatā q̄d peccatū eſt grauiſſimū ſcd̄m Tho· ii· ii· q· c· liiii·
eo q̄ fit iniuria tam pprie vxori q̄ eciam viro adultere·

¶ Quod abhominandum eſt adulterium eo q̄ ↄtrariat̄ bono matri
monii ⁊ inducit ſcandala multa ⁊ īplicat adulteros multis laqueis·

Secundū miſteriū ↄtemplandum de adulterio ¶ Ca· ii·
dicit̄ abhominacio· Abhominandū quidē fugiendū ⁊ dete
ſtandū eſt adulterii malū maxime pp̄ter tria· Primo pp̄ter ↄtra
riacionē· Scd̄o pp̄ter ſcandalizacionē· Tercio pp̄ter implicacionem·
Primo pp̄ter ↄtrariacionē q2 ↄtrariat̄ omni bono matrimonii· Scd̄m
enī augu· in li· de bono ↄiugali ⁊ notatur· xxvii· q· ii· c· Omē· Tria
bona inueniunt̄ in matrimonio ſc3 Fides Proles Sacramentū· Quo
rum ſufficiencia ſecundum Alexandrū in ſūma li· viii· ti· ix· ſumi pōt
a cā inſtituēte vel efficiente· Nā vno modo matrimoniū eſt a dictamine
nature· vt ſc3 vir cohereat cū muliere ad nature ↄſeruacionē ⁊ ſic ē
bonum plis· Alio modo a dictamine racionis recte vt ſc3 vir cohereat

cum vxore ſua non cum aliena· ꝛ ſic eſt bonū fidei· Tercio a dicta
nime gracie ꝛ ſignat̃ vnio diuine nature ꝛ humane ꝛ ſic eſt bonū
ſacramenti· adulteriū ergo ꝯtrariatur bono fidei qꝛ ꝑ illud frangit̃
fides q̃ quidē in h̔ attendit̃· ꝙ vir cū alia nec mulier cū alio ꝯmiſce
atur ad quā fidē ſe mutuo obligāt corde ore ꝛ ope· Corde cū a viro
annulus ĩponit̃ digito vxoris· Vñ Iſido· xxx· q· v· c· Femīe ait· In ꝑ
mis annulus a ſponſo ſpōſe dat̃ ꝓpter mutue dilectionis ſignū vl̃
ꝓpter id magis vt pignore eoꝝ corda iūgant̃· Vñ ꝛ· iiii· digito an
nulus infert̃ eo ꝙ in eo vena quedā vt fertur ſanguinis ad cor vſqꝫ
ꝑueniat· h̔ ibi· Ore ſe obligant quia ore vel ſigno capitis· vbi eſt os
exꝑ̄mitur cordis ꝯſenſus· Ope ſe obligant cū ſibi mutuo ꝯſenciunt
in copl̃aꝫ carnalē· Ex quo īter eos ꝯſtās debet eſſe fides cordis oris
et opis ꝯtra quod facit adulteriū· Contrariatur eciam adulteriū bo
no ꝓlis· Nā ſollicitudo naturalis eſt pr̄is vt de ꝓle ſua certitudinē
habeat· Sed ꝑ adulteriū talis certitudo haberi nō poteſt· ꝛ mlt̃a ex
h̔ mala ꝓlem ſubſequunt̃ vt dictum eſt in ꝑ̄cedenti ſermone· Cōtra
riatur adhuc tercio adulterium bono ſacramenti quia matrimoniū
ſignificat deſponſacionem criſti cum eccleſia quā nunꝙ̄ dimiſit· Sꝫ
ꝑ adulterium vxor dimittitur eo ꝙ apoſtolus epħ· v· ait· Viri dili-
gite vxores ueſtras ſicut ꝛ criſtus eccl̃iam· Scḋo abhoīanduꝫ eſt ad
ulteriū ꝓpt̃ ſcandalizacionē· Inducit ſiquidē ad mlt̃a ꝑiculoſiſſima
ſcandala adulterantes e quibus vnū referā· Retulit mihi quidā fra
ter fidedignus ꝙ ī ciuitate aſiſii fuit quedā adultera q̃ vt ſuū ama
torem in viꝝ poſſet habere ordinauit cū eo vt maritū interficerent·
Et ſero quodam cū vir iſtius domum īgrederet̃ ab vxore ſua ſtatiꝫ
capitur ꝛ ſtricte amplexans illuꝫ tādiu tenuit donec adulter qui la
tebat ibi exiens cū ſecuri ꝑcuſſit caput eiꝰ ꝛ occidit· Quo facto claꝫ
ſepelierunt corpus in domo quadā vetuſta· Mane aūt ſurgēs mu-
lier viſitauit eccleſias aſſerēs viꝝ ſuū nocte receſſiſſe a domo ꝛ ver
ſus ſanctū iacobū de galicia iter arripuiſſe mirabant̃ ſui h̔ audien-
tes taꝫ mr̃ ꝙ̄ reliqui quō nichil retuliſſet de ꝑegrinacione ſua· Elap
ſis aūt quibuſdā diebus mulier h̔ viricida ī domo ſua plorādo eiu
lare cepit· heu vir mi dilecte· heu me infelicē ꝛ miſeram· ad ꝙ̄ ꝑue
nientes vicini cauſam pecierūt meroris ſui· Que reſpōdit ꝙ vir ſuꝰ
mortuus erat in via quia ſic acceꝑat a quodā ꝑegrino qui de ſācto
iacobo reuertebat̃ ſibi tñ īcognito· Quod cū ꝑueniſſet ad aures ꝑen
tum viri ſtatim ſuſpicari ceperūt de malicia mulieris· ad q̄ eciā ve-
hemencius mouebantur propter nimiā adulteri ſui familiaritatem
cū illa Recurrentes aūt ad officiales indicauerunt factū qui ordina
uerunt vt mulier illa maligna poneret̃ in torturam· Quod cū factuꝫ
fuiſſet veritatē ꝯfeſſa eſt· Qua ꝺ re territus amicus eius fugā peciit
ex̃ ciuitatē· Et mane quodā data ſnīa mlr̃ h̔ peſſima igni adiudicata
ē· ꝛ dū ꝯbureī ille ecñs ex̃ ciuitatē ſuꝑ montē quēdā vñ videre pote
rat ſpectaculum reſpiciebat ꝛ adeo in fatuitatē verſꝰ eſt ꝙ ſpōte ſua

redijt ad locum in quo ſua fuerat dilecta combuſta. Vñ cum nellet diſcedere eciam a multis monit⁹ captus ē ⁊ die ſequenti in eodē lo co decapitatus. Tercio abhominandū eſt adulterium ꝑpter iplicacō nem. implicat enī in multos errores ī quibus difficile eſt imo ipoſ ſibile ↄſulere ⁊ ꝓuidere. Quotnā filii illegittimi m̄re ſciēte ſuccedūt in hereditatē. Quot vxores adulteras cū quibus adulterabant aliis maritis viuentibus p⁹ illoꝝ mortē retinēt cū peccato licȝ ſub colore ⁊ nomīe matrimonii. Repi ego in vna ytalie ciuitate hoīem q̄ ex al terius vxore tres habebat filios q̄ tñ adltera duos alios habebat d viro ꝓprio q̄ credebat oms ſimul eſſe filios ſuos. Adulteri aūt cum diu ſimul familiaritatē habuiſſent licet ſecrete decreuerunt virum ī terficere. Qd cū feciſſent accepit eā in vxorem ⁊ bona oīa viri p quī ꝙ filiis quoꝝ tm̄ duo legittimi erant diſpenſabat. O quot vinculis erat iſte ligatus peccauerat adulterādo peccauerat in contrahendo matrimonium peccauerat in contracto ꝑſiſtendo peccabat eciā bona coīcando duorum filiorum viri interfecti aliis tribus qui erāt ex ad ulterio.

Qd omnes leges tā diuina ꝙ eccleſiaſtica ꝙ eciaȝ ciuilis ꝑimunt grauiter adulterium. Capitulum. iii.

Ercium miſterium notandū de adulterio dr̄ punicio. Punit̄ adulterium grauiter ſecundū triplicē legeȝ. Primo ſecundū legē diuinā. Scdo ſecūdū legē eccleſiaſticā. Tercio ſecunduȝ legē ciuilē. Primo ſcd̄m legē diuinā. Nā leuit. xx. ſcribit̄. Si q̄s me chatus fuerit cū vxore alterius ⁊ adulteriū ꝑpetrauerit cū ↄiuge p ximi ſui morte moriatur ⁊ mech⁹ ⁊ adultera. Sed quero An liceat viro ꝓpter adulteriū interficere vxoreȝ. Ad qd rn̄det Ric. in. iiii. di. xxxvii. Quod occidere ꝓpter adulterium vxorē pōt intelligi dupliciter. Aut quia ipam ↄiunctā ⁊ ↄdemnatam p iudic. ī vir procurat oc cidi a iudice. Et h̄ viro licitū eſt amore iuſticie nō libidīe vindicte h̄ tñ non licet fieri in iudicio eccleſiaſtico ſed ciuili vbi lex talis poſita eſt p illū qui eā punire de iure potuit. aut qr eam occidit extra iudi cium Et h̄ nunꝙ facere licuit ſcd̄m legem diuinā. Licet ī aliquo ca ſu ꝑmittatur ſecundū legē humanā. Ideo mgr ſen. di. xxxvii. iiii. li. ait. Sancta eccl'ia mūdanis nunꝙ ſtringit̄ legibus gladiū nō habȝ niſi ſpūalem. qd eciā ponit̄. xxxiii. q. ii. c. Res. Secundum vero Ric. in. iiii. Si ↄtraxiſſent non ſemꝑ dirimendū eſt matrimoniū ↄtractū. Secundo ponit̄ adulteriū ſecundū legē eccleſiaſticā q̄ illud punit p ſeꝑacionē. Secundū aūt Ric. in. iiii. di. xxxv. ſeꝑacio pōt dupliciter ī telligi. Aut quantū ad vīculū. aut quātū ad cohabitacionē ⁊ thoꝝ. Primo mō vir non pōt ſeꝑari ab vxore ꝓpter adulteriū. ſed bñ ſcdo mō ī penā ml'ieris q̄ fidē fregit ⁊ ī fauorē viri qui fidē ſeruauit. Ex cipiunt̄ tñ caſus ſeptem ī quibus nō licet viro ꝓpter adulteriū vxo rem dimittere. Primus eſt ſi ipe fuerit fornicat⁹. Et d h̄ aug⁹. ī li. de ſermone dn̄i ī monte. Et. xxxii. q. vi. c. Nichil ait. Nichil iniquius ꝙ cā fornicacionis dimittere vxorē ſi ⁊ ipe conuincitur fornicarius

Occurrit enim illud in quo alterum iudicas teipſum condēnas·Ea
dem em̄ agis q̄ iudicas·Quapropter quiſq̄s cā fornicacōis vult dimit
tere vxorē p̄us debꝫ eſſe a fornicacione purgat9·Scd'us caſ̄ ſi vxor
vi oppreſſa fuit·p quo facit·c·Ita ne·xxxii·q·v·Cuius racō eſt qr vt
ſcribit·xxxiiii·q·i·c·Cū p bellicam·Nullo mō ad obprobrium male
voluntatis trahit̄ qd ꝯdicio neceſſitatis extorſit·Terci9 caſus ſi cre
debat maritum eſſe mortuū· ⁊ contraxit cum alio·qr talis p ignorā
ciam pbabilem excuſatur vt dicit̄ in p̄fato·c·Cum p bellicaꝫ·Quar
tus caſus ſi aliter ſub ſpecie mariti cognouit eam ⁊ talis per igno
ranciam excuſat̄·xxxiiii·q·ii·c·In lectū·Quintus caſus ſi maritus
tradidit eā adulterādā p̄ferti inuitā·Extra de eo qui ꝯgnouit ꝯſan·
vxo·ſue·c·Diſcrecionē qr in illo caſu adulteriū magis reputat̄ vi=
ro q̄ vxori·Sext9 caſus ſi maritus p9 adulteriū cognouit eā ⁊ tole
rauit qr crimē p reconciliacionē dimiſſū amplius obici nō debet niſi
ſi recidiuū ſequat̄·Septimus caſus eſt ſi matrimonio vtrūſq̄ in infi
delitate ꝯtracto vir dedit vxori libellum repudii ⁊ vxor alteri nup
ſit·Tunc em̄ ſi vterq̄ reuertat̄ ad fidem vir tenet̄ eā recipe ex̄ de di
uorciis·c·Gaudemus·Cui9 rō eſt·qr cū dedit ſibi libellum repudii
qd facere illicitū erat ſcd'm iudicium dei interp̄tatiue tradidit eā ad
ulterandam·Aliqui addunt octauū caſū ſcꝫ ſi vir ꝯtra voluntatem
vxoris abſtinendo ei occaſioneꝫ adulterandi dederit·Aliqui tñ dn̄t
q̄ pp̄ter h̄ non excuſaretur mulier adulterās·Notandū tñ ſcd'ꝫ Ric·
Qd dimittere vxorē pp̄ter adulterium ordinat̄ ad correctionem adul
tere·Aut ergo mulier que adultera eſt·eſt correcta vel pata ſe cor=
rigere aut pbabiliter p̄ſumitur icorrigibilis·Si correcta eſt nō tene
tur eā dimittere qr nō eſt pena corrigens vbi correctio iā p̄ceſſit·Si
militer ſi pata eſt ſe corrigere vt iuſtū eſt non tenet̄ eā dimittere qr
non eſt neceſſariū apponere penā grauiorē ad corrigendum delictū
qn̄ miciori modo poteſt expiari·Si aūt pbabiliter p̄ſumit̄ incorrigi
bilis tunc credo q̄ eā tenetur dimittere ne ſuo crimini videat̄ ꝯſen=
tire dū correpcionē non apponit·Vn̄ Criſo·ſup Math·⁊·xxxii·q·i·
c·Sicut crudelis·Sicut crudelis eſt ⁊ iniqu9 q̄ detinꝫ meretricē·Pa
tronus em̄ turpitudinis eſt q̄ celat crimē vxoris·Preſumit̄ aūt tunc
vxor incorrigibil' aut qn̄ ptinaci aīo ſe corrigere renuit aut qn̄ emē
dacionem pmittens ex ꝯſuetudine labitur·Sciendū inſup q̄ qn̄tū ad
ſepacionē a thoro pōt vir dimittere vxorē pp̄rio arbitrio ſtatī cū ſcit
ipāꝫ adulteraſſe·Nec tenet̄ reddere debitū exigenti niſi p ecclīam cō
pulſus·Sed ſic reddendo non p̄iudicarꝫ ſibi quin poſſet agere ad di
uorcium marie ſi preſtacionē p̄miſit q̄ ad illā copulaꝫ accedet nō vt
velit cedere iuri ſuo ſꝫ tm̄ ne ſit eccl'ie iobediens·Tn̄ ſcd'ꝫ aliquos ec
cleſia nō dꝫ ipāꝫ ꝯpellere niſi cognouerit de cauſa ⁊ diffinierit·Si
aūt loquamur q̄ntuꝫ ad ſepacionē a cohabitacione·tunc diſtinguo·
Quia aut matrimoniū eſt clandeſtinū ⁊ abſq̄ teſtibus·⁊ tunc licite
pōt vxorē dimittere·aut ꝯtractum in facie eccleſie vel ſaltem coram

teſtibus ⁊ tunc non licet dimittere eam ſine iudicio eccleſie. Et ſicut
vir poteſt ab vxore adultera ſeparari ita ⁊ vxor a viro adultero. Tū
in ſeparacione duo ꝯſiderant vt dicit hic. ſcʒ ipa dimiſſio ꝯiugis ⁊ ac
cuſacio q̄ eſt via ad hāc dimiſſionē. Quātū ad primū vir ⁊ vxor iu
dicant ad paria qꝛ ſicut vir pōt vxorē dimittere ꝓpter adulteriū ita
ecōuerſo ꝙuis ad h̄ iudicent ex ineqlr cā. Nec eſt h̄ contra iuſticiā
qꝛ minor de illis cauſis ſufficit quantū ad illū effectū. Sicut videmꝰ
ꝙ duo latrones quoꝝ vnꝰ plꝰ furatus ē ꝙ̄ alius iudicant ad ſuſpē
dium ⁊ ita ad eandē penā ex ineqli cauſa qꝛ ille q̄ minus fuit fura
tus meruit hāc penā. Quantū ad ſecundū vir ⁊ mulier nō ſūt eqlis
ꝯdicionis. Fauorabilꝰ eñ recipit accuſacio viri ꝯtra vxorē quā ecō
uerſo. Tū quia vir eſt caput vxoris. Tū qꝛ mulier adultera magis
ꝯfūdit viꝝ quā ecōuerſo. Tū qꝛ adulteriū mlieris magis ledit ma
trimoniū qꝛ cauſat icertitudinē plis. Et hac racione grauiꝰ eſt ad
ulteriū in muliere quam in viro licet fornicacio ſimplex grauior ſit
in viro eo ꝙ in ipo magis viget vſus rōnis. Tercio punitur adulte
rium lege ciuili pena mortis. C. de adulteriis. l. Quāuis. Ex quibꝰ
omnibus apparet tanti peccati grauitas. qd ꝯiugati euitare debent
vt habeant in h̄ ſeculo dei graciam ⁊ in futuro beatam gloriam in
qua viuit benedictus deus per infinita ſeculorum ſecula ¶ Amen.

¶ Feria ſecunda ſcd̄e ebdomade ī q̄dragesima de fuga peccati quod
magis fugiendū ē quā q̄lib;et huiꝰ ſeculi mala. ¶ Sermo. xxxii.

In peccato vr̄o moriemini. Verba ſunt redēptoris nr̄i ori
ginaliter. Joh. viii. c. ⁊ in euāgelio hodierno. Ad oſtēden
dum quā graue malū ſit eſſe in ſtatu pcc̄i replicauit ſal
uator nr̄ loquēs phariſeis peccatoribꝰ ꝑ eadē verba eādē
ꝙ ſniam ſcʒ ꝙ in peccatis morerent vt ſic cognita īfirmitate atqʒ pi
culo ſolliciti eſſet querere ſalutē ⁊ medicinā qm̄ nichil eſt qd magis
detineat ī peccatis alligatas aīas quā erronea cogitacio eoꝝ qui ar
bitrant peccatū aut nihil aut paꝝ obeſſe. Jō Seneca ad lucill. dice
bat. Nō ē extrinſecꝰ malū nr̄m intra nos eſt ī viſceribꝰ nr̄is ſedet iō
difficulter ad ſanitatē venimus quia nos egrotare neſcimus. ⁊ au
gu. ſuper pſal. l. Nemo eſt inſanabilior eo q̄ ſibi ſanus videt. ꝓpte
rea in h̄ ſermone de fuga peccati dicendum eſt de qua ſapiēs. Eccle
ſiaſtici. xxxi. dicebat. q̄ſi a facie colubri fuge peccatū. Aſſignabimuſ
aūt triplicem principalem racionem quare peccatū ē fugiendū.

Prima rō dicitur ꝯplacencie.
Secunda nocencie.
Tercia diſplicencie.

¶ Quod peccatum eſt fugiendū eo
ꝙ placet dyabolo ⁊ q̄liter ipſe in
directe cā eſt peccatoꝝ ⁊ quomō
leticia vel delectacio poteſt eſſe in demonibus. ¶ Capitulum. i.

Prima racio quare peccatum eſt fugiendum dicitur ꝯplacen
cie. Placet enim multū inimiciſſimo noſtre ſalutis dyabolo
De quo circa tria dubitare ꝯtingit. Primo circa cāſalitatē. Scd̄o
circa generalitatē. Tercio circa iocūditatē. Primo ꝯtingit dubitare circa

cauſalitatē·Vtrum dyabol9 ſit directe cauſa peccati·Et videtur ꝙ
ſic·quia peccatum directe ꝯſiſtit in affectu·Sed Aug9·dicit in·iiii·
de trinitate·Dyabol9 ſue ſocietati malignos affectus inſpirat·⁊ Be
da ſup actus apłoꝝ·Dyabolus aiaꝫ ī affectū malicie trahit·⁊ Jſid·
li·de ſūmo bono·Dyabolus corda hoim occultis cupiditatibus re=
plet·Ergo videt̄ ꝙ ip̄e ſit cā peccati· Sed ꝯtra eſt qđ Aug9 ꝓbat ī
i·⁊·iii·de libero arbitrio·Quod nulla alia re mens ſit ſerua libidi=
nis niſi ꝓpria voluntate·Ergo cā peccati nō eſt dyabolus ſed ꝓpria
voluntas·Rñdet tho··i·ii·q·lxxx·Qđ cū omne peccatum voluntariū
ſit nihil pōt directe eſſe cā peccati niſi qđ pōt mouere voluntatē ad
agendū·Voluntas aūt a duob9 pōt moueri·Vno modo ab obiecto
ſicut dicitur ꝙ appetibile apprehenſū mouet appetitū·Alio mō ab
eo qui interius inclinat voluntatē ad volendum·Hoc aūt nō eſt niſi vt
ip̄a voluntas vel deus·De9 aūt nō poteſt eſſe cā peccati qꝛ vt dicit
Aug9·li·lxxxiii·q·Deo auctore nō ſit hō deterior·Relinquit̄ g° ꝙ
ex ꝑte ſola voluntas hoīs ſit directe cā peccati ei9·Ex ꝑte aūt obiec
ti pōt intelligi ꝙ aliq̄d moueat voluntatē tripliciter·Vno mō ip̄m
obiectum ꝓpoſitū ſicut dicim9·Qđ cibus excitat deſideriū hominis
ad comedendū·Alio mō ille qui ꝓponit huiuſmodi·obiectū·Tercō
modo q̄ ꝑſuadet obiectū ꝓpoſitū habere rōnē boni qꝛ ⁊ hic aliqua
liter ꝓponit ꝓprium obiectū voluntati qđ eſt rōnis bonū veꝝ vel ap
parens·Prio modo res ſenſibiles exterius apparentes mouēt volū
tatem hoīs ad peccandū·Scđo mō ⁊ tercio mō vel dyabolus vł eciā
hō pōt incitare ad peccandū vel offerendo aliqđ appetibile ſenſui
vel ꝑſuadendo racione·Sed nullo iſtoꝝ triū moꝝ aliq̄d pōt eſſe cau
ſa peccati qꝛ voluntas nō mouet̄ ex neceſſitate ab aliquo obiecto ni
ſi ab vltimo fine·Vñ nō eſt ſufficiens cā peccati neqꝫ res exteri9 ob
lata neqꝫ ille q̄ eā ꝓponit niſi qui ꝑſuadet·Jdeo cū dyabolus ſugge
rendo vel aliqua appetibilia ꝓponendo inducat in affectū peccati ñ
eſt directe cā peccati ſꝫ ſolū ꝑ modū ꝓponentis vł ꝑſuadentis appe
tibile·Et ſic ptꝫ ad obiecta ſolucio·Ex quibus colligimus ꝙ nullus
pōt ſi peccat de dyabolo cōqueri ſꝫ tm̄ ſeipſum debet īculpare vel ac
cuſare eo ꝙ omē peccatū vt ꝓbatum eſt in prio ſermone huius opis
eſt voluntariū·Scđo cōtingit dubitare circa generalitatē·Vtrū oīa
peccata hoīm ꝓueniāt ex dyabolica ſugeſtione·Et ꝙ ſic videtur qꝛ
dicit·Dyoniſius in li·de diuinis noībus·Multitudo demonū eſt cā
omniū malorum ſibi ⁊ aliis·Et Dama·dicit·Omis malicia ⁊ omis
īmundicia a dyabolo ſūt excogitata·Sed ꝯtra eſt illud qđ dicit Au
gu·in li·de eccleſiaſticis dogmatib9·Nō oēs cogitacōes male a dya
bolo excitant̄ ſed aliquociens ex motu liberi arbitrii emergūt·Rñdꝫ
Tho·i·ꝑte·q·c·xv·⁊·i·ii·vbi ſupra·Qđ aliq̄d dicitur cā alicui9 du
pliciter·Vno mō directe·Alio mō idirecte·Jndirecte quidē ſicut cū
aliqđ agēs cāt aliq̄ diſpoſicionē ad aliquē effectū dr̄ eſſe occaſiona
liter ⁊ idirecte cā illi9 effect9 ſicut ſi dicat̄ ꝙ ille qui ſecat ligna eſt

occaſio combuſtionis ipſorum·Et hoc modo dicendum eſt ꝙ dyabo
lus eſt cā oīm peccatoꝝ nr̄oꝝ q̄ꝛ ipſe inſtigauit primū hoiez ad pec
candum ex cuiꝰ peccato ꝯſecuta eſt ī toto hūano genere quedā ꝓni
tas ad omne peccatū·Et ꝑ hunc modū intelligenda ſūt verba Dyo
niſii ⁊ Dama·Directe aūt dicit̄ eſſe aliquid cā alicuiꝰ qd̄ opat̄ di-
recte ad illud·Et h̄ mō dyabolus nō eſt cā omnis peccati·Nō enim
oīa peccata ꝯmittūtur dyabolo inſtigante ſʒ quedā ex corrupcōe car
nis ⁊ libertate arbitrii q̄ꝛ vt dicit Origenes·Si dyabolꝰ nō eſſet ad
huc homīes hr̄ent appetitū cibi ⁊ venereaꝝ·Tercio ꝯtingit dubita
re circa iocunditatē·Vtrū demones poſſint in aliquo iocundari·Et
ꝙ ſic videt̄ q̄ꝛ augꝰ ꝯtra manicheos dicit poteſtatē habet in eos qui
dei p̄cepta ꝯtēnunt ⁊ de cā infelici letat̄·Itē puer·xiii·dicit̄·Deſide-
rium ſi ꝯpleatur delectat aīam·Sed ipſi mīta mala deſiderāt q̄ eue
niunt·ergo ī illis delectant̄·p̄terea phs·x·ethicoꝝ·c·viii·dicit·Qd̄
phīa habet mirabiles delectaciones puritate ⁊ firmitate·Sed mali
angeli multū ſciunt de phīa·Ergo habent magnas delectaciones·
Sed ꝯtra arguit̄ primo q̄ꝛ dicit idē act·i·ethicoꝝ·c·xviii·Delecta-
cio ſi ſit fortis expellit oēm triſticiam ⁊ que ſibi ꝯtraria eſt ⁊ que cō
tingens·ergo a ſimili·Triſticia ſi ſit fortis expellit omnem delecta
cionem ⁊ q̄ ſibi ꝯtraria eſt ⁊ que contingens·Sed triſticia maloruʒ
angeloꝝ eſt valde fortis·ergo nullā ꝯpatit̄ ſecū in eis delectacionē
Itē in angelis bonis leticia nullaʒ ꝯpatit̄ triſticiaʒ·ergo a ſimili nec
triſticia in angelis malis ꝯpatit̄ leticiā·Itē in nobis nō poteſt ſimil̄r
eſſe leticia ⁊ triſticia q̄ꝛ leticia eſt cū dilatacione cordis ⁊ triſticia cū
quadā cordis ꝯſtrictione·Conſtrictio aūt ⁊ dilatacio motus ſūt con
trarii·ergo a ſimili in angelis nō poteſt eſſe leticia ſimul ⁊ triſticia
ſed ſꝑ hn̄t triſticiā·ergo nullā hn̄t leticiā·R̄ndʒ ad hanc·q·Ric·i·ii·
di·vi·Qd̄ de pena maloꝝ angelorū ꝯtigit loqui·aut ꝑ ſtatu an̄ iudi
cium·aut ꝑ ſtatu pꝰ iudiciū·Primo modo adhuc pena eorum nō eſt
ꝯpleta q̄uis ſit grauis ⁊ multa ideo capaces ſūt alicuiꝰ vani gau
dii ꝓuenientis ex euentu maloꝝ q̄ deſiderant·Vn̄ augꝰ d̄ ci·dei·li·
iiii·Praua docent turpibus gaudent·Loquendo vero de pena eoꝝ
ꝓ ſtatu pꝰ iudicium ſic non ꝯpacietur ſecum in eis aliqd̄ gaudium
q̄ꝛ tunc pena eoꝝ eſſet ꝯpleta·Et ideo natura eoruʒ eſſet ita idiſpo-
ſita ad ſuſcepcionem gaudii ꝙ nullū agens creatum habebit ꝓpor-
cionalem virtutē ad cauſandū delectacionez in ſubiecto indiſpoſito·
agens aūt increatum exigente ſua iuſticia nullū cābit ī eis gaudiū
Preterea augꝰ·xiiii·de ciui·dei·c·xvii·ait·Flacionis viciū in dei ad
uerſario qui ē dyabolus maxīe dn̄ari ſacris lr̄is edocetur·Sed ſcd̄ʒ
phm̄·iii·ethicoꝝ·c·ix·Qualis eſt vnuſquiſq̄ʒ talis ⁊ finis eiꝰ·Vide
tur ergo ꝙ dyabolus finē ſuū ꝯſtituit in excellencia·Cuʒ ergo ſcd̄m
phm̄·vi·ethicoꝝ·c·vi·Fines ſint principia opabiliuʒ quicq̄d malus
angelꝰ appetit·ꝓpter excellēciā appetit·Sʒ pꝰ iudiciū nihil eueniet
de quo ꝯſequat̄ excellenciā nec verā nec extimatā·Cū ergo ex euentu

rei deſiderate nullum proueniat gaudiũ ſi deſiderans nõ conſequit̃
finẽ ꝓpter quẽ illud deſiderabat nichil eueniet poſt iudiciũ ex cuius
euentu aliqđ in eis gaudiũ oriat̃·Ad primũ argumentum dicenduꝫ
Qđ ante iudiciũ nõ eſt maloruꝫ angeloꝝ triſticia ita fortis ꝙ expel
lat omnẽ delectacionẽ ⁊ magnã ⁊ puam·Ad ſecundũ dicendũ ꝙ an
geli boni eo ꝙ ita ſint coniuncti cũ diuina voluntate vt nichil eue-
niat ꝯtra eoꝝ voluntatẽ abſolutã·Et q̃ habent ſubſtãcialis glie cõ
plementũ iđ in eis nulla poteſt eſſe triſticia·Sed in angel̃ malis nõ
eſt adhuc tota pena ꝯpleta q̃ ꝑpetuo habituri ſunt poſt iudiciũ·Jđo
interdũ in eis eſt aliqđ gaudiũ·Gaudet enim de malis euentibus q̃
euenire deſiderant·Ad terciũ dicendũ·Qđ cũ in hoie ſimul eſt triſti
cia ⁊ leticia tunc eſt ꝯtrictio cordis i vna parte ⁊ dilatacio in alia
vl̃ poteſt dici Quod ſi leticia maior eſt q̃ triſticia cor dilatabit̃ min9
ꝓpter triſticiã·Si aũt triſticia eſt maior q̃ leticia eſſet econuerſo·Si
vero equarent̃ tunc cor non conſtringeret ꝓhibente leticia nec dila-
taretur ꝓhibente triſticia·H Ric·Notandum tamen ſecundũ Tho·p
te·i·q·lxiiii·Qđ dolor ⁊ gaudiũ ſcđm ꝙ ſunt paſſiones i demonib9
eſſe nõ pñt·Sic eñ ſũt ꝓprie appetitus ſenſitiui qui eſt virtus in or
gano corpali·Sed ſcđm ꝙ nominãt ſimplices actus ſic pñt eſſe in d
monibus·Et ſic dolor nõ eſt aliud q̃ recurſ9 ad illud qđ eſt vel qđ
nõ eſt·Multa eniꝫ vellent nõ eſſe vt oẽs hoies fore dãnatos q̃ tñ
nõ fũt q̃ multi ſaluant̃ iđ in eis eſt dolor ⁊ q̃ multos vellent pecca
re ⁊ eoꝝ deſideriũ implet̃ iđ in eis eſt gaudiũ eo mõ quo ſuperi9 ẽ
dictum·Cum ergo peccatũ dyabolo ſũme ſit gratum q̃ demencia eſt
illi cõplacere peccando·An neſcitis o excecati peccatores ꝙ ipe vos
querit perdere cupitq; beata vita priuatos ſecuꝫ trahere in infernũ·
O infelices anime peccatrices conſiderate quid facitis cum dyabolo
obtemperatis profecto contentatis letumq; facitis hoſtem peſtilen
tiſſimũ qui nullo placatur obſequio quinimo ſeruiẽtes magis cru
delibuſq; torquebit·

Quod peccatũ eſt fugiendũ eo ꝙ ꝓuat hoiem diuina gracia ⁊ ſp
ei eſt ãnexus cruciat9 ⁊ pena ac interficit ipaꝫ aiam· Caplm·ii·

Secunda rõ quare peccatũ ⁊ delictũ eſt fugiendũ dr̃ nocencie
Nocet ſiquidẽ homini pluſq̃ cetera mala q̃ dici aut cogita
ri poſſũt potiſſimũ ꝓpter tria·Pmo ꝓpter priuacionẽ·Scdo
ꝓpter cruciacionẽ·Tercio ꝓpter interfectionẽ·Primo peccatũ nocet
hoi ꝓpter ꝓuacionẽ eo ꝙ priuat illũ bono nature qđ ꝓeminet cũctis
bonis fortune h dicit Aug9·in·iii·⁊·xi·Confeſſionum ⁊ in li· de fi
de ad petrũ·Sed ꝯtra poſſ; quis arguere quia dicit Dioniſi9 in li·
de diuinis nominibus Qđ bona nature in demonibus manent inte
gra p9 peccatũ·Sed peccatũ hois nõ eſt graui9 peccato demonis g°
ꝓpter illud non debet ꝓuari bono nature·Rñdet Tho·i·ii·q·lxxxv·
Qđ bonũ nature humane põt dici tripl̃r·Primo ipſa pricipia natu
re ex q̃bus natura ꝯſtituit̃ ⁊ ꝓprietates ex his cauſate ſicut potẽcie

aīe ꝛ hmōi· Secundo dr̄ bonū nature bonū originalis iuſticie quod
fuit in pͥmo hoīe collatum toti hūane naťe· Tercio dr̄ bonū naťe na
turalis hominis dignitas q̄ eſt ꝙ homo ſit rōnis pͥnceps ſcd̄m quam
hꝫ naťalē inclinacionem ad virtutes Primum bonū naťe neqꝫ tolliť
neqꝫ diminuitur per peccatū· Scd̄m totaľr ē ablatū ꝑ peccatū pͥmi
parentis Terciū vero diminuiť ꝛ auferť ꝑ pctm̄ qꝛ vt inqͣt pſal· hō
cū in ho· e· nō i· cō· ē· iu· i· ꝛ ſi ia· ē· illiſ· In h̄ equidem quod homo
rōnalis eſt dignioꝛ cunctis volucribus celi ꝛ nobilioꝛ beſtiis terre ꝛ
piſcibus maris merito reputať· In eo vero ꝙ peccando racionē ſubi
cit ſenſualitati viuitqꝫ moꝛum brutorum ipſis recte iuſteqꝫ ꝯpatur
ꝓpterea loquēs deus ad aīam peccatricem· Hiere· ii· c· ait· Quam vi
lis facta es nimis iteraſ vias tuas· Similiter ipſa naťaľ inclinacio
ad virtutem diminuiť ꝑ pctm̄ Nā ex h̄ ꝙ aliquid inclinatur ad v-
nium ꝯtrarioꝝ diminuiť inclinacio eius ad aliud Vnde cum peccatū
ſit ꝯtrarium virtuti ex h̄ ipſo ꝙ hō peccat diminuiť bonū naťe ꝙ ē
inclinacio ipſa ad virtutē· Per ſeptē quippe graduſ ꝯſcia diminuta
bone naťe ruit in ꝓfundū pctōꝝ In pͥmo gradu pctm̄ ē iportabile
Mēs eni inſueta peccatis cū peccare incipit apparet ei adeo impoꝛ
tabile onus vt videať viuēs eſſe in inferno· In ſecūdo gradu pecca-
tū eſt graue Nam lapſu tpis ꝓpter p̄cedēs pctm̄ iteꝝ peccare nō iā
videť iptabile ſed tamē graue In tercio gradu pctm̄ eſt leue Qd̄ eni
pͥma vice fuit importabile ſꝫ tamē graue In t̄cio gradu pctm̄ ē leue
In q̄rto gradu pctm̄ ē īſenſibile eo ꝙ iā onꝰ eiꝰ nō ſentiť nec eiꝰ gra
uitaſ extimať· In q̄nto gradu eſt delectabile eo ꝙ cum maximo ſtu-
dio ꝓpter eiꝰ delectacōꝫ ꝯmittiť· In ſexto pctm̄ eſt deſiderabile quia
pꝰ diuť nā in illo pſeuerācia a deo ad ipꝫ inclinať volūtaſ vt ſine vl-
la temptacōe carnis aut diaboli q̄rať ꝛ deſidereť vt poſſꝫ ꝯmitti In
ſeptimo pctm̄ fit defenſabile tāq̄ bonū ꝛ iuſtū vt verificeť qd̄ ſapiēs
ait puer· xviii· Peccator cum in ꝓfūdū pctōꝝ venerit contēnit· Con
tēnit ſiquidem dei iuſticiā atqꝫ iudicia ꝛ peccatū ridens ꝛ ludēs cō
mittit· Et ſi redarguiť illud excuſat atqꝫ ꝯfendit· O quot vſurarii ex
torcam ſibi fecere ꝯſciam qua ipiiſſime vſuras exercent ꝛ dīt non
eſſe peccatum O quot adulteri foꝛnicatoꝛes ꝛ ſodomite letanť cū ma
le fecerint vt dr̄ puer· ii· c· Et exaltant in rebus peſſimis luxuriam-
qꝫ ſuam tāq̄ bonā defendentes dicūt impoſſibile foꝛe quēpiam viue
re ſine illa Ecce qualiter iſti ꝛ ſiles ꝑuati ſunt bono naťe inclinacio
ne· ſ· q̄ ad bonos actus hēbāt ¶ Secūdo nocꝫ pctm̄ homini ꝓpť cru-
ciacionem eſt ſiquidē ſp ꝛ eciā in h̄ ſeculo moꝛtali culpe annexā pe-
na i ſeꝑabiliter· Et ſumiť racio ſcd̄ꝫ Bo· i· ii· di· xxxvi· ͥpli· Prio ex
ꝑfectōe diuine eq̄tatis· Scd̄o ex pulc̄tudīe vniuerſitatis Tercō ex in
oꝛdinacione culpe ꝛ condicōe peccātis· Primo ſumiť racio ex ꝑfectōe
diūe eq̄tatis· Tāte eī eq̄tatis ē deꝰ q̄ ē iudex oīm vt ſi patiť dedecus
pcti ad modicū eē ſine decoꝛe iuſticie· Omni mō iuſticia dꝫ iiuſticiā
fugare Scd̄o racio ex pulc̄tudine vniuerſitatis · Vniuerſum namqꝫ

et ordine pulčtudinē hʒ ⁊ talis eſt iſta pulčtudo qualem decuit fie-
ri ad cōſionē ſūme ſapie dei ⁊ pter hoc nec ad momentum eſſe in ea
aliquod inordinatū ⁊ ita nec pcťm a pena ſepetur. Tercio ſumitur
racio ex corrupcione culpe ⁊ condicione peccantis. Nūquam enī cul-
pa omittitur quando mod⁹ ſpēs ⁊ ordo ĉca actionē volūtatis puet
Et dū volūtas volūtarie in ſuo actu deordinat ſemetipſam incuruat
Et du n incuruatur modo ſpecie ⁊ ordine puat ſpūm ad habilitatē
ad bonū. Tal' aūt puacio ē in aia magna dāpnificacio ⁊ leſio. Vnde
aug⁹ in ſermone de innocentibus. Nemo hʒ iniuſtū lucrū ſine iuſto
dāno. Vbi lucrū ibi dānum. Lucrum in archa dānū in cōſcia. Tulit
veſtem ⁊ pdidit fidē. Accepit pecuniā ⁊ amiſit iuſticiā. Preterea vo-
lūtas rōnal' q̄ eſt cauſa peccati ē q̄ſi media inter ſinderesim ⁊ ſenſua
litatem. Media eciā ē inter deū ⁊ alias creatās. Et cum ſe conuertit
ad hec inferiora ab eo recedit q̄ ſurſum ē ⁊ dū acq̄rit puū bonum ut
nunc amittit magnū bonū ſimplr ⁊ q̄ erat media fecit ſe infimam ⁊
dū cū ſinderisi diſcordat incurrit ex illa repugnācia remorſum quen
dā ⁊ afflictionem internā. Jō aug⁹ li. i. cōfeſſ. Juſſiſti dñe ⁊ ſic eſt vt
pena ſua ſibi ſit oīs inordinatus aius Ex quo cōcludit q̄ ad culpam
inſeparabiliter ſeq̄t pena ſiue pena dicatur dāpnificacio q̄dā ſiue q̄daʒ
afflictō ſiue inuoluntaria paſſio. Sed pena q̄ ē dāpnificacio ſp ſeq̄t ⁊
actu ⁊ habitu qr nūq̄ hō ē i culpa quī ſp ſit in dāno. Afflictō vero ſi-
ue remorſio ſp ſeq̄t in habitu ſaltē quāuis pp̄ter delectacionē intenſā
vel in cōſideracionem ſue diſtractionē animi non ſenciat. Talis aūt
pena cōpetit ſtatui in pñti in futo vero ſubſeq̄tur alia pena cōſuma-
ta ⁊ pfecta. Tercio pcťm nocet hoi rōe interfectionis. Peccatum nāq̄
interficit animā ⁊ facit eā mortuam modo ſuo. Vnde. Auguſ. in
xiii. de ci. dei. c. ii. inquit. Quāuis enī anima humana veracit̄ immor
talis phibeatur hʒ tamē quādam eciā ipa mortē ſuā Nā iō dr̄ immor
talis qr mō quātulocūq̄ non deſinit viuere atq̄ ſentire Corpus autē
mortale ideo dr̄ qr deſeri oī vita pt. nec per ſeipſum aliquaten⁹ vi-
uit. Mors igit̄ aie fit cū eā deſerit deus ſicut corpis cū id deſerit ani-
ma. ergo vtriuſq̄ rei. i. toci⁹ hoīs mors ē cū aīa a deo deſerta deſe-
rit corp⁹. ita ei nec ex deo viuit ipa nec corp⁹ ex ipa huiōi aūt mor-
tē illa ſeq̄t q̄ ſcdm diuinoꝝ eloq̄oꝝ appellat auctoritas. hāc ſalua-
tor ſignificauit vbi ait Eum timete q̄ hʒ poteſtatem aīam ⁊ corp⁹ p
dere i gehēnā. hec ille. Ex q̄bus vbis habet̄ dr̄ia triplicis mortis Pri
ma mors ē corpalis q̄ fit p ſeparacōē aie ab ipo corpe. Et hec ipi aie q̄
imortalis eſt cōuenire non pt. Scda mors eſt ſpūalis q̄ cōpetit aie cuʒ
p pcťm ſepat̄ a deo vita nāq̄ aie ē dei gracia ſine q̄ mortua iudicat
Tercia mors eſt gehēnalis q̄ puat dānatos non omni vita ſed vita
beata vita glioſa vita feliciſſima omni iocunditate repleta. O quan
tū reputati ſunt crudeles q̄ ſeipſos interfecerūt ſua corpa occiden-
do Sed pfecto crudeliſſimi ſunt peccatores q̄ peccando occidunt ⁊
pimunt animas ſuas propterea dixit in pſal. Dauid. Qui diligit

iniquitatem odit animam ſuam· Et Pau· ro· vi· rōez ſubdit· d· Sti-
pendia enim peccati mors · gracia autem dei vita eterna ·

¶ Qualiter peccatum eſt fugiendum q̄ diſplicet deo q̄ peccator
tranſgreditur p̄cepta eius ꝯtēnit infinitū bonū ⁊ ꝓuocat irā eius·

Tercia racio quare peccatum eſt fugiendū dr̄ Ca· iii ·
diſplicencie· Diſplicet nāq̄ ⁊ abhoiabile ē oīpotēti deo ꝓp-
ter tria· Primo ꝓpt̄ trāſgreſſionē · Secūdo ꝓpt̄ derelictionē
Tercio ꝓpter ꝓuocacōz· Primo pc̄m̄ diſplicꝫ deo ꝓpter trāſgreſſio-
nē q̄ p illud trāſgrediuntur hoīes et contemnunt mandata eiꝰ ꝓp-
terea dixit augꝰ· in li· ꝯtra manicheos Peccatum eſt in veritatis p̄-
ceptis vl̄ in ip̄a veritate errare· Et idē quē magr̄ īducit ī textu· xxxv
di· ii· li· Peccatum eſt dictum uel factum vel concubitum ꝯtra legeꝫ
dei· Et ambro· li· de ꝑadiſo pc̄m̄ eſt preuaricacio legis diuine et ce-
leſtium inobediencia mandatoꝝ· Si ergo diſplicet patri vt filiꝰ eiꝰ
ſua precepta recuſet et ꝑuipendat ſi cuiuſq̄ homini mortali in aliq̄
ſuꝑioritate conſtituto graue eſt a ſuis ſubditis deſpiciatq̄ cōtemni
q̄ntomagis abhomiabile eſt excelſo celoꝝ regi ſi peccando homies
eiuſq̄ mandata violando maieſtati ſue iniuriam faciūt· O peccato-
res excecati cognoſcite vias vr̄as Cognoſcite errores merite damna-
cionis· Quocienſcunq̄ peccatis mortaliter deum oīpotentem vilipē-
ditis· Secūdo pc̄m̄ diſplicet deo rōe d'relictōnis q̄ quocienſcūq̄ q̄s
mortaliter peccat derelinquit ipſum qui eſt ſummum bonum · veruꝫ
bonum deſiderabile bonū durabile bonum in q̄ quo ſolo aīa repleri
poteſt ⁊ ſaciari p bono vili p bono momentaneo p bono temporali
p bono q̄d ſine deo nullum bonum eſt· Vt eīn inq̄t augꝰ· in li· de li-
bero ar· pc̄m̄ eſt ſūpto icōmutabili bono bonis ꝯmutabilibꝫ adhe-
rere· Hinc p Hie· ii· de peccatoribꝫ deus ꝯqueritur· d· Me dereliq̄ue-
runt fontē aq̄ viue ⁊ foderunt ſibi ciſternas diſſipatas q̄ continere
non valēt aq̄s· fōs aq̄ viue dr̄ ipſe deꝰ q̄ in eo eſt oīs boni indefici-
ens plenitudo hic augꝰ· ii i· li· ꝯfeſſ· ait· Redite p̄uaricatores ad cor
⁊ inherere ei q̄ fecit vos· ſtate in eo ⁊ ſtabitis q̄eſcite in eo ⁊ quieti
eritis bonū q̄d queritis ab illo eſt· Ciſterne autem diſſipate vocantur
huius ſeculi bona q̄ abſq̄ deo nichil ſūt· Ideo aug· viiii· ꝯfeſſ· dice-
bat Omnis copia q̄ deꝰ meꝰ non eſt egeſtas mihi eſt· Diſpliceretꝫ v-
tiq̄ cuicūq̄ formoſe puelle ſi ſponſus ſuus ea derelicta turpiſſime
meretricule adhereret · Turbaret̄ q̄libet magnus dn̄s groſꝰ ⁊ libe-
ralis ſi eius famuli eo ſpreto ſeruirent alicui dn̄o pauperi ꝑeſſimo ⁊
auariſſimo· Quantomagis indignari debet deus infinitum bonū cū
a nobis deſeritur ꝓpter ſuperbum diabolum aut corruptibilem car-
nem vel tranſitorium ac labilē mūdū· Tercio pc̄m̄ diſplicꝫ deo rōe
ꝓuocacōnis p illud vtiq̄ ꝓuocat̄ ⁊ inducit̄ ad īdignacōz et iram To-
tus ſuauis ⁊ dulcis eſt piꝰ clemēs miſericors atq̄ benignꝰ ⁊ ꝓpriū
eiꝰ ē miſereri tn̄ iraſcit̄ īdignat̄ ⁊ q̄ſi ꝯcogit̄ vt reos dānet quos voluit
ſꝫ ſaluare Cur dānauit Caī ꝓpter pc̄m̄· Cur iudā ꝓpter pc̄m̄ · Cur

omnes illos qui in iudicio cuꝫ diabolo iudicabunť eternis ignibus cruciãdi ꝓpter peccatũ· O ſumma et infinita pietas dei· Vbi eſt dulcedo tua· Cur tã durus atqꝫ ſeuerus efficeris hoibus quos ꝯdidiſti· Reuera ſi peccata non eẽnt deus nũq̃ ꝯmoueretur furore· Cuꝫ ergo tãta ſit in peccato iniq̃tas tñqꝫ piculũ merito illud cũcti fugere debẽnt et abhorrere vt ſic liberẽtur a morte dãnacionis eterne ⁊ pueniant in regnum beate vite in quo viuit et regnat deus per eterna ſecula ſeculorum· Amen·

Feria tercia ſcđe ebdomade i q̃dragesima de ſupbia quã xp̃us verbo et exemplo docuit contemnandam· Sermo· xxxiii·

Qui autẽ ſe exaltauerit humiliabitur et q̃ ſe hũiliauerit exaltabiť· Verba ſunt redemptoris nr̃i Math· xxiii· c· et in euãgelio hodierno· Dñs et ſaluator nr̃ ꝑcipuuſ humilitatiſ cultor diſcipſos ſuos et nos oẽs ꝑſepe monuit tã verbo q̃ꝫ exemplo euitare ſuperbiam in pñti vero euãgelio deteſtatus ẽ ſcribas et phariſeos eo q̃ ad nichil aliud vacabãt niſi vt in ceteros ſupbirẽt· Nõ timebãt deũ· deſpiciebãt ꝓximos et reputabãt ſeipſos· Querebantqꝫ ꝑuerſe et inordinate ꝓpriã excellẽciã· et vt inq̃t aug9· xiiii· de ci· dei· c· xiii· Quid eſt aliud ſuperbia niſi puerſe celſitudinis appetituſ· Peruerſa em̃ celſitudo deſerto eo cui dꝫ aĩmus inherere ꝑncipio quodã ſibi fieri atqꝫ eſſe ꝑncipiũ· Propterea ipſi phariſei et ſcribe arguebantur a xp̃o et eoꝝ opa ꝯdẽnabanť· Nos vero ſi ad pniam redire querim9 a ſupbia diſcedere debem9 q2 non p̃t cum illa dei gracia inueniri· Ea ꝓpter in pñti ſermone de ipſa ſupbia viciorum omnium venenoſa regimina aliq̃ pcurremus de qua modo noſtro tria miſteria ꝑponem9 declaranda·

Primũ dr̃ diuina ordĩacio Qualiť de9 ꝑpter odiũ ſupbie angelos
Secundũ ſpecificacio malos eiecit de padiſo et per ſcripturas
Tercium diſtinctio odiũ eius predicať et q̃liter coiať ſupbis ⁊
quomodo illos humiliauit·

Capitulum primum·

Primũ miſteriũ declarandũ de ſuperbia dr̃ diña ordĩacio In quo ꝯſiderandũ eſt q̃ꝫ graue ſit ſupbie viciuꝫ ex odio quod deus hꝫ ad illud qđ q̃dẽ colligi p̃t ex q̃tuor· Primo ex ãgeloꝝ deieccõe· Scđo ex ſcp̃ture teſtificacõe Tercio ex multiplici ꝯminacõe· Quarto ex ſupboꝝ hũiliacõe· Primo colligiť odiũ dei ad ſupbos ex angeloꝝ deiectione deiecit q̃dẽ deus et expulit ãgelos malos a celo empireo i quo ꝯdiderat eos egregios ſublimes ac nobiliſſimos ſpũs· ꝓpterea dr̃ Iſa· xiiii· ipſi lucifero· Q̃uo cecidiſti de celo lucifer q̃ mane oriebaris corruiſti i terrã q̃ vulnerabas gentes q̃ dicebas in corde tuo· In celũ aſcendã ſup aſtra dei exaltabo ſoliũ meũ ſedebo in monte teſtamẽti i lateribus aq̃lonis· Aſcendam ſuper altitudinẽ nubiũ et ſilis ero altiſſimo· Verũtñ ad infernũ detraheris i pfundũ laci· Et lꝫ aliq̃ exponant hanc auctoritatem ad lr̃am de rege babilonis tñ vt dicit· Nico· poteſt intelligi de lucifero qui videtur

lucifer·i·pulchrior inter angelos ſicut lucifer q̄ eſt ſtella matutīa īter ſtellas· Ideo alio noīe vocatur venus a venuſtate·Et ħ Grego·ſ pe·di·li·c·principium de lucifero ait·Nunc p̄mum condidit quē reliquis angelis eminenciorem fecit·huius p̄matus eminēciā reſpicit ꝓpheta cum dicit·Cedri non fuerūt alciores illo in paradiſo dei abietes non adequauerūt ſummitatē eius·platani non fuerūt equales frondibꝰ illius·Omne lignum p̄ciosum paradiſi dei non eſt aſſimilatum illi et pulchritudini eiꝰ qm̄ ſpecioſū fecit eū i multis condēſis frōdibꝫ·Quid nāqꝫ accipi in cedris abietibꝰ et platanis poteſt niſi illa virtutū celeſtiū p̄cere celſitudinis agmina in eterne leticie viriditate plantata q̄ quamuis excelſa ſint condita huic tam̄ nec prelata ſunt nec equata hec ille·Oriebatur mane ħ lucifer qr inter creacionem eius que vocatur ħ ortus et lapſum fuit modicum tēpꝰ et corruit ī terrā qr proiectus fuit i ħ aere caliginoſo·Vulnerabat gētes·i·alios angelos q̄bus ipſe fuit occaſio cadendi·Angeli·n·frequēter apparuerunt boni et mali in ſpecie humana et ideo noīe gentium ⁊ hoīm noīantur ſicut actuū·i·de duobus ſanctis āgelis dicit̄·Ecce duo viri aſtiterūt iuxta illos in veſtibꝰ albis·Et de diabolo dicit ſaluator·Math·xiii Inimicus homo ſupſeminauit zizania·proiectus fuit lucifer ī terrā·i·in hūc aerē caliginoſum qui ſuperbiendo aſcēdere volebat ſup aſtra celi id ē ſup alios angelos et ſedere in monte teſtamēti·i·ī celo empireo vel ſup eccleſiā que dicitur mons in lateribus aq̄lonis·i·in cordibus frigidis·De ipſo iſup Augꝰ·xi·ſup·Geñ·ad lr̄az īquit·Factꝰ continuo ſe a luce veritatis auertit ſupbia tumidꝰ et ꝓp̄e potātis delectacione corruptus·dicit tm̄·Bon·in·ii·di·v·Qd pctm̄ luciferi inchoatū eſt in p̄ſumpcōe·Statim em̄ vt ſuā pulcritudinē vidit p̄ſumpſit·Cōſumatū ē in ambicōne qr p̄ſumēs de ſe appeciit qd oino ſupra ſe fuit et ad qd puenire non potuit·Tercio cōſumatū fuit ī inuidie et odii auerſione qr ex quo obtinere nō potuit qd appeciit deo inuidere cepit ⁊ affectū odii contrahere·Et qm̄ dr̄ in auctoritate p̄allegata·Iſaie ꝙ appeciit eē deo ſil̄is diſtinguit·Bon·duplicē ſil̄itudinē·Prima dr̄ equalitatis·Secūda imitacōis·Sil̄itudo imitacionis poteſt appeti ordinate ⁊ inordinate·Ordinate vt appetat̄ ſil̄itudo in his que noſtre ſunt aptitudinis ⁊ nr̄i dei accepcōis·cuiuſmōi ſunt pfectiones et decores virtutum·Inordinate vero vt homo appetat id qd non decet vel deo noſtro non placet vt ſi appetat hominibus p̄eſſe vl̄ ſe de aduerſariis vindicare·Sil̄itudo eq̄litatis nullo modo poteſt appeti ordinate·Sꝫ inordinate aliquo modo eſt appetibilis aliquo modo non·Nō oimo da ſil̄itudo nō eſt appetibilis qr non poteſt cadere in cognicionē ſiue in intellectū et ideo nec in appetitū·Et ſi aliq̄s figat non appetit eq̄litatē ſꝫ ſuā fictionē·Alio mō eſt ſil̄itudo equalitatis in aliq̄ cōdicōe vt in diuina p̄uidencia ſciēcia Et ſic credo ꝙ poteſt appeti·Notandū ergo ꝙ diabolus quodammodo appeciit ſimilitudinem imitacionis quodammodo equalitatis·Et hoc apparet ſi attendat̄ appetibile et

modus appetendi·Dyabolus enim appetit aliis ꝑeſſe ſua tamen au
ctoritate qd̓ appeciit ꝑeſſe h̄ fuit imitacionis· Et h̄ quidē aliqū obti
nuiſſet ſi ſtetiſſet·Vn̄ Anſ·in li·de caſu dyaboli ait· Nichil appe=
ciit ad qd̓ non pueniſſet·Quot aūt appeciit ſic ꝑeſſe ꝓpria auctorita
te ſine meritis ⁊ ſine datore ⁊ ita ꝙ nulli ſubeſſet h̄ eſt ſoli9 dei ⁊
hoc eſt equipancie·Dicit ergo Grego· Quod appeciit eſſe ſui iuris
ita ꝙ nulli ſubeſſet·Et bern·dicit·Quod appeciit equalitatem potē
cie·Et Anſel·Qd̓ appeciit ꝑeſſe ſine meritis qui ī ſnīa idē dicunt ſcȝ
ꝙ voluit omnib9 ꝑeſſe ꝓpria auctoritate·Angeli eciā miores pecca
uerunt pctō ſupbie adherentes lucifero querentes eſſe beati ſine me
ritis ꝓpterea dicit Hugo de ſancto victo· Omnes in eandē maliciaȝ
conſenſerunt ⁊ vnum ordinē pūerſe ſocietatis fecerunt·Tunc vt ait
Joh̄·apoc·xii·Factum eſt ꝑlium magnum in celo· Michael ⁊ ange
li eius ꝑliabant̄ cū dracone ⁊ draco pugnabat ⁊ angeli eius ⁊ nō p̄
ualuerūt neqȝ locus inuentus eſt eoꝝ ampli9 in celo·Et piectus eſt
draco ille magnus ſerpēs antiqu9 qui vocat̄ dyabolus ⁊ ſathanas
qui ſe ducit vniuerſum orbem ⁊ piectus eſt in terrā ⁊ angeli ei9 cū
eo miſſi ſunt·Preliū aūt illud geſtū fuit iuxta tria q̄ in ſpūali natu
ra repiuntur·Que ſunt Rō·Facultas·volūtas·Per rōnem nempe ele
cti ⁊ repbi angeli ꝯtraria ſenciebant·Per voluntatē ad ꝯtraria affi
ciebantur·Per facultatē vero ad contraria nitebant̄·Nā electi ange
li ſublimiter ſenciebant de deo ⁊ grā eius ⁊ ad grām ⁊ gliam affi
ciebant̄ ⁊ p facultate ſibi data p illis nitabant̄·Angeli vero ſupbi
entes ꝯtemnentes grām ⁊ gliam dei ſublimiter ſenciebant de boni
tate nature ſue ⁊ ꝓpter hoc ad ꝓpriaȝ gliam afficiebant̄ ⁊ toto niſu
in contrariū electionis ſpiritib9 ferebant̄·O ſeuiſſima dei iuſticia·O
rectiſſimū eius iudiciū O ſapiētiſſima diſpoſicio· Tā exoſa fuit ma
ieſtati ei9 maloꝝ angeloꝝ ſupbia vt a celo empireo ſemel depulſos
nunq̄ amplius ibidē ſinat eos redire·Quinimo vt diximus ī ſermo
ne de iuſticia dei damnauit eos eternaliter p ſentenciam diffinitiuā
Vnde Hugo in li·de anima·Supbia in celo nata eſt ſed velut ime=
mor qua viā inde cecidit illuc poſtea redire nō potuit· Secundo col
ligitur odiū dei ad ſupbiam ex ſcripturaruȝ teſtificacione· Scribitur
nāqȝ Amos·vi·Dicit dn̄s exercituū deteſtor ego ſupbiam·Et puer·
viii·c·Arroganciā ⁊ ſupbiā ⁊ viā prauā ⁊ os bilingue ego deteſtor
Et eccleſiaſtici·x·Odibilis ē corā deo ⁊ hominib9 ſupbia·Et iacob9
iii·c·Deus ſupbis reſiſtit·Humilibus auteȝ dat grām ſuā· Tercio
colligit̄ odiū dei ad ſupbiam ex multiplici cōminacione ſunt nāqȝ in
ſcriptura ꝯminaciones plIe ꝯtra ſupbos·Vnde Iſa·ii· Ocli ſublimis
hoīs hūiliati ſūt ⁊ incuruabit altitudo viroꝝ·Exaltabit aūt dn̄s ſo
lus in die illa q: dies dn̄i exercituū ſup oēȝ ſupbuȝ ⁊ excelſuȝ ⁊ ſup
oēȝ arrogantē ⁊ hūiliabit·⁊·xiii·c·Requieſcere faciā ſupbiā īfideliū
⁊ arrogāciā fortiū hūiliabo·Et idē·xxiii·c·Dn̄s exercituuȝ cogitauit
hoc vt detraheret ſuperbiam omnis glīe ⁊ ad ignominiā deduceret

⁊ vniuerſos inclitos terre·Et ibidē·xxviii·c·Ve corone ſuperbie·Et
ibidē Pedibus conculcabitur corona ſupbie·Et pſal·xvii·Oculos ſu=
perborum hūiliabis·Et ſapiens eccleſiaſtici·iii·Synagoge ſupboꝝ
non erit ſanitas·Et Malachie·iiii·Erunt ſupbi ⁊ omēs facientes ī
iquitatem ſtipula·Et Oſee·vii·hūiliabitur ſupbia iſrl'·Et ezechielis
vii·Quieſcere faciā ſupbiā potentuꝫ·Et Iere·l·c·Ecce ego ad te ſu
pbe dicit dn̄s deus exercituū quia venit dies tuus temp9 viſitacio=
nis tue·⁊ cadat ſupbus ⁊ corruet ⁊ nō eſt qui ſuſcitet eum·⁊ abdie
i·Supbia cordis tui extulit te habitantē in ſciſſuris petrarum exal=
tantem ſolium tuū q̄ dicis in corde tuo·Si exaltatus fueris vt aqui
la ⁊ ſi inter ſidera poſueris nidum tuum·inde detrahā te dicit dn̄s·
O ſupbi ⁊ inflati corde q̄ ↄfidentes in diuiciis in deliciis ⁊ in robo
re vīo ceteriſq; tēporalibus bonis dicere ↄſueuiſtis·Et quis nocebit
nobis·Audite ſcripturaꝝ voces rn̄dentes·deus inuincibilis deus i=
ſupabilis deus ſupboꝝ inimicus de quo dicit̄ in pſal·xxx·Retribuet
hn̄danter facientibus ſupbiam·Ipe eſt eciam qui p Iſa·xlvii·c·ſup
bam ciuitatē alloquitur·d·Audi h̄ delicata ⁊ habitans ↄfidenter q̄
dicis in corde tuo·Ego ſum ⁊ non eſt pter me āplius·Nō ſedebo vi
dua ⁊ ignorabo ſterilitatem·Venient tibi h̄ duo ſubito ī die vna ſte=
rilitas ⁊ viduitas·Vniuerſa venerunt ſup te ꝓpter multitudinē ma
leficioꝝ tuoꝝ·Quarto colligitur odiū dei ad ſupbiam ex ſupboruꝫ
hoīm hūiliacione de quibus dixit virgo glorioſiſſima ī cantico ſuo·
Luc·ii·Depoſuit potētes de ſede ⁊ exaltauit humiles·Et h̄ ↄfirmat
ſapiens eccleſiaſtici·x·inicıuꝫ ſupbie hominis apoſtatare a deo qm̄
ab eo qui fecit illum receſſit cor eius qm̄ inicium oīs peccati ſupbia
eſt·Qui tenuerit illā adimplebitur maledictis ⁊ ſubuertet eum in fi
nem·ꝓpterea exhonorauit dn̄s ↄuentum malorū ⁊ deſtruxit eos vſq;
in finem·Sedes ducū ſupborum deſtruxit deus ⁊ ſedere fecit mites
p eis·radices gencıuꝫ ſupbarum areſecit deus ⁊ plantauit humiles
ex ipis gentibus·Patet h̄ in primis parentibus ſupbis qui de padiſo
fuerunt eiecti ꝓpter ſupbiam vt dicit̄ geñ·iii·c·In gigantib9 qui pie
runt in diluuio ꝓpter ſupbiam·geñ·vii·In filiis filioꝝ noe volenti=
bus edificare turrim q̄ ptingeret vſq; ad celum q̄ confuſi ſunt vt nō
intelligeret vnus alterum ⁊ diſperſū eſt atq; confuſum labium eoꝝ
geñ·xi·c·In pharaone qui ſupbe detinebat populū dei ⁊ indurauit
cor eius ⁊ ſubmerſus eſt ī mari rubro exodi·xiiii·c·In Senacherib
qui deum blaſſemabat poſtq̄ ab angelo omnis eius exercitus fuit in
terempt9·clxxxv·milia bellatoꝝ ⁊ ipe a filiis ſuis iudicio dei pcuſ
ſus eſt gladio ⁊ iterfectus·iiii·reg·xix·in Nabuchodonoſor qui ela
tus in ſupbiam cum deambularet in aulam·d·Nonne eſt hec babilō
magna quam ego edificaui in domum regni in robore fortitudinis
mee ⁊ in gloria decoris mei·Qui eiectus a regno ſeptem annis di=
ſcurendo per nemora ⁊ prata fenum quaſi bos comedebat·mutatus
quaſi in beſtiam Danielis·iiii·capitulo·Quid dicaꝫ de Antioco·q̄

de Herode agrippa Quid de herode aſcalonita quid de omnibus q̄ ſupbe regnauerunt aut in regno aſyriorū ſiue babiloniorum aut in regno pſarum ꝛ medorum aut in regno grecoꝛuꝫ aut in regno egipciorum aut in regno ſicionorum aut in regno athenienſiū aut in regno iudeorū vel ſimiliū. Nonne diuina virtus debellauit eos ꝛ redegit ad nihilū. Periit inquit pſal. memoria eoꝝ cum ſonitu ꝛ dn̄s in eternū pmanet An omittēdi ſūt Romani de quibus dicit Aug9 li. i. de. ci. dei. c. i. h vero qd dei eſt ſupbe q̄ꝫ aie ſpūs inflatus affectat amatqꝫ ſibi in laudibus dici. Parcere ſubiectis ꝛ debellare ſupbos. Vbi nunc latū tocius orbis dnium. Vbi legiones ꝛ exercitus victorioſiſſimi. Vbi legati ꝛ nūcii pacē petentes venientes a finib9 terre Vbi oratores ſolēnes auri ꝛ argenti tam multa pondera p tributo ferentes. Vbi ſenatores ꝛ pr̄es ↄſcripti. Vbi ciues honeſti. Vbi triūphales arcus ꝛ iocundi ludi. Vbi alta palacia ꝛ hedificia miranda. Vbi deorum templa tam miro artificio ꝛ ſapienti diſpoſicione conſtructa. Tritum vſitatumqꝫ eſt pverbiuꝫ. Roma quanta fuit ipa ruina docet. O humana infirmitas. O condicio fragilis hominum. n̄ eſt iuſtum non equū ſupbire contra deum qm̄ nō eſt qui poſſit eius poteſtati reſiſtere. Ipſe romanos domuit qui totū orbem vi et armis ac terrore ſubegerant. Fugienda eſt ergo ſupbia q̄ deus tam fortiter execratur. De qua caſſiodor9 ſup pſal. xviii. ait. Superbia de angelo dyabolum fecit homini mortem intulit ꝛ conceſſa beatitudine vacuauit omnium malorum mater ſcelerum fons vena nequicie.

¶ Qꝫ ſupbia diuidit in quatuor ſpecies ſcꝫ cum quis credit bonuꝫ qd habet habere a ſe vel a deo ppriis meritis vel habere qd nō habet vel pp̄ter bonum qd habet ceteros ſpernit. ¶ Capl'um. ii.

Secundum miſteriū declarandū de ſupbia dicitur ſpecificacō in quo notād ſunt ſupbie ſpecies. has aūt greg. i mor. iiii. eſſe dicit. Prima cum quis exiſtimat bonū qd habet a ſeipō habere. Secunda cum quis bonū quod habet a deo aſcribit meritis ppriis. Tercia cū q̄s iactat ſe habere bonū qd nō habet. Quarta cuꝫ quis ceteris deſpectis ſingulariter vult videri. Pria ſpecies ſupbie eſt cum quis ex inordinato appetitu pprie excellencie bonū habitū vt ingeniū intellectū memoriā fortitudinē corporis pulchritudinem vel bonum tpale vt diuicias gloriā honorem potenciā vel bonum ſpūale vt grām ſciam ſapienciam pdicacionem pphiaꝫ ꝛ huiuſmōi ſibi attribuit vel a ſe habere non aūt a deo. Notanduꝫ tn̄ ſecundum Tho. ii. ii. q. clxii. Qꝫ extimacio racionis exiſtimat vl'r bonū qd hꝫ nō hr̄e a deo ſed a ſeipō. Et h ptinet ad infidelitateꝫ cum recta fides habeat q deus eſt auctor oim̄ bonoꝝ. Secundo corrumpitur extimacio rōnis in pticulari pp̄ter aliquā paſſionē ſicut verbigrā. Si aliquis ſentiret i vli fornicacionē nō eſſe peccatuꝫ eſſet ifidelis. Nō aūt infidelis cenſet fornicator q̄ fornicacionem eligit tanq̄ bonuꝫ pp̄ter concupiſcencie paſſionē ita a ſimili. Si q̄s exiſtimarꝫ vl'r ꝛ abſolute

deum non eſſe omnium creatorem eſſet hereſis vel īfidelitatis pecca
tum. Sed qđ aliquis ꝓpter inordinatum amorē ꝓprie excellencie ita
de bonis ſuis glietur ac ſi ea a ſeipo haberet ptinet ad ſupbiam nõ
ad infidelitatē. Contra tales ſic ſupbientes dicit aplus. i. cor. iiii. c.
Quid habes qđ nõ accepiſti. Si aũt accepiſti quid gloriaris quaſi ñ
acceperis. Et iac. i. Omē datum optimum ⁊ omne donum pfectum de
ſurſum eſt. Et. ii. pal. Tua ſunt omia ⁊ que de manu tua accepimꝰ
dedimus tibi. Secunda ſpecies ſupbie eſt cum quis bonum qđ habꝫ
aſcribit ſibi ⁊ ꝓpriis meritis credendo aliquã excellenciã eſſe ī natu
ra vel gracia vel fortuna ideſt tporibus ſuis meritis ⁊ virtute ꝑ q̃
bus videt̃ ſupbo ꝙ deus ſibi ſit obligatꝰ. Cõtra quos eſt dictũ apli
ii. ad titũ. iii. c. Nõ ex opibus iuſticie q̃ fecimus nos ſꝫ ſcđm ſuã mi
ſericordiã ſaluos nos fecit. Tercia ſpecies ſupbie eſt cũ quis iactat
ſe hr̃e bonũ qđ nõ habet vt aptum ingeniũ capacem memoriaꝫ indu
ſtriam in agendis prudenciã in regimine pulchritudinē ī pſona ſciē
ciam in mente vel pfectionem in vita ⁊ ſimilia de quibus quis glia
tur cũ tñ illa nõ habeat vel nõ tm̃ ſicut exiſtimat ſe habere. Et h̃ ex
iſtimacio ſatis piculoſa eſt ī his qui ſe ſanctos reputãt ꝓpter bono
rum opum expienciaꝫ ⁊ in ſua ſanctitate ɔfidunt eo ꝙ de facili ruũt
ſicut patet in petro q̃ dicebat in ſeipſo ɔfidens. Luc. xxii. Et ſi opor
tuerit me mori tecũ non te negabo. Sup quo verbo Ambro. ait. Si
petrus lapſus eſt qui dixerat. Et ſi omnes ſcandalizati fuerint in te
ſed non ego. quis aliꝰde ſe iure p̃ſumat. Deniqꝫ ⁊ Dauid qui dixit
Ego dixi in abundancia mea nõ mouebor ineternũ eam ſibi iac̃ an
ciam offuiſſe confitet̃. d. Auertiſti faciem tuam a me ⁊ factus ſũ cõ
turbatus. q̃ verba notant̃. vi. q. i. c. Imitare. Ad hanc ſpeciē ſupbie
ptinꝫ excuſare ſuos defectꝰ ⁊ alleuiare illos. Quarta ſpecies ſupbie
eſt cum quis ceteris deſpectis ſingulariter vult videri. In hanc ruit
phariſeꝰ q̃ ſeipm̃ iuſtificabat ⁊ damnabat publicanũ ⁊ ceteros pec
catores. Luc. xviii. c. Dicebat enim deꝰ gracias tibi ago. quia nõ ſũ
ſicut ceteri homines adulteri raptores iniuſti velut eciã hic publica
nus. Ieiuno bis in ſabbato. decimas do omniũ que poſſideo. hac ſu
pbia pielitantur quaſi tporibus iſtis omnes qui ſe credunt bene vi
uere quoꝝ officium eſt complacere mũdo iudicare ꝓximos detrahe
re ceteris magnificare ſeipos mendacia loqui odia retinere ⁊ iactã
ter ſe nominare bonos reliquos appellare malos de quibus expreſ
ſius dicetur in ſequenti tercio miſterio.

De ſupbia p̄latorum clericorum religioſorũ ⁊ laycoꝝ q̄liter vnuſ
quiſqꝫ in ſuo gradu ſupbus exiſtit. Capłum. iii.

Tercium miſteriũ ɔtemplandũ de ſupbia dr̃ diſtinctio. Poſ
ſumus eñ ſcđm varios hoim gradus diſtinguere q̄druplicē
ſupbiã. Pria eſt p̄latoꝝ. Secunda religioſoꝝ. Tercia cleri
coꝝ. Quarta laycorũ. Pria eſt ſupbia p̄latorum qui in quatuor ſup
biunt. Primo in hoc ꝙ extimantes meritis ſuis dignitatē p̄lacionis

ſui ſe adeptos ſubditis ſuis meliores ſe eſſe arbitrantur. Vñ Greg.
xxxiiii. moraliū ait. Prelato in cogitacionibus ſuꝑbia ſe ingerit qꝛ
ſolo vite merito ſuꝑ ceteros excreuit. Sed quantūcūqꝫ quis ſit certꝰ
ꝙ de voluntate dei ſit ꝓpoſitus aliis ⁊ videat bene admiſtrare nūꝙ
tñ poteſt eſſe ſecurꝰ ſi debitū ſuū faciat nec aliis debet ſe ꝓferre. Cot
tidie nāqꝫ ↄtingit multos ſubditos meliores eſſe ꝑlatis ſimpliciter.
Nec ſictiorem dicimus. Sixtū Laurencio qꝛ Sixtus papa Lauren
cius ſubditus eius aut ꝑfectiorē. Valeriū epm. Vincēcio eiꝰ dyaco
no. Et q̄uis aplus dicat. Ro. xiii. Non eſt poteſtas niſi a deo ſcꝫ ope
rāte quo ad bonos tñ poteſt eſſe a deo ſinente ⁊ ꝑmittēte quo ad ma
los. Vñ viii. q. i. c. Audacter hiero. ait. Audacter dicimꝰ ſed tñ ꝙ
ſcriptū eſt dicimꝰ ñ ſꝑ princeps ppli ⁊ iudex eccl'ie ꝑ dei arbitrium
datur ſed ꝑut merita nr̄a depoſcunt. Secundo ſuꝑbiunt ꝑlati ꝙ tan
q̄ eſſent dii volūt i omnibus eciā indebitis reuerēciā ⁊ obedienciā
ſibi exhiberi magiſqꝫ dolent de inobia ⁊ irreuerencia ſibi facta quā
de tranſgreſſione ꝑceptoruꝫ dei. Tales multa ſeueritate vtunt̄ erga
ſubditos illos ꝓ leuibꝰ cauſis excoīcando ⁊ aliis cenſuris eccleſiaſti
cis ↄpreſcendo ꝓ quibus dicitur. xlv. di. in. c. Vera iuſticia. Vera iu=
ſticia ↄpaſſionem habet falſa vero dedignacioneꝫ. Ideo hi qui de fal
ſa iuſticia ſuꝑbire ſolent ceteros quoſqꝫ deſpiciūt nulla infirmantibꝫ
mia ↄdeſcendunt. Tercio ſuꝑbiunt ꝑlati qꝛ ſunt ſui capitis ⁊ dedig
nantur audire ab aliis que ipi neſciunt vel ſequi conſilia aliorū ne
minus eis ſaꝑe videant̄. Contra quos eſt illud qđ ſcribit̄. xxii. di. c.
de. Conſtantinopolitano. Stultus enim qui adeo ſe primū exiſtimat
vt bona q̄ viderit diſcere ↄtempnat. Et. xxxviii. di. c. Nullꝰ epus di
citur. Nullus eps ꝓpter obprobriū ſenectutis vel nobilitatem gene
ris a ꝑuulis vel minimis eruditis ſi quid forte ē vtilitatis aut ſalutis
inquirere negligat. Quarto ſuꝑbiunt ꝑlati in eo ꝙ non paciūtur re
prehendi ab aliis in hiis que minus bñfaciunt. Non ſic egit Petrꝰ
princeps aploꝝ qui reprehenſus a Paulo de nimia ↄdeſcēſione erga
iudeos in obſeruacione legaliū eum audiuit vt dicit̄ ad gal'. ii. c. Se
cunda eſt ſuꝑbia religioſoꝝ qui quadruplicit̄ peccant. Primo qꝛ d'
ſpiciunt ſeculares ⁊ peccatores credentes ſe inquinari ex eoꝝ ↄſorcō
ſimiles iudeis de quibus dicit̄. Jo. xviii. Quod nolebant introire in ꝑ
torium vt non ↄtaminarent̄ timentes coinquinari cohabitacione infi
delium nec ſibi ↄſciencīa faciētes de morte xp̄i ꝓcurata. Cōtra quos
dicit deꝰ deuto. xxiii. Non abhominaberis egipciuꝫ qꝛ ⁊ ipe aduena
fuiſti in terra eiꝰ. Egipcius interꝑ̄tatur tenebre ⁊ ſignificat ſecl'ares
Ad qđ eciā facit illud. hiero. xlv. di. i. c. Recedite. Recedite. ſcꝫ inq̄ūt
qui preſumūt de ſua bonitate ad peccatores pollutos. Recedite a no
bis nolite nos tangere nolite nobis comunicare. hec locucio nō illu
minat cecum non ſanat egrotum non curat infirmum. ſed magis oc
cidit ⁊ in deſpacioneꝫ inducit. Debēt qꝫ religioſi ↄſiderare ꝙ aliq̄ñ
i ſecl'o ſūt aliq̄ deo magis grati q̄ aliq̄ i religione Ex h̄ legit̄ i vitis

patrum de beato·Pannucio qui cum oraret ſibi reuelari cui aſſimi
laretur immerito audiuit a dño·Qd ſimilis erat cuidã ſymphomaco
qui querebat ſibi victũ ex arte cantandi Quẽ cũ q̃ſiuiſſet Pãnucius
⁊ iueniſſet iterrogauit q̃d boni egiſſet in mũdo iſto·Rñdit Qd ſemel
cũ eſſet latro ⁊ quedã mulier fuiſſet rapta q̄ ſocii ei9 volebat opp̃=
mere ipe defẽdit eĩ ⁊ liberauit de manib9 eoꝝ·Et alia vice cũ inue
niſſet quandã mulierẽ p heremũ diſcurrentẽ ⁊ lamentantẽ eo ꝙ ma
ritus eius ⁊ filii ex debito tenerent̃ captiui·ipe erratẽ reduxit ⁊ re
dẽpcionem dedit ⁊ pecunias tribuit quib9 maritũ ⁊ filios redimerꝫ
Cũ aũt Pãnucius hortaret̃ illũ vt dereſereret mundũ acquieuit ⁊ fac
tus religioſus in ſancta vita pſeuerauit·Iteꝝ poſt h̃ rogauit Pãnu
cius cui ſimilis eſſet·Et dictũ fuit ſibi ꝙ ſimilis erat p̃mario cuiuſ
dã vici qui erat in primo ⁊ cũ veniſſet Pãnucius ad eũ ⁊ diligent̃
inq̃ſiuiſſet de vita ei9 dixit ſe coniugatũ ⁊ vxorẽ nõ cognoſcere niſi
cĩ p̃lis nõ raptorẽ nõ ledentẽ alios ſedentẽ lites ⁊ hoſpitalitatẽ ſer
uantem·Qui demũ vxore mortua hortatu·Pannucii intrauit here=
mũ ⁊ ſancte vitã finiuit·Itẽ tercio rogauit Pãnucius cui aſſimila=
retur·Et rñſum ſibi fuit ꝙ cuidã mercatori qui iuſte lucrans ſubue
niebat paupibus·Que oĩa ſibi reuelata fuere ne eleuaret̃ in ſupbiã
Quãuis aũt religioſus non debeat deſpicere ſclarez v̓ tã vel abhor
rere conſorciũ cum expedit non tñ debet extra neceſſitatem ſclarib9
nimis familiaris exiſtere vel plus debito conuerſari cũ eis· Secũdo
ſupbiunt religioſi ex ſua religione de pluribus ſe iactantes p̃feren=
tes ſtatũ ſuũ omnibus aliis quinimo ⁊ alios deſpicientes ⁊ multa
mendacia fingentes ad ſe exaltandũ ⁊ alios depmẽdũ·Monachi q̃
dem gl̃iant̃ ſe p̄rem hr̃e Bñdictum p̄rem oim religioſoꝝ in occiden
te ⁊ Baſiliũ i oriẽte mltoſqꝫ ſcõs ac ſũmos põtifices ex monachis
extitiſſe vt Gregoriũ Nazarenũ Eugeniũ·Vrbanũ petrũ celeſtinũ ⁊
alios multos optimãqꝫ ptez elegiſſe ſcꝫ vitã ꝯtemplatiuã predicato
res ⁊ minores multa dñt ſuos ordines extollendo Auguſtinũ ſũme
venerant̃ heremitã vt gẽmam doctoꝝ induentes eum habitu ſuo et
canonici regulares habitu ſuo·Seruite virginis ſe p̃cipuos ſeruito
res appellant Carmelite a monte carmelo ſub helia pph̃a iniciũ ha
buiſſe ſuſpicant̃ ptem regule Baſilii ſuſcipiẽtes Et ita vnuſquiſqꝫ
ſupbe ⁊ paſſionate ſuũ ordinẽ aliis p̃ferre conat̃·Sed aduertant oẽſ
illud ꝙ dixit petrus Actuũ·x·c·In veritate corpi ꝙ nõ eſt acceptor
perſonarum deus·ſed in omni gente qui timet deum accept9 eſt illi
Notent inſup illud Hiero·xl·di·c·Non eſt·nõ ſunt filii ſanctorũ q̃
tenent loca ſanctoꝝ ſed q̃ exercẽt opa eoꝝ·Et illud Grego·eadẽ di·
c·Nõ loca·Non localis ordines creatori noſtro nos primos faciũt ſꝫ
nos ei aut merita bona ꝯiungũt aut mala diſiungũt· Tercio ſupbi
unt religioſi i eo ꝙ ſe ſapientes exiſtimãtes ſeq̃ volũt in penitenciis
ſenſũ ppriũ ⁊ ppriã voluntatẽ·Quarto ſupbiunt religioſi q̃ gl̃iant̃
de diuiciis q̃s habuerẽt in ſeculo vel de nobilitate generis ⁊ h9modi

Tercia eſt ſupbia clericoꝝ q̄ q̄druplicitter ſupbiēdo peccāt·Primo in
ſupfluo ornatu veſtiū q̄ audire debēt illud qḋ ſcribit·xxxxi·di·c·Cle
ricus·Clericus pfeſſionē ſuā habitu et inceſſu pbet·ideo nec veſtibul
nec calciamētis decorem querat·Qḋ ꝯfirmatur·xxi·q·iiii·c·Omnis
iactācia·c·Nullꝰ eoꝝ·c·epi·⁊·c·pcipimꝰ·Et xp̄s dixit·Ecce q̄ molli
bus veſtiuntur in domibus regū ſunt·Secūdo peccant clerici ſupbiē
do in āplitudine eccliarū ſuarū in picturis ſculpturis marmoribus
ornamentis calicibus vaſis aureis et argenteis que licet ad dei ho=
norem fiāt et diuino cultui applicēt tn̄ quo ad ſupfluitates que ibi
ſunt et ad paupū neceſſitates rep̄hēſibilia ſunt· Pro q̄bus·xii·q·ii·
c·aurū·ambro·ait·aurū hȝ eccia non vt ſeruet ſȝ vt eroget et ſubueni
at in neceſſitatibus·Quid eſt opus cuſtodire qḋ nichil adiuuat ⁊c̄ibi
Ad qḋ facit ibidē·c·Glia et·c·Multi edificāt·Tercio peccant ſupbi
endo clerici de audiencia ꝯfeſſionū cum habent magnum concurſum
exiſtimantes ſe meliores et ſanctiores q̄ ſint·Quarto ſuperbiunt cli
ci cū vident aut in miſſis aut in p̄dicacōibus eccleſias ſuas impleri·
Et multis aliis modis inflant vento ſuperbie quos obmittimus p
honeſtate·Quarta eſt ſupbia laicoꝝ q̄ q̄druplr ſuperbiunt·Primo d
diuiciis·iō·i·thi·v·apl's dixit·Precipe diuitibus hꝰ ſeculi non ſup=
be ſape·Et augꝰ·Vermis diuiciaꝝ ſuperbia eſt·Sed aduertant illd
diuites oīs qḋ dr in pſal·Dormierunt ſomnum ſuum et nichil iue
nerunt oīs viri diuiciaꝝ in manibus ſuis·Secundo ſupbiunt laici
de nobilitate generis·Vn̄ Saluſtius·Cōmune malum nobilitatis ē
ſupbia Sed tales ꝯſiderare debēt qꝛ mors ſeptra ligonibus equat ⁊
moritur doctus pariter et indoctus·Tercio ſuperbiunt laici de opi=
bus et genere bonis de elemoſinis ieiuniis et ſilibꝰ cū q̄bꝰ ꝯmiſcēt
multa peccata mortalia et pprer illa bona opa reputāt ſe iuſtos nō
ꝯſiderātes illud eccliaſtici·ix·Qui in vno peccauerit multa bona p=
det·Quarto ſupbiunt laici erubeſcendo ceſſare a quibuſdam pecca=
tis eis ꝯſuetis·Cōtra quos diximꝰ i ſermōe de dilacōne pnie·Sūt ⁊
alia multa in quibus oēs p̄dicti p ſupbiam offendūt deū·Nos autē
hec pauca diximꝰ qꝛ alimenta q̄ minꝰ ſufficiunt auidiꝰ ſumūtur ut
Grego·dicit·Ergo patȝ ex dictis q̄ q̄ ſe exaltat per ſuperbiā humili
abitur a deo et q̄ ſe humiliat exaltabit̄ h p grām et in futō p gliam
Feria q̄rta ſcde ebdomade de piclōſo vicio ābicōis d quo Amē·
xp̄s i euāgelio diſciplos ſuos redarguit· Sermo·xxxiiii·

Si q̄s voluerit maior fieri iter vos ſit veſter miniſter·Math·
xx·c·⁊ in euangelio hodierno·Rep̄hēſibile valde eſt atq̄ fu
giendū ambicionis viciū qḋ xp̄s redēptor nr̄ in lectōe euan=
gelica terribiliter et ſapientiſſime ꝯfutauit·Querebant nāq̄ Jacobꝰ
et Johēs filii zebedei mr̄e mediante et intercedēte habere primatū ſu
per ceteros in regno xp̄i et vnus ſederet ad dexteram alius ad ſini=
ſtram·Sapiebant adhuc aliquid terrenum atq̄ carnale·credebant=
q̄ poſt reſurrectōnem xp̄ȝ corporaliter regnaturū·Alii ecīa diſcipli

xp̄i adhuc debiles et nondũ in ſpũ ſolidati talia dici audientes in-
dignabantur ꝓpterea ip̄e dñs humilitatis mgr̄ et illis duob⁹ qꝛ q̄d
peterent neſcirēt rn̄dit et alios vt ābicionē euitarēt admonuit· ¶Cũ
autē ꝓpter illā ꝓlixitāt̄ multi in h̄ ſermone aliqua ad ambicōnis de-
teſtacionē explicabimus de q̄ tria miſteria erāt declaranda·

Primũ dr̃ offenſio ¶Qđ ambicio eſt peccatum tum qꝛ ꝓcedit a ſup
Secundum diſtinctio bia qꝛ ꝯtrariatur caritati tũ qꝛ apponitur
Tercium abhoïacō · magnanimitati et quot modis honoꝛ appetitur

Primũ miſteriũ declarādũ de ābicōe dr̄ offēſio·Offē Ca·i·
dunt ābicioſi grauiter deũ·qđ ꝓbat̄ ab·Al·i·ii·ſū·⁊ tho·ii·
·ii·q·c·xiii·triplici rōe p̄° racōe originacōis ſcđo rōe contra
riacōis·tercio rōe oppoſitionis ¶Primo rōe originacionis·Sicut
fructus eſt infectus qui ex infecta radice generatur ita et actus hu
manus qui ꝓcedit ex pctō oportet ꝙ ſit peccatum·Sed ambicio que
eſt inoꝛdinatus appetitus honoꝛis ꝓcedit ex pctō ergo ipſa erit pec
catum·Inquit em̄ aug⁹·in li·de vera religione·Quod ambicio ꝓce
dit ex ſuperbia et cupiditate·Sed ſuꝑbia et cupiditas ſunt peccata·
ꝓut autē per potenciā vel dignitatē intendit quis acquirere apparē
tem et excellentē honoꝛificenciam·Sic orit̄ ambicio ex ſuperbia·Sȝ
ꝓut quis intendit acq̄rere ꝑ hmōi ſufficientiā ſeu rerꝝ abundanciam
ſic oritur ambicio ex cupiditate·Secundo ꝓbat̄ ꝙ ambicioſi offēdūt
et peccāt rōne contrariacōis qꝛ omne illud ꝙ repugnat et eſt con-
trariū caritati ē pctm̄·Sed ambicio repugnat caritati ideo eſt pctm̄
Dicit nāqꝫ ap̄lus·i·coꝛ·xiii·Caritas nō ē ambicioſa·i·ſcđȝ glo· ibi·
Non vult alii ꝑponi·Caritas em̄ diligit ꝓximū ſicut ſeipſum·Et iō
non vult eū ſubicere ſibi ſed ſocium eē appetit ſeruire ꝓximo ⁊ non
ſibi ſeruiri ſicut fili⁹ hoīs nō venit miniſtrari ſȝ miniſtrare vt dicit̄
i p̄nti euāgelio·Tercio oñditur ꝙ ambicioſi offendūt et peccant ra
cōe oppoſicioīs·Omne em̄ qđ opponit̄ virtuti moꝛali q̄ eſt ſcđm re
gl̄am rōnis peccatuȝ ē Sȝ ambicō opponit̄ magnanimitati q̄ ē vir-
tus moralis ſcđȝ ph̄m·iiii·eth̄·Ergo eſt peccatuȝ magnanimitati ſi
quidem aduerſat̄ ambicō ſicut inoꝛdinatū oꝛdinato·Notādū tñ ſcđȝ
Tho·Qđ honoꝛ impoꝛtat quandā reuerēciaȝ exhibitā alicui in teſti
monium excellentie vel virtutis eius·Circa excellentiā autē hominis
duo ſunt attendēda·Primo quidē qđ id in quo hō excellit nō hȝ a ſe
ipſo ſed eſt quaſi quoddā in eo diuinū et iō ex h̄ non debet̄ ſibi p̄n-
cip̄lr̄ honoꝛ ſed ipſi deo·Scđo aūt attēdēdū eſt Qđ id in quo excellit
dat̄ hoī a deo vt ex eo aliis ꝓſit·Vñ intm̄ dȝ hoī placere teſtimoniū
ſue excellētie ꝙ ab aliis exhibet̄ inquātū ex h̄ paratur ſibi via ad h̄
vt aliis ꝓſit·Tripl̄r ergo ꝯtingit appetitū honoꝛis eſſe inoꝛdinatuȝ
Vno mō qꝛ appetit hō teſtimonium de excellencia ꝙ non hȝ quod ē
appetere honoꝛē ſupꝛa ſuā ꝓpoꝛcionem vt ſi malus deſideret hono-
rem ac ſi eſſet bonus et nil curans de virtute deſideret regimen et
preſidenciā que non debetur niſi virtuoſis·Et hoc refert auguſti·li·

ĩiii·de ci·dei· Antiquos romãos cũ dediti eſſent idolatrie duo ↄſtru
xiſſe templa in er cetera·Vnum dee virtutis aliud dee honoris ⁊ cõ
tigua tñ ordinata ꝙ ad tẽplũ dee honoris non poterat eſſe acceſſus
niſi p templũ dee virtutis·Qui quamuis errarent ut infideles in fa
cto ⁊ opiniõe tñ quo ad ordinem ↄſtructionis tẽploꝝ non errabant
Volebant·n·cũctis oſtendere·ꝙ ad honorẽ q̃ multũ appetitur recte
ꝑueniri non p̄t niſi per opa virtutis· Secundo inordinate appetitur
honor inq̄tum non refert̃ in deum iuxta illud apli· Soli deo honor
⁊ glia·Sȝ cupit aliq̃s illũ honorem vt quoddaȝ bonũ· Sȝ poſſȝ ali
quis ſubiaceri ſic Quilibȝ p̄t abſq̧ vicio appetere illud quod ſibi de
betur p p̄mio·Sed honor eſt p̄mium virtutis vt di·ariſ·i·eth· Ergo
q̃libȝ virtuoſus ſine vicio p̄t honorem appetere hic ē ꝙ Juuenal·li·
iiii·Satyra·i· ait Quis·n·virtutẽ ãplectit̃ ipſam·Premia ſi tollas
Et Caſſi·li·ii·epl'arum·Nutriunt premiorum exempla virtutes nec
quiſquam eſt qui ad morum ſumma nitatur aſcendere quando irre-
muneratum non relinquit̃ quod conſciencia teſte laudat Et Tuliuſ
in queſtionibus tuſcu·Honor alit artes·Rñdit tho·Qd honor nõ eſt
p̄mium virtutis quo ad ipſum virtuoſum vt·ſ·h p p̄mio expetere de
beat·Sȝ p p̄mio expetit beatitudinem q̃ ē finis virtutis·Dicit̃ tamen
honor eſſe p̄mium virtutiſ ex pte aliorum qui non hñt aliq̃d maiuſ
qd virtuoſo retribuam q̄ꝑ honorẽ qui ex h ipſo magnitudinem ha-
bet qd ꝑhibet teſtimoniũ virtuti Vñ patet ꝙ non eſt ſufficiẽs p̄miũ
vt dr̃·iiii·eth·Tercio modo appetit̃ honor inordinate in quantũ ap
petitus in ipſo honore quieſcit non referẽs honorẽ ad vtilitatẽ alio
rum·Appetere ergo honorem ſecundum tres modos predictos ē ap
petere illũ inordinate ⁊ cum peccato Magnanimitas vero tendit ad
honores ordinate cũ·ſ·quis virtuoſos actus ꝑſequitur intendens ex
illis honorare deum ⁊ adiuuare proximos·licet ex conſequenti ſibi
proueniat honor de quo gaudet ⁊ contentatur·

¶Quod in tribus ſolent homines eſſe ambicioſi·ſcilicȝ in appetitu in-
ordinato dignitatis eccleſiaſtice aut gradus magiſterii· vel tempo-
ralis dominii vel poteſtatis· ¶Capitulum·ſecundum·

SEcundum miſterium ↄtemplandũ de ambicione dr̃ diſtictõ
in qua diſtinguem⁹ triplicem inordinatum appetituȝ hono
ris ambicioſũ·Prim⁹ dr̃ ecc'liaſtice dignitatis Secunduſ ma
giſterialis ſublimitatis·Tercius tp̄alis ptãtis·Prim⁹ appetitus in
ordinatus honoris dicit̃ eccl'iaſtice dignitatis· Sunt quidẽ multi in-
abiles indocti illr̃ati inſufficientes indigni qui ſiciũt dignitateſ ec-
cleſiaſtices illas q̃rũt per fas ⁊ nephas illas pcurãt p̄cibus ⁊ mu-
neribus ad illas hñdas et acquirendaſ adhibent omne ſtudiũ oẽmq̧
ſollicitudinem et qd dolendum eſt vt in ꝑlibus ipſis ↄferũt̃ pro qui-
bus dr̃·in·c·Nichil extra de electõe·Nichil eſt qd eccl'ie dei magis
officiat q̄ꝑ ꝙ indigni aſſumunt̃ p̄lati ad regimẽ aĩarum·Et pro cla
riore particule huius noticia quatuor dubia occurrunt diſputanda

Primū eſt vtrū ſit licitū appetere epatū. Secdm dubiū vtrū infra di
gnitatem epalem ſit pctm̄ appetere alias dignitates vt abbatū pre
ratum decanatū ppoſiturā vel archidiaconatū et ſilia. Terciū du
biū vtrū platus peccet in oferendo bn̄iciū bono ptermiſſo meliore.
Siue peccent eligentes min9 bonū ptermiſſo meliori. Quartū du
biū vtrum platus eccl'ie poſſit omittere oſanguineo ſuo curā eccl'e
poſtpoſito meliore Ad pmum dubiū arguitur p vna parte Qd non
ſit peccatum imo ſit licitū appetere epiſcopatum Dicit eni aplus. i.
thi. iii. Qui epatū deſiderat bonum opus deſiderat Sȝ licitum eſt ⁊
laudabile deſiderare bonū opus. ergo eſt laudabile appetere epatū
Scdo arguitur q2 ſtatus epoȝ eſt pfectior q̄ ſtatus religioſoȝ Sed
lȝ appetere pp̄ter ſuam pfectōȝ ſtatum religionis ergo ſtatū epalem
Tercio arguitur p illud quod ſcribitur pūe. xv. Qui abſcondit fru
menta maledicetur in popul'. benedictio aūt ſup caput vendencium
Sed ille qui eſt idoneus pp̄ter vitā ⁊ ſcienciā ad epatum videt frum̄
ta ſpiritualia abſcondere ſi ſe ab epiſcopatu ſubtrahat per hoc aūt
q epatum accipit ponitur in ſtatu frumenta ſpiritualia diſpenſandi
Ergo uidetur q laudabile ſit epiſcopatum appetere ipſumq3 vitup
abile renugere Quarto arguit' quia facta ſanctorum que in ſcriptu
ra narrant' pponuntur nobis in exemplū ſcdm illud. Ro. xv. Quecū
q3 ſcpta ſunt ad nr̄am doctrinam ſcpta ſunt. Sed legit' Iſa. vi. Qd
Iſa. ſe obtulit ad officium predicacōis qd principue cōpetit epis ergo
videtur q appetere epiſcopatū ſit laudabile. Sed incontrariū ē au
guſ. xix. de ci. dei. qui dicit illud quod ſcribitur. viii. q. i. c. Qui epi
ſcopatum. Locus ſuperior ſine quo regi populus non poteſt ⁊ ſi ita
teneatur atq3 adminiſtretur vt decet tamē non decenter appetitur
Rn̄ret tho. ii. ii. q. c. lxxxv. Quod in epiſcopatu tria pn̄t conſiderari.
Vnum eſt pncipale et finale. ſ. epalis operacio per quā vtilitati p̄x
moȝ intenditur ſcdm illud Joh. vltimo. Paſce oues meas. Secundū
eſt altitudo gradus q2 epiſcopus ſuper alios oſtituitur. ſcdm illud
Math. xxv. Fidelis ſeruus et pru. q. o. d. ſ. f. ſ. Tercium eſt qd con
ſequēter ſe hȝ ad iſta vt reuerencia ⁊ honor ⁊ ſufficiencia tpaliū ſe
cundum illud. i. thi. v. Qui bene preſunt preſpiteri duplici honore
digni habeantur. Appetere ergo epiſcopatum racione huiuſmodi
circumſtancium bonorum manifeſtum eſt q non licet eo q finis eſ
ſet cupiditas ⁊ ambicio Et dn̄s reprehendit ambicioſos phariſeos
d. Math. xxiii. Amant pmos accubitus in cenis ⁊ pmas cathedras
in ſynagogis ⁊ ſaluaciones in foro. Quātū aūt ad ſcdm. ſ. ad celſi
tudinē grad9 appetere epatū ē ābicōſū ⁊ pſumptuoſum Vn̄ domi9
Math. xx. Arguit diſciplos pmatū qrētes. d. pncipes gēcium domi
nantur eoȝ. Vbi criſoſ. dicit p h oñdit q gētile ē pmatum ſapere ⁊
ſic gencium opacione aīarū eoȝ eſtuaciōe ouertit Sed appetere pxi
mis pdeſſe ē ſcdm ſe laudabile ⁊ virtuoſum. Verum q2 put epal' ac
tus hȝ annexam celſitudinē grad9 pſūptuoſū videt q aliqs preeſſe

appetat ad h̄ ꝙ ſubditis pſit niſi maīfeſta neceſſitate imminente ſi-
cut Grego· dicit in paſtorali· Qd tunc erat laudabile ep̄atū appete-
re qn̄ dubiū nō erat ꝑ hūc quēq3 ad maiora ſupplicia ꝑueīre Vnde
nō ōfacili inueniebat̄ q̄ h̄ on9 aſſumerz ꝑſerti cū ad h̄ aliq̄s zelo carita
tis diuinitus fuiſſ3 incitatus· Poteſt tn̄ q̄lib3 abſq3 vicio ꝑſumpcio-
nis appetere talia opa facere ſi ꝯtingeret in tali officio eſſe vł appe
tere ſe eſſe dignū ad talia opa exercenda ita ꝙ bonū opus cadat ſub
deſiderio nō aūt ꝑmatuſ dignitatis· Vn̄ Criſoſ· ſup Math· ait opuſ
q̄dem deſiderare bonū ē ꝑmatū aūt honoris ꝯcupiſcere vanitas eſt
Primatus em̄ fugientem ſe deſiderat deſiderantem ſe horret· Ad ꝑ
mū ergo dicēdū Qd ſicut grego· dicit in paſtorali· Illo tp̄e apl̄s di-
xit illa verba quo ille q̄ plebib3 ꝑerat ꝑm9 ad martirii tormēta du
cebat̄· auguſ· vero· xix· de ci· dei dicit· Qd apl̄s exponere voluit quid
ſit ep̄atus q2 nomē opis ē nō honoris· Ad ſcd3 dicēdū· Qd eſt eadem
rō de ſtatu religionis ⁊ ſtatu ep̄ali ꝑpter duo · Primo quidē q2 ad
ſtatū ep̄alē ꝑexigit vite ꝑfectio ⁊ ꝑ h̄ dn̄s a petro exq̄ſiuit· ſi pl9 ce-
teris eū diligeret anteq̄ ei ꝯmitteret paſtorale officiū· Sed ad ſtatu3
religionis non ꝑexigit ꝑfectio ſ3 eſt via ad ꝑfectionē· Vnde ⁊ domi
nus Math· xix· non dixit· Si es ꝑfectuſ ſed ſi vis eſſe ꝑfectus vade
⁊ vende oīa q̄ h̄es· Et h̄mōi dr̄ie rō eſt quia ſcd̄m dyonſiū ꝑfectō ꝑ
tinet actiue ad epiſcopū ſic ad ꝑfectiorē· ad monachum autē paſſi-
ue ſicut ad ꝑfectū· Req̄rit̄ aūt ꝙ ſit ꝑfectus aliquis ad h̄ ꝙ poſſit a-
lios ad ꝑfectionē adducere ꝙ non ꝑexigit̄ in eo q̄ d3 ad ꝑfectionem
adduci· Eſt aūt ꝑſumptuoſū ꝙ aliq̄s ſe ꝑfectū reputet non autem ꝙ
aliq̄s ad ꝑfectionē tendat· Secundo non eſt eadē rō q2 ille qui ſtatū
religionis aſſumit ſe aliis ſubicit ad ſpūalia capienda ⁊ h̄ cuilibet
licet Ille vero qui tranſit ad ſtatū ep̄alē ſublimat̄ ad h̄ ꝙ aliis ꝑui
deat· Et hāc ſublimacionē d3 ſibi nullus aſſumere ſcd̄m illud he· v·
Nemo ſibi aſſumat honorē ſ3 q̄ vocat̄ a deo tāq̄ Aarō · Et vt gre·
dicit· viii· q· i· c· In ſcripturis· Sicut locus regiminis deſiderantib3 ne
gandus eſt ita fugientibus offerenduſ Ad terciū argumētū dicendū
Qd diſpenſacio ſpūaliū frumentorum non ē faciēda ſcd3 arbitriū ꝑ
ꝑrium ſed ꝑncipaliter q̄dem ſcd̄m arbitriū ⁊ diſpoſicionē dei· Scd̄ario
aūt ſcd̄m argumētū ſupiorū ꝑlatorū· Ex quo non intelligit̄ ille abſcō
dere frumenta ſpūalia cui non ꝯpetit ex officio nec ei a ſupiori iniū
git̄ ſi ab aliorū correctione aut gubernacione deſiſtat ſ3 ſolū tūc itel
ligit̄ abſcondere ſi diſpēſacionē negligit cum ei ex officio incūbat vł
iniūctū officiū ꝑtinaciter recuſat q2 vt dr̄ extra de renūciacōe· i· c·
Niſi cum ꝑ ꝑoē· Tunc in te verā humilitatē cuſtodies cū ꝑ eā locum
ſublimē effugies ⁊ ꝑ obedienciam nō dimittes Et· viii· q· i· c· In ſcꝑ
turis· Si is qui valet oīpotentis dei renuerit paſcere oues oñdit ſe
ſūmum non amare paſtorem· Ad q̄rtum vero argumētū rn̄det gre·
in paſtorali· ꝙ Iſaias q̄ mitti voluit ad ꝑdicandū vidit ſe antea ꝑur
gatum per altaris calculum· Quia ergo valde difficile ē quemlibet

pürgatam ſe cognoſcere ideo nullus p̄dicare dz niſi mittat̄ piculoſū
ergo ē ⁊ nō ſine ābicione eciā vitis idoneis querere ⁊ petere ep̄atuz
Sed quid de illiſ in quibus nulla ꝯdicō q̄ in ep̄o eſt req̄rēda penituſ
inueniẗ q̄ inſtāt ſatagūt ambiunt vt pmoueant̄ ad dignitatem ep̄a=
lē. O temeraria p̄ſumpcō. O inflata elacō. O diabolica ſupbia. Audi
ant tales id qđ ſcbit̄ ex̄ de electōe. c. Cum in cunctis. Cū in cunctis
ſacēs ordinibus ⁊ eccliaſticis miniſteriis ſint etatis maturitas moꝝ
grauitas ⁊ lr̄aꝝ ſcia inq̄renda multo forcius h̄ in ep̄o oportet inq̄ri
q̄ ad curā ponit̄ alioꝝ in ſeipſo debet oñdere qualiter alios opteat i
domo domini conuerſari. Glo. vo ſuper verbo lr̄arum diē. ppt̄ defe=
ctum ſcie repellit̄ aliquis ab ep̄atu eciā iā pmotus vtz ex̄. de etate ⁊
qualitate ordinādoꝝ. c. vlt̄. Et extra de electione. c. ꝯgregato. ⁊ i. q.
i. c. Viliſſimus dē. Viliſſim9 ē amputandus niſi p̄cellat ſcia ⁊ ſan=
ctitate q̄ ē honore p̄ſtancōr. Ad idē eſt. c. Nō optz. i. q. vii. Scđm du
bium erat vtꝝ vltra ep̄alem dignitatē ſit peccatū appetere aliq̄s di=
gnitates ſeu officia vel bn̄ficia vt abbaciā p̄oratum. ⁊c̄. Et videt̄ q
non. Quia qđ non ē phibitum p aliqđ ius videt̄ eſſe conceſſum. xiii
q. ii. c. hebron. §. ſequēti. Si iſta nullo iure phibent̄. ergo vt licita cō
cedūt̄. Cōtra hmōi vidi eē veritas. Et rō ē q2 vbi eađ rō. ibi. ⁊ iđ
ius. Nā de ſilibus idem ē iudicium. ar. di. v. c. Ad eius. Sed rō qua
re illicitus ē appetitus ep̄at9 ē ppt̄ curā q̄ h3 ānexā q2 p̄ſumptuoſū
nimis ē vt q̄is ſe reputet idoneum ad regendas aīas alioꝝ. S3 ea=
dē rō eſt in quolibet p̄dcōꝝ. q2. ſ. in oibus ē cura annexa nec differūt
ab ep̄atu niſi ſcđm magis ⁊ minus q2 vt p3 ep̄us habet curā vniuer=
ſalē tocius dioc̄. ſue ſed i p̄dcis officiis conſtituti hn̄t curam ṗticlarē
vtz vnius prochie vl̄ vnius collegii. Taliū aūt appetitus nō diuerſi
ficat ſpēm ſed q̄nditatem pcti ſicut appetere furari vnum florenū ē
euiſdem ſpeciei cum appetitu furādi mille licet h̄ ſit grauius. Sic in
propoſito de appetitu ep̄at9 ⁊ alioꝝ bn̄ficioꝝ curatoꝝ. Pretea ſcđz
tho. rai. hoſ. ⁊ goſ. Qui petit p ſe aliqđ p̄dcōꝝ ſi alias ſit dignuſ ef
ficit̄ indignus rōe p̄ſumpcōis ⁊ ꝯmittit ſymoniam. ergo peccat mor
talit̄. Et p hac ꝯcluſione faciunt dicta ſcōꝝ. Vn̄. Criſoſ. xxxx. di. c.
Multi ait Quicunq3 deſiderauerit p̄matum i t̄ra inueniet ꝯfuſionem
in celo nec int̄ ſeruos xp̄i cōputabit̄ q̄ de p̄matu tractauerit. nullus
aūt inuenit cōfuſionē in celo aut ſepat̄ a conſortēs ſeruoꝝ xp̄i niſi ṗp
ter mortale. ergo ⁊c̄. Et. i. q. i. c. Principatus. Leo papa ait. p̄ncipa=
tus id ē p̄lacō quē aut ſedicō extorſit aut ābit9 occupauit eciā ſi mo
ribus non offendat aut actibus ipſius tn̄ inicii ſui eſt pnicōſ9 exem
plo ⁊ difficile eſt vt bono pagant̄ exitu q̄ mala ſūt icboata p̄ncipio.
Sed nō dē aliq̄d pnicōſū niſi mortale. Sciēdū aūt qđ id qđ dictū eſt
. ſ. q nō licet petere bn̄ficiū curatū nec peti p̄t abſq3 vicio ſymoie A=
liqui illud non tenent. vt. Bern. ⁊ v. v̄. hanc opinionē ſequi videt̄
curiales ſed tn̄ non eſt tuta. forte poſſet dici. Quod qui intenderet deo
ſeruire in clero non propter honores maiores conſequendos et

diuicias in ſcđo ſʒ qꝛ ſtat⁹ ille melioꝛ ē q̄ ſecularis ꝛ diuinis applica
tus ꝛ magis ſibi gratus ꝛ in eo poſitus appetit ſibi ꝓuideri de bñfi
cio ꝛ petit illud a ſupioribus vt poſſit ſcđm ↄdcōʒ ſuam ſuſtētari
nō ad pōpam ſʒ ad decenciam nō hñs intencōʒ ad curam nec ad ho
noꝛes ꝛ gradus ꝛ ad piguius bñficium ſed ad ſui gubernacōnē ita
ↄtētus de ſimplici bñficō ſicut de curato dummodo ſibi ſufficiēs eēt
nō peccarʒ. Appetit enim ꝛ q̄rit quod ē de iure diuino debitum Vi
delicʒ ꝙ qui altari ſeruit de altari dʒ viuere vt dicit aplꝰs quod ē li-
citum cuilibet Et quamuis cura ānexa ſit ei qđ ſibi confertur ocul⁹
eius nō ē ad h̄ p̄ncipalr̄ ſed ad ſuſtentacōʒ ſibi debitam ex ſeruicō ec
cleſie. Illud autē. ſ. quod ſit curatum ē acceſſorium ꝛ ꝑaccidens ꝛ ac
ceſſorium naturam ſequi congruit principale de re iu. li. vi. Sed p̄n-
cipale intentum. ſ. ſuſtētacō ſui iure eſt licitum Ergo quod ꝛ inde ſe
quit̄ nō aliquid illicitum adiungendo Tercium dubium erat vtrū
p̄latus peccet ↄferendo bñficium bono p̄termiſſo meliori vel vtrum
peccent ſic eligentes. Et videtur ꝙ ſic. Quia viii. q. i. c. licet Hiero.
ait. Sciant omnes ꝛ certi ſint quia qui preſtantioꝛ ē ex omni pplo q̄
doctioꝛ qui ſanctioꝛ qui omni v̄tute eminēcioꝛ ille eligat̄ ad ſacer-
docium. Sʒ beatus tho. in q̄dam. q. de quolibet dicit. Quod aliquis
p̄t dici melioꝛ dupl̄r. Vno modo ſimpl̄r. Alio modo ſcđm q̄d. Sim-
pl̄r autē dr̄ melioꝛ qui eſt ſanctior ꝛ plus hñs de caritate. Secundū
quid dr̄ melior qui eſt melioꝛ ſcđm aliquē reſpectum Cōtingit autē
aliq̄ʒ eſſe meliorē ſimpl̄r. id eſt maioris ſanctitatis q̄ nō eſt melioꝛ q̄n
tum ad h̄ ꝙ p̄ficiatur in eccl̄ia Sed alius minoris ſanctitatis eſſet
melioꝛ in regimine quia forte magis eccl̄iam iuuare poterit vel ꝑ lu
men ſapīe vl̄ ꝑ auxilium potencie vl̄ quia diu in eccleſia deſeruiuit
Nō ergo tenet̄ dare prelatus officium vl̄ bñficium meliori ſimpl̄r ſʒ
meliori quo ad h̄. Ideo ſi preferat vnum alteri propter aliquam cau
ſam que ꝑtineat ad honorem dei ꝛ vtilitatem eccl̄ie iam quantū ad
h̄ iſte eſt melioꝛ ꝛ p̄latus recte facit ꝓmouens illum. ſicut eciā ꝛ eli-
gētes. h̄ ille. Notandū eciam ꝙ q̄uis minus bonus ſimpl̄r poſſit p̄-
ferri magis bono in regimine eccl̄ie quia vtilioꝛ nō tamē ſi ſcit̄ eſſe
malū q̄uis poſſet iuuare eccl̄iam ꝑ ſciēciam ꝛ potenciam qꝛ in hu-
iuſmōi ꝑmarie req̄rit̄ bonitas vite alias ſine peccato cura exerceri nō
poteſt. Hoc. n. non eſſet p̄ferre min⁹ bonum ſed ſimpl̄r malum. ꝛ ꝯ-
ſequēs q̄ non ē idoneus. Vnde albertus magnus dicit̄ exp̄ſſe Quod
ꝓmouentes ad ordines vl̄ curam paſtoralem vl̄ aliquod bñficium ec
cleſiaſticum ſcient̄ indignum abſq; dubio peccāt mortal̄r. Nec nobi-
litas excuſare p̄t ꝙ ꝓmoueat̄ malus qꝛ q̄nto nobilioꝛ tāto nociuioꝛ ꝛ
ſi dicat̄ ꝙ ali⁹ n̄ ſit ita vtil̄ oīo iſta rō nihil valʒ qꝛ vtilitas ſp̄ualis
tꝑali ē ꝓponēda nec excuſat paucitas miſtroꝝ eccl̄ie h̄ alber. dr̄ vo ali-
q̄s eoipo bon⁹ quo n̄ ē mal⁹ ex̄ d p̄ſūpcōibʒ. c. dudū. Quartū dubiū
erat. vtꝝ p̄latus eccl̄ie poſſit ↄmittere ↄſanguineo ſuo curam eccleſie
poſtpoſito meliore Videtur ꝙ non. quia Hieronim⁹ dicit̄ loquens de

Moiſe·Quod ſuſtituit ſibi ſucceſſorem in regimine Jh̄m naue· viii·
q·i·c·Si ergo nulla ꝯſanguinitatis rō nulla propinquitatis habita
ꝯtemplacō ē ꝑpinquis agroꝝ ⁊ prediorum relinquat̄ hereditas gu
bernacō populi illi tradat̄ quē deus elegerit·hoī·ſ·tali qui hꝫ in ſe
metipſo ſpiritū dei ⁊ p̄cepta dei in ꝯſpectu eius ſunt·Et idē Hiero
nimus·viii·q·i·c·moiſes·Moiſes amicus dei cui facie ad faciem lo
cutus ē deus potuit vtiqꝫ ſucceſſores p̄ncipatus filios ſuos facere ⁊
poſteris ꝓꝑam relinquere dignitatē·Sꝫ extraneus de alia tribu eli=
git̄·Jh̄s naue·vt ſcirem⁹ p̄ncipatū in populos nō ſanguini deferēdū
ēē ſꝫ vite·Glo·dicit ibi ſup verbo tribu·Moiſes fuit de tribu leui·
Jh̄s naue·ſiue Joſue fuit de tribu Effraim·Ad hoc ꝓpoſitū eciā reci
tat·Pollicratus li·iiii·Qd obſecrante ſenatu vt adrianus filiū quē
habebat auguſtum facerꝫ reſpōdiſſe fert̄·Sufficere debꝫ·Quod ego
regnauerim cum non merear·Principatus enim non ſanguini ſed
meritis dandus ē·Jnutilit̄ quippe regnat qui rex naſcit̄ nec meret̄·
Verūtñ Tho·in quadā·q·de quolibꝫ dic̄ ꝙ alit̄ ē dicendum de con
ſanguineo eq̄ idoneo alit̄ de cōſanguineo minus idoneo Si autē cō=
ſanguineus ſit eq̄ idoneus p̄t p̄latus p̄ferre ꝯſanguineum niſi ex h̄
forte ſcandalum oriat̄ vl' aliqui exinde malum exēplum accipiant vt
qñ probabilit̄ timet̄ ꝙ alii p̄lati inducerent̄ hoc exēplo ad dandum
ſuis minus dignis·Rō hec·qꝛ in hoc ꝙ det conſanguineo eque dig=
no nil depit vtilitati eccl'ie nec ē contra caritatē·⁊ h̄ figuratum ē ge=
neſis·xxxxvii·vbi·Pharao Joſeph loquēs de fr̄ibꝫ ſuis dixit·Si ēē
noſti in eis viros induſtrios conſtitue illos magiſtros pecorum meo
rum·Si vero conſanguineus prelati ſit minus idoneus non debꝫ eū
preficere ad curam eccl'ie poſtpoſito meliore·Et ſic faciēdo ⁊ p̄ficiēdo
illum grauiter peccat·Quid tēpibus his in bñficiorum collacōe ac di
ſtribucōne fiat non opus ē enarrare cum iam manifeſta ſit omnibus
eccl'ie ſancte iactura·p̄ficiunt̄ infames promouent̄ ambicioſi exaltā=
tur amici ⁊ quaſi nulla ē amplius cura de regimine animarum pre
ualuit ambicio ⁊ ad lucra tēpalia mūdanāqꝫ pompam oīa ſunt re
dacta·O de⁹ de celis·O de⁹ oipotēs·Jnſpice ſuccurre viſita et nō de
reliquas ꝓpter peccata nr̄ā ſpōſam tuā eccl'iam q̄ tuo p̄cōſo ſangui=
ne redemiſti·Jnuaſert̄ lupi rapaces gregē tuū et nō ē q̄ paſcat oues
tuas·Scd̄us appetit⁹ iordiat⁹ honoris dr̄ magiſterial' ſublimitatis
Appetūt nāqꝫ mlt̄i indebite magiſterialē gradū·Et licet ſcd̄ꝫ hoſti·
in ſūma ſua·li·v·in rubrica de mg̅ris Preceptor cuiuſlibꝫ diſcipline
vocari poſſit magiſter vt in li·Quibus erga·ff·de verboꝝ ſigni·vel
qui regimen habet pre ceteris ait in li·i·ff·de extra dictionibus vl'
doctor legum vt in prohemio·ff·§·penultimo·Nos autem loqui=
mur de magiſtris prout ſic appellantur doctores theologie in qui=
bus reprehenſibilis eſſe poteſt magiſterii gradus et ambicioſus re=
putari quadruplici racione·Primo racione inſufficiencie·Secun=
do racione repugnancie Tercio rōe ſupbie Quarto rōe finiſ·Primo

racione inſufficiencie qñ aliquis inſufficiens eſt q₂ vel indoctus vel
a deo parum doctus ut ſibi gradus magiſterii ꝯuenire non poſſit. p
quibus dr̄. lxi. di. c. Miſeꝝ Miſeꝝ eſt cū fieri mgr̄m qui nunquam
fuit diſcipulus. et lix. di. in. c. ordinatus. debet ante eſſe diſcipul9 q̄ſ=
quis doctoꝛ eſſe deſiderat. Et ſic docere poteſt qd didicit. xvi. q. i. c.
ſic viue. Multo tpe diſce que poſtmodum doceas. et. c. Si clericatus
Si clericatus titillat deſiderium diſcas quod poſſis docere et racōna
bilem hoſtiam offeras deo miles anteq̄ tiro nec ꝑus magiſter ſis q̄
diſcipulus. et de electōne. c. Cum in mgr̄m In magiſtrum aſſumi nō
debet qui formā diſcipuli nō aſſumpſit h ibi. dicit autem hoſti. vbi
ſupra. Qd pmouendus ad magiſterium ꝯgnoſci ꝑt legendo et diſpu
tando ſi ſit idoneus Secundo eſt reprehenſibilis et ambicioſus ma=
giſterii gradus rōe repugnancie Quando aliquis eſſet in aliqua re=
ligione que talia ꝯtineret ꝙ ſibi magiſterii grad9 repugnaret ſicut
de monacho dicit hiero. xvi. q. i. c. Monachus. Monachus nō docto
ris ſed plangentis habet officium. ad quod facit ibidem. c. Si cupis
et. c. alia cauſa Si aūt talis eſſet religio in qua poſſent religioſi cum
obſeruancia regule et ſtatutoꝝ ſuoꝝ vacare eciam ſtudio literarum
et predicacioni et inſtruccioni alioꝝ poſſent huiuſmodi viri religio
nis docti ſcđm alex. in. iiii. ſum. ad gradum magiſterii promoueri
qd ꝯfirmatur per ea que ſcribuntur. xvi. q. i. c. Doctos. c. Modera=
mine. c. Sunt nonnulli. c. Nos autem. c. In parochia. c. Cum pro v=
tilitate Et h apparet per experienciam quia quotidie ex ordinibꝫ mē
dicancium multi fiunt mgri in theologia. Tercio eſt reprehenſibilis
et ambicioſus grad9 mgr̄ii rōne ſuperbie. qñ aliquis q̄rit illū gra=
dū importune ſe ingerendo vt excelleat et appareat glorioſus qd pro
hibet xp̄us. math. xxiii. d. nec vocemini magiſtri. ſ. cū elacione mētis
q₂ mgr̄ vr̄ vnus eſt xp̄s In quibus verbis non nomen aut gradum
damnauit mgr̄ii ſcđm omnes doc. ſed tm̄ ſuperbiam ad quam mul/
ti cum nomie illo deueniūt q̄ eo ꝙ mgri ſunt et vocantur credunt ſe
oīa ſcire ſpernunt idoctos et quod ipſi ſciunt aliis cum difficultate
et labore vix ꝯmūicare volūt Quarto eſt reprehenſibilis et ambicio
ſus magiſterii gradus rōe finis Qñ aliquis magiſteriū ſuſcipit nō
ꝓpter honorē dei aut ſalutē ꝓpꝛiaꝫ vel vtilitatē primoꝝ. ſed ꝓpt̄ tem
poralia lucra ꝓpter ꝑlacōes obtinēdas et acquirendas dignitates.
Tales ſiquidē quia a debito fine deficiunt honorem indebite appe=
tunt et inordinate. Iudicet ergo vnuſq̄ſqꝫ ſeipſum Ego non audeo a=
liena facta culpare. ꝑcoꝛ tn̄ deum celi vt magiſterii dignitas tā mul
tis ad ſalutem accedat qd cauſa ē dānacionis eterne. ¶ Tercius ap=
petitus iordinatus honoris et ambiciōis eſt ſecularis ꝑtātis quō ali
q̄ aſpirāt tirānice dn̄a tpalia vſurpare. Rñdū vt meli9 itelligat ne=
ceſſariū ꝙ q̄drupli ꝑt aliq̄s rcē ⁊ merito eē ꝑnceps aut dn̄s. Pmo ex di
uīa ordinacōe. Scđo ex eccl'ie collacōe. Tercio ex legitima ſucceſſione
Quarto ex populi electione. ¶ Primo ex diuina ordinacione ſicut

Saul fuit vnctus in regē a Samuele de voluntate dei vt habetur·i·
regū·x·qui cū fuiſſet abſcōditus domi cucurrerūt illi de populo ⁊
tulerunt eum inde ſicut fuerat diuinitus releuatū ſtetitq; i medio po
puli·⁊ Samuel dixit·Certe videtis quē elegerit dominus qm̄ nō ſit
ſilis ei in omni populo·et clamauit cūctus populus viuat rex·Secū
do pt̄ aliq̄s eſſe p̄nceps ex eccl̄ie collacōne·quando·ſ·eccl̄ia auctori=
tate dina ꝯferret alicui p̄ncipatū et p̄cipue imp̄ialem dignitatē·Pa=
pa·n·imp̄atorē inſtituere debet et poteſt racionabilibus cauſis inter
uenientibus ſicut factum fuit tp̄e ſtephani·ii·vt dr̄ in cronica marti
niana quō·Arſtulph9 rex lōgobardoꝝ inq̄etabat romanos q̄ꝓpter
Stephanus romanus pōtifex aduertēs q̄ Conſtantinus·v·conſtanti
nopolitanus imperator non poterat iuuare romanos venit in franci
am ad Pipinum regē francoꝝ·Qui cum papa veniens liberauit ro=
manos ab iniuriis longobardoꝝ et continuo in p̄mio virtuoſi labo=
ris factus eſt imperator ⁊ reuerſus in franciam imp̄auit ānis·xvii·
Pipino autē ſucceſſit in imp̄io·Carolus eius filius manſitq; imp̄iū
apud francos ānis·xxxv·⁊ mēſibus·ix·vſq; ad tp̄a·Ludouici tercii
9 tp̄e qⁱ frācigene non iuuerūt romam ab iniuriis longobardorum
fuit diuiſum imp̄iū eo q̄ vn9 imp̄auit in italia ali9 in alemania ⁊
ſciſma durauit vſq; ad ottonē qui liberauit eccl̄iam ab impietate
Joh̄·pape·xii·quē cardinales ſuo adiutorio depoſuerunt·Quare ot=
to coronam imperii ſuſcepit·Et eo mortuo imperauit filius eius ot=
to·ii·et p9 illum otto·iii·p̄ hereditariam ſucceſſionem·Sed p9 mor
tem ottonis·iii·fuit inſtitutū q̄ imp̄ator eligeret̄ ab electorib;·ſ·ma
gūtinenſi treuerenſi colonienſi marchione brādaburgenſi palatino
ciue ſaxonie ⁊ rege bohemie·De poteſtate vero pape ſupra impera
torē dixi in ſermone de ſacerdotali dignitate·Tercio poteſt aliq̄s eſ
ſe p̄nceps ⁊ dn̄s ex paterna ſucceſſione ſicut de ſalomone dr̄·iii·regū
ii·c·Salomō aūt ſedit ſup thronū dauid p̄ris ſui ⁊ firmatum ē re=
gnum eius nimis·Quarto poteſt aliq̄s eē p̄nceps ex electione quā=
do eligit̄ vniformit̄ ⁊ concordit̄ ab illis quib; h; preeſſe·Hōis mōis
exceptis qui dn̄ari cupit ambicōis vicio tāgi tur·Sed dubitar; aliq̄s
Quid de officiis ⁊ dignitatib; ſecularibus ſi appetant̄ ⁊ procurent̄
per preces ⁊ obſeq̄a vt officiū poteſtatis ſenatoris capitanei ⁊ hmōi
Nunquid eſt peccatum·Reſpondeo q̄ ſi q̄s hmōi appetat ⁊ querat
magis curās de honore ⁊ lucro q̄ꝫ de iuſticia ſeruanda q̄ talis pec=
caret·Silr̄ ſi ignorat ea que ſpectant ad execucionem debitam dicti
officii nec iurare p̄ alium poteſt·Similiter ſi paratus eſt ſe intromit=
tere de his ad que ſua poteſtas non extendit̄ quāuis ibi ꝯſueuerit
fieri·puta ſi laicus velit de clericis iudicare vel de eccl̄ia diſponere
quod eis p̄hibet̄·di·lxxxxvi·per totum·Si autem appeteret quis il=
los gradus zelo iuſticie et caritatis primorum exigente non racione
proprii comodi non peccaret·Sed quis eſt hic et laudabimus eum·
Ideo magnus erit numerus damnatorum·

Qꝫ abhominandū ē ambicio tū qꝛ inducit multa mala tum qꝛ omīſ iuſtus illam fugit tū eciā qꝛ tollit q̄etem mentis· ¶ Ca·iii·

T Erciū miſteriū declarādū de ambicōe dr̄ abhoīacio·Abho=
minandum q̄ppe ꝛ fugiendū ē hmōi peccatū ꝑpter tria Pri
mo qꝛ multa c̄mina inducit· Scđo qꝛ omnis iniuſtus illam
fugit Tercio qꝛ q̄etē mentis tollit Primo ābicō multa c̄mina indu
cit hoc maxime malum habet ambicioſus qꝛ nec timet deum nec ve
retur homines ſepe ꝛ libenter mentitur·adulatur ſepe ſīlat humili
tatē inclinatur cūctis ſeruus ē omniū ꝛ ↄ̄butarius crudeliſſimus ꝛ
venenoſus·Qn̄qꝫ propt̄ ābicōnē eciā ſuis·Romul9 quidē occidit fra
trē Rhemū vt ſolus regnaret·Julius ceſar·Pōpeium eſt ſꝑ perſecu=
tus vſqꝫ ad mortem cum quo plīma bella geſſit cupiditate imperii·
Abſalon ſuum patrem·Dauid tēptauit pellere regno vt rex ipſe ꝑfi
ceretur·Et quid hiſtorias q̄rimus quādo clara ſunt om̄ia bella q̄ fu
erunt in mundo vſqꝫ nūc·Nec dubium ē illa fuiſſe ꝑ maiori parte
ↄfecta ex liuore āplīādi dn̄ia·ꝑpterea·Nin9 rex aſſirioꝝ bell'rexa=
uit puīncias·ꝑpterea magn9 Alexāder duxit exercitum extra patri=
am ↄtra darium imo contra omnes reges orientales ꝑpterea·Mar=
ciales romanis ſꝑ fuerunt in bello ab vrbe condita vſqꝫ ad tēpa Cō
ſtātini habuerūtqꝫ bella plurima aduerſus ſabinos ↄtra volſcos co=
riolonos veios faliſcoſ pelignos picentes ſānites tarētinos cartha=
gineſes hiſpanos metridatē egiptū germanos cimbros ꝛ parthos·
Et vt breuit̄ dicam contra totum mundum·Et quis enumeret quan=
tus hominum ſāguis in tot preliis ſit effuſus·quot milia miliū ſint
extincti quot ciuitates depopulate quot violate virgines quot vtri=
uſqꝫ ſexus precio venundati·O ambicio tātorum ſcelerum mater·O
venenoſa radix ex qua facile prodit omnis facinoris germē·O bono=
rum morum diſſipatrix·O inimica iuſticie·O ſeminatrix odioꝝ·O
fons omnis ſcādali·O ↄfuſio religioſoꝝ·O turbatrix eccl'ie·O deſola
trix ciuitatū·O denicqꝫ deſtructrix humani generis ꝑpter ambicionē
nāqꝫ vix poteſt aliquis ꝑ viā rectā intendere ꝛ qn̄qꝫ imo multociēs
qui boni creduntur ꝛ ſancti propter ābicionē efficiuntur reprobi ꝛ dia
boli filii·Scđo abhominādā ē ambicio qꝛ quilibꝫ iuſtuſ eā fugit·Do
minus nr̄ ih̄s xp̄s cū fcō miraculo de quinqꝫ panibus voluiſſent eū
ſibi regē facere aufugit vt habet̄·Joh̄ vi·Moiſes cum eſſꝫ annorum
lxxxiii·ꝛ mitteret̄ a dn̄o vt eſſꝫ dux populi iſrl' multum excuſauit ſe
d·Qđ eſſꝫ impedicioris lingue exo·iiii·c·Hiere·cū mitteret̄ a domi=
no ꝛ ↄſtitueret̄ ſuꝑ reges ꝛ regna ad annunciādum verbum dei ſub
trahebat ſe·d·ha·ha·ha·dn̄e deus nr̄ neſcio loqui Hiere·i·c·Mar=
cus euāgeliſta vt ſacerdocio inhabilis eſſet āputauit ſibi policē·gre·
magnus a clero ꝛ populo accl'at9 in papā occulte fugit·Ambroſi9
ne ꝑmoueretur in archiepū̄ magnam reſiſtenciam fecit·Et ſic om=
nes boni ꝛ iuſti viri ambicionem ſunt deteſtati Tercō abhomianda
eſt ambicio quia quietē mētis tollit·Sēꝑ eīm ābicioſi hn̄t i cord' ignē

ſp ſunt in cogitacionibus ſp in deſiderijſ martires non dei ſed p̄nci
pis tenebrarum ꝓpterea. Bern. li. iii. de ↄſecracōe ad. Eugenium ait
O ambicio ambiēciū crux q̄uo oēs torques omībus places. Nil acri
us cruciat nil moleſtius inq̄etat. nil tā apud miſeros mortales cele-
brius negocijs eius. Et idē i ſermone. xl. Ambicō ſubtile malum ſe-
cretum virꝰ peſtis occulta doli artifex mr̄ ypocriſis liuoris parēs vi
ciorꝝ origo tinea ſanctitatis excecatrix cordiū. hec ille. propt̄ h̄ itaqꝫ
oīa vitari dꝫ ambicio vt ſic obtineri poſſit p humilitatem dīna gra
cia ⁊ in fine ſempiterna gloria in qua viuit ⁊ regnatqꝫ glōſus deuſ
per infinita ſeculorum ſecula. Amen.

¶Feria quinta ſecunde ebdomade in quadrageſima de vicio vane glīe
quo laborabat diues ille dānatus ⁊ qđ plimū timere dn̄t penitētes
qꝛ oriri ſolet maxime ex operibus bonis. ¶Sermo. xxxv.

INduebatur purpura ⁊ biſſo. Verba ſunt redēptoris nr̄i ori
ginalit̄. Luc̄. xv. c. ⁊ in euāgelio hodierno Audiuimꝰ et le-
ctione ſancti euangelij dānatum fuiſſe diuitem i iferno non
qꝛ diuicias poſſidebat. ſed qm̄ male illis vtebatur. Erat em̄ crudeliſ
proximis ⁊ Lazaro mendico cꝰ vlcera canes lingebant animalia bru-
ta ipſe hō nullam pietatē exhibebat Conſtituerat finēꝫ ſuū in copia
bonorꝝ tpaliū ⁊ ꝓpter illa ſupiorem nō ↄgnoſcebat deum exaltabat
ſeipſum ⁊ elatus corde cupiebat honorari. Et ꝓpterea induebat pur
pura ⁊ biſſo glīam querēs i exceſſiuo ornatu ⁊ imoderato Et qm̄ plī
mi ſunt illius diuitis ſequaces ⁊ imitatores qui omne ſuum deſide-
rium inflāmant ad hāc gloriam tpalē inanem ⁊ vacuā idcirco in p̄-
ſenti ſermōe de vane glorie vicio aliqua diſcutiemus de qua tria mi-
ſteria occurrunt declaranda.

¶Primū dr̄ diffinicio — Quid ſit vana glīa ⁊ q̄uo differt a gloria ſā-
Secundū deteſtacio. — cta que eſſe poteſt in bonis ⁊ v̄tuoſis ⁊ a glo
¶Tercium generacio. — ria beata. ¶Capitulum. primum.

PRimū miſterium de vana glīa dr̄ diffinicio in quo quid ſit
vana gloria videamus. Et alex. in. ii. ſumme diffinit eam ſic
d. Vana gloria eſt appetitus inordinatus ⁊ inordinata de-
lectacio humane laudis. Nam gloriam claritatem quandā ſignifi-
cat. Vnde glorificari idē ē qꝫ clarificari vt Augu. dicit ſup. Joh. et
ambro. i. li. de officijs. Gloria ē clara cū laude noticia. Et Tulius
in rethorica. Gloria eſt frequens de aliquo fama cū laude. Laus ve-
rō vt ariſ. dic̄. i. reth. eſt ſermo elucidās magnitudinēꝫ v̄tutiſ. Jō nomē
glīe iportat manifeſtacionē alicꝰ de h̄ qđ apud hoīes decorꝝ videt̄ ſi-
ue illud ſit aliqđ bonū ſpūale ſiue tēpale Poſſumꝰ tn̄ p clariore itel
ligēcia diſtiguere t̄plicē glīaꝫ. Pria dr̄ btā. Scđa ſcā. Tercia vana
Pr. a ē glīa btā de q̄ i pſal. Glīa ⁊ diuicie i domo eiꝰ. Et ſpal. c. xlix
Exaltabūt ſci in glīa ⁊ de hac diffuſiꝰ loco ſuo dicemꝰ. Secunda eſt

glia ſcã·Et h̄ ſecūdū tho·ii·ii·q·cxxxii·eſt cū quiſ cognoſcit bonū ſuum dignum laude ⁊ approbat illud cupiēs ab aliis laudari aut ppter diuinū honorē aut pꝑter primorū ſalutē·Nā ſecundū Alex·laudari pꝑter deū ⁊ pꝑter bonū primi non eſt aliud q̄ deum laudari i nobis·Vnde nō erratur ſ; ſancte appetit ğlia cum virtuoſe viuitur ⁊ non ꝯſtituitur ibi finis Ad hāc hortatur nos xp̄s·d·Math·v·Sic luceat·l·u·c·h·vt vi·bo·opa·u·⁊ gl·p·u·q̄ i ē·Et·i·cor·x·Sine offē ſione eſtote iudeis ⁊ gentibus ⁊ eccle dei ſicut ⁊ ego om̄ibus p oia placeo non q̄rens quod mihi vtile eſt ſ; q̄ multis vt ſalui fiant·Et Ro·xii·puidentes bona non tm̄ corā deo ſ; ecīā coram omnibus hoibus·Et ecclīaſtici·iiii·Curā habe de bono noīe ⁊ puer·xv·fama bona impinguat oſſa·Et ouidius li·de triſtibus·Denicq; non paruas aio dat ğlia vires Et fecūda facit pectora laudis amor Jō Auguſ·in ſermone de ꝯfeſ·ait·Solet mouere cariſſimi q̄ dn̄s nr̄ ih̄s xp̄us in ſermone euāgelico cū p̄9 dixiſſ;·Luceat lux vr̄a corā hoibus vt videant vr̄a bona opa ⁊ glificent prēm vr̄m qui in celis eſt poſtea dixit Attendite ne iuſticiā vr̄am faciatis corā hoibuſ vt videamini ab eis·Turbatur eīn mens parū intelligētis ⁊ pcepto vtriq; obaudire cupientis ⁊ p diuerſa ⁊ aduerſa diſcendit·Tā nemo eīn p̄t quiuis vni dn̄o obtempare repugnancia iubēti q̄ nemo p̄t eciam duobus dn̄is ſeruire quod eodē ſermone ſaluator ipſe teſtat9 eſt·Quid ergo faciat aius nutans cum ſe obtpare non poſſe extimat ⁊ nō obtempare formidat·Si eīn opa ſua in luce poſuerit hoibus intuenda vt faciat quod pceptū eſt·Luceat lux vr̄a corā hoibuſ reum ſe teneri arbitrabitur q̄ſi contra preceptū fecerit ubi dr̄ Attendite ne iuſticiam vr̄am faciatis coram hoibus vt videami ab eis·Qui aūt recte itelligit vtrūq; iplet ⁊ ſeruiet vni veriſſimo dn̄o q̄ ſeruum pigrū nō damnaret ſi ea q̄ nullo mō poterat imparet h̄ ille·Et ibi concludit d·Jntencio quippe cordis hūani quo dirigat ⁊ quod expectet intuēdum eſt·Ex q̄bus oibus colligit·q̄ non ſunt v̄tutiſ opa p̄termittēda qm̄ ad illa ſeq̄t laus multoꝝ ⁊ redūdant in v̄tuoſoꝝ famam dummō ibi intencio non conſtituat finem ſuum Tercia eſt ğlia vana que ſcd̄m alex·⁊ Bo·vbi ſupra p̄t eſſe triplex Prima ex parte rei p qua quis ğliam q̄rit vtputa ſi q̄s ğliam q̄rer; de ſapia q̄ nō h;⁊ hmōi vel de eo qđ eſt pct̄m pꝑter qđ in pſal·dr̄·Quid ğliaris in malicia·Vel cū q̄rit ğliam de eo qđ non eſt ğlia dignū vt de diuiciis de pulcritudine de dn̄iis ⁊ hmōi·de quibus non eſt ğliandū eo q̄ tranſitoria ſunt caduca et vana·Vnde Jſa·i·dr̄·Omnis caro fenum ⁊ om̄is ğlia eius quaſi flos agri·Secundo ğlia ē vana ex pte eius a quo q̄s ğliam q̄rit puta ab hoīe p̄ncipali cuius iudiciū non eſt rectū·Vnde in pſal·Maledicta oſſa eoꝝ qui hoibus placent·ſuple cū ponit ibi finis·Tercia ğlia eſt vana ex pte ei9 qui ğliaʒ appetit q̄ videlicet appetitū ğlie ſue non refert in debitum finē puta ad honorem dei ⁊ primi ſalutem Nam ois ğlia finalit̄ ad deū ē referenda·Vnde da-

uid in pſal·Non nobis dn̄e non no·ſʒ·no·t·da·g·Et xp̄s ioh̄·x·Ego
gl'iam meam non q̄ro Si ego gl'iam meam q̄ro gl'ia mea nihil eſt·
Nō fugienda eſt vana gl'ia tū qꝛ ꝑ illā offendit̄ deus tū qꝛ homo
ꝑ eā ſpūaliter īfatuatur tū eciā qꝛ oēs iuſti ipam conati ſunt vitare

SEcundū miſteriū declarandū de vana gl'ia dr̄ Ca· ·ii·
deteſtacio·Eſt ſiquidē viciū graue et deteſtabile ꝓpter tria·
Primo ꝓpter offenſionē·Scd̄o ꝓpter infatuacionē·Tercō ꝓ
ter exemplacionē·Primo vana gl'ia eſt viciū graue ⁊ deteſtabile ꝓ
ter offenſionē qꝛ ꝑ illā offendit deus·Notandū aūt ſcd̄m Bo·vbi ſu
pra Qd aliqn̄ ē pcc̄m veīale aliqn̄ mortale·Veniale eſt cum ex ſubi
to motu trahit animus ad ꝓpriam laudem ⁊ gaudet de bona hoīum
opinione tn̄ cum rō excitatur ſtatī repmit et ſubicit motum illū reco
gnoſcens deum ⁊ illi ſe humilians·Difficile namqꝫ ē p̄mis motibus
glie vt non veniant poſſe reſiſtere qꝛ vt dicit·Seneca ad lucil·Nul-
la eſt tā excelſa virtus q̄ dulcedine glie non tangatur·Et Hiero·ad
Sabinianū·Naturali dicimur malo ⁊ adulatoribus nr̄is libenter fa
uem9 et q̄q̄ rn̄deamus nos indignos ⁊ calidus rubor ora ꝑfundat
tn̄ ad laudem ſuam intrinſec9 letat̄·Et Criſoſ·dicit ſup Math̄·Cuʒ
cetera vicia locum habeant in ſeruis diaboli inanis gl'ia locum eci-
am hʒ in ſeruis chriſti·Si ergo amor humane glie q̄muis ſit inanis
non repugnat caritati neqꝫ q̄ntū ad id de quo eſt gl'ia neqꝫ quantuʒ
ad intencōnem gloriam querētis nō ē pcc̄m mortale ſʒ veniale·Pec
catum autem mortale ē vana gloria qn̄ ɔtrariat̄ caritati dei duplici
ter·Vno mō rōe materie de q̄ q̄s gloriat̄ vtputa de aliquo f'lo quod
ɔtrariatur dīne reuerencie ſcd̄m illud·Ezech̄·xxviii·Eleuatum ē cor
tuum et dixiſti·Deus ego ſum uel cū q̄s bonū t̄pale de quo gloriat̄
refertur deo aut eciam cum q̄s ꝑfert teſtimoniū hoīm teſtimonio dei
ſicut contra quoſdam dr̄·Joh̄·xii· Qui dilexerunt magis gloriam
hoīm quam gloriam dei Alio mō contrariatur caritati ex p̄te ipſius
gloriantis qui intencionem ſuam refert ad gloriam tanq̄ ad vltimuʒ
finē ad quē eciaʒ ordinat v̄tutis opa et ꝑ illo ɔſequēdo non p̄termit
tit facere eciā ea q̄ ſūt ɔtra deū·Sic faciebant āntiqui romani de q̄b9
dicit aug9·v·de ci·dei·c·xii·Veteres igit̄ p̄miqꝫ romani q̄tum eoꝝ
docet ⁊ ɔmendat hiſtoria q̄muis vt alie gentes excepta vna populi
hebreorum falſos deos colerēt et non deo victimas ſʒ demoniis im
molarent tn̄ laudis auidi pecunie liberales erant gloriam ingenteʒ
diuicias honeſtas volebant hanc ardentiſſime dilexerūt ꝓpter hanc
viuere voluerunt ꝑ hac mori non dubitauerunt ceteras cupiditates
h9 vnius ingenti cupiditate preſſerūt·hec ille·Secundo vana gloria
eſt viciū graue et deteſtabile rōe infatuacionis qꝛ in h̄ vicio magna
eſt fatuitas q̄m dominus explicauit·Math̄·xxv·In parabola de de
cem virginibus quarum·v·erant fatue et q̄nqꝫ prudētes·Et pruden
tes intrauerunt cum ſponſo ad nupcias fatue vero licet eēnt v̄gines
quia tamē oleum recte intēcōis ad dei gloriam nō habebant excluſe

fuerunt a ſponſo·p q̄bus dicit·Grego·in omel'·Sepe vos fr̄es cariſ-
ſimi admoneo praua opa fugere mūdi h9 inq̄namīta deuitare ſ3 ho-
dierna ſancti euangelii lectione ↄpellor dicere vt ⁊ bona que agitis
cum magna cautela timeatis ne p h̄ quod a vobiſ rectum geritur fa
uor aut gr̄a humana req̄rat̄ ne appetitus laudiſ ſubrepat ⁊ quod fo
ris oñdit̄ intus a mercede euacuet̄·Ecce enim redemptoris voce decē
v̄gines ⁊ omnes dicūt̄ virgines ⁊ tamē intra beatitudinis ianuā nō
oēs recepte qui eaꝝ quedā3 du3 de v̄ginitate ſua gl'ia3 foris expetūt
oleum in vaſis ſuis habere noluerunt·Tercio deteſtabile eſt ⁊ gra-
ue vicium vane glorie ꝓpter exēplacionem·Omnes q̄dē ſancti dede
runt nobis exemplum vanā gloriā fugiendi vt patet in eoꝝ geſtis·
Cicero eciā·i·de officiis dixit·Cauenda eſt glorie cupiditas·Eripit
eī̄ aī libertatē·p qua magnanimis viris oīs debet eē ↄtēpcio id ē cō
temptus Legimus in vitis p̄rm q̄ cum q̄dā ſenex in ſpelunca requi
eſceret rogatus eſt multis p̄cibus a quodā ſeculari vt veniret orōnē
fcūrus ſup filiū ſuū defunctum·Cumq3 ille iret occurrerunt multi cū
lampadibus in eius occurſum q2 hō ſanctus erat·Qd cū pcepiſſ3 ſe
nex finxit ſe eē ſtultū ⁊ expolians veſtimīta ſua in flumē deſcendit ⁊
ſtans lauabat ea nudus·Secularis aūt ille erubeſcens dixit populo
Reuertimini·ſenex nr̄ infatuatus eſt·Et veniens ad ſenē interroga-
uit eum·d·Quare ſic feciſti q2 omnes dicunt demoniū h3 ſenex·Qui
R̄n̄dit ⁊ ego volebam hoc audire ⁊ ſic rediit in ſpeluncam ſuam Si
mile fecit beat9 fr̄ iuniꝑus de quo ſepius ſanctus Franciſ·dicebat·
Vt nam multi eſſent tales iuniꝑi in ortis neſtris·Cum ergo ſemel p̄
fatus iret romam ⁊ multi obuiā ei venirent ꝓpter famā ſcitatis ſue
eaſ declinare volēs iunxit ſe ad ludendum cū vno puero ad vnam ta
bulam que dum leuabat̄ de vno capite deꝓmebat̄ in alio·Qd illi vi
dētes reputauerunt eum leuē ⁊ fatuum·Ipſe vero ſub illa ſpecie va
nam gloriam euitauit·

Quod ex vana gloria generantur ſeptem peccata que dicentur ſep-
tem eius filie· Capitulum·tercium·

Tercium miſteriū declarandū de vana gloria dr̄ generacio·
Secūdū eñ gre·xxxi·moral'·Inanis gl'ia generat ſeptem fili
as·Prima eſt iactancia·Scd̄a eſt p̄ſumpcō nouitatū·Tercia
ypocriſis·Quarta ꝑtinacia·Quinta diſcordia·Sexta contēcio·Septi-
ma inobediēcia·Nam vt dicit Tho·vbi ſupra·Vicia illa que de ſe
nata ſunt ordinari ad finem alicuius vicii capitalis dicuntur fine
eius·Finis aūt inanis gl'ie ē manifeſtacio ꝓprie excellēcie ad quam
poteſt homo tēdere dupliciē·Vno modo directē·Alio modo indirecte
Directē ſiue p verba ⁊ ſic ē iactancia ſiue p facta ⁊ ſi ſint hn̄cia aliq̄
admiracōnē ē p̄ſumpcō nouitatū q̄s hoīes ſolēt magis admirari·Si
aūt facta ſint ſimpl'r ſic ē ypocriſis·Alio modo nititur quis manife-
ſtare ſuam excellenciam indirecte oſtendendo ſe non eſſe alio mino-
rem ⁊ hoc quadrupl'r·Primo q̄ntum ad intencōnē ⁊ ſic ē ꝑtinacia

per quam homo nimiſ innitit̃ sue ſcientie nolens credere meliori Se-cũdo quantũ ad volũtatẽ ⁊ ſic ẽ diſcordia dũ non vult a ꝑpria volũtate diſcedere vt aliis ↄcordet· Tercio quantum ad locucionẽ ⁊ ſic ẽ contẽcio dum aliquis ṽbis clamoroſis contra alium litigat· Quarto quantum ad factum ⁊ ſic ẽ inobediẽcia dum·ſ·aliquis non vult exequi ſuperioris ꝑceptum Nos aũt tres tm̃ filias ꝑmas·ſ·tria peccata declarabimus· Primũ ẽ iactancia· Scd̃m nouitatũ pſumpcio· Terciũm ypocriſis ¶ Primũ ẽ iactancia de q̃ dicit ariſt·in· iiii· eth·ꝙ eſt oſtẽtacio ꝑpe laudis cũ veritas non ſuadet Nam ſicut cum aliq̃s a longe vult iactare aliq̃d manũ in altũ leuat ita qui cupit ſe laudare verbis in altum extollit· Contra quod dicitur puer·xxvii· Laudet te alienus ⁊ non os tuũ extraenꝰ ⁊ non labia tua· Et· Tulius i i·de officiis ait· Turpe ẽ de ſeipo ꝑdicare pſertim falſa Notandum tamẽ ꝙ aliq̃s poteſt ſe ipſuꝫ laudare tpl'r· Primo meritorie· Secundo venialiter· Tercio mortalit̃· Primo meritorie ⁊ hoc adhuc tripl'r Aut ꝑpter caritatẽ dei· Aut ꝑpter caritatẽ proximi Aut proꝑ̃ caritatẽ ſui· Primo propter caritatẽ dei·cum·ſ·quis bona propria laudat non propter iactanciam ſꝫ vt pro illis referat gracias deo· ſicut g'oſiſſima virgo in cãtico ſuo dicebat· Luc·ii· Quia reſ·hu·a·ſ·e·ex·h·b·m·d·o·g· Quia·f·m·m·q·p·e·⁊·ſ·n·eius· Hinc ẽ ꝙ Ciprianus in epl'a ad Donatũ ait· Odioſa iactacio ẽ q̃uis non iactatum eſſe poſſit ſꝫ gratum quicq̃d non hois virtuti aſcribit̃ ſꝫ de dei munere predicatur· Scd̃o p̃t aliquiſ cũ merito laudare ſeipꝫ ꝑp̃ proximi caritatẽ·ẽ·n·qñqꝫ neceſſariũ ad reprimendas detractiones ⁊ falſas criminaciones malorum pro fame proprie ↄſeruacione enarrare ſuas virtutes q̄ vt ſcbit̃·vi·q·i·c· Sũt plurimi Verum manifeſtum ẽ diabolum qui ſicut leo rugiens c̃euit q̃rẽs q̃ꝫ deuoꝝ cordibus plebium ſuadere vt doctoribus ſuis atqꝫ paſtoribus detrahãt vt plebeſ lãgueſcentes non timẽtibus paſtoribus frena eaꝝ laſciuiãt atqꝫ in ima ruãt· Jõ augꝰ·xii·q·i·c· Nolo dicebat Conſcia neceſſaria ẽ mihi fama proximo· Jn ſermone quodã qui legit̃ in feſto eiuſdẽ ipſe ait· Caritati vr̃e de nobis ipſis hodie ſermo reddẽdus ẽ· Quia eñi vt ait apl's· Spectaculũ facti ſumus mundo ⁊ ãgelis ⁊ hoibus· Qui nos amãt q̃rũt q̃d laudẽt in nobis· Qui nos oderũt q̃runt quid detrahãt nobis Nos aũt in vtroqꝫ medio conſtituti ⁊ vitã ⁊ famã deo adiuuãte ſic cuſtodire debemus vt non erubeſcant de detractoribus laudatores· Et paulꝰ·ii·cor·xi·⁊·xii·c· Multis laudibus predicat ſeipſum non propter inanẽ gloriã ſꝫ ꝑpter corintheoꝝ ſalutẽ· Nã vt dicit· Hieronimꝰ in argumẽto in epl'am ad corinth· Corinth hii ſunt achaici ⁊ hi ab apl'o audierũt verba veritatis ⁊ ſubuerſi ſunt multifarie a falſis ap̄lis· Quidam a ph̃ie verboſa eloq̃ẽcia· alii a ſecta iudaice legis inducti hos reuocabat apl's ad verã ⁊ euangelicã ſapiẽciam· h ille· Qm̃ vero multi illoꝝ multa dixerunt Paulo detrahẽdo ex oppoſito ipſe multa loq̃t ſeipſum laudãdo· Tercio poteſt q̃s cũ merito

laudare ſeipſum ꝑpter caritatē ſui vt conſoletˀ ſeipſum q̄n ē in aliq̄
tribulacione poſitus·Sicut dicebat iob·xxix·c·de ſe loquēs cū ami-
cis ſuis·Oculꝰ fui ceco et pes claudo pr̄ erā pauꝑuꝫ·Scd̄o p̄t q̄ſ lau-
dare ſe venialitˀ cum aliqua de ſe dicit ex quadam animi leuitate q̄
non ſunt contra caritatem dei nec p̄ximi·Tercio p̄t quis laudare ſe
mortalitˀ·Et h̄ eſt ſcd̄m tho·ii·ii·q·c·xii·ꝛ ſcd̄m Alex·in·iii·ſum·Cū
q̄s laudat ſe de eo qđ eſt contra gloriam dei vtputa de aliquo pc̄tō
mortali ecīā ſi dicatur veritas aut cum quis nimiſ ſupbe p̄fert de ſe
falſa vt decipiat p̄ximos vel cauſa cupiditatis vel glie aut cum quiſ
refert aliq̄ de ſe in expreſſam p̄ximi ꝯtumeliam ſicut faciebat Goli-
ath·i·regū·xvii·qui dicebat·Ego exprobraui agminibus iſrl' hodie
Et ſicut pc̄m̄ eſt his modis iactancia ita eciam ꝛ irronia que ē cuꝫ
quis de ſe minora dicit vt reputetˀ bonuſ·quod ſcd̄ꝫ tho·ii·ii·q·cxiii
Poteſt dupliciter fieri·Vno mō cū veritate vt ſi quis eſt ignorans ꝛ
dicat ſe ignorantem et huiuſmōi·Et ſic non eſt peccatum niſi ꝑ ali-
cuius circunſtancie corrupcionē·Alio modo cum falſitate cum aliq̄ſ
dicit illud qđ in ſe nec recognoſcit nec credit vt ſi vir doctꝰ dicat ſe
indoctum aut fortis dicat ſe eſſe debilem ꝛ ſilia ꝛ ſic pertinet ad pec-
catum·Vñ augꝰ·xxii·q·ii·c·Cum humilitatis·Cum hūilitatis cau-
ſa mentiris ſi non eraſ peccator anteq̄ͣ mētireris mentiendo efficeris
qđ vitaſti veritas nō ē in te niſi ita te dixeris pc̄tōrē vt ecīā eē ꝯgno-
ſcas·Et idē in c·nō ita·Nō ita caueatˀ arrogancia vt veritas relinq̄tˀ
ꝛ gre·ibidē·c·Incauti ait·Incauti ſunt hūiles q̄ ſe mēciēdo illaque-
ant ꝯ ille·Debꝫ tñ vnuſquiſq̄ꝫ ſemper eſtimare ſe peccatorē ꝛ·ſi nō
inueniet peccata de quibus poſſit ſe excuſare ſaltē ſciat ꝙ nullꝰ po-
teſt deo ita perfecte ſeruire quin in aliquo deficiat ꝑpterea dicit·di·
v·in·c·Ad eius bonaꝝ mencium ē ibi culpā timere vbi culpa non ē·
Secundū peccatū qđ ex vana gloria naſcitˀ ē p̄ſumpcio nouitatuꝫ q̄
ꝯſiſtit in h̄ ꝙ aliq̄s in actibus exterioribus aliquid inconſuetū fa-
cit ſine cauſa racionabili·Sic ſunt inuentores nouitatū q̄ nouos mo-
dos aut ceremonias ſcd̄m caput in dei cultu aut in diuinis officiis ad-
inueniūt ꝑ quibus dr̄·ii·q·v·c·Conſuluiſti·Qđ ſanctoꝝ p̄rm docu-
mēto ſancitū non eſt ſupſticioſa adinuēcione non eſt p̄ſumēdū·ſic ſūt
inuentores nouitatū clerici q̄ in officiendo omiſſis āntiphonis vt pla-
ceant populo cantant diaboli cātica in q̄bus oīa ſunt vana munda-
na atq̄ꝫ laſciua ꝛ gloriantˀ in ſuo cantu artificioſo ꝛ modulato cōtra
quoſ eſt·c·Cū aūt·ꝛ·c·Cātantes·lxxxxii·di·In·c·vero in ſancta gre·
ait·Deum moribus ſtimulat·i·ad iram puocat qui populum voci-
bus delectat·Sunt inuentores nouitatum religioſi qui non contenti
omibus ordinacionibus aliquid ſingularitˀ agere volunt in orando
comedendo loquendo ꝛ in aliis auſteritatibꝫ vt pre ceteris reputētur
Sed tales confuſi remanent niſi ſpeciali inſtinctu moueantur ſicut
dñicus et Fran·ꝛ alii·Sunt ꝛ q̄plures alii in quolibꝫ genere hoīuꝫ·
ecīā ꝛ mulieꝝ q̄ ꝑpter ſupbiā p̄ſumunt ſemꝑ ꝛ ſinglares videantur

admiuenire noua· Terciū pc̄tm̄ qđ ex vana glīa naſcit̄ eſt ypocriſis·
Et vt dicit iſidor⁹ ethimologiaꝝ Jpocrita greco ſermone in latino
ſimulator interpretat̄ q̄ dum int⁹ eſt malus bonum ſe palam oſtendit
Nam in eo eſt defectus ſcitatis ꝛ bonitatis ꝛ tñ ſimulat ipſam· alex
in· ii· Jpocriſis eſt amor apparētis bonitatis ꝓpter ſe· h̄ vicium ma-
ledictū impugnat̄ a tribus· Primo a philoſophis Secundo a ſan-
ctis· Tercio a criſto· Primo a philoſophis· Sc̄bit em̄ ariſ· i· elenco-
rum Quibuſdā eſt magis ope precium videri eſſe ſapientes quam eſ
ſe ꝛ non videri· Et Seneca ad Lucill· Quod loquimur ſenciamuſ cō
cordꝫ ſermo cū vita· Et idem ad eundē Virtutem bona ſequit̄ fide q̄
ſe non exornat ꝛ pingit ſed idem ſiue ex denudato videat̄ ſiue ipatuſ
ac ſubito nihil ſimulādo pficit· Veritas in omnem ꝑtem ſui eadem
ē· Et idem ad eūdē multomagis ad rē ꝑtinꝫ q̄l' tibi q̄ꝫ q̄lis aliis vi-
aris· Et idē ibidē Malū vbi ſe bonū ſimulat tunc eſt peſſimum· Et
iterum ad eundem· Jllud te admoneo ne eorum more qui non pro-
ficere ſed conſpici cupiunt· Facias aliqua que in habitu tuo aut ge-
nere vite nobilia ſint· Et Tulius in li· de officiis· Tocius iniuſticie
nulla capitalior eſt q̄ꝫ eorum qui cum maxime fallunt id agunt vt
viri boni eſſe videant· Et iterum in eodem li· Ficta om̄ia celerit tāq̄ꝫ
floſculi decidunt nec ſimulatum quicquā poteſt eſſe diuturnum· Et O-
racius· Nūq̄ꝫ te fallāt animi ſub vulpe latētes· Jmpia ſub dulci mel
le venena latent· Sc̄do reprobat̄ ꝛ impugnat̄ ypocriſis a doctoribus
ꝛ ſanctis· Vnde ſapiēs eccliaſtici· i· ait· Ne fueris ypocrita in cōſpe
ctu hoīm Et iob· viii· Spes ipocrite peribit· ꝛ· xx· Gaudium ipocrite
inſtar puncti· ꝛ iſa· ix· Om̄is ipocrita eſt nequam ꝛ aug⁹· ſup pſal·
lxiii· Simulata equitas non eſt equitas ſed duplex iniquitas quia ꝛ
iniquitas ꝛ ſimulacio· Et Criſoſ· ſuper math· Nulla res ſic extermi-
nat bonū ſicut ſimulacio· Nam malum ſub ſpecie boni celatum duꝫ
non cognoſcitur non cauetur et· petrus rauen̄ in quodam ſermone·
Ypocriſis ſubtile malum ſecretū virus venenum latens tinea ſcitatiſ
Tercio reprobatur ipocriſis a dn̄o ih̄u xp̄o quem ſepe inuenim⁹ cō-
tra ipocriſim reclamaſſe Vn̄ math· v· dixit· Cum facis elemoſinam
noli tuba canere ante te ſicut ipocrite faciunt· et math· vi· c· Cum ie-
iunatis nolite fieri ſicut ypocrite triſtes· et math· xxiii· Ve vobiſ ſcri
be et phariſei ypocrite qui clauditis regnum celorum ante homines·
Vos em̄ non introitis nec introeuntes ſinitis intrare· Quod dictuꝫ
eſt eo q̄ꝫ ſcribe erant doctores legis et phariſei erant religioſi appa
rentes boni exn̄tes mali quibus ſil'es ſunt hodie multi· Et ꝑ his di-
cit aug⁹· lxxxiii· di· in· c· Nemo· Nemo nocet in eccleſia amplius q̄ꝫ
qui peruerſe agens nomen vel ordineꝫ ſcitatis et ſacerdotis habꝫ· et
iterꝫ math· xxiii· xp̄s ait· Ve vobis ſcribe et ph̄ei ypocrite qui come
detis domos viduarum orōes longas orantes· Jſtis ſimiles ſunt ho
die qui promittunt dicere miſſas et pſalteria et plures orōes vt acci
piant bona aliorum Et iterum ſubdit xp̄s· Ve vobis ſcribe et ph̄ei

ypocrite qui circuitis mare ⁊ aridā ut faciatis vnū pſelitū ⁊ cum factus fuerit facitis eū filium gehenne duplo quam vos. Proſelit9 dicebatur qui ex gentilitate ɔuertebatur ad iudaiſmū ad quod multū pħei laborabant pꝑter inanē gl'iaꝫ ſicut hodie faciunt multi religioſi ⁊ pdicatores qui paſſim ⁊ indiſtincte induūt habitū religionis vel tercii ordinis quoſcunqꝫ viros vel nulieres et multiplicant gentem ſꝫ non magnificant leticiam. Et iterum xp̄s ibi dicit. Ve vobis ſcribe et pħei ipocrite q̄ decimatis mentā et anetum ⁊ ciminum et reliq̄ſtis que grauiora ſūt legis iudiciū ⁊ miſcdiaꝫ ⁊ fidē Siles ſunt hodie illi qui curant de q̄buſdam leuibus vtputa f̄res minores magnū peccatum reputātes ſi quis p neceſſitate ptarꝫ duas tunicas aut ferret calciamenta et ſilia. Et tamē de odio primi de iudiciis falſis de detractionib9 venenoſis de liuore inuidie de faſtu arrogancie de ſpiritu pſumpcionis de ābicione honoris ⁊ hmōi aut nichil aut parum curāt. Seq̄t ibi xp̄us. Ve vobis ſcbe ⁊ pħei ypocrite qui mundatis quod deforis ē calicis ⁊ papſidis intus eſtis pleni immundicia ⁊ dolo. Et iterum ibi. Ve vobis ſcribe ⁊ pħei ipocrite qui ſimiles eſtis ſepulchris dealbatis que foris parēt hominibus ſpecioſa intus vero plena ſunt oſſibus mortuoꝝ ⁊ omni ſpurcicia Et iterum Ve vobis ſcribe ⁊ pħei qui edificatis monumenta pphārum p̄res autē veſtri occiderunt illos. Ex quibus oībus habeē q̄ acriter que durit ꝑpter ypocriſim increpabat pħeos xp̄s. Modernis autē tēporibus. O quāta dicerꝫ ſi nūc ſicut tunc conuerſaretur in terra Ecquis explicꝫ quantus ſit hodie ypocītarum numerus quanta vicia peccata ⁊ ſcandala ſub ſpecie ſanctitatis ⁊ bonitatis fiunt. O deus meus tu vides oīa Facile eſt decipe indoctas plebes q̄ exteriora tantum deſiderant. Sꝫ tu intueris ⁊ penetras eciam intima cordis. Audeo dicere q̄ in die iudicii multi qui nunc creduntē boni iuſti ſobrii continentes amatores paupꝫtatis puri recti ⁊ ſimplices videbuntur in ſocietate dānatorum propter maliciam incōtinēciam laſciuiam caſtimargiam cupiditatem ⁊ alia peccata que nunc hoībus abſcondita ſunt. tunc vero omnib9 fiēt nota. O ypocīte antichriſti diſcipuli qui ideo ad ppetranda multa facinora eſtis pmpti atqꝫ ſecuri eo q̄ populus illa non videt imo ſanctos eſſe vos arbitraē. Ecce in celo teſtiſ oīm nr̄m de9 nr̄ cui nichil ē abſconditum. Hinc. Seneca ad Lucill'. dic̄. Quid prodeſt aliquid ab hoīe eſſe ſecretum. nichil deo clauſum ē. Idcirco oīs ypocīſis ē reiicienda viuendumqꝫ recte atqꝫ humiliter quoniā deus humilib9 hic dat grām ⁊ in futuro ſempiternam gloriam in q̄ viuit ⁊ regnat per eternā ſecula. Amen.

¶ Feria ſexta ſcd̄e ebdomade in q̄dragesima de inobediencia propt quā deus merito indignaē ɔtra ipſos inobedientes ⁊ ſuoꝝ preceptorum tranſgreſſores. ¶ Sermo. xxxvi.

Auferet a vobis regnum dei ⁊ dabitur genti facienti fructus ei9. Verba ſunt ſaluatoris noſtri originaliter. math. xxi. c. ⁊

in euãgelio hodierno. Iraſcit̃ valde oĩpotẽs deus ꝯtra elatos ſupbos ⁊ inobediẽtes homines. Et cum eos abſq̃ fructu humilitatis ⁊ bo=
noꝝ opum inuenit merito ſuis bñficiis ꝓuatos ineternum ſuplicium ꝯdẽnat. h̃ miſtice innuit in lectiõe ſci euãgalii in qua xp̃us ſapiẽtiſ=
ſimus phos induxit vt ſniam ferrẽt ꝯtra malos agricolas qui ꝑriſa
milias nõ dederunt fructum vinee in tẽpe ſuo. Dixerunt autẽ ꝙ ma
los male pdꝫ. at ⁊ ipſe ih̃s ſupaddidit. ꝙ regnum dei eſſꝫ auferẽduꝫ
ab illis qui ſupbiſſimi erãt ⁊ inflati vane glie vẽto ob quaꝫ ſine fru
ctu vere obediẽcie legis dei viuebãt. Qm̃ autẽ hec peſtis virulẽta in=
obediẽcie iam inuaſit multos cũ ipſa ſit vnũ ex pctis deſcẽdẽtibuſ a
vana glia ⁊ ꝓpter ipſã deus aufert ab hoĩbus regnum gr̃e ⁊ glie
ſue. Idcco in h̃ ſermone de ea erim⁹ tractãturi diſtinguemus aũt tri
plicẽ inobediẽciam.

Prima dr̃ ꝓtoplauſtoꝝ
Secunda religioſorum
Tercia excõicatorum

De inobediẽcia ꝑmoꝝ pẽtũ ꝓpt̃ ꝙ abſtu=
lit eis deus pl'ia bñficia q̃ ꝯtulerat ⁊ acrit̃
puniuit pena multiplici. Ca. primum.

PRima ẽ inobediẽcia ꝓtoplauſtoꝝ ſiue ꝑmoꝝ pẽtum ꝑ q̃ de⁹
abſtulit eis regnũ ſuum id ẽ grãm ſuã ⁊ bñficia illa quib⁹
eos ꝓuauit qñ illos eiecit p⁹ pctm̃ de terreſtri padiſo. Ad
qd plenius intelligẽdũ ꝯſideremus de illa inobediẽcia tria. Prio ve
ritatẽ. Scdo grauitatẽ. Tercõ penalitatẽ. Primo ꝯſideremus veri
tatẽ. ꝑ q̃ diſputãdũ ẽ. Vtrum ꝑmorum pẽtum pctm̃ fuit inobediẽcia
Et ꝙ ſic ptꝫ ꝑ auctores ſcripture. Vnd apoſtoluſ Ro. v. ait. Per vni
us hominis inobediẽciã pctõres ꝯſtituti ſunt multi ⁊ ꝑ vnius obe=
diẽciã iuſti ꝯſtituẽt̃ multi. ⁊ auguſ. in li. de vera religione. Adã ꝓpt̃
tranſgreſſionẽ obediẽcie de padiſo deiectus ẽ ⁊ idẽ ſupra geñ. ad li=
teram. Nõ potuit melius vt diligẽcius ꝯmẽdari quãtum malum ſit
ſola inobediẽcia cum ideo reus iniquitatis factus ẽ homo qꝛ eã rem
tetigit ꝯtra ꝓhibicõꝫ quã ſi nõ ꝓhibitus tetigiſſꝫ nõ vtiq̃ peccaſſꝫ Et
idẽ. li. xiiii. de ci. dei. c. xii. Nõ dꝫ exiſtimare quiſq̃ leue ac puum illd
fuiſſe ꝯmiſſum qꝛ in eſca factum ẽ nõ q̃dẽ mala nec noxia niſi qꝛ ꝓ=
hibita Neq̃. n. q̃cq̃ mali deus in illa tãte felicitatis padiſo crearet
atq̃ plãtarꝫ. Sed obediẽcia ꝯmẽdata ẽ in precepto. Que virtus i cre
atã rõnabili mr̃ ẽ qdammõ oĩm cuſtoſq̃ virtutum. h̃ itaq̃ de vno ci
bi genere nõ edẽdo vbi alioꝝ tãta copia ſubiacebat tã leue ꝓceptum
ad obſeruãdum tã breue ad memoriã retinẽdum ꝓſertim cum nõduꝫ
voluntati cupiditas reſiſtebat. Quod de pena tranſgreſſionis poſtea
ſubſecutum ẽ tãto maiore iniuſticia violatũ ẽ quãto faciliore poſſet
obſeruãcia cuſtodiri. Confirmari eciã pt̃ quod dictum ẽ quia primi
pẽtes propter inobediẽciam originali iuſticia ſunt priuati. Inde ge=
neſis. iii. dixit deus ade Quis indicauit tibi ꝙ nuduſ eſſes niſi quia
de ligno de quo ꝓcepã tibi ne ꝯmederes ꝯmediſti. Sꝫ ꝯtra poteſt q̃s
arguere. Primo qd peccatum illud fuit ſuperbia. Nam eccleſiaſtici
xvi. dr̃ iniciũ omnis pcti ſupbia ẽ. Et eiuſdem. xxv. c. A muliere

ſumpſit inicium omnis ꝑdicio·Et auguſ·in li·de virginitate Diabo=
lus in celo voluit eſſe ſicut deus·cadens aūt pſuaſit hoi ſilitudinem
volūtatis ſue Scdo arguit̃ ꝙ pctm̄ illud fuit auaricia largo mō ſūp
ta ſcdm·n·gre·ſup Ezechielē·Auaricia non tm̄ pecunie ē ſed eciā ſci
encie ⁊ altitudinis·Sed mulier appecit ſciam qn̄ diabolus dixit ei·
Eritis ſicut dii ſcientes bonū ⁊ malū·ergo pctm̄ id fuit auaricia Ter
cio arguit̃ ꝙ pctm̄ illud fuit gula qꝛ ꝯmederunt pomum ligni vetiti
Et ambro·dic̃·xxxv·di·c·Sexto die·Gula regnantē a ꝑadiſo expu
lit·Et Hiero·ꝯtra Iouinianū·Sollicite puidendum eſt vt quos ſatu
ritaſ a paradiſo expulit eſuries reducat·Rn̄det Bo·di·xxii·n·li·Qd
ꝑncipale pctm̄ hois ꝑ quod lapſuſ eſt fuit inobediencia· Et ad hanc
diabolus conatus eſt illū adducere Sed qm̄ nemo operat̃ aliqd ma
lum aſpiciens nec appetit malum niſi ſub ſpecie boni·Ideo clare deꝑ=
hendens diabolus ꝙ non poſſet mulierem precipitare niſi ꝓponeret
aliquod appetibile illa tēptādo ꝓpoſuit ad q̄ ois homo natalr̃ incli
nat̃·naturalit̃ aūt ois hō appetit beatitudinē q̄ eſt bonū gl̃ioſum co=
pioſum et delicioſum·Vnde ois hō naturalit̃ appetit excellenciā ſuf=
ficienciam ⁊ leticiā·Et ī inordinato appetitu taliū ꝯſiſtit iuſticia·i im
moderato vero culpa·Gula·n·eſt inordinatus appetitꝰ cibi ſuauiter
reficientis Auaricia eſt inordinatus appetitus ſufficiencie Suꝑbia ē
inordinatus appetitus excellencie Diabolus ergo ꝑmo ꝓmiſit mulie
ri dignitatis excellenciam cum dixit eritis ſicut dii ·Scdo ſubiunxit
ꝯgnicionis abundāciam cū dixit Scientes bonū et malum· Poſtrēo
ſubiunxit ſuauitatis expienciam cum oſ̄dit lignū pulchꝝ viſu ⁊ ad
veſcendū ſuaue Quia ergo mulier diabolice ſuggeſtioni ꝯſenſit ī ap=
petendo ꝑmo eē ſicut deus·fuit ſuꝑba ·Deinde appetēdo ſcire bonū
⁊ malum fuit auara Poſtremo in expiendo ſuauitatē ligni vetiti fu
it guloſa·Et in h̄ fuit trangreſſionis rea ⁊ inobie culpa inuoluta·nec
eſt incōueniens plura genera pctōꝝ ſcdm ꝓgreſſum concurrere ad v=
num flagicium ꝑpetrādum·Hec Bon·ex cuius v̄bis accipimus ꝙ ꝑ
mi ꝑentes ꝑ inobiam deliq̄runt·Scdo ꝯſideremꝰ de inobia ꝑmoꝝ
ꝑentum grauitatē·Vtrum·ſ·fuerit peccatū eorum grauiſſimū oium
pctōꝝ ad quod rn̄det dn̄s Bon·di·xxi·n·li·Et·xxxiii·in declaracione
lr̃e·d·Qd vnum pctm̄ ꝑt dici grauius altero·xii·modis·Primo mo=
do cauſalitate Et ſic pctm̄ diaboli dicit̃ eſſe maximū aliorum cuius
inuidia mors intrauit in orbem terraruꝫ·Scdo mō enormitate Et ſic
pctm̄ iude dr̃ eē maximum eo ꝙ vendidit xp̄um·Tercō modo igra=
titudine Et ſic pctm̄ illius dr̃ eē maius q̄ pl̃a ꝑceperit dona et bene=
ficia·Quarto modo periculoſitate Et ſic peccatū ignorancie dicitur
eſſe maximū qꝛ ꝑiculoſū·Quinto modo inſeparabilitate Et ſic pec=
catū cupiditatis dr̃ eſſe maximū qꝛ cū cetera vicia ſeneſcente hoie ſe
neſcāt ſola auaricia iuueneſcit·Sexta iportunitate Et ſic ſuꝑbia dici
tur eē maximū qꝛ eciā ex ipſis bonis operibuſ ꝯſurgit Septio modo
ꝓnitate Et ſic luxuria dr̄ eſſe maximum ad q̄ hoies magis ſunt ꝓni

Octauo mō maioris grē impugnacōne·Et ſic pctm̄ in ſpm̄ſanctum
dicitur eſſe maximū·Nono mō rōe maioris offenſe ·Et ſic peccatū
ydolatrie dr̄ eſſe maximum·Decimo mō rōne maioris improbitatis
atq̧ libidinis·Et ſic cuiuſcūq̧ generis pctm̄ p̄t fieri maius alio·Vn
decimo modo generalitate·Et ſic pctm̄ p̄mi parentis dr̄ fuiſſe maius
qr in totum genuſ humanū ſe diffudit·Duodecimo mō racōne facili
tatis reſiſtendi ⁊ ſic dic̄ mgr̄ ſentē·in textu q̄ pctm̄ ade fuit grauiſſi
mū·Vn̄ auguſ·li·xiiii·de ci·dei·ait·Magna fuit in peccādo iniqui=
tas vbi tāta fuit in non peccando facilitas · Sed adhuc dubium eſt·
Quis eorum grauius peccauit vir aut mulier·Ad qd̄ dic̄·Bon·Qd̄
ſi loquamur de maiori grauitate q̄ntum ad ingratitudin in grauiuſ
peccauit vir q̄ mulier p eo q̄ abundanciora dona ſuſceperat·⁊ ideo
cum bn̄ficioꝝ oblitus benefactorem ſuum contempſit ⁊ offendit magiſ
ingratus fuit·⁊ in ſui ingratitudie maiori culpabilior extitit·Si au=
tem loquamur de maioritate q̄ntum ad libidinē ſic amplius peccauit
mulier q̄ vir p eo q̄ magis impba volūtate peccauit dū cōcupiuit
deo aſſimulari·⁊ ardenciuſ appetiuit dum credidit h̄ ſe obtinere poſ
ſe quod diabolus ei ſuggeſſit·⁊ ideo ꝓpter volūtatem magis impro
bā mulier peccauit ex maiori libidie ⁊ quātum ad h̄ culpabilior viro
fuit·Si aūt loquamur de maioritate culpe quātū ad corrupcōez con=
ſequētem diſtinguendū·qr aliqd̄ p̄t dici corrumpere dupl̄r· Aut p mo
dū cauſe·Aut p modū occaſionis·Si p modū cauſe·ſic qr peccatum
viri fuit cauſa trāſfuſionis peccati i poſteros ⁊ ita corrupit ſe ⁊ alios
maior ɔſecuta ē ex peccato viri corrupcio·⁊ quantum ad h̄ culpa vi
ri dr̄ fuiſſe grauior Si vero per modum occaſionis ſic qr peccatū mu
lieris fuit occaſio peccati viri ⁊ ita percōſequens omnium alioꝝ h̄
mō mulier p̄t dici corrupiſſe ceteros non ſolum poſteros ſed eciā vi=
rum ſuum·Vn̄ n̄ ſolum peccauit in ſe ſed eciā in primū·Et quantū
ad h̄ dici p̄t in muliere grauius fuiſſe peccatum·Tercio conſideremus
circa peccatū p̄morū parentū inobie penalitatem·puniuit namq̧ deus
inobiam illā triplici pena·prima fuit tempal·ſecunda corpalis·ter=
cia ſpiritualis·prima fuit pena tempalis quando eiecit eos de terre
ſtri paradiſo in quo habitabant in quiete ⁊ delicijs ac iocunditate·p̄
uauitq̧ illoſ hitacōne tam grata vt dr̄ gen̄·iii·Secūda pena fuit cor
palis·Nam per illam inobiam introducte fuere oēs pēalitates om̄s
labores oēs āguſtie oēs egritudies oīa deniq̧ genera mortiū q̄bȝ affli
git hūanū genus·Vt ·n·docēt doc·i·iii·di·xxx·Niſi fuiſſȝ culpa n̄ eſ
ſent h̄ mala ſubſecuta·qr vt dic̄ anſel·in·Cur deus hō·c·x·ei q̄ factuſ
ē iuſtus ad btitudinez n̄ dȝ infligi pena ſine culpa·ꝓpterea dixit deus
mulieri·Multiplicabo erūnas tuas ⁊ conceptus tuos in dolore paries
filios Ade vo dixit·Maledicta terra in opere tuo in doloribuſ come
des eā cunctis diebus vite tue Spinas ⁊ tribulos germiabit tibi ⁊ come=
des herbas t̄re In ſudore vultus tui veſceris pane tuo donec reuerta
ris in terram de q̄ ſumptus es qr puluis es ⁊ in puluerē reuerteris·

Tertia pena fuit ſpũal' quia pp̄ter illam inobediam p̄uatuſ fuit hõ
originali iuſticia ꝛ fact9 indign9 btã viſiõe dei· O q̃le fuit illd malũ
pp̄t qd idignat9 de9 p tot ãnoꝝ milia i ira ↄtinuit miſc̃dias ſuaſ· O
grãdis culpa q̄ nõ niſi xp̄i ſanguie vnq̄ȝ potuit dleri· O dãnoſa trãſ-
greſſio diuini p̄cepti q̄ clauſit oĩbꝫ celũ p tot ãnoꝝ milia Patꝫ ergo
ꝙ ablatũ ſit dei regnũ·i·ↄceſſa bñficia ab hoĩe iſtituto pp̄t inobiaꝫ·

De inobia religioſorum que aliquando poteſt excuſari aliquan-
do interpretari aliquãdo vero reprehendi ꝛ reprobari ꝛ de ſeptem gra
dibus vere obediencie· Capitulum· Secundum·

SEcũda inobia ẽ religioſoꝝ i q̃bꝫ poſſum9 iuenire p̄cipue tri-
plicẽ iobiam· Prima dr̃ excuſata· Scd̃a inp̄tata· Tercia re-
pbata· Pria inobia ẽ excuſata qñ aliq̃s nõ obediret prelato·
Aut qꝛ p̄ciperet aliq̃d ↄtra caritatẽ dei· Aut ↄtra caritatẽ pximi Aut
mãdaret qd vl' nullo mõ cum magna difficultate fieri poſſet·xi·q·iii
c·Non ſemper malum eſt nõ obedire precepto Cum enim dñs iubet
q̄ deo cõtraria ſunt vel aduerſa ſanctis ſcp̄turis tũc ei obediẽdũ non
eſt vide alia· Scd̃a inobia eſt interp̄tata qñ aliq̃s licet obediat interp̄-
tatiue tñ inobedienes dici p̄t qꝛ deſunt ei veri obediẽtis condicioneſ
Secundum enim Bern· ſeptem ſunt obediencie grad9 Quoꝝ p̄m9 ẽ
obedire libent' quẽ gradũ ut ip̄e ait ñ p̄t aſcendere q̄ voluntatem p̄-
cipientis non fecerit· Hoc dr̃ pp̄ter multos ſubditos q̄ p̄latoſ ſtimu
lãt aut vexãt in multis q̃bus tũc obediendũ cum prelati ea que vo-
lunt ipſi ſubditi mãdãt et ſi qñq3 in aliiſ obediãt id facere videntur
coacti· Secundus gradus obediencie eſt obtpare ſimpl'r Multos em̃
videnus poſt precipientis impium multas facere queſtiones dicen-
do Quare· vnde quis p̄t h̄ facere Inde ſequitur murmuracio excuſa
cio ſimulacio et aduocacio amicorũ Terci9 grad9 ẽ obedire ilariter·
Ilarẽ em̃ datorem diligit de9·ii·cor·ix·c· Quartus gradus ẽ obedire
velociter in c9 figurã xp̄us dixit·zacheo· Luc̃·xix· Feſtinãs deſcende·
Quintus gradus ẽ obedire viril'r· Inquit em̃ ſapiens i perſona obe-
dientis anime· Manum ſuã miſit ad forcia· Sextus gradus ẽ obedi
re humiliter iuxta reglam chriſti·d· Luc̃·xviii· Cũ oĩa feceritis q̄ p̄
cepta ſunt vobis dicite· Serui inutiles ſumus· Septimus gradus eſt
obedire indeſinenter· Quia vt dic̃ Bern· qd cũ regula pdeſt ꝛ añ cur
ſus metam deficere Notãdũ tñ ſcd̃m Bon·i·ii·di·xxxiiii· Quod de
obediencia exhibenda p̄lato a ſubdito religioſo poſſumus loq̄ dupl'r
Aut ſcd̃ꝫ pfectõnẽ· aut ſecũdũ obligacõnẽ· Si p̄mo mõ ſic dic̃ bern·
Qd pfecta obia finẽ neſcit ꝛ pfcũs obediẽs nõ ſolũ i his q̄ mãdat ſꝫ
eciã·s·ea q̄ p̄latus mãdat pmptũ hꝫ officiũ· Si autem loquamur de
obia ſecũdũ obligacõnẽ ſic hꝫ terminũ ꝛ mẽſurã iux̄ magnitudinem
voti emiſſi Non em̃ amplius tenẽt ſubditi obedire ſuis p̄latis niſi i
his q̄ pmiſerũt dño obſeruare ꝛ nõ ſunt ↄtraria anime et regule ſue·
Vnde ſi prelatus aliquid p̄cipiat qd ſit ſupra votũ ſubdit9 nõ tenẽt

ad illud implēdū ·Tercia ē ïobia repbata eoꝝ·ſ·q̄ de ſcō ſuoꝝ p̄la=
toꝝ pceptis q̄ iuſta q̄ bona q̄ diſcreta ſūt p̄ſumūt repugnare ·⁊ qñ
totalr̄ ſine vlla cā ſine alı9 ſupioꝛis licēcia totalr̄ a religioue diſce=
dere⁊ apoſtotare a q̄bꝫ auferr̄ dei gr̄a⁊ dat̄ faciētibꝫ fruct9 obic·

¶De ïnobia excōicatoꝝ⁊ q̄re p̄t q̄s excōicari⁊ qūo ïniuſta excōica=
cio ē timēda ⁊ de ſeptē penalib9 ſepacōibus q̄s excōicacō facit·
Capitulum· ¶Tercium·

TErcia ïnobediēcia ē excōicatoꝝ eoꝝ q̄ ppter ïnobedienciaſ⁊
transgreſſiones ſuas merito ab eccl'ia excoicantur p quibuſ
de ipſa excoicacione ꝯſideremus tria·Primo cauſam ·Scđo
ïniuſticiam·Tercio penam·¶Primo ꝯſiderem9 cauſam Vtrꝫ·ſ·ſol'
pcm̄ mortale ſit cā vt aliq̄s excoicet̄ ⁊ videtur q̄ non·q2 quādoqꝫ ex
coicatur innocens cum probat̄ ēmen ꝯtumacie ꝯtra eum in foro iu=
dicii nec tn̄ iudex h̄ faciēs repbendit̄ q̄muis in ſua ꝯſcia ſciat illum
innocentem·Ergo aliqñ dꝫ homo excoicari non p mortali·Sed con=
tra ex̄·de ver·ſigni·c·Ex pte in glo·dr̄·Nemo excommunicatur ni=
ſi pro mortali·Et quia aliter non poteſt corrigi·⁊·xi·q·iii·c·Nemo
dr·Anathema non niſi pro mortali debet imponi ēmine⁊ illis q̄ ali
ter non poſſunt corrigi·Rñdet Richar·in·iiii·di·xviii·q̄ excoicacio
maioꝛ ē grauiſſima pena quā eccl'ia poſſit inferre·Vñ dr̄ in pallega
to·c·Nemo·Qđ anathema ē et̄ne mortis damnacio·⁊·xxiiii·q·iii·c
Corripiāt̄ dr̄ Qđ excoicacione nulla maioꝛ pena ē in eccl'ia·Et ideo
ſic dic̄ glo·ibidem n̄ ē inſligenda pro leuibuſ c̄minibus·Vnde dicen
dum q̄ iudex nullum debet excoicare niſi pro mortali pcō nec pro
quocunqꝫ mortali ſed pro peccato contumacie vl' cui contumacia eſt
annexa·xi·q·iii·c·Abſit ⁊·c·epiſcopi·Quadruplicit̄ autē hō pcm̄
ꝯtumacie incurrit·ſ·aut qñ ſufficient̄ vocatus non venit ad iudicium
nec remanēdi habet legitimā cauſam·xxiiii·q·iii·c·De illicita ·Aut
veniens rñdere contemnit ⁊ rōnem reddere quare reſpondere nō dꝫ
Aut anteq̄ debeat diſcedit·xi·q·iii·c·Certum ē·Aut ſnie non obedit
Vt·ii·q·vi·c·Quiſq̄s pbatus·Jlle autē qui impedit aut fraudulent̄
pcurat ne ad ipſum citacio perueniat pro citato debet haberi·Jlle eci
am qui veniens ſe non repreſentat iudici ſed ſe occultat reputanduſ
eſt quaſi non veniſſet·Ad argumētū in oppoſitū dñdum Qđ et ſi il=
le qui excoicatur in predicto caſu non ſit in peccato mortali tamen
iudex fert ſententiam ſicut pro mortali quia iudex in foro contēcioſo
nō dꝫ iudicare ſcđm ſentenciam ꝯſcie proprie ſed ſcđm allegata ideo
iuxta leges ⁊ iura pronunciat·¶Secundo de ipſa excoicacione ꝯſi
deremus iniuſticiā ⁊ q̄rim9 vtrꝫ excoicat9 iniuſte debeat excoicat9 re=
putari⁊ vide q̄ n̄ q2·xxiiii·q·iii·c·Certū⁊·§·ſe·dr̄ illicita excō ·n̄ le
dit eum q̄ notatur ſed illum a quo notatur ⁊·xi·q·iii·c·Si cui eſt illa
ta dr̄ Si iniuſta ē tāto curare eā nō debet q̄nto apud deum ⁊ eius ec=
cleſiam neminē p̄t grauare iniqua ſnia·Cōtra ē qđ dr̄·xi·q·iii·c·ſnia

Snīa paſtoris ſiue iuſta ſiue iniuſta fuerit timēda eſt. Reſpōdet. Rī. vbi ſupra Qđ vt dr̄. xi. q. iii. c. Epſ. § ſi ergo. Quod ſnīa aliqñ ē iniuſta ex animo pferentis iuſta vero ex ordine ⁊ cauſa. Aliqñ ē iuſta ex animo ⁊ ordine ſed non ex cauſa. Cuꝫ aūt ex cauſa fuerit iniuſta qñ nullū delictum oīno eſt ī eo ī quē fert̄ excōmunicacio qđ ſit excōicacione dignum Ex aīo iniuſta eſt ſnīa qñ non fertur amore iuſticie ſed liuore odii vl̄ precio. aut fauore aduerſarioꝝ. Ex ordine iniuſta eſt qñ fertur iudiciali ordine nō ſeruato vt dr̄. xi. q. iii. c. Seruetur. § Itē ſnīa. In omnibus his caſibus ſnīa excōicacionis iniuſta timēda ē quouſqꝫ p eum qui tulit eam vl̄ p alium ſupiorē fuerit reuocata exceptis aliquibus caſibus in q̄bus nō ē timenda qui ponūt̄ in glo in pfato. c. Snīa. Vnus eſt quando excōicās nō hꝫ ptātem excōicādi. Alius eſt qñ fert̄ excōicacōnis ſnīa poſt appellacionē legitimā ⁊ continꝫ intolerabilem errorem vt patꝫ ex̄. de appellacionibus. c. Ad nr̄am pñiam. ⁊ de ſnīa excōi. c. Per tuas Tercius caſus cum p indebitis exactionibus aliquis excōicat̄ ex̄ de exceſſibus platorum. c. Cum ad quorūdam Ad auctoritates aūt pmo allegatas dicendum ꝙ intelliguntur de leſione quo ad deum ⁊ de illo qui excōicacionem non contemnit ⁊ qñ excōicacio ē iniuſta ex cā

¶ Tercio ɔſideremus de excōicacione penā. Nā excōicacio maior dr̄. Anathema quod interpretatur ſeparacio eo ꝙ ſic excōicatus in penam ɔtumacie ⁊ inobediēcie ſeparatur a ſeptē magnis bonis

¶ Primo ſepar̄ a celo q̄ nūꝙ intrabit in illđ niſi abſoluat̄ ab ea. Vñ xp̄s dixit Math. xvi. Quodcunqꝫ ligaueris ſuper terram erit ligatū et in celis. Propterea. Criſoſ. xi. q. iii. c. Nemo ait. Nemo contēnat vincula eccleſiaſtica. non ē homo qui ligat ſed xp̄us qui hanc poteſtatem dedit et dños fecit hoīes tāti honoris

¶ Secundo ſepatur excōicatus ab omni ſacramēto eccl̄ie vtꝫ. iii. q. iiii. c. Engeltaudam ⁊ ideo nullus ſacramēti tal̄ capax ē q̄ ſacramēta ɔferuntur exñtibus in eccl̄ia Vñ tal̄ nec abſolui pt̄ a peccatis ī cōfeſſione quātūcūqꝫ eſſet ɔtritus et diſpoſit⁹ ad faciēdū oīa niſi pus abſoluat̄ a vīculo excōicacionis. ſcđm thō ī. iiii. Et ſi abſolueret̄ nō valeret ſed oporteret eum poſtea abſolui iterum. nec talis poteſt cōtrahere matrimonium Si tamē ɔtraheret teneret quidem matrimoniū ſed peccaret mortaliter ɔtrahendo Vl̄ ſi recepit ordines ſacros vl̄ exequit̄ eoꝝ actus vl̄ celebrando vl̄ cantādo euangelium et hmōi efficitur irregularis indigens diſpenſacione pape. Tercio ſepatur excōicatus ab eccl̄ie ſuffragio. Dicit. n. apl̄s. Ro. xii. Omnes ſumus vnum corpus in xp̄o. ſ. miſticum et ſpūale. Clarum ē eñi ꝙ membruꝫ ſepatum a corpe non recepit ptē nutrimenti quod p cibum aſſumit̄. Cibꝫ h̄ corpis ſunt orōnes ⁊ alia bona que fiūt in eccl̄ia. Sed excōicat⁹ ē membrum ſepatum ab eccl̄ia. dic̄. n. aug⁹. xi. q. iii. c. Omnis xp̄ian⁹ Dilectiſſimi q̄ a ſacerdotibus excōicat̄ ſathane tradit̄. q̄. ſ. ex̄ eccl̄ia eicit̄. ⁊ de hac ec̄ loq̄t̄. xxiiii. q. iii. c. Apl̄ice. c. Tā ſacdos. c. ſecāde et c. Corripiant̄. Ex quo excōicat⁹ ñ hꝫ ptem bonoꝝ q̄ fiūt a fidelibus

Vnde diabolus hꝫ maiorem ptãtem ſeuiendi in eũ ·Quarto ſepara
tur a diuino officio·Vñ iſidorus·xi·q·iii·c·Cum excõicato dic̃ ·Qꝺ
non lꝫ cum illo orare ꝓpter qꝺ dic̃ rai·in ſumma ⁊ alii doctores·Qꝺ
ſi excõicatus ẽ in ecclia qñ dr̃ diuinum officium debet admõeri vt ex
eat·⁊ ſi exire nolit violenter debet emitti·⁊ ſi fieri non pt̃ dimitti dꝫ
officium quouſqꝫ exeat etiã miſſa ſi nondũ incepit canonem·Secus
ſi incepiſſet quia tunc debet proſequi uſqꝫ ad cõmunionem ſumptaꝫ
⁊ poſtea reſiduum exeundo in ſacriſtiam dicere hoc vero intelligendꝫ
eſt quando excõmunicacio eẽt notoria·Nam ſi occulta ẽ non ẽ euitã
dus excommunicatus in publico ne prodatur crimen·hodie tamen ꝑ
decretũ conſtancieñ ꝓhibita ẽ hmõi participacio in diuinis quo ad
excommunicatos denunciatos in ecclia ⁊ nominatim·Ipſe tamẽ ex=
cõicatus ſciens pticipãs in diuĩs non euadit mortale pctm̃·Quinto
ſepat̃ a fideliũ ꝯſorcio qꝛ nõ pt̃ pticipare cũ aliis fidelibus nec ipſi
cum eo in comedendo vl̕ bibendo vl̕ ſalutando vl̕ loquẽdo exceptis
caſibus qui ponũt̃·xi·q·iii·c·Qm̃ in textu ⁊ in glo·de q̃bus loco ſuo
plenius dicemus·Sexto ſepat̃ excõicatus a quolibet actu legitimo
Vnde nec teſtificari pt̃ nec excuſare nec aduocare nec iudicare·⁊ iu=
dicata ꝑ eum cum notoriũ eſſet non teneret nec abſoluere nec ligare
nec eligi pt̃ ad prelaturã ſeu dignitatẽ nec eligere·Solũ ad predica=
cionem admitti poteſt ſicut ⁊ infidelis vt cõuertatur ex doctrina ad
verã pñiam ⁊ obedienciam de conſe·di·i·c·Epus·Septimo ſepatur
p9 mortem ab eccl'aſtica ſepultura quia non pt̃ ſepeliri in ecclia vl̕
in cimiterio·ſed ex̃ ſicut animalia bruta·nec debet deferri cum modo
ꝯſueto fideliũ ad eccliam nec pñt pro eo fieri oraciones ſolennes ſeu
officium niſi prius abſolueretur poſt mortem a ſnĩa·Quod fieri pt̃ qñ
do appareret ſigna ꝯtricionis ante mortem ⁊ qꝫ queſiuit abſolutõꝫ
Exemplum ẽ de illis ſanctimonialibus q̃s beatus·Benedictus excõi
cauit ꝓpter loquacitatem ſuam que p9 mortem eaꝝ ſunt viſe exire ꝺ
ſepulc̃s ⁊ de ecclia qñ celebrabatur ⁊ dicebatur officium quas cum
bea·Benedictus recõciliaſſꝫ non ſunt amplius viſe exire ſicut refert·
gre·ii·dial'·li·non ſint igit̃ xp̃iani obſtinati ad obediendum ſnĩes
eccliaſticaſ cẽſuras ⁊ communicacões puipẽdẽtes qꝛ vt dr̃·in·c·nihil
xi·q·iii·c·nihil ſic dꝫ formidare xp̃ian9 ſic̃ ſepari a corpe xp̃i·Contu
macibꝫ itaqꝫ ⁊ inobedientib9 ⁊ excõmunicatis aufert deus gr̃aꝫ ſuaꝫ
Quam nobis et obedientibus largiat̃ in hac vita deinde ꝑducens ad
etherea regna qui ſit benedictus ineternũ ⁊ in ſecula ſeculorũ Amẽ
¶Sabbato ſcde ebdomade in q̃dragesima de pctõ ꝯtencionis quod
vt plurimum ex vana gloria oriri ſolꝫ·

Sermo·   Triceſimuſſeptimus·

Dixit pr̃i ſuo Ecce tot ãniſ ſeruiui tibi ⁊ nũꝗ mãdatũ tuũ pt̃e
ui·luc·xv·c·⁊ in euange·ho·pt̃ ut ẽ eoꝝ q iamiſ glie vento
ipellũt libent̃ ꝯtẽdere·Quod vicium rephenſibile inuẽtũ ẽ in
filio ſeniore de quo euangelium meminit·nolebat enĩ introire domũ

ſꝫ ꝯtēdebat non ſolum cum ſeruis ſꝫ eciā cū genitore ſuo. Et quoniā ad pnie integritatē reqꝛit̄ vt omnia vicia dponāt. Cum vͦo contencō que ex vana glia naſcit̄ piculoſa poſſit eſſe atqꝫ damnabilis. Jdcirco de ipſa in hoc ſermone dicemus de qua tria miſteria erūt dclaranda

Primū dr̄ diffinicionis.
Scd̄m abbominacionis
Tercium dterminacionis

Quid ſit contencio ⁊ quomodo pt̄ fieri vl̄ propt̄ emulacionē vl̄ propter diſputacionem vl̄ ꝓpt̄ litigacionem.

Capitulum. Primum.

PRimū miſteriū dclarādū dr diffinicōis. Jn quo qd ſit ꝯtēcio vidamus. ⁊ nō loqmur de ꝯtēcōe q̄ ē orō ad ꝯfutādū vl̄ confirmādū accomodata q̄ color ē rethoricꝰ vt dic̄. Tuliꝰ in rethorica. Sꝫ loqmur d ꝯtēcōe put ē viciū ⁊ ſic diffinit̄ ſcd̄m alex. in .ii. ſumme h mō. Cōtēcio ē ipugnacio veritatis cum ꝯfidēcia clamoris. Eſt ergo ꝯtendre vbis ꝯtra aliqꝫ tēdere h aūt fieri pt̄ tplr. Primo racione emulacionis Scd̄o rōne diſputacionis. Tercō rōne litigacionis. Primo pt̄ aliqs contendere cum alio racione emulacionis ⁊ inuidie. Nam aliqui ſunt qui ita diligunt ſuos ⁊ gliam eoꝝ vt nō poſſint ſine diſplicēcia famam ⁊ virtutes aliorum audire ⁊ dicētibuſ atqꝫ narrantibus obſtant ⁊ ꝯtradicunt. Talis fuit ꝯtencō que fuit in corinth. ꝯuerſis ad fidem quos Pau. reprehēdit. i. coꝝ. i. d. Obſecro vos fratres p nomen domini. Jhu criſti vt id ipſum dicatis oms ⁊ nō ſint in vobis ſciſmata. Sitis aūt pfecti in eodē ſenſu ⁊ in eadem ſciēcia. Significatū eſt. n. mihi de vobis frēs mei ab his qui ſunt cloes quia ꝯtencōnes ſunt inter vos. h aūt dico ꝙ vnuſqſqꝫ vr̄m dic̄. Ego quidem ſum. Pauli. Ego aūt Appollo. ego vͦo Cephe. ego aūt criſti. diuiſus eſt criſtus. Et. in. c. cum ſit inter vos zelus ⁊ cōtencō nonne carnales eſtis ⁊ ſcd̄m hominem ambulatis. Cum. n. quis dic̄ Ego ſū pauli. Alius aūt. Ego appollo. nonne homines eſtis Quid ergo eſt Appollo Quid autem paulus. Miniſtri eius cui credidiſtis. Et vnicuiqꝫ ſicut dominus dedit Ego plantaui. Appollo rigauit ſꝫ deus incrementum dedit Jtaqꝫ neqꝫ qui plantat eſt aliquid neqꝫ qui rigat ſꝫ qui incrementum dat deus Exiſtimabant namqꝫ illi corinth. ꝙ qui a meliore ⁊ maiore eſſet baptiſatus ille maiorem graciam aſſequeretur quaſi homines darent graciā Similiter eciā ꝯtendebāt romani ⁊ iudei cōuerſi ad fidem. Dic̄. n. Hiero. in plogo in eplam ad ro. Romani qui ex iudeis ⁊ gētibus crediderūt hi ſupba ꝯtencōe volebāt ſe alterutrum exaltare Nam iudei dicebant. nos ſumus populus domini quos ab inicō fouit ⁊ dilexit. nos circumciſi ex genere Abrahā ⁊ ſtirpe ſcā deſcēdimꝰ. nos d egipto ſignis ⁊ vtutibꝫ liberati mare ſicco ꝑtrāſiuiꝰ pede. noſ p. xl. ānoſ expti ſumꝰ mirabilia magna dei nos ſoli digni fuimꝰ accipe legem ⁊ vocez dei loqntis audire. nobiſ pmiſſus eſt criſtus ad quos ipe veniſſe teſtat̄. Dicit. n. nō ſuꝫ miſſus

niſi ad oues q̄ pierunt domus iſrl' cum vos canes pocius quā hoīes appellauerit·nō eſt ergo equum vt vos hodie ydola deſerentes ꝯpemini nobis·Ecōtra gentiles dicebant Quāto maiora ēca vos dei beneficia narrauerītis tāto maioris ēminis reos vos eſſe monſtrabitiſ Semꝑ em̄ his oībus ingrati fuiſtis·nam ipſis pedibus quibus ꝑtranſiſtis mare poſtea āte ydola ludebatis·Manna vobis faſtidium fuit ⁊ ſemper in deſerto cōtra deum murmuraſtis·Sepe deum ad iraꝫ ꝓuocaſtis ⁊ ad vltimum xp̄um in lege ⁊ ꝓhis ꝓmiſſum occidiſtis·nos itaq̄ꝫ vobis digniores ſumus qui vt de xp̄o audiuimus mox in eum credidimus·Jdeo ꝑ prophetam de nobis dn̄s ait·Populus quē non cognoui ſeruiuit mihi·Vnde cōſtat nos nō ex induſtria ſꝫ ex ignorācia deliq̄ſſe·his ergo altēcantibus apl'us medius inter eos omnes eorum cōtenciones dirimēs ad vnam concordiā eos adduxit oñdenſ nobis eoꝝ meritis ſuis eſſe ſaluatos quia omnes iudei ⁊ om̄s gētiles ſub peccato tenebanē ſꝫ ꝑ dei grām liberati ſunt·Jdeo dic̄ Ro·ii·nō ē enim ꝑſonarum accepcio apud deum·Et·iii·c·ñ eſt enim diſtinctio om̄s·n·peccauerunt ⁊ egent grā dei·⁊·xviiii·c·Om̄s qui credit in illum ñ cōfundeē·non eſt enim diſtinctō iudei ⁊ greci·nam idē dominꝰ omniū diues in omneſ q̄ inuocant illū·Sic ⁊ diſcipuli iohis bap· forte contendebant de iohe bap·⁊ de criſto·Sic ⁊ quottidie contēdūt aliqui de p̄dicatoribus de doctoribus de fundatoribus religionuꝫ ⁊ de ſanctis·pro quibuſ facit exemplum illud quod ponit̄ in legenda· Johiſ bap·quod duo doctores erant famoſiſſimi quoꝝ vnꝰ in magna deuocōne habebat ioh̄·bap·aliꝰ vero Joh̄·euangeliſtam· Cum q̄libꝫ ſatis ſanctum ſuū cōmendaret ⁊ alterum alteri preferret tandeꝫ ꝯduxerunt ſe velle facere publicam diſputacionem ad probanduꝫ q̄ſ maior eſſet·Sed nocte precedēti diſputacionem·Joh̄·bap· apparuit ſuo deuoto ⁊ Johs euangeliſta ſuo reuelātes ꝙ diſputacionē talē dimitterent quia ipſi bene concordabant in celis ita et ipſi deberēt cōcordari in terris ⁊ demum in ſupernis viderent hanc veritatem·

¶Scdo pt q̄s contendere ꝯtra aliū rōne diſputacionis· Que ſcdm Alex·ſi fieret ꝑ declaracione mētis ⁊ ſeruato modo debito nulluꝫ eſſet pcm̄·Sed ſi fieret ex quadam titilacione honoris ⁊ glorie veniale pcm̄ eſſꝫ ſicut fuit in apl'is de q̄bus dicitur·Luē·xxii· Facta eſt contēcio inter eos quis eoꝝ videretur eſſe maior Jpſi em̄ tūc vt dic̄ Tho·ii·ii·q·xxxviii·non contendebāt cū intēcōne impugnandi veritatē q̄i quilibet defēdebat quod ſibi verum videbatur· Erat tamē in eoꝝ contencōe deordinacio quia contendebant de quo nō erat ꝯtēdēdū·ſ·de p̄matu honoris·nondum em̄ erant ſpūales ſic̄ dic̄ ibi gloſa Jdeo dn̄s ꝯpeſcuit eos·Sꝫ nunq̄d licituꝫ ē diſputare cū hereticiſ Ad h̄ rn̄det·Alex·in·ii·Qd̄ hereticus aut ē ab eccl'ia p̄ciſus ꝓpter ꝯtinacē ſniam aut non·Si p̄mo mō tūc nō ē cū eo h̄ndum ꝯſiliū iuxta illud pſal·non ſedi cū ꝯſilio vanitatis ⁊ de h̄ apl'us ad thi·iii·c·ait· Hereticum hoiem pꝰ p̄mam ⁊ ſcdam correctōneſ deuita vt heretici

poſt damnacōꝫ nō vocat̄ ad ꝯſilium ſicut pꝫ·xxiiii·q·i·c·maiores Si
vero heretici adhuc ſunt corrigibiles licitum eſt contendere ⁊ diſpu
tare cum eis vt ad fidem reuocentur vel vt falſitas eorum aliis ma=
nifeſtetur Hoc autem intelligendum eſt de probatis in doctrina q̄ꝛ
periculoſum eſſet ſimplicibus cum hereticis diſputare· ¶ Tercō pt
quis ꝯtendere contra alium racione litigacionis ſicut faciunt multi
qui omnē ſniam primi querunt infringere ⁊ clamoroſis vocibꝰ mul
tiplicacōneqꝫ ṽboꝝ volunt vincere ⁊ ſcd̄m tho·ii·ii·vbi ſupra·Si cō
tēcō fiat ꝓpter notabilē impugnacōnē veritatis aut iniuriam vl' dā=
num primi ſicut facere ſolēt ꝓcuratores ⁊ aduocati peccatū ē mor=
tale·

¶ Q̄d abhoīandum eſt vicium ꝯtēcōis tū q̄ꝛ reddit hoīeꝫ exoſū tū ꝓpt̄
honorem tū eciā ꝓpt̄ ſcādala q̄ inde ſequunt̄
Capitulum· ¶ Secundum·

Secundū miſteriū declarandū de ꝯtēcōe dr̄ abhomīacionis·ē
enī abhoīabile ꝓpt̄ tria h̄ vicium·Primo ꝓpt̄ ꝯfuſionē·Se=
cūdo ꝓpt̄ honoracionem·Tercio ꝓpt̄ deriuacionē Primo
ꝓpter ꝯfuſionem·Cōtencio namqꝫ facit ipſos ꝯtencōſos abhomina=
biles et exoſos hoībus ſil'es canibus quātū ad actū ⁊ demonibꝰ q̄n
tū ad maliciam·Quiſnā non vituꝑabit hoīem ſꝑ clamantem ꝯtendē
tem ꝑatū ad oia ꝯtradicere ſniam ſuā veram vl' falſam ſuperbe ⁊ ꝑ=
tinaciter defendentem·Ideo augꝰ ait·Nihil eſt ita ſimile actibꝰ de
monū ſicut litigare·⁊ puer·xvi·homo ꝑuerſus ſuſcitat lites ·⁊·xviii
Labia ſtulti miſcēt ſe rixis ⁊ os eius iurgia ꝓuocat · ⁊ iterum·xvi·
Vir impius fodit malum ⁊ in labiis eius ignis ardeſcit ·⁊·xvii·c·
Semper iurgia querit malus angelus aūt crudel' mittetur contra eū
¶ Secundo abhominanda ē contencō ꝓpter honoracōnem eſt quidē
homo qui ꝯtenciones fugit dignus honore Vnde puer·xx· Honor
eſt homini qui ſeꝑat ſe a ꝯtencōibus·Omnes autem ſtulti miſcēt ſe
ꝯtumeliis·⁊ Pau·ii·thi·ii·Stultas autē ⁊ ſine diſciplina q̄ſtiones
deuita ſciens ꝙ generant lites·Seruum aūt dn̄i nō oꝑtet litigare ſꝫ
manſuetū eſſe ad oīs docibilem paciētē cū modeſtia corripientē eos
qui reſiſtunt veritati·Quanti autē meriti ſit apud deum nō ꝯtende=
re clarum eſſe poteſt ꝑ illud quod legit̄ in vitis patrum·Quod orā=
te ſancto Machario vox inſonuit ad eum·d·Nondum ad menſuraꝫ
duarum mulierum veniſti que habitāt in prima ciuitate·Cumqꝫ q̄ſi
uiſſet·Macharius ⁊ veiſſet ad eas ꝯuerſacionē eaꝝ interogauit Ipſe
vero dixerunt·Quod erant mulieres duorum frm̄ ⁊ ꝑ·v· annos ſil'
fuerant nec verbum ꝯtēcōſum fecerāt·Nec vnq̄ aliqua earum dicto
vl' facto aliā ꝯtriſtauerat Q̄d audiēs Machariꝰ bn̄ edificatꝰ receſſit
Tercō ē abhoianda ꝯtēcō ꝓpt̄ deriuacōꝫ ab illa ſiqdē ſepe deriuant̄
plia ſcādala odia diſſenſiōes rixe ⁊ qn̄qꝫ poſt ṽba venit̄ ad ṽbera·ꝓpte
rea dr̄ eccliaſtici·xi·Ab vna ſcintilla auget̄ ignis ⁊ a doloſo augetur
ſanguis·⁊·xxviii·Lis feſtinans effundit ſanguinem·

Quod nõ eſt ꝯtendendum cum potencioribus ſe nec cum diuitibꝫ ne
qꝫ cum loquacibus ⁊ linguoſis. ¶ Capitulum. Tercium.

TErcium miſterium ꝯtemplandum de ꝯtencõe dr̃ determinacio
Nam licet nõ ſit cum aliquo ꝯtẽdendum veruntñ ſapiens
enumerat tria hoĩum genera. Primi ſunt potẽtes. Secundi
locupletes. Tercii linguati. ¶ Primũ cum quibus nõ eſt litigandũ
neqꝫ ꝯtendendum ſunt potentes. Vñ eccl'iaſtici. viii. Nõ litiges cum
hoĩe potente ne forte incidas in manus illius. Potentes aũt dicunt
oĩs ſupbi vł ſuperiores dñi prelati ⁊ pẽtes cum quibus nõ eſt con=
tendendum ¶ Secundi ſunt locupletes ⁊ diuites. Unde eccl'iaſtici v=
bi ſupra dr̃. Nõ cõtendas cũ viro locuplete ne forte econtra conſtitu
at tibi litẽ. Multos perdidit aurũ ⁊ argentũ ⁊ vſqꝫ ad cor regũ ſe ex
tendit ⁊ conuertit. Et lꝫ piculoſum ſit cũ talibus contendere verbis
tñ piculoſius eſt litigare factis. O quod pauperes voluerunt cum di
uitibus in iudicio contendere ſiue p poſſeſſionibus ab eis occupatis
ſiue p pecuniis ⁊ aliis rebus vſurpatis ⁊ tandem diuites pualuert
Vt. n. dic̃ ſapiẽs puer. Diuicie addũt amicos plurimos a paupe au
tem ⁊ hi quos habuerit ſeparant. ⁊ Iſidorꝰ. xi. q. iii. c. Pauper ait.
Pauper dum non habꝫ quod offerat non ſolum audiri contemnit ſꝫ
eciã contra veritatem opprimit cito violat auro iuſticia nullãqꝫ reꝰ
ptimeſcit culpã q̃ redimere nummis eſtimat. Nec tantum paupe ri=
bus verum eciam ⁊ diuitibus hmõi litigia ſunt damnoſiſſima qm̃
vt ait. Criſoſ. li. iiii. epl'arum Lõga queſtio litigancium non tam au
get patrimonia q̃ euertit ¶ Tercii cũ quibus non eſt ꝯtendendũ ſunt
homines linguati ⁊ ſine racione loquẽtes. Vñ eccl'iaſtici. viii. c. non
litiges cum hoĩe linguato ⁊ nõ ſtruas ignem in lingua illius. Sunt
de hmõi genere mulieres garrule loqces ⁊ litigioſe. Vix vna domus
reperit in qua non ſit hmõi peſtis macula. Contendit mulier nũc cũ
vno nũc cũ alio nũc cũ viro nũc cũ ſocru nũc cũ nuru nũc cũ vicina.
eſtqꝫ contencio illi velut cibus. De hac ſapiẽs puer. xix. dic̃. Tecta
iugit pſtillãcia litigioſa mulier. Quaſi dr̃. Quod qui habitat in do=
mo pſtillãte quando vult declinare ſtillicidium in vno loco inuenit i
alio itaqꝫ non inuenit requiem Sic ⁊ ille qui mulierem habꝫ litigio
ſam in domo. Ipſa equidem eſt venenum amariſſimum ĩbans oĩa
bona qr vt ſcribit puer. xvii. Melior eſt buccella ſicca cuꝫ gaudio q̃
domus plena cũ iurgiis. Quiſnaꝫ valꝫ exprimere quot odia aut ſca
dala exorta ſunt ⁊ in dies oriri vident inter patrem ⁊ filium inter
frattem ⁊ fratrem inter vicinum ⁊ vicinum propter contencões mu
lierum. Sed audiant viri qui ſenſu ⁊ racione mulieres ſuperare de=
bent ſalubre conſilium quod illis damus Si in domo ſunt duo ger=
mani ſimul cohitantes ⁊ inuenerint lingãtes vxores caueant ne ⁊ ip
ſi litigent. ſꝫ pocius vnuſqſqꝫ aduocꝫ ſuam ⁊ verbis vł factis corri=
gat illã prout neceſſitatibus viderit expedire. Sic faciant viri vxo=
ribus ſic et paterfamilias ſubditis ſuis. Iuſtum namqꝫ eſt inuicem

ſupportare ⁊ non omni verbo contrariū referre ſermonē. Jō apl's eph. iiii. dixit Obſecro vos ego vinctus in dño vt digne ambuletis vocacione qua vocati eſtis cum omni hūilitate ⁊ manſuetudine cum paciencia ſupportantes inuicem in caritate ſoliciti ſeruare vnitatem ſpūs in vinclo pacis. Quam nobis largiat deus concedēs h graciam ⁊ in futuro gloriam.

Dominica tercia in quadrageſima in mane de ira dei que efficax remedium eſſe poteſt ad inducendum homines ad penitenciam.

Sermo triceſimuſoctauus.

Venit ira dei in filios diffidencie. Doctoris gencium verba ſunt iſta originalit. ad eph. v. c. ⁊ in epl'a pñtis dominice Efficaciſſimū remedium arbitratus ſum pctōribus vt ad penitēciā redeant añ illoꝝ faciē pponere tribulitatē ⁊ horrorē iracundie dei. Nā vt aug⁹. ait. iiii. li. de doctrina xpiana. pleroſqꝫ incredulos miſericors dei paciencia lōga peccare facit intrepidos qꝛ deū nō arbitrāt pctōꝝ ſuoꝝ vltorem. Nos igitur huic piculo puidere volentes in preſenti ſermone de ira dei erimus v̄ba facturi. Et lꝫ multis infectum guſtū hñtibus grauia ſint huiuſcemōi verba tñ humilibus ⁊ deuotis videbunt aiarum lāguēciū medicina. Inquit. n. auguſ. xxiii. q. iiii. c. Ipſa pietas. Moleſtus eſt medicus fureti frenetico ⁊ pat in diſciplinato filio. Tñ non pp̄terea neganda ē infirmo medicina neqꝫ a filio diſciplina ē auferēda Ad hoc vocati ſumus vt clamemus ⁊ arguamus ⁊ deteſtemur delicta ānunciemuſqꝫ tremenda iudicia dei. p Iſa. em̄. lviii. c. Dñs ait Clama ne ceſſes q̄ſi tuba exalta vocē tuā ⁊ ānuncia populo meo ſcelera eorum. Propterea vtar v̄bis hieronimi ad palmachiū ⁊ Oceanum. d. Adulari non poſſum ne ⁊ fratrem meum decipiam ⁊ me ſermo percuciat Salomonis qui ait verba adulatorum mollia ſunt ⁊ h feriunt interiora ventris. Pro ſalute itaqꝫ ⁊ correctione pctōrum de ira dei ſecure loquimur de qua tria miſteria principalia erunt contemplanda.

Primū dr̄ contēptibilitas.
Secundum terribilitas.
Tercium propinquitas.

Quod pleriqꝫ ꝯtēpnūt iram dei vl' qꝛ cogitāt deū nō eē vl' qꝛ crēdūt ipꝫ ñ iraſci vl' qꝛ diu expectauit illos de⁹. Ca. i.

Primū miſteriū ꝯtemplandū de ira dei dr̄ contemptibilitas in quo videre libet quare eſt ꝙ multi audiētes loqui de tremēda ira dei illam non timent ſed pocius vt expiēcia docet ridendo contemnūt Et colligi poſſūt huius erroris tres p̄ncipales raciones. Prima dr̄ ſtulte cogitacionis Secunda falſe opinionis. Tercia diuturne expectacionis.

Prima rō quare a multis non timet ira dei dr̄ ſtulte cogitacōis q̄m ſtulti cogitant deum non eſſe. Pro q̄bus q̄rimus. Vtrum poſſit aliquis cogitare nō eē deum. Et videtur ꝙ non qꝛ vt ait. Anſ. Deus ſcdꝫ animi concepcionē ē quo nihil melius nihilqꝫ maius excogitari poteſt. Sed maius eſt qd ñ p̄t cogitari nō eſſe q̄ꝫ qd poteſt. Ergo cum deo nihil maius poſſit cogitari deum eē ita ē qd nullo modo p̄t cogitari non eſſe Sꝫ ꝯtra arguit p tertum

Joħ·dama·dicit enī ſic· Intm̄ ꝑualuit ꝑniciosa malicia hominū vt dicant non eſſe deū· ⁊ Tuli9·li·i·de natura deoꝝ ait·Quidā dixerūt totā de diis immortalibus opinionem factam eſſe ab hoībus ſapiē=tibus reipublice cauſa vt quos rō nō poſſet eos ad officium regium ducerent·Rñdet dñs·Bo·di·viii·i·li·Quod cogitare cum aſſenſu aliquid non eſſe poteſt ꝑuenire dupłr·Aut ex defectu intelligentis·Aut ex defectu intelligibilis·Defectus intelligentis eſt cecitas vł ignorācia ob ꝙ q̄ ignorat rē cogitat ipſam non eſſe·Contingit autem duplicit̄ eſſe ꝯgnicōnem de aliquo ente·ſ·Si eſt ⁊ quid eſt·Intellectus autem noſter deficit in ꝯgnicione diuine veritatis quantum ad cog=nicionem quid ē nō aūt q̄tum ad cognicōꝫ ſi eſt·ex h̄ ait Damaſce·Cognicio exn̄di deū nobis naturaliter eſt inſerta·⁊ aug9·De fid̄ ad Petrū·Nihil tm̄ nouit mēs q̄tum deum eſſe ⁊ ſe·⁊ Hugo de ſanc=vic·Sic deus ab inicio cognicōꝫ ſuam in hoīe temꝑauit vt ſicut nū ꝙ quid eſſet poſſit ꝯprehendi ita nūꝙ quia eſſet poſſit ignorari·q̄ ergo intellectus nr̄ nūꝙ deficit in ꝯgnicione dei ſi ē iō nec p̄t igno=rare ipſum eē ſimpł·Quia vero deficit in ꝯgnicione quid ē ideo fre=quenter cogita deum eē qd̄ nō eſt·ſicut idolum vł creatam vł nō eē qd̄ eſt ſicut deū iuſtum·Scd̄o p̄t cogitari aliquid non eſſe ꝑ defectuꝫ a ꝑte intelligibilis ⁊ hmōi defectus poteſt eſſe duplex·Aut defect9 p̄ñcie aut defectus euidencie·Defectus p̄ñcie vtpote quia non ſemꝑ ñ vbiqꝫ ñ vbiqꝫ totalr̄ quod non ſemper eſt ſed aliquando eſt aliquā do non aliqñ vo p̄t cogitari non eſſe·Silr̄ de eo qd̄ non ē vbiqꝫ q̄ eadē racione qua poteſt cogitari non eſſe hic poteſt cogitari nō eſſe alibi Silr̄ eciam de eo qd̄ ſcd̄m ꝑtē adeſt ſcd̄ꝫ ꝑtē abeſt Deus aūt ē totus ⁊ vbiqꝫ ⁊ ſemper ideo non poteſt cogitari non eē hanc racio=nē aſſignat Anſ·in li·Contra inſipiētē·Non ſoluꝫ propter defectū p̄ñcie p̄t aliquid cogitari non eſſe ſꝫ ⁊ propter defectum euidencie q̄ non ē euidēs in ſe ⁊ in probando·Sed deum eſſe eſt veritas euidēs in ſe ⁊ in probando in ſe quia ē quo nihil maius excogitari poteſt·In probando vero quia ⁊ ductu racionis h̄ ꝓbarūt ph̄i ergo nō po=teſt cogitari niſi inſipiēter ⁊ ſtulte ꝙ non ſit deus·vñ dauid in pſal·ait Dixit inſipiēs in corde ſuo non ē deus·Stultus ergo ē q̄ cogitat vł dicit non ē deus quē confitetur intellectus racionis naturale lum̄ Vñ Bern·in li·d̄ diligēdo deum Inexcuſabilis ē omnino infid̄lis ſi non diligit deum toto corde·Clamat nēpe intus eius innata iuſticia q̄ ſe ex toto illum diligere debꝫ cui ſe totum d̄bere nō ignorat·hec ille·Clamat deum eē omnis creata natura angeli hoīes celum ⁊ t̄ra ⁊ omnia que in eis ſunt·Vñ aug9·in li·de vtilitate credēdi ait·Nō enim fruſtra intueri oportꝫ ⁊ manifeſt ordinem celi pulcritudinē ſyde=rum viciſſitudines tēpum in quorum conſid̄racōe non curioſitas ē exercēda ſꝫ gradus ad eterna faciēdus·Et Job·xii·Interroga iumēta ⁊ docebunt te ⁊ volatilia celi ⁊ indicabunt tibi Loquere terre ⁊ rñd̄=bit tibi ⁊ narrabunt piſces maris·Quis ignorat ꝙ omnia hec

manus domini fecerit Mirabilis certe in tātā rerꝝ varietate ordo te
pit̄ Eſt quidē ordo ſitualis ſiue local' quia quelibꝫ c̄atura tꝫ ſuum lo
cum ſcd̄m ſuam dignitatē Nā terra ⁊ terrena ſicut viliora in imiſ lo
cata ſunt. Aqua vt dignior ei p̄eminꝫ. Aer vt perfectior ſuperior ē
⁊ ignis ita actiuus ⁊ calidus a nobis elongat̄ ſuper alia elemēta ſi
tuatus. Celi incorruptibiles. Sol ⁊ luna ⁊ ſtelle lucentes in ſuis ſpe
ris altiſſime collocate ſunt. Et celum empireuꝫ nobiliſſimuꝫ vbi gau
dēt ſancti cum c̄ſto ſup̄mum omnium ē. Subſequitur ⁊ alius ordo q̄
tēpus poteſt dici. Ordinatiſſime.n. ſol facit curſum ſuum p ſigna zo
diaci infra annum integrum. Et ſic tranſeunt tp̄a veris eſtatis autū
ni hyemis cum effectibus ſuis. Tranſeunt ⁊ dies naturales eadē tē
poris mēſura ad motum primi mobilis cōpletum ⁊ ea que in hye
me mortua videbantur in vere reuiuiſcunt ⁊ in eſtate fructificāt Pre
dicat inſup deum eē ſacra ſcriptura tam veteris q̄ȝ noui teſtamēti ⁊
omnis ſcriptura ⁊ ph̄orꝝ ⁊ poetarꝝ oīumqꝫ gētilium. O q̄lis demē
cia illorꝝ ergo qui tante veritati acq̄eſcere nolunt. Tales vtiqꝫ ſunt
qui dei iracundiā nō formidant. Sc̄da rō quare a multis non timet̄
ira dei dr̄ falſe opinioniſ. Nam cum multi negare non poſſint eē de
um opināt̄ tñ falſe q̄ȝ in illo ira cadere non p̄t. Dicunt namqꝫ deum
eſſe clementiſſimum iram vero clemēcie fore ꝯtrariā idō nec in deo ca
dere poſſe. Pro quibuſ dic̄. Lac. in p̄n. li. de ira dei. Animaduerti ſe
pe Donate plurimos id exiſtimare q̄ȝ nonnulli ph̄orꝝ putauerūt nō
iraſci deum qm̄ bn̄fica ſit tātūmō natura diuina nec cuiq̄ȝ nocere pre
ſtantiſſime atqꝫ optime ꝯgruat poteſtati. Arguunt ⁊ ſecundo mō ta
les quia nulla paſſio cadit in deo. Sꝫ ira ē paſſio quedam ergo non
cadit in deo. Tercio ꝯfirmant errorem ſuum quia omne peccatum a
deo ē remouendum. Sꝫ ira ē vnum ex ſeptem viciis capitalibus er-
go eſt a deo remouenda. Verūm̄ ꝯtra ſic tenentes ſunt auctoritates
⁊ dicta ſiue ſcripture ſacre ſiue gentilium ⁊ moraliū ph̄orum. Vnd̄
exodi. xv. In multitudine glorie tue dpoſuiſti omnes aduerſarios no
ſtros. Miſiſti iram tuam que deuorauit eos. Et. xxxii. c. Moiſes ad
deum orans ait. Queſcat ira tua ⁊ eſto placabilis ſuper malicia po
puli tui. Et. iiii. regum. xxii. Magna ira dei ſuccenſa eſt contra nos
Et deuturo. xi. c. Iratus dominus clauſit celum ⁊ pluuie non deſcen
dunt. Et. ii. pal'. xii. Dicitur de filiis iſrl'. Quia humiliati ſunt auerſa
eſt ab eis ira dn̄i. Et. xxiiii. c. Facta eſt ira dei contra iudam ⁊ hieru
ſalem. ⁊ iob. ix. c. Deus cuius ire reſiſtere nemo poteſt. Et dauid in
pſal. ii. App̄hendite diſciplinam neqn̄ iraſcatur dn̄ſ ⁊ pſal. vi. Dn̄e
ne in furore tuo arguas me neqꝫ in ira tua corripias me. Et pſal
xvii. Fundamenta moncium ꝯturbata ſunt ⁊ ꝯmota ſunt qm̄ irat⁹ ē
eis. Et pſal. lxxvii. Ira dei aſcēdit in iſrl'. Et pſal. lxxviii. Effund̄ iraꝫ
tuam i gentes q̄ te non nouerunt. ⁊ pſal. lxxxix. Quis nouit poteſta
tem ire tue ⁊ p̄ timore tuo irā tuā dinumerare. ⁊ eccliaſ. v. Ne dicas
coram angelo non eſt prudencia ne forte iratus dominus diſſipet

cuncta opa tua⁊ Iſa·v·Iratus ē furor dñi in populo ſuo·⁊ Iſa·iiii
Plāgite⁊ vlulate quia non ē auerſa ira furoris dñi a nobis·⁊ Tre
no·iiii·Cōpleuit dñs furorē ſuū⁊ effudit irā idignacōis ſue·Et oſee·
v·Effundam qſi aquā irā meā·⁊ nauum·i·Vleiſcens dominus ī ho=
ſtes ſuos·⁊ iraſcens inimicis ſuis·⁊ Ro·i·Reuelat̃ ira dei de celo⁊
Ro·iii·Nunquid iniquus ē deus qui infert iram·⁊·i·theſſal'·ii·Per
uenit ira dei ſuper illos vſq3 in finē·⁊ apoc̃·v·Cōſumata ē ira dei⁊
xvi·c·Audiui vocem magnam de celo dicentem ſeptem angelis Ite
⁊ effundite ſeptem phyalas ire dei in terram·⁊Valerius maximus
li·i·Lento enim gradu ad vindictam ſui diuina procedit ira tardi=
tatemq3 ſupplicii grauitate compenſat·⁊·Ouidius de arte amandi
Flectit̃ iratus voce rogāte deus·⁊ auguſ·xviii·de ci·dei·c·xii·Apo=
lini delphico inſtituti ſunt ludi muſici vt placaret̃ ira eius qua pu=
tabant afflictas eſſe ſterilitate grecie regiones quia non defenderūt
tēplum eius quod rex Danaus cum eaſdē terras inuaſiſſ3 bello in
cendit⁊ in·i·li·vbi·s·c·ii·dic̃ de iunone que apud gentileſ colebatur
pro dea·Apud virgilium nempe·Iuno inducitur infeſta Troianis
Eolo ventorum regi aduerſus eos irritando dicere·Gēs inimica mi=
hi thirrhenū nauigat equor·Illiu3 in ytaliam portans victoſq3 pe
nates·h̄ ille·⁊ idem virgilius ꝯmemorat in principio·i·li· Eneidos
ob iram iunonis·Eneam profugum fuiſſe cum reliquis troianis·d·
Arma virumq3 cano troie q̄ pmus ab oris italiam fato pfug9 laui
naq3 venit littora·Multum ille⁊ terris iactatus⁊ alto·Vi ſuprum·
ſeue memorem·Iunonis ob iram·at ⁊ Valerius maxim9li·i·rubrica
de neglecta religione multa narrat de iratis diis· Nos vero talia
exempla nō inducimus vt errores gētilium non ꝯprobemuſ ſed tm̄ vt
oſtendamus ꝙ eciam ſecundum illos ira ponenda ſit in deo pro ſo=
lucione itaq3 obiectorum tria ſunt notanda·Primum ſecundū ·Bo·
in·iii·ſen·d·ſc3·xxxiii·⁊ Ri·in·iiii·di·xxvi·⁊· Tho·i· parte di·xxii·
Quod quandocunq3 dicitur aliquid de deo qd̕ in nobis denotat paſ
ſionem de deo dicitur ſecundum effectum⁊ non ſcd̕m paſſioniſ defe=
ctum·Odium ergo amor ira⁊ ſil'ia q̄ in nobis ſunt paſſiones in deo
dicūt̃ ſcd̕3 effectū quo ad noſ vt tūc dicat̃ odire cū effectū nobis odii
exhib3 tūc iraſci cū effectū ire nobis oñdit·Ipe aūt de9 ſtabil' manēſ
ſine paſſione aliq̄ dat cūcta moueri· Scd̕m no· ꝙ ñ oīa q̄ ſcd̕3 nom̄
ſonāt vtutē dñt vtutē i re nec oīa q̄ ſcd̕m nom̄ ſonāt viciū dñt illd̕ in
re·Propterea inquit Iuuenal'·Fallit enim vicium ſpecie vtutis⁊ vm
bra·⁊ Seneca ad Lucillū·Vicia in nobis ſub vtutum nomine repūt
⁊ gre·xxxxi·di·c·Sepe vicia ait·Sepe vicia ſe ingerunt⁊ virtutes eſ
ſe menciuntur·vt tenacitas parſymonia effuſio largitas crudelitas
zelus iuſticie remiſſio pietas velit videri·Ideo non omne quod dicit̃
ira vicium eſt aut pcm̄·Tercium notādū ſcd̕m Bo·in·iii·di·xv·Qd̕
triplex eſt ira·Quedam eſt preter rōnis imperium primuſ·ſ·iracundie
motus·Secunda ira eſt contra racionis imperiū qñ q̄s ꝯcitat9 i irā

paſſioni racionem ſubicit ſequiturq̄ inordinate impetū ire Tercia ē
ira q̄ ē ſcdm rōis ipiuz qn̄ q̄s iraſcit̄ ſcdm q̄ merito iraſci dȝ Sic me
rito iraſcūt̄ pr̄es filiis ipiis ⁊ put exigit illoꝝ malicia ordiate corri-
gūt eos· Sic iraſcūt̄ p̄lati ⁊ dn̄i q̄libȝ ſubditis iobediētibȝ Sic irat9
ē xp̄s quādo eiecit omnes vendentes ⁊ ementes de templo Dicimus
ergo q̄ de9 q̄ ē clemētiſſim9 ſine ſui mutacōe ſine paſſione ſine pctō
ſua exigēte iuſticia iraſcit̄ ſepe pctōres obſtinatos in ira ↄculcās qn̄
eis effect9 ire demonſtrat· hi ſunt guerre peſtilencie tempeſtates grā
dines ſterilitates terre fames terremotus t̄rores de celo et ſigna ma-
gna O preſumptuoſi pctōres audiuiſtis iam q̄ falſa ē opinio vr̄a
Dicebatis enim q̄ iraſcitur deus Et ecce tot preconia ſcripturarum
clamant iram dei ab omnibuſ eſſe timendam Tercia rō quare a mul-
tis non timetur ira dei dr̄ diutne expectacionis Conſueuit equidem
deus ꝑpter longanimitatem ſuam ſufferre pctōreſ iniquos p tempa
longa vt ſic p dulcedinem eius attrahant̄ ad pniam· Sed inde multi
ſumūt audaciam ⁊ deteriores facti irā dei nō exiſtimāt Verumtn̄ vt
ait Hiero· in expoſicione ieremie Quāto maior eſt numerus tempo-
rum quibus obliuiſcimur deum· tanto maior eſt pena peccati qd̄ nec
longitudine temporum potuerit edomari·

Quod terribilis eſt ira dei eo q̄ ſeuit ī paruulos ⁊ iniuſtos atq̄ ora-
ciones ſupplicancium ſpernit et abhominatur·

Capitulum· ¶ Secundum·

Secundum miſterium ↄtemplādum de ira dei dr̄ terribilitas·
Conſiderandū namq̄ ē q̄ cum iraſcitur deus et ꝓuocat̄ eciā
ad tpaliter flagellanđ hoīes ſibi rebelles ſeuerus ē ⁊ terri-
bilis valde maxime ꝑpter tria Primo ꝑpter paruuloꝝ punicionem·
Scdo ꝑpter iuſtoꝝ afflictionem Tercio ꝑpter oracionū deteſtacionē

¶ Primo deus iratus ē terribilis ꝑpter paruuloꝝ punicionē Punit
nāq̄ paruulos pueros et innocentes ꝑpter pctā parentum · Perierūt
nempe et ſuffocati ſunt in diluuio omnes infantes et paruuli quot-
quot reperiebant̄ in mundo Adusti ſunt in ſodomis et incēdio ↄcre
mati omnes q̄ erāt in vteris mr̄m et q̄ ſugebāt vbera et tn̄ ſepi9 ve-
xatur mundus aut fame aut peſtilencia aut qualibet alia aduerſita-
te que non niſi ꝑpter peccata veniūt ꝑuuli q̄ ea nō ↄmiſerūt puniūt̄
p illis O formidabilis dei iuſticia· o tremenda dei iracundia cur eos
qui te non leſerūt extēminas ꝑuulos cur tam acriter punis Et rn̄de-
bit tibi protinus q̄ ꝑpter peccata ꝑentum· Sed h̄ oritur dubiū Vtꝝ
filii ꝑpter peccata ꝑentum puniri poſſint· et videtur q̄ non Nam per
ezechielem· xviii· c· Deus dixit filius non ꝑtabit iniquitatem patris
et pater non portabit iniquitatem filii· iuſticia iuſti ſuper eū erit et
impietas impii erit ſup eum Et ex̄ de his que fiūt a maiore pte ca-
pli· c· q̄ſiuit in glo· dr̄· Peccata ſuos dn̄t tenere auctores Et idem· C·
de penis· l· Sācim9 et· C· ne vxor p marito· l· Ob maritorum · Et· xi·
q· iii· c· illud· Et de ſenten· excōmunica· c· A romana· §· Vltro et· lvi·

di·c·Satis ⁊ aug9·ait·i·q·iiii·c·Nullius Nulli9 crimē maculat ne
ſciētē·Ad hoc facit ibidem·c·Placuit ⁊·c·Judei Sed contra arguitur
quia exodi·xx·Deus dixit Ego ſum dñs deus tuus fortis zelotes vi
ſitans iniquitatem patrum in filiis i terciā ⁊ quartā generacionem
eoꝝ q̄ oderunt me Ad idem facit·c·Vergentis·ex̄ de heretic̄·⁊ idez
habetur ex̄ de filiis pſpiterorū nō ordinādis·c·i·c·Ad pñcia·c·Pre
ſencium·c·Conquerēte ⁊·c·Om̄·⁊·i·q·iiii·§·Itē dr̄ Cham peccante
Chanaam filius eius maledr̄·Reſpondet dominus Boñ·di·xxxiii·ii·
li·Quod duplex ē punicio·Vna eterna alia temporalis·Filii nō pu-
niuntur pro peccato parētum pena eterna·Vñ Anſ·de ꝯceptu vir-
ginali dic̄·Quod paruuli nō damnāt̄ pro culpa Ade tñ ſꝫ pro culpa
ꝓpa ꝙ hñt lꝫ nō habeant eā agendo ſꝫ ꝯtrahendo·Puniunt̄ tñ filii
ꝓ pctō parētum pena tꝑali eo ꝙ filii ſunt aliquid pr̄is·Et hoc patꝫ
ꝑ ſacram ſcēpturam in pluribꝫ exēplis·Ideo dic̄·Gre·i·q·iiii·c·Par-
uulos·ꝑuulos ſodomitarum non excuſauit ignorancia quin ꝓ patre
no ſcelere celeſti igne ꝯſumerētur·Sed h̄ igne pena illis diminuta ē
quibus ſucceſſio pr̄ni ſceleris ē adēpta·Pariter eciam demonſtratuꝫ
ē pctīs parētum paruulos aliquando corporaliter flagellari·Secun
do deus iratus eſt terribilis ꝓpter iuſtorum afflictionē·Affligit eci-
am ⁊ ſepe bonos cum mal̄·Sꝫ dubitatur h̄·Vtrum poſſit eē in ali-
quo pena ſine culpa·Et videtur ꝙ non quia Hieronimus ait·Quic
q̄d patimur pctā nr̄a meruerunt·⁊ gre·dic̄ in collecta·Nulla eis no
cebit aduerſitas ſi nulla dominet̄ iniq̄tas·Sꝫ contra ē illud·Job·xvii
Non peccaui ⁊ in amaritudinibus moratur oculus meus·Et ioh̄·ix·
Quis peccauit h̄ aut parētes eius vt cecus naſceret̄ ⁊ rñdit chriſtus
Neqꝫ h̄ peccauit neqꝫ parentes eius·⁊ exponit auguſ·Quod h̄ ñ dr̄
quia non peccauerit ſꝫ quia cecitas non erat pena peccati·Preterea
pro peccato originali non meretur q̄s niſi ſemel mori·Sed Lazar9
nō tm̄ fuit mortuus ſemel ſed bis ergo videt̄ ꝙ aut mors prima aut
ſcda fuerit ei abſqꝫ merito pcti inflicta·Itē cr̄ſtus nullum habuit pec
catum ⁊ tñ in eo fuit pena·Rñdet·Bon·di·xxxvi·ii·li·Quod malum
pene dupl̄r poteſt ordinari·Vno modo ad malum culpe q̄d punien-
do ordinat·Alio modo in ꝯparacione ad bonum q̄d deus elicit ex illa
pena·ſi ergo aliq̄ pena infligat̄ cuius ordinacio ꝑncipaliter ꝯſiſtat i
ꝯparacione ad malum culpe puniendum neceſſe ē aliquā culpā ꝑceſſiſ
ſe nec tm̄ preceſſiſſe ſed eciam aliquo modo ꝯmunicari inſeꝑabiliter
Pena eīn aut eſt directe ordīata ad puniēdū aut ē ordīata ꝑncipal̄r
ad malum excludendū·Primo mō ē pena infernal̄·Scdo mō ē pena
purgatoria·Primo mō req̄rit pena pñciam culpe ſcdm deformitatez
⁊ maculam·Secundo modo requirit culpe pñciā ſcdm reatū ⁊ ſeque
lam Si autem pena infligat̄ ꝑncipal̄r ꝓpter ordinē quem habet ad
bonum q̄d inde elicitur aut ergo ꝓpter bonum ꝓpum aut ꝓpter alie
nū Si ꝓpt̄ bonū ꝓpum ſic req̄rit ꝙ in ſubiecto illo aliq̄n fuerit cul-
pa ⁊ ꝙ poſſit eſſe de futuro·Si autem propter bonum alienum ſic

ſufficit pene ut fuerit culpa in alio quã in eo q̃ puñitur in eo Videlicȝ
ꝑ quo pena illa ſuſtinetꝰ per quem modum fuit in criſto cuiꝰ mors ⁊
paſſio ordinata erat ad redimendũ genꝰ humanũ et liberandum et
reparandũ a lapſu in quem ceciderat ex peccato primi parentis· et
ſic patet ꝙ omnis pena aliquo mõ reſpicit culpã· Sȝ q̃dã vt pñtẽ in
ſe utpote pena infernal'· Quedã vt p̃teritã in ſe ſed pñtem in reatu ⁊
ſequela ſicut pena purgatoria Quedã vero ſolum vt preteritam ⁊ h̃
in eo qui punitur· Et ſic ẽ omnis pena iuſtoꝝ excepto criſto· Quedaȝ
vero reſpicit culpam non in ſe ſed in alio ſicut in chriſto· Poteſt eciã
pena ordinari ad bonum qđ inde elicitꝰ· Et ſic poteſt eſſe in aliquo
ſine culpa talis pene meritoria quia illud malum pene recõpẽſatur
ꝑ maius bonũ qđ inde elicitꝰ ſicut patet in ceco nato in· Job in Laza-
ro in Thobia· in quolibet viro iuſto· h̃ Bon· Alex· autẽ in· iii· ſum-
me allegando ioh̃· damaſ· dic̃· Concedit deus iuſtũ incidere in cala-
mitates ꝑpter multas cauſas· Prima ẽ vt eã que in ipſo latet virtu-
tẽ aliiſ manifeſtam faciat vt iob· i· Scđa ẽ vt nõ ex recta ꝯſcia cadat
ꝑ ſuperbiam vt in paulo· ii· coꝝ· xii· Tercia vt alii erudiãtur vt i la-
zaro et diuite· Luc̃· xvi· Quarta ꝑpter gl'iam dei vt in ceco nato ioh̃
ix· Quinta propter zelum alterius ſiue imitacionẽ vt gl'ia eius qui
paſſus eſt magnificata in pugna aliis paſſio fiat ſpes future vite vt
i martiribꝰ ad hebre· xi· c· Propterea dic̃ augꝰ· li· i· de ci· dei· c· viii·
hec cum ita ſint boni ⁊ mali ꝑiter afflicti ſunt non tamẽ ideo diſtin
cti non ſunt quia diſtinctum nõ ẽ qđ vtriqȝ ꝑpeſſi ſunt Manet enim
diſſimilitudo paſſorum in ſimilitudine paſſionum· Et ſub eodem tor-
mẽto non eſt idem virtus ⁊ vicium Nam ſicut ſub vno igne auruȝ
rutilat palea fumat et ſub eadem tritura ſtipule comminuuntur frumẽta
purgantur ita vna eademqȝ vis irruẽſ bonos ꝓbat purificat eliquat
malos damnat vaſtat et extminat Vñ i eadẽ afflictõe mali deũ de-
teſtantꝰ atqȝ blaſphemãt boni aũt ꝑcantꝰ et laudant. ¶ Tercio de-
us iratus eſt terribilis eo ꝙ qñ poſt diuturnã expectacionem ꝓuoca-
tur ad iracundiã ñ exaudit obſtinatoꝝ voces pctõꝝ put plene dixiꝰ
in ſermone de impedimentis oracionis

¶ Qđ ꝯgnoſcitur ira dei ꝓpiq̃ tũ cum peccata ſunt ꝯſumata tum cum
pctõres ſunt obſtiati· tũ cũ illã ꝓphe ⁊ aici dei pnũciãt ⁊ ꝯmiantꝰ·

Ercium miſteriũ ꝯtẽplãdũ de ira dei dr̃· ¶ Ca· iii·
ꝓpinq̃tas· Quãuis· n· neſciamꝰ certitudinal'r qñ ꝓpinq̃ ſit ira
dei ad flagellandũ pctõres poſſimus tamẽ id ꝯgnoſcere ex
coniectura ſignorum· Sunt autẽ de h̃ tria p̃ncipalia ſigna· Primuȝ
peccatoꝝ conſumacio· Secundo populoꝝ obſtinacio· Terciũ ꝓphaꝝ
ãnunciacio· Primũ ſignum ad ꝯgnoſcendũ ſeu timẽdũ ne propinq̃
ſit ira dei eſt peccatorum ꝯſumacio· Quando ꝯſummata ſũt peccata
⁊ impleta eſt menſura Poñt aũt notari ſeptem ſigna conſumaciõis
peccatoꝝ quibus ſignis adipletis nihil aliud nobis expectandum ⁊
timendum eſt q̃ ira vindicta flagellũ et vlcio diuina· Primum eſt

horribilitas peccatorum multoꝝ· Secundū multitudo peccātiū Ter
ciū impunitas manifeſtoꝝ ſceleꝝ Quartū aīacio in peccatiſ Quintū
affectio ad ſcelera Sextū ſtudium peccandi· Septimum longa pſe=
uerantia in peccatis· Ne ꝯdiciones explicant Geñ· vi· c· ¶ Prima cō
dicio ſeu pmum ſignū qꝛ in mūdo tpe diluuiī erant magna peccata
⁊ horrenda nimis ppterea dr̄ Vidēs aūt deus ꝙ multa malicia· Qd
verbum manifeſte oſtēdit horribilitatem ⁊ turpitudinē multoꝝ pec
catoꝝ Secundo cōtter hoīes talia ppetrabant ppterea ſubdit· hoīm·
Tercio inſuper peccata illa inuerecūde ⁊ impune fiebāt ideo ſubiū
ctum ē· Eſſet in trā· i· manifeſta erāt ⁊ impunita Quarto fiebāt pecca
ta tota mētis animaduerſione· ideo additur Et cuncta cogitacō· ſcꝫ
non partim non diuiſim ſed in malis integra ⁊ ꝯiuncta· Quinto fi=
ebant tota cordis affectione· ideo ſubditur· cordis· Sexto perpetra=
bantur toto ſtudio· ideo ſubditur Intenta eſſet ad malum· Septimo
fiebāt pſeuerāter ppterea additur· Omni tempore· Timeo ſatis ne hͤ
ſigna verificent̄ i nobis Tpe nāqꝫ iſto nephandiſſima ſcelera ꝯmit=
ti ſolent nec a paucis ſed a multis neqꝫ puniunt aut corrigunt· qm̄ iſ
ti ad quos ſpectat corrigere vl̄ punire deteriores ſunt aliis· Et non
eſt veritas non iuſticia neqꝫ rectitudo in filiiſ hoīm· fiunt peccata cū
omni aduerſione mentis cū omni affectione ſtudio ac perſeuerancia
O fatui ppli cur non timetis Cur non expaueſcitis· Cur ad pniaꝫ re=
dire negligitis· Audite pſal· d· Niſi ꝯuerſi fueritis gladium ſuū vi=
brauit arcum ſuum tetendit ⁊ parauit illum ¶ Secundum ſignuꝫ ppī
quitatis ire dei dr̄ pploꝝ obſtinacio· Quandocūqꝫ ppli pctores ob=
ſtināt ⁊ obdurantur in corde nō motī beneficiis dei nō ꝯminacōibꝫ
nō pdicatōnibus nō ſignis nō deniqꝫ vllo alio mō ſignū forte eſt qꝺ
ppe ē eis flagellū dei· Eſt de hoc exemplū obſtinatiſſimi ppli iudeo=
rū quē de9 deleuit ppter obſtinacōꝫ ſuā· Nā p9mlta mala a iudeis
ppetrata xp̄s viuens in carne in medio ipſoꝝ vocauit eos ad pniaꝫ
vita miraculis ⁊ doctrina· Ipī vero noluerūt audire ipſum In dñica
aūt oliuaꝝ cum introiſſꝫ ierolimā vt dr̄ Luc· xix· c· Videns ciuita=
tem fleuit ſup illā· d· O ciuitas ampla O ciuitas regia· O ciuitas di
gna plena populo affluens diuiciis ⁊ abundans pctis· Veniēt dies
in te ⁊ circundabunt te inimici tui vallo ⁊ circundabunt te ⁊ coangu
ſtabunt te vndiqꝫ ⁊ in terram pſternent te ⁊ filios tuos qui in te ſūt
⁊ non relinquent in te lapidem ſuper lapidem eo ꝙ non cognoueriſ
tempus viſitacionis tue· Propterea dicit hieronimus· in queſtionibꝫ
ad Helbidiam· Intm̄ autem ihrl̄m amauit dominus vt flerꝫ eam ⁊
plangeret ⁊ pendens in cruce loqueretur· Pater ignoſce eis quia ne
ſciūt qꝺ faciūt· Itaqꝫ impetrauit ꝙ pecierat ⁊ datū eſt eis temp9 pe
nitencie vſqꝫ ad ·xlii· annū· Poſt ꝙ perſeuerātibus in blaſphemia
egreſſi ſūt duo viri de ſiluis romanoꝝ Veſpian9 ⁊ tit9 ⁊ eos interfe=
cerūt atqꝫ lacerauerūt· hͤ ille Die autem q̄ crucifixus eſt ihs dei fili9
ꝯuerſus ad mulieres q̄ plangebāt ⁊ lamētabant eū dixit Filie ihrl̄m

nolite flere ſup me. ſed ſup voſipas flete ⁊ ſup filios vr̃os. ⁊ veniẽt dies in quibus dicetis. Beate ſteriles que non genuerunt ⁊ vbera q̃ non lactauerunt. O ſaxa. O lapidea. O adamãcia iudeorũ corda Nec verbis criſti crediderunt nec ſuſceperunt teſtimonium aploꝝ q̃ ma‑gna virtute predicabant reſurrectionẽ magiſtri ſui ſed in dies crudeliores facti perſequebantur eccliam lapidauerũt Stephanũ interfecerunt Jacobũ iuſtũ ⁊ paulo dyuerſo miraculoſe ac ceteris predicãtibus xp̃m ipiiſſime reſtiterũt Voluit tñ deuſ añq̃ irã ſuã iferr; i eoſ terroribus ⁊ ſignis celi illos ad pñiam vocare. Et vt meminit ioſephus in libris de bello iudaico ⁊ euſebius in hiſtoria eccliaſtica. ⁊ Policratus in li. de nugiſ curialiũ. Stella q̃dã ſub forma gladii ſtare viſa ẽ quaſi imminẽs deſup ciuitati. Cometes exicialibus flammis per totum annum viſus eſt ardere. Luna eclipſim per. xii. noctes paſſa eſt continuas Cum die feſti azimi cõueniſſent octaua die mẽſis aplis noctiſ tpe hora nona tantus fulgor luminis arã teplumq; circũdedit vt dies clariſſimus videret manſitq; ſpacio hore dimidie. Hoc quidẽ ignaris proſpectum viſum ẽ ſ; pbos peritoſq; doctores portentum exiciale nõ latuit. Janua templi q̃ erat ad orientem cum eſſet ere ſolido induta tanti ponderis q vix a. xx. viris ſummo conatu impellentibus clauderet repente hora noctis ſexta p ſeipſam apta eſt quaſi ferreis vectibus teneret. Die. xxi. mai ꝓpe occaſum ſol viſi ſunt currus ⁊ quadrige in omnẽ regionẽ p aerẽ ferri ⁊ armatoꝝ cohortes nubib9 cõmiſceri In nocte pẽth. ſacerdotes ingreſſi templũ ad diuina officia celebranda p̃mo ſenſerunt quoſdã ſtrepitus ⁊ paulopoſt audierũt voces clamãtes. Diſcedamus ab his ſedibus. Añ q̃rtũ annũ belli i die feſti tabernaculoꝝ q̃dã ruſticus. ⁊ plebeus ieſus nõie fili9 Ananie repẽte clare cepit. Vox ab oriente Vox ab occidẽte. Vox a q̃tuor vẽtis. Vox ſup ierolimã et tẽplũ Vox ſup ſponſos ⁊ ſpõſas. Vox ſuper vniuerſum populũ. Sicq; indeſinẽt die ac nocte clamabat p vicoſ ⁊ plateas diſcurrendo. Et flagellatus ac pcuſſus eciã añ iudicẽ flagris vſq; ad oſſa laceratus vt taceret ipſe quolibet die cum eiulatu ſp illud replicabat addens Ve ierolimis Ve maſcul ⁊ femellis. Nec vnq̃ in tot prodigiis atq; ſignis ille dure ceruicis populus errores ſuos corrigere voluit. Ob q̃ obſtinacõ; altiſſimus deus in illos irã ſuam effudit O q̃s explicet ſine ſingultibus. Quis audiat ſine lacriſ Quis conſideret ſinẽ timore ciuitatis Hieroſolimitane excidium ⁊ deſolationẽ. Refert naq; Joſephus in. vi. li. de bello iudaico. Q̃d Titus et Veſpaſianus cum exercitu validiſſimo a romanis miſſi i die ſolenni paſche quando eciam ex circumiacentibus locis innumerabilis pplus iuerat hieroſolimã ciuitatẽ obſederũt feceruntq; i circuitu vallum muniriſſimũ ita vt null9 ciuitatem exiẽs illud pertranſire poſſet. Ob q̃ cauſam in breui ciuitas fame cepit vrgeri tãtũq; inualuit penuria reꝝ q ꝓt famã h q̃ referã dic ioſephus fuiſſe mala ſecuta. Prio q pdones p ciuitatẽ diſcurrẽtes vi intrabant domos ⁊

capiebant ſi quid ibi inueniſſent comeſtibile· Scḋo q filii ex ore pē=
tū ecōuerſo violēt̄ ſtricto gutture ⁊ maſticatū cibū extrahebāt ⁊ ve=
ſuo rabidi ɔmedebāt· Tercio q eciā fimum bonum aliaqꝫ viliſſima
ſumpſerunt in cibum· Quarto q multi contēdebant exire vt herbas
colligerēt ⁊ capiebant a romanis ⁊ tātus numerus fuit captiuoꝛuꝫ
vt tute cuſtodire non poſſent· Quapropter ſtatutū fuit vt euulſis eoꝝ
oculis aut amputatis illoꝝ manibus ɔpellerent ſic ad ciuitatem re
dire Quinto q q̄mplēs diuites ne iocalia ſua puenirent ad manus
romanoꝝ quos veriſilr̄ credebāt ciuitatem debellaturos illa deglu=
tiuerūt· Cuius rei fama cum deueniſſet ad aures romanoꝝ ɔmouit
eos vt exiſtimarent captiuos iudeos quos tenebant gemmas in vē=
tre adhuc retinere· Quare vna nocte duoꝝ miliū patefacta ſunt vi=
ſcera· Sexto q multi formoſi iuuenes in via ī plateis publicis· ī p=
priis domibus fame afflicti impulſa morte cadebant· Septimo q ī
uente ſunt mulieres q̄ filios ppos comederunt Vnde refert ioſeph9
de quodā· Qđ cū nō hēet ad ɔmedendum lactētē filiū in manibus te
nēs dixit· Infelicis matris īfelicior fili ī bello ī fame ī direpcōe cui te
reſeruabo Veni ergo nūc o mi nate eſto cibus mīi p̄donib9 furoꝛ ſe=
cul' fabula· ⁊ his dictis filiū iugulauit ⁊ coxit ⁊ dimidiū ɔmedēs p
tem alterā occultauit· ⁊ ecce ɔfeſtim p̄dones odorem carnis cocte ſen
cientes in domū irruūt et niſi carnē pdat mortē mināt̄ur Tūc illa d=
tegens infantis mēbra Ecce inquit vobis ptem optimam reſeruaui·
At illos tāt9 horroꝛ iuaſit q nec loqui potuerūt· ⁊ illa me9 ē inqt
h̄ fili9 meū ē pctm ſecuri edite q2 p̄or ego comedi quē genui Illi ve
ro trementes ⁊ territi diſceſſerūt· O quot erāt ī ciuitate illa amara ſpe
ctacla vbi videbantur quottidie tot moꝛientes· O quot infātes ⁊ pu=
eri extendētes manū ad vbera mrm ⁊ panē petētes ad pedes illaruꝫ
moꝛtui deficiebant· O quot erāt ibi flebiles voces quot lamēta quot
ſingultus quot gemitus ⁊ ſuſpiria· Clauſerat eis deus ⁊ ſtrinxerat
venā miſcđie ſue· Tādē p9 biēniū capta fuit ciuitas ⁊ in p̄dā data ⁊
muri ⁊ edificia q̄libꝫ ſolo equata· Et vt ioſephus refert· decies cente
na milia iudeoꝝ fame ⁊ gladio pierunt· ⁊ ·ix· milia venditi fuerunt
O ſi poſſem in talē aſcendere ſpeculam de qua omnē italiā cernerē
oēſqꝫ meam vocem poſſent audire pfecto clamarē· O italia plange·
O italia time· O italia caue ne ꝓpter obſtinacionem tuā in te deſeui
at ira dei· Vocauit ipſe te multis ānis· dotauit amplis beneficiis ·
Miſit ad te p̄dicatores ſuos· Terruit te ſignis ⁊ prodigiis· Senſiſti
terremotus peſtilencias ⁊ temporum ſterilem condicionem· Cōmina
tus ē tibi deus· Sic Certe h̄ fecit vt te induceret ad pñiam · Et tu in
dies durioꝛ efficeris in pctis ⁊ malicia perſeuerādo ſFiunt iam vbi=
qꝫ vſure publice· Omnia fedata ſunt ſpurciſſimis viciis carnis ⁊ ig=
nominoſe ſodomie Superba pomparum iam occupauit omnes ciui=
tates et terras· Blaſphemie dei periuria mendacia iniuſticie violen=
cie oppreſſiones pauperum et ſimilia ſuperabundant · o italia

decora O regio diuiciis plena Noli ꝯtenere deum· Noli exacerbare maieſtatē eius· Terciū ſignū ꝓpinq̄tatis ire dei dr̄ ꝓphaꝝ ānūnciacio· Cognoſcim⁹ ꝓpinq̄ dei irā qn̄ p ꝓphas ſuos deus illā ꝑnūciat· Diebus aūt iſtis multa dn̄r pnunciata p ſanctam · Brigidam q̄ ſpū claruit prophico p ſanctū Methiodiū ⁊ p nonnullos alios Ego aūt q̄ dicta ipoꝝ eciā origialiṫ legi cum illa clare nō intelligā nō audeo q̄cq̄ temere diffiṫe Hortor tn̄ oēſ pplos vt ceſſent a via ſua mala ne forte ſi i illa pſeuerauerit repēte ſuꝑueniat ira ⁊ idignacō dei a q̄ ipſe nos liberꝫ q̄ ē bn̄dict⁹ ⁊ laudabil' p infinita ſcl'a ſeculorum· Amen·

Dn̄ica tcia i q̄dragesima iſra diē d̄ vicō ⁊ pcō diſcordie qd̄ nullo pacto ſtare pt̄ cū veritate pnie ob qd̄ peītētes ab illo ſibi maxiē cauere debent

Sermo· · xxxix ·

Omne regnū in ſeipſum diuiſū deſolabiṫ ⁊ dom⁹ ſupra domū cadꝫ v̄ba ſūt redēptoriſ nr̄i origial'r· Luc· xi· c· ⁊ i euāgelio pn̄tis dn̄ice No potuit efficacius aut clarius explicari q̄ pnicōſū ſit malū aut graue diſcordia dānata qꝫ i v̄bis dn̄i nr̄i ihū xpi q̄ dixit ꝯtra phariſeos ⁊ lꝫ ſuā fuiſſꝫ intēcō oñdere demones cōcordes eſſe ad omnē maliciā hoīmqꝫ pdicōnē verūtn̄ nos itelligim⁹ diſſēſiōes q̄ hbꝫ regna validiſſime exterminare· ad h̄ aūt aſtut⁹ diabolꝰ innitiṫ vt caritate abiecta cū diſcordiis odiis ⁊ diſſenſiomb⁹ deū oīpotentē offendam⁹· Eapꝑter p vtilitate penitenciū in preſenti ſermone cōtra diſcordie viciū ſtilū nr̄m exacuemus qm̄ redemptor noſter amarum illius effectum q̄ ē regnoꝝ deſolacō appeꝛuit in v̄bis allegatis i themate i q̄bꝫ de diſcordia tria miſteria erūt declarāda vꝫ

Primū dr̄ origmacō· Secundum diſtinctio· Tercium offenſio· | Quod tres pn̄t eſſe radices vl' origmales cauſe dānabilis diſcordie vana gl'ia videliꝫ auaricia vl' ſtulticia ſiue leuitas·

Capitulum· Primum

Primum miſterium declarandum de diſcordia dicitur originacio in quo videndum eſt q̄ ſunt diſcordie origiales cauſe· Et aſſignari pn̄t tres cauſe Prima dr̄ vana gl'ia · Secunda dr̄ auaricia· Tercia dr̄ ſtulticia· Prima cā diſcordie dr̄ vana gl'ia Sc̄dm· n· gre· xxxi· moral'· diſcordia ē vane glie filia· Nam vt dicit· Tho· ii· ii· q· xxxvii· Diſcordia impꝛtat quādā diſgregacōꝫ voluntatū inquantum ·ſ· voluntas viiuus ſtat in vno et voluntas alterius ſtat in altero· Qd̄ aūt volūtas alicui⁹ in proprio ſiſtat ꝓuenit ex hoc q̄ aliquis ea q̄ ſunt ſua pferṫ his q̄ ſunt alioꝝ· Qd̄ cum inordinate ſit ptinet ad inanē gliam et ad ſupbiam· Et ſecundum circumſtaucias poteſt eſſe peccatum mortale aūt veniale· Sed aliquis poſſet arguere q̄ diſcordia non eſt peccatum· Nam act· xxiii· Paulus poſuit diſcordiam inter phariſeos ⁊ ſaduceos qd̄ non feciſſet ſi fuiſſet pctm̄· Item dr̄ actuum· xv· Facta eſt diſſenſio inter Paulum· ⁊ Barnabam·

Sed Tho. rn̄det ad p̄mū. Quod cauſare diſcordiam p quā tollit̄ ma
la concordia ē laudabile. ⁊ h̄ modo ſe ħt. Paulus. xp̄s eciā de ſeipſo
dic̄. Math. x. c. Non veni pacē mittere ſed gladiū. Ad ſcḋz dic̄ tho.
Qḋ diſcordia q̄ fuit int̄ Paulū ⁊ Barnabā fuit p accidens ⁊ non p
ſe. Vterqꝫ. n. intendebat bonū. Sed vni videbat̄ hoc eſſe bonum alii
aliud qḋ ad hūanū defectum pertinebat nec erat talis controuerſia
in his que ſunt de neceſſitate ſalutis. Sed hic oritur vnum dubiū.
Vtrū auctores diuerſoꝝ magiſtroꝝ tenencium diuerſas opiniones
excuſant̄ a pctō ſi opiniones ſuoꝝ mgr̄oꝝ tenēt q̄n nō ſunt bone Et
rn̄det Tho. in quodlibetis. Qḋ ſi diuerſe opiniones doctoꝝ ſacre ſc̄
pture non ſunt ꝯtra fidem vl̄ bonos mores abſqꝫ p̄iculo auditores
vtrāqꝫ opinionē ſeq̄ poſſunt. ſicut varia fuit opinio inter auguſtinū
⁊ Hiero. de obſeruacione legaliū āte diuulgacionē euāgelii. In illis
vero que p̄tinent ad fidem vl̄ bonos mores nullꝰ excuſa ur ſi ſeq̄t̄
erroneā opinionē alicuiꝰ mgr̄i. In talibus enī ignorācia non excuſat.
Alioquin immunes a peccato fuiſſent q̄ ſecuti ſunt opinionē Arrii
Neſtorii ⁊ alioꝝ hereſiarchaꝝ. Nec poſſunt excuſacionē habere p̄p
ter ſimplicitatem ſi in talibus opinionem erroneam ſequāt̄. In tali-
bus namqꝫ dubiis non ē defacili p̄ſtandus aſſenſus ſꝫ peccius vt di-
cit augꝰ. in tercia de doctrina xp̄iana. Conſulere q̄s debet regulā fi-
dei quā de ſc̄pturaꝝ planioribus locis ⁊ eccl̄ie auctoritate percepit.
Qui ergo aſſentit opinioni alicꝰ mgr̄i ꝯtra manifeſtū ſc̄pture teſtio-
nium ſiue ꝯtra illud qḋ publice tenet̄ ſcḋm eccl̄ie auctoritatem non
p̄t a vicio erroris excuſari. Concordat Monaldus ⁊ Hoſti. Aliqua
tamē ſunt q̄ aliquando fuerunt in varia opinione doctorum anteq̄
p eccl̄iam fieret determinacio. Et p illo tempore potuerunt excuſari
qui vnā vl̄ contrariam tenebant. Sed poſtq̄ determinatū eſt p eccle
ſiam ⁊ firmata altera eaꝝ hereticum eſſet ꝯtrarium ſentire Sicut ē
exemplū de pauptate c̄ri de qua ante Joh. xxii. Erant varie ⁊ con-
trarie opiniones. Vtrum xp̄s cum ap̄lis habuit aliquid in commu-
ni. Sed determinatū fuit p ipſum. Joh. xxii. imo p eccl̄iam q habuit
ex eo q Joh. iiii. dr̄. Diſcipuli eius abierūt in ciuitatē vt cibos eme-
rent. Et Joh. xii. de iuda dr̄. Fur erat ⁊ loculos habēs ea q̄ mittebā
tur portabat. Et h̄ ipſum dr̄. xii. q. ii. c. Habebat. Qui ergo ꝯtrariū
aſſereret p̄tinaciter hereticus haberet. Addit Hoſti. q quando ſunt
diuerſa iura ⁊ opiniones. ſ. nec ꝯtra deum nec bonos mores huma-
nior ſentencia eſt p̄ferenda ceteris operibus ex̄. de tranſac. c. Si aliās.
Standum ē ei q̄ meliori innititur rōni. di. xx. §. i. Et extra. d feriis. c.
Capellanus. Adde eē q in his q̄ ꝯcernunt forum ꝯſcie in dubiis tuci
or via eſt eligenda. ex̄. de ſponſalibus. c. Juuenis. Nec tamē defacili
contraria opinio eſt reprobanda Secunda cā diſcordie dicitur aua
ricia. Inquit Seneca in li. de quatuor virtutibus. Quietiſſime viue-
rēt hoies ſup terram ſi h̄ duo pnoia tollerent̄ meum et tuum Et pla
to in phedrone. Propt̄ pecuniaꝝ poſſeſſiōz vniuerſa bella nobis ſūt.

Et Saluſtius in Catelinario Impii ⁊ diuiciarꝫ cauſa bella atqꝫ cer-
tamia oia int̄ mortales ſūt. Et lucanꝰ li. iii. Certam̄ mouiſtis opes.
Videmꝰ h̄ p experiēciā om̄i die qn̄ ꝓpt̄ auariciā filiꝰ diſcordat a p̄re
fr̄ a fr̄e ⁊ amicus ab amico. Tercia cā diſcordie dr̄ ſtulticia. Sūt nā-
qꝫ multi ſtulti ⁊ leues q̄ oia credūt que a ſuſurronibus eis dicuntur
Suſurracō ſiquidem aptiſſimum eſt inſtrumentum ad diſcordias
ſemiandas. ꝑterea dixit ſapiēs puer. xxvi. Cū defecerit ligna extin-
guet̄ ignis ⁊ ſuſurrone ſubtracto iurgia ꝯqeſcūt ⁊ eccli. xxviii. c. Su
ſurro ⁊ bilinguis maledictꝰ. Multos. n. ꝯtbauit pacē hn̄tes. Lingua
tercia multos ꝯmouit ⁊ diſpſit illos de gēte i gētē. Ciuitates mura
tas diuitū deſtruxit ⁊ domos magnatoꝝ effodit virtutes pplorꝫ cō
cidit ⁊ gentes fortes diſſoluit mulieres ꝟuatas eiecit ⁊ ꝟuauit illas
laboribus ſuis. Qui reſpicit illā n̄ habebit reqez nec hēbit amicū in
quo reqeſcat. Flagelli plaga liuorē facit Plaga aūt lingue ꝯminuet
oſſa h̄ ibi. Quiſnā ſufficeret enumerare diſcordias q̄ exorte ſūt int̄ ci
ues int̄ vicios int̄ dn̄os int̄ pp̄os int̄ vxorem ⁊ viꝝ int̄ frēm ⁊ frēm
ppt̄ ſuſurrātes. O ligua ignita. O ligua venenata. O ligua immani
or ⁊ crudelior om̄i fera peſtifera Tu ligua ſuſurronū iſtrumētū es dia
boli. Tu illiꝰ ſagitta vulnerās Tu eiꝰ acutiſſimꝰ enſis Propterea ſu
ſurracio ponit̄ int̄ grauia pctā q̄ execr̄t deꝰ de q̄bus ſapiēs dic̄ puer
vi. c. Sex ſunt q̄ odit dn̄s ⁊ ſeptimū deteſtat̄ anima eiuſ. Oculos ſub
limes liguam mendacem. Manꝰ effūdētes innoxium ſāguinem. Cor
machinās cogitacōes peſſimas. Pedes veloces ad currendū in malū
Proferentē mēdacia. Teſtē fallacē. ⁊ eū q̄ ſemiat inter frēs diſcordiā
Sed culpabiles adhuc ſunt illi q̄ a ſuſtronibus ſibi cauere aut reſiſt
unt aut nolunt.

Quod triplex eſt diſcordia damnabilis. ſciſma
tice prauitatis ciuilis parcialitatis ⁊ importa
bilis ſocietatis.

Capitulum. ſecundum

SEcūdū miſteriū declarādū de diſcordia dr̄ diſtinctio. Diſtin
guitur enim triplex diſcordia damnabilis ⁊ periculoſa vide
liz. Prima ē ſciſmatice prauitatis. Secunda ciuil' pcialitatis
Tercia iportabilis ſocietatis Prima diſcordia ē ſciſmatice praui
tatis. Eſt aūt ſciſma viciū quo q̄s ſummo pōtifici ſubeſſe recuſat et
mēbris eccl'ie ſubiectis cōicare nō vult. Sciſma ſiq̄dem grecum eſt
nomē quod latine ſciſſurā ſonat. vt dr̄. xxiiii. q. i. c. Sciſma. Eſt autē
pctm̄ mortale quia ꝯtrariatur caritati eccl'iaſtice vnitatis. Eſt autem
dr̄ia int̄ hereſim et ſciſma. qr hereſis opponit̄ directe ⁊ p ſe fidei vt
dr̄ Tho. ii. ii. q. xxxix. et ſciſma p ſe opponit̄ eccl'iaſtice vnitatis ca-
ritati. Vn̄. Hiero. xxiiii. q. c. Inter ſciſma. Inter ſciſma et hereſim h̄
arbitror intereſſe q̄ hereſis peruerſum dogma habet Sciſma autē
ab eccleſia ſeperat. Contra ſciſmaticos dicitur in capitulo primo de
ſumma trinitate ⁊ fide catholica. Vna eſt fidelium vniuerſalis eccl'ia extra

quã nullus omnino ſaluat. ⁊ xxiiii. q. i. c. Loquitur. Cyprianus ait.
Loquitur dñs ad Petrũ Ego dico tibi quia tu es petrus ⁊ ſup hãc
petrã edificabo eccliam meam. Sup vnum edificat eccliam. Et q̃muiſ
aplis oibus p9 reſurrectionem ſuã parem poteſtatem tribuat ⁊ dicat
Sicut miſit me pat̃ ⁊ ego mitto vos. Accipite ſpiritumſanctum tam̃
vt vnitatem manifeſtarz vnitatis eiuſdẽ originẽ ab vno incipientez
ſua auctoritate diſpoſuit. Ad idem eſt. c. Alien9. c. omnibuſ. c. Om̃
vetus p̃ſata cã ⁊ queſtione. Sz ibi orit̃ vnũ dubiũ Quid cum duo vl̃
plures ſunt in ecclia gerẽtes ſe p papa. ⁊ q̃libz horum hz ſuam ſeq=
lam. Quis eorum dicetur ſciſmaticus cum ſuis ſeq̃cibus. Nam aut
conſtat aut cõiter tenet̃ q̃ q̃libz eorum intruſus ẽ id ẽ non canonice
electus Aut conſtat vnum eorum canonice ⁊ rite electum. videlicz
a duabus partibus cardinalium ⁊ ſine violencia ⁊ poſtea alius ſup
inductus aut dubitat̃ quis illorum ſit canonice vl̃ rite electus vnus
vl̃ alt̃. ⁊ in p̃mo caſu null9 eorum ẽ papa ſz quilibz eorum ſciſmati=
cus cum his qui ſciẽt̃ ſequuntur ipſum ⁊ excõmunicati ſũt ipo facto
ex̃. d elec. c. Licz. ⁊ d hoc loquitur. c. Si duo. lxxix. di. Vbi dr̃ Si duo
forte contra fas temeritate decertancium fuerint ordinati in ſummos
pontifices nullum ex eis futurꝝ ſacerdotem. i. ſummũ pontificẽ pmit
tim9. Sed illũ ſolũ in ſede aplica pmanſurum cẽſemus quẽ ex nũe=
ro clicorꝝ. i. cardinaliũ noua ordinacõe diuinũ iudiciũ ⁊ vniuerſitatiſ
ↄſenſus elegerint. Nec obſtat q̃ h̃ ſtatuit. Honorius. Auguſtus et
ad imperatorem non ſpectat ſtatuere aliquid de electionibus ecclie=
ſicut nec de rebus aliis eccliaſticis. vt. lxxxxvi. di. c. Bene qr vt dicit̃
in glo. in p̃fato. c. Si duo. Honorius fecit illud rogatu ecclie ⁊ ec=
cleſia approbauit. Jõ rõe approbacionis ſtatutum illud valet quaſi fe=
ciſſet ecclia. Qñ ergo conſtat nullum eorꝝ canonice electum vt qr nõ
a cardinalib9 ſed ab aliiſ in quo caſu loq̃t̃. c. Si q̃s ex epis. Et. c. Si
quis pecunia. lxxix. di. Vl̃ ſi a cardinalibus nõ tñ a duabus partibz
cardinaliũ. vt in. c. Licet de electõe. qui tali adheret vere ſciſmaticuſ
eſt ⁊ p ↄſilium prouidendum eſſet cum cardinales hmõi eſſent. Al̃s
ſi ipſi cardinales aliũ eligerent ille eſſet verus apoſtolicus. Et nota
q̃ ex hoc q̃ electio pape ſymoniace facta eſſet a cardinalibus dum=
modo alias rite ceſſare non p̃t nec tolli quin ſit verus papa Et ſi=
militer ↄtumeũq3 ẽmmoſus ⁊ irreglaris eſſet electus vt di. glo. in
c. ſi quis pecũia. Jn ſcdo caſu. ſ. cũ ↄſtat vnũ canoice electũ ⁊ poſtea
alius ſe intrudit ſicẽ Cornelius papa q̃ Fabiano ſucceſſit ⁊ poſt eum
canonice creatũ. Nouacianus q̃dã papã ſe fec̃. vt dr̃. vii. q. i. c. Factuſ
ẽ. ⁊. c. Nouacianus. Tũc p̃mus ẽ verus papa ⁊ ſcdus apoſtaticus et
ſciſmaticus cũ ſeq̃cibus ei9. ſic ſub eugenio. iii. fcm̃ eſt ſciſma tempo=
re b. Bern. Nã ipo eugenio rite electo ali9 intruſ9 ẽ. Sed meritis et
labore ſancti Bern. ſciſma illud ablatũ fuit remanẽte Eugenio i apli
ca ſede Deinde ſub Joh. xxii. factũ ẽ aliud ſciſma Nã cum ipſe decla
raret fore hereticos q̃ aſſererent xp̃m nihil habuiſſe in cõmuni eciaz

Tim.

mobile· quidā fraticelli nūcupati de opinione dixerūt ipſum papaȝ Joh· hereticum cū ſucceſſoribus et ſequacibus eius ⁊ fecerūt aliū ꝑpā pam piſis· Greci autem ꝯca ānum dn̄i nonagenteſimum ſciſma faciētes in hereſim inciderūt de ſpūſancto damnatam de ſumma trinitate ⁊ fide catholica· c· i· li· vi· Sed reducti fuere ad eccleſie vnitateȝ tēpore eugenii· iiii· Jn tercio vero caſu cum dubium eſt quis hoꝝ duorum ſit canonice electus puta qꝛ electio pͥmi dr̄ facta per metū qui cadit in conſtantem viꝝ quāuis a duabus partibus cardinaliuȝ p9modum ab eis ſit electio ſine violentia ⁊ metu quocunqȝ· ſicut accidit caſus circa annos dn̄i· M· ccc· lxxx· Nam mortuo· Gregͦ· xi· cardinales debentes ꝓcedere ad electōnē ſucceſſoris vt dr̄ fuerunt a romanis ꝯminati Quod occiderētur ſi non eligerēt italicum aliquem Elegerunt igit̄ archiepm̄ barēſem q̄ tunc erat Rome exprimētes ei ꝙ eligebāt eum ad vitandū ꝑiculū ſeu fingebāt eligere· Electo igitur illo qui Vrbanus· vi· dictus ē ille vt fertur dixit· Quod ſi volebant eum eligere voluntarie eligerent quia intēdebat eē papa· Publicato igitur Vrbano papa ⁊ a cardinalibus ipſis adorato ⁊ conſecrato de conſenſu eorum ac principibus xp̄ianitatis ac per eos ſignificato ꝙ canonice eſſet elect9· inde ad aliquot mēſes ipſi receſſerūt ab eo· Et fugiētes ad ciuitatē fundēſem que ē in principio regni ibi elegerunt alium q̄ dictus ē clemens· vi· qui tranſtulit curiam ſuam in auinione illumqȝ venerata eſt pro papa tota francia ⁊ hiſpania catha ōnia· Alteri vero· ſ· vrbano adheſit italia alamania ⁊ vngaria perſeuerauitqȝ hoc peſſimum ſciſma vltra· xxx· annos· Cum ergo hꝯ eſſet dubium ex ignorancia facti quia exceptis cardinalibus ⁊ paucis aliis tunc preſentibus ceteri ſcire non poterant ſi talia ſic proceſſerunt vl̄ aliter cum diuerſi diuerſimode referrent ⁊ partim eciaȝ ignorancia iuris quia dubium erat apud peritiſſimos vtrum fuerit talis metus qui cadere poſſet in conſtantem virum vl̄ non· vl̄ eciam quia poſt electionem habuerunt tempus ad recedendum ⁊ non fecerunt· imo per ſigna exp̄ſſa oſtenderūt voluntarie ⁊ libere factā electionē Jn illo ergo ſciſmate illi ꝓprie erāt ſciſmatici qui ſcientes factū ꝯtra iura vl̄ ꝯtra ꝯſciam faciebāt ducti amore vl̄ odio vl̄ cupiditate vl̄ ambicōne· Alii vero excuſabanť eciā adherendo ei qui non erat verus papa quē tamē ipſi credebant verum Et ꝗuis vna pars excōicaret alterā tn̄ qui ſimplr̄ inherebant excuſari videbanť· Durāte vero illo ſciſmate poſt Vrbanū ſucceſſit ex altera parte· Bonifacius· ix· Bonifacio ſucceſſit Jnno· vi· Jnno· Gre· xii· Ex alia parte clemēti ſucceſſit· Bn̄dictus· xiii· Sub his autē· ſ· Gre· xii· ex vna parte ⁊ Bn̄dicto ex altera factum eſt aliud ſciſma Anno domini· M· cccc· x· Nā recedentibus cardinalibus ab vtroqȝ papa ⁊ conuenientibus piſis conſilium celebrantibus depoſitis illis duobus· ſ· Greg· ⁊ Benedicto ſub ea vidlȝ racione quia· dicebantur ſcandalizare facto ſuo publico totā eccliā cū nō vellent ꝯuenire iſimľ i aliquo vno loco vt ꝓmiſerāt

⁊ iurauerāt Demū creat⁹ ē piſis Alex·papa qui fuit petruſ de can
dia ordinis mioꝝ·cui ſucceſſit Joh·xxiii·bonomie electus Et cū pe=
ne oēs reges ⁊ ṗncipes xpianitatis dimiſſis· Gregorio ⁊ benedicto
obiam dediſſent· Alex° ⁊ ſucceſſori ſuo tamē adhuc maximum du=
bium erat vtrum eā ppt quā creat⁹ fuit·Alex·videlȝ quia gre·et be
nedictus ſcādalizabāt eccl'iam eſſet vera·nihilomin⁹ex quacunqȝ tri
um pciū quicunqȝ ſimpl'r credebat ſuum veꝝ papā ⁊ non alios mo=
tus ↄſc̄ie dictamīe pat⁹ eciā adherere alteri ſi h ſibi ↄſtaret excuſa=
tus creditur a vicio ſciſmatis et ſentenciis eius cuius ſignum eſt q
in q̄libet obia erant multi piiſſimi ⁊ ſancti viri· Nam ſub vrbano
⁊ Bonifacio fuit ſācta Brigida ⁊ ſancta katherina de ſenis Sub cle
mēte et Benedicto ex alia pte fuit beatus petrus de Lucibur go cla=
rus miraculis Sub Benedicto eciā fuit ſanctus Vincencius de or=
dine p̄dicatorum Tandem ↄgregato ↄſilio ↄſtancie·Greg⁹· p̄fatus
ſponte renūciauit p Carolum de malateſt· ſuum in h pcuratorem
Joh·xxiii·Fugam arripuit ſed captus p imperatorem rediit ⁊ tandē
depoſitus fuit·Benedictus eciā qui nec venire nec mittere voluit de
poſitus fuit vbi creatus fuit dñs ·Oddo de colūna cardinal' qui fuit
Martinus papa·v· Scda eſt diſcordia ciuilis pcialitatis· qñ ciues
re icto amore cōis boni ↄuertēteſqȝ oīa ad ppꝛium ↄmodum diſcor=
dāt adinuicē·Nā vt inquit Ariſ·iii·politice·Ciuilitas q̄dā cōicatō ē
Et ibidem politica ē ordo q̄dē inhabitanciū ciuitat̄· Quādo ergo ci
ues non regunt̄ ſcdm ordinē nec ſunt cōicatiui ad diſſenſiones tēm
unt Tales ſunt hodie quaſi in oībus ciuitatibus italie tm̄ in quidā
de quibus dici poteſt qd ſapiens ait puer·xxix·Omnes hoies peſti=
lentes diſſipant ciuitatē·Et vt idē ait·xi·c·Jn benedictōe iuſtoꝝ ex=
altabitur ciuitas ⁊ ore ipioꝝ ſubuertet̄ impii eq̄dē et pciales nō rei
publice ſed ppe vtilitati ſp inuigilant·Cōtra quos ait Caſſiodorus·
li·iii·epl'arum·Nobiliſſimi ciuis eſt patrie ſue augmenta cogitare·
Et Tulius in p̄mo de officiis·Omnino qui reipublice p̄ſunt ſeruent
duo precepta·Platonis·Vnū vt vtilitatem ciuiū ſic tueantur vt q̄=
cunqȝ agunt ad eam referant obliti ↄmodoꝝ ſuoꝝ·Alterum vt to=
tum corpus reipublice curēt ne dū ptē aliquā tueantur reliquas deſe=
rāt Vt eñ tutela ſic pcuracio reipublice ad eoꝝ vtilitatem q̄ ↄmiſſi
ſunt non ad eoꝝ quibus ↄmiſſa ē gerenda eſt·Qui autē ptē ciuium
ↄſulunt partem negligūt rem pnicioſiſſimā in ciuitatem inducūt ſe=
dicionē atqȝ diſcordiam Hinc apud athenienſeſ magne diſcordie orte
et in noſtra republica non ſolum ſediciones ſed eciā peſtifera bella ci
uilia que grauis et fortis ciuis in republica dignus p̄ncipatu fugi
et atqȝ oderit tradet qȝ ſe totum reipublice neqȝ opes aut potenciā cō
ſectabitur totāqȝ eā ſic tuebit̄ vt omnibus ↄſulat necnon criminib⁹
falſis in odium aut inuidiam vocabit omninoqȝ ita iuſticie honeſta
tiqȝ adhereſcet vt ea conſeruet quamuis grauiter offendat mor=
temqȝ appetat pocius quam deſerat illa que dixi · Miſeria omnino

oio eſt ābicō honoꝛūqꝫ ꝯtēcō de q̄ pclare ē apd eūdē Platonē. h ille. Vā ꝛ ātiq̄ romani eciā ꝓpter rēpublicā domeſticaſ iniurias diſſimulabāt. Vn̄ Valeriuſ maxi. li. iiii. rubrica de moderacōe. Stagippus. teciates hortātibꝫ amicis vt grauē i admiſtracōe reipublice ꝛ emulū ſibi vehemēt aduerſariū ſꝫ alioqn pbū ꝛ ornatū viꝝ q̄libꝫ rōe vl' tolleret vl' ſubmoueret negauit ſe factuꝝ ne quē in tutelā pr̄ie bon9 ciuis locū obtineret malas ꝛ ipbus occuparet ſeqꝫ vehemēti aduerſario vigeri q̄ patriā egregio aduocato carere preoptauit. Jn eodē li. Valerius rubrica. Qui ex inimicis iuncti ſunt amicicia aliud refert exemplum. Emilius inquit. Lepiduſ bis ꝯſul ꝛ pōtifex maxim9 ſplēdoreqꝫ honum par vite grauitate diutinas inimicicias cū fuluio flacco euiſdem amplitudinis viro geſſit quas ſimul vt cenſores renunciati ſunt in cāpo depoſuit exiſtimās eos n̄ optere priuatis inimiciciis diſſidere qui publice ſumma iuncti eſſent poteſtate. O damnoſum vicus in ciuibus italie a diabolo diſſeminatum. Jam iam vbiqꝫ parcialitates abundant ꝓpter quos omne bonum publicum penitus deſtructum eſt ꝛ euerſum omniſqꝫ iuſticia ꝯculcata eſt ꝛ abiecta. Tercia ē diſcordia iptabilis ſocietatis eorum qui inſimul ꝯueniūt aut i vna domo aut in vicinia aut in religiōe aut in aula p̄ncipis aut in quocūqꝫ collegio qui diſcordāt nec vnus alium recto oculo reſpicere valent eo q̄ neſciunt ſeruare regulam pauli dicētis ad eph. iiii. Cū omni humilitate et manſuetudine cum paciencia ſuppoꝛtantes inuicem i caritate ſolliciti ſeruare vnitatem ſpirituſ in vinculo pacis. O infelix tēporis huius ꝯdicō in qua ad modicū tolerare ſocius neſcit ſocium ꝛ frater fratrem proximus proximum ſuum. Vix domus reperitur in q̄ n̄ regnet diabol9 diſcordie. vix eciā vt ſic dicā aliqua ꝯgregacio eorum qui vocantur iuſti. Vbiqꝫ ſecte vbiqꝫ diſſenſiōes. vbiqꝫ voluntatum ꝛ animorum ꝯtrarietates. O quātos decepit preſumpcō ꝓpria et ſui ꝯſius elata opinio q̄ dū ſuas diſcordias imo ꝛ odia ignita ꝯſiderāt formāt ſibi ꝯſciam dicētqꝫ zelo et caritate odire ac diſcordare. Taceo qd̕ ſcio qd̕ vidi qd̕ue quottidie de multis q̄ ſci reputāt experior. Vnū dico. Qd̕ vbi ꝯcordia nō eſt nō habitat ipſe xp̄s. Dixit. n. Math. xviii. Vbi fuerit duo vel treſ ꝯgregati in nomine meo in medio eorum ſum. ꝛ eccliaſtici. xxv. Sapiens notabiliter eſt locutus. Jn tribus inquit bn̄placitū ē ſpūi meo que ſunt grata coram deo ꝛ hominib9. Amor fratrū. Cōcordia primoꝝ. Vir ꝛ vxor bene ſibi ꝯſencientes.

Qd̕ diſcordia offendit omne bonū hominis. Spūale ſcilicꝫ. Corpale et tēmpale.

Capitulum. Tercium.

Terciū miſterium declarandum de diſcordia dicitur offenſio. Offendit namqꝫ diſcordia tria deſiderata bona. Primūꝫ bonū ſpūale. Scdm bonū corpale. Terciū bonū temporale. Primum bonum qd̕ offendit diſcordia dicitur ſpiritualē bonum.

ſcilicet anime· nam nullū ē peccatum adeo graue quod diſcordātibuſ
non fiat facile· ex illa ſiquidem puenerunt ire rixe odia inimicicie ⁊ li-
tes ꝯtenciones mendacia piuria blaſphemie homicidia obſtinaciões
⁊ ꝯtemptus ſacramētorum eccl'ie· Propter illā pleriqꝫ per annos et
annos nec ꝯfiteri nec cōicari curant· Propterea figurata eſt diſcor=
dia per beſtiam de q̄ Joh· apoc· xiii· ait· Vidi de mari ideſt de ama=
ro corde diſcordancium beſtiam aſcendentem· i· diſcordiam hñtem ca
pita ſeptem· i· ſeptem capitalia vicia ⁊ cornua decem· i· tranſgreſſio=
nē decem preceptoꝝ· ⁊ ſup cornua eius diademata decem· i· gl'iaꝫ de
malo· qm̄ diſcordantes ⁊ ꝑciales letant̄ in malis ſuis ¶ Secundū bo
num qđ offendit diſcordia dicitur corpale· Facit namqꝫ diſcordia cor
diſcordancium triſte· Et vt dr̄ Prouer· xvii· Animus gaudens eta=
tem floridam facit· Spūs triſtis exiccat oſſa· Et eccleſiaſtici· xxx· Jo
cunditas cordis hec eſt vita hominis· Et iterum ibi· ante tempus ſe=
nectam adducit cogitatus· Terciū bonū quod offendit diſcordia dici
tur tempale· Vt eīn Saluſtiuſ ait in iugurtino· Cōcordia pue reſ cre
ſcunt diſcordia maxime dilabūt̄· Et Tulius de amicicia· Que domꝰ
tam ſtabilis· que ciuitas tā firma eſt que non odiis ⁊ diſſidiis fundi
tus poſſit euerti· Patet h̄ per experienciam in rōne reipublice deſo=
lacione· Cur deſtructa· Cur deſolata· Cur ad michil' deducta romano
rum gl'ia atqꝫ potencia· Fatua certe falſaqꝫ fuit opinio eorum q̄ dix
erunt Romam defeciſſe eo ꝙ ibi acceptatus ſit cultus xp̄i ob qđ indi
gnati ipſoꝝ dii ciuitatem ipſam odio graui ſunt pſecuti· Et lꝫ augꝰ
ſatis copioſe cōtra ſic dicētes diſputet in li· de ci· dei· Tamen nō de=
ſunt poete ⁊ hiſtoriographi q̄ dicunt romanorum regnum ampliſſi=
mum fore depditum ꝓpter ciuilia bella· Propterea Lucanus in pncī
pio pmi ſui libri ſic cantat· Bella p emathios pluſq̄ ciuilia campos
Juſqꝫ datum ſceleri caninꝰ pplumqꝫ potētem· in ſua victrici conuer
ſum viſcera dextra· Cognataſqꝫ acies et rupto federe regni · Certatū
totis concuſſi viribus orbis· in cōmune nefas infeſtis obuia ſignis
Signa pares aquilas ⁊ pila minācia pilis· Quis furor o ciues· q̄ tan
ta in iam ferri· Gentibus inuiſis lacium pbere cruorem Cunqꝫ ſup=
ba forꝫ· Babilon ſpolianda tropheis· Auſoniis vmbraqꝫ erraret craſ
ſus multa· Bella geri placuit nullos habitura triumphos Heu q̄n=
tum terre potuit pelagiqꝫ parari Hoc quem ciuiles hauſerunt ſan=
guine dextre· Vn̄ venit titan et nox vbi ſidera fundit q̄qꝫ dies me=
dius flagrantibus eſtuat horis· Et qua bruma rigens et neſcia vere
remitti· Aſtringit ſythicum glaciali frigore pontum · Subiuga iam
ſeres iam barbarus iſſet araſſes Et in ſecundo libro idem ait Sum
mum brute nefas ciuilia bella fatemur Qui igitur cōſiderat roma=
ne vrbis interitum de qua dicitur Roma quanta fuit ipſa ruina docꝫ·
Facile cognoſcere poterit quanta ſit diſcordie vis ad nocendum ad p
dendum ad deſtruendum et annichilandum omne regnum· Sed
adhuc nobis ſe offerunt exempla tot florentiſſimarum ciuitatum

ytalie ī q̄b⁹ videt̄ palacioꝝ ruine deſolacões viaꝝ et plateaꝝ pau-
citas pplorꝝ ⁊ p̄ſtie dignitatis ac felicitatis āntiq̄ oīmoda diminucō. O
Bononia ſtudioꝝ mr̄. O ianua regia maris. O Parma. O Eſculū. O
Placencia. O Aſſiſiū. O Viterbiū. O alie ciuitates et terre q̄ diſcor-
diis ⁊ pcialitatibꝫ locū dediſtis Vbi ē glīa vr̄a Vbi ppli multitu-
do Vbi āntiq̄ diuicie. O diſcordia maligna. O diſcordia deteſtāda ꝓp
ter illā nēpe ciuis īſurrexit ī ciuē fr̄ in fratrē amicus in amicū. ⁊ pla
tee ciuitatū hūano ſanguīe ſunt madefacte atqꝫ ī dies ciuitatū ↄdicō
nes deteriorate eo ꝙ omne regnū ut dictū ē in ꝑncipio in ſeipſū di-
uiſum deſolabit̄. a q̄ deſolacōe liberet nos xp̄s ih̄s deus dei filius q̄
cū patre et ſpūſancto viuit ⁊ regnat ꝑ īfinita ſclorꝝ ſecula. Amen.

¶ Feria ſecunda tercie ebdomade in q̄dragesima de diuiciis a quarum
cupiditate amoreqꝫ inordinato retrahēdi ſunt penitētes qui cupiunt
eternas et celeſtes diuicias poſſidere. Sermo. xl.

Ejecerūt illū extra ciuitatē. Scribunt̄ h̄ v̄ba originalit̄. Luc. iiii
c. ⁊ in euange. ho. Horribile ſatis ē audire ꝙ nazareni eie-
cerūt xp̄m foras materialē ciuitatē. ſed multomagis deteſta-
bile ē ꝙ xp̄iani ip̄m de ſuo corde repellāt Et lꝫ multa ſint vicia atqꝫ
peccata ꝓpt̄ q̄ xp̄s a multis ↄtēnit̄ verūtn̄ vnū ē ſatis generale aua-
ricia. ſ. ꝓpter quā pauci ſunt hodie q̄ xp̄m velint habere. Vt enim di
cit̄ Ihere. vi. c. A maiore vſqꝫ ad minorem oēs ſtudent auaricie ⁊ a
ꝓpha vſqꝫ ad ſacerdotem cūcti faciunt dolum. Eſt autem auaricia im
moderatus amor pecunie vt dicit aug⁹ ꝑ pecuniam intelligendo
quecunqꝫ tp̄alia bona que poſſideri poſſunt. Nam. i. q. iii. c. Totum
d̄. Quicq̄d homies hn̄t in terra omnia quorꝫ dn̄i ſunt pecunia ē ꝓp
terea vt hoies ad veram pn̄iam ꝑ diuiciarum ↄtemptū ꝑueniant in
preſenti ſermone de diuiciis erimus locuturi ī quo tria miſteria erūt
declaranda.

¶ Primū dr̄ damnacio — Quō amor inordinat⁹ diuiciarū reprehēditur
Secundum ↄdicio — et dānatur verbo et exēplo tā a ſanctiſ quā
¶ Tercium malignacō — a ph̄is moralibus.

Capitulum. ¶ Primum.

Primū miſteriū declarandū de diuiciis dr̄ damnacio. Dānat̄
ſiq̄dē nō ſolū a ſanctis verꝫ eciā a gentilibus ⁊ moralibus
ph̄is Et vt id clarius habeat̄ querit̄ vtrū diuites diuicias
hn̄tes aut habere volētes poſſint eternam ſalutem acq̄rere. Et argu
itur ꝙ nō. Primo ꝑ teſtimonia ſc̄pturaꝝ ſanctarum. Deinde ꝑ dicta
⁊ exēpla ph̄orum. Inquit ſapiens eccleſiaſ. iii. c. Si diueſ fueris non
eris immuniſ a delicto. Et puer. xxviii. Qui feſtinat ditari nō erit in
nocens. Et Dauid in pſalmo. xxxiii. Diuites eguerunt et eſurierunt.
Et. i. thi. vi. Qui volunt diuites fieri incidunt in temptacionem et in
laqueos diaboli et deſideria multa ſtulta et noxia que demergunt
homines in eternum et ꝑdicionem. Et Jaco. v. c. Agite nunc diuites

plorate vlulantes in miſeriis veſtris que aduenient vobis· Diuicie
veſtre putrefacte ſunt ⁊ veſtimēta vr̄a a tineis comeſta ſunt Auruꝫ
⁊ argentū vr̄m eruginauit ⁊ erugo eoꝝ in teſtimonium vobis erit ⁊
manducabit carnes vr̄as ſicut ignis· Et augꝯ· in li· lxxxiii· queſtio =
num caritatis venenum ē ſpes adipiſcendorum· ⁊ Hiero· ad Euſta =
chium diuinis euangelium vocibus intonat Nemo p̄t duobus domi
nis ſeruire· Et audeat quiſq̄ xp̄m mendacem facere deo et mamone
ſeruiendo Vociferatur ille ſepe· Qui vult venire poſt me abneget ſe
metipſum ⁊ tollat crucem ſuam ⁊ ſequatur me· ⁊ ego onuſtus auro
arbitror me chriſtum ſequi· ⁊ idem ad Julianū ait· Diuitem purpu =
ratū gehēne ſuſcepit flamma· Lazarus paup̱ plenus vlceribus cuiꝯ
carnes putridas lābebāt canes ⁊ vir d̾ micis m̄ſe diuitiſ miſerā ſuſti
nebat animam in ſinu Abrae recipitur et tanto patriarcha parente
letatur· Difficile imo impoſſibile eſt vt p̄ntibus quis ⁊ futuris frua
tur bonis ⁊ hic ventrem ⁊ illic mentem impleat vt de diuiciis tran
ſeat ad diuicias vt in vtroq̄ſ ſecl̄o p̄mus ſit vt ⁊ in celo ⁊ in terra· ap
pareat glorioſus· hec ille· At ſanctus ſanctorum chriſtus· Luc̄· vi·
c· ait· Ve vobis diuitibus qui habetis conſolacionem veſtram· Et id
Math· v· Beati inquit pauperes ſpiritu q̄m ipſorum eſt regnum ce
lorum ⁊ Math· xvi· Facilius eſt camelū intrare per foramen acus q̄
diuitem intrare in regnū celoꝝ· Genitrix vero eius virgo ſanctiſſi =
ma· Luc̄· ii· c· Sic cecinit· Eſurientes impleuit bonis ⁊ diuites dimiſit
inanes· Satis eciā dammabiles fore diuicias xp̄us et ſancti exemplo
p̱iter ⁊ opere demonſtrarunt· Pauper ſiquidem xp̄s ex paup̱e matre
natus vſq̄ ad patibulum crucis pauperem vitā duxit· Vnde Bern·
in ſermone quodam ait· Omniū bonoꝝ et̾na in celis affluencia ſup =
petebat ſed paupertas non inueniebatur in eis· hanc itaq̄ dei filius
ↄcupiſcens deſcendit vt eam ſibi aſſumeret ⁊ ſua eſtimacione illā fa
ceret precioſam de paupertate aūt xp̄i dixi in ſermone de natiuitate
Paupes adhuc ipſe voluit eē apl̄os ſuos p̱ q̄bus d̾c̄· Criſoſ· ſuper
Math· ſi bonū eēt aurum h̄ vtiq̄ dediſſet apl̄is xp̄s qui eis ineffa =
bilia contulit bona· Nūc aūt nō ſolū nō dedit ſed eciā habere p̄hibu
it· Vnde ⁊ petrus in paup̱tate gl̾iat̄ dicens· Aurum ⁊ argentū non
ē mihi Phī inſup̱ atq̄ gentiles ſuo mō dammabiles ⁊ p̱iculoſas eē
predicant diuicias t̄pales ⁊ illas fatentur noxias· Vnde Tullius in
p̄mo de officiis ait Pecunie fugienda cupiditas eſt· Nihil enim ē tā
anguſti animi tāq̄ p̱ui q̄ amare diuicias· nihil honeſtius magnifi =
cenciuſq̄ q̄ pecuniam contemnere· Et Seneca ad Lucilum · Aude
hoſpes contemnere opes· ⁊ te quoq̄ dignū finge deo · Nemo alius
eſt deo dignior q̄ qui opes contemſit· Et idem in li· de tranquillita =
te animi inducit exemplum ⁊ verba zenonis· zenon inquit noſter cū
omnia ſua audiſſet ſubmerſa· iubet me dixit fortuna expediciꝯ phi =
loſophari· Et valerius maximꝯ de· Anaxagora d̾c̄ Quod cum poſt
longam peregrinacōꝫ rediiſſet in p̱riam omniaq̄ ſua diſſipata vidiſſet

retulit non eſſem ego ſaluus niſi iſta periiſſent ⁊ de Socrate theba
no dicit Hiero· ad Paulinū ⁊ ponit· xii· q· ii· c· Socrates prope c·
Multi· Socrates ille thebanus hō quondam ditiſſim9 cum ad phi=
loſophandum athenas ꝑgeret magnum auri pondus abiecit nec pu
tauit ſe poſſe ⁊ ṽtutes ſimul ⁊ diuicias poſſidere· Et contra Jouinia
num idem ſic loquit̃· legunt̃ plurimi phorum diuicias non tm̃ con=
tempſiſſe ſed eciam abieciſſe quaſi īpedimētū ſapie ⁊ ṽtutis fecit hoc
Socrates quē oim phoꝝ ſecte tā͂ꝗ ſapie et ṽtutis vnicum fontez ve
nerant̃· Et Lactan· li· i· di· inſti· ait nā ⁊ abieciſſe quoſdā res famili=
ares ſuas ⁊ renunciaſſe vniuerſis voluptatibus ꝯſtat vt ſolum nu=
damqꝫ ṽtutem nudi expeditiqꝫ ſeq̃rent̃· Concludim9 ergo ꝑ omnia
dicta· ꝙ diuites cū quibus ṽtutes ſtare non poſſunt eternam ſalutē
non habebunt· Sed ꝯtra obici pt· dr̃· n· puer· xiii· Redempcio anime
viri diuicie ꝓprie· ⁊ puer· xxvii· ꝓpter inopiam multi deliquerūt ⁊ Sa
luſtius in cathelinario· ſemꝑ in ciuitate quibus opes nulle ſunt bo=
nis inuident malos extollūt vetera odere noua exoptant odio ſuarū
rerum mutari omnia ſtudent· ⁊ Ariſ· iiii· ethicorum· Diuicie ſunt v
tilium· Et· ii· rethoricorum vnum aliquid neceſſariorum eſt ſubſtan=
cia ⁊ ibidē· Omnis indigencia mala ē· Et· i· politice res poſſeſſa or=
ganum eſt ad vitam· Et ſecundo politice· Confert multitudo ſubſtā=
cie· Et in euangelio Luc̃· xix· de zacheo diuite ⁊ ꝑncipe publicano=
rum ẍ̄pus dixit Hodie huic domui ſalus a deo facta ē ⁊ Math· viii
c· Centurionem ſub ſe milites hn̄tem non damnauit ſed pocius ap
probauit fidem eius· d· Non inueni tantam fidē in iſrl̃· Reſpondeo
ad hāc· q· ꝙ diuicie poſſunt haberi cum peccato et abſqꝫ pc̄tō· Cum
peccato hn̄tur triplici rōne Prima dr̃ inordinate affectionis· Secun
da impie iniuſtificacōnis· Tercia indebite diſpenſacōnis· Prima rō
quare damnabiles ſunt diuicie dr̃ inordinate affectōnis cum q̄s ad
illas inordinate afficit̃ ꝯſtituens in eis beatitudinis finem· ⁊ ſic in=
telliguntur omnes auctoritates q̄ vident̃ concludere ꝙ diuites ſal=
uari non poſſunt· ſ· qn̄ diuicias diligunt tā͂ꝗ ſummum bonum paruī
pendentes deum Vn̄ in pſal· Diuicie ſi affluant nolite cor appone=
re· ⁊ Seneca ad Lucillū· Diuiciarum tibi poſſeſſionē non interdico
ſed efficere volo vt illas intrepide poſſideas Quod vno ꝯſequeris mō
ſi te eciā ſine illis beate victuꝝ ꝑſuaſeris tibi· Propterea auguſ· li· i
de ci· dei· c· x· ait· Cum apl̃s dic̃· Qui volunt diuites fieri incidūt i tē
ptacionē· ⁊c̃ ꝑfecto in diuiciis cupiditatem reprehendit non faculta
tem quam precipit alibi dicēs Precipe diuitibus huius mundi non
ſuperbe ſapere neqꝫ ſꝑare incerto diuiciaꝝ ſed in deo viuo qui pre=
ſtat nobis oia abundanter ad fruendum· ⁊ hiero· ad Saluiniam d ne=
bridio ⁊ viduitate Nec diuiti obſunt opes ſi eis bene vtatur nec pau
ꝑem egeſtas ꝯmendabiliorē facit ſi inter ſordes ⁊ inopiam peccata
non caueat· Vtrumqꝫ nobis teſtimonium ⁊ Abraham patriarcha ⁊
quotidiana exempla ſuppeditant quorum aliter in ſummis diuiciis

amicus dei fuit. Alii quottidie i ſcelerib9 dͣphenſi penas legibus ſol
uunt. Ꝺ abraham inſup idē ad palmachium ita ſcbit. diues erat ab ra
hā auro argēto pecore poſſeſſiōe multāqꝫ familiā habebat ita vt ad
ſubitū nunciū armare poſſꝫ exercitum iuuenibus electis. ⁊ quatu=
or reges qui fugerant in helam ſecutus occiderat tamē poſt crebrum
hoſpitalitatis officium dum homines non recuſat ſuſcipere meruit
deum. hec ille. Dānatur ergo non diuiciarū poſſeſſio ſꝫ illarum ni=
mius ſupfluuſqꝫ amor. Sūt aūt h amoris vicioſi tria pncipalia ſig=
na. Primū cum qs ſine reꝝ indigēcia plus debito in diuiciis acqui=
rēdis ſe occupat ⁊ affligit. de quo dr̄ Eccliaſtes. iiii. c. vnus ē ⁊ ſe=
cūdū non hꝫ non fratrem non filiū ⁊ tamē laborare non ceſſat nec
ſacientur oculi eiuſ diuiciis nec recogitat. d. Cui laboro ⁊ fraudo ai=
mam meam bonis. In quocunqꝫ vanitas ē ⁊ afflictio peſſima. Secun=
dum ſignum ꝙ qs inordinate diligit diuicias ē cum illas quibꝫ ipe
non eget ꝓpter deum paupibus diſpenſare recuſat. Et de hoc difuſi=
us loquemur in ſermone de elemoſina. Tercium ſignum ē cū quis
ſe diuiciaꝝ ſeruū facit. Nā ſunt nōnulli q diuicias cē ad ꝓpriū cō=
modum neceſſitate vigente exponere nolunt. Noui ⁊ ego Johannem
fuſco venerabil' ecclie ſancte marie maioris de vrbe canonicū ditiſſi
mū ꝙplura bñficia habētem eratqꝫ ei ſubſtācia multa. abūdabat vi
no frumēto armētis ⁊ pecuniis. Remāſerāt eciā ei argētea vaſcula i
dumēta panni libri ⁊ alia bona plurima quondam fratris eius car=
dinal' ſancti Marci. Ipſe tamē miſer ⁊ miſerior ceteris auaricia vi=
ctus panē ⁊ aquā ſepius comedebat. Mulam cui inſedebat ne famu
lum precio detinerꝫ ipſe ſolus gubernabat. Ad dormiendum ſine lu
mine accedebat. Calciatus incultū lectū intrabat. Dum infirmabat
vix poſt multos dies cum mori iam timere inciperet medicum aduo
uocabat. Veſtes antiquas ⁊ laceratas deferebat nec caloribus aut
frigore a labore poterat detineri pro vno denario pauꝑeſ ſuffocabat
Sēp diſcurrebat ſp ꝯcuibat anxius ⁊ ſitibundus ad theſauriſanduꝫ
Crudelis aliis crudelior ſibi inimiciſſimus deo. O repbanda condicō
O feralis natura. O deniqꝫ reprehenſibile malum amare plus diui=
cias ꝙ deum ꝙ proximum ꝙ propriam animam quam eciam ⁊ cor
poralem vitam. Propterea Seneca in libro de beata vita ait. Diui=
cie apud ſapientem virum in ſeruitute ſunt apud ſtultum in imꝑio
Scdā rō qre dānabiles ſunt diuicie dr̄ impie iuſtificacōnis qñ aut i
iuſte acquirunt aut iniuſte poſſident. Tercia rō dr̄ indebite diſpēſaci
onis. qñ diſpēſant aut his qbus diſpenſari debent. Et de hoc dixe=
mus in ſermone de elemoſina aut quando expendunt prodigaliter
in his in quibus expendi non dñt vt in ſupfluis edificiis conuiuiis
⁊ indumentis ⁊ ſimilibus. abſqꝫ peccato habent diuicie cū retinētur
in vſum nec propter alias offendit deus aut proxim9 ſꝫ habent aut
ꝑ iuſta lucra acquiſite aut ꝑ hereditariā ſucceſſionē illiſqꝫ hō vtitur
moderate non ꝯſtituendo in eis finem vltimum.

Quod diuicie affligũt eos q̄ illas īmoderate amant labore timo-
re atqꝫ dolore q̄re pocius ſũt ꝯtemnēde ꝙ diligende·
Capitulum. ſecũdum·

SEcũdũ miſteriũ de diuicijs declarand̄ dr̄ ꝯdicō·Repiunt̄ ſiq̄
dē in diuicijs cũ plꝰ debito diligũt̄ tres peſſime ꝯdicōnes·
Pria dr̄ laboris·Scd̄a dr̄ timoris Tercia dr̄ doloris Prima
ꝯdicō dr̄ laboris·Affligũt em̄ diuicie ſe diligētes t̄plici labore·Priꝰ
dr̄ mētal' Scd̄s corpal' Terciꝰ ꝯſcial'· Priꝰ dr̄ labor mētal' q2 mēſ
eoꝝ q̄ diuicias amāt nūq̄ pt eē q̄eta eo ꝙ cũ in diuicijs ſacietatē q̄-
rāt illā in eis nūq̄ īuemũt·Propterea dic̄ ſapiēs eccli·v·Auarus n̄
implebitur pecunia ꝛ Hiero·ad Demetriadē v̄ginem ·Diuiciarum
amor inſaciabil' ē· ꝛAmbro·xlvii·di·c·Sicut hi nec ſacietas vnquaꝫ
nec finis adheret cupiditati·ꝛ Boecius m·ii·Si quātas rapidis fla
tibus incitus pōtus verſat arenas Aut quot ſtelliferis edita noctibꝫ
celo ſydera fulgent Tantas fundat opes nec retrahat manum ple-
no copia cornu humanum·miſeras haud ideo genus ceſſat flere q̄re-
las·Et Seneca ad Lucillum·Vidiſti aliquando canem miſſa a dño
fruſta panis aut carnis aperto ore captantem Quicquid excipit pti-
nus integrum deuorat ad ſpem venturi hyat Idem euenit nobis q̄c-
quid expectantibus fortuna proicit id ſine vlla voluptate demittimuſ
ſtatim ad rapinam alterius attoniti ꝛ erecti·Et idem ad eundem·
Congerantur in te quicquid multi locupletes poſſident ꝛ vltra pri-
uatum pecunie modũ fortune te proueheat auro tegat purpura veſti-
at·Et ad hoc modus deliciarum et opum te perducat vt terrā mar-
moribus abſcondas non tātuꝫ trahere ſed calcare diuicias liceat Ac-
cedant ſtatue ꝛ picture ꝛ quicquid ars vlla luxurie elaborauerit
maiora cupere ab his diſces·Naturalia enim deſideria infinita ſunt
ꝛ falſa opinione naſcencia vbi deſinant non habent·Et Iuuenal'·cre-
ſcit amor nummi quantũ ipſa pecunia creſcit ·Quid igitur prodeſt
ei qui multas habet diuicias ſi non q̄ſcit vl' contentatur·Inquit·n·
Cicero in paradoxis·Contentum eē his rebuſ maxime ſunt certiſſime
qꝫ diuicie Propterea magis diues eſt qui ſcit contentari in paucis
quā qui in multis ſꝑ anxio anguſtiatur et eget·Vnde Seneca ad Lu-
cillum·Breuiſſima ad diuicias per contemptum diuiciarum via eſt·
Et iterum ad eundem·Qui cum paupertate bene conuenit diues eſt·
Et iteꝝ ibi de contemptu pecunie·Multa dicunt̄ et longiſſimis orō-
nibus h̄ precipit̄ vt homines in animo non in p̄rimonio putent eſſe
diuicias eumqꝫ locupletũ eſſe qui paupertati ſue coaptatus eſt Et ite-
rum ibi·Quid miraris quid ſtupes·pōpa eſt·Oſtenduntur iſte reſ n̄
poſſidentur·Ad veras pocius te conuerte diuicias·Diſce paruo eſſe
ꝯtentus ꝛ illam vocem magnꝰ atqꝫ animoſus exclama·Habeamꝰ
aqꝫ habeamus polentā·Secundus labor quo diuicie ſe diligētes af-
fligunt eſt corpalis·ꝓpterea ait Oracius·Impiger extremos merca-
tor currit ad indos·Per mare pauꝑiē fugiens per ſaxa per ignes

Et ſapiẽs eccleſiaſtes·ii·c·Cuncti dies eius pleni ſunt laboribꝰ ⁊ erũ
nis ¶Tercius labor dr̃ oſcial̃·De quo augꝰ·in ſermone de innocẽ
tibus·Lucrũ inquit in archa dãnũ in oſcia Quiſnã explicz quot pec
catis onerat̃ auaroꝝ oſcia miſera·Ob cupiditatẽ nãqꝫ fiũt rapīe fur
ta ſymonie violẽcie depdacões vſure fraudes prodiciones iniuſticie
⁊ vt ſic dicam omnia mala atqꝫ facinora·Vnde virgiliꝰ in·i·eneı
dos ait·Quid nõ mortalia pectora cogis auri ſacra fames q̃ſi dicat
ad oĩa mala·O voratx aiaꝝ auaricia·O ardẽs ignis cupiditatis·O
peſtiferum venenũ ſalutis Magna ſiquidẽ incredibiliſqꝫ multitudo
gẽciũ ꝑpt̃ auariciã demergit̃ i infernũ·¶Sc̃a odiꝰ peſſima diuicia
rũ dr̃ timoris·Cruciãt nẽpe ſe diligentes tiore ↄtinuo·Nã q̃ nimis
ad diuicias afficit̃ ſp ẽ pauidꝰ·timꝫ inimicos nõ minꝰ formidat ami=
cos nõ ↄfidit i vxore nõ i filiis nec in fortiſſimis ſeris·Abſcõdit ſepe
aut in terrã aut intra muros p̃ tiore pecunias·Terret ad ſonitũ vẽ
ti ad motũ feneſtre ad ſa..tũ muri ſuſpicãdo ſp oĩa latrones eẽ In iti
neribus et arborꝫ vmbre terrorem inducunt·⁊ vbiqꝫ ſemꝑ viuit ſu
ſpectus·ꝑpterea exclamat·Boecius in·ii·de conſolacione dicens·O
preclara opũ mortaliũ beatitudo quẽ cũ adeptus fueris ſecurus eſſe
deſiſtis Et Iuuenal̃ dicebat·Cãtabit vacuus corã latrone viator·ꝑp=
terea Beatus Fran·paupꝑtatẽ ↄplexus latrones non timuit dũ irrue
rũt in eũ qñ ibat in ꝑncipio ↄuerſionis ſue de Aſſiſio verſus Eugu
bium ꝑpterea de illo dñs·Bon·ſic dic̃ in reſponſorio·Dum ſeminu=
do corpe laudes decantat gallice zelator noue legis·latronibus i ne
more reſpondet ſic ꝑphãce·p̃co ſum magni regis Audit in niuis fri
gore proiectus iace ruſtice futurus paſtor gregis ¶Tercia condicio
diuiciaꝝ dr̃ dolor·Afficiunt nempe dolore incredibili ſe diligentes
cum diminuũtur aut relinquũt in morte·Nam morientes nihil d̃ illis
ſecum ferre poſſunt·Vñ dauid in pſalmo·Dormierunt ſomnum ſu=
um ⁊ nihil inuenerunt oĩs viri diuiciarum in manibꝰ ſuis·Et Iob
xxvii·c·Diues cum dormierit nihil ſecum affert aperiet oculos ſuos
⁊ nihil inueniet·Apprehendet eum quaſi aqua inopia ⁊ vt Grego·
inquit·ni·mora·Nunq̃ ſine dolore perditur quod cum amore poſſi=
detur·ꝑpterea qui diuicias eſtimãt ſicut debent ſi illas aut viuentes
perdãt aut morientes deſerãt non contriſtantur ꝑpterea·Tulliꝰ in
paradoxis ait·de Biãte prienio necnõ illũ laudo ſepe ſapientem q̃ no=
minatur vt opinor inter ſeptem cuius cum patriam prienem cepiſ
ſet hoſtis ceteriqꝫ ita fugerent vt multa de ſuis rebꝫ ſecũ aſportarẽt
cum eſſet admonitus a quodam vt idem ipſe faceret·Ego inquit fa=
cio Nam omnia mea mecum porto·Ille hec ludibria fortune nec ſua
putauit que nos eciam bona appellamus·

¶Qd maligni ſunt diuiciaꝝ amatores eo q̃ ſubiciũt ſe terre viliſſi=
me ⁊ deuiant a regula omnis creature efficiunturqꝫ ſiles idolatris·
¶Capitulum· Tercium·

Tercium miſterium declarandū de diuicus dr̄ malignacō Eſt
quidem peccatū malignū diuicias inordinate diligere quia
auaricia ab auri cupiditate nuncupatur. Grauitas autē eius
apparet ex triplici racione. Primo racione ſubiectionis. Secundo ra
cione deordinacionis. Tercio racione idolatracionis ¶ Primo appet
grauitas auaricie rōne ſubiectionis Vn̄ eīm iquit. tho. ii. ii. q. c. xvm
omne peccatū ex h ipſo q̄ eſt malum in aliq̄ corrupcione ſeu priuacō
ne alicuius boni cōſiſtit. Inquātū aūt ē voluntarium conſiſtit in appe
titu alicuius boni. dupl'r ergo ordo peccator̄ pōt ſt attendi Vnomo
do ex parte boni qd p peccatū contēnit vel corrūpit q̄ q̄to maius ē
tāto peccatū grauius ē. Et ſcdm h peccatū quod eſt contra deum eſt
grauiſſimum Alio mō pt attendi grauitas peccatorum ex parte bo
ni cui inordinate ſubdit humanus appetitus. qd q̄to minus eſt ac
vilius tanto peccatū deformius Int̄ oia autem bona exteriora mini
mum eſt ⁊ infimum qd ſpectat ad tpales diuicias. Nam ſi recte cō
ſideremus q̄d ſit argentum quid aur̄ q̄d gēme q̄d iocalia quelibet
p̄ciosa quid domus quid alta palacia quid famulor̄ turba q̄d gre
ges quid armenta quid demiq̄ oīa que diuicie vocari ſolent profe
cto inueniemus non aliud eſſe preter terram. Terra autem in ordie
creaturarum infimum habet locum. atq̄ viliſſimum eamq̄ calcandā
deus pedibus hominū dedit. Vn̄ jero. ad Dematriadē virginem ait
In actibus apl'or̄ dn̄i nr̄i ihu xp̄i feruebat cruor et recens erat in
credentibus fides vēdebāt omnes poſſeſſiones ſuas ⁊ ponebāt pre
cia ad pedes apl'or̄ vt docerēt pecunias eſſe calcandas. Propter h
inſup Seneca ad Luciſſū ait Nihil natura quo auariciam noſtram
irritaret poſuit in aperto. pedibus aur̄ calcandū ac premēdum dedit
⁊ q̄cq̄d ē pp̄ter qd calcamur ac p̄mimur. Illa vlterius nr̄os exerit ad
ſupos ⁊ q̄cq̄d magnificum mirūq̄ fecerat videri a ſuſpicient hus vo
luit ortus occaſuſq̄ ⁊ pperātis mundi volubilē curſum tardos ſyde
rū inceſſus ſi cōpares toti citatiſſimos ſi cogites quāta ſpacia nunq̄
intmiſſa velocitate ēcurrēt Alia deinceps digna miratu ſiue per or
dinem ſubeunt ſiue ſubitis cauſis mota proſiliunt vt nocturni igni
um tractus celi pateſcentes colūnas ac trabes defectus ſolis ac lu
ne inuicem obſtancium. h ſupra nos itura diſpoſuit Aurum quidem
⁊ argentū q̄ſi male nobis committerent abſcondit Nos fortune ma
la nr̄a tradidimus nos in lucē per que pugnaremus extulimus nec
erubeſcimus ſumma apud nos haberi que fuerūt ima terrar̄. hec il
le ¶ Secundo apparet grauitas auaricie rōne deordinacionis. Deor
dinat ſiquidem auaricia hoīes vt peiores fiāt qualib; alia creata Nā
vt dic̄ auguſ. Judiciū maximū diuine boitatis eſt q̄ quelibet creatura
cogit dare ſeipſam. Auari vero oīa vellēt appropriare ſibi contra
quor̄ prauitatem ⁊ credulitatē ad primos dicemus in ſermone de ele
moſina ¶ Tercio apparet grauitas auaricie rōe ydolatracionis. Vn̄
Paulus. eph. v. dic̄ q̄ auaricia eſt idolorum ſeruitus Qd ſcd; Nico

de lra intelligēdū ē p quandā ꝯformitatē q2 ita ſe h3 auar9 ad nū-
mū ſicē ad idola idolatra·ꝓpterea q2 auari oēm ſpē ſuā ⁊ ꝯfidēciam
ponūt in diuiciis·h ē itaq3 illa auaricia neqſſima pdicōnis mr̄ pieta
tis inimica corruptix aia2ꝝ eſca diaboli ⁊ materia oīs peti quā q ſeqt
eicit a ſe xp̄m q nobis ſit ꝓpicius vt valeam9 ſua grā trena omnia
oculcare atq3 ad regna pperare celeſtia vbi ſanctis aſſociati bn̄dicer-
m9 xp̄m glioſum ⁊ laudabilē p infinita ſclo2ꝝ ſcla·Amen·

Feria·iii·tercie ebdomade i q̄dragesima de execrādo ⁊ pichoſiſſimo
pctō ſymoīe ppt̄ qd n̄ pa2ꝝ dāmificat atq3 ꝯfūdit ordo eccliaſtice ie-
rarchie· Sermo· ·xli·

Quecūq3 ſolueritis ſup trā erūt ſoluta ⁊ i celo v̄ba ſunt rede-
ptoris nr̄i origiali·Math·xvıı·c·⁊ i euāge·ho·Cōtulit ſal
uator nr̄ miſtris eccle ⁊ ſacdotib3 ſuis ieſtimabilē dignita-
tē cū fecit eos ſpūaliū diſpēſatores·Ideo tāto grauı9 eſtimat ſi quā
do peccāt eo2ꝝ delictū q̄to pla dono2ꝝ dei incremēta ſumpſerūt·Ma
xime aūt dāiat in illis viciū ſymoīe qd ex auaricia ꝓcedere noſcit·Il
lud ſiqdē ē cā multo2ꝝ malo2ꝝ ⁊ ꝯfuſionis dānoſiſſime in eccliaſtica
ierarchia ob eā cauſam i p̄nti ſermōe ꝯtra vicium ſymonie nōnulla
erimus diſceptaturi de quo ꝯtēplabimur tria miſteria p̄ncipalia·

Primū dr̄ diffinicio· Quid ſit ſimonia ⁊ vn̄ denoiatur ⁊ quare ē
Secundum inductio· peccatum graue ⁊ q intelligitur per ſpiri
Tercium punicio· tuale aut ſpiritualibus annexum·
Capitulum· Primum

Primū miſterium ꝯtemplandū de ſymonia dr̄ diffinicio ⁊ ſtā-
in·ım·di·xxv·⁊ tho·n·n·diffiniūt illam ſic·Symonia eſt ſtu-
dioſa volūtas emendi vel vendendi aliquid ſpiritualē vl̄ ſpi-
rituali annexū·Que diffinicio continet implicite in·c·Qui ſtudent·i·
q·i·Pro clariore autem declaracōē notabim9 tria Primo denomina-
cionem·Secundo racionē·Tercio determinacōnē·Primo conſide-
remus denoīacōnē·Nam ſymonia denominat a ſymone de quo ha-
betur actuū·vııı·c·Qd cum vidiſſet quia p impoſicionē manus aplo
rum daretur ſpūſſanctus obtulit eis pecuniam·d·Date mihi hāc po-
teſtatem vt cuicūq3 impoſuero manus accipiat ſpūmſanctū·Petr9
autem dixit ad eum·Pecunia tua tecum ſit in perdicionē·⁊c̄·S3 nō
videtur q ſit conueniens iſta denominacio eo q Symon noluit vend-
re ſpūalia ſed emere·⁊ vt habet·ım·regū·v·c·Gyezi ſpūalia vēdidit
Naamā ſyro·ergo non magis d3 dici ſymonia q̄m Giezia·Reſpond3
Ric·vbi ſupra q ꝯuenienci9 nomiat ſymonia q̄m gizia quia vicium
tam empcionis q̄3 vendicionis quantum ad voluntatem fuit in Sy-
mone mago Ad hoc enim voluit emere pecunia donum ſpirituſſan
cti vt poſtea aliis venderet·Si tam̄ diſtincte loqui volum9 poſſum9
vendentes ſpūalia appellare giezitas ⁊ emētes ſymoniacos·Secūdo

cõſideremus racionem quare ſpiritualium ẽpcio ſiue vẽdicõ ſit illici
ta. Prima ẽ ex pte vẽdẽtis. Secunda ex pte emẽtis. Tercia ex parte
vendicionis. ¶ Prima rõ ex pte vẽdentis q: ille qui vendit ſpũalia
non eſt illorum dominus ſed diſpenſator. Vnde. i. coꝝ. iii. c. apl's dixit
Sic nos exiſtimet hõ vt miniſtros xpi ⁊ diſpenſatores miniſterio
rum dei. Secunda rõ eſt ex parte ementis. Jlle qui emit rẽ multo mi-
nore precio q̃ valeat iniuſte emit. Sed ſpiritualia ſunt tante nobili
tatis et pfectionis ⁊ pcõſequens valoris q nulli precio temporaliũ
rerũ poſſent adequari. Vnde ⁊ de ſapiẽcia que eſt res ſpiritualis
dicitur ſapie. viij. c. Precioſior eſt cunctis opibus ⁊ omnia que deſi
rantur huic non valent comparari. Tercia racio eſt ex parte vendici
onis quia qui vtitur aliquo actu ad illud ſeu alio modo quam ordi-
nauerit deus inique facit ⁊ tanto peius q̃to illud eſt in ſe dignius.
Ordinauit autem deus ſpiritualia gratis conferri debere hominibus
per miniſtros eius. quod chriſtus declarauit dicens. Math. x. c. Gra
tis accepiſtis gratis date. ſcilicet ſacramenta ⁊ alia ſpiritualia. Vnde
in conſilio tollentano. i. q. i. c. Quicquid dicitur Quicquid inuiſibilis
gracie conſolacione tribuitur nũquam queſtibus vel quibuſlibet pre
miis venundari penitus debet dicente domino. Gratis accepiſtis gra
tis date. Et ſic colligitur q ſymoia pp̄ter dicta peccatum ẽ mortale.
Et ſuperadditur racio q nullus debet excommunicari niſi pro pecca
to mortali ut dictũ eſt in ſermone de inobediencia Sed pro ſymonia
debet quis excommunicari. Vnde. i. q. i. c. Qui ſacros dicit. Anathe
ma danti ideſt fiat ſcdm gloſam anathema accipienti ſymonia Ter
cio conſideremus determinacõz. Quid itelligitur per ſpiritualia ⁊ que
ſpiritualibus annexa Et ſecundum doctores ſpiritualia dicunt ſac
menta. ſ. Baptiſmus. Chriſma Eucbariſtia. Ordo Penitencia Extre-
ma vnctio. Et benedictio nupciarum pro quibus dare pecuniam vl'
recipere vt precium eorum eſt prohibitum quia ſymonia Annexa ve
ro ſpũalibus dicuntur. Dedicacio eccleſiarum. Conſecracio virginuz
⁊ aliarum reꝝ ptinenciũ ad cultum diuinũ. Benedictio abbatum
Abſolucio ab excõicacione vl' aliis cẽſuris eccliaſticis. Electõ plato
rũ eccliaſticoꝝ. Cõfirmacio eoꝝ Renũciacõ. Viſitacõ ipoꝝ platorum
Correctio c̃minũ vl' deſiſtere a correctione i iudicõ eccl'ie. Cura aĩaꝝ
Jngreſſus religiois ſeu monaſterii. Eccl'ia ſeu beneficium ſimplex vl'
curatũ prebenda. dignitas eccl'iaſtica vt archidiaconatus. Prepoſitu-
ra Epiſcopatus ⁊ hmõi. Officium ſepulture vel locus eccl'ie conſec-
tus ad ſepulturam vel vbi iam eſt ſepultus aliquis. Capelle ius pa-
tronatus. Jus percipiendi decimas. Officia eccleſiaſtica vbi eſt aliqd
iuriſdictõis ſpiritualis. vt Jcomꝰ. Vicedñs ⁊ huiuſmodi. Ferre ſen
tenciã in iudicõ eccl'iaſtico. Permutacõ dignitatis eccl'iaſtice vl' bñfi-
cii et ſilia. Paciſci gº p his ſymonia ẽ. vñ di. i. q. ii. c. Quam pio aio
Ceſſet ois pactõ. ceſſz ois ꝯuencio. ſcz empcõis aut vendicioĩs. No-
tandum tamẽ q ſi quis ſine pactõne expreſſa vl' ex actõe ꝯfert aliqd

ſpirituale ſpiritualiter hac intencione vt ꝓpter illud recipiat tp̄a le puta audit ↄfeſſionem vel dicit miſſā vel ↄfert ordīnē ſiue beneficiū ⁊ ſimilia p̄ſencialiter q̄r ſperat ꝓpter h̄ ſe habituꝝ pecuniā vel aliud p̄cium. Et ſimil̄r qui dat tp̄ale principaliter vt recipiat ſpūale. puta eukariſtiā ordinē ſacramētū beneficiū ⁊ huiōi ſymoniā ↄmittit mentalē. que mortale eſt ſcd̄m Rich. tho. ray. hoſti. ⁊ Innoc. Sed talis ſymonia mentalis tollit̄ p pniaꝫ extra de ſymo. c. Mandato. Vbi aūt nō fit pactio vel exactio vel principalis itencio ad tp̄alia in collacione ſpūaliū vel recepcione ſed gratis ⁊ elemoſinal̄r det̄ aliqd ⁊ accipiat̄ ad ſubſtētacionē nat̄e vel reuerenciā ſacramētoꝝ vel ad ſeruand̄ laudabilē ↄſuetudīeꝫ licite ⁊ ſine ſymonia dari ⁊ accipi pōt. vn̄ Greg9. i. q. ii. c. Sicut epm ait. Ei9oblacio nullā culpe maculā īgerit q̄ non ex ambientis peticione pceſſit. Nec ſymoniaci ſunt tm̄ qui ſpūalia vendūt vel emunt ſed eciā illi qui in his meditatores ſūt quos eccīa grauiter punit ſicut ptꝫ. i. q. ii. c. Sicut epm.

Qd̄ pecunia eſt materia inductia peccati ſymonie ⁊ quomō pecunia accipit̄ multipliciter ⁊ multiplici munere. Ca. ii.

Secundū miſteriū ↄtemplandū de ſymonia dicit̄ inductio Eſt nanqꝫ hui9 ſceleris materia inductiua pecunia ſūmēdo pecuniā large vt i ſermōe p̄cedēti dictū eſt p oī eo ꝙ pōt tp̄aliter poſſideri. Poteſt eciā pecunia dici quicqd p̄cio tp̄ali ſeu extimari pōt ſeu mēſurari. Nō ſolū pecūia numerata i monetis auri argēti ⁊ eris vel ea que cōiter ↄſueuerūt emi vel vendi. vt vaſa aurea vel argētea aīalia agri ⁊ huiōi. ſed eciam p̄ces ex q̄bus acquirit̄ fauor popularis ⁊ obſequia tp̄aliter p̄ſtita. vn̄ dicit Greg9. i. q. i. c. Sunt nōnulli. Cum virum iuſtum ꝓpha deſcriberet ait. Beat9 qui excutit manus ſuas ab oī munere. Quia aliud eſt mun9 ab obſequio aliud a manu aliud a lingua. Munus ab obſequio eſt ſeruit9 īdebite impenſa. Munus a manu pecunia eſt. Mun9 a lingua fauor ſcꝫ mundan9. Et p quodlibet hoꝝ munerū cū interuenit i ſpūalibus ↄmittit̄ ſymonia ut ibidē Greg9 dicit. Et ad idē. i. q. iii. c. Saluator. Vrban9 ait. Quicūqꝫ res eccleſiaſticas ideſt ſpūalia que dei dona ſunt nō ad hoc ꝙ inſtitute ſūt ſed ad ꝓpria lucra munere lingue vel indebiti obſequii vel pecunie largit̄ vel adipiſcit̄ ſymoniac9 eſt. Et quantū ad munus a lingua. Sciendū ꝙ ſi quis p̄lat9 ↄfert beneficium eccleſiaſticum ſeu dignitatē eccleſiaſticam vel aliquod ſacramentū ad preces alicuius hac intencione principali vt eius precibus conferenti laus vel fama acquiratur vel vt contrarium euitetur ſymoniam committit. Et ſi preces porriguntur ab alio pro indigno de beneficio curato vel ſimplici ⁊ ille qui porrigit ⁊ qui exaudit ſymoniā cōmittit. ſi ad preces factas principaliter mouetur. Si aūt preces porrigunt̄ pro digno ⁊ ad idoneytatem reſpicitur non ad preces

principaliter nec rogans nec conferens male facit nec ſymoniam
ꝯmittit. Si vero quis ꝑ ſe preces porrigat de beneficio ſimplici nõ
reputatᷣ ſymonia ſi alias eſt dign9. Nã ſi indign9 ſymoniac9 re
putatᷣ. Et ſimilr ſymoniã inducũt ꝑces ꝑ ſe porrecte de bñficio cu
rato etiã ſi alias ſit dign9 qr rõne ambicionis ⁊ ꝑſumpcionis repu
tatur eo ipõ indign9 ſcḋm beatũ tho. in. iiii. di. xxv. ⁊. ii. ii. q.
cẽteſima ⁊ Ray. in ſũma ſua. Quantũ ad mun9 ab obſequio repu
tatᷣ ſymonia qñdo qs ſeruit alicui ꝑlato obſequio ĩhoneſto. Sed
quo ad obſequia honeſta vȝ ordinata ad vtilitatem eccĩe vł ꝑlati
rõnabilẽ nõ reputatᷣ ſymonia ita tñ ꝙ nõ pricipaliter ſeruiẽs fa
ciat ꝑ illud ꝯſequẽdũ. Vñ Greg. ait. Eccleſiaſticis vtilitatibȝ de
ſeruentẽ eccleſiaſtica oportet remuneracione gaudere. xii. q. ii. c. ec
cleſiaſticis. Mun9 a manu ẽ cũ datᷣ pecunia ⁊ huiõi. vbi tñ notãdũ
Qḋ pecunia põt dari ⁊ recipi licite ꝑ ſpũali ⁊ ſine ſymoĩa quinqȝ
rõnibus. Primo rõe pmutacionis Scḋo rõe ſubſtẽtacionis. Tercio
rõe ꝓuocacionis. Quarto rõe punicõis. Quinto rõe vitãde veracõ
nis. Primo rõe pmutacõis ꝓbatᷣ ſic. Qui vult remiſſionẽ peccatoꝝ
ꝯſequi dȝ ſi põt elĩas facere. Vñ daniel. iiii. Peccata tua elĩs re
dime. Et ambro9 de pe. di. i. c. medicina. Peccatis tuis venunda
tus es. redime te pecunia tua. Debet etiã quis ꝑ adepcõe eterne
vite tp̃alia cũcta dare iuxta illud. Math. vi. Facite vobis amicos
de mamona iniquitatis. Secũdo põt dari pecunia rõe ſubſtẽtacõis
ſicut ſacerdos ꝑ miſſa ꝙ̃ dicit accipit pecuniã vel ꝑbendam nõ ꝙ
illam accipiat ꝑ ꝯſecracione eukariſtie vel ꝑ oracionibus ⁊ huiõi
quaſi ꝑcium ſed vt ſtipendiũ ſue ſubſtentacionis. Vñ aug9. i. q.
i. ĩ. c. iudices ait. Accipiãt neceſſitatis ſubſtẽtacionẽ a ꝑplo mer
cedẽ miniſtracionis a deo. Sic ⁊ ꝓphe antiqui teſtamẽti ſi aliquã
do recipiebãt aliqḋ in ꝓphando accipiebãt in modũ elĩe ad ſubſten
tationem nõ ad ꝑcium ꝓphie. Tercio põt dari pecunia ⁊ accipi
rõne ꝓuocacionis. Et ſic datᷣ elĩe pauꝑibus ad inducenduȝ eos et
excitandũ vt orent ꝑ benefactorib9 ſuis nõ loco ꝑcii qr orõ ſpũa
lis eſt ⁊ appreciari nõ põt. Quarto rõne punicionis. exigitᷣ quãdo
ꝙȝ ab eo qui abſoluitᷣ ab excomunicacione pecunia nõ pro ipſa ab
ſolucione quia hoc eſſet ſymonia ſed in punicionem. Quinto racio
ne redimende vexacionis. Nam anteꝙ̃ ius acquiratur alicui in be
neficio vel dignitate nõ licet dare ad redimendam vexacionẽ ſuã
quia eſſet ſymonia ſed poſtꝙ̃ fuerit adeptus ⁊ ius ſibi acquiſitũ
vexacionem ſibi iniuſte factam ſuper beneficio vel dignitate licet
pecunia redimeret ſed non iuſtam vexacionem vt ſi iuſte accuſare
tur ⁊ huiuſmodi.

Qualiter puniuntur ſymoniaci tum per priuacionem grẽ diuine
tum ꝑ ſuſpenſionem ordinis ⁊ beneficii ſymoniace ſuſceptoruȝ tũ
etiam ꝑ obligacionem ad reſtituendum. Caplm. iii.

TErciū miſteriū ꝯtemplanduꝫ de ſymonia dicit̃ punicio·
Punit̃ etem̄ i hoc peccatū m̄ltiplici pena· Pria dicit̃ gra
cie dei ꝑdicio· Scd̄a iuſta ſuſpenſio· Tercia reſtōis obli
gacio· Pria pena dicit̃ grē dei ꝑdicio· Vnde· i· q· i· c· qui ſtudet
Grego· nazāzenꝰ ait· Judas oīm redēptorē vendidit mox laqueo
ſuſpenſus eandē redēpcionis grām nō obtinuit ⁊ merito q꞉ nēo
pōt retinere qd̄ vendidit· Symon eciā magus cū eandē graꝫ ſpūſ
ſācti emere vellet dānacionis ſue ſentenciā audiuit a petro· Dic̄
eciā augꝰ· i· q· i· c· ſicut· Qd̄ ignis ſacrificii qui ꝑ· lxx· annos Ba
bilonice captiuitatis ſub aqua vixerat extinctꝰ eſt Anthioco ia=
ſoni vendēte ſacerdociū qui ſignificauit ignē ideſt grām ſpūſſan
cti nō lucere in ſym-oniacis ſacram ētis· Secunda pena qua puniū
tur ſymoniaci eſt iuſta ſuſpēſio· Sunt em̄ notorii ſymoniaci ſu=
ſpenſi ab ordinibꝰ ⁊ beneficiis ſymoniace ſuſceptis vt· i· q· i· c· ſta
tuimꝰ· ⁊· c· quiſquis· Et hāc ſuſpēſionē videt̃ Ambro· vocare ex
cōicacionē in· c· reperiunt̃· i· q· i· ſcd̄m glo· Et tales ſcꝫ ꝯferentes
ordines vel beneficia ⁊ officia eccleſiaſtica ⁊ iſta eciā recipiētes ꝑ
ſymoniā ſi ſunt clerici dēnt deponi ⁊ ꝑuari omni officio ⁊ bñficō
ſimpl̄r ſi ꝯuicant̃ de h̄ in iudicio ecc̄ie· Si ſūt laici vt mediatores
ſymonie dēnt excōicari· i· q· ii· c· ſi quis· Efficiunt̃ aūt infames ⁊
quilibet crimioſus admittit̃ ad accuſacionē eoꝝ extra de ſymonia
c· tāta· ⁊· c· ſi dñs· Tercia pena ſymoniacoꝝ eſt reſtitucionis ob=
ligacio· Nā ſcd̄m tho· Pecunia recepta ꝑ ſymoniā retineri nō po
teſt ſed reſtitui debet nō ꝯferenti q꞉ turpiter dedit ſed debꝫ pau
peribus erogari vel illi ecc̄ie in cuiꝰ iniuriā data eſt applicari· Et
hoc in oī ſymonia· Et ſcd̄m tho· ⁊ Innoc· ⁊ Ray· ſymoniacꝰ quo
ad beneficia ſimplicia vel curata ꝑ ſymoniā recepta ꝑdit fructus
q꞉ nō pōt illos recipe ⁊ receptos tenet̃ reſtituere deductis expen=
ſis factis in vtilitatē eccleſie· ⁊ grā fructuū colligendoꝝ· Et hoc
q꞉ fur eſt ⁊ latro in illo beneficio· In veteri aūt teſtamēto vt ha=
bet̃· iiii· Reg· v· c· Giezi· ꝓpter ſymoniā quā ꝯmiſit accipiēdo pe
cuniā a naamā ſyro quē heliſeꝰ ꝓpha curauerat lepra ꝑcuſſus eſt
cū oībus poſteris eiꝰ· Sed qd̄ dicā· Quo me vertā· Qualiter vba
ꝯcludam· Audiuimꝰ ex his que dicta ſunt q̄ graue ſit viciū ſy=
monie· Et tñ hodie vbiqꝫ regnat· vbiqꝫ ſua tela ꝓicit· O eccleſia
dei· O ſponſa decora agni imaculati xp̄i ih̄u· Quis i te ꝑfecit tot
ignaros indoctos inhabiles ad curā aiaꝝ· Quis ordines dignita
tes ⁊ bñficia tua tam multis indignis tribuit· Audeo dicere Qd̄
peſſima illa ⁊ truculenta bellua ſymonia mala h̄ oīa fecerit· ⁊ ne
deſcendamꝰ ad ꝑticularia tm̄ vnum tenere firmiter poſſumꝰ q̄ ſi
ſymonia ceſſaret a miniſtris ecc̄ie cūcta bene optimeqꝫ diſponerē
tur ⁊ aīas i peccatis alligatas abſoluerent ac de dyaboli laqueis
liberarēt ſe vero nō illaqāreent ſed pociꝰ velut miſtri digni adipi
ſcerent̃ i h̄ ſcl'o dei grām ⁊ in futō ſempiternā gl'iam Amen·

Feria quarta tercie ebdomade in quadrageſima de cogitacionibus malis ⁊ viciosis vitandis ꝓpter q̄s ſolas ⁊ abſqȝ effectu operum exterioꝝ poſſet homo dānari. Sermo. xliii.

N E corde eni̅ exeūt cogitaciones male. Verba ſūt redēptoris nr̄i originalr̄ Math. xv. c. ⁊ in euāgelio hodierno. Extat apud nōnullos opinio quidā ſatis falſa ⁊ periculoſa qm̄ nō arbitrant̄ eē pctā q̄ ꝑ opa extrinſeca nō ꝑpetrant̄ cum tn̄ ſecundū rei veritatē ml̄to plura ſint mala que latēt in corde in die iudicii maifeſta fiēda q̄ȝ ea que nūc apparēt forinſec9 ⁊ vident̄. hoc aūt euidēter ſatis aperuit omniū doctor Jhs xp̄s dei fili9 in lectione ſancti euāgelii. Quapꝓter vt q̄ verā pniam agere volūt totalr̄ mūdent̄ ⁊ q̄libet expellant̄ facinora in pn̄ti ſermōe d̄ cogitacōibȝ diſſerem9 d̄ q̄bȝ tria miſteria d̄clarabo

Primū dicit̄ cognicō.
Scōm offenſio.
Tercium remediacio.

Qd̄ cogitacōes cordiū certitudinalr̄ cognoſci nō pn̄t nec a demonibȝ neqȝ ab angelis beatis ſed bene a ſolo deo quem nl̄lum latet ſecretum.

Capitulum primum.

P Rimū miſteriū declarandū de cogitacionib9 dicit̄ cognicō in quo videnđ erit q̄liter cogitaciōes nr̄oꝝ cordiū ꝯgnoſci pn̄t ⁊ h̄ tripl̄r. Primo reſpectu demonis. Scđo reſpectu angeli. Tercio reſpectu dei. Primo videndū eſt q̄liter cogitationes hoim cognoſcunt̄ reſpectu demōis. De quo dubiū eſſe pōt Vtrū cognoſcat ſecreta ꝯſciencie Et videt̄ q̄ȝ ſic. Primo quia officium demonū eſt accuſare. Vn̄ apoc. xii. Proiectus eſt accuſator fratrꝝ nr̄oꝝ ergo ſi in iudicio argueremur de ſecretiſſimis cogitationibus videt̄ q̄ȝ he nō lateant accuſatorē nr̄m. Scđo arguit̄ qr̄ dicit Aug9. xii. ſup gen̄. ad literā. Mali angeli cogitaciones nouerunt qr̄ multa p̄dicunt que nō p̄dicerent ſi cogitaciones nō nouiſſent. Tercio arguit̄ ex dictis ariſto. ii. de aia. Nocior eſt opacio q̄ȝ potencia ⁊ potēcia q̄ȝ ſubſtancia qr̄ ꝑ cognicionē opacionis ⁊ potēcie ꝑuenitur in cognicionē ſubſtancie. Sed ſubſtācia anime nō poteſt latere dyabolū. ergo nec ei9 opacio nec virt9. ergo ſi cogitacio ⁊ affectio ſunt paſſiones aie. ergo nō pn̄t latere dyabolū Sed ꝯtra arguit̄ ex dicto augu. d. in li. de eccleſiaſticis dogmatibus. Internas aie cogitaciones dyabolū nō videri certi ſum9. Rn̄det Bon̄. ⁊ Rich. di. viii. ii. li. q̄ȝ duplex eſt cognicio. Prima certitudinalis. Et tali cognicione demones nō pn̄t ꝯſciaꝝ ſecreta rimari. Secūda eſt cognicio ꝯiecturalis que eſt ꝑ aliquos mot9 ſeu ꝑ aliq̄ ſigna. Et qm̄ pauca ſūt ita ſecreta quin ꝓdeant in opa exteriora vl̄ appareāt ꝑ ſigna exteriora faciei vl̄ ꝑ ſigna corꝑis qđ diuerſimode moueт̄ ſecundū diuerſitatē affectionū. hinc eſt q̄ȝ multe cogitaciones nr̄e depr̄hendi pn̄t a malignis ſpiritibus niſi arceantur virtute diuina. hec autem cognicio pocius eſt coniecture q̄ȝ certe ſciencie. Ad primum ergo argumentum dicit Bonauentura

Qđ in die iudicii non ſolum demon erit accuſator imo etiaꝫ ⁊ tor
ṽtm. Vñ de exterioribus accuſabit dyabolus de ſecretis vero cō
ſciencia ꝓpria. Ad ſcđm ptꝫ rñſio p di. iā factā de duplici ꝯgnicio
ne. Ad terciū vero ſcꝫ ꝙ nocior eſt opacio ꝙ̄ ſubſtācia dicit Boñ.
ꝙ ṽm ē de opacione extrīſeca. De itrīn eca aūt aīa ñ hꝫ ſp ṽita-
tem. Mlte em̄ res ſūt nobis note q̄rum ṽtutes ⁊ opaciones nos
latēt. Vel dicenđ ꝙ illud hꝫ locū in opacione natali ñ in opacōe
volūtaria. Opacio em̄ naťalis ſcđꝫ ꝙ naťalis ē ita ſe naťaliter na
ta eſt repſentare nec ſe occultare pōt ſic̄ nec ſubſtācia ymo p ip-
ſam maīfeſtať ſubſtācia dū pl9 hꝫ de rōe actualitatis. ac p h̄ ma
nifeſtacionis ⁊ lucis. In opacione aūt volūtaria ſec9 ē. Nā cū ſub
ſtācia naťaliter ſe repſentet ſic̄ naťaliter eſt ⁊ ſe occultare ñ poſ
ſit opacio volūtaria ſic̄ volūtarie erit in eſſe ita ⁊ volūtarie ma
nifeſtať ⁊ ita occultari pōt ymo nō maīfeſtať niſi hō velit. Ta
lia aūt ſūt q̄ latēt in ſecreto nr̄e ꝯſcie. Ideo ꝙ̄uis dyabol9 vide-
re poſſit aīam ꝓpria ṽtute nō tñ pōt illā ꝯſpicere. Et ſic ꝯcludiť
ꝙ certitudinaliter demones archana pectoris nr̄i ſcire nō valent
Scđo videnđ eſt q̄liter cogitaciones ꝯgnoſcunť reſpectu angeli.
Et licꝫ hermes in li. quē fecit de q̄tuor materiis ⁊ quidā alii ꝯtē
dant pbare nō latere ip̄os angelos cogitaciones nr̄as verumtñ i
hac pte inherebo doctrine ſancti Tho. Colligo itaqꝫ ex ei9 dictis
in pma pte ſūme. q. lvii. Et in. ii. ſcripto ſen. di. viii. ar. v. ea q̄ p
ſolucione hui9 dubii faciūt. Dico ergo ꝙ cogitacōes pñt dupl'r cō
ſiderari. Vnomō put ſūt i ſua futuricione. Aliomō put ſūt i ſua
pñcialitate. Primomō ſcꝫ put cogitacōes ſūt future naturaliter
cognoſci vel videri ab angelo nec ab hoīe pñt. Cui9 rō eſt qꝛ futa
nō cognoſcunť niſi ſcđm ꝙ hñt determinatū eſſe i ſua cauſa. Sed
cogitaciones cordis nō hñt determinatū eſſe in volūtate qꝛ volū-
tas ſe hꝫ ad vtrūlibet ⁊ iō nō pñt cognoſci. Scđomō cogitacōes
cordis pñt ꝯſiderari put ſūt in ſua pñcialitate. Et hoc duob9 mo
dis. Vel put ſūt in ſuo principio vel put ſūt in ſigno. Primomō
put cogitaciones ſunt ſolum in ſuo principio ſcꝫ cogitaciones in in
tellectu ⁊ affectiones in affectu vel volūtate ita ꝙ ex cogitacioni
bus nō reſultat aliqđ exterius ſignū puta aliquis effectus vel mo
tus in corde. Et ſic ſol9 de9 cogitaciones ꝯgnoſcit. Primo rōe cau
ſalitatis. Quia ille ſol9 cogitaciones cognoſcit cui ſoli ſubiacet i
tellectus ⁊ voluntas creature racionalis ⁊ qui ſolus poteſt opari
in eā ⁊ eſt ei9 principale obiectū ⁊ finis vltim9. Sed hoc propriū
eſt dei. ergo nec angelo nec homini ꝯuenit ſed ſoli deo. Secūdo h̄
pbať rōe entitatis. Nā quāto aliq̄d minus hꝫ de entitate min9
hꝫ de cognoſcibilitate. Sed cogitaciones minimū hñt đ entitate er
go ⁊ minimū de cognoſcibilitate. Additť ⁊ alia rō ſcꝫ intimitatiſ
Nā q̄nto ē aliq̄d magis ſecretuꝫ vł abſcōditū tāto min9 cognoſci
pōt. Sed cogitacōes cordis ip̄i mēti ⁊ intellectui ⁊ voluntati ſūt

valde intime eo ꝙ ſunt a principio intrinſeco ſcȝ intellectu ⁊ vo=
lũtate. Ad ptȝ qꝛ cogitare dicit actionẽ intrinſecã. ⁊ iõ ille ſolꝰ
cogitaciones cordis põt cognoſcere qui ipi mẽti poteſt ſe intima
re. Talis aũt eſt ſolꝰ deꝰ. Scdo cogitacões ꝯſiderari pñt ꝑut ſũt
in exteriori ſigno ⁊ ſic cognoſci pñt ⁊ ab ãgelo ⁊ a demone vt di
ctum ẽ ⁊ ab ipo hoie. Tercio videnð eſt ⁊ ꝯcludendũ ex pmiſſiſ
ꝙ cogitaciones cognoſcunt̃ ab ipo deo. Ipi nihil eſt abſconditũ
nihil occultũ. cognoſcit ⁊ quicqd patet quicqd latet. Vnde Job.
xlii. c. ait. Scio quia oia potes ⁊ nulla te latet cogitacio. Et ecc̃.
vii. Nõ te iuſtifices ante deũ qm̃ agnitor cordis ipe eſt. Et pſal.
xciii. Dñs ſcit cogitaciones hoim. Et. i. pal. penul'. Oia corda ſcru
tatur dñs ⁊ vniuerſas menciũ cogitaciones intelligit. Et hebre.
iiii. Oia nuda ⁊ apta ſunt oculis dei. Et io. i. canonice. c. iii. Ma
ior eſt deꝰ corde noſtro ⁊ nouit oia. Et. xxxii. di. c. erubeſcãt. Se
cretoꝝ cogitator ⁊ iudex deꝰ eſt. Et ſeneca ad lucillũ. Quid ꝓdeſt
aliqd ab hoie eſſe ſecretũ nihil deo clauſũ eſt. Ipſis cogitacionibꝰ
nrĩs interuenit. Sic interuenit dico vt nunꝙ aliqñ inde diſcedat.
Ex quibȝ ꝯprehendimꝰ quãta ſit illoꝝ fatuitas qui gaudẽt deli
quentes ab hoibus non videri nec cogitãt deũ oim ſecretoꝝ oim
ꝗȝ cordiũ eſſe inſpectorẽ. Vnde ⁊ poeta Ouidiꝰ li. xiii. metamor
phoſeos ait. Aſpiciũt oculis ſuperi mortalia iuſtis.

Qualiter in cogitacione põt eſſe peccatum ⁊ ꝙ alia eſt cogita-
cio nature alia gracie ⁊ alia culpe. Caplm. ii.

Secundũ miſteriũ declarandũ de cogitacionibꝰ dicit̃ offen
ſio i quo diſputandũ venit. Vtꝝ i cogitacione poſſit hõ
peccare ⁊ offendere deũ. Et arguit̃ ꝑ vna ꝑte nõ. Nam
omne peccatũ aut eſt in volũtate aut in actu voluntatis. Sed co
gitacio eſt actꝰ interiꝰ. ergo in cogitacione nõ põt eſſe peccatũ.
Sed in ꝯtrariũ eſt auctoritas ihũ xpi in euãgelio pñti ⁊ iteꝝ in
ſcripturis ſepiꝰ ꝯfirmat̃. Vñ eccleſiaſtes. xv. Abhoiacio dñi co
gitaciones male. Et ſapiẽ. i. ꝑuerſe cogitaciones ſeꝑant a deo. ⁊
puer. vi. Deus odit cor machinãs cogitaciones peſſimas. ⁊ Iſa.
i. Auferte malũ cogitacionuȝ veſtraꝝ ab ocul' meis. ⁊ lv. c. De re
linquat impiꝰ vias ſuas ⁊ vir iniquꝰ cogitaciones ſuas. ⁊ hiere.
iiii. c. Vſqȝ quo morabunt̃ in te cogitacões noxie. ⁊ zacha. i. Cõ
uertimini de viis veſtris malis ⁊ cogitacionibꝰ vrĩs peſſimis. Et
Math. ix. Cũ quidã deſcribis dicerẽt intra ſe de xpo. hic blaſphe
mat cũ vidiſſet ihs cogitaciones eaꝝ dixit. Quid cogitatis mala i
cordibus veſtris. Reſpondeo itaqȝ ad hãc qſtionẽ ex dictis alex.
in. ii. ſũme ⁊ ſancti Tho. di. xxxix. ii. li. ar. ii. diſtinguendo tri-
plicẽ cogitacionẽ. Prima eſt nature. Secunda gracie. Tercia cul-
pe. Pria eſt cogitacio nature. qñ qs cogitat ea ad q̃ naturaliter
inclinat̃ vt ſi quis ſitiens cogitat de potu. ſi quis grauatus ſom-
no cogitat de dormicione ⁊ huiõi. Et i talibꝰ cogitacõibȝ non ẽ

peccatū q: ex his q̄ inſūt a nā̄a nec laudamur nec vituꝑamur· vt dꝛ
ii·ethi· Secūda cogitacio dicit̄ gracie· cū q̄s cogitat benefacere·
Nā ut diximus in ꝑmo huius opis ſermone· Nō pōt q̄s a ſeipſo co
gitare bonū· Quia vt inq̄t Augu· in li· de ꝑdeſtinatōne ſctoꝝ ·ꝑus
ē cogitare bonū q̄ᵽ credere· et ipm cogitare bonū ex deo eſt ·Notādū
tñ q̄ nō oīs cogitatō boni a gr̄a eſt inſpirāte· Nā cū duplex ſit bonū
ſcꝫ quoddā de neceſſitate ꝓcepti quoddā de ſuperogatōne ꝑfectionis
licꝫ ꝑmū bonū ſꝑ ſit homi inſpiratū a deo nō tñ ſꝑ ſcdm· Quinimo
poſſet et q̄nq̄ꝫ diabolus permittēte deo talia bona ſuggerere vt ſub
illorum ſpecie induceret ad grauiora male puta poſſet temptare ali-
quē vt penitēciam faceret quam fecit beatus franciſcus vt ſub illa
ſpecie aut faceret illum multum de ſe preſumere aut ad fatuitatē per
uenire ꝓpterea laudo vt cum ſimiles cogitaciones aſcendunt in corde
velit hō recurrere ad diuinū ꝯſiliū pꝛiter ⁊ auxiliū ⁊ petere bono
rum ⁊ ſanctoꝝ viroꝝ iudiciū· Tercia ē cogitacio culpe qñ q̄s co-
gitat de peccato aliquo· Et hec cogitacio poteſt eſſe aliqñ merito
ria· aliqñ venialis· aliqñ mortalis· Poteſt eē cogitacio de peccatis
meritoria cū q̄s cogitat vl' vt doleat vl' vt oterat̄· Sicut dicebat
ezechias· yſaie· xxxviii· c· Recogitabo tibi· o· a· m· a· a· mee· vel co
gitat q̄s peccata vt illa cognoſcat ſicut q̄ hꝫ ꝯfeſſiones audire va
ria peccata recogitat q̄lr̄ illa poſſet deteſtari ſiue punire· Qñ-
q̄ꝫ cogitacio de peccatis poteſt eſſe venial' ſcꝫ cū q̄s illa cogitat cū
aliq̄li delectacione ñ tñ ex ꝓpoſito nec ex deliberacione ſed poci⁹ ex
q̄dam ſubrepcione· Qñq̄ꝫ inſuꝑ cogitacio de peccatis eſt peccatuꝫ
mortale qñ vicꝫ quis cogitat illa cum ſenſu deliberato ex delecta
cione· ⁊ cum placencia peccati mortalis ⁊ q̄uis nō ſequatur act⁹
exterior tñ volūtas depꝛauat̄ ⁊ maculat̄ iteri⁹ ·ꝓpterea graue pi
culum iminet his qui nullā ſibi ꝯſcienciā faciūt de cogitacioni-
bus turpibus ⁊ im̄ūdis· Idcirco ſeruāda eſt hiero· regl'a ad deme
triadē virginē dicēs· oīm opm ⁊ cogitacionū tuaꝝ ſpeculatorem
tuum deum crede· Ideo caue ne quid loquaris aut cogites quod o-
culos diuine maieſtatais offendat hec ille·

¶Qō vitari pñt peccata cogitacionū ꝑ exerciciū orōnis lectionis
opacionis ⁊ ꝑ euitacionē locucio̅is ⁊ audicio̅is ocioſoꝝ verboꝝ ⁊
ma̅ricionis ipaꝝ cogitacionū ⁊ ꝑ amaritudinē· ¶Ca· iii·

Terciū miſteriū declarādū de cogitacionib⁹ dicit̄ remedia
cio in quo notabim⁹ tria pꝛīcipalia remedia quib⁹ cogita
cionū peccata declinari poſſint· Prīm eſt exercitacio· Secū
dū euitacio· Terciū amaricacio· Primū remediū eſt exercitacio· aut
in lectione aut in orōe aut in corꝑali occupacione· ⁊ de hoc ita di
cit hiero· ad ſaluinā de nebꝛidio ⁊ viduitate· Semꝑ in manib⁹ tu
is diuina ſit lectio ⁊ tam crebꝛe orōes vt omnium cogitacionum
ſagitte quibus adoleſcencia percuti ſolet huiuſcemodi clipeo repel
lantur· Et idem ad ruſticum monachum· ⁊ de cōſe· di· v· c· nunq̄

ſacito aliquid operis vt dyabolus te ſemꝑ inueniat occupatum.
Et idē ad demetriadem virginē. nec ideo tibi ab opꝫe ceſſandū ē
qꝛ deo ꝓpicio nulla re indiges. ſed idō cū oībus laborandū vt ꝑ oc=
caſiōnē opis nil aliud cogites niſi qđ ad dñi ptinꝫ ſeruitutē. ꝓpte
reā ecc. xxxiii. dicit̄. Multā maliciā docuit ocioſitas. Scđm reme
dium dicit̄ euitacio. Qui vult cogitaciones malas aut fugere aut
vīcere euitet tria. Priō malā locucionē ſcꝫ ocioſoꝝ verboꝝ. qꝛ vt
inqt aplus. i. coꝝ. xv. corrūpunt bonos mores colloquia mala. ꝛ
aꝝ. vi. polli. Ex dr̄e defacili qđcūqꝫ turpiū fit et ipꝫ facere. ꝛ hie
ro. in epitauio ſancte paule immundicia ꝛ turpe verbū atqꝫ laſciuū
nunꝙ eſt de ore virgineo ꝓferendum quibus ſigis libidinoſus aī
mus oſtendit̄. Scđo euitet audicionem vt non ſolum non loquat̄
verum eciam non audiat que ſordida ſunt ꝛ vana. Et cum viderit
quoſqꝫ de ſimilibus colloquētes velud de ſerpentibus diſcedat ab
eis. Tercio euitet nutricionē vt ſi cogitacioēs irruāt ñ nutriat
illas ñ retineat ñ ī delectacionē illoꝝ ꝯſenciat ſꝫ conet̄ eis repug
nare ipaſqꝫ a ſe repellere quantū pōt. Vñ hiero. ad euſtochiuꝫ in
quit Nolo ſinas cogitaciones creſcere nihil in te babilonicū vel cō
fuſionis adoleſcat. Dū paruꝰ eſt hoſtis interfice. neqcia elidat̄ in
ſemine. Quia eñ ipoſſibile eſt in ſēſu hoīs ñ irruere motū medul
larū calore ille laudat̄ ille ꝑdicat̄ beatꝰ q̄ ſtati vt cepit cogitatꝰ
interficit ꝛ allidit eos ad petrā petra aūt erat xp̄s. Terciū reme
diū dicit̄ amaricacioīs ſic matres cum a dulcedine lactis filios ꝑ
uulos volētes retrahere ſuꝑ mamillas amara q̄dā apponere ſo=
lēt vt illoꝝ guſtu ceſſēt vbera ſugere. Sic amaritudo mētis co=
gitacionibꝰ imundis admixta eas amaras ꝛ īſipidas reddit. Eſt
aūt triplex amara memoria. Pria mortis. De q̄ ſapiēs ecc. xli. O
mors ꝙ amara eſt memoria tua. Scđa amara memoria ē vltimi
iudicii de quo eccīa cātat ꝓpheticū illud. dies illa dies ire dies ca
lāmitatis ꝛ miſerie dies magna ꝛc̄. Tercia memoria ē amara do
mini nr̄i ihū xp̄i paſſio. Cū ergo q̄s ſtimulat̄ aculeis cogitacionū
malaꝝ ſi diligenter recogitat ſe morituꝝ aut ī dei iudicio rōem
ſe reddituꝝ aut videat xp̄m ꝓ ſe ī cruce paciētē facile victor eua
det. Ergo retineamꝰ corda nr̄a ne ipleant̄ malicia malaꝝ cogita
cionū vt ſic valeamꝰ adipiſci ī h̄ ſcl'o dī gr̄aꝫ ꝛ ī fut̄o gliam.

¶ ſeria quinta tercia ebdomade in q̄drageſima de religioſa voto
rum emiſſione illoꝝqꝫ obſeruancia a q̄ multi ďficiūt qꝛ poſt ipe=
tratas gr̄as vota ꝓmiſſa ñ ſoluunt. ¶ Sermo xliii.

IMpauit febri ꝛ dimiſit illā. Scribunt̄ h̄ verba origina
liter luc̄. iiii. c. ꝛ ī euāgelio hodierno. Subuenit deus
ꝟtute ſua infinita neceſſitatibꝰ hoīm ſi tñ ipi religio=
ſa pietate ad eiꝰ auxiliū ꝯfluāt. ſic ptꝫ ī lectōe euāge=
lica in qua narratur benigna condeſcenſio criſti ad ſanandū ſocrū
Symonis a magnis febribus fecit tamen illud rogatꝰ a ſuis. Sic

⁊ quottidie curantur infirmi a variis languoribus quibus huma
nnm ꝑſidiuȝ ſuccurrere minime valet· dei tñ adiutorio ſalntē re
cipiunt· Jd aūt vt plurimū impetraṫ nō ſolū ꝑ deūotas oratōes
ſed etīā ꝑ fideliū votoꝝ emiſſionē· Facto nāqꝫ voto deo ⁊ ſanctis ei9
ꝙ plurimi incolumitatis beneficiū ſūt adepti · Quia vō magna ē
ingratitudo emittere vota ⁊ illa non exſoluere · ꝓpterea ī hoc ſer
mone de voto aliqua neccīa penitentib9 ꝓcurram9· Nā deutro·
xxiii· diciṫ· Cū votū voueris dn̄o deo tuo nō tardabis reddere qꝛ
requiret illud dn̄s de9 tuus· Et ī pſal· xlix· Redde altiſſimo vota
Et· lxxv· Vouete ⁊ reddite dn̄o dō vr̄o· De voto itaqꝫ tria miſte
ria principalia erunt declaranda·

Primū diciṫ diffinicio· Secundū ꝓhibicio· Tercium diſpenſacio.

Quid ſit votū ⁊ de ſeptē ↄdicionib9 que reqrunṫ ad hoc vt hēat rōem ꝟtutis·

Capitulum primum·

Primū miſteriū declarādū de voto diciṫ diffinicio· Jn quo
qd̄ ſit votū videam9· Et ex dictis ſācti Tho· ii· ii· q· lxxx
viii· Et Rich· di· xxxviii· q̄rti ſūmo hāc diffinicionē· Vo
tum ē ↄcepcio melioris ꝓpoſiti aīi deliberacione firmata· Ex q̄ dif
finicione colliguntṫ ſeptē ↄdiciones q̄ requirunṫ ī voto vt debite fi
at vt ꝑtȝ· Pria dr̄ deliberacio· Scd̄a ꝓmiſſio· Tercia ſuperogacō
Quarta ordinacio· Quinta formicacio· Sexta honeſtacio· Septīa
diſtincio· Pria ↄdicio q̄ requiriṫ in voto diciṫ deliberacio vt ſcȝ fi
at ex voluntate deliberata· Nam vt dicit Rich· vbi ſupra· Votum
diciṫ a volendo· vñ ſicut in nobis eſt duplex velle ſcȝ plenuȝ qd̄ eſt
velle deliberatū ⁊ ſemiplenū qd̄ eſt velle ex ſubrepcione ſic dico ꝙ
eſt duplex votū ſcȝ votū qd̄ habet plenā racionē voti· Et de rōne
talis voti eſt ꝙ ſit factū ex deliberacione· qꝛ vt diciṫ· xx· q· iii· c·
Preſens clericus· Nullum bonū niſi voluntariū· Et· xv· q· i· c· nō
eſt· Voluntariū ſibi militē eligit xp̄s· Et eſt aliud votū quod non
hēt plenā rōeȝ voti eo ꝙ nō ſit deliberacione ſed ex quadaȝ ſubrep
cione ⁊ ideo non obligat· Sed in hoc oritur dubiū· An teneāt vo
ta que fiant in anguſtiis vtputa a mulieribus tempore part9 ⁊ a
nauigantibus tp̄e tempeſtatis ab infirmis tp̄e īfirmitatis ⁊ ſimi
lia· Et quidā abſolute ⁊ male rn̄dent ꝙ non cōtra quos diċ guil·
Qd̄ eſt diſtinguendū qꝛ aut vota ꝑdicta fiunt ex intēcione delibe
rata ⁊ ſic tenent ⁊ obligant vt ꝑtȝ in· c· Sūt qui opes· xv· q· iiii·
Si vero fiāt ex ſubrepcione non tenent in anguſtiis eīn magis ſub
ripiṫ mens ꝙ in pace ⁊ q̄ete eo ꝙ ſcd̄m augu· in li· lxxxiii· q· paſ=
ſiones triſtabiles pl9 habent alterare vſū racōis ꝙ paſſiones de=
lectabiles· Scd̄a ↄdicio q̄ requiriṫ ī voto diciṫ ꝓmiſſio· Scd̄m eīn
rich· ⁊ tho· vbi ſupra· Propoſitū ſolū ad faciēdū aliqd̄ bonū ñ fa
cit votū ſed ꝓpoſitū firmatū ꝓmiſſione· Et ſi fiat corde eciam ſi=
ne oris expreſſione adhuc tenet ⁊ ligat in foro conſciencie· Expreſ
ſio enim voti per vocem refertur ad interiorem deliberacionē· Sȝ

hic occurrit vnum dubium diſputandū· Vtrum omne publicū ꝑ
expꝛeſſionem vocis factū corā aliis ſit votū ſolēne· Et rn̄det Rich
Qꝫ drā eſt inter votū publicū ⁊ ſolēne· quia qꝺlibet votū coram
multis ⁊ in publico factū publicū dici poteſt· Sed nō qꝺlibet ta
le poteſt dici ſolēne· Non enim dicit̄ votū ſolēne niſi ꝙ in ſe ha=
bet aliqꝺ annexū vt ꝑ ipublicū debeat venire ⁊ qꝺ vouens ponit̄
ſub alteriꝰ hois poteſtate· Et tale eſt votū i ſuſcepcione ſacri or
dinis ꝑ quē ſuſcipiens ꝯſtituit̄ miſter eccīe a deo publice ſeruien
dū ⁊ ponit̄ ſub epi poteſtate· Vn̄ tale votū eſſet ſolēne eciā ſi ꝑ
dictū ordinē ab epo reciperet i ſecreto· Profeſſio eciā i religione fac
ta i manu eiꝰ q̄ eā poteſt recipere habet i ſe aliqꝺ annexū quo de=
beat i publicū venire· Vn̄ talis ꝓfeſſio ſolēnizat votū eciam ſi fi
at inocculto· Solēnizatur ergo votū ꝑ ꝓfeſſionem in religione ⁊
ꝑ ſacri ordinis ſuſcepcionē vt patet extra qui clerici vel vouentes
c· Rurſus in glo· ⁊ ·c· quod votū· Notandum tamen vt dicitur in
glo· xxvii· q· i· c· Mulieres ⁊ extra de ꝯuerſacione coniu· c· ex ꝑ=
te· Qꝺ in ꝓpria domo vti veſtibus monachalibus ⁊ votum face=
re n̄ ſolemnizat votum· Tercia ꝯdicio que requirit̄ in voto dicit̄
ſuperogacio debet fieri votuꝫ de bono ſuperogacionis ⁊ nō de bo
no neceſſario qꝛ ad bonū neceſſariū homo tenetur eciam ſine voto
Sed magiſter ſen· di· xxxviii· quarti· dic· Qꝺ votorū aliud eſt cōe
aliud ſingulare· Cōe eſt qꝺ oēs i baptiſmo faciūt cū ſpondent re
nunciare dyabolo vt habet̄ de conſe· di· iiii· c· Prima igitur ⁊· c·
Primum interrogetur· Et tale votum fit de his que ſunt neceſſa
ria ad ſalutē· Ibi tamen diminute inuenit̄ rō voti· Singulare vo
tum eſt cum aliquis ſponte ꝓmittit ſe ſeruaturū aliqꝺ bonum ad
qꝺ non tenet̄ quāuis teneat̄ poſt votum· Vnde dicit̄· xvii· q· i· c·
Sūt quedā· Sunt quedā q̄ eciā non vouentes debemꝰ· q̄dam eciā
q̄ niſi vouerimus non debemus· Sed poſtq̄ ea deo ꝓmittimus ne
ceſſario reddere ꝯſtringimur· Sed hic emergit vnū dubiū· Vtruꝫ
vota q̄ fiūt ſub aliq̄ ꝯdicione· ꝯditione illa ceſſante ſint obligato=
ria· Et reſpondet Ray· in ſūma ꝙ duplex eſt ꝯdicio· Vna genera=
lis vt ſi vixero ſi potero ſi deus voluerit q̄ ſemꝑ intelligunt̄ eciam
ſi nō apponant̄ vt ptꝫ· xxvii· q· ii· c· Beata maria· Alia eſt ꝯdicō
ſpecialis puta cū quis vouendo dicit ꝓmitto facere tale bonū ſi im=
petrauero ſanitatē· Si ꝯdicio deficiat votū non obligat· Facit ad
hoc quod ſcribit̄· xxxii· q· viii· c· non ſolum· Et extra de ꝯdicione
appoſita in diſpēſacione· c· verū· Et de reſti· ſpoli· c· Olim· Quar
ta cōdicio que requirit̄ in voto dicit̄ ordinacio· Debet votum fieri
ipſi deo quia cum vouere ſit actus latrie ſoli deo debetur· Sed du
bitatur circa hoc qꝛ vota fieri ſolent eciā ſanctos· Sed dicit Rich·
qꝺ vota q̄ fiūt ſanctis non plene habent rōem voti ꝑ ꝯparacionem
ad ſanctos ſed ad deū· Qui eñ vouet ſancto ia· eiꝰ ecciam viſitare
Locucio ſiue mētalis ſiue vocalis q̄ dicit ſe viſitaturū ſanctū iaco

bum ſit ſancto iacobo. Sed obligacio ad iplendum illud qd dicit pprie ⁊ ſimpliciter loquēdo nō ſit niſi deo. Vñ qd eſt materiale i illo voto ſit ſancto ⁊ qd eſt formale ſit deo. Quinta ↄdicio que re quirit in voto dicit formacio. Hec nāq eſt forma voti vt fiat ↄo de re bona ad bonū finem pptera dicit Rich. q votū factū pptet malum finē nō tenet. Nā magis depēdet votū a ſuo fine q a ſua materia qꝛ ſcdm phm .ii. meta. Finis eſt cauſa cauſaꝝ. Sed votū factum de materia mala ppter finē bonū nō tenet. Jdcirco vouēs ſe factuꝝ aliqd qd eſt abſolute bonū non tñ ppter h intendens ni ſi finē malū grauiter peccat ⁊ nō tenet votū. qꝛ talis aut itendit p illud votū ſe poſſe ↄſequi finē illud aut nō. Si nō iā nō obligat ſe ppter finē illū qꝛ ſicut dicit phs .iii. ethi. Electio nō eſt ipoſſi biliū ergo a ſimili non eſt alicui9 ipoſſibilis ad ↄſequendū. Si ſic errat qꝛ ſecundū augu. in li. lxxiii. q. Deo volente ⁊ auctore non fit homo deterior. Deterior autē fit homo p ↄſecucionē finis mali Sexta ↄdicio que requirit in voto dicit honeſtacio. Debet votum fieri de re honeſta ⁊ materia bona. pptera dicit .xxii. q. c. Jn malis Jn malis pmiſſis reſcinde fidē in turpi voto muta decretū qd in caute vouiſti ne facias. Sed dubitat hic de iepthe d quo habetur iudi. xi. qd iterfecit filiā ſuā ſicut vouerat. Et tñ ad hebre .xi. nu merat inter illos qui p fidē vicerūt regna. ergo videt q poſſit fie ri votū de re mala ⁊ inutili. Rñdet Rich. q votū iepthe non fuit obligatoriū niſi ad imolādū animal occurrēs imolaticiū. Et quo ad h fuit licitū ⁊ placēs deo qd oñdit victoria ſubſecuta. Vñ i oc cidendo filiā ſuā fuit fatu9 ⁊ ipius dꝫ q ipietate poſtea penituit Septima ↄdicio que requirit in voto dicitur diſcrecio. Debet nā q fieri votū diſcrete prudenter ⁊ moderate. Nā ſicut phibita eſt indiſcreta pnia ita phibet ⁊ votū ei9. Sed qd de votis ſtultis vt ſunt vota illoꝝ qui vouēt nō comedere pedes aut nō comedere co lūbos vel non lauare manus ⁊ ſimilia. Rñdet tho. q talia vota d ridenda ſunt pocius q ſeruanda. Excipim9 ergo ex dictis qnta in vno quoq debet eſſe maturitas in vouendo qnta inſup diligencia in ↄplendo qd votū pmiſſū eſt. Jdeo dicit Rich. q omē votū licitū obligat vouentē ad illud qd vouit ad iplendū niſi in qtuor caſib9 Vn9 eſt ppter ipotenciā adiplendi. Scds ppter auctem ſuperioris diſpenſādi. Terci9 ppter defectū ↄdicionis appoſite vt dictū eſt ſupi9. Quart9 qñ illud qd tpe voti facti fuit licitū poſtea fit illi citum. ¶ Qd vouere interdicit ſeptē generibus pſonaꝝ in qb9 eſt limitata rōnabiliter facultas vouendi. ¶ Capīm. i.

Secundū miſteriū principale de voto declarandū dicit phi bicio. Nā phibet ſeptē grad9 pſonaꝝ vouere. Primi ſūt epi. Scdi clerici. Tercii religioſi. Quarti pueri. Quinti fi liifamilias. Sexti ſerui. Septimi vxores. Primi qui non poſſūt vouere ſūt epi. Jpi em nō pñt facere votū quo diſſoluat vinculū

eccleſie ſine licencia domini pape. Extra de renūciacione. c. niſi cū
pridē. Eſt eīn eps eccie ſue ſponſus vt dicit̄ i. c. Inter corpalia ex
tra de tranſlacione epi ⁊ electi. Idcirco nō poteſt emittere vota q̄
eſſent i ꝑiudiciū ſue cure extra ꝺ voto ⁊ voti redēpcione. c. Mag
na. Scd̄i qui nō poſſunt vouere ſūt clerici bñficiati q̄ nō pñt voue
re pegrinacionē aut aliud ꝑpter qꝺ habeant relinq̄re eccleſiā ſine
licencia p̄lati ſui de ɔſe. di. v. c. non optet. Excepto ꝙ poſſūt vo=
uere ⁊ votū iplere. eciā epo ɔtradicente de intrando religionē vt
ptꝫ. xix. q. ii. c. Due ſunt. Et ſimiliter de accipiendo crucē vt habe
tur extra de voto ⁊ vo. re. c. ex multa. Tercii ſunt religioſi ꝓ q̄b9
dicit̄. xx. q. iiii. c. monacho. Monacho nō licꝫ votū vouere ſine ɔſen
ſu abbatis ſui. ſi aūt vouerit frangendū erit. Rō aūt potiſſima ſe=
cundū Ricħ. q̄re religioſ9 nichil vouere pōt eſt q̄ꝛ pēſata hūa īfir
mitate ⁊ religionis onere nō poſſet ſe ad aliq̄d vltra ſuā ꝓfeſſio=
nem obligare qꝺ nō poſſet iplere ſine qualicūqꝫ p̄iudicio vel p̄iu
dicii periculo obſeruatōis cuiuſlibet eoꝝ ad q̄ ex ſua ꝓfeſſione te
net̄ ⁊ aſbqꝫ piculo reddendi ſe interꝺ onerosū p̄lato ſuo vl' alicui
ſeu aliq̄bꝫ frm̄ ſuoꝝ ꝑpt̄ ſollicitudines ⁊ modos ſingulares quos
interꝺ hn̄t illi q̄ eſſent ad plura q̄ͣ alii obligati. ꝑpterea tante
eſt altitudinis religionis votū ꝙ oīa alia in ipm̄ ɔmutari poſſūt
Et iō eccia ɔſiderās hui9 voti altitudinē ⁊ humane nature infir=
mitatē voluit auctoritate dei voto religionis nullū poſſe votū ali
ud ſupaddi ꝑpter piculū trāſgreſſionis vitanꝺ. Glo. tñ ſup dicto
c. Monacho. dicit monachū nō poſſe vouere eſſe intelligenꝺ deuo
to abſtinēcie ꝑ qꝺ alii ſcandalizant̄. Quarti ſūt pueri ante annoſ
pubertatis q̄ꝛ ꝑ illo tpe nō habēt expeditū vſū rōnis ⁊ liberi ar=
bitrii. Et vt dꝛ extra ꝺ regu. ⁊ trāſeūtibꝫ ad religionē. c. Sic te
nor carēs vſu liberi arbitrii vouere nō poteſt q̄ꝛ non poteſt con=
ſentire. Quinti ſunt filiifamilias. Nā fili9familias q̄ꝛ ſubeſt pr̄i
in his q̄ ad regimē dom9 ⁊ familie ꝑtinēt nō poteſt de illis votū
facere ſeu ꝺ ꝑtinētib9 ad illa ſine pr̄is auctoritate. Sexti ſūt ſer
ui q̄ nō pñt vouere aliq̄d eoꝝ q̄ ipos ipediāt a ſeruicio dñoꝝ ſuo
rum ſine ipoꝝ auctoritate ⁊ volūtate ſic ptꝫ. liiii. di. c. Ex anti
q̄s. ⁊. c. ſi ſeru9. Septimi ſūt vxores ꝑ q̄b9 notanꝺ ꝙ vir ⁊ vxor
ſibi ſūt mutuo debitores i reddēdo debitū carnale. Iō q̄libet eoꝝ
ꝓhibet̄ vouere de nō reddēdo ſine licēcia alteri9. Sꝫ q̄ꝛ in diſpē
ſacione dom9 ⁊ regimīe familie mlr' eſt ſubiecta viro ⁊ nō ecōuer
ſo. Ideo de ꝑtinentib9 ad illa mlr' nō poteſt emittere votuꝫ ſine
licēcia viri ſicut ptꝫ. xxxiii. q. c. manifeſtū. §. Ex p̄miſſis ⁊. c. no
luit. Iō numeri. xxx. c. Dixit de9. Si vouerit vxor ⁊ iuramēto ſe
ɔſtrinxerit vt ꝑ ieiuniū vel ceteraꝝ rerū abſtinenciā affligat aīaꝫ
ſuaꝫ in arbitrio viri erit vt faciat ſiue nō faciat. Et forte hec eſt
cauſa eo ꝙ mulieres magis ad vouendū prone ſunt quaꝫ viri nec
reprehendim9 eas q̄ꝛ vouent ſed q̄ꝛ indiſcrete vota facere ſolent

Sunt ꝛ ſepe inconſiderate ac leues ꝛ vota emittũt irracionabilia ꝛ ſtulta ꝑ quibꝰ non expedit vt ſacerdotē ꝑ abſolucionē req̄rant. Vir i h caſu auctoritatē habet ſoluēdi ñ ex vi clauiũ q̄ in ipo non eſt ſed auctoritate ꝑſidencie quā in vxorē habet. Et cum vxor obedire nollet viro dicenti viro ſibi nolle eā ſua vota ꝯplere poteſt verbis ſupaddere verbera ita tñ vt in oībus modeſtiam gerat. Volui ſic h pauca dixiſſe qꝛ noui mulierum īportunitatē que viros quandoqꝫ affligũt ꝛ vexant vt ſub votoꝝ occaſione licenciā eis largiant̄ vagādi diſcurrēdi ac expendēdi pecunias domus cum damno ꝛ detrimento familie.

¶ De diſpēſacione votoꝝ ad declaracionē dubioꝝ q̄ ſup illa poſſent oriri. ¶ Capitulum tercium.

Terciũ miſteriũ de voto declarandũ dicit̄ diſpēſatio. ꝑ cuius pleniori declaracione ſeptē dubia ſũt diſputāda. Primum vtꝝ expediat hoī vouere. Scđm vtꝝ ſit magis laudabile ꝛ meritoriũ aliq̄d facere cũ voto vl' ſine voto. Terciũ vtꝝ expediat īducere iuuenes vt voto ſe obligēt ad religionis igreſſũ Quartũ vtꝝ votũ poſſit diecturari. Quintũ vtꝝ q̄libet votũ cōmutari poſſit in votũ religionis. Sextũ vtꝝ oē votũ ſit diſpenſabile. Septimũ vtꝝ ſolꝰ papa poſſit ī votis diſpenſare ¶ Primũ dubiũ vtꝝ expediat homini vouere. Et arguit̄ ꝙ non ¶ Primo qꝛ nullus debet ſe ꝑuare magno dono dei. ſed libertas hoīs eſt magnum donũ dei qua in ꝑte ſe ꝑuat ꝑ votũ. ergo nō debet hō vouere. ¶ Secũdo arguit̄ qꝛ nullus debet ſe exponere periculo alicuiꝰ trāſgreſſionis. Sed vouēs exponit ſe ꝑiculo cui nō erat expoſitꝰ ante votũ ergo nō expedit vouere. Tercio arguit̄ qꝛ nullꝰ debet aliq̄d facere quo ſuũ agrauet̄ peccatũ ſi peccat. Sꝫ religioſꝰ ſi peccat grauiꝰ peccatũ ꝯmittit q̄ ſecl'aris. ſic̄ dic̄ Anſ. i li. d ſimilitudinibꝰ. ergo nō expedit vouere religiōis igreſſũ ꝛ mltoforciꝰ nec q̄dcũqꝫ aliud bonũ. In ꝯtrariũ eſt oīs ſcriptura ꝛ laudabilis vſus fideliũ. Rñdet Rich. ꝙ vouere cũ diſcrecione expedit hoī ꝑ h ꝙ firmat ampliꝰ voluntatē ſuā ī bono ꝛ ꝑ magna ꝑte excludit a ſe male faciendi libertatē ꝛ facit actum virtutis latrie ꝛ ideo vouendo meret̄. Ad primũ argumentũ rñdet Anſ. i li. de ſimilitudinibus ꝙ obligacio ad bonũ ñ repugnat libertati ſimpl'r vt eē plene dictum ē i ſermōe de obediencia dei. Ad ſcđꝫ dicenđ ꝙ vouēs diſcrete ñ expoīt ſe ꝑiculo trāſgreſſiōis niſi ꝑ accñs. Ad terciũ dicenđ ꝙ licꝫ religioſꝰ grauiꝰ peccet q̄ ſecl'aris tñ de peccato penitēs maiorem miaꝫ ꝯſequit̄ q̄ ſecl'aris. ¶ Scđꝫ dubiũ vtꝝ magis ſit laudabile ꝛ meritoriũ facere aliq̄d cũ voto q̄ ſine voto. Rñdet Rich. ꝛ Tho. q̄. ſic. ꝙ declarāt triplici rōne ꝛ vna ſimilitudie. Pria rō eſt ꝙ opꝰ īferioris v̄tutis magis eſt meritoriũ imꝑatũ a ſuꝑiori v̄tute q̄ non imꝑatum ſed latria ſuꝑior v̄tus eſt q̄ abſtinencia ꝛ opus abſtinēcie ad q̄d mouet̄ hō ex voto eſt iꝑatũ ab ea. Vouere

enim eſt actus latrie. ergo magis meritorium eſt opus abſtinen-
cie ad qđ mouet̃ hõ ex voto. Scđa rõ eſt hec. Quãto op9 ꝓcedit a
volũtate magis firmata ĩ bono tãto eſt ṽtuoſius ⁊ ex ↄ̃ñti ẽ ma
gis meritoriũ. Ad opari eñ virtuoſe requirit̃ firmit̃ ⁊ ĩmobili-
ter opari vt dicit phs. ii. ethi. c. iiii. Sʒ ceteris pib9 volũtas fir
mior eſt in bono cũ voto q̃ ſine voto. Tercia rõ eſt hec. De9 cũ
acceptet op9 ꝓpter opantem tãto magis acceptat illud q̃nto eſt
ab hoĩe ad ſuũ ſeruiciũ ſpãli9 deputato ſʒ ceteris pib9 ho ſpãli9
deputat̃ ⁊ deducat̃ ad dei ſeruiciũ cũ voto q̃ ſine voto. Ad idẽ
eciã eſt ſilitudo q̃ ponit Anſ. in li. de ſilitudinib9 in q̃ ↄpat ſecu
larẽ facientẽ bonũ op9 illi qui dño dat de fructu arboris ſue q̃-
tum vult. ⁊ religioſũ illi q̃ dño dat totã arborẽ cũ fructu q̃ ma-
gis eſt dño accept9 q̃ p̃m9. Terciũ dubiũ vtꝝ expediat induce-
re iuuenes vt voto ſe obligẽt ad religionis ĩgreſſũ. Et rñdet no
tabiliter Ricĥ. q̧ ſic. ſi adſint debite ↄdicões ex pte iuuenis ⁊ ex
pte ĩductionis ⁊ ex pte obligacionis. Qui eñ vult ĩducere iuue-
nem aliq̃ʒ ad obligacionẽ p̃dictã debet diligẽter ↄſiderare q̧ iu
uenis debitã hẽat etatẽʒ ꝓ ĩgreſſu religiõis q̃ adminus ↄplectit̃
tp̃s. xiiii. annoꝝ extra de re. c. i. ⁊. c. ſignificatũ ẽ. ⁊ q̧ ꝓut pa-
tit̃ etas illa ĩ ꝓpoſitis ſuis licitis ⁊ honeſtis hẽat ſtabilitatẽ. ⁊
q̧ ad ↄſiderandũ q̧ illa religio põderet ⁊ obligacio hẽat diſcrecõ
nem ſufficientẽ. In inductione eciã dẽt eſſe diligẽs aſpitatis religi
onis ad cui9 obligacionẽ ĩducit̃ explicacõ ⁊ oĩs ſuggeſtiõis ⁊ fal
ſitatis excluſio nec dẽt eſſe nimis ĩportũa pſuaſio. Aſpitatis ei9
religiõis celacio. ⁊ paucitatis ſuggeſtio opant̃ decepcionẽ. decep
cio aũt rõe ignorãcie diminuit de rõne volũtarii. Tũc eñ nimis
eſt ĩportuna pſuaſio qñ fit cũ reꝝ tpaliũ ꝓmiſſione vł cũ indebi-
ta ↄminacione vel cũ nimia ſollicitudine. Debet aũt inducẽs caue
re a tali ĩportũa pſuaſione q: talis pſuaſio opat̃ in iuuene vł ipʒ
ĩclinat ad obligandũ ſe ex ſubrepcione. Et p̃dicta obligacio fieri
nõ debet niſi ex plena volũtate ⁊ deliberacõe. Ex pte eñ obliga
cionis tria ſũt obſeruãda ſcʒ vt fiat p̃uia deliberacione ⁊ ſtabili-
tatis ꝓpoſiti examinacõe. Et q̧ fiat cũ diſcrecione vt ſcʒ obligãſ
obliget ſe ad ĩgrediendũ vt eũ expiat. ⁊ ſi de9 dederit ſibi grãm
remanẽdi ⁊ religioni placuerit remaneat. aut ſi ꝓpoſitũ ĩfra an
nũ mutatũ fuerit libere poſſit exire abſq; hoc q̧ teneat aliã reli
gionẽ ĩtrare. Dñt eciã obſeruare q̧ fiat cũ deuocione. ⁊ dñt obſe
cionis tria ſũt obſeruãda ſcʒ vt fiat p̃uia deliberacione ⁊ ſtabili
uocõe frequẽter malos exit9 hñt. Quartũ dubiũ. Vtꝝ votũ poſ
ſit ↄmutari. Et rñdet̃ q̧ ſic. vt habet̃ ĩ. c. Magne de voto ⁊ vo
ti re. Rõ ẽ ſcđʒ ricĥ. q: ſcđm Bñ. in li. de p̃cepto ⁊ diſpẽſacione
Iniquũ ꝓculdubio foret ſi ea que ſũt ꝓ ſola caritate ĩſtituta ↄtra
tenerent. Votũ aũt fieri dʒ ex caritate ⁊ ꝓ caritate. Vñ ei9 ob
ligacio tenere ñ dʒ ↄtra caritatẽ. Teneret autẽ ↄtra caritatẽ ſi ñ

liceret illud ꝯmutare in meliꝰ. Votū ergo poteſt melius bonum
ꝯmutari non tñ h̃ auctoritate ꝓpria fieri debet ſ; auctoritate ſu
ꝑioris q2 nullus fieri debet iudex ĩ ſua cauſa. Quintū dubiū. Vtꝝ
qδlibet votū ꝯmutari poſſit in votū religionis. Rñdet Ricħ. Qδ
volẽs facere ꝓfeſſionẽ in religione ſi actualiter vel habitualiter
vult remanere obligatꝰ ad vota q̄ in ſeculo fecerat nõ ꝯmutant̃
in votū religionis tñ poſtq̄ deuenerit ad noticiā p̄lati ſui h̃ factū
poterit ip̄m ab illis votis abſoluere maxĩe ſi ignorabat ip̄m eſſe
ligatū ip̄is votis tp̄e ꝓfeſſionis. Si aūt auctual'r ſeu habitualit̃
intendit ampliꝰ illis votis nõ teneri ſ; ſoli voto religiõis ſue ab
illis abſoluit̃ ꝑ religiõis votū ꝓpter religiõis voti altitudinẽ ⁊
ꝑfectionẽ. Vñ extra de vo. ⁊ vo. re. c. Scripture dicit̃. Reꝰ fracti
voti aliq̃tenꝰ non habet̃ q̄ tp̄ale obſequiū in ꝑpetuā religiõis ob
ſeruanciā noſcit̃ ꝯmutaſſe. Et de pe. di. i. c. Mẽſurā. §. His aucto
ritatibꝰ. Nõ eſt neccĩa certa ſatiſfactio peccati cuiꝰ votū vite tẽ
pus ip̄edit̃ ſuo ſeruicio ꝯditoris. ⁊ tñ ſi rex vnꝰ vel imꝑator vo-
uerit vſq; ad trienniū vel ſeptenniū militabit in terra ſancta ⁊ te
nebit ſecū duo vel tria milia militū vel vnꝰ alius dux vl' comes ex
iſtens dux totiꝰ exercitꝰ cruce ſignatoꝝ ⁊ de cuiuꝰ abſẽcia deſo-
laret̃ vellet religionẽ intrare in h̃ caſu videt̃ michi ſūmꝰ põtifex
ꝯſulendꝰ. Certū tñ eſt q2 ꝑſona mediocris a voto trãſmarino ab
ſolueret̃ ꝑ religiõis igreſſū. Sextū dubiū. Vtꝝ omne votū ſit di
ſpenſabile. Et arguit̃ q2 nõ. Primo q2 ſoluere ꝑmiſſū eſt δ iure na
ture. Sed ea q̄ ſūt de iure nature ſūt idiſpẽſabilia. ergo nullū vo
tum eſt diſpẽſabile. Scδo arguit̃ q2 q̄ nõ facit q2 ꝑmittit menti
tur ſ; nullꝰ poteſt in mẽdacio diſpenſare. q2 ſcδm ph̃m. iiii. ethi.
Mẽdaciū ſcδm ſeip̄m prauū eſt ⁊ fugiendū. Cū ergo oẽ votū ſit
ꝑmiſſio nullū votū ẽ diſpẽſabile. Tercio arguit̃ q2 extra de ſtatu
monachoꝝ. c. Cū ad monaſteriū dicit̃. Abrenunciacio ꝓprietatis
ita monachali regl'e ẽ ãnexa vt nec ꝯtra illū ſūmꝰ põtifex valeat
diſpẽſare ergo nõ oẽ votū ẽ diſpẽſabile. Quarto arguit̃ q2 null'
votū ẽ diſpẽſabile qδ ĩ meliꝰ ꝯmutari nõ põt. Sed votū religio
nis ñ põt ĩ meliꝰ ꝯmutari cū oĩa alia vota ĩ ip̄m ꝯmutari poſſint
gº ñ oẽ votū ẽ diſpẽſabile. Ad hãc qõe; licet multi mł'ta dicãt tñ
Ricħ. i. iiii. ⁊ Tho. ibidẽ. quãuis aliter dicat. ii. ii. Johẽs neapo
litanꝰ ĩ qδlibetis. Innoc. ⁊ Hoſti. ⁊ cõiter oẽs doc. tenẽt. Qδ oẽ
votū q2 eſt de his q̄ ſūt ſuꝑerogaciõis ẽ diſpẽſabile q2 diſpenſa-
cionis in quolib; tł'i voto poteſt cã rõnabilis inueniri ſc; ꝑfectus
maioris boni vel mali euitacio ſiue ꝑ ꝯparacionẽ ad rẽ publicã ſiue
ꝑ ꝯparacionẽ ad vouentẽ. Reformatõ eñ pacis ĩter regna maiꝰ bo-
nū eſt cõitati q̄ ꝯtinẽcia vniꝰ ꝑſone. In tł'i eẽ caſu ſi ꝑſona q̄ ꝯti
nenciā vouerat nubat ꝑ p̄ceptū dñi pape ſua obiã magis merito
ria ẽ ſibi q̄ ꝯtinẽcia q̄tū ad p̄miū ſubãle. Vñ ariſto. i. ethi. ama
bile ẽ bonū vni ſoli meliꝰ vero ⁊ diuciꝰ gẽti ⁊ ciuitatib;. Vitatõ

etiam cõmunis mali vt vitacio diſcordie inter regna que ſũt in pa
ce ⁊ ꝓbabilis trãſgreſſio voti ſi ꝓbabilitas ſit vehemẽs poſſet eẽ
rõnabilis cã diſpenſandi in quocũq; ſuperogacionis voto. Recta
eñi rõ dictare videt̃ eſſe aliquẽ i eccia loco dei qui ꝑiculis cõitatũ
⁊ ꝑſonaꝝ pẽſatis infirmitatibus vtilitatibus ⁊ dãnis poſſit rõna
biliter obuiare. Ad primũ ar. dicendũ. Qđ obligacio in votis non
eſt de iure nature abſolute ſed ſub hac ꝯdicione ſcȝ quouſq; ꝑ ſuꝑ
iorem ex cã rõnabili fuerit relaxata. Ad ſcđm dicenđ. ꝙ q̃ nõ ſol
uit qđ ꝓmiſit mentit̃ ſi ſibi non remittat̃ obligacio ⁊ ſoluere poſ
ſit: Sed obligacõe remiſſa nõ mentit̃ qꝛ ãplius debitoꝛ ñ eſt. Ad
terciũ dicenđ ꝙ q̃uis ſũmꝰ põtifex nõ poſſit facere ꝙ ſit mona=
chus abſq; renũciacione ꝓprietatis qꝛ h̃ eſſet facere cõtradictoria
ſil' tñ poteſt eſſe de monacho facere nõ monachũ ſi cã rõnabil' aſ
fuerit. Ad quartũ dicenđ. ꝙ q̃uis votũ religionis ꝯmutari non
poſſit i meliꝰ bonũ ꝑuatũ põt tñ ꝯmutari i meliꝰ bonũ cõe. ta
lis eciã ꝯdicioĩs poſſȝ eſſe ille q̃ nouit qđ illud bonũ ſiue votũ cõ
mutari poſſet i aliud bonũ magis expediẽs ſibi q̃uis nõ poſſȝ cõ
mutari i maiꝰ bonũ ſimpl'r. Septimũ dubiũ. Vtꝝ ſolꝰ papa poſ=
ſit in votis diſpẽſare. Et rñdent doc. ꝙ i votis maioꝛibȝ ſic̃ ſunt
votũ ꝯtinẽcie religioĩs ⁊ crucis ſolꝰ papa diſpẽſare põt qꝛ i vo=
tis iſtis nõ eſt diſpẽſandũ niſi ꝓpter eccie cõeȝ vtilitatẽ vel aliq̃
magnã necitatẽ. Et iđ ipoꝝ diſpẽſacio merito reſeruari đbuit illi
ad quẽ ꝑtinȝ totiꝰ eccie cura. Secđȝ ṽo morã curie vota pegriacio
nis ad viſitanda aploꝝ limĩa ⁊ ſancti iacobi in ꝯpoſtella vident̃
romano pontifici reſeruata. In oĩbus aũt aliis votis que reſpectu
p̃dictoꝝ dicunt̃ vota mioꝛa pñt epĩ diſpenſare vt habet̃ extra de
vo. ⁊ vo. redẽp. c. i. Inferioꝛes aũt epĩ in nullo voto diſpenſare
pñt niſi eis fuerit ſpẽaliter ꝯmiſſuȝ ex p̃ceptis p̃latis religioſis q̃
diſpẽſare pñt in votis ſuoꝝ ſubditoꝝ. Religioſe itaq; curare dñt
oẽs circa vota ſua ſe gerere vt illa diſcrete emittãt emiſſa ꝯpleãt
aũt ſi ꝯplere nõ pñt a ſuꝑioꝛibȝ diſpenſacionẽ ꝓcurẽt vt ſic mere
antur in h̃ ſcl'o hr̃e dei grãȝ ⁊ in futo ſempiternã gl'iam in q̃ vi=
uit ⁊ regnat deꝰ ꝑ infinita ſcl'oꝝ ſcl'a Amen.

¶ Feria ſexta tercie ebdomade in q̃dragesima de mĩa ad primum
habenda ⁊ pia largicione elemoſinaꝝ. ¶ Sermo xliiii.

Dicit ei Ihs. Da mihi bibere. Scribũt̃ h̃ verba ioh̃. iiii.
c. ⁊ in euãgelio hodierno. Cẽ ẽda ſũt durioꝛa ſaxis pe
ctoꝛa eoꝝ qui xp̃o ihu pietatẽ exhibere nolũt. Cõtulit
quidẽ ip̃e nobis inumerabilia bona ⁊ qñq; de illis a no
bis petit vt ſic amplioꝛa ſupaddat. Petebat nãq; hodie bibere a
ſamaritana vt illã ſaciaret aq̃ admirabili ⁊ ſuauiſſima gracie ſue
Sic ⁊ ſepe ab hoĩbus exigit miam ⁊ clemenciã pꝛo ſuo amoꝛe p=
ximis exhibendam quatenꝰ largiat̃ eis copioſiꝰ p̃mia eterne vite
Quia vero hoc maxĩe decet penitẽtes vt ꝑ elemoſinaꝝ largicões

ſatiſfaciat pro peccatis ſuis ideirco ī preſenti ſermone de elia ali
qua percurrem9 ꝙ xp̄s a ſamaritana poſcebat·d·Da michi bibere
de ip̄a itaq̄ʒ elia tria miſteria principalia erunt declaranda·
Primū dicit̄ inductio· ¶Quod ſeptē ſūt illa quibus iducimur ad
¶Scd̄m condicio· miſericordiam proximis exhibēdā ꝛ ad
¶Terciū diſtinctio· prompte elemoſinas largiendo· ¶Ca·i·

P Rimū miſteriū de elia declarand̄ dicit̄ inductio· In quo vi
dere debem9 atq̄ʒ notare ſeptē rōes p̄cipuas quare vnuſ=
quiſq̄ʒ pmpt9 eſſe dʒ ad elias liberalr̄ largiendū· Pr̄ia di
citur auctas·Scd̄a ꝯformitas· Tercia exēplaritas·Quarta ppri
tas·Quinta ſocietas·Sexta graciolitas·Septīa felicitas· Prima
rō inducēs oēs ad elias liberalr̄ largiend̄ dicit̄ auctas Omis em̄
auctas ſcripturaꝝ hoc clamat hoc dicit hoc predicat· Vnde dauid
pſal·xl·Beat9 qui intel· ſup·e·ꝛ pau·ꝛc̄· Et thobie·iiii·Noli a
uertere faciē tuā ab vllo paupe·Ita ei fiet vt nō auertat̄ a te fa
cies dn̄i· Et·xii·c·Bona eſt orō cum ieiunio ꝛ elia· Et ecc̄·iii·c°
Ignē ardentē extinguit aqua ꝛ elia reſiſtit peccatis· Et·vii·c· fa
cere eliam ne deſpicias·Et·xxix·c·Pone theſauꝝ tuū ī p̄ceptis altiſ
ſimi ꝛ pderit tibi magis ꝙ auꝝ·Conclude eliam in ſinu paupis ꝛ
hic orabit p te ꝛ liberabit ab oī malo· Et puer·xix·Feneratur dn̄o
qui miſeret̄ paupis ꝛ viciſſitudinē ſuā reddet ei· Et pſa·lviii·Frā
ge eſurienti panē tuū ꝛ e·u·q̄ʒ induc·in·d·t·cū vi·nu·opi·e·ꝛ·c·
tuā ne deſpexeris·Et Joh̄·i·canonica·iii·c·Qui habuerit ſubām
hui9 mūdi ꝛ viderit frēm ſuū neceſſitatē hn̄tem ꝛ clauſerit viſce
ra ſua ab eo quō caritas dei manet in illo·Et hiero9·lxxxvi· di·
c·qui clemenciā·Qui clemenciā nō hʒ nec indut9 eſt viſcera mie ꝛ
lacrimaꝝ ꝙuis ſpūalis ſit non adimplet legē xp̄i· Et ambro9·in
li·de officiis·Natā ius cōe generauit·vſurpacio vero ius p̄uatū
fecit·Vn̄ ſunt mlti q̄ nullā hn̄t in agris aut in vineis porcionem
hoꝝ inopie de copia ꝙ dedit dn̄s diuitibus eſt ꝯſulenduʒ vt ꝛ ipi
deo p terre fecunditate bn̄dicant nobiſcū quos id̄ ſub diuerſis mo
leſtiis laborare pmittit dei ſapīa vt ꝛ miſeros p pacīa miſericor
des vero coronet p beniuolēcia· Et idē·xlvii·di·c· ſic hi· Neq̄ʒ
ei min9 ē crimis ꝙ hn̄ti tollere cū poſſis ꝛ hn̄das indigentibʒ de
negare·Eſuriencium panis eſt quē tu detines nudoꝝ indumētū eſt
qd̄ recludis miſeroꝝ redēpcio eſt ꝛ abſolucio pecunia ꝙ tu in ter
ra defodis· Et idē·lxxxvi·c· in ſingl̄is·Miſericordia cōis eſt vſus
id̄ p̄ceptū cōe oībus officiis oībus etatibus nec̄aria ꝛ ab oibus ꝯ
ferenda·Nō publican9 nō miles excipit̄ nō agricola nō vrbanus
diues ꝛ paup oēs in cōe admonent̄ vt cōferāt nō hn̄ti· Et xp̄s in
euāgelio Luc·xi·Date eliam ꝛ oīa mūda ſūt vobis ꝛ·c·xii·Ve
dite que poſſidetis ꝛ date eliam·hec ip̄m colligit̄ ex dictis mora
liū phoꝝ·hinc eſt ꝙ Tulli9·i·de officiis ait·Quicq̄d ſine detri
mento ꝯmodari pōt id tribuat̄ cuiq̄ʒ vel ignoto·Et ouidi9 li·ꝰ

puntõ. Regia crede michi res eſt ſuccurrere lapſis. Conueniens hoĩ eſt hoĩem ſeruare voluptas. ⁊ plato in thimeo. Bonos viros decet cõmodos eſſe. Theologi inſup eliam laudãt. d. ſup. di. xv. iiii. li. Quod ipa eſt tercia ps ſatiſfacionis. aſſignat nãq̧ mgr̃ in textu tres ptes ſatiſfactionis. Prima eſt ieiuniũ. Secunda oracõ. Tercia elia. que ſcd̃m Rich. ſufficienter enumerant̃ tam ex pte bonoꝝ p que ſatiſfaciendũ eſt q̃ꝑ ex pte cauſarum peccati. q̃ꝑ ec̃ ex pte eoꝝ ↄtra quos peccatũ ↄmittit̃. De bonis eñ nr̃is dẽmus ſa-tiſfacere. ⁊ ſcd̃m ariſto. i. ethi. c. xx. Tria hẽmus bõa ſcȝ bõa for tune bona corpis ⁊ bona aĩe. De bonis exterioribus ſeu fortune ſa tiſfacim9 p eliam ſub qua ↄp̄hendit̃ totũ qd̃ expendit̃ in pximo rum vtilitatẽ. De bonis corpis ſatiſfacim9 p ieiuniũ ſub quo cõ p̄hendit̃ quicq̃d ptinet ad corpis afflictionẽ. De bonis aĩe ſatiſfa cim9 p orõem ſub qua ↄp̄hendit̃ quicq̃d deo exhibet̃ p latrie vir tutem. Scd̃o ſufficiẽter enumerant̃ ſatiſfactiõis ptes ex pte cau ſarum peccati: Nã ſcd̃m ioh. i. cano. ii. c. Tres ſũt peccatoꝝ cau ſe ſcȝ ↄcupiã carnis que put poſſibile eſt excidit̃ p ieiuniũ ⁊ ↄcu piſcẽcia oclo ꝝ ↄtra q̃ꝑ ordinat̃ elia ⁊ ſupbia vite ↄtra q̃ꝑ ordiatur orõ. Tercio ſufficienter enumerant̃ ſatiſfacionis ptes ex pte eo rum ↄtra quos peccat hõ ↄtra deũ. ⁊ ↄtra h̃ ordinat̃ orõ. Peccat ↄtra ſeipm ⁊ ↄtra hoc ordinat̃ ieiuniũ. peccat ↄtra pximum ⁊ cõ tra hoc ordinat̃ elia. ⁊ ſic vndiq̧ reſonãt elie laudes. Secunda rõ quare vnuſq̧ſq̧ pmptus dȝ eſſe ad elias liberal̃r largiendũ dicit̃ ↄformitas. Sumus nanq̧ ↄformes ⁊ inuicẽ mẽbra. Ro. ii. c. ⁊ vt dicit̃. i. cor. xii. c. Si quid patit̃ vnũ mẽbroꝝ ↄpaciuntur ⁊ omĩa alia mẽbra ꝓpterea ait ſapiẽs ecc̃. xvii. c. Vicuiq̧ mãdauit de9 d̃ pximo ſuo ⁊ hoc ſuo modo. Seneca ad lucilluȝ explicauit. d. Non poteſt quiſq̃ꝑ beate degere qui ſe tm̃ ĩtuetur qui oĩa ad vtilitates ſuas ↄuertit. Alteri viuas oportet ſi vis viuere tibi. ⁊ idẽ in li. de beata vita. Vbicũq̧ homo eſt beneficio locus eſt. Sed circa h̃ du bitat̃. Vtꝝ dare eliam cadat ſub p̄cepto. ⁊ rñdet Rich. q̃ꝑ ſic. d. eliam eſſe ſub p̄cepto legis nature que iubet alii eſſe faciend̃ q̃ꝑ ſibi quiſq̧ fieri vellȝ Luc. vi. c. ⁊ di. i. decretoꝝ. c. i. ⁊. di. ix. c. Sa na. ⁊. x. q. i. placuit. ẽ ec̃ elia ſub p̄cepto legis diuĩe ſic̃ ptȝ ĩ vbis allegatis in pria racione vbi inducit̃ criſtus. xi. ⁊. xii. c. Luc: qui dare eliam iubet. eſt adhuc elia ſub precepto legis poſitiue ſicut patet. xlvi. di. c. paſce. Tercia rõ inducens homines ad elias libe raliter largiendũ dicit̃ exemplaritas. Exemplũ quidẽ habemus a deo ab angelis ⁊ ab oĩ creatura vt cõicatiui eſſe debeam9. De9 q̃ dem p̄ter illã cõicacionẽ intrinſecã que eſt in pductione diuinaꝝ pſonaꝝ voluit adhuc extrinſec9 cõicare ſeipm in pductione omis create nature. Vñ aug9 in q̃ſtionibus veteris teſtamenti inquit Bon9 eſt qi fecit exiſtere que nõ erãt. Et ĩ. iii. de trini. Volũtas dei eſt p̄ma ⁊ ſũma cã oĩm ſpecieꝝ ⁊ mocionũ. Nichil eñ fit qd̃

de intelligibili atq; aula ſummi impatoris non eg̃rediant. Angeli
inſup ſunt cõicatiui q2 vt dyoniſ. dic̃ in li. de angelica hierarchia
Per angelos ſupiores cõicant̃ gradati ſecreta miſteria dei angel'
inferioribus. Omnia eciã corpa celeſtia cõicant influenciam ſuaz
corpibus inferioribus. Oĩa tãdẽ que ĩ celis q̃ ĩ terris ſunt ſua bñ
ficia cõicant hoĩ rõnali vt ſic ⁊ ipe hõ diſcat hoĩ ſe cõicare. Naz
qui poteſt ⁊ nõ vult eſſe beneficus ĩmemor atq; crudelior oĩ bel
ua eſſet hñdus. Quarta rõ inducẽs hoies ad pmptã eliaz largi
cionẽ dicit̃ pprietas. Quicq̃d em̃ fit paupibꝰ ppter xp̃m ppue fit
⁊ ip̃i xp̃o. vñ hieroꝰ. ad nepocianũ. Menſulã tuã paupes ⁊ pe-
grini nouerũt tu cũ illis xp̃m ꝯuiuaz noueris. Et xp̃s math. x. q̃
vos recepit me recepit. ⁊ Math. xxv. Qd vni ex minimis meis fe-
ciſtis michi feciſtis. Eſt de h̃ exemplũ in ſancto Martino qui dũ
paupi nudo ptem clamidis ſue dediſſet nocti ſequẽti vidit xp̃m il
la veſtitũ audiuitq; eũ dicentẽ. Martinꝰ adhuc catecuminꝰ hac
me veſte ꝯtexit. Quinta rõ eſt ſocietas. Eſt quidẽ elia ſociꝰ fide
lis q2 aĩaz nunq̃ deſerit ĩmo ſibi fauet ⁊ aſſiſtit dũ citat̃ añ tri
bunal eterni iudicis. Propterea legit̃ ĩ vita ioh. eliarii. Qd fuit
quidã theolonariꝰ diues valde noĩe. Petrꝰ hic paupibus dũ ꝯcũ
ad ſuã domũ accedebãt eos furibundos expellebat. Cũ ergo ſemel
paupes inter ſe de eiꝰ auaricia ⁊ illiberalitate colloquerẽt̃ quidã
eoꝝ dixit. Quid vultis michi dare ⁊ ego hodie eliaz ab eo accipiã.
Et facientibꝰ cũ eo pactũ ad domũ eiꝰ venit ⁊ eliam poſtulauit.
Ad petrꝰ domũ rediẽs ⁊ paupem p̃ foribus videns cũ eiꝰ famulꝰ
panes ſiliginis ĩ domũ deferret ille lapidẽ ñ ĩueniens panẽ vnuz
ex illis arripuit ⁊ cũ furore paupem pcuſſit. Quẽ ptinus accipi
ens paup ad ſocios rediit ⁊ q; de manu eiꝰ elemoſinam accepit ĩ
dicauit. Poſt duos dies infirmatꝰ ad mortẽ diues ille vidit ſe añ
iudiciũ ſtare. ⁊ mauros quoſdã ſup ſtaterã mala eiꝰ appendere.
Ex altera aũt pte ſtatere quidã dealbati triſtes ſtabãt eo q; ni-
hil qd ibi apponerẽt ĩueire valebãt. Tũc vnꝰ eoꝝ dixit. vere ni
hil habemꝰ niſi vnũ panẽ ſiliginis quẽ ante duos dies vi coactus
dedit quẽ dũ ſup ſtaterã ponerẽt eq̃litas vt ſibi videbat̃ facta ẽ
Dixerũtq; ei adauge ad ſiliginẽ hãc alioqui mauri te apprehẽdẽt.
Euigilãs aũt ⁊ liberatꝰ dicebat pape ſi vna ſiligo quã p furorẽ
iactaui ita pfuit q̃ntomagis oĩa ſua bona ĩdigentibꝫ elargiri. Et
ex tũc liberaliſſimꝰ paupibꝰ ſp fuit. Sexta rõ inducẽs hoies ad
elias ⁊ pietatis opa dicit̃ grõſitas. Facit equidẽ elia habilẽ hoiez
⁊ idoneũ ad dei grẽ ſuſcepcionẽ. vñ act. xi. Tale ponit̃ exemplũ
Vir quidã erat in ceſaria noĩe corneliꝰ centurio cohortis q̃ dicit̃
italica religioſꝰ ⁊ timẽs deũ cũ oĩ familia ſua faciẽs elias mltas
plebi ⁊ dep̃cans deũ ſp vidit ĩ viſu maifeſte q̃ſi hora diei. ix. ãge
lum dei ĩtroeuntẽ ad ſe ⁊ dicentẽ ſibi corneli. At ille intuẽs ĩ eũ
timore correptꝰ dixit. Quis es dñe. Dixit autẽ illi. oraciões tue ⁊

elē tue aſcenderunt in memoriā in ɔſpectu dei· Et nūc mitte vi-
ros in ioppem ⁊ accerſi· Symonem quendā qui ɔgnoiat̄ Petrus
⁊ dicet tibi q̄d te opteat facere Optinuit itaqꝫ cornel9 elīs me-
diantibus grām vt ad ip̄m baptizand̄ mitteret̄ petr9· Septia cō
dicit̄ felicitas· ꝑ ip̄a vtiqꝫ felicitatē eterne vite ɔſequimur· vn̄ ·i·
thi· iiii ·apl̄s ait· Pietas ad oīa valet pmiſſionē hn̄s vite que nūc
eſt ⁊ future· Q̄d xp̄s declarauit Math· xxv· Vbi ad regnū celo-
rum vocatuꝝ ſe dixit eos qui m̄ie opa dilexerunt·

¶ Q̄d ſeptē ɔditōes req̄runt̄ ad h̄ ut elīa debito mō fiat· Ca· ii·

Secundū miſteriū declarandū d̄ elīa dicit̄ ɔdicio i quo ex-
plicāde ſūt ſeptē q̄litates ſiue ɔdiciones q̄ notant̄ in v̄bis
Zachei· d· luc̄· xix· Ecce dimidiū bonoꝝ meoꝝ dn̄e do pau-
pibus· vbi inuit̄ ꝙ elīa dꝫ eſſe· Primo ꝓmpta· Secundo copioſa·
Tercio bona· Quarto ꝓpria· Quinto ordiata· Sexto liberal̄· Sep
timo diſcreta· Prīo elīa dꝫ eſſe ꝓmpta· ꝓpterea dicit̄· Ecce q̄ſi di
cat zache9· Q̄d cū fieri pōt elīa nō eſt tardāda nō differenda nō
ꝓ craſtināda ſic̄ multi faciūt q̄ nō niſi poſt multas p̄ces ⁊ diut̄nū
tp̄s elīas erogare volūt· ꝓpterea dicit ſapiens puer· iii· Ne dicas
amico tuo· Vade ⁊ reuertere· Cras em̄ dabo tibi cuꝫ ſtatī poſſis
dare· Et ſeneca li· ii· de bn̄ficiis· Ingratū eſt bn̄ficiuꝫ q̄d diu inter
dātis man9 heſit· ⁊ vt ait macrobi9 li· ii· Saturnaliū· Pars bn̄-
ficii eſt q̄d petit̄ ſi cito neges· Verum tn̄ ſatis rep̄henſibiles ſunt
qui mortē expectāt vt bona ſupflua quibꝫ nō egēt paupibus tri
buant̄· Pro q̄bus facit ſapiēs verbū illud ſancte Lucie q̄ ſue mr̄i
dixit· Q̄d moriēs das iō das q̄r tecū ferre nō potes· Solet eĉ deo
pmittēte ſepi9 euenire ꝙ auaroꝝ diuitū bona que poſt mortē i
pias cās diſtribuere diſpoſuerūt rapiant̄ dilaniēt̄ ⁊ diſtrahan
tur a pentibus a domeſticis a ɔſanguineis litigantibꝫ ⁊ qn̄qꝫ ab
extraneis verſucia ⁊ calliditate illa q̄rentibus· Quare cōſulend̄ ē
oībus quibꝫ ſupabundant diuicie vt velint ip̄i ꝑ ſe collocare illas
in celo nec expectare vt poſt mortē id faciāt alii q̄r vt dixi9 ſepe
fallūt· Sc̄do elīa dꝫ eſſe copioſa· ꝓpterea dixit zache9· Dimidium
vn̄ thobie· iiii· Si multū tibi fuerit abūdāter tribue· Neqꝫ timē
da eſt pauptas ſi elīe āple fiant· Nō em̄ deus vult ſupari ab ali
quo deliberalitate ſic̄ videri pōt exēplū de hoc in· ii· dial̄· li· d̄ bo
nifacio fulden̄· ep̄o· Cui ex paucis vuis vinū collectū paupibꝫ lar
gienti illud miraculoſe mlt̄iplicauit de9· Tercio elīa dꝫ eſſe bona
i· de bonis rebus non infectis aut marcidis ꝓpterea dixit zacheus
bonoꝝ· Quarto dꝫ eſſe elia ꝓpria vt fiat de ꝓpriis bonis nō d̄ ali-
enis· iō dixit zache9 meoꝝ· Vn̄ · i· q· i· c· nō eſt· Greg9 ait· Nō ē
putāda elīa ſi paupibꝫ diſpenſet̄ q̄d ex illicitis reb9 acquirit̄ glo·
aūt ibi dicit· Nō em̄ cā pietatis faciēda eſt iniquitas vt ptꝫ· xiiii·
q· v· c· Forte· xxxii· q· iiii· c· Sic n̄ ſūt· xxxiii· q· v· c· Si dicat· xxvii·
q· ii· c· Si tu abſtines· xxii· q· ii· c· Ne q̄s· Et· xiiii· q· v· c· nolite

Aug9. ait. Nolite velle elꝰias facere ꝺ fenore ⁊ vſuris ⁊ in. c. elia Greg. dicit. elia redēptoris nr̄i oculis illa placꝫ que nō ex illicitis ⁊ iniq̄tate ꝯgerit̃ ſed que de reb9 ꝯceſſis et bn̄ acq̄ſitis īpendit̃ Quīto elia debet eſſe ordiata vt. ſ. fiat ꝑ dei honore primi ſalute ⁊ ꝓpria vtilitate. nō ꝑ vana glia ac hui9 ſcli pompa. Vn̄ zache9 addidit. Dn̄e. i. ꝑ tuo amore ⁊ honore q̄ dieēs ei elias facio. ꝓpterea xp̄s Math. v. c. dixit. Cū facis eliam noli tuba canere an̄ te ſicut hipocrite faciūt in ſynagogis ⁊ vicis vt honorificent̃ ab hoībus. Amen dico vobis receperunt. m. ſ. Sexto elia dꝫ eſſe liberalis vt nō fiat ꝑ ſuſceptis ſeruiciis. Nā ſūt pleriqꝫ q̄ paupes laborare cogūt ⁊ poſtea illis noīe elie aliq̄d tribuūt cū tn̄ merces laboris poci9 q̄ȝ elia debeat appellari. ꝓpterea dixit Zache9 do. i. nō vēdo ſꝫ liberal'r dono. Septīo elia dꝫ eſſe diſcreta vt det̃ his q̄ indigēt ⁊ nō his q̄ abundant. qꝺ dictū eſt ꝓpter illos qui hn̄tes aut vicinos aut attinētes q̄ pauptate ⁊ egeſtate grauantur elias faciunt ad exornādas ecclias aut eccleſiaſtica ornamēta ampliāda. Qꝺ n̄ dānamus niſi dū fame perire ꝑmittunt̃ primi indigentes. ꝓpterea dicit Ambro9. xii. q. ii. c. auꝝ. Auꝝ hꝫ eccīa non vt ſeruet ſed vt eroget ⁊ ſubueniat in neceſſitatib9 quid eſt opus cuſtodire quod nihil adiuuat. An ignoram9 quantū auri atqꝫ argēti de templo aſſirii ſuſtulerēt. None meli9 ꝯflat ſacerdos ꝓpter alimoniā pauperū ſi alīq ſubſidia ꝺſūt q̄ȝ ſi ſacrileg9 ꝯtaminet ⁊ aſportat hoſtis. None dictur9 eſt dn̄s. Cur paſſus es tot inopes fame mori. ⁊ certe habebas auꝝ miniſtraſſes alimoniā. Cur tot captiui ī ꝯmerciū ducti nec redēpti ab hoſte occiſi ſūt. Meli9 fuerat vt vaſa viuenciū ſeruaſſes q̄ȝ metalloꝝ. his non poſſet reſponſū referri. q̄d eni dices. Timeo ne tēplo dei ornat9 deeſſet. Rn̄deo Auꝝ ſacra nō q̄runt neqꝫ auro placēt que auro nō emunt̃. Ornatus ſacrorū redēpcio captiuoꝝ eſt. Et vere illa ſūt vaſa ꝓcioſa que redimunt aīas a morte. Ille verus theſaur9 dn̄i q̄ opatur q̄ȝ ſanguis ei9 opatus eſt. Et hiero9. ad demetriadē virginē inquit. Alii eccias edificēt veſtiāt pietes marmoꝝ cruſtis. Sed tibi aliud ꝓpoſitū xp̄m veſtire in nudis viſitare in languentibus ⁊ ſubuenire ī oppreſſis. hec ille.

Qꝺ ſeptem ſunt opera miſericordie q̄bꝫ neceſſitatibus primi eſt ſubueniendum. Caplm̄. iii.

Ercīū miſteriū declarandū de elia dicit̃ diſtinctio. Diſtinguitur equidē ī elias ſpūales ⁊ corpales. Elie ſpirituales ſunt cū dat̃ vel aliq̄d ſpūale ad ſubueniend ſpūali indigēcie primi ⁊ ꝯtinent̃ in h̄ verſu. Cōſule caſtiga doce ſolare remitte fer ora. Elie corpales ſūt cū dat̃ vel fit aliq̄d corpale ad ſubuēcionē corpalis indigēcie que ſūt ſeptē ⁊ ꝯtinent̃ in hoc v̄ſu. Viſito poto cibo redimo tego colligo ꝯdo. ſ. prima eſt viſitare īfirmū ſcda potare ſicietē. Tercia cibare eſuriētē. q̄rta redimere īcarceratū. Quinta veſtire nudū. Sexta recipe hoſpitē. Septīa ſepelire

mortuum. Et qm̄ corpales elīe magis ſe offerūt ⁊ occurrūt ne
ceſſarie qꝛ multoplīes qui corpaliter q̄ꝫ qui ſpūaliter affligunt̄. iō
corpales elīas explicabim9. Pria itaqꝫ elīa eſt viſitare īfirmos ⁊
tribulatos. Et de hac ſapiēs. vi. c. eccl'. ait. Nō te pigeat viſitare
infirmū. Ex his em̄ ī dilectōe firmaberis. ⁊ Jac. v. Religio mūda
⁊ imaculata apud deū ⁊ prēm hoc eſt viſitare pupillos ⁊ viduas ī
tribulacōe eoꝝ. vñ ī vitis prm. Frater quidā īterrogauit q̄ndaꝫ
ſenē dicēs duo fr̄es ſūt quoꝝ vn9 ieiunat ſex diebꝫ multum labo
rās. Ali9 vero ſeruit egrotātibꝫ. cui9 op9 magis acceptū eſt do
Rñdet ſenex. Si fr̄ ille qui ſex dieb9 laborās ieiunat appendat ſe
p nares nō pōt eſſe eq̄lis illi q̄ infirmātibꝫ deſeruit. Scōm opus
mie ſeu ſcōa elīa eſt potare ſitientē. ⁊ de h̄ xp̄s. Math. x. ait. q̄
potū dederit vni ex minimis iſtis calicē aque frigide tm̄ in noīe di-
ſcipuli. Amē dico vobis nō pdet mercedē ſuā. Tercia elīa ē ciba
re eſurientē. Et de hac thobie. iiii. Panē tuū cū egenis ⁊ eſuriē
tibus ꝯmede. Quarta elīa eſt redimere captiuos. Et de hac eccl'.
iiii. Libera eū qui iniuriā patit̄ de manu ſupbi. Quinta elīa ē ve
ſtire nuduꝫ ⁊ de hac Luc. iii. xp̄s dixit. Qui hꝫ duas tunicas det
vnā nō hn̄ti. Sexta ē colligere hoſpites. hec aūt hoſpitalitas mł'
ta bona fac̄. Prīo ad ſuſcepcionē grē pparat. qḋ figuratū eſt luc.
vlt̄. ī h̄ ꝙ duo diſcipli xp̄m ꝯgnouerūt cū eū ad hoſpiciū īuitaſſēt
Scōo bona tp̄alia multiplicat vt pꝫ in illa vidua que helyam in
hoſpicio ſuo ſuſcepit cui farina ⁊ oleuꝫ nō defecerūt. iii. reg. xvii.
c. Tercio a malo tp̄ali ſeruat vt pꝫ in raab que recepit nūcios fi
lioꝝ iſrl'. Et iō a morte ſaluata eſt. Quarto xp̄m recepit. Vnde
in vitis prm legit̄. Qḋ quidā martin9 noīe monach9 valde ho-
norabilis in ſuo monaſterio viſitacionis grā ad aliud monaſteriū
tendebat pgēs itaqꝫ lepſū q̄ndā in via volentē ad ſuū hoſpiciū re
dire ⁊ p̄ laſſitudine nō valentē repit vir aūt dei euſdē lepſi laſſi
tudinē miſerat9 paliū quo veſtiebat̄ in terrā ꝓtinus piecit ⁊ ex-
pandit ac deſup lepſū poſuit eūqꝫ ſuo palio vndiqꝫ ꝯſtrictum ſu
p humerū leuauit ſecūqꝫ reuertēs detulit. Cumqꝫ iam monaſterii
foribꝫ appropiq̄ret abbas euſdē monaſterii magnis clamare vo
cibus cepit. Currite ⁊ ianuas monaſterii cici9 apite qꝛ frater mar
tinuꝫ venit portans dn̄m xp̄m. Statim vero vt martinus ad mo
naſterii portā peruēit is qui lepros9 eſſe putabat̄ ď collo ei9 exiliēs
⁊ in ea ſpē apparēs q̄ recognoſci ab hoībus ſolet redēptor huma
ni generis de9 ⁊ hō ihs xp̄s ad celū Martio aſpiciēte rediit eiqꝫ
aſcendēs dixit. Martine tu n̄ erubuiſti me ſup terrā ego te n̄ eru
beſcā ſup celos. Qui ſanct9 vir mox vt eſſet monaſteriū ingreſſ9
ei pr̄ mōaſterii dixit Frater martine vbi ē quē portabas. Cui ille rñ
dēs dixit. Ego ſi ſciuiſſē q̄s erat tenuiſſē pedes ei9 ⁊ narrabat qꝛ
dū eū portaſſꝫ minime pōd9 ei9 ſēſiſſꝫ. Septīa elīa ē ſepelire mortu
os ⁊ ď hac diffuſi9 dicem9 cū agem9 de pietate defūctoꝝ. Ergo

benigno corde ipendam9 noſtris primis pietatis opa vt ſic valea
mus in hoc ſclo acqrere dei graz ꝛ i futo ſepiternā gliaz. Amē.
¶ Sabbato tercie ebdomade in qdragesima de ſimulato vicio adu
lacois quo ſepi9 phei vtebantꝰ cū xpo loquētes. ¶ Sermo. xlv.

Dixerunt ei magiſter. hec mlier mō dephenſa eſt in adul
terio. Simulanciū phēoꝝ verba ſūt iſta originalr Joh
viii. c. ꝛ in euāgelio hodierno. Sequuntꝰ plurimi vene
noſos mores virulentoſqꝫ modos ſcribaꝝ ꝛ phēoꝝ q
xpm blāde reuerenterqꝫ mgrm vocātes ei9 tn doctrinam nō ſol
ſpnebant veꝝ eciā aliis vilē ɔtemptibilē exoſāqꝫ reddere ſatage
bant. Ipoꝝ aūt veſtigia retinēt adlatores qui ſuis mellitis verbis
veritate neglecta falſitatez fouēt. Eapropter in hoc ſermone de
vicio adulacionis pulchra quedam ꝛ vtilia aperiemus ꝺ qua tria
miſteria ſunt declaranda.

Primū dicitꝰ diffinicio. ¶ Quid ſit adulacio ꝛ qliter pōt qs qñqꝫ
Scdm offenſio. laudare aliquē cum merito ꝛ quādoqꝫ
¶ Terciū remediacio. cum peccato. Ca. i.

Primū miſteriū declarand de adulacione dicitꝰ diffinicio.
In quo qd ſit adulacio videam9. ꝛ ex dictis alex. in. ii. vo
lumie ſūme pōt ſic diffiniri. Adulacio eſt pctm puemēs
ex ſermone vane laudis alicui facte intēcione placēdi. p cui9 decla
racione notāda ſūt tria vz. Prim notand ſcdm tho. in ſcripto ſu
p li. iiii. ethi. Qd circa humana colloquia p q maxie hoies adin
uicem ɔuiuūt ꝛ ɔuerſantꝰ ſcdz nature ſue ppietatē reſpectu alio
rum aialium que ſibi in cibis vel in aliis huidi cōicant. non autē
in colloquiis in qbz pprie ɔſiſtit ɔuict9 human9 quo ad delecta
re aliū vel ɔtriſtare triplex differencia repitꝰ. Quidā eni ſūt q in
ſuis colloquiis tenent mediū i laudādo vel ɔtriſtādo ꝛ tales vo
cantꝰ affabiles vel amici. Quidā vero alii ſūt qui tenēt exceſſuz in
ɔtriſtādo ꝛ defectū i delectādo ꝛ tles agreſtes diſcoli vel litigio
ſi noīantꝰ. Quidā vero alii ſūt qui tenēt exceſſū in delectādo ꝛ ꝺ
fectū in alios ɔtriſtādo ꝛ tales placidi vel adulatores vocantur.
Prio eni dico ꝙ quidā ſūt qui in ſuis colloquiis tenēt mediuz in
delectādo vel ɔtriſtādo alios eo ꝙ tales delectant vel ɔtriſtant
alios ſic optet ꝛ qn optet ꝛ ſcdm alias circūſtancias ꝛ tales ſunt
laudabiles ꝛ vocantꝰ affabiles vel amici. Hñs eni hāc virtutē af
fabilitatis vel amicicie qñqꝫ laudat alios ꝛ delectat ſcdm ꝙ exigit
debitus ordo necitatis ꝛ racōis. Qñqꝫ vero refugit delectare ꝛ
eligit ɔtriſtare. Et hoc duobus modis. Vno modo ex parte ipſi
us qui contriſtat. puta ſi non ſit ſibi honeſtum talia colloquia au
dire vt cum aliquis loquitur verba turpia vel eciam ſi ſit ſibi no
cuum. puta cum alius loquitur in detrimentum eius. Aliomodo
ex parte iſtius quem contriſtat puta ſi dicat vel faciat aliqd quod
ad ppriam ipſius magnam inhoneſtatez ptineat. vl eciā ſi multū

ſit nociuum· Secundo quidam alii ſunt qui tenent exceſſum in cō
triſtādo alios ⁊ defectū in delectādo· Supabūdant eñ ī alios cō
triſtādo ⁊ volunt ↄtrariari oibus q̄ dicunt̄ vel fiūt ab aliis· Et
iſti agreſtes vocant̄· Tercii quidā alii ſūt q̄ in ſuis colloquiis te
nēt exceſſū in delectādo ⁊ defectū ī ↄtriſtādo· Hii eñ i ſuis ſer
monibꝫ ⁊ in rebꝫ aliis quibꝫ cōicant ⁊ ↄuerſant̄ cū aliis oīa que
ab aliis dicunt̄ vel fiūt laudāt ſiue bona ſint ſiue mala ad h̄ ꝙ de
lectabiles ſe eis exhibeāt ⁊ in nullo ↄtradicūt eis quibꝫ ↄuiuunt
ne eos ↄtriſtēt eſtimātes ꝙ optet oibꝰ ↄuiuere ſine triſticia· Et
tales ſi h̄ nō faciūt ꝓpter aliud niſi ꝓpter delectacionem vocant̄
placidi vel placēteri· Si aūt h̄ faciūt ꝓpter adipiſcendā pecuniaꝫ
vel quicq̄d aliud qđ pōt pecunia eſtimari blāditores ſeu adulato
res vocant̄· Scđm notand̄ ꝙ cū adulacio ↄſiſtat in ſermone lau-
dis alteri exhibite vt eſt dictū ſic homo pōt aliquē laudare bene
⁊ male ꝑut ſcꝫ debite circūſtancie ſeruant̄ vel ꝑtermittunt̄· Nā
pōt aliq̄s ſcđm tho· ii· ii· q· c· xv· Aliquē delectare laudando euꝫ
tripl'r· Pͥo vt deꝰ honoret̄· Scđo vt ꝓximꝰ adiuuet̄ ne in tribu
lacione deficiat· Tercio vt virtꝰ in ꝓximo augeat̄ velut ec conet̄
in bono ꝓficere· Tūc his tribꝫ modis velle laudare aliquē vl' vel
ſe placere eſt licitum ⁊ meritorium ⁊ ꝑtinet ad rōem amicicie vel
caritatis nec adulacio dici pōt· Aliomō pōt q̄s male laudare ali
quē· Pͥo qñ laudat de aliquo ſibi dubio vel īcerto· vñ ecc· xi· nō
laudes viꝝ in ſpecie ſua Ibi glo· Nec iuxta ſpēm corꝑis eſtimes q̄
litatē mētis· Scđo aliq̄s male laudat aliū qñ laudat de fuco· vñ
ecc· xi· Añ mortē ne laudes quenꝗ· Tercio aliq̄s male laudat ali
um de illicito ſcꝫ qñ laudat de vicio ſcđm illud pſal· Laudat̄ pec
cator in deſideriis aīe ſue· vel ſcđm alex· in· ii· ſūme pōt aliquis ꝑ
adl'acionē laudari· aut reſpectu mali· aut reſpectu boni· reſpectu
mali duobꝫ mōis· Pͥo laudādo malū tanꝗ bonū· Scđo malum
diminuēdo· reſpectu boni fit ponēdo ⁊ laudādo bonū eſſe qđ nō
eſt aut augēdo bonū ⁊ laudādo ipm magis ꝗ ſit· Tercium notā
dum ꝙ adulacio aliqñ eſt peccatū veniale aliqñ mortale· Veniale
peccatū eſt tribꝫ rōibus ſcđm alex· ⁊ tho· Pͥa rō eſt cū aliquis
adulat̄ ſola auiditate alios delectādi ⁊ nō intencione nocēdi· Se
cunda eſt cū aliq̄s adulat̄ ſola intencione vitandi aliqđ maluꝫ ſine
alteriꝰ detrimēto· Tercia cū aliq̄s adulat̄ intencione cōſequendi
bonū aliqđ neceſſariū· Sꝫ pctm̄ eſt mortale duabꝰ rōnibus· Pͥo
rōe criminis cū ſcꝫ q̄s aliquē laudat de pctō· Talis agit ↄtra cari-
tatē ꝓximi qꝛ ꝑbet ei occaſionē in malo ꝑſeuerādi· ꝓpterea augꝰ
ſuꝑ illo verbo pſal· Laudat̄ peccator ⁊c̄· ait· Hec ē magna ira dī
vt deſit correctio ⁊ adſit laudacio· Adulanciū enim lingue ligant
animas in peccatis· delectat enim illa facere in quibus non ſoluꝫ
non metuitur reprehenſor ſed eciam laudatur peccator Secun
do adulacio eſt peccatum mortale racione intencionis cum aliquis

adulatur alicui hac intencione ꝛ fine vt fraudulenter ſiue corpalit̄
ſiue ſpiritualiter ei noceat·

¶ Qualiter ſe habeat adulacio in ↄpacione ad homicidiū ꝛ ad d̄
tractionem ꝛ ad illum cui fit. ¶ Caplm̄· ii·

SEcundū miſteriū ↄtemplādū de adulacione dicit̄ offēſio
ē in quo apiend̄ eſt ꝙ grauiter offēdit ꝛ peccat adulator
Et ad h̄ clari9 intelligend̄ tria dubia diſputem9. Primū
dubiū. Vtrū peccatū adulacionis ſit grauius peccato homicidii· ꝛ
rn̄det alex· ꝙ adulacio ꝛ homicidiuȝ in grauedine ſe habent ſicut
excedencia ꝛ exceſſa. Q̄d ptȝ qꝛ homicidiū eſt graui9 peccatū adu
lacione duplici rōe. Prima eſt qꝛ lingua adulatoris nō nocet ita
efficaciter ſicͭ gladi9 pſecutoris. Q̄d ptȝ qꝛ gladi9 pſecutoris effe
ctiue occidit quaſi ſufficiēs cauſa mortis· Lingua aūt adulatoris
non ita efficaciter nocet qꝛ null9 poteſt eſſe alteri ſufficiens cau
ſa peccādi. Ergo cū gladi9 pſecutoris ſit cā mortis efficiēter ꝛ
līgua adulatoris ſit cā peccādi non efficienter ſed occaſionalr̄ id̄
homicidiū eſt graui9 peccatū adulacione. Sc̄da rō eſt qꝛ malum
irrecupabile ē graui9 malo recupabili· Sed nocum̄tū homicidii
eſt irrecupabile nocumentū vero adulaciōis eſt recupabile· ergo
ꝛc̄· ex alia vero pte adulacio eſt graui9 peccatū homicidio dupli
ci rōe. Priā eſt qꝛ peccatū quāto eſt magis nociuū in p̄cioſioribȝ
rebȝ tāto graui9 eſt. Sed lingua adulatoris pl9 nocet in p̄cioſio=
ribus bonis ſcȝ in bonis ſpūalibus ꝙ gladi9 pſecutoris q̄ nocet ī
corpalibus tm̄ ergo ꝛc̄· Secunda rō eſt qꝛ pcc̄m q̄nto occulci9 no
cet ꝛ min9 caueri pōt tāto eſt graui9· Sed pcc̄m adulacionis occl
cius nocȝ· Magis em̄ pōt caueri a mā̄u pſecutoris ꝙ a līgua adu
latoris ergo ꝛc̄· Sc̄m dubiū. Vtrū adl̄ator ita grauiter peccet ſi
cut ille cui adulat̄ rn̄det alex· vbi ſupra duobus mōis. Prio ſim=
plr̄ ꝛ abſolute ſine aliq̄ diſtinctione· Q̄d ille q̄ adulat̄ alteri ꝛ no
cet ei pl9 peccat ꝛ pl9 nocȝ ſibi ꝙ illi cui adulat̄. rō eſt quia ſibi
nocet tanq̄ ſufficiens cā peccandi. Aliis aūt nocet ꝛ eſt cā pecca
ti occaſionalr̄ tm̄· Sc̄do rn̄det cū diſtinctione· Nā diſtinguend̄ ē
de illo cui aliq̄s adulat̄. Aut em̄ ille nō aſſētit adulacioni· aut aſ
ſentit. Prio cū q̄s nō aſſētit adl̄acioni tūc adl̄ator peccat morta=
liter ex intencione īducēdi illū ad peccatū mortale q̄ntū ī eo fuit
licet ille adulacioni nō aſſentiret· Sc̄do v̄o cū aliq̄s adulacioni cō
ſentit ꝛ acq̄eſcit tūc de tali diſtinguo. Quia eſt q̄dam q̄ decipitur
credendo adulatori pl9 de ſeipo ꝙ ſibi ꝛ talis cū decipit̄ ab adula
tore min9 peccat ꝙ adulator· Eſt alius qui nō ſolum credit adu=
latori ſed eciam fouet ip̄m ꝛ pcurat vt fiat adulacio ꝛ talis plus
peccat ꝙ adulator· Terciū dubiū. Vtrū adulacio ſit mai9 pecca=
tum ꝙ detractio· Rn̄det alex· ꝙ detractio ē graui9 pcc̄m. Prio
ex pte radicis· quia detractio ex deteriore radice ſurgit quaȝ adu
lacio ſcȝ ex odio ꝛ ex inuidia ī quibȝ detractor ſiliitudinē diaboli

tenet. Adulacio vero ex libidine placendi ꝓcedet vel ex vanita
tate cordis. Scđo detractio eſt grauiꝯ peccatū ꝙ adulacio ex ꝑte
finis q2 adulacio intēdit magnificare nomē. detractio vero intēt
auferre vel depmere nomen. vel adulator querit delectacionē eiꝯ
cui adulaẗ. detractor vero querit diffamacionē eiꝯ cui detrahit.
Sed neſcio qđ dicā de adulacione qñ tot inueniuntẗ adlatores tot
eciam adulatoribus aures beniuolas accomodātes quo fit vt ve
ritas conculcetur ⁊ malicia ſupabundet.

De tribus remediis quibus eſt vtendum vt euitentur fraudes ⁊ decepciones adulatorum. Capitulum. iii.

Terciū miſteriū declarand de adulacione dicit remediacio
Poſſū: eñ tria remedia ꝯtra adlatores appoñi. Primuꝫ
eſt decepciois ꝯſideracio. Scđm bone ꝯſcie ꝯdicio. Ter-
tiū ꝓprie miſerie inſpectio. Primū remediū eſt decepciois ꝯſide
racio. Ab illo ei ſꝑ cauēdū eſt qui ſemꝑ decipit. Sꝫ ois adlator
eſt talis. Vñ augꝯ ſuꝑ pſal. Adulacio eſt fallaci laude ſeductio.
Et idē ſuꝑ pſal. Pꝉꝯ ꝑſequiẗ lingua adulatoris ꝙ manꝯ ꝑſequē
tis. Et hieroꝯ. ſuꝑ pſal. Nichil eſt ꝙ tā facile corrūpat mentes
hoim ſicut adulacio. Pꝉꝯ eñ nocet ligua adulatoris ꝙ gladiꝯ ꝑſecu
toris ⁊ Beda ſuꝑ luc. Ipa peccati nutrix adulacio eſt q̄ ſic oleum
flāmis ita in culpa ardentibꝫ ſolet adminiſtrare fomentū ⁊ Caſſio
dorꝯ in epl'is. Adulacio blanda oibus applaudit oibus ſalue dic
ꝓdigos vocat liberales. auaros ꝑcos ⁊ ſapiētes. laſciuos curiales
garrulos affabiles. obſtinatos ꝯſtantes. pigros maturos ⁊ gra-
ues. hec ſagitta leuiter volat cito infigit. Et ſeneca ad lucillum.
Malū hoiem blāde loquentē agnoſce tuū laqueū eſſe. Habet eñ
ſuū venenū blāda orō. ⁊ ꝓuer. i. Si te lactauerit peccatores ne ac
quieſcas eis. Secund remediū ꝯtra adulacionē eſt bone ꝯſcie con
dicio. Nā bona ꝯſcia ſꝑ minꝯ exiſtimat de ſe. ꝓpterea xp̄s Luc.
xvii. dixit. Cū bona feceritis q̄ ꝓcepta ſūt vobis dicite ſerui inuti
les ſumꝯ. qđ debuimꝯ facere ñ fecimꝯ. Et gregoꝯ. di. v. in. c. Ad
eius. Bonaꝝ menciū eſt ibi culpā agnoſcere vbi culpa non eſt.
Terciū remediū ꝯtra adulacioneꝫ eſt ꝓprie miſerie inſpectio vel
recognicio. Vnd gregoꝯ. xi. q. iii. c. inter verba ait. Inter verba
laudanciū vel vituꝑanciū ad mentē recurrend eſt. Et ſi i ea nō i
ueniẗ bonū qđ de nobis diciẗ magnā triſticiā generare debet. ⁊
rurſus ſi i ea nō inueniẗ malū qđ de nobis hoies loquuntẗ i mag
nam leticiā debemꝯ ꝓſilire. Et ſeneca ad lucillū. Intus teipm ꝯ
ſidera nō q̄lis ſis aliis credas. ⁊ idē ad lucillū alex. cū in obſidio-
ne cuiuſdā vrbis circuiſſet muros ictu ſagitte ꝑcuſſus cum repreſ
ſo ſanguie ſicci vulneris dolor creſceret ⁊ crus obſtupuiſſet. Om
nes inquit iurant me eſſe filiuꝫ iouis ſed vulnus hoc hominē me
eſſe clamat. Verumtamen hodie verificatur dictum Hieronimi
ad Sibinianum vbi ait. Naturali ducimur malo ⁊ adulatoribus

noſtris libenter fauemus ⁊ quamq̄ꝛ reſpondeamus nos indignos
⁊ calid⁹ rubor ora pfundat tamen ad laudem ſuam itrinſecus ani
ma letat̃. Jdcirco vt dixi Pauloāte. Lāguet veritas ⁊ iuſticia ocul
tat̃ qꝛ adulacio apud viros magnos ⁊ ſeculi hui⁹ potētes optiet
magnū locū. Abſtineam⁹ igit̃ nos ab hoc dānabili vicio vt mere
amur in h̄ ſeculo pticipes fieri diuine gracie ⁊ in futō ſempiterne
glie in q̄ viuit glo͛ſus de⁹ p infinita ſcl'oꝝ ſcl'a Amen.

¶ Dominica quarta in quadrageſima in mane de ſacro cultu dieꝝ
feſtoꝝ illoꝝq; debita veneracione. ¶ Sermo. xlvi.

Erat primum paſca dies feſt⁹ iudeoꝝ. Scribunt̃ hec v̄
ba Joh. vi. c. ⁊ in euāgelio pn̄tis domice. Magnificat
euāgeliſta miraculū factum a xp̄o dum ſaciauit ex pau
cis panib; atq; piſciculis tot milia hoim̄ pꝑter circum
ſtanciā diei feſti. Cum vero inter xp̄ianos ſacroꝝ dieꝝ obſeruan
cia religioſa penit⁹ ſit extīcta quib; merito ꝯuenire pōt qd yſa.
i. dn̄s ait kl'as veſtras ⁊ ſolēnitates veſtras odiuit aīa mea facta
ſunt michi moleſta. Laboraui ſuſtinens ⁊ cū extenderitis man⁹
vr̄as auertā oculos meos a vobis. Jdcirco in pn̄ti ſermone p re
formacione preſencium de feſtis exim⁹ tractaturi de quib⁹ tria
miſteria principalia declarabimus.

¶ Primū dicit̃ approbacōis. ¶ Qd vſ⁹ ſacroꝝ feſtoꝝ approbat̃ ⁊
Secundū detraccionis. cōmendat̃ a gentilibus a iudeis ⁊
Terciū obſeruacionis. a criſtianis. Capl'. i.

Primū miſteriū de feſtis declarand dicit̃ approbacōis. nā
ſūt multi aſſerētes vanū eſſe vel inutile obſeruare ⁊ cele
brare feſta q̄bus feſtoꝝ vſū approbatum tripl'r oñdem⁹.
Prīo p gentiles. Scd'o p iudeos. Tercio p xp̄ianos. Primo oñ-
dimus approbatū vſū feſtoꝝ p gentiles. Jpſi nāq; licz ſcd'm erro
res ſuos feſta tn̄ ſolēniter celebrabāt. Vn̄ varro in vltimo volu
mine reꝝ diuinaꝝ narrat. Qd romani p̄ma die ianuarii celebra-
bāt feſtū iani. Jan⁹ vero fuit quidā q̄ regnauit in ptib; illis vbi
eſt roma a quo mons ianiculus dict⁹ eſt. Ex dictis ouidii de fa-
ſtis colligit̃ ꝙ eodē menſe celebrabāt feſtū Minerue q̄ erat dea
belloꝝ. Et ꝙ in februario habebāt feſtū dee felicitatis ⁊ feſtum
Fauni quē dicebant deū monciū. Jn marcio agebāt feſtū martis
dei belloꝝ. Jn aprili feſtū fortune quā dicebant deā. Jn maio fe-
ſtū dee flore que fuit m̄ iſtra veneris ⁊ dicebat̃ hr̄e poteſtatem ſu
p flores. Erāt eis ⁊ alia feſta que cauſa breuitatis omitto. pro q̄
bus dicebat Tibullus. Luce ſacra requieſcat humus requieſcat a
rator. Et graue ſuſpenſo vomere ceſſet opus. Et Seneca ad Lu
cillum Feſtis maxime diebus animo imperandum eſt vt tunc vo-
luptatibus ſolus abſtineat cum in illas omnis turba procubuit.
Secundo oſtendimus vſum feſtorum approbatum eſſe per iudeos
Jpſis eñ feſta cuſtodiēda frequēter p̄cepit de⁹. Vn̄ leuit. xix. ait

Sabbata mea cuſtodite ego dñs deꝰ veſter. Et. xxvi. c. Ego dñs
deꝰ veſter. cuſtodite ſabbata mea ⁊ pauete ad ſanctuariũ meũ. ⁊
deutro. v. c. Obſerua diẽ ſabbati vt ſanctifices euꝫ. Et exo. xvi.
De mãna colligẽdo dixit. Sex diebꝰ colligite i die aũt ſeptīa ſab
batum ẽ dñi. Idcirco ñ inuenietis. ⁊ hiere. xvii. Sanctificate diẽ
ſabbati ſic ꝑcepi vobis. ⁊ yſa. lvi. Omẽꝫ cuſtodientẽ ſabbatuꝫ ne
polluat illud ⁊ tenentẽꝫ fedꝰ meũ adducã in montẽ ſanctũ meuꝫ
⁊ letificabo ĩ domo orõis mee. Et ezechel. xx. ego dñs deꝰ vr̃. In
ꝑceptis meis ambulate ⁊ mãdata mea cuſtodite ⁊ facite ea ⁊ ſab
bata mea ſanctificate vt ſit ſignũ ĩter me ⁊ vos ⁊ ſciatis qꝛ ego
dñs ꝓ declaracione tñ huiꝰ vocabuli ſabbatũ notãd. Qd alr̃ dno
minat̃ dies a gentilibꝫ aliter a iudeis alr̃ ab ecc̃ia. Gẽtiles etẽm
denoīant dies a planetis. et hoc dicit alber. magnꝰ in ſuo ĩtroduc
torio in aſtronomia. Qd ſapientibꝫ egipciis ⁊ caldeis viſũ eſt ꝙ
lũa dñaret̃ ĩ ꝑma hora diei lũe. Jõ diẽ illam voluert̃ denoīare ab
ĩpa lũa. Et ꝙ mars dñaret̃ in ꝑma hora diei martis. ⁊ mercuriꝰ
in ꝑma hora diei mercurii. Et iupiter in ꝑma hora diei iouis. Et
venꝰ in ꝑma hora diei veneris. Et ſaturnꝰ in ꝑma hora diei ſab
bati. ⁊ ſol in ꝑma diei hora dominice. ⁊ ſic ſcd̃m ꝑdictos ſeptem
planetas ſeptẽ dies ebdomade nomīabant. Hebrei denoīabãt di
es. d. ꝑma ſabbati ſcꝫ doīca die q̃ſi die ꝑma poſt ſabbatũ. Juxta
illud veſpe aũt ſabbati que luceſcit ⁊c̃. Et ſequentẽ diẽ dicebãt
ſcd̃a ſabbati. ⁊ ſic ordīare alios tercia ſabbati ⁊c̃. vſqꝫ ad ſeptim
diẽ quẽ appellabãt ſabbatũ. Qd ſcd̃m mgr̃m ĩ hyſtoria ſcolaſtica
⁊ damaſcenũ interꝑtat̃ reqes eo ꝙ illa die reqeuit dñs ab oĩ ope
qd patrarat vt habet̃ Geñ. ii. c. Qñqꝫ et̃ apud heb. tota ebdoma
da dicit̃ ſabbatũ iuxta illud Luc. xviii. Jeiuno bis ĩ ſabbato. Sep
timũ tñ diẽ ꝓprie dicebãt ſabbatũ queꝫ ipi ſanctificabãt. ⁊ vltra
iſtũ dieꝫ hẽbãt ipi iudei alias ſolẽnitates. ecc̃ia aũt denoīat dies
d. diẽ doīcũ de quo plenꝰ ĩ ſequẽtibꝫ dicemꝰ ⁊ diẽ ſequẽtẽ ſcd̃aꝫ
feriã aliũ terciã aliũ quartã aliũ quītã aliũ ſextaꝫ ⁊ ſequenteꝫ
diẽ ſabbati. Tercio oñdimꝰ approbatũ vſũ feſtoꝝ ꝑ xp̃ianos. nã
ſancta mr̃ ecc̃ia ſtatuit ſub ꝑcepto aliquos dies feſtos a fidelibus
celebrandos q̃ ponunt̃ ꝑ maiori pte de ↄſe. di. iii. c. Pronunciãd
⁊ extra de feriis in. c. Conq̃ſtus. Hi ſũt oẽs dies doīci ꝑ totũ an
num. Natiuitas dñi. Sancti ſtephani. Joh̃. euãgeliſte. Innocẽtũ
Silueſtri. Circũciſio dñi. Ephia. Tres dies reſurrectiõis. Aſcen
ſio dñi. Pent̃. cum duobꝫ diebꝫ ſequẽtibꝰ. Quatuor ſolẽnitates
principales beate virgis ſcꝫ natiuitatis purificacõis annũciacõis
⁊ aſſũpcionis eiꝰ. Natiuitas Johĩs baptiſte. xii. apl̃oꝝ. ſancti lau
rẽcii. dedicacõis ſãcti michaelis. oĩm ſanctoꝝ. ⁊ ſãcti martini
Celebrãde ſũt et̃ ille feſtiuitates q̃s ſingli epi cũ ſuo clero ꝑplo ĩ
dixerit celebrãdas. Inſup de ↄſe. di. iii. in. c. crucis. ſtatuit euſe
bius. Quod feſtuꝫ crucis in tercia die may ſolẽniter celebretur. In

Clementina vero. ſi deū. de re. ꝛ veneracione ſanctoꝝ mandat ce-
lebrari feſtū corpis criſti. Sunt ꝛ alia feſta ꝑ ↄſuetudinē eccie to
cius introducta. ſicut ſācti Nicolai. ſācti anthonii abbatis ꝛ q̄
dam alia q̄ ſcd̄m morem patrie celebranda ſunt. Quare religioſꝰ
laudabiliſq; apparet ſanctoꝝ feſtoꝝ vſus.

¶ Quare ſabbatū mutatū eſt in dñicum ꝛ cur alia feſta ſunt ſup
addita ꝛ de pctō illoꝝ qui feſta nō cuſtodiūt. ¶ Ca. ii.

Secundū miſteriū de feſtis declarandꝰ dicit determiacio. i
quo determiare dubitare ↄtingit circa q̄dam nō imerito
ſapienda ꝛ marie vt iudeis nos reꝑhendentibꝫ rñdere va
leamꝰ. Dubitat̄ ergo de tribus. Prio de ſabbati mutacōe. Scd̄o
de feſtoꝝ addicione. Tercio de peccato ꝛ offēſione. Prio dubita
tur de ſabbati mutacione. Nā vt ptꝫ ex dictis. Deꝰ mādauit ſab
batū cuſtodiri. exo. inſup. xx. dixit. Memēto vt diem ſabbati ſā
ctifices. Dicūt ergo iudei. Cur ſabbatū eccl'ia mutauit in dñicam
Rñdet alex. de hal. in. iii. volumine ſūme. Qꝺ h̄ factū eſt iuſte ꝛ
ſancte ꝑpter tria. Prio ꝑpter declaracionē miſterioꝝ. Scd̄o ꝑpt̄
excluſionē erroꝝ. Tercio ꝑpter multitudinē ꝑuilegioꝝ. Pria rō
eſt ꝑpter ꝺclaracionē miſterioꝝ. Nā aſſignacō ſeptie diei eſt pu
re cerimonial' ꝛ oēs cerimonie veteris legis vt diximꝰ in ſermōe
de obia dei vmbra erāt ꝛ figura legis grē ꝛ euāgelii. ſcd̄m auct̄
Augu. i. iiii. ſup Geñ. ad lrāꝫ. dici ꝓbabiliter pōt obſernandꝰ ſab
batū iudeis fuiſſe p̄ceptū in vmbra futuri q̄ ſpūalē requiē ſigni-
ficabat cuiꝰ q̄etis ipe dñs ih̄s xp̄s q̄ n̄ niſi qn̄ voluit paſſꝰ ē in ſe
pulture ſue miſteriū ↄſumauit. Cū ergo ꝑ ſepl'turā xp̄i figura ſit
adimpleta nō eſt āplius n̄ctiuꝫ diē ſabbati cuſtodire quinimo ſo
lēnizare ideſt in ſabbato feſtū facere more iudeoꝝ ꝓhibituꝫ eſt ꝛ
pctm̄. Vn̄ de ↄſe. di. iii. c. ꝑuenit. Greg. ait. Peruenit ad me quoſ
dam ꝑuerſi ſpūs hoies praua inter vos aliq̄ ꝛ ſācte fidei aduerſa
ſeminaſſe ita vt in die ſabbati aliq̄d opari ꝓhiberēt. quos q̄d ali
ud niſi antixp̄i p̄dicatores dixerimꝰ. qui veniēs diē ſabbatuꝫ atq̄
dñicum ab oi faciet ope cuſtodiri. Quia eñi mori ſe ꝛ reſurgere ſi
mulat hr̄i vult in veneracione dñicum diē. ꝛ qꝛ ꝑplm̄ iudeizare cō
pellit vt exteriorē ritū legis reuocet ꝛ ſibi iudeoꝝ ꝑfidiā ſubdat
coli vult ſabbatū. Scd̄a rō quare nō ſeruatur ſabbatū ſed muta
tū eſt in dñicam eſt ꝑpter excluſionē erroꝝ. Nā gētiles dñica die
ↄſueuerāt colere ꝛ adorare ſolē. Vt itaq̄ ab h̄ errore retraherent
tur ſancta mater eccleſia ſtatuit diē dñicum ſanctificandū. Ter
cia rō quare ſabbatū mutatū eſt in dñicaꝫ eſt ꝑpter multitudinē
ꝑuilegioꝝ. Vt eñi dicit̄ in. xxv. di. i. c. Qꝺ die dñico. Dies domi
nica tñ diuinaꝝ diſpenſacionū miſteriis eſt ↄſecrata vt quicquid
ad nō inſigne eſt ↄſtitutū in huiꝰ diei dignitate ſit geſtū. In hac
mundus ſūpſit exordium. In hac ꝑ reſurrectionem ꝛ mors interi
tū ꝛ vita cepit principiū. Et de ↄſe. di. iii. c. Sabbato dicit̄. Diē

dominicam ob venerabilem reſurrectionē domini noſtri iħu xp̄i
nō ſolū in paſca celebramus verū etiā p ſinglas quaſqȝ ebdomadas
ip̄i9 diei ymaginē frequentam9. Colliguntꝰ aūt .xii. p̄uilegia di
ei doīce. Prīm eſt qꝛ fuit p̄ma oīm dieꝝ. Scd̄m qꝛ erit vltimus
dies p̄ñtis vite in ſeculi hui9 fine. Terciū eſt qꝛ illā nullā p̄ceſſit
nox. Quartū qꝛ ſicꝰ infra patebit nulla ei nox ſubſequetꝰ. Quintū
qꝛ in ea creauit celū ⁊ terram deus. Sextū qꝛ in ea omnes ange
li a deo creati ſūt. ⁊ boni i celo glorificati fuere ⁊ mali de celo ex
pulſi ſunt. Septimum quia ſecundum Oroſium in die illa p̄mo p̄
cepta ſunt data filiis iſrl. Octauum quia in illa die incarnatus ē
xp̄s. Nā vt teſtatꝰ mgr̄ hiſtoriaꝝ. Et die qua dixit deus fiat lux
viſitauit nos oriens exalto. ⁊ xp̄s incarnat9 eſt. Jn hui9 miſteriū
⁊ figurā datū fuit manna in doīca die ſicꝰ ait origenes ſup exodū
Nonū qꝛ in die doīca xp̄s deſtructis inferni clauſtris captiuā du
cens captiuitatē ac ſanctoꝝ aīas de limbo eripiens triūphalr̄ ſur
rexit a mortuis. Decimū in domīca die erit reſurrectio mortuoꝝ
⁊ reddet vnicuiqȝ iuxta opa ſua. Vndecimū qꝛ in die doīca ſpūſ
ſanct9 in liguis igneis miſſus ē in apl'os. Duodecimū qꝛ i doīca
die erit iīciū ⁊ ꝯtinuacio ſine fīe laudū dei ⁊ dñi nr̄i iħu xp̄i. Se
cūdo dubitatꝰ d feſtoꝝ addicōe cur vȝ ſupaddita ſūt vltra diē dn̄i
cū alia feſta. Et aſſignari pōt triplex rō. Pria dicitꝰ ꝯfutacois
Secunda gratificacionis. Tercia imitacionis. Pria rō dicitꝰ ꝯfuta
cionis. Sūpaddita ſūt ſanctoꝝ feſta vt ꝯfutaretꝰ error eoꝝ q̄ di
xerūt Ante diē iudicii aīas ſanctoꝝ nō conſcendere celū. Ad oñ
dendū ꝙ tales menciuntꝰ ſtatuit ecc̄ia ſanctoꝝ ſuffragia ⁊ patro
cinia in eoꝝ ſolēnitatibus iplorari p̄dicans ⁊ ꝯteſtās illos i celo
regnare cū xp̄o. Ad hūc ecīā errorē eliminand ecc̄lia cātat. Gau
dent in celis aīe ſanctoꝝ ⁊c̄. Qd eciā colligi pōt ex dictis ſcriptu
re atqȝ doctoꝝ ſanctoꝝ. Naȝ luc̄ .xxiii. Xp̄s dixit latroni hodie
mecū eris i padiſo. Et glo. ſup illo verbo Luc̄. xi. Pueri mei me
cū ſūt i cubiculo ait. Pueri ſūt apl'i q̄ ſūt in eterna reqe. Et gre
go9. i. iiii. dial'. Juſtoꝝ aīe mox vt hui9 carnis clauſtra exeūt i ce
leſtibȝ ſedibȝ recipiuntꝰ. ⁊ extra de cele. miſſe. c. Cū marthe dicitꝰ
De ſanctis oībus ſenciend eſt ꝙ ñ indigeāt orōibus nr̄is p eo ꝙ
cū ſint pfecte beati oīa eis ſuccedūt ad votū. ⁊ extra de bapti. ⁊
ei9 effectu. c. Debitū ſcribitꝰ ſic. Jude9 ſeip̄m baptizās ſi ꝯtinuo
deceſſiſſet ad patriā ꝓtinus euolaſſet. Et d pe. di. vii. c. qui ege
rit dicitꝰ. Quicūqȝ bene poſt pñiaȝ vixerit ſicꝰ ante pñiaȝ viuere d
buit p9 recōciliacionē qñcūqȝ defunct9 fuerit ad deū vadit ad re
qem vadit ⁊ regno dei ñ p̄uabitꝰ. Scd̄o ſupaddita ſunt alia feſta
ꝓpter gratificacionē. Nā ex debito gratitudinis ꝯmemorare de
bem9 bñficia nobis collata ſicꝰ ſūt bñficia natiuitatis paſſiōis aſcē
cionis ⁊ ꝯſimiliū feſtiuitatū in ſollēnitatibȝ eciā beate marie vir
ginis feriandū eſt ꝓpter ſūmas pfectiones quas i ſe habuit ꝓpter

innumeras gracias quas ipa īpetrante ſuſcipimus. Ceteras vero ſolēnitates ſanctoꝝ quas ſtatuit eccīa catholica celebrari obſer= uare inſup obligamur qꝛ ⁊ ipi īpetrant nobis miaꝫ dei. Vn̄ da= uid in pſal. ait. Leuaui oclos meos ī mōtes vn̄. v. a. m. In mōtes ideſt in ſanctos. Tercia rō quare vltra diē dn̄icuꝫ ſupaddita ſūt feſta ſanctoꝝ eſt ꝓpter imitacionē vt ī eoꝝ ſolēnitatibꝫ illoꝝ ge ſta recolētes conemur eos quantū poſſumus imitari. Jō aug9 in ſermone d̄ martiribꝫ ait. Quociēſcūqꝫ frēs cariſſimi ec̄. ſanctoꝝ martiꝝ ſolēnia celebram9 ita ipis intercedētibꝫ ſpectemus a dn̄o oſeq̄ tpalia beneficia vt ipos martires imitādo accipe mereamur eterna. Ab eis em̄ in veritate ſanctoꝝ martiꝝ feſtiua gaudia ce lebrant̄ q̄ ipoꝝ martiꝝ exēpla ſequunt̄. Solēnitates em̄ martiꝝ exhortaciones martirioꝝ ſūt vt imitari nō pigeat qd̄ celebrare d̄ lectat. Sed nos volum9 gaudere cū ſanctis ⁊ tribulaciones mūdi nolum9 ſuſtinere cū illis. Qui em̄ ſanctos martires vel inq̄ntum potuerit noluerit imitari ad eoꝝ beatitudinē nō poterit ꝑueīre Tercio dubitat̄ de peccato ⁊ offenſione. Vtꝝ peccet mortaliter n̄ ſeruātes feſta. Et rn̄deo ꝙ ſic qꝛ faciūt ɔtra p̄ceptū dei hinc eſt ꝙ in veteri lege vt habet̄ numeri. xv. Cū inuent9 eſſet homo col ligens ligna in die ſabbati ꝑ moyſen ⁊ aaron recluſus eſt in carce rem dixitqꝫ dn̄s ad moyſen. Morte moriat̄ homo iſte obruat euꝫ lapidibꝫ oīs turba extra caſtra. Cūqꝫ eduxiſſēt eū foras obruerūt lapidibꝫ ⁊ mortuus eſt ſic̄ p̄cepat dn̄s. Poteſt tn̄ aliq̄s ſi laborat aut aliq̄d aliud facit diebꝫ feſtis excuſari a pc̄ō ꝓpter tria. Prio ꝓpter nc̄citatē vt ptꝫ extra de feriis. c. ɔqueſtus. ⁊ in glo. ibi ſuꝑ verbo nc̄citas vrgeat dicit̄ puta ſi res eſſet pitura. Et ſūt plura exēpla. ff de feriis. l. i. ii. ⁊. iii. ⁊ vbi res celeritatē deſiderat. ff. de dāno in fecto. l. i. Scd̄o excuſant̄ laborātes in feſtis ꝓpter pie tatem puta ſcd̄m glo. in p̄allegato. c. ɔqueſtus cā debilium pſo= narū qꝛ ī opib9 mie dieꝝ diſtinctio nō eſt hn̄da vt ptꝫ. lxxvi. di. c. vtinā. Et de conſe. di. v. c. vnq̄. Tercio excuſant̄ laborātes die bus feſtis ꝓpter modicitatē. qn̄ ſcꝫ op9 modicū eſſet ⁊ puū. qꝛ ſe cundū theologos. qd̄ modicū eſt rō apprehēdit quaſi nichil. Sed q̄s explicet q̄ntus in xp̄ianis ec̄ feſtoꝝ ſanctificacionē īuemat̄ ab= uſus. Nā cupiditate ⁊ auaricia ducti diebꝫ feſtis mercata frequē tāt ⁊ nūdinas qd̄ ꝓhibet̄ in. c. i. extra d̄ feriis. Nōnulli ec̄ abſqꝫ nc̄citate vendūt ⁊ emūt miſſas ⁊ alia officia negligentes condu= cūt merces in curribꝫ equis ⁊ mulis ⁊ faciūt alia opa ſeruilia nō ſine peccato. Nec illud peccatum leue putandum eſt quo ingratuſ ⁊ miſer homo dedignatur reddere deo partem tpis ſibi ɔceſſi.

Qualr̄ feſta ſeruāda ſūt cū d̄uocione cordis oris ⁊ opis. qd̄ tn̄ a xp̄ianis multis nō fit imo videt̄ ɔtrariū. Ca. iii.

TErciū miſteriū d̄ feſtis dicit̄ obſeruacōis. Obſeruāda ſūt feſta a fidelibꝫ cū oī deuotōe ⁊ ſanctificanda tripl̄r. Prio

corde. Secundo ore. Tercio ope. Primo ſūt ſanctificāda feſta cor
de vt vnuſquiſqꝫ memor ſit dei ⁊ beneficioꝝ eius. Nā in p̄cepto
ſolo de ſanctificacione ſabbati poſitū eſt hoc vocabulū. Memēto
ad denotand ꝙ tali die ad ſpūalium ꝯtemplacionē animꝰ ſit reuo
candꝰ hinc yſo. ait. Purgandꝰ eſt p̄mo animꝰ atqꝫ a tpalium re
rum cogitacionibus ſegregandꝰ vt pura acies cordis ad deū vere
⁊ ſimplr̄ dirigat̄. Optima aūt eſt regl'a a nobis tradita ī tracta
tu de virtutibꝫ ⁊ in ſermōe de prudēcia in qua ponunt̄ ſeptē de q̄
bus vnuſquiſqꝫ memor eſſe debet. Inſup ſcd̄m quoſdā cum p̄cep
tum de ſanctificacōe feſti ſit affirmatiuū ⁊ obliget ſꝑ ſꝫ nō ad ſꝑ
tenet̄ homo ex debito die domico vel ſemel in ebdomada deo vaca
re atqꝫ deū recognoſcere in aliq̄ hora licꝫ non in q̄libet. aliter pec
cat mortalr̄. Proinde q̄ eſt in mortali culpa ⁊ non conterit̄ vl' dat
opam vt ꝯterat̄ ī die doico de nouo mortalr̄ peccat quia trāſgre
dit̄ diuinū p̄ceptū quo p̄cipit̄ diebus doicis eſſe vacandum deo ⁊
marie ꝯteri optet ꝯgruis horis vtputa dū dicit̄ miſſa vel dicunt̄
veſpe. Tenent̄ aūt ad ꝓpoſitū ꝯfitendi ⁊ ſatiſfaciēdi loco ⁊ tpe
oportuno. Qd̄ qui non ſeruat nouā incurrit culpā tranſgreſſiōis
p̄cepti de ſanctificacione ſabbati atqꝫ obſeruacione in ꝓpria culpa
Scd̄o feſta ſūt ſanctificāda ore vt in ipis oremꝰ ⁊ laudemꝰ deū
ſibiqꝫ de ſuſceptis beneficiis gr̄as referamꝰ: vn̄ de ꝯſe. di. iii. Je
iunio dicit̄. de die doica nihil aliud agēd eſt niſi deo vacandū. Nul
la opacio in illa die ſancta agat̄ ſed tm̄ in imnis pſalmis ⁊ canti-
cis ſpālibus dies illa trāſigat̄. Tercia ſanctificāda ſūt feſta ope
viſitando eccias audiendo diuina. De audicione vero miſſaꝝ dicā
diffuſiꝰ in ſermone de miſſa. Sed ve mūdo a ſcandalis qr xp̄iani
diebꝫ feſtiuis magis inhonorant deū ⁊ ſanctos ꝙ̄ diebus aliis. O
quot pōpis. quot vanitatibꝫ. quot faſtuoſitatibꝫ in diebꝫ feſtiuis
ornat̄ corpus ⁊ ꝯfundit̄ ſpūs. Tūc q̄dem felicior eſt qui exq̄ſicio
ri exceſſu bellū ordinat ꝯtra deū. Tūc mulieres emula ꝯcertacōe
inſano ſtudio ac conatu altera alterā in vaītatibꝫ ſupare ꝯtēdit
Tūc geſtāt ſtellas ac lamias aureas vel argenteas vario fulgore
pendētes ne cnō ⁊ ꝑ laꝝ torques cingētes collū ⁊ ſilia tūc ī eccl'iis
dei mala plurima ꝑpetrant̄. Tūc inſiſtunt hoīes ꝓhibitis ludis.
tūc mulieres choreis vacāt ⁊ diſſolucionibꝫ ꝓpterea dr̄ d ꝯſe. di.
iii. c. irreligioſa. Irreligioſa ꝯſuetudo eſt ꝙ̄ vulgꝰ ꝑ ſanctoꝝ ſo
lēnitates agere ꝯſueuit. Populi qui deberent officia diuina attē
dere ſaltacionibus turpibus inuigilāt cātica n̄ ſolū mala canentes
ſed eciam religioſoꝝ officiis ꝑſtrepunt. Sūt ⁊ alia plurima q̄ cō
mitti ſolēt tpibꝫ deo ac ſāctis dicatis. Nos vero conemur ab ill'
omnibus abſtinere ſolēnitateſqꝫ ſacras reuerenter ac debite cele
brare ſic ꝙ̄ ipetrabimus in hoc ſeculo dei graciam ⁊ in futo ſem
piternā gl'iā ad ꝙ̄ nos ille ꝑducat qui viuit ⁊ regnat in. ſe. ſe.

¶ Dominica quarta in quadrageſima infra diem de pietate quã viui exhibere dñt mortuis ac defunctis. ¶ Sermo. xlvii.

Accepit ergo ihus panes ⁊ cũ grãs egiſſet diſtribuit diſcũbentibꝫ. Scribunt̃ hec verba Joh. vi. c. ⁊ in euangelio hodierno. Qui de celo deſcẽdit in vterũ virginis ſola caritate motus ipſe verbo ꝑiter ⁊ exemplo docuit nos ſup oĩa erga noſtros ꝓximos beniuolenciã pietatẽqꝫ ſeruare. Ecce in ꝓmptu eſt ſacra lectio euãgelica ĩ qua narrat̃ ꝙ benigne ꝙ clemẽter famelicã turbã xp̃s pauit in deſerto. Nos vero ſi regni eiꝰ ac beatitudinis voluerimꝰ ꝑticipes eſſe debemꝰ quantũ poſſumus ꝓximorũ nr̃orũ indigẽciã miſeriãqꝫ releuare. Qm̃ aũt circa defũctos m̃lti ſũt inhumani atqꝫ crudeles cũ in ſuperioribꝫ diximꝰ de mĩa viuis exhibẽda. Idcirco in p̃nti ſermone de pietate q̃ mortuis atqꝫ defũctis debet̃ erimus locuturi. Diſtinguemꝰ vero hãc in tres partes principales.

Pr̃ia dicit̃ ſepulture exhibicio.
¶ Scd̃a teſtamentorũ execucio.
Tercia ſuffragiorũ cõicacio.

¶ Qd defũctorũ corpa ſũt ſepeliẽda ⁊ q̃liter eccleſiaſtica ſepult̃a prodeſſe põt vel obeſſe. Ca. i.

Prima ꝑs pietatis que debet̃ d̃fũctis dicit̃ ſepulture exhibicio. Et ꝑ huiꝰ declaracione tria ſũt diſputãda. Primũ vtrũ defunctorũ corpa ſint ſepeliẽda. Scd̃m vtrũ ꝓſit morientibus eccleſiaſtica ſepultura. Terciũ vtrũ obſit in pc̃ õ mortali decedẽtibꝫ. Circa p̃mum dubiũ poſſet aliq̃s arguere ꝙ corpa d̃functorũ nõ ſint ſepeliẽda. Nã dicit virgiliꝰ. Facilis iactura ſepl̃chri. Et ſeneca de remediis fortuitorũ. Si nichil ſencio nõ ꝑtinet ad me iactura corpis ĩ ſepulchro. Et idẽ in li. de trãquillitate aĩ. Minabat̃ theodoro ph̃o mortẽ inſepultã. Cui r̃ndet. Sanguis ĩ tua poteſtate ẽ ſed te ineptũ dico ſi putas mea intereſſe ſupra t̃ram an ĩfra putreſieri. Inq̃t eñ tulliꝰ in q̃õibus tuſculanis. ꝙ ſocrates ⁊ anaxagoras crediderũt ſepulturas ſupuacuas nilqꝫ mali atqꝫ inhoneſti eſſe iacere cadauer ſqualidũ abiectũ ⁊ ĩhumatũ quẽ ritũ ſeruabãt Caſpiones. Diogenes inſup cinicꝰ iuſſit ſe inhumatũ ꝓici volucribꝫ canibꝫ ⁊ feris. d. Quid ferarũ michi nil ſenciẽti oberit laniatꝰ. Refert adhuc euſebiꝰ li. i. de euãgelica ꝑparacĩõe. Qd hircani rapacis generis auibꝫ ꝓicere defunctorũ corpa cõſueuerũt. Sed ꝯtra tales dãnatos mores ĩhumanaſqꝫ ſn̄ias eſt oĩs ſcriptura tã ſanctorũ ꝙ eciã moraliũ ph̃orũ. Vñ geñ. xxiii. Laudat̃ de pietate abrahã qui ſepeliuit Sarrã mortuã in hebron in terra chanaã ⁊ ſepeliuit eã in ſpelũca agri. Et geñ. xxv. ⁊ xiii. q̃ ii. c. hebron dicit̃. Qd yſaac ⁊ hiſmahel ſepeliert abrahã in ſpelũca duplici. Et geñ. xlix. Jacob in extremo vite benediccione data filiis ſuis precepit eis dicens. Ego congregor ad populum meum Sepelite me cum patribus meis in ſpelunca duplici que eſt ĩ agro hebron in terra chanaan quam emit abraham. Et Joſue vltim o

habetur qualiter eo mortuo ſepelierũt eũ filii iſrl' in finibus poſ-
ſeſſionis ſue. Ibidẽ eciã habet᷑ qualiter oſſa ioſeph que tulerãt d
egypto ſepelierũt in ſichem ꝛ quõ eleazarꝝ filiũ aaron ſepelierũt in
gabaat fr̃es ꝛ filii eiꝰ. Et iudic. xvi. fit mencio de ſepultura ſam
ſonis. ꝛ. i. reg. xxv. de ſepultura ſamuelis. Et. ii. pal'. c. ix. de ſe-
pl'tura ſalomonis. Et. i. mach. ix. c. d ſepultura iude machabei. ꝛ
ii. reg. ii. c. Dixit dauid viris iabes. Galaat qui ſepelierant ſaulẽ
Benedicti vos a dño qui feciſtis miam hanc cũ dño vr̃o. Saul ꝛ ſe
peliſtis eũ. Et. xxi. di. decretoꝝ. c. nunc aũt. In glo. dicit᷑. Qd ſi
quis mãdaret corpꝰ ſuũ non ſepeliri qd ꝛ fecit marcellinꝰ papa
in deteſtacionẽ ydolatrie ꝯmiſſe non eſt implendũ. Et valeriꝰ li.
v. rubrica de ingratis reprehendit athenienſes qui melciadẽ in carce
re mortuũ ſepeliri nõ ꝑmiſerũt niſi cymo eiꝰ filiꝰ carcerẽ ꝓ eo in
traſſet. Vñ valeriꝰ ait. Nec te cymo ſilẽcio inuoluã qñ p̃ri tuo ſe
pulturã volũtariis vinculis emere nõ dubitaſti. Et idẽ valeriꝰ li.
i. rubrica de ſomniis narrat. q̃liter ſymoides poeta ꝑegre vadẽſ
cũ nauis in q̃ erat appuliſſet ad littꝰ ꝛ corpꝰ inhũatũ iacẽs vidiſ-
ſet ſepulture mãdauit. huiõi beneficio is qui ſepultꝰ fuerat mo-
tus nocte ſibi i ſõmis apparuit eũq; ne primo die nauigaret mo
nuit qui ſõnio parẽs in terra remãſit. Illi vero qui inde receſſe
rãt nauigãtes in eiꝰ ꝯſpectib; ꝓcellis ꝛ fluctibus abſorpti ſũt ꝛ
ſuffocati ꝛ ipe letatꝰ eſt qui vitã ſuã magis ſõnio qua naui ꝯmi
ſerat. Et idẽ valeriꝰ li. v. rubrica de humanitate ꝯmendat ceſarẽ
qui caput ſui hoſtis pompei ſibi ꝑ regẽ egypti deſtinatũ honori
fice cremari ꝛ ſepeliri fecit. Ibidẽ eciã laudat hãnibalẽ qui ſucceſ
ſiue tres romanos paulũ gracũ ꝛ marcellũ hoſtes ipius honorifi
ce ſepeliuit. Rñdendũ eſt ergo ad dubiũ ꝓpoſitum ſcdm Rich. in
iiii. di. xlv. Qd defunctoꝝ corpa ſunt ſepelienda ꝓpter tria. Prio
ꝓpter aſtruẽdã reſurrectionẽ futurã ꝓpter quã paulus mortuos
vocat dormiẽtes. Vt ergo ſubleuet᷑ ſpes ad reſurrectionẽ vere fi
endã corpa ſepulture tradũt᷑. Scdo corpa ſepeliũt᷑ ꝓpter amouẽ
dũ horrorẽ. Vñ quintilianꝰ li. v. declamacionũ ait Ad operiendã
feditatẽ ſubtrahendãq; dolori materiã mortuꝰ viuenciũ cã ſepe
litur. Tercio corpa defũctoꝝ ſunt ſepeliẽda ꝓpter meritacionẽ;
vt illa ſepeliẽtes ꝓpter miã; mereant᷑. Propter hec oĩa augꝰ li.
i. de ci. dei. c. xiiii. ait. Nõ ſũt ꝯtemnẽda ꝛ abiciẽda corpa mor
tuoꝝ maxieq; viroꝝ iuſtoꝝ atq; fideliũ quibus tanꝙ organis ꝛ
vaſis ad oĩa opa bona ſanctꝰ vſus ẽ ſpũs. Si eñ paterna veſtis
ꝛ annulꝰ ac ſi qd huiõi tãto carius eſt poſteris q̃nto erga ꝑentes
maior affectus nullomõ ipa ſpñenda ſunt corpa. que vtiq; multo
familiariꝰ atq; ꝯiunctiꝰ ꝙ quelibet indumẽta geſtamꝰ. Hec eñ
non ad ornamentũ vel adiutoriũ quod adhibet᷑ extrinſecꝰ ſed ad
ipam naturã hoĩs ꝑtinẽt. Vñ ꝛ ãtiquoꝝ iuſtoꝝ funera officioſa
pietate curata ſũt ꝛ exequie celebrate ꝛ ſepultura ꝓuiſa. Ipiq;

dum viuerent de ſepeliendis vel eciam tranſferendis ſuis corpibꝫ
filiis mādauerūt. Et thobias ſepeliēdo mortuos deū ꝓmeruiſſe
teſte angelo ꝯmendat. Jp̄e quoqꝫ dn̄s die tercia reſurrectur9 reli
gioſe mulieres bonū op9 ꝑdicat ꝑdicandūqꝫ ꝯmendat vt vnguē-
tum p̄cioſū ſup mēbra ei9 effuderit atqꝫ hoc ad eū ſepeliendū fe
cerit. Et laudabiliter ꝯmemorant̄ in euāgelio qui corpus ei9 de
cruce acceptū diligēter atqꝫ honorifice tegendū ſepeliendūqꝫ cura
rūt hec aug9. Scd̄m dubiū erat. Vtꝝ ꝓſit in caritate morientib9
eccleſiaſtica ſepl'tura. Loquor de his q̄ hn̄t aliqd purgabile. ⁊ rn̄
det Rich. Qd nō ꝑ ſe ſed ꝑ accn̄s. ⁊ hoc triplici rōne. Prima eſt
ꝓpter inſpiciencīū excitacionē inquantū ſcʒ iſpicientes ſepulturā
memoriā retinent defunctorum ⁊ ꝓ eis orant. vn̄ aug9 li. de cura
ꝓ mortuis agenda ait. Monumentū eo ꝙ moneat mentem idest
admoneat nuncupat̄. hinc greg. li. iiii. dial. Petro eum interro-
gāti ⁊ dicenti. putam9 ne aīabꝫ eoꝝ aliquid ꝓdeſſe poſſe ſi mor-
tuoꝝ corpa in ecclīis fuerint ſepulta. Rn̄det cū grauia peccata nō
deprimūt hoc ꝓdeſt mortuis ſi in eccleſiis ſepeliāt̄ ꝙ eoꝝ proxi
quociēs ad eadē ſacra loca ꝯueniūt ſuoꝝ quoqꝫ ſepulchra aſpiciūt
recordant̄ ⁊ ꝓ eis dn̄o p̄ces fundunt. Nā quos peccata grauia de
primūt nō ad abſolucionē ſʒ poti9 ad maiorē dānacionis cumulū
eoꝝ corpa in eccleſiis ponunt̄. hec ille. Scd̄a rō eſt ꝓpter miſtro
rum eccl'ie orōeʒ q2 illi qui ecc̄ie deſeruiūt tenent̄ ceteris paribus
ꝓ illis frequēci9 ⁊ ſp̄ali9 orare. Tercia rō eſt ꝓpter ſanctoꝝ de
uocōem credend nāqꝫ eſt ꝙ ſancti illi ad quoꝝ honorē fabricata
eſt ecc̄ia orāt ꝓ eo qui ſepelit̄ in illa vel ei9 cimiterio ꝓpter reue
renciā ⁊ deuocionē ip̄i9 eligētis ſepl'turam ibidē. vn̄ aug9. xiii.
q. ii. c. nō extimem9 ait. Qd vero quiſqꝫ apud memorias martiꝝ
ſepeliat̄ hoc tm̄ michi videt̄ ꝓdeſſe defuncto ⁊ ꝯmendās cuʒ ad
martyꝝ p̄rocinio affectus ꝓ illo ſupplicacionis augeat̄. Notandū
tn̄ circa electionē ſepl'ture ꝙ q̄libet adult9 ꝯpos ſue mētis libe-
re pōt vbicūqꝫ voluerit in loco magis religioſo eligere ſepl'turā.
Vn̄ gracian9. xiii. q. ii. §. ii. ait. Vbi quiſqʒ tumulādus ſit in vo
luntate ei9 ꝯſiſtit. Excipiunt̄ religioſi qui nō poſſunt ſibi elige-
re ſepulturā ſed in ſuis mōaſteriis ⁊ ecc̄iis ſepeliunt̄ niſi qn̄ mo
riunt̄ eſſēt adeo remoti a monaſteriis ſui ordis. ꝙ nō poſſent cō
mode deportari ad illa. q2 tūc poſſent eligere extra eo. c. religio-
ſi li. vi. Jmpuberes eē nō pn̄t ſibi eligere ſepulturā ſed ꝑentes eo
rum pn̄t eos ſepelire vbicūqʒ voluerint ſi ꝯſuetudo terre h̄ habe
at alias nō extra de ſepl'turis. c. in nr̄a in textu ⁊ in glo. Et in. c.
de vxore in glo. Jnſup qui nō eſt ꝯpos ſue mētis nō poteſt elige
re ſepl'turā extra de ſucceſ. ab inteſta. c. cū dilect9. Vxor vo ſi nō
eligit ſepulturā ſepeliri dʒ vbi ſepult9 eſt ſu9 marit9. Et ſi plu
res habuit ſepeliri dʒ vbi ſepult9 eſt vltim9. Et licet multa dican
tur de ſepulture electione tn̄ multū ſtat̄ ꝯſuetudini vt dicit rich.

vbi ſupra. Poteſt eciam quis eligere ſepulturam in loco minꝰ re
ligioſo dimiſſa antiq̃ vt ptꝫ extra eo. li. vi. c. cum q̃s. Tercium du
bium erat. Vtꝝ obſit eccleſiaſtica ſepultura i peccato mortali d
cedentibꝫ qr dicit̃. xiii. q. ii. c. quibꝫ ⁊. c. cũ grauia. Impũs nocet
ĩ loco ſacro ſepeliri. Rñdet ricħ. Qđ ipi nõ nocꝫ eccleſiaſtica ſe
pltura niſi inq̃ntũ hãc ſepulturã ſibi indignã ꝓpter hũaꝫ gliaꝫ ꝓ
curauit. Sed q̃d dicemꝰ de ſũptibꝫ ⁊ expẽſis que ſiũt ĩ funere ec̃
bonoꝝ ⁊ in caritate morienciũ. Nõne meliꝰ eſſet ſi darent̃ pau
ꝑibꝫ ⁊ indigẽtibꝫ q̃ ſic illas exponere ad q̃ndã q̃ſi pompã ⁊ gl'aꝫ
Rñdet ricħ. ꝙ pompa exeq̃aꝝ ſi fiat ſecundꝰ ꝯſuetudinẽ patrie ⁊
nõ cũ nimio exceſſu ñ eſt rep̃henſibilis. Quinimo facit ad ꝯſola
cionẽ viuoꝝ ⁊ ſubleuacionẽ ſpei ad reſurrectõeꝫ futurã. Nõ eñ
tenet̃ homo de neceſſitate facere oẽ bonũ qđ põt. Faciẽs aũt ſump
tus in ſepl'tura quos poſſet alibi meliꝰ collocare ñ facit eos inq̃n
tum eſt opꝰ minus vtile ſed inq̃ntuꝫ vtile. Notandꝰ tñ ꝙ non dñt
in eccleſia ſeu cimiterio vel loco ſacro infraſcripti ſepeliri. Primo
nullꝰ infidel' nec iudeꝰ nec pagãnꝰ nec hereticꝰ vt ptꝫ de conſe. di.
i. in. c. eccĩa. ⁊. c. ſequẽti Et. xxiiii. q. ii. c. ſane. ⁊ ſi ſepulti eſſẽt
tales in eccleſiis dñt exhumari ⁊ proici extra. Secundo interdicit̃
ſepultura eccleſiaſtica moriẽti in tormamento. Et exponit hoſti.
eciã ſi quis ibi vulnꝰ letale accepit licꝫ poſtea ſupuixerit. q̃ ꝗuis
peniteat ⁊ ei eukariſtia nõ neget̃ carebit tñ eccleſiaſtica ſepultu
ra extra de torneamẽtis. c. i. Hoc tñ de illo intelligit̃ q̃ venit cã
exercendi ſe in torneamẽto. Et eciã ſcđm guil. de armigeris eoꝝ
qui eis in armis ſeruiũt extra de torneamẽtis. c. ii. Secꝰ de aſtã
tibꝫ cũ curioſitate. Tercio ꝓhibet̃ ſepultura his qui ſeipõs occi=
dũt vt ptꝫ. xiii. q. ii. c. quibꝫ. Et. xxiii. q. v. c. placuit. Qđ intelli
gendꝰ eſt ſcđm guil. Si interfecerĩt ſe ex deſꝑacione vel iracũdia.
Secꝰ ſi ex fortuitate ⁊ huiõi. vñ i. c. ex pte. extra đ ſepul. dicit
Bern. qđ ſi q̃s ꝓpter fugã ꝑcipitaret ſe i aq̃ qr inde ſic credebat
euadere nõ iputat̃ ei eciã ſi ꝯtrariũ eueniat. Quarto negat̃ ſepl'
tura ei de quo certũ eſt ⁊ maĩfeſtũ ñ fuiſſe ꝯfeſſũ vl' nõ cõicaſſe
ſemel in anno extra de pe. ⁊ re. c. oĩs. Et hoc intellige niſi i articu
lo mortis ſigna ꝯtricionis ⁊ huiõi emendacioĩs oñdat. Quĩto ex
pellit̃ a ſepl'tura eccĩe monachꝰ qui reꝑit̃ ꝓprietariꝰ in fine vite
qui dꝫ in ſterq̃linio ſepeliri. extra de ſtatu monachoꝝ. c. ſup quo=
daꝫ. Sexto blaſphemꝰ dei ſi moriat̃ abſq̃ pñia poſtq̃ blaſphema
uerit non ſepelit̃ in loco ſacro extra de maledicis in fine. Septimo
generaliter quilibet notoriꝰ peccator ſi moriat̃ abſq̃ pñia in ipo
mortali peccato priuandus eſt eccleſiaſtica ſepl'tura. xiii. q. ii. c. ñ
eſtimemꝰ. Ad ꝓbandum aũt ꝯtricionẽ alicuiꝰ peccatoris moriẽ
tis ſufficit vnꝰ teſtis. xxvi. q. v. c. qui recedũt. Itẽ interdicit ſepl'
tura tpe interdicti illis de illo loco vbi eſt poſitũ interdictuꝫ duꝫ
durat. Itẽ excõicatis excõicacione maiori in illaꝫ moriẽtibꝰ ⁊ ec

minori ſcdm guil·quando hoc eſt notoriū· Sunt et alia multa circa hanc materiā que iō dimittim9 quia nō eſt neceſſariū vt popul' pre-dicent·Sacerdotes aūt et curati q₂ taliū debent habere ſciam videāt titulū de ſepul·li·iii·et vi·decretaliū·Jdeo hanc ptem ɔcludere volē-tes dicim9 q₂ magna eſt pietas ſatiſq₂ ɔmendabilis defunctoꝝ cor-pora ſepelire hinc preter ea que dicta ſunt laudaē et magn9 Alex· qui vt·q·Curtius refert·Jnuento dario a ſuis derelicto vulnerato et extincto in vehiculo viſo corpore fudit lachrimas fecitq₂ eum more regio ſepeliri·

¶ De execucione teſtamentoꝝ et q₂ dilacio eoꝝ p̄iudicat animali-bus teſtatoꝝ ſi ſint in purgatorio· ¶ Capitulū·ii·

SEcunda ps pietatis defunctoꝝ dicit̄ teſtamentoꝝ execucio· in quo adhuc tria dubia occurrunt declaranda·Primū vtꝝ teſtamenta poſſint infringi·Secundū vtꝝ executores teneantur ſtatim illa exequi·Terciū vtꝝ dilacio executoris p̄iudicet anime teſtatoris·Ad primū dubiū poſſet aliquis arguere Qd nullū teſtam̄ ſit infrigendū·Naꝫ vt ſcribit̄ extra·de teſta·c·iudicans·Voluntas te-ſtatoris debet p omnia adimpleri·Sed teſtamentū continꝫ vltimam voluntatē teſtatoris ergo ꝛc̄·Et·xvi·q·i·c·ɔſideracio dicit̄· Conſide-racio eccleſie vtilitatis hoc poſtulat et iuſta diſpenſacōne teſtatoris ſeruandū arbitriū· Sed contra hoc eſt qd habet̄·vi·q·in·c·admonere vbi greg·ait· Admonere te volumus ne pie defunctorum volūtates tua qd abſit remiſſione caſſent̄·Jbi dicit glo·ſup verbo pie·Secus ſi ſunt iniuſte·ergo teſtamēta iniuſta ſunt infringēda·Reſpondet ticȟ in·iiii·di·xlv· Qd autē teſtamentū eſt racionabiliter factū ita q₂ non ſit ɔtra equitatē iuris naturalis nec diuini nec poſitiui·Et tunc nullomodo eſt infringendū·Aut teſtamentū eſt irracionabiliter factū·et tunc licitū eſt et debitū illud infringere Eſt aūt teſtamentū irracōna-bile triplici racione·Primo rōne teſtatoris·Secūdo raciōe rei teſtate Tercio racione modi teſtādi· Primo racione teſtatoris cum ſcꝫ non poteſt facere teſtamentū·Nam neq₂ epus neq₂ religioſus neq₂ fatu9 poteſt facere teſtamentū· Dicit tamen ticȟ·Qd epus aut habet bona que ſibi puenerunt ex hereditate vel artificio aut doctrina ante q̄ eſſet epus·aut nō habet niſi redditos eccleſiaſticos et mobilia que ſibi ex illis redditibus puenerūt· De primis bonis quia illoꝝ pprietas eſt ſua pōt licite facere teſtamentū extra·de teſta·c·q₂ nos·et·c·relatū·et xii·q·i·c·epi· Si tamen epus eccleſiā leſerit dampnū eccleſie debet de rebus eius reſarciri·Et de reſiduo ſi quid fuerit teſtari pōt·De reddi-tibus autē eccleſiaſticis et de mobilibus que poſt ſui conſecracionem acquiſierint epi quia talia dicunt̄ conſeruari idē eccleſie· Cui9 racio eſt q₂ que intuitu ſeu ɔſideratu eccleſie receperūt illoꝝ bonoꝝ pprie-tas ſua non eſt ſed illorum ſunt tantū diſpenſatores et adminiſtratores non poſſunt facere teſtamentum· Et quāuis de rebus eccleſie nō poſſint aliquid donare iure teſtamenti·poſſunt tamen donare de mo

bilibus cauſa elimoſine ſiue ſint ſani ſiue in egritudine eciã morali
ↄſtituti·Ex quibus colligit̃·ꝙ non eſt idẽ diſpenſare et teſtari·Vnde
epũs ꝑmittit̃ de bonis eccleſie elimoſinã facere et nõ teſtari extra· de
teſta·c·ad hoc·Teſtatorẽ eñi oportet eſſe dñm rerꝫ de quibꝫ facit teſtm̃·
Sed diſpẽſatorẽ nõ oportet eſſe dñm rerꝫ de quibꝫ facit elimoſinã· Vñ
extra·e·c·q2 nos in glo·dicit̃· Clerici de rebꝫ eccleſie nullũ pñt facere
teſtam̃ cũ earꝫ ꝓprietas nõ ſit ſua·Similiter religioſus cũ nõ habeat
ꝓpriũ non põt facere teſtm̃ vt patꝫ·xix·q·iii·in·c·q2·et in·c·relatũ·Et
ſi dicat̃ de paulo primo heremita·ꝙ in teſtam̃to reliquit collobiũ ſuũ
ideſt tunicã ſuperiorẽ athanaſio alexandrino epõ·et tunicã interiorem
beato anthonio·rñdet Ricħ·Qd quãuis paulus prim9 heremita fue-
rit religioſiſſim9 ſanctitate nõ erat tñ in religionis ſtatu·vnde nõ eſt
ſimile de heremitis et de illis qui ſũt in ſtatu religionis vt ptꝫ in·§·
ſequẽti poſt ꝑallegatũ·c·relatũ·Adhuc fatuus non põt facere teſtm̃·
extra·de ſucceſ·ab·inteſta·c·cũ dilect9·Et inſti·quibus non eſt ꝑmiſ-
ſum facere teſtm̃·§·furioſi·Illũ eñi qui facit teſtm̃ oportet eſſe compotẽ
mentis ſue ꝓ illo tempe quo facit teſtm̃·Secundo teſtm̃ eſt irraciona
biliter factũ racione rei teſtate·Cum q̃s facit teſtm̃ de re quã non ha
bet·ſicut dicit̃ de lipethopo·Ipſe eñi cũ in extremo vite veniſſet teſtm̃
condidit in quo multa milia ducatorꝫ in pios vſus dimittebat· Cum
vero circũſtantes interrogarẽt quis eſſet executor tãte pecunie diſtri-
buende·Rñdit truſatorie·hic eſt punct9· Vnde tractum eſt vocabulũ
illud aut vulgare ꝓuerbiũ·Qui ſta el puncto diſſe·Lipethopo·Sunt
et alii qui teſtant̃ de bonis que habent tamẽ ad illos nõ ꝑtinentibus
eo ꝙ acquiſita ſunt per vſuras malos contractus rapinas iniuſticias
fraudolencias et huiõi·Et debent̃ ꝑſonis certis·Secus vero qñ illorꝫ
reſtitucio eſſet incerta· Tercio teſtm̃ eſt irracõnabiliter factũ racione
modi teſtandi puta cũ quis exheredidat ſuos hedes qui exhereditari
non meruerũt dans totũ aliis·Talis facit cõtra equitatẽ iuris natu-
ralis eciã ſi det eccleſie· Et teſtm̃ tale non eſt ſeruãdum·ꝓpterea dicit̃
ab aug°·in ſermone de cõi vita clericorꝫ et·xv·q·viii·c·quicũqꝫ·Qui-
cumqꝫ exheredidato filio heredẽ facit eccleſiã querat aliũ qui ſuſcipi-
at nõ aug·et infra· Qd laudabile factũ ſancti aurelii carthagieñ·epĩ
Quidã eñi cũ filios nõ haberet nec ſparet res ſuas omẽs retento ſibi
vſufructu donauit eccleſie·Nati ſunt illi filii·Reddidit epũs nec opi-
nanti ea que illi donauerat · In poteſtate habebat epũs non reddere
ſed iure fori non iure poli·ideſt quadã naturali equitate vt dicit glo·
ibidẽ·Secundũ dubiũ·Vtrꝫ executores teſtamentorꝫ teneant̃ cito·l·in
fra annũ execucionẽ ↄplere·Et rñdet Ricħ·Qd aut teſtator tp̃us ↄter
minat infra qd teſtm̃ vult eſſe impletũ aut nõ· Si ſic non tenent̃ exe
cutores tencione neceſſitatis vſqꝫ ad illud tempus teſtm̃ implere niſi
viderẽt cicius explẽdo ſe poſſe facere anime defuncti vtilitatẽ maiorẽ
Tunc eñi et ſi in foro iudicii cõpelli non poſſent ad cici9 implendũ
tamẽ ad hoc eos conſciencia deberet cõpellere·quia ꝑſupponendũ eſt

ꝙ voluntas defuncti fuit vt illo modo et illo tpe teſtamentū imple-
rent quo eſſet expediēcius anime ſue. Si aūt non determiat tp̄s infra
qđ velit teſtamētum impleri. tunc dico. qꝛ vt executores habent libere
bona de quibꝫ poſſint ſtatim teſtamentū implere aut non habent. Si
hn̄t tunc implere tenenẗ q̄ꝫ cici⁹ poſſunt qꝛ debitores ſunt illis q̄bus
legata ſunt facta. Et ſicut dicitẗ. ff. de re. iu. In oibus obligacionibus
in quibꝫ dies non ponitẗ p̄ſenti die debetẗ. Vnde illi executores qui ꝑ
longū tp̄us tardāt ſuā execucionē implere necatoribꝫ egenciū compa
rantẗ. ꝓpterea dicitẗ. xiii. q. ii. c. qui obligacōnes. Qui obligacões de-
functoꝝ aut negāt eccleſiis aut difficile reddūt tanq̄ꝫ egenciū necato
res excōmunicentẗ. Et ſcđꝫ glo. ibidē hoc nō intelligitẗ de obligacōibꝫ
volūtariis / ſed de illis bonis q̄ relicta ſunt eccleſiis. Et. c. ſequēti ad
huc dicitẗ. Qui obligacōnes defunctoꝝ retinēt et illi qui eccleſiis tra
dere demorantẗ vt infideles ſunt ab eccleſia abiciēdi. Executores eciā
ſi illa bona retinēt ꝓ ſeipſis ſunt ſicut ſures et raptores et ſacrilegiū
cōmittūt ſicut ptꝫ. xiii. q. ii. c. clerici. et. xvii. q. iiii. c. ſacrilegiū. Vn̄
ſi executores infra annū ſaltē a monicōe ep̄i pias volūtates defunc-
torum nō implent cū poſſent ſi vellēt ꝑ ep̄m debent impleri. vt notatẗ
extra. de teſtamētis. c. nos. quidē. et. c. tua nobis in glo. et. c. ioħ. in
ter. Si autē executores nō habeāt bona in ꝓmptu de quibus poſſint
infra annū teſtamentū implere nō credo ꝓpter hoc ꝙ deuoluatẗ pote
ſtas eoꝝ poſt annū ad ep̄m. Tenentẗ tamē facere qđ in ſe eſt vt bona
habeāt et habita dn̄t diſtribuere q̄ꝫ cici⁹ poſſunt. Terciū dubiū erat
Vtꝝ dilacio execucōnis in aliquo p̄iudicet anime teſtatoris et r̄ndet
ricħ. ꝙ ſic. cui⁹ duplex eſt racio. Vna qꝛ quāto cicius eccleſie et pau
peres quibꝫ legatū eſt recipiūt illud qđ teſtator eis legauit tanto fer-
uencius et cerci⁹ orāt ꝓ anima defuncti et orare tenentẗ et quāto tar
dius recipiūt qđ eis legatū eſt tāto tepidiores ſunt ad orandū et ma
gis tardāt orare ꝓ anima ei⁹. ſcꝫ teſtatoris defuncti. Acceleracio aūt
feruenciū oracionū ꝓ anima defuncti multū valet ad eius alleuiacio
nem et celeriorē expedicionē. Alia racio eſt. qꝛ ſicut defuncti in cari
tate aliq̄đ purgabile ſecū portātes in hac vita meruerūt vt elimoſine
ſi ꝓ eis dentẗ eis ꝓſint nō ad augmentū gracie ſed ad alleuiacionē et
abbreuiacionē pene. Sic teſtator teſtamentū faciens et in caritate de
cedens teſtamentū ſuū faciendo meretur vt eius execucio poſt mortē
valeat non ad augmentū gracie ſed ad alleuiacionē et abbreuiacionē
pene ſue. Et ideo quanto teſtamentū ſuū cici⁹ execucioni demandatẗ
tanto cicius alleuiatẗ et quanto tardius ſui teſtamēti execucō impletẗ
tanto tardius ceteris paribus incipit alleuiari et tardius liberatẗ. Si
tamē legata ſua nunquā ſoluerentẗ non ꝓpter hoc ꝑpetuo remaneret
in pena quāuis ꝓpter hoc multo tardius liberaretẗ ab ip̄a. ex p̄dictis
patꝫ q̄ꝫ grauiſſime peccant et magnā ꝑdicionem faciunt hii qui exe-
cuciones teſtamentoꝝ ſibi cōmiſſas non complent q̄ꝫ cicius poſſunt
habita competenti opportunitate.

¶ Quomodo hi qui ſunt in purgatorio iuuari poſſunt per ſuffragia viuoꝝ et de ſuffragioꝝ fructu· ¶ Capitulū·iii·

T Ercia pars pietatis q̄ defunctis debet̄ dicit̄ ſuffragioꝝ cōica
cio·Et ꝑ huiꝰ intelligencia tria dubia erūt diſcucienda·Pri=
mum·vtrū ſuffragia viuoꝝ ꝓſint defunctis· Secundū Vtrū
ſuffragia facta determiate ꝓ vno ꝓſint exñtibus in purgatorio·Ter=
cium·vtꝝ defunctis ꝓſint ſuffragia facta a viuis exñtibus in pecca=
to mortali·Ad primū dubiū poſſet aliqs arguere·ꝙ ſuffragia viuo=
rum nō ꝓſunt defunctis·Nam apoca·xiiii·c·dicit̄·Opera eñ illoꝝ ſe
quunt̄ illos·Ergo videt̄ ꝙ nō iuuant̄ opibus alienis·Et eccleſiaſtes·
ix·dicit̄ de mortuis·Qd non habent ꝑtem in opere qd ſub ſole gerit̄
ergo idem qd prius· Sed in contrariū eſt illud qd ſcribit̄·ii·Macha·
xii·Sancta et ſalubris eſt cogitacō ꝓ defunctis exorare vt a peccatis
ſoluant̄·Et augꝰ·in encħ·ait·Non eſt negandum defunctoꝝ animas
pietate ſuoꝝ viuenciū reuelari cum ꝓ illis ſacrificiū mediatoris of=
fertur vel elemoſinē in eccleſia fiunt·Rñdet ricħ·Qd animaꝝ quedam
ſunt beate iā in celo· quedā ſunt dānate in inferno ꝑ peccato origiali
et actuali vel ꝑ originali ſolo·quedā ſunt in caritate ſuam explentes
penitenciā in purgatorio· Beatis nō ꝓſunt viuoꝝ ſuffragia quia nō
indigent·Vñ·augꝰ·in encħ·dicit·ꝙ ſacrificia ſiue altaris ſiue quarū
cunqꝫ eliaꝝ ꝓ defunctis valde bonis graciaꝝ actiōes ſunt· Et idem
habet̄ extra·de cele·miſ·c·cum marthe· Dampnatis eciā ſuffragia nō
ꝓſunt vt oñſum eſt ſupra ſermone·Sunt tñ ꝯſolaciones viuoꝝ·Ani=
mabus aūt exñtibus in purgatorio ꝓſunt viuoꝝ ſuffragia nō ad aug
mentū gracie gratū facientis ſed ad pene eaꝝ mitigacionē et abbre=
uiacionē·Quia vt dicit Augꝰ·in encħ·Cum viuerent in hac vita me
ruerunt vt hec ſibi poſtea poſſent ꝓdeſſe·Ad auctoritatē ergo apoca·
dicendū·Qd ſuffragia viuoꝝ que fiunt pro exiſtētibus in purgatorio
dicunt̄ opera eoꝝ inquantū in hac vita meruerunt vt eis ꝓdeſſent ſi
pro eis fierent·Ad auctoritatē vero eccleſiaſtes dicendū ꝙ pro tanto
mortui dicunt̄ non habere ꝑtem in oꝑe que ſub ſole gerit/ quia tali
operi non operant̄·habent tam̄ ꝑtem in fructu opis·Sed ꝓ confirma
cione vera dictoꝝ notanda eſt ſentēcia gre· que ponit̄·xiii·q·ii·in·c·
anime defunctoꝝ·Anime inquit defunctoꝝ quatuor modis ſoluunt̄
Aut oblacionibꝫ ſacerdotū·aut precibus ſanctoꝝ· aut caroꝝ elimoſi
nis·aut ieiunio cognatoꝝ· Qd enī ſacre hoſtie oblacio plurimū ꝓſit
defunctis apparet ex illo exēplo qd greg·recitat in·iiii·dia·li·inquit
eñ· qd cum quidā monachus ſuꝰ nomine iuſtus ad extremū veniēs
tres ſe habere ocultos aureos indicaſſet et de hoc ingemiſcens mor=
tuus fuiſſet· Precepit gregorius fratribus vt corpꝰ eius cum tribus
aureis in ſterquilinio ſepelirent· Tandem cuidā e fratribus Grego·
precepit vt vſqꝫ ad dies·xxx·omni die ꝓ eo hoſtiam immolaret· Qui
cum miſſa compleſſet·is qui defunctus fuerat in die·xxx·cuidam fra
tri ſibi germano apparuit·Quem germanus requiſiuit·dicens· Quō

es· Cui ille reſpõdit·hucuſqꝫ male fui ſed iam modo bene ſum quia
hodie cõmunionẽ recepi·Similiter gre·in ꝑallegato·li·oſtendit quã
tum oraciones ꝓſint exñtibus in purgatorio·Narrat eñi de paſcaſio
qui cum vir mire ſanctitatis et virtutis extiterit et ſuo tempore duo
fuiſſent ſummi pontifices electi conueniſſetqꝫ tandẽ eccleſia in vnũ·
Ipſe tñ paſcaſius quaſi ex errore aliũ papã ꝑtulit et in hac ſnia vſqꝫ
ad mortẽ ꝑmanſit· Qui cum eſſet defunctꝰ et dalmaticã feretro ſuꝑ-
poſitam demoniacꝰ tetigiſſet ſtatim ſanatus eſt· Poſt multum vero
tpis cum germanꝰ capuanꝰ ep̃us balneũ ob graciã ſanitatis peciiſſꝫ
predictũ paſcaſium diaconẽ ſtantem et obſequentẽ inuenit quo viſo
vehementer extimuit·Et quid illic tantus vir faceret inquiſiuit·Qui
pro nulla alia cauſa ſe in illo loco penali deputatũ aſſeruit niſi quia
in illa cauſa pontifici plus iuſto ſenſit et addidit dicens·Queſo te de
precare deũ pro me atqꝫ in hoc cognoſces ꝙ exauditus ſis ſi huc re
diens me nõ inueneris· Qui cum pro eo oraſſet et illuc poſt paucos
dies rediiſſet predictũ paſcaſiũ in eodẽ loco minime inuenit·Sunt et
alia exempla que breuitatis cauſa obmittimꝰ· Secundũ dubiũ erat
Vtꝝ ſuffragia facta determinate pro vno ꝓſint omnibꝫ exñtibus in
purgatorio·Et rñdet rich·ꝙ ad cauſandũ penã concurrit virtꝰ agen
tis et diſpoſicio pacientis·qꝛ actus actiuoꝝ ſunt in paciẽte diſpoſito
vt dicit·ii·de anima·Põt ergo diminui alicuiꝰ pena vel ꝑ diminu-
cionẽ virtutis ex ꝑte agentis vel ꝑ diminucionẽ diſpoſicionis ad pa
ciendum ex ꝑte ſuſtinẽtis· Sicut et ꝑ augmẽtacionẽ cuiuſlibet iſtoꝝ
pena põt augeri· Vnde inequaliter diſpoſiti ad paciendũ ab equali vir
tute inequaliter paciunt·ꝓpterea dicit Auicenna·vi·parte naturaliũ
ꝙ multũ diſpoſitꝰ ad triſticiã ex modica cauſa fortiter triſtat· Quod
autẽ dictũ eſt videmus in exemplo· Pena eñi magnũ onus portãtis
diminui põt vel ꝑ diminucionẽ grauitatis oneris vel ꝑ aliquã con-
fortacionẽ virtutis illius qui portat onus qua minuit in ipſo diſpo
ſicio ad paciendũ ab onere· Sic dico·ꝙ iſto duplici modo cõuenit in
telligere diminui penã exiſtenciũ in purgatorio· Et quantũ ad dimi
nucionẽ pene modo primo ſuffragia facta determinate ꝓ vno tantũ
aliis non ꝓſunt quia ſic virtus eoꝝ non attingit niſi illũ ad quẽ ter
minãtur et cui applicant per intencionẽ agentis·Sed modo ſecundo
ſuffragia facta pro vno ꝓſunt aliis qꝛ miſericordia dei ꝓuidente ſuf-
fragia facta ꝓ quocunqꝫ in purgatorio omnibꝫ aliis innoteſcunt·Et
quia ſeſe diligũt ex caritate nec ſibimuicẽ inuident·immo omẽs gau
dent de pene illiꝰ alleuiacione ꝓ quo facta ſunt ſuffragia·Quodlibꝫ
autem gaudiũ reddit gaudentẽ minus diſpoſitũ ad penã ꝯtriſtantem
quia ſecundũ ſentenciã Ariſto·ii·ethi·c·vlt· Cuiuſqꝫ triſticie repug-
nat ſecundũ formã generis quecũqꝫ delectacio ·et ideo mitiget eam·
Notandũ tamen ꝙ ſi ſuffragia fierent ꝓ pluribꝫ non tantũ ꝓdeſſent
cuilibet quantũ ſi fierent ꝓ illo ſolo quia ſi tantũ ꝓdeſſent· ſequeret
ꝙ ille qui ꝓ vno defuncto tenet dicere miſſam vnã et vnam pro alio

ſi diceret vnam ꝓ illis duobus cuilibꝫ ſolueret illud ad qđ ſibi teneṫ
Preterea·bonū finitum qđ ſufficeret ad plenariā liberacionem vnius
anime de purgatorio ſufficeret ad liberacioneꝫ oīm aliaꝝ ad equalē
penā obligataꝝ·Preterea·ꝯſuetudo eccleſie eſſet inutilis que ſuffra-
gia aliqñ facit ꝑ ſpecialibus ꝑſonis·q̄ omnia falſa ſunt·Fuere tamē
quidā dicentes·ꝙ ſuffragia facta ꝑ pluribꝫ tantū ꝓſunt cuilibet quā
tum ſi fierēt ꝑ vno ſolo·Sicut candela accēſa ꝑ pluribꝫ et lectio lecta
pro pluribꝫ tantū quemlibet iuuant quantū iuuarēt ſi ꝑ eo ſolo can-
dela accenderet vel lectio legeret·Sed rñdet rich·ꝙ hec exempla nō
valent qꝛ lumen candele et vox doctoris ſe cōmunicant ꝑ nature ne
ceſſitatē·Suffragia aūt cōmunicanṫ ꝑ ſuffragātis intencionē·Terciū
dubiū erat·Vtꝝ defunctis ꝓſint ſuffragia facta a viuis exñtibus in
peccato mortali·Et rñdet rich·Qđ malus faciens aliqua bona opera
ꝓ defunctis·aut facit ea ſicut auctor·aut ſicut miniſter·Primomodo
illa non ꝓſunt defunctis eciā ſi ea facit mediante bono miniſtro niſi
aliq̄ndo ꝑ accidens inquantū paupes ſancti ꝑ elimoſinis receptis ab
illo malo excitanṫ ad orandū ꝑ illis defunctis ꝑ quibus ille malus
homo elias eis dedit·Si aūt facit ea vt miniſter diſtinguendū eſt qꝛ
aut facit ea vt miniſter publicus dei et eccleſie vt ſacerdos q̄ celebrat
miſſam vel exequias mortuoꝝ aut facit ea vt miniſter alicuiꝰ priua
te perſone·Primo modo dico ꝙ ꝓſunt defunctis qꝛ malicia miniſtri
nō tollit efficaciā ſacri·Si aūt facit ea vt miniſter priuate ꝑſone aut
illa ꝑſona quādo ſibi p̄cepit tale opus fieri et qñ factū eſt erat in ca
ritate aut nō·Primo modo dico ꝙ ꝓſunt defunctis ꝑ quibꝫ fiunt·et
ſiue ille qui mandauit fieri migrauerit de hac vita ſiue nō quia hoc
opꝰ principaliter ipſiꝰ eſt qui hoc fieri mādauit·Si vero erat in pec
cato mortali aut hoc erat qñ mandauit fieri aut qñ opus execucōni
mandatū eſt·Si primomodo dico ꝙ illa opa non ꝓſunt defunctis ꝑ
quibꝫ fiunt quāuis ſit in caritate ꝑ illo tp̄e quo ſuū mandatū execu
cioni demandaṫ·niſi tūc illud iteꝝ fieri mandeṫ aut demandacōnem
factam de nouo acceptet qꝛ opus ipſius non eſt niſi inquantū illud
fieri mandat vel acceptat·Si aūt erat in peccato mortali qñ demāda
tur opus bonū execucōni qui erat in caritate quādo p̄cepit fieri dico
ꝙ tunc opa ꝓſunt defunctis ꝑ quibus fiunt maxime·qꝛ ſunt a p̄cipi
ente rōne illiꝰ actus volūtatis quā habuit qñ ea fieri p̄cepit·Verū-
tamē cum nemo ſciat vtꝝ odio an amore dignꝰ ſit nō debent hoīes
retrahi ad cōicacionē ſuffragioꝝ ergo defunctos et potiſſimū tenere
vnuſquiſq; firmiter debet ꝙ ſemꝑ valet miſſa et alia bona que facit
homo vt miniſter eccleſie·Supradicte itaq; ſunt pietatis ꝑtes quam
debent viui mortuis exhibere·Sed ſi quis poſſet ad purgatoriū vſq;
deſcendere audiret profecto clamantes et eiulantes quā plurimos ac
voce querula lamentantes·Audirenṫ quidē patres et matres dicen-
tes·O filii ingrati quibus bona noſtra dimiſimus ſuccurrite nobis·
Audirenṫ viri ſuas vxores vocantes·O vxores impie in quibꝫ confi-

dencıam habentes diuicias noſtras vobis dimiſimus ſubuenite miſe
ris et nos adiuuate vt eruamur ab his atrociſſimis penis. Audiren
tur et alii clamātes. O ɔmiſſarii. O executores teſtamentoꝝ noſtroꝝ
expedite fideliter que vobis cōmiſimꝰ. Multi nanqꝫ ſunt et q̄ſi innu
merabiles qui citiꝰ a purgatorio liberarent̄ ſi viuētes illos iuuarēt.
Idcirco ꝓcurent omēs benigne et caritatiue orare ꝑ defunctis illaqꝫ
pietatis opa illis impendere vt ſic mereamur in hoc ſeculo dei obti=
nere graciā et in futuro ſempiternā gloriam. Amen.

¶ Feria ſecūda quarte ebdomade in quadrageſima de purgatorio et
atrociſſimis penis quibꝫ puniunt̄ anime illoꝝ qui nō ſatiſfecerūt in
hac vita de peccatis ſuis. ¶ Sermo. xlviii.

Ipſe aūt iħus nō credebat ſemetip̄m eis. Scribunt̄ hec ver
ba. Joh. ii. c. et in euangelio hodierno. Rara fides inuenit̄
in hominibꝫ huiꝰ mundi qui cum ſepe blandiant̄ multū
amicis eorūqꝫ ſe fateant̄ beniuolos aduenięte tñ neceſſita
te aduerſitateqꝫ ingruēte deficiūt. ꝓpterea ſaluator nr̄ qui ꝓuidebat
ſe tpe paſſionis ſue ab omnibꝫ derelinquendū nō credebat ſemetip̄m
eis qui crediderant in noīe eius ꝓpter ſigna que faciebat. Quo exem
plo edocemur vt et nos dum poſſumꝰ dum viuimꝰ dum facultas ad
eſt aīe noſtre ſalutē accuratiſſime ꝓcuremus. Neqꝫ fidendū eſt multū
in ꝑentibus aut filiis in viris aut vxoribꝫ in domeſticis vel amicis
qm̄ vt dictū eſt in p̄cedenti ſermone ɔſueuerunt tales caros ſuos de=
functos tradere obliuioni. Et qm̄ pleriqꝫ penitenciā negligūt de ſuis
peccatis in hac vita ip̄lere extimātes mitiſſimā ſatiſqꝫ leuē penā eſſe
et qn̄qꝫ nullam penā. ſcꝫ purgatorii. Idcirco in p̄nti ſermone de ipſo
purgatorio erimꝰ locuturi de quo tria miſteria erunt declaranda.

Primū dicit̄ veritatis. ¶ De veritate et loco purgatorii et de iſtis
¶ Secundū penalitatis. qui poſt hanc vitam anteq̄ euolent indi
Terciū iocunditatis. gent purgari. ¶ Capitulū. i.

Primū miſteriū declarandū de purgatorio dicit̄ veritas ī quo
tria ſunt dubia abſoluēda. Primū vtꝝ ſit ponere penā pur=
gatoriā poſt hanc vitā. Scd̄m vtꝝ aliquis locꝰ ſit ꝓpriꝰ ad
purgandū animas deputatus. Terciū qui ſunt hi qui vadūt in pur=
gatoriū. ¶ Ad primū dubiū rn̄det Boñ. di. xx. q̄rti. Qd̄ ſicut dicit ſcrip
tura et auctoritates ſanctoꝝ et plures reuelaciones et rōnes ɔcordāt
et eccleſia vl̄is ɔfirmat que orat ꝑ exn̄tibꝫ ī purgatorio abſqꝫ dubio
poſt hāc vitam eſt ponere penā purgatoriā. Et hoc colligit̄ ex verbo
xp̄i. d. Math. xii. Qui dixerit verbū ɔtra ſp̄ūmſanctū non remittet̄ ei
neqꝫ in hoc ſeculo neqꝫ in futuro. In qua ſentēcia dat̄ intelligi quaſ
dam culpas in hoc ſeculo quaſdā in futuro poſſe relaxari. Ideo greg.
xxv. di. c. qual' ait. Qualis hinc quiſqꝫ egredit̄ talis in iudicio p̄ſen=
tatur. Sed tamē de quibuſdā culpis eſſe ante iudiciū purgatorius ig
nis credendꝰ eſt ꝑ eo qd̄ veritas dicit. quia ſi quis in ſp̄ūmſanctum
blaſphemiaꝫ dixerit neqꝫ in hoc ſeculo remittetur neqꝫ in futuro. Et

Math.v. Eſto conſenciens aduerſario tuo cito.ideſt ſcindere ſi mur-
muranti in malo aut angelo ad oppoſitū decertāt dum es in via cū
eo.ne forte tradat te aduerſarius tuus iudici.i.deo et iudex tradat te
miniſtro.i.angelo et ī carcerē mittari.i.in purgatoriū ꝑ angelū de-
ducari. Amē dico tibi.nō exies inde donec reddas nouiſſimū q̄drantē
hoc idē de carcere huiꝰ mūdi non pōt intelligi eo ꝙ nec ibi ponunt̄
oēs tales nec de carcere infernali q2 ibi nunq̄ ſoluit̄ nouiſſimꝰ qua-
drans debite pene ſed de carcere purgatorii habet intelligi q2 de illo
exibit quis qn̄ ſoluerit nouiſſimū q̄drantē. Et ad huc ē in ꝓmptu rō
quare ſit ponēda pena purgatoria. Nā vt dicit Augꝰ.et ponit̄ a ma
giſtro in lr̄a.aut homo punit aut deꝰ. Sed freq̄nter aliqui ꝯuertunt̄
in fine qui nō puniunt̄ in pn̄ti. ergo neceſſe eſt ꝙ puniant̄ a deo ſed
nō in igne infernali ſiue eterno.ergo igne purgatorio. Itē ſi non eſſꝫ
pena purgatoria poſt hāc vitā ergo qui ꝑdurat ī culpa vſqꝫ ad mor
tem cum nulla ſuſtinuerit penā reportat de malicia ſua cōmodū. qd
eſt falſum. Et ſi quis obiceret ꝙ ꝓnior eſt deꝰ ad miſerendū quaꝫ ad
ꝯtemnandū. Sed decedentē in mortali ſtatim ꝯdemnat.ergo decedētē
in caritate ſtatim glorificat. Itē potēcior eſt caritas ad eleuandū quā
ſit mortalis culpa ad deprimendū. Sed culpa mortalis ſtatim demer
git in abyſſum.ergo caritas ſtatim eleuat in celū. ergo nō eſt ponere
poſt mortē aliqd ſuppliciū. Iteꝫ ſtatus poſt mortē rn̄det ſtatui qui eſt
in via. Sed in via nō eſt niſi duplex ſtatꝰ.ſcꝫ bonoꝝ et maloꝝ ergo
ſimiliter poſt mortē. Ergo anima a corpe recedēs vel eſt in paradiſo
cū bonis vel eſt in inferno cū malis.rn̄det Bon̄.ad primū ꝙ non eſt
ſimile glorificare decedentē in caritate ſtatim ſicut ꝯdemnare decedē
tem in mortali. qm̄ iſte qui in mortali eſt nichil habet qd ſit dignū
vita. Et iō ſumme eſt diſpoſitꝰ ad damnacionē eternā et ꝓpter hoc
ſtatim damnat̄ iuſta retribucione. Sed ille qui eſt in caritate cū cari
tas ſimul ſtet cuꝫ veniali culpa et reatu pene pōt in ſe habere aliq̄d
dignū pena. Et q2 gloria non pōt ſimul ſtare cū pena ſecūdum foꝝ
cōe neceſſe eſt priꝰ debitū illud ſolui per penā purgatoriā. Ad ſcdm
dicit Bon̄.ꝙ pondus caritatis habet in ſe aliqd retardās vt culpam
aliquā ꝑuulā vel reatū. Sed pondꝰ peccati nihil habet eleuās vel re
tardans.iō non ē ſimile de aſcēſu peccati. Ad terciū vero dicendū ꝙ
licet duplex ſit ſtatꝰ principalis ſcꝫ bonoꝝ et maloꝝ tamē qui habꝫ
iuſticiā in duplici eſt dr̄ncia. Aut em̄ eſt in ſtatu ꝑfectoꝝ ꝑfectione
cōpleta. Et talis nō habet cremabilia nec aliq̄ debita. Et huic ſtatui
debet̄ vita eterna. Alii ſunt in ſtatu imꝑfectoꝝ et hii hn̄t cremabi-
lia vt plurimū et eciā debita. Ideo oꝑtet primū debita ſolui et crema
bilia cremari q̄ introducant̄ in patriā. Et hi purgant̄ pena purgato
ria. Similiter carētes iuſtia in duplici ſunt dr̄ncia. Quidā ſunt in ſta
tu ꝑuuloꝝ et hi carēt iuſticia originali. Et his cōpetit ſtatus in lim-
bo ſine pena ſenſibili. Aliqui ſunt in ſtatu adultoꝝ qui carēt iuſtia
ꝑſonali ſiue gratuita ꝑ ꝓpriā culpā.et talibus cōpetit ſtatus inferna

lis·Et ſic ptz ꝙ racio illa non valet·Poſſet eciã dici ꝙ pena purga-
toria nõ dicit ſtatũ ſed magis tranſitum de ſtatu ad ſtatũ· Secundũ
dubiũ abſoluendũ erat ·viꝫ ad purgacionẽ animaꝝ ſit aliquis loc9
ſpãliter deputat9·Et rñdet rich·di·xxi·qrti·Qd in inferno ſunt qua-
tuor loca ſe hñcia ſcdm ſupius et inferi9· Jn loco maxie infimo ſunt
dãnati p peccato actuali in illo qui eſt imediate ſupra illũ ſunt dã-
nati p ſolo peccato origiali·Jn loco qui ꝯſequẽter eſt ſupra illũ ſunt
anime q̃ purgant̃ qr ibi de lege cõi purgant̃ q̃uis alique alibi pur-
gent̃ ex aliq̃ cauſa ſpẽali·ſcȝ vel vt viuẽtibȝ aliq̃d nunciẽt vel vt ſuf-
fragia p ſe ipetrent et vt paciẽdo vbi peccauerũt dei iuſticiã aliquibȝ
ſenſibilibȝ manifeſtẽt·Jn quarto loco nõ ſunt alique aie·ſed ante xpi
aduentũ ibi erãt anime ſanctoꝝ patrũ que pniam ſuã in purgatorio
expleuerãt·Et ille que recedẽtes a corpe nichil purgabile portauere·
Locus aũt p̃fatus dicebat̃ ſinus habrahe qr habrahã prim9 ab infi-
delibus ſe ſepauit et fideli ſignaculũ diſtinctiõis accepit·ideo locus re
quiei que debet̃ anime pp̃ter fidẽ caritate formatã ſin9 abrahe dict9
eſt·Hugo·tamẽ li·ii·de ſacris pte·xv·c·vii·Negare videt̃ aliquẽ vnũ
locũ ꝺterminatũ eſſe purgacõi animaꝝ dicẽs pbabili9 eſſe vt in his
potiſſimũ locis ſingule penã ſuſtinere credant̃ in quibȝ culpã cõmiſe
runt ſicut multis ſepe documẽtis pbatũ ẽ·Alia vero ſi que ſunt haꝝ
penaꝝ loca nõ facile aſſignari·Sed ſentẽcia iſta hugonis nõ accepta
tur a doctoribȝ niſi intelligat̃ vt dicit Boñ·ſcdm diſpẽſacionẽ diuinã
et non ſecundũ cõmunez legẽ qr improbabile eſt vt omẽs anime que
pariſi9 peccauerũt pariſius puniant̃·Jdeo ſcdm legẽ communẽ credẽ
dum eſt ꝙ ſicut limbus fuit inferi9 ſic et loc9 purgatorii9 qui locus
ps iferni credit̃·a quibuſdã pp̃ter illud verbũ greg·in·iiii·dial·Sub
eodẽ igne electus purgat̃ et damnatus cremat̃·Terciũ dubiũ abſol-
uendũ erat·Qui ſunt q̃ vadũt ad purgatoriũ·Et dicere poſſum9 ſecũ
dum doctores ꝙ ſunt tria hominũ genera·Primi quidẽ ſunt qui cũ
venialibus moriunt̃· Nam ſicut dicit mgr̃ ſup illo verbo·i·cor·iii·c·
Si quis ſupedificat ſup fundamentũ hoc aurũ argentũ lapides p̃cio
ſos ligna fenum ſtipulã vniuſcuiuſqȝ opus manifeſtũ erit· Dies eñi
domini declarabit qr in igne reuelabit̃ et vniuſcuiuſqȝ op9 quale ſit
ignis pbabit·Per lignũ fenum et ſtipulã intelligunt̃ venialia pecca
ta p quandã ſimilitudinẽ qr venialia in eodez ſubiecto cum caritate
exñcia poſſunt p ignẽ purgatorii et ſpirituale ignẽ caritatis et dilec
tionis cõſumi ſicut lignũ fenum ſtipulãqȝ cõſumunt̃ p ignẽ · Et qr
tardi9 conſumit̃ lignũ quã fenũ et fenum quã ſtipula· ideo p lignũ
ſignificant̃ venialia grauiora·per fenũ media p ſtipulã minora·Scdi
qui vadũt in purgatoriũ ſunt qui penitenciã ante obitũ ſuũ nõ ege-
runt ſicut ꝯtingit his qui abſqȝ cõfeſſione moriunt̃ ꝯtriti· Tercii ſũt
hi qui iniunctã ſibi pniam nõ cõpleuerũt· Nam pnĩa in ꝯfeſſione a
ſacerdote iniũcta·aut eſt maior aut eq̃lis aut minor·Si autẽ eſt ma-
ior tunc id qd homo plus fecerit cum morit̃ in augmentũ ſue glorie

cedit·Si eſt equalis tunc ſufficit ad tocius pene dimiſſionē·Si autē
fuerit minoꝛ tūc id qđ reſiduū eſt ex virtute diuine iuſticie in purga
toꝛio emendat̄·ne aliqđ peccatū remaneat impunitū·

¶ De voluntate illoꝝ qui paciunt̄ in purgatoꝛio et de grauitate pe
narum et de miniſtro ꝑ quē deus infligit penas illas· Ca·ii·

SEcundū miſteriū pꝛincipale de purgatoꝛio declarandū dicit̄
penalitatis·in quo tria dubia ſunt apienda viȝ·Pꝛimū·vtꝝ
pena illa ſit voluntaria·Scđm vtꝝ ſit maxima oīm penaꝝ
tꝑaliū·Terciū vtꝝ ꝑ miniſteriū demonū infligat̄·Ad pꝛimū dubiū
rn̄det Boñ·Qꝫ aliqua pena dicit̄ tripl'r voluntaria·Vnomō qꝛ aſſu-
mit̄ a volūtate imꝑante ſicut eſt pn̄ialis pena·Aliomō qꝛ ſuſtinet̄ a
volūtate acceptāte ſicut eſt pena martiꝝ qꝛ a deo placet ꝙ ea libera
ri nō vellent·Terciomō eſt quedā pena q̄ acceptat̄ et ſuſtinet̄ a volū
tate tollerāte vtputa pena q̄ eſt cum paciēcia ita ꝙ eius oppoſitū eſt
in deſiderio ſicut cum amans et deſiderās ſanitatē infirmat̄ ſuſtinet
quidē infirmitatē tanq̄ penā diuinit⁹ inflictā attamē ab ea liberari
ꝓcurat·Et illud minime habꝫ rōnem volūtarii·Hoc mō eſt volūta-
ria pena purgatoꝛia in viris iuſtis qui volūtarie eam ſuſtinēt et de-
ſiderant vehementer ad patriā ꝑuenire et ab aliis ſibi auxiliū p̄beri
Scđm dubiū videndū erat vtꝝ pena purgatoꝛia ſit maxia om̄iū pe
narū tꝑalium·Et ſcđm hoc·rn̄detur ꝙ ſic·et ꝓbat̄ tripliciter·Pꝛimo
auctoꝛitate·ſcđo racione·tercio exēplo·Pꝛimo ꝓbatur auctoꝛitate in
quit em̄ Aug⁹·de·pe·di·ii·c·vlt·Et di·xxv·c·qui in aliud ſeculum·
Qui in aliud ſeculū diſtulit fructū conuerſionis purgandus eſt igne
purgacionis·hic etem̄ ignis et ſi nō ſit etern⁹ miro tamē modo gra
uis eſt·Excellit em̄ omnē penā quā vnquā paſſus eſt aliquis in hac
vita·Nunq̄ in carne tanta inuenta eſt pena temꝑalis·Scđo ꝓbatur
rōne·Et ſcđm boñ·pōt ſumi racio ex diuina iuſticia eo ꝙ deus iuſt⁹
penā non acceptat ſcđm qđ punitiua tantū ſed ſcđm ꝙ pl⁹ eſt in ea
racō oꝛdinis recti·Scđm hoc ergo eſt intelligendū ꝙ eſt pena ſump
ta et pena iflicta·In pena ſumpta nō tm̄ placꝫ deo oꝛdiacio pene ad
culpā ſed oꝛdo et rectitudo q̄ eſt in volūtate aſſumente·In pena inflic
ta placet oꝛdinacio pene ad culpā·Quoniā ergo pena penitenciū in
pn̄ti plus eſt·pena moꝛienciū eſt inflicta in purgatoꝛio ꝓ eo ꝙ iam
nō eſt tp̄s agendi ſed recipiēdi·Ideo modica pena in pn̄ti plus ſatiſ-
facit et magis eſt de ea ꝯtenta diuina iuſticia q̄ de magna in futuro
Rich·vero ſumit racionē ex cauſa ipſi⁹ pene·Nā pena cauſat̄ dupl'r
ſcꝫ ex abſēcia boni amati et pn̄tis mali oditi·Et vtroqꝫ modo pena
purgatoꝛii maioꝛ eſt q̄libet pena tꝑali·Anime em̄ in purgatoꝛio qꝛ
motus eaꝝ non retardat̄ mole coꝛꝑis vehemētiſſime deſiderant cum
deo ꝑfecta iunctione ꝯiungi·Et ideo ex hui⁹ cōiunctionis abſencia
vehemētiſſime affligunt̄ maxime cum videant tp̄s aduenīſſe quo cū
deo ꝑfecte eſſent ꝯiuncte ſi dū erāt in coꝛꝑibꝫ penā ſuis peccatis de
bitā ꝑſoluiſſent·Similiter ignis affligēs aīam in purgatoꝛio magis

eſt actiu9 igne noſtro qui tamen inter alia elementa maxime eſt af-
flictiuus. Ideo pena purgatorii longe grauior eſt quā alia pena in
hoc mūdo. Qualiter aūt anima patit̄ ab illo igne declaratū eſt in p̄ce
dentibꝫ ſermone ſcꝫ. xiiii. hui9 oꝑis. Tercio ꝓbat̄ grauitas pene pur
gatorii exēplo. Habet̄ namqꝫ in legenda ſancti greg. Qḋ poſtꝙ orā
uit pro traiano apparuit ei angel9 et dixit. Quia ꝓ damnato rogaſti
duorū tibi dat̄ opcio. Aut enī in purgatorio duobꝫ diebus cruciabe-
ris. aut certe toto tp̄e vite tue fatigaberis doloribꝫ et infirmitatibus
Qui p̄elegit toto tp̄e vite ſue doloribus cōcuti pocius ꝙ duobꝫ die-
bus in purgatorio cruciari. vnde factū eſt ꝙ ſemꝑ deinceps aut febri
bus laborauit aut podagre moleſtia ꝑſſus fuit aut validis doloribꝫ
cōquaſſat9 aut dolore ſtomachi miſerabiliter cruciat9. Vnde in qua
dam epl'a ſic loquit̄ d. Tante podagre tantiſqꝫ doloribus premor vt
vita mea mihi grauiſſima pena ſit. Quottidie enī in dolore deficio et
mortis remediū expectando ſuſpiro. Tercium dubiū ꝓpoſitū fuit. vtrū
pena purgatorii ꝑ miniſteriū demonū infligat̄. Et quibuſdā videt̄ ꝙ
ſic eo ꝙ in ſcriptura aut vix aut nunꝙ legit̄ ꝙ bonus angel9 bonos
vexauerit ſed vexacio bonorū ſolū a malis fuit. ſicut exemplū habet̄
de iob de anthonio et de aliis ſanctis et amicis dei. Mali vero vexa
ti ſunt a bonis et a malis. Et racio videt̄ eſſe ſcd̄m eos. qꝛ qui vexat
alterū et affligit quodāmodo odiū habet. Dyabolus aūt odit bonos
et malos ob ſuā crudelitatē ideo vtroſqꝫ affligit cum ſibi ꝑmittitur.
boni vero nō odiūt niſi malos et ideo illos ſolos affligūt ſicut afflix
erunt ſodomitas et egypcios. Sed opinio iſta ſtare non pōt quia nō
decet illū qui iuſte de aliquo triūphauit poſtea puniri per ipm̄. Sed
anime q̄ ſunt in purgatorio adherēdo iuſticie vicerūt dyabolū. Ergo
nō eſſet ꝯueniens vt punirent̄ demonū miſterio. ꝓpterea alii dixerūt
ꝙ pena purgatorii infligit̄ angelorū miniſterio. Sed hoc nō videt̄ ꝓ
babile ꝙ tam grauiter affligāt et puniant ꝯciues ſuos nec hoc de fa
cili per ſcripturā poſſet ꝓbari. Ideo dicēdum ſcd̄m rich. et bon̄. Quod
quāuis boni angeli et mali aſſiſtant morientibꝫ boni ad adiuuandū
mali ad nocendū ſi pōt. tamē in loco penali ipſi9 purgatorii nō puni
unt̄ aīe miſterio demonū nec miſterio bonorū angelorū ſed ſola diuina
iuſtia ignē purgatoriū ſicut inſtr̄m applicante ad punicionē earū.

De iocūditate ꝙ hn̄t exiſtes in purgatorio tū ꝓpter certitudinē de ſua ſalute tū ꝓpter ꝯfirmacōnē in gr̄a tū ꝓpter auxiliū viuorū. C. iii.

Terciū miſteriū declarandū de purgatorio dicit̄ iocunditatis Nam inter acerbitatē penarū ſenciūt anime i purgatorio exi ſtentes multā iocūditatē maxīe ꝓpter tria. Primo ꝓpter cer tificacionē. Scd̄o ꝓpter ſubuencionē. Tercio ꝓpter ſanctorū affectio- nem. Primo gaudet anime in purgatorio ꝓpter certificacionē qꝛ iam certificate ſunt de gloria et beatitudine ad quā debēt peruenire. Notan dum tamē ſcd̄m bon̄. in. iiii. di. xx. Qḋ aīe ille maiorē certitudinē hn̄t quā ille que in via ſunt ſicut habebāt aīe que erant in limbo. Et illa

certitudo media eſt inter certitudinez patrie et certitudinē vie· In pa
tria eſt certitudo tencionis euacuās expectacionē et timorem· In via
autē eſt certitudo expectacionis mixta timori quia quilibet labi pōt
dum eſt viator· In purgatorio vero eſt medio modo·ſcꝫ certitudo ex-
pectacionis qꝛ nondū obtinuit· Sed eſt euacuacio timoris ꝓpter libe
ri arbitrii ꝯfirmacionē qꝛ omnino fit ꝙ deinceps peccare nō poteſt·
Nam ꝯfirmati ſunt in grā nec valēt malū velle nec dum augeť· qđ
eis accedit ad leticiā et iocūditatē·ꝓpterea ſapie·iii·dicit·Spes illoꝝ
īmortalitate plena eſt·Nec acceptanda eſt quorundā opinio eoꝝ qui
dicunt · ꝙ pro acerbitate penaꝝ ita abſorbeť ſpūs vt vbi ſit ignoret
et ex hoc dubitet vtꝝ ſit in inferno vel in purgatorio aut extra ſicut
cum anima ex dulcedine ꝯtemplacionis rapiť extra ſe vt neſciat vtꝝ
in corpore an extra corpꝰ hoc videat ſic ſuo modo debēt in penis ſe
habere·Sed certe hoc videť non poſſe rōnabiliter ſuſtineri quia et ſi
ſpūs carni ꝯiunctus poſſit ab huiōi penis adeo abſorberi vt vſuz ra
cionis amittat ſpūs tamē ſeꝑatus qui imortalis eſt non videť adeo
abſorberi cū forcior ſit ad ſuſtinendū magnā penā in ſe q̄ꝫ in corpore
ꝑuam·Et ꝯtra dictā opinionē faciunt exēpla que greg·ponit in·iiii·
dial'·li·vbi dicit·Qꝫ quidā in purgatorio exn̄tes in grauibꝫ penis pe
tierunt adiutoriū ꝓ liberaciōe ergo ſciebant ſe aliquādo liberandos
Inſuꝑ in omel'·de diuite et lazaro diciť·Quod damnati ſupra ſe elec-
tos ꝯſiderant vſqꝫ in diē iudicii·Si ergo pena illa infernalis impro-
porcionabiliter grauior eſt q̄ꝫ purgatoria·Et illa non abſorbet vſum
rōnis damnatis qui ſunt opp̄ſſi verme deſperacione et culpa·quāto-
magis nec iſta pena abſorbebit ſpūs iuſtoꝝ qui fortificati ſunt bona
conſciēcia et ſpe et diuina gracia· Secūdo gaudent anime exn̄tes in
purgatorio ꝓpter ſubuencionē· qn̄ ſubueniť eis per ſuffragia viuoꝝ
de quibꝫ diximꝰ in ſermone p̄cedenti·Innoteſcit autē eis p̄dicta ſub-
uencio q̄druplicitér·Primo diuina inſpiraciōe·Secundo angelica re-
uelaciōe vt diciť·xiii·q·ii·c·fatendū·Tercio morienciū noui intima-
cione·Quarto experiencie cogniciōe qꝛ ꝑ ſuffragia que impenduntꝫ eis
experiunť ſibi diminui penā·Conueniens nanqꝫ eſt vt innoteſcat eis a
quibꝫ et que ſuffragia fiant vt cum de purgatorio fuerint liberate et
in gloriā angeloꝝ aſſumpte grās ſuffragatoribꝫ ſuis impendant pro
eis apud largiſſimū miſeratorē omniū deū intercedētes·Non enī poſ
ſibile eſt vt ingratitudo vel aliqđ quodcūqꝫ viciū locū habeat in glo
ria ſempiterna· ¶Tercio gaudēt anime in purgatorio ꝓpter ſanctoꝝ
affectionē· Superni quidē ciues orant et rogant dn̄m ih̄m xp̄m pro
illis ꝓximis ſuis quos cruciari cernūt·Scđm enī bon̄·in·iiii·di·xlv·
Duo inducunt ſanctos orare ꝓ hiis q̄ in purgatorio ſunt·Primū eſt
eoꝝ neceſſitas q̄ indigēt ab aliis releuari·Scđm eſt dei volūtas qui
vult ꝙ vnū membꝝ releuet aliud·Terciū addi pōt ſcꝫ futura iocūdi-
tatis ſeu felicitatis · ſcꝫ vt eoꝝ gloria accn̄talis augeať cum videant
eos futuros ꝯciues ſuos·Vn̄ credendū eſt ꝙ angeli ſancti ſꝑ viſitēt

eos et ꝯſolantur ·ꝓpter que omnia ad prudenciam ſpectat dum viui
mus in hoc ſeculo penam quā poſſumus ꝓ peccatis noſtris exoluere
Sin vero illā in purgatorio dolenter luemus· Vbi licꝫ ꝓpter racōnes
iam tactas aliq̄ leticia aderit nō tamē tanta erit vt boñ· ait q̄nta erit
afflictō· Ideo ſollicite cogitemꝰ q̄ ventura ſunt et oculos apiamus in
tpe oportuno· vt ſic placemus deū quē offendimus impetremuſqꝫ ab
ipſo hic graciā et in futuro ſeculo ſempiternā gloriā· ¶ Amen·

¶ Feria tercia q̄rte ebdomade de iudicio curioſo et temerario ·ꝓpter
qđ multi q̄ ſe iuſtos credūt peccatores ſunt et inimici altiſſimi dei·
¶ Sermo·xlix·

Nolite iudicare ſcđm faciem ſed iuſtū·
iudiciuꝫ iudicate· Verba ſunt redēptoris nr̄i originaliter
Ioh·vii·c· Et in euangelio hodierno· Prebuit nobis ſalu-
berrimū documētū ſatiſqꝫ neceſſariū ſaluator noſter dn̄s
iħus xp̄s dum dixit verba in themate noſtro ꝓpoſita qm̄ ob curioſuꝫ
iudiciū multi qui ſe bonos exiſtimant ſepenumero mali fiunt· Scđm
vero Alex· ſenteciā in·iii·volumine ſumme· duplex eſt iudiciū vnū
publicū et ordinatū· qđ quidē eſt actus iuſticie· aliud vero vſurpatū
et temerariū quo q̄s ꝓximū ſuum iudicat vel reputat bonū aut malū
De hoc itaqꝫ iudicio de quo locutus eſt xp̄s et nos in pn̄ti ſermone
dicemus in quo triplex iudiciū ſubdiſtinguemus declarandū·
primū dicit̄ dubietatis·
¶ Secundū dicit̄ veritatis·
¶ Tercium temeritatis·

¶ Qđ peccatū eſt iudicare in deteriorē ptēꝫ
aliena facta q̄ nobis dubia ſunt et quare
dubia ſunt in meliorē ptēm interp̄tanda·
¶ Ca·i·

Rimū iudiciū vſurpatū dicit̄ dubietatis· Cum
quis ꝓximū ſuū ex opibus dubiis iudicat malū· Naꝫ multa
ſunt opa que benefieri pn̄t et male ſicut ieiunare orare eli-
moſinas facere audire miſſas viſitare eccleſias et ſilia in quibꝫ ſi q̄s
diffinitiue iudicaret ꝓximū talia malefacere vtputa ꝓpter vanā glo
riā aut aliquē aliū malū finē peccaret ꝑ vſurpacionē iudicii· Idcirco
in his ſeruāda eſt regula que ponit̄ in glo· Ro·xiiii· ſup illis verbis
Qui nō manducat manducantē nō iudicet· vbi dicit̄· Dubia ſunt in
meliorē partem interp̄tanda· Et ꝙ ita ſit ꝓbari pōt tripliciter· Primo
auctoritate· ſecūdo rōne· tercio exēplo· Primo ꝓbatur auctoritate· vn̄
xxxiii·di·c·habuiſſe· In rebus ambiguis abſolutū non debet eſſe iu-
diciū· Et·xi·q·iii·in·c·graue· Graue ſatis eſt vt in re dubia certa det̄
ſentēcia· Et·xxx·q·v·c·incerta· Incerta nullatenus iudicemꝰ quouſqꝫ
veniat dominꝰ qui latencia ꝑducat in lucē et illuminabit abſcōdita
tenebrarum et manifeſtabit conſilia cordiū· Ad hoc facit ibidem·c·
nullū·et·c·indicāte· Et idem ponit̄ in gloſa ſup·c·nauiganti de vſur·
et in·c· Ex literis de ꝓbacionibus· Ad idem eſt illud dictū extra·de
re·iuris· Eſtote inquit miſericordes ⁊c̄· hoc loco nichil aliud precipi
exiſtimo niſi vt ea facta que dubiū eſt quo animo fiant in meliorem
ptēꝫ interp̄temur· Scđo ꝓbat̄ ꝙ dubia ſunt in meliorē ptēm interp̄tā
da racione· Et hoc tripliciter· Primo ꝓpter diuinā maieſtatē· Secūdo

ꝑpter ꝓximi caritatem·Tercio ꝑpter propriam vtilitatem·Primo
ꝑpter diuinā maieſtatē·Dubioꝝ eñ et ſecretoꝝ iudiciū deus ſibi re
ſeruat qui dixit Miere·xvii· Prauū eſt cor homis et inſcrutabile·q̄s
cognoſcet illud·Ego dn̄s ſcrutās cor et ꝓbans renes qui do vniuiqꝫ
ſecundū viam ſuā·Et·xxxii·di·c·erubeſcāt·Deus ſecretoꝝ cognitor et
iudex eſt·Hinc eſt ꝙ ſcribit̄·ii·q·i·c·nomen p̄ſpiteri·Diuine pietatis
poteſtati facere videter iniuriā·ſi illius iudiciū meo vellē iudicio p̄=
uenire·Et·xv·q·vi·c·ſi aſcendētibus·Non poſſunt humano ꝯdemna
ri examine quē deus ſuo reſeruauit iudicio·Scḋa racio eſt ꝑpter ꝓxi
mi caritatē·Scḋm eñ Tho·ii·ii·q·lx·articulo·iiii·Ex hoc ip̄o ꝙ ali=
quis habꝫ malā opinionē de aliquo abſqꝫ ſufficiēn cauſa iniuriat̄ ei
et contēnit ip̄m·Nullus aūt debet aliū ꝯtemnere abſqꝫ cogēte cauſa
Jdeo vbi nō appent manifeſta iudicia de malicia alicui9 debem9 vt
bonū habere in meliorē ꝑtem interp̄tando qḋ dubiū eſt·Et ſi diceret̄
ꝙ iudiciū debet eſſe magis de eo qḋ vt in pluribꝫ accidit vt male a=
gant·qꝛ vt dicit̄ eccleſiaſtes·i·Stultoꝝ infinit9 eſt numerus·ergo du
bia magis debem9 interpretari in malū q̄ꝫ in bonū· R̄n̄det Tho·qḋ
ille qui in meliorē ꝑtem alioꝝ facta interp̄tat̄ frequēcius fallit̄·Sed
melius eſt ꝙ aliq̄s fallat̄ habēs bonā fidē de aliquo homie malo q̄ꝫ
rarius fallat̄ habens opinionē malā de aliquo bono qꝛ ex hoc fit in
iuria alicui nō aūt exprimo·Jō ſene·li·iiii·de bn̄ficiis ait· Sanctius
eſt ꝓdeſſe eciā malis ꝑpter bonos q̄ꝫ bonis deeſſe ꝑpter malos·Jdeo
lex fauet vt paciat̄ pocius innocentē abſolui quā nocentē ꝯdemnari
ff·de penis·l·abſentē in principio· Tercia racio eſt ꝑpter ꝓpriam vti
litatem quia ſic homo euitat iudiciū dei·ſecundū illud Luce·vi·No=
lite iudicare et nō iudicabimini·Notandū tn̄ ſcḋm Alex·in·ii·volu=
mine ſum·Quod ꝓximoꝝ noſtroꝝ facta dubia nobis pn̄t eſſe tripli·
Primo ex ignorancia principii·Nam vt dicit̄ extra·de ſen·exco·c·cū
volūtate·Voluntate ac ꝓpoſito maleficia diſtinguunt̄·Jō neſcim9 ſe
piſſime ex quo ꝑicipio ꝓcedant alioꝝ opa·ꝑpterea in talibꝫ iudiciū
curioſuꝫ cauere debem9·Scḋo pōt eſſe aliq̄ḋ dubiū ex ignorācia me=
dii qꝛ multociens mutat̄ voluntas·Nam multi aliq̄ bona exercētes
mala intenciōe mutari pn̄t et econuerſo·Tercio poteſt aliq̄d eſſe du=
bium ex ignorācia finis·Jdeo dicit̄·xi·q·i·c·ſacerdotibꝫ· Neſcim9 q̄s
in terribili dei iudicio q̄lis ſit futur9·Etem̄ paulus egregi9 p̄dicator
dicit· Nolite ante tp̄s iudicare quoadvſqꝫ veniat dn̄s· Tercio ꝓbat̄
ꝙ dubia ſint in meliorē ꝑtem transferēda exēplo· Legim9 nanqꝫ ꝙ
ſanct9 fr̄ Leo ſoci9 beati Fran̄·dum infirmaret̄ in loco ſancte Marie
de angelis vidit in viſione multitudinē frm̄ ꝓceſſionaliter incedenciū
inter quos vidit vnū a cui9 ocul' radii ꝓcedebāt lucidiſſimi et q̄rens
ab vno illoꝝ q̄s eſſet ille cui9 oculi ita ſplendebāt audiuit ꝙ erat fr̄
Bern̄·de q̄ntaualle prim9 ſoci9 beati fran̄·qui ſp̄ de his q̄ videbat in
aliis in meli9 iudicabat·Quando eñ videbat aliquos male indutos
dicebat· Jſti melius ſeruant pauptatem q̄ꝫ tu frater Bern̄·Cum vero

inſpiciebat diuites ꝓcioſa indumenta deferentes cordis compunctōne. dicebat forſan illi ſub veſtibus delicatis humiliores ſunt quā tu frater Bernā. Ac per hunc modū ſemꝑ in dubiis bene de aliis ſenciebat his vero dictis viſi odiſparuit.

Qđ non peccat qui manifeſta damnat mala et iudicat et qualiter primoꝝ peccata nō ſunt curioſe exploranda. Capitulū. ii.

Secundū iudiciū dicit̃ veritatis. Jpm aūt eſt cum quis de manifeſtis aut virtutibꝫ aut viciis ꝓximi ſui recte ſentit de quo dauid in pſal. ait. Recte iudicate filii hominū. Et ariſt. i. ethi. vnuſquiſqꝫ bene iudicat que bene cognoſcit. Et de regi. iuris. c. eſtote miſericordes. qđ em̄ ſcriptū eſt. Ex fructibus eoꝝ cognoſcetis eos de maīfeſtis dictū eſt que nō pn̄t bono aīmo fieri vt ſtupꝝ blaſphemie furta ebrietates et ſimilia de quibus nobis ꝑmittit̃ iudicare. Et. xi. q. iii. c. Si quis dixerit iniuſtū iuſtū et iuſtū iniuſtū vterqꝫ abhominabilis ē apud deū. Et ibidē in. c. ſi qs hominē. et in. c. ve vobis inducit̃ illud yſa. v. Ve vobis qui dicitis bonū malū et malū bonū ponentes tenebras lucē et lucē tenebras. Veruntamē aliud eſt aliena facta ſubtiliter et curioſe inquirere et īueſtigare. aliud eo ꝙ manifeſta ſunt et mala illa cōdemnare. Primū viciū eſt et reꝑhenſibile. ꝓpterea bernā. ait. Noli eſſe aliene vite aut temerariꝰ iudex aut curioſꝰ explorator. Secundū vero et ſi nō ſit malū tamē ita faciendū eſt vt ꝓximo peccatori cuiꝰ peccata ſunt manifeſta cōpaſſio habeat̃. Naꝫ multi repiunt̃ q̃ magis aliena facta q̄̄ ſua iudicare ↄtendunt. de quibꝫ dicit ſeneca li. ii. de ira. Aliena vicia ante oculos habemꝰ a tergo nr̄a Et marcialis coeꝰ. Ad fratris culpā aquile tu lumina portas. et Criſo. in li. de cōpunctione. Jn alienis delictis ſeueri et amariſſimi iudices reſidemus noſtras aūt trabes oculis infixas ꝓpriis nō videmꝰ. Sed vt inquit tullius li. iii. q. tuſcula. Proprie ſtulticie eſt alioꝝ vicia cernere. ſuoꝝ obliuiſci. Jdeo ſaluator nr̄ Mat. vii. c. ait. Quid vides feſtucā in oculo fratris tui et trabē in oculo tuo nō vides. Aut quō dicis fratri tuo. Sine eiciam feſtucā de oculo tuo Et ecce trabes eſt in oculo tuo Hypocrita. eice primū trabē de oculo tuo et tūc videbis eicere feſtucam de oculo fratris tui. Ex hoc vſitatū ꝓuerbiū eſt. Tollere feſtucā ſi vis de fratris ocello. Que tua cōturbat lumina tolle trabē. Et greg. in mor. dicit illud qđ ponit̃. iii. q. vii. c. qui ſine peccato. Qui ſine peccato eſt vr̄m primꝰ in illā lapidē mittat. Ad aliena quippe peccata puniēda ibāt et ſua reliq̄rant. Reuocent̃ itaqꝫ ītus ad ↄſciam vt ꝑus ꝓpria corrigāt et tunc aliena reꝑhendāt. Eſt ad hoc ꝓpoſitū illud qđ ſcribit̃. iii. q. vii. c. iudicet et. c. in grauibꝫ et. c. poſtulatꝰ. et. c. ſacerdos. Solent aūt hoc vicio multū infici laici et ſeculares q̃ ſubtiliter ꝑſcrutari querunt ſacerdotū et religioſoꝝ vitā. Et ſi peccatū aliqđ veniale in eis viderint damnāt illos ſpernūt doctrinā contēnunt ipſoꝝ officia et orōnes reputāt ipſos malos ac apto ore vbiqꝫ crudeliter detrahunt nec cogitāt quot impietatibus ipſi ſunt inuoluti quot ꝑiuriis

blaſphemiis vſuris furtis rapinis fornicacionibus adulteriis ſodo-
miis atq; ſimilibȝ. Pro quibȝ. i. q. i. in. c. multi. greg. ait. Multi ſecu-
lariū hominū cum plus ſacerdotū vitā quā ſuā diſcuciunt in magnū
cōtempcionis diuinoꝝ ſacramentoꝝ crimen incurrūt. Magna enī tra
be vulneratos oculos habētes eamq; negligentes feſtucā tenuem in
alioꝝ oculis ↄſpiciunt ꝙ dum incaute auellere feſtināt in erroris fo
uea n dilabunt̄. Hec ille. Jdcirco ſalubre eſt documētū fructuoſumq;
vt quilibet ſuis defectibus ſe accuſet et humiliet non aūt alioꝝ pec
cata p̄ſumptuoſe p̄iudicet. vnde beatꝰ Fran. dixit in regula de fratri-
bꝰ ſuis. Quos moneo et exhortor ne deſpiciāt neq; iudicēt homies
quos viderint mollibȝ veſtimētis et coloratis indutos vt cibis et po
tibus delicatis. ſed magis vnuſquiſq; iudicet et deſpiciat ſeipſum.

¶ Qd temerariū eſt iudicare de ꝓximo malum per quodcūq; ſignū
niſi eſſet ſignū violentum. ¶ Capitulū. iiii.

TErcium iudiciū quo quis aliū iudicat dicit̄ temeritatis. Et
eſt cum quis male ſentit de ꝓximo ſuo diffinitiue ꝓpter ali-
quod indeficiens ſignū ſuſpicionis de quo fit mencio. ii. q. i.
c. multi. Et. xi. q. iii. c. temerariū. Notandū tamē ſcd̄m Alex. ꝙ triplex
eſt ſuſpicio ſcd̄m quā quis pōt malū de ꝓximo ſuo p̄ſumere. Prima
dicit̄ violēta. Secunda leuis. Tercia temeraria. Prima dicit̄ violenta
ſuſpicio. ſcȝ cum apparēt omnia ſigna mala et nulli boni vt adulter
habitaret cum adultera de quibus et ſi nō videatur quid faciant ta-
men ꝓpter huiōi ſignum cohabitacōnis iudicare illos nō eſt peccatū.
ꝓpter talia iudicauit Salomon de filio illiꝰ meretricis ꝙ alia mere
trix illa dormiēte abſtuliſſet de quibȝ dicit̄. iii. Re. iii. et extra. de pre-
ſumpti. in. c. afferte. Nam cū dixiſſet ſalomō. Afferte michi gladiū et
diuidite infantē viuū et date dimidiā ꝑtem vni et dimidiā alteri. qd
nō dixit diffiniendo ſed pociꝰ tēptando et inquirēdo veritatē vt dicit
glo. ſup dicto. c. afferte. Clamauit mulier cuiꝰ filius erat viuꝰ ad re-
gem. Cōmota ſunt quippe viſcera eiꝰ ſup filio ſuo. Obſecro dn̄e date
illi infantē viuū et non occidat̄. ecōuerſo illa dicebat. Nec michi nec
tibi ſed diuidat̄. Rn̄dit rex et ait. Date huic infantē viuū et non occi-
datur hec eſt enī mater eius. Secunda ſuſpicio dicit̄ leuis quādo ſunt
leuia ſigna mali et forcia ac plura boni. vt ſi mulier loquat̄ cum ali
quo viro religioſo honeſte et in loco honeſto ac cōdecenti et ſimilia.
Et ſic iudicare malū peccatū eſt. Sciēdū tamē ſcd̄m Tho. vbi ſupra.
Qd aliud eſt ex huiōi ſignis dubitare de malo ꝓximi. aliud illud af-
firmare. Primum ꝑtinet ad humanā temptacionē ſine qua nō ducit̄
iſta vita ſcd̄m illud apl̄i. i. cor. x. Temptacō vos non app̄hendat niſi
hūana. Affirmare vero et exiſtimare pro his ſignis malū de ꝓximo
ſuo peccatū eſt vnde Augꝰ. ſup illud. i. cor. iiii. Nolite ante tp̄s iudi
care ⁊c̄. ait. Et ſi ſuſpicōes vitare nō poſſumꝰ qr hoīes ſumꝰ iudicia
tamē. i. diffinitiuas ſn̄ias ↄtinere debemꝰ. Notandū adhuc ſcd̄m p̄fa
tum doc. ꝙ ſuſpicō de malo alteriꝰ pōt tripliciter ꝓuenire. Primo ex

longa expiencia· Vnde ar̄·ii·li·ethi·dicit· Qđ ſenes ſunt maxime ſu
ſpicioſi eo q̄ multociēs expti ſunt alioꝝ defect9· Senes inquit caco=
ges ſunt· Eſt eñ cacogia in deteri9 exiſtimare oīa· Secūdo puenit
talis ſuſpicio mali ex eo q̄ aliq̄s male afficit̄ ad alterū· Cum eñ q̄s
aliū ɔtemnit vel odit facile opinat̄ malū de ipſo· q2 vnuſquiſq3 faci=
le credit qđ appetit· Tercio puenit ſuſpicō mali ex hoc q̄ aliquis in
ſeipſo mal9 eſt ex quo ɔſcius ſue malicie faciliter malū de aliis opi=
nat̄· ppterea ſapiens eccle·x·c·ait· Stultus in via ſua ambulās cum
ipſe ſit inſipiens omēs ſtultos exiſtimat· et ſeneca in li·de moribus·
hoc habet oīs affectus vt in quo ipſe inſanit ceteros putet inſanire·
Tercia ſuſpicio dicit̄ temeraria cū quis eciā bona in malā ptem tra=
hit· Vñ criſo· in quodā ſermone ait· Sunt quidā pueſi qui de oībus
male iudicant· Dicunt eñ ſi quis ſtudet et hūilitati vacat hypocrita
eſt· Si recreacōni guloſus ē· ſi ſocietati ſecularis eſt· ſi ſimplicitati fa
tuus eſt· ſi alioꝝ correctioni pſumptuoſus eſt· ſi ſilēcio et paci ſimu=
lator eſt· hec ille· Quis ergo explicet q̄ multos lucret̄ dyabol9 ppter
temeraria et pſumptuoſa iudicia· In quib3 tanto maius piculū immi
net quāto minoris culpe eſſe credunt̄· Euitem9 itaq3 illa quantū poſ
ſumus· vt ſic vere pniam agētes aſſeqmur hoc in ſeculo dei grām et
in futuro ſempiternā gloriā in q̄ viuit glorioſ9 deus in ſecula· Amē

¶ Feria q̄rta q̄rte ebdomade in q̄dragesima de ſacratiſſimis indulgē
ciis et relaxacionib3 quas facit eccleſia in remiſſionē pene peccatoꝝ·

Venit nox quādo nemo pōt opari· Redēpto= Sermo·l·
ris noſtri verba ſunt iſta originaliter Iob·ix·c·et in euā=
gelio hodierno· Oſſum eſt in ſupiore ſermone q̄m grauis
erit quāue timenda purgatoria pena q̄ ſeruat̄ his qui in
hac vita p ſuis peccatis ſatiſfacere negligūt· Et qm̄ plerīq3 excuſare
ſe poſſent· d· vires autē tp̄s illis ad ſatiſfaciendū nō ſufficere· Idcirco
clementiſſime puidit dn̄s ihūs xp̄s ɔcedens theſauꝝ eccleſie miniſtris
ſuis p loco et tpe peccatorib3 diſpenſandū· Fiunt nanq3 in eccleſia p
platos et ſupiores relaxaciones et indulgēcie in quib3 qui faciūt qđ
debent peccatoꝝ ſuoꝝ remiſſionē lucrant· Vt autē hec clari9 intelli=
gatur ſtatui hodierna die de indulgēciis verba facere vt penitentes
peccatores intelligētes illaꝝ virtutē inuigilent cū ſtudio eas acqui=
rere nō expectantes noctē mortis et purgatorie pene quādo ampli9
nō poterunt opari· De ipſis ergo indulgēciis tria miſteria principa=
lia ppoſuimus declaranda·

¶ Primū dicit̄ diffinicio·
Secundū conceſſio·
Terciū fructificacio·

¶ Quid ſit indulgēcia et qualiter prodeſt
in foro dei ad diminucionē pene purga
torie et de clauibus a criſto collatis ſa=
cerdotibus· Capitulū·i·

Primū miſteriū de indulgēciis declarandū dicit̄ diffinicio in
quo quid ſit indulgēcia videam9· Et rñdet ffrañ·de marone
in tracta· de indulgēciis· Qđ indulgēcia ē remiſſio peccatoꝝ

Qđ intelligendū eſt de remiſſione pene tꝑalis ad quā peccatoꝛ rema
net obligatꝰ poſt remiſſionē culpe et pene eterne. Ipſa nanqȝ pena et
culpa eterna remittunť in ↄtricīoē cū peccatoꝛ iuſtificať. Et qꝛ vt tac
tum eſt ſermōe. vii. huiꝰ opis. c. i. Licet in baptiſmo oīs pena que ꝓ
peccato debeť penitꝰ relareť merito paſſiōis xp̄i tn̄ cum homo pecca
ta iterat reddit ſe indignū tāto bn̄ficio. Jō in ↄtricīoē niſi eſſȝ multū
feruētiſſima nō remittit ei tota pena ſed minorať vt dicit mgr̄ ſen̄. di.
xix. iii. quantū decet et expedit ſalua diuina iuſtia. Remanet itaqȝ vt
in pluribȝ obligatꝰ peccatoꝛ ad tꝑaliter ſatiſfaciēdū penāqȝ tꝑalem
exſoluendā. hanc vero taxare hȝ ſacerdos in cōfeſſiōe qui vt dictū eſt
in ſermone ꝑ arbitrio pn̄ias pōt iniūgere. Et qꝛ raro ↄtingit vt quis
totā penā tꝑalē debitā excipe poſſit et adiplere iō qui eā in hac vita
nō ſoluūt in purgatorio acriter punienť. Sed cū q̄s facit illud ꝓ quo
indulgēcie ↄcedunť a dicta pena liberať plus et minꝰ ſcd̄m indulgē
cie qualitatē. Notandū tn̄ ſcd̄m ricħ et bon̄. di. xx. q̄tti. Qđ fuerť quī
dam qui voluerūt diſtinguere foꝝ dei et foꝝ eccleſie. Et hi dixerunt
indulgēcias valere q̄ntū ad foꝝ eccleſie nō quantū ad foꝝ dei. Racō
aūt ipſoꝝ erat. qꝛ nullus inferioꝛ pōt abſoluere a pena ad quā ligat
ſuꝑioꝛ. Sed deꝰ remittēdo culpā ligat ad aliq̄ꝑ penā tꝑalem ergo vi-
deť ꝙ nullꝰ poſſit de illa aliq̄d dimittere. Et ꝓpterea dicūt indulgen
cias valere in foro eccleſie remittēdo penas taxatas a iure vel a iudi
ce nō tn̄ aliq̄d remittēdo de pena taxata a deo. Veruntn̄ iſta opinio
ſatis impia eſt et cōtraria rōni qꝛ ſi ſic eſſet tūc eccleſia abſoluēdo a
penis ſatiſfactoriis trāſmitteret ad penas purgatorii et ad grauioꝛa
ſupplicia. Jō ſimpliciter dicendū eſt ꝙ relaxacio ſatiſfactōnis que fit
in indulgēciis valet eciā in foro dei qꝛ deus habet ꝓ ↄdonato qđ ſic
ↄdonať. Modus aūt intelligēdi q̄liter fieri poſſit tal' eſt p̄ſupponendꝰ
nanqȝ eſt ꝙ bonū obtinemꝰ ex triplici merito. ſcȝ ex merito ꝓprio et
ex merito capitis et ex merito eccleſiaſtice veritatis. Et ꝙ ita ſit in ſe
manifeſtū eſt qꝛ q̄libet mereť ſibi per gr̄am q̄ꝑ habet ꝙ xp̄s meruerit
nobis nemo dubitat niſi qui fide caret. Qđ eccleſia mereať nobis et
eiꝰ merita ptȝ ꝑ verba Aug. d. in li. de pn̄ia. Credēdū eſt ꝙ oēs ora
ciones et el'ie eccleſie et oꝑa iuſtie ſuccurrūt recognoſcēti moꝛtalitatē
ſuā. ꝑ hunc modū ſicut triplex ē meritū obtinendi bonū ſic et meritū
liberādi a malo meritū ſcȝ ꝓpriū. Et hoc eſt meritū noſtre ↄtricionis
et per hoc meremur liberari a pena eterna ita ꝙ ſimul ſunt hec duo
ſicut in angel' gr̄a et gloꝛia. Scd̄o eſt meritū xp̄i et hoc oꝑať in ſacra
mentis et pōtate clauiū et ꝑ hoc remittiť ps pene. Tercio eſt meritū
eccleſiaſtice vnitatis et ꝑ illud adhuc fit remiſſio. Et ſic ſcd̄m triplex
meritū fit triplex pene ↄdonacio vt ſic currat miſericoꝛdia cū iuſti-
cia et in qualibet eſt mutacio maioꝛis in minus. Vnde pena eterna
pꝛimo mutať in tempoꝛalē cum remittiť culpa. Secundo tempoꝛalis
magna et ſupꝛa vires commutať in penā competentē viribȝ in ſacer-
dotis abſolucione et ꝙ reſiduū eſt reſeruatur in purgatoꝛio. Tercio

vero pena illa ad quā quis tenetur mutatᷣ in minorē in indulgēciis·
hoc aūt pōt facere eccleſia ex diuina auctoritate·Thauꝝ enī merito
rum·ſ·xp̄i martirꝝ ꝯfeſſorꝝ ac virginū recōmendauit eccleſie diſpen=
ſandū cū eccleſie in p̄latis tradidit claues regni celorꝝ·Et ꝑ hoc ſolui
pōt racio eorꝝ qui dicūt ꝙ inferior non pōt abſoluere a pena ipoſita
a ſupiore·Nam licȝ nō poſſit auctoritate ꝓpria pōt tn̄ auctoritate ip
ſius ſupioris ·vel pōt dici ꝙ p̄latus dās indulgēcias nō abſoluit oio
cōdonando ſed ſoluēdo de thauro eccleſie·Sed aliq̄s poſſet obicere ꝙ
eccleſie nō ſunt date claues qr claues aut ſunt ad claudēdum aut ad
apiendū·Sȝ dicitᷣ apoc̄·iii·xp̄s apit et nemo claudit·claudit et nemo
apit·ergo eccleſie nō ſunt date claues·Veruntn̄ in ꝯtrariū eſt ꝙ xp̄s
dixit petro Mat·xvi·Tibi dabo claues regni celorꝝ·Ex quibȝ verbis
patet ꝙ mediāte petro eccleſia claues accepit · Qd̓ notatᷣ·xxiiii·q·i·
c·manet·c·qd̓cunqȝ·c·Omnibȝ conſideratis·rn̄det ergo rich·di·xviii·
quarti·qd̓ claues regni celorꝝ date ſunt eccleſie·Et accipiuntᷣ hic cla
ues ad ſimilitudinē clauiū materialiū ꝑ q̄s hoſtiū clauditᷣ et aperitᷣ
Claues enī eccleſie ſunt quedā poteſtas data eccl̓ie in p̄latis ſuis ad
apiendū et claudendū hominibus regnū celorꝝ qd̓ clauditᷣ homini ꝑ
peccatū vel ꝑ obligacionē ad penā ꝑ peccato et apitur ꝑ remocionē
vtriuſqȝ·Eſt aūt poteſtas triplex apiendi celū et claudēdi·Prima eſt
auctoritas q̄ eſt in ſolo deo qui ſolꝰ apit effectiue ꝑ infuſionē gr̄e ⁊
claudit ꝑmiſſiue ꝑmittēdo iuſto iudicō hoiem ruere in peccatū gr̄am
nō ꝯferendo·Scd̓a eſt clauis excellēcie que ē in xp̄o rōne humane na
ture qui celū apit ꝑ meritū paſſionis ſue et claudit ꝑ poteſtatē iudi=
cialē ſibi traditā·Tercia ē clauis miſterii·ſ·in p̄latis eccleſie qui celū
apiunt miniſtrādo ſacrā que opantᷣ in merito paſſiōis xp̄i et virtute
Ad auctoritatē ergo·apoc̄·dicendū· Qd̓ clauſura regni celorꝝ tripl̓r
pōt accipi vl̓ ꝑ illa q̄ erat clauſū generi hūano ꝓpᷣ peccatū primorꝝ
parentū·vel ꝑ illa q̄ claudetᷣ oibus repbis in iudicio ꝑ ſniam diffiniti=
uam·vel ꝑ illa q̄ clauditᷣ interi homini ꝑ culpā et penā remittendas·
Prima claſura fuit vl̓is et nō ꝑpetua et hāc xp̄c apuit merito paſſio
nis ſue·Et de hac dicitᷣ aperit et nemo claudit·Alia ſimil̓r clauſura
erit ꝑpetua·de q̄ Mat xxv·Clauſa eſt ianua·et de hac dicitᷣ claudit et
nemo apit·Alia clauſura ē ꝑticularis et nō ꝑpetua et hāc p̄lati eccle
ſie pn̄t miſterial̓r apire·ꝓpterea nō mediocritᷣ errāt hi q̄ dicūt indul=
gēcias nō valere cū tota eccl̓ia rōnabl̓r contrariū aſſerat et affirmet·

¶De auctoritate ꝯcedendi indulgencias et illarꝝ varia ꝯceſſione et
de cauſis ꝑ quibus concedunᷣ· ¶Capitulū·ii·

Secundū miſteriū de indulgēciis declarandū dicitᷣ ꝯceſſio in
quo de ipſarꝝ ꝯceſſione tria ꝯſideremꝰ·Primo auctoritatē·
Scd̓o varietatē·Tercio cauſalitatē·Primo ꝯſideremꝰ aucto
ritatem quis ſcȝ auctoritatē indulgēcias ꝯcedendi·Et rn̄dent doc·ſcȝ
Bon·et rich·vbi ſupra·Qd̓ illi ſoli pn̄t indulgēcias dare quibȝ diſpē
ſacio theſauri eccleſie cōmiſſa eſt et ſecundū menſurā cōmiſſionis ſue

Et qꝛ xp̄i vicario cōmiſſa eſt plenitudo poteſtatis ab ipſo xp̄o vt ptʒ
ex̄·de pe·et re·c·cū ex eo·Jō dari pōt indulgēcias ꝑ totā eccleſiā mili
tantē et tātas q̄ntas ſibi dare placuerit ſi adſit rōnabilis cauſa·Alii
aūt tantū habēt de hac poteſtate quantū eis a xp̄i vicario ꝯceſſum ē
Jpſe aūt ꝑ ius cōe hoc nō ꝯceſſit niſi ep̄is vel electis in ep̄os et ſuis
legatis·Et iō nulli alii indulgēcias pn̄t dare niſi ex ſpāli cōmiſſione
nec pn̄t legati dare indulgēcias niſi in ꝓuincia ſua nec ep̄i niſi ī ſuo
ep̄atu· Archiep̄i tn̄ pn̄t eas dare in ep̄atibus ſuffraganeoꝝ ſuoꝝ vt
ptʒ ex̄·de pe·et re·c·nr̄os in textu et in glo·Jſti tn̄ in dedicaciōe baſi-
lice ſiue dedicet̄ ab vno ſiue a pluribʒ nō debēt extēdere indulgenciā
vltra annū nec in anniuerſario dedicacionis vltra·xl·dies· Limitata
eſt eīn eis poteſtas a papa ne ꝑ imoderatas remiſſiones claues eccle
ſie ꝯtemnerent̄ et pn̄ialis ſatiſſactio eneruaret̄·ex̄·de pe·et re·c·cū ex
eo·Et ſi diceret̄ ꝙ omis ſacerdos habet claues ergo pōt indulgēcias
ꝯcedere·Rn̄det boñ· Qꝺ clauis nō eſt tota rō virtutis indulgēcias fa
ciendi·ſed poteſtas clauis cū iuriſdictiōe et auctoritate theſauri diſpen
ſandi q̄ ordinarie ſolis cōpetit ep̄is et ſacerdotibʒ ſi eis ab ep̄is com
mittat̄·Scđo ꝯſideremꝰ circa ꝯceſſiones indulgenciaꝝ varietatē·Se-
cundū eīn ꝙ apparet ex vſu eccleſie ſolēt indulgēcie variari tripliciṫ
Concedunt̄ nanqʒ·aut ſcđm numeꝝ dierū vel annoꝝ·aut ſcđm ꝑtem
peccatoꝝ·Aut ſecundū plenariā remiſſionē·Quādo ꝯcedunt̄ ſecundū
numeꝝ dierū vel annoꝝ·vtputa qꝛ dant̄ centū dies vel centū anni de
indulgēcia·Tunc qui illā lucrant̄ abſoluunt̄ a pn̄ia q̄ꝫ facere debuiſ
ſent ꝑ peccatis ſuis ꝑ centū dies vel ꝑ centū annos ſiue in hac vita
ſiue in purgatorio·Qn̄ vero ꝯcedunt̄ indulgēcie ſcđm ꝑtem peccatoꝝ
vtputa qꝛ ꝯcedit̄ tercie vel q̄rte ꝑtis remiſſio peccatoꝝ tūc qui illas
lucrant̄ abſoluunt̄ a pena quā tenebant̄ exoluere ꝓ illa ꝑte ſiue illa
pena ſit centū annoꝝ ſiue mille ſiue pluriū·Quādo autē ꝯcedunt̄ in-
dulgencie ſcđm plenariā remiſſionē·tunc qui illas lucrant̄ abſoluunt̄
ab omni pena ita ꝙ ſi tūc ex hac vita decederēt ſtatim ad celū euola
rent et inter ciues celi nullo obſtaculo impediti collocarent̄· Tercio
ꝯſideremꝰ circa ꝯceſſionē indulgenciaꝝ cauſalitatē ꝑ qua cauſa cō-
cedi pn̄t et dn̄t indulgēcie·Et rn̄det Boñ·Qꝺ ſicut videmꝰ in pollici
tis et cōitatibus hūanis ꝙ theſaurus rei publice ꝓpter duo maxie con
ſueuit ꝓferri et cōicari exterius·ſic in ſpālibus eſt intelligendū·ꝓferṫ
nanqʒ theſaurus extra ꝓpter gloriā principis ſicut faciūt reges curia-
les queādmodū fecit rex aſſuerꝰ vt habet̄ heſter·Aliomo ꝓpter vtili
tatem cōitatis ſiue neceſſitatē· Vnde qn̄ ledit̄ cōitas ꝓferunt̄ ſtipen-
dia et donatiua militibʒ vt eant ad pugnam· ſic theſaurus eccleſie ab
his qui habēt diſpēſare duplici ex cauſa debet apiri·ſcʒ ꝓpter gloriā
principis et laudē·Laus vero et honor dei eſt in ſanctis ſuis·Et ſan
cti honerant̄ in ꝯſtructiōe baſilicarū viſitacione earundē cōmemora
cione virtutū ſuaꝝ et idem fit in p̄dicacionibus et ſermonibʒ·Jdeo ꝑ
his oībus indulgencie recte fiunt·Cōmunis aūt vtilitas eſt defenſio

terre ſancte defenſio fidei ꝓmocio ſtudii et ꝯſimilia ꝑ quibus adhuc
recte indulgēcie ꝯcedunt. Et ſi diceret ꝙ nō licet dare ſpūalia ꝑ tꝑa-
libus qꝛ illud eſſet ſymoniacū. Sed in iſtis indulgēciis dant ſpūalia
ꝑ tꝑalibus. ſcꝫ remiſſio pene ꝑ pecuniis et aliis rebus loco elēe obla
tis. ergo videt ꝙ nō licet concedere huiōi indulgēcias. Rñdet rich. et
boñ. ꝙ nō dant ſpūalia ꝑ tꝑalibus niſi ꝑ accidēs. Cum eñ dant in-
dulgencie ꝑ eccleſiis vel hoſpitalibꝫ ꝯſtruendis non dant vt in illis
tꝑalibus ſiſtat ſed ꝓpter vtilitatē ſpūalem ꝯſequentē. Vñ non dant
ꝑ tꝑalibus niſi inquantū ordinant ad ſpūalia. Ideo quando ꝑlatus
dat indulgenciā nō dat eam pro elēa exteriori nō ꝯſiderans datū ſed
fructū videlicꝫ qꝛ ex radice bone volūtatis ꝓcedit.

De fructu idulgēcie reſpectu exñciū in mortali et eoꝝ q̄ ſunt i pur
gatorio et illoꝝ q̄ poſt illaꝝ acquiſicōnē erūt ꝓpt alia peccata dam
nandi. C. iii.

Erciū miſteriū de idulgēciis declarand dicit. fructificacio in quo de fructu indulgēcie circa tria precipue
dubitat. Primo vtꝝ indulgēcie ꝓſint exñtibꝫ in peccato mor
tali. Scdo vtꝝ ꝓſint his qui ſunt in purgatorio. Tercio vtrum ꝓſint
his qui illas lucrant ⁊ poſtea ꝓpter alia ſua peccata damnant ad in
fernū. Ad primū dubiū. Rñdet rich. Qd non pōt fieri remiſſio pene
manēte culpa. Et iō cum ꝑ indulgēcias nō remittat culpa exñtibus
in mortali peccato nō remittit eis ꝑ indulgenciā aliquid de pena. Si
tamē aliquis exñs in mortali peccato facit illud qd ꝯtinet in forma
indulgēcie prudent facit qꝛ bona facta in peccato mortali aliquomō
peccatorē diſponūt de cōgruo ad pniam et illa mediāte ad ſuſcepcio
nem remiſſionis peccatoꝝ ꝑ diuinā miam. hec rich. Boñ. vero dicit
Qd ad hoc vt indulgēcie valeāt requirit duplex ꝯdicio ex ꝑte dantis
ſcꝫ poteſtas vel auctoritas de q̄ ſupradictū eſt. Et honeſta ac rōnabi
lis cauſa. Vñ nō eſſet credēda indulgēcia alicuiꝰ valoris ſi qs daret
eam euntibꝫ videre torniamēta. Silr ex ꝑte accipiētis duplex ꝯdicio
requirit. ſ. cōfeſſio cum vera contriciōe et fides cum vera deuociōe vt
vere de peccatis ſit penitēs et vere confidens ꝙ paſtoris indulgēcia
ſibi valeat. Scdo ꝯtingit dubitare vtꝝ indulgēcie valeant his qui
ſunt in purgatorio. Et quibuſdā viſum eſt ꝙ ſic. Et arguūt. Qd oēs
anime ſancte aut ſunt de eccleſia triūphante aut militāte. Sed aīe
exiſtētes in purgatorio ſancte ſunt nec ſunt de eccleſia triūphante qꝛ
in ea nulla eſt pena. ergo ſunt de eccleſia militāte. Sed omnibꝫ habē
tibus grām in eccleſia militāte ꝓſūt indulgēcie. ergo ꝓſunt illis qui
ſunt in purgatorio. Alii vero tenēt ꝯtrariū qꝛ vt ſcribit de pe. di. i. c.
ſi cui. §. Alii ecōtra. dñs paruis ſoluēdi voluit eſſe et ligādi. Si pre-
lati eccleſie nō poſſunt ligare illos qui ſunt in purgatorio ergo nec
eos ſoluere. Qd veꝝ non eſſet ſi illis ꝓdeſſent indulgēcie rñdet rich.
Qd indulgēcie non ꝓſunt illis qui nō ſunt de iuriſdictione illiꝰ qui
eas cōceſſit vt patꝫ ex. de pe. et re. c. ꝙ autē. Nec illis qui nō faciunt
illud pro quo dant indulgencie quāuis volūtatem habeant faciendi

Nam licet non potenti opari voluntas reputet̃ p facto quantum ad premiũ eſſenciale nõ tamẽ hoc eſt verꝫ quantũ ad qolibet premiũ ac cidentale. Unde nec p facto reputat̃ quantũ ad remiſſionẽ pene p in dulgencias obtinẽde. Illi autẽ qui ſunt in purgatorio nõ ſunt ſub iu riſdictione p̃latoꝝ eccleſie qd ſatis dat̃ intelligi cum dixit dñs petro Quodcunqꝫ ſolueris ſup terrã. ⁊c. concedendo ei poteſtatẽ ſup eos tm̃ qui ſunt viuentes in hac mortali vita. Non pñt eciam hi qui ſunt in purgatorio facere illud p quod dat̃ indulgencia. Ideirco indulgencie eis non pſunt directe. Indirecte tamẽ eis pſunt inquantũ exiſtẽtes in hac vita faciũt p eis illud qd contmet̃ in forma indulgencie maxime ſi dent̃ indulgencie ſub hac forma. Quicunqꝫ fecerit hoc vel illud p ſe vel p patre ſuo defuncto vel alia pſona in purgatorio exiſtente dam9 tot dies indulgẽcie. Et ſic eciã ſcd̃m cõmunẽ opinionẽ doctoꝝ pſunt p modũ ſuffragii et nõ per modũ indulgencie. Ad argumentũ vero factũ pro oppoſicione ꝯtraria dicit ricħ. Qd illi qui ſunt in purgato rio cum eccleſia militãte quodãmodo cõmunicant in pena et cũ triũ phante cum ĩpoſſibilitate peccandi cum vtraqꝫ in caritate. Et ideo qꝛ ꝯiuncti ſunt cum militante eccleſiã p caritatẽ et maxime auxilio in digent qꝛ non ſunt in ſtatu in quo poſſint penã aſſumere voluntariã p quã cicius admitterent̃ ad viſionẽ beatã ideo eccleſia põt eos iuua re cõmunicando eis merita viuoꝝ nõ tamẽ p modũ auctoritatis per quã directe iuuant̃ illi quibus directe pſunt indulgencie. ¶ Tercio cõtingit dubitare. Vtꝝ indulgencie pſint his qui illas lucrantur ſi poſt illaꝝ adepcionem pp̃ter alia peccata p eos cõmiſſa damnent̃ in inferno. Sed ad intelligendã hanc difficultatẽ neceſſe eſt ſcire an per culpam ſequentẽ peccata dimiſſa redeãt. Et ad hoc nos dicimus ex ſniã ricħ. in. iiii. et dñi bonã di. xxii. Qd peccata dimiſſa redire pñt in telligi dupl̃r. Aut quantũ ad culpã. aut quantũ ad penã. Primomõ peccata dimiſſa redire non pñt qꝛ nulla res anichilata redire poteſt eadem numero niſi per diuinã potenciam. iuxta illud Auicenne. iii. meta. Qd anichilatũ eſt nõ redit. Peccatũ autẽ cum remittit̃ anichi- latur et p opacionẽ diuine potẽcie reuerti non põt. qꝛ vt inq̃t Aug. li. lxxxiii. q. Deo auctore nõ fit homo deterior. Dicunt̃ tamẽ peccata dimiſſa redire inquantũ ſequens culpã magis grauat̃ quã ſi peccata illa nõ fuiſſent dimiſſa. Quantũ vero ad penã vtꝝ damnatus p pec catis que cõmiſit poſt peccata dimiſſa puniat̃ tantũ p illis p quibus damnat9 eſt aut pro aliis dimiſſis et ſic peccata redibũt quantũ ad penã. R̃ndet ricħ. Qd pena que debebat̃ pro peccatis dimiſſis aut eſt tota expleta aut ſeq̃ẽs mortale aut nõ. Si nõ tunc dico ꝙ remanet obligat9 peccator ad ſolucionẽ reſidui pene ſi in illo peccato mortali moriat̃ pro peccatis illis remiſſis quo ad culpã non quo ad penã. Et ideo pro illis in inferno pena eterna puniet̃. Sed p accidens quia in peccato mortali nulla pena eſt ſatiſfactoria in conſpectu dei. Et ideo quantumcũqꝫ puniatur ſemper remanebit obligatus ad penam. Illa

tamẽ pena erit minꝰ intenſa ꝙ̃ ſi illa peccata nõ fuiſſent ei dimiſſa
Si vero pena eſt ſoluta ante ſequẽs mortale peccata remiſſa nõ rede
unt niſi inquantũ aggrauant ſequẽs peccatũ ꝓpter quã aggrauacõ
nem ſibi maior pena debet̃ ꝓpter hoc dicit̃ naũ ·i· Non iudicabit deꝰ
bis inidipm· Et de pe·di·vii·verſus finẽ· Diuina clemencia dimiſſa
peccata vlterius in vicionẽ venire non patit̃· Cum ergo exiſte ntibus
in caritate ꝑ indulgencias remittat̃ pena tpalis ꝑ peccatis debita ſi
poſt ꝓpter alia peccata ſequẽcia tales in inferno damnent̃ nõ ampli
us pu nient̃ ꝑ peccatis illis ꝑ quibus iam remiſſionẽ pene indulgen
ciis mediantibꝫ obtinuerunt· Ergo currant peccatores ſicientes ad fon
tem pietatis et clemencie dñi noſtri iħu xp̃i et de ſuis peccatis vere
ꝯfeſſi penitentes indulgencias que cõcedunt̃ ꝓcurent acq̃rere vt ſic a
pena liberati ſcãdere valeãt regna celoꝝ vbi xp̃s deus dei filiꝰ reg=
nat cum patre et ſpũ ſancto ꝑ infinita ſeculoꝝ ſecula· Amen·

Feria quinta q̃rte ebdomade in q̃dragesima de viduitate ſeruãda
et de eius laudibꝫ atqꝫ p̃conis quibus ſublimat̃ · Sermo·li·

NEc vidua erat et turba ciuitatis multa cum illa ꝙ̃ cum vi
diſſet dñs miſericordia motꝰ ſup illã dixit illi· Noli flere
Scribunt̃ hec verba Luc̃ ·vii·c·et in euãgelio hodierno·
Viſus eſt pietate multa ſaluator noſter erga viduã vnicũ
filiũ ſuũ morte iam extinctũ dolenter et amare lugentẽ ipam quidẽ
vt euangelica lectio teſtat̃ primo ꝯſolatus eſt verbis demũ ſuſcitatũ
filiũ ei benigne reſtituit· Quo exemplo clareſcit quanta ſit vidualis
ſtatus gracia quantũ ſue decor quantũ eciã et meritũ· Sed quoniam
multi ſunt qui ignorant preciũ eius· ideo ad inſtructionẽ penitenciũ
hodierna die de viduitate cõficiamus ſermonẽ· de quo tria miſteria
principalia erunt declaranda ·

Primũ dicit̃ obſeruacõnis·	Qualit̃ poſt primũ maritũ meliꝰ eſt te=
Scdm cõmendacionis·	nere et obſeruare viduitatem ꝙ̃ denuo
Terciũ regulacionis ·	nubere tũ ꝓpter indiciũ caſtitatis ·tum

ꝓpter ſignũ caritatis· tum eciã ꝓpter beneficiũ libertatis· Ca·i·

PRimũ miſteriũ dicit̃ obſeruacõnis in quo declarandũ eſt q̃re
poſt primũ maritũ melius eſt obſeruare et tenere viduitatẽ
quã ad ſcdas nupcias trãſire· Et aſſignari pñt tres principa
les racõnes· Prima eſt ꝓpter indiciũ caſtitatis· Scda ꝓpter ſignũ ca=
ritatis· Tercia ꝓpter beneficiũ libertatis· Prima racio eſt ꝓpter indi
cium caſtitatis· Quãdo eñ mulier nubit tociens ſignũ eſt magne in
continẽcie· Vñ hieroꝰ· contra iouinianũ refert· Qd porcia minor cũ
laudaret̃ quedam bene morigerata q̃ ſcdm acceperat viꝝ rñdit Felix
et pudica matrona nunꝙ̃ p̃ter ſemel nubit· Et valeriꝰ·li·ii·qui vno
fuerant ꝯtente matrimonio corona pudicicie honorabant̃· veꝝ tamẽ
diſputandũ eſt· Vtꝝ ſcde nupcie ſint licite· Et nõnulli arguũt ꝙ non
Nam criſoſtomus·xxxi·q·i·c· hac racıõe ait· Secũda ſcꝫ vxorẽ accipe
ſecundũ p̃ceptũ ap̃· licitũ eſt· ſecũdũ autẽ veritatis racionẽ fornicacio

eſt· Item racione videt̃ qꝛ bigamus non põt ꝓmoueri ad ſacres ordi-
nes· Sed pena non infligit̃ niſi ꝓ culpa· ergo in bigamia eſt culpa·
Sed incontrariũ eſt auctas hiero· qui· xxxi· q· i· c· aperient ait· Aperi-
ent queſo aures obtrectatores mei et videãt me ſcdas et tercias nup-
cias in domino ↄceſſiſſe· Et itẽꝝ in eodẽ· c· ait· Non damno bigamos
Imo nec trigamos et ſi dici põt octogamos· Et aug9· in· c· deus inq̃t
Deus maſculũ et feminã ꝓpagandi generis cauſa nupciali caſtitate
coniũxit et ſecundas nupcias que in vnoquoqꝫ teſtamento ꝑmittunt̃
licitas eſſe mõſtrauit· Et idẽ aug9· exponens illud apl̃i· Qd ſi dormie
rit dicit· Qd ſi dormierit vir eius nõ dicit primus vel ſcds vel terci9
nec nobis diffiniendũ eſt qd nõ diffiniuit apl̃us· Vnde nullas debeo
dampnare nupcias nec eis verecundiam inferre numeroſitate· Rñdent
ergo doctores in· iiii· di· xlii· ſcꝫ rich· boñ· petrus de palude tho· et ce-
teri· Qd nõ tantũ ſcde nupcie ſed eciã tercie et quarte et plures ſunt
licite· Racio qꝛ per morteẽ alterius coniugũ tollit̃ impedimentũ pri-
mi matrimonii· Vnde dicit petr9 de palude· Qd ſi quis reſuſcitaret̃
a mortuis nõ poſſet ad vxorẽ viuentẽ redire qꝛ nõ amplius ſua vxor
nec ipſe vir eius niſi denuo cõtraherent ꝓpterea dixit apoſtol9· i· cor·
vii· Si dormierit vir eius liberata eſt a lege viri cui vult nubat tan
tũ in domino· Beacior tamẽ erit ſi ſic ꝑmanſerit ſcdm meũ conſiliũ·
Ad dictũ ergo Criſo· rñderi põt· qd improprie et largiſſime fornicacõ-
nem ſumit· ſcꝫ ꝓ naturalis ↄcupiſcencie ardore qui maxime ↄſueuit
mouere ad ſcdas nupcias ↄtrahẽdas· Ad ſcdm vero argumentũ dicit
boñ· ꝙ non poſſe aſcẽdere ad ſacros ordines nõ eſt pena qꝛ eciã nec
mutus vel alius naturaliter impedit9 põt aſcendere ad ſacros ordi-
nes· qd non fit ei in penam ſed qꝛ non eſt ydoneus· Sunt ergo licite
ſecũde nupcie et plures et nõ ſunt inhonorabiles· Ideo hiero9· ad ge-
runciã inquit· Vide q̃lia ſunt ſcda matrimonia que lupanaribꝫ ꝑfe-
runtur· Ait enĩ ſcꝫ apl̃us· Melius eſt nubere q̃ꝫ vri· Adoleſcẽtula vi
dua que ↄtinere nõ põt maritũ poci9 accipiat q̃ꝫ diabolũ· Apl̃s vero
i· cor· vii· ait· Dico innuptis et viduis bonũ eſt illis ſi ſic ꝑmaneãt
ſicut et ego· ꝙ ſi non ↄtineant nubãt· meli9 eſt enĩ nubere q̃ꝫ vri· Et
hiero9· in ep̃la ad gerunciã narrat de quodã rome qui habuerat· xx·
vxores quas ſepelierat· Et de muliere que ſepelierat· xxii· maritos qui
fuerunt copulati matrimonio et fuit magna expectacio quis eoꝝ ef
ferret̃ ad ſepulchꝝ ab alio et vicit marit9· Vnde hiero9 ſequit̃· d· Ob
ſecro vt illa teſtimonia nõ noueris quibus incontinẽtibus et miſeris
ſubuenit̃ ſed poci9 lectrices quibus pudicicia coronat̃· Facit inſup ad
viduitatis laudẽ ꝙ et turtures illã ſeruant· Qd ambro· in exameron
ait· Diſcite mulieres q̃nta ſit viduitatis gr̃a que eciã in auibꝫ ꝑdica-
tur· Secunda racio quare melius eſt obſeruare viduitatẽ quã tran
ſire ad ſecundas nupcias et ꝓpter caritatis ſignum vt ſcilicet oſten-
dat vxor quanta caritate virum defunctum dilexerit· Vnde virgi-
lius quarto eneidos· Ille meos primus qui me ſibi iunxit amores·

Abſtulit ille habet ſecū ſeruetqꝫ ſepulchro· Et hiero9· ↄtra iouinia=
num ſcribit· ꝙ cum valeria rogaret ſcdm virū accipere· rn̄dit ſe hoc
non poſſe facere qꝛ primus adhuc viuebat· Quādiu em̄ inquit vixero
vir meus p amorē viuet in corde meo· Et iterꝫ ibidez recitat· Quod
dum marcia catonis nollet iterꝫ nubere et virꝫ defunctū ſemp luge=
ret interrogata quē diē haberet vltimū luctus ait· quē et vite· Quere
re tamē poſſet hic aliqs· vtrꝫ ſcde nupcie ſint ſacrales· Rn̄det boñ· ꝙ
dupl'r eſt loqui de ſcdis nupciis· aut in ſe aut in relacione· Ad pri=
mas ſi in ſe ſic· Cum ſit conſenſus expſſus inter legitimas perſonas
ſunt vtiqꝫ ſacrm̄ nec eſt ibi carnis diuiſio ſed vnio carnis viri et mu
lieris· Si autē loquamur in compacione ad pcedentes ſic manet in
eis ſacramenti racio incōpleta ꝓpter carnis diuiſionē quia in primis
carnem ſuā vniuit cum vno· in ſcdis cum alio· Et talis diuiſio tollit
de plenitudine ſignificacionis· ¶ Tercia racio q̄re melius eſt vidui=
tatem ſeruare eſt pꝑter beneficiū libertatis· vidua em̄ ſua eſt dn̄a et
in pace viuit et ſi virꝫ accipiat diſcrimini ſe exponit vt forte inueni=
at iroſum litigioſum et ſe tribulantē· Vnde hiero9· cōtra iouinianū
narrat· ꝙ cum quedā rogaret vt ſcdo nuberet· Rn̄dit ſe hoc nō facere
qꝛ bonū habuerat virū et ſi ſcdm accipet aut ille eſſet bonus aut ma
lus· Si bonus ſemp eſſet in timore ne illū perderet· Si malus ſemp
eſſet in dolore qꝛ poſt bonū virꝫ alium nunq̄ ſuſtineret ꝓpter aſſer=
ciones iam tactas colligi pōt quanta eſt pemmencia viduitatis· Ve=
runtamē ut predictū eſt ſi que mulieres poſt virorꝫ mortē voluerint
nubere faciant animo libero· Notandū tamē ꝙ alique leges dicunt
mulierē non poſſe nubere infra tp̄s luctus ideſt vnius anni poſt mor
tem viri vt patꝫ· C· de ſcdis nupciis· l· i· Tamē p licenciā apl'i et auc
toritatem pōt id fieri imediate poſt mortē et infamia nubentis abole
tur qꝛ in his ſeculares leges non dedignant̄ ſacros canones imitari
vt patꝫ ex̄ de ſcdis nupciis· c· ſup illa· et· c· Cum ſcdm·
¶ Qualiter cōmendabilis eſt viduitas· tum pꝑter diuinā viſitacionē
tum pꝑter acceptacionē· tum eciā pꝑter diuinā precepcionē· Ca· ii·
Ecundū miſteriū ↄtemplandū de viduitate dicit̄ cōmendacō
nis· Oſtendit̄ quantū ſit cōmendabilis triplici rōne· Primo
rōne diuine viſitacionis· Secūdo rōne diuine acceptacionis·
Tercio rōne pcepcionis· Primo rōne diuine viſitacionis qꝛ de9 vi
duas grofiſſime viſitauit· Vn̄· iii· regū· xvii· Tp̄e famis miſſus eſt a
deo Helias ad viduā ſareptanā que poſtq̄ dedit comedere helie iux̄
verbum eius hydria farine eius nō defecit miraculoſe et lecbit9 olei
non eſt immutus oībus illis diebus· Et iudith p totū habet̄ q̄ grata
fuerit vidua illa oīpotenti deo cui tantā ↄtulit graciā vt pꝑriis ma=
nibus interficerꝫ holofernē liberaretqꝫ pp'lm ab īpetu et furore illi9
Luc· vero· ii· c· dicit̄ erat anna pꝓhetiſſa vidua vſqꝫ ad ānos· lxxxiiii
q̄ vixerat cū viro ſuo annis· vii· a virginitate ſua· Et hec nō deſcēde
bat de tēplo ieiuniis et obſeruacionibꝫ ſeruiēs deo die ac nocte· hinc

Jheſus puulus ſicut et ſymeoni pbuit ſe videndum illamqȝ dignat⁹
eſt viſitare que ↄfitebať dominꝰ et loquebať de illo oibus qui expec
tabant redempcionē iſrľ· Scdo dignitas viduitatis apparet racione
diuine acceptacõis·Luč·nanqȝ·xxi·ſcribiť quantū accepta fuit obla
cio vidue paupcule de qua eciā hiero⁹·in epľa ad iulianū ſic loqui
tur paupercula vidua que duo era miſit in gazophilaciū cunctos in
oblacione munerꝝ dei diciť ſupaſſe locupletes que nō pondere ſui ſed
offerenciū voluntate penſant· Tercia racio diciť diuine pcepcionis
Dedit nanqȝ deus pceptum omnibꝫ regibus principibꝫ iudicibus et
aduocatis oibuſqȝ hominibus vt viduarꝝ cauſas tuerent neqȝ illas
opprimerēt et moleſtarēt·Vñ yſa·i·dñs ait·Querite iudiciū ſubueni
te oppreſſo iudicate pupillo defendite viduā· Et exo·xxii·ait·Vidue
et pupillo non nocebitis· Si leſeritis eos vociferabunt ad me et ego
audiā clamorē eorꝫ et indignabiť furor meus pcuciamqȝ vos gladio
et erunt vxores veſtre vidue et filii veſtri pupilli·Et p hiero·xxii·Fa
cite iudiciū et iuſticiā et liberate vi oppreſſum de manu calumniato-
ris·aduenā et pupillā et viduā nolite ↄtriſtare neqȝ opprimatis iniq
Et iterꝝ hiere·v·Dñs de his qui viduas ſpernūt et abiciunt ſic loqui
tur·pterierunt ſermones meos peſſime·Cauſam vidue nō iudicauerūt
cauſam pupilli nō dixerunt et iudicium paupum non iudicauerunt·
Nunquid ſup his nō viſitabo dicit dñs· aut ſup gentē huiuſcemodi
non vlciſceť anima mea·Et iob·xxii·ait·Viduas dimiſiſti vacuas et
lacertos pupillorꝝ cõmiſiſti pptera circūdatus es laqueis et ↄturbet
te formido ſubita·Jacobus vero·v·c·Religio vera munda et imacu-
lata apud deū et patrē hec eſt viſitare pupillos et viduas in tribula-
cione eorꝝ·Sed hodierna die non ſolū non viſitanť quinimo vexanť
expoliant et turbanť a multis rapiunť ſua bona et querunt iuſticiā
et inueniunt illā·Et qd his deterius eſt vltra damnū rerꝫ paciuntur
falſas grauesqȝ criminaciones·Taceo reliqs moleſtias que eis infe
runtur·O viduarꝝ pſecutores·O lupi rapientes illarꝝ bona·O crude
les aduocati et iudices·O falſi notarii·O iniqui teſtes·Quis docebit
vos fugere a ventura ira·Vt eñi patet ex dictis inter omnia peccata
grauia maximū ſcelus eſt opprimere viduas·

Qd vidue debent eſſe mortificate et aliena ↄuerſacione hominum
ac deuocioni feruenter inuigilantes· Capitulū·iii·

Terciū miſteriū declarandū de viduitate diciť regulacõis·In
quo ſcire licet q tres ſunt regule quas vidue ſeruare tenent
Prima diciť mortificacionis·Scda ↄuerſacionis·Tercia de-
uocionis· Prima regula viduarꝝ diciť mortificacionis·Debent vi-
due eſſe mortificate et caſtigate ieiuniis vigiliis et diſciplinis aliter
in eis pudicicia tuta eſſe non pōt· Vnde paulus·i·thi·v·Vidua que
in deliciis eſt viuens mortua eſt·Et hiero⁹·in epľa ad furiam ait·O
filia· ſi apoſtolus corpus ſuū in ſeruitutē redegit ne cum aliis pdica
ret ipſe reprobus efficereť· quomodo tu iuuencula adhuc in feruere

iuuentutis poſita dapibus et vino plena poteris eſſe de caſtitate ſecu
ta· hec ille· Reprehenſibiles itaqꝫ ſunt vidue ille q̄ ocio vacantes comme
dunt et bibunt ſplendide dormiūt ſatis poliunt cutē et ornant licet ſe
vidualibus induant veſtimētis· Secunda regula viduaꝝ dicit̄ ꝯuer=
ſacōnis· Debent euitare quantū pn̄t ꝯuerſacionē hoim non ſolū ſecu
larium ſed ſacerdotū et religioſoꝝ ac quorumcūqꝫ qui ſpūalem vitā
ꝓfitent̄ qm̄ reuera nichil tam viris quā mulierībꝫ adeo eſt ꝑiculoſuꝫ
ſicut crebra et frequētata eciā ſub ſpecie boni ꝯuerſacio et collocucio
maxime vbi etas conſentit ad viciū· hinc hieroꝰ· ad nepotianū ait·
Matrē ita tu vide ne per illā videre cogaris quaꝝ vultus ita cordi in
hereant et tacitū viuat ſub pectore vulnꝰ· Et ioh̄· baptiſta ſanctā ma
trem habuit pontificiſqꝫ filius erat et tamē nec matris affectu nec pa
tris opibus vincebat̄ vt in domo parentū cum ꝑiculo viueret caſtita=
tis· hec ille· Et· xxxii· di· c· hoſpiciolū· Hoſpiciolum tuū aut raro aut
nunq̄ mulieꝝ pedes terant q2 non pōt toto corde habitare cum deo
q2 feminaꝝ acceſſibus copulat̄· Si igit̄ ꝑiculoſum eſt viris volētibus
deo ſeruire cum mulieribus ꝯuerſari quantomagis et mulieribꝫ ipis
que debilioris ſunt animi īferioriſqꝫ nature· Debent em̄ vidue cauere
omēs malas ſuſpiciones hinc hieroꝰ· ad ſaluinā· Caueto omēs ſuſpi
ciones et quicqd rōnabiliter fingi pōt ne fingat̄ ante deuita· Debent
adhuc vidue libenter inhabitare domū audireqꝫ· hiero· d· ad euſto·
Rarus tibi ſit egreſſꝰ in publicū matres tibi querant̄ in cubiculo· Et
non tm̄ viroꝝ ſed matronarū non frequētare domus cum hieroꝰ· di=
cat iteꝝ ad euſto· Nolo habeas conſorciū matronarū· nolo ad nobili
um accedas domos· nolo te frequēter videri vt ꝯtemnas qd eſſe nolu
iſti· Cur facis iniuriā viro tuo· Ad hemis coniugē dei ſponſa qd ꝓꝑe
ras· Diſce in hac ꝑte ſanctā ſuꝑbiam· Scitote illis eſſe meliorem hec
ille· ¶ Tercia regula viduarū dicit̄ deuccionis· Debent itaqꝫ eſſe de=
uote timentes diligētes deſiderātes et colentes deū· Vnde et aplus· i·
thi· v· ait· Si qua vidua filios aut nepotes habet diſcat primū domū
ſuā regere et mutuā vicē reddere ꝑentibus· hoc em̄ acceptū eſt coram
deo· Que aūt vere vidua eſt et deſolata ſperet in deū et inſtet obſecra=
cionibus et orōnibus die ac nocte· huiōi viduis cōpatitur deus eaſqꝫ
ꝯſolatur tribuēs in hoc ſeculo ſuā graciā et in futuro ſempiternā glo
riam in q̄ viuit et regnat deꝰ ꝑ infinita ſeculoꝝ ſecula· Amen·
¶ Feria ſexta q̄rte ebdomade in quadrageſima de diuinitate dn̄i nr̄i
ih̄u xp̄i qui licet verus fuerit homo fuit eciā verus deus eiuſdē cum
patre et ſpūſancto nature· ¶ Sermo· lii·

Tu es xp̄s filius dei viui qui in hunc mundū veniſti· Scri
buntur hec verba ioh̄· xi· c· et in euangelio hodierno deri=
detur tam a gentilibus q̄ a iudeis immaculata fides nr̄a
quemā ꝑdicat confitet̄ et adorat xp̄m crucifixū tanq̄ veꝝ
deum dominatorem celi et terre· veruntamē veritas iſta tam multi=
pliciter eſt declarata vt ampliꝰ merito negari nō poſſit· Ad ꝯfuſionē

tamen omnium eoꝝ qui contrarium tenent aſtruuntq̃ xp̄m purum
hominē fuiſſe nō deum in p̄ſenti ſermone curabimus oſtendere. Qđ
xp̄s eſt verus deꝰ dei filius ab eterno a patre genitus eiuſdē cum pa
tre et ſpiritu ſancto ſubſtācie ſiue nature. Et diffuſe de ſua diuinitate
loquemur illā confitebať deuotiſſima Martha cum dicebat verba p̄=
miſſa in themate. Quare cum oībus veritas eluceſcat ꝙ filius virgi=
nis qui ꝓ nobis in cruce pependit fuerit deus verus diuinitatē eius
tripliciter inſinuabimus.

Primo auctoritate.
Secundo experimento.
Tercio racione.

Quō auctoritate veteris teſtamenti et ſibylla
rum oſtendiť xp̄m verum deū et hominem
fuiſſe.

Capitulū .i.

Primo inſinuemus auctoritate ꝙ xp̄s fuerit verus deus. Et
adduci pn̄t vtriuſq̃ pagine ſcripture veteris .ſ. ac noui teſta
menti. Vnde yſa .ix. c. ait. Paruulus natus eſt nobis et filius
datus eſt nobis ꝑ hec verba pnuncians xp̄i humanitatē. Deinde ſe=
quitur. Et vocabiť nomē eius admirabil' cōſiliarius deꝰ fortis pater
futuri ſeculi princeps pacis. Et vt dicit nico. de lira. Tranſlacio ſep=
tuaginta interpretū habet et vocabiť nomē eius magni ꝯſilii angelꝰ
Et tranſlacio caldaica dicit. Et vocabiť nomen eius pmanens in ſclā
Meſſias. in quibus verbis exprimiť xp̄i diuinitas. Et hiere. xxiii. ſcri
bitur. Ecce dies veniunt dicit dominꝰ et .ſ. d. g. iu. Tranſlacio caldai=
ca habet. ſtatuā meſſiam iuſtū. et ſequiť. Et hoc eſt nomē qđ vocabūt
eum dn̄s iuſtus noſter. Et ſcđm nico. de lira. vbi nos ponimꝰ dn̄s in
hebreo poniť nomē dei. Tetragramaton qđ eſt nomē ſignificās ſolā
eſſenciā vnam diuinā vt dicit rabi Salomon ꝑ hec vero verba diuini=
tas et humanitas xp̄i manifeſtať. Et baruth. iii. c. hic eſt deus noſter
et non exiſtimabiť alius ad illū. poſt hec in terra viſus eſt et cū hoi=
bus ꝯuerſatus eſt. Et ſibylla herictheea vt augꝰ. meminit. xviii. li. de
ci. dei. verſus quoſdā cōpoſuit de fine mundi. quoꝝ prime lr̄e iuncte
ſonant. Ihus xp̄s filius dei ſaluator. Alie eciā ſibylle naſcituꝝ p̄dixe
runt xp̄m filiū dei de virgine imaculata. Hee omēs ſcđm yſi. ethi. li.
et lacť. in. i. li. diuinaꝝ inſti. decem fuere. Prima yſica que fuit de per
ſis. Secunda libyca. Tercia delphica. in templo delphici appollinis
genita q̄ ante troiana bella vaticinata eſt cuiꝰ plurimos verſus opi
ſuo homerꝰ inſeruit. Quarta chimeria in ytalia. Quinta herictheea
de qua pauloante tactū eſt nomine herophyla in babilone orta que
grecis Illion petentibus vaticinata eſt ꝑiturā eſſe troiam et homeꝝ
mendacia ſcripturꝝ. Dicta aūt herictheea qz in eadē inſula eius inuē=
ta ſunt carmina. Sexta ſamia a ſamo inſula vnde fuit cognominata.
Septima cumana que et cumea de qua virgiliꝰ. Vltima cumei ve=
nit iam carminis etas. dicta aūt cumana a cumis ciuitate q̄ eſt in cam=
pania. Cuiꝰ ſepulchꝝ adhuc eſt in ſicilia. Octaua eleſpōtina in agro
troiano nata. Nona phrigia. Decima triburtia. Ab his omnibz diui
nitas xp̄i ꝑ multa antetp̄a quā in vteꝝ virginis deſcendiſſet pphata

fuit·Quaꝝ dicta et ſi ſimul collecta legerim tamen qꝛ vnde origina-
liter fuiſſent extracta inuenire nõ potui hic minime volui inſerere p̄-
ter illud qᵒ dictũ eſt Aug·de ſibylla herictbrea·Memini eciã me le-
giſſe et vidiſſe in caſtro papiẽſi ꝓhiam ſibylle delphyce q̃ de xp̄o ſic
cõtinebat·In vltima etate hũiliabit̃ deus et humiliabit̃ ꝓles diuina
iunget̃ humanitati deitas et puellari officio educabit̃ deus et homo·
Signa p̄cedent apud iudeos mulier vetuſtiſſima·ſcꝫ Helifabet pueꝝ
cõcipiet·ſtella orbis mirabit̃ ducatũ p̄ſtabit·ſcꝫ magis ad ortũ·ſ·xp̄i
hic habens pedes ideſt annos·xxxiii·Eliget ſibi de piſcatoribꝫ eiec-
tis numeꝝ duodenariũ vnumq́ꝫ dyabolum·ſcꝫ iudã·Non in gladio
bellove eneadẽ vrbẽ regeſq́ꝫ ſubiciet·Sed in hamo piſcatoris·deiec-
tione et pauperie ſupabit diuicias et ſupbiam cõculcabit huic q̄tuor
aĩmalia ideſt euãgeliſte ſurgẽt in teſtimoniũ ſectantes iuſticiã legẽq́ꝫ
irrep̄henſibilẽ·huic ꝯtradicet̃ a beſtia·ſcꝫ antixp̄o·Et ſurget ſtella mi-
ra ideſt pau·quatuor animaliũ hñs ymaginẽ·Erit autẽ beſtia horri-
bilis·ſcꝫ Maugmet ab oriẽte veniẽs cuius rugit⁹ vſq́ꝫ ad gentes pu-
nicas audiet̃·huculq́ꝫ Sybilla que ſatis apte diuinitatẽ xp̄i ꝓnuncia-
uit·In hiſtoriis vero romanoꝝ legit̃ ꝙ tempe ꝯſtantini impatoris ⁊
helene matris ei⁹ inuentũ fuit ĩ ciuitate ꝯſtantinopolitana ſepulchꝝ
quoddã in quo iacebat homo laminã aureã habẽs in pectore in qua
ſcriptũ erat Jhs xp̄s filius dei naſcet̃ de virgine maria Credo in deũ
O ſol ſub cõſtantini et helene tpibus iteꝝ me videbis·Simile exem-
plum inuenit̃ in cronicis regũ caſtelle·Dicit̃ eñ ibi qᵒ apud toletũ
in quodã ſaxo inuent⁹ eſt liber ſatis vetuſtus qui ſcript⁹ erat litera
ebraica greca et latina loquens de triplici mundo miſtico·Et in illo
inter cetera dicebat̃·In principio tercii mundi xp̄us filius dei naſcet̃
de virgine maria et ꝑ ſalute hominũ pacietur·At et calcidius ſup·ti-
thimei platonis de ſtella que apparuit magis in ortu xp̄i ſic loquitur·
Non fuit ſtella illa morbũ et mortem denuncians ſed aduentum dei
venerabilis quã cum ſuſpexiſſent caldeorum ꝑfecto viri ſapientes et
in conſideracione reꝝ celeſtium ſatis exercitati queſiſſe dicunt̃ recen-
tem ortũ dei·Joſeph⁹ vero in·xviii·antiquitatũ libro de xp̄o ait·Fuit
aũt p̄dictis temporibꝫ ſapiens vir ſi viꝝ eum nominare fas eſt·Erat
eñ mirabilium opeꝝ effector et doctor hominũ eoꝝ qui libenter q̃
vera ſunt audiũt et multos quidem iudeoꝝ multos quoq́ꝫ ex gentili-
bus ſibi adiunxit xp̄s hic erat·hunc accuſacione primoꝝ noſtre gen-
tis viroꝝ cum pilat⁹ in cruce agendũ decreuiſſet nõ deſeruerũt hi q̃
ab inicio dilexerũt eum·Apparuit eñ eis tercia die iteꝝ viuens ſcd̃m
ꝙ diuinit⁹ inſpirati ꝓphe vel hec vel alia de eo innumera miracula
p̄dixerunt·Angel⁹ autẽ qui virgini cõceptũ naſcituri dei nunciauit
Luc·i·c·ſubdidit·Qd̃ eñ ex te naſcet̃ ſanctũ vocabit̃ fili⁹ dei et ioh̃·
baptiſta de xp̄i diuinitate ſic dixit·Vidi et teſtimoniũ ꝑhibui quia
hic eſt filius dei·Idipſũ dixit nathanael·ioh̃ primo et petrus Mat·
xvi·c·audiamus iterum et paulum hebre·i·d·Multifariam multiſq́ꝫ

modis olim deꝰ loquens patribꝫ in ꝓphis nouiſſime diebꝫ iſtis locutus eſt nobis in filio quē ꝯſtituit heredem vniuerſoꝝ ꝑ quē fecit et ſecula. Et ro. i. Qđ ante ꝓmiſerat ꝑ ꝓphas in ſcripturis ſanctis de filio ſuo. et ad titū. ii. Appꝑuit grā ſaluatoris nr̄i dei. Et ne ꝓlixitate dicēdi tediū audientibꝫ ingerat dimiſſis aliis teſtimoniis que xp̄m acclamant deū veꝝ ſubnotabimꝰ vocē illā paternā que inſonuit in mōte vt ꝑꝫ Math. xvii. c. hic eſt filiꝰ meus dilectꝰ in quo michi bene cōplacui ipm̄ audite. Et ioh. xii. cum xp̄s dixiſſet. Pater clarifica filium tuū audita ē vox de celo. Et clarificaui et iteꝝ clarificabo. Et quidā de turba ꝯfuſum ſonū illius vocis audiētes dicebant tonitruū factū eſſe. Alii aūt dicebant angelū illi fuiſſe locutū. Sed nō deſunt heretici maledicti. ſcꝫ cherintꝰ hebio paulus ſamoſcetanꝰ fotinus et alii q̄ ſecundū tho. in. iiii. ſum. contra gentiles tam p̄clara validiſſimaqꝫ de xp̄i diuinitate teſtimonia infirmare et deicere ſatagunt. Aiunt em̄ ꝙ de ſimilibꝫ idem eſt iudiciū. Sed omēs illi in quibꝫ deus inhabitat ꝑ graciā vocant̄ in ſcripturis filii dei ꝑ nuncupacionē et adopcionē et tamē nō ſunt eiuſdē nature ſiue ſubſtācie cum ipo deo. ergo a ſimili dicet̄ de xp̄o ꝙ eſt dei filius ꝑ participacionē ꝑ adopcionē vel nuncupacionē non aūt ꝑ naturā. ꝓbare autē poſſumꝰ ꝑ ſcripturas ꝙ iuſti vocant̄ dei filii et dii. Vnde dauid in pſal. ait. Ego dixi dii eſtis et filii excelſi omēs. Et ioh. i. dicit̄. dedit eis poteſtatē filios dei fieri his qui cre. in. n. e. Et ioh. x. Illos deos dixit ad quos ſermo dei factꝰ eſt Et. i. ſue canonice. c. iii. Videte qualē caritatē dedit nobis deꝰ vt filii dei nominemur et ſimus. Et ro. viii. Ipſe em̄ ſpiritus teſtimoniū reddit ſpūi noſtro ꝙ ſimus filii dei. Et iacobi. i. Voluntarie em̄ genuit nos verbo veritatis. huiōi ꝓbacionibus heretici venenoſi ſuū virus effuderūt. Contra quos egregiꝰ Augꝰ. in li. de eccle. dog. De xp̄o ita loquit̄. Natꝰ eſt ſcd̄m veritatē nature ex deo dei filiꝰ. natus eſt ſcd̄m veritatē nature ex homie hominis filius vt nō appellacione nō adopcōne ſꝫ natura in vtraqꝫ natiuitate naſcēdo filii nomē haberet. Ex quo dicto doc. theo. di. x. tercii li. Colligunt vnā ꝓpoſicionē. Qđ hec locucio xp̄s filiꝰ dei per adopcionē nullomō eſt admittēda ſiue ꝓferatur ſimplr̄ ſiue cum determinacione vtpute ſi addat̄ inquantū homo q2 filiacio reſpicit ꝑſonam eo ꝙ xp̄s eſt vnus filiꝰ et non duo filii licet in eo ſint due natiuitates. ſcꝫ eterna et tp̄alis. Adopcio aūt ꝑſupponit quandā extraneitatē que nullomō ꝯuenire poteſt ꝑſone xp̄i. Ad illud vero qđ heretici obiciūt. ſcꝫ de ſimilibus idem eſt iudiciū. rn̄det tho. in. iiii. ſum. cōtra gentiles. Qđ aliter ſcriptura loquit̄ de xp̄o ꝙ ſit filius dei aliter de nobis. De ipſo em̄ dixit ioh. iii. et ioh. vi. ꝙ deſcendit de celo. ergo erat anteq̄ de celo deſcendiſſet. dicit eum vnigenitum. ioh. i. et ioh. viii. Ipſe dixit. Anteq̄ abraham fieret ego ſum. Que omnia diuinitatis eius veritatē oſtendunt.

¶ Qđ experimento miraculoꝝ xp̄i oſtditur eius diuinitas. tum ꝓpter ſpeciē operum. tum ꝓpter modū. tum ꝓpter documentū. Ca. ii.

Secundo inſinuemꝰ expimento vel exemplo ꝙ xp̄s fuerit ve
rus deus eiuſdē cum patre nature·Et de hoc ipſe xp̄s dixit
iudeis in templo in porticu ſolomonis qñ circūdederunt eū
interrogantes ſi eſſet xp̄s·Loquoꝛ vobis et nō creditis·opa que ego
facio in nomine patris mei hec teſtimoniū perhibent me· Joh·x·Et
cum ꝓpter hmōi verba voluiſſent eum lapidare dixit·Vos dicitis qꝛ
blaſphemo qꝛ dixi filiꝰ dei ſuꝫ·Si nō facio opa patris mei nolite cre
dere michi·Si aūt facio et ſi nō creditis michi opibus credite vt cog
noſcatis et credatis qꝛ pater in me eſt et ego in pr̄e· Et h̄ dicit tho·
in· iii·pte·q·xliii·Quod miracula xp̄i fuerunt ſufficiēs teſtimoniū di
uinitatis ſue ꝓpter tria·Primo ꝓpter ſpeciem opeꝝ·Secundo ꝓpter
modū·Tercio ꝓpter documentū · Primo ꝓpter ſpeciē operum que
tranſcendebant omnē poteſtatē create nature ꝓpterea fieri non pote
rant niſi virtute diuina·Vn̄ ioh·ix·Cecus illuminatꝰ dicebat·A ſe
culo nō audiūt qꝛ apuit ꝗs oculos ceci nati· Niſi eſſet h̄ a deo non
poterat hec ſigna facere·Sc̄do miracula que fecit xp̄s fuerunt ſuffici
ens teſtimoniū diuinitatis ſue qꝛ faciebat miracula ꝓpria virtute et
auctoritate·Vn̄ Luc̄·vi·ſcriptū eſt·Virtus de illo exibat et ſanabat
omnes·Et Luc̄·vii·Reſuſcitans adoleſcentulū impatiue locutus eſt
Adoleſcens tibi dico ſurge·Et quando reſuſcitauit lazaꝝ Joh·xi·ait
Lazare veni foras· Neqꝫ audiendi ſunt qui dixerūt animā beatā et
precipue animā xp̄i virtute ꝓpria poſſe miracula facere·Qm̄ vt dicit
rich·di·xiiii·iii·li· Miracula nō pn̄t fieri aliq̄ creata virtute· Vnde
quāuis xp̄s quia eſt deꝰ et homo poſſit rōne diuine potencie mira
cula facere hoc tn̄ anima eiꝰ non pōt·Vnde rich·li·i·de trini·c ii·ait
Jlla pdigia et ſigna que fuerunt facta ad ꝯfirmacionē fidei nr̄e non
niſi ꝑ diuinā virtutē fieri potuerunt·Et ſi dicat̄ ꝙ in ſuſcitacione la
zari xp̄s egit gracias deo patri · Reſpondet̄ ꝙ aliud eſt gr̄as referre
et aliud ſuffragiū impetrare ꝓpterea xp̄s dixit loquens ad patrem·
Ego eniꝫ ſciebbam ꝙ ſemꝑ me audis ſed ꝓpter ꝑp̄lm qui circunſtat
dixi vt credāt qꝛ tu me miſiſti·Jdeo impatiua voce clamauit·Lazare
veni foras·Alii vero qui miracula fecerūt non ea fecere virtute pro
pria ſed virtute dei vel virtute ipſiꝰ xp̄i incarnati·Vnde et petrꝰ vt
ſcribitur in actibus apl̄orum dixit ei qui·xl·annis iacuerat infirmꝰ
ad portam templi·in nomine ih̄u ſurge et ambula·Tercio miracula
ſunt ſufficiens teſtimoniū xp̄i diuinitatis ꝓpter documentū quia filiū
ſe dei p̄dicabat·Vnde ioh·v·dixit·Pater meus vſqꝫ modo operat̄ et
ego operoꝛ·Et ioh·vi·Sicut miſit me viuēs pater et ego viuo ꝓpter
patrem·Et ioh·vii·Si me ſciretis forſitan et patrem meum ſciretis·
Et ioh·viii·Ego et pater vnum ſumus·Et ioh·xvi·Exiui a patre et
veni in mundū·iterum relinquo mundū et vado ad patrē· Niſi hoc
fuiſſet veꝝ nequaꝙ̄ ei aſtitiſſet diuina virtus in miraculoꝝ patracio
ne·Nam impoſſibile eſt ip̄m deū tam celeſto mendacio ferre teſtimo
nium ꝑ opera infinite virtutis que ſunt miracula vera·Ex hoc greg·

in omel· de epħia contra duros iudeos ſic pulchre loquit̄· Omnia ele
menta auctorē ſuū veniſſe teſtata ſunt· Vt eñ de his q̄ſi quodā hu-
mano vſu loquar deū hunc celi eſſe cognouerūt q: ptinus ſtellā mi-
ſerunt· Mare cognouit q: ſub ei9 plantis ſe calcabile p̄buit· Terra
cognouit q: cōtremuit· Sol cognouit q: lucis ſue radios abſcondit·
Saxa et parietes cognouerūt q: tpē mortis eius ſciſſa ſunt· Infern9
cognouit q: hos quos tenebat captiuos reddidit· Et tamē hunc quē
dn̄ū omia elemēta inſenſibilia ſenſerūt adhuc infideliū iudeoꝝ corda
deū eſſe minime agnoſcūt et duriora ſaxis ad penitēciā ſcindi nolūt
eumq3 ↄfiteri abnegāt quē elementa vt diximus aut ſignis aut ſciſ-
ſionibus deum clamant·

¶Qd apparet diuinitas xp̄i rōne ſanctificacionis animaꝝ remiſſio
nis peccatoꝝ et pductionis mundi· Caplm· iiii·

TErcio inſinuem9 diuinitatē xp̄i rōne· Quocunq3 eñ attribu-
unt̄ ſcd̄m veritatē alicui illa q̄ non pn̄t ↄuenire niſi ſoli deo
ille eſt de9· Sed xp̄o attribuunt̄ ſcd̄m veritatē ea que ↄueni
unt ſoli deo· ergo ipſe eſt de9· Sunt aūt illa principalia tria· Primū
eſt animaꝝ ſanctificacio· Scd̄m peccatoꝝ remiſſio· Terciū mundi p
ductio· Primū qd deo conuenit eſt animaꝝ ſanctificacio· Ideo ipſe
leuit· xix· c· ait· Ego dn̄s qui ſanctifico vos· hoc ipm dicit̄ de xp̄o· vñ
hebre· vlt̄· Ihs vt ſanctificaret p ſuū ſanguinē pplm extra portā paſ-
ſus eſt· Scd̄m qđ deo ↄuenit eſt peccatoꝝ remiſſio· pꝓterea p yſa· xliii
ipſe ſic loquit̄· Ego ſum qui deleo iniq̄tates vr̄as· Sed de xp̄o Math
ii· angel9 dixit ioſeph· Ipſe eñ ſaluū faciet populum ſuū a peccatis
eoꝝ· ex hoc Math· ix· c· habet̄· Quod cum quidā ex ſcribis murmu-
rarent intra ſe quia xp̄s dixerat palitico· Confide fili remittunt̄ tibi
peccata tua xp̄s rn̄dit· vt quid cogitatis mala in cordibz vr̄is· Quid
eſt facili9 dicere remittunt̄ tibi peccata tua an dicere ſurge et ambu
la· Vt ſciatis aūt q: filius homis habet poteſtatē dimittendi peccata
tunc ait palitico· Surge tolle lectū tuū et vade in domū tuā· Terciū
qd deo cōuenit eſt mundi pductio· hinc eſt qđ p yſa· xlviii· c· ait· Ego
ipſe ego prim9 et ego nouiſſim9· Manus mea fundauit terrā et dex
tera mea menſa eſt celos· Sed de xp̄o eciā dicit̄ Io· i· In pricipio erat
verbum ⁊c̄· Omnia p ipſuz facta ſunt et ſine ipſo factū eſt nichil· Et
mundus p ipſum factus eſt et mundus eum nō cognouit· Non cog-
nouerunt iudei q: in ꝓpria venit et ſui eum nō receperunt· Non cog
noſcunt infideles q: ipſum puꝝ hoiem exiſtimātes deū veꝝ adorare
recuſant· Non cognoſcūt et mali xp̄iani qui vt dicit paulus ad titū·
i· Confitent̄ ſe noſſe deum factis autē negant· O mundanoꝝ ſupbia
deteſtanda· O temeraria mētis humane curioſitas· O deniq3 ingrati
tudo maligna· Certe ille qui in cuna vagiit in p̄ſepio pannis fuit
inuolut9 in terris cum hoibus conuerſatus eſt in cruce in medio la-
tronū pependit in ſepulchro vſq3 in diē terciū latuit· ipſe verus de9
eſt qui a mortuis reſurgens aſcendit in celū et ſedet ad dexteris dei·

Ipſe ppter nimiā caritatem ſuam qua dilexit nos cum in forma dei
eſſet non rapinā arbitrat9 eſt eſſe ſe equalē deo. Exinaniuit ſemetipꝫ
formā ſerui accipiēs in ſimilitudinē hoim factus eſt habitu inuent9
vt homo vt dicit phil. ii. c. O immenſa pietas. O ardētiſſima caritas
patris noſtri dei. de quo dicit Joh. iii. Sic de9 dilexit mundū vt filiū
ſuū vnigenitū daret vt omnis qui credit in illū non pereat ſed habe-
at vitā eternā hoc greg. cōſiderans xp̄m in cruce nudatū clauis cōfoſ-
ſum vulneribus plenū coronatū ſpinis extinctūqꝫ morte crudeli cum
admiracione ad deū ac pietate clamabant. O ineſtimabilis dilectio
caritatis vt ſeruū redimeres filiū tradidiſti. Nos vero cum ipſo tam
feruidum amorē recolentes referam9 gracias benefactori nr̄o deo et
dño iħu xp̄o cui ſit laus et gloria p infinita ſeculoꝝ ſecula. Amen.

¶ Sabbato q̄rte ebdomade in q̄dragesima de veritate qualitate ſeu
tp̄alitate horribilis illius beſtie ſcꝫ antixp̄i qui apparebit in vltimis
tp̄ibus cum cōſumata fuerit iniquitas hominū. ¶ Sermo. liii.

Ego ſum lux mundi. Qui ſequit me nō ābulat in tenebris
Verba ſunt redemptoris nr̄i originaliter ſcripta. Joh. viii
c. et in euangelio hodierno. In vltimis tp̄ibus cum cōſum
mata erit iniquitas hoim apparebit deo pmittente horri-
bilis illa beſtia que vocabulo cōi dicit antixp̄s. ſcꝫ xp̄o cōtrari9 pp̄te-
rea ſaluator noſter p̄monuit oēs vt ſollidi eſſent atqꝫ cōſtātes in fide
neqꝫ deſererēt ip̄m ſaluatorē qui verbo et exemplo ſalutis viā nobis
oñdit. Erat em̄ lux vera que illuminat omnē hoiem venientē in hūc
mundū ioh. i. Quoniā aūt tp̄e pſecucionis antixp̄i multi deficiēt qui
xp̄m derelinquentes antixp̄m ſequent et colent currentqꝫ luce relicta
poſt tenebras erroꝝ ac vicioꝝ. Idcirco in p̄nti ſermone p erudicione
preſenciū de antixp̄o erim9 tractaturi. eo q̄ nō ipſe ſed xp̄s eſt omni
ſtudio atqꝫ conatu ſequēd9. De ipſo itaqꝫ antixp̄o tria miſteria prin
cipalia declarabimus.

¶ Primū dicitur veritas.
Secundū qualitas.
¶ Terciū temporalitas.

¶ Qd p auctoritates ſcripture et teſtimo-
nia ſanctoꝝ oñditur futurus antixp̄s.
¶ Capitulum. i.

Primū miſteriū de antixp̄o declarādū dicit veritatis. In quo
pte debemus oñdere qualiter verꝫ eſt qd antixp̄s ſit ventu-
rus qui eccleſiā dei arcti9 expugnabit et xp̄ianos crudeliſſi
me pſequet q̄ fecerit vnq̄ quicunqꝫ ali9 xp̄iani nomis inimic9. Ad
hoc autē probandū ſunt auctes ſcripture et ſanctoꝝ teſtimonia que
ſequunt. Scribit nanqꝫ geñ. xlix. c. Qd iacob patriarcha in extremo
vite ſue p̄dicens filiis que ventura erant dixit de dan ſic. Dan colu
ber in via ceraſtes in ſemita mordens vngulas equi vt cadat aſſeſ-
ſor eius retro. Et licet vt dicit magiſter in hiſtoriis ſcolaſticis intelli-
gant iudei hanc pphiam de ſanſone qui fuit de tribu dan vt patet
iudic. xiii. Et iudicauit populū vt habetur ibi. xvi. c. Tamen gloſa
ordinaria dicit ibi ſic Dan non ſolum coluber ſed ceraſtes vocat qui

ſerpens eſſe cornut9 ꝓhibetur· quo digre antixp̄i aduent9 aſſeritur
qm̄ ↄtra ſanctos morſu peſtifero et cornu poteſtatis armabit̄·Amb·
vero li· de bn̄dictione patriarchaꝝ dicit prefatā ꝓphiam de antixp̄o
debere intelligi. Ait em̄ antixp̄s futurus eſt de tribu dan ſeuus iu=
dex et tyrann9 immanis qui populū iudicabit et tanq̄ ſedens in via
ſerpens deicere temptabit eos qui viā ambulant veritatis·Hec ille·
Sicut em̄ duodeci fuerūt ap̄li de quoꝝ numero cecidit vn9 loco cui9
ſucceſſit · Mathias ſic in numero duodecim tribuū filiorum iſrahel
vna tribus ruit·ſ·dan·que in antixp̄o pſequet̄ xp̄m loco cui9 apoc̄·
vii·in viſione beati ioh̄·ſupplet̄ trib3 Manaſſe3 q̄ fuit fili9 ioſeph vt
dicit̄ gen̄·xxxviii·Quare ꝓphia iacob recte pnunciauit antixp̄m futu
rum·Daniel vero·xi·c·ita inquit·Adhuc aliud temp9 erit·ſ·antixp̄i
ſcd̄m nicolaū de lira·et faciet rex ideſt antixp̄s iuxta voluntatē ſua3
et eleuabit̄ et magnificabit̄ aduerſu3 omnē deū et aduerſu3 deū deoꝝ
loquet̄ magnifica et diriget̄ ideſt pſperabit̄ donec cōpleat̄ iracundia
ſc3 dei·ꝓpterea quippe eſt diffinicō q̄ſi dicat· Sic eſt determinatū in
dei pſciencia·Et deū patrū ſuoꝝ nō reputabit·Et erit in ↄcupiſcēciis
feminaꝝ nec quenq̄ deoꝝ curabit q2 aduerſu3 vniuerſa ↄſurget· Et
daniel·viii·c·Cum creuerint iniq̄tates ↄſurget rex impudēs facie ·ſc3
antixp̄s inuerecund9 ad omne malū eciā intelligens ꝓpoſiciones·Et
roborabit̄ fortitudo ei9 ſed non in virib3 ſuis·ſc3 quia in virib3 dia=
boli·Et ſupra q̄ credi pōt vniuerſa vaſtabit·Et pſperabit̄ et faciet et
interficiet robuſtos· ſ·illos qui inuenient̄ firmi in lege dei volentes
ei obedire et populū ſanctoꝝ ſecundū voluntatē ſuā·Et diriget̄ dol9
in manib3 eius et cor ſuū magnificabit·Et in copia reꝝ omniū occi=
det plurimos·Et contra principē principū ſc3 deum cōſurget·Et ſine
manu conterēt ſc3 quia illū deus interficiet nō per manū hoīs ſed
angeli·De ipſo eciā antixp̄o ꝓphauit ioh̄·i·ſua canonica·c·ii·Audi=
ſtis q2 antixp̄s venit ideſt veniet tp̄e ſuo ſecundū nicolaū de lira· Et
apoc̄·xiii·ioh̄·ait· Vidi de mari beſtiā aſcendentem habentē capita
ſeptē·et cornua decē· et ſup cornua ei9 decē diademata et ſup capita
eius noīa blaſphemie·Et beſtia quā vidi ſilis erat pardo· Et pedes
eius ſicut pedes vrſi·Et os ei9 ſicut os leonis·Et dedit illi draco vir
tutem ſuā et poteſtatē magnā et vidi vnū de capitib3 ſuis occiſu3 in
morte et plaga mortis ei9 curata eſt·Et admirata eſt vniuerſa terra
poſt beſtiā et adorauerūt draconē qui dedit poteſtatē beſtie·Et ado=
rauerunt beſtiam ·d·Quis ſimilis beſtie et quis poterit pugnare cū
ea· Et data eſt ei os loquens magna et blaſphemias · Et data eſt ei
poteſtas facere menſes·xlii·Et aperuit os ſuū in blaſphemias ad deū
blaſphemare nomen eius et tabernaculum eius· Et eos qui in celis
habitant · Et datū eſt illi facere bellum cum ſanctis et vincere illos
Et data eſt illi poteſtas in omnem tribum et populum linguam et
gentem· Et adorauerunt eam omēs qui habitant terram quoꝝ non
ſunt ſcripta noīa in libro vite agni qui occiſus eſt ab origine mūdi

Sanctus eciā methodiꝰ quē cōmendat hieroꝰ in ꝓlogo ſuper danielē·
de quo eciā meminit mgr̄ hiſtorie ſcolaſtice·c·iiii·ſuper gen̄·ita de anti
xp̄o dixit in li·quodā ſuo in quo tractat de primis et nouiſſimis tpi
bus veniet filiꝰ ꝑdicionis qui dicit̄ antip̄s et putans ꝙ ſit deus exal
tabit cornua eiꝰ nimis·Et paulꝰ·ii·teſa·ii·c·Reuelabitur ille iniquꝰ
quē dn̄s ih̄us interficiet ſpiritu oris ſui et deſtruet illuſtratiōe aduē-
tus ſui·Cuiꝰ aduentus eſt ſcd̄m opacionē ſathane in omni virtute et
ſignis et ꝓdigiis mendacibꝫ et in omni ſeductione iniq̄tates his qui
peunt·De antixp̄o eciā dama·dixit in·iiii·li·ſuaꝝ ſniaꝝ·Decet ſcire
qm̄ optet antixp̄m venire· Et augꝰ·xx·li·de ci·dei·c·xix·Non veniet
ad viuos et mortuos iudicādos xp̄c niſi priꝰ venerit ad ſeducendos
in anima mortuos aduerſariꝰ eius antixp̄s·Sed in quo templo ſeſſu
rus ſit incertū eſt·viꝫ in illa ruina templi qd̄ a ſalomone cōſtructū
eſt an in eccleſia· Et ſaluator nr̄ Joh̄·v·Ego veni in noīe patris mei
et nō accepiſtis me·Alius veniet in nomine ſuo et illū accipietis et·
Math̄·xxiiii·Cum videritis abhomiacionem deſolaciōis que dicta ē
a daniele ꝓph̄a ſtantē in loco ſancto qui legit intelligit·Predixerat
quippe daniel·ix·c·Jn dimidio ebdomadis deficiet hoſtia et ſacrificiū
et in templo erit abhomiacio deſolacionis· Qd̄ declamās illariꝰ ſuper
Math̄·dicit·Totū iudiciū aduentꝰ futuri ponit·d· Cū videritis ꝛc̄·
De antixp̄i em̄ tpibus hec locutus eſt ꝓph̄a· Abhominacō em̄ ex eo
dicta eſt ꝙ aduerſus deū veniēs nomē dei ſibi vendicet·Deſolacōnis
autē abhominacio q2 bellis et cedibus terrā deſolatiuꝰ ſit·Deph̄en-
dimꝰ ergo ꝑ tot teſtimonia veꝝ eſſe qd̄ antixp̄s veniet·Sed nonulli
hanc veritatē ſubterfugere querūt·d·veniſſe iam antixp̄m·Nam aliq̄
ſunt tenētes hereticos oēs antixp̄os fuiſſe·Alii opinant̄ illum fuiſſe
neronem·Quidā vero arbitrant̄ ꝙ fuerit ſpurciſſimꝰ Maugmet· Sed
primis reſpondemꝰ non eſſe negandū hereticos omnes miſticos anti
xp̄os poſſe vocari·Quia et Joh̄·i·canonica·ii·c·antixp̄i ait multi ſūt
Et hieroꝰ ſuper illo verbo Math̄·multi venient in nomie meo·d·Ego
ſum xp̄s inquit·Ego reor omēs hereſiarchas antixp̄os eſſe et ſub no
mine xp̄i docere que contra xp̄m ſunt·Veruntamē nō obſtat quin ve
rus et realis antixp̄s venire debeat·Contra ſcd̄os vero dicere poſſu-
mus ꝙ nero nō fuit antixp̄s verꝰ·tum quia poſt ip̄m inuenti ſunt et
alii crudeliſſimi ꝑſecutores xp̄ianoꝝ vt Domicianꝰ Antonius Se-
uerus Maximianꝰ Decius Aurelianꝰ Dioclicianus Maximinꝰ et
ceteri·tum q2 antixp̄s regnare debet ꝑ tres annos cuꝫ dimidio ſicut
ptꝫ in auc̄tate ſupius allegata apoc̄·vbi dicit̄·ꝙ data eſt illis pote-
ſtas facere mēſes·xlii· Et daniel·xii·c·dicit̄·ꝙ ꝑſecucio eiꝰ durabit ꝑ
tp̄us·i·ꝑ annū· Et tpa·i·per duos annos·et dimidiū tpis·i·dimidiū
anni ſcd̄m expoſicionē hiero·Nero aūt ſcd̄m horoſiū et eutropiū reg
nauit annis·xiiii·Non potuit eciam nero eſſe antixpiſtus q2 anti-
criſtus interficiēdus eſt ab angelo et Nero interfecit ſeipſum vt qui
aliis crudelis extiterat in ſeipſo crudelitatis officiū exerceret·Sed ad

huc quidam dixerunt Netonem reſurrecturū et futurū antixp̄m ·de
quibus dicit aug9· li·xx·de ci·dei·Multū michi mira hec opinanciū
tanta p̄ſumpcio·Alios vero qui dixerūt maugmet fuiſſe antixp̄m cō
uincere poſſumus ex verbis xp̄i dicentis Math·xxiiii·Niſi breuiati
fuiſſent dies illi nō fieret ſalua omnis caro·pſecucio autē maugmet
durauit iam p annos octingētos·pſecucio autē antixp̄i licet grauior
et terribilior futura ſit q̄libet alia abbreuiabit pptet electos·Quare
expectand9 eſt antixp̄s de quo paulus·ii·teſa·ii·c·ait·Qd reuelabit
ille homo peccati filius pdicionis qui aduerſatur et extollitur ſupra
omne quod dicit deus·

¶De qualitatibus ſeu odicionibus antixp̄i quantū ad eius natiui-
tatem malignitatē et poteſtatē· ¶Ca·ii·

S Ecundū miſteriū declarādum de antixp̄o dicit qualitatis ·in
quo notare debem9 triplicē eius odicionē·Prima dicit nati
uitatis·Scda maligitatis·Tercia poteſtatis·Prima antixp̄i
odicio dicit natiuitatis·Scdm methodiū naſcet in chorozaim nutrie
tur in bethſaida·Sed quibuſdā videtur q naſcet in babilone vt dicit
glo·ſup·ii·theſa·et hiero9· ſup danielē·Veruntā nec hoc videt con-
ſonum veritati niſi intelligam9 babilonē miſtice put ſignificat cōfu-
ſionez eo q babilon illa magna cecidit et facta eſt inhabitabilis·Ex
quo dubiū videt in quo loco determinate ſit naſciturus antixp̄s· De
gente vero credibile eſt et veriſilē q naſcitur9 ſit vt hiero9·dicit ſup
xi·c·dan·de populo iudeorū· De modo aūt licz quidā dicant q ope
demonis generabit ſic vbi·ſcz qui in aſſumpto corpe in ſpecie mulie
ris ſupponet ſe viro et incubi·qui ſcz poſtea in ſpecie viri cōmiſcebit
ſe mulieri·Tamē hoc nulla auctoritate pbari pōt·Et vt hiero9·dicit
ad paulinū·Qd de ſcripturis ſanctis auctoritatē non habet eadē faci
litate contemnit qua probat· Idcirco inherendū eſt ſentencie dama·
qui ait·Non ex fornicaciōe generabit et ſuſcipiet omnē actū ſathane
Secunda odicio antixp̄i dicit malignitatis· Erit quidē homo malus
vicioſus et nequā ſicut vnq̄ aliquis fuerit in hac vita·Sed apud nō-
nullos dibiū videt·Vtrū antixp̄s erit dyabolus incarnat9 quemad-
modū xp̄s fuit de9 incarnatus·Et quibuſdā videt q ſic·Quia greg·
xvi·mor·ait· Caput iniquorū dyabolus eſt qui vltimis tempibus il-
lud vas pdicionis ingreſſus antixp̄s vocabitur·Veruntamē hiero9·
exp̄ſſe contrariū dicit ſup illo verbo daniel ·vii·c· Ecce oculi homis
erant in cornu illo·Non putemus inquit iuxta quorundā opinionez
illud cornu ideſt antixp̄m dyabolū eſſe vel demonē ſed vnū de homi-
nibus in quo ſathan habitatur9 eſt corpaliter·Qd dictū intelligend9
eſt nō q iſtud fiat per aſſumpcionē et vnionē in ſuppoſito qr vtputo
inconueniēs eſt ſuppoſitū quodcūq creatū poſſe naturā extraneā aſ-
ſumere quia hoc eſt priuilegium ſingulare ſuppoſiti increati·Quare
dicendum eſt q dyabolus in anticriſto habitabit per totalem illius
hominis poſſeſſionem·Et ad hunc intellectum trahenda ſunt verba

greg·hoc eciā ipſum ſentire videt̃ Joħ·dama.·qꝛ de antixp̃o ait p̄ſci=
ens deus iniquitatē future volūtatis eius cōcedet in eo habitare ſa=
thanā·Erit itaqꝫ antixp̃s homo ver⁹ et purus licꝫ dyabolo familia=
riſſimus ex cuius cōmercio multa ſcire et facere poterit·Vnde greg·
xxix·li·mor·ait·Sicut em̄ cedrus arbuſta cetera in altū creſcēdo deſe
rit ita eciā antixp̃s mūdi gloriā tpaliter obtinēs menſuraꝫ hominū
et hoīes culmine ⁊ ſignoꝝ poteſtate trāſcendet·Spūs quippe in illo
eſt qui in ſublimibꝫ poſit⁹ potenciā nature ſue nō pdidit vel deiect⁹
Cui⁹ idcirco virtus nūc minime oſtendit̃ qꝛ diſpenſaciōe diuine for=
titudinis ligat̃·Tercia antxp̄i cdicō dicit̃ poteſtatis· Accipiet nāqꝫ
poteſtatē a deo ſinente et permittente ſup vniuerſam terrā·Attrahet
nanqꝫ paucis dūtaxat exceptis ad ſe oēs gentes facietqꝫ non ſolū ob
huiuſci veꝝ eciā blaſphemari nomē illud qđ eſt ſup omne nomē·no=
men ſcꝫ dn̄i noſtri iħu xp̄i· Multaqꝫ impia loquet̃ et dicet ɔtra ho=
norem eius et virginis matris ac omniū ſanctoꝝ celi inducetqꝫ oēs
populos vt ip̄m colant p deo·Et vt dicit̃ Matħ·xxiiii·c·Erit em̄ tūc
tribulacō magna q̄lis nunq̄ fuit ab inicio mūdi vſqꝫ modo neqꝫ fiet
inuadet ſiquidē ille homo peccati vniuerſuꝫ orbē terraꝝ manu arma
ta ɔgregabitqꝫ in p̄lium copias incredibiles nec erit qui poſſet ſe de
fendere a furore illaꝝ · Largiet̃ adhuc ampla munera et largiſſima
dona his qui ei ſponte ſua adherebūt·Seducet et alios ſignis et pdi
giis mendacibꝫ·Et vt dicit̃ Matħ·xxiiii·Surgent pſeudo xp̄i et pſeu
do pphe et dabūt ſigna magna ita vt in errorē inducant̃ ſi fieri pōt
eciā electi·Ceſſabunt tunc deo pmittente omnia miracula vera·Cru
ciabuntur p xp̄o illi qui feruentes erūt et nulla cōſolacione viſitabū
tur·O quid erit tūc tantaꝫ nouitates inſpicere·O quāta horribilitas
videre dirui templa et eccleſias dei religionē deleri ɔtemni virtutes
pphanari ſacra et polui virgines ac torqueri ſine vlla pietate xp̄ia=
nos·O quanta ignominia occupabit tunc mundū quādo licebit vni=
cuiqꝫ pro libito ad carnalitates ad ſpurciciam omnē et ad laſciuias
laxare habenas·Sed breue erit tp̄s illud in quo pſperabit̃ dyabolic⁹
antixp̃s·Quoniam vt predictū eſt poſt tres annos cum dimidio deo
iubente interficiet̃ ab angelo ·

Qđ ſcđm aliquos vicinū eſt tp̄s antixp̄i·tū pphiaꝝ p̄nunciacione
tum etatū annumeraciōe·tum eciā iniquitatū ɔſumacione· Ca·iii·

TErciū miſteriū declarandū de antixp̃o dicit̃ tpalitas·in quo
vidēdū eſt an proximū ſit et vicinū tp̄s quo apparere debebat
peſſim⁹ antixp̃s· Et ſaluo iudicio meliore dicūt quidā q̄ ſic
ppter tria·Primo ppter pphiaꝝ p̄nunciacionē·Scđo ppter etatū an=
numeracionē· Tercio ppter iniquitatū conſumacionē·Primo ppter
pphiaꝝ p̄nunciacionem·Aiunt em̄ abbatē ioachim ſpiritu claruiſſe
pphico·Ipſe vero papaliſtam depinxit in quo multa futura de ſtatu
eccleſie pnunciauit· Ibiqꝫ ponit duos poſt iſtū qui paul⁹ ſcđs vocat̃
ſummos pontifices eſſe futuros· poſt quos et tercius depingitur qui

coronã exhibet antixp̃o. Sed et ego dico q̄ licet multa p̄dixerit ioach
im ſancta brigida methodius merlin9 et ceteri qui ſp̄um habuerunt
pphie tamē vt michi videt̃ dicta eoꝝ nō intelligunt̃. Nam de nico-
lao calixto pio et paulo pontificibꝫ maximis nichil inuentū eſt. Qd
papaliſta ſonet ſcd̃m veritatē. Qd ſi veꝝ ſit relinquo arbitrio ſapien
cium dicendū. Et ppterea rep̄henſibiles pocius iudico q̄ laude dig-
nos eos qui pphias q̄ in ſcriptura ſacra nō habent̃ nimis curioſe le
gere et interp̄tari ſtudent qm̄ ſepius inueniunt̃ decepti. Scio etenim
eciā graues ac ſanctos viros in hocipſo defeciſſe. Nam quidā egre-
gius et ſanct9 p̄dicator diebus noſtris cathalogo ſanctoꝝ aſcriptus
bono zelo duct9 publice et ſepiſſime p̄dicauit immo ſup inde tractatū
copioſiſſime ſcripſit. Qd ſuo tempe natus erat antixp̃s. habebāt ipſe
qualdā pphias aliquaſqꝫ rōnes quibus inducebat̃ vt ita crederet et
p̄dicaret. Sed reuera euidēcia facti declarat ipſum fuiſſe deceptū. Et
ſic nō audeo p aliquā pphiam quā non intelligo temere diffinire q̄
temp9 iam immeat antixp̄i. Secunda racio q̄ mouit aliquos vt dice
rent primū iam fore antixp̄i temp9 eſt ppter etatū annumeracionē
Dicunt em̄ nos eſſe in ſexta etate mūdi ex qua p̄terierunt. M. cccc.
lxvi. anni. Et ex ꝯſequēti in breui mund9 habebit finē. Et cum anti-
xp̄s anteq̄ mundus finiat̃ venturus ſit. ergo veniet in breui. Sed qd
ad hoc dicendū ſit diffuſius habebit̃ in ſermone de ꝯtemptu mundi
Tercia racio qua pleriqꝫ aſtruere nitunt̃ antixp̄m cito eſſe ventuꝝ ē
ppter iniquitatū conſumacionē. Dicunt em̄ impletā iam et ꝯſuma-
tam eſſe menſurā iniquitatū et peccatoꝝ ac p hoc inſtare tempus de
quo. ii. thi. iii. c. dicit̃. In nouiſſimis diebꝫ inſtabunt tp̄a p̄iculoſa. Et
erunt homīes ſeipſos amātes cupidi elati ſupbi blaſphemi parentibus
nō obediētes ingrati ſceleſti ſine affectōne ſine pace criminatores in
cōtinentes immites ſine benignitate p̄ditores proterui tumidi volupta
tum amatores magis q̄ dei habētes quidē ſpeciē pietatis virtutem
autē eius abnegātes. hec illi. Quia vero oīa ſupradicta inuoluerunt
homīes mortales miſeroſqꝫ et potiſſimū eos qui nomē xp̄ianum pſi
tent̃. ppterea et ſi racio tercia nō ꝯcludat defacto q̄ vicinū ſit temp9
antixp̄i ſatis tn̄ efficax eſt ad nos monendū vt illud timeam9 temp9
Heu heu. Quis ſine horrore cogitare queat quantū hodie ſupabū-
dauit iniquitas et refrigerata eſt caritas multoꝝ. O xp̄iana religio.
O decora et inuiolata fides pſequunt̃ te hodie deturpant et inficiunt
non tamē alienigene. ſed et tui qui fideles et xp̄iani vocari gloriant̃
Jlli ſunt qui modicā aut nullam habent ad dei cultū reuerenciā. Jlli
hui eccleſiaſticas dignitates p exemplo ambicionis ſue appetitu fu-
rantur et rapiūt. Jlli ſunt qui collocauerūt vineā domini ſabaoth. i.
eccleſiā ſanctam non agriculis fidelibus ſed vt ita dicā atrociſſimis
hoſtibꝫ. Jlli ſunt qui eccleſiaꝝ bona laterant diſſipāt in vſus malos
expendunt et deuorant ſicut lupi. Jlli ſunt qui principantur imperāt
et dominantur populis ſine iuſticia ſine veritate ſine clemencia. Jlli

ſunt qui ꝑcepta dei viuentes negligunt et contemnunt. Non colunt deum nō amant nō venerantˀ et blaſphemāt nomē eius ſanctū et in illo ꝑiurant dies feſtos nō ſeruāt ꝑentes aſpernantˀ inuidi ſunt ira-cundi litigioſi ſediciosi ꝑcuſſores homicide humanū ſanguinē crudeliter effudētes. Nō erubeſcūt q̄ſi iaȝ publice adulterari fornicari et qꝫ his fedius eſt contaminari fetidiſſimo vicio ſodomie. Auaricie autē locū dederūt ita qꝫ nulla ſit ampliꝰ veritas nulla fides nulla caritas in eis. Lucrantˀ ꝑ vſuras fraudes ſimulacōnes decepcōnes et alios indebitos mōs. Licenciarūt linguā vt loquatˀ criminaciones mendacia teſtimonia falſa detractiōes ſuſurraciones ſcurilitates ꝯtumelias improperia et conuicia. Aperuerūt cor ſuum ad ꝯcupiſcendū huiꝰ ſeculi bona et ad deſiderandū delectari in peccatis carnis. Fregerūt multi votū qđ deo fecerant. Finxerūt multi bonitatē vite acceperunt ouiū veſtimenta intrinſecꝰ aūt ſunt lupi rapaces. O q̄nta peccata et qꝫ enormia latēt ſub ouina pelle. O magne deꝰ. O ſapiētiſſime dn̄e. Tu oia vides. tu omnia denique noſti. Nos vero merito ꝓpter tanta facinora timere debemꝰ ne in nos deſeuiat ira ſua. ſinatq̄ ꝑ antixp̄m vexari mundū tēpeſtate magna. A q̄ nos liberet redēptor nr̄ piiſſimus qui cū patre et ſpū ſancto viuit et regnat ꝑ infinita ſc̄la ſeculoꝝ. Amē.

Dominica de paſſione in mane de honore parentū exemplo criſti qui in euāgelio ſuū patrē honorare ſe aſſerit. ſcȝ quo ad dilectionem ſubiectionē et ꝯuerſacionem. Sermo. iii i.

Ego honorifico patrē meum. Verba ſunt redēptoris noſtri originaliter. Joh. viii. c. Et hodierno euangelio annotata. Facti ſunt a deo vt plurimū impii filii ad ꝑentes ſuos vt merito quilibet pater aut mater dicere poſſit illud. pſa. i. Filios enutriui et exaltaui ipſi aūt ſpreuerūt me. Vt igitˀ ecia͞ et ipſi iuuenes et adoleſcētes ac pueri ꝑentes colendo ad verā penitenciā reducantur in p̄nti ſermone de honore parentū dicere ſtatui. Nam exo. xx. c. Dn̄s deus dixit. Honora patrē tuū et matrē tuā vt ſis longeuꝰ ſuꝑ terrā. Xp̄s vero in euangelio hodierno patrē ſe honorare fatetˀ vt ſic nos eciā ſuo exēplo inſtrueret quid agere debemus. De ipſo itaq̄ parentū honore tria miſteria declarabimus.

Primū dicitˀ dilectionis. | Qđ honorādi ſūt ꝑentes ꝓpter bn̄ficioꝝ
Sc̄d͞m ſubiectionis. | multiplicitatē ꝓpter ꝑentum caritatē et
Terciū ꝯuerſacionis. | ꝓpter irrōnabiliū exēplaritatē. Ca. i.

Primū miſteriū declarandū de ꝑentū honore dicitˀ dilectōnis. Debēt vtiq̄ filii qui ꝑentes honorare volūt illos diligere et ex corde amare ꝓpter tria. Primo ꝓpter bn̄ficioꝝ multiplicitatem. Sc̄do ꝓpter ꝑentū caritatē. Tercio ꝓpter irrōnabiliū exemplaritatē. Primo filii debēt ꝑentes diligere ꝓpter bn̄ficioꝝ multiplicitatem quiſnā explicet quot a parentibus filii beneficia receperunt. Ab illis equidem ſumpſerunt eſſe quod bonū tam grande eſt vt ipſum ſit fundamentū omniū aliorum bonoꝝ. Nam qui non habet eſſe nullū

alius bonū habere poteſt non diuicias non gloriam non famam nō ſcienciā non virtutes nō graciā nō vitā eternā· Jp̄m eciā eſſe bonū ab omnibꝫ eſt deſiderabile· Vnde arꝭ· ii· de anima inq̄t· Omnia appetūt eſſe et illiꝰ cauſa agūt quecūqꝫ agūt ſcd̄m naturā ·ꝓpter hoc bonū a ꝑentibꝫ habitū li· de ebdomadibꝫ ait· Omniū bonoꝝ ip̄m eſſe bonuꝫ eſt· Hinc eciā ſapiēs eccle· vii· c· ait· Honora patrē tuū et gemitum matris tue ne obliuiſcaris· Memento q̄m niſi ꝑ illos nō fuiſſes· Et hieroꝰ· in ep̄la de honore parentū ait· Honorandi ſunt ꝑentes quia primo ſunt nobis cā̄ naſcendi hoc bn̄ficio motꝰ· Coriolanꝰ romanus ꝯſul ab vrbis rome obſidione ceſſauit· Scribit nanqꝫ de illo etropiꝰ Qd poſtq̄ vicerat volſcos et coriolos· vnde poſtea nomē accepit exul factus romanis ad volſcos in exiliū mittit̄ cum quibus gracioſe viuens ab eis cōtra romanos dux factus eſt· Et poſt multas ciuitates et terras ab eis adeptas ad foſſas quinqꝫ milliū paſſuum ab vrbe caſtra poſuit· ſcd̄s poſt tarquiniū ſuperbū qui cōtra patriā duxiſſet exercitum· Populat̄ inde romanū agrū cuſtodibꝫ inter populatores poſitis· Qd ſecundū frontinū de re militari faciebat vt diſcordia orirēt̄ inter patres et populū· Multitudo tandē ingens pacē expectans ſenatum mouit vt ad coriolanū oratores mitteret· Qui cum nō obtinuiſſent iteꝝ miſſi alii nō recipiunt̄ in caſtris· Mittunt̄ poſtea ſacerdotes cum ſuis inſignibꝫ velati qui minꝰ fecerunt quam primi· Tunc matrone vt ſcribit valeriꝰ ſub rubrica de pietate erga ꝑentes ad vecturiam matrē coriolani volūniamqꝫ vxorē frequentes conueniunt vt ipſa mater et vxor coriolani duos eiꝰ filios in hoſtiū caſtra ducerent et vrbem p̄cibus liberarēt quaꝫ armis tutari difficile erat· Cum ergo ad caſtra ventū eſt nunciat̄ coriolano adeſſe ingens mulieꝝ agmen· qui ſpreuit eas· Mox quidā familiariū· niſi me inquit decipiāt oculi mater tua coniunx et liberi tui adſunt· Tunc coriolanus cum matre obuie amplexū ferret dixit matri· Priuſquā amplexū accipiā dic an ad hoſtē an ad filium venerim et vtꝝ captiua in caſtris tuis ſim· Jn hoc me longa vita et ſenectꝰ traxit vt exulē te deinde hoſtē viderem Potuiſti populari hanc terrā que te genuit et nutriuit· Si ego te nō pepiſſem roma nō oppugnaret̄· Si filiū non haberē libera in patria mortua eſſem· vxoris deinde ac liberoꝝ amplexꝰ ab omni turba mulieruꝫ ſtrauere viꝝ· Tunc ad matrē verſus ait· Expugnaſti et viciſti iram meā· Patriā ergo vtero tuo dono· repenteqꝫ agrum romanū armis hoſtilibus liberauit· Recordatus ergo fuit coriolanꝰ quantū matri debebat in cuiꝰ vtero ſuſcepit eſſe· Hinc hieroꝰ· de honorādis parentibus ait· Preheatur patrū amori iuſta formido qui primi nobis ſunt cauſa naſcendi· Exhibite patribus filii qd vos poteſtas paterni nominis cogit que adeo eſt eoruꝫ meritis attributa vt ipſa de vobis exigat quod natura iubere non potuit· Matribus quoqꝫ debitā impendite reuerenciam que vobis vteri liuore ſeruientes pondus corporis veſtri tollerant atque ignotam portantes infanciam famulatum

quendā exhibent obſtetricis· Jllo tꝑe non tantū ſibi mater eſurit nec
accepta ſolos digerit cibos · Materno victu alit̄ et ille q̄ latet eiuſqꝫ
membra alteriꝰ cōmeſtione paſcunt̄ vt homo futurꝰ alienis morſibꝫ
ſaturet̄· hec ille· Sunt et alia bñficia filiis a parentibus oblata· Naꝫ vt
in pluribꝫ ipſi filios nutriūt aut nutriri faciūt ipſos in etate infantili
cum magna diligēcia ab oībus cōtrariis ꝓtegunt et defendūt· Jpſi eis
ꝓuidēt de vita et tegumēto· Jpſi eis alludūt applaudūt et blandiunt̄
vt a planctu reuocēt· Jpſi eos docent vt loqui ſciāt imo vt ſepiſſime
vt bonos mores ſequant̄· ꝓpterea hieroꝰ· de honore parentū ait· Me=
mento parentū q꞉ tales quoꝝ manibꝫ incremēta ſumpſiſti· Scđo filii
debent parentes diligere ꝓpter parentū caritatē· Nam quantumcūqꝫ filii
diligant patrē et matrē tamē ab his plus diligunt̄· Et hoc ſcđm ar·
viii· ethi· ꝓuenit ex triplici rōne· Prima racio eſt diuturnitatis temꝑis
Nam quāto amor magis durat tanto vehemencior ꝑficit̄· Amor aūt
parentū ad filios diuturnior eſt quā filioꝝ ad parentes· Statim eniꝫ
cum filii naſcunt̄ parentes diligunt eos non tamē ſtatim filii diligunt
parentes q꞉ non ſtatim ſunt tante cognicionis vt poſſint cognoſcere q̄d
ſit diligendū diuturnior ergo eſt amor parentū ad filios quā ecōuer=
ſo et forcior eſt et vehemencior· Secunda racio eſt certitudinis prolis
Parentes igit̄ ſunt magis certi de ſua prole quā ipſa de parentibus·
Et ſic matres pluſquā patres· Tercia racio eſt vnionis q꞉ filii vniun=
tur parentibus eo ꝙ ab ipſis habent eſſe et non ecōuerſo· Jdeo dicit
Alex· in · iii· volumine ſumme· Qđ de amore filiis exhibendo non da=
tur preceptū ſicut nec de amore ſuipſius q꞉ ad hoc ſufficienter incli=
nat natura· Vnde ſicut humor aſcēdit a radice ad ramos et nō econ=
uerſo· ſic naturaliter a parentibus aſcendit amor ad filios et nō econ=
uerſo· Jdcirco amor parentū ad filios eſt naturalis· Amor vero filioꝝ
ad parentes debet eſſe gratuitus· hinc hieroꝰ in epiſtola de honoran
dis parentibꝫ ait· Sit tibi grata vita ipſoꝝ quibꝫ carior eſt vita tua
quaꝫ ꝓpria· Redde amoris vicem colende pietatis· De hoc aūt amore
parentū ad filios eſt exemplū de dauid clementiſſimo· ii· regum· xviii·
Cum eñ abſolon filius eius temptaſſet eum pellere regno ac Dauid
contra eum mouiſſet exercitū· cum ipſe dauid remanſiſſet in porta ci
uitatis precepit ioab et abiſſai quibus commiſſa erat ſumma belli· ꝯ·
ſeruate michi pueꝝ abſalon· Jtaqꝫ egreſſus eſt populus contra abſo=
lonem et ſuos in campū et factū eſt prelium· Debellataqꝫ eſt ab exer
citu Dauid gens abſolonis· Accidit autē vt abſolon occurreret ſeruis
Dauid ſedens mulo· Cumqꝫ ingreſſus fuiſſet mulus ſubter ꝯdenſam
quercū adheſit caput eius quercui et illo per capillos ſuſpenſo mu=
lus cui ſedebat ꝑtranſiuit Quod cum nunciatū fuiſſet ioab tulit tres
lanceas in manu ſua et infixit eas in corde abſolonis· Cumqꝫ adhuc
palpitaret cucurrerunt decē iuuenes armigeri ioab et interfecerunt eū
Cum vero nuncius curreret ad dauid qui ſedebat inter duas portas
et ſpeculator diceret· Video aliquē venientem dixit dauid· O ſi bonꝰ

eſt iſte nuncius·Et appropinquans nuncius ad dauid ait· Salue rex
Benedictus dominꝰ deus qui diſperſit omnes ꝯtrarios regi meo·Et
ait rex·eſt ne par puero abſolon·Qui rñdit·ꝙ interfectus erat·O da
uid pater ppꝉſſime·O pater amantiſſime·Non cogitauit abſolonis re
bellionem·nō dixit·volebat filius meus ſubripere regnum meū·ideo
merito eſt interfectꝰ·imo paterno amore deuictus ꝯſtrictus eſt lacri-
mas fundere et aſcēdit cenaculū porte et fleuit et ſic loquebatur· Fili
mi abſolon· Abſolon fili mi·quis michi tribuat vt ego moriar ꝑ te·
Abſolon fili mi·fili mi abſolon· Vincebat ergo paternus affectꝰ da
uid animū vt de mortuo filio licet ſibi inimico nō gauderet ſed pociꝰ
anguſtiaret· ¶Tercio filii debent parentes diligere ꝓpter brutoꝝ et
irracionabiliū animaliū exemplaritatē Ipſe equidez ſeuiſſime fere et
animalia ſilueſtria ſerpentes feroces volucreſqꝫ rapaces ad parentes
ſuo modo pietatez exhibent et amorē· De ciconia eñi in li·de natura
animaliū legit̃ ꝙ ſeneſcens pater aut mater eius ab ea nutrit̃ alis cō
fouetur et ciconia filia quecūqꝫ poteſt beneficia parentibꝫ indulget·
Quare vt dicit ambro· in examerō auis pia romanoꝝ antiquo more
appellari ſolebat·Sed dum hec loquimur admirari debemꝰ·vnde eſt
ꝙ in multis filiis tanta iniquitas reꝑitur·Nam vſqꝫadeo pleriqꝫ in
patrē aut in matrē crudeles effecti ſunt vt non ſolū eos odiant non
ſolū non ament ſed mori illos deſiderēt et affectēt·imo viſum eſt tri-
bus nr̃is ·ſ·M·cccc·lxx·in ciuitate bari filiū gladio interimere ꝓpriā
matrē·O geminina viperaꝝ·O oīs hūanitatis inimici·O inexoratiſſi
mi filii·O ſocii ꝓditoris iude·Et quid nequiꝰ cogitari aut dici poteſt
vel audiri q̄ꝫ erga ꝑentes veſtros vr̃a iniqua et mala volūtas·Sed vt
arbitrari poſſum triplex eſt cauſa cur filii ꝑentes exoſos habēt·Pria
cauſa eſt filioꝝ ſuꝑbia ꝓpter quā egre ferūt ſi a ꝑentibus corrigant̃
ſi illoꝝ reprimat̃ audacia·ſi moneant̃ vt bene viuant·Contra tales ē
aureū illud dictū ſalomonis·Audi fili mi diſciplinā patris tui ⁊ ne
dimittas legē matris tue vt addat̃ gracia capiti tuo et torques collo
tuo· ¶Secunda cauſa quare filii odiunt ꝑentes eſt auaricia·Cupiunt
equidē dominiū et poteſtatē habere ſuꝑ paternis et maternis bonis
et cum id aſſequi nō valeant contra parentes cōcipiunt odium·Non
nulli vero viduas matres et vetulas nunc p̄cibus nunc blandiciis fal
ſis inducūt vt de ſua dote liberā eis faciant donationē· Qui tñ cum
id obtinent nullā de matribꝫ curā gerunt· Et ꝓpterea caute agēdum
eſt vt quādiu quis pōt eſſe bonoꝝ ſuoꝝ dominus nō det alicui bona
ſua·Ex hoc ſapiens ecc̃·xxxiii·c·ait· Filio et mulieri fratri et amico
nō des poteſtatē ſuꝑ te in vita tua·et non des alienis poſſeſſionē tuā
ne forte peniteat te et dep̄ceris pro illis· Tercia cauſa eſt q̃re multi
filii parentes odiūt illoꝝ luxuria·Vt eñi dicit̃ eſdre·iiii·c·Multi de
mentes facti ſunt ꝓpter vxores ſuas· ꝓpter illas quādoqꝫ filii parē
tes moleſtant expellūt de domo et quaſi ampliꝰ videre non poſſunt
O filii diligite vxores veſtras ſed nō immoderato amore vt parentū

veſtroꝝ obliuiſcamini· Mementote ſemꝑ ꝙ magis diligunt vos pa
rentes veſtri ꝙ̄ vxores veſtre·

¶ Qualiter filii debent pentibus eſſe ſubiecti et de triplici gradu ſu
perioritatis ſpūalis temporalis et corporalis· ¶ Capitulū·ii·

SEcundū miſteriū declarandū de honore parentū dicit̄ ſubiec
tio· Debent vtiq̄ filii eſſe parentibꝫ ſubditi· illiſq̄ obedire· Et
de hoc dicit̄ col̄·iii· Filii obedite parentibus veſtris ꝑ omnia
Et eph̄·v· filii obedite parentibꝫ veſtris in domino· hoc enī iuſtū eſt
Honora patrē tuū et matrē tuā qđ eſt mandatū primū in ꝓmiſſione
vt bene ſit tibi et ſis longeuus ſuꝑ terram· Et hiero9· in epl̄a de hono
randis parentibꝫ ait· Imitamini filiū machabeū qui matri ſuadenti
mortē obediuit et duꝝ imperiū gratāter aggreſſus eſt ne offenderet·
genitricē· Et redēptor noſter humilitatis magiſter vt dicit̄ Luc·ii·c·
Erat ſubditus illis· ſcꝫ ioſeph et virgini matri· Et deutro·xi·c· quādo
lex currebat ſeueritatis et iuſticie dixit de9· Si genuerit homo filium
contumacē et proteruū qui non audiat patris ac matris imperium et
coartatus obedire ꝯtemſerit apphendent eum et ducēt ad ſeniores ci
uitatis et ad portā iudicii dicentq̄ ad eos· Filius noſter iſte ꝓteruus
et ꝯtumax eſt· monita noſtra audire cōtemnit cōmeſſacionibus vacat
et luxurie atq̄ ꝯuiuiis lapidibꝫ eum obruat popul9 ciuitatis et mo
riet̄ vt auferatis malū de medio veſtri et vniuerſ9 iſrl̄ audiens ꝑtime
ſcat· Notandū tamē ſcđm alex·in·iii·ꝙ triplex eſt grad9 ſupioritа
tis· ſcđm quem debet eſſe ordinata obediencia· Prima eſt ſupioritas
ſpiritualis· Scđa tp̄alis· Tercia corporalis ¶ Prima eſt ſupioritas
ſpiritualis in qua eſt p̄latus cui obediendū eſt in ſpiritualib9 et nō
in tp̄alibus niſi ꝑ accidens inq̄ntum tp̄alia q̄nq̄ ordinari p̄nt ad ali
quē finem ſpūalem ¶ Secunda eſt ſupioritas tp̄alis in qua preeſt do
minus tp̄alis qui mandare pōt ea que ꝯcernūt publicū et cōe bonū
eiq̄ ſub pena peccati obediendū eſt vt dicit̄·xi·q·iii·c· qui reſiſtit·c·
ſi bonū·c· iulian9· Et di·viii·c· que ꝯtra mores ¶ Tercia ē ſupioritas
corꝑalis in qua paterfamilias p̄eſt filiis et omni domui ſue ·et ſcđm
hāc pater pōt precipere ea que ꝑtinent ad neceſſitatē vel vtilitatē· Et
ſecundū hoc filii debent parentibꝫ obedire· Vnde ſi parentes manda
rent illa que ꝑtinent ad ſupiores ſpūales vtputa ꝙ filii ieiunarēt in
pane et aqua qđ eſt officiū confeſſoꝝ aut mandarent ea que ꝑtinent
ad ſupiores tempales ſine ipſoꝝ voluntate et auctoritate non eſſet
eis obediendū· Multominꝰ eciā non debent filii pentibus obedire in
his que cederent in detrimentum ꝓprie ſalutis et eſſet contra diuinū
honorem· Vnde hugo de ſancto victore ait· Obedire debem9 paren
tibus in omnibꝫ exceptis his in quibus dei patris dilectio offendere
tur· et hiero9· ad furiam· Honora patrē tuū ſed ſi te a vero patre nō
ſeparat· tamdiu ſcito ſanguinis copulā quamdiu ille ſuū nouerit con
ditorē· Alioquin tibi dauid ꝯtinus clamat et dicit· Audi filia et vide
et obliuiſcere populū tuum et domū patris tui· et concupiſcet rex de

corem tuum· hec ille· Ex quibus omnibꝫ colligimus ꝙ grauiter errēt hi qui filios aut filias non ex leuitate ſed ex voluntate bona deo ſeruire volentes impediūt ac a ꝓpoſito bono reuocare nituntᷓ· de quibus diffuſius in ſermone de religione diceſmus· Nunc autē hortari tantū ſufficiat iuuenes ꝓpter xp̄m non dubitare parentibꝫ non obedire· Ipſe enī dixit Mat·x· Qui amat patrē aut matrē pluſquā me non eſt me dignus· Sic confortabat ſanct9 ſebaſtianus iuuenes illos fide et ſanguine ac paſſione germanos marcum ſcꝫ et marcellianū dum p̄ fide xp̄i decollari debebāt· Ad quos aduenere pētes vt eos a ſancto ꝓpoſito reuocarēt· Aduenit ⁊ p̄rimo mater que ſoluto crine· ſciſſiſqꝫ veſtibus vbera oſtēdens aiebat· O p̄dulces filii· circundat me inaudita meſticia et intollerabilis luctus· Heu me miſerā amitto filios ad mortem vltro tendētes quos ſi michi hoſtes auferrēt per media ſequerer bella raptores ſi violēta iudiciā concluderēt carcerē irrumperēꝫ moritura· Nouum hoc pereundi gen9 eſt in quo carnifex rogatᷓ vt feriat vita optatᷓ vt pereat· mors inuitatᷓ vt veniat· Nouus hic luctus· noua miſeria in qua natoꝝ iuuentus ſponte amittitᷓ· et parentū miſerāda cogitᷓ ſenectus vt veniat· hec dicente matre· pater ſenior adducitᷓ manibus ſeruuloꝝ et puluere aſperſo capite huiuſ voces dabat ad celū Ad mortē vltro ꝓficiſcentibus filiis valedicturus adueni vt que mee ſepulture parauerā in filioꝝ ſepulturas expendā infelix· O filii baculus ſenectutis mee et geminū viſcerum meoꝝ lumē· Cur ſic mortem diligitis· Venite huc iuuenes et flete ſup̄ iuuenes ſponte pereuntes· Venite huc ſenes et mecū ſup̄ filios plangite meos· Deficite plorando oculi mei ne videā filios meos gladio cedi· Aduenerunt etiā coniuges cum filiis lamētantes· inter hec ceperunt corda martiꝝ moleſcere· quos tn̄ ſanct9 ſebaſtianus ſuis verbis dulciſſimis ꝯfortauit adeo vt p̄ xp̄o animo ſe pati nō dubitarent· Et ſic decollati ſunt· Quo exēplo edocentᷓ iuuenes non eſſe illis curandū ſi in his que ad anime ſalutem ꝓprie et ad dei ſpectant honorē a parentibus contrariū precipitᷓ et ob hoc ſint eis inobedientes vt deo pareant·

¶Qd filii debent cum parentibus conuerſari cum benignitate cum humilitate et cum pietate· ¶Capitulū iii·

Terciū miſteriū declarandū de honore parentū dicitᷓ ꝯuerſationis· Debent vtiqꝫ filii cum parentibus ꝯuerſari vt debēt et expedit tripl'r· Primo cum benignitate· Scd̄o cum hūilitate· Tercio cum pietate· Primo cū benignitate vt ſint eis benigni ad ꝯſolandū eos non ad ꝯtriſtandū· Nam vt inq̄t hiero9· habet quandā ſenect9 infanciā· Solent vtiqꝫ ſenes eſſe tedioſi· ſuſpicioſi· queruloſi· immūdi· et in domo inutiles· non tn̄ ꝓpterea filii debēt p̄ impaciam verbis illos exaſpare· Vnde hiero9· inquit· Nemo parentes aſperis verbis ledat· hoc ora filioꝝ aſpernentᷓ quod parentes ledat audire· Et idem hiero9· de honorandis parentibus ait ad filios· Audite filii ſalutiferam iuſſionem et precepta legis affectu debiti amoris implete

Seruite patribus futuri patres et matres vr̃as tenera diligite pieta=
te·et vt veſtre ꝯiuges mereant̃ matꝝ nomie nuncupari·Nemo p̃rem
aſpis verbis ledat·non fiat amara dulcedo·hoc tñ ſit inter ꝑentes et
filios qđ dño iubente natura ꝯtinuit·Affectamẽ ſonet quicq̃d lingue
dixerint liberoꝝ·Inter caras ꝯiunctaſqꝫ ꝑſonas pietatis iura ſeruent̃
hoc filioꝝ ora loquant̃ qđ delectat ꝑentes audire·Et iteꝝ ſupradic=
to libello item ait·Meret̃ enim cecitatis ſue ſubire ſupplicin̄ qui pa=
rentum vultus vel toruo viſu deſperent et elatis oculis leſent pieta=
tem·Si quicquã ſapitis filii eo animo videte venerabiles facies quo
nos ipſi ꝯſpiciunt et eoꝝ labris dulcibus oſculis inherete quia eoꝝ
oſcula adhuc habetis in mẽbris·Senibus ſeruire ꝑfacile eſt quos ne
mo potat nemo nutrit ſucco corpis ſui· foueat̃ itaqꝫ parentũ ſenectꝰ
et factis eoꝝ viciſſitudo reddat̃·hec ille· Contrariũ autẽ facientibus
multa mala eueniũt·vnde idẽ hieroꝰ·vbi ſupra· Irreuerens aũt filiꝰ
qđ a domino ipſe mereat̃ ſalomonis dicta teſtant̃·Contumeliis affi=
ciens patrẽ et ꝯtemnẽs ſenectã matris ꝯfundet̃ et in opprobriis erit
Filius derelinquens cuſtodire diſciplinã patris meditabit̃ ſermones
malicie·Maledicenti patrẽ et matrẽ extinguet̃ lumẽ et pupille oculo
rum eius videbũt tenebras·Audi fili patrẽ qui genuit te nec ꝯtemp=
ſeris quia ſenuerit mater tua·Parcat patri lingua quã genuit et ma
trem ſuã nemo crudeli verbo ꝑcuciat · Sic te rapiet fili iuuenilis eta
tis auctoritas vt noueris vnde ſis natus·Memento ſcripture ſancte
vbi ſpiritu ſancto loquente dictũ eſt·Qui maledixerit patrẽ aut ma=
trem morte moriat̃·hec ille· Que oĩa breuibus verbis compr̄hendens
ſapiens eccĩ·iii·c·ait·Fili ſuſcipe ſenectã patris tui et non ꝯtriſtes eũ
in omni vita tua·Si defecerit ſenſu veniã da illi ſuſcipe inquit ſenec
tam laborioſaꝫ et oneroſaꝫ recordãs infancie tue qñ flebas turbabas
domũ inquietabas dormiẽtes fatigabas matrem ſedabas pannos et
alia faciebas quibꝫ infantilis etas eſſe ſolet moleſta·Sicut eñi tollera
uit mater aut pater imo ſuſcepit et adiuuit infanciã tuã ſic et tu ſuſci
pe et nõ abhorreas ſenectuti illoꝝ·Sequit̃ ſapiens in auctoritate p̃al
legata·d· patris tui non alieni nõ carnis non inimici ſed p̃ris tui cari
genitoris amatoris et benefactoris·O ꝙ̃ dulce vocabulum pater aut
mater· O ꝙ̃ gratum verbum filiꝰ aut filia·Hinc hieroꝰ·ad matrẽ et
filiã in galliis cõmorantes ait·Mater et filia nomĩa pietatis officio=
rum vocabula vincula nature·hec ille· Caueant aũt filii ne qđ abſit
deficientes ſenſu parentes derideant et maledicant̃·ſicut et cham qui
maledictus fuit eo ꝙ noe patre ſuo dormiente eum diſcoopertũ irri
ſit vt habet̃ geñ·ix·c· ¶Secundo filii debent cum parentibꝫ conuer=
ſari cum humilitate illos reuerendo atqꝫ timendo·Maxime aũt filii
timere debent ne ſua culpa aut defectu a patre aut matre maledicant̃
Eſt eñi hoc modo paterna aut materna maledictio ſagitta vulnerãs
et penetrans intima cordis filioꝝ maloꝝ· Vnde Auguꝰ·xxii·libro
de ciuitate dei·narrat · ꝙ apud ceſariam capadocie quedam nobilis

Matrona fuit viri deſtituta ſolacio·x· filios habens ſeptem mares et
tres feminas·Quadā aūt vice mater ab eis offendit et maledictionē
filiis imprecat̄ Subito imp̄cacionē matris diuina vindicta ſubſequi
tur et omēs pena horribili et ſimili feriunt̄·Nam omēs tremore ſunt
horribilitet̄ p̄cuſſi·Quapropter nimiū dolentes et ciuiū ſuoꝝ oculos
nō ferentes p totum orbē vagari ceperūt·Et quocūqꝫ ibant omniū in
ſe p̄uocabant aſpectū·Ex his aūt duo frater et ſoror paulus et palla-
dia hypponiā venerūt et auguſto qđ ſibi aduenerat narrauerūt·Cūqꝫ
iam·xv·diebus ante paſca eccl'iam beati ſtephani frequētantes ſani-
tatem ab ipſo martire multis p̄cibus poſtulaſſent in ipō die paſce cū
frequens popul9 p̄ſens eſſet orōne facta ante altare ſancti ſtephani
ambo frater et ſoror ſurrexerūt pariter ſani· O filii ſup̄bi·O filii ve-
ſtris parentibꝫ inſultantes·O filii irreuerentes inobedientes et contu
maces timete paternā et maternā maledictionē·Timete inſup et di-
uinum iudiciū· Nam ſicut longa vita ſperāda eſt ab illis qui p̄entes
honorant vt habet̄·exo·xx·c·et·iii·ita et breuis vita in felicitate ple-
na a malis filiis eſt p̄timeſcenda· Tercio debēt filii cum parentibus
ꝯuerſari cum pietate illis·ſ· in infirmitatibꝫ neceſſitatibꝫ et antiq̄tate
pie ſubueniendo cū facultas adeſt· Vñ hiero9·vbi ſupra ait·Exolue
fi'i qđ debes et officia debita qualicunqꝫ exhibe famulatu p̄entibus
vero nemo reddere pōt quantū tenet̄·Et ambro·ſup luc̄·ait·Si paue-
ris inquit matrē nō reddidiſti ei cruciat9 quos p te paſſa eſt nō la-
bores quibꝫ te geſtauit· nō alimenta q̄ tibi miniſtrauit Audi eciam
hiero·O ingrate fili vbi ſupra·d·Quid ipſa memorē nutrimēta et te-
nere infancie dulces iniurias q̄s nutritoris affectus de ſuis p̄abolis
ſumit·Quid cibos in m̄re ꝯfectos qui femineis manantes ex mēbris
lacteū ſoluunt̄ in ſuccū et inualidas fauces liq̄do ſapore p̄fundunt·
Cogēte natura ſumūt infantes de m̄re qđ bibant et dēte non nato h̄
ſibi currentibꝫ labris eliciūt qđ nō ſit neceſſe mordere·Seruiūt m̄rna
poſteris pectora ſeruiūt ipſis in cunabul' man9 et terga membris de
uoluta lactenciū gratos art9 accipiūt· Optat mater paruulū creſcere
optat cito videre maiorē quē minus iuuenē nutrire feſtinat nunquā
ſibi forſitan ſeruituꝝ·his tot tantiſqꝫ p̄cedentibus factis p̄entibus ⁊
matri tota debet alacritate ſeruiri·hec ille·p̄ut fecit illa filia licet pa-
gana quā laudat Valeri9 rubrica de pietate erga p̄entes· hec matrē
adiudicatā vt fame moreret̄ in carcere p dies plurimos fingēs ſe vi-
ſitacionis cauſa ad eam accedere velle impetrato a carceris cuſtode
aditu tñ bene excuſſa ne ſibi alimēta portaret ꝓprio lacte ſuſtētauit
Qđ dum iudici innotuiſſꝫ matri donauit vitā admirans filie pietatē
Curent igit̄ ſeruare filii que dicta ſunt·p̄res vero et matres caueant
ne ipſis p quibuſlibet minimis defectibꝫ maledicāt·hoc ideo dico q̄
ſolent plures mulieres nō poſſe loqui abſqꝫ maledictionibꝫ et blaſ-
phemiis· O feroces m̄res cur filios v̄ros quos portaſtis in vtero tot
maledictionibꝫ iugulatis vt tñ ꝓpicius ſit de9 oībus tam p̄entibꝫ q̄

ſiliis cõſulo vt hac die quãprimũ intraueritis domũ anteꝗ̃ cõmedere incipiatis omnes ſilii et ſilie corã patribꝫ et matribꝫ genuflexi veniã petant et poſtulẽt bñdici. At et ipſi pentes eos amplexãtes dulciter oſculent̃ et bñdicant ſicqꝫ acquiret̃ in hoc ſeculo dei gr̃a et in futuro eterna gl̃ia in q̃ viuit et regnat Marie virgis ſiliꝰ amoroſus redẽptor noſter ih̃us qui vt nobis daret exemplũ honorãdi pentes vt dicit lucas. erat ſubditꝰ illis ioſeph et marie vt dictũ eſt ſupra. Amen.

Dñica de paſſione infra. diẽ de maledictiõibꝫ diuerſaꝝ creaturaꝝ irrõnabiliũ et intellectualiũ et ipſius dei oĩm creatoris. Sermo. lv.

Demoniũ habes. Judeoꝝ blaſphemanciũ xp̃m verba ſunt iſta originalr̃ Joh. xiii. c. et in euãgelio hodierno Contremiſcunt viſcera mea et cor meũ ſit gelidũ totũ cum ꝯſidero deteſtabilẽ horribilẽqꝫ xp̃ianoꝝ abuſum qui p̃ſumpſerunt iam publice relaxare linguas ſuas ad maledictiões et ad blaſphemias dei et ſanctoꝝ celi Eſt aũt hoc malũ adeo cõe adeo generale adeoqꝫ antiquum atqꝫ inueteratũ vt ꝓpterea videat̃ pleriſqꝫ aut puũ aut ſatis leue peccatũ vel certe nullũ. quo ſit vt iã in vicis in plateis in domo in foro in ciuitate in agro reſonet ꝯtumelia dei ſummi et bñdicte m̃ris eiꝰ et alioꝝ ſanctoꝝ. Et licꝫ nõnulli ꝯſiteant̃ et accuſent ſe maledicẽdo et blaſphemando peccaſſe nichilominꝰ nolũt credere peccati huiꝰ grauitatẽ. Eapꝓpter in pñti ſermõe de peccato maledictionis ſub quo et blaſphemiã intercludemꝰ aliq̃ neceſſaria ſtudebimus declarare vt ſic qui ad pniam verã voluerint redire intelligãt quantũ ipſis cauendũ ſit a maledictis. Naꝫ et iudei peſſimi dño ih̃u xp̃o maledicẽtes merito videnẽ abhorrẽdi. multoforciꝰ et ip̃i xp̃iani qui fidẽ eius pfitent̃. Diſtinguemꝰ ergo triplicẽ maledictionẽ.

Prima eſt facture irrõnalis.
Scd̃a creature intellectualis.
Tercia nature diuinalis. et per modũ continentis.

Qđ non dñt xp̃iani maledicere creaturis irrõnabilibꝫ eo ꝙ ordinant̃ ad hominẽ p ſubuencionẽ ſignificacionẽ

Capitulũ. i.

Prima maledictio eſt facture irrõnalis cum. ſ. quis maledicit terre lapidibꝫ arboribꝫ aĩalibus pluuie ventis ſoli et lune ac ſimilibꝫ. Et de hac maledictione ſancꝰ tho. ꝛ. ſcđe. q. lxxvi. inq̃t. Maledicere rebꝫ irrõabilibꝫ inq̃ntũ ſunt creature dei eſt peccatũ blaſphemie. maledicere aũt eis ſcđm ſe ꝯſideratis eſt ocioſũ et vanũ et p ꝯſequẽs illicitũ. Sꝫ poſſet aliq̃s arguere oñdendo nõ eſſe illicitũ maledicere creaturis irrõnabilibꝫ. Primo qꝛ vt habet̃. ii. regũ. i. audita dauid morte ſaul et ionathe maledixit montibꝫ gelboe. Scđo quia xp̃s vt habet̃ Math. xxi. et Mar. xi. Maledixit ficulnee in q̃ nõ inuenit niſi folia. Tercio qꝛ iob vt dicit̃ eiuſdeꝫ. iii. maledixit diei ſuo et dicebat. Pereat dies in q̃ natus ſum et nox in qua dictũ eſt. conceptus eſt hõ dies ille vertat̃ in tenebras. Rñdet tho. vbi ſupra. ꝙ bñdictio et maledictio ꝓprie põt ꝑtinere ad illã rem cui põt bonũ aut malũ ꝯtingere. ſ. rõnali creature. Jpſis ergo irrõnabilibꝫ dicit̃ ꝯtingere bonũ

aut malū in ordine ad creaturā racionalē ꝓpter quā ſunt. Ordinant̄
aūt creature irrōnales ad hominē tripl'r. Primo ꝑ modū ſubuenciōis
inquantū ex eis ſubuenit̄ hūane neceſſitati. et hoc mō a deo gen̄. iii.
poſt peccatū primoꝝ parentū maledicta eſt terra vt ſcꝫ ꝑ eius ſterili
tatē homo puniret̄. Et deutro. xxviii. deꝰ dixit. Si audire nolueris vo
cem dn̄i dei tui vt cuſtodias et facias oīa mandata eiꝰ et cerimonias
quas ego p̄cipio tibi hodie. veniēt ſup te omēs maledictiones iſte et
apprehendent te. Maledictꝰ eris in ciuitate. maledictꝰ in agro male
dictū horreū tuū et maledicte reliquie tue. maledictus fructꝰ ventris
tui et fructꝰ terre tue. armenta boū tuoꝝ et greges ouiū tuaꝝ. Scd̄o
ordinant̄ creature irrōnales ad hominē ꝑ modū ſignificacionis. et ſic
xp̄s maledixit ficulnee in ſignificacionē ſynagoge et iudaice gentis
que nō habebat niſi folia. verba ſcꝫ legis ſine fructu. Et ꝓpterea me-
rito debebat areſcere et auferri ab ea regnū dei qđ ſignificatū fuit in
ficulnea a xp̄o maledicta. Tercio ordinant̄ creature irrōales ad ip̄m
hominē ꝓpter modū ꝯtinentis aut tp̄is aut loci. Et ſic iob maledixit
diei in qua natꝰ erat ꝓpter culpā originalē q̄ naſcendo contraxerat.
Ita ꝙ maledictio illa nō arguit in eo aliquā impacienciā ſed tm̄ ar-
guit et explicat ꝙ die qua natꝰ eſt et ꝯceptus ꝯtraxit originalē cul-
pam que radix eſt omniū paſſionū quas patimur in hac vita. Dauid
inſup maledixit montibꝫ gelboe ad explicandā cedē que in eis facta
fuerat. ꝑpterea dicebat cū fletu et lacrimis. Montes gelboe nec ros
nec pluuia veniat ſup nos in quibꝫ ceciderūt incliti iſrl' ſaul et iona-
thas amabiles et decori aquil' velociores leonibus forciores. Filie iſrl'
ſuꝑ ſaul flete. Et ego doleo ſup te frater mi ionatha. quare nō eſt tra-
hendum in ꝯſequenciā vt vnuſquiſq̄ꝫ ꝑ ſuo libitu facturis irraciona
bilibus maledicat.

¶ Qđ homo nō debet maledicere creaturis intellectualibꝫ. ſcꝫ creatu-
re infernali creature terreſtri et celeſti. ¶ Capitulū. ii.

Secūda maledictio eſt creature intellectual' que adhuc triplex
eſt. Prima eſt creatura intellectual' infernalis qui ē dyabolꝰ
cui inquantū creatura dei eſt nō licet maledicere. vn̄ in ep̄la
iude. Cum altercaret̄ michael cū dyabolo de corpe moyſi nō fuit au-
ſus in eum iudiciū inferre blaſphemie. Altercacio autem illa vt dicit
glo. erat q: dyabolꝰ volebat inuenire corpus moyſi qđ poſt mortē vt
habet̄ deutro. deo volente vbi ſit ignorat̄. et dyabolꝰ volebat vt ſcire
tur vt ſic traheret populū ad ydolatriā. Sed angelus ꝓhibebat et tn̄
cū dyabolo ꝯtendens nolebat blaſphemare eū. Idcirco hieroꝰ. xxiiii.
q. iii. c. ſi igit̄ ait. Si igit̄ michael nō fuit auſus dyabolo et certe ma-
ledictionis digniſſimo iudiciū inferre blaſphemie. quātomagis nos
ab omni maledicto puri eſſe debemꝰ. Merebat̄ dyabolus maledictū
ſed per os archangeli blaſphemia exire nō debuit. Secunda creatu-
ra intellectualis dici poteſt terreſtris ſcꝫ homo cui pōt quis triplici-
ter maledicere. Primo ex ꝯformacione dei et amore iuſticie. Et de hac

dicit̄·xxiiii·q·iii·c·cum ſancti viri·Cū̄ ſancti viri maledictionis ſen
tenciā pferunt nō in hanc ex voto vlcionis ſcꝫ ex iuſtie amore prorum
punt·Sic geñ·ix·dixit noe·Maledict9 chā ſit ſeru9 fratrū ſuoꝝ·Sic
act̄·viii·petr9 maledixit ſymoni·d· Pecunia tua tecū ſit in pdicione
Secūdo pōt quis homi maledicere ex quadā leuitate vel ſubrepcione
ſicut ſolent multi facere licet ocioſe et beſtial̄r qui neſciūt loqui cum
ſocio ſine maledictione·d·ſis ſuſpenſus per gulas·naſcat̄ tibi vermis
canis et ſilia·Tercio pōt quis homi maledicere ex liuore odio et aīo
malo·et hoc cū ſit ɔtra caritatē peccatū eſt mortale·Tercia creatura
intellectual̄ dicit̄ celeſtialis cui nullo pacto maledicere licꝫ· Sed heu
quid referam· Nam tāta eſt corruptela xp̄ianoꝝ vt p nichilo ducāt
blaſphemare ſanctos et glorioſam virginē mariā· Et ſicut hi qui bo
ni ſunt deuociorem hñt ad virginē et vltra illum ſuū patronū et ad
uocatū fecerunt ſanctū anthoniū· Aliqui ſanctū frāciſcū·aliq̄ ſanctū
nicolaum·aliqui ſanctā katherinam et huiōi· ita peſſimi et maligni
blaſphematores blaſphemāt virginem beatā et p ſua mala deuocōne
Aliqui ſanctū anthoniū·aliqui franciſcum·clarā ⁊ huiōi·O ingratiſ
ſimi peccatores·O furētes animi· O veneноſa et amariſſima lingua·
O denicꝫ pditiſſimi hoīes· Et quid mali fecere vobis ſancti· In quo
nocuerūt vobis·An nō aſſidue p vr̄a ſalute intercedūt ad dn̄m Non
ne et virgo illa piiſſima mater gr̄e fons mīe p vobis indefeſſa eſt ad
uocata·Quid ergo blaſphematis illā et reliquos ſanctos· Sed reue=
ra ſi ſeruaret̄ illud qd̄ dicit in·c·ſtatuim9 ex̄ de maleficē·ſ·q̄ publice
blaſphemātes deū vl̄ virginē ſanctiſſimā vel aliquē ſanctoꝝ publica
pnia p·vii·ebdomadas punirent̄ in quaꝝ ſcꝫ q̄libet·vi·feria in pane
et aqua ieiunarēt facerētq̄ꝫ alia que ɔtinent̄ ibi pfecto nō ita de leui
prorumperent in blaſphemias·et licꝫ penitēcie ſint arbitrarie vt tactū
eſt in p̄cedentibus tñ laudo vt hi qui audiunt ɔfeſſiones ipſos blaſ=
phemos nō ita de leui abſoluant q2 facilitas venie tribuit incentiuū
delinquēdi·ppterea arguent illos aſpe increpēt dure et pniam iniun=
gant ſalutiferā et fructuoſaꝫ Quiſnā non videt q̄nta diligencia opus
ſit ad blaſphemos et maledicos emendādos·Difficile eſt vtiq̄ꝫ malā
ɔſuetudinē derelinquere·O vere mala ɔſuetudo qua hoīes xp̄iani in
iuriant̄ deo et ſanctis ei9·In hac ſoli xp̄iani demerſi ſunt qm̄ nō eſt
aliqua nacio neq̄ꝫ iudeoꝝ neq̄ꝫ gentiliū et paganoꝝ in qua tot ſint
blaſphemie et maledictiones ſicut in populo xp̄iano·

Quod peccatū maledictionis et blaſphemie dei eſt graue· tum rōne
abhoīacionis·tum rōe ſupacionis·tū eciā rōne ɔtrariacionis·Ca·iiii·

Tercia maledictio eſt nature diuinalis·cum ſcꝫ q̄s de deo male
loquit̄ ɔuicia et ɔtumelias maieſtati ſue inferēdo· et de hoc
dicit rich·de ſan·vic·Sceleratiſſimū gen9 peccati ē qñ q̄s in
dei vituperio delectat̄·Et glo·ſup illo verbo pſa·xviii·c·Ad pplum ter
ribilē ⁊c̄·Om̄e peccatū blaſphemie ɔpatū leui9 eſt·Et iteꝝ ibi nihil
ē horribili9 blaſphemia q̄ ponit os ſuū in celū· q̄ntū vero graue ſit

peccatū maledictōis et blaſpheie colligi pōt ex triplici rōne·Prima dr abhoiacionis·Scda ſupacōnis·Tercia ɔtrariacōnis· Prima dicit̃ rō abhoiacois·In veteri ſiquidē teſtō abhoiabant̃ pr̄es antiq̄ vſqȝ adeo peccatū blaſphemie ꝙ ex mādato dei de blaſphemia ɔuictū lapidabant·Vñ leuit̃·xxiiii·dixit dñs· Educ blaſphemū ex̄ caſtra et ponāt oēs qui audierūt man9 ſuas ſup caput ei9 et lapidet eum oīs ꝑplus Inſup priores illi pr̄es audire deteſtabant̃ eos q̄ blaſphemabāt · Iō act̃·ix·A bitrātes licȝ falſo ſtephm blaſphemare cū dixit· Video celos aptos ⁊c̄ Continuerūt aures ſuas ne ſcȝ ſcdm glo·audirent blaſphemantē·et nō ſolū audire ſed eciā noiare nō audebāt vocabulū maledictionis·Vñ cum accuſarēt naboth vt habet̃·iii·regū·xxii· Benedixit deo et regi ideſt maledixit· Et iob vt habet̃ eiuſdē·i· Offerebat holocauſta ꝑ filiis ſuis· Dicebat em̄·ne forte peccauerint filii mei et bñdixerint deo ideſt maledixerit·Similiter et tp̄ibus his abhoiabilis eſt blaſphemia apud īfideles·nā quicunqȝ blaſphemarȝ deū in terris turchoꝝ aut ſarracenoꝝ grauiter puniret̃·Ob qd aut nunq̄ aut ſatis raro ſenciunt̃ ibi verba blaſphemie et maledictōis·O xp̄iani principes·O poteſtates ſeculares· O cuiuſlibet rei publice pr̄es curate et vos legibȝ honeſtis punire blaſphemos ne deteriores īfidelibȝ habeamini· Scda racio oñdens grauitatē maledictōis et blaſpheie dei dr ſupacionis·Supat em̄ tria peccata grauiſſima et execrāda·Primū eſt peccatū paganoꝝ ſeu infideliū q2 vt ait tho·ii·ſcde·q·xiii· Infidelis ea de deo dicit et loquit̃ que licȝ falſa ſint tñ credit eſſe vera·Xp̄ian9 vero blaſphemās loquit̃ cōtra veritatē quā credit· Scdm eſt peccatū homicidaꝝ·vt em̄ dicit tho·ibidē q̄ntū ad nocumētū mai9 peccatū ē homicidiū q̄ blaſphemia eo ꝙ magis nocet homicida hoi interfecto q̄ blaſphem9 deo blaſphemato·Sed q̄ntū ad obiectū maius peccatū eſt blaſphemia q̄ homicidiū q2 hoicida licȝ interficiēdo hoiem offendat deū tñ principalr̃ intēdit offendere hoiem·Sed blaſphem9 et maledicus intendit principalr̃ et directe offendere ip̄m deū· Terciū eſt peccatū iudeoꝝ crucifigenciū xp̄m·vñ aug9·ait·Magis peccāt blaſphemantes deū triumphantē in celis q̄ qui crucifixerūt eum ambulantē in terris·Rō hui9 eſt ſcdm alex·in·ii·ſum·tum q2 iudei nō cognouerūt ip̄m eſſe deū·vñ apl̄us ait· Si cognouiſſent nunq̄ deū gl̄ie crucifixiſſent·Sed qui deū blaſphemāt ɔgnoſcūt illū eſſe deū·tū eciā q2 iudei nō ꝑmiſerūt ei fidē in baptiſmo ſicut xp̄iani·tum q2 fit maior iniuria rōne maioris ſtat9· Tercia rō oñdens grauitatē peccati maledictōis et blaſphemie dicit̃ ɔtrariacōis Contrariat̃ nanqȝ blaſphemia et maledictio dei·Primo nature·ſcdo ſcripture·tercio creature·Primomō ɔtrariat̃ nature que dictat benefactorē ſuū eſſe cognoſcendum·nam et ſuomō hoc faciūt aues celi et piſces maris et beſtie terre quātomagis ad id obligat̃ homo rōnalis et tamē inter omnia bñficia que magna et multa ſunt a bono deo·homi collata beneficiū lingue ē vnū ſinglare ꝑſtantiſſimū et egregiū·O blaſphator ingrate

O feralis mēs·O ipudica lingua·Cur nō ſolū deo tuo gr̄as nō agis
ſed ꝙ peiꝰ eſt illū crudelr̄ maledicis·Cur nō ſolū bn̄factori tuo lau-
des ipendis ſꝫ illū pociꝰ turpiť vilipēdis· Cur tm̄ bn̄factorē nō ſolū
nō recognoſcis·ſed pociꝰ ita inhoneſte blaſphas·Dedit tibi ipe ling
uam vt tu cū illa laudares eū et bn̄diceres nomē ſanctū eius·ſecūdo
blaſphia ꝯtrariať ſcripture·Jpa vtiqꝫ admonꝫ et hortať nos vt bn̄di
camus deū·vn̄ tobie·iiii·c·ſcribit·omni tpe bn̄dic deū·Et ecc̄·xxxix·
Bn̄dicite dn̄m in oibus opibus ſuis·Et dauid pſal·xv·Bn̄dicaꝫ dn̄m
q tribuit michi intellectū·Et pſal·xxxiii·Bn̄dicam·d·in·o·t·ſ·l·e·⁊c̄·
Et pſal·cxliiii·Per ſinglos dies·b·t·et·l·n·t·⁊c̄·Et ro·xii·Bn̄dicite ⁊
nolite maledicere·Tercio blaſphia ꝯtrariať creature·omnis em̄ crea-
tura laudat et bn̄dicit deū·Vn̄ augꝰ·in ſermōe viiꝰ martiris inquit
Oia quecūqꝫ fecit deꝰ laudāt deū·Audiſtis in bn̄dictionibꝫ et audi-
ſtis in omi ſollēnitate qn̄ leguntꝰ qm̄ oia laudāt deū celeſtia et terre
ſtria angeli hoies luminaria celi arbores terre flumina maria quicqd
deꝰ creauit ſiue in celo ſiue in terra ſiue in mari laudat deū·hec ille
et ſancta mr̄ ecclia i matutis cantat hymnū triū pueroꝝ in camio
ignis oēs creaturas iuitanciū ad laudes ⁊ bn̄dictionē dei·Quid rn̄de
tis igiť o blaſphemi ad voces oim creaturaꝝ·angeli celi laudant et
dicūt clamātes·bn̄dictꝰ deꝰ·Sol luna ſtelle et omia celeſtia corpa di
cunt bn̄dictus deꝰ·Terra aq̄ aer ignis et cuncta q̄ in eis ſunt dicūt
bn̄dictꝰ deꝰ·Boni et recti viri dicūt bn̄dictus deꝰ·Et vos ꝯtra mo-
rem oim aliaꝝ reꝝ maledicitis niſi forte dixeritis ꝙ exemplū ſumi-
tis ab his q̄ ſunt dānati in iferno de quibꝫ dicitꝰ apcc̄·xvi·Blaſphe-
mauerūt deū celi p̄ doloribꝫ et vulneribꝫ ſuis·O ergo ifernales hoies
O blaſphemi diabolici·q̄ nō niſi cū dānatis blaſphando et maledicē
do ꝯformatis et ꝯcordatis·Jdcirco apparet ꝙ graue ſit peccatū vr̄m
ꝓpterea clamabat yſa·i·c·Ve genti peccatrici poplo graui iniqtatis
ſemi neqꝫ filiis ſceleratis·blaſphauerūt deū iſrľ abalienati ſunt retror
ſum·et merito ꝓpha cōicať blaſphantibus et maledicētibus qꝛ ꝓpter
blaſphemias et maledictōes indignatꝰ deus ecīa in pn̄ti ſeculo blaſ-
phematores flagellat et extermiat·Et de hoc ē exēplū·iiii·regū·xix·
de ſenacherib ob cuiꝰ blaſphemiā angelꝰ vna nocte exercitū illiꝰ ag
grediens·c·lxxxv·millia hoim interemit ipſo tamē ſenacherib a pro
priis filiis interēpto·Refert inſup greg·in·iiii·dial·li·ꝙ rome puer
quinqꝫ annoꝝ blaſphemꝰ in brachiis patris exn̄s iuſto iudicio dei
a diabolo ſuffocatꝰ eſt ꝓpter hoc peccatū eciā deus mittit peſtilēcias
famē et guerras vt dicit·xxxii·q·vii·c·Flagicia in glo·et in auc̄ta·vt
nō luxurientꝰ ꝯtra naturā·et vt ego vidi diebꝫ meis italia ſepius fla-
gellata eſt multis tribulacionibꝫ et peſtilēciis puto ꝓpter fetorē ſodo
mie et ipietatē blaſphie·nā licet multa ſint alia peccata q̄ cōmittuntꝰ
hec tn̄ duo ꝯtamiauere q̄ſi oēm carnē·et vt de blaſphia dicā nō ſunt
ab ea mūdi et puri diti nō ciues nō ruſtici nō agricole nō artifices n̄
viri nō mulieres et qd auditui horribile ē nō ſacerdotes nō religioſi

Ex omni nanqꝫ ſtatu grādis multitudo extat que loquitᷓ verba blaſ-
phemie·O italia tanto vicio depꝛauata·O populi tanto ſcelere detut
pati·timeo ne deſeuiat ꝯtra nos furoꝛ dei· Coꝛrigat igitᷓ vnuſquiſqꝫ
ſeipm̄ et refrenet linguā ſuā omneſqꝫ pariter laudemꝰ et bn̄dicamus
dn̄m qui bn̄dictus eſt et laudabilis ꝑ infinita ſeculoꝝ ſecula·Amen

Feria ſecunda quinte ebdomade de peccato inuidie qua laboꝛabāt
pħei contra xp̄m ih̄um· Sermo·lvi·

Miſerunt pꝛicipes et pħei miniſtros vt appꝛehenderēt ih̄m
Scribuntur hec verba Joh̄·vii·c· et in euāgelio hodierno
Cōmouebantᷓ pħei et ſcribe contra piiſſimū ih̄m ex liuoꝛe
et inuidia qꝛ non poterāt ſufferre vt alicui maioꝛ honoꝛ
exhiberetᷓ ꝙ ipſis·Et ꝓpterea nō eſt mirandū ſi ita ſeueri fuerūt con
tra innocentiſſimū filiū virginis·Jdeo gilbertꝰ poꝛ·ait· Jta obliquat
inuidia vt rectū natura nō videat·Et ſen̄·ad lucillū·Perit om̄e iudi-
cium cum res in affectu tranſit· hoc aūt viciū ſatis infeſtat miſeros
moꝛtales adeo vt vix poſſit aliq̄s imo nullus euadere laqueos inui-
doꝝ· Jdcirco in p̄n̄ti ſermone de inuidia erimus dicturi de qua tria
miſteria ꝓponimus pꝛincipaliter declaranda·

Pꝛimū dicitᷓ diffinicō· Qualitᷓ diffinitᷓ a doctoꝛibꝫ q̄d ſit inuidia et
Scd̄m offenſio· ꝙ dolor ex alterꝰ bono pōt ꝓuenire ex ti-
Tercium condicio· moꝛe ex defectu et ex malignitate · Ca·i·

Pꝛimū miſteriū declarandū de inuidia dicitᷓ diffinicio in quo
videndū eſt q̄d ſit inuidia·Et ioh̄ dam̄·li·ii·ſuaꝝ ſn̄iaꝝ ait·
Jnuidia eſt triſticia de alienis bonis· Pro cuiꝰ declaracione
notandū ſcd̄m alex·ii·volumie ſum· et tho·ii·ſcd̄e·q·xxxvii·ꝙ doloꝛ
de alterius bono pōt tripliciter ꝓuenire·Pꝛimo ex timoꝛe ꝓpꝛio cum
quis dolet de bono alicuiꝰ qꝛ veriſimiliᷓ timet ſibi vel aliis nocumē-
tum inferri·Et hunc doloꝛē ariſ·in·ii·retho·dicit non eſſe inuidiā ſed
effectū timoꝛis·de quo grego·li·xxii·moꝛ·ita ait· Euenire plerumqꝫ
ſolet vt nō amiſſa caritate et inimici nos ruina letificet et rurſus eiꝰ
bonū ſine inuidie culpa ꝯtriſtet·cum ruēte eo quoſdā bene erigi cre-
dimus et ꝓficiente illo quoſdā iniuſte oppꝛimi foꝛmidamꝰ·Raciona-
biliter nanqꝫ vnuſquiſqꝫ magis diligere debet ſeipm̄ ꝙ alios et cōe
bonū et multoꝝ ꝙ ꝑticulare vel vniꝰ·Sic letabantᷓ de malo pharao
nis filii iſrᷓ qui exo·xv·dicebāt· Cantemꝰ dn̄o glorioſe enī honorifi-
catus eſt equū et aſſeſſorē piecit in mare·et dum erāt in captiuitate
in manu eiꝰ dolebant de ꝓſperitate illiꝰ·Jdipm̄ fecerūt de ꝓſperitate
et aduerſitate holofernis alioꝛūqꝫ qui populū dei vexare p̄ſumſerūt
Scd̄o pōt ꝓuenire doloꝛ de alterꝰ bono ex defectu cū ſcꝫ quis dolet
nō ꝙ pximꝰ bonū illud habeat ſed qꝛ ſibi illud deficit· et ſi q̄s dolet
ex defectu boni qđ non eſt vere bonū male agit ſic dolendo vt ſi q̄s
doleat qꝛ non foꝛnicatᷓ ſicut multi faciūt et ſimilia·Si vero doleat qꝛ
non habet qđ eſt vere bonū et honeſtū recte agit et cum doloꝛ talis
circa honeſta verſatur ſecundū ariſ·iii·retho·vocatᷓ zelus de hoc dice-

bat paulus·ii·cor·xiiii·c·Emulem in ſpūalia· Et hiero9·ad letham·
de inſtōe filie· habeat ſocias cū quibꝫ addiſcat quibꝫ inuideat quaꝝ
laudibꝫ moderat᷑· Tercio pōt puenire dolor de alterius bono ex ma=
lignitate et iniq̄tate qn̄ diſplicꝫ multis abſqꝫ ipſoꝝ cōmodo vel incō
modo ꝙ alii habeant bonū·Et hoc vt plurimū euenire ſolet ex inani
gloria·Vn̄ greg·xi·mor·ait· Prima nanqꝫ ſoboles inanis glie eſt q̄
dum oppſſam mentē corrūpit inuidiā mox gignit q2 dum vani nois
potenciā appetit ne q̄s hanc alius adipiſci valeat tabeſcit·Et ex hoc
eſt ꝙ inuidia ſolet eſſe inter pares q2 vnuſquiſqꝫ appetit alios in glia
ſcd̄m ſuū ſtatū aut gradū ſupare·Vn̄ nunq̄ ruſtic9 aut agricola in=
uidebit doctori de ſciēcia nec mulier inuidebit militi de ſtrenuitate
vel fortitudie nec mercator aut ciuis religioſo de fama ſanctitatis et
ſic de aliis· Sed vnuſquiſqꝫ inuidet alteri de his bonis que vel ipſe
hꝫ vel habere intēdit·Et tn̄ ſi hoc fiat aio deliberato cū ſit ꝯtra cari
tatē peccatū eſt mortale· Caritas inq̄t apl's·i·cor·xiii·c·nō emulat᷑·
¶ Qd maligna beſtia inuidie ſemp offendit virtuoſos et ſanctos vi
ros vt ex multis patet exemplis· ¶ Capitulū·ii·

Secundū miſterium declarandū de inuidia dicit᷑ offenſio·hec
enī beſtia maligna offendit ſemp virtuoſos et ſc̄tos viros
Vn̄ valeri9·li·iiii·de amore et dilectione ait·Nulla tā mo=
deſta facilitas eſt que maligitatis dētes vitare poſſit·Et ſen̄·de ꝯſo=
latione ad paulinū·Inimica eſt ſp alienis pſectibus inuidia·Et oui·
primo de remedio amoris· Sūma petit liuor pflant altiſſima venti·
Sūma petūt dextera flumia miſſa iouis·Et oraci9·Sepi9 ventis agi
tatur ingēs pin9 et celſe grauiore caſu decidūt turres·feriuntqꝫ ſum
mos fulgura mōtes·Et hiero9·in epitaphio ſancte paule·Semp vir
tutes pſequit᷑ inuidia·Feriuntqꝫ ſūmos fulgura mōtes·Etenī omnes
ſancti emulos habuerūt· In padiſo quoqꝫ ſerpens fuit cui9 inuidia
mors itrauit in orbē terraꝝ·Ipſe quoqꝫ dn̄s nr̄ ih̄s xp̄s zelo eſt cru=
cifix9·hec ille·Hec eſt enī illa inuidia de q̄ dicit᷑ ſap·ii·qd in auc̄tate
hier·eſt iam dictū ꝙ ſcꝫ p illā mors intrauit in mundū Hec eſt illa
fera peſſima ꝓpter quā fr̄es ioſeph eū interficere tēptauerūt·et tandē
vendiderūt hiſmahelitis dicētes patri· ꝙ fera peſſima deuoraſſet eū
Hec eſt ꝓpter q̄ ſaul odio graui cōmotus fuit contra dauid tēptās
ſepius illū pimere qd et feciſſet niſi ionathas p̄monuiſſet eum vt la
tetur·i·reꝝ·xviii·Inuidebat aūt ei ſaul q2 poſt interfectū goliath et
debellatos philiſteos ad eū puelle cantabāt·ſaul pcuſſit mille et da=
uid decem milia·Quid dicā de antiquis romanis qui toto orbe cla=
riſſimi et ſue rei publice zelatores fuere p̄cipui·Nonne inuidie mor=
ſibus laniati extitere·Patet hoc in furio camillo de quo ſcribit horo
ſius et tituſliui9·ꝙ cum roman9 exercitus p·x·ꝯtinuos annos mag
nas clades accepiſſet creat9 dictator cum capanetibꝫ et faliſcis maxi
ma cum pſperitate ꝯflixit et victis duobus popul' predam inter mi
lites ptitus eſt· Deinde veienciū ciuitatem obſedit quā tandem cepi

Iſta victoria fuit cum tanta glia romanoꝝ· ꝙ dictator ſublatis ad
celū manibꝫ pcatus eſt ꝙ ſi cui deoꝝ romana felicitas nimia videret
ei9 inuidia ſub aliquo ſuo icōmodo ſauciaret atqꝫ iter pces ſubito
lapſu decidit·qd omen ſcdm valeriū ad ſui damnacionē ꝙ poſtea pſ
ſus eſt ptinuiſſe tradit·Nam poſt qui ad vrbē triumphās rediit tri-
buni multiqꝫ ciues camilli virtute emuli diffamabāt gloriā eius cō-
tendentes hoſtilē predam non equo iure fuiſſe diuiſaz·Et iſta pendē
te inuidia faliſcoꝝ ciuitatē romano ſubegit impio·Poſt quod A·L·
Apulegio tribuno plebis accinct9 propter inequā Veiencium prede
diſtribucionē intercurrente illis diebus adoleſcentis ſui filii morte vt
hinc publico et inde priuato cruciaret icōmodo in exiliū pellit dam
natus·xv·millibꝫ eris·Camill9 vero ab vrbe diſcedēs humiliter deos
pcatus eſt vt ſi hoc iniuſte pateret quamprimū ſe ciuibus et ingrate
patrie neceſſariū fieri vellent· Qd ſubſecutū eſt· Nam galli ſenones
obſeſſam vrbē preter capitoliū cepere·Quare miſſuz eſt ad camillum
p auxilio qui mox veniens ingratā patriā ab hoſtibꝫ liberauit vt di
cit aug9·li·v·de ci·dei·c·xviii·de cipione inſup africano dicit valeri9
maxi·ꝙ cum poſt plurimos triūphos vocaret ad reddendū computū
de pecunie quantitate tanꝙ indignatus tale fert dediſſe reſponſum·
Cum frater meus totā vobis ſubiugauit aſiam et ego totā africam
nec opes aſiane fratrē meū nec africane me diuitē fecerunt ſed inui-
dia fecit vtrūqꝫ glorioſum·Et vt ſcribit liui9· Tanta fuit inuidia ci-
uium ꝯtra ſcipionē ꝙ cum accuſaret a tribunis plebis niſi aliud ad
obiecta reſpōdit ſed dixit·O quirites hoc die vici carthaginē magna
ſperantē et accipe leges noſtras iuſſi·Recordor enī hunc diē anniuer
ſarium illū eſſe quo ante aliquot annos vici hanibalē·Et vt ſcribit va
lerius de fiducia ſuā laureā ſuā capiti ſuo impoſuit et ſubiūxit·Equū
eſt diē hunc litibꝫ et iniuriis ſemp immunē eſſe·Me ergo in capito
lium ad iouē optimū et mineruā ceteroſqꝫ deos qui capitolio ⁊ arci
pſident ꝯferam ſalutandos eo ꝙ in die iſto et ſepe ac feliciter pro re
publica dimicaui·Voſqꝫ oēs hortor venire mecū orareqꝫ deos vt vo
bis mei ſimiles duces omi tpe largiant·His dictis et ſenatū totū et
vniuerſuz equeſtrē ordinē et cūctā plebē comitē habuit·de eo ꝙ pau
ciſſimi cum tribunis remanſerūt·qui tandē vt inquit valeri9 dolore
anxii atqꝫ inuidia tabeſcētes et pudore obruti ſe turbis immiſcuere et
cum ceteris pſecuti ſunt reū·Scipio aūt non modo capitoliū ſed per
totā vrbē oia deoꝝ templa cum populo romano circuiuit nō minore
honore reus triūphans de inuidiis ꝙ victor olim triūphauit de ho-
ſtibus·Et cum videret neceſſe eſſe aut ſuccumbere emulis aut vlciſci
neutꝝ expiri decreuit ſed poci9 voluntariū ſibi elegit exiliū abiitqꝫ
linternū ſuā villulā aſperā ſolitariā ⁊ icultā haud pcul a cumis ciui
tate campanie·O igit inuidia rapaciſſima·O virtutū emula·O peſti
lentiſſima omniū virtuoſoꝝ inimica · Ex dictis vtiqꝫ claꝝ eſt qliter
ipa virtuoſis et ſanctis quietem aut pacē habere nec ſinit nec patit·

De triplici mala ꝯdicione inuidie ſcʒ ꝓpria flagellacõe caritatiua oppoſicione et dyabolica aſſimilacione. Capitulũ. iii.

Terciũ miſteriũ declarandũ de iuidia dicit̃ ꝯdicio. ē vtiqȝ triplex mala cõdicio ꝓpter quã inuidia eſt abhoianda. Prima dicit̃ ꝓpria flagellacõ. Scd̃a caritatiua oppoſicõ. Tercia diabolica aſſimilacio. Prima mala ꝯdicio inuidie dicit̃ ꝓpria flagellacio. Eſt vtiqȝ officiũ eius flagellare et affligere ꝓpriũ ſubiectũ. ꝓpterea yſidorꝰ in li. differenciaꝝ ait. inuidꝰ animo medullitꝰ eſtuans a ſemetipſo liuoris ꝓprii ſemꝑ exigit penas. Et hieroꝰ ad aſellã de fictis amicis exclamat dicens. O inuidia primũ tui mordax. Et ſocrates dicebat. Vtinã inuidi in omnibꝫ ciuitatibus oculos et aures haberẽt vt de oibus ꝓfectibus torquerent̃. Quot eñ ſunt hominũ feliciũ gaudia tot ſunt inuidoꝝ gemitus. Et oraciꝰ. Inuidia ſiculi non inuenire tyranni. maiꝰ tormentũ. Secũda mala ꝯdicio inuidie dicit̃ caritatiua oppoſicio. Opponit̃ ſiquidẽ caritati primi. Illam tamẽ caritatẽ docent nos ſancti et ipſe ſanctus ſanctoꝝ xp̃us ih̃us. Vñ paulus. i. cor. xiiii. ait. Sectamini caritatẽ. Et. xvi. c. ait. Omnia opa veſtra fiãt in caritate. Et ephe. iii. c. In caritate radicati et fundati. Et. iiii. c. In caritate reſiſtimus. et. v. c. Eſtote imitatores dei ſicut filii cariſſimi et ambulate in dilectione ſicut et xp̃s dilexit nos. Et ad colo. iii. c. Sup omnia caritatẽ habentes. Et ioh. i. cano. iii. c. Qui nõ diligit fratrem ſuũ in tenebris manet. Et xp̃s ih̃us ioh. xiiii. Mandatũ nouũ do vobis vt diligatis inuicẽ. Et. xiii. c. In hoc cognoſcẽt homies quia mei diſcipuli eſtis ſi dilectionẽ habueritis ad inuicẽ. Aduertẽter igit̃ ſpirituales conſiderẽt hi qui p penitenciã ſe affligunt. cogitent religioſi qui ſeculũ derelinquũt vt deo ſeruiant quantũ malũ ſit inuidia que cum caritate ſtare non põt. Ipſa equidẽ ſola venenũ eſt cuiuſcũqȝ alterius boni. quia vt inquit augꝰ. ſup ioh. dilectio ſola diſcernit inter filios dei et filios diaboli. Signent ſe oẽs ſigno crucis baptizent̃ oẽs cantent all'a intrent eccleſias ipleant parietes baſilicaꝝ nõ diſcernunt̃ filii dei a filiis diaboli niſi caritate. Magnũ indiciũ magna diſcrecõ. Quicq̃d vis habeas ſi nõ habes caritatẽ nihil habes. Alias virtutes ſi non habes hanc habe et legẽ impleſti. hec augꝰ. Tercia mala condicio inuidie dicit̃ diabolica aſſimilacõ. Ipſa ſiquidẽ aſſimilat homines malignis ſpiritibus. Nam quid aliud eſt alteriꝰ inuidere felicitati quã diaboli officiũ exercere. Iõ xp̃s inuidis phariſeis Ioh. viii. c. ait. Vos ex patre diabolo eſtis. Nos vero curemꝰ eſſe filii dei oẽm inuidiã a cordibus noſtris expellentes vt ſic valeamus in hoc ſeculo acquirere dei graciã et in futuro ſempiternã gloriã in qua viuit et regnat ipſe benedictꝰ deus p infinita ſecula ſeculoꝝ. Amen.

Feria tercia q̃nte ebdomade in q̃dragesima de peccato detractõis a quo abſtinere dñt qui verã penitenciam deoqȝ acceptã agere volunt. Sermo. lvii.

Quidã eniȝ dicebant quia bonus eſt alii autem nõ ſed ſeducit turbas. Scribuntur hec verba Ioh.

vii·c·et in euãgelio hodierno·Loquit̃ vnuſquiſq̃ de altero ſcd̃m ꝙ ei afficit̃·ita ꝙ qui diligit nõ ſaturat̃ laudibus·qui vero inuidet aut odit libenter detrahit et vituperat·ꝓpterea phei inuidentes xp̃o ſequaceſq̃ ſui cauſa detractionũ morſibꝫ lacerabãt· Nec potuit piiſſimus ihus vitare oblocutoꝝ dentes quinimo vt ptꝫ in hodierno euãgelio publice a multis accuſatꝰ eſt et noiatus peccator et malus·Iſta nãq̃ ſolet eſſe peſſima inuidoꝝ ↄdicio vt oia in malã ptem interpretent̃ ꝛ trahant ac de oibus male dicant·Venit inq̃t xp̃s Luc̃·vii·Joh·bap· nõ manducans neq̃ bibẽs et dicunt demoniũ habet·Venit filius hominis manducãs et bibens et dicũt potator vini ẽ·Cum vero detractio apud q̃plures minimũ peccatũ eẽ reputet̃· Jõ in h ſermõe de ipa aliq̃d diſſeramꝰ oñdentes q̃ntũ expediat penitentibꝫ a tali vicio penitus abſtinere de quo tria miſteria principalia erũt declaranda·

Primũ dicit̃ malignacio· ¶ Quã maligna ſit detractio·tũ reſpectu
Scd̃m modificacio· ↄtrarietatis· tũ reſpectu generalitatis·
Terciũ offenſio· tum eciã reſpectu crudelitatis ¶ Ca·i·

Primũ miſteriũ declarand̃ de detractiõe dicit̃ malignacõ·Eſt ſiquidẽ peccatũ hoc ſatis malignũ et graue triplici rõe·Primo rõne ↄtrarietatis·Scd̃o rõne generalitatis·Tercio rõne crudelitatis· ¶ Primo rõne ↄtrarietatis·Contrariat̃ ſiquidẽ fame que vt inq̃t alex·in·ii·ſum·p̃cioſiſſima eſt oim bonoꝝ tpaliũ·Et hoc expreſſiꝰ dixit ſapiẽs puer·xxi· Meliꝰ eſt nomẽ bonũ ꝙ diuicie multe Et eccl̃·xli·Curã habe de bono noie·Et augꝰ ad pſuadebat·xii·q·i in c·nolo·d·Qui fidens cõſciencie famam ſuã negligit crudelis eſt· Eſt ergo fama p̃cioſa corona oim hominũ ſiue maioꝝ ſiue minoꝝ ſiue dominoꝝ ſiue ciuiũ ſiue p̄latoꝝ ſiue ſubditoꝝ ſiue ſecularıũ ſiue religioſoꝝ ſiue viroꝝ ſiue mulieꝝ fama itaq̃ gradꝰ omẽs nitore ſuo venuſtat atq̃ decorat· Cum ergo detractio hanc impugnet nõ debet peccatũ leue cenſeri· ꝓpterea ab alex·ſic diffinit̃· Detractio eſt aliene fame p occulta verba denigracio·Notandũ tamẽ ꝙ diñia eſt inter cõtumeliã ↄuiciũ improperiũ ſuſurracionẽ et detractionẽ·Contumelia ſcd̃m tho·ii·ii·q·lxxii·Eſt exp̃ſſio defectus alteriꝰ corã eo p verba ad ipſum dehonorandũ· Et ſi fiat animo corrigẽdi nullũ eſt peccatũ qꝛ eciã et ſancti hoc fecerunt·Vnde luc̃·xxiiii·xp̃s dixit diſcipulis euntibus in emaus· O ſtulti et tardi corde ad credendũ ꝛc̃·et Math·xv· dixit phẽis·Hypocrite bene ꝓphauit de vobis·yſa·et paulus gal̃·iii· O inſenſati galathe quis vos faſcinauit Si vero contumelia fiat animo ſolaciandi aut nullum peccatuꝫ aut veniale eſt dummodo fiat diſcrete qꝛ ludus noxius eſt in culpa·ii·q·vii·c·q̃lis·Si aũt contumelia fiat animo iniuriandi qꝛ contra caritatem ẽ pctm̃ eſt mortale·Ex h·Math·v·xp̃s dixit· Qui dixerit fratri ſuo fatue reus erit gehenne ignis·Eſt ergo ↄtumelia cum refertur defectꝰ culpe ſiue defectꝰ ille ſit ſcd̃m veritatem ſiue non in vituꝑiũ alicuius· Conuicium ẽ cuꝫ refertur defectus nature vel pene·vt qui diceret ceco·O cece et ſurdo·O

ſurde et claudo O claude animo innunciandi· Et ſic·i·regū·i·ffenenna
que multos habebat filios amiſit illos qꝛ improꝑabat anne que ſte-
rilis erat· Improperiū eciā eſt cum refert alicui beneficiū ſibi collatū
ad ipm ꝯfundendū· Et de hoc ſapiēs eccl'·xli·ait· Cum dederis ne im-
properes ſed imiteris deū· Et·xx·c· Datū inſipientis nō erit tibi vtile
nam oculi eiꝰ ſeptemplices ſunt· Exigua dabit multa improꝑabit· Jd
circo ſeneca·li·ii·de bñficiis ait· Qui dedit beneficiū taceat narret. qui
accepit· Iſta tñ quādoqꝫ ſumunꝰ vnū ꝑ alio· Suſurracio eſt cum re-
fertur malū de alio in eius abſencia vt ponaꝰ in diſcordia cū ꝓximis
ſuis· Et de hac plene dictū eſt in ſermōe de diſcordia· Detractō vero
eſt cum diciꝰ malū de alio in abſñcia eius vt ſua fama denigret· Et vt
inquit tho·ii·ii·q·lxxiii· Suſurracio et detractio ꝯueniūt in materia
et forma· Sed dr̄nt in fine qꝛ materia tam ſuſurracionis ꝙ detractio-
nis eſt malū ꝓximi· Forma vero eſt dicere illud in abſñcia eius· Sed
finis ſuſurracionis eſt diſcordia· Finis vero detractionis eſt infamia
O quot docti ꝓpter detractiones creduntꝰ indocti· Quot virgines cre
duntur corrupte· Quot vidue continentes et caſte luxurioſe creduntꝰ
et vane· Quot penitentes hypocrite· Quot domini iuſticie amatores
tyranni· Quot demqꝫ boni reputanꝰ mali· Ideo ait ambro· Tolerabi
liores ſunt fures qui diripiunt bona nr̄a ꝙ detractores qui lacerant
famā noſtrā· Secūda racio oſtēdens malignitatē detractionis vocatur
generalitas· Sunt nanqꝫ multa peccata que et ſi cōmittanꝰ nō tamē
in oibus locis nec in omni tpe nec ab oibus ꝑſonis· Viciū aūt detra
ctionis nullū excipit locū nullū tp̄s nullamqꝫ ꝑſonā· hinc eſt ꝙ glo·
ſup illis verbis puer·xxiiii·c· Cū detrahētibꝫ ne cōmiſceatis ait prop
ter hoc viciū ꝑclitaꝰ fere totū genus humanū· Et hieroꝰ·ad celanciā
Raro inuenies qui ita irreꝑhenſibilēz velit exhibere vitā ſuam vt nō
libenter reꝑhendat alienā· Tercia rō oſtēdens malignitatē detractōis
diciꝰ crudelitas· Eſt eñ peccatū hoc ſatis crudele· ꝓpterea diciꝰ·vi·q·
i·c· ſumma iniq̄tas· Summa ē iniquitas fratres detrahere et accuſare
qꝛ ois qui detrahit frī ſuo homicida eſt· Qd intelligendū eſt ꝑ quā-
dam ſimilitudinē qꝛ ſicut homicida extinguit ꝓximi corpꝰ ita et famā
detractor· Ex h̄ compaꝰ leoni deuoranti hūanas carnes· Vñ ezech·
xviii·c·diciꝰ· Leo factus eſt didicit rape predā et comedere hoies· Et
greg·xiii·li·mora·exponēs illud iob· Quare ꝑſequimini me ſicut deꝰ
et·c·m·ſa·ait· Hi ſunt qui aliene vite detractione paſcunꝰ· et alioꝝ
ꝓculdubio carnibus ſaturanꝰ· Et glo·ſup illo verbo puer·xxiii· Noli
eſſe in cōuiuiis peccatoꝝ nec in commeſſacionibus eoꝝ qui portant
carnes ad veſcendū· Carnes inquit ad veſcendū eſt in locucione dero-
gacionis viciſſim vicia ꝓximi dicere· hoc ergo peccatū feralē facit ho
minē imo omni fera peiorē· qꝛ vt dicit iac·iii·c·ſuē cano· Oēs nanqꝫ
animaliū volucꝝ et ſerpenciū nature ab hoie domite ſunt et domanꝰ
Linguam autē hominū nullus vnqꝫ domare potuit neqꝫ pōt· O igi-
tur detractio peccatū damnabile· tu nempe es qui multos ad tartara

feſtinantiſſime cōpellis·qr vt iac̄·v·c·dicit·Si q̄s putat ſe religioſuʒ
eſſe nō refrenās linguā ſuā ſed ſeducēs cor ſuū huiꝰ vana eſt religio

Quod tribus modis cōmittit detractionis viciū ſcʒ p modū iniquū
aſtutū et ſimulatū ·

Capitulū·ii·

Secundū miſteriū declarandū de detractione dicit̄ modificacō
Solet equidez peccatū iſtud pluribʒ modis cōmitti quos tū
nos ad tres p̄cipuos reducemꝰ·Primꝰ dicit̄ iniquꝰ·Secun=
dus aſtutus·Terciꝰ ſimulatꝰ· Primus eſt modus iniquus cum q̄s
proximū infamare ſtudet cum iniq̄tate·Qd fieri pōt tripl'r·Primo reue
lando peccata ſua ſecreta nō ſeruando p̄ceptū de fraterna caritate de
quo xp̄s dixit Math·xviii· Si peccauerit in te frater ·t·v·et·c·e·inter
te et ip̄m ſolum· Secundo fingendo de proximo mala que nō cōmiſit·
Tercio ſcribendo ɔtra ip̄m famoſos libellos vel ſicut hodie fieri ſolʒ
inuectiuas lenocinio verboꝝ fucatas cōponendo et cantilenas·Secū=
dus modus detrahēdi dicit̄ aſtutus·Sunt nanqʒ alii cū aſtucia detra
hentes proximo adhuc tripl'r·Primo tacendo· Nam cū interrogant̄ de
alicuiꝰ virtutibus licet nullū malū dicant· tacent tū veꝝ et bonū q̄d
ſciunt dr̄eqʒ debent ſicut ſi q̄s interrogaret̄ de aliq̄ puella nubili an
eſſet honeſta et ille ſciret ſic eſſe tam̄ aut taceret aut diceret·Non me
interpono de alienis factis tal' vtiqʒ et ſi nō directe indirecte tū pro=
ximi ſui famā lederet· Ideo dicebat gilbertꝰ porretanꝰ·Grauis tapaci=
tas cum verā alteriꝰ gloriā et ſi mēdacio nō corrūpis ſilencio p̄teris
Liuor em̄ excellenciam ꝓpriam ſp cogitans alienā obſcurat·Secūdo
aſtuti detrahūt negando cū ſcʒ et ſi malū nō dicant de proximo negāt
tū bona que de illo ab aliis narrant̄ et p̄dicant̄·Tercio aſtuti detra=
hunt venenādo cū ſcʒ multa bona dicūt de aliquo venenando cū ali
quo malo inт̄poſito ſicut pleriqʒ faciūt ſp addentes ·ſed· vel ſi·Dicūt
em̄ O ſi talis nō haberʒ illū defectū vel illū ⁊c̄·quot virtutibʒ quibʒ
floret laudaret̄ a cūctis·vel dicūt· Talis ē doctus vel ꝓbus ſed defi=
cit in hūilitate et huiōi·Sicqʒ detractores aſtuti ne videant̄ detrahe=
re laudant vt tandē vitupent et ſimul cū melle porrigūt ad bibendū
venenū·venena ait hieroꝰ·ad lethā non dant niſi melle circundata ·
Terciꝰ modus detrahendi dicit̄ ſimulatus qui eſt ꝓprius hypocrita=
rum·Ipſi etem̄ detrahunt tripliciter·Primo dolendo·Fingunt nanqʒ
voce vultu verbis geſtu ſuſpiriis dolenter et ex caritate referre crimi
naciones et diffamaciones proximorum ſuoꝝ cum tū id faciant ex im=
pietate liuore et inuidia·Scd̄o hypocrite detrahunt augēdo cum nar
rant aliq̄d factum nimiū verbis ſuis aut factis amplificantes illud et
adaugentes· Tercio hypocrite detrahunt nominando cum ſcʒ nomi=
nant multos cum laude et poſt alicui alteri detrahūt· Hi modi et ſi
non hoc ordine nichilominꝰ in ſubſtancia pro maiori p̄te ponunt̄ ab
Alex·de ales in ſecūdo volumine ſumme a ſancto tho·ii·ii·q·lxxiii·

Quod p detractionem offendunt̄ detrahentes audientes et pacien
tes·

Capitulum·iii·

TErcium miſteriũ contemplandũ de detractione dicitur offen
ſio· Eſt eteniꝫ peccatum hoc offenſiuũ valde·offendit nanqꝫ
tria hoim̃ genera·Primi ſunt detrahentes· Scdi audientes·
Tercii paciẽtes· Primi quos detractor offendit ſunt ipi detrahen⸗
tes·Nam vltra hoc ꝙ mortalr̃ peccant ſcd̃m ſcotũ in·iiii·di·xv· Te⸗
nenẽ ad reſtõem fame·Qd ſcd̃m rich·et tho·fieri hꝫ ad arbitriũ boni
viri et de modo reſtituẽdi talẽ famã eciã ſatis ample ſcripſit ſanctus
Bernhardin·in q̃dragelimali de xp̄iana religione·Ideo nõ curaui h
multũ h ampliare· Verũtñ cum pauciſſimi repiant qui famã velint
reſtituere his quibꝫ detrahũt magnũ piculũ eſt detrahere· Secundi
quos detractor offendit ſunt audiẽtes·Illi eñ qui detrahentibꝫ beni
uolum p̄bent auditũ peccatũ nõ effugiũt·Idcirco bern̄·ad eugeniũ in
quit·Velle detrahere et audire quid hoꝝ damnabili9 ſit non facile
dixerim·Et aug9·Ne accõmodes aures tuas detractioni· Detrahẽti
eñ anime et audienti vtriſqꝫ eſca mortis eſt detractio· Et·xi·q·iii·c·
non ſolũ· Non ſolũ ille reus eſt qui de alio malũ pfert ſed qui cito
criminibꝫ aurẽ p̄bet ꝓpterea caute agendũ eſt vt nõ ſolũ nõ detraha⸗
mus ſed ne detrahẽtes quidẽ audire velim9·Ad hoc aũt quinqꝫ ſunt
oportuna remedia·Primũ eſt elongacõ vt ſi fieri põt elonget ſe vnuſ⸗
quiſqꝫ ab his quos detrahere videt paratos·Et de hoc ſapiẽs puer·iiii
ait·Detrahencia labia pcul ſint a te·Secundũ remediũ eſt ꝯtriſtacio
Nam ſi quis non põt ſe a detractoribꝫ elongare oſtendat eis detra⸗
here volentibꝫ vultũ triſtẽ ſignificans ſe nõ libenter audire et confri
cando caput ſpuendo in terrã poſt tergũ reſpiciendo et faciendo ſimi
lia refrenet dicentis audaciã Quia vt inquit ſapiens puer·xxv·Ven
tus aquilo diſſipat pluuias et vultus triſtis linguam detrahentẽ·Et
hiero9· ad ruſticũ monachũ· Sicut ſagitta ſi mittat̃ in durã materiã
nõnunꝙ̃ reuertit̃ in mittentẽ et vulnerat vulnerantẽ ita et detractor
cum triſtẽ viderit vultũ audientis imo non audiẽtis ſed obturantis
aures ſuas ne audiat iudiciũ ſanguinis illico cõticeſcit palet vultus
ſaliua ſiccat̃·Et·vi·q·i·c·ex merito dicit̃·Nemo inuito auditori liben
ter refert·Terciũ remediũ eſt rep̄henſio ſicut xp̄s fecit dum diſcipuli
detrahebãt magdalene quibus dixit Math·xxvi·Quid moleſti eſtis
huic mulieri opus bonũ ⁊c̃·Et ad hoc ꝓpoſitũ iob·xxix·dixit·Confe⸗
rebant molles iniqui et edentibus illis auferebant p̄dam·Quartũ re⸗
medium eſt cordis ſtabilicio vt non credat̃ cito omne malũ qd dicitur
quia multi multa loquũtur et ſepius falſa quam vera· Et vt dicitur
eccl·xix·Qui cito credit leuis ẽ corde·De xp̄o et de ioh·baptiſta vt tac
tum eſt multi male loquebant̃·Duo ſenes iudices tanꝙ̃ adulterã men
ciendo accuſabãt ſuſannã inſtantes vt lapidaret̃ vt patet Daniel·xiii
ſancta marina virgo que in habitu virili incognita aliis deo ſeruie
bat in monaſterio infamata fuit ꝙ impgnaſſet iuuenculã quandam
Ob quod fere vſqꝫ ad mortẽ extra monaſterium abinde penitenciam
egit·Hiero9·eciam glorioſus in epiſtola ad aſellam de fictis amicis

conqueritur valde ſic·d·Si tibi p̄ſte a me referri gracias poſſe nō ſa
piam·potens eſt deus ſup pſonam meam ſancte anime tue reſtituere
q̄d meret̄·Ego em̄ indignus nec eſtimare vnquā potui nec optare vt
tantū michi in xp̄o largireris affectū·Et licet me ſcēleratū quidā pu
tent et omnibus flagiciis obrutum et p peccatis meis eciā hec parua
ſint·tam̄ tu bene facis quod ex tua mente malos putas bonos·Peri-
culoſum quippe eſt de ſeruo alterius iudicare et nō facilis venia pra
ua dixiſſe de rectis·Veniet dies illa et mecū dolebis ardore nō paruo
Ego probroſus·Ego verſipellis et lubricus·Ego mendax et ſathane
arte decipiens·Quid em̄ tucius eſt hoc vel credidiſſe vel finxiſſe de in
ſontibus·An eciā de noxiis credere noluiſſe·Oſculabantur quidam
michi manus et ore vipereo detrahebant dolebant labiis corde gau-
debant·Videbat domin9 et ſubſānabat illos et miſe℞ me ſeruū ſuū
futuro cum eis iudicio reſeruabat·Quintū remedium eſt cordis com-
paſſio vt cum quis audit aliquos detrahentes referentes eciā verita
tem compaciat̄ proximis ſuis peccatoribus cōſideretq̄ quia ſecundū
communē legē vt Lac·ait li·vi·nemo pōt eſſe tam circūſpectus tam
prudens qui nō aliquādo labat̄·Et ideo quilibet magis timere debet
de ſuo lapſu quā de peccatis alienis gaudere·Tercii quos detractio
offendit ſunt pacientes illi vic; quibus detrahit̄·Nam vltra hoc q
illo℞ fama denigrat̄ cum ſepius innoteſcat eis quod male dicitur de
illis affligunt̄ et contriſtant̄·Sed reuera conari debent vt poci9 leten
tur et iocundent̄ quoniam tales detractiones criminaciones et oblo-
cuciones falſe faciunt ad augmentū glorie·Vnde xp̄s Math·v·dixit
Beati eritis cum maledixerint vobis homines et pſecuti vos fuerint
et dixerint omne malū aduerſuz vos mencientes ꝓpter me gaudete et
exultate quia merces veſtra copioſa eſt in celis·Seruāda inſuper eſt
regula Gregorii·qui·xi·q·iii·c·inter verba ait Inter verba laudan-
cium vel vituperanciū ſemper ad mentem eſt recurrendū·Et ſi nō in
uenitur in nobis malū quod de nobis homines dicunt in magnam
debemus leticiam pſilire·Et rurſus ſi non inuenit̄ in nobis bonum
quod de nobis homines loquūtur magnam triſticiā generare debet
Videant itaq̄ detractores et bilingues quanta mala faciunt detrahē
do·Penitentes ergo phibeant linguam ſuam a malo et labia ſua nō
loquant̄ iniqua vt ſic diuine gracie munera in ſeculo hoc poſſint pti
cipare et tandē peruenire ad eternum regnū beatorum in quo criſt9
ſaluator noſter cum patre et ſpiritu ſancto viuit et regnat per infini
ta ſeculo℞ ſecula· Amen·

Feria quarta quinte ebdomade in quadrageſima de piurii vicio a
quo maxime penitentes cauere debent· Sermo·lviii·

Non eſtis ex ouibus meis·Verba ſunt redemptoris noſtri
originaliter Joh·x·c·et in euangelio hodierno·Qd de iu-
deis locutus eſt xp̄s in verbis premiſſis hodie nō immeri-
to dici poteſt de criſtianis malis·Ipſi etenim vocem criſti

ꝯtemnentes diuina mandata obſeruare non curant quinimo grauiꝰ offendunt quā cetere naciōes que ſub quacūq3 falſa religione uiuūt Inter cetera aūt mala atq3 peccata que ab eis cōmitti ſolent eſt illud vnum execrandū valde violacio ſc3 et fractio iuramēti. Iſtud nanq3 peccatū ita inoleuit. vt a multis ob publicā cōmunē ꝑniciosamq3 conſuetudinē minimū eſſe credat̄. Eapropter ꝓ pn̄cium erudicione in hoc ſermone de ꝑiurio verba faciemꝰ quoniā ꝑiuri ex ouibus xp̄i eſſe nō pn̄t. ꝓponemus ergo de ꝑiurio principal̄r tria miſteria declaranda.

Primū dicit̄ diffinicio. ¶ Quid ſit periuriū et an iurare ſit licitum
¶ Secundū cōmiſſio. quot ſunt iuramēti comites et que ſit iu
¶ Terciū malignacio. ramenti forma. ¶ Capitulū. i.

PRimū miſteriū declarandū de ꝑiurio dicit̄ diffinicio. In quo videnda ſunt quatuor. Primū eſt quod eſt ꝑiuriū. Secūdum vtrū iurare ſit licitū. Tercium quot ſunt iuramenti comites Quartū que ſit iuramenti forma ¶ Primū videndū eſt quid eſt ꝑiurium. Et rn̄det rap. in ſumma ſua. d Periuriū eſt mendaciū iurām̄to firmatū. Et quia dicit iuramento notandū ſcd̄m Alex. de ales in. iii. ſum. Qd̄ duplex eſt iuramentū. Vnū aſſertoriū. cum ſc3 iureiurando aſſerit̄ aliquid ſic eſſe vel nō eſſe. Scd̄m eſt iuramentū ꝓmiſſoriū cū ꝓmittit̄ aliquid fieri. vel nō fieri et in vtroq3 menciendo ꝑiuriū conſiſtit. Sed hoc plenius declarabit̄ in ſequenti miſterio. Hugo vero de ſancto victore. quid ſit ꝑiuriū expreſſius declarat ſic. Periuriū eſt falſa vl̄ indiſcreta iuracio ſeu iuramenti tranſgreſſio. Secundū videndū vtrū iurare ſit licitū. et ꝙ ſic videt̄ primo exemplo dei. Ipſe etenī iurauit. Vnde gen̄. xxii. Per memetipſum iuraui dicit dominꝰ. Et pſal̄. cix. Iurauit dominꝰ et non penitebit eum. et hiere. xliiii. Ecce ego iuraui in nomine meo magno ait dn̄s. Et amos. iiii. Iurauit dn̄s deus in ſancto ſuo. Et luc̄. i. Iuſiurandū qd̄ iurauit ad abrahā patrem noſtrum ꝛc̄. Secundo ꝙ iurare ſit licitū pt3 exemplo patrū tam veteris ꝙ̄ noui teſtamēti. Scribit̄ eni3 ioſue. xiiii. Iurauit moyſes in die illo dicens. Terra quā calcauit pes tuus erit poſſeſſio tua et filiorū tuorū ineternū quia ſecutus es dominū deum tuū. Et iudic̄. xxi. Iurauerūt filii iſrahel in maſphat et dixerunt Nullus noſtrū dabit filiis beniamin de filiabus ſuis. Et. ii. regum. xxi. Iurauerunt viri dauid. d. Iam non egredieris nobiſcū in bellum nec extinguas lucernā iſrael. Et. ii. paralip. c. xv. dicit̄ de filiis iuda et beniamin qui venerant in iheruſalem. Iurauerunt domino voce magna et in iubilo et in clangore tube Et ro. i. Iurauit pau. dicens. Teſtis eſt michi deus cui ſeruio in ſpiritu meo et in euangelio filii ꝙ ſine intermiſſione memoriam veſtri facio ſemper in oracionibus meis. Et phil̄. i. Teſtis eſt michi deus quomodo cupiam omnes vos in viſceribus iheſu criſti. Et hieroꝰ. in deſcripcione pauli primi heremite inquit. Teſtor deum et angelos eius vidiſſe monachos ꝛc̄. Tercio ꝙ iurare ſit licitū probat̄ ex ordinacione eccleſie et ſacrorū conciliorū. Nam ordinata ſunt iuramenta

Romani principes de iureiurando hereticoꝝ qui abiurant hereſimvt
notatˀ de conſe·di·ii·c·Ego bellengariꝰ·Et ex·de hereticis·c·Ad abo
lendam prelatoꝝ·vt de electione in·c·ſignificaſti·et ſic de aliis iura-
mentis que ſacri canones ponunt· Quarto ꝙ iurare ſit licitũ probatˀ
auctoritate·Vnde deutro·vi·Dominum deum tuũ timebis et illi ſoli
ſeruies et per nomen illius iurabis·Et deutro·x·c·Iurabis in nomine
eius·Et pſalmo·lxii·Laudabuntˀ omnes qui iurant in eo·Et heremie
iiii·Iurauit viuit dominꝰ in veritate et in iudicio et in iuſticia· Ad
idem facit ꝙ ſcribitur·xxii·q·i·c·omne·c·Non eſt·c·in nouo teſtamẽ
to·c·vt noueritis·c·ita·c·tu manifeſtũ facis·c·et iurabit·c·conſidera·
c·ſi peccatum eſſet·Quinto probatˀ ꝙ ſit licitum iurare racione·Nam
actus virtutis eſt licitus ſed iurare per deum eſt actus latrie qr ſicut
hieronimus in gloſa·ſuper illud Math·v·Reddes domino iuramen-
ta tua·hoc per quod quiſqꝫ iurat veneratur· Venerari autem deum
actus latrie eſt·ergo actus iurandi per deũ eſt licitus·Sed contra ar
guunt aliqui ex auctoritate ſaluatoris dicentis· Math·v· Ego dico
vobis non iurare omnino·Et ex auctoritate iacobi·qui·c·v·ſue cano-
nice ait·Ante omnia fratres mei nolite iurare· Reſpondet Augꝰ·in
libro de mendacio·Et in epl'a ad plebeculam qd in his auctoritatibꝫ
p̄dictus non prohibetˀ iuramentũ in quocunqꝫ caſu· Sed interdicitur
immoderatꝰ et nimius vſus eiꝰ ne ſic perueniatˀ in periuriũ· Tercii
videndũ quot ſunt iuramenti comitez vt debito modo fiat·Reſpondꝫ
hieroꝰ·xxii·q·ii·c·Animaduertendũ ꝙ ſunt tres· ſcꝫ veritas iudiciũ
et iuſticia·Idem ponitur in·c·et ſi criſtus extra de iureiurando·Pri-
ma condicio vel comes iuramenti eſt veritas vt ſcꝫ fiat cum veritate
Secunda eſt iudicium vt fiat diſcrete· Tercia condicio eſt iuſticia vt
fiat de re iuſta et licita ¶ Quartum videndum erat que ſit iuramẽti
forma·Et reſpondet innocencius et ray·ꝙ alia fuit forma iuramenti
in veteri lege in qua iurare ſolebant dicẽtes·Viuit deus viuit anima
mea vt patet primi regũ·xxiiii·et·xxv·Alia fuit forma iuramenti in
eccleſia primitiua·Tunc enĩ iurantes dicebant·Teſtis eſt michi deꝰ
vt ſupra dictum eſt de paulo· Hodie vero forma iuramenti ſolet eſſe
ad ſacra dei euangelia·Omnibus tamen modis quibus deus iuratur
iuramentum eſt·

¶ Quot modis committatˀ iuramentũ et ꝙ quatuor ſunt iuramenta
indebita·ſcꝫ falſa iniuſta incauta et omiſſa· ¶ Capitulum·ii·

Secundum miſteriũ contemplandũ de periurio dicitˀ cõmiſſio·
In quo ex dictis notare debemus ꝙ periuriũ cõmitti poteſt
quadruplicitter ſecundũ quatuor indebita iuramenta·Primũ
eſt iuramentũ falſum·Secundũ iniuſtum·Tercium incautũ·Quartũ
omiſſuz· Primo cõmittitˀ periuriũ reſpectu iuramenti cum qs iurat
falſuz ſiue in iuramento aſſertorio ſiue pmiſſorio · Aduertendũ tam̄
ſcd̄m aug·xxii·q·ii·c·hoĩes·Qd aliquis poteſt iurare falſum cũ inten
tione fallẽdi et talis peccat et piurus eſt·Aliquis põt iurare falſum

ſine intencione fallendi et tunc ſi adhibuit diligenciam debitam ne iuraret falſum licet illud iuret nō peccat· Quia vt dicitur in dicto ·c· Ream linguā non facit niſi rea mens· Poteſt eciā quis iurare verꝝ cū intencione fallendi et tal' peccat et quantū in ſe eſt piurus efficit· Secundo cōmittit piuriū in iuramēto iniuſto vel illicito et tunc peccatum eſt ſic iurare et peccatū eſt tale iuramentū obſeruare· Vnde yſi· in ·c· q̄ malis ·xxii· q· ii· ait· In malis pmiſſis reſcinde fidem· In turpi voto muta decretū · Qd icaute vouiſti ne facias Impia pmiſſo eſt· ad idem eſt ·c· Si aliq̄d ·c· nō ſolū ·c· vnuſquiſq; c· Incōmutabilis ·c· magne ·c· non ſemp ·c· diffinicio ·c· ſi ad peccatū ·et ·c· mulier· Propterea non excuſat herodes qui iuſſit amputari caput Ioh· baptiſte ne violaret iuſiurandū· Iurauerat nanq; dare puelle ſaltanti quicq̄d peteret licet dimidiū regni eius· At illa peciit ·d· Da michi in diſco caput Iohannis baptiſte vt dicit Mar vi ·c· Ideo dicit ambro· li· de officiis· Herodes ſaltatrici premiū turpiter pmiſit crudeliter ſoluit · Turpe eſt ꝙ regnum pro ſaltacione pmittat· Crudele ꝙ mors pphete pro iuriſiurandi religione donat · ¶ Tercio cōmittitur piurium in iuramento incauto ſiue indiſcreto in quo deeſt iudiciū ſicut ſolent facere multi qui p omni minima re iurant p deum per ſanctos ſanctaſq; p corp9 et ſanguinem xp̄i et huiōi qui audire debent verbū ſapientis ·d· ecc· xxiii· Iuracioni non aſueſcat os tuū· Multi em̄ ſunt caſus in illa· Et iterꝝ ibi· Vir multū iurans implebit iniquitate et non diſcedet a domo eius plaga· Qui autē ſic conſueuerūt iurare difficile corriguntur· Vnd et ego ſcio in ciuitate quadā italie epiſcopū quendā qui neſciebat loqui niſi diceret p corpus xp̄i et in nomine dyaboli · Cum vero nullus auderet illū corrigere dn̄s ciuitatis caritate motus hoc officiū in ſe ſuſcepit· Quare inuitauit ep̄m vt ſecum pranderet et finito prandio dn̄s traxit ep̄m ad ptem ſatiſq; reuerenter et honeſte dixit ei· Pater reuerendiſſime multi de te aiunt ꝙ neſcis verbum pferre ſine iuramento et inuocacione diaboli· At ep̄us in impacienciā verſus· Reſpondit in nomie diaboli et quis de me ita dicit· Per corpus xp̄i nō eſt verꝝ· Cui dominus iam a teipſo teſtimoniū accepi ſicq; ep̄us ille cum rubore diſceſſit· Illi vero ſimiles plurimi inueniunt qui eciā dū confitent ob iurandi longam conſuetudinē iurare non erubeſcunt·

¶ Quarto cōmittit piuriū in iuramento omiſſo· Cū ſez nō ſeruantur ea que ſeruari debent et poſſunt eciam iuramento firmata· O ſi ſeruarent reges principes duces comites marchiones barones officiales publici capitanei poteſtates rectores iudices aduocati procuratores notarii et certe multi alii que iureiurando promiſerunt· quot iniuſticie ceſſarent quot impietates deeſſent quotue mala deficerēt· De prelatis aūt curam animaꝝ habētibus nichil dico tn̄ vnū aſſero ꝙ multi ex his qui in dignitatib; ſunt conſtituti tam ſp̄ualib9 quā temporalibus ex euidencia facti ipſorumq; operibus piuri eſſe cognoſcunt· Qd piuriū oſ̄dit peccatū malignū et graue· tū pter tranſgreſſionē

tum ꝓpter ꝓuocacionem·tum ꝓpter aſſimilacõnem· tum eciam ꝓpter
punicionem· ¶Capitulũ·iii·

Tercium miſteriũ de piurio declarandũ dicit̃ malignacio·Eſt
ſiquidẽ peccatũ ſatis graue atqꝫ malignũ quadruplici rõne·
Primo racione trãſgreſſionis·Secundo racione ꝓuocacionis
Tercio rone aſſimilacionis Quarto rõne punicionis· Prima racio
dicit̃ tranſgreſſionis· Tranſgrediunt̃ ſiquidẽ ipſi piuri preceptũ do-
mini qui ait exo·xx·c·Non aſſumas nomẽ dei tui inuanũ·et Leuit̃·
xix·Non piurabis in nomine meo· O quantũ cõfundi debent xp̃iani
pierantes qñ apud infideles tantã vim habet iuſiurandũ vt Mar·re
gulus mori pocıꝰ elegerit ꝙ iurata ꝑ illũ violare· Inquit enĩ augꝰ·
de illo li·i·de ci·dei· Marcꝰ regulꝰ impator populi romani captiuꝰ
apud cartaginenſes fuit qui dũ ſibi mallẽt a romanis ſuos reddi ꝙ
eoꝝ tenere captiuos ad hoc impetrandũ hunc p̃cipue regulũ romam
miſerũt prius iuracõne ꝯſtrictũ ſi qd volebãt minime pegiſſet reddi
turum eſſe cartaginẽ· perexit ille atqꝫ in ſenatu ꝯtraria pſuaſit qꝛ nõ
videbat̃ eſſe vtile romane reipublice mutare captiuos nec poſt hoc a
ſuis ad hoſtes redire cõpulſus eſt tamẽ qꝛ iurauerat id ſpõte cõpleuit
Cartaginenſes aũt vt dicit vale·ſub rubrica de crudelitate eum gran
dibuꝫ cruciatibꝫ necauerũt·Incluſuꝫ quippe anguſto lingno vbi ſtare
cogeret̃ clauiſqꝫ acutiſſimis referto vt ſe in nullam ptem ſine penis
atrociſſimis inclinare nõ poſſet eciã vigilando pemerũt·O xp̃ani piu
ri·O violatores fidei·O fractores iuramẽti·Animaduertite et cõſide-
rate ꝙ vitupabile eſt quãue dampnabile peccatũ veſtꝝ et in exemplo
marci reguli diſcite quãta diligencia teneri debeat iuſiurandũ·Scdo
peccatũ piurii eſt graue atqꝫ malignum racõne ꝓuocacionis·Ex illo
nanqꝫ ꝓuocatur deus ad indignacionẽ et iram qꝛ ſicut inuocãtes no
men eius ptegit et defendit· Ita illud falſificãtes et ꝯtemnentes ab-
horret et pſequit̃· Dixit ei iohel·ii·c·Omnis qui inuocauerit nomẽ
domini ſaluꝰ erit·Et ꝑ dauid in pſal· Protegam eum qm̃ cognouit
nomen meũ·Et puer·xviii·Turris fortiſſima nomẽ domini·Sic ecõ-
uerſo expugnat illos qui nomẽ eius irreuerenter tractãt· Propterea
aſdrubal a cartaginenſibꝫ miſſus ad romanos legatus ꝑ pace firmã-
da poſtꝙ ſcipio deuicit hanibalẽ vt dicit titusliuius cum oraſſet in
ſenatu flexiſſetqꝫ ad miam pr̃es vni eoꝝ qui p̄ omnibꝫ cartaginenſiũ
fraudeꝫ celarat dicẽti·Per quos deos iurabitis nobis quos alias iu
rando feſelliſtis·Rñdit ꝑ eoſdẽ quos tam aduerſarios expimur ꝯtra
iurata frangẽtes· Legit̃ eciam in vita ſancti nicolai ꝙ vir quidã ab
vno iudeo q̃ndã ſummã pecunie mutuo accepit iurãs ſuꝑ altare ſan-
cti nicolai ꝙ quãcıcıꝰ poſſet eã ſibi redderet· tenẽte illo diu pecuniã
iudeꝰ eam expoſtulat ſed ille eã ſibi reddidiſſe affirmat Ducit̃ res ad
iudiciũ et iuramẽtũ indicit̃ debitori·At ille baculũ cauatũ q̃ꝫ auro mi
nuto ipleuerat ſecũ detulit ac ſi eiꝰ adminiculo indigeret·Volens igit̃
facere ſacr̃m iudeo ibidem exiſtenti baculũ tenendũ detulit · Iurauit

ſtaqꝫ ꝙ plus reddiderat quã acceꝑat facto iuramento baculũ ſuum
repeciit quē iudeus ignarus aſtucie ſibi reddidit·Rediens·aũt ꝑ frau
dem fecerat in quodã biuio oppſſus ſomno corruit·Curruſqꝫ cum im
petu veniens eum necauit et plenũ auro baculũ fregit et aurꝝ effu-
dit·Audiens hoc iudeus concitus illuc venit·Cumqꝫ dolum vidiſſet
et a multis ei ſuggereret vt aurũ reciꝑet omĩo renuit niſi qui defunc
tus fuerat ad ꝑces beati nicolai ad vitã rediret aſſerens ſi hoc fieret
ſe baptiſma ſuceptuꝝ continuo igit̃ qui defunctus fuerat ſurrexit et
iudeus in xp̃i nomĩe baptizatus eſt· In ciuitate vero licii fuit quidã
qui antoꝰ pedulus dicebat quē ego cognoui hic dum corã officiali-
bus iuraſſet falſuꝫ addidiſſetqꝫ·Precor deũ celi vt ſi mẽcior faciat me
morte ſubita interire ſtatim cecidit in eodẽ loco et miſerrimꝰ expira-
uit· Tercio periuriũ eſt peccatũ graue atqꝫ malignũ rõne aſſimu-
lacionis·Facit vtiqꝫ hominẽ ſimilẽ ꝓditori iude qui xp̃m oſculando
et ſalutando tradidit inimicis ſuis· Sic ꝑiuri inuocantes nomen dei
veritatẽ et iuſticiã opprimunt et occidũt· Quarto ꝑiuriũ eſt pecca
tum graue atqꝫ malignũ rõne punicionis·Nam ꝑ ciuiles leges pu-
nitur vt patet ex textu multaꝝ legum ciuiliũ quas cauſa breuitatis
omitto·Nam videmus iuramentũ violantes truncaciõe manus affici
ita vt oĩbꝫ ſint eos videntibus in exemplũ et vt ſibi caueãt monimẽ-
tum·Per leges autẽ canonicas punit̃ ꝑiuriũ grauiter vt ptꝫ·xxii·q·
v·c·qui ꝑiurat·c·ſi quis coactꝰ·c·ſi quis cõuictus·licet hodie vt tac-
tum eſt in ꝑcedentibus pnĩe ſint arbitrarie·Sunt eciã ꝑiuri infames
vt·ptꝫ·vi·q·i·c·infames·Ex quibus oĩbus colligimus quantũ hi qui
ad pniam venire volunt curare debent vt abſtineant a ꝑiurio· Hoc
ſiquidẽ peccatũ eſt quo maximus xp̃ianoꝝ numerꝰ ad tartara ruit·
Hoc peccatũ eſt quo nutriunt̃ fraudes decepciones ſiƚaciones et in-
iuſtie·Hoc peccatũ eſt ꝓpter qd̓ opprimunt̃ paupes vexant̃ vidue pu
pilli et orphani tribulant̃ q; vt ſupius dictũ eſt Si hi q̃ vel eccƚie vƚ
reipublice ꝑſunt ſeruarent iuramẽta ſua cũcta recte ſancte iuſtiſſi-
meqꝫ fierent eſſentqꝫ de ouibus iħu xp̃i qui nobis omnibus ſuã lar-
giatur graciã et in fine ſempiternã gloriam·Amen·

Feria·v·poſt dñicam de paſſiõe de maria magdalena ſcꝫ de triplici
eius ſtatu·vcꝫ offenſionis ꝯuerſionis et gratificacõis· Sermo·lix·

Remittunt̃ ei peccata multa qm̃ dilexit multũ· Verba ſũt
redẽptoris nr̃i originaƚr Luc̃·vii·c·et in euãgelio hodier-
no relucet in exẽplo marie magdalene benignitas et cle-
mencia ſaluatoris nr̃i dei· Suſcepit penitẽtem et peccata
oĩa remiſit illi·Propterea ſancta mr̃ eccƚia legit hodie euangeliũ in
quo res tam pia tãqꝫ dulcis exprimit̃ et narrat vt ſic peccatores non
diffidãt de clemẽcia iħu xp̃i bñdicti quare equũ eſt ac rõnabile vt et
nos tota mente ꝯtemplemur marie magdalene pniam et ꝯuerſionẽ·
Ipſa eſt q̃ in peccatis deũ offendẽdo diuciꝰ fuerat imorata·Ipſa eſt q̃
corde compũcta xp̃m audiuit peccata ſua ſibi remittentẽ· Ipſa eſt in

qua prius habundauit delictū et poſtremo ſuphabundauit et gracia
Quapropter de ea loqui volentes in pſenti ſermone triplicem eius
ſtatum conſideremus.

Primus dicit offenſionis.
Secundus Ↄuerſionis.
Tercius gratificacionis.

De ſtatu offenſiōis marie magdalene in quo videndū eſt an hec mlr fuerit ſoror lazari. et an peccatū eiꝰ fuerit corde et ope perpetratū ac que potuit eſſe cauſa peccati eius. Ca. i.

PRimus ſtatus marie magdalene quē Ↄſiderare debemꝰ dicit
offenſionis h notat in euangelio cū dicit. Ecce mlr q̄ erat in
ciuitate peccatrix ſcʒ notoria publica et infamis. Virgꝰ. iiii
eneidos. Fama malū quo nō aliud velociꝰ vllū. Mobilitate viget vi
reſqʒ acquirit eundo. Parua metu primo mox ſeſe attolit in auras.
Ingreditqʒ ſolo et caput inter nubila Ↄdit. Pro cuiꝰ clariore noticia
tria dubia emergūt declarauda. Primū vtrū iſta peccatrix de qua lu
cas meminit fuerit maria magdalena ſoror lazari. Scdm vtrū huiꝰ mu
lieris peccatricis peccatū fuerit tm̄ corde aut ſimul et opere ppetratū
Terciū q̄ potuit eſſe cauſa vt maria magdalena rueret et peccaret.
Ad primū dubiū dixerūt aliq̄ ꝙ hec peccatrix cuiꝰ mencionē lu-
cas facit nō fuit maria magdalena ſed quedā alia. tum qꝛ nomē eiꝰ
nō exprimit. tum qꝛ videt eis inconueniens nobiliſſimā mulierē q̄lis
fuit maria magdalena ad tantā infamiā infameqʒ vitā potuiſſe pue-
nire. Sed ego dico ꝙ qui hāc opi. ſequunt minꝰ bene ſenciūt. Nam
et ſi lucas nomē illiꝰ peccatricis nō exp̄ſſit h fecit ad denotādū ſcdm
morē ſcripture ꝙ in ſtatu peccati nō deo erat cognita p approbacō-
nem. Dicit eīm virginibʒ ſtultis id qui oīa nouit cognicionē ſimpli-
cis noticie Math. xxv. Neſcio vos qꝛ illas nō cognoſcebat vt appro
baret q̄ ab eo p peccatū erant ſepate. Sic et luc. xvi. exprimit nomen
lazari qui erat ſcriptꝰ in li. vite et tacet nomē diuitis q̄ erat reproba
tus. Sic a ſili dicimꝰ de maria magdalena. Qualr autē ipſa nobilis
genere et ſoror lazari tanta potuit infamia deturpari declarabimus
in tercio dubio. hic vero ꝓprie debemꝰ dicere ꝙ lucas de ipſa maria
magdalenavere et realiter eſt locutꝰ. Ad hoc aūt facit primo auc̄tas
aug. qui in li. de cōſenſu euangeliſtaꝝ aſſerit hanc peccatricē mariā
magdalenā fuiſſe. Et hocipm aſſerit greg. qui in omel. pſitis euāgelii
ſic ait. Cogitanti michi de marie pnīa flere magis libet quā aliq̄ di
cere. Cuius eīm vel ſaxeū pectus ille huiꝰ peccatricis lacrime ad ex-
emplū penitendi nō emoliūt. Conſiderauit nanqʒ quid fecit et noluit
moderari q̄d faceret. Sup Ↄuiuantes ingreſſa eſt nō iuſſa venit inter
epulas nō erubeſcit. Hanc vero quā lucas peccatricē mulierē. Johes
mariā noiat. Illā eſſe mariā credimꝰ de qua Mar. vii. demonia eiec-
ta fuiſſe teſtat. Et quid p. vii. demonia niſi vniuerſa vicia deſignant
hec ille. Joh. aūt. xi. c. ait. Maria erat q̄ vnxit dn̄m vngento et exter
ſit pedes eiꝰ capillis ſuis cuiꝰ frater lazarꝰ infirmabat. Marcꝰ eciā
[illegible]. c. ſic de ipſa ſcribit. Surgens ihus mane [illegible]ma ſabbati apparuit

p̄imo marie magdalene de qua eiecerat ·vii· demonia· Inſup pȝ hāc
peccatricē mariā magdalenā fuiſſe eo ꝙ eccl'ia in feſto marie magda
lene legit euāgeliū hui9 peccatricis· Et in hiſtoria beate marie mag
dalene habet̄ q̄liter ipſa reuelauit ſacerdoti cuidā qui eā in heremo
inuenit ꝙ ip̄a fuiſſet famoſa illa peccatrix q̄re nō eſt dubiū ꝙ lucas
loquit̄ de ipſa ¶Scd̄m dubiū erat vtrum hui9 peccatricis ſcȝ marie
magdalene peccatū fuit tm̄ corde aut ſimul et ope ꝑpetratū· Et ad h̄
eſt tripler mod9 dicendi· Quidā em̄ dicunt ipſaȝ fuiſſe virginē corpe
et carne ſed tm̄ mēte corruptā· Contra illos tamē eſt autoritas eccle
ſie q̄ in feſto eius nō facit officiū virginū cum tam̄ ſcd̄m omēs doc·
mentalis virginitas recupet̄ p penitenciā· Contra iſtos eciā eſt q: ec
cleſiā nō iudicat de peccatis occultis et mentalibȝ ſed de manifeſtis ⁊
ope ꝑpetratis· Cū ergo euāgeliſta noiat illā peccatricē et in ciuitate
notā ſequit̄ ꝙ de peccatis ei9 maifeſtis et nō ſecretis ſcripſerit· Aliī
hoc dicunt ꝙ maria magdalena fuerat publica meretrix q̄m de illa·
Criſo· ſup Math· ait· Tunc illa pſtituta lupanar exuit qn̄ diſcipu-
lus gehennā intrauit· Et hiero9 ad furiā· Meretrix illa in euāgelio
q̄ pedes dn̄i lacrimis lauit et crine deterſit et ꝯfeſſionis ſue honora-
uit vnguēto manifeſte depingit eccleſiā de gentibȝ ꝯgregatā· Et ideȝ
in p'ogo oſee ꝓphe· Hec eſt illa mulier meretrix et adultera de qua
loquit dominꝰ ad iudeos·d· Meretrices et publicani p̄cedent in reg-
no celoꝝ· Propter huiōi verba dixerūt aliqui p̄fatam ſcd̄am opi· Sȝ
ego dico ꝙ ſatis durū eſt imo nec credibile mulierē generoſaȝ nobi-
liſſimis parentibus ortā et diuiciis habundantē loca ſpurciſſima pro
precio inhabitaſſe· Hoc aūt Criſo· et hiero9 ·loquunt̄ de ea vt ſupra-
dictū eſt ad denotandū ꝙ vita eius ſcȝ in ꝓpria domo tam laſciua
erat tamq; diſſoluta vt videret̄ quaſi vna ex meretricibȝ que ſolēt in
lupanaribȝ imorari· Et ꝓpterea eſt tercius modus dicendi cui ego ad-
hereo tenens viā mediā ꝙ maria magdalena in ſua domo delicijs ⁊
ocio vacās vſq; ad ſuā ꝯuerſionē omne temp9 ſuū omnēq; vitā vo
luptatibȝ expoſuit ornādo caput poliendo crines vngendo faciē com
ponendo veſtes cantādo vanas cantilenas loquēdo laſciuia ꝯuerſan-
do cum iuuenibȝ et ex ꝯſequēti de facili alia facienda q̄ non licet ho
mini loqui· ¶Terciū dubiū erat q̄ potuit eſſe cauſa vt maria mag-
dalena rueret et peccaret· Et dico ꝙ potuerūt eſſe tres· Prima cā fuit
eius formoſitas et pulchritudo· Erat ſiquidē pulchra et formoſa na-
turaliter atq; illā pulchritudinē ampliabat cū ornatu vano inhone-
ſto ac meretricio· Talis vtiq; pulchritudo cū inhoneſtate habit9 a-
ſpectus vultus et geſt9 ſociata in magnū ponit diſcrimen mulieres
quia vt inquit aureol9 theophraſtus· Mulier pulchra cito adamat̄ et
difficile eſt cuſtodire quā multi amāt· Et ſapiens puer·v· inquit· Fal-
lax ſpēs et vana eſt pulchritudo ꝓpterea iero9· reꝑhendit acriter or-
natum inhoneſtū mulieꝝ· vnde ad furiā ait· Ornatus iſte nō dn̄i eſt
velamē ſȝ antixp̄i· Aut loquendū nobis vt veſtiti ſum9 aut veſtiend9

et loquimur· Lingua pſonat caſtitatē et totū corpus p̄fert impudici-
ciam· Et idē ad ſacras virgines de ↄtinencia virginali ꝓphetiꝰ ille
ſermo nō pferatur de vobis· Filie eoꝝ cōpoſite circūornate vt ſiĺitudo
templi et dealbate abextra vt monumēta q̄ auro relucēt intus vero
plena ſunt oſſibus mortuoꝝ· Hee non filie regis xp̄i ſed regis tyri·
Hee ſemp in muneribꝫ vultus impudicicia diuites plebis et capiunt
Impudiciſſimꝰ mulieꝝ affectus ſemp in auro ſemp in gēmis ſemp
in ornamentis extrinſecus gloriā ponunt· Non ſufficit eis libido in-
nata nature ſed occaſionē querunt explēde libidinis· Affectant ꝑcul
dubio vt oculi viroꝝ aurū ↄtemplantes et gēmas tandem figant in
faciē et furtiuis oculoꝝ ſuoꝝ nutibus faciliꝰ incitent ad libidinoſuꝫ
incendiū· hec ille· Sic maria magdalena diſſoluta et vaga vanitatibꝫ
dedita offerebat ſeipam viris diligendā amore vano et vicioſo et ex
conſequenti ſollicitandā· ¶ Secūda cauſa quare ad tam laſciuā vitā
deuenit fuit vbertas et habundancia bonoꝝ temporaliū ob quā ſa-
tiſfaciebat corpi in omnibꝫ deliciis ſuis· paſcebat illud ſplēdide bene
cōmedebat bibebat et dormiebat refugiebatqꝫ quoſcunqꝫ labores· Qd
quanti piculi ſit non ſolū mulieribus ſed eciā viris declarat deus p
ezech· xxxiii· d· Hec fuit iniquitas ſororis tue ſodome ſaturitas panis
et habundancia ociū et ipſius et filiaꝝ eius· ¶ Tercia cauſa quare
maria magdalena tanta flagicia enormia cōmiſit fuit libertas· Se-
cundum em̄ aug· in li· de· x· cordis· Quatuor ſunt cuſtodie mulieris
quibus adiuuat vt honeſte viuat· Prima eſt timor dei· Scda timor
legum adulteras puniēciū· Tercia ſocietas viri· Quarta verecūdia
mūdi· De hac ſic dicit hieroꝰ· ad furiā· Tenera res in feminis fama
pudicicie eſt et quaſi flos pulcherrimꝰ cito ad leuem marceſſit aurā
maxime vbi etas cōſentit ad viciū et maritalis deeſt autoritas cuius
vmbra tutamē eſt vxoris· hec ille· Cum ergo magdalena nec deū nec
leges timeret eſſetqꝫ abſqꝫ viro et in libertate ſua quia patrimoniū
diuiſum erat inter lazarū et ipſam et marthā facile eſt credere et opi
nari q̄ frontē fecerit meretricis et ſine rubore ac verecundia ſue li-
bidini ſatiſfecit ita vt p excellenciā diceret̄ peccatrix· O maria mag-
dalena quā vilis eſt in tali ſtatu ↄdicio tua· O quantū denigrata eſt
fama tua· O q̄nta ignominia ꝓpter tuā lubricam vitā circundedit pa
rentelam tuā· Sed his omnibꝫ grauius eſt q̄ facta es dei inimica et
eius angelis ac ſanctis oībus odioſa valde· O infelix et excecata· O
miſerrima anima cur tanto ſtudio pcuras perdere celum offendere
deum et in interitū currere dānacionis eterne· Et quid aliud eſt eſſe
peccatricē niſi eſſe in piculo grandi damnacōnis future· Veruntamē
qd audimꝰ de magdalena q̄ peccatrix erat· Hodie dici pōt de innu
merabilibus q̄ſi mulieribꝫ adulteris fornicariis inceſtuoſis et omni
flagicio ac dedecore īfectis· O ipie creature· O carnales et laſciue mu
lieres cognoſcite ſtatū veſtꝝ et ſcitote q̄ nichil magis pōt vos lede-
re quam peccatū ſicut patet de magdalena·

¶ Qualiter maria magdalena cognouit peccatū ſuum et corde con-
trita ad pedes ihū humiliter ſatiſfecit. ¶ Capitulū .ii.

Secundus ſtat9 marie magdalene quē conſiderare debemus
dicit̄ cōuerſionis. Hunc explicat luc̄. cum dicit vt cognouit
qr ihs accubuit in domo phei attulit alabaſtr̄ ꝛc̄. vbi ponū
tur tria de ipā magdalena. Primū eſt cognicio. Secundū ſatiſfactio.
Terciū ꝯtricio. ¶ Primū. eſt cognicio qr dicit̄ vt cognouit. cognouit
ſiquidez bona q̄ omiſit mala q̄ cōmiſit damna q̄ incurrit. Cognouit
peccatoꝝ ſuoꝝ magnitudinē turpitudinē et multitudinē. Cognouit
dei cōtra peccatores ſeueritatē erga penitentes pietatē et circa iuſtos
liberalitatē. Quomō iſta cognouit cum ꝓpter peccatū anima ceca ef-
ficiatur iuxͣ illud qd̄ de peccatoribz dicit̄ ſap. ii. Excecauit illos mali
cia eoꝝ. Et ſophonie. i. Ambulabūt vt ceci qr dn̄o peccauerūt. Et vt
arꝛ. inquit. ii. de aia. Nichil videt̄ niſi in lumie et dicere poſſum9 qꝛ
cognicionē accepit oim ſupradictoꝝ p lumē irradiantis grē dei qui
eciā peccatoribz et malis quantū eſt de ſe offert claritatē et ſplendo-
rez grē ſue. Quidā aūt pie dicūt magdalenā audiuiſſe p̄dicantē xp̄m
qꝛ ſatis veriſile eſt deteſtantē que peccata aie ad dei ymaginē forma
te ledant. O quā accuta q̄m penetrabilia quāue ardētiſſima erāt ver-
ba ihū xp̄i p̄dicantis. Loquebat̄ ſiquidē ex intimis cordis cū admi-
rando feruore. Buliebat ei9 mens vt aias eripet de dyaboli laqueis
Aſpexit ergo ſic p̄dicans et vidit magdalenā extrinſec9 et intrinſe-
cus. Clamare forte cepit. O aia mea p cui9 amore deus homo fact9
ſum. Cur me ꝑſequeris. Cur mundū amplecteris. Cur patrē omniū
deū ita ſupbe ꝯtemnis. Quid tibi in fine ſuccedet p vanitatibus tuis
O plena oī miſeria cur nō erubeſcis carnalē ducere vitā. An nō ꝯſi-
deras qꝛ peccatoꝝ finis interit9 eſt. Vita p̄ns nichil eſt mūdus cum
ſuis bonis p̄ditor et labilis eſt. Redi ad cor tuū et ꝯſidera vias tuas
Reuertere reuertere a via tua mala. Reuertere ad me qui te paciēter
expecto dulciſſime inuito clementiſſimeqꝫ ſuſcipio. Veni depone pec
cata tua et veni ad me ſecura veni inq̄m. O aīma mea dilecta et ego
remittā tibi peccata cuncta q̄ cōmiſiſti. Non eñi veni vocare iuſtos
ſed peccatores ad pniam. Huiuſdi autē ſimilibuſqꝫ verbis potuit xp̄s
peccatricē magdalenā excitare illumiare et inflāmare q̄re mentē mu-
tauit mundū ꝯtemnere cepit et voluntatē ꝓpoſito ſe emendādi ac be
nefaciendi īpleuit qd̄ miſtice deſignat̄ in alabaſtro. i. in vaſe de ala-
baſtro facto ſcd̄m Cirillū qd̄ attulit plenū vnguento p̄cioſo. ¶ Se-
cundū qd̄ ponit̄ de maria magdalena in eius cōuerſione dicit̄ ſatiſ-
factio. per q̄ eniz peccata peccauerat p eadez curauit ſatiſfacere ſcd̄m
greg. in omel. Peccauerat ſiquidē per p̄ſumpcionē et audaciā. Satiſ-
fecit cum verecundia et erubeſcencia quia ingreſſa domum phariſei
non ſtetit ante ſed retro criſtū. Et ſtans inquit euangeliſta retro ſe-
cus pedes ꝛc̄. Peccauerat per ſuperbiā ſatiſfecit cum humilitate to-
ta inclinata ad pedes iheſu. Peccauerat per vanum oculoꝝ affectū

ſatiſfecit cum lachrimaꝝ imundancia. Peccauerat ꝑ inordinatū ca-
pillorum decorē ſatiſfecit per illoꝝ contemptū pedes ihū cum illis
abſtergendo. O felix cōmutacio excelſi dextera facta que pauloante
adeo erat aliena nūc ſtudioſiſſime illi conatꝰ adherere. Terciū qd
ꝯſiderat in marie magdalene ꝯuerſione dicitꝰ contricio. Erat vtiqꝫ ha-
bundans dolor ꝑ peccatis eiꝰ in corde illius quē ꝑ lachrimas oſten
debat. Tot enī ab eius oculis lacrime defluebant vt ſufficerēt ad la-
uandū pedes ihū. Pieqꝫ poſſumꝰ ꝯtemplari ꝙ licꝫ nichil dicitꝰ et ver
bo in corde tñ ſuo loquebatꝰ ad dñm. O bone ihū. O paſtor animaꝝ.
O ſpes vnica ſalutis mee miſerere mei. Ego ſum illa infelix ingra-
taqꝫ peccatrix q̄ te offendi. Ego ſum illa q̄ laſciuo geſtu vano aſpec-
tu nimioqꝫ ornatu multoꝝ aīas illaqueaui. Ego ſum illa q̄ mundū
cum ſuis bonis magis dilexi q̄m te deū meū benefactorē meū fontē
indeficientē omnis boni. heu me miſerā. heu me dolentē nimiū. heu
me quid feci. peccaui inique egi. ſed tu pius et miſericors indulge
michi. Ecce pedes tuos teneo qui me ꝑegrinando queſierunt. Non
veniſti vocare iuſtos ſed peccatores ad pñiam. Non deſpicis cor con
tritum et humiliatū. O ihū dulcis. O ihū clemētiſſime. O fili dei bñ
dicti ſana animā meā ſuſcipe penitentē conſolare lachrimantē ad te
veni ad te fugi ad te totis viſceribꝫ clamo miſerere michi peccatrici
q̄ parata ſum decetero obtempare voluntati tue. Talia vel ſimilia
in ꝯtrito corde magdalene verſabantꝰ.

Qualiter poſt conuerſionē maria magdalena multiplicē graciam
a domino ihū xp̄o eſt conſecuta. Capitulū. iiii.

Tercius ſtatꝰ marie magdalene quē ꝯſiderare debēmꝰ dicitꝰ
gratificacōis. Inuenit nanqꝫ magdalena ꝯtrita grām apud
xp̄m qui tria bñficia ei exhibuit admirāda. Primū dicitꝰ de-
fenſionis. Scdm remiſſionis. Terciū ꝯſolacionis. Primū beneficiū
dicitꝰ defenſionis. Factus etenī xp̄s fuit defenſor eiꝰ qui defendit illā
a phariſeo intra ſe murmurāte. vt ꝑꝫ in euangelio a martha ſorore ſua
de illa ꝯquerente. vt dicitꝰ Luc. x. c. Et a diſcipulꝭ indigne ferentibus
cum vngeret caput eiꝰ vt notatꝰ Math. xxvi. c. Scdm beneficiū di-
citur remiſſionis. Remittuntꝰ dixit xp̄s ei peccata multa. et conuerſus
ad illā addidit. Remittuntꝰ tibi peccata tua. O mellifluū verbum. O
iocunda ſentēcia. Et quid potuit audiri melius quid vtilius quidue
fructuoſius. Beati ait pſalꝭ quoꝝ remiſſe ſunt iniq̄tates et. q. t. ſ. p. O
felix pñia magdalene q̄ xp̄m ad ſe traxit. Fecitqꝫ vt peccatricē aīam
antea ꝓpter peccata deletā de libro vite iuſtificaret et in numero con
ſcriberetur electoꝝ ſuoꝝ. Terciū beneficiū collatū a xp̄o magda
lene fuit cōſolacionis. Fecit etenī eam dignam ꝯſolacionibus ſuis ſpi
ritualibꝫ ita vt merito dicere poſſet illud pſalꝭ. Conſolaciones tue. l.
a. m. Quiſnā explicet qualis fuit ꝯſolacio magdalene quādo ſtabat
et audiebat verbū xp̄i quādo ꝯuerſabatꝰ cū glorioſiſſima maria mr̄e
eius qñ angelos vidit reſurrectionē ſuā illi annunciantes qñ prima

reſuſcitatū xp̄m in ſpecie ortulani aſpexit et vocata ab eo Maria cog
nouit illū eſſe. voluitq; pedes eius tangere et tūc non fuit pmiſſa qū
poſt cum aliis mulierib; tenuit pedes eius dum eis apparuit in via
quādo poſt exiliū puetiens cum lazaro et martha et ceco nato quez
xp̄s illuminauerat et beato maximino aliiſq; xp̄ianis marſiliā poſt
illi9 patrie ꝯuerſionē poſtq̄ miracula plurima ſupne ꝯtemplacionis
auida aſperrimā heremū peciit et in loco angelicis manib; ꝑparato
p. xxx. annos incognita manſit in quo nec aquaꝝ flueta nec arboꝝ
nec herbarū erant ſolacia vt ex hoc manifeſtaret̄ q̄ nō terrenis refec
tionibus ſed celeſtibus epulis faciabat̄. Qualibet em̄ die ſeptē horis
canonicis ab angelis in ethera eleuabat̄ et celeſtiū agminū glorioſ9
cantus corpalibus auribus audiebat. Quanta adhuc fuit eius iocun-
ditas cum diſpoſicione dei in extremo vite ſue a ſacerdote quodā in-
uenta eſt quē ad beatum maximinū miſit vt die reſurrectōnis domi-
nice oratoriū ſolus ingrederet̄ tpe quo ad matutinū ſurgere conſue-
uerat q̄d et fecit viditq; in oratorio mariā magdalenā ſpacio duoꝝ
cubitoꝝ eleuatam a terra et ſtantem in medio angeloꝝ. O quantum
fuit magdalene gaudium quando poſtremo cōuocato vniuerſo clero
ab ipſo epiſcopo ſanctiſſimū ſacramētū cum multa lachrimaꝝ inun
dacione ſuſcepit et ante altare pſtrata animā emiſit ad celos. O ad-
mirabilis deus. O pater miſericordiarū qui obliuiſceris oīm iniqui-
tatum q̄s fecit impi9 ſi ad pniam reuertat̄. Ecce oſ̄ndiſti nobis in ma-
ria magdalena quāta eſt bonitas tua quāta pacia quanta caritas q̄n
ta gracia. Tu illā peccantē ſupportaſti a te fugientē tenuiſti obaudi
enten aduocaſti reuertentē ſuſcepiſti et penitentē iuſtificaſti atq; iu-
ſtificatam in celo eſſe iuſſiſti. Cuius meritis maieſtatē tuā ſupplices
deprecamur vt nobis largiatur hic gracia et in futuro ſempiterna
gloria Amen.

¶ Feria ſexta quinte ebdomode in q̄dragesima de horrendo peccato
homicidii ad q̄d ꝯſequi ſolet deſperacio et impnia. ¶ Sermo. lx

COgitauerūt vt interficerent eū. Scribunt̄ h̄ verba Joh. xi
c. et in euāgelio hodierno. Neſcit quieſcere maligna mens
inuidoꝝ q̄ ſemp primo machinat̄ mala et exquirit dolos
Neq; peccatū aliq̄d tam graue ē vt ſibi facile nō appare-
at ppterea ſcribe et phari ſtatuert̄ in cogitatu peſſimo interficere xp̄m
q̄d tandē ope ꝯpleuerūt. Sic et pleriq; homines neq̄m ferales atq;
crudeles ad ſuā irā explendā ſepiſſime ſuos primos occidere nō for-
midāt. Et quoniā homicidii peccatū ſolet ſequi deſperacō. Idcirco ad
tm̄ piculū deuitandū in pn̄ti ſermone de homicidio erimus locuturi qt
penitentib; ſatis pdeſſe pōt huius materie declaracō. De homicidio
ergo tria principalia miſteria pponemus apienda.

Primū dicit̄ diffinicō. Quid ſit homicidiū et de his q̄ interficiūt ſe-
¶ Scdm modificacio. ipſos et de occiſione brutoꝝ. et qualiter quiq;
Terciū punicio. homicidiū fieri pōt abſq; peccato. ¶ Ca. i.

PRimū miſteriū de homicidio apiendū dicit diffinicō in quo
q̄d ſit homicidiū videam9 et ſcd̄m rap·in ſum·ſua·et hoſt·in
ti·de homi· Homicidiū eſt hois occiſio ab hoie facta·Et dr
ab hoie et cedo cedis q̄ſi hois cediū·Pro cui9 ↄcluſionis declaracōe
tcia ſunt dubia declarāda·Primū vtꝝ ſit licitū occidere volucres pi=
ſces et huiōi·Scd̄m vtꝝ homo peccet interficere ſeip̄m· Terciū vtꝝ
homicidiū fieri poſſit abſqꝫ peccato· ¶Ad primū dubiū rn̄det aug9·
li·i·de ci·dei·d·Qꝫ fuit et eſt error manicheoꝝ tenenciū ꝙ non ſit li
citum homī interficere bruta et irrōnabilia·Cuius erroris ipietas ap
paret q2 deus benedict9 omīa ſupradicta ad vſum homis deputauit
Vnde gen̄ ix·dixit deus·Creſcite et multiplicamini et replete terraꝫ
et ſic timor veſter ac tremor ſup cuncta aialia terre et ſup omēs vo=
lucres celi cum vniuerſis que mouent̄ in terra·Omnes piſces maris
manui veſtre tradita ſunt·et omne q̄d moueť et viuit erit vobis in ci=
bum·Propterea aug9 vbi ſupra ait· Juſtiſſima ordinacōne creatoris
et mors et vita eoꝝ noſtris vſibus ſubdit̄·Ex quo inquit tho·ii·ii·q
lxiiii·ꝙ nullus peccat vtendo re ſua ad hoc ad q̄d eſt ordinata·Ex or
dinacione aūt diuina vt p̄dictū eſt generalit̄ plante ſunt pp̄ter aialia
et vtraqꝫ pp̄ter hoiem·Vſus aūt eoꝝ in cibū maxime neceſſari9 eſt
q̄d ſine occaſione fieri nō pōt·Hinc et arꝫ·in·i·pollitice inquit ꝙ ve=
nacio eſt quaſi quoddā iuſtū bellū quo hō rōnalis rebelles ſibi beſti
as deuincit et ad ſuū vſum ↄuertit pp̄ter q̄ omnia in diffinicōe dicit̄
ꝙ homicidiū eſt hois et nō bruti· Ad ſcd̄m dubiū fuere nōnulli qui
dixerūt ꝙ nō peccat qui interficit ſeip̄m q2 inuenti ſunt p̄ſtantiſſimi
viri q̄ ſibip̄is mortē intulerūt·Nam ſampſon interfecit ſeip̄m·vt patꝫ
iudi·xvi·Cato cenſorin9 vt dicit̄ in ſpeculo hocip̄m fecit ideꝫ et cato
vticenſis vt refert lactanci9·in·iii·li· Jdip̄m cōfirmans de cleante de
criſipo de zenone et de empedocle·Curci9 arnai9 equo in hyatū ter=
re ſe p̄cipitauit vt aug9· meminit·li·v·de ci·dei· Sed ↄtra hanc opi·
eſt veritas rei q2 vt in q̄t alex·in·iii·et tho·ii·ii·vbi ſupra· Nulli licꝫ
ſibip̄i mortē inferre q̄druplici rōne·Primo h̄ eſt ↄtra rōnem natura=
lem q2 vnaqueqꝫ res nat̄ ↄſeruare ſeip̄am·Vnde arꝫ·in·ii·de aīa
ait·Oia appetūt eſſe et illi9 cā agunt quicq̄d agunt ſcd̄m naturā·Et
boeci9·in·iii·de ↄſo·Oē nanqꝫ aīal tueri ſalutē laborat mortē pni=
cīemqꝫ deuitat·Scd̄a rō eſt q2 eſt ↄtra caritatē q̄ vnuſquiſqꝫ tenet̄ ſe
diligere·Tercia rō eſt q2 eſt ↄtra cōmunitatē q2 q̄libet homo eſt ps
cōmunitatis· Quarta q2 eſt ↄtra deū ſicut qui alienū ſeruū interficit
q̄re p̄ nullo caſu debet ſe q̄s occidere·Neqꝫ eciā occaſione vitandi pe
nam q2 ſcd̄m regulā apl̄i·Nō ſunt facienda mala vt inde veniāt bona
De ſampſone vero et virginibus quibuſdā que tp̄e pſecucionis ſe in
caſurū fluuium p̄cipitarunt et tamē inter ſanctos habent̄ ait aug9·
libro·i·de ci·dei·ꝙ non peccauerunt ſe occidendo quia fecerunt illud
ex reuelacione et inſtinctu ſpiritusſancti· Cauendū tamen eſt hodie
vt non credatur omni ſpiritui quia multos dyabolus transfigurans

ſe in angelum lucis decipe ꝯſueuit· Ad terciū dubium cum querebatur vtꝝ homicidiū fieri pōt abſqꝫ peccato·Dico ꝙ ſic triplici actu Primus dicit̄ caſualitatis·Scđs neceſſitatis·Terci⁹ vtilitatis· Primus actus dicit̄ caſualitatis cū quis aliū interficit nō voluntate ſed caſu·vt inq̄t rap·in ſum·ſua·Caſu fit homicidiū·vt cum q̄s pꝛicit lapidem ad auē vel ad aīal et ali⁹ tranſiēs ex inſperato occidit̄· Vel incidit arborē ad cui⁹ caſuꝫ aliq̄s opprimit̄·Sed diſtinguendū eſt qꝛ interficiēs caſu aut dabat opam rei licite aut illicite·Si illicite reputa ſi pꝛiciebat lapidē verſus loca per q̄ ꝯſueuerunt hoīes tranſitum facere et ſilia hic homicida reputat̄ vt·xv·q·i·c·merito·et·§·ex pmiſſis·Vn̄ ſi clericus ludo vel exercitacione viriū vel veneracione iaculum mittens aliū pmittit qꝛ hoc ab eo debet eſſe ꝑ enit⁹ alienū homicidii reus efficit̄·vt patꝫ·l·di·c·clerico·et ex̄ de pſumpcionibꝫ·c·i· Si vero interficiens caſu dabat opam rei licite vt qꝛ magiſter cauſa diſciplie verberabat diſcipulū·vel qꝛ deponebat aliq̄s fenū de curru vel arborē ꝓpꝛiam ſibi neceſſariā incidebat et ſilia·hic ſi adhibuit diligēciam q̄m potuit videlicꝫ reſpiciēdo et pclamando nō nimis tarde vl̄ remiſſe ſed tpe congruo et alte ita ꝙ ſi aliq̄s erat ibi vel veniebat poterat fugere et ſibi cauere·et magiſter nō exceſſit modū in verberādo diſcipulū nō imputabit̄ ei homicidiū ſi caſu ꝯtingat·Si auteꝫ dabat opam rei licite et nō adhibuit diligenciā debitam homicidiū imputabitur ei·huiōi diſtinctio ponit̄ di·l·c·ſepe contingit·et·c·ſi duo fr̄es·et ex̄ de homi·c·iohes·et·c·quidā vt aſſeris ¶ Scđus actus in quo homicidiū non eſt peccatū dicit̄ neceſſitatis cum q̄s aliū interficit ſe defendendo ne occidat̄ ab eo· ¶ Notandū tamē ſcđm rap·in ſum·ſua ꝙ aut neceſſitas occidēdi fuit euitabilis qꝛ poterat euadere abſqꝫ occiſione et tūc eſt reus homicidii·aut fuit neceſſitas ineuitabilis quia occidit hominē ſine odii meditaciōe· imo cum dolore animi ſe et ſua liberando cū alias non poterat euadere· et ſic occidens nō peccat nec aſtringit̄ ad pniam niſi ad cautelā ꝓpter ambiguū duplicitatis vt pꝫ xxiii·q·v·c·excōmunicatoꝝ·Et licet quidā dixerint ꝙ iſtud intelligit̄ de laycis tm̄ et nō de clericis·Veruntn̄ verioꝛ eſt opi·et cōmunioꝛ ꝙ cleric⁹ interficere pōt in neceſſitate ineuitabili et nō peccat nec efficit̄ irregularis· ſicut habet̄ ex̄ de homi·in·c·ſignificaſti·et ex̄ de ſen·ex·c·dilectoꝛ li·vi·et in cle· ſi furioſus de homicidio·qꝛ vt dicit̄·ff·de iuſticia et iure·l·vt vim vi·Vim vi repellere licet cum moderamine inculpate tutele· Tercius act⁹ in quo homicidiū nō eſt peccatū dicit̄ vtilitatis·cum ſcꝫ quis aliū occidit vel in bello iuſto pugnādo vel ex autoꝛitate officii iuris ordine ſeruato maleficos puniēdo·Nam exo·xxii·dixit deus· Non pacieris malelefioos viuere ſup terrā·Ex quo dicit tho·ii·ſcđe·vbi ſupꝛa·Quod ſicut licitū eſt occidere aīalia bruta inquantū naturaliter oꝛdinant̄ ad vſum hominū ſicut impfectū oꝛdinatur ad pfectū· ſic cum omnis ps oꝛdinet̄ ad totū ſicut impfectum ad pfectum·Omnis em̄ pars naturaliter eſt ꝓpter totū·Vnde et pro

ſalute tocius corpis laudabiliter predicit̄ membꝝ putridum· Socitꝰ
cum quelibet ſingularis pſona competur ad totā cõmunitatem ſicut
ad totū vnus homo piculoſus cõmunitati et corruptiuꝰ alioꝝ lauda
biliter et ſalubriter occidit̄ vt bonū cõmune ſeruet̄ quare nec iudex
peccat reos ad mortē ꝯdemnādo ex debito officii et amore iuſtie nec
miniſter peccat ſi iuſſꝰ a iudice occidat ꝯdemnatū vt habet̄ expſſe·
xxiii·q·v·c·miles·c·cū miniſter ·c·officia·c·lex eterna·et·c·qui peutit
et vtinā huiꝰ ſeueritas habūdaret in illis ad quos ſpectat alioꝝ cri
mina punire· Veruntñ hodie puniunt̄ nō rei et malefactores amore
iuſticie ſed illi tm̄ qui licet rei ſint fautores tamē non habent·

¶ Qꝫ non ſolū manu ſed eciā multis aliis modis homicidiū dam-
nabiliter cõmitti poteſt· Capitulū·ii·

SEcundū miſteriū de homicidio apiendū dicit̄ modificacō· In
quo videndū eſt quot mōis homicidiū cõmittit̄·Et loquēdo
de homicidio ꝓprie dico ꝙ cõmitti pōt tripl'r· Primo ſuaſiōe
Scdo auxiliaciōe·Tercio opacione· Primo ſuaſione vel ꝯſilio·Et
ſcd̄m vv· hoc intelligit̄ de ꝯſilio exhortacōis vel approbaciōis nō de
ꝯſilio ſimplicis opinacōis·Si quis em̄ quereret alicui in genere an li
ceret xpiano clico vel layco paganū occidere nō aīmo pſuadendi ſed
exponēdi q̄d hec caſu ſentiret rñderet hoc eē licitū nō fieret irregula
ris licꝫ ille cui taliter rñdiſſet paganū poſtea interficeret ex ꝯfiden-
cia illius rñſionis licꝫ eciā iſte erraſſet in rñdendo Inn̄·vero in glo·
ſuper·c·ad audienciā·ex̄ de homicidio dicit ſic·Intelligit̄ conſiliū vel
mandatū dediſſe in mortē alicuiꝰ quādo ſuaſit illud vel rogauit vel
mādauit vl' alias ꝯſuluit vtilitatē q̄ ſequeret̄ ex homicidio oñdendo·

¶ Scdo cõmittit̄ homicidiū auxiliaciōe cum ſcꝫ quis auxiliat̄ occiſori
aſtando miniſtrādo arma monēdo ꝯfortando et huiꝰi·Vt em̄ dicit̄
Ro·i·Non ſolū qui faciūt ſed q̄ ꝯſenciūt facientibꝫ digni ſunt morte

¶ Tercio cõmittit̄ homicidiū opacione·et h̄ multipl'r·Primo veneno
aut venenoſis medicinis ſic occiderūt·Alex·magnū·Caſſander Phi-
lippus et Solla filii antipr̄is ſcd̄m·q·curciū·Dederūt nanqꝫ in potū
venenū ſibi quo hauſto ſcd̄m iuſtinū in media pocione velut telo cō-
foſſus igemuit deportatuſqꝫ eſt a ꝯuiuio ſe aīmis·Maliuoli aūt di-
cebant eū ebrietate perire· Quarto itaqꝫ die idubitata morte ſenciens
tumultuātes milites qꝛ rex occidebat̄ inſidiis pia orōne ſedauit cūc-
tiſqꝫ dexterā porrigēs eos oſculatꝰ eſt·Sicqꝫ defecit anno etatis ſue
xxx·Venenoſis inſup herbis atqꝫ medicinis carnales quedā et libi-
dinoſe mr̄es filios ſuos adhuc in vtero latitātes pimunt·Medici aūt
et aromatarii vel in curia vel negligēcia vl' malicia dum venenoſas
medicinas egrotis tribuūt in hunc errorē plabunt̄·Taceo reliqua q̄
dicere poſſem tam de mulieribꝫ q̄m de viris qm̄ ſufficere debet eis q̄
veneris vtunt̄ ſtimulis ꝯſciencie ſue· Scdo cõmittit̄ homicidiū ope
cum maleficiis et incantacōibꝫ·Vidi ego ianuo combuſtā et affixā
paulo quandī ſclauam q̄ ſuū dn̄m ac dn̄am cum his dyabolicis ſup

ſtictionibus interfecerat· Tercio cōmittit̄ homicidiū ope ꝑcuciendo manu ſic· Caym interfecit fratrē ſuū Abel vt dicit̄ geñ·iiii·et hoc vtiqꝫ peccatū ſatis graue eſt atqꝫ crudele·tum q2 eſt ↄtra ꝑceptū dei qui ait exo·xx·Non occidas·tum q2 eſt contra opificiū eius qui corpus et animā mirabili ſapia ſua vniuit· Eſt eciā hoc peccatū contra corp9 primi et ſepe ↄtra animā eius·q2 dum interficit̄ non eſt ↄtrit9 Eſt cōtra parentes interfecti qui excitant̄ et cōmouent̄ ad odiū· Eſt ↄtra rempub·q2 homicida oēs leges omniaqꝫ iura ſpernit·Eſt ↄtra angelū cuſtodientē qui nō paꝝ de ſuo cuſtodito interfecit dedignat̄· O igit̄ homicida ꝑtinax et ſupbe·O peccator nequiſſime·O crudelior omi fera peſſima ↄtine manū tuā noli ſeruire in ꝓximos tuos·ſi peccaſti hactenus age pn̄iam·ſi in ꝓpoſito es occidendi deſine ab ira et derelinque furorē·vince teipm̄ et noli peccatū tam horrendū tanqꝫ deo exoſum in mortali cōmittere· Noui nanqꝫ quāplures qui tandē leti facti ſunt eo ꝙ mutauerūt ↄſiliū ſuū·ꝓpterea dico et iteꝝ dico·Nolite locū dare dyabolo·nolite effundere ſanguinē hominis qm̄ inter cetera peccata homicidiū maximi eſt nocumēti·Vñ poſito ꝙ homicida haberet in poteſtate vel deſtruere celū et terrā et omnia q̄ in eis ſunt dummō talis deſtructio nō veniret in damnū hominū vel interficere hoīem maius malū cōmitteret illū interficiendo q̄m deuaſtādo cūcta corpa celeſtia et omia alia q̄ ſunt in h̄ mundo·Maiorē ſiquidē iniuriā faceret deo hoīem interficiēs q̄m qui ſine hoīs damno celū priuaret luminaribꝫ ſuis aerē volucribꝫ terrā arboribꝫ et mare aquis·

¶Quod omnes leges tam diuine q̄m humane acriter et grauiſſime damnant ac puniunt homicidas· ¶Capitulū·iii·

TErciū miſteriū apiendū de homicidio dicit̄ punicio·Punit̄ ſi quidē homicidiū grauiter triplici pena·Primo pena legali· Scd̄o pena ↄſciali·Tercio pena diuinali· Primo punit̄ pena legali· Scriptū quippe eſt in lege veteri·exo·xxii·c·qui ꝑcuſſerit hoīem volens occidere morte moriat̄·Idē dicit lex ciuil'·ff·ad le·corne· de ſiccariis·l·i·et·C·ad le·corne·de ſiccariis·l·his qui cū telo Scd̄m vero legem canonicā homicida eſt irregularis et non pōt ꝓmoueri et eicit̄ iam ꝓmotus ſicut patꝫ·l·di·i·c·ſi quis viduā·et·li·di·c·aliquantos·et de pe·di·i·c·ꝑiculoſa·et ex̄ ne cleri·vel mo·c·ſentencia ſanguinis·et ex̄ de homi·c·ſic dignū·et·c·ſignificaſti· ¶Secundo punitur homicidiū pena conſciēciali·Nam in foro penitēcie ſcd̄m ric̄h·in·iiii homicida aſtringi debet ad ſatiſfaciendū·et quāuis nō poſſet reſtituere vitā·obligat̄ tamen ad reſtituendū alia bona ꝑ illo damno cōpenſata qualitate leſi et quātitate damni et poſſibilitate damnificantis· et hanc reſtitucionē debet facere ad arbitriū boni viri·Et ꝙ talis teneatur ad reſtitucionē patet q2 quāto homo aliū plus dāmificat tantomagis ad reſtitucionem tenetur· Bona autē corpis bona exteriora excedunt· Scotus autē in·iiii·di·xv·dicit·ꝙ pro ſatiſfactione homicidii expedit homicide primo ꝙ exponat vitam ſuam in cauſa iuſta

expote ɔtra eccleſie inimicos vel contra hereticos ſeu alios infideles
et hoc ordinando laborē et ꝑiculum ſuū in ſatiſfactionē illius quem
ipſe occidit vt ſi cui non pōt in corꝑalibꝫ ſatiſfaciat in ſpūalibus bo
nis ¶ Scḋo ſi ꝑdicti caſus nō occurrāt totā vitā ſuā in orōne et pnia
debet ordinare ad illi9 ſubleuacionē quē ipſe occidit. Tercio quoqꝫ ſi
interfect9 alios ſuſtentabat ſcꝫ patrē vel matrem aut alios ſibi ꝓpin
quos ſeu paupes obligaꝛ talis interfector omnibꝫ illis ad tantā reſti
tucionē quantā illis abſtulit ꝑ imꝑfectionē illius. Sed ego puto ſco.
oīa ſupradicta itellexiſſe de quadā ɔgruitate nō neceſſitate et ꝑcipue
primū ſcꝫ de exponēda vita ꝓ anima interfecti ꝙ ſi ipſe intelligi vo
luit de neceſſitate expedire. Ego ſalua reuerēcia ſua id nō credo neqꝫ
teneo. Quoniā vt inquit hiero9. ad damaſū papā. Lex iuſticie tenax
clemenciā nō habebat. Sed quicunqꝫ adulter fraudator homicida et
vt breuiter dicā qualicunqꝫ mortali crimie detinebaꝛ. nulla venia pe
nitencie laxabaꝛ a crimie oculū ꝓ oculo dentē ꝓ dente animā ꝓ aīma
iubebaꝛ exoluere. Sed miſit deus filiū ſuum natū ex muliere factum
ſub lege qui auſteritatē legis euāgelii gracia tꝑauit. hec ille. Et ꝓpte
rea michi videꝛ ꝙ occiſori penitēti ſatiſfaciat quelibet alia ſatiſfactō
ſibi impoſita ad arbitriū diſcreti ɔfeſſoris abſqꝫ hoc ꝙ vitā ſuā expo
nat ꝑiculo mortis qꝛ talis obligacō ſatis eſſet dura atqꝫ ꝑiculoſa. In
duceret nanqꝫ quoſlibet homicidas in deſperacionē et deus benign9
deſperacionē maxime odit. quia vt ait hiero9. ad ruſticū monachū.
Nichil ſic offendit deū ſicut cor impenitēs. Solū deſperacionis cri-
men eſt qḋ veni i ɔſequi non pōt. ¶ Tercio puniꝛ homicidiū pena di
uinali. Eſt vtiqꝫ ſepiſſime deus homicidaꝝ ſeuiſſim9 vltor et robuſtiſ
ſimus ꝑſecutor cui9 iudicio fit vt homicide ferientes gladio gladio fe-
riantur. et omiſſis q̄ in ſcripturis habenꝛ et notiſſima ſunt. Patꝫ eciā
hoc in exēplis gentiliū. Crudelis et homicida. Cyrus ſecundū iuſtinū
et paulū horoſiū in bello occiſus fuit eiuſqꝫ caput in vtrem humano
ſanguine plenū miſſum eſt. Crudelis et homicida Nero vt dixim9 in
ſermone de antixp̄o interfecit ſeipſuꝫ. Domicianus ſcḋm eutropiū et
horoſiū qui ſenatores nobiliſſimos occidit multos eciā conſobrinos
ſuos a cubiculariis ſuis occiſus eſt anno etatis ſue. xlv. Hannibal
carthagiñ. qui ex crudelitate captiuos romanos oneribus et itinere
feſſos. vt dicit Valeri9 ſub rubrica de crudelitate ſucciſa prima parte
pedū relinquebat quoſdā fratres et ꝓpinquos ferro vſqꝫ ad mortem
decertare cogebat veneno ſe extinxit. Nam fugerat poſt carthagineꝫ
deuictam ad anthiochū regem ad quē a ſenatu romano miſſi fuere
legati qui regem ad pacem cogerent. Hannibalemqꝫ depoſcerent et
cum hanibal de fuga atqꝫ ſalute omnino deſperaſſet veneno hauſto
quod more regio ſub gemma ferebatur incluſum obiit ¶ Sicqꝫ ab
hiis qui ad eum comprehendendum miſſi fuerant exanimis eſt in-
uentus ſecundum eutropium. De interfectoribus eciam ceſaris ſic
ſcribit ſuetonius. Nullus fere triennio ſuperuixit nulluſqꝫ naturali

morte obiit. Nam ꝑs naufragio pars ꝑlio defuncta eſt. Quidam ſe illo pugione quo ceſarẽ vulnerauerat occiderũt. Diebus eciã noſtris multa nobis exempla mõſtrata ſunt. ex quibus vnũ tacendũ minime puto. In ciuitate eugubii quidã iuuenis no e petrus impedire volẽs teſtm̃ patris iam defuncti vnũ de executoribus laurenciũ ſcʒ de ſtrociis de florencia filiũ domini pale manu ꝓpria interfecit. Eram ego padue vbi et dñs palas ſupradict9 eciã morabat̃. Egoq̃ʒ ſibi nũciaui dolendũ caſum et inopinatũ filii hortans illũ plurimũ ad pacienciã Sequenti vero q̃dragesima cum ſenas acceſſiſſem repi ibi homicidã illũ qui ſepius ad me veniens precabat̃ vt ab vxore interfecti qui florencie tunc erãt ꝑ meas literas ſibi veniã impetrarẽ. Qđ cum obtinere nõ valuiſſet ille miſer in ciuitate ſenaꝝ ſtare decreuit. Et dum habitaret in quodã hoſpicio venerũt duo ex florencia p̃cio ducti q̃ hoſpitem pecunia corrũpentes in eius cellario p̃fatum iuuenẽ occiderũt amputauerunt digitũ eius his qui illos miſerãt ꝑ ſigno ferendum. Dum aũt irent ſimul in itinere duo illi ceperunt contendere vnuſq̃ʒ in ſociũ irruens ipm̃ pemit. At et ille captus eſt et ſcđm iuris regulas vita priuatus in ꝑtes diuiſus tanq̃ duoꝝ homicidoꝝ ꝓditiſſim9 reus. O igit̃ terribilis iuſticia dei qui homicidis eciã in hac vita rependit vicẽ. Timete igit̃ illam omnes q̃ ꝓmpti eſtis ad rixas et ab homicidio vobis caueatis vt ſic valeatis acquirere in hoc ſeculo dei graciã et in futuro glorię. Amen.

¶ Sabbato quinte ebdomode in quadragesima de ſacratiſſima communione ad quã omnes fideles ſe debent diſponere et p̃parare.

Sermo. lxi.

Qui manducat meã carnem et bibit meũ ſanguinẽ in me manet et ego in illo. Verba ſunt redẽptoris noſtri originaliter Joh. vi. c. ampli9 nõ eſt differendũ dicere et loqui de ſanctiſſima cõmunione qm̃ iam appropinquat temp9 quo fideles cuncti ad illã deuote faciendã eſſe debent expediti. Sunt tñ multi qui obliti ſalutis ſue cõmunicare aut negligũt aut rennũt et ꝯtemnunt. Quibʒ in hoc ſermone oñdere ſtatui q̃nta ſit neceſſitas ſuſcipiendi ſanctiſſimũ eukariſtie ſacramentũ. Opus equidẽ eſt cum verbis veritatis ꝯterere duriciẽ obſtinatoꝝ qm̃ nihil ꝑiculoſius aut damnabilius ipſis põt euenire q̃m ſeparare ab amore beniuolencia et a gracia dñi noſtri ihu xpi. Ipſe vtiq̃ʒ in verbis in themate allegatis ſe manſuꝝ pollicet̃ cum eo qui eius carnẽ manducat et ſanguinẽ bibit in ſacramento altaris. Vt igit̃ rumpant̃ corda duriſſima eorum qui communionẽ fugiunt de ipſius neceſſitate locuturi tria miſteria ꝓponimus declaranda.

¶ Primũ dicit̃ obligacionis.
Scđm excluſionis.
Terciũ condicionis. xpi communionẽ.

¶ Qđ obligant̃ ad cõmunionẽ homines. tum ob memoriam paſſionis xpi. tum ꝓpter eccleſie preceptũ. tum eciã ꝓpter

Capitulum. i.

PRimū miſteriū de cōmunione declarandū dicit̄ obligacōnis
Obligant̄ ſiquidē hoīes ad cōmunicandū ſuſcipiendūq; ſan
ctiſſimū ſacr̄m dn̄i nr̄i iħu xp̄i triplici rōne. Primo rōne re-
cordacionis. Scd̄o rōne p̄cepcionis. Tercio rōne cōmunicacionis.
Primo rōne recordacōnis. Inſtitutū ſiquidē fuit ſacr̄m altaris a dn̄o
iħu xp̄o vt fideles ſui illud ſumētes recordarent̄ amoris quē nobis
oſ̄ndit dum ꝑ noſtra ſalute paſſionē acerbiſſimā crudelemq; mortē pa
cientiſſime tolerauit. Vnde Math. xxvi. et Luc̄. xxii. ipſe ait. Hoc fa
cite in meā commemoracionē. Et pau. i. cor. xi. ait. Quocienſcūq; man
ducabitis panē hunc et calicē bibetis mortē dn̄i annūciabitis donec
veniat. Et idem ponit̄ in ſentencia de conſe. di. ii. c. ſcriptura. c. q2 paſ
ſus. e. ſemel xp̄s. c. In xp̄o. et. c. ſemel imolatus in. c. quia xp̄i corpus
Euſebius ita loquit̄. quia corpus aſſumptū ablaturus erat ab ocu-
lis et illaturus ſideribus neceſſariū erat vt die cene ſacramentū no-
bis ſui corporis et ſanguinis cōſecraret vt coleret̄ iugiter per miſte-
rium qd̄ ſemel offerebat̄ in preciū vt q2 quondiana et indefeſſa cur-
rebat ꝑ omniū ſalute redempcio ꝑpetua eſſet redempcionis oblacio
et perennis victima illa iugiter viueret in memoria et ſemꝑ p̄ns eſſet
in gracia. hec ille. Cum ergo ſacramentū hoc venerabile fideliter et
deuote ſumptū xp̄m paſſū; ad mentē reuocet ingratiſſimi ꝑfecto cen
ſendi ſunt illi qui ſaltē ſemel in anno cōmunicare nolūt. O obſtinate
mentes q̄ tanti bn̄factoris nec etiā p2raro recordare vultis. O impia
aīma peccatrix. Non ſic fecit erga te filius dei bn̄dict9 Nunq̄ ipſe te
obliuioni tradidit. Quinimo ſemꝑ fuit memor tui naſcendo ſugendo
vbera in cuna vagiendo ꝑegrinando vigilando ieiunando orando p̄
dicando paciendo et moriendo. ꝓpter te nanq; omia iſta fecit ſemꝑ
te videbat. ſemꝑ te diligebat. ſemꝑ tecū in ſuo corde colloquebat̄ atq;
dicebat. O anima delicata. O aīa inſignis et nobilis. ꝓpter te ſu; fac
tus homo. ꝓpter te ſum carne veſtitus. ꝓpter te fero quoſcunq; labo
res. ꝓpter te deniq; affixus in cruce pendo. Quare hoc xp̄s ſubdit il-
lud treñ. iii. Recordare paupertatis et tranſgreſſionis idest afflictōni;
mee potacionis fellis et abſinthii. O ferrea mens cur non audis vocē
amoroſi iheſu. cur illū non inſpicis. et pro ſuo amore ac cōmodo tuo
vicia et peccata deponis. cur ſacramentū eius in memoriā ipſius vt
debes nō accipis. cur non cōpateris doloribꝫ cruciatibꝫ et afflictōni-
bus eius. Quibus oībus grauior eſt ingratitudo tua. Audi ipſum o
peccator audi inq̄m audi de cruce ad te clamātē et dicentē ſcd̄m ber.
vide homo que pro te pacior. vide penas quibꝫ afficior. vide clauos
quibꝫ confodior. nō eſt dolor ſicut quo crucior cum ſit tant9 dolor exte
rior. intus tamē eſt dolor grauior. tam ingratū dum te experior. Ad
hanc ergo ingratitudinē euitādam facit cōmunio altiſſimi ſacri qd̄
vt p̄dictū eſt ſignū eſt memoratiuū dominice paſſionis. Scd̄o obli
gant̄ hoīes ad cōmunionē rōne p̄cepcionis p̄cepit nanq; ſancta ma-
ter eccleſia fidelibꝫ cunctis vt cōmunionē ſuſcipiant. De hoc autē ꝯ

varietate tempoꝝ varia facta ſunt ſtatuta. Jn eccleſia ſiquidem pri
mitiua dum ſanguis xp̄i recens feruebat in corde credenciū cōmuni
cabant omēs quotidie vt ptz Act.ii.c.et de ꝯſe.di.ii.c.pacta. Lapſu
vero tpis vſus cōmunionis deduct9 eſt ad dies dn̄icos.et de h dixit
aug9.de ꝯſe.di.ii.c.quotidie. Quotidie eukariſtie cōmunionē accipe
nec laudo nec vitupo. Omnibus tm̄ diebus dn̄icis cōmunicandū hor
tor. Succedente vero tpe ſtatutū fuit vt ter in anno hoīes cōmunica
rent vicz in paſca domini natalis et pentec̄.vt exp̄ſſe patet de ꝯſe.di
ii.c.et ſi nō frequencius.et.c.ſeculares. Notandū tamē quia qd di
citur de conſe.di.ii.c.Jn cena domini ſcz ꝙ cōmunicandū erat in die
cene intelligit̄ de ꝯſilio non de p̄cepto. Tempe vero in quo caritas
refriguit eccleſia obligauit laycos ad cōmunionez tm̄ ſemel in anno
ſicut patz ex̄ de pe.et re.in.c.oīs. Et tamē tanta eſt in multis neq̄cia
maleq3 voluntatis obduracio ꝙ non ſolū non cōmunicant ſemel in
anno veꝝ eciam ſine cōmunione p annos et annos pdurant. Ter
cio obligant̄ ad cōmunionē rōne cōmunicacionis. Dicit em̄ xp̄s comi
nanter Joh.vi.c.niſi manducaueritis carnē filii hoīs et biberitis ei9
ſanguinē non habebitis vitā in vobis.

Qꝫ excuſant̄ a peccato qui non cōmunicant ſemel in anno ꝓpter
punicionē vel defectū et de his qui indiſpoſiti ſunt. Capl'm.ii.

Secundū miſteriū declarand de cōmunione dicit̄ excluſio. Ex
cludunt̄ etem̄ a cōmunione nōnulli qui cōicare non debent
iux̄ ſtatutū eccleſie p̄fatū.ſ.ſemel in anno ꝓpter tria. Primo
ꝓpter punicionē. Scd́o ꝓpter defectionē. Tercio ꝓpter indiſpoſicio
nem. Primo ꝓpter punicionē.nam nōnullis interdicta eſt cōmunio
ſemel in anno licz ꝯtriti ſint et cōfeſſi ꝓpter punicionē p̄cedenciū pec
catoꝝ.vnd.xxxiii.q.ii.c.Latorē dicit̄ de patricida aut matricida ꝙ nō
debet cōmunicare vſq3 ad tres ānos.et vt dicit rich.in.iiii. Nulli no
torio et manifeſto ac infami peccatori cū ad pn̄iam reuertit̄ eſt ſtatiz
eukariſtia miniſtrāda. tum ꝓpter reuerenciā ſacri.tum vt ꝓbet̄ con
uerſio vera vel ficta.tum ne alii puſilli ſcandalizent̄. Poſſet tamē cō
trariū fieri vbi articulus pietatis vel neceſſitatis aliquādo aliter fieri
ſuaderet. puta q2 eſſet tam feruida pn̄ia cōpunctio et lacrimaꝝ ha
bundancia. ꝙ eciā alios ad deuocionē ꝓuocaret vel mortis p̄iculum
immineret. Nam in extremo vite nulli penitēti eſt eukariſtia denegan
da vt ꝓbatur di.l.c.penitentes.et.xxvi.q.vi.c.ſi p̄ſpiter.et.c.cognoui
mus.et de electione in.c.licet. Scd́a racio quare aliqui excludunt̄
a cōmunione dicit̄ defectiua ſiue defectionis qn̄ ſcz aliq̄s deficit ſen
ſu.aut rōne fatuitatis.aut rōne etatis. De etate autē in qua quis ad
cōmunionē ſit inducend9 dicit alex.in.iiii.ſum.ꝙ ſtandū eſt arbitrio
boni viri qui potiſſime ꝯſiderare habet.an ille qui cōicare debet tā
tam habeat fidē et diſcrecionē vt diſtigue re ſciat inter ſacrm̄ in quo
realiter ꝯtinet̄ xp̄s et materialē panē ſeu vinū. Tercia rō quare ali
qui excludunt̄ a cōmunione dicit̄ indiſpoſicōnis q2 nō ſunt ꝯſipoſiti

cum firmo ꝓpoſito a vicijs abſtinere qui vt dicetur in·iii·miſterio ſi
ſic cōmunicauerint peccant· Et rurſus ſi nō cōmunicauerint ſemel in
anno a peccato nō ſunt imunes·Et ſi dicatᷣ ꝙ non videtᷣ peccare qui
communionē omittit q2 ſe ad illā indiſpoſitū videt cum hoc accedat
ad ſacramenti reuerenciā·Rñdeo et dico ꝙ nō peccat ꝓpter reueren-
ciam ſacramēti ſed ꝓpter indiſpoſicionē ſuā eo ꝙ quilibet peccator
tenetᷣ diſponere ſe ad correctionē et emendacionē·Ex quo dicit alex·
in·ii·ſum·ꝙ quando peccator cogitat de ſua mala vita et excitatᷣ in
trinſecus a dei gracia gratis data et extrinſecus a verbis ſcripture a
voce p̄dicatoꝝ ab exēplis bonoꝝ viroꝝ vt peccata deponat ſi in tali
actu nō agit opam vt ɔteratᷣ de nouo mortaliter peccat peccato ſcȝ
negligencie ad qđ ſequuntᷣ alia peccata ſcȝ ɔtemptus diuine gracie
obduracio cordis·et impnia·Idcirco friuola eſt atqȝ piculoſa excuſa
cio illi9 qui dicit·cōmunicare nolo q2 non ſum diſpoſit9 peccata re-
linquere·Nam licet nō ſit cum peccato cōmunicandū·tamē a peccato
eſt abſtinendū·O quot detinet illaq̄atos dyabol9·O quot ſunt forni-
catores·adulteri·ſodomite·vſurarii· et ſimiles qui nullā in ſuo corde
mencionē faciūt de emendaciōe ſua·O inſenſati·O reprobi·O malig
ni inimici creatoris veſtri dei O damnandi cruciatibus eternis·Cur
duriciā veſtrā voluntatēqȝ in malo pſeuerantē non inſpicitis· Flete
ſup voſmetipſos· Flete inquā q2 in breui p dilectione momentanea
lueris penas eternas·Heu heu q̄nta crudelitas quāta impietas q̄n-
ta feralias nō cōpati ꝓprio piculo·ꝓprio damno atqȝ iacture·O luxu
rioſi domate veſtrā libidinē·O auari refrenate veſtram cupiditatē·O
ſupbi deponite iras rancores et odia et nolite fugere·nolite cōdem-
nere xp̄m deum· Ipſe eſt qui ad nos venit· Ipſe nobis offert ſeip̄m
in ſacramento altaris·Sed dicet aliquis et quis ſcire pōt ſi ſine pec-
cato et mundus ſit· Inquit eīn ſapiens eccl'iaſtes·iii· Nemo ſcit vtꝝ
odio vel amore dign9 ſit·Et dauid in pſal'· Delicta quis intelligit·
Cui ego rñdeo·ꝙ etſi certitudinaliter de cōmuni lege nullus ſe ſciat
eſſe in caritate tamē per cōiecturas et ſigna pōt vnuſquiſqȝ id cre-
dere atqȝ tenere· Sunt autē hee ɔiecture dolor de peccatis cōmiſſis·
ꝓpoſitum ab illis in poſterū abſtinendi humilis et diligens ɔfeſſio
prompta ſatiſfactio ad bonū operandū expedita voluntas· Verun-
tamen vt predictū eſt ſi quis omnino ſe ad hoc indiſpoſitum videnit
a ſacra cōmunione omnino abſtineat

De tribus cōdicionibus que p̄cipue obſeruari debent ab his qui
ſanctiſſimū ſacramentū deuote ſumere volunt Capitulū·iii·

Tercium miſteriū declarandum de cōmunione dicitᷣ condicio
Communicare ſiquidē volentes debent corp9 xp̄i cum deuo
cione fide ac reuerencia ſuſcipe quibus neceſſaria ſunt maxi
me tria· Primū eſt mundicia·Scōm diligencia· Terciū reuerencia·
Primū ꝙ cōicantibus eſt neceſſariū dicitᷣ mundicia q̄·eſt triplex·
Prima eſt mundicia mentalis vt ſcȝ mens munda ab omni ꝓpoſito

malo et ab omni actu cuiuſcunq₃ peccati mortalis · Et de hac dixit
aplus·i·cor·xi·c·Probet aūt ſeipſum homo et ſic de pane illo edat et
de calice bibat·Qui em̄ manducat et bibit indigne iudiciū ſibi man
ducat et bibit·¶Notandū tñ ꝙ pōt quis dici indignꝰ iſto ſacro du
pliciter·aut rōne ꝓprie iniq̄tatis et ſic eſt indignus oīs exñs in pec
cato mortali·aut rōne ꝓprie puritatis et infirmitatis et ſic q̄libet eciā
quantumcūq₃ ſanctus indignꝰ eſt·ꝓpterea oīs cōmunicans dicit·
Dñe non ſum dignus·Sed illi qui ꝓpter ſuam impietatē et maliciā
indigni ſunt iudiciū ſibi manducāt et bibūt dum ſanctiſſimū ſacr̄m
ſuſcipiunt·O ſacerdotes·O religioſi eukariſtiā frequentantes notate
verba ſignate miſteria·Ve mūdo a ſcandalis· Et q̄s enumerat quot
ſunt qui polluto ore ꝯſumunt accipe corpus xp̄i·Veruntñ circa hoc
dubiū oritur vtꝝ peccet ſacerdos dans eukariſtiā illi quē ſcit eſſe in
mortali peccato·Et rñdet ricħ·in·iiii·ꝙ talis peccator aut non petit
eukariſtiā ſibi dari·et tūc ſacerdos ſibi dando peccaret·Aut petit et
tunc diſtinguo·q₂ aut ſuū peccatū eſt occultū aut manifeſtū·Si ma-
feſtum tunc ſacerdos dando ſibi eukariſtiā peccaret quia legittimā
ꝯtra ipm habet excepcionē q̄m ſibi publice obicere pōt·Et accipio h̄
manifeſtū nō ꝑ omi eo qd̄ ꝓbari pōt qd̄ magis ꝓprie dicit̄ manifeſta
bile q̄m manifeſtū·Vnde ſi ſacerdos ſciret ꝓrochianū ſuū eſſe in cri-
mine qd̄ legittime cōtra eum poſſet ꝓbare ita qd̄ illud crimē neſci-
rent cū ipſo niſi duo vel tres teſtes ꝑ quos hoc ꝓbare poſſet nō ꝓpt̄
hoc deberet eukariſtiā negare illi in publico petenti q₂ iam inferret
ſibi penā ante crimis ꝓbacionē qd̄ fieri nō debet·vt ponit̄·xi·q·iii·in
c·eoꝝ·Sed accipio hic manifeſtū ꝑ notorio·Eſt aūt peccatū notoriū
vel ꝑ ſentenciā vel ꝑ ꝯfeſſionē factā in iudicio aut euidenciā rei que
terguiuerſaciōe aliqua celari non pōt·ex̄·de coha·cle·et mu·c·vlt̄· Si
aūt peccatū ſuū eſt occultū aut petit in occulto· et tūc ſacerdos ſibi
dando peccaret q₂ habet cōtra eum legittimā excepcionē quā ſibi in
occulto obicere pōt·Et ipm debet monere ne petat in publico·vt ha-
bet̄ de cōſe·di·ii·c·nō ꝓhibeat·Aut petit in publico et tūc eſt diſting
uendū q₂ aut eſt de aliena ꝓrochia et tunc peccaret ſibi dando·Aut
eſt de ꝓrochia ſua et in tali caſu ſacerdos tenet̄ ſibi dare q₂ ꝯtra eū
non habet legittimā excepcionem q̄m ei in publico obicere poſſit ex̄
de officio iudicis ordinarii·c·ſi ſacerdos·Sic xp̄s cōmunicauit iudā
quē ſciebat ꝓditorē nec peccatū eius occultū panderet̄ vt dicit̄·i·q·i·
c·xp̄s·et·vii·q·i·c·aduerſitas·Illi ergo qui cū peccato mortali cōmu
nicare ꝯſumunt iude ſimiles efficiunt·¶Secūda mūdicia neceſſaria
cōmunicare volentibꝫ dicit̄ ꝯfeſſionalis·Debet nanq₃ q̄s ante ſacra-
menti ſuſcepcionē mundare ſe ꝑ ꝯfeſſionē factā ſacerdoti·¶Sed hic
dubitare ꝯtingit·vtꝝ ꝯtritus non ꝯfeſſus peccet mortaliter cōmuni-
cando· Et reſpondet ricħ·ꝙ diſtinguendum eſt quia aut talis habet
copiā confeſſoris ydonei et tempus ſufficiens ad confitendū et loque
lam liberam·aut non·Primo ſuſcipiendo hoc ſacramentū mortaliter

peccat qꝛ ad hoc ꝙ homo ſit dignus hoc ſacramentū ſuſcipe requi=
ritur ꝙ reconciliet̃ deo et eccleſie q̄ reconciliacio eſt ꝑ confeſſionē et
abſolucionē·Secundo mō ſubdiſtinguendū eſt qꝛ aut imminet ſcanda=
lum ꝑſone ſue aut cōmunis hoc eſt populi vt qꝛ iam incepit ſacrum
miſteriū ſi ſacerdos eſt·Et in quolibet iſtoꝝ caſuū licitū eſt cōmuni
care cum ꝓpoſito confitendi·Si tamē non adeſt aliquis p̄dictoꝝ ca=
ſuum tenet̃ expectare quouſqꝫ habeat copiā ↄfeſſoris·¶Tercia mun
dicia q̄ requirit̃ in volentibus cōmunicare dicit̃ corpalis·Pro cuius
intelligencia notandū ſcđm boñ· et rich· in·iiii·di·ix·ꝙ alia eſt im=
mundicia corpialis que eſt ↄiuncta ſpūali ſicut pollucio ꝓueniēs ex
crapula vel ex turpibꝫ cogitacōibus p̄cedentibus·et cum hac nō licet
ad ſacr̄m accedere·Alia eſt imundicia pure corpalis nullū hoīrorem
imundicie in anima generās vt imundicia in pede et hec nō impedit
Vnde pollucio ꝓueniens ex infirmitate vel debilitate nature nō im=
pedit vſum ſacramenti licet laudabile ſit ob reuerenciā abſtinere·Si
militer imundicia menſtruoꝝ nō ꝓhibet mulierē cōmunicare qꝛ eſt
imundicia pure naturalis·Simile pōt dici de illa infirmitate q̄ leui·
xv·vocat̃ fluxus ſeminis·Et ſi diceret̃ ꝙ tales in veteri lege reputa=
bantur imundi et arcebant̃ ab ingreſſu in templū et ab eſu agni Re
ſpondent p̄fati doctores· ꝙ iſtud nō tenet̃ hodie quia lex data eſt in
onus et in figura·et ꝑ illas imundicias ſignificabant̃ imundicie ſpū=
ales·Dicit tamē boñ·ꝙ deus diligit mundiciā corpalem que excitat
deuocionē mentis et abhominat̃ imundiciā corpalem que eſt via ad
irreuerenciā mentis·vnde qui imundis manibꝫ tractaret corpus xp̄i
ꝓpter irreuerenciā ſacramenti nō eſſet imunis a peccato·¶Secundū
principale qđ requirit̃ et eſt neceſſarium ↄmunicātibus dicit̃ diligē=
cia que adhuc triplex eſſe poteſt·Prima eſt diligēcia examinacionis
debet equidem quilibet q̄ vult ↄmunicare examiare diligenter ſeip̄m
vt cōfiteat̃ de oībus peccatis mortalibꝫ de quibꝫ memor eſſe pōt qm̄
ſi quis omiſiſſet cōfiteri aliqđ peccatū mortale ꝓpter ſuā voluntariā
negligenciā licꝫ ꝑſuaderet ſibi ꝙ ꝓpter ↄfeſſionē alioꝝ eſſet mūdus
cōmunicando peccaret mortal̃r· Et ſi quis facta diligēcia ſua nō re=
cordaretur niſi de vno peccato et de illo dūtaxat confiteret̃ in parti=
culari et de oblitis in generali cōmunicando graciā xp̄i obtineret ſe=
cundū ſco·in·iiii·di·ix·imo multociēs oblita peccata virtute ſacri ad
memoriā reducunt̃·Et tūc tenet̃ homo poſt ſuſceptū corpus xp̄i q̄m
cicius pōt confiteri de illis in ſpēali qđ eciam tactū eſt a nobis dum
diximus de reiteracōne ↄfeſſionis· Scđa diligencia eſt feruentis orō=
nis·Debent vtiqꝫ qui cōmunicare hn̄t ꝑ aliqđ ſpaciū ante orare fer=
uenter·Tercia diligencia eſt pie meditacōnis·Debent eciā pie medi=
tari et contemplari clemenciā et amorem domini noſtri ihū xp̄i qui
nobiſcum eſſe dignatur in venerabili ſacramento·¶Tercium quod
eſt neceſſarium communicantibus dicitur reuerencia·Debent namqꝫ
corpus criſti ſumere cum reuerencia et honore genuflexi videlicet et

pectora ſua tondentes·d·Centurionis verba·Math·viii·Domine nõ
ſum dignus ⁊c̃·Et de hoc deuotiſſimũ eſt exemplũ illud menteq; ſol
licita ſpeculandum qd de beato hiero·Euſebius in eius tranſitu narrat
Scribit eñi ſic·Quidã frater ad locũ accedens ſanctiſſimũ corpus iħu
xp̃i ſecũ tulit qd vbi hieroꝰ·vir domini videre potuit nobis ei auxi-
liantibus pſtrauit ſe in terrã ptinus et voce et lachrimis quantũ po
terat clamabat·d· Dñe quis ego ſum vt ſim dignꝰ q̃ ſub tectũ meũ
intres·Meruit hoc peccator homo·Certe dñe non ſum dignꝰ·Nun
quid ego melior ſum quã omẽs patres mei·Tu moyſi noluiſti vno
ictu oculi te monſtrare·Cur nunc tñ te humilias vt paciaris ad ho
minem deſcendere publicanũ et peccatorẽ·Cunq; primus eſſet ſacer-
dos erigẽs ſe vir glorioſus genibus flexis eum cũctis tenentib; mag
nis lachrimis et ſuſpiriis et quãpluries pcuciens pectus ſuũ dixit·
Tu es dñs meus et deꝰ meus qui p me paſſus es an forte aliꝰ·Cer
te tu es ille qui cũ deus eſſet ſolus ante tpa et ſine principio genitꝰ
a deo patre eterna et inueſtigabili generaciõe qui cum ipſo patre et
ſpũſancto vnus deꝰ es pmanens illud qd eras et es·intra vinus pu
elle corpuſculũ te clauſiſti factꝰ homo·Tu nempe es ille quẽ in ior-
dane baptizãte iohe vox ſubito paterna celitꝰ intonuit·hic inquiens
eſt filius meꝰ dilectus in quo michi bene complacui ipm audite·Et
ſpũſſanctus in te in columba deſcendẽs te eſſe vnũ cum patre et eodẽ
in ſubſtãcia declarauit· Tu bone ihesu p me crucis tam grandis in
tuo iſto qd cerno pſens corpore ſuptuliſti ſuppliciũ vt mortẽ quam
meis incurrerã flagiciis interimeres et aĩas antiquoꝝ quas dudum
diabolica nequicia infernalib; manſionibus detinebat recupares et
totã humanã naturã que corruerat in mortẽ ppetuã tuo cum ipa pa
cificato patre ad vitã interminabilẽ reuocares·Tu es vita vitalis et
amabilis atq; iocunda·Multaq; alia addidit verba miſteriis deuo-
tiſſimis plena·Quibus finitis vir domini glorioſus ſacramentũ ſu-
ſcipiens ad terrã ſupinus rediit·Deinde manꝰ in modũ crucis ſupra
pectus tenens·Symeonis pphete vaticinium decantauit·Quo finito
apparente luce quadam mirabili ex hac vita migrauit·Elaboremus
itaq; omnes vt cum omni deuociõe qua poſſumꝰ ſacramentũ hoc fre
quentemꝰ vt ſic mereamur in hoc ſeculo pticipes fieri diuine gracie
et in futuro ſempiterne glorie in q̃ videbimus deũ ſicuti eſt qui vi-
uit et regnat p omnia ſecula ſeculoꝝ·Amen·

Dominica oliuaꝝ in mane de cõtemptu mundi ad quẽ nos xp̃us
rex regũ induxit verbo pariter et exemplo· Sermo·lxii·

Ecce rex tuus venit tibi manſuetꝰ ſedens ſup aſinã·Scri-
buntur hec verba Math·xxi·c· et in euangelio hodierno
inuigilandũ eſt acuratiſſime ab oĩbus nobis ne decipia-
mur a blandiciis pditoris mundi·Allicit equidẽ nos ap-
parenti ſuauitate dulciq; armonia bonoꝝ tpalium·Cui ſi pbuerimꝰ
aures mentis immemores facti glorie celeſtis ruemus in pelagus·

vaſtiſſimū infernū tenebroſū ſicut illi qui ſirenarꝝ cantus non curāt
euitare. De quibꝫ ſic dicit hiero. ad matrē et filiā in galliis cōmorā-
tes. Narrant gentiliū fabule cantibꝫ ſirenarꝝ nautas in ſaxa ꝑtrahēs
et ad orphei cytharā arbores beſtiaſqꝫ vt ſilicū dura mollita. Hic et
ipſe hiero. in ꝓlogo ioſue dicit. Nos ad patriā feſtinantes mortiferos
ſirenarꝝ cantus ſurda debem9 aure ꝑtranſire. ꝓpterea ſaluator nr̄ in
omni vita ſua verbo ꝑiter et exemplo cōtemnere mundū nos docuit
Pro cui9 contemptu hac die manſuet9 et humilis ſedere voluit ſuꝑ
aſinā. Et qm̄ cariſſimi ſunt q̄ ei9 exēplū ſequant̄. plureſqꝫ inueniunt̄
dilectores quā ꝯtemptores mūdi. Idcirco in p̄nti ſermōe de mūdi cō
temptu dicem9 notabimuſqꝫ tres principales rōes q̄re ſit ꝯtemnēd9
Prima rō dicit̄ diuine ordinacōnis

Seda finalis conſumacionis.

Tercia maligne ꝯdicionis.

Qd mundus ꝯtemnendus eſt eo q deus ita ordinauit et de cauſa ꝓductiua mundi et tꝑe ac vnitate.

Capitulum. i.

Prima racio q̄re contēnendus eſt mund9 dicit̄ diuine ordina-
cionis. Ordinauit em̄ deus vt homo diligeret ipm deū ſum-
mum bonū non aūt mundū. Vnde mgr̄ ſeñ. i. di. ii. li. ait. Fe
cit deus rōnalem creaturā vt ſummū bonū intelligeret intelligendo
amaret. amando poſſideret. poſſidendo frueret. Sed p huius ꝑtis ple
niore intelligēcia tria ſunt de mūdo declaranda. Primū dicit̄ cauſa-
litas. Scdm tꝑalitas. Terciū vnitas. Primū declarandū dicit̄ cau
ſalitas vtruꝫ ſcꝫ cauſa efficiens ꝓductiua mundi fuerit ipſe deus. Et
circa hoc ſunt tres opi. Prima phorꝫ qui neſcientes intelligere quō
aliquid fieret ex nichilo ſunt multa falſa de mūdo locuti. ſicut patet
de democrito et epicurro qui vt lactanci9 ait. in. i. di. inſti. dixerunt
omnia fortuitu eſſe facta. Contra quos licet alii phi dixerūt mundū
eſſe factū vt ꝑtꝫ primo de celo et mūdo et ſcdo methearorꝫ tamē er-
rauerunt. Aliqui aſſerentes illud factū eſſe a deo de ſui eſſencia. Sed
hec poſicio ſequentibus phis apparuit improbabilis q dei eſſencia
nobiliſſima et omnino inuariabilis fieret corporaliū et variabilium
materia que de ſe eſt imꝑfecta niſi perficiat̄ per formā. Anax. autē
opinat9 fuit vt dicit arꝫ. i. phiſicorꝫ et. ii. de anima. et in. i. de genera-
cione q mundus erat fact9 ex principiis exiſtentibus ſcꝫ materia et
forma. Sed forme latebant in materia anteq̄ intellect9 illas diſting
ueret. Platonici vero poſuerūt mundū ex principiis exiſtentibꝫ ma-
teria et forma ſed materiā poſuerunt ꝑ ſe et formas ſeꝑatas. Thales
mileſi9 vt refert Lactancius. li. i. di. inſti. dixit deum ex aqua cuncta
formaſſe. Vnde materiā rerum poſuit in humorē et principium cau-
ſamqꝫ naſcendi conſtituit in deo. Omitto quid ſenſerit Criſippus
quid cleantis quid zeno quid empedocles et ceteri qui ideo errave-
runt quia neſcierunt contemplari omnipotenciā dei que ex nichilo
poteſt facere aliquid. Vnde ex nichilo creauit angelos. ex nichilo
materiam primam. ex nichilo creat animas noſtras. propterea

dicit magiſter di·xii·ii·li· Creare eſt de nichilo aliquid facere·H aūt
nos intelligim9 ex reuelacōne dei facta moyſi eximio ꝓphaꝝ qui in
principio geñ· ita ſcripſit· In principio creauit de9·i·ex nichilo ꝓdux
it ſcdm glo·celū et terrā·Ex quo de pheis dicim9 illud lactā·in·i·di·
uinſti·Omiſſis terrenis huiuſcemodi phie auctoritatibꝫ nihil certi aſ-
ſerentibꝫ aggrediamur viā rectā quos equidē ſi putarē ſatis ydone
os ad bñ viuendū duces eſſe et ipe ſeq̄rer et alios vt ſequerent hor-
tarer·Sed cū magna inter ſe ɔcertacione deſideāt ſecūqꝫ ipſi plerūqꝫ
diſcordēt apparꝫ eoꝝ iter nequaq̄ eſſe directū·Siquidē ſibiquiqꝫ vt
eſt libitū ꝓprias vias impſſerunt confuſionēqꝫ maximā inquirentibꝫ
veritatē reliquerūt·Nobis autē qui ſacrm̄ religionis accepim9 cum
ſit veritas reuelata diuinit9· oms vtriuſqꝫ ſexus ſine vllo diſcrimine
ad celeſte pabulū ɔuocamus·hec ille· Sileant ergo phei et erroribus
ſuis circa ꝓductionē mundi imponāt iam finē· Scda opi·eſt·heretic-
coꝝ·Nam manichei vt cōmemorat aug9·in li·de natura boni·ponē
tes duo principia vnū ſcꝫ deū omniū inuiſibiliū· aliud dyabolū oīm
viſibiliū dixerūt mundū iſtū viſibilē factū fuiſſe atqꝫ ꝓductū a dya-
bolo tenebraꝝ principe·Hanc aūt hereſim ꝓditiſſimā conant ipi pro
bare aucte rōne et exemplo·Autoritate ɔtendūt ꝓbare·d·q dyabo-
lus in ſcripturis vocat princeps et de9 mundi hui9·Vñ Joh·xii·xp̄s
ait·Nunc iudiciū eſt mūdi nunc princeps mūdi hui9 eiciet foras· Et
ioh·xiiii·Venit em̄ princeps hui9 mundi et in me nō habꝫ quicq̄· Et
de ſe ioh·xix·pilato dixit·Regnū meū nō eſt de hoc mūdo ·Scdo ar-
guunt manichei rōne ſic·Nullū malū eſt a deo quia vt habet geñ·i·
Vidit de9 ɔcta q̄ fecerat et erāt valde bona·Et dyo9·in li·de di·noi-
bus ait·A ſūmo bono nō egredit niſi ſummū bonū·ſed mund9 ē ma
lus·ergo nō eſt a deo·Qd aūt ſit mal9 ptꝫ qꝛ ſi eſſet bon9 eſſet dili-
gend9 qꝛ ſcdm dyo·vbi ſupra·Bonū eſt naturalr diligibile·ſed omis
ꝓdicat mundū fore ɔtemnendū· Vñ Jo·i·cañ·ii·c·ait·Nolite diligere
mūdū neqꝫ ea q̄ in mūdo ſunt qꝛ ſi quis diligit mūdū nō eſt caritas
patris in eo·Et iacā·iiii·ſcribit·Adulteri an ne neſcitis qꝛ amicicia
hui9 mundi inimica eſt deo·Quicūqꝫ ergo voluerit amic9 hui9 ſecu
li eſſe inimic9 dei ɔſtituet·Et Joh·vii·de mundo xp̄s dixit·Non pōt
mund9 odiſſe vos me autē odit·qꝛ teſtimoniū ꝓhibeo de illo qꝛ opa
ei9 mala ſūt·Tercio ſupinducūt manichei ad ſuū errorē ɔfirmandū
exemplū qd Mat· recitat·iiii·c·quādo oñdit dyabol9 xp̄o oia regna
mundi ꝓmittens ſe ea illi daturū ſi cadens adoraſſet eum·ergo videt
q ipſe erat dñs mundi·Sꝫ certe menciunt manichei et ſcripturas cor
rumpūt·diſtrahuntqꝫ a veritate ſenſus ɔm vt ait mgr hyſtoriaꝝ ſco
laſticaꝝ in pricipio geñ·et Alex in·ii·ſum·et Boñ·et rich·di·i·ii·li·
Mundus in ſcriptura multipliciter accipi ɔſueuit·Nam aliquando
accipit pro deo·aliquando p omni creatura ſeu omni creata natura·
aliquādo p ipſo homine· aliquādo p vita ꝓſenti aliquando p vicioſa
vita maloꝝ· ꝓbatur hic accepcio multiplex ſatis clare· Nam Joh·i·

dicitur de verbo dei· In mundo erat ideſt in patre ſcdm aug·Et mun
dus p ipſuz factus eſt ideſt omne qd cepit ſiue in celo ſiue in terra ·
Et mund9 ideſt homo eum ſcꝫ verbū incarnatū nō cognouit·Qd dic
tum referē ad iudeos·ꝗ eciā homo intelligaē noīe mundi ptꝫ p illud
qd dicit Joh·iii·Sic deus dilexit mundū vt filiū ſuū vnigenitū daret
vt omis qui credit in illū nō peat ſed habeat vitā eternā· Quod eciā
mund9 accipiaē p vita pñti patꝫ in verbis xp̄i·d·Joh·xvi·Exiui a pa
tre et veni in mundū iteꝝ relinquo mundū et vado ad patrē·Qd eciā
mund9 accipiaē pro vita maloꝝ et iniquoꝝ hoim colligiē ex verbis
xp̄i Joh·xv·diſcipulis·d·Quia de mundo non eſtis·ſed ego elegi vos
de mundo·ꝓpterea odit vos mundus·Dyabolus itaqꝫ diciē princeps
mundi non ꝗ ab ipſo mund9 creatus ſit·ſed q2 eſt oim maloꝝ caput
ſcdm illud greg·xvi·mor· Caput iniquoꝝ dyabol9 eſt·Et hoc modo
mund9 diciē malus et merito odiēdus atqꝫ ſpernend9· Explicauit h
ipm cum ſubdit in autoritate pallegata· Nolite diligere mundū ⁊c·
Omne qd eſt in mūdo ꝯcupiſcencia carnis eſt et ꝯcupiſcencia oculoꝝ
et ſupbia vite·Diciē itaqꝫ diabolus princeps maloꝝ racione ptacta
Et a paulo vocaē deus hui9 ſeculi nūcupatiue ſicut ab eodē phil·iii
guloſoꝝ venter diciē deus·Et p hec dictā ſatis ſufficienter rñſum eſt
ad auctes ac rōnem quas maniche9 induxerat·Ad exemplū vero di
cimus ꝗ dyabol9 qñ pmittebat xp̄o mendaciter loquebaē ·voluiſſet
vtiqꝫ decipe cum mendacō ſuo ſicut decepit in padiſo treſtri primos
homies et quotidie decepit ſibi credētes·ꝓpterea Joh·viii·xp̄s de ip̄o
dixit·In veritate nō ſtetit q2 veritas nō eſt in eo cum loquiē menda
cium ex ppriis loquiē q2 mendax eſt et pater ei9 Stent ergo conſi ſi
Manichei cū dyabolo patre ſuo et de mundi pductione ampli9 non
loquanē· Tercia eſt opi·vera ſanctoꝝ ꝗ mund9 eſt in eſſe pductus
a deo qm eccleſia in ſimbolo apl'oꝝ pdicat·d·Creatorē celi et terre·Et
in ſimbolo patꝝ factorē celi et terre vi·d·et inui·Que veritas colli
gitur ex dictis ſcripture vtriuſqꝫ teſtamenti·Vnde ſapiēs eccle·i·a·t·
Vnus eſt altiſſim9 creator oipotens rex metuend9 nimis· Et iudith
xiii·Benedictus de9 qui creauit celū et terram· Et dauid in pſalmo·
lxxxviii·Tui ſunt celi et tua eſt terra orbis terraꝝ et·ple·t·f·a·et·m
t·creaſti·Et yſa·xlviii Ego primus et ego nouiſſimus· Manus mea
fundauit terrā et dextera mea menſa eſt celos·Et Joh·i·Omia p ip̄m
facta ſunt·Et eph·iii·In deo qui creauit omnia·Et col'·i·In ipſo cō
dita ſunt vniuerſa q̄ ſunt in celo et in terra viſibilia et inuiſibilia· Et
hebre·i· Inicio tu domine terrā fundaſti et opera manuū tuaꝝ ſunt
celi·Et act·iiii·Dñe tu feciſti celū et terram·Et·xvii·Deus qui fecit
mundū et omia q̄ in eis ſunt·Et apo·x·Iurauit p viuentē in ſcl'a ſe
culoꝝ qui fecit celū et terrā·Hoc inſup vt pmiſſuz eſt phi qmplures
ꝯfirmant licꝫ in mō pducendi deficiāt·Vñ lactā·li·i·di·inſti·Orphe9
tnq̄ vetuſtiſſimus poetaꝝ deū veꝝ et magnū primogenitū appellat
eo ꝗ ante ipſuz nichil ſit genitum ſed ab ipſo ſunt cuncta generata·

Et macrobius li·i·de ſomno ſcipionis ait Deus qui prima cauſa eſt
vocatᷣ vnus omniū q̄ ſunt queq₃ videntᷣ eſſe princeps et origo eſt·Et
vt inquit aug⁹·li·xi·de ci·dei·Exceptis ꝓpheticis vocib₃ mund⁹ ipſe
ordinatiſſima ſui mutabilitate et mobilitate et rerꝫ omniū pulcherri
ma ſpecie quodāmodo tacite et factū ſe eſſe et niſi a deo ineffabiliter
atq₃ inuiſibilr̄ ſe fieri potuiſſe ꝓclat·Et idē li·x·ꝯfeſ·Interrogaui de
deo meo celū ſolem lunā et ſtellas et rn̄derunt·Neq₃ nos ſumus qđ
queris·et dixi omibus que circūſtant fores carnis mee·Dicite de deo
meo aliq̄d·Et exclamauerūt voce magna·Ipſe fecit nos·Iterrogacio
mea intencio mea et rn̄ſio eorꝫ ſpecies eorꝫ·h̄ ille·Ex quib₃ omibus
ꝯſiderare debem⁹ quā admiranda ſit ſapia creatoris q̄m timenda et
venerāda potencia quāue laudanda ac bn̄dicenda bonitas q̄ nobis ſi
unt notiſſima dum inſpicim⁹ mundū iſtū ab illo ꝓductū de nihilo in
quo oia ſunt ordinatiſſima et nihil eſt ſupfluū atq₃ diminutū· Se-
cundū de mundo declarandū dicitᷣ tꝑalitas· Et hic videndū eſt vtrꝫ
mund⁹ fuerit a deo ꝓductus ex tꝑe aut ab eterno·Et quibuſdā viſuꝫ
eſt Arꝫ·tenuiſſe ꝙ mund⁹ fuerit ab eterno ꝓpterea q̄ꝛ primo ph̄i·di
cit·ꝙ materia eſt ingenita et in·i·de celo et mundo· ꝙ celū eſt inge-
nitum et nullū ingenitū incipit eſſe ergo vniuerſitas rerꝫ nō incepit
eſſe·ppterea boñ·i·di·ii·li·ait·Excellēcior inter ph̄os·Ariſtoteles ſe-
cundū ꝙ ſancti ei imponūt et cōmentatores exponunt et verba eius
p̄tendunt in hunc errorē dilapſus fuit· Quidā tamē moderni dicunt
illū nequaquā ſenſiſſe neq₃ intendiſſe ꝓbare ꝙ mūdus omnino non
cepit·Sed qđ non cepit motu naturali hec boñ·et ſanc⁹ tho·q·xlv·
prime ptis dicit·Non pōt ꝓbari demōſtratiue mundū ſemꝑ fuiſſe nec
rōnes quas ad h̄ arꝫ·inducit ſunt demonſtratiue ſimplr̄ ſed ſcđm qđ
ad ꝯtradicendū poſicōibus antiquorꝫ ponenciū incipe ſcđm quoſdā
modos in veritate ip̄oſſibiles·Et ꝙ ita ſit apparet ex trib₃·Primo q̄ꝛ
tam in·viii·ph̄i·q̄m in primo de celo et mūdo p̄mittitᷣ qualdā opi·vt
anaxagoris et empedoclis et platonis contra quos rōnes ꝯtradicto-
rias inducit·Scđo q̄ꝛ vbicunq₃ de hac materia loquitᷣ inducit teſtimo
nia antiquorꝫ ꝙ nō eſt demōſtratoris ſed ꝑſuadentis·Tercio q̄ꝛ exp̄ſ
ſe dicit in primo topi·ꝙ quedā ſunt ꝓbleumata dyaletica de quibus
rōnes nō habemus vtrꝫ mundus ſit etern⁹·Et cum ꝓbat materiā in-
genitaꝫ hoc facit ideo q̄ꝛ materia nō habet ſubiectū de quo ſit· et ſic
ꝓbat celū ingenitū q̄ꝛ nō habet ſubiectū ex quo generetᷣ·Jō materia
et celū nō inceperunt ꝑ generacionē vt quidā ponebant·Sed quicq̄d
arꝫ· ſenſerit et ceteri ph̄i de eternitate mūdi a nobis ꝑuifaciendū eſt
q̄m ſcriptura ſacra teſtatᷣ mundū nō fuiſſe ab eterno·vnde ꝓuer·viii·
Sapia dei deus dei fili⁹ cum patre etern⁹ et cum ſpiritu ſancto ait
Dominus poſſedit me in inicio viarꝫ ſuarū anteq̄ quicquā faceret a
pricipio·ab eterno ordinat⁹ ſum·et ex antiq̄s anteq̄ terra fieret·Ipſe
adhuc ih̄s bn̄dictus deus incarnat⁹ Joh̄·xvii·inquit·Pater clarifica
filium tuū claritate quam habui anteq̄ mundus fieret · Vnde arꝫ

mnuit mundū ab eterno nō fuiſſe· Racio aūt eſt ſcd̄m tho· vbi ſupra
q2 voluntas dei eſt cauſa reꝝ vt notat̄ de conſe· di· ii· et in· c· reuera·
et· c· omnia· Sic ergo neceſſe eſt oia eſſe ſicut neceſſe deū velle cum ne
ceſſitas effectꝰ ex neceſſitate cauſe dependeat vt dicit̄· v· methaphi·
Abſolute ergo loquēdo nō eſt neceſſe deū velle aliq̄d niſi ſeipm̄· vnd̄
nō eſt neceſſariū deū velle ꝙ mundꝰ ſꝑ fuerit ſed eatenus mundꝰ eſt
quatenus deus vult ip̄m eſſe cū eſſe mundi ex dei volūtate dependeat
ſicut ex ſua cauſa· Et ſi dicat̄· cur deꝰ non condidit mundū anteq̄ cō-
deret· Rn̄det aug· li· i· ſup geñ· cōtra manicheos q2 noluit· Et ſi adhuc
petat̄ cur noluit· Adhuc rn̄det ꝙ nō poſſumꝰ aſſignare cām volun-
tatis diuine q2 tūc eſſet dare aliq̄d maius volūtate diuina qd̄ eſt fal-
ſum· Jdeo mgr̄ ſeñ· i· di· ix· li· ait· Voluntatis dei cā querenda nō eſt
Tunc ergo deꝰ mundū ꝑduxit cū voluit et ſibi placuit· Qd̄ eciā con-
firmat Macrobius li· ii· de ſomno ſcipionis· d· Quis non hic eſtimet
ipſuz mundū cepiſſe et nec longā retro eius etatē cum ab hinc vltra
duo retro annoꝝ milliū de excellenciū reꝝ geſtaꝝ memoria nec gre
ca quidē extet hiſtoria· Nam ſupra Ninū nichil in libros ꝑclarū re-
dactū eſt· Si em̄ ab inicio imo ante iniciū fuit mūdus cur ꝑ innume-
rabiliū ſeriē ſeculoꝝ nō fuerit cultus quo nūc vtimur inuentꝰ nō li-
teraꝝ vſus quo ſolo fulcit̄ eternitas· Hui9 ī omia vident̄ eternitati
reꝝ repugnare dū opinari nō faciunt certo mūdi principio paulatiz
ſingula queq3 reperiſſe· ¶ Terciū de mūdo declarandū dicit̄ vnitas·
Circa qd̄ querit̄ vtꝝ mundꝰ ſit vnus aut pl̄es· Et licz anaxarchꝰ et
democritꝰ dixerint eſſe infinitos mūdos tn̄ ſcriptura mundū nominat
in ſingulari q2 vnꝰ eſt et nō plures· Racio eſt ſcd̄m tho· vbi ſupra· q2
vnus eſt ordo in rebz creatis exn̄s ꝓpterea mūdus dicit̄ vnꝰ vnitate·
ordinis ſcd̄m ꝙ quedā ad alia ordinant̄· Nam quecūq3 ſunt a deo or-
dinē habēt ad inuicē et ad ip̄m deū· Quare neceſſe eſt ꝙ oia ad vnū
mundū ꝑtineant· Hinc ar̄· xi· metha· Ex vnitate ordinis in rebus exi-
ſtentis cōcludit vnitatē dei gubernantis· Fecit ergo deus vnū mundū
licet cōſtet ex diuerſis diſtinctiſq3 ꝑtibus et naturis oīm vero q̄ ſunt
finē voluit eſſe hoīem racionalē ſcd̄m illud ph̄i· Sumus quodammō
finis oīm eoꝝ que ſunt· Dicit tn̄ boñ· i· di· ii· ꝙ homo dicit̄ finis ſub
fine· ſed deus eſt finis principalis et vltimus q̄m omne officiū omnē
motū omnēq3 oꝑacionē cuiuſcūq3 create nature deꝰ ad vſum hominis
deputauit· Jlli nanq3 ſeruiūt elemēta obſequunt̄ celeſtia corpa et aſſi-
ſtunt ad cuſtodiā angeli· Et cur iſta niſi vt omnia diligāt benigniſſi-
mum deū qui nō ideo fecit mundū ad hominis vſum vt in eo ipſe con-
temneret̄ ſed pociꝰ vt ab homie cognoſceret̄ et amaret̄ ꝓpter tot ex-
hibita beneficia· O igit̄ ingratiſſima anima que creaturā in amore
ꝑponis creatori tuo· bonū ſummū et increatū negligis atq3 ſpernis ꝓ
bono viliſſimo et creato· Non ſic anima peccatrix non ſic· Euigila et
ſuſcipe celū cōtemplare ibi deū creatorē benefactorē et glorificatorē
tuum tibi dicentem atq3 clamantem· Noli diligere mundū· dilige

me qui illum ab te tam ordinate creaui. Noli me obliuioni tradere.
Noli ꝑ momentanea dilectione ꝑdere eterna gaudia et obligare te
ad eterna ſupplicia.

¶ Qđ mund⁹ eſt contemnendus q̄r finiet̃ et ↄſumabit̃. et qđ cognoſci
pōt a nobis de hm̃oi fine et ↄſummacione. ¶ Capitulū. ii.

Ecūda racio q̄re ↄtemnēd⁹ eſt mund⁹ dicit̃ finalis ↄſumacōis
hēbit nanq̃ȝ mund⁹ iſte ↄſumacōē et finē nec durabit ſemꝑ
Ad cui⁹ clariorē intellectū in hac ꝑte circa tria dubitare cō-
tingit. Primo circa noticiā generalē. Scđo circa noticiā certitudinalē
Tercio circa noticiā cōiecturalē. Primo contingit dubitare de fine
mūdi circa noticiā generalē. Vtꝝ ſcȝ in generali cognoſcere poſſim⁹
et ſcire q̄ mund⁹ habebit finē. Et rn̄deo q̄ ſic eo q̄ ſancte ſcripture
omēſq̄ doc. id tenent et ↄſitent̃. Vn̄. Joh. i. cano. c. ii. ait. Tranſit mū
dus et concupia eius. Et. i. cor. vii. pau. ait. p̄terit figura hui⁹ mundi.
Et xp̄s Luc̃. xxi. et Mar. xiii. et Math. xxiiii. Celū et terra tranſibūt
Et dauid in pſal'. Opera manuū tuarum ſunt celi. Ipſi ꝑibunt tu autē
ꝑmanebis et oēs ſicut veſtimentū veteraſcent. et velut amictū muta-
bis eos et mutabunt̃. Et ſapiēs eccle. iii. Oīa tp̄s habent et ſuis ſpa
ciis trāſeunt vniuerſa ſub ſole. Et aug. in q. noui et veteris teſtam̄ti
et. xii. ſuꝑ gen̄. ad literā. Inconueniēs eſt mundū eternū dicere quem
cum videm⁹ paſſioni ſubiectū et ꝑ ſingula ſenectute deficere credim⁹
et finiri. Et gre. in mora. exponens illud iob. xiiii. c. Non reſurget hō
donec atterat̃ celū niſi hui⁹ mundi finis aduenerit. Humanū genus
a ſomno mortis nō euigilabit. Sed poſſet aliquis arguere contra ex
dictis ph̄orum et eciam ſanctoꝝ. Nam plini⁹. li. primo hyſtorie na-
turalis ait. Mundū minime eſſe credi par eſt eternū immēſum neq̃ȝ
genitū neq̄ interituꝝ vnq̄. Et aꝝ. li. i. de planetis. Mundus totalis
eſt ꝑpetuus ſempitern⁹ nec ceſſabit vnq̄m generari animalia et plan
tas et omēs ſuas ſpecies. Et idē in. ii. de generacione. Semꝑ cōtinua
erit generacio et corrupcio et nunquā deficiet. Rich. eciā in. iiii. xliii.
di. dicit. Qđ fuit opi. quorundū ph̄oꝝ q̄ cum oīa naturalia ꝑ influ-
enciam coꝑoꝝ celeſtiū diſponant̃ quādo omēs ꝑtes celi redibunt ad
primū ſue creacionis locū tunc oīa generabilia et corruptibilia eadē
numero q̄ ante fuerant reuertent̃. Et hoc ꝑ naturā vniuerſalē. q̄ ſicut
dicit auicē. in. vi. meta. Eſt virt⁹ infuſa in ſubſtancias celoꝝ guber-
nans vniuerſitatē generacionū. Illa aūt celi diſpoſicō erit in comple-
mento. xxxvi. milliū annoꝝ ab illo inſtanti quo creatū eſt firmamē-
tum. Hanc vero opi. deridendo cōmemorat aug. xii. de ci. dei. c. xiii. d
Qđ qui ſic tenuerūt ꝓfitebant̃ Platonē iteꝝ lectuꝝ in Achademia
eaſdemq̃ȝ futuras ſcolas illoſq̃ȝ ph̄os qui ante fuerūt. Veruntn̄ oēs
ph̄i qui de mūdi eternitate loquunt̃ aut ex ꝑte ante aut ex ꝑte poſt
vt inquit aug⁹. ix. c. p̄fati. li. xii. dicunt qđ putant nō qđ ſciunt. Et cō
tra ponentes annoꝝ reruq̄ȝ illā reuolucionē. ſupradicto. c. xiii. inquit
Abſit vt nos iſta credam⁹. Semel eīn xp̄s mortuus eſt pro peccatis

UNIVERSIDAD Y PROV.
BIBLIOTECA
DE ZARAGOZA.

noſtris ſurgens autem a mortuis iam non moꝛit͂ moꝛs illi vltra non
dn̄abitur·et nos poſt reſurrectionē ſemꝑ cum dn̄o erimus·h̄ ille·Sūt
tn̄ nōnulli obicientes ex dictis ſacre ſcripture·Nam eccle·i·dicit̄·Ge
neracio p̄terit et generacō aduenit terra aūt in eternū ꝑmanet·Et de
ſole luna ſtellis ceteriſq̃ celeſtibꝫ coꝛpibus·Dauid pſal̾·c·xlviii·ait·
ſtatuit ea ineternū et in ſcl̄m ſeculi·ergo nō deficient et ex ↄ̄ñti mun
dus durabit ineternū et ſemꝑ erūt terra elemēta et celeſtia coꝛpoꝛa·
Cui obiectioni rn̄dere poſſumꝰ ex dictis Scoti in·iiii·di·xliii·q·i·rn̄
ſione ad ſcd̄m argumentū·cum quo ↄcoꝛdant ceteri theologi in·iiii·
di·xlviii·Dicimus ergo ꝙ mundꝰ pōt ↄſiderari dupl̾r ſcꝫ quantū ad
ſuā ſubſtanciā ſiue eſſenciā et quantū ad ſuas opacōes·mundꝰ ergo
manebit quantū ad ſubſtanciā ſed nō quātū ad opacionē·Vn̄ ricħ·
dicit ꝙ ceſſabit motꝰ coꝛpm celeſtiū q2 vt habet̄ apo·x·Angelꝰ iu-
rauit ꝙ tp̄us amplius non erit·ſed ipoſſibile eſt eſſe motū ſine tp̄e·
ergo motꝰ celi ceſſabit nō quidē ꝑ naturā ſed ꝑ voluntatē intelligen
ciarum mouenciū obediencium voluntati creatoꝛis in deſinēdo mouet̄
ſicut ex amoꝛe eius modo ſibi obediūt in mouēdo·ꝗpropter ↄuenien
ter a ph̄o·xii·metha·dicit̄ cauſa pꝛima mouet̄ in rōne amati et deſi-
derati·Si tamē ph̄s in ſuo verbo ſanū habuit intellectū tūc aut pla
cebit creatoꝛi vt amplꝰ intelligencie coꝛpa celeſtia non moueant q2
tunc habebit̄ finis motꝰ coꝛpoꝝ illoꝝ·Intelligencie eñ mouent illa
coꝛpoꝛa vt ꝑ motum eoꝝ fiat renouacō influenciaꝝ et contpancia ꝗ
requirit̄ ad generacionem et coꝛrupcionē quouſq̃ impleat̄ numerus
electoꝝ·Omne aūt ꝙ per aliquē finē mouet̄ illo fine habito rōnabi
le eſt ꝙ ab illo motu quieſcat·Tho·eciā in·iiii ſum·cōtra gentiles
c·vlt̄·ait·Quia omnia coꝛpalia quodāmodo ſunt ꝑpt̄ hominē con
ſumato electoꝝ numero neceſſe eſt vt tocius creature coꝛpoꝛee ſtatꝰ
immutet̄ vt congruat ſtatui hominū qui tunc erūt·Et q2 tunc hoīes
incoꝛruptibiles erūt a tota creatura coꝛpoꝛea tollet̄ generacionis et
coꝛrupcionis ſtatꝰ·Et ſic nō germinabit amplius terra nō ambula-
bunt in ſiluis animalia nō volabunt aues in aere nō fiet viciſſitudo
tempoꝝ non alternacio diei et noctis non videbunt̄ homīes inhabi-
tare terrā non reperientur ciuitates caſtella et opida·nō edificia non
agriculture nō exercicia et artes nō erunt dominia pꝛincipatꝰ et reg
na·Si autē quereret̄ ergo quid erit·Rn̄deo ꝙ in fine ſeculi omēs ho-
mines moꝛient̄ et omnes poſtea reſurgēt·Exurget autē flamma con
flagracionis et diluuiū ignis ſcd̄m illud ꝓph̄e·Ignis ante ip̄m prece
cedet et de illo dicit glo·ſuꝑ ſcd̄m·c·ſcd̄e theſſal̾·Et beda in glo·ſuꝑ
ii·Petri·iii·c·ꝙ tm̄ aſcendet quā aqua diluuii fuit altioꝛ ſuꝑ omnes
montes terre·Et licet aliq̄ voluerint ↄtendere ꝙ diluuiū illud fiet na
turaliter eo ꝙ illiꝰ ignis generacō erit naturalis q2 virtute ignis ele
menti et coꝛpm celeſtiū generabit̄ in materia terreſtri aquea et aerea
et allegent ſenecā in li·de q̄onibus naturalibus et Aꝛ·in·ii·metha·
qui aiunt·Dixit Empedocles arſurā eſſe terram cum vniuerſa ſphera

conuenient in ſigno cancri et vniuerſalem inundacionē futuram cum eadem turba ſiderū ꝯuenient in capricorno. Tamen rich. in. iiii. dicit ꝙ ſicut purgacio mūdi ꝑ aquā diluuii fuit ſupnaturalis ad purgan dum mundū de oībus malis ſcdm ꝙ manifeſte innuit tex. ſacre ſcrip ture ita et illi9 ignis ꝓductio erit ſupnaturalis nec eſt inconueniens ꝙ eius ꝓductionē ꝑcedat vehemēs ſiccitas naturaliter generata illi9 ignis ꝓductioni ꝯcordans. Non tñ ſicut diſpō neceſſaria ſed cōgrua Quare aūt prima purgacio mūdi fuit ꝑ aquā et ſcda erit ꝑ ignē di cit bon. xlvii. di. iiii. ꝙ rō eſt qꝛ ſicut in principio ardor regnauit cōcu piſcencie ſic in ſenectute mūdi frigus auaricie. Refrigeſcit eñ caritas multoꝝ et ideo qꝛ purgacio debet fieri ꝑ contrariū ſicut purgacio ar doris concupie facta eſt ꝑ aquā ſic purgacio frigoris malicie et aua ricie fiet ꝑ ignē. Poſt reſurrectionē vero erit ꝑ amicis dei dies lōgiſſi ma iocundiſſima atqꝫ leta qui nunꝗ̄ habet noctē quandoquidē oēs electi cum aīa ſimul et corpe conregnabūt hinc cum xp̄o. ꝑ damna tis autē reprobis fiet nox amara et tenebroſa q̄ ꝑ infinita ſecula pro trahetur in qua nunꝗ̄ deerunt luctus gemit9 ſuſpiria et ve quando et ipſi cum aīa ſimul et corpe tremendas penas inferni luent. ¶ Se cundo ꝯtingit dubitare circa noticiā certitudinalē. Vtꝝ poſſit aliqs certitudinaliter ſcire quantū tp̄s ſit vſqꝫ ad ꝯſumacionē ſeculi. Et tñ di bet rich. di. xlvii. iiii. ꝙ non qꝛ vt tactū eſt ſupi9 ꝯſumacio ſcli nō de pendet a cauſa naturali ſed a volūtate diuina. Ideo xp̄s dixit Math xxv. Neſcitis diem neqꝫ horā. Et Mar. xiii. De die autē illa et hora nemo ſcit neqꝫ homo neqꝫ angeli celoꝝ neqꝫ filius. Et ſcdm aug. ſu mitur hic fili9 ꝑ capite rōne membroꝝ et non rōne ꝓprie pſone qm̄ xp̄s nouit oīa omniūqꝫ ſciam habuit vt dicit in. iii. ſen. Sed nulli mē bro ſuo declarauit q̄mdiu erit mund9 duratur9. Hinc Luc. xii. dixit Eſtote pati qꝛ qua hora nō putatis filius hoīs veniet. Et Mar. xiii. Videte vigilate et orate neſcitis eñ quando tp̄s ſit. ¶ Tercio con tingit dubitare circa noticiā coniecturalē vtꝝ ſcꝫ per coniecturas ali quas poſſet quis aſſerere modico tp̄e mundū fore duraturū. Et qui dam dicunt ꝙ ſic inducentes ſuo modo tres principales cōiecturas. Prima eſt etatū antiquitas. Debent eñ etates mundi etati hominis compari. Qd aug9. ſentire videt̄ ſup. Iob. xxii. li. de ci. dei in fine. Si cut ergo ſex ſunt etates hoīs et in ſexta nō pōt diu viuere ita ergo in ſexta etate diu durare neq̄t. Prima etas hoīs ē infancia q̄ durat vſqꝫ ad ſeptimū annū. Scda eſt puericia vſqꝫ ad. xiiii. annū. Tercia ē ado leſcencia vſqꝫ ad. xxv. Quarta ē iuuent9 vſqꝫ ad. l. Quinta ē ſenect9 vſqꝫ ad. lxxx. Sexta eſt decrepitas vſqꝫ ad mortē. Cum aūt ad illā ꝑ uenit iam cert9 eſt ꝙ mors nō multū tardabit. Et licet quādoqꝫ ſenes ꝯfortent ſeipos dicantqꝫ ꝙ adoleſcētes eciā moriunt̄ allegantes illud dictum Tullii in li. de ſenectute. Fruſtra ſperat adoleſcens ſe diu vic turum. Quid eñ ſtulcius quā incerta ꝑ certis habere quemā eciam illa etas multoplures q̄m ſenect9 mortis habet caſus. Facilius enim

adoleſcentes in morbos incidunt grauius egrotant triſtius curant.
tamen vrbana ꝯfutacio hmōi ſentencie eſt q̄m facit ſancta marcella
de qua hierōꝰ in epl̄a ad principiā ait. Orbata patris morte viro q̄ꝫ
poſt nupcias ſeptimo menſe priuata eſt. Cumqꝫ eam cerealis cuius
claꝝ inter ꝯſules nomen eſt ꝓpter etatē et antiquitatē familie et in-
ſignē q̄d maxime viris placere ꝯſueuit decorē corpis ac moꝝ tpanci-
am ambicioſus peteret ſuaſqꝫ longeuꝰ polliceret̄ diuicias ſed nō q̄ſi
in vxorē et quaſi in filiā vellet donaciones tranſfundere. Albinaqꝫ
mater tam claꝝ ꝑſidiū viduitate domꝰ vltro appeteret illa rn̄dit. Si
vellē nubere et nō eterne me pudicicie dedicare vtiqꝫ maritū querere
non hereditatē. Illoqꝫ mandante poſſe et ſenes diu viuere et iuuenes
cito mori elegāter iuſſit iuuenis quidē poteſt cito mori. ſed ſenex diu
viuere non pōt. hec ille. Si ergo mors vicina eſt ſenectuti ergo finis
imminet mū:o iam ſeneſcenti. Eſt equidē prima etas eius ab adam
vſqꝫ ad noe. Scd̄a a noe vſqꝫ ad abrahā. Tercia ab abrahā vſqꝫ ad
dauid. Quarta a dauid vſqꝫ ad captiuitatē babilonis. Quinta a cap-
tiuitate babilonis vſqꝫ ad xp̄m. Sexta a xp̄o vſqꝫ ad finem mundi.
Ex iſta autē ſexta etate fluxerunt. M.cccc.lxvi. quare videt̄ ꝙ parum
eſt illud quod ſupereſt. Secūda coniectura q̄m aſſumunt alii de ꝓpin-
quitate finis mundi eſt antixp̄i vicinitas. Aſſerunt eñ ſcd̄m ꝓphias
antixp̄m fore de proximo venturū. poſt cuius aduentū non multū dura-
bit mundus. Tercia ꝯiectura eſt peccatoꝝ ꝯſūmata iniquitas. Re-
friguit quippe caritas multoꝝ et ex omni pte ſup̄abundat malicia ꝛ
ingratitudo occupauit cūctos habitatores terre. Veruntn̄ cum con-
iecturis hmōi aut ſimilibꝫ nō audeo ego affirmare quicq̄ꝫ de vicini-
tate finis mundi ſequens in hoc aug. qui li. de ci. dei. xviii. c. liii. ait.
Fruſtra annos qui remanēt huic ſeclo ꝯputare ac diffinire conamur
cum h̄ ſcire nō eſſe nr̄m ex ore veritatis audiuimꝰ. Quos tn̄ alii qua-
dringentos alii quingētos alii eciā mille ab aſcenſione dn̄i vſqꝫ ad
vltimū eius aduentū cōpleri poſſe dixerūt. Quemadmodū aūt qui:ꝗ
eoꝝ aſtruat opi. ſuā longū eſt demonſtrare et nō eſt neceſſariū. Con-
iecturis quippe vtunt̄ humanis nō ab eis aliquid certū de ſcripture
canonice auct̄e pfert̄. Omniū vero de hac re calculenciū digito reſol-
uit et q̄eſcere iubet ille q̄ dicit. Non eſt veſtꝝ noſſe tp̄a vel momēta
q̄ pater poſuit in ſua poteſtate. h̄ ille. Quare vt optīe hanc ptē ꝯclu-
dam oī curioſitate dimiſſa. dico ꝙ ſatis debꝫ eē oībus nobis q̄ꝛ cito
deficiemꝰ et in breui rapiet nos violētiſſima mors. Tūc ergo nobis
deficiet q̄n vita pn̄ti priuabit̄. Quod ꝯtemnendꝰ eſt mundꝰ
quia eſt fluxus et vanitate plenꝰ ſicut apparet in exēplis eoꝝ qui dile-
xerunt illū et q̄ꝛ dilectores ſuos ducit in damnacionē. Ca. ii.

T Ercium miſteriū ſiue tercia rō quare ꝯtemnendꝰ eſt mundꝰ
dicit̄ maligne ꝯdicionis. Reperit̄ ſiquidē in huiꝰ mundi tp̄a-
libus bonis triplex mala ꝯdicio. Prima dicit̄ falſitatis. Scd̄a
vanitatis. Tercia damnabilitatis. Prima condicio bonoꝝ huius

mundi dicitur falſitatis· Sunt nanqꝫ hec bona falſa nõ vera ſi in e⁊ finis ꝯſtituat̃ qm̃ ad veritatẽ boni qꝺ nos beatos facere debet requi-rit̃ excluſio omis mali et cuiuſcũqꝫ ꝯtrarii· Sed in hac vita nullꝰ euiſ tare põt labores dolores anguſtias calamitates et erũnas quibus ꝑ-mit̃ mortalium genꝰ· Ex quo hieroꝰ· ad helioꝺoꝝ de vita nepociani ait· Vbiqꝫ luctus vbiqꝫ gemitus et plurima mortis ymago· Et boe cius li·ii·de ꝯſo·q̃s eſt inquit tam cõpoſite felicitatis vt non aliq̃ ex ꝑte cum ſtatus ſui q̃litate rixet̃· Anxia em̃ res eſt humanoꝝ bonoꝝ ꝯdicio et q̃ vel nunquã tota ꝑueniat vel nunqꝫ tota ꝑpetua ſubſiſtat huic cenſus exuberat· ſed ẽ ſibi pudori degener ſanguis· Hunc nobi litas notũ facit· ſed anguſtia rei familiaris incluſus mallet eſſe igno-tus· Jlle vtroqꝫ circumfuſus vitã celibez deflet· Jlle nupciis felix orbꝫ liberis alieno cenſum nutrit heredi· Alius ꝓle letat̃ filii filieue de-lictis meſtus illacrimat· Jdcirco nemo facile cum fortune ſue condi-cione ꝯcordat· hec ille· Quare quaſi ꝑ miraculo narrat̃ felicitas· Q· Metelli de quo Valerius libro·vii·ca·de felicitate ait· Quintũ metel lum naſci in orbe terrarũ principem voluit fortuna parentes ei no-biliſſimos dedit· adiecit animi rariſſimas dotes et corporis vires vt ſufficere laboribus poſſet vxorẽ pudicicia et fecunditate conſpicuam conſolatus decus imperatoriã poteſtatẽ ſpecioſiſſimi triumphi ꝑtex-tum largita eſt ffecit vt eodẽ tempore tres filios ꝯſulares vnũ eciam cenſorẽ triumphalẽ videret et quartũ pretorẽ vtqꝫ tres filias nuptũ daret earũqꝫ ſobolem ſinu ſuo exciperet· Hunc vite actũ eius finis cõ ſentaneꝰ excepit· Nam vltimo ſenectutis ſpacio defunctũ leuiqꝫ ge nere mortis inter oſcula ꝯplexuſqꝫ cariſſimoꝝ pignoꝝ extinctũ filii et generi humeris ſuis ꝑ vrbem latũ rogo impoſuerũt· hec ille· Sed rariſſima ſunt hmõi exempla ꝓpterea dixit lucanꝰ· Felix qui potuit mundi euitare ruinas· Quinimo audiunt̃ oĩm regũ omniũ principũ oĩmqꝫ magiſtratoꝝ ſepius deflende q̃rele· Nec põt aliq̃s diu ꝑſiſtere quin tñ clamet et dicat· Heu michi qꝛ circũdederũt me mala· Patet hoc in exemplo illo qꝺ tulliꝰ refert in li·de finibꝫ bonoꝝ et maloꝝ· Qꝺ eciã recitat Valerius de mutacione moꝝ et fortune· Et pliniꝰ in hyſtoria naturali Policrates inquit· Samioꝝ tyrannꝰ adeo ſibi for tunam obſequioſam habuit ꝙ oĩa deſiderata ꝑficiebat· Ad moderã-dam igit̃ fortune inuidiã ſumpto in manu anulo quẽ ꝑcioſum poſſi-debat in mare eiecit· ſed inopinate illũ repente recuꝑauit· Nam poſt dies paucos a piſcatoribus piſcis captus qui anulum ſorbuerat ty-ranno donatꝰ eſt· Accidit tandẽ ꝙ aduerſꝰ dariũ ꝑſaꝝ regẽ duxit exercitũ· ⁊ ꝙ orũthes ꝑfectus darii illũ acie fuderit cepitqꝫ et in ſum mo magalẽſis mõtis vertice ſuſpẽdi iuſſerit· Et relictꝰ auibꝫ lacerã dus qui vbiqꝫ feliciſſime in terra vixerat in aere miſerrime expira-uit· quid de infelicitate alioꝝ referã qui ſe beatos crediderũt· Legan-tur hiſtorie qui vtplurimũ illos infelici doloroſaqꝫ morte ac violẽta extinctos eſſe deſcribunt· Ninus rex Aſſirioꝝ qui bella finitimis

intulit·l·annis vt refert Pau·horoſius·li·i poſt deuictam aſiam ſci
thyam et zoroaſtrem dum deficientē a ſe oppugnat vrbē ſagitte ictu
interiit·Baldaſar rex babilonis vt ait Joſephus·x·antiquitatū libro
obſeſſa babilone a mediis et perſis Dario ſciȝ et cyro intantū venit
in obliuionem ſui vt celeberrimū iniret cōuiuium et in vaſis templi
biberet et obſeſſus vacaret epulis·Vnde in nocte captus eſt et iugu
latus·Cyrus rex perſaꝝ vt horoſius vbi ſupra cōmemorat qui gan
gen fluuiū in quo miles ſubmerſus fuerat in quadringentos·lx·alue
os cōminuit a thamari maſſagetarū regina ſuperatus occidit Xerſes
ille rex potentiſſimꝰ qui ſubuertit montes vt hieroꝰ·ait ad Helio=
dorum de vita nepociani et maria conſtrauit bello in grecia infelici=
ter geſto cōtemptibilis ſuis factus ſecundū iuſtinum per arthabanū
prefectum ſuū occiditur·Darius vt cōmemorat·Q·Crucius ab Alex
andro magno ſuparatus a ſuis captus apud tharam opidū parthie de
tentus in vehiculo cathenis et cōpedibus aureis vulneribus cōfoſſus
et letaliter vulneratus dimiſſus ſicqȝ miſerabiliter expirauit· Alex·
magnus poſt tot celebres glorioſaſqȝ victorias ſubiectionemqȝ vni
uerſe aſie pmo pene tocius orbis per Caſſandꝝ filium antipatris vt
Q·Curcius venenatus eſt · Nam caſſander ille et philippus et ſolla
fratres eius miniſtrare regi ſolebant qui in potū illi venenum dede
runt·quo hauſto ſecundū iuſtinum in media pocione velut telo con=
foſſus ingemuit· deportatuſqȝ eſt a conuiuio ſemianimis· Maliuoli
autē dicebant eum ebrietate perire·Quod et ſolinus ſenſit in libro de
mirabilibus mundi·Contra quē eſt tullius libro primo de diuinacio
ne·Et iuſtinus et·Q·Curcius·Quarto itaqȝ die alex·indubitata mor
te ſenciens tumultuantes milites qꝛ rex occidebatꝰ inſidiis pia ora=
cione ſedauit cunctiſqȝ dexterā porrigens eos oſculatus eſt·Tandē
moritꝰ anno etatis ſue·xxxiii·et menſe vno cum regnaſſet annis·xii·
prout patet·i·Macḣ·i·c· Romulus fundator vrbis romane vt ponit
titusliuius apud paludē capree tempeſtate magna orta et tonitruis
circundatus nube nuſquā apparuit et nomie quirini inter deos con
ſecratus eſt ſeruius tullius ſextus romanoꝝ rex a tarquino ſuperbo
occiſus eſt·Pirrus rex epyrotarū qui romanis bella intulit in fauorē
tarentinoꝝ venitqȝ romam vſqȝ preneſtre a romanis tandem victus
ad patriam rediens ſecundū iuſtinum· Spartanis indixit bellū qui=
bus relictis argos inuaſit vbi feruide magis quā caute pugnās ictu
ſaxi e muris iacti mactatus eſt· Hannibal penorum dux qui annis
xiiii·in ytalia romanos contriuit poſtea in affrica a ſcipione deuic=
tus pfugus et damnatus exilio ad anthiochū magnum regem ſirie
veniens vt iuſtinꝰ meminit quia a romanis petebatꝰ fugereqȝ nequi
ret veneno raptim hauſto quod more regio ſub gēma ferebatꝰ inclu=
ſum obiit·ſicqȝ ab his qui ad eum comphendendum miſſi fuerant ex
aminis inuentus eſt·Pompeius magni pompei genitor ſecundū ho=
roſium fulmine percuſſus periit·Pompeius magnꝰ filius eius qui·

xxii·reges orientales vt ait horo·ſuperauerat a ceſare deuictus cum
fugiſſet in alexandriā ad ptholomeū regem·cui teſte eutropio pom=
peius a ſenatu tutor datus fuerat ꝓpter iuuenalem etatem eius cuiqꝫ
regnū ſumma fide ſeruauerat et paterna pietate reſtituerat conſilio·
Theodo ri ſotini et achille ſiue timore ne pompeius alexandriā occu
paret ſeu deſpecta infelicitate eius ſiue credēs placere multū victori
Ceſari ꝑ achillem ꝑfectum regni occiſus eſt·Florus aūt dicit in·iiii
li·Pompeius ſuo gladio trucidatus ſub oculis vxoris ſue liberorūqꝫ
ſuoꝝ moriť·Ceſar vt ſuetonius narrat mortuo pompeio in eodē men
ſe ſed interiectis diebus quinquies triumphauit· Primo de callia et
britania·Secundo de egipto·Tercio de pharnace et pontho·Quarto
de iuba et affrica·Et quinto de hyſpania·Fuitqꝫ illi gloria multa in
vſurpato impio annis tribus et menſibus·vii·Tandē gaio caſſio et
M·bruto contra eum ꝯſpirantibus princeps orbis·xxiii·plagis con=
foſſus occubuit anno·lvi·etatis ſue Marcus antōus nepos iulii ce=
ſaris ex ſorore iulia ab octauiano augusto vict9 in alexandria ab eo
dem ceſare obſeſſa ſecundū plutarchum gladio ſe ꝑimit dum annum
ageret etatis·lvi·Gaius gallicula impator romanus tercius ab octa
uiano ſceleratiſſimus auarus et libidinoſus adeo vt duabꝫ ſororibus
ſtuprum intulerit crudelis omnibꝫ et exoſus rome in palacio eſt occi
ſus vt habeť in cronica martiniana cum regnaſſet annis tribꝫ men=
ſibus·x·diebus octo·Nero impator quintus ab auguſto qui natus
eſt ꝑmiſſis pedibus vt ſcribit plinius·li·vii·hyſtorie naturalis vicio=
ſus auarus et laſciuus ab vrbe fugiens ſcd̄m eutropium·xxxii·anno
etatis ſue et imperii·xiiii·ſeipſuꝫ interfecit·Domicianus impator ſe=
cundum ſuetoniū et eutropiū a cubiculariis ſuis·vii·vulneribus oc=
ciſus eſt anno etatis ſue·xxxvi·et cum dedecore ſepultus·Helius pti
nax impator vulneribus obtruncatus eſt·Mauricius impator ab in
uidia occiſus eſt cum impaſſet anno vno·Antōus impator tercio im
perii ſui anno interfectus eſt a tumultu militari rom cum matre ſua
Maximinanus impator cum impaſſet annis tribus apud aquilegi=
am deſerentibꝫ eum ſuis militibus cum filio ſuo adhuc puero occiſ9
eſt·Gordianus impator ſexto impii ſui anno poſtꝙ̄ de perſis trium=
phauit veniēs romam ꝓpe vrbem fraude philippi occiſus eſt·Decius
impator cum impaſſet annis duobus in bello barbaro ꝑemptus eſt·
Valerianus impator a rege perſaꝝ deuictus eſt et in ſeruitutem re=
dactus·nam ꝗ̄mdiu vixit rex eiuſdē ꝓuincie pedē ceruicibus ei9 im=
ponendo ſollitus erat equū aſcendere·Aurelian9 impator fraude ſui
ſerui occidiť·Tacitus impator ſeptimo mēſe impii ſui ſubita morte
ꝑoccupat9 eſt·Probus impator·vi·anno impii ſui militari tumultu
vexatus eſt·Clarus imperator fulmine periit· Dyocleciamus impa=
tor veneno extinctus eſt·Conſtantin9 filius conſtantini magni a du
cibus fratris ſui conſtancii ꝑemptus eſt· Julianus apoſtota a ſanc=
to mercurio milite miraculoſe occiſus eſt·Valens imperator quarto

imperii ſui anno a gothis in bello ꝑemptus eſt· Et ne ſi oīa hmōi ex
empla diceremꝰ tediū oriret̄ in mentibꝫ auditoꝝ ꝯcludimꝰ breuiter
ꝙ cuncta huiꝰ ſeculi blandimēta amaritudīe ſunt ꝑmixta· Nec pōt
homo ab illa ſe liberare ꝑ libito volūtatis ſue· Nō em̄ potuere ꝑdicti
potētes imꝑatores et reges euitare illā cū omī potēcia ſua· nō value
runt ſe ab illa defendere viri fortes· nō athenꝰ nō hercules nō ſamp-
ſon nō hector nō achilles nō deniqꝫ quilibꝫ alii· Nequiuerunt ecīā
et ipi phi cum phia ſuā declinare malignitatē ſeculi· Quinimo paſſi
ſunt et ipi incōmoda multa ꝑſecuciones captiuitates exilia cruciatꝰ
et damna reꝝ· ꝓpter que oīa merito mūdus eſt ꝑuipendendus· Scda
ꝯdicio bonoꝝ huiꝰ mūdi dicit̄ vanitas· poſito em̄ ꝙ cuncta feliciter
dilectoribꝫ eius ad votū ſuccederēt tamē vana ſunt caduca et breuia
nulluſqꝫ pōt in illis diuciꝰ imorari· Omnia nanqꝫ q̄ in mundo ſunt
cito in breui deficiūt· Jō ait vgo· li· i· de aīa· Dic michi vbi ſunt ama
tores mūdi qui ante pauca tpa nobiſcū fuerunt nichil ex eis manſit
niſi cineres et vermes· hoīes fuerūt ſicut tu· comederūt biberūt riſerūt
duxerūt in bonis apparētibus dies ſuos· Jn puncto aūt deſcenderūt
ad inferna· Hic caro eoꝝ vermibꝫ illic aīa eoꝝ eternis deputat̄ ſup-
pliciis donec rurſꝰ infelici collegio colligati ſempiternis inuoluant̄
incendiis· H̄ ille· Cui ꝯſonat ſentencia baruch ꝓphe· c· iii· d· Vbi ſunt
principes gencium et qui dn̄ant̄ ſuꝑ beſtias q̄ ſunt ſuꝑ terrā qui ludūt
in auibꝫ celi qui argentū theſaurizāt et aurū in quo ꝯfidunt homīes
et non eſt finis acq̄ſicionis eoꝝ qui argentū fabricāt et ſolliciti ſunt
nec eſt inuencō operū illoꝝ· Exterminati ſunt et ad inferos deſcēde-
runt· Dicite igit̄ o amatores mūdi· Vbi ſunt tot clari viri qui repu-
tabant̄ beati· Vbi ſuut reges aſſiriorum· Bellus Ninus Semiramis
Zameus Arius Athaliꝰ Xerſes Aramettes Bolchꝰ Balleus Alca
das Manuchꝰ Mathalenus Sꝑus Manulus Sparetus Amintes
Bolothus Boloſparis Lampredes Soſores Mithreus Thantanes
Thimeus Eupales Offrathenes Gazepes Sardanapallꝰ qui reg-
nauerunt cum tanta gloria ſucceſſiue ſecundum Pau· oroſium li· i·
annis mille centū· lx· vſqꝫ ad ſardanapallū· Vbi ſunt reges perſarū
atqꝫ medoꝝ rex Darius rex Cyrus Cambiſes Xerſes Arthaxerſes
et ceteri· Vbi ſunt reges athenienciū Cecrops Crauaꝰ Amphitrion
Erichtonitus Pandeon Erictheus Panchyon Egeus Theſeꝰ Me
neſtes Demofon Nichites Obſides Themiſtes Melampus Cho-
drus Archipus Thenſipus Fabras Mageres Digenitus Agame-
ſtor Eſchillus· Vbi ſunt reges lacedemoniorum Heraſcheꝰ Egis et
Therratus Labotes Doriſtus Ageſelſcus Archilaus Theletus
Calchamines· Vbi ſunt reges ſiccimonioꝝ Geſſipus Egialchus Eu
rops Thelcinus Apis Egialcha Thellion Elgiorus Meſapus
Erathus Oraſtus Orthopolus Maratus Polibus Siccion Jnach-
us· Vbi ſunt ptholomei et pharaones qui regnauerunt in egipto·
Ptholomeus primꝰ a quo ſecundū iuſtinū alii dicti ſunt ptholomei

ppter claritatem nominis eius Ptholomeus Philadelphus Ptholomeus euergetes Ptholome9 philopat̃ Ptholomeus ephifanes Ptholomeus philometoꝛ Ptholome9 phiton Ptholomeus euergetes ſeruius Ptholomeus alexander Ptholomeus dyoniſius· Vbi ſunt iudices et reges iudeoꝝ Moyſes Joſue Othoniel Apoth Sangara Delbora Barach Gedeon Abimelech Thola de Jſachar Hyair Galadites Jetde Abeſan Helonicha Abdon Samſon Heli et Samuel Hii omnes fuerunt iudices ſucceſſiue·Regum autẽ primus fuit Saul poſt quez regnauerunt Dauid Salomon Roboam Abyas Aſſa Joſaphat Joram Ochozyas Jobas Jobatan Amaſyas Ozyas Achaz Ezechias Manaſſes Amon Joachim Sedechias Ariſtobol9 Alexander Herodes· Vbi ſunt reges latinoꝛum Janus Saturnus Picus Faunus et Latinus · Vbi ſunt res albanoꝛum quoꝛum primus fuit Aſcanius Enee filius qui edidit albam ſcd̃m titumliuiũ cui ſucceſſerunt Poſtumius Siluius fili9 eius ſic dictus qꝛ in ſilua et venacione nutrit9 eſt Eneas ſiluius Latinus ſiluius Abba ſiluius Egipus ſiluius Capi ſilui9 Carpentus ſilui9 Tiberius qui ſuffocat9 in tiberi fluuio nomen dedit nam anta albula dicebat̃ Agrippa ſiluius Aremulus Auentin9 pcas Amulius· Vbi ſunt reges romanoꝝ· Prim9 Romulus· ſcd̃s Numa pompilius·tercius Tullius hoſtilius quart9 Anchus·quintus Tarquinus priſcus·ſextus Seruius tullus·ſeptimus Tarquin9 ſuꝑbus· Vbi ſunt tot gl'oſi ſenatores ↄſules dictatores in icti ſſimiqꝫ duces qui floruerũt in vrbe Brutus Lucius Tarquinius Collatinus Spurius Caſſius Coriolanus Gaius Flauius Lucius Verginius Lucius quintus Cincinatus Furius Camillus Appius Claudius·Q·Ceci'ius Metellus Balcharicus Scipio Aſina Scipio affricanus Scipio emilianus Curius dentatus·Q·Fabius Gaius Flaminius et ceteri Vbi ſunt tot impatores qui ibi regnauerũt quorum aliquos in ꝑcedentibus notauimus· Vbi ſunt tot ſapientes ſcli pħi aſtrologi hyſtoꝛiographi oꝛatores et poete· Vbi Thales mileſius Chylo lacedemoni9 Solon athenienſis Periander corinthi9 Pithacus mithileneus Byas prienneus Pithagoras ſamius Plato Socrates Ariſtoteles Diogenes Anaximales Zeno Empedocles Epycurus Anaxagoras Democritus Heraclitus Leucippus Hiparcus hi omnes pħi· Haliabragel Albumaſar Ptholomeus·hi aſtrologi· Jeronimus Egipcius Beroſus Caldeus Manethaã Sutorius Chalimnus Dyodorus Poſſidoni9 Theon Andronicus Affricanus Tertulianus Phrigius Dares Trogus Pompeius Juſtinus abreuiatoꝛ eius Joſephus iudeus Tituſliui9· hii hiſtoꝛiographi Lyſias Demoſtenes Hegeſias Cireneus Anthiochus Aſcalonita Apollinius Niconius Cicero Cato cenſoꝛius· hi oꝛatores Ouidius Juuenalis Lucanus Virgilius Oracius Terrencius Perſius Tibullus· hii poete Vbi ſunt deniqꝫ omnes quos eciam diebus noſtris et videmus et cognouimus quos mundus tulerat in ſublimi·Periit certe memoꝛia

eoꝝ cum ſonitu vt ait ꝓpheta et dominus ineternum ꝑmanet · O q̄m
cito q̄muis repente euaneſcūt velut fumus omnia q̄ in hoc mūdo cre-
duntur et reputantͣ bona · qđ cōſiderans ſalomon in · ii · eccle · c · dixit ·
Magnificaui opa mea edificaui domos plantaui vineas feci ortos
et pomeria et cōſeui ea cuncti generis arboribꝫ · Extruxi mihi piſci
nas aquaꝝ vt irrigarē ſiluas lignoꝝ germinanciū · poſſedi ſeruos
et ancillas multāq; familiā habui armenta q̄ꝫ et magnos ouiū gre-
ges vltra oēs qui fuerūt ante me in hieruſalē · Coaceruaui mihi ar-
gentū et auꝝ et ſubſtācias regū ac puinciaꝝ · Feci michi cantores et
cantatrices et delicias filioꝝ hoim · Cyphos et vrceos in miniſterio
ad vina fundēda et ſupgreſſus ſum opibꝫ omnes qui fuerūt ante me
in iheruſalē · Sapia quoq; pſeuerauit mecū et omia q̄ deſiderauerūt
oculi mei nō negaui eis · nec phibui cor meū quin oi voluptate frue
retur et oblectaret ſe in his qui pauerā · Et hanc rat9 ſum ptem meā
ſi vterer labore meo · Cumq; me duertiſſet ad vniuerſa opa q̄ fecerāt
manus mee et ad labores in quibꝫ fruſtra deſudaueraꝫ vidi in oibus
vanitatē et afflictionē ſpūs et aī et nihil ꝑmanere ſub ſole · Quanta
aūt fuerit magnificēcia et glā ſalomonis patꝫ primo ſi ꝯſiderent eius
potencia et diuiciaꝝ copia et fame claritas ac deliciarum affluencia ·
Nam vt habet · iii · reg · i · c · viuēte dauid patre et ipſo impante et vo-
lente vnct9 fuit in regē et dixit oīs ꝓplus viuit rex ſalomon · Et aſcē
dit vniuerſa multitudo poſt eum et ꝓplus canenciū tibiis et letanciū
gaudio magno et inſonuit terra a clamore eoꝝ · Et vt dicit · iii · re · iiii
c · Regnauit ſup omnē iſrahel et erat in dicione ſua habens oia reg-
na ſecū a flumine terre Philiſtim vſq; ad terrā egypti offerencium
ſibi munera et ſeruienciū ei cunctis diebꝫ vite eius · Erat autēꝫ cibus
ſalomonis p ſingulos dies · xxx · chori ſimile et · xl · chori farine · x · bo-
ues pingues et · xx · boues paſcuales et centū arietes excepta venacōe
ceruoꝝ capreārū atq; bubaloꝝ et auium altiliū · Habebat · xl · milia
pſepia equoꝝ curialiū et · xii · milia equeſtriū · Et vt ſcribit · x · c · pfati ·
li · Regina ſaba donauit ei · xxx · talenta auri et aromata multa nimis
et gemmas pcioſas · Secundū autē catholi · apud aliquos eſt · l · libra-
tum ſecundū alios · lxx · duarū · In ſecūdo vero li · paſ · c · ii · narrat qua-
liter ſalomon volēs edificare domū dei et palaciū ſuū numerauit · lxx
milia viroꝝ portanciū humeris ſuis et · lxxx · milia qui cederent la-
pides in montibus · ꝓpoſitoſq; eoꝝ tria milia ſexcentos · Fecitq; fieri
edificia ſpecioſa valde diffundebatq; fama eius per vniuerſum orbē
et tamen depauatū eſt cor eius vt adamaret mulieres alienigenas ·
Habuitq; omnē dlectacionē in quibuſcumq; ſecundū ſenſualē appeti
tum · nichilomin9 omnia pterierunt et defecerunt · Ideo ipſe cōqueri-
tur · in · i · c · eccleſiaſtes · d · Vanitas vanitatū et omnia vanitas · Ob qđ
criſo · ſup Ioh · ita pulchre loquit · Vanitas vanitatū inquit ſalomon
et omnia vanitas · Hunc verſiculū ſi ſaperēt qui in potencia verſant
in parietibus ſuis omnibus et veſtibulis ſcriberent in domo in foro

et in egreſſibus et ante omnia in oſciencijs ſuis vt ſemp et eum ocu-
lis cernerent et corde ſentirēt qm̄ multe ſunt rez facies et ymagines
falſe q̄ decipiunt incautos· Iſtud oportet quotidie carmē ſalutare et
in prandijs et in cenis et in oibus conuentibus libenter vnumqueq3
primo ſuo canere a proximo ſuo libenter audire q2 vanitas vanita-
tum et omnia vanitas·hec ille· Que verba non inmerito ponderanda
ſunt vt ſic congnoſcant mundi miſeria· Tercia odicio bonoz huius
mundi dicit̄ damnacio· Ipſa etēim ſe diligentes ducūt in damnacōem
eterne mortis·Et vt gre·ait·momentaneū eſt qd delectat ſed qd cru-
ciat eſt eternū· Ideo aug9·in quodā ſermone inquit·Nulla maior in
ſania q̄m p delectacione momētanea pdere eterna gaudia et obliga
re ſe ad eterna ſupplicia·Audite ergo o mortales homies et conſide-
rate q̄ dictā ſunt ad mentemq3 veſtrā currite et redutite cor et aiam
ad amorē dei et ad beatitudinē eius inardeſcat deſideriū veſtz reuo-
cate affectū a pditore mundo illūq3 ſpernite vt ſic poſſitis in h ſeclo
adipiſci dei graciā et in futuro ſempiternā gloriā· Amen·

¶ Feria ſecunda ebdomade ſancte de miſterijs ſacramenti eukariſtie
quoz noticia fideles excitat et inflammat ad feruorē et deuocionem·

¶ Sermo·lxiii·

Memoriā fecit mirabiliū ſuoz miſericors et miſerator dn̄s
eſcam dedit timentib3 ſe· Illuminati pp̄he verba ſunt iſta
originalr̄ pſal·c·x·Oſtendit nobis dn̄s ih̄s xp̄s ardentiſſi-
mā caritatē ſuā non ſolū in cruce et in paſſione vez eciā
et in multis alijs diuerſiſq3 modis et potiſſimū cum inſtituit ſanctiſ-
ſimum ſacrm̄ p̄cioſiſſimi corpis et ſanguinis ſui· Que miā aūt tanto
feruencius xp̄ianoz anime cum reuerēcia et deuocione ad illud ſuſcipi
endum animari pn̄t quanto clari9 eius miſteria cognoſcūt et intelli-
gunt· Idcirco in pn̄ti ſermone de eo aliq̄ aperiemus qm̄ ſi xp̄s illud fe-
cit in memoriā eius et ſuoz mirabiliū niſi nos tanti bn̄ficii recorda
remur merito de ingratitudis vicio veniremꝰ culpandi· De ipo itaq3
ſacramento venerabili tria miſteria erūt a nobis declaranda·

Primū dicit̄ inſtitucionis· ¶ Qualiter xp̄s inſtituit ſacrm̄ eukariſtie
¶ Secundū figuracionis· in cena et ordinauit apoſtolos ſacerdo
Tercium fructificacionis· tes et quare hoc ſacramentū officit̄ in
ſpecie panis et vini et ſub duplici ſpē et an ſub vtraq3 debeat ſumi·

Primū miſteriū declarandū dicit̄ inſtitucionis in· ¶ Ca·i·
quo contingit dubitare circa ſeptē· Primo circa tp̄us· Secūdo
circa pſonā· Tercio circa ordinē· Quarto circa materiā· Quin-
to circa ſpēm· Sexto circa addicionē aque· Septimo circa obligacōez
¶ Primo circa tp̄s dubitat̄ quare hoc ſacrm̄ inſtitutū fuit tpe legis
gracie et nō ante · Ad qd reſpondet alex·in·iiii·ſum·et Bon̄·di·viii·
iiii q iſtud fuit conueniens pp̄ter duo· Primo pp̄ter rem cōtentam q̄
ē corpus xp̄i vez vt plenius declarabit̄ in ſequenti ſermone·Secun-
do fuit conueniens pp̄ter efficaciam que eſt caritatis vinculum que

in noua lege apparere et habundare debuit. et ex h̄ institutū est im-
minente paſſione in ſignū amoris quē xp̄s ad gen⁹ humanū habe-
bat. Nā nō ſolū voluit dare nobis ſua. i. obſeq̄a oīm creaturaꝝ et ſu-
os. i. angelos in adiutoriū ſed eciā ſeipm̄ dedit in filiū p̄ carnis aſſūp
cionē ſcd̄m illud yſa. ix. Filius datus eſt nobis. Dedit ſe in ſociū per
nature noſtre ꝯformacionē ſcd̄m illud ap̄. phil̄. ii. habitu inuent⁹ vt
homo. Dedit ſe in mgr̄m p̄ doctrine p̄dicacionē. ſcd̄m illud Joh̄. xiii
Vos vocatis me mgr̄ et dn̄e et bn̄dicitis. ſum etem̄. Dedit ſe in lucē
p̄ exempli opacionē ſcd̄m illud Joh̄. xiii. Exemplū em̄ dedi vobis vt
q. ego. f. ita et. v. f. ꝛc̄. Dedit ſe in patrē p̄ gracie regeneracionē ſcd̄m
illud Joh̄. i. Quotquot aūt receperēt eum dedit eis poteſtatē filios dei
fieri his qui credunt in noīe eius. Dedit ſe in holocauſtū medullatū
p̄ paſſionē et tandē dedit ſeipm̄ in cibū ad ſp̄ūalem refectionē. O in-
flammata caritas ih̄u xp̄i. O ardens amor clementiſſimi cordis ſui.
Suphabundanter p̄fecto oſ̄dit nobis quantū nos ip̄e dilexit et ꝓpte
rea tunc ſacr̄m eſt inſtitutū cum amor ei⁹ bulliebat atq; feruiebat. vn̄
Joh̄. xiii. dicit̄. Cum dilexiſſet ſuos qui erant in mūdo in finē dilexit
eos ideſt ſcd̄m glo. maiora ſigna dilectōis oſ̄dit. Scd̄o dubitat̄ circa
horā. et vt colligit̄ ex dictis euangeliſtaꝝ. xp̄s hoc ſacramentū inſti-
tuit hora cene quando iam cōmederant ip̄e et ap̄li agnū paſcalē. Ex
quo pleriq; nō bene intelligētes dicere voluerunt q̄ hoc ſacr̄m non
debet ꝯfici ante prandiū ſed poſt cenā. Arguūt em̄ ſic in opando de-
bem⁹ nos ꝯformare xp̄o tanq̄ exemplari. iux̄ illud exo. xxv. Inſpice
et fac ſcd̄m exemplar qd̄ tibi in mōte monſtratū eſt. Sed xp̄s h̄ ſacr̄m
poſt cenam ꝯfecit. ergo et a nobis debet ꝯfici poſt cenā. Contra iſtos
vero eſt tex. de ꝯſe. di. i. in. c. ſacra. Sacra inquit altaris nō niſi a ieiu-
nis hoībus celebrent̄. Rō eſt ſcd̄m rich̄. in. iiii. di. viii. ꝓpter maiorem
ſolēnitatē et ſobrietatē miſterii et maiorē reuerenciā ſacri. Nec valz
obiectū eo q̄ xp̄s cōnabi'it ꝯfecit poſt cenā q: voluit terminare figu
ram et legē in eſu agni paſcalis et introducere veritatē in inſtitucōe
ſacri. Huiōi aūt racō non ꝯuenit ad hoc vt a nobis debeat poſt cenā
ꝯfici. et ſic hoc ſacr̄m ꝯfici debet a ieiunis vt ptz de ꝯſe. di. ii. in. c. li-
quido. Et ſcd̄m rich̄. vbi ſupra. ſumit̄ hic ieiuniū p̄ priuacōe cuiuſli-
bet alimēti ante ſcz q̄m quis ſumat cibū vel potū ſi eciā poſtea in die
plures cōmeſturus ſit in caſu tn̄ neceſſitatis imminente mortis p̄iculo
pōt hoc ſacr̄m poſt alios cibos ſumi eciā ſi ſacerdos ante miſſaz laue
rit os ſuū et caſu aliquo gutta illi⁹ aque intrauerit in ſtomachū nō
ꝓpter h̄ tenet̄ dimittere miſſaz p̄cipue in die ſolēni q: h̄ nō videt̄ ipe-
dire dignā ꝓparacionē p̄ſpiteri nec reuerenciā ſacri. Et de ſilibus idē
iudiciū habeat̄. Tercio ꝯtingit dubitare circa ordinē ſcz quādo ap̄li
fuerūt a xp̄o ordinati ſacerdotes et acceperūt ꝯſecrandi poteſtatē. Ad
qd̄ rn̄det rich̄. in. iiii. di. xxiiii. q. iii. Querit̄ in quo actu cuiuſlibet or-
dinis imprimat̄ carac. in rn̄ſione ad argumentū. q̄ xp̄us ordinauit
ap̄los ſacerdotes cū dedit eis poteſtatē ꝯficiendi Luc̄. xxii. et Math̄.

xxvi·d·Hoc facite in meã cõmemoracionẽ·Quarto dubitat̃ circa ma
teriã in qua ſacr̃m eſt ꝯficiendũ·Et rñdent doc·in·iiii·di·xi·ꝙ mate
ria ꝯgrua huic ſacr̃o eſt panis de frumẽto et vinũ de vite eo ꝙ xp̄s
ita inſtituit·et hoc rõnabiliter·Primo quidẽ quantũ ad vſuz huius
ſacr̃i qui ẽ manducacõ·Sicut enĩ aqua aſſumit̃ in ſacr̃o baptiſmi ad
vſuz ſpũalis ablucionis qꝛ corꝑalis ablucio ꝯuenienter fit in aq̃ ita
panis et vinũ quibꝫ cõmunit̃ hoĩes reficiunt̃ in hoc ſacr̃o aſſumũtur
ad vſuz ſpũalis manducacõis·Scd̃o quantũ ad effectũ cõſideratũ in
vno quoqꝫ ſumenciũ·qꝛ vt ambro·dicit ſuꝑ ep̄lam ad cor·hoc ſacr̃m
valet ad tuicõnem corꝑis et aĩe·Ideo caro xp̄i ſub ſpẽ panis ꝓ ſalute
corꝑis ſanguis vero ſub ſpẽ vini ꝓ ſalute aĩe offert̃·Tercio quantũ
ad effectũ reſpectu eccl̃ie q̄ ꝯſtituit̃ ex diuerſis fidelibus ſicut panis
ꝯficit̃ ex diuerſis granis et vinũ fluit ex diuerſis vuis·Notandũ tñ
ſcd̃m tho·in·iii·pte·q·xxiiii·ar·iii·in rñſione·ad terciũ argumentũ·
ꝙ ſi farine triticee admiſceret̃ aliq̃ quãtitas modica et parua alterꝰ
farine poterit exinde ꝯfici panis qui eſt materia huiꝰ ſacr̃i qꝛ modi
ca ꝑmixtio nõ ſoluit ſpẽm·Secꝰ vero ſi eſſet magna·Quinto dubitat̃
circa ſpeciẽ quare ſcꝫ ſacr̃m hoc ꝯficit̃ ſub duabꝫ ſpẽbus·Ad qd̃ re
ſpondꝫ alex·de ales ꝙ hoc principalr̃ fit duplici rõne·Primo ꝓpter du
plicis nature nr̃e a xp̄o ſumpcionẽ ad vtriuſqꝫ redempcionẽ vt oñde
ret xp̄s totã humanã naturã ideſt aĩam et corpꝰ aſſũpſiſſe vt vtrũqꝫ
redimeret·Panis enĩ ad corpꝰ refert̃ vinũ ad animã·Scd̃a rõ eſt
ꝓpter duplicẽ xp̄i imolacionẽ ſcꝫ in vita et in morte·Nam expectacõ
et ꝑparacio ad mortẽ fuit mors quedã que ergo fuit in vita repñtat̃
ſpecie panis·q̄ autẽ in morte ſpẽ vini·Sexto circa addicionẽ aque·
Vtꝝ aqua ſit de ſubſtãcia ſiue integritate ſacr̃i·Ad qd̃ rñdet Boñ·
in·iiii·di·xi·d·ꝙ de integritate huiꝰ ſacr̃i ſunt q̃tuor ſcꝫ materia for
ma ordo et intencio ꝯſecrantis·De ꝯgruitate autẽ et bene eſſe ſunt q̄
ſunt his annexa·Aqua ergo cum nõ ſit aliqd̃ hoꝝ nõ eſt de neceſſi
tate ſacr̃i ſed annexũ eſt materie ſcꝫ vino qꝛ adiungit̃ vino et in ip̄m
ꝯuertit̃ et poſtmodũ in ſanguinẽ·Et ideo eſt de cõgruitate apponẽda
tñ ſiue admiſcẽda eſt vino vt dicit̃ ex̃ de cele·miſſa·c·vlt̃·Cuiꝰ racio
multiplex eſt ſcd̃m alex·Prima ꝓpter exemplũ domini ꝓbabiliter enĩ
credit ꝙ dñs hoc ſacr̃m inſtituit in vino aqua ꝑmixto vt dicit dama·
et ciprianus de ꝯſe·di·ii·c·ſcriptura·Scd̃a rõ eſt ꝓper ſignũ vnionis
corꝑis miſtici cum capite·vñ de ꝯſe·di·ii·c·cum om̃e·dicit̃ cum in ca
lice vino aqua miſcet̃ xp̄o ꝑplus adunat̃ et credenciũ plebs ei in quẽ
credit copulat̃ et iungit̃ ideſt copulanda et iungẽda ſignificat̃ ꝑ fidẽ
et dignã ſacramenti ſuſcepcionẽ·Ex quo rich·in·iiii·di·xi·refert·ꝙ
ꝓpter huiõi ſignificacionẽ tm̃ debet apponi de aq̃ et de vino qd̃ aqua
poſſit trahi ad naturã vini·ꝑplus enim trahendꝰ eſt ad xp̄m et ideo
multũ ſunt illi reꝑhenſibiles qui plus ponũt de aqua q̃m de vino·
Eſt quidez ꝑniciosus abuſus vt dicit̃ in·c·ꝑniciosus ex̃ de cele·miſſe·
Tercia rõ q̄re aqua admiſcet̃ vino ẽ ꝓpter fluxũ aque de latere xp̄o

ãquo lanceato vt habetur ioh̄·xix·Continuo exiuit ſanguis et aqua Ideo de ɔſe·di·ii·c·In ſacroꝝ oblacionibꝫ dicit̄·Nō dꝫ in calice dn̄i aut vinū ſolū aut aq̄ ſola offerri ſed vtrūqꝫ pmixtū qꝛ vtrūqꝫ ex latere xp̄i in paſſione ſua pfluxiſſe legit̄·Notandū tn̄ ſcd̄m ingēm ſen̄·c·pe·xi·di·q̄rti·ꝙ ſi ſacerdos ɔſecret vinū ſine aq̄ vere ɔuertit in ſanguinē·Nā et grecoꝝ eccl̄ia dicit aquā nō apponere ſacro vt ait ino·de officio miſſe pte·iii·c·xxvi·Et tn̄ eccl̄a nō negat ipos ɔficere ſanguinē xp̄i·Ille tn̄ qui aquā nō apponeret rep̄hendend9 eſſet ꝓpter rōnes iā dictas·Septimo dubitat̄ circa obligacōem·vtꝝ ſcꝫ ꝓplus debeat cōmunicare ſup vtraqꝫ ſpecie·Ad qd̄ r̄ndet ſanct9 tho·iii·pte·q·lxxx·ꝙ circa vſuꝫ hui9 ſac̄ri duo pn̄t ɔſiderari·vnū ex pte ſac̄ri ipi9 aliud ex pte ſumenciū·Ex pte ipſi9 ſac̄ri ɔuenit ꝙ vtrūqꝫ ſumat̄ ſcꝫ corp9 et ſanguis qꝛ in vtroqꝫ cōſiſtit pfectio ſac̄ri·Et ideo qꝛ ad ſacerdotem ptinet hoc ſac̄m ɔſecrare et pficere nullo mō debet corpus xp̄i ſumere ſine ſanguine put plene patꝫ de ɔſe·di·ii·in·c·cōperimus Ex pte autē ſumenciū requirit̄ ſumma reuerēcia et cautela ne aliq̄d accidat qd̄ vergat in iniuriā tanti ſac̄ri·Qd̄ p̄cipue poſſet accidere in ſanguinis ſumpcione qui quidē ſi incaute ſumeret̄ de facili poſſet effundi·Et qꝛ creſcente multitudīe populi xp̄iani in qua ɔtinent̄ ſenes et iuuenes quoꝝ quidā non ſunt tante diſcrecōnis vt cautelā debitā circa vſuꝫ hui9 ſac̄ri adhiberēt·Ideo puide obſeruat̄ vt populo ſanguis ſumendus nō det̄ ſed ſolū ſumat̄ a ſacerdote eciā et ſcd̄m aliquos nō dat̄ ſub vtraqꝫ ſpecie ꝓpter piculū erroris ne ſcꝫ cōmunis popul9 crederet xp̄m non eſſe totū ſub vtraqꝫ ſpecie·

¶De figuris q̄ p̄ceſſerunt ſac̄m eukariſtie et de ſeptēꝫ ꝓprietatibus manne appropriatis huic ſacramento· ¶Capitulū·ii·

Secundū miſteriū declarandū de ſac̄o eukariſtie dicit̄ figuracionis·Fuit nanqꝫ cōgruū hoc ſac̄m p̄figurari ſcd̄m alex·et bon̄·in·iiii·di·viii·ꝓpter tria·Primo ꝓpter dignitatē qꝛ p̄dicandū et expectandū erat ſicut donū dei excellentiſſimū·Ideo figure hui9 ſac̄ri p̄ire debuerūt in quibꝫ refulciret̄ expectacō fideliū et dignitas hui9 ſac̄ri famoſior oſ̄deret̄·vnde figuraꝝ p̄miſſio nō fuit aliud quā fame ei9 diuulgacio·Scd̄a racio eſt ꝓpter difficultatē·Inter cetera eñ̄ ſac̄a hoc eſt difficilimū ad credendū imo inter cetera credibilia·ideo hoīes debuerūt ad hoc aſſueſieri quadā figuraꝝ manuductōne·Tercia racō fuit ꝓpter ſignificacionē qꝛ hoc ſac̄o xp̄s paſſus ſignificat̄ et continet̄·Congruebat aūt xp̄m paſſuꝫ aliq̄ figura p̄ſignari Similiter aūt et hoc ſac̄m quo ſignificat̄ et ɔtinet̄·p̄ceſſerūt aūt nō vna ſed plures figure qꝛ ſicut dicit aug9·in·iiii·de trini·Oportebat qꝛ p multa eram9 a deo deciſi ꝙ multa vitā venturā cōclamarēt ſcꝫ xp̄m·Et ſcd̄m alex·licet res p̄figurata tātis figuris ſit vna ſcd̄m ſubſtanciā tamē illi9 ſunt multi effect9 et multe ꝓprietates ſiue ɔdiciones quaꝝ multiplicitatē reſpiciūt ipſe figure diuerſe·Magiſter vero ſen̄·dimiſſis aliis figuris q̄ aſſignari poſſent tm̄ quatuor enumerat

ſacrificiū ſcʒ melchiſedech agnū paſcalem manna et ſanguinem qui
fluxit de latere xp̄i· Que figure ſufficienter enumerant̄ duplici rōne
Prima eſt reſpectus ſiue relacio figurāꝝ ad legē nature· Moſaice et
euangelice vt ſcʒ ꝑ oblacionē melchiſedech oſtendat̄ fuiſſe p̄figuratū
ſacramentū in lege nature· ꝑ agnū paſcalē et mānā in lege ſcripture
et ꝑ ſanguinē qui fluxit de latere xp̄i in lege gracie· Scd̄a racō eſt ſi
attendamꝰ ad ea q̄ p̄ſignant̄· nam in hoc ſacr̄o eſt viſibilis forma et
hec p̄figurata eſt in ſacrificio melchiſedech et eſt res ꝯtenta et hec fi-
gurata eſt in agno paſcali et eſt res ſignificata tm̄ et h̄ in manna Et
virtꝰ dans efficaciā et h̄ in ſaguine q̄ defluxit de latere xp̄i· Veruntm̄
ſolerter ē aduertendū q̄ in manna qđ pluuit dn̄s patribʒ in deſerto
exo· xvi· ſeptem ꝯdiciones repiunt̄ ꝯuenientes huic ſacr̄o ineffabili·
Prima eſt modꝰ generacōnis· Scd̄a eſt locus deſcenſionis· Tercia tē-
pus recollectōnis· Quarta terminꝰ menſuracōis· Quinta ritus p̄pa-
racionis· Sexta auſus reſeruacōis· Septima guſtꝰ ſaporacōis· Pri-
ma ꝯdicio erat modus generacōis q2 in nocte inuiſibilr̄ de celo de-
ſcendebat· Quid em̄ deſignat ꝑ nocte niſi fidei noſtre ſtatꝰ· Sicut em̄
in regno celoꝝ nulla eſt obſcuritas tenebroſa et in inferno nulla pōt
luciditas apparere· ſic in p̄ñti pegrinacione nō eſt lux clara viſionis
deifice ſicut in celo nō obſcura tenebroſitas eterne dānacionis ſicut in
inferno· ſed nocturna fidei lux ſtellari et lunari nō quidē ſolari luce
illuſtrata quibʒ luminibus videmꝰ et cognoſcimus hoc ſacr̄m· Scd̄a
condicio illius manne erat locus deſcenſiōis q2 deſcēdebat in deſerto
circa caſtra filioꝝ iſrahel ſolū eſqʒ defecit cum intrauerūt terrā pro-
miſſionis ſic hoc ſacr̄m nō niſi in eccleſia et in eius ſide veraciter cō-
ſecrat̄ atqʒ in deſerto p̄ñtis vite tantummō frequentat̄· Cum autē ad
repromiſſaʒ viuenciū terrā ventū fuerit iam nō ampliꝰ hoc ſacrificiū
offeret̄ ſed glo̊ſus ibi̇s in cōſumato felicitatis loco ꝯſpiciet̄ ineffabi-
liter exaltatꝰ· Tercia cōdicio erat tp̄us recollectōis· Sex em̄ diebus
poterat repiri p̄cepitqʒ Moyſes ex pte dn̄i feria ſexta ꝑ ſabbato col-
ligi· Sabbato aūt egreſſi quidā de populo vt colligerent nō inuene-
runt· Sic et iſtud viuificū ſacramentū nō niſi ſeu diebʒ p̄ñtis pegri-
nacionis reficere habet ſed ſabbato ſempiterne quietis inueniet̄ rex
nr̄ ibi̇us xp̄s non miſtice ſacr̄o velatus ſed manifeſtꝰ et decore regio
glorioſꝰ· Quarta ꝯdicio eſt terminꝰ menſuracōnis q2 ꝑ ſingula capi-
ta menſurā gomor ex parte domini Moyſes colligi inſtituerat· nec
qui plus collegit plus habuit nec qui minus minꝰ inuenit· Sic qui-
dem iſtud mirabile ſacramētū nequaquā ꝯtinet minorē ibi̇m minori
hoſtia quā in maiori nec plus in pluribus q̄m in vna· Quinta cōdi-
cio erat ritus p̄paracionis q2 illud manna ignē optime ſuſtinebat nā
manna liquidū colligebat̄ ſimile coriādro et prope ignē ponebat̄ et
efficiebat̄ durū· deinde terebat̄ et eius farina conficiebat̄ panis· Sed
ſi ponebat̄ ad ſolē liquefiebat et contabeſcebat ſic iſtud benedictum
ſacramētum perfecte ignem ſuſtinet deuoti et feruentis amoris atqʒ

tacıones ob amoꝛis ſoꝛnace pcedentes pfecte ꝯcludunt huiꝰ ſacrı ir-
refragabilē veritatē. Sed ſol curioſitatis hūane et fantaſtice rōnis ad
ꝑſcrutacionē ſacrı ꝑ ꝑhdiā eum liqueſcere facit. Sexta ꝯdicio eſt au-
ſus reſeruacōis. nam p̄cipiens moyſes ꝙ nullꝰ ſeruaret ex eo vſqȝ in
mane. Qui voluerūt reſeruare inuenerūt ꝙ ſcaturire cepit vermibus
atqȝ cōputruit ſic hoc ſacrm̄ reſeruatū ab his qui ad illud nolunt ac
credere ſcatet vermibꝫ qꝛ ipi tales deterioꝛant̄ et idurant̄ vt pꝫ. lxxxii
di. in. c. p̄ſpiter. Septima ꝯdicio erat guſtꝰ ſapoꝛacionis qꝛ vnicuiqȝ
ſapiebat iux̄ deſiderii ſui appetitū. Aliqui em̄ cum ſūma delectaciōe
veſcebant̄ cibo illo ſapidiſſimo nōnulli vero murmurantes dicebant.
Anima nr̄a nauſeat ſup cibo iſto leuiſſimo. ſi hoc ſacratiſſimū ſacrm̄
ſumentibꝫ diuerſimode ſapit ſcd̄m diuerſas diſpōnes quas in eis foꝛ
mat vel deſideriū caritatis vel indeuocio malignitatis. O quot ſunt
obſtinati peccatoꝛes et p̄ſumptuoſi qui coꝛpꝰ xp̄i ſumentes nullū ex
eo pcipiunt guſtū. Alii vero q̄m mirabiliter ꝓpter deuocionē et fidē
recreant̄ et ꝯſolant̄ de quo et ſi multa poſſent exēpla narrari vnū tm̄
referā qd̓ rome euenit. Tp̄e nanqȝ eugenii quarti quedā notabilis ⁊
ſpūalis dn̄a deo deuotiſſima Franciſca noīe de ponciams ſingulꝰ die-
bus feſtis ſacrı cōmunionē de manu ſacerdotis reuerētiſſime ſuſcipie
bat. ſenciebatqȝ delectacionē admirabilē adeo vt ſepiꝰ poſt cōmunio-
nem ꝑ magnū tp̄is ſpaciū rapet̄ in extaſim. Quodā vero die dum in
eccleſia ſancte cecilie trans tiberim expectaret accipe cōmunionē ſa-
cerdos ille qui celebrabat aut leuitate ductꝰ aut dyabolica tempta-
cione deuictꝰ temptauit ſibi dare hoſtiā non ꝯſecratā. Cumqȝ ori eiꝰ
appropinquaſſet recuſauit illā ſumere. d. parcat tibi deꝰ O pater ſa-
cerdos qui me nō ſolū decipe credidiſti ſed eciā ydolatriā facere volu
iſti. quibꝫ verbis cōmotus ſacerdos veniā peciit et peccatū poſtea cō-
feſſus rem aliis ſtuduit renarrare.

De ſeptē fructibus quos acquirūt hi qui fideliter et deuote ſanctā
communionē ſuſcipiunt. Capitulū. iiii.

Terciū miſteriū declarandū de ſanctiſſimo ſacro dicit̄ fructi-
ficacōis. deuote em̄ cōmunicātes multos fructꝰ ꝯſequunt̄ et
p̄cipue ſeptē. primꝰ dicit̄ gratificacō. ſcd̓us remiſſio. terciꝰ ſa
tiſfactio. q̄rtus defenſio. quintꝰ reuelacō. ſextꝰ cibacio. ſeptimꝰ glori-
ficacio. Primꝰ fructus dicit̄ gratificacō. Confert em̄ ſacrm̄ deuote cō-
municantibꝫ grām. Rō eſt ſcd̄m tho. iii. pte. q. lxxix. tum qꝛ in eo con
tinet̄ xp̄s qui ſicut veniēs in mūdo venit cū grā ſcd̓ꝫ illud Jo. i. Gra
cia et veritas ꝑ ip̄m xp̄m facta eſt ita veniēs in iſto ſacro. tum qꝛ re-
p̄ſentat̄ paſſio eiꝰ q̄ fuit grē effectiua. tum qꝛ ſumit̄ ſub ſpē cibi nu-
triētis. vn̄ ſicut cibus p̄ſtat vitā ita et hoc ſacrm̄. ꝓpterea vocat̄ euka
riſtia. i. bona grā. Nam dicit̄ ſacrificiū reſpectu p̄teriti ſcꝫ paſſionis
xp̄i q̄m repn̄tat. Et dicit̄ cōmunio reſpectu pn̄tis quaſi ꝯmunis vnio
quia vnit membra cum coꝛpoꝛe vel in coꝛpe miſtico. Et dicitur viati-
cum reſpectu futuri quia eſt prefiguratiuū vite et qꝛ paſſio vnio et

gloria ſunt ex gracia· Jdeo nominat̄ eukariſtia·Scd̄us fructus deuo
te cōmunicāciū dicit̄ remiſſio·Remittunt̄ nanq̄ꝫ p hoc ſacr̄m peccata
venialia vt habet̄ de ↄſe·di·ii·c·cum om̄e·c·ſi quociēs·et·c·ante bn̄-
dictionē· Quantū aūt ſit iſtud ſcȝ remiſſionē venialiū habere patere
pōt ſi ↄſideret̄ quantū ipſa aīam ledant· nā licet eternā damnacōem
nō inducant tn̄ inferūt duo p̄cipua nocum̄ta·Primū eſt q2 diminuūt
feruorē caritatis·Scd̄m q2 obligāt ad penā tpalē·Ex quo dicit bon̄·
in·iiii·di·xx·q ſi q̄s morit̄ tm̄ venialia habens vadit ad purgatoriū
Terci9 fruct9 deuote cōicanciū dicit̄ ſatiſfactio hoc ſiquidē ſacr̄m
ſatiſfacit p peccatis·Scd̄m em̄ tho·iii·pte·q·lxxix·h̄ ſacr̄m ſimul eſt
ſacrificiū et ſacr̄m ſed rōem ſacrificii hȝ inquantū offert̄·rōnem vero
ſacr̄i inquantū ſumit̄· Et iō effectū ſacr̄i habet in eo q̄ ſumit effectū
aūt ſacrificii in eo q̄ offert vel in his p quibȝ offert̄·Si ergo ↄſidere
tur vt ſacr̄m habet duplicē effectū·vnomō directe ex vi ſacr̄i·aliomō
quaſi ex quadā ↄcomitancia· Ex vi quidē ſacr̄i directe habet illū ef-
fectum ad quē eſt inſtitutū·non eſt aūt inſtitutū ad ſatiſfaciendū ſed
ad ſpūaliter nutriendū p vnionē ad xp̄m et ad membra eius ſicut et
nutrimentū vnit̄ nutrito· Sed q2 hm̄oi vnitas fit p caritatē ex cuius
feruore aliquis ↄſequit̄ remiſſionē non ſolū culpe ſed eciā pene·inde
eſt ꝙ ex ↄſequēti p quandā ↄcomitanciā ad principalē effectū homo
ↄſequet̄ remiſſionē pene nō quidē tocius ſed ſcd̄m modū ſue deuocō
nis atq̄ꝫ feruoris·Si aūt cōſideret̄ inquantū eſt ſacrificiū habet vim
ſatiſfactiuā et pdeſt his p quibȝ offert̄ tam viuis q̄m defunctis·Sed
in ſatiſfactione magis attendit̄ affect9 offerētis q̄m qualitas oblacō
nis·Quāuis ergo h̄ oblacio ex ſui q̄ntitate ſufficiat ad ſatiſfaciendū
p omni pena tn̄ ſit ſatiſfactoria illis p quibȝ offert̄ vel eciā p offerē-
tibus ſcd̄m quantitatē ſue deuocionis et nō p tota pena· hinc alex·
papa de ↄſe·di·ii·in·c·nichil ait·Nichil in ſacrificiis mai9 eſſe cepit
ꝙ corpus et ſanguis xp̄i nec vlla oblacio hac pocior eſt ſed oēs p̄cel-
lit q̄ pura conſcia dn̄o eſt offerenda· Quart9 fruct9 deuote cōmuni-
canciū dicit̄ defenſio·defendit vtiq̄ꝫ h̄ ſacr̄m p̄ſeruando a peccatis fu
turis·Vt em̄ ait tho·vbi ſupra peccatū eſt quedā mors ſpūalis aīme
vn̄ hoc mō p̄ſeruat̄ aliq̄s a peccato futuro quo p̄ſeruat̄ corp9 a mor-
te futura·Qd quidē fit dupl'r vnomō inquantū hoīs natura interius
roborat̄ ↄtra interiora corruptiua et ſic p̄ſeruat̄ a morte p cibū et me
dicinā·aliomō p hoc ꝙ munit̄ ↄtra exteriores īpugnaciones et ſic p̄-
ſeruat̄ p arma quibȝ munit̄ corp9· vtroq̄ꝫ aūt modo hoc ſacr̄m ↄſer
uat a peccato·Nam primo quidē p hoc ꝙ xp̄o coniungit per graciā
roborat ſpūalem vitā hoīs tanq̄ ſpūalis medicina ſcd̄m illud pſal'·
Panis cor hoīs ↄfirmat·Et aug9·ſup ioh̄·ait·Secur9 accede panis ē
nō venenum· Scd̄o inquantū eſt ſignum paſſionis xp̄i per quā victi
ſunt demones repellit ipſoꝝ impugnacionē·Vnde Criſoſto·ſup ioh̄·
ait· Vt leones flammā ſpirantes de menſa dn̄i recedimus terribiles
demonibus facti·Notandū tamen ꝙ licet hoc ſacr̄m quantū eſt de ſe

habeat virtutem preſeruatiuam a peccato non tamen aufert homini
poſſibilitatē peccandi eo ꝙ homo in ſtatu vite eſt hui9 ↄdicionis ꝙ
pōt flecti in bonū et in malū· Quintus fruct9 deuote cōicanciū dicit̄
reuelacio· ſi eñ homo poſt deuotā cōmunionē in peccatū rueret faci=
lius ab illo ſurgere pōt q̄m ſi ante illud nō cōmunicaſſet· Racō eſt q2
vt dixim9 p ſacrā cōionē anima roborat̄ et fortificat̄ et iō facili9 eſt
forti reſurgere ꝙ̄ debili· Sext9 fruct9 deuote cōicanciū dicit̄ cibacio
Cibat vtiq3 hoc ſacr̄m ſpūaliter aīam et multociēs miraculoſe reficit
ip̄m corpus· Dicit̄ eñ de beata katherina de ſenis ꝙ ſepi9 cōione ſu
ſcepta p dies plurimos ſine cibo ⁊ potu pſiſtebat abſq3 aliqua ſui cor
poris leſione· Septim9 fruct9 dicit̄ glorificacio· facit eciā hoc ſacr̄m
ad augmentū glorie q̄ ſequit̄ ad augmentū gracie· Quanto eñ aīa
pficit et creſcit in gracia tanto copioſiorē gloriā pmeret̄· ſed qui de=
uote et humiliter ſuſcipit ſacr̄m eukariſtie pficit in gracia vt tactū
eſt ſupius· Idcirco habundanci9 gloriā obtinebit· Currite igit̄ omēs
et conſciēciis a peccatis emūdatis ſacrā communionē accipite q2 ſal
uator noſter dixit Joh· vi· ſi quis manducauerit ex hoc pane viuet in
eternū hic p graciā et in futuro p gloriā in qua viuit et regnat ipſe
ih̄s dei filius cum pr̄e et ſpūſancto p cuncta· ſ· ſ· Amen·

Feria· iii· ebdomade ſancte de veritate ſacram̄ti eukariſtie in quo
vere et realiter ↄtinetur ipſe xp̄s· Sermo· lxiiii·

Caro mea vere eſt cibus et ſanguis meus vere eſt potus·
Verba ſunt receptoris nr̄i originalr̄ Joh· vii· c· Inter ce=
tera fidei nr̄e credibilia maximū et admirat̄ile eſt real' ac
vera exñcia corpis et ſanguis xp̄i in ſacro altaris ſub ſpē
bus panis et vini· h vtiq3 niſi fides credat ſermo nō explicat· verūtñ
ad ↄfundendā pfidiā infideliū ↄſolandoſq3 fideles qui id credūt in h
ſermone de veritate altiſſimi ſacr̄i verba faciem9· Eſt eteñ neceſſariū
ſimplicit̄ credere et firmiter ↄfiteri ꝙ a dño ih̄u xp̄o audiuim9 dictū
carnē ſcz ſuā vere eſſe cibum et ſuū ſanguinē vere eſſe potū· ſcz in ſa
cramento altaris in quo vere et realiter continet̄· Ad qđ pbandum
et fideliter pſuadendū pcedemus tripliciter·

Primo p auc̄tes
Scd̄o per rōnes·
Tercio p exēpla·

Nos oēs tam theologi ꝙ̄ ſacra cōcilia et docto·
antiq̄ tenent et ↄfitent̄ dñm ih̄m xp̄m realit̄ eſſe
in ſacro altaris ſub ſpēbus panis et vini· Ca· i·

Primo pbanda ē veritas corpis et ſanguinis xp̄i in ſacro al
taris per auc̄tes· Primo theologoꝝ· Sc̄o ↄciliorꝝ· Tercio
doctorꝝ· Primo itaq3 theologi oms̄ ric h· ſcz boñ· tho· ſco· et
ceteri di· x· iiii· li· dicūt ꝙ opi· quorundā fuit et error peſſim9 ꝙ xp̄s
nō eſſz in altari niſi tm̄ ſicut in ſigno et dicit̄ mādu cari q2 ſignū ei9
tm̄ accipit̄· Sed iſte error ↄtra pietatē fidei eſt q̄ tm̄ beneficiū ſibi a
deo datū recognoſcit et gr̄as agit ꝙ in carne ſua et natura ꝓpria ſit
nobiſcū· Eſt eciā ↄtra ſacr̄i dignitatē p excellenciā in quo relucet di=
uina potēcia et boitas alcius ceteris ſacr̄is· Nā cetera ſacra excellit

et quaſi ꝯſumatiũ eſt alioꝝ oĩm ſicut caritas oĩm virtutũ· Ma feſta
tur naq̃ꝫ hic oĩpotencia dei in operis ſingularitate· cum enĩ panis in
corpꝰ xp̄i verꝫ et integrũ in multis altaribꝫ ꝯuertit̃ nullo remanēte
cōmuni oñdit ſe deꝰ poſſe ſupra oēm potenciā opatiuā in ꝯuerſione
et p hoc ꝙ idē in pluribus locis ſupra imaginatiuā et p hoc ꝙ tam
magnũ et integrũ in tam pua ſpecie facit exiſtere nō ꝯtractũ oñdit ſe
poſſe ſupra potenciā intellectiuā· Error igit̃ ꝑtactus detractatꝰ eſt a
quodā berlengario Rome corā· c· xiii· ep̄is vt habet̃ de ꝯſe· di· ii· in· c·
ego berlengariꝰ· Ideo catholice dicendũ eſt ſcd̃m Frañ· de marone in
quodā ſermone de corpe xp̄i ꝙ ſub ſpecie panis que videt̃ in hoſtia
q̃tuor eſſe credunt̃· Primo quidē credit̃ ibi eſſe corpꝰ xp̄i ex vi verbo
rum q2 verba ꝯſecracōnis de ſolo corpe faciũt mencionē· Scd̃o eſt ibi
ſanguis xp̄i ex cōcomitancia imediata q2 ſanguis imediate diſponit
corpꝰ ad vitam· Tercio eſt ibi anima xp̄i ex cōcomitancia ppinqua
q2 licet anima nō viuificet corpꝰ niſi mediante ſanguie tamē ptinet
ad eandē naturā et ideo ꝯcomitat̃ ip̄m ppinque· Quarto ē ibi diui-
nitas verbi ex ꝯcomitancia remota q2 licet diuinitas cum tribꝫ p̄ce-
dentibꝫ faciat vnũ ſuppoſitũ tñ nō ptinet ad vnā naturā· Similr̃ eciā
in calice iſta q̃tuor eſſe credunt̃· ſed alio ordie· Primo eſt ibi ſanguis
ex vi verboꝝ p eo ꝙ verba ꝯſecracōnis calicis de ſolo ſanguine faci
unt mencionē· Scd̃o eſt ibi corpꝰ ex cōcomitancia imediata q2 corpꝰ
ſanguinis eſt imediatũ receptaculũ· Tercio eſt ibi anima ex ꝯcomi-
tancia ppinqua q2 ptinet ad eandeꝫ naturā humanā· Quarto eſt ibi
diuinitas ex ꝯcomitancia remota q2 nō ptinet ad eandē naturā q̃m-
uis ad idē ſuppoſitũ Et iſta q̃tuor ſignificauit ſaluator noſter ibi eſſe
d· Ioh̄· vi· Ego ſum panis p hoc dans intelligi corpus· Et ſubiungit
viuꝰ p hoc denotās animā p q̃m corpꝰ viuificat̃ et q2 anima ſine cor
poreo ſanguine viuificare nō pōt· Ideo ſubintelligit̃ hic ſanguis· De
inde addit q̃ de celo deſcēdi ppter diuinitatē· q̃re totus xp̄s continet̃
ſub ſpecie panis et totꝰ ſub ſpecie vini· Scd̃o ad oñdendam veritatē
ſacr̄i facit auc̃tas ſacroꝝ conciliorꝫ· Scribit̃ enĩ ex̄ de cele· miſſe· in· c
cum marthe· Dicit̃ hoc ſacr̄m miſteriũ fidei q̃m aliud ibi credit̃ q̃m
cernat̃ et aliud ibi cernit̃ q̃ credat· ſpecies panis et vini cernit et cre
ditur veritas carnis et ſanguinis xp̄i· et in· c· i· de ſum· trini· et fi· ca·
ſic ſcribit̃· Vna eſt fideliũ vniuerſalis eccl̄a ex̄ quā nullus omĩo ſal-
uat̃ in q̃ idē ipſe ſacerdos ē et ſacrificiũ ih̄s xp̄s cuiꝰ corpꝰ et ſang-
uis in ſacr̄o altaris ſub ſpēbus panis et vini veracit̃ ꝯtinet̃ trãſſub-
ſtāciatis pane in corpꝰ et vino in ſanguieꝫ virtute diuīa vt ad pficiē
dum miſteriũ vnitatis accipiamꝰ ip̄i de ſuo qd̄ accepit ip̄e de noſtro
Sed ppter dicta in pallegato· c· cũ marthe notāda ſunt ſcd̃m Frañ· de
marone q̃tuor documēta· Primũ ꝙ in hoc ſacr̄o pprie nō videt̃ xp̄s
oculo corpali q2 accidencia q̃ ibi cernunt̃ nō ſunt in corpe xp̄i ſicut
in ſubiecto· Et ſi querat̃ quare xp̄s in hoc ſacr̄o corpꝰ ſuũ dedit no-
bis velatũ ſub accidētibus· rñderi pōt ꝙ id fecit ppter quatuor rōes

Prima eſt pp̄ter humilitatē vt ſcȝ homines in hoc ſacramento hu=
miliarent̄ credentes ea q̄ ſunt ſupra intellectū· in hoc eñ ſacramento
valde neceſſaria eſt captiuacio intellect9 in obſequium xp̄i· Secūda
racio eſt pp̄ter fidelitatē vt ſcȝ fides habeat meritū q2 vt gre·dicit in
omel· Fides non habet meritū vbi humana racio p̄bet expimentum·
Tercia rō eſt pp̄ter indignitatē ſcȝ quo ad malos q̄ indigni ſūt clare
conſpicere corpus dñi ih̄u xp̄i· Quarta rō eſt pp̄ter imbecilitatē quo
ad oēs q2 claritatē corp̄is ih̄u xp̄i nullus viator naturaliter poſſet in
ſpicere· Secundū documentū q̄ licet pp̄rie ibi non videat̄ xp̄s tam̄
non errant fideles qui dicunt dñm ſe vidiſſē in manib3 ſacerdotis q2
nullus errat cui9 verba p̄nt verificari eo modo quo verificat̄ ſcriptura
diuina in qua dicit̄ q̄ aliqui viderūt deū oculo corpali ſicut de moy
ſe dicit̄· Vidi dñm cernendo corpalem rubū· exo· iii· nō q̄ ibi viderit
diuinitatē ſed quia dñs aſſiſtebat illi rubo et ita corp9 xp̄i ſuo modo
aſſiſtit ſp̄ebus q̄ in hoc ſacro cernunt̄· Tertiū documentū q̄ in hoc
ſacro adoracio nō eſt dirigēda ad illud qđ cernit̄ ſed ad illud qđ cre
ditur tm̄ q2 illud eſt dignū adoracione· Quartū documentū q̄ ante
cōpleta verba ꝯſecracionis hoſtia nō eſt adorāda donec eleuat̄ a ſa=
cerdote vel adorat̄ q2 nondū ibi conſtat eſſē corpus xp̄i· Tercio ad
oſtendendam veritatē ſacramēti ſunt auctēs ſanctoꝝ doctoꝝ· Ex quib3
oib3 tm̄ quatuor inducem9 noiatiſſimos et famoſos doc· ſcȝ Ambro
Aug· Greg· et Jllariū· Ambro· eñ in li· de ſacris et ponit̄ de ꝯſe· di·
ii· in · c· panis ait· Panis eſt in altari vſitatus ante verba ſacroꝝ vbi
autē acceſſit ꝯſecracio de pane fit corpus xp̄i· Et idē in li· de officiis
et habet̄ in· c· ante benedictionē de cōſe· di· ii· ante benedictionē· alia
ſpecies nominat̄ poſt benedictionē corp9 ſignificat̄· Et idem de ꝯſe·
di· ii· in · c· reuera ait· hoc qđ ꝯficimus corp9 ex virgine eſt· Et idē de
ꝯſe· di· ii· in· c· omnia ita pulchre loquit̄· Omnia quecūq3 voluit dñs
fecit in celo et in terra· et q2 voluit ſic factū eſt· ita licet figura panis
et vini videat̄ nichil tamē aliud quā caro xp̄i et ſanguis poſt ꝯſecra
cionem credēda ſunt· Vñ ipſa veritas ad diſcipulos hoc inquit· Caro
mea eſt p mundi vita· Et vt mirabili9 loquar nō alia plane q̄ que
nata eſt de Maria et paſſa eſt in cruce et reſurrexit de ſepulchro· Et
Aug9· de ꝯſe· di· ii· c· nos aūt dicit· Nos autē in ſpecie panis et vini
quā videm9 res inuiſibiles· i· carnē et ſanguinē honoram9· Et idem
in· c· nō omnis· Non omnis panis ſed accipiens benedictionē xp̄i fit
corpus xp̄i· Et idem in ep̄la ad hyreneū· Perfectus panis de celo cor
pus eſt ex virgine· Greg· aūt in omelia paſcali et habet̄ in· c· quid ſit
de conſe· di· ii· miſteriū fidei dicit̄ qđ credere debes q̄ ibi ſal9 noſtra
conſiſtat· puidens eñ nobis domin9 dedit hoc ſacramentū ſalutis vt
q2 nos quotidie peccam9 et ille iam mori non pōt p illud ſacramen=
tum remiſſionē ꝯſequamur· Quotidie eñ ipſe comedit̄ et bibit̄ in ve=
ritate ſed integer et viuus atq3 imaculatus pmanet· Et ideo magnū
et pauendū miſteriū eſt quia aliud videt̄ et aliud intelligit̄· Jllarius

Adhuc de conſe·di·ii·c·corpus ita loquitur·Corpus criſti qđ ſumitur de altari figura eſt dum panis et vinū extra videt̄·veritas autē dum corpus et ſanguis xp̄i in veritate interius credit̄·Confiteri igit̄ debemus et indubie credere dominū iħm xp̄m in ſacramēto altaris vere et realiter contineri·

¶ Qđ racionibus fidelibꝫ ꝓbari pōt et ſi non demonſtratiuis veritas carnis et ſanguinis xp̄i in ſacramēto eukariſtie· Caplm·ii·

Secundo ꝓbanda eſt veritas corpis et ſanguinis xp̄i in ſacr̄o admirabili eukariſtie ꝑ rōes non quidē naturales et demonſtratiuas ſed fideles ac pſuaſiuas· et colligi pn̄t principalit̄ tres·Prima dicit̄ diſtantiua·Scđa cōceptiua· Tercia comitatiua·

¶ Prima dicit̄ diſtātiua· maior em̄ diſtancia eſt vt dicit boñ·di·x·q̄rti inter ens et nō ens q̄m inter ens et ens·Si ergo deꝰ potuit de nichilo ꝓducere oīa q̄ ſūt in celo et in terra·Cur non poterit mutare vnū ens in aliud ens et ꝯuertere panē in carnē et vinū in ſanguinē·Jdeo amb·in li·de ſacr̄is ait·De totiꝰ mundi opibus legiſtis qꝛ ipſe dixit et facta ſunt ip̄e mādauit et creata ſunt·Sermo igit̄ q̄ potuit ex nihilo facere qđ nō erat nō poterat ea q̄ ſunt in id mutare qđ nō erat Non eſt em̄ minus dare q̄m mutare nouas naturas rebꝫ· Secunda racio dicit̄ ꝯceptiua·ſi corpꝰ xp̄i ſupnaturalr̄ et miraculoſe potuit a virgine concipi cur nō poterit a ſacr̄o et miraculo realr̄ ꝯtineri·Jdeo ait amb·vbi ſupra· Quid hic q̄ris nature ordinē in xp̄i corpore cum p̄ter naturā ſit ipſe dn̄s natus ex virgine· Sed non imerito dubitari pōt vtꝝ nobilior ſit virtꝰ tranſſubſtāciandi panē in carnē et vinū in ſanguinē xp̄i virtute virginis ip̄m ꝯcipiētis·Et nōnulli tenere voluerunt ꝙ ſic· tum qꝛ ſacerdos conficit corpꝰ xp̄i paucioribꝫ verbis q̄m concepit virgo·tum qꝛ virtus ꝯcepcionis in virgine terminata ad corpus xp̄i impaſſibile et imortale·Contra iſtos tamē ſic aſſerētes dicit Boñ·di·x·q̄rti ꝙ dupliciт̄ eſt loqui de virtute tranſſubſtāciante et de ꝯcipiente vno modo put ſunt in ſuo fonte et pmo principio vt dicatur virtus ꝯcipiendi q̄ opata eſt concepcionē principalr̄ et ꝓpria auctoritate et ſumit̄ virtꝰ tranſſubſtāciandi et ſic nō eſt compacio ſcđm magis et minꝰ in ſe cū ſit vna et eadem virtus diuina nō intenſa nec remiſſa Sed ſi ip̄a compet̄ ad manifeſtacionē factā ꝑ hos effectꝰ iudicandū eſt qđ ſe habēt ſicut excedēcia et exceſſa·Licet em̄ vtrūqꝫ ſit nobiliſſimū et oñdat potenciā eſſe ſummā in ꝯcepciōe tn̄ magis laudat̄ maieſtas diuina et in tranſſubſtāciacione magis captiuat̄ racio nr̄a·Scđo mō poſſumꝰ loqui de hac duplici virtute put dicit̄ cōicari creature ſcđm ꝙ dicit̄ ꝙ virgini data eſt poteſtas ꝯcipiēdi et ſacerdoti ꝑ verbū poteſtas ꝯficiendi·Et ſic loquendo ſimplr̄ virtꝰ ꝯcipiendi dignior excellēcior et nobilior eſt· tum qꝛ ſubiectū magis nobilitat· maius em̄ eſt eſſe matrē dei q̄m eſſe ſacerdotē tum qꝛ actio eſt ſingularior et p̄clarior·maius em̄ eſt concipe quā conficere quia terminus actionis plus accipit a cōcipiente matre quā a conficiente ſacerdote·

Accepit em̄ a matre humanitatem et eſſe· in ꝯſecracione vero corpis
xp̄i non accipit eſſe · Jdcirco rn̄dendū eſt qui cōtrariū tenere voluere
ꝙ· virginē ꝯcepiſſe xp̄m mediantibꝫ pluribꝫ verbis q̄m ſacerdos con=
ficiat· Quos neſcio ſi inſanos aut ignorātes nominē eo ꝙ compacio
iſta nulla eſt qꝛ verba ſunt de neceſſitate ꝯſecracionis nō autē ꝯcep=
cōnis· vn̄ ſi ſacerdos nunq̄ ꝓferret verba nunq̄ ꝯſecraret beatiſſima
aūt virgo nō ꝯcepit xp̄m ex vi verboꝝ ſed ex merito virtutū ſuarum
ob qᵒ poſito ꝙ cum dixit· Ecce an· d· obmutuiſſet remanentibꝫ in ea
tamē virtutibꝫ ſupradictis adhuc ꝯcepiſſet xp̄m· Similit̄ male intel=
ligunt qui virtutē tranſſubſtāciandi hoc modo ꝑ̄ferunt virtuti ꝯcipi
endi qꝛ illa terminat̄ ad corpꝰ īpaſſibile et īmortale ⁊c̄· Nam argu
unt quaſi corpꝰ xp̄i ꝯſecracione fieret· ſed certe nō fit nam nō fit eiꝰ
humanitas qꝛ facta eſt in ꝯcepcione nō fit gloria corpis qꝛ facta eſt
in reſurrectione nō fit ꝑfecta qꝛ etas· xxxiii· annoꝝ ſpacio eſt ꝑfecta
Vnde argumentū deficit vt diximꝰ qꝛ arguit ac ſi faceret· Sed ꝑ con
ſecracionē michil nouū fit ſed hoc ſolū fit vt qᵒ erat in celo ꝑfectū et
glorioſuꝫ idē ſine mutacione ſui fit in ſacr̄o virtute tranſſubſtāciandi

Tercia racio manuducēs nos vt firmiter credamꝰ corpus xp̄i eſſe
in ſacramēto altaris dicit̄ cōmutatiua· nam legimꝰ ſepius fuiſſe ꝑ di
uinā virtutē īmutatā naturā· Jdeo ambꝛ· in· c· reuera de ꝯſe· d· ii· inq̄t
Forte dices· aliud video quō tu michi aſſeris ꝙ corpꝰ xp̄i accipiā· Et
hoc nobis adhuc ſupeſt vt ꝓbemus· q̄ntis igit̄ vtimur exemplis vt ꝓ
bemus hoc nō eſſe qᵒ natura formauit· ſed qᵒ bn̄dictio ꝯſecrauit ma
ioremqꝫ vim eſſe bn̄dictionis q̄m nature qꝛ bn̄dictione eciā natura ipa
mutat̄· Virgā tenebat moyſes ꝓiecit eam et facta eſt ſerpens· Rurſꝰ
apprehendit caudā ſerpentis et in virge naturā reuertit̄· Vides ergo
ꝓphetica gracia bis mutatā eſſe naturā et ſerpentis et virge· Curre=
bant egipti flumina puro meatu aquaꝝ· ſubito de fonciū venis ſang
uis cepit erumpe· Non erat potus in fluuiis· rurſus ad ꝓphete ꝑ̄ces
cruor ceſſauit fluminū aquaꝝ natura remeauit· Circūcluſus vndiqꝫ
erat populus hebreoꝝ· hinc egipciis vallatus inde mari clauſus vir=
gam leuauit moyſes ſepauit ſe aqua et in muroꝝ ſpeciē ſe congela-
uit atqꝫ inter vndas via pedeſtris apparuit· Jordanis retroſum cōuer
ſus contra naturā in ſui fontis reuertit̄ exordiū· Nonne claret natu=
ram vel maritimoꝝ fluctuū vel fluuialis curſus eſſe mutatā· Sciebat
ꝓplis patrū· tetigit moyſes petrā et aqua de petra fluxit· Nunquid
non ꝑ̄ter naturā operata eſt gracia vt aquā vomeret petra quā non
habebat natura· Marath fluuius amariſſimꝰ erat vt ſiciens populꝰ
bibere non poſſet· miſit moyſes lignū in aquā et amaritudinē ſuam
aquaꝝ natura depoſuit q̄m infuſa ſubito gracia tempauit· Sub eli=
ſeo ꝓpheta vni ex filiis ꝓphetarum excuſſum eſt ferrū de ſecuri et ſta
tim imerſum· Rogauit Eliſeū qui amiſerat ferrū· Miſit eliſeus lig=
num in aquā et natauit ferrū· vtiqꝫ et hoc ꝑ̄ter naturam factuꝫ eſſe
cognouimꝰ· Grauior eſt ferri ſpecies quā aquarū liquor· Aduertimꝰ

ergo maiorem eſſe graciam quam naturam et adhuc tamen ꝓphetice
benedictionis miramur graciā· ꝙ ſi tantū valuit humana benedictō
vt naturā ɔuerteret quid dicem⁹ de ipſa ɔſecracione diuina vbi ipa
verba dn̄i ſaluatoris operant̄· Nam ſacr̄m iſtud qđ accipis xp̄i ſermo
ne conficit̄· hec ambro· Qui in talibꝫ et ſilibus exemplis nobis oſten
dit quanta pōt magn⁹ et excelſus deus cui⁹ poteſtati atqꝫ virtuti im
menſe et infinite aſcribunt̄ omnia miracula ſacr̄i altaris·

Qualiter miracula et exempla oꝑata in ſacramento altaris oſten
dunt vere ibi eſſe corpus xp̄i· Capitulū·iii·

Tercio ꝓbanda eſt veritas ſacr̄i ꝑ exempla· Nā deus bn̄dict⁹
et ſi nō ſemꝑ qn̄qꝫ tamē ad ɔfuſionē cordiū inflatoꝝ multa
de hoc ſacro oſtendit mira atqꝫ ſtupenda· Inter q̄ illud vnū
eſt celeberrimū ac memoria dignū qđ euenit dum ſanct⁹ antho⁹·de
padua· Arimini p̄dicabat ibi namqꝫ heretic⁹ quidā aderat qui male
ſenciebat de corꝑe xp̄i atqꝫ in contemptū corꝑis xp̄i hoſtias nō con-
ſecratas ſepius aſino ſuo p̄bebat in cibū· Cum vero hoc innotuiſſet
Anthonio fidei defenſori acerrimo illū ad ſe vocatū dure redarguit
veritatemqꝫ ſacr̄i ei fideliter perſuaſit· Cum vero ille ꝑtinax in ſuo
ſenſu maneret aſſereretqꝫ aſinū ſuū p̄ſepe tali cibo fore depaſtū con-
uenit cum eo anthoni⁹ vt de hoc exꝑiencia fieret et per dies tres aſi
nus ſine cibo trāſiret et die tercia Anthoni⁹ in foro celebrata miſſa
et reſeruato ſacro illud intra hoſtias non cōſecratas reponeret atqꝫ
illo modo aſinus famelic⁹ inuitaret̄ ad papulū· Qđ cum factū fuiſ-
ſet corā multitudine maxima aīal illud approṗinquās ſponte in qua
corpus xp̄i intra hoſtias non ɔſecratas reuerenter reconditū erat ex
miraculo dei cognouit dn̄m ſuū et caput et pedes inclinans humilit̄
adorauit neqꝫ cura ſibi fuit de cibo quo indigebat· Cumqꝫ verberibꝫ
ab illo heretico angeret̄ traheret̄ et volueret̄ ſemꝑ faciebat vt prius
Ob qđ hereticus ille et alii q̄mplurimi omni errore depoſito ad verā
fidem redierunt· Anthoni⁹ autē deo gracias referens ſacr̄m honori-
fice in loco debito poſuit et cōſeruauit· De multis eciā compertū eſt
ꝙ ex priuilegio ſpeciali corpus xp̄i viderunt aut in ſpecie pueri aut
carnis aut ſanguinis· ꝙ fit ſcđm Tho·iii·ꝑte·q·lxxvi·ꝑ immutacio-
nem oculoꝝ eorum qui ſic vident quoꝝ oculi immutant̄ ac ſi expſſe
viderent exterius carnē aut ſanguinē vel pueꝝ nulla tranſmutaciōe
facta ex ꝑte ſacr̄i· Qđ pꝫ ex eo qꝛ aliis videt̄ ſub ſpecie panis· nec tn̄
id ꝑtinet ad aliquā decepcionē qꝛ talis ſpecies diuinitus format̄ in
oculo ad aliquā veritatē figurandā ad hoc ſcꝫ ꝙ manifeſtet̄ vere cor
pus xp̄i eſſe ſub hoc ſacro ſicut eciam xp̄s abſqꝫ decepcōne apparuit
diſcipulis euntibꝫ in emaus· Dicit em̄ aug⁹· in li· queſtionū euange-
lii· ꝙ cum fictio noſtra refert̄ ad aliquā ſignificacionē non eſt men-
dacium ſed aliq̄ figura· Sunt itaqꝫ multa huius ſacr̄i p̄clariſſima te-
ſtimonia q̄ tamen omia ſi deeſſent ſufficere nobis debet verbū xp̄i· d·
hoc eſt corpus meū de quo dicere poſſum⁹ qđ yſaac dixit dum filiū

tangebat. Vox quidem vox iacob eſt. ſed manus ſunt eſau. Nam
tñ tactu et in odoratu eſau eũ reputabat in voce tñ iacob eũ ꝯſiteba
tur. Sic in h admirabili ſacr̃o ſenſibꝫ nr̃is ſcꝫ viſui odoratui guſtui
et tactui accñcia panis ſe offerũt ſed ipſi auditui veritas carnis xp̄i
O igit̃ ineffabile ſacr̃m. O inexplicabile ſignũ amoris ihũ xp̄i. O de
niqꝫ triũphale priuilegiũ nobis exhibitũ. Non em̄ eſt aut fuit aliq̃n
tam grandis nacio q̄ habebat deos appropinq̄ntes ſibi ſicut adeſt no
bis deus nr̄. Ergo oi deuocione q̄ poſſumꝰ celebremꝰ huiꝰ ſacr̃i mi-
ſteria quo nobis adueniat gr̃a et tandẽ p̄ennis et eterna gl̃a in qua
ip̄e dñs ih̄s viuit et regnat cum patre et ſpũſancto p īnh. ſ. ſ. Amen

¶ Feria quarta ebdomade ſancte de ſacr̃o eukariſtie ad qđ deuote ſu
ſcipiendum fideles inuigilare debent. Sermo. lxv.

Accepit panẽ et gr̃as agens fregit et dixit. accipite et man
ducate hoc ē corpus meũ qđ p vobis tradet̃. hoc facite in
meã cõmemoracionẽ. Doctoris genciũ verba ſunt iſta. i.
cor. xi. c. Satis vtile et p̄ficuũ eſſe arbitratꝰ ſũ ſi adhuc de
ſacr̃o ineffabili eukariſtie nõnulla dixero qm̄ quãtomagis illiꝰ p̄co-
nia fidelibꝫ innoteſcũt tanto ardencius excitant̃ ad illiꝰ vſum deuo-
tamqꝫ ſuſcepcionẽ. Idcirco p̄ter ea q̄ dicta ſunt adhuc videbimꝰ que
dam non immerito de hoc bñdicto ſacr̃o dilucidanda ꝓponemus itaqꝫ
tria principalia miſteria que ap̄lus in verbis p̄allegatis explicauit
et annotauit videlicet.

¶ Primũ dicit̃ tranſſubſtãciacionis.
¶ Secundũ manducacionis.
Terciũ conſecracionis.

¶ De tranſſubſtãciacõne panis in
carnem et vini in ſanguinẽ xp̄i
et de condicionibus admirãbis
ipſius tranſſubſtanciacionis. Capitulũ. i.

Primũ miſteriũ annotatũ ab ap̄lo dicit̃ trãſſubſtãciacionis. qꝛ
xp̄s panẽ accipiẽs et gr̃as agens panẽ illũ bñdixit et conſe-
crauit ꝯuertitqꝫ ſubſtanciã eiꝰ in ſubſtanciã corpis ſui. ſic et
in ſacr̃o iſto ſubſtancia panis in ſubſtanciã corpis xp̄i et ſubſtancia
vini in ſubſtanciã ſanguinis eiꝰ vere ꝯuertit̃. Ad qđ pleniꝰ itelligendũ
q̄tuor ſunt dubia declarãda. Primũ vtꝝ in ꝯſecraciõe ſit vera tranſ
mutacio ſiue ꝯuerſio panis in corpꝰ xp̄i. an panis ſimul maneat cũ
corpe. Ad qđ r̃ndet alex. in. iiii. ſu. volumie ꝙ aliqui errãtes dixerũt
ꝙ in hoc ſacr̃o nõ eſt aliq̃ ꝯuerſio ſed ad placionẽ verboꝝ ſine ꝯuer
ſione aliq̃ fit diuina virtute vt corpꝰ xp̄i ſit ibi. tñ hec poſicio ē con-
traria ſanctoꝝ auctꝛ vt pꝫ. Eſt eciã ꝯtra ꝯgruitatẽ ſacr̃i diminuitqꝫ
vtilitatẽ meriti. Nã multiplex racio eſt q̄re ꝯgruit vt panis ꝯuertat̃
in corpꝰ xp̄i et nõ maneat ſimul. Prima eſt vitacio ydolatrie. Si em̄
ſub ſacr̃o maneret panis fortaſſis q̄nqꝫ indiſtincte adoraret̃ cum dño
Scđa racõ eſt efficacior deductio ad ip̄m xp̄m cõprehendendũ. Spẽs
em̄ panis q̄ modo deducit imediate ad dñm xp̄m compr̄hendendũ et
veſcendũ tunc mediate deduceret qꝛ primo deduceret ad compr̄henſio
nem panis et poſt ad compr̄henſionẽ dñi. Tercia racio eſt ſpũalior

refectio·modo eñ illa refectio eſt ſpūalis omnino tunc eſſet eciã car-
nalis q꞉ tunc cibus carnalis aſſumeret et non ſolū ſpūalis· Quarta
racio eſt veritatis inſinuacio ſcꝫ vt credat ꝙ ſit tm̄ cibi anime et non
corpis·Et ꝙ hoc cibo ſit vnio ſpūalis non corpalis· Opi·ad hoc pre
tacta minuit vtilitatē meriti q꞉ ponendo ꝙ accidēcia nō poſſunt eſſe
ſine ſubiecto innitēdo rōnibus humanis meritū fidei diminuit· Jdeo
dicendū ꝙ tota ſubſtācia panis ↄuertit̄ in ſubſtanciā corpis xp̄i rema
nentibus accñtibus ſine ſubiecto ·¶Scōm dubiū declarandū vtꝝ in
iſta ↄuerſiōe annichilet̄ ſubſtācia panis·Et ad hoc rñdet rich·in·iiii·
di·xi·di·ꝙ q̄muis poſt ↄuerſionē ſubſtācie panis in ſubſtanciā corpis
xp̄i nichil de ſubſtācia panis remaneat tñ q꞉ ſubſtācia corpis xp̄i in
q̄m ↄuerſa eſt aliud ē annichilata nō eſt·vñ ſubſtācia panis nō eſt in
nichilū redacta ſed in meliꝰ cōmutata ſcꝫ in corpꝰ xp̄i nō tamē ſcōm
alex· de pāne illo accipit eſſe corpꝰ xp̄i ſꝫ ipa eſſencia panis ſine omi
mutaciōe facta in corpꝰ xp̄i mutat̄ in illud· Jdeo hugo li·ii·de ſacris
pte·viii· c·ix·ait· Non ſic corpꝰ xp̄i in pane conſecrari dicimꝰ vt de
pane corpꝰ xp̄i eſſe accipiat nec q̄ſi corpus nouū ſubito factū de mu
tata eſſencia ſed in ipm veꝝ corpꝰ mutatā eſſenciā nec ipſaꝫ ſubſtā-
ciam panis et vini in nichilū redactā q꞉ deſiit eſſe qđ fuit·ſed muta
tam potiꝰ q꞉ cepit eſſe aliud qđ nō fuit·¶Terciū dubiū declarandū
vtꝝ illa ↄuerſio fiat in inſtāti vel ſucceſſiue·Et rñdet rich·vbi ſupra
ꝙ fit in inſtanti q꞉ vt accipi pōt a cōmentatore iiii·meta·Omis ſuc-
ceſſio in mutacione cauſat̄ vel ex reſiſtēcia mobilis ad motorē vel me
dii ad motorē vel rōne vtriuſqꝫ·et puto ꝙ ſub reſiſtēcia ipſiꝰ medii
debeat comphendi diuiſibilitas ſpacii ꝑ compacionē ad limitacionē
virtutis in motore· Vñ quāuis corpale mediū angulo nō reſiſtat tñ
q꞉ limitate virtutis eſt nō poſſet ſe transferre ab oriente in occidentē
ꝑtranſeūdo ſpaciū in inſtāti· Virtus aūt ↄuertens ſubſtanciā panis
in corpus xp̄i non eſt limitata illa eñ ↄuerſio fit per virtutē diuinā
q̄ infinita eſt nec ſibi reſiſtit ſubſtācia panis quia tota natura ꝑfecte
ſubdit̄ virtuti diuine nec eſt aliqđ mediū ꝑ quod iſta conuerſio fiat·
hoc eñ non habet locū ꝓprie loquēdo niſi de mutacione locali·Panē
eñ nō eſſe corpꝰ xp̄i nichil poſitiuū dicit·et tñ ſi eſſet mediū nō op-
teret ꝙ cauſaret ſuſcepcionē in diuina opacione·Deus eñ vnū lapi-
dem trāſferre poſſet ab oriente in occidentē ꝑ totū mediū in inſtanti
non eñ optet ꝙ diuiſibilitas medii cauſet ſuſcepcionē in mutacione
niſi cū hoc mutans ſit limitate virtutis· Quartū dubiū declarandū
vtꝝ virtꝰ tranſubſtāciatiua principaliꝰ reſpiciat ſacerdotē q̄m ver-
ba·Et rñdet rich·di·viii·q̄ri·ꝙ virtus ꝑdicta principaliꝰ reſpicit ſa
cerdotē q꞉ quādo dñs opat̄ aliquē effectū mediante inſtrumento ani
mato cuiuſmodi eſt ſeruus ſcōm phm̄ primo politicoꝝ et in aiato vir
tus dñi principaliꝰ reſpicit inſtrumentū animatū quā inanimatū· Jn
trāſſubſtāciacione aūt ſacerdos ſe habet ſicut inſtrm̄ aiatum et verba
ſicut inanimatum· Jdeo virtꝰ dñi principaliter opantis principalius

reſpicit ſacerdotē quam verba. Scđa racio eſt quia quando plura in-
ſtrumenta ꝑ ordinē ſe habencia ꝯcurrunt ad eundē effectū vt manꝰ
et penna ad ſcripturā virtꝰ principal' motoris principaliꝰ reſpicit il
lud inſtrm qđ eſt ſibi ꝓpinquiꝰ et mediāte quo aliud inſtrm mouet.
Vñ virtꝰ ſcribentis principaliꝰ reſpicit manū q̄m pennā. Ad tranſ-
ſubſtanciacionē aūt cōcurrunt plura inſtra ꝑ ordinē ſe habencia ſcꝫ
ſacerdos et verba quoꝝ ſacerdos eſt ꝓpinquior principali agenti qꝛ
ſibi eſt ſilior et eiꝰ repñtat pſonā. eſt eciā ꝓlacionis verboꝝ cauſa.
Jđ virtꝰ tranſſubſtāciatiua principaliꝰ reſpicit ſacerdotē q̄m verba.
Tercia rō eſt qꝛ virtꝰ tranſſubſtāciatiua ſacerdotē reſpicit ꝑmanēte
rōe caracteris q̄ in ſacerdote ꝑmanet. verba aūt ſicut ſunt trāſeuncia
reſpiciunt tranſeuntē nō ꝑ aliquē tranſitū ex pte virtutis ꝓut eſt in
principali agēte ſed ꝑ tranſitū ipſoꝝ verboꝝ ſcđm qđ. tamē ꝑdicta
virtꝰ reſpicit principaliꝰ verba q̄m ſacerdotē inquantū verba magis
de ꝓpinquo ſe habēt ad effectum q̄m ſacerdos ſcđm quē modū eciā
dici pōt ꝙ virtus ſcribētis principaliꝰ reſpicit pennā ꝙ manū.

¶ De multiplici manducacione corporis criſti et de dubiis que circa illam haberi poſſunt. ¶ Capitulū. ii.

SEcundū miſteriū qđ ānotauit apl's in themate dicit̄ mandu
cacionis aſſerēs ꝙ xp̄s dixit. Accipite et manducate hoc eſt
corpꝰ meū. Ad qđ pleniꝰ intelligendū q̄tuor ſunt dubia de-
claranda. Primū quot ſunt modi manducādi corpus xp̄i. Et rñdet
mgr̄ in. iiii. di. ix. ꝙ eſt duplex. vnus ſacr̄alis. alius ſpūalis. Que di-
ſtinccio ſcđm boñ. orit̄ vno mō a diſpōne ſumenciū qꝛ quidā accedūt
male diſpoſiti et hii manducāt ſacr̄aliter. quidā bene et hii ſpūaliter.
Scđo accipit̄ a modo ſumēdi qꝛ quidā ſuſcipiūt ore corporis et nō cor-
dis et hii ſacr̄aliter. quidā vero ore cordis et hii ſpūaliter. Comedere
igit̄ ſacr̄m ſpūaliter eſt illud ſuſcipe cum fide informata caritate. Co
medere aūt ſacr̄aliter eſt illud ſuſcipē cum fide ſine caritate. qui mā-
ducāt ſacr̄aliter tm̄ ſuſcipiunt ſacr̄m ſed nō effectū illius. qui vero
manducāt ſpūaliter effectū gracie ꝯſequunt̄. Scđm dubiū vtꝝ mali
ſumāt corpꝰ xp̄i veraciter. Et rñdet tho. iii. pte. q. lxxx. Et boñ. in. iiii
di. ix. ꝙ circa hoc quidā antiqui errauerūt. d. ꝙ corpꝰ xp̄i verum a
malis non ſumit̄ qꝛ non decet tantā maieſtatē et carnē tam ſanctam
et purā in corpus peccatis ſubditū introire. Jdeo aſſerebant ꝙ corpꝰ
xp̄i verꝫ a ſpeciebꝫ abſcederet ex quo peccator ipm labiis et ore pol-
luto cōtingeret. Sed hoc eſt erroneum eo ꝙ manentibꝫ ſpeciebꝫ cor
pus xp̄i ſub eis eſſe nō deſinit. ſpēs aūt manet q̄mdiu ſubſtancia pa
nis manerꝫ et ſibi adeſſet. Manifeſtū eſt aūt ꝙ ſubſtācia pais aſſup-
ta a peccatore nō ſtatim eē deſinit ſꝫ manet q̄mdiu ꝑ calorē naturalē
digerat̄. Vñ tamdiu corpꝰ xp̄i ſub ſpēbus ſacr̄alibus manet eciā a
peccatoribꝫ ſumptꝰ. Quare doc. oīs dicūt ꝙ peccatores veraciter et
ſacr̄aliter licet non ſpūaliter corpus xp̄i ſuſcipiant. Qđ cantat eccle-
ſia in proſa in feſto corporis criſti dicens. Sumunt boni ſumūt mali

ſorte tamen inequali vite vel interitus·Et augꝰ·ſuꝑ Joƀ·ait Multi
de altari accipiunt et accipiendo moriunt̄·Ad idē eſt·c·ſicut iudas·c·
et ſancta·de ꝯſe·di·ii· Terciū dubium vtꝝ peccator qui cum certa
ſciencia in peccato ſumit corpꝰ xp̄i ſumat illud damnabiliter et ꝙ ſic
patȝ ꝑ dictū apl'i·d·ꝙ iudiciū ſibi manducat et bibit qđ nō eſt ſcđm
boñ·qꝛ ip̄m corpus aliq̄d maculā det aīe ſed qꝛ peccator ip̄m ꝯtemnit
dum ſe ꝓparare nō vult et mūdare·Sed aliq̄s obicere pōt ſi manduca
re corpꝰ xp̄i cuȝ peccato peccatū ē·ergo a ſili et videre·ergo quocienſ
cunqȝ exñs in peccato mortali videt corpꝰ xp̄i peccat mortalit̄ Rñdet
Tho·et boñ·ꝙ viſus nō ꝑtingit ad ſubſtanciā corꝑis xp̄i ſed ſolū ad
ſpecies ſacřales·Sed ille q̄ manducat nō ſolū ſumit ſpēs ſacřales ſed
eciā xp̄m qui eſt ſub eis·et ideo a viſione corꝑis xp̄i nullꝰ baptizatꝰ
ꝓhibet̄· nō baptizati aūt nō ſunt admittēdi eciā ad inſpectionē huiꝰ
ſacři·Vñ patet ꝑ dio·in li·ec·ierar·Sed ad manducacionē nō debent
accedere niſi illi qui bene diſpoſiti et mūdati ſunt·quare non eſt ſile
videre et ſumere hoc ſacřm· Quartū dubiū eſt vtꝝ accedere ad hoc
ſacřm cum conſcia peccati ſit grauiſſimū omniū peccatoꝝ·Et quibuſ
daȝ videt̄ ꝙ ſic ꝓmo qꝛ glo·ſuꝑ illud·i·cor·xi·c·Qui mādueauerit ⁊c̄
de indigne manducante ait·Ac ſi xp̄m occide[r]it puniet̄·Sed peccatū
xp̄m occidenciū videt̄ fuiſſe grauiſſimū ergo et hoc peccatū·Secūdo
arguūt qꝛ iherōꝰ·dicit in quadā ep̄la·Quid tibi cum femīs qui ad al
tare cum dño fabularis·Dic ſacerdos· Dic clerice q̄liter cum eiſdem
labiis filiū dei oſcularis·quibus oſculatꝰ es filiā meretricis· O iuda
oſculo filiū hominis tradis·Ex quibȝ verbis videt̄ ꝙ fornicator acce
dens ad menſā xp̄i peccat ſicut peccauit iudas peccato enormi et gra
uiſſimo·Rñdet tamē tho· vbi ſupra·ꝙ aliqđ peccatū pōt eſſe grauiꝰ
alio dupliciť·vno modo ꝑ ſe·alio modo ꝑ accidens·ꝑ ſe quideȝ ſcđm
racionē ſue ſpeciei q̄ attendit̄ ex parte obiecti et ſcđm hoc quanto id
contra qđ peccat̄ eſt maiꝰ tanto peccatū eſt grauius· et qꝛ diuinitas
xp̄i eſt maior humanitate ipſiꝰ et ipſa humanitas eſt pocior q̄m ſa-
cramenta humanitatis·Inde eſt ꝙ grauiſſima peccata ſunt que com
mittunt̄ in ipſaȝ diuinitatē ſicut eſt peccatū infidelitatis et blaſphēie
Secundario aūt ſunt grauia peccata q̄ cōmittunt̄ in humanitatē xp̄i
Tercio aūt loco ſunt pcc̄a q̄ cōmittunt̄ ꝯtra ſacřa q̄ ꝑtinent ad hūa
nitatē xp̄i et poſt hoc ſunt alia peccata ꝯtra puras creaturas·ꝑ acci-
dens aūt vnū peccatū eſt grauiꝰ alio ex ꝑte peccantis puta peccatū
qđ eſt ex ignorancia vel īfirmitate leuiꝰ eſt peccato qđ eſt ex ꝯtemp
tu vel ex certa ſcia· Et eadē rō ē de aliis circūſtanciis· Scđm h̄ ergo
cōicare in peccato mortali in q̄buſdā pōt eſſe grauiꝰ ſicut in his q̄ ex
actuali ꝯtemptu in ꝯſcia peccati ad hoc ſacřm accedūt·In quibuſdaȝ
vero minꝰ graue puta i his q̄ ex quodā timore ne depꝛehēdant̄ in pec-
cato cū ꝯſcia peccati h̄ ſacřm ſuſcipiāt·Sic ergo ptȝ ꝙ hoc peccatū ē
multis aliis grauiꝰ ſcđȝ ſuā ſpēm nō tñ oīm grauiſſimū·Ad primū
ergo dicendū ꝙ peccatū indigne ſumenciū hoc ſacramētum comparat̄

peccato occidencium xp̄m ſcd̄m ſimilitudinem qꝛ vtrunqꝫ cōmittitur
ꝯtra corpꝰ xp̄i non tn̄ ſcd̄m criminis quantitatē·peccatū eīn occiden
cium xp̄m fuit multograuiꝰ·Primo quidē qꝛ illud peccatū fuit ꝯtra
corpꝰ xp̄i in ſue ſpecie ꝓpria·hoc aūt eſt ꝯtra corpꝰ xp̄i in ſpecie ſa-
cramēti·Scd̄o qꝛ illud peccatū ꝓceſſit ex intencōe nocendi xp̄o nō aūt
hoc peccatū· Similr̄ fornicator accipiēs corpꝰ xp̄i compar̄ iude oſcu
lanti xp̄m quantū ad ſilitudinē criminis qꝛ vterqꝫ ex ſigno caritatis
xp̄m offendit nō tn̄ quantū ad criminis quantitatē·Hec tn̄ ſilitudo nō
minꝰ cōpetit aliis peccatoribꝫ q̄m fornicatoribꝫ· nā et ꝑ alia peccata
mortalia agit̄ ꝯtra caritatē xp̄i cuiꝰ ſignū eſt hoc ſacrm̄ tātomagis
quāto peccata ſunt grauiora·Scd̄m quid tn̄ peccatū fornicacōis ma-
gis reddit hoīem ineptū ad ꝑcepcionē huiꝰ ſacri inquantū ſcꝫ ꝑ hoc
peccatū ſpūs maxime carni ſubicit̄ et ita impedit̄ feruor dilectōis q̄
requirit̄ in hoc ſacro· Plus tn̄ ponderat impedimentū ipſiꝰ carita-
tis q̄m feruor eiꝰ· vn̄ eciā peccatū infidelitatis qd̄ funditꝰ ſeꝑat ho-
minē ab eccleſie vnitate ſimplr̄ loquēdo maxime hoīem ineptū red-
dit ad ſuſcepcionē huiꝰ ſacri·Vn̄ grauius peccat infidelis accipiens
hoc ſacramentū q̄m peccator fidelis et magis ꝯtemnit xp̄m ſcd̄m ꝙ
eſt ſub hoc ſacramento ꝑſertim ſi non credat xp̄m vere ſub hoc ſacro
eſſe qꝛ quantū eſt in ſe diminuit ſanctitatē huiꝰ ſacramēti et virtutē
xp̄i oꝑantis in hoc ſacro ꝙ eſt ꝯtemnere ip̄m ſacramentū in ſe ipſo·
Fidelis aūt qui cum conſcia peccati ſumit ꝯtemnit hoc ſacrm̄ non in
ſeipſo ſed quantū ad vſum indigne accipiens·

De poteſtate ꝯſecrandi conceſſa ſacerdotibus rite ordinatis ſcd̄m
formā eccleſie qui ſoli conficere pn̄t· Capitulū·iii·

Terciū miſteriū qd̄ apl̄s annotauit dicit ꝯſecracōis ibi h̄ faci
te in meā cōmemoracōnem·In quibꝫ verbis ſcd̄m Fran̄·data
fuit poteſtas ꝯſecrādi apl̄is qui vt dictū eſt in ꝑcedētibꝫ fue
runt tūc a xp̄o ordinati ſacerdotes·Sed hic q̄tuor dubia adhuc occur-
runt aꝑienda· Primū vtꝫ angeli habeāt poteſtatē ꝯſecrandi·Et tn̄
det Alex in·iiii· ꝙ nō eo ꝙ deus talē poteſtatē ipſis nō dedit et hoc
congrue·Primo qꝛ virtꝰ tranſſubſtāciandi elementū in corpꝰ xp̄i et
ſanguinē data eſt verbo ſenſibili·vnde cuiꝰ eſt ꝓferre verbū ſenſibile
eiꝰ eſt miſterialr̄ mediante verbo tali ꝯſecrare· Inq̄t eīn augꝰ·i·q·i·
in·c·detrahe·Accedit verbū ad elementū et fit ſacrm̄·Scd̄a racio eſt
qꝛ ſi ſacrā miſtrarent̄ homi ꝑ angelos eſſet hō in ſua reꝑacione ſub
iectus angelice nature et ſic nō eſſet ꝑ xp̄m ſolū reſtiturꝰ in priſtinā
dignitatē· Secundū dubiū vtꝫ aliquis nō ſacerdos poſſit conſecra-
re·Et reſpondeo ꝙ nō immo ſi oēs hoīes mundi nō ſacerdotes eēnt
ſancti et iuſti et ꝑ annos et annos dicerent verba cōſecracionis ſuꝑ
debita materia cum intencione conſecrandi nunq̄ conſecrarent·Ideo
ſcribitur de ſum·trini·et fide catho·c·i· Hoc vtiqꝫ ſacramentū nemo
poteſt conficere niſi ſacerdos qui rite fuerit ordinatus ſecundum cla-
ues eccleſie quas ipſe conceſſit apoſtolis eorumqꝫ ſucceſſoribus·

theſus criſtus·Et eccleſia cantat·Sic ſacrificium iſtud inſtituit cuius
officiũ cõmitti voluit ſolis p̄ſpiteris quibus ſic ꝯgruit vt ſumant et
dent ceteris·Et·xxv·di·in·c·pleſctis dicit·Ad p̄ſpiterum ꝑtinet ſacra
mentum corpis et ſanguinis dñi in altare dei cõficere ¶Tercium du-
bium eſt vtꝝ ſacerdotes mali et peccatores poſſint ꝯſecrare·Et r̃ndet
boñ·in·iiii·di·xiii·ꝙ ſic q2 officiũ conſecrandi nõ eſt ex ꝓpria ſancti
tate vt quidã heretici dicũt ſed ex auctoritate·Tho·vero in·iii·ꝑte·q·
lxxxvii·Non ex hocipſo aliq̃s deſinit eſſe miſter xp̄i ꝙ eſt malus q2
dñs habet bonos et malos miſtros·qui cũ auctem habent ꝯſecrandi
conſecrare pñt·Vñ augꝰ·i·q·i·c·intra ait·Intra catholicã eccleſiã in
miniſterio corpis et ſanguinis dñi nichil a bono maiꝰ nichil a malo
minus ꝑficit̃ ſacerdote q2 nõ in merito ꝯſecrantis ſed in verbo ꝑficit̃
creatoris et in virtute ſpũſſancti·Ad idem eſt·c·vt euidenter·c·ꝓba
c·cum ſcriptura·c·multi ſeculariũ·et·c·ſacerdotes·¶Quartũ dubium
vtꝝ ſacerdotes heretici ſciſmatici excõmunicati vl̃ degradati poſſint
ꝯficere·Et r̃ndet boñ·in·iiii·di·xiii·ꝙ aliqui voluerũt diſtinguere ꝙ
ſacerdotes mali quidã occulti ſunt mali et tales pñt conſecrare·Alii
vero ſunt manifeſte mali et ab eccleſia p̄ciſi ſicut heretici et alii pre-
dicti et tales nõ poſſunt et ad hoc allegant dictũ aug·i·q·i·c·ex ca-
tholicã·Extra catholicã eccleſiã nõ eſt locus vere ſacrificii·Et hiero·
in·c·odit qui dicit·Odit dñs ſacrificia hereticoꝝ et a ſe ꝓicit et quo-
ciens in noie eius ꝯgregati fuerint deteſtat̃ fetorẽ eoꝝ et claudit na-
res ſuas·habent eciã ibi·c·nõ oportet·Sed tamẽ poſicio iſta falſa eſt
vt patebit·Ideo dicendũ et melius ꝙ ſacerdotes oẽs p̄nominati ꝯſe-
crare poſſunt q2 poteſtas ꝯſecrandi eukariſtiã vt inquit tho·et omẽs
theologi ꝑtinet ad caracterẽ ſacerdotalis ordinis·Caracter aũt inde-
lebilis eſt·Ideo dicendũ ꝙ in ſacrõ duo attendunt̃ ſcʒ ſacri veritas q̃
ꝯſiſtit quantũ ad rem primã·et ſacri vtilitas que ꝯſiſtit quantũ ad
rem vltimã que eſt incorꝑacio vel vnio quantũ ad corpus miſticũ·ſi
de veritate ſacri loquamur veritas ſaluat̃ vbi ex ꝑte miniſtri eſt ordo
et intencio et verbi ꝓlacio cum adeſt debitũ elementũ·Si aũt loqua
mur quantũ ad vtilitatẽ dicendũ ꝙ ſacerdos bonus ꝯficit ad vtili-
tatem ſuam et aſſiſtenciũ·Malus occultꝰ ad damnũ ſuum tantum·
Nichilominꝰ ad vtilitatẽ aſſiſtenciũ qui deuote audiũt miſſaꝫ·Sed
p̄ciſus et hereticus ad damnacionẽ ſuam et omniũ aſſiſtenciũ·Quia
ergo in p̄ciſis et hereticis manifeſtis priuat̃ ſacrm̃ oĩ fructu quãuis
ſit ibi corpꝰ xp̄i veꝝ ideo loquunt̃ ſacri canones ipſoꝝ ſacrificia dete
ſtantes non rõne opati opis ſed damni·Rich·vero in·iiii·dicit ꝙ p̄
fatos ſacerdotes poſſe hoc ſacrificiũ ꝯficere intelligit̃ dupliciter·aut
de iure·aut de facto·Primomõ non oĩs ſacerdos põt hoc ſacrm̃ cõfi-
cere q2 nec irregularis nec ſuſpenſꝰ nec interdictꝰ nec excõicatus nec
ſciſmaticus nec hereticꝰ nec degradatꝰ hoc ſacrm̃ põt de iure ꝯfice-
re q2 cuilibet p̄dictoꝝ ꝓhibitus eſt poteſtatis ſacerdotalis vſus·Vñ
conficiendo grauiſſime peccant·Secundo modo ſcʒ de facto quilibet

ipſoꝝ poteſt vt predictū eſt. Conſiderent itaqꝫ layci quāta eſt ſacerdotalis dignitas. quāta ſacerdotibus eſt data poteſtas. non ſint ipſi ſacerdotū iudices et ex ↄſequenti ſacramentoꝝ ↄtemptores. de quo plenius diximꝰ in ope de virtutibus. Venerentᷣ et colant illos vt patres vt dn̄os et tanti ſacri miniſtros. ꝑparent ſe omnes cum omni humilitate et reuerencia ad ſacrā cōmunionē de illoꝝ manibus ſuſcipiendam. Ipſi vero ſacerdotes ſtudeant ꝑ viribus nitorē mentis et aīe ↄſeruare viuereqꝫ munde et caſte vt ſic digne ↄficere poſſint et diſpēſare fidelibꝫ abſqꝫ ꝓprio detrimento imo cum merito et benedictiōe dei ſacratiſſimū corpus filii eius dn̄i nr̄i ihū xp̄i qui eſt benedictꝰ et laudabilis ꝑ infinita ſecula ſeculoꝝ. Amen.

¶ Feria. v. in cena dn̄i de exemplis a xp̄o nobis exhibitis in quibus eum ſequi debemꝰ et p̄cipue tempore ſacre eukariſtie cōmunionis.

¶ Sermo. lxvi.

Exemplum em̄ dedi vobis vt quemadmodū ego feci ita et vos faciatis. Piiſſimi ihū verba ſunt iſta Joh. xiii. c. et in euangelio hodierno. Suſcepturi ſanctiſſimū ſacr̄m hodierna die vel in prima ſolennitate paſcali diligentᷣ ac ſollicite inuigilare debemꝰ vt ad illud accedamꝰ cum omni mūdicia puritate ac reuerenca. Id aūt facere poterimꝰ ſi voluerimꝰ imitari exempla virtutū q̄ docuit nos ipſe xp̄s in vltima ſua cena. In illa nāqꝫ docuit nos oēs quid cōmunicando eſſemus facturi. Idcirco in p̄ſenti ſermone ꝑ morali declaracione euangelii de exemplis moralibꝫ ſpūaliter in eo ↄtentis et a dn̄o ihū xp̄o nobis oblatis erimus tractaturi q̄m ad illa xp̄s ihs nos in verbis in themate p̄miſſis inuitat. In quibus totū euangeliū hodiernū complectendo ſeptē exempla deuotiſſima declarabimus.

¶ Primū dicit memorāde mortalitatis.
¶ Secundū ↄſumande caritatis.
¶ Terciū tolerande aduerſitatis.
¶ Quartū ↄtemnende ꝓſperitatis.
¶ Quintū obſeruande caſtitatis.
¶ Sextum exercende humilitatis.
¶ Septimum deſiderande felicitatis.

¶ Qualiter xp̄s docuit nos exemplo ſuo memores eſſe mortis acerbiſſime q̄m pro nobis peccatoribus ex caritate et amore pacientiſſime tolerauit

¶ Capitulum. i.

Primū exemplū qd xp̄s nobis exhibuit dicitᷣ memorāde mortalitatis. Ipſe eī memor erat mortis ſue. qd euāge. exprimit. d. Ante diē feſtū paſce ſciēs ihs qꝛ venit hora eiꝰ vt trāſeat ex h mundo ad p̄rem. Pro quoꝝ verboꝝ declaracōe tria ſunt notanda. Primū q̄d ꝑ hoc nomē paſca intelligatᷣ. Et ad h ſic dicit aug. ſuꝑ Joh. paſca nō ſicut quidā eſtimāt grecū nomē eſt ſed hebreū. Oportuniſſime tn̄ occurrit in hoc noīe quedā ↄgruencia vtrarūqꝫ linguarū Quia em̄ pati grece paſchin dicitᷣ. ideo paſca paſſio putata eſt vel h nomē a paſſione ſic appellatū. In ſua vero lingua hoc eſt in hebrea paſca tranſitus dicitur propterea ꝙ tunc primum paſca celebrauit

populus dei quando ex egipto fugiens rubꝝ mare ꝑtranſiuit·Scđm
autē Nico·de lira dicebat paſca iudeoꝝ tranſitus eo ꝙ tunc angelꝰ
tranſit p egiptū interficiens primogenita egipcioꝝ et filios iſrahel
ſaluans· Secundū notandū ꝙ paſcale feſtū apud iudeos incipiebat
a veſpera diei in qua luna erat·xiiii·Dies autē feſtiuus apud eos in
cipit a veſpera vniꝰ diei et durat vſqꝫ ad veſperā ſequentis diei·Vñ
leuit·xxiii·c·dicit a deo·A veſpe vſqꝫ ad veſperū celebrabitis ſabba
ta veſtra · Et ſic dies paſce ſolennis erat luna·xv·ꝓpter qđ eundem
diem quē ioħ·nominat·Ante diem feſtū paſce ꝓpter naturalē diſti-
ctionem dieꝝ Marcus noīat primū diem azimoꝝ qꝛ a veſpe p̄ceden
tis diei incipiebant comedere azima·Quare ſcđm hiero·omēſqꝫ theo
logos di·xi·quarti·tenendū eſt ꝙ ihs fecit cenā luna·xiiii·et paſſus
eſt luna exñte·xv· Tercium notandū ꝙ ſicut xp̄s recordabat mor-
tis de ꝓximo ſibi imminentis ita et qui vult cōmunicare mortē criſti
ad ſuā mentem reuocare debet·Hoc docuit aplus cum dixit·i·cor·xi
Quocienſcunqꝫ manducabitis panem hunc et calicē bibetis mortem
dñi annunciabitis donec veniat·

¶Qualiter xp̄s nos docuit exemplo ſuo vt memores ſimus imenſe
caritatis ſue qua nos dilexit· ¶Capitulū·ii·

SEcundū exemplū qđ docuit nos xp̄s dicit ꝯſumande carita-
tis·de quo euāge·ſcribit· Cū dilexiſſet ſuos q̄ erāt in mūdo
in finē dilexit eos·i·ſcđm glo·maiora ſigna dilectōis oñdit
Dilexit nāqꝫ dñs ſeruos ſuos iuſtos et ſanctos reos et peccatores ꝑ
eis paciēdo et moriēdo·Ob qđ hieroꝰ ad damaſū papā de filio pdi-
go ait· Que maior pōt eſſe clemencia q̄m vt dei filiꝰ hominis putaret
decē menſiū faſtidia ſuſtineret ptus expectaret aduentū p ſingulas
adoleſceret etates et poſt cōtumelias vocū alapas et flagella crucis
pro nobis fieret maledictus vt nos a maledicto legis abſolueret·Et
apoſtolꝰ ro·v inquit· Commendat ſuā caritatē deus in nobis quo-
niam cum adhuc peccatores eſſemus xp̄s pro nobis mortuus eſt· Si
ergo xp̄s tm̄ dilexit nos vt ſanguinē ſuū et vitā daret ꝓ nobis nos
debemꝰ et illū diligere ac p eius amore ꝓximoꝝ odia deponere·An
ñ heretici vel ingrati habēdi ſunt illi qui xp̄m non diligūt ꝓ quibꝫ
mori dignatꝰ eſt·Propterea ſcribit ſic de ꝯſe di·ii·in·c·iterat·Semꝑ
xp̄i mors p ſeculi vitā poſteris eſt nuncianda vt diſcāt qua caritate
dilexit ſuos qui pro eis mori dignatus eſt·Cui omnes vicē debemus
rependere caritatis qꝛ ad hoc prior dilexit nos cum eſſemus gehēne
filii vt eum diligeremꝰ a morte iam liberati· Et caſſi·in li·de dilec-
tione dei ait alloquens animā ſic· Audi aīma mea et auribꝫ percipe
diuinā clemenciā· Quis abiſſuꝫ tam ineffabilis grē cōſiderauit quis
de fonte tante dulcedinis guſtauit et nō amauit·Quare non diffun-
dis in deū vniuerſos affectos quos dirigis ad vanitates et inſanias
falſas· Cur queſo diligis aliquid preter illum qui tam benigne tam
miſericorditer a tot miſeriis te redemit · Jugi ſcrutinio et aſſidua

meditacione reuolue q̄liter vnigenitus dei pr̄is cum eſſet ſplendor et
figura ſubſtācie eius poſt exinanicionē vſq₃ ad formā ſerui poſt lacri
mas poſt labores poſt ſudores poſt ꝯtumelias poſt flagella poſt ſpu
ta poſt liuores poſt coronā ſpineā ꝑ te affixus in cruce q̄nq₃ pepen=
dit. Man⁹ eleuabat ad patrē in ſacrificiū veſpertinū vt te ad amplex
us amicabiles inuitaret. Vide anima mea ne ingrata ſis in tanto cu
mulo beneficioꝝ. Ingratitudo eñi eſt ꝑemptoria ſalutis. hec ille. Qñ
ergo xp̄s ꝯſpicit hoīem q̄ nō diligit ꝯquerit̄ de illo vt aug⁹. inquit
in li. ꝯtra. v. hereſes. d. Cum eſſem vnicus patris mei reconciliaui te
cum inter mōtes et ſiluas errares q̄ſiui te. humeris meis portaui te
laboraui ſudaui caput meum ſpinis oppoſui. manus meas et pedes
clauis obieci lancea latus meum aperui vt te michi copularem et tu
diuiſeris a me.

¶ Qualiter xp̄s nos exemplo ſuo docuit aduerſa libenti animo tole=
rare et in tribulacionibus eſſe pacientes. Capitulū. iii.

Ercium exemplū q̄ nobis xp̄s dedit dicit̄ tolerande aduerſita=
tis. tolerauit eñi iudā ꝓditorē ſuū equo et pacienti aīo que₃
in cena retinuit cōicauitq₃ eum cū aliis diſcipulis ne ei⁹ pec
catum occultū faceret manifeſtū vt habet̄. i. q. i. in. c. xp̄s. Et hoc euā=
geliſta expſſit cum dixit. Et cena facta ſc₃ quantū ad eſum agni pa=
ſcalis non tñ cōpleta quantū ad alia cibaria. Sequit̄ cum dyabolus
iam miſiſſet in cor vt traderet eum iudas ſymonis ſcariotis ſc₃ ſcdm
nico. de lira q₂ die p̄cedenti eū vendiderat ſuggeſtione dyaboli hanc
ꝓdicionē in cor ipſi⁹ mittentis. Sequit̄ tex. Sciens q₂ omnia dedit ei
pater in man⁹ et q₂ a deo exiuit et ad deū vadit. Que verba expo=
nens gre. iii mora. ait. Sciebat eñi q̄ in manu ſua ipſos eciā ꝑſecuto
res acceꝑat vt ipſe in ſe vſu₃ pietatis itorq̄ret quicq̄d eoꝝ contra ſe
malicia ꝑmiſſa ſeuiret. O q̄nta erat pacia et longanimitas bñdicti
ihū xp̄i quando in cena illa reſpiciebat ꝓditorem videbatq₃ cor eius
malignū et tñ nō eiciebat eum nō oñdebat ſibi turbulentā faciē non
inferebat ꝯtumelias illi et ꝯuicia. ſed modis omnib₃ manſuetiſſimis
quantū in ſe erat q̄rebat reuocare illū a cogitatu maligno. O pacien
cia inuictiſſimi xp̄i ihū benedicti. Hanc docuit nos verbo cū dixit.
Luc̄. xxi. In pacia veſtra poſſidebitis animas veſtras. Et Math. v.
Beati qui ꝑſecucionē paciunt̄ ꝓpter iuſticiā quoniā ipſoꝝ eſt regnū
celoꝝ. De paciencie aūt laudibus multa dicta ſunt a nobis in ope de
virtutibus ideo pauca hec ſufficiant

¶ Qualiter xp̄s nos exemplo ſuo docuit contemnere ꝓſpera mundi
hui⁹ et ne in illis fiduciā habeamus. ¶ Capitulū. iiii.

Vartū exemplū q̄ xp̄s nobis dedit fuit ꝯtemnēde ꝓſperita=
tis. De quo euāge. ſcribit. Surgit a cena et ponit veſtimēta
ſua. i. deponit. ꝑ h̄ innuens deponendū eſſe oēm ſeculi hui⁹
affectū neq₃ confidendū eſſe in bonis ꝓſꝑis vite. Qd̄ hiero⁹. dixit ſic
ſcribens in epl̄a ad exuꝑanciū. Si fieri pōt imitare ioſeph et egipcie

domine palliū derelinque nudus xp̄m nudū ſequere·nec ſolū a criſto eiuſqꝫ ſanctis veꝝ eciā a gentilibus ſepe monemur vt huiꝰ vite gaudia ꝑuipendamꝰ reſpuamuſqꝫ oīa bona eius·Vnd̄ et ſene·ad lucilliū ait·Noli huic tranquillitate ꝯfidere·Et iteꝝ ad eundeꝫ Clamo·vitate q̄ vulgo placent q̄ caſus ad omne fortuitū bonum ſuſpicōſi pauidiqꝫ ſubſiſtite·Et fera et piſcis ſepe aliq̄ oblectacione decipit̄ munera iſta fortune putatis inſidie ſunt·Quiſquis veſtꝝ tutā agere vitam volet iſta viſcata bn̄ficia deuitet q̄mplurimū· in quibꝫ hoc quoqꝫ miſerrimi fallimur· qd̄ dum habere putamꝰ in ꝑcipicia curſus iſta deducit et huiꝰ eminentis vite exitus cadere eſt·

¶Qualiter xp̄s exemplo ſuo nos docuit obſeruare et cuſtodire ſibi valde acceptā virtutē caſtitatis· ¶Capitulū·v·

Quintū exemplū a xp̄o nobis datū fuit obſeruāde caſtitatis· qd̄ euāgeliſta explicauit cum dixit·Et cum accepiſſet lintheum p̄cinxit ſe·Nos eciā lūbos p̄cinctos habere debemꝰ ſcd̄ꝫ illud Luc̄·xii·Sint lumbi vr̄i p̄cincti·q̄ verba exponēs gre·in omel̄·ait·Lumbos eñ p̄cingimꝰ cū carnis luxuriā ꝑ ꝯtinenciā coartamus Sed vt dicit aug·quē allegauimꝰ in ſermōe de luxuria· Inter omia xp̄ianoꝝ certamina duriora ſunt p̄lia caſtitatis in q̄bus quotidiana eſt pugna et rara victoria· O quāta multitudo damnat̄ ꝑpter vicia carnis·et q̄s explicet quot ſunt illi q̄ vere ꝑſiſtant in miſeriis et turpitudine ꝯ̄fitere et cōicare poſtponūt·Quis eciā enumeret quot inueniunt̄ qui poſt ꝑpetrata nefandiſſima ac fetidiſſima peccata carnalia ꝑ verecundia illa nō ꝯfitent̄ et ſine vera emendacione conſcie accedunt ad ſacrā cōmunionē· O infelix cōdicio taliū ſic facienciū qui iudiciū dei manducant et bibunt· ¶Qualiter xp̄s exemplo ſuo nos docuit vt humilitatis exercicia nō recuſemus· Capl̄m·vi·

Sextū exemplū qd̄ xp̄s nobis tribuit dicit̄ exercende hūilitatis·de quo euāge·ſubdit·Deinde miſit aq̄m in peluim et cepit la·p·d·et ex·l·quo·e·p̄· ¶O q̄d erat videre regē angeloꝝ et dn̄m celi et terre genuflexū ante pedes diſcipl̄oꝝ et manibꝫ ꝓpriis ꝯtrectantē et lauantē pedes illos ſordidos et lutoſos·Interroga eum aīa mea et dic illi·Cur o bone ihū tm̄ te hūilias vt defatigatꝰ et madefactꝰ ſudore pedes diſciplis tuis laues·Et rn̄debit tibi ꝓtinꝰ·O aīa mea caritas q̄ me traxit vſqꝫ ad exinanicionē vſqꝫ ad formā ſerui·ipa me ſic hūiliare cōpellit·quinimo et maiora hūilitatis officia ſuſcipere coget cū die craſtina crucifixꝰ et nudꝰ cum latronibꝫ deputabor· Sed diſcite a me oēs q̄ꝛ mitis ſum et hūilis corde· ¶Qualiter xp̄s exemplo ſuo nos docuit vt deſideremꝰ ſupnam felicitatē· Capi·vii·

Septimū exemplū qd̄ xp̄s nobis dedit dicit̄ deſiderande felicitatis q̄ꝛ petrū induxit vt deſideraret ꝑtem habere ſecū·Dicit ergo Jo·Venit ergo ad ſymonē petꝝ· Et dixit ei pe·dn̄e·tu michi lauas pedes·In paſſu h̄ dubitare ſolēt quidā·Vtꝝ xp̄s lauerit pedes diſcipl̄oꝝ alioꝝ priuſquā Petri· Et Origeñ dicit ꝙ ſic q̄ꝛ

incepit lauare a minoribꝫ·ſed non videt̄ veriſile vt dicit nico·de lir a
Si tranſiſſet p̄ omēs alios quin aliq̄s eoꝝ vel plures recuſaſſent hāc
locionē ſicut et petr9· Et ideo alii doc·dicūt ꝙ primo venit ad petꝝ
p̄pter ꝙ alii diſcipli audita rep̄henſione petri nō fuerunt auſi vltra
iam recuſare·ꝙ ergo euange·dicit·Cepit lauare ꝛc̄·et poſtea ſubdit·
Venit ergo ad ſymonē·Non eſt p̄ hoc intelligendū ꝙ alios lauerit
ante ip̄m ſed euāge·prius dixit factū in generali poſtea explicat mo
dum in p̄ticulari incipiens a petro q̄ dixit·Dn̄e tu michi lauas pe=
des·i·vis lauari michi peccatori· tu q̄ es fili9 dei q̄ſi dicat nullomō
decꝫ·Simile verbū dixit in principio ſue ꝯuerſionis Luc̄·v·Exi a me
dn̄e qꝛ homo peccator ſum·Rn̄dit ih̄s et dixit ei·Qđ ego facio tu ne=
ſcis modo ſcies aūt poſtea·i·ſcđꝫ Criſo·humilitatē hui9 doctrine·Et
quō hūilitas ſufficit in deū ducere·Dicit ei pe·Nō·l·m·pe·me·ideſt
nunꝙ̄ ſcđm aug·ac ſi diceret·Nunꝙ̄ ſuſtīebo vt tu laues pedes me=
os·Et ſcđm nico·de lira licꝫ petr9 h̄ faceret bono zelo tn̄ indiſcrete h̄
faciebat qꝛ cum xp̄s nō poſſet errare nō debebat volūtati ei9 aliquo
mō reſiſtere·Idcirco rn̄dit ei ih̄s·Si nō lauero te non habebis p̄tem
mecū·qđ moralr̄ et lr̄aliter intelligi pōt·Moralr̄ quippe intelligēdo
nullus pōt hr̄e p̄tem cum xp̄o in gl̄a celeſti niſi lot9 fuerit a macula
peccati·Iux̄ illud apoc̄·xxi·Nō intrabit in ea aliq̄d coinquinatū· Si
aūt intelligat̄ de locione corpali lr̄aliter tūc ſcđm origen̄·dubium eſt
quō ille q̄ ob reuerenciā ih̄u nō p̄mittebat lauare pedes ſuos nō ha=
bebit p̄tem cū filio dei·Et rn̄det nico·de lira·ꝙ ſicut aliq̄d eſt illicitū
nō ex ſui natura ſed tm̄ qꝛ p̄hibitū vt p̄ꝫ de ligno vite primo p̄enti
ita ſilr̄ aliq̄d eſt neceſſariū ad ſalutē nō ex natura ſui ſed ꝓpter p̄cep=
tum dei vel p̄lati et ſic erat in ꝓpoſito·Ex quo em̄ xp̄s volebat ſim=
plicit̄ hoc facere petr9 de neceſſitate ſalutis tenebat̄ hoc ſuſtinere·Sed
cum a xp̄o fuit rep̄henſus·rn̄dit·Dn̄e nō·t·p·m·ſed et·m·et·c·quaſi
dicat·prius ſuſtinerē te p̄ totū corp9 lauari q̄m a te ſeparari qꝛ q̄muis
eſſet durꝝ ſibi vt mgr̄ ſuus ei ſeruiret tn̄ grauius illi erat ab ipſo ſe
parari·Vn̄ dicit̄ i itinerario clemētis·ꝙ qn̄cunqꝫ pe·memor erat dul=
ciſſime ſocietatis xp̄i reſoluebat̄ in lacrimas ita ꝙ facies ei9 aduſta
videbat̄ ex frequēti lacrimarꝝ fluxu·Dixit ei ih̄s·qui lotus eſt ſcꝫ p̄
baptiſmū nō in·ni·vt pe·lauet·i·affectus qꝛ vt dicit aug9·in expōne
hui9 paſſus·Si aliq̄s baptizatus ſtatim moriat̄ euolat ad p̄riam nec
indiget aliq̄ alia locione · ſed ſi ſup̄uiuat indiget locione pedū ideſt
affectionū mentis·Subdit adhuc xp̄s·Vos mūdi eſtis ſed nō omēs·
Vbi aug·h̄ quid ſit ne q̄rerem9 ip̄e euāge·patefacit adiungēs·Scie
bat em̄ quiſnā eſſet qui·t·e·Et origen̄·qđ ergo dicit·vos mundi eſtis
refert̄ ad·xi·qđ vero ſubdit̄ ſed nō oēs dicit̄ p̄pter iudā exn̄tem imun
dum·Sequit̄ euāge· Poſtꝙ̄ ergo lauit pedes diſcipulorꝝ ſuorꝝ acce=
pit veſtimēta ſua et cum recubuiſſet iterꝝ dixit eis·Scitis quid fece=
rim vobis·Vos vocatis me mgr̄ et dn̄e ſum etenīꝫ·Si ergo laui p̄·
v·ego dn̄s et·m·v·d·al·al·la·pe· Ideꝫ pietatis benignitatis hūilitatis

obſequia mutuem exhibere· qm̄ hec eſt via per quam acquirit beata
vita·Ergo vt ſacra cõmunio nobis pficiat demus operam vt in his
ſeptē pmiſſis exemplis imitemur dn̄m ihm xp̄m vt ſic tandē admit-
tamur ad cenā illam magnā in qua oēs electi paſcunt reficiunturq̄
beata viſione dei qui eſt benedictꝰ in ſecula ſeculoꝝ Amen·

¶Feria·v·in cena domini de celebracione miſſe ac eius ſignificaciõe
necnon et illiꝰ audicione· ¶Sermo·lxvii·

SAcrificate ſacrificiū iuſticie et ſperate in dn̄o· Illuminati
pphe verba ſunt iſta pſal·iiii·pn̄t ac debēt oēs fideles ſpe-
rare vberē fructū ſe fore ſuſcepturos ex frequēti oblacõe
ſacrificii imaculati dei nr̄i ihu xp̄i·qui quociē cūq̄ miſſe
debite celebrant̄ offertur p viuis atq̄ defunctis·Et licet nō omēs eſſe
poſſint pati ſp et quotidie ſanctiſſimū ſacr̄m ſuſcipe veruntn̄ nō pri-
uant̄ ſuauiſſimo eius fructu cū aſſiſtūt fidelit̄ et deuote qn̄ a ſacerdo-
tibus ꝯſecrat̄·Vnde aug·de·ꝯſe·di·ii·in·c·vt quid ait· Vt qd paras
dentem aut ventrē·Crede et manducaſti·Qm̄ aūt plerīq̄ cor habētes
auidū et indeuotū negligent̄ ſuo tpe ad miſſas audiendas ꝯuenire
aut illas audiunt minus reuerēter·Idcirco in h ſermōe de miſſa leg-
mur ad qd nos inuitat ppheta in verbis ppoſitis exhortans eciā eos
qui nō ſunt ſacerdotes vt velint adeſſe in celebracione tanti miſterii
ſperantes ob id conſequi copioſa munera gracie dei· de miſſa itaq̄
tractaturi tria miſteria principalia declarabimus·

¶Primū erit de celebracione·
Secundū de ſignificacione·
Tercium de audicione·

¶Ad triplex regula eſt obſeruāda in
celebraciõe miſſe ſcʒ loci temporis
et modi· Capitulū·i·

PRimū miſteriū de miſſa declarandū eſt de eius celebracione
Nam licʒ vt ait hugo·li·de ſacris·Miſſa nihil aliud eſt q̄m
cõſecracio eukariſtie q̄ ideo dicit̄ miſſa qr mittit̄ hoſtia vel
oblacio·Vel ſicut dicit mgr̄ di·xiii·q̄rti·Miſſa dicit̄ quia mittit cele-
ſtis miſſus qui vt exponit Inno·eſt magni ꝯſilii angelus·Iſte inquā
mittit̄ ad cõſecrandū qr ille eſt ſacerdos inuiſibilis dn̄s ihs xp̄s qui
conſecrat et ꝯficit hoc ſacr̄m vbicunq̄ cõficiat̄·Vel dicit̄ miſſa quia
pplus fidelis p miniſteriū ſacerdotis p̄ces et vota et oblaciones deo
mittit·Tamē celebranda eſt cū obſeruacione triplicis regule·Prima
eſt loci·Secūda temporis·Tercia modi· Prima regula obſeruanda
in celebracione miſſe eſt loci Vt eīn inquit rich·in·iiii·di·xiii·Com-
muniter non licet miſſam celebrare in loco non ſacro qr ſic inſtituit
eccleſia vt patʒ de conſe·di·i·c·ſicut·c·miſſaꝝ·c·hic ergo et·c·nullus
pſbiter·Cuiꝰ inſtitucionis racio fuit· qr in ſacramento altaris qd in
miſſa conſecrat ꝯtinetur ille qui eſt ſumme ſanctꝰ et totiꝰ noſtre ſan-
ctitatis cauſa effectiue inquantū deus ⁊ meritorie inquantū homo·
In caſu tamē magne neceſſitatis pmittunt iura celebrari in loco nō
ſacro ſi tamē tabula ſit ꝯſecrata ceteraq̄ ſancta miſteria ad illud of-
ficiū ptinencia ibi affuerint· ſicut cū eccleſie pūte fuerint inceſe vel cū

hoies eſſent in itinere vel cum adeſſꝫ aliq̄ alia legitima et rõabilis cã in quibꝫ caſibꝫ cum licencia epi celebrare licꝫ in loco nõ ſacro Conce dit tamẽ fratribꝫ p̄dicatoribꝫ et minoribꝫ exigẽte legitima cã vtputa dū eſſent p̄dicantes verbū dei in publicis cãpis vel plateis aut in ſi̇̄li bus celebrare cū altari viatico abſqꝫ licẽcia ab epo poſtulata vel ĩpe trata· Qđ ptꝫ ex̄ de priuilegiis et priuilegiatoꝝ exceſſibꝫ·c·in his vbi ſic habet· In his q̄ ad cultū diuinū facere dinoſcunt̄ nõ maligna ſed benigna eſſꝫ pocius interp̄tacio faciẽda· Vñ mirari cõpellimur ꝙ cum fratribꝫ p̄dicatoribꝫ et minoribus duxerim9 indulgendū vt vbicunqꝫ fuerint ſine p̄rochialis iuris p̄iudicio cum altari valeãt viatico cele brare· Quidã nimis ſtricte interp̄tando indulgenciã nr̃am nitunt̄ aſſe rere ꝙ p eam dicti fr̃es p̄ter p̄latoꝝ aſſenſuꝫ facere h̄ non pñt ꝓpter qđ eos celebrare iux̄ indulgenciã aplicã nõ pmittūt· Cum aūt nichil eis cõferret memorata indulgẽcia ſine q̄ p̄latis annuẽtibus id liceret eiſdẽ fr̃nitati tue mandam9 q̄ten9 interp̄tacõne hmõi reprobata dum tamẽ ab aliis q̄ iuri p̄rochiali p̄iudiciũt p̄ſus abſtineant datã eis ſic licenciã celebrandi aucte noſtra nõ differas publicare ita ꝙ dicti fra tres aliq̄m ex indulgẽcia noſtra videant̄ in hoc grãm ꝯſecuti· hec ibi Que verba ſunt honorii tercii· Et ſicut in loco ſacro ꝑt dictū eſt cõi ter miſſe ſunt celebrãde ita eciã celebrari dñt ſup altari ꝯſecrato· No tandū tamẽ ſcđm ricħ· vbi ſupra ꝙ q̄muis ante tp̄s ſilueſtri celebra retur ſup altare ligneū qđ cito poterat trãſferri qꝛ ꝓpter p̄ſecucionẽ nõ erat fidelibꝫ certus locus ad manendū tamẽ poſtea inſtituit eccle ſia vt celebraret̄ ſup altare lapideū· Vñ de ꝯſe·di·i·in·c·altaria dicit̄ Altaria ſi nõ ſint lapidea criſmatis vnctione nõ ꝯſecrent̄· Cui9 racõ fuit qꝛ altare debꝫ eſſe de materia forti qꝛ ꝯſecrari debet et ideo nõ dꝫ eſſe de terra· et qꝛ in eccleſia debet eſſe copia altariū et hoc miſteriū frequentet̄ ideo altare nõ debet eſſe de auro vel de argẽto q̄ non faci liter pñt haberi· In veteri autẽ lege qꝛ nõ ſic multiplicabant̄ altaria nichil op9 erat ſi de auro fierẽt· Cõueniẽci9 eciã eſt altaria fieri de lapide q̄m de ligno ꝓpter ſignificacionẽ qꝛ vt dicit glo·in dicto·c·al taria· Altare ſignificat xp̄m qui dicit̄ petra· Sed occaſiõe dictoꝝ apđ multos dubitat̄ vtrꝫ celebrans ſup altare nõ ꝯſecratum aut fractū ſit irregularis· Et r̄ndet ricħ· ꝙ nõ eo ꝙ irregularitas eſt de iure poſiti uo et hoc nõ eſt in iure poſitū· Scienter tñ celebrans ſup altare non ꝯſecratū grauit̄ peccat eciã ſi h̄ faciat ex ignorãcia craſſa q̄muis mi nus grauit̄ q̄m ſi hoc faceret ſcient̄ qꝛ ecclã ordinauit ſup altare con ſecratū debere celebrari vt patꝫ de ꝯſe·di·i·c·eccle· Et ex̄ de ꝯſe·ec·vl al·c·i·et·c·ꝙ in dubiis· ¶ Secđa regula ſeruanda in celebracióe miſſe dicit̄ tp̄is· De quo ſciendū ſicut ricħ·ꝙ qꝛ hoc ſacr̄m ptinet ad tp̄us gracie qđ per diẽ ſignificat̄ iux̄ illud apl̄i ro·xiii· Nox p̄ceſſit dies autẽ appropinquit· Ideo cõiter loquendo miſſa debet celebrari in die artificiali et nõ in nocte incipiendo diẽ artificialẽ non tm̄ ab aſcenſu ſolis ſup orientem noſtrꝫ· Sed ab illa parte tp̄is qua põt ꝑpendi eſſe

illa pte tpis qua pōt ppendi eſſe ſup orientē noſtꝝ aliqua aeris illu ſtracio p aliquos radios ſolis q̄ illuſtracio eſt manifeſtacio ſolis ori-turi· In nocte tñ natiuitatis dñi media nocte vel circa horā illā cele-brat̃ miſſa et antiq̃tus celebrabat̃ in principio noctis reſurrectōis Et hoc ꝑpter priuilegiū illaꝝ noctiū · Et de hoc dicit̃ de cōſe· di·i·in·c· nocte ſancta· Nocte ſancta natiuitatis dñi ſaluatoris miſſas celebrēt pſpiteri et hymnū angelicū in eis ſolenmit̃ decantent qm̄ eciā eadē nocte ab angelo paſtoribꝫ eſt nunciat9· Et ſubito facta eſt cū angelo multitudo celeſtis exercitus laudanciū deū ac dicenciū· Gloria in ex celſis deo et in ter· pax ho· bo· volun· Quare autē celebrant̃ tres miſſe in die natalis dñi· racio eſt ſcðm arch· in tractatu q̄z fecit de officiis eccle· qꝛ vna miſſa ſcꝫ ante diē ſignificat tp̄s ante legē quādo eram9 in tenebris· Scða miſſa in aurora ſignificat tp̄us ſub lege qñ nondū plena dei cognicio habebat̃· Tercia in die ſignificat tp̄s grē quādo iam plena cognicio habet̃· De hora aūt miſſe ſciendū eſt ꝙ inſtituta eſt fieri cōiter tribꝫ horis ſcꝫ hora tercia ſexta et nona· Celebracio em̄ miſſe eſt memoriale paſſionis xp̄i qui ſcðm aug· in li· de ↄcordia euā-geliſtaꝝ crucifix9 fuit hora tercia linguis iudeoꝝ· hora ſexta manibꝫ militū· et hora nona expirauit· Conſuetudo tamē eſt vt non dicat̃ ſo lennis miſſa hora nona niſi in diebꝫ ieiunioꝝ et maxime qñ ep̄i fa-ciunt ordinaciones Miſſe aūt priuate dici pñt ab aurora vſqꝫ ad ſex tam· Sed dubiū orit̃ apud pleroſqꝫ q̄re in paſceue nō celebrat̃ miſ-ſa· Et rñdet̃ ꝙ id rōnabiliter ſit qꝛ duplr̃ repñtat̃ ab eccleſia paſſio xp̄i· Vno modo inquantū fuit in xp̄o ſcðm ſe et abſolute vt moueant̃ corda eoꝝ ad cōpaſſionē et qꝛ ip̄e dies in q̄ paſſus fuit ipam paſſio nem ſatis efficacit̃ repñtat ſtatuit vt illa die nō conſecret̃ corpus xp̄i ſed qð in p̄cedenti die reſeruatū eſt ſumat̃· Sanguis tñ non reſeruat̃ ꝑpter effuſionis piculū· Quia aūt effectus paſſionis illi9 ſeu influ-encie ad nos continue puenīunt ſeu in nos deſcendunt· Ideo ſtatuit eccl̃a vt excepta die p̄dicta quotidie in eccleſiis miſſa celebret̃· Ter cia regula ſeruāda in celebracione miſſe dicit̃ modi· qui ↄſiderat̃ aut reſpectu calicis aut reſpectu luminis aut reſpectu indumentoꝝ· Si reſpectu calicis et tunc aduertendū eſt vt dicit rich· ꝙ nō licet cele-brare in calice lapideo ꝑpter eius ineptitudinē nec ligneo ꝑpter hu-miditatem nec vitreo ꝑpter fragilitatē vel ereo nec auricalco qꝛ ob vini virtutē erugīnē colligeret et vomitū puocare poſſet· Sed debet eſſe calix de auro vel de argento· et ſi quis tam paup eſt ꝙ nō poſſit habere calicē aureū vel argenteū habeat ſtagneū· vt patꝫ exp̄ſſe de conſe· di· i· c· vaſa et· c· et calix· Scðo ↄſiderat̃ modus in celebracione miſſe reſpectu luminis · nam ſacerdos nō debet celebrare ſine igne ſeu lumīe· Et h̄ primo ꝑpter eccle ↄſtitucionē q̄ rep̄hendit celebrātes ſine igne ex̄ de cele· miſ· c· vlt̃· Scðo ꝑpter ipſi9 ignis ſignificacionē· ſigni ficat em̄ dilectionis feruorē p quē xp̄s p nobis paſſus hoc ſacr̄m in ſtituere voluit· Eciam eius lumen et calor ſignificant ꝙ ſacramentū

ōpatur in celebrante digne et ſuſcipiente augmentū illuminacionis
in intellectu et feruorē caritatis in affectu· Tercio cōſiderat̄ modus
celebrandi reſpectu indumentoꝝ· Nullꝰ vniqꝫ celebrare debet ſine ve
ſtibus ab epo benedictis· de quibꝫ ſic dicit̄ de cōſe· di· i· c· veſtimenta·
Veſtimēta eccl̄e quibus dño miniſtrat̄ et ſacrata eſſe dñt et honeſta
q̄bus in aliis vſibus nō dñt frui q̄m eccl̄aſticis et deo dignis officiis
q̄ nec ab aliis ꝯtingi aut offerri niſi a ſacratis hoībus ne vltio que
baldaſar regē pcuſſit ſup hoc tranſgredientes veniat et corruere eos
faciat ad yma· Et vt dicit glo· in· c· ſequēti ſup verbo polluunt̄· Ex ve
ſte alicuiꝰ domine vel alteriꝰ nō debet fieri caſula vel alius ornatus
eccl̄e· Que autē et quot ſint veſtes ille que requirunt̄ ad celebracionē
miſſe· refert Inno in li· de officio miſſe pte· i· c· x· d· Sex ſunt indumē
ta cōmunia epis et p̄ſpiteris vicꝫ amictus alba cingulꝰ ſtola mani-
pulus et caſula· In multis aūt locis inualuit ꝯſuetudo vt cingulꝰ nō
benedicat̄· Quicunqꝫ ergo celebraret ſine hmōi veſtibus grauiter pec
caret· Sint ergo ſacerdotes diligētes et ſolliciti ne omittant quicq̄m
de his que ordinata ſunt ab eccl̄a·

Quod illoꝝ q̄ requirunt̄ in celebracione q̄dam ſignificant ptinencia
ad icarnacionē quedā ad paſſionē quedā vero ad reſurrectionē· C· ii·

Secundū miſteriū de miſſa declarandū eſt de eiꝰ ſignificacōe
in quo videre debemꝰ q̄d ſignificent illa que requirunt̄ ad
miſſe celebracionē vltra ea q̄ requirunt̄ ad eſſenciā ſacr̄i· Et
dicendū· q̄ ꝓpter illa ſignificant̄ tria· Primo quedā ptinēcia ad in
carnacionē· Scd̄o quedā ptinencia ad paſſionē· Tercio quedā ptinen
cia ad reſurrectionē· Primo ſignificant̄ quedā ptinencia ad incar-
nacionē et natiuitatē xp̄i· Nam ſacerdotis calciacio incarnacōnis eſt
rep̄ſentacio· In pſona eñi filii dei dicit̄ in pſal· In ydumea extendam
calciamentū meū ideſt humanā naturā q̄m aſſumā· Vñ ſacerdos cū
xp̄m repñtet miſſaꝫ nō debet dicere diſcalciatꝰ· Amictꝰ in capite rep̄
ſentat diuinitatē amictam humanitate· Caput eñi xp̄i eſt deus· Alba
camiſia nouitatē vite ſignificat quē xp̄s habuit et docuit et tribuit in
baptiſmo Zona ſiue cingulꝰ ſignificat xp̄i iuſticiā· Iux̄ illud ꝓpheti-
cum· Et erit iuſticia cingulum lumboꝝ eius· Manipulꝰ poſitus in
leua per quā vita p̄ſens deſignat̄ ſignificat q̄ xp̄s in via manipulū
portauit virtutū et meritoꝝ· Stola q̄ collo ſacerdotis incumbit ſigni
ficat obedienciā quā xp̄s ꝓpter ſalutē humani generis ſubiit factus
obediens vſqꝫ ad mortē· Caſula que aliis veſtimētis ſuppoñitur xp̄i
caritatē ſignificat que oēs alias virtutes excellit· Introitus ſacerdo-
tis ad altare aduentū xp̄i ſignificat· et introitus miſſe deſideriū ad-
uentus eiꝰ ſignificat· Et ideo in miſſa ſolenni nō debet intrare ſacer-
dos quouſqꝫ inceptus ſit introitꝰ miſſe q̄r ante xp̄s fuit deſideratꝰ
quā veniret· et q̄r in aduentu xp̄i fuit aperta vena miſericordie· Ideo
poſt introitū ſubdit̄ kyrieleyſon· q̄d interpretat̄ dñe miſerere· Quod
nouies dicit̄ computando ibi xp̄eleyſ· vt per miſericordiam xp̄i nouem

illa pte tpis qua pōt ꝓpendi eſſe ſup oriente noſtꝝ aliqua aeris illu
ſtracio ꝑ aliquos radios ſolis q̄ illuſtracio eſt manifeſtacio ſolis ori-
turi· In nocte tñ natiuitatis dñi media nocte vel circa horā illā cele
bratˀ miſſa et antiq̄tus celebrabatˀ in principio noctis reſurrectōis Et
hoc ꝓpter priuilegiū illaꝝ noctiū · Et de hoc dicitˀ de cōſe· di·i·in·c·
nocte ſancta· Nocte ſancta natiuitatis dñi ſaluatoris miſſas celebrēt
p̄ſpiteri et hymnū angelicū in eis ſolenniṫ decantent qm̄ eciā eadē
nocte ab angelo paſtoribꝫ eſt nunciatꝰ· Et ſubito facta eſt cū angelo
multitudo celeſtis exercitus laudanciū deū ac dicenciū· Gloria in ex
celſis deo et inter· pax ho· bo· volun· Quare autē celebrantˀ tres miſſe
in die natalis dñi· racio eſt ſcðm arch· in tractatu q̄ȝ fecit de officiis
eccle̅· qꝛ vna miſſa ſcꝫ ante diē ſignificat tp̄s ante legē quādo eramꝰ
in tenebris· Scða miſſa in aurora ſignificat tp̄us ſub lege qn̄ nondū
plena dei cognicio habebatˀ· Tercia in die ſignificat tp̄s gr̄e quādo
iam plena cognicio habetˀ· De hora aūt miſſe ſciendū eſt ꝙ inſtituta
eſt fieri cōiter tribꝫ horis ſcꝫ hora tercia ſexta et nona· Celebracio em̄
miſſe eſt memoriale paſſionis xp̄i qui ſcðm aug· in li· de ↄcordia euā-
geliſtaꝝ crucifixꝰ fuit hora tercia linguis iudeoꝝ· hora ſexta manibꝫ
militū· et hora nona expirauit· Conſuetudo tamē eſt vt non dicatˀ ſo
lennis miſſa hora nona niſi in diebꝫ ieiunioꝝ et maxime qn̄ ep̄i fa-
ciunt ordinaciones Miſſe aūt priuate dici pn̄t ab aurora vſq̄ȝ ad ſex
tam· Sed dubiū oritˀ apud pleroſq̄ȝ q̄re in paſceue nō celebratˀ miſ-
ſa· Et rn̄detˀ ꝙ id rōnabiliter ſit qꝛ duplr̄ repſentatˀ ab eccleſia paſſio
xp̄i· Vno modo inquantū fuit in xp̄o ſcðm ſe et abſolute vt moueantˀ
corda eoꝝ ad cōpaſſionē et qꝛ ip̄e dies in q̄ paſſus fuit ipam paſſio
nem ſatis efficaciṫ repn̄tat ſtatuit vt illa die nō conſecretˀ corpus xp̄i
ſed qđ in p̄cedenti die reſeruatū eſt ſumatˀ· Sanguis tn̄ non reſeruatˀ
ꝓpter effuſionis ꝑiculū· Quia aūt effectus paſſionis illiꝰ ſeu influ-
encie ad nos continue ꝑueniunt ſeu in nos deſcendunt· Ideo ſtatuit
eccl̅a vt excepta die p̄dicta quotidie in eccleſiis miſſa celebretˀ· ¶ Ter
cia regula ſeruāda in celebracione miſſe dicitˀ modi· qui ↄſideratˀ aut
reſpectu calicis aut reſpectu luminis aut reſpectu indumentoꝝ· Si
reſpectu calicis et tunc aduertendū eſt vt dicit rich· ꝙ nō licet cele-
brare in calice lapideo ꝓpter eius ineptitudinē nec ligneo ꝓpter hu-
miditatem nec vitreo ꝓpter fragilitatē vel ereo nec auricalco qꝛ ob
vini virtutē eruginē colligeret et vomitū ꝓuocare poſſet· Sed debet
eſſe calix de auro vel de argento· et ſi quis tam paup eſt ꝙ nō poſſit
habere calicē aureū vel argenteū habeat ſtagneū· vt patꝫ exp̄ſſe de
conſe· di· i· c· vaſa et· c· et calix· Scðo ↄſideratˀ modus in celebracione
miſſe reſpectu luminis · nam ſacerdos nō debet celebrare ſine igne ſeu
lumine· Et h̄ primo ꝓpter eccl̅e ↄſtitucionē q̄ rep̄hendit celebrātes ſine
igne ex̄ de cele· miſ· c· vlṫ· Scðo ꝓpter ipſiꝰ ignis ſignificacionē· ſigni
ficat em̄ dilectionis feruorē ꝑ quē xp̄s ꝓ nobis paſſus hoc ſacrm̄ in
ſtituere voluit· Eciam eius lumen et calor ſignificant ꝙ ſacramentū

opatur in celebrante digne et ſuſcipiente augmentū illuminacionis
in intellectu et feruorē caritatis in affectu· Tercio cōſideratꝰ modus
celebrandi reſpectu indumentoꝝ· Nullꝰ vtiqꝫ celebrare debet ſine ve
ſtibus ab epō benedictis· de quibꝫ ſic dicitꝰ de ꝯſe· di· i· c· veſtimenta·
Veſtimēta eccl'e quibus dn̄o miniſtratꝰ et ſacrata eſſe dn̄t et honeſta
q̄bus in aliis vſibus nō dn̄t frui q̄m eccl'aſticis et deo dignis officiis
q̄ nec ab aliis ꝯtingi aut offerri niſi a ſacratis hoībus ne vlcio que
baldaſar regē ꝑcuſſit ſup hoc tranſgredientes veniat et corruere eos
faciat ad yma· Et vt dicit glo· in· c· ſequēti ſup verbo polluuntꝰ· Ex ve
ſte alicuiꝰ domine vel alteriꝰ nō debet fieri caſula vel alius ornatus
eccl'e· Que autē et quot ſint veſtes ille que requiruntꝰ ad celebracionē
miſſe· refert Inno· in li· de officio miſſe ꝑte· i· c· x· d· Sex ſunt indumē
ta cōmunia epīs et p̄ſpiteris vicꝫ amictus alba cingulꝰ ſtola mani-
pulus et caſula· In multis aūt locis inualuit ꝯſuetudo vt cingulꝰ nō
benedicatꝰ· Quicunqꝫ ergo celebraret ſine hmōi veſtibus grauiter pec
caret· Sint ergo ſacerdotes diligētes et ſolliciti ne omittant quicq̄m
de his que ordinata ſunt ab eccl'a·

¶ Qꝫ illoꝝ q̄ requiruntꝰ in celebracione q̄dam ſignificant ꝑtinencia
ad icarnacionē quedā ad paſſionē quedā vero ad reſurrectionē· C· ii·

SEcundū miſteriū de miſſa declarandū eſt de eiꝰ ſignificacōe
in quo videre debemꝰ q̄d ſignificent illa que requiruntꝰ ad
miſſe celebracionē vltra ea q̄ requiruntꝰ ad eſſenciā ſacri· Et
videtur dicēdū· ꝙ ꝓpter illa ſignificantꝰ tria· Primo quedā ꝑtinēcia ad in
carnacionē· Scdo quedā ꝑtinencia ad paſſionē· Tercio quedā ꝑtinen
cia ad reſurrectionē· Primo ſignificantꝰ quedā ꝑtinencia ad incar-
nacionē et natiuitatē xp̄i· Nam ſacerdotis calciacio incarnacōnis eſt
rep̄ſentacio· In ꝑſona enī̄ filii dei dicitꝰ in pſal'· In ydumea extendam
calciamentū meū idest humanā naturā q̄m aſſumā· Vn̄ ſacerdos cū
xp̄m rep̄ntet miſſaꝫ nō debet dicere diſcalciatꝰ· Amictꝰ in capite rep̄
ſentat diuinitatē amictam humanitate· Caput enī̄ xp̄i eſt deus· Alba
camiſia nouitatē vite ſignificat quē xp̄s habuit et docuit et tribuit in
baptiſmo Zona ſiue cingulꝰ ſignificat xp̄i iuſticiā· Iuxͣ illud ꝓpheti-
cum· Et erit iuſticia cingulum lumboꝝ eius· Manipulꝰ poſitus in
leua per quā vita p̄ſens deſignatꝰ ſignificat ꝙ xp̄s in via manipulū
portauit virtutū et meritoꝝ· Stola q̄ collo ſacerdotis incumbit ſigni
ficat obedienciā quā xp̄s ꝓpter ſalutē humani generis ſubiit factus
obediens vſqꝫ ad mortē· Caſula que aliis veſtimētis ſupponitur xp̄i
caritatē ſignificat que oēs alias virtutes excellit· Introitus ſacerdo-
tis ad altare aduentū xp̄i ſignificat· et introitus miſſe deſideriū ad-
uentus eiꝰ ſignificat· Et ideo in miſſa ſolenni nō debet intrare ſacer-
dos quouſqꝫ inceptus ſit introitꝰ miſſe q: ante xp̄s fuit deſideratꝰ
quā veniret· et q: in aduentu xp̄i fuit aperta vena miſericordie· Ideo
poſt introitū ſubditꝰ kyrieleyſon· q̄d interpretatꝰ dn̄e miſerere· Quod
nouies dicitꝰ computando ibi xp̄el'· vt per miſericordiam xp̄i nouem

aſſociemur ordinibus angeloꝝ. Poſt hoc ſubiungit̄. Gloria in excel-
ſis deo ad repſentandū hymnū quē angeli paſtoribꝫ nato dn̄o con-
cinerunt quē ſacerdos inchoat qꝛ angelū magni conſilii repn̄tat. Et
chorꝰ ꝯcinendo ꝓſequit̄ qꝛ ſubito facta eſt cū angelo multitudo mi
licie celeſtis laudanciū ⁊c̄. Oraciones aūt q̄ ſubſequunt̄ repn̄tant orō
nes q̄s xp̄s poſt ſuā natiuitatē fecit ꝑ ꝓpl'o. Ep'l'a que p̄mittit̄ euāge-
lio ſignificat p̄dicacionē p̄curſoris baptiſte. Graduale ſignificat lam̄
tum pnie qꝛ Joh̄. pniam p̄dicabat. Et qꝛ poſt luctū ſequit̄ ꝯſolacio
iux̄ illud Math̄. v. Beati q̄ lugent qm̄ ⁊c̄. Ideo poſt graduale cantat̄
all'a qđ ſignificat ineffabile gaudiū angeloꝝ et hoim in eterna felici
tate laudanciū deū. Dyaconꝰ ſuſcipiēs codicē euāgelii bn̄dictionem
a ſacerdote poſtulat ad ſignandū ꝙ nullꝰ debet p̄dicare niſi mittat̄.
Lectio eñi euāgelii p̄dicacionē xp̄i ſignificat. Et debet legi i loco ma
gis eminēti q̄ ep'l'a iux̄ illud ſup montē excelſuꝫ aſcende tu q̄ euāge
lizas ſyon. et qꝛ corde credit̄ ad iuſticiā. ore aūt confeſſio fit ad ſalutē
vt oñdat eccl'a ꝙ euāgelii verbū corde recipit mox poſt euangeliū fi-
dei ſymbolū ore decantat. Qđ tñ ſacerdos incipit vt ſignificet ꝙ xp̄us
ore ꝓprio criſtianā fidē docuit. Offertoriū qđ cantat̄ ſignificat ſacer-
dotē oblaturū ſacrificiū laudis. Qui anteq̄ dicat oremꝰ p̄mittit dn̄s
vobiſcū ad ſignificandū qꝛ niſi dn̄s ſit nobiſcū ad ſalutē noſtrā orare
nō poſſumꝰ. Scđo ſignificant̄ in miſſa quedā ꝑtinencia ad xp̄i paſſi-
onē. Nam poſt offertoriū fit ſilenciū et dicunt orōnes tacite ad rep-
ſentandū illud tp̄s quo xp̄s nō ambulabat palā inter iudeos cum eū
interficere cogitarēt. qꝛ tñ appropinquāte paſſione iterū palā ambu-
lauit ad h̄ ſignificandū exclamat ſacerdos. ꝑ omnia ſcl'a ſcl'oꝝ. Pre-
facio aūt eſt quedā grāꝝactio et diuine laudis ꝯfeſſio repn̄tans illā
grāꝝactionē q̄m ſancti reddunt xp̄o in celo. Sanctꝰ repn̄tat laudē
quā ſibi cecinerūt pueri hebreoꝝ in dn̄ica palmaꝝ. Eleuacio corꝑis
xp̄i repn̄tat eleuacionē xp̄i in cruce. demiſſio depoſicionē eiꝰ de cruce
poſicio ſup palā inuolucionē in ſindone mūda. pala eñi ſindonē rep-
ſentat. Ideo dicit̄ de ꝯſe. di. i. c. ꝯſulto. Conſulto oim ꝯſtituimꝰ vt ſa-
crificiū altaris nō in ſerico panno aut tincto quiſquā celebrare p̄ſu-
mat. ſed in puro lintheo ab ep̄o ꝯſecrato terreno ſcꝫ lino pcreato atq̄
ꝯtexto ſicut corpꝰ dn̄i nr̄i ih̄u xp̄i in ſindone. Linea munda ſepultū
fuit. hec ibi. Cum autē ſacerdos dicit. Nobis q̄ꝫ peccatoribꝫ repn̄tat
ꝯtricionē et cōfeſſionē latronis alteꝝ increpātis et miam petentis eo
ꝙ centurio et qui cū eo erant reuertebant̄ ꝑcuciētes pectora ſua. Qn̄
ſacerdos exclamās dicit. Pater noſter qui ⁊c̄. reductio eſt ad memo-
riam illius clamoris quē emiſit xp̄s in hora mortis. d. Pater in ma-
nus ⁊c̄. Altare crucē ſignificat. Calix ſepulchꝝ. Patena lapidē quo
ſepulchꝝ fuit clauſum. Tercio ſignificant̄ in miſſa quedā ꝑtinencia
ad xp̄i reſurrectionē. Nam cum ſacerdos dicit. Pax dn̄i ⁊c̄. inſinuat
ꝙ vna ſabbatoꝝ ſtetit ih̄s in medio diſcip'l'oꝝ ſuoꝝ et dixit eis Pax
vobis. Et qꝛ tunc dedit eis poteſtatē remittēdi peccata. ideo chorus

exclamat Agnus dei ꝛc̃· ꝙ ter repetitur ad ſignificandū ꝙ petimus nobis dimitti peccata cogitacionis locucionis et opacionis ꝑ quoꝝ remiſſionē veniemus ad eternā pacem· Poſtcōmunio ſignificat gaudium apoſtoloꝝ de xp̄i reſurrectione· Jte miſſa eſt repñtat illud qđ dictū eſt apoſtolis poſt aſcenſionē in celū· ſcꝫ hic ih̄s qui aſſumptus eſt ꝛc̃· Deo gracias repñtat apl̄os regreſſos in ieruſalē cum gaudio magno vnanimiter pſeuerantes in orōne· Significat eciā ꝙ ꝑ beneficio redempcionis nr̄e cuius miſteriū repñtatur in miſſa debemus eſſe in cōtinua graciaꝝ actione· Si quis vero q̄reret cur non dicitur Jte miſſa eſt in qualibet miſſa· Rñdet boñ· di xiii· q̄rti· in declaracōe littere· ꝙ quedā miſſe celebranť ſpecialiter ad honorē ſanctoꝝ et qꝛ ipſi ſunt beati et corā deo· Jdeo in talibus licenciať ꝑplus et diciť ite quaſi feſtinate ingredi in illā requiē· Quedā miſſe ſpecialiter celebrā tur ad ſalutē viuoꝝ· Et qꝛ non ſumus certi de ſalute nr̄a ideo debemus cōtinue ſolliciti eſſe ne ꝑ noſtrā ignauiā in nobis miſſe efficacia depereat· Jdeo diciť in miſſa benedicamus dño· Quedā miſſe ſpecialr̄ dicunť ad requiem defunctoꝝ et in illis diciť requieſcāt in pace· Si autē adhuc aliquis q̄reret quis adinuenit ritū celebrandi miſſam cū tot addicionibus· audiat rich̄· d· in declaracione litere di· xiii· quarti· Miſſam beatus petrus apl̄s primus oīm Anthiochię diciť celebraſſe ſcđm ꝙ dicit hugo· li· ii· de ſacr̄is pte· viii· c· vlť· et de ɔſe· di· i· c· iacobus diciť· Jacobus frater dñi ſcđm carnem cui primū credita eſt ieroſolimitana eccl̄a et baſilius ceſarieñ· ep̄s tradiderunt nobis miſſe celebracionē ideſt miſſe celebrande ordinē ſcđm glo· ibidē· Et poſt alii alia addiderť ad ſolennitatē et decorē vt habeť di· xi· c· eccl̄aſticaꝝ·

¶ An ſit melior miſſa ſacerdotis boni quā mali et an ſit de obligacione audire miſſam et qualiter miſſa ſit audienda humiliter reuerenter et deuote· ¶ Capitulū· iii·

Terciū miſteriū declarandū de miſſa diciť audicio in quo ɔſiderabim⁹ adhuc tria vicꝫ· Primo melioracionē· Scđo obligacionē· Tercio deuoccionē· Primo ɔſideremus melioracōem Vtꝝ melior ſit miſſa boni ſacerdotis q̄m mali· Et quibuſdā videť ꝙ nō ꝓpter verba greg· qui in regiſtro ait· Heu in q̄m magnum laqueū incidūt qui diuina et occulta miſteria plus ab aliis ſanctificata fieri poſſe credūt cum vnus idem ſpūſſanctus ea miſteria occulte atqꝫ inuiſibiliť opando ſanctificet· ſed in ɔtrariū eſt illud qđ ſcribiť· i· q· i· c· Jpſi ſacerdotes vbi ſic habeť· q̄nto ſacerdotes fuerint digniores tāto facilius in neceſſitatibꝫ ꝑ quibus clamant exaudiunť· Ad idem facit c· Jbidē ſacerdotes· et· c· ſacroſancta· Rñdet Tho· iii· pte· q· lxxxii· ꝙ in miſſa duo ſunt ɔſideranda· ſcꝫ ip̄m ſacr̄m qđ eſt principale· et orōnes q̄ in miſſa fiunt ꝑ viuis et mortuis· Quantū ergo ad ſacr̄m nō min⁹ valꝫ miſſa mali ſacerdotis q̄ꝫ boni qꝛ vtrobiqꝫ idē conficiť ſacr̄m· ad qđ facit· c· cū ſcriptura· i· q· i· et· c· ſignificaſti· et· c· non q̄les· et· c· dñs et· c· nō nocꝫ· De orōne aūt que fit in miſſa dicendū ꝙ pōt ɔſiderari

dupl'r· vno modo inquantū habet efficaciam ex deuocione ſacerdotis
orantis·et ſic non eſt dubium ꝙ miſſa melioris ſacerdotis eſt magis
fructuoſa·alio modo oracio pōt ꝯſiderari inquantū pfert a ſacerdo=
te in pſona tocius eccl'e cuius ſacerdos eſt miniſter qd quidē miniſte
rium eciā in peccatoribꝫ manet· Vn̄ quantū ad hoc eſt fructuoſa nō
ſolū oracio ſacerdotis peccatoris et miſſa ſed eciā oēs alie eius orō=
nes q̄s facit in eccl'aſticis officiis in quibꝫ gerit pſonā eccl'e· Orōnes
tn̄ eius priuate nō ſunt fructuoſe·Gre·ergo loquit̄ de veritate ſacri in
auc̄te p̄allegata ad ptē ꝯtrariā·ex quo bon̄ dicit·Si q̄s libenciꝰ audi
at miſſam melioris ſacerdotis credo ꝙ bene facit dum tn̄ credat ipſuꝫ
in ſubſtancialibꝫ nō ſupexcedere peccatorē alioquin piculoſe erraret
Secūdo ꝯſideremus miſſe obligacionē de qua ſic loquit̄·c·miſſas·de
ꝯſe·di·i·Miſſas die dn̄ico ſecularibꝫ audire totas ſpeciali ordine p̄ci
pimus ita vt ante benedictionē ſacerdotis egredi pplus non p̄ſumat
vbi circa tria dubitare ꝯtingit·Primo vtꝝ clerici teneant̄ et religioſi
ſeruare hoc ſtatutū qꝛ dicit̄ ſecularibꝫ·Et rn̄det Jo·an·in roſario ſup
dicto·c·ꝙ ſi ad hoc tenent̄ layci multomagis et clerici qui total'r de=
diti ſunt diuino cultui vt ptꝫ·xii·q·i·c·duo ſunt genera·Scdo dubi=
tatur vtꝝ eadē ſit obligacio audire miſſaꝫ aliis diebꝫ feſtiuis que et
diebus dn̄icis·Et dicendū ꝙ ſic qꝛ de ſimilibus idē eſt iudiciū·Nam
ſtatutū de audicione miſſe factū fuit vt ſaltē p illo tpe vacaret̄ diui=
nis· Ex quo p̄cipitur ꝙ tota miſſa audiat̄ vt ptꝫ in p̄al'·c·miſſas·et
in·c·omnes fideles·et in·c·cum ad celebrandas·Sed alia feſta ab ec=
cleſia p̄cepta ſunt ſupaddita diebus dn̄icis vt in illis vacet̄ diuinis·
Jdeo pplus in illis feſtis p̄dictis audire miſſas tenet̄·Et hoc colligit̄
ex hiis q̄ dicunt̄ ex̄ de prochiis in·c·vt dn̄icis diebus et feſtiuis·

Tercio contingit dubitare vtꝝ peccet qui nō audit miſſam a pprio
prochiano· Et dicunt cōiter doc·ꝙ non dūmodo nō fiat ex ꝯtemptu
et pprius ſacerdos non requirat·qui ſi req̄reret indiſcrete et indebite
nō eſſet audiendꝰ puta ſi req̄reret ipediēs deuocionē et ſalutē prochi
anoꝝ puta ſi req̄reret aliquē prochianū vt audiret miſſam ſuā dum
ille vellet pegrinari vel p implēdo aliquo voto vel p ꝯſequenda aliq̄
indulgencia·Nā requiſicio ſacerdotis in tali caſu irrōnabilis eſſet ⁊
iniuſta· Simılit̄ eciā cum pplus ire vellet ad audiendū verbū dei ab
aliquo illud p̄dicante qui auctoritatē habeat p̄dicandi ſicut habere
ſolēt religioſi mendicātes iniquū pculdubio eſſet ſi ſacerdotes aſtrin
gere vellent ſuos ſubditos vt omiſſo verbo dei miſſas audirent in p
rochia in quo eciā caſu ſubditi ei nō obedientes meo iudicio nō pec=
cant qꝛ vt inquit bern̄·in li·de p̄cepcione et diſpenſacione· Jniquum
pculdubio foret ſi ea q̄ ſunt p ſola caritate inſtituta ꝯtra caritatem
tenerent̄·Sed obſeruare ſtatutū de audicione miſſe in ppria prochia
eſt inſtitutū p caritate ergo nō debet ſeruari ꝯtra caritatē·Eſſet autē
ꝯtra caritatē ſi pplus cōis impediret̄ ne poſſet cibari et recreari ſpū
ali doctrina·et maxime qꝛ vt in pluribꝫ ipſi curati et prochiani aut

p̄dicant aut p̄dicare neſciunt·Et tamen vt diximꝰ in ſermone de ver
bo dei et habet͛ ex̄ de officio iudicis ordinarii·c·inter cetera·Inter ce
tera q̄ ad ſalutē ſpectant ꝑpli xp̄iani pabulū verbi dei marie noſcit͛
neceſſariū q꞉ ſicut corpus materiali ſic anima ſpūali cibo nutrit͛·Si
ergo neceſſitas corpalis aut t̄palis excuſat a peccato non audientes
ſimpl͛r miſſaꝫ et ex ꝯſequēti ſi illā nō audiāt in ꝑrochia multofortiꝰ
neceſſitas ſpūalis excuſabit q̄ vt dictū eſt ineſt ꝑplo cōmuni ad audi
endū verbū dei·Hortādi tñ ſunt oēs tam viri q̄m mulieres vt ſuos
ꝑrochianos reuereant͛ ꝯſuetaſq꜔ faciant oblaciōes et cum eoꝝ bñdic
cione ſe transferāt cum adeſt legitima cā ad miſſas alibi audiendū·
Imo laudarē ſi ipſi p̄res ſacerdotes cum p̄dicat͛ verbū dei ab aliquo
famoſo viro ſurgerent bono mane et celebrata miſſa ꝑpl͛os ſuos ad-
monerent vt ꝯuenirent ad p̄dicaciones ipſiq꜔ ꝑ bono exēplo vna cū
illis idē facerent q̄m vt dictū eſt ſatis indigēt ſeculares dirigi ꝑ ver
bum dei in viā ſalutis·Tercio ꝯſideremꝰ miſſe deuocionē·Audien-
da etenī eſt hūiliter reuerenter ac deuote·Sunt tñ multi qui dū miſſa
celebrat͛ ponunt ſe ꝓpe os ſacerdotis proſpicientes ſi de illo paſſeres
exeant ac muſce·Alii ſacerdotē p̄ueniunt fortit͛ clamantes·Gloria in
excelſis·Credo et ſiľia·Nam dum ſacerdos facit pauſaꝫ poſtq̄ dixit
viſibiliū et inuiſibiliū anteq̄ ſequat͛·Et in vnū dñm ihm xp̄m et illi
ſubmurmurātes dicunt·Et in vnū dñm ꝛc·Multi adhuc nō curant
audire ea q̄ ſacerdos in miſſa dicit ſꝫ ſuas orōnes et officia genuflexi
dicunt qui tñ quādiu ſacerdos alte loquit͛ aut cantat aſtare debent
miſſe cum ſilencio et intēte audire vt dicit͛ de ꝯſe·di·i·in·c·Apľica·
Qñ vero ſacerdos ſecretas orōnes et canonē dicit tunc p̄nt et ipſi di
cere orōes et orare non tñ cum ſtrepitu faciēdo pis pis pis·et turban
do mentē ſacerdotis·Plerīq꜔ eciā volunt audire miſſas qualdā pecu
liares omiſſa ꝓpria miſſa diei dñici aut feſti ꝑcepti qui ſi ſcient͛ id
faciunt nō excuſant͛ a peccato niſi audiāt miſſam ꝓpriā·Vñ dicit͛ ex̄
de ce·miſ·c·q̄daꝫ·Quidā laycoꝝ hñt in ꝯſuetudine vt ꝑ ſingľos dies
audiant euangeliū·In principio erat verbū et miſſas ꝑeculiares hoc
eſt de ſancta trinitate et de ſancto michaele·et ideo ſtatutū eſt vt vl
teriꝰ hoc nō fiat niſi ſuo t̄pe et niſi aliq̄s velit ꝓpter reuerenciā ſanc
te trinitatis nō ꝑ alia deuociōe audire·Sed ſi voluerint vt miſſe ſibi
cantent͛ de eodē die miſſas audiāt ꝑ ſalute viuoꝝ ac eciā defunctoꝝ
hec ibi·Quare vt finē huic ſermoni demus audiende ſunt miſſe cum
omni manſuetudīe et feruore q̄m ſic audiētes ꝯſequunt͛ in hoc ſcľo
dei graciā et in futuro ſempiter·g·in q̄ v·et·r·d·ꝑ eterna·ſ·ſ·Amen
¶Feria·v·in cena dñi de ſacro baptiſmatis ꝑ qđ efficiunt͛ hoīes dei
filii ꝑmittentes in illo abrenūciare dyabolo et eius pompis·

¶Sermo lxviii·

Qui lotus eſt nō indiget niſi vt pedes lauet ſed eſt mūdus
totus·Verba ſunt redēptoris nr̄i Joh·xiii·c·et in euange
lio hodierno·Multa debet eſſe mūdicia mentis omnibꝫ

qui p ſacrm baptiſmi regenerati facti ſunt pricipes et heredes cele-
ſtis regni dñi ihu xpi· Per baptiſmũ nanqꝫ filii dei efficimur in illo
pmittẽtes abrenũciare dyabolo et oĩbus pompis ei9 vt notat̃ de ↄſe·
di·iiii·c·prima igit̃·et·c·primũ interroget·Qm̃ aũt pleriqꝫ tanti be-
neficii imemores omne cor ſuum ad mũdana atqꝫ terrena ↄuertunt
ꝑuipendentes nõ ſolũ repromiſſaꝫ beatitudinẽ veꝝ eciã habitã dig-
nitatẽ et graciã p baptiſmũ· Idcirco de ipo in pñti ſermone aliq̃ diſ-
cuciemus vt intelligẽtes tanti ſacri virtutẽ ꝑeminenciã et ſublimita
tem conemur iux̃ ſaluatoris nr̃i ſentenciã in verbis allegatis p the-
mate lauare pedes·i·mentis affectiones mũdare ab omni inq̃namen
to et turpitudĩe iordinati amoris cuiuſcũqꝫ boni creati· De ipo itaqꝫ
baptiſmate tria miſteria ppoñimus declaranda·
Primũ dicit̃ diffinicionis· ¶ Quid ſit baptiſmus et de ei9 inſtitucio
¶ Scdm obligacionis· ne ac materie determinacione necnõ et
Terciũ fructificacionis· forme obſeruacione· ¶ Caplm·i·
P Rimũ miſteriũ de baptiſmo declarandũ dicit̃ diffinicionis· In
quo q̃d ſit baptiſm9 videamus· Et licet hugo·li·ii·de ſacris
pte·vi·c·ii·dicat· Baptiſm9 eſt aq̃ diluẽdis criminibus ſancti-
ficata p verbũ dei· Tñ ↄueniencior eſt diffinicio mgr̃i qui in·iiii·di·
iii·ait· Baptiſm9 eſt ablucio corpis exterior facta ſub forma p̃ſcripta
verboꝝ· ſcdm em̃ rich· ſup p̃fata di· duplex eſt materia baptiſmi ſcꝫ
remota q̃ eſt aqua·et ppĩqua q̃ eſt ablucio in aq̃· Diffinicõ ergo hu
genis exp̃mit materiã remotã·et illa mgr̃i materiã ppĩq̃m· Pro de
claracione aũt clariore hui9 ptis tria adhuc de baptiſmo ↄſideremus
Primo ei9 inſtitucionẽ· Scdo materie determiacionẽ· Tercio forme
obſeruacionẽ ¶ Primo ei9 inſtitucionẽ ↄſiderem9 qñ ſcꝫ baptiſmus
fuit inſtitut9· Et aliq̃ dixerũt ꝙ fuit inſtitut9 poſt reſurrectionẽ qñ
dixit apl̃is Math· vlt̃· Euntes docete oẽs gentes baptizantes eos in
noĩe pr̃is ꝛc̃· Alii aũt dicũt ꝙ fuit inſtitut9 ab illo tpe quo xp̃s ipꝫ
ſanctificauit· Sed vt dicit dam̃· in·iiii·li·c·i· Xp̃s ſanctificauit baptiſ
mum qñ fuit baptizat9· ergo tũc fuit inſtitut9· et glo· ſup illud Luc̃·
iii· ihu baptizato ꝛc̃· Baptizat9 inquit eſt dñs mundari nõ indigens
ſed tactu mũde carnis aq̃s mundãs vt vim hẽant abluẽdi· Sed rich
in·iiii·dicit ꝙ xp̃s baptiſmi ſacrm primo iſtituendũ inſinuauit· ſcdo
inſtituit· tercio inſtitutũ obſeruari p̃cepit· Primũ fecit facto et verbo
facto qñ a iohe baptizat9 fuit in quo baptiſmo iſinuauit baptiſmũ
fore in aq̃ fiendũ q: ipſe in aqua baptizat9 fuit· et in noĩe trinitatis
inquantũ in ſuo baptiſmo apparuit pſona patris in voce et pſona fi
lii in carne et pſona ſpũſſancti in columbe ſpecie· nec tũc aliquã vir-
tutem regenerandis ↄtulit aquis niſi ꝙ extunc ordinata fuit aq̃ ad
hoc vt in ea iſtitueret̃ regeneracõis ſacrm Si tñ haberet̃ illa aqua q̃
corp9 ei9 tetigit ſeruari deberet cũ maxĩa reuerẽcia pp̃ter mundiſſi-
mã et ſanctiſſimã carnẽ q̃ tetigit· Verbo eciã inſinuauit baptiſmũ
qñ Ioh·iii·dixit nicodemo· Niſi quis renatus fuerit ex aqua et ſpũ

ſancto non pōt introire in regnū dei·Scđo xp̄s baptiſmū inſtituit qđ
fecit facto et verbo·Facto qñ vt dicit ioh·x·Baptizauit p diſcipulos
ſuos qui de mandato eius baptizare ceperūt·Et vt dicit nico·de lira ſe
quendo aug·primo ip̄e xp̄s baptizauit diſcipulos ſuos baptiſmo ſuo
ſcȝ aq̄ et ſpūſancto qđ eciā ponit̄ de cōſe·di·iiii·c·qñ ab ierlis·et·c·ſi
eos·Deinde verbo īſtituit qñ miſit diſcipulos ſuos binos ad p̄dicand
et baptizandū·de q̄ miſſione habet̄ Luc̄·x·Tercio xp̄s inſtitutū bap-
tiſmū obſeruari p̄cepit qñ poſt reſurrectionē dixit diſcipulis·Eun-
tes ꝛc̄·Sanctus vero Tho·in·iii·pte·q·lxvi·dicit ꝙ baptiſmus inſtitu
tus fuit ante paſſionē xp̄i·ſed neceſſitas vtēdi hoc ſacr̄o indicta fuit
poſt paſſionē et reſurrectionē·tum qꝛ in paſſione xp̄i terminata ſunt
figuralia ſacramēta quibus ſuccedit baptiſmus et alia ſacramēta noue
legis·tum eciā qꝛ p baptiſmū ꝯfigurat̄ homo paſſioni reſurrectioni
xp̄i inquantū morit̄ peccato et incipit nouā iuſticie vitā·Et ideo op
fuit xp̄m pati prius et reſurgere q̄m hominibȝ indiceret̄ neceſſitas ſe
ꝯfigurandi morti et reſurrectioni·Et licet ap̄li baptizaſſent vt dictū
eſt ante paſſionē xp̄i tñ ſcđȝ rich·adhuc publicabant baptiſmū vt ne
ceſſarium ad ſalutē·Et lex nō obligat quouſqȝ ſit pmulgata·Scđo
ꝯſideremus circa baptiſmū materie determinacionē·Eſt eñi baptiſmi
materia aqua vt ait rich·et omnes doc·tam theologi quaȝ canoniſte
compꝛehendendo ſub aqua ablucionē q̄ fit in ea·Et loquendo de bap
tiſmo ſcđm ꝙ diſtinguit̄ a baptiſmo ſanguinis et flaminis de quibȝ
dicemus in ſequēti miſterio·Racio eſt ſcđm hugo·in li·de ſacr̄is qꝛ
omne ſacramentū ſimilitudinē quandā habet ad ip̄am rem cuius eſt
ſacr̄m·Aqua eñi eſt rep̄ntatiua effectuū baptiſmi et rōne nature et
rōne vſus·Nam aq̄ eſt naturalr̄ frigida rōne cuius rep̄ntat fomitis re
preſſionē·Eſt eciā naturalr̄ humida hūiditate apta ad abluendū rōne
cuius rep̄ntat a ſordibȝ peccati purgacionē·Eſt eciā naturalr̄ dyapha
nā et clara rōne cuius rep̄ntat gracie illumiacionē·qꝛ eciā quantū ad
vſū eſt multū vtil' rep̄ntat ſacr̄m baptiſmi eſſe in effectu valde vtile·
et qꝛ eſt ad habendū valde facilis rep̄ntat ſacr̄m baptiſmi eſſe q̄ntū
ad obſeruāciā facile et qꝛ eciā quantū ad vſuȝ eſt multū cōis rep̄ntat
ſacr̄m baptiſmi quantū ad neceſſitatē eſſe cōmune·Nec pōt eſſe aliq̄
artificialis aq̄ materia baptiſmi ſed naturalis tm̄ quia baptiſmus inſti
tutus fuit ſacr̄m neceſſitatis quantū ad omēs·et ideo xp̄s ip̄m inſti
tuere noluit niſi in aqua q̄ faciliter poſſet haberi et cōiter ab oībus
tam paupibus q̄m diuitibȝ qđ nō eſt verū de aliq̄ aqua niſi naturali
Et ſi diceret̄ ꝙ ignis eſſet ꝯueniēs materia baptiſmi qm̄ ſcđm dyo·
et dam̄·habet vim illuminādi Ed ioh·bap·Math·iii·p̄nuncians xp̄i
baptiſmū dixit·Ille vos baptizabit in ſpūſancto et igne·Rñdet Tho
ꝙ ꝓpter rōnes iam tactas aqua et non ignis eſt materia baptiſmi·
Dictū vero ioh·ſcđȝ expoſicionē iero·refert̄ ad ſpūm ſanctū qui ſup
diſcipulos in linguis igneis apparuit vt dicit̄ Act̄·ii·vel p ignē pōt
itelligi tribulacō vt Criſ·dicit ſup math·qꝛ tribulacō peccata purgat

et ɔcupiſcenciā quare ignis accipitur ibi methaphorice·Qm̄ autē vt
ſupius cōmemorauim9 materia ꝓpinqua baptiſmi eſt ablucio in aq̄
Vñ baptizare in greco tm̄ valet quantū lauare in latino ſcd̄m illud
iudith·xii·Deſcendebat in vallē betulie et baptizabat ſe· Propterea
apud nōnullos de imerſione in aq̄ dubitat̄ vtꝝ ſcꝫ ſit neceſſaria·Et
rñdet Tho·in·iii·pte·q·lxvi·et boñ ·et rich·in·iiii·di·iii · Qd̄ quā=
uis tucius ſit baptizare p moḋū imerſionis qꝛ hoc habet cōioꝛ vſus
pōt tamen fieri baptiſm9 p moḋū aſperſionis vel p modū effuſionis
ſcd̄m illud ezech·xxxvi·Effundā ſup vos aquā mundā·ſic apl'i bapti
zauerunt tria milia hoim vna die non imergendo ſed aſpgendo· Et
beatus laurenci9 baptizauit Romanū effundendo·Qñ ergo imineret
neceſſitas vel pꝑter paucitatē aque vel pꝑter debilitatē miniſtri qui
non pōt ſuſtētare baptizandū vel pꝑter damnū qd̄ baptizand9 ex im
merſione timeret et veriſil' dubitaret pōt baptiſmus ſine imerſione
celebrari qꝛ licet ablucio aq̄ ſit de neceſſitate ſacr̄i modus tñ ablucō
nis p accidens ſe habet ad ſacr̄m· Scd̄m vero rich·cum totū coꝛpus
nō poſſet ablui abluēda eſt ps principalioꝛ vt caput et maxie facies
qꝛ in ea vigent ſenſus·vñ credo ꝙ ſi caput pueri baptizaret̄ anteq̄m
ps coꝛpis exeat qd̄ aliqñ faciendū eſt pꝑter piculū moꝛtis puer bap=
tizatus eſt·Si vero man9 vel pes abluat̄ antequā aliqua ps alia ap
pareat volunt aliq̄ dicere ꝙ puer baptizat9 eſſet qꝛ aīma eſt in qua=
libet pte coꝛpoꝛis tota· Cōmunius tamē tenet̄ ꝙ de lege cōmuni non
eſſet baptizat9 q̄muis foꝛte diuina pietas i tali caſu vicē ſuppleat bap
tiſmi·et ideo ſemp quādo piculū moꝛtis iminet abluendū eſt illud de
puero qd̄ poteſt ablui ſiue ſit parū ſiue ſit multū·hec rich· Dubitat̄
adhuc a multis an imerſio effuſio vel aſpſio debeat eſſe vna vl' trina
Et rñdent doc· ſupius noiati ꝙ vnitas vel multitudo imerſionū non
eſt de ſubſtācia baptiſmi ſed ſolū de bene eſſe·Ideo vtrūqꝫ licite fieri
pōt ſcꝫ ſel' et ter imergere qꝛ vnica imerſione ſignificat̄ vnitas moꝛ=
tis xp̄i et vnitas diuitatis·p trinā autem imerſionē ſignificat̄ triduū
ſepulturis xp̄i et eciā trinitas pſonaꝝ·Sed vt dicit Tho·diuerſis ex
cauſis ſcd̄m oꝛdinacionē eccl'e qñqꝫ inſtitut9 eſt vnus mod9 qñqꝫ ali
us·qꝛ eñ a principio naſcētis eccl'e quidā de trinitate male ſenciebāt
xp̄m purū hoiem eſtimantes nec dei filiū dictū ſcd̄m veritatē nature
ſed tm̄ pꝑter meritū ei9 qd̄ p̄cipue fuit in moꝛte· Ideo nō baptizabāt
in nomie trinitatis ſed in configuracione moꝛtis xp̄i et vna imerſio
ne qd̄ repꝛobatū fuit in primitiua eccl'a ſtatutūqꝫ vt baptizaretur in
nomie patris ⁊c̄· et tunc imergendo ſicut patꝫ de ɔſe·di·iiii·c·poſtq̄
vos·et·c·ſi quis p̄ſpiter·et·c·de trina·et·c·eo modo·et·c·multi· Poſt=
modum vero inoleuit quoꝛundā hereticoꝝ et ſciſmaticoꝝ erroꝛ qui
ſecundū aug·ſup Joh·male ſenciebant de vnitate diuinitatis· Ideo
in deteſtacionē erroꝛis eoꝝ fuit ſtatutū in concilio tholetano vt vna
fieret tantū imerſio ſicut habet̄ de cōſe·di·iiii·c·pꝑter vitandū· Sed
ceſſante tali cauſa cōmuniter obſeruat̄ in baptiſmo trina imerſio vt

poteſt colligi ex̄ de baptiſmo et eius effectu·c·i·Ideo grauiter peccarz
aliter baptizans quaſi ritū eccle non obſeruans nichilominus tū eſſet
baptiſmus·Occurrit aūt ꝓpter dicta dubitare circa talē caſum·quidaz
exn̄s ſup pontē non potēs habere aq̄m ad baptizandū puez et veri-
ſile timens eum cito moriturz intendens ꝓuidere ſaluti pueri ꝓicit eū
in aq̄m cum intencione baptizandi ꝓferens verba in quibus conſiſtit
debita forma poſtea puer euadit aliquo caſu vtrz talis debeat reputa
ri baptizatus·Et aliquibz videt̄ ꝙ ſic qz ibi ocurrunt debita forma de
bita materia et debita intencio·Ricħ·aūt di·iiii·q̄rti·tenet ↄtrarium
qm̄ cum prima materia baptiſmi ſit ablucio in aqua qđ aq̄ abluitur
primo aq̄ coopit̄ in toto vel in ꝑte et poſtea diſcoopitur·Vnde ꝓpter
primū baptiſmus repreſentat xp̄i ſepulturā·et ꝓpter ſcd̄m reſurrectionē
quāuis aūt puer in caſu p̄dicto per actā illius qui ip̄m ꝓiecit in aq̄m
immergat̄ non tam̄ eſt actus ordinatus ex ſui natura ad hoc vt puer
abluat̄ ſed ad hoc vt ſubmergat̄·Et ideo ſi aliquo caſu puer extraba
tur de aq̄ puer eſſet baptizandus qm̄ illa immerſio quantū fuit ex ſui
natura nō ordinabat̄ ad eleuacionē pueri de aq̄ ſed ad ſubmerſionē·
Tercio circa baptiſmū ↄſideremus forme obſeruacionē· Eſt em̄ forma
baptiſmi· Ego te baptizo in noie·p·et·f·et·ſ·ſ·vt habet̄ ex̄ de baptiſ-
mo·c·i·et vt dicūt doc· Nulli licet mutare aliq̄d quantū ad illud qđ
eſt de eſſencia forme·et ſi mutat̄ nichil agit̄·et vltra hoc culpa incur
ritur· Si aūt aliquid qđ ꝑtinet ad formā ex ſola determinacione eccle
mutat̄ nichilominus eſt ſacr̄m ſed culpa incurrit̄· Verz ab ap̄lis qui
baptizabant in nomie dn̄i ih̄u vt habet̄ Act·viii·c·Non fuit mutata
forma quantū ad intellectū qz in noie xp̄i tota trinitas intelligit̄ ſed
ſolū quantū ad vocem·nec hoc ip̄i potuiſſent niſi ex familiari ↄcilio
ſſ·Et h̄ fuit vt dicit Tho·vt nomē xp̄i qđ erat odioſum iudeis et gē
tibus honorabile redderet̄·Nec p̄ōt dari baptiſmus·ↄ· In noīe trinita
tis nō exprimendo ꝑſonas nec in nomie vnius ꝑſone nō exprimendo
alias·qm̄ ſacr̄a habent efficaciā ab inſtitucione xp̄i· et ideo ſi p̄mit-
tat̄ aliquid eoz q̄ xp̄s inſtituit circa aliqđ ſacr̄m efficacia caret niſi
ex ſpeali diſpenſaciōe eius q̄ virtutē ſuā ſacr̄is nō allegauit·Xp̄s aūt
inſtituit ſacr̄m baptiſmi dari cum inuocaciōe trinitatis·et ideo quic
qđ deſit ad inuocacionem plenā trinitatis tollit integritatē baptiſmi
nec obſtat ꝙ in noīe vnius ꝑſone intelligat̄ alia ſicut in noie patris
intelligit̄ filius aut ꝙ ille qui noiat vnā ſolā ꝑſonā p̄ōt habere rectā
fidē de tribz qz ad ſacr̄m ſicut requirit̄ materia ſenſibilis ita et forma
ſenſibilis·Vnde nō ſufficit intellectus vel fides trinitatis ad ꝑfectio-
nem ſacr̄i niſi ſenſibilibz verbis trinitas exprimat̄· Vn̄ et in baptiſ-
mo xp̄i vbi fuit origo ſanctificacio noſtri baptiſmi affuit trinitas ſen
ſibilibus ſignis ſcz pater in voce·filius in humana natura·et·ſ·ſ·in co
lumba·Notand tn̄ vt inq̄t Tho·qm̄ greci baptizant in noie p̄ris et fi
lii et ſ·ſ·tamen dicunt baptizet̄ ſeruus xp̄i et nō ego te baptizo quod
ip̄i faciunt ad euitandum antiquoz errorem qui virtutem baptiſmi

baptiſte attribuebãt·d· Ego ſum pauli·ego cephe et nichilominꝰ qꝛ in illa forma exprimit̃ actus exercitatꝰ ꝑ miniſtꝝ cum inuccacione plena trinitatis verꝝ ꝑficitur ſacr̃m q̃m ego nõ eſt de ſubſtãcia forme ſed ponit̃ ad maiorẽ expꝛ̃ſſionẽ intencionis nec ſufficit verba corde cogitare niſi vocalit̃ exprimant̃ qꝛ vt inq̃t boñ· Jn vocali exp̃ſſione verbor̃ ſignat̃ ꝑfecta fidei ꝓfeſſio q̃ ↄſiſtit in verbo et in corde·Significatur eciã ꝙ regeneracõ facta eſt ꝑ verbũ incarnatũ qᵈ optime ſignatur ꝑ verbũ voce inductũ·Hinc aug·ait·i·q·i·c·detrahe·Detrahe verbũ aqua q̃d erit niſi aq̃· Accedit verbũ ad elementũ et fit ſacr̃m· Vñ iſta tanta virtꝰ aque vt corpꝰ tangat et cor abluat niſi faciente verbo·Et idẽ aug·baptiſmꝰ inq̃t eſt tinctio in aq̃ verbo vite ſanctificata·Propt̃ p̃dicta vt plenior habeat̃ cognicõ de forma baptiſmi ſciendũ eſt ſcd̃m ricħ·et boñ·ꝙ forma põt variari ſex mõis·Primo ſubtrahendo·Scd̃o addendo·Tercio interponendo· Quarto corrũpendo Quinto verbũ ꝑ verbo ponẽdo·Sexto tranſponendo· Primo variat̃ forma ſubtrahẽdo·et quantũ ad hoc ſciendũ ꝙ ſi ſubtrahit̃ aliq̃d de eſſencia forme nõ remanet virtus baptiſmi et qꝛ tota iſta ꝑs in noĩe p·et·f·et·ſ·ſ·ꝑ q̃m exprimit̃ principal̃ baptizans et ſanctificat̃ elementum eſt de eſſencia forme ideo ſi de h̃ ſubtrahat̃ aliquid nõ remanet virtꝰ baptiſmi· Jn alia aũt ꝑte forme q̃ eſt Ego te baptizo ſunt aliq̃ ꝑtinencia ad eſſenciã forme ſcꝫ exp̃ſſio actꝰ baptizandi et ꝑſone baptizate eo ꝙ illa terminat̃ baptizandi actꝰ·vñ ſi aliqᵈ p̃dictoꝝ ſubtrahat̃ nõ remanet virtꝰ baptiſmi·Exp̃ſſio aũt miniſtri nõ videt̃ eſſe de eſſencia forme q̃m xp̃s tradidit in baptiſmi inſtituciõe qꝛ a miniſtro baptiſmꝰ nõ hꝫ virtutẽ·Scd̃o variat̃ forma addẽdo et vt ait ricħ circa h̃ ↄſideranda ſunt duo·vnũ ex ꝑte addentis·aliud ex ꝑte additi Si enĩ addens illud qᵈ addit intẽdit eſſe de eſſencia forme volẽs baptizare in alia forma q̃m baptizaret eccleſia tollit̃ virtus baptiſmi ad quã requirit̃ ꝙ baptizans intendat facere qᵈ facit eccleſia ſi eciã illud qᵈ addit̃ eſt corruptiuũ forme nõ remanet virtus baptiſmi vt ſi poſtquã dictũ eſt et·ſ·ſ·addat̃ hmõi determinacio creati vel minoris q̃m pater et filiꝰ et hmõi·Si autẽ addens non intendat mutare ritũ vel formã eccleſie et illud qᵈ addit nõ eſt corruptiuũ forme nõ tollit̃ ꝑ hoc virtus baptiſmi·Vnde ſi baptizans terminata forma qua vtit̃ eccleſia ſuꝑaddit iſtud et beata virgo adiuuet te aut aliq̃d conſimile vel ſi in principio forme addat nomẽ ꝓprium poſt hec ꝓnomen ego dicendo·ego iohẽs bãptizo te ⁊c̃·non tollit̃ virtus bꝛptiſmi· Tercio variat̃ forma interponendo ſeu interrũpendo et circa hoc aduertendum ꝙ cum actus baptizandi ſit actꝰ vnius ſi fiat interpoſicõ talis q̃ corrumpat vnitatẽ actus et maxime ſi corrumpat ↄtinuitatẽ intencionis baptizantis nõ remanet virtꝰ baptiſmi·Vñ ſi baptizãs poſtq̃ꝫ dixit·Ego te baptizo in noĩe patris interponat vnã longã narracionem vel vadat ad faciendũ aliquod negociũ et poſtea reuertatur et dicat et filii et·ſ·ſ·non eſt puer baptizatus·Si autem interpoſicio ſit

modica ita ſcꝫ ꝙ non diſcontinuet intencionē baptizātis neqꝫ actum
ſcđm vſum cōmunē et interpoſitū nō ſit forme corruptiū nō ꝓpter h̄
impedit virt9 baptiſmi vñ ſi baptizās poſtꝙ incepit actū tuſciat vel
dicat taceatis vel aliquid ſile et poſtea ꝑficiat nō ꝓpter hoc impedit
virt9 baptiſmi· Quarto variat forma corrūpendo et tunc ſic corrup-
cio verboꝝ ſit talis ꝙ nō remaneat eadē ſignificacio nec ſcđm inſti-
tucionē prime ipoſicionis nec ſcđm accomodaciōem vſus impedit vir
tus baptiſmi· Si aūt ſit tal' ꝙ quāuis nō remaneat ſignificacō ſcđm
inſtitucionē prime ipoſicionis remanet tñ ſcđm accomodacōem vſus
Tunc ſi nō fiat tal' corrupcio ex malicia vel deriſiōe ſed ex ignoran-
cia vl' defectu lingue nō ꝓpter hoc impedit virt9 baptiſmi· Vnde de
cōſe· di· iiii· c· retulerūt· Zacharias papa Bonifacio exēplo ita ſcribit
Retulerūt nuncii ꝙ fuerit in eadē ꝓuincia ſacerdos qui latinā ling-
uam penit9 ignorabat et dū baptizarꝫ neſciēs loqui latine infringēs
linguā diceret· Baptizo te in noie pr̄ia et filia et ſpūſanctia et ꝑ hoc
tua reuerēda ſanctitas ꝯſiderauit eos rebaptizare· Sed ſanctiſſime fr̄
ſi ille q̄ baptizauit nō errorē inducens aut hereſim ſed ꝑ ſola ignorā
cia rōne locucionis infringēdo linguā vt ſupra dixim9 hoc baptizās
dixiſſet nō poſſum9 ꝯſentire vt denuo baptizet· Quinto variat for-
ma verbū pro verbo ponēdo· et tunc ſi accipiat verbū ꝑ ſua materia
q̄ eſt vox ponere verbū ꝑ verbo nō impedit virtutē baptiſmi quia in
q̄libet lingua licitū eſt baptizare q̄muis male faceret latin9 ſi bapti-
zaret in lingua greca vel hebrea niſi ex aliquo caſu impiciā lingue
latine incurriſſet et in linguis aliis eſſet ꝑitus· Si aūt accipiat ver-
bum ꝑ ſua materia et forma ſimul vel ſua forma tm̄ cum forma ver-
bi ſit ſignificacio ponere verbū ꝑ verbo exñti de eſſencia forme ipe-
dit virtutē baptiſmi q2 talis mutacio corrūpit formā· Vnd ſi diceret
In noie genitoris et geniti nō eſſet baptiſm9 eo ꝙ ꝑ nomē patris et
nomē filii ſignificant ipſe ꝑſone principalr· ꝑ genitorē aūt et genitū
ſignificant actus nocionales· ¶ Sexto variat forma tranſponēdo et
tunc ſi fiat talis tranſpoſicio q̄ mutet ſenſum orōnis quā habet ex vi
ordinis verboꝝ impedit virtus baptiſmi vt ſi dicat· Ego pr̄is et filii
baptizo te in noie ſpūſancti q2 ex vi iſtius ordinis verboꝝ ſenſ9 eſt
Ego qui ſum pr̄is et filii ⁊c̄· Et hoc qđ dico in noie nō accipit niſi
reſpectu ſpūſancti· Si aūt tranſpoſicio nō mutat ſignificacionē orō-
nis q̄m habet ex vi ordinis verboꝝ tunc dico ꝙ ſi nō fiat ex malicia
ſed ex ignorācia non impedit virtus baptiſmi· Si aūt fiat ex malicia
impedit ꝓpter defectū intencionis in baptizante·

¶ Qualiter omēs tenent baptizari de neceſſitate et de poteſtate bap-
tiſmatis ac de ꝯdicionibus q̄ ſeruari dñt in baptiſmo· ¶ Capl'm· ii·

Secundū miſteriū de baptiſmo declarandū dicit obligaciōis·
in quo tria adhuc habem9 non inmerito exq̄rere et ꝯſiderare
ad h̄ vt ꝑs iſta dilucidior appeat· Primo ꝯſiderabim9 pōta-
tem· Scđo neceſſitatē· Tercio q̄litatem· Primo ꝯſideremus baptiſm

baptiſte attribuebãt·d· Ego ſum pauli·ego cephe et nichilominꝰ qꝛ
in illa forma exprimit̃ actus exercitatꝰ p miniſtꝝ cum inuocacione
plena trinitatis verꝫ pficitur ſacr̃m qm̃ ego nõ eſt de ſubſtãcia forme
ſed ponit̃ ad maiorẽ expſſionẽ intencionis nec ſufficit verba corde co
gitare niſi vocalit̃ exprimant̃ qꝛ vt inq̃t bon̄· In vocali expſſione ver
boꝝ ſignat̃ pfecta fidei pfeſſio q̃ ꝯſiſtit in verbo et in corde·Signifi-
catur eciã ꝙ regeneracõ facta eſt p verbũ incarnatũ qꝺ optime ſig-
natur p verbũ voce inductũ·Hinc aug·ait·i·q·i·c·detrahe·Detrahe
verbũ aqua q̃d erit niſi aq̃· Accedit verbũ ad elementũ et fit ſacr̃m·
Vñ iſta tanta virtꝰ aque vt corpꝰ tangat et cor abluat niſi faciente
verbo·Et idẽ aug·baptiſmꝰ inq̃t eſt tinctio in aq̃ verbo vite ſanctifi-
cata·Propt̃ p̃dicta vt plenior habeat̃ cognicõ de forma baptiſmi ſci-
endũ eſt ſcdm̃ rich·et bon̄·ꝙ forma põt variari ſex mõis·Primo ſub
trahendo·Scdo addendo·Tercio interponendo· Quarto corrũpendo
Quinto verbũ p verbo ponẽdo·Sexto tranſponendo· Primo variat̃
forma ſubtrahẽdo·et quantũ ad hoc ſciendũ ꝙ ſi ſubtrahit̃ aliq̃d de
eſſencia forme nõ remanet virtus baptiſmi et qꝛ tota iſta ps in noie
p·et·f·et·ſ·ſ·p q̃m exprimit̃ principal̃ baptizans et ſanctificat̃ elemen
tum eſt de eſſencia forme ideo ſi de h̃ ſubtrahat̃ aliquid nõ remanet
virtꝰ baptiſmi· In alia aũt pte forme q̃ eſt Ego te baptizo ſunt aliq̃
ptinencia ad eſſenciã forme ſcꝫ expſſio actꝰ baptizandi et pſone bap
tizate eo ꝙ illa terminat̃ baptizandi actꝰ·vñ ſi aliqꝺ p̃dictoꝝ ſub-
trahat̃ nõ remanet virtꝰ baptiſmi·Expſſio aũt miniſtri nõ videt̃ eſſe
de eſſencia forme q̃m xp̄s tradidit in baptiſmi inſtituciõe qꝛ a mini-
ſtro baptiſmꝰ nõ hꝫ virtutẽ·Scdo variat̃ forma addẽdo et vt ait rich
circa h̃ ꝯſideranda ſunt duo·vnũ ex pte addentis·aliud ex pte additi
Si eñ addens illud qꝺ addit intẽdit eſſe de eſſencia forme volẽs bap
tizare in alia forma q̃m baptizaret eccleſia tollit̃ virtus baptiſmi ad
quã requirit̃ ꝙ baptizans intendat facere qꝺ facit eccleſia ſi eciã il-
lud qꝺ addit̃ eſt corruptiuũ forme nõ remanet virtus baptiſmi vt ſi
poſtquã dictũ eſt et·ſ·ſ·addat̃ hmõi determinacio creati vel minoris
q̃m pater et filiꝰ et hmõi·Si autẽ addens non intendat mutare ritũ
vel formã eccleſie et illud qꝺ addit nõ eſt corruptiuũ forme nõ tollit̃
p hoc virtus baptiſmi·Vnde ſi baptizans terminata forma qua vtit̃
eccleſia ſupaddit iſtud et beata virgo adiuuet te aut aliq̃d conſimile
vel ſi in principio forme addat nomẽ ppꝛium poſt hoc pnomen ego
dicendo·ego iohes bãptizo te ⁊c·non tollit̃ virtus beptiſmi· Tercio
variat̃ forma interponendo ſeu interrũpendo et circa hoc aduerten-
dum ꝙ cum actus baptizandi ſit actꝰ vnius ſi fiat interpoſicõ talis
q̃ corrumpat vnitatẽ actus et maxime ſi corrumpat ꝯtinuitatẽ inten
cionis baptizantis nõ remanet virtꝰ baptiſmi·Vñ ſi baptizãs poſtq̃
dixit·Ego te baptizo in noie patris interponat vnã longã narracio-
nem vel vadat ad faciendũ aliquod negociũ et poſtea reuertatur et
dicat et filii et·ſ·ſ·non eſt puer baptizatus·Si autem interpoſicio ſit

modicā ita ſcʒ ꝙ non diſcōtinuet intencionē baptiʒātis neqʒ actum
ſcđm vſum cōmunē et interpoſitū nō ſit forme corruptiū nō ꝓpter h̄
impedit virt9 baptiſmi vn̄ ſi baptiʒās poſtꝙ incepit actū tuſciat vel
dicat taceatis vel aliquid ſilē et poſtea ꝑficiat nō ꝓpter hoc impedit
virt9 baptiſmi. Quarto variat̄ forma corrūpendo et tunc ſic corrup=
cio verboꝝ ſit talis ꝙ nō remaneat eadē ſignificacio nec ſcđm inſti
tucionē prime īpoſicionis nec ſcđm accomodaciōem vſus impedit vir
tus baptiſmi. Si aūt ſit tal̄ ꝙ quāuis nō remaneat ſignificacō ſcđm
inſtitucionē prime īpoſicionis remanet tn̄ ſcđm accomodacōem vſus
Tunc ſi nō fiat tal̄ corrupcio ex malicia vel derſiōe ſed ex ignoran=
cia vl̄ defectu lingue nō ꝓpter hoc impedit virt9 baptiſmi. Vnde de
ꝯſe. di. iiii. c. retulerūt. Zacharias papa Bonifacio exēplo ita ſcribit
Retulerūt nuncii ꝙ fuerit in eadē puincia ſacerdos qui latinā ling=
uam penit9 ignorabat et dū baptiʒaret neſciēs loqui latine infringēs
linguā diceret. Baptiʒo te in noīe pria et filia et ſpūſanctia et ꝑ hoc
tua reuerēda ſanctitas ꝯſiderauit eos rebaptiʒare. Sed ſanctiſſime fr̄
ſi ille q̄ baptiʒauit nō errorē inducens aut hereſim ſed ꝑ ſola ignorā
cia rōne locucionis infringēdo linguā vt ſupra dixim9 hoc baptiʒās
dixiſſet nō poſſum9 ꝯſentire vt denuo baptiʒet̄. Quinto variat̄ for=
ma verbū pro verbo ponēdo. et tunc ſi accipiat̄ verbū ꝑ ſua materia
q̄ eſt vox ponere verbū ꝑ verbo nō impedit virtutē baptiſmi quia in
q̄libet lingua licitū eſt baptiʒare q̄muis male faceret latin9 ſi bapti=
ʒaret in lingua greca vel hebrea niſi ex aliquo caſu impiciā lingue
latine incurriſſet et in linguis aliis eſſet peritus. Si aūt accipiat̄ ver=
bum ꝑ ſua materia et forma ſimul vel ſua forma tm̄ cum forma ver=
bi ſit ſignificacio ponere verbū ꝑ verbo exn̄ti de eſſencia forme ipe=
dit virtutē baptiſmi q2 talis mutacio corrūpit formā. Vnd ſi diceret̄
In noīe genitoris et geniti nō eſſet baptiſm9 eo ꝙ ꝑ nomē patris et
nomē filii ſignificant̄ ipſe ꝑſone principalr̄. ꝑ genitorē aūt et genitū
ſignificant̄ actus nocionales. Sexto variat̄ forma tranſponēdo et
tunc ſi fiat talis tranſpoſicio q̄ mutet ſenſum orōnis quā habet ex vi
ordinis verboꝝ impedit virtus baptiſmi vt ſi dicat̄. Ego pr̄is et filii
baptiʒo te in noīe ſpūſancti q2 ex vi iſtius ordinis verboꝝ ſenſ9 eſt
Ego qui ſum pr̄is et filii ꝛc̄. Et hoc qd dico in noīe nō accipit̄ niſi
reſpectu ſpūſancti. Si aūt tranſpoſicio nō mutat ſignificacionē orō=
nis q̄m habet ex vi ordinis verboꝝ tunc dico ꝙ ſi nō fiat ex malicia
ſed ex ignorācia non impedit virtus baptiſmi. Si aūt fiat ex malicia
impedit ꝓpter defectū intencionis in baptiʒante.

¶ Qualiter omēs tenent̄ baptiʒari de neceſſitate et de poteſtate bap=
tiſmatis ac de ꝯdicionibus q̄ ſeruari dn̄t in baptiſmo. Caplm̄. ii.

SEcundū miſteriū de baptiſmo declarandū dicit̄ obligaciōis.
in quo tria adhuc habem9 non inmerito exquirere et ꝯſiderare
ad h̄ vt ps iſta dilucidior appear. Primo ꝯſiderabim9 pōta
tem Scđo neceſſitatē. Tercio q̄litatem. Primo ꝯſiderem9 baptiſmi

poteſtatē quis ſcʒ poteſtatē habeat baptizādi et circa hoc qnqʒ dubia
ſolent emergere. Primū. vtrū ad dyaconū ptineat baptizare. Et argu
unt quidā φ ſic. primo qꝛ ſimul iniungit a dño officiū baptizandi ⁊
pdicandi ſcdʒ illud Math. vlt. Euntes docete ⁊c. Sed ad officiū dya
coni ptinet euāgelizare. ergo videt φ eciā ad officiū dyaconi ptineat
baptizare. Scdo arguūt qꝛ beatus laurenci9 cū eſſet dyacon9 plures
baptizauit. Sed ↄtra eſt qđ dicit gelaſi9 papa. lxxxiii. di. in. c. dya-
cones vbi ait. Dyacones ppriā ↄſtituimus obſeruare menſurā nec vl
tra tenorē paternis canonibʒ deputatū quippiā tentare pmittim9. Et
infra. Abſqʒ epo vel pſpitero baptizare nō audeāt nec pdictis ordini
bus fortaſſe longi9 ↄſtitutis neceſſitas extrema cōpellat. Ad idem eſt
tex. de ↄſe. di. iiii. in. c. ↄſtat. Pro ſolōne ergo pñtis dubii rñdet tho.
iii. pte. q. lxvii. φ ſicut celeſtiū ordinū pprietates et eoꝝ officia ex eo-
rum noibus accipiunt vt dicit dyo. in li. de cele. ier. ita eciā ex noibʒ
eccl'aſticoꝝ ordinū accipi pōt quid ad vnūquēqʒ ptineat ordinē. Di-
cunt aūt dyacones qſi miniſtri qꝛ ad eos nō ptinet aliqđ ſacrm prin
cipalit et qſi ex pprio officio pbet. ſed miniſteriū adhibere aliis ma-
ioribus in ſacroꝝ exhibicione ſicut habet. xciii. di. in. c. dyaconi. in. c
nō optet. et in alio. c. dyaconi. et in. c. legimus. et in. c. dñs. Quare ad
dyaconū nō ptinet qſi ex pprio officio tradere ſacrm baptiſmi. ſed in
collacione huius ſacri et alioꝝ aſſiſtere et miſtrare maioribus. Hinc
yſi. li. ii. de officiis ait. Ad dyaconū ptinet aſſiſtere et miſtrare maio
ribus ſacerdotibus in oibus que agunt in ſacris xpi in baptiſmo ſcʒ
in criſmate in patena et calice. Ad primū ergo dicendū φ ad dyaco-
num ptinet recitare euangeliū in eccl'a et pdicare ipm poſtmodū ca
thecizādis. Vñ et dyo. dicit φ dyaconi hñt officiū ſup imundos int
quos ponit cathecuminos. ſed docere. i. exponere euāgeliū ptinet pro
prie ad epm. Vñ nō ſequit φ ad dyacones ptineat officiū baptizādi
Beatus vero laurencius baptizauit neceſſitatis cā. ¶ Scdm dubiū eſt
vtrū baptizare ſit officiū pſpiteroꝝ. et rñdet Tho. φ ſic eo φ ſacer-
dotes ad hoc ↄſecrant vt ſacrm corpis xpi ↄficiant. Illud aūt eſt ſa-
cramentū eccl'e vnitatis. Per baptiſmū aūt aliqs fit pticeps eccl'e vni
tatis qꝛ ianua eſt et fundamentū alioꝝ ſacroꝝ vt dicit de ↄſe. di. iiii
c. cum itaqʒ. Vñ et baptizat9 accipit ius accedēdi ad menſam dñi qꝛ
ſine baptiſmo alia ſacra conferri non pñt. vt habet. i. q. i. c. ſi quis p
ignoranciā. Ideo ſicut ad ſacerdotē ptinet cōſecrare eukariſtiā ad qđ
principalit ordinat ſacerdociū ita ad pprium officiū ſacerdotis ptinet
baptizare. Eiuſdē eñi videt eſſe opari totū et ptem in toto diſponere
Et ſi diceret φ ſolū epoꝝ eſt baptizare qꝛ ipſoꝝ eſt docere vt dicit
dyo9. in li. eccl'aſtice ierar. Rñdet Tho. φ officiū docendi et bapti-
zandi domin9 apoſtolis iniūxit quoꝝ vicē gerunt epi aliter tamē et
aliter. Nam officiū docendi ↄmiſit eis xps vt ipi p ſe illud exercerēt
tanqʒ principaliſſimū. vñ et ipſi apli dixerunt Act. vi. Non eſt equū
nos derelinquere verbum dei et miniſtrare menſis. Officium autem

baptizari ꝯmiſit apl'is vt ꝑ alios exercendū· Vn̄·i·cor·i·dicit apl'S
Non e n̄ miſit me xp̄s baptizare ſed euāgeliza e·et h̄ ideo q2 in bap
tizando nichil opat̄ meritū et ſapie miniſtri ſicut in docēdo nec tn̄ ꝑ
h̄ excludit quin ep̄i poſſint baptizare· Nā apl'S dicit ſe quoſdā bap=
tizaſſe in ep'la vbi ſupra· Terciū dubiū vtꝝ laycus poſſit baptizare
Et rn̄detur ꝙ ad miam eiꝰ qui vult oēs hoies ſaluos fieri ptinet vt
in hiS q̄ ſunt de neceſſitate ſalutis homo de facili remediū inueniat
Inter oia aūt alia ſacr̄a maxime neceſſitatis eſt baptiſmꝰ qui eſt re
generacio hois in vitā ſpūalem q2 pueris aliter ſubueniri nō pōt et
adulti nō pn̄t aliter quā ꝑ baptiſmū plenā remiſſionē ꝯſeq̄ et quātū
ad culpā et quantū ad penā·Et iō vt homo circa remediū tam neceſ
ſariū defectiuū pati nō poſſit inſtitutū eſt vt ē laycus imminente neceſ
ſitate baptizare poſſit vt habet̄ de ꝯſe·di·iiii·c·ꝯſtat·et·c·In neceſſi=
tate nō debet tn̄ laycꝰ facere illa ſacr̄alia baptiſmi q̄ faciunt ſacerdo=
tes q̄ ptinent ad ſolēnitatē nō aūt ad neceſſitatē baptiſmi et iō ſolū
a ſacerdote fieri dn̄t cuiꝰ eſt ſolennit̄ celebrare· Quartū dubium eſt
vtꝝ mulier poſſit baptizare·Et rn̄det Tho·ꝙ ſicut nec laycus debet
baptizare pn̄te clerico nec clericꝰ pn̄te ſacerdote ita et femina nō deb3
baptizare nō ſolū pn̄te clerico vel ſacdote ſed nec eciā pn̄te viro ſiue
maſculo· In neceſſitatis tn̄ articulo pōt abſq3 ſolēnitate baptizare vt
habet̄ de ꝯſe·di·iiii·c·mulier ¶Quintū dubiū eſt vtꝝ ille qui nō eſt
baptizatꝰ poſſit baptizare·Rn̄det tho·ꝙ ꝑ eccl'am determinatū eſt ꝙ
nō baptizati ſiue ſint iudei ſiue pagani pn̄t baptiſmi ſacr̄m conferre
dummō in forma eccl'e baptizent vt patz de ꝯſe·di·iiii·in·c·romanꝰ
pontifex et in·c·a quodā3·Si autē forma eccleſie nō fuerit obſeruata
ſacr̄m baptiſmi nō confert̄·Et ſic intelligendū eſt illud greg·ſcdi·in·c
quos a paganis de ꝯſe·di·iiii· quos a paganis baptizatos aſſeruiſti
ſc3 eccleſie forma non obſeruata vt denuo baptizes in noīe trinitatis
mandamus·Notandū aūt ꝙ ſi talis baptiſmꝰ a pagano ſiue infideli
ſuſcipit̄ neceſſitate vrgente debite fit·Si vero ext̄ articulū neceſſitatis
hoc fieret vterq3 grauiter peccaret ſc3 baptizās et baptizatꝰ et ꝑ hoc
impediret̄ baptiſmi effectus licet nō tolleret̄ ipſum ſacramentū·Et ſi
diceret̄ quomodo ille qui nō eſt baptizatꝰ cum nō ſit miniſter eccl'e
pōt baptizare·Rn̄detur ꝙ ille qui nō eſt baptizatꝰ q̄muis nō ptineat
ad eccl'am re vel ſacr̄o pōt tamen ad eam ptinere intenciōe et ſilitudi
ne actꝰ in quantū ſc3 intendit facere qd facit eccleſia et formā eccleſie
ſeruat in baptizādo et ſic opatur tn̄ exteriꝰ vt miniſter xp̄i qui inte
rius baptizat vt notat̄ de ꝯſe·di·iiii·c·ſi inter bonos et·c·baptiſmus
et·c·cum baptizat· Scdo conſideremꝰ baptiſmi neceſſitatē et circa h̄
q̄ſin3 adhuc dubia ſunt aperienda·Primo vtꝝ omnes teneant̄ ad ſu
ſcepcionē bapti·Et rn̄det ꝙ poſt diuulgacionē inſtitucōnis eius oēs
tenent̄ baptizari· Vnde augꝰ·de fide ad petꝝ dicit illud qd ſcribit̄·
xv·q·i·in·c·velis firmiſſime· Firmiſſime tene et nullatenus dubites
exceptis illiſ qui pro criſti nomine ſuo ſanguine baptizantur nullum

hoīēm acceptuꝝ vitā eternā qui nō hic amabilis ſuis fuerit ꝑ pniaꝫ
fidemqꝫ cōuerſus et ꝑ ſacꝛm fidei et pnie·i·ꝑ baptiſmū liberatus·Et
criſo·idē dicit in ſnia de ꝯſe·di·iiii·c·non pōt· Tante autē dignitatis
eſt baptiſmꝰ ꝙ eciā ſanctificati in vtero debēt baptizari vt inqt boñ·
in·iiii·di·vi·et hoc triplici rōne·Prima rō eſt ꝓpter bonū obediencie
qꝛ deus p̄cepit vt oēs renaſcanť aqua· Scda eſt ꝓpter humilitatē qꝛ
vnuſquiſqꝫ debet ſe reputare peccatorē et indigere xp̄i redempcione·
Tercia rō eſt ꝓpter vnitatē vt ab aliis membris xp̄i homo nō diſcor-
det ¶Scdm dubiū vtꝝ ſine baptiſmo aliqs poſſet ſaluari· Et rñdet
Tho·ꝙ ſacꝛm baptiſmi dupliciter pōt alicui deeſſe·Vno modo et re
et voto ꝙ ꝯtingit illis qui nec baptizanť nec baptizari volūt ꝙ ma-
nifeſte ad ꝯtemptū ſacramēti ꝑtinet quantū ad illos qui hñt vſum
liberi arbitrii·et tales ſalutē ꝯſequi non pñt· Alio modo pōt ſacꝛm
baptiſmi alicui deeſſe re ſed nō voto ſicut cum aliqs deſiderat bapti-
zari ſed aliquo caſu p̄uenit morte anteq̄ baptiſmū ſuſcipiat·tal' aūt
ſine baptiſmo actuali ſalutē ꝯſequi pōt·Vñ ambro·dicit de valenti-
niano q̄ catecuminꝰ mortuꝰ fuit quē regñaturꝰ eram amiſi·veruntñ
ille grām quā popoſcit nō amiſit·Et de hoc augꝰ·de ꝯſe·di·iiii·in·c
baptiſmi ita ait·Baptiſmi uicē aliqñ implere paſſionē de latrōe illo
cui nō baptizato dictū eſt·Hodie mecū eris in ꝑadiſo·Beatꝰ cypria-
nus nō leue argumentū aſſumit ꝙ eciā atqꝫ eciā cōſiderans inuenio
non tm̄ paſſionē ꝓ nomine xp̄i id qd baptiſmo deerat poſſe ſupplere
ſed eciā fidē et cōuerſionē cordis ſi forte ad celebrandū miſteriū bap-
tiſmi in anguſtiis temporꝝ ſuccurri nō pōt·hec ibi·Cui ꝯſonat nota-
bile dictū Inno·tercii in·c·aplicaꝫ ex̄ de p̄ſpitero nō baptizato·Prop-
pter iſta aūt mgr̄ ſentenciaꝝ ceteriqꝫ theologi diſtinguūt tria baptiſ-
mata·Primū vocant flamis ſcꝫ ſpūſſancti quo baptizanť hi qui bap-
tizari vellent vt dictū eſt et nō pñt·Scdm vocant baptiſmū fluminis
ideſt aque de quo loq̄mur·Terciū dicunt baptiſmū ſanguis cū quis
non valēs baptizari aqua patiť ꝓ fide xp̄i et moriť ꝓ confeſſione eiꝰ
cui ianua celi aperiť vt diciť de ꝯſe·di·iiii·c·cathecuminū· Et ſi obi-
ceretur ꝙ nō eſt niſi vnū baptiſma iux̄ illud apl'i ephe·iiii·vnus deꝰ
vna fides vnū baptiſma·Rñdet Tho·ꝙ tria baptiſmata p̄dicta vnū
dici pñt ꝓpter vnitatē ſpūſſancti a quo habent virtutē et graciā vel
pōt dici ꝙ vnū eſt baptiſma ſacꝛm ſcꝫ flumis ſeu aque·alia vero duo
licet ꝯferant ſalutē tamē nō ſunt ſacꝛm vt dicit boñ·in·iiii·di·iiii·
Terciū dubiū vtꝝ baptiſmus ſit differendꝰ vel accelerandꝰ·Et re-
ſpondet Tho·ꝙ circa hoc eſt diſtinguendū de baptizandis· Nā aut
ſunt pueri aut adulti ſi ſint pueri nō eſt differendū baptiſma·Primo
quidē qꝛ non expectať in eis maior inſtructio aut plenior cōuerſio·
Scdo ꝓpter ꝑiculū mortis qꝛ eis nō pōt alio remedio ſubueniri niſi
ꝑ ſacꝛm baptiſmi quibꝫ baptiſmꝰ ꝓdeſt ꝓpter fidē offerenciū et ec-
cleſie vt dicit augꝰ·de ꝯſe·di·iiii·c·illud ꝑſcrutari·Et yſidorꝰ ibideꝫ
in·c·paruuli· Si autem argueretť ꝙ actus actiuoꝝ ſunt in paciente

et diſpoſito ſcdm ariſ·in·ii·de aia·ſed in puulis nulla pceſſit diſpoſi-
cio ad ſuſcepcionē effect9 baptiſmi·ergo baptiſm9 non pōt cāre ſuū
effectū in puulis·Rñdet ricħ·q illa ppoſicio deb3 intelligi de actiuo
limitate v̄tutis·De9 aūt a quo ſunt pricipalit̄ effect9 baptiſmi agēs
eſt infinite virtutis· minor eciā argu·realit̄ intellecta fl'a eſt qꝛ fides
eccl'ie aliquo mō ad ſuſcepcionē baptiſmi diſponit·q̄re pueri q̄mcici
us commode fieri pōt ſunt baptizādi·Si vero de adultis loq̄mur qui
bus ſubueniri pōt p baptiſmi deſideriū vt ſupra dictū eſt tunc eis vt
ait tho·nō ſtatim cū ↄuertunt̄ eſt ſacr̄m baptiſmi ↄferendū·Sed op-
tet differre vſq3 ad aliqd̄ certū tp̄s primo quidē pp̄ter cautelā eccl'ie·
ne decipiat̄ ↄferens ſacr̄m a credentib3 ficte·Vnde de ↄſe·di·iiii·in-
c·iudei dicit̄·Iudei quoꝝ pfidia frequenter ad vomitū redit ſi ad le-
ges catholicas venire voluerint·viii·menſes inter catecuminos eccle
ſie limen introeant·et pure fide venire noſcunt̄ hunc demū baptiſmi
graciā mereant̄·Scd̄a racio dilacionis eſt vtilitas eoꝝ qui baptizan
tur qui aliquo tp̄is ſpacio indigēt ad hoc q plene inſtruant̄ de fide
et exercitent̄ in his q̄ ptinent ad xp̄ianam vitā· ¶Tercia rō eſt ſacri
reuerencia ob q̄ antiquit9 adulti babtizabant̄ in duab3 p̄cipuis ſolē
nitatibus paſca ſc3 et pent̄· vt habet̄ de cōſe·di·iiii·c·de catecumis et
c·duo tempa·et·c·venerabilis·Poteſt tamē omitti dilacio p̄dicta aut
pp̄ter neceſſitatē puta cum q̄s baptizari cupiēs eſſet in articulo mor-
tis pſecucionis et naufragii vt exp̄ſſe habet̄ de ↄſe·di·iiii·in·c·hi q̄·
Aut quādo illi qui ſunt baptizandi apparent pfecti inſtructi in fide
et ad baptiſmū ydonei ſicut phil' ſtatim baptizauit enuchū vt habet̄
act̄·viii·c·et petrus corneliū et eos qui cū ipſo erant act̄·xi· ¶Quar
tum dubiū vtꝝ peccatores ad baptiſmū accedentes teneant̄ ſua pec-
cata cōfiteri·Rñdet tho·q duplex eſt peccatoꝝ confeſſio· vna que fit
interi9 deo et hec requirit̄ ante baptiſmū vt ſc3 homo peccata ſua re-
cogitās de eis doleat·Non eñi pōt incohoare nouā vitā niſi eum peni
teat veteris vite vt aug9 dicit·in li·de pnia·Alia vero eſt ↄfeſſio pec
catoꝝ exterior que fit ſacerdoti et talis cōfeſſio nō requirit̄ ante bap
tiſmum·Primo quidē qꝛ talis ↄfeſſio reſpiciat pſonā miniſtri ptinet
ad penitencie ſacr̄m qd̄ non requirit̄ ante baptiſmū qꝛ eſt ianua oīm
ſacramentoꝝ· Scd̄o qꝛ ↄfeſſio exterior q̄ fit ſacerdoti ordinat̄ ad hoc
q ſacerdos ↄfitentē abſoluat a peccatis et liget ad opa ſatiſfactoria
q̄ baptizatis nō ſunt imponēda ſcd̄m illud ambro·in glo·ro·xi·gra-
cia dei in baptiſmo nō requirit gemitū nec planctū vel eciam opus
aliqd̄ ſed ſolā fidē et omnia gratis cōdonat·q̄ verba notant̄ de ↄſe·
di·iiii·in·c·ſine penitēcia·Baptizati eciā nō indigent remiſſione pec-
catoꝝ p claues eccleſie quibus oīa remittunt̄ per baptiſmū·Sufficit
ergo his qui baptizant̄ ↄfeſſio generalis q̄m faciunt ſcd̄m ritū eccl'e
abrenūciantes ſathane et oībus opibus eius·Si tamē ex ſua deuocō
ne vellent ↄfiteri audiēdi ſunt nō ad h̄ q ſatiſfactio eis imponat̄ ſed
vt ↄtra peccata ↄſueta eis ſpūalis vite informacio tradat̄· Quintū

dubiū vtꝝ pueri iudeoꝝ et infideliū ſint inuitis pentibus baptizādi
Et rñdet ſcdm ſniam ricħ·di·lxiiii·et tho·xxii·q·x·et·iii·pte·q·lxviii
ꝙ filii infideliū aut hñt vſum rōnis et annos diſcrecōis aut nō·ſi ſic
qm̄ quantū ad ea q̄ ſunt iuris diuini vel naturał incipiunt ſue pote
ſtatis eſſe·Jō ppria volūtate inuitis pentibus baptizari pñt·Si vero
nondū hñt vſum liberi arbitrii baptizari nō dñt qm̄ nunq̄ hoc fecit
eccła et hoc duplici rōne·vna quidē eſt pter piculū fidei ſi em̄ pueri
nondū vſum rōnis hñtes baptiſmū ſuſcipent poſtmodū cū ad pfectā
etatē puenirent defacili poſſent a pentibꝫ induci vt relinqrent qđ ig
norant̄ ſuſcepert qđ vergeret in fidei detrimentū·alia rō eſt qꝛ repug
nat iuſtie naturali·fili9 em̄ eſt aliqđ patris et primo quidē a penti=
bus nō diſtinguit ſcdm corp9 q̄mdiu in mr̄is vtero ꝯtinet·Poſtmo=
dum vero poſtq̄ a mr̄is vtero egredit̄ anteq̄ habeat vſuꝫ liberi arbi
trii ꝯtinet̄ ſub parentū cura ſicut ſub quodā ſpūali vtero·q̄mdiu em̄
vſum rōnis nō habet puer nō differt ab aīali irrōnali· Vñ ſicut bos
vel equ9 alicuius eſt vt vtat̄ eo cum voluerit ſicut pprio inſtro ſcdm
iura ciuilia ita de iure naturali eſt ꝙ fili9 anteq̄m habeat vſum rōis
ſit ſub cura pr̄is·q̄re inuitis pentibus nō debet filiis baptiſma dari·
Jpſi eciā infideles adulti nullo mō coacti ſunt baptizādi vt dicit̄·xlv
di·c·De iudeis qꝛ vt ibi habet̄ tales nō ſunt inuiti ſaluādi ſed volen
tes vt integra ſit forma iuſtie·Sicut em̄ prii arbitrii volūtate homo
ſerpēti obediens periit ſic vocāte ſe grā dei ppria mentis ꝯuerſione
quiſq̄ credēdo ſaluat̄·Notandū tñ ſcdm ricħ·ſeqndo ſniam innocē·
tercii·in·c·maiores ex̄ de baptiſmo et ei9 effectu ꝙ aliqs pōt cogi ad
baptiſmū ſuſcipiendū duplici coactione·Prima eſt coactio abſoluta
qñ quis baptizet̄ inuit9 et penit9 ꝯtradicēs qui licꝫ abluat̄ exterius
et baptizet̄ ſcdm debitā formā tñ nec rem nec caracterē ſuſcipit ſacri
Scđa eſt coactio ꝯdicionał qñ q̄s terroribꝫ atq̄ ſuppliciis violent̄ at
trahit̄ et ne detrimentū incurrat baptiſmi ſuſcipit ſacr̄m·talis ſicut
et is qui ficte ad baptiſmū accedit caracterē ſuſcipit xp̄ianitatis im
p̄ſſum et ipſe tanq̄m ꝯdicionałr volēs licꝫ abſolute nō velit cogend9
eſt ad obſeruanciā fidei xp̄iane· Tercio ꝯſiderem9 baptiſmi q̄litatē
Dꝫ nanq̄ baptiſm9 ꝯferri qñ a miſtris eccłe dat̄ cū·v·ꝯdicionibus·
prima dicit̄ unitatis·ſcđa ſimultatis·tercia modalitatis·q̄rta pr̄mita
tis·quinta ſacr̄alis ſolēnitatis·Prima ꝯdicio q̄ obſeruari dꝫ in bap=
tiſmo dicit̄ vnitas·nā vn9 dꝫ baptizare et nō plēs qm̄ ſi plures bap=
tizarēt aut dicerēt·nos te baptizam9 et h̄ nō eſſet ꝯueniēs qm̄ homo
nō baptizat niſi vt miſter xp̄i et vicē eius gerēs·vñ vnus eſt xp̄s ita
optet vnū eſſe miſtꝝ qui xp̄m repñtet·et iō ꝯtraria intēcio videt̄ ex=
cludere baptiſmi ſacr̄m·aut plēs baptizarēt vnuſquiſq̄ dicerꝫ ego te
baptizo et ſic qlibꝫ exp̄meret ſuā intēcionē ꝙ ipē ſinglariter baptiſ=
mū ꝯferret·et tūc manifeſtū eſt ꝙ ille q̄ pri9 verba pferret daret bap
tiſmi ſacr̄m·Ali9 vero q̄ntumcūq̄ ius baptizādi hr̄et ſi verba pnun
ciare p̄ſumeret eēt puniendus tanq̄ rebaptizator·Si aūt oino ſimul

verba pferrent aut homiem imergeret vel aſpgerent eſſent puniendi
de inordinato mō baptizandi et nō de iteracione baptiſmi qꝛ q̃libet
quantū in ſe baptizaret nec traderet aliud et aliud ſacrm̄. Sed xp̄s q̃
eſt vn⁹ interi⁹ baptizās vnū ſacrm̄ p oēs ↄferret. Si aūt q̃reret an
poſſit vnus plēs ſimul baptizare. dicendū ꝙ in caſu necitatis ſic ſub
hac forma. Ego vos baptizo ·c̄. nec p h̄ diuerſificaret forma eccle qꝛ
plurale nō eſt niſi ſinglare geminatū p̄ſertim cū pluraliť dicať math.
vlť. baptizātes eos ·c̄. h̄ tho. Scda ↄdicio q̄ in baptiſmo ↄferendo re
quirit dicit ſimultas vt ſcz ſimul ſint verba plata cū ipſa ablucione.
Dicit tñ rich. di. iii. q̃ti. ꝙ verba et ablucōez ſil̄ eſſe pōt intelligi tri
plicit. aut p realē exñciaz vni⁹ in alio aut p eoꝝ coexñciaz in inten-
cione. aut in tpe. Simultas ſcdm̄ modū primū nō requirit qꝛ nec poſ
ſibilitas ē eo ꝙ verba nō ſunt nata eſſe in abluciōe nec ecōuerſo. ſi-
multas mō ſcdo requirit de neceſſitate explicite inq̃ntū neceſſariū ē
ꝙ abluēs et verba pferēs intēdat circa baptizand̄ facere ꝙ facit eccl̄a.
ſimltas aūt tercio mō aliquo modo requirit de neceſſitate et aliquo
modo nō. Neceſſariū ei eſt ꝙ baptizās ſic abluat et verba pferat q̄d
ſcdm̄ cōem vſuz illa duo videant ptinere ad actū vnū ꝙ nō eēt veꝝ
ſi in mane abluerz et in ſero verba pferret vel ecōuerſo nō tñ eſt ne-
ceſſariū ꝙ ſimul punctualiť vtrūqꝫ incipiat et termiet. ſed ſufficit ꝙ
placio verboꝝ incipiať anteq̄m ablucio termineť vel ecōuerſo dꝫ tñ
baptizās illa facere ſil̄ q̄ntomagis pōt bono mō. Tercia ↄdicio q̄ in
baptiſmo ē ſeruāda diciť modalitas. Nā vt inq̄t rich. et bon̄. Sacer-
dos dꝫ puerū tenere p latera et verſa facie ad aq̄m dꝫ imergere q̄re
aūt magis faciē ad aq̄m et nō ad celū baptizand⁹ teneť debet eſſe in
ſignū hūilitatis et reuerēcie. Quarta ↄdicio q̄ in baptiſmo ſeruāda
eſt diciť p̄mitatis. Dēt nanqꝫ aliq̄s adeſſe q̄ baptiſmū leuet de ſacro
fonte vt dyo. dicit in li. de eccl̄. ier. Rō eſt ſcdm̄ tho. qꝛ ſpūalis regene
racio q̄ fit p baptiſmū aſſimilať quodāmodo generaciōi carnali. Vñ
diciť. i. pe. ii. Sicut mō geniti infantes rōabiles ſine dolo lac cōcupi-
ſcite. In generaciōe aūt carnali puulus nup nat⁹ indiget nutrice et
pedagogo. Vñ eciā in ſpūali generacōe baptiſmi requirit aliq̄s qui
fungať vice nutricis et pedagogi inſtruēdo eum q̄ eſt nouici⁹ in fide
de his q̄ ptinent ad vitā xp̄ianam. Ad q̄d p̄lati vacare non pn̄t circa
omnē curā ppl̄i occupati. et dꝫ eſſe vn⁹ qui leuat de ſacro fonte vt dr
de ↄſe. di. iiii. c. nō plures. Si tñ plēs eſſent cū oibus ↄtrahiť cogna-
cio ſpūalis vt habeť ex̄ de cognaciōe ſpūali. c. quāuis. li. vi. et qui le-
uat ecia dꝫ eſſe ſcl̄aris nō religioſus aut monach⁹ vt diciť de ↄſe. di.
iiii. c. nō licet. et. c. monachi. Debet eciā eſſe fidelis nō infidelis vt ptꝫ
de ↄſe. di. iiii. c. in baptiſmate. Racio eſt ſcdm̄ tho. qꝛ infidelis non eſt
membꝝ eccl̄e cui⁹ pſonā gerit tenens ad ſacrā. Et ſi de facto ſiue in
neceſſitate leuat vel tenet ſeu baptizat nō contrahit aliquā cognacio
nem ſpūalem. qui aūt leuat de ſacro fonte aliquē eius pater ſpūalis
diciť vt patꝫ. xxx. q. i. in. c. ad lumina in. §. filia. et in. c. omnes. et in-

q·iii·in·c·ita·vbi dicit· Ita diligere debet homo eum qui ſe ſuſcepit de ſacro fonte ſicut patrē et de ꝯſe·di·iiii·in·c· Vos ante omnia·de hoc aug⁹ ita loquit·Vos ante omīa tam viros q̄m mulieres qui filios in baptiſmo ſuſcepiſtis moneo vt vos cognoſcatis fideiuſſores apud deū extitiſſe p illis quos viſi eſtis de ſacro fonte ſuſcipe· ideo eos ſemp admonete vt caſtitatē cuſtodiant iuſticiā diligant caritatē teneant· Dicit tñ tho·ꝙ patres ſpūales moderno tpe ad hoc nō ita ſtricte obligant q: vtplurimū hii qui baptizant pentes habent xp̄ianos de quibus p̄ſumendū eſt ꝙ ſuos filios diligenter inſtruāt· ſi tñ quocūqꝫ modo ſentirent ꝯtrariū tenent ſcd̄m ſuū modū saluti ſpūalium filioꝝ curā impendere·Sed nō licet effari quot mala quot fraudes quotue lenocinia ſub noie ꝯprēnitatis et commēmtatis fiant· Taceo illa ne ſcandalizent hii qui deū timēte; dum ꝯpr̄es fiunt ſacr̄m baptiſmi fidelr reuerent·Vnuſquiſqꝫ iudicꝫ ſcipm et videat ſi q̄s ille eſt qui ꝯprēnitatis iura fideqꝫ polluat et q̄m graue nefandūqꝫ ſcel⁹ cōmittat·Quinta ꝯdicio q̄ in baptiſmo ſeruari dꝫ dicit ſacr̄aliū ſolēnitas·Nā vt inq̄t tho·licꝫ ſacr̄alia nō ſint de ſubſtācia ſacr̄i ſunt tñ ad bene eſſe ad excitand̄ deuocionē fidcliū et reuerenciā ad ſacr̄m Scd̄m vero bon̄·di·vi·q̄rti·Ordo eoꝝ q̄ ſunt ad ſolēnitatē ſacr̄i baptiſmi ſcd̄m cōmunē eccl̄e ꝯſuetudinē hic eſt· Primo exufflat et hoc fit vt virt⁹ dyaboli exterior expellat et interior expellenda ſignificet ſicut ptꝫ ex dicto rabani de inſtitucioē clericoꝝ et aug⁹·in li·de ſimbolo de ꝯſe·di·iiii·c·poſtq̄·et·c·ſicut noſtis·Scd̄o ſignū crucis fit in pectore et in fronte vt demon cognoſcat ſe pellēdum tam in occulto cordis q̄m in apto cōfeſſionis·Rabanus aūt vbi ſupra et in·c·poſtea dicit·Poſtea ſignat baptizand⁹ ſignaclo ſancte crucis tam in fronte q̄m in corde vt ab eo tpe apoſtota dyabolus in ſuo vaſe priſtino ſue interēpcionis cognoſcēs ſignaculū iam ſibi deinceps illud ſciat eſſe alienū·Tercio ſal in ore ponit vt ſequit rabanus in·c·ex hinc·vt per ſal tipicū ſapiencie ſale condit⁹ fetore careat iniq̄tatis ne a vermib⁹ peccatoꝝ vltra putreſiat·ſed magis illeſus ſeruet ad maiorē graciā pcipiendā·Significat ergo ſal ꝙ p baptiſmū ſapiencie ſapor p̄paratur et fetor fomitis reſtringit·Quarto fit linicio auriū et nariū cum ſputo et de hoc dicit raban⁹ vbi ſupra in·c·poſtea·Poſtea tangunt ei nares et aures ſaliua et dicit ei verbū euangelicū quod ih̄s quando ſurdū et mutū ſanauit tangens cum ſputo linguā eius et mittēs digitos in auriculā eius dixit·Effeta qd̄ eſt adapire· hoc eñ ſacramentū hic agit vt p ſaliuā tipicā et ſacerdotis tactū ſapia et virtus diuina ſalutē eiuſdē cathecumini operet vt apiantur ei nares ad accipientū odorem noticie dei vt aperiant ei aures ad audiēdum mandata dei· Quinto fit inunctio in pectore et ſpatulis vt ſignificet gr̄a vnctionis ad deū amandū et ad bona opa faciendū· de quo eciā loquit rabanus in·c·deinde·Sexto poſt baptiſmū fit inunctō criſmatis in vertice vt dicit idem rabanus in·c·poſtq̄ vt xp̄i regni baptizat⁹ pinceps

ciat vt a xp̄o xp̄ianus vocari poſſit et talis vnctio fit in capite qꝛ vt inquit ambro· in li· de ſacris· Sapientis ſenſus in capite eiꝰ· ꝑ caput ergo ſcd̄m boñ· anima deſignat̄ q̄ per baptiſmū imputribilis reddit̄ ad ↄtemplandū eterna· Criſma eñi confectū eſt ex oleo lucente et bal ſamo conſeruāte· Septimo baptizatus veſtit̄ veſtimento candido de quo rabanꝰ in· c· poſt baptiſmū inquit· Poſt baptiſmū tradidit xp̄ia no veſtis candida q̄ ſignificat innocenciā et puritatem xp̄ianam quā poſt ablutas veteres maculas ſtudio ſancte ↄuerſacionis immacula tam ſeruare debet ad repñtandū ante tribunal xp̄i· Ambro· vero in c· accepiſti ſic ait· Accepiſti poſt baptiſmū veſtimēta candida vt eſſet indicium ꝙ exueris voluntatē peccatoꝝ et indueris innocēcie caſte velamina· Neqꝫ ꝓpterea tenendū vt ait tho· ꝙ nō liceat xp̄ianis aliis veſtibꝫ vti qm̄ veſtis illa vt dictū eſt dat̄ ꝓtunc in miſterio ſpūalis ſignificacionis· Vltimo ponit̄ cereꝰ in manibꝫ vt ſit lucerna pedibꝫ eiꝰ verbū dñi et lumen ſemitis eiꝰ· Debent ergo cum neceſſitas nō ↄtradicit ſacra ꝑdicta deuote celebrari cū aliq̄s baptizat̄ quoꝝ eciā non immemores eſſe dñt hii qui ſunt baptizati· Recordare o aīa xp̄iana q̄liter in ſacro fonte dyabolo abrenūcians ihū xp̄i membꝝ effecta es· Recordare quēadmodū in baptiſmo gr̄a tibi ↄceſſa eſt vt ſcd̄m virtutē et voluntatē dei viuere poſſes· Recordare inſuꝑ quō in baptiſmo viā ingreſſa es eterne ſalutis· Noli o infelix peccatrix tantoꝝ bñficioꝝ oblita dyabolo cōmunicare· Noli oꝑa bona negligere· noli viā ꝑadiſi deſerere· ſed curre poſt xp̄m in odorē vngentoꝝ illius cuiꝰ nomen eſt oleū effuſum a quo xp̄o xp̄iani dicunt̄ vt dicit̄ ex̄ de ſacra vnctione· c· cum veniſſet·

¶ Qd̄ ꝑ baptiſmū delet̄ culpa· remittit̄ pena· et ↄfert̄ gracia· C· iii·

Tercium miſteriū declarandū de baptiſmo dicit̄ fructificacō in quo de fructibus ſiue effectibꝫ baptiſmi libet dicere· Et notari pn̄t tres principales effectꝰ· Primus dicit̄ delecio culpe Scd̄s remiſſio pene· Terciꝰ collacio gr̄e· Primus effectus baptiſmi dicit̄ delecio culpe· ꝑ ip̄m etenī delet̄ omnis culpa tam originał q̄m actualis vt docet mgr̄ ſeñ· in· iiii· di· iiii· et de hoc dicit augꝰ· de ↄſe· di· iiii· in· c· a puulo· A paruulo recenter nato vſqꝫ ad decrepitū ſenē ſicut nullꝰ ꝓhibendus eſt a baptiſmo· ita nullꝰ eſt qui nō peccato moriat̄ in baptiſmo· ſed puuli tm̄ originali· maiores autē oībus eciā moriunt̄ peccatis q̄ male viuēdo addiderūt originali· et idē aug· in· c· vt oñderet ait· Nolo excepto dictū eſt ſcꝫ ab ap̄lo· Quicūqꝫ baptizati ſumus in xp̄o in morte ipſius baptizati ſumꝰ· et ideo dictū eſt vt ꝓbaret nos mortuos eſſe peccato· Et glo· ſuꝑ illud exo· xiiii· Vnꝰ ex eis nō remanſit inq̄t· Omnia peccata ablata ſunt in baptiſmo potencia dyabolica eſt ſubmerſa· Dicit ergo dñs boñ· ꝙ in baptiſmo oīs culpa delet̄ et reſtituit̄ homo in priſtinā· innocenciā quantū ad animam· Si aūt querat̄ racō huiꝰ dicit ꝙ eſt diuina liberalitas que tm̄ huic ſacro ↄtulit efficaciā· Sed poſſet aliquis arguere ſic· Diuerſoꝝ

morboꝝ diuerſe ſunt medicine ergo cum culpe ſint diuerſe non tm̄
ſpecie ſed genere vtpute originalis et actualis et venial' et mortalis
ergo ad hoc ꝙ curent̄ neceſſe eſt ꝙ diuerſe adhibeant̄ ſpūales medi
cine· Rn̄det boñ· ꝙ remediū pōt morbū reſpicere dupl'r· aut qꝛ princi
paliter ſit ad hoc· aut qꝛ hoc curat tanꝙ̄ annexū· ſcd̄m ergo ꝙ diuer
ſi ſunt morbi ſpūales diuerſe ecīā ſunt medicine ſacr̄ales principal'r
ad iſtos ordinate· Si aūt morbus habeat aliū morbū ꝯiunctū et me
dicina pfectā habeat virtutē curandi nō tm̄ curat principalē ſed ecīā
annexā et ſic facit baptiſm9 Scd̄s baptiſmi effect9 eſt remiſſio pe-
ne· Remittit̄ ſiquidē baptizato oīs pena peccato debita· Vñ aug9· in
li· de baptiſmo puuloꝝ et habet̄ de ꝯſe· di· iiii· in· c· p baptiſmū inq̄t·
Quicquid ab hoīe dictū factum et cogitatū eſt totuz abolet̄ et quaſi
nō factū habet̄· Et glo· ſup illo verbo pſal'· quoꝝ tecta ſunt peccata·
dicit Jta ſunt tecta peccata in baptiſmo ꝙ de9 ea nō vult punire· Si
aūt diceret̄ ꝙ hoc nō videt̄ ꝯſonū eo ꝙ anſel· in li· cur de9 homo ait
Si peccatū nō punit̄ inordinatū dimittit̄· et de9 nichil inordinatū re
linquit· Rn̄det rich· ꝙ xp̄s p paſſionē ſuā ſufficient̄ exoluit penā pec
catis debitā que in baptiſmo remittunt̄· Sed adhuc nōnulli arguunt
oñdentes ꝙ p baptiſmū nō remittat̄ oīs pena· Primo qꝛ vt habet̄ de
ꝯſe· di· iiii· in· c· Ne abſit Judeis venientibꝫ ad baptiſmū indicenda ē
pnīa et abſtinēcia· xl· dieꝝ· Scd̄o qꝛ videm9 puulos baptizatos qui
nullū peccatū cōmiſerūt poſt baptiſmū multis penalitatibꝫ ſubiacere
et ꝯſtat ꝙ nō iniuſte· ergo baptiſm9 nō remouet omnē penā· Jnquit
em̄ aug9· xiii· de trini· c· xvi· Oīa hui9 ſeculi mala dolores laboreſq̄ꝫ
hoīm veniūt de peccatoꝝ et maxie de peccati original' meritis· Ter-
cio arguūt qꝛ baptizat9 ante xp̄i paſſionē adhuc padiſum nō intra-
bat· ſed clauſura illa erat pena peccati· ergo p baptiſmū nō remittit̄
illa pena· Ad primū rn̄det rich· ꝙ illa pnīa non indicit̄ iudeis ꝓpter
ſacr̄i efficaciā ſꝫ ꝓpter ei9 reuerenciā et iudeoꝝ recipienciū baptiſmū
pbacionē· Vnde eis nō indicebat̄ poſt ſuſcepcionē baptiſmi ſed ante
et q̄muis ſic obſeruaret̄ quondā tm̄ modo nō optet obſeruari· ſed qd̄
innuit g'o in pal' c· ne abſit· niſi eēt ꝯtraria ꝯſuetudo· Ad ſcd̄m rn̄det
boñ· d· ꝙ diſtinguendū eſt de penis· quedā em̄ ſunt pene eternales et
quedā tp̄ales· ab oī eternali abſoluit baptiſm9 delendo omnē culpā·
de penis aūt tp̄alibus adhuc eſt diſtinguendū qꝛ quedā ꝯtrahunt̄ vt
fames ſitis paſſioneſq̄ꝫ ꝯtempanee vite· quedā imponunt̄ et aſſumū-
tur vt ieiunia corpalia et ſpūalia exercicia et laborioſa opa baptiſ-
m9 ergo vt dictū eſt abſoluit ab oī pena eternali et ab oī pena tp̄ali
ſatiſfactoria ſiue aſſumpta nō aūt ab oī ꝯtractu vtpote a fame ſiti et
ceteris ſilibus· Racio aūt eſt qꝛ ad h̄ ipſum nō ordinauit· et racio q̄re
nō ordinauit eſt qꝛ ꝯgruum fuit ꝙ hm̄ōi penalitates in nobis ꝓpter
tria relinq̄ret· Primo ꝓpter manifeſtandā equitatē diuini iudicii vt
illa ſentencia quā dictauerat de morte ade et poſterioꝝ eius imobi-
lis pmaneret vnde ab illa nemo euadit· Scd̄a racio fuit ad oñdendū

fructum paſſionis xpi qua virtutem ſacrm̄ habet vt penas remittat ꝑſonales nō naturales q2 remediū reſpicit ꝑſonā non naturā. Tercia racio fuit ꝓpter hominē adiuuandū. ꝑ hm̄oi etem̄ penalitates adiuuatr̄ homo vt ſpūaliter viuat et pugnās coronetr̄. Tho. vero q. lxix iii. ptis dicit. ꝙ baptiſm9 habet virtutē auferendi penalitates pn̄tis vite. nō tamen eas aufert in pn̄ti vita. qđ fit tum vt baptizati conformentr̄ xp̄o qui licet a principio ſue cōcepcionis fuerit plenus gr̄a et veritate habuit tn̄ corp9 paſſibile qđ ꝑ paſſionē et mortē eſt ad vitā glorioſaꝫ reſuſcitatū ita et xp̄ianus in baptiſmo grām ꝯſequitr̄ quā tum ad aīmā. habet tn̄ corp9 paſſibile in quo primo poſſit pati ſed tandē reſuſcitabitr̄ ad īpaſſibilē vitā. Vn̄ et apl'us ro. viii. ait. Qui ſuſcitauit ih̄m xp̄m a mortuis viuificabit et mortalia corpa nr̄a ꝑ inhabitantē ſpūm ei9 in nobis. Penalitates ergo virtute baptiſmi auferentr̄ a iuſtis in reſurreccione qn̄ mortale corpus h̄ induet incorrupcionē et īmortalitatē. Ad terciū argumentū rn̄det rich. ꝙ baptiſm9 modo apit celi ianuā baptizato quantū ad efficaciā quāuis hoc non poſſet facere ante paſſionem q2 pticularis remocio clauſionis p̄dicte quantū ad efficaciā dependꝫ ex vli remociōe illi9 clauſionis quantū ad ſufficienciā q̄ ꝑ xp̄i paſſionē facta eſt. ¶ Terci9 baptiſmi effect9 eſt collacio gr̄e. Vt em̄ inquit glo. ad titū. iii. c. in expoſicione verboꝝ apli. d. Saluos nos fecit ꝑ lauacrū regeneracōis et renouacōis ſpūſſancti quē effudit in nobis abunde. Lauacꝝ regeneracionis eſt ſacrm̄ baptiſmi in quo datr̄ gracia ſpūſſancti et copia virtutum. Sed nōnulli dubitant an pueri in baptiſmo conſequantr̄ grām et virtutes cum nondū hēant vſum liberi arbitrii. et dicit tho. iii. pte. q. lxix. ꝙ quidā antiqui poſuerūt ꝙ pueris in baptiſmo nō dantr̄ gracie et virtutes ſed imprimitr̄ eis caracter xp̄i cui9 virtute cum ad ꝑfectā etatē venerint ꝯſequuntr̄ grām et virtutes. Sed hoc ptꝫ eſſe falſum dupl'r Primo quidē ꝙ pueri ſicut et adulti in baptiſmo efficiuntr̄ membra xp̄i. vn̄ neceſſe eſt ꝙ a capite recipiant influxū gr̄e et virtutis. Scđo q2 ſcđm hoc pueri decedētes poſt baptiſmū nō ꝑuenirēt ad vitā eternam q2 vt dicitr̄ ad ro. vi. Gracia dei vita eterna. Cauſa autē erroris fuit q2 neſcierūt diſtinguere inter habitū et actū et ſic videntes pueros inhabiles ad act9 virtutū crediderunt eos poſt baptiſmū nullaten9 virtutē habere. Sed iſta īpotencia oꝑandi nō accidit pueris ex defectu habituū ſed ex īpedimento corpali ſicut et dormiētes q̄muis habeant habit9 virtutū impediuntr̄ tn̄ ab actibus ꝓpter ſomnū. h̄ tho. Ex quibꝫ oībus colligimus quantū debeam9 deo nos qui baptizati ſumus quibꝫ tam liberalr̄ ſua dona dignat9 eſt impartiri. conari inſuꝑ omni ſtudio tenemur virtutes āplecti ad q̄s nos faciles reddit in ſuſcepciōe baptiſmi vt ſic mereamur in h̄ ſeculo gr̄e ꝑfectū et in futuro eterne vite premiū. Amen ¶ Feria. vi. in paſceue de doloribus anxietatibus et amaritudinibꝫ xp̄i ih̄u quos in ſua paſſione ꝓ toci9 humani generis ſalute ſuſtinuit. ¶ Sermo. lxix.

Dolores nr̄os ipſe portauit yſa.ꝓphe verba ſunt iſta.liii.c
paſſionē dn̄i nr̄i ihu xp̄i tam acerbiſſimā q̄m ignomioſaꝫ
hodie recolētes lacrimis ꝯtinere mīme debemꝰ quinimo
flentes inuitare debemꝰ inſenſibiles creaturas vt mō ſuo
cōpaciant̄ filio virginis in cruce pendēti.ꝯ. illud Sene.in prima tra
gedia. Lugeat ether magnuſqꝫ parens etheris alti. Tellusqꝫ ferat
et vaga ponti mobilis vnda. Tuqꝫ ante oēs qui ꝑ terras tractuſqꝫ
maris fundis radios. Noctēqꝫ fugas ore decoro. Quidnam flebilius
ꝯmemorari pōt q̄m mors illa ſeuiſſima dei et ſaluatoris nr̄i ihu xp̄i
Talis memoria inq̄t bern̄.requirit lacrimas. Ad illas etem̄ nos ꝓuo
cat ſancta mr̄ eccleſia hodie nigris induta. Ad illas nos excitat xp̄s
ihs in doloribus ſuis. Ad illas inſuꝑ trahit nos virgo illa piiſſima
ſpes vnica mūdi. Nam ſi pie volumꝰ ꝯtemplari videbimꝰ eā vultu
meſto.facie ſqualida ſperſo crine et ſciſſis veſtibꝫ ſtantē ante crucem
et q̄rula voce dicentē. O fili quē de ſpūſancto ꝯceptum deū verum et
hominē pepi. video te inter duos latrones cruci affixū et vulneribꝫ
plenū. O fili mi quē adorant angeli caput ſpinis tenēs coronatū. O
fili mi quē tanta diligencia dum tenellus eras enutriui quem ſemꝑ
dilexi ſemꝑ amaui qꝛ tu me dilexiſti et amaſti genitricē tuā. ecce in
cruce mortuꝰ es et extinctus. O pater eterne cōpatere michi ſue mi-
ſerrime matri et plange mecū tuū ac meū filiū. Et qꝛ id tue nature
nō conuenit ꝑcipe illud creaturis tuis. O angelici ſpūs et vos modo
vr̄o plangite mecū. O celeſtia corpa quoꝝ pulchritudinē vincebat de
cora facies filii mei plangite illū iſta die inſtar leproſi deformē factū
O inſenſibilia elemēta. O terra cum tuis arboribꝫ et plantis. O aqua
cum tua claritate et admirabili fluxu. O aer cum tua facilitate. O ar
dens ignis cū tua viuacitate plangite mecū factorē veſtꝝ filiū meū
O reges terre principes et q̄libet dn̄i plangite mecū dn̄m dn̄ancium
filiū meū. O ꝑp̄li omēs et tu ꝑcipue o popule xp̄iane quos xp̄s tm̄
amauit vt et mori ꝓ vobis eligeret. plangite illū mecū tam dire mor
tuū filiū meū. O virgies. O vidue. O ꝯtinentes. O ſenes. O puuli. lu
gite mecū benigniſſimū dn̄m vr̄m. O mr̄es qui filios genuiſtis ſol-
uite crinē et ꝑ meſta colla capilli fluant implentes aerē vocibꝫ et di
centes mecū. Fili mi ihu. Jhu fili mi. hodie ꝓ peccatoribus paſſus et
mortuꝰ es. O lumē oculoꝝ meoꝝ. O ſpes et ſolaciū vite mee. O gau
diū et iocunditas mea. quō factꝰ es michi amaritudo et dolor. Vul
neraſti cor meū et tranſfodiſti illud pungēti gladio. Hiis et ſimilibus
verbis piiſſima virgo nr̄am duriciē rumpe ſatagit. Sed qꝛ nō ſumꝰ
a nobis ſufficiētes hoꝝ miſterioꝝ vt debemꝰ cum deuociōe cōpunc
tione fletu et lacrimis recordari opus ē vt ſuꝑnum imploremꝰ auxi
lium. Et licet in oībus aliis ꝑdicacionibꝫ ꝯſueuerimꝰ virginū virgi
nem interpellare tm̄ qꝛ hodie circa filii lamēta eſt occupata gaudi-
umqꝫ angelice ſalutacionis ꝯuerſum eſt illi in triſticiā et merorem.
ideo ad crucē humilit̄ ꝯfugiemus illamqꝫ ſalutabimus verba quibꝫ

eccleſia vtitur referentes. O crux aue ſpes vnica hoc paſſionis tempore
auge piis iuſticiã reiſq; dona veniã. Et tu pater de celis deus decede
nobis oibus vt p merita crucis filii tui corda nr̃a flectere mollireq;
valeam⁹ quatenus cum lacrimis loqui et audire poſſum⁹ paſſionẽ
eius. hac itaq; ſuſcepta fiducia de ipſa paſſione locuturi ad xp̃i dolo
res cõuertemus ſermonẽ quos in verbis in noſtro themate allegatis
Iſaias pnunciauit. Vt aũt ordinate incedam⁹ diſtinguemus in tres
principales articulos hodiernã predicacionẽ in quoꝝ quolibet qua
tuor dolores xp̃i pie cõtemplabimur.

¶ In primo articulo q̃tuor dolores. In ſc̃do ar. q̃tuor. In tercio ar. q̃.
¶ Prim⁹ dolor dicit̃ orõnis ¶ Prim⁹ pñtacionis ¶ Prim⁹ illuſionis.
¶ Sc̃dus cõphenſionis. ¶ Sc̃dus ſniacionis. ¶ Sc̃ds collocucionis.
¶ Terci⁹ deductionis. ¶ Terci⁹ crucifixionis. ¶ Terci⁹ incõpaſſionis
¶ Quart⁹ cõtradictionis ¶ Quart⁹ inſpectionis ¶ Quart⁹ ſepacionis.
¶ Qualr̃ xp̃s in orõne vehementer doluit pp̃ter cõtriſtacionẽ. pp̃ter
peticionẽ. et pp̃ter cõfortacionẽ. ¶ Primi articuli dolor prim⁹.

Rim⁹ dolor quẽ xp̃s ihs p nobis tulit et nos pie illũ medi
ditari habem⁹ dicit̃ orõnis. Doluit nãq; dei fili⁹ in labo
rioſa orõne q̃m poſt cenã fecit ad patrẽ cui⁹ doloris vehemẽ
cia colligi põt ex trib;. Primo ex cõtriſtacione. Sc̃do ex peticiõe. Ter
cio ex cõfortacione. Primo apparet vehemẽcia doloris xp̃i ad oran
dum euntis ex cõtriſtacione. Ad qd̃ intelligendũ notare debemus q̃
Joh. xix. dicit̃ q̃ poſt cenã egreſſ⁹ eſt ihs cum diſciplis ſuis tranſtor
rentem cedron vbi erat ort⁹ in quẽ introiuit ipſe et diſcipli eius. Et
licet Math. xxvi. Marci. xiiii. et Luc̃. xxii. narrat̃ q̃ hymno dicto
exierunt in montẽ oliuaꝝ. tamẽ aug⁹. de cõſenſu euãgeliſtaꝝ dicit q̃
idẽ eſt loc⁹. Ortus eñ ille erat tranſtorrentẽ cedron ad pedes montis
oliueti. Ibi poſtq̃ diſcipulis dixit ſcandalũ qd̃ paſſuri erant p̃monu
iſſetq; petrũ in ſe nimiũ confitentẽ qualr̃ eum ter anteq̃ gallus bis
cantaret eſſet negatur⁹. Venit cum eis in villam q̃ dicit̃ gethſemani
et dixit diſcipul̃ ſuis. Sedete h̃ donec vadã illuc et orẽ. Et aſſumpto
petro et duob; filiis zebedei cepit cõtriſtari et meſtus eſſe. et ait illis.
Triſtis eſt anima mea vſq; ad mortẽ. Sed h̃ theologi querunt vtꝝ
in anima xp̃i fuerit paſſio triſticie. Et arguũt quidam q̃ non. Nam
ſapiens eccl̃. xxx. c. Triſticiã diſſuadet dicẽs. Triſticiã nõ des anime
tue et nõ affligas temetipm̃ in cõſilio tuo. Et iteꝝ ibi. triſticiã longe
expelle a te multos eñ occidit triſticia et nõ eſt vtilitas i illa. Ariſ.
inſup. iii. thopi. ait. Eadem ſunt magis eligẽda ſine triſticia q̃m cum
triſticia. Sapiens inſup puer. xii. ait. Non cõtriſtabit iuſtũ quicquã
ei acciderit. Sed rich̃. et boñ. di. xv. tercii. reſpondẽt q̃ abſq; dubio
ſicut mgr̃ ſeñ. refert et textus euangelic⁹ cõfirmat in anima xp̃i fuit
paſſio triſticie. Sicut eñ ex cõiunctione rei amate cum apphenſione
eiuſdem cauſat̃ in appetitu ſenſitiuo paſſio delectacionis. ſic ex con
iunctione rei cõtrarie cum apprehenſione eiuſdem cauſatur in appetitu

paſſio triſticie·Et qꝛ res de p̄mo et certitudinal'r futura conſideratꝰ
quaſi iam pn̄s ꝓpter euentꝰ inſtantem ꝓpinquitatē et infallibilitatē
ideo nō ſolū reſpectu rei ꝯdite cum eſt pn̄s ſed eciā reſpectu rei ꝯdi
te infallibil'r et de p̄mo vēture eſt paſſio triſticie·Vnde ſcd̄m pħm
in·ii·retho·Jlli qui iam decapitantꝰ nō timent vidētes ſibi neceſſitatē
imminere ſed triſtantꝰ· Et ideo qꝛ ſenſualitas anime xp̄i mortē recuſa=
bat cum app̄hendit ip̄am vt de p̄mo et infallibil'r venturam tanta
fuit in eiꝰ appetitu paſſio triſticie· Aliter tn̄ fuit in eo triſtia q̄m in
nobis· Jn nobis em̄ freq̄nter cauſatꝰ ꝯtra et p̄ter ip̄iū rōnis q̄d vitupa
bile eſt vt patꝫ p auct̄res ſupius allegatas· Jn xp̄o vero nō fuit niſi
ſcd̄m impium rōnis q̄ impabat ſenſualitatē triſtari moderate ſcd̄m
exigenciā ſue nature· et ideo in ipſo nō fuit triſticia rōnem puertens
neq3 ꝯturbans nec de neceſſitate·Ob q̄d hieroꝰ ſup Math·ait·Dn̄s
noſter vt veritatē pbaret aſſumpti hominis vere quidē ꝯtriſtatꝰ eſt·
Sed ne paſſio in aīo illiꝰ damnaretꝰ p paſſionē cepit ꝯtriſtari·Aliud
em̄ eſt ꝯtriſtari·aliud incipe ꝯtriſtari·h̄ ille· Conſideremꝰ ergo q̄m
benigne dn̄s orbis tribꝫ illis diſciplis aduocatis eos forte amplexā=
do et nūc ſupra vnū· nunc ſupra aliū dexterā extendēdo cū ſuſpiriis
et anxietate multa dicebat·Heu filii mei diſcipli mei cariſſimi·Tri=
ſtis eſt aīma mea vſq3 ad mortē· ſcd̄m nico·de lira li vſq3 accipi pōt
dupl'r·vno mō intenſiue qꝛ tm̄ intenſa erat quantū poterat eſſe· alio
mō extenſiue qꝛ durauit vſq3 ad horā mortis·Scd̄o apparet vehemē=
cia doloris xp̄i ex peticione·Dimiſſis vtiq3 tribꝫ illis q̄bus dixit Su
ſtinete hic et vigilate mecū·Auulſus eſt ab eis quantū iactꝰ eſt lapi
dis vt lucas meminit et poſitis genibꝫ orabat·d· Pater mi ſi poſſibile
eſt tranſeat a me calix iſte·veruntn̄ nō ſicut ego volo·ſed ſicut tu· Et
Et venit ad diſciplos ſuos et inuenit eos dormiētes· Et dixit petro ſic
Non potuiſti vna hora vigilare mecū· Vigilate et orate ne intretis
in temptacionē·Sp̄us quidē pmptus eſt·caro aūt infirma· Jteꝝ ſcd̄o
abiit et orauit vt priꝰ·Et venit iteꝝ et inuenit diſcipulos dormiētes
pre triſticia·et relictis illis iteꝝ ſecūdo abiit et orauit·vbi doc·theo·
querūt·vtꝝ illa orō fuit a racione aut a ſenſualitate Et r̄ndet bon·
di·xii·tercii q̄ de ip̄a poſſumꝰ loqui dupl'r· aut quantū ad materiā
aut quantū ad formā·ſi loq̄mur de ipſa quantū ad materiā cum ma
teria orōnis reſpiciat deſideriū petētis talis fuit peticio ſenſualitatis
cuiꝰ deſideriū erat ad nō moriendū vt mgr̄ ſen̄·dicit in lr̄a·ſi aūt lo=
quamur de p̄dicta orōne quantū ad formā ſic cū forma peticionis re
ſpiciat diſcrecionē ꝓponenter et talis modꝰ ꝓponendi ſit a diſcreciōe
rōnis concedendū eſt q̄ talis oracio fuit volūtatis racōnalis·Ad q̄d
meliꝰ intelligendū notandū ſcd̄ꝫ bon·et rich·q̄ cum in xp̄o ſint plu
res nature intellectuales vicꝫ diuina et hūana neceſſe eſt in xp̄o plu
res eſſe volūtates q̄ mgr̄ in tex· p multimodas auct̄res ſanctoꝝ oñ=
dit·Vnde ſi numerentꝰ volūtates xp̄i ſcd̄m naturas due ſunt ſcꝫ diui
na et hūana ſed ſcd̄m pſonas tres ſunt ſcꝫ volūtas diuina et volūtas

anime rōnalis et voluntas appetitiua ſenſitiua·q̄ extēſo noīe volun-
tatis volūtas dicit̄ q2 moueī poſt apphēnſionē q2 pprie loquēdo de
noīe volūtatis voluntas nō inuenit̄ niſi in pte anime rōnabili ſcḋm
phm·iii·de aīa·Igit̄ tanq̄ ver9 homo cogitās imo clare vidēs dn̄s
ih̄s xp̄s q̄ ſibi parabant̄ in primo paſſiones q̄ martiria in ſuo corpe
toleraturus erat volūtate quidā pietatis dicebat·Pr̄ ſi poſſibile eſt
transfer a me calicē iſtū· veruntn̄ q2 ſic eſt volūtas tua vt p hūano
genere moriēdo et paciēdo ſatiſfaciā· ecce me pmptiſſimū et paratū
fiat nō qḋ ego volo volūtate ſenſualitatis ſed qḋ tu·q2 ego idē volo
voluntate rōnis·O bone ih̄u doctor veritatis qui cepiſti facere et do-
cere·tu nobis dixiſti vt orantes loq̄remur patri tuo verbū h̄ qḋ tu in
tua agonia ſepi9 replicaſti·fiat volūtas tua· Ob qḋ leo papa in ſer-
mone de paſſione ait· hec vox oēs fideles inſtruxit·oēs ↄfeſſores ac-
cendit·omnes martires coronauit·Naz quis mundi odia quis temp
tacionū turbines q̄s poſſet pſecutoꝝ ſupare terrores vbi xp̄s in omi
bus et p oibus pr̄i diceret·fiat volūtas tua·Diſcāt ergo hanc vocem
oēs ecclesie filii vt cū aduerſitas violent̄ alicui9 temptacōis incūbit
ſepato tremore formidis accipiāt toleranciā paſſionis·h̄ ille·Tercio
apparet vehemēcia doloris xp̄i in ſua orōne ex ↄfortacione·tam vr-
gens eīn erat dolor ei9 vt et angel9 ad eum confortandū mitteret̄·Ap
paruit inquit lucas ei angel9 ↄfortans eum·Apparicio aūt illa ſcḋm
nico·de lira fuit in viſione corpali·vbi oſtendit̄ ꝙ in eo erat vera hu
manitas q̄ ↄfortabat̄ ↄtra triſticiā inſurgentē in pte ſenſitiua ex ap-
prehenſione mortis imminentis· Et fact9 in agonia plixius orabat·
Erat aūt hec agonia reluctacio ſenſualitatis mortē horrētis et rōnis
ipſam acceptātis q2 virtute diuina q̄libet ps pmittebat̄ agere et pati
qḋ erat ſibi ppriū·Et factus eſt ſudor ei9 ſicut gutte ſanguis decur-
rentis in terrā· ex vehemēti eīn anxietate fiebat vt nō ſolū humores
exirent p ſudorē ſed eciā aliquid de ſanguine ſudorē tingente· Scḋm
vero opi·aliquoꝝ hoc ſupnaturaliter factū eſt vt ſic xp̄s ſuū ſangui-
nem iam p ſalute nr̄a effundere incipet·Sed non imerito q̄rere quis
poſſet·Vtrū dolor xp̄i paciēti fuit dolor acerbiſſim9 ita ꝙ exceſſerit
omnē dolorē quorumcūq3 pacienciū·Et r̄ndet rich̄·in·iii·et boñ·di·
xvi·et Tho·iii·pte·q·xlvi· ꝙ quamuis dolor xp̄i nō fuerit maxim9
omniū doloꝝ ſimpliciter cum dolor damnatoꝝ ſit eo maior·fuit tam̄
maxim9 omniū doloꝝ hui9 vite pter tria·Primo pter cauſaz paſ
ſionis·Scḋo pter modū paciendi· Tercio pter ↄdicionē paciētis·
Primo ſi ↄſideret̄ cauſa ob q̄m xp̄s paſſus fuit in eo dolore afflictio
magna· Non eīn paciebat̄ p culpa ppria imo p aliena·nō p amicis
ſed p inimicis et eciā p hiis quos videbat ingratos· Scḋo ſi conſi
deret̄ mod9 paciendi fuit in eo dolor acerbiſſim9·tum pter genera
litatē q2 in oibus membris affligebat̄· tum eciā pter ↄtinuitatē q2
ſuſpendiū eius ↄtinuabat̄ et claui adeo affligebant pendentē·Ob qḋ
mors confixoꝝ in cruce eſt acerbiſſima q2 cōfigunt̄ in locis neruoſis

et maxime ſenſibilibꝫ· Tercio ſi ꝯſideret̃ qualitas ſiue ꝯdicio paci
entis maxima fuit in eo afflictio ꝓpter maximã cõplexionis equali=
tatem et ꝓpter ſenſus viuacitatẽ·Vnd̃ qꝛ nullꝰ potuit ei equari nec
in eq̃litate cõplexionis nec in viuacitate ſenſꝰ dolor illiꝰ fuit omniũ
doloꝝ accutiſſimꝰ·Addit eciã Tho·q͂ ſi conſideret̃ puritas doloris
xp̄i dolor iſte fuit maximꝰ· nam in aliis pacientibꝫ mitigat̃ triſticia
interior et eciã dolor exterior ex aliq̃ ꝯſideracione rõnis ꝑ quandam
deriuacionẽ ſeu redundanciã a ſuꝑioribus viribꝫ ad vires inferiores
qd̃ in xp̄o paciẽte nõ fuit·Vnicuiqꝫ eñ viriũ ꝑmiſit agere qd̃ eſt ſibi
ꝓpriũ ſcd̃m dam̃·Ideo xp̄s treñ·i·e·ait·O vos oẽs qui tranſitis ꝑ viã
attendite et videte ſi ẽ dolor ſilis ſicut dolor meꝰ·Cuiꝰ magnitudinẽ
nos colligere poſſumꝰ cum videmꝰ xp̄m ſuam paſſionẽ cogitantẽ ſu
dorem ſanguineũ emittere·Vbi es o aĩa rõnalis·q̃d agis·O inſig=
nita ymagine dei tui·Vel obſecro xp̄o ihũ oranti ſudãti gementi la=
crimanti et agonizãti ꝑ ſalute tua aſſiſtere miſericordit̃·Noli dormi
re illi qui nõ dormiuit ipe tibi·Inſpice mentis oculo cõpaſſiuo q̃nta
ꝑ te paſſus eſt a die natiuitatis ſue vſqꝫ ad p̄ntem horã et nũc vigi=
lans et orãs feruent̃ patri ſeip̄m offert mortẽ acerbiſſimã hodie ſore
paſſurum·Et qꝛ homo eſt cogitat in ſeip̄o et ſibipſi loquit̃·Heu me
filiũ matris mee hinc ad modicũ captꝰ ero ligatus flagellatꝰ delu=
us ſpinis coronatꝰ et inter duos latrones in cruce cõfixus· Faciam
oĩa libenter vt obediã patri meo et redimã humanũ genꝰ· Sed heu
me q̃nta ſuſtinebo tormẽta·O q̃nta eſt triſticia mea et amaritudo cor
dis mei · Cõpatere illi aĩa dura et collige in corde tuo guttulas illas
ſanguinis quas ſudando ꝑ te fudit in terrã·
In cõprehenſiõe vehement̃ doluit ꝓpt̃ iude dãnacionẽ ꝓpter ſuã
ligacõem et ꝓpter diſciploꝝ turbacionẽ· Primi articuli dolor ſcd̃s·
Scd̃s dolor quẽ xp̄s ꝑ nobis ſuſtinuit dicit̃ compꝛhenſiõis quũ
ſcꝫ miniſtri iudeoꝝ ꝯp̄henderunt eũ et velud mancipiũ viliſſi
mum ligauerũt·fuit aũt tunc vehemẽs dolor eius ꝓpter tria
Primo ꝓpter iude dãnacionẽ·Scd̃o ꝓpter ſuã ligacionẽ·Tercio ꝓpt̃
diſcipulorum turbacionẽ· Primo fuit vehemẽs dolor xp̄i ꝓpter iude
damnacionẽ·Ipſe nanqꝫ turbam duxit ad locũ in quo xp̄s orauerat
poſtq̃ erat cũ diſcipulis ſuis· Sciebat eñ ipſe locũ illũ qꝛ frequenter
ꝯuenerat illuc cum diſcipulis ſuis·Dederat aũt ſignũ his qui xp̄m cõ
p̄henſuri erãt·d·Quemcũqꝫ oſculatꝰ fuero ipe eſt tenete eũ hoc autẽ
ſignũ ſcd̃m glo·dedit eis ne loco xp̄i caperent iacobũ minorẽ qui erat
ſilis xp̄o in facie·Accedẽs ergo iudas ad xp̄z oſculatꝰ eſt eũ et dixit
Aue rabi·cui ihs·Amice inq̃t ad q̃d veniſti·q̃ſi dicat ſcd̃m aliquos
Tu oñdis amiciciã ſigno·et ꝓdicionẽ agis de facto·Vel meliꝰ ſcd̃m
alios·O iuda amice mi quẽ ego dilexi quẽ ad apl̃atũ vocaui cui fa=
milia rẽ me dedi·cuiꝰ pedes in cena laui·cui nunq̃ diſplicui oſculo
me tradis·Cur iſta ꝯtra me facis·O amice mi iuda·cui ſi ad p̄niam
redire volueris veniã ſum p̄ſtare paratus·Cur me derelinquis· Cur

ꝯ tuo ꝓpoſito malo animū tuū non reuocas· Amice mi ſi adhuc me
amicū habere volueris licz me tradas in manus inimicoꝝ meoꝝ re=
uertere tñ ad me et ego ſuſcipiā te· O vere benigniſſimū et manſue-
tiſſimū dñm qui licet doleret de iniuria q̄m ſibi iudas in̄ferebat ma=
gis tñ ac magis affligebat̄ de damnacione ei9· Nam licz xp̄s qui vi
debat oīa dolore nō modico afficeret̄ qñ iudas ꝯcepit aīmo illū ven=
dere· qñ iudas ad principes ſacerdotū acceſſit et ·xxx· argēteos in ma
nu recepit qñ a cena exiuit et ad colligendū cohortē et miſtros ſolli
citus ꝓperauit inſup ſuo fetido ore auſ9 eſt ꝓditorie oſculari faciem
iħu decorā et eo eius p̄cioſiſſimū· plus tñ anguſtiabat̄ cum videbat
iudā ꝓpter ſuā obſtinacōnem fore damnandū· Sed h̄ dubitat̄· vtrū ſi
iudas nō tradidiſſet xp̄m et iudei nō crucifixiſſent eū fuiſſet humanū
gen9 redemptū· Et rn̄det alex· in· iii· volumine ſum· ꝙ ſic q2 in tali
caſu ſola volūtas paciēdi ſuffeciſſet ad redemꝑcionē ſiue ad delibera=
cionē ideo nō excuſat̄ iudas a peccato neqꝫ iudei· Et ſi dicat̄ ro· viii·
Proprio filio ſuo nō pepcit deus ſed ꝑ nobis oībus tradidit illū· Et
yſa· liii· Tradidit in mortē animā ſuā· ergo ſicut pr̄ et filius nō pec=
cauerūt a ſili nō peccauit iudas neqꝫ iudei· Rn̄det tho· iii· pte· q· xlvii
ꝙ eadē actio diuerſimode iudicat̄ in bono vel in malo ſcd̄m ꝙ ex di
uerſa radice ꝓcedit· Pater eniz tradidit xp̄m paſſioni ex caritate· qd
itelligi pōt· vno quidē modo ſcd̄m ꝙ ſua eterna volūtate p̄ordinauit
paſſionē xp̄i ad hūani generis deliberacōēz ſcd̄m illud yſa· liii· Dn̄s
poſuit in eo iniquitatē oīm nr̄m· Scd̄o nō ꝓtegendo eū a paſſione ſz
exponēdo ꝑſequentibꝫ vt aug9· dicit· Ipſe vero fili9 tradidit ſeipſum
paſſioni ꝓpter humilitatē et ex obedīa factus ꝑ nobis obediēs vſqꝫ
ad mortē vt dicit̄ phil· ii· Judas cooꝑatus ē paſſioni xp̄i ex cupidi=
tate et iniq̄tate· Pilatus ex hūano timore· Et ph̄ei ex liuore et inui=
dia ideo ipi vituꝑant̄ et potiſſimū ingratiſſim9 iudas· de quo ſic ex=
clamat bern̄· O iuda mercator peſſime· O ꝓditor auariſſime· cur nō
petiuiſti a mr̄e ·xxx· illos argēteos· Et q2 paupcula erat aut mendi
caſſet aut ſeipam poci9 vendidiſſet dediſſetqꝫ tibi p̄cium ne filiū ſuū
ꝓderes innocentē· ¶ Scd̄o fuit vehemēs dolor xp̄i ꝓpter ſuā compꝛhen
ſionē et ligacionē qñ ſcz a miniſtris illis ligat9 fuit· Ad qd plenius
intelligendū querendū pri9 nobis eſt· Vtrū ipſe fili9 dei bn̄dicti vo=
lens paſſionē ſuſtinuit· Et rn̄deo ꝙ ſic ꝙ ptz tripl'r· Primo ex ſcrip=
ture ꝯfirmacione· Vn̄· yſa· liii· dicit̄· Oblatus eſt q2 ipſe voluit· Scd̄o
ex p̄nunciacione· p̄nunciauit quidē paſſionē ſuā qñ dixit Math· xvi·
ꝙ oportet ire iheroſolimā et multa pati a ſenioribꝫ et ſcribis et princi
pibus ſacerdotū et tercia die reſurgere· et Math· xvii· c· qñ poſt traſ
figuracionē p̄cepit diſciplis ſuis· d· Nemini dixeritis viſionē donec
filius hoīs a mortuis reſurgat· Et iterū Math· xx· qñ aſſumſit· xii·
diſciplos ſuos ſecreto et ait illis· Ecce aſcendim9 iheroſolimā et fili9
hoīs tradet̄ principibꝫ ſacerdotū et ſcribis et ꝯdemnabūt eum morte
et tradent eum gentibus ad illudendū et flagellandū et crucifigendū

Tercio patꝫ ꝙ voluntarie xp̄s ſe obtulit paſſioni ex facti ꝓbacione
nam iudeos et eos qui cū ipſis erant ſolo verbo virtute ſua in terra
pſtrauit· Quippe cū interrogaſſet eos quē queritis· illiqꝫ rn̄diſſent·
Jh̄m nazarenū· vt eis dixit· ego ſum· abierūt retrorſum et ceciderūt
in terrā vt ſic declaret virtꝰ diuitatis eiꝰ· Ob qd̄ aug· ſup Joh̄· inq̄t
Vbi nūc militū cohors· vbi terror et murmur armoꝝ· vna vox tur=
bam odiis ferocē armiſqꝫ terribilē ſine telo vllo ꝑcuſſit repulit ſtra=
uit· Deus eñ latebat in carne et ſempiternꝰ dies ita mēbris occulta
batur hūanis vt laternis et facibus quereret a tenebris· h̄ ille· Et vt
Criſo· ſequit̄ demū ne quis dicat qm̄ ipſe iudeos ad h̄ induxit vt ipꝫ
occideret ſeipm̄ in manibꝫ eoꝝ tradēs manifeſte oſ̄dit eis oīa q̄ ſuffi
ciebant eos reuocare· Sed q: ꝑmanebāt in malicia et nullā habebāt
excuſacionē tūc ſeipm̄ in manibꝫ eoꝝ tradidit· ideo iteꝝ interrogauit
eos poſtꝙ a terra ſurrexerīt et illi rn̄derunt ſicut priꝰ· Quibus ipſe·
Dixi vobis quia ego ſum· Si ergo me q̄ritis ſinite hos abire· Tunc
ſimō petrꝰ gladio ꝑcuſſit malcū ſeruū pontificis abſciditqꝫ auriculā
eiꝰ dextrā· Si quis aūt q̄reret· Vn̄ gladius erat petro· Criſo· dicit ꝙ
audiens iudeos ꝯtra xp̄m ꝯſpiraſſe armauerat ſe· Theoph· vero ait
ꝙ habuerat ipm̄ in cena ꝑ vſu agni· Sed xp̄s auricula illius ſanata
vt lucas refert petrū caritatiue redarguit· d· Mitte gladiū tuū in va=
ginam· An putes q: nō poſſuꝫ rogare patrē meū et exhibebit michi
modo pluſquā· xii· legiones angeloꝝ· vbi hieroꝰ· quaſi dicat· nō indi
geo· xii· apl̄oꝝ auxilio· etiā ſi oēs me defenderēt qui poſſum habere·
xii· legiones angelici exercitus· Vnde legio apud veteres ſex milibꝫ
hominū complebat̄· De· xii· legionibꝫ· lxxii· milia angeloꝝ fiunt in
quot genus hoīm lingua diuiſa eſt· h̄ ille· Subdidit xp̄s· Quō ergo
īplebunt̄ ſcripture ꝓphaꝝ· Calicē quē dedit michi pr̄ nō vis vt bibā
illū· Deinde dixit turbis· Tanq̄m ad latronē e⸗iiſtis cum gladiis et
fuſtibus comꝑhendere me· Quotidie apud vos eram docēs in tēplo
et nō me tenuiſtis· Sed h̄ eſt hora vr̄a et poteſtas tenebraꝝ· hora ve
ſtra dicit̄ ſcꝫ vobis ꝯceſſa ad me cōprehendendū et poteſtas tenebraꝝ
q: dyabolꝰ tenebraꝝ princeps eos ad hoc incitabat· Tunc illi comp̄
henderunt ih̄m et ligauerūt eum· O flebile ſpectaculū· O dolendum
malū· O lacrimabile factū videre illos in xp̄m ſeuiētes· Nam vt pie
poſſumꝰ ꝯtemplari irruerūt in eum frementes et rugiētes leonū mo
re· Alii ceperūt eum ꝑ capillos ſuos et violent̄ in terrā ꝓiecerunt·
Alii groſſas manus ſuas capiētes retro verterūt· Alii funibꝫ duris
illas ligauerūt· Alii cathenam collo eius impoſuerūt· Alii cōtume=
lioſis verbis iniuriabant ſibi· Alii deniqꝫ pugnis et pomis ſuoꝝ en
ſium ꝑcuſſerunt eū· Quid vides o aīa mea· Quid audis· Quid lo
quor· De quo dicimꝰ ꝙ tanta paciebat̄ ꝙ ligatus erat et tam vilit̄
oppreſſus et fatigatꝰ· nonne ipſe eſt ih̄s dei et virginis filius nonne
rex hominum et angeloꝝ· nonne creator gubernator redemptor glo=
rificator et benefactor tuus· Cur igitur non ploras· Cur non clamas

ſo ſideră· O ihũ mi ſalus aīe mee amica ꝓpter me miſeră peccatricē
ſam dice vinct9 es et cathenat9· Emoli coꝛ tuũ ad pietatē et cōmiſe
racionē et ſequere illū meditaciōe deuota quocūqȝ decetero perget·
Tercio fuit vehemens doloꝛ xp̄i ꝓpter diſcipuloꝝ turbacionē· Diſci
puli etēm talia q̄ in xp̄o fiebant ꝯſpiciebāt et ex hoc territi fugierūt
eo relicto· et hoc p̄dixit zacha· ꝓpha· xiii· c· Percuciā paſtorē et diſp
gent oues gregis· Sed h̄ incidit queſtio vtꝝ ꝓphe p̄dixerunt mortē
xp̄i et paſſionē· Et rn̄deo q̄ ſic· Nam lact· li· iiii· inducit verba ſibille
d· Et in man9 impias infideliū poſtea veniet· dabunt autē deo ala=
phas in ceſtis manibȝ et ipurato oꝛe expuent venenatos ſputos· dabit
vero ad verberā ſimplr̄ ſanctū doꝛſuȝ et colaphos accipiens tacebit
nē quis agnoſcat q̄ verbū ſit vel vnde veniat vt inferis loquat̄ et co
rona ſpinea coꝛonet· Ipſa em̄ inſipiēs gens deū tuum nō cognouiſti
ſed ſpinis euȝ coꝛonaſti et hoꝛridū illi fel miſcuiſti· h̄ ibi· Sed expꝛſſe
adhuc ſancti pphe paſſionē xp̄i multiplr̄ p̄nunciarunt· Dicit nanqȝ
pſa· v· c· Incuruabit̄ homo et hūiliabit vir glo· rabiſalomō dicit· In=
clinabit̄ homo et humiliabit̄ alt9 vel robuſt9 viroꝝ· Et idē exponēs
illud deut̄· xxxii· Deū qui te genuit dereliq̄ſti dicit in hebꝛe· Thel· i·
debilitas et obliuiſceris deum· Mobo ele ele mo'e letha· i· vulneratū
vel occiſuȝ tuū vel afflictū· Et treñ· i· c· ier̄· dixit· Ploꝛans ploꝛauit in
nocte et lacrime illi9 in maxillis ei9· glo· rabimoyſi habet· Ploꝛans
erit ſcȝ ip̄a iheruſalē et ploꝛare faciet deū ſanctū· Et treñ· iii· ier̄· inq̄t
Dabit pcucienti ſe maxillā· ſaturabit̄ obpꝛobꝛiis quibus verbis cōſo
nat dictū michee· v· c· in virga inquit pcucient maxillā iudicis iſra=
hel ideſt xp̄i· Nam pſa· xxxii· dicit̄· Adonai iudex noſter· Ado· datoꝛ
noſter· Ado· rex noſter ipe ſaluabit nos· Et pſa· liii· c· de xp̄o paſſuro
ita locut9 eſt· Dn̄e quis credidit auditui nr̄o ideſt paſſionis xp̄i mi=
ſterio qđ ego et alii pphe audiuimus a ſpūſancto· Et brachiū dn̄i cui
reuelatū eſt· quaſi dicat paucis· Et aſcendet ſicut virgultū coꝛam eo
ſcȝ xp̄s coꝛam deo patre et ſicut radix ſcȝ ſurſum fructificās de terra
ſicienti· i· de virgine nō humectata vel fecundata humano ſemine· Et
nō eſt eis ſpecies neqȝ decoꝛ ſcȝ in paſſione et vidim9 eum et nō erat
aſpectus et deſiderauim9 eum deſpectū et nouiſſimū viroꝝ virū do
loꝛum et ſcientē infirmantē et q̄ſi abſcondit9 vultus ei9 et deſpect9
ſcȝ p̄ verecūdia· vnde nec reputauim9 eum· Vere languoꝛes nr̄os ipſe
tulit et doloꝛes nr̄os ipſe poꝛtauit et nos reputauim9 eum q̄ſi lepꝛo
ſum et pcuſſum a deo et humiliatū· Ipſe autē vulnerat9 eſt ꝓpter ini
quitates nr̄as et attrit9 eſt ꝓpter ſcelera nr̄a· Diſciplina pacis nr̄e
ſup eum et liuoꝛe ei9 ſanati ſumus· Omnes nos q̄ſi oues errauimus
vnuſquiſqȝ in viā ſuā declinauit et dn̄s poſuit in eo iniquitatē oim
noſtꝝ· hec ille· Qđ autē p̄dicta pphia ad lr̄am intelligat̄ de xp̄o ptȝ
p rabimoyſen qui h̄ tenet vt dicit nico· de lira· De tribulacione ecciā
xp̄iſti exponunt hoc iudei illud pſa· xi· Timoꝛis dn̄i quod ſequit̄ ad
illa verba· Requieſcet ſup eum ſpūs timoꝛis domini ꝛc̄· Nam in h̄

Zanhedrim imphec·i·diſtinctiōe helecū taliter ſcriptū eſt·Vaharibo
·i·et moleſtabit eū in timore dn̄s·Ibi dicit rabi· Alexāderi docet ꝙ
honoraret eum dn̄s ꝓcepto tribulacionū et tormentoꝝ· Et dauid in
pſal·xxi·qui de xp̄o ſcd̄m nico·de lira intelligit in ꝑſona xp̄i ita dicit
Deus deus meꝰ·i·pr̄ rōne diuinitatis et rōne hūanitatis reſpice in me
ſcȝ poſitū in afflictiōe·q̄re me dereliq̄ſti ſcȝ in manibȝ iudeoꝝ· longe
a ſalute mea ſcȝ corꝑali verba delictoꝝ meoꝝ ideſt ꝑpli q̄ ſua fecit
ſuſtinēdo ꝑ eis penā·Deus meꝰ clamabo ꝑ diē ſcȝ circa horā nonā
et nō exaudies q̄r oracio illa ꝓcedebat vt dictū eſt quantū ad ſuā ma
teriā a voluntate ſenſualitatis·et nō ad inſipienciā michi ſcȝ h̄ con=
tingit ꝙ nō ſum exauditꝰ imo magna fuit ſapia ſic redimere genus
humanū Tu aūt in ſancto habitas·i·oia ſancte facis·In te ſꝑauerūt
patres nr̄i et liberaſti eos ſcȝ de ſeruitute egipti et captiuitate babi=
lonis·q̄ liberacōes fuerūt quedā figure liberacōis hoim ꝓpter mor=
tem meā facte·Ego aūt ſum vermis·i·viſus abhoiabilis et nō homo
ſcȝ nō vtens rōne quantū ad opi·iudeoꝝ qui dicebant eū demoniacū
obprobriū hoim ſcȝ maioꝝ et phariſeoꝝ· et abiectio plebis ſcȝ ꝑpli
cōmunis·Omēs vidētes me deriſerūt me· locuti ſunt labiis et moue
runt caput ſcȝ dicētes·Sperauit in dn̄o eripiat eum ſaluū faciat eum
qm̄ vult eū·Qm̄ tu es q̄ extraxiſti me de ventre ſcȝ ſuꝑnaturā feciſti
me naſci de virgine·Spes mea q̄r in xp̄o fuit ſpes future glorie quo
ad corpꝰ· In te proiectus ſum ex vtero·i·tibi in ſuppoſito verbi vnitꝰ
a ↄcepcionis principio de ventre m̄ris mee deꝰ meus es tu·i·deum
meū te cognoui·q̄r anima xp̄i ab inſtanti ↄcepcionis fuit repleta vir
tutibus·ne diſceſſeris a me· qm̄ tribulacio proxima eſt et nō eſt qui
adiuuet·Circundederūt me vituli multi thauri pingues ſcȝ iudei pe=
tulantes et auari obſederūt me·Apperuerūt ſuꝑ me os ſuū ſicut leo
rapiens et rugiēs· Sicut aq̄ effuſus ſum·et diſꝑſa ſunt oia oſſa mea
ideſt diſcipli· Factū eſt cor meū tanq̄m cera liqueſcēs in medio ven
tris mei·Aruit tanq̄m teſta virtꝰ mea et lingua mea adheſit fauci=
bus meis et in puluerē mortis deduxiſti me· Quoniā circūdederunt
me canes multi conſiliū malignanciū obſedit me· Foderunt manus
meas et pedes meos dinumerauerūt omnia oſſa mea·Ipſi vero ↄſi=
derauerunt et inſpexerūt me diuiſerūt ſibi veſtimēta mea et ſuꝑ veſtē
meam miſerūt ſortē·Et iteꝝ pſal·ii·quē apl̄i act·iiii·c·de xp̄o intelli
gendū teſtati ſunt de eiꝰ paſſione ita inquit· Quare fremuerūt gen
tes et populi meditati ſunt inania·Aſtiterunt reges terre·i·herodes
qui vocabat̄ rex galilee·Mar·vi·Et Math·xiiii· Et poncius pilatꝰ
qui tenebat ꝓtunc locū imꝑatoris· Vnde centurio ſub eo ↄſtitutus
vocat̄ regulꝰ Ioh·iiii· Et principes ↄuenerūt inunū aduerſus dn̄m
et aduerſus xp̄m eiꝰ·Ad h̄ eciā eſt ꝓphia illa zacharie·xii·c·Viderūt
in quem tranſfixerunt· Sunt et alie plures de xp̄i paſſione ꝓphecie
quas omittimꝰ breuitatis cauſa·Et ad diſcipulos reuertimur in cap
cione criſti perterritos et fugientes· Neq̄ȝ credendum eſt id fuiſſe

ſine anguſtia cordis mgr̄i ſui eciā et ſine fletu ac planctu ipſoꝝ. Pu
to etem̄ ꝙ poſtq̄ vidert turbā xp̄m ligantē ab illo aliquantulū elon
gati fugiēdo cū eiulatu et ſuſpiriis dicebāt. O mgr̄ clemētiſſime omi
melle ſuauior quō videmꝰ in te ſeuire maliciā iudeoꝝ. heu et nos mi
ſeri q̄d faciemꝰ tam groſum pr̄em omittētes. Relinquimꝰ oia vt ſeq̄
remur te et nūc certificati ſumꝰ ꝙ p̄ncia tua priuabimur qm̄ occidēt
te pharı. His et ſilibus ꝯrelacionibꝫ diſcipli meſti mgr̄m ſolū in ꝑſe
quenciū manibꝫ ac crudeliſſime eum tractanciū dereliq̄runt.
Qd xp̄s vehementer doluit in deductione ꝓpter diſcipuli negacōeꝫ
ꝓpter anne interrogacionē. et ꝓpter alaphe ꝑcuſſionē.

Primi articuli dolor tercius.

TErcius dolor quē xp̄s p nobis peccatoribꝫ ſupportauit dicit
deductōis. qn̄ vt habet Joh. xviii. vinctꝰ ductꝰ eſt ad annā
primū. i. primo. Cuiꝰ cā ſubdit. Erat enīꝫ ſocer cayphe et q̄
eundo ad domū cayphe hēbant tranſire ante domū iſtius anne ideo
intrauerīt domū eiꝰ ob ipſiꝰ reuerenciā. Beda vero dicit q̄ forte diui
nitꝰ factū eſt vt q̄ erāt affines ſanguie ſociarent in ſcelere. Tūc aūt
fuit vehemēs dolor xp̄i ꝓpter tria. Primo ꝓpter negacionē. Secūdo
ꝓpter interrogacionē. Tercio ꝓpter ꝑcuſſionē. Primo fuit vehemēs
dolor ille ꝓpter negacionē qn̄ a diſcipulo negatꝰ fuit. vt eciā inquit
Joh. ſequebat̄ ihm ſymon petrꝰ et aliuſ diſciplus. i. iohēs ſcd̄z aug.
Diſcipulus aūt ille erat notꝰ pontifici et introiuit cum ihu in atriū
pontificis. Petrꝰ aūt ſtabat ad hoſtiū foris quē iohēs introduxit. Cui
ancilla hoſtiaria dixit. Nunq̄d et tu ex diſciplis es hois iſtius dicit
ille. nō ſum. Erat aūt ſimon petrus ſtans et calefaciēs ſe. et ibi ſcdo
miniſtris dixit. Nō ſum. Et tercio rn̄dit cognato illiꝰ cuiꝰ abſcidit auri
culā dicenti. Nōne ego te vidi in ortu cū illo. Sed dubitat̄ h̄ de hac
negacione petri eo ꝙ videt̄ diuerſimode ab euāgeliſtis narrari. Naꝫ
Matheus dicit ſcd̄am negacionē factā ad vocē ancille. et iohēs dicit
ad vocē miniſtroꝝ ad ignē ſtanciū. Silr̄ math. dicit terciā negacioneꝫ
facti ad vocē illoꝝ qui ſtabāt. Et ioh. ad vocē cognati illiꝰ cuius pe
trus abſcidit auriculā. Rn̄det nico. de lira ſeq̄ndo aug. de ꝯſenſu euā
geliſtaꝝ q̄d principalis intencio euangeliſtaꝝ erat exprimere terciā
petri negacionē. et in h̄ omnes ꝯuenīūt. De ꝑſonis aūt accuſantibꝫ
ſiue de negacionis loco nō erat principalis intencio et ꝓbabile eſt ꝙ
multi ad verba petri circa eū et ꝯſilia verba dicebāt in ꝓperando ei
magiſtꝝ ſuū et ideo vnꝰ euāgeliſtaꝝ exprimit vnā ꝑſonā accuſantē
et alius aliā. Vn̄ ſcd̄m veritatē hiſtorie prima negacō fuit facta ad
hoſtiarie vocē principalr̄. ſcda ad vocē illoꝝ qui ſtabāt ad ignē fue
runt tn̄ excitati ab alia ancilla. et tercia facta eſt multis eū accuſanti
bus inter quos principalr̄ erat cognatꝰ illius cuiꝰ petrus abſciderat
auriculā. De hac aūt negaciōe petri Criſo. in ſermōe ita ait. Idcirco
aūt diuie ꝓuidencie ſecretū ꝑmiſit vt primꝰ ipſe laberet̄ petrus quo
ergā peccanteſ duriorem ſniam ꝓprijs caſus intuitu temꝑaret. Petrꝰ

enim orbis terraꝝ doctor et mgr̄ peccauit et veniam impetrauit vt
hec indulgēcie norma et regula iudicantibꝫ p̄beret. Ideirco nō ange=
lis arbitror cōmiſſam ſacerdocii poteſtatē ne cū ipſi mime peccarēt in
peccatoribꝫ ſine mia iudicarēt. homo paſſibil' ſupra hoies ordinat' vt
dum ip̄e in aliis ſuis recolit paſſiones mitē apud eos ſe p̄beat et be=
nignū. h̄ ille. Scd̄m aūt nico. de lira. Quidā voluerūt tenere q̄ petr9
nō negauit xp̄m ex timore mortis ſed ex amore nolēs ab eo ſeparí.
Sciebat em̄ q̄ ſi dixiſſet ſe eſſe diſcipulū xp̄i ſtatim fuiſſet eiectus et
ſeparatus ab eo. Sed h̄ p̄z eſſe falſuz ꝓpter verbū xp̄i qui p̄dicēs petro
q̄ eum eſſet negatur9 et vidēs q̄ eſſet de ſe multū p̄ſumens ſubdidit
Spūs quidē ꝓmptus ē caro aūt infirma. Et q̄ negacō ſua ex timore
puenerit teſtat' raban9 qui ait. Palā corā oibus negauit q̄ ſe mani=
feſtari expauit. Et de h̄ leo papa ſic dicit. Ob h̄ aūt heſitare ꝑmiſſus
eſt vt in eccl'e principe remediū pnie recondere' et nemo auderet de
ſua virtute ɔfidere. Et hiero9. ſic refert. Scio quoſdā pio affectu er=
ga apl'um petrū locū hunc ita interp̄tatos vt dicerent petrū hominē
negaſſe non deū. et eſſe ſenſuz. Neſcio hoiem q2 ſcio deū. hoc q̄m friuolum ſit prudēs lector intelligit. Si em̄ iſte nō negauit ergo menti
tus eſt dn̄s qui dixerat ter me negabis. Et iteꝝ leo papa in quodaz
ſermōe ſic loquit'. Felices apl'e ſancte lacrime tue q̄ ad diluendā cul
pam negacionis virtutē ſacri habuere baptiſmatis. Affuit em̄ dexte=
ra dn̄i ihu xp̄i que labentē te priuſquā deiceceris excipet et firmitatē
ſtandi in ipſo cadēte ꝑiculo recepiſti. Cito itaqꝫ ad ſoliditatē rediit
petra tanq̄m recipiens fortitudinē vt qui tūc in xp̄i expauerat paſſio
ne in ſuo poſt ſupplicio nō timeret. Et greg. in. iii. mor. ita ſcribit. Io
intus et caritatis calore petr9 torpuerat et ad amorē p̄ntis vite quaſi
ad ꝑſecutoꝝ prunas infirmitate eſtuante recalebat. Ex quibus ɔſtat
q̄ petr9 ex timore mgr̄m negauit quē tamen ip̄e pie reſpexit peni=
tentemqꝫ miſericordit' ad ſe recepit. ¶ Scd̄o fuit vehemēs dolor xp̄i
ꝑpter interrogacionē. Interrogabat nanqꝫ eum pontifex anna de di
ſcipulis ſuis et de doctrina ei9 ſcd̄m Criſo. Interrogabat eū velut ſe
diciosum et nouaꝝ rerū factorē redarguere volēs. Sed h̄ dubiū orit'
vtꝝ iſte anna et ceteri ꝑſecutores xp̄i cognouerīt eum. Et q̄ nō ꝓbari
poſſet ex verbo apl'i. i. cor. ii. c. d. Si cognouiſſent nunq̄ dn̄m glorie
crucifixiſſent. Et de hoc act'. iii. c. Petrus loquens iudeis dixit. Scio
q̄ per ignoranciā feciſtis ſicut et principes nr̄i. Veruntn̄ tho. iii. ꝑte
q. xlvii. Et rich. in. iii. dicunt q̄ iudei nō cognouerūt xp̄m ꝑpter ig=
norancia craſſam et affectatā q̄m euidencia ſigna habebāt aduentus
ei9 et videbant miracula q̄ fiebant ꝑ ip̄m ſed ꝑpter odiū et inuidiā
noluerūt eum recip'e. Ideo ioh. v. xp̄s dixit. Si nō veniſſem et eis lo=
cutus nō fuiſſem peccatū non haberēt. Tercio fuit vehemēs dolor
xp̄i ꝑpter ꝑcuſſionē. Narrat em̄ euangeliſta q̄ phariſeo rn̄dit. Ego
ſemꝑ docui in ſinagoga et in tēplo quo oēs iudei ɔuenīut et in oc=
culto locut9. ſum nichil. q̄d me interrogas. interroga eos q̄ me audierīt

Quid locutus ſum ipſis. Ecce hii ſciunt q̄ dixerim ego. hoc autē cum
dixiſſet vnꝰ aſſiſtens miniſtroꝝ dedit alaphā ihū. d. Sic rn̄des ponti-
fici. O admiranda paciā manſuetiſſimi ihū. ꝑcuſſus in faciē ictu gra
ui manu furibūda adeo vt ſcd̄m quoſdā dentes oris eiꝰ remouerent
et os ſanguinē expueret nihil tn̄ ꝯtumelioſe locutꝰ eſt illi. ſed ſic ma
gis innocenciā ſuā defendit. d. Si male locutꝰ ſum teſtimoniū ꝑhibe
de malo. ſi aūt bene cur me cedis. Vbi augꝰ. ait. q̄d iſta rn̄ſione ve-
rius manſuetiꝰ iuſtiꝰ. Sed hic dubitat̄ an xp̄s ſic rn̄dendo bn̄fecerit
cū ipſe dixerit Math. v. Si q̄s te ꝑcuſſerit in maxillā dextrā p̄be ei
et alterā. Ipſe aūt hoc non fecit ſed magis ꝑcucientē ſe correxit. Ad
q̄d rn̄det augꝰ. ꝙ illud p̄ceptū nō dat̄ abſolute ſed magis ſcd̄m ꝑpa-
racionē animi q2 homo d3 hr̄e animū ꝑparatū ad h̄ faciendū vbi vi
deret h̄ expedire ad honorē dei et vtilitatē eccl̄e. alias aūt nō. immo
aliqn̄ expedit iniuriātib3 rn̄dere ad ipſoꝝ et alioꝝ inſtructionē ſicut
fecit h̄ xp̄s qui lic3 ita rn̄derit tn̄ nō ſolū alterā maxillā iteꝝ ꝑcuſſu
ro ſed totū corpus figendū parauit in crucis ligno.
Q̄d xp̄s vehementer doluit in ꝯtradictione ꝓpter falſa3 teſtificacio-
nem. ꝓpter publicā criminacionē. et ꝓpter ſibi factā deriſionē.

Primi articuli dolor quartus.

Quartꝰ dolor quē xp̄s ſuſtinuit in paſſione ꝓ nobis dicit̄ cō-
tradictionis qn̄ a domo anne ligatꝰ miſſus ē ad domū cay-
phe pōtificis in q̄ vehement̄ doluit ꝓpter tria. Primo ꝓpter
falſa3 teſtificacionē. Scd̄o ꝓpter publicā criminacionē. Tercio ꝓpter
deriſionē. Primo fuit vehemēs dolor xp̄i ꝓpter falſa3 teſtificacōem
vt em̄ dicit Math. principes ſacerdotū et om̄e ꝯſiliū querebāt falſu3
teſtimoniū ꝯtra ih̄m vt eum morti traderēt et nō inuenerūt cum mul
ti falſi teſtes acceſſiſſent. Refert em̄ nicodemꝰ in euāgelio ſuo ꝙ cum
multi ſurrexiſſent aliq̄s eoꝝ dicebat. Ego vidi xp̄m miracula facien
tem. alter aſſerebat. Et ego vidi eū et audiui verba veritatis p̄dican-
tem et ſimilia pleriq3 locuti ſunt ſpūſancto mouente linguā eoꝝ cōtra
volūtatē ſuā. Nouiſſime aūt venerūt 7 duo falſi teſtes et dixerūt. Hic
dixit. poſſū deſtruere templū dei et poſt triduū reedificare illud. Sed
h̄ orit̄ queſtio quō iſti dicunt̄ falſi teſtes qn̄ Joh. ii. xp̄s dixerat. Sol
uite templū h̄ et in tribus dieb3 excitabo illud. Ad q̄d rn̄det hieroꝰ.
ſup Math. quē ſequit̄ nico. de lira ꝙ illa verba q̄ dixit xp̄us intelli-
gunt̄ de templo corpis ſui vt ibidē dicit̄. Et h̄ ſonant verba ibidē po
ſita q̄ xp̄s dixit nō p̄cipiendo ſed p̄dicendo eis q̄d eſſent facturi. vn̄
ſenſus ē. ſoluite. i. ſoluetis templū h̄ ſc3 corpꝰ meū ꝑ mortē et in tri-
bus dieb3 excitabo illud ꝑ reſurrectionē. et nō deſtruā dixit vel poſ-
ſum deſtruere. Inquit ergo hieroꝰ. Falſus teſtis eſt qui nō eodē ſen-
ſu dicta intelligit quo dicunt̄. poſſent eciā dici p̄dicti falſi teſtes ex
falſa intencione q2 intendebāt ꝓcurare mortē innocentis. Secūdo
fuit vehemens dolor xp̄i ꝓpter publicā criminacionē. Nam cum ta-
ceret et nichil rn̄deret ad ea que ſibi obiciebant̄ quaſi reſponſiem

indigna princeps ſacerdotum qui ex impacia de tribunali ſurrexerat
ait illi· Adiuro te p deū viuū vt dicas nobis ſi tu es xp̄s filius dei·
Dicit ei ih̄s· Tu dixiſti· Ad qđ rn̄dit pp̄ter reuerenciā diuini nois
inuocati· Et ſubdidit· Veruntn̄ dico vobis· āmodo videbitis filiū ho
minis ſedentē a dextris dei et venientē in nubibꝫ celi· Tūc princeps
ſacerdotū ſcidit veſtimenta ſua· d· blaſphemauit· Quid adhuc egem9
teſtibꝫ· audiſtis blaſphemiā· qđ vobis videt̄· Vbi hiero9· ait· Ponti=
ficem quē de ſolio ſacerdotali furor excuſſerat eadē rabies ad ſcinden
das veſtes prouocat· Et criſo in omel· inqt· h̄ fecit vt accuſacionē red=
deret grauiorē et qđ verbis dicebat factis extollerꝫ· Qui aūt erāt cū
pontifice frementes dixerūt· Reus eſt mortis· Vbi origeñ· ait quantū
putas fuit erroris ipſaꝫ principalē omniū vitā ream mortis pnūcia=
re et p tantoꝝ reſurgenciū teſtimoia nō reſpicere fontē vite de quo
in oēs viuētes vita fluebat· h̄ ille· Quāuis vero falſo illi violēta mor
te dignū acclamaſſent xp̄m tn̄ dubiū h̄ incidit· Vtꝝ in ipſo neceſſi=
tas fuit ad moriendū morte naturali· Et rn̄det rich· in· iii· di· xvi· ꝙ
in xp̄o fuit neceſſitas moriēdi quantū ad humanā naturā q̄ necītas
nō fuit ɔtracta nec pp̄ter peccatū debita ſed fuit volūtarie aſſumpta
Volūtarie em̄ fili9 dei talē aſſumpſit naturā humanā ꝙ niſi cā mi=
raculoſe ɔſeruaret neceſſariū erat ꝙ corp9 eius reſolubile et mortale
ſenio defeciſſet q̄muis valde diu duraſſet pp̄ter excellentiſſimā ɔplexi
onem· Fuit ergo in eo necītas moriēdi rōne nature aſſumpte relicte
ſuo regimi natura i· nō tn̄ fuit neceſſariū illū mori morti q̄ mortu9
eſt niſi p cōpacionē ad diuinā p̄ordinacionē· Sed adhuc nōnulli du=
bitāt· vtꝝ necītas moriēdi in xp̄o ſubiecta fuerit ei9 volūtati hūane
et quidā tenent ꝙ ſic· Primo qꝛ ſcd̄m anſel· in li· cur de9 hō· Sapie
et iuſtie dei repugnat cogere mortē pati ſie cl̄pa illū quē ɔtū ad eē
nā fecit beatitudinē· ſed hō xp̄s nunq̄m habuit culpā et fuit fact9 iu=
ſtus ad eternā beatitudinē· ergo repugnaſſet ſapiēcie et iuſtie dei ꝙ
xp̄us mortē ſuſtinuiſſet ſi noluiſſet· Alii vero contrariū aſſerunt· qm̄
mori ex ɔdicione nature et poſſe mori nunq̄ aliqua creata virtute re
pugnare videret̄· Sed in xp̄o fuit neceſſitas moriendi ex cōdicione na
ture· ergo cū voluntas hūana ſit creata nō potuit illa volūtate fieri
imortalis· Rn̄det rich· ad iſtā· q· ꝙ vt tactū eſt aliqui dicūt ꝙ neceſſi
tas moriendi in xp̄o ſubiecta fuit voluntati humane· Dicunt em̄ ꝙ
p compacionem ad neceſſitatē moriendi xp̄s inquantū homo tenuit
mediū inter ſtatum innocēcie et nature lapſe· in primo em̄ ſtatu nec
natura nec volūtas ſuberat neceſſitati moriēdi· ſed in nobis tam na=
tura q̄m volūtas ſubſunt neceſſitati moriēdi· nō ſic intelligēdo ꝙ ne
ceſſariū ſit voluntatē mori ſed qꝛ corp9 a morte p̄ſeruari nō pōt· In
natura aūt hūana xp̄i natura ſuberat necītati moriendi ſed volūtas
p̄erat ita ꝙ nō potuiſſet mori niſi voluiſſꝫ· Cui opi· videt̄ concorda=
re dama· li· iii· c· xix· di· ꝙ non p̄cedebant in dn̄o voluntatē naturalia
Nichil em̄ coactum in ipſo conſiderat̄ ſed omnia voluntaria· Alii

autez dicunt ɔtrariū qꝛ ille ſolus pōt mutare curſum et legē nature
qui naturā inſtituit et ordinauit · cū ergo in natura hūana xpi fuit
neceſſitas moriēdi ex ɔdicionē nature ergo ꝑ aliq̄ voluntatē creatā
tanq̄m ꝑ cauſaȝ efficientē nō potuiſſet ꝓſeruari a morte · ſi tn̄ ex deli-
beracione mori noluiſſet diuina voluntas eū a morte ꝓſeruaſſet · huic
opi · ſcd̄e magis q̄m prime · Ric̄h · inherere videt̄ · licȝ itaq̄ȝ ſit ſuſtenta
bilis nichilomꝰ ꝓpter dicta alia ſuborit q̄ſtio · Vtꝝ xp̄s ꝑ voluntatē
ſeꝑauerit miraculoſe animā ſuā a ſuo corꝑe · an vero fuerit ſeꝑata vi
afflictionū ei illataꝝ · Et r̄ndet ric̄h · q̄ xp̄s mortuus fuit ꝑ violenciā
afflictionū ei illataꝝ cōcurrente vehemencia doloris cōpaſſionis q̄
mortē accelerauit · Vn̄ et petrus act̄ · ii · dixit iudeis de xp̄o · hunc per
manus iniquoꝝ affligentes interemiſtis · Et c · iii · Auctorē vero vite
interfeciſtis · Et ſi argueret̄ ex dicto aug · in · iiii · de tri · c · xiii · vbi ait ·
Longa morte cruciabant̄ ligno ſuſpenſi · Vnde latronibȝ vt iam mo
rerent̄ et de ligno iam ante ſabbatū deponerent̄ crura cōfracta ſunt ·
xp̄s autē qꝛ mortuus inuentꝰ eſt miraculo fuit ergo ſi fuit mortuus
miraculo nō ꝑ violenciā mortuꝰ eſt afflictionū illataꝝ · R̄ndet ric̄h
q̄ ibi augꝰ · accipit miraculū pro mirabili qꝛ mirabat̄ pylatus et ſui
quō ita cito eſſet mortuꝰ eō q̄ cām acceleracōis mortis eius nō ɔſi-
derabant · cuiꝰ acceleracionis cauſa fuit vehemēcia doloris cōpaſſio-
nis et tenerrima cōplexio quā habebat et ꝓterea ꝑ totā noctē fuerat
afflictus et in crucifigēdo eum crucifigētes grauiꝰ extenderūt mem-
bra eius q̄m illoꝝ qui crucifixi fuerūt cum eo qꝛ plus eum odiebant
Fuit tn̄ aliquo mō mors illa miraculoſa qꝛ niſi diſpenſatiue diuina
potencia ꝓhibuiſſet beatitudinē anime xpi in ſuū corpus redundare
corpus xpi nulla interueniēte morte glorificatū fuiſſet · Qđ ſi fuiſſet
factū nulla virtute creata potuiſſet illa anima a ſuo corꝑe ſeꝑari · h̄
ric̄h · Ex quibus oībus colligimꝰ dn̄m nr̄m ih̄m xp̄m ꝑ caritate ſua
voluiſſe vnire aīe ſue corpꝰ paſſibile et mortale vt ſic ꝑ nobis pecca-
toribus paciēdo et moriendo ꝑ nr̄is debitis ſatiſfaceret · Iudei autē
criminabant̄ eū fore reū mortis tanq̄ malefactorē ſeductorē et blaſ-
phemū ¶ Tercio fuit vehemēs dolor xpi ꝓpter deriſionē qn̄ ſcȝ vſq̄ȝ
mane dimiſſus eſt in manus ſeruoꝝ viliſſimoꝝ qui expuerūt in fa-
ciem eius et colaphis eum ceciderūt · Alii aūt palmas in faciem eiꝰ
dederunt · d · Propheciza nobis xp̄e quis eſt qui te ꝑcuſſit · et vt inq̄t
Marcꝰ velauerunt faciē eius · et h̄ fecerūt ſcd̄m aliquos ne videntes
digniſſimā faciē illā pietate vincerent̄ · O ih̄u bn̄dicte q̄ dura nox h̄
eſt in qua a principio vſq̄ȝ ad finē quietē neſcis · ſed nūc vno mō nūc
alio corꝑe et aīo fatigaris · O amātiſſime iuuenis q̄ntū me peccatorē
dilexiſti quē cum tot laboribȝ paſſionibȝ et cruciatibȝ redimere volui
ſti · O mens hūana · cur tam dura es vt dn̄o tuo cōpati negligas qui
ꝑ cōpaſſione tua ſputis deturpat̄ alaphis cedit̄ et ab indigniſſimis
ꝑſonis viliter ptractatur · Heu me quid erat inſpicere illos ſeuiētes
in eum alios trahentes capillos eius nonullos ſudarium leuantes

ſpuere in os eiꝰ quoſdam importunis vocibus clamare in aures eiꝰ
Nos pugnis ꝑcutere pectꝰ eius illos extenſa manu verberare collū
eiꝰ. O ihū mi quantū nos dilexiſti. ſed nos miſeri te nō diligimus.
Vince o humanū cor vince torporē tuū genꝰ humanū et omnē af-
fectū tuū porrige ihū xp̄o. Ecce ꝙ iam appropinq̄t dies et mors de-
ꝓximo ꝓ amore tuo ſibi parat̄. Sed vbi es o maria mr̄. vbi habitas.
An ignoras q̄ circa dilectiſſimū filiū tuū gerunt̄. Dicūt nāqꝫ q̄dam
ꝙ ioh. euange. dimiſſo ihū in domo capphe cucurrit verſꝰ bethaniā
ad domū magdalene vbi virgo remāſerat qn̄ xp̄s cum diſciplis ſuis
venit ieroſolimā ad cenā faciendā et ibi clamās ad hoſtiū a virgine
orante tremēte et attonita auditꝰ eſt. Aduocauit mox magdalenā. d.
Surge filia et videamꝰ q̄d nobis de filio meo ſignificat̄. Apta fuere
hoſtia domꝰ et intrauit Joh. eiulās flens et lacrimās dicenſqꝫ. Heu
me veneranda mr̄ q̄m dirꝰ tibi nūcius aduenio et cum p̄ ſingultibꝫ
vix loqui valeret interrogabat̄ a virgine collacrimāte. Vbi eſt filiꝰ
meꝰ. vbi eſt ihs meus. q̄d actū eſt de illo. viuit adhuc an iudei inter-
fecerunt eū. heu me dolentē nimiū. Et ioh. rn̄dere poterat atqꝫ dicere
nondū mortuus eſt ſed puto hodie morti erit tradendꝰ. Compꝛehen-
derunt em̄ illū in nocte miniſtri iudeoꝝ et detinēt eum vinctū in do
mo capphe. aſſeruntqꝫ nequā illi pꝛhei et ſcribe debere morti adiudi
cari. O q̄m gelidum tunc factū eſt cor illud virgineū quātoue dolore
repleta fuit anima eiꝰ q̄ ſtatim exiuit domū cum iohe et magdalena
aliiſqꝫ comitantibꝫ iheruſalē feſtina petēs. Cum aūt intrauit ciuita-
tem tranſeūtes quoſdā interrogabat. d. illud cañ. iii. Num quē dili-
git anima mea vidiſtis filiū meū vnicū. Et illi interrogabāt qualis
eſt dilectus tuus. Et illa. dilectus meꝰ candidus et rubicundꝰ filius
meus pulcher et decorꝰ ſanctus morigeratꝰ virtutibꝫ redimitus grā
plenus etatis. xxxiii. annoꝝ et michi cariſſimus. O fili mi ihū vbi te
inueniā. circuibo ciuitatē ꝑ vicos et plateas vt te querā vt te inueniā
vt te videā vt complectar vt alloquar priuſquā moriaris. Peruenit
tandē vſqꝫ ad domū pontificis vbi multitudinē ꝯgregatā inuenit q̄m
ad pylatū ihs xp̄s mittendꝰ erat. Temptabat ad filiū ꝓperare et nō
permittebat̄. clamabat altiſona voce. Fili mi ihū. Jhū fili mi. Audie
bat tunc forte filiꝰ lamentantē matrē et adaugebat̄ anguſtia mentis
eius. Nam q̄nto in eos amor erat vehemencior tanto vtriuſqꝫ dolor
cōpaſſionis intenſior. Compaciebat̄ vtiqꝫ mater filio. cōpaciebat̄ filiꝰ
cōpaſſiue matri. Sed vt deuocius hanc ꝑtem exoluamꝰ querendū eſt
Vtrꝫ virgo glorioſa magis dilexerit filiū ſuū quā aliqua alia mater
filios ſuos. Ad q̄d ego reſpondeo ꝙ ſic et ꝓbo hoc multiplici rōne.
Primo racione claritatis. Clare em̄ virgo cognoſcebat et certiſſima
erat ꝙ a filio ſumme diligebat̄. et cum firmiter crederet ip̄m eſſe deū
in ſuo vtero incarnatū ſciebat illū eam diligere pre ceteris creaturis
et humanis et angelicis. quare cor eius inflammabat̄ vt illum dili-
geret a quo ſciebat magnopere ſe fore dilectam. Secundo hoc probo

tacione ſanctitatis·Diligebat virgo filiū ſuū copioſiſſime quē plenū
ſanctitate gr̄a omniqꝫ virtute diligendū cenſebat·Tercio hoc probo
rōne totalitatis·fuit enī beata virgo ita mater xp̄i vt ab ea ſola ſpi-
rituſancto coopante corpulentā ſubſtanciā acciperet·q̄re amor q̄ debet
eſſe pr̄is et mr̄is ad filiū erat in virgine ſola ad xp̄m ab ea genitū·
Quarto h̄ pbo rōne diuturnitatis·amor enī q̄nto diuturnior tāto ve-
hemencior·cū ergo filiū ſuū virgo dilexerit p annos·xxxiii·abſqꝫ vl
la pturbacione ↄſequēs eſt ꝙ eū diligebat in etate florēti iam ↄſti-
tutū vltra q̄m dici poſſit·Quinto h̄ pbo rōne familiaritatis·nunquā
enī inuent9 eſt aliq̄s filius qui ita blande·ita reuerent̄·ita dulcit̄ ita
familiarit̄ ↄuerſaret̄ cum pentibꝫ ſuis ſicut xp̄s faciebat cum virgīe
mr̄e·non enī dubitare quiſpiā poſſet ꝙ p tot annos quibꝫ xp̄s cum
matre ↄuixit non fuerit liquefactū cor eius in amorē illi9 a quo toci
ens vocari mr̄em ſe ſenſit quē et ipſa filiū ſepe noīabat·Quare firmi
ter teneo ꝙ virginis amor ad xp̄m vincebat omnē amorē quorumcūqꝫ
pentū qui tenerrime filios ſuos diligunt aut dilexerunt·

¶ Q3 xp̄s in pn̄tacione vehement̄ doluit pp̄ter accuſacōe3·pp̄ter fla-
gellacionē·et pp̄ter coronacionē·

¶ Sc̄di articuli prim9 dolor·

Secundi articuli·Primus dolor ab̄u xp̄i dicit̄ pn̄tacionis·cum
enī p pylato fuit pn̄tatus doluit vehemēter et precipue pp̄ter
tria·Primo pp̄ter accuſacionem· Sc̄do pp̄ter flagellacionē·
Tercio pp̄ter coronacionē·Primo doluit vehement̄ pp̄ter accuſacō
nem·Ad qd̄ intelligendū cōmemorandū eſt ꝙ euāgeliſte tradūt vicꝫ
ꝙ mane adduct9 fuit ih̄s a domo cayphe ad domū pylati p̄ſidis in
ptoriū·Erat aūt p̄tor iū locus vbi audiebant̄ et examiabant̄ rei· et
ipſi nō introierūt iudei in p̄toriū vt nō ↄtaminarent̄ ex ingreſſu dom9
hoīs gentilis ſed manducarēt paſca·i·azimos panes q̄ a iudeis p di
ēs·viii·comedebant̄·O impia cecitas alienigene iudicis p̄torio ↄtamina
ri timebāt et fr̄is innocētis ſanguinē nō timebāt·Exiuit ergo pyla-
tus ad eos foras·d·Quā accuſacionē affertis aduerſus hoīem iſtū·
R̄nderunt·Si nō eſſet h̄ mlefactor nō tibi tradidiſſem9 eū·Vbi aug·
Interrogent̄ atqꝫ r̄ndeant ab immundis ſpiritibꝫ liberati·ceci vidētes·
mortui reſurgētes·vtrū ſit malefactor·Addiderūt eciā qd̄ lucas dicit
Hunc inuenim9 ſubuertentē gentē nr̄am et phibentem tributa dari
ceſari·et dicentē ſe xp̄m regē eſſe·Dixit ei pylat9·Accipite eum vos
et ſcd̄m legē veſtrā iudicate eum·q̄ſi dicat·Si ſufficit vr̄a examina-
cio ſufficiat et vr̄a ſentēcia·Nam vt dicit nico·de lira·romani aliqua
minora iudicādi pmiſerant iudeis retinētes ſibi penā mortis et cām
ſanguinis·Jdeo p hanc r̄nſionem inhibebat ne xp̄o mors inferret̄·Et
ideo illi intēdentes eū morti adiudicari r̄ndebant·Nobis nō licet in
terficere quenq̄·Introiuit ergo iterū in p̄toriū pylatus·et interroga-
uit ih̄m·Tu es rex iudeoꝝ·vbi querit̄ quare pylat9 ſic eum interro
gabat·Et r̄ndet nico·de lira·ꝙ cum iudei accuſaſſent eum de tribus
videlicet quia ſubuerterat gentem·et prohibuerat tributa dari ceſari

et dixerat ſe eſſe regē· De duobus primis pylatus non curauit inqui
rere· Nō de primo q2 ipſe gentilis erat et nō iudeus·nō eciā de ſcdo
q2 ſciebat illud eſſe falſuꝫ·ſed tm̄ de tercio eo ꝙ romani nomē regnū
a iudeis abſtulerāt·Rn̄dit iħs·A temetipſo h dicis·an alii tibi dixe-
runt de me·quaſi dicat· Concepiſti hanc opi·de me ꝑ temetipm̄·vbi
Criſo·ait·Nō ignorās interrogat·ſed ab ipo accuſari iudeos volens
Vn̄ ſequit̄ euangeliſta·rn̄dit pylat9· Nunqd ego iudeus ſum·Gens
tua et pontifices tui tradiderūt te michi·Quid feciſti·rn̄dit iħs·Reg
num meū nō eſt de hoc mūdo·qſi dicat·nō quero tpalem dn̄acionem
Dixit ei pylat9·ergo rex es tu·Rn̄dit iħs· Tu dicis·q2 rex ſum ego
Ego in h natus ſum et ad h veni in mūdo vt teſtimoniū ꝑhibeā veri
tati·Oīs qui eſt ex veritate audit vocē meā·Dicit ei pylat9· Quid ē
veritas·et nō expectato rn̄ſo exiuit ad iudeos·d·Ego nullā inuenio
in eo cām· et vt liberaret eū de furore ipſoꝝ ꝓpoſuit ſcdm ꝯſuetudi-
nem qm hēbant ſcꝫ in ſolēnitate paſce vt vnū reū morte peterēt libe-
randum· an vellent xp̄m eſſe illū vel barrabā qui in carceribꝫ ꝓpter
maleficia ſua detinebat̄ et ꝑplo erat odioſus· Clamauerūt aūt omēs
Non hūc ſed barrabā · O qli gladio feriebat̄ tunc cor virgis matris
qn̄ audiebat horribiles illos clamores iudeoꝝ petenciū pocius libe-
racionē barrabe latronis quam filii ſui innocētiſſimi · Dixit pylat9
iudeis·Quid igit̄ faciā de iħu qui dicit̄ xp̄us·Dicunt oēs Crucifigat̄
Et ille·Quid inqt mali fecit·Rn̄derunt·Cōmouit ꝑplum ꝑ vniuerſuꝫ
iudeā incipiens a galilea vſqꝫ huc qre pylat9 miſit iħm ad herodem
galilee tetrarchā qui illis diebꝫ iheroſolimis erat· Et cum iħs bene
dictus nullū verbū coram eo dixiſſet ſpreuit illū herodes cum exer-
citu ſuo et illuſit indutū veſte alba et remiſit ad pylatum· Pylatus
aūt ꝯuocatis principibus ſacerdotū dixit eis volens eripere xp̄m de
manibus eoꝝ·Ego nullā cauſam inuenio in hoie iſto ex his in qui-
bus eū accuſatis·Sed neqꝫ herodes· Nā remiſit eum ad nos et ecce
nichil dignū morte actū eſt ei·At illi clamabāt· Nos legē habem9
et ſcdm legē debet mori·Dixit ei pylat9 Corripiā eum et dimittā·O
pylate ſi inocēs eſt cur corripies·ſi re9 cur dimittes·O qm laborioſa
fuit mors iħu xp̄i· tādiu malignis ꝯſiliis criminacionibꝫ accuſacōni-
bus et clamoribꝫ exqſita· Scdo doluit xp̄s vehemēter ꝓpter flagel-
lacionē·qn̄ vt refert Mar·Pylat9 tradidit iħm militibꝫ flagellandū
Vt em̄ doc·dicunt·Ligauerūt illi iħm denudatū ad columnā qndam
et flagellauerūt eū a planta pedis vſqꝫ ad verticē·Et vt ait greg·na
zanzen9·Caro xp̄i flagellata poſt liuores ſanguinē ex omni ꝑte ſca-
turiebat quo eciā terra ſub pedibꝫ iħu et columna ipſa atqꝫ flagella
madefiebāt·Et vt arbitror poſt crudelē illā flagellacionē cum ſolui ſ
ſent eū ꝑ debilitate nimia et doloris imenſitate in terrā cecidit ſang
uine ſuo irrigatā dn̄s nr̄ iħs·Sed h theologi qrunt vtꝝ in xp̄o fuit
vera doloris paſſio·et quidā licet nō dicere voluerint ꝙ nō arguen-
tes dicunt primo ex dicto hylarii·d·in·x·li·de tri· Virtus corporis

ſine ſenſu pene vim pene in ſe deſeuientis excepit·verius aũt dolor nõ
eſt ſine ſenſu pene ergo ꝛc̃· ¶ Scḋo adducũt dictũ dyoniſii qui ad io-
hannẽ euangeliſtã ita ſcribit·Abſit vt ita inſamaȝ vt credã ſanctos
aliquid pati ſcḋm corpis paſſiones·ſed ſolũ credo nos iudicare ipos
ſentire·ſi ergo ſancti nõ ſenciũt paſſiões niſi ſcḋm iudiciũ et nõ ſcḋm
experienciã· ergo paciẽdo nõ hñt dolorẽ verꝫ et ꝑ ꝯſequẽs multominꝰ
nec sanctꝰ ſanctorꝫ xp̃s · ¶ Tercio conant̃ ꝓbare opi·ſuam exemplo
moyſi q̃ ieiunauit·xl·diebꝫ et·xl·noctibus ſine aliq̃ corpis leſione·
ꝑpter ꝯtinuã contemplacõeȝ·ſi ergo ꝑfectõ ꝯtemplacionis aufert paſ
ſionẽ et ſenſuȝ famis pari rõne videt̃ ꝙ aufert ſenſuȝ doloris in car
ne paſſibili· Sed in xp̃o fuit ꝯtinua cõtemplacio et ꝑfectiſſima·ergo
videt̃ ꝙ nulla fuit in eo doloris experiencia· Sȝ ꝯtra hãc opi·eſt omis
ſcriptura ſacra·vñ in pſal·in ꝑſona xp̃i dicit̃·Afflictꝰ ſum et hũilia
tus ſum ni nis·Et iterꝫ ego ſum pauꝑ et dolẽs·Et iterꝫ ſuꝑ dolorem
vulnerũ meorꝫ addiderũt· ꝓpterea dicũt theo·di·xvi·tercii li·ꝙ vera
doloris paſſio fuit in xp̃o qm̃ in eo fuit caro paſſibilis et ꝑforabilis
fuit eciã virtꝰ ſenciendi ſcḋm quã anima ꝯpatit̃ corpi leſo· Et qm̃ h̃
duo verꝫ dolorẽ faciũt ſcȝ vera leſio et verꝰ leſionis ſenſus et h̃ duo
vere fuerũt in xp̃o indubitant̃ tenendũ eſt ꝙ in ipſo vera fuit doloris
paſſio·Ad dictũ aũt hylarii rñdet ꝙ ſcḋm quoſdã dictũ illud retrac
tauit·Vel põt dici ꝙ hylariꝰ in verbo ꝓdicto nõ excluſit ſenſuȝ do-
loris a xp̃o ſcḋm humanã naturã ſed ſcḋm diuinã·Vñ verba illa re
ferẽda ſunt ad ꝑſonã xp̃i·Vel vt mgr̃ ſeñ·exponit dicere poſſumꝰ ꝙ
hylarius nõ vult oñdere xp̃m nõ habuiſſe verꝫ dolorẽ ſed nõ hũiſſe
cãm doloris qm̃ paſſus ẽ ꝓpter delicta nr̃a·Ad ſcḋm vero ſcȝ verbũ
dyoniſii·dicit boñ· ꝙ dyoꝰ nõ vult dicere nec ſenſit ꝙ beatꝰ ioh̃·et
alii ſancti nõ expiant̃ dolorẽ in tormentis ſed vult cõmendare ꝯſtan
ciã mentis q̃ non magis cõmouebat̃ ex experiencia ſenſus q̃m cõmoue
ret̃ ex ſola ꝯſideracione et iudicio rõnis· Ad terciũ vero qḋ obicie-
bat̃ de moyſe dicendũ ꝙ et ſi dulcedo ꝯtemplacõnis quodammõ ipm
reficeret et a ſenſibꝫ exterioribꝫ abſtinerȝ adeo vt naturales virtutes
quodãmodo ꝯſopiret vt nõ ita ꝯſumerent̃ et cibũ requirerẽt tamẽ ꝙ
tanto tpe ieiunauit ſine ſui leſione h̃ fuit ꝑ ſpeciale beneficiũ et diui
num miraculũ et iõ non hȝ locũ in ꝓpoſito·qr xp̃s in paſſiõe ſua nõ
exercuit miracula potẽcie ſed pociꝰ vſus eſt armis paciẽcie· ¶ Tercio
doluit vehementer xp̃s ꝓpter coronacionẽ· quãdo milites duxerũt eũ
in atriũ ꝑtorii et induerũt eum purpura et ipoſuerunt capiti eiꝰ co-
ronam ſpineã et circumdederũt eum·Et veniebant ad eũ illudẽtes et
d·Aue rex iudeorꝫ et expuebãt in eum et dabant ei alaphas et ꝑcu-
tiebant caput eiꝰ·Et caput illud angelicis ſpiritibꝫ tremendũ vt her-
ait ſpinarꝫ denſitate pungebat̃·Nam corona illa de iuncis marinis
ad modum ſpinarꝫ acutis erat confecta vt dicit nicolaus de lira·At
pylatus fecit ihesum ſic coronatũ et purpura veſtitũ velud ꝯtemp-
tibilem et abiectum exire · Dixitq̃ iudeis·Ecce homo·Quaſi dicat·

punitus ē ideo debet vobis ſufficere·At illi magis clamabāt Cruci
fige crucifige eū·Et p9 mlta addiderūt Si hūc dimittis nō es aicus
Ceſaris·Oīs·n·q̄ ſe regē facit ꝯtradicit Ceſari· Et dū talia agitarent̄
miſit ad pilatū vxor eius·d·Nichil tibi ⁊ iuſto illi·Quaſi dicat·Nl
lo modo eum ꝯdēnes ſʒ magis dimitte·Multa em̄ ſū hodie paſſa p
viſum ꝓpt̄ eū Quia vt dicit Raban9 dyabolus apprueat ei moueñs
eā terroribus ad liberacionē xp̄i volens ſic impedire hoim ſalutē Sʒ
dubitatur vtꝝ viſio p̄dicta facta fuerit in ſompno vel vigilia Et re
ſpōdet Nico·d lira q̄ h̄ n̄ hēt̄ exp̄ſſe·credit̄ tn̄ magis q̄ fuerit i ſōno
¶ Qd xp̄s in ſniacōe vehementer doluit ꝓpt̄ oneracōeʒ ꝓpt̄ aſſociacō
nē ⁊ ꝓpt̄ lamētacionē· ¶ Scd̄i articl̄i dolor ſcd̄s·

SEcd̄s dolor ſcd̄i articl̄i d̄r ſniacōis· Vidēs nāqʒ Pilat9 non
poſſe iudeoꝝ furorem ſedare nec mitigare q̄nimo audiebat
eos magno cū tumltu clamātes·Si hūc dimittis n̄ es aicus
Ceſaris accepta aq̄ lauit manus corā pplo·d·Innocēs ego ſū a ſang·
iuſti huius Vos videritis Vbi remigius ait mos erat ap̄ antiquos
vt cū vellet q̄s oſtendere ſe īmunē eſſe ab aliquo crimie accepta aq̄ la
uare manus ſuas corā pplo Et rn̄s vniuerſus ppl's dixit ſāguis ei9
ſup nos ⁊ ſup filios nr̄os·Quare pilat9 hūano timore vict9 p tribu
nali ſedens ſcd̄ʒ ordinē curie ſue ſniaʒ iniuſtā ꝯtra ih̄ʒ ꝓtulit vt cru=
cifigeret̄·Tūc amātiſſim9 nr̄ ih̄us cruciat9 ē ꝓpt̄ tria·Primo ꝓpter
oneracōeʒ·Scd̄o ꝓpter aſſociacionē·Tercio ꝓpter lamentacōeʒ Pri=
mo cruciat9 ē ꝓpt̄ oneracionē qn̄·ſ·crux oneroſa ⁊ dura hūeris ſuis
fuit īpoſita·Tūc ei cū d domo Pilati verſ9 montē Caluarie duceret̄
anq̄ deueniſſet ad locū vt d̄r in q̄dā hyſtoria afflicta ⁊ meſta mr̄ ei9
obuiā illi ꝓceſſit volēs illū tāgere ⁊ āplecti·Quā vt filius aſpexit me
rore ꝯfectā cecidit fatigat9 ſub cruce Ip̄a eciā mr̄ dulciſſima q̄ſi mor
tua in terrā ruit·Ob qd̄ in loco illo in hui9 facti memoriā capella a
fidelibus ꝯſtructa fuit q̄ ſancta Maria de ſpaſmo nuncupat̄·Tan=
dē iudei angariauere hoieʒ cyreneū noīe Symonē vt tolleret crucem
ihesu·Qui vt aiūt quidā cū ſepius tēptaſſet Iheſus illā portare pre
debilitate ferre amplius nō valebat·Curre o aīa mea curre velocit̄
⁊ humeros tuos ſubice illi cruci in qua Iheſus dei fili9 operabitur
ſalutem tuam pmo omnium ſaluandoꝝ·Sʒ hic doc·querūt Quare
criſtus bn̄dictus pati voluit mortem crucis·Et reſpōdet Tho·iii·p=
te q̄ hoc fecit ꝓpter·vii·raciones·¶ Prima racio ē ꝓpter exemplū
virtutis·Dicit em̄ Augu·in li·lxxxiii·q·Sapiencia dei hominē ad
exemplū quo recte viueremus ſuſcepit pertinet autem ad vitam re=
ctam ea que nō ſunt metuenda nō metuere·Sunt autem homines q̄
q̄uis mortem ipſam nō timeant genus tn̄ mortis horreſcunt·Vt er
go nullū genus mortis recte viuenti homini metuendum eſſet·illi9
hominis cruce oſtendendū fuit·nichil enim erat inter omnia genera
mortis illo genere execrabilius ⁊ formidabilius·¶ Scd̄a racio eſt
quia hoc genus mortis marie ꝯueniens erat ſatiſfactioni p peccato

primi parentis· Vnde aug9 dicit quodã ſermone de paſſione· Con=
tempſit Adã pceptum accipiens ex arbore ſʒ quicquid Adam pdidit
xp̄s in cruce inuenit· Et ambro· de xp̄o ita ait de parentis pthopla=
ſti fraude facta dolens qñ pomi noxialis morte morſu corruit ipſe
lignũ tunc notauit dãna ligni vt ſolueret· Hoc opus nr̄e ſalutis or=
do depopoſcerat multiformis proditoris ars vt artẽ falleret ⁊ mede=
lam ferret inde hoſtis vñ leſerat· Et iterum eccleſia dicit· Omnipotẽs
eterne deus qui ſalutem humani generis in ligno crucis ꝯſtituiſti vt
vnde mors oriebat̃ inde vita reſurget et qui in ligno vincebat in lig=
no ꝙʒ vinceretur· Tercia racio eſt quia vt dicit Criſoſtimus in ſer=
mone de paſſione In excelſo ligno ⁊ nõ ſub tecto paſſus ẽ vt eciam
ipſius aeris natura mundetur· Sed et ipſa terra ſimile beneficiũ ſen
ciebat decurrẽtis de latere ſanguinis ſtillacione mũdata Et idem Cri
ſo· ſup Jo· inquit audiens ſuſpenſionem intelligas in altũ vt ſancti=
ficaret aerẽ qui ſanctificauerat terram ambulãdo in ea· Quarta racõ
eſt q̄ꝛ p hoc ꝙ xp̄s in cruce morit̃ aſcenſum nobis parat in celum vt
Criſoſtim9 dicit· Quinta racio ẽ quia hoc competit vli ſaluacioni to=
cius mũdi n figura nã crucis vt ait Grego· Niſſen9 a medio ꝯtracta
in quatuor extrema ptita ſignificat ṽtutẽ ⁊ puidenciã eius q̃ in ea
pepẽdit vbiqʒ diffuſã Criſo· eciã dicit ꝙ i cruce expãſis maibʒ mori=
tur vt altera manu veterẽ ppl̄m altera eos q̃ ex gẽtibʒ ſũt traheat·
Sexta rõ eſt q̄ꝛ p h̄ gen9 mortis diuerſe ṽtutes deſignant̃· Vñ aug9
dicit i li· de gr̄a veteris ⁊ noui teſtamẽti· Nõ fruſtra tale gen9 mor=
tis elegit vt latitudinis ⁊ altitudĩs et lõgitudĩs ⁊ pfunditatis de q̃=
bus apl̄s loquit̃ mgr̄ exiſteret· nã latitudo ẽ in eo ligno qđ trãſuer=
ſũ deſup figit̃ h̄ ad bona opa ptinet q̄ꝛ ibi extendunt̃ manus longitu=
do ẽ in eo ligno qđ vſqʒ ad terrã trahit̃ quo crux ſtat ſiſtit̃ et pſeue=
rat qđ lõganimitati tribuit̃ altitudo ẽ in ea ligni pte que ab illa q̃
tranſuerſa figit̃ verſus ſurſũ relinquit̃ h̄ ẽ ad caput crucifixi q̄ꝛ be=
ne ſperanciũ ſupna expectacio ẽ· Jã vero illud ex ligno qđ fixũ occl=
tat̃ vñ totũ illud exurgit ſignificat pfunditatem gratuitate gracie
Et ſicut eciam augu· dicit ſup Jo· Lignũ in quo fixa erãt mẽbra pa=
cientis ad cathedrã fuit mgr̄i docentis· Septĩa racio eſt q̄ꝛ h̄ genus
mortis plurimis figuris rñdet Vt eñ aug9 dicit in ſermone de paſſio=
ne· Jn diluuio aq̄ꝝ hũanũ genus arca lignea liberauit· De egypto
dei ppl̄o recedẽte Moyſes mare ṽga diuiſit ⁊ Pharaonẽ pſtrauit ac
ppl̄m dei redemit Jdem moyſes lignũ in aq̄ miſit ⁊ amaritudinem
eius in dulcedinẽ ꝯmutauit Ex lignea virga de ſpuali petra ſaluta=
ris vnda pfert̃· Et vt Amalech vinceret̃ ꝯtra virgam moyſes expã=
ſis maĩbus extendit̃· Et lex dei arce teſti creditur lignee vt his omni=
bus ad lignum crucis p quoſdam gradus veniatur· Secundo cru=
ciatus eſt criſtus ingenti dolore propter aſſociacionem· Aſſocia=
tus namqʒ eſt cum duobus latronibus ſicut predixerat· Jſaie quiqua=
geſimo capitulo· Et cum ſceleratis deputatus eſt· Vbi doctores

querũt· Vtꝝ hoc ꝯuenienter ſit factũ Et rñdent ꝙ in hoc alia fuit intẽcio iudeoꝝ alia ordinacio dei· q̃ntũ eñi ad intẽcionẽ iudeoꝝ ſic dicit criſo· Duos latrones vtriq; crucifixerũt vt eoꝝ ſuſpicionis fieret ꝑticeps· ſʒ non ita euenit· Nã de illis nil dr huius aũt vbiq; crux honorat̃· Reges dyademata deponentes aſſumũt crucem ĩ purpuris in dyadematibus maxis in mẽſa ſacrata vbiq; terraꝝ crux emicat q̃ntum vero ad dei ordiacõeʒ xp̃s cũ latronibʒ crucifixus eſt · Primo qꝛ vt dicit iero· ſup math· Sicut ꝓ nobis maledictum crucis factus eſt ſic pro omniũ ſalute internoxios q̃ſi noxi9 crucifigit̃· Scdo vt dicit leo papa in ſermone de paſſione· Duo latrones vn9 ad dexterã ali9 ad ſiniſtrã crucifigunt̃ vt in ip̃a patibuli ſpẽ denotarent̃ illa q̃ in iudicio ip̃i9 hoĩm oĩm facienda eſt diſcrecio· Et augu· dicit ſup ioh· ipſa crux ſi attendas tribunal fuit· in medio eñi iudice ꝯſtituto vnus qui credidit liberatus· alt̃ q̃ inſultauit dãnat9 ẽ iã ſignabat q̃d facturus eſt de viuis ⁊ mortuis alios poſitur9 ad dexterã et alios ad ſiniſtraʒ Terciũ ſcdʒ hylariũ· Duo latrones leue ac dextre affigunt̃ omnem humani generis diuerſitatem vocari ad ſacr̃m paſſionis dñi oñdentes· ſʒ qꝛ ꝑ diuerſitatẽ fideliũ atq; infideliũ fit oĩm ſcd̃m dextrã ⁊ ſiniſtrã diuiſio· vn9 ex duobus ad dextrã ſit9 fidei iuſtificacione ſaluat̃· Tercio cruciat9 ẽ xp̃s acerbo dolore ꝓpter lamentacionẽ qñ vt meminit lucas ſequ: bat̃ illũ mlta turba ꝑpl'i ⁊ mulieꝝ q̃ plãgebant ⁊ lamentabant̃ eũ· Cũ q̃bʒ eciã ip̃e ꝯpaciendo ꝑ̃dixit futuram illius ciuitatis calamitatẽ et deſolacioneʒ · Sʒ doc· h querũt cur ih̃us xp̃s in iheruſalẽ pati voluit· Et rñdent ꝙ hoc ꝯuenient̃ factũ eſt mltiplici rõe· Primo q̃dẽ qꝛ iheruſalẽ erat locus a deo electus ad ſacrificia ſibi offerenda· q̃ q̃dẽ figuralia ſacrificia figurabãt xp̃i paſſionem q̃ eſt veꝝ ſacrificiũ iuxta illud eph· v· Tradidit ſemetip̃m oblacionem ⁊ hoſtiam deo in odorem ſuauitatis· Scdo qꝛ virtus paſſionis eius ad totum mundũ diffundẽda erat· iõ in media terre hitabilis patiuoluit· i· in iheruſalẽ· Vñ dr in pſal· De9 aũt rex nr̃ añ ſcl'a opatus ẽ ſalutẽ in medio terre· i· iheruſalẽ q̃ dr eſſe terre hitabilis vmbilicus· Tercio qꝛ hoc maxie ꝯueiebat hũilitati eius vt ſcʒ ſicut turpiſſimũ mortis genus elegit ita eciam ad eius hũilitatẽ ꝑtinuit ꝙ in loco tã celebri ꝯfuſionẽ pati ñ recuſauit· Vñ leo papa dicit ĩ ſermone ephie q̃ formã ſerui ſuſcepat Bethleẽ ꝑ̃elegit natiuitati ⁊ iheruſalẽ paſſiõi

¶ Nõ in crucifixione· xp̃s vehementer doluit ꝓpter potacõeʒ ꝓpter ꝯclauacionẽ ⁊ ꝓpter eleuacionẽ.

¶ Scdi articl'i dolor terci9.

TErci9 dolor ſcdi articuli dr crucifixionis quando crucifixerut eum in mõte caluarie vbi nimio dolore agitatus eſt propter tria· Primo propter potacionẽ· Scdo ꝓpter ꝯclauacõeʒ Tercio propter eleuacionem. ¶ Primo nimio dolore agitatus eſt criſtus propter potacionem· quia vt inquit matheus · Dederunt ei vinum bibere cum felle mixtum · vbi querendum eſt quare illo vino ſic amaro potauerunt eum· Et dicit nicola· de lira ꝙ aliqui dicunt

iō factū fuiſſe vt cicius xp̄s moreret̄ ⁊ ſic milites eius cuſtodiā cicius expedirentur q̄ debebāt eum cuſtodire quouſq̀ exſpiraſſet· Sꝫ ip̄e Ni co· alit̄ dic· Nā legitur ī quodā libro hebraico q̄ apud eos intitulat̄ liber iudicū ordinarioꝝ· ꝙ qꝛ Salomō dixerat puer· xxxi· date ſicerā merentibus ⁊ vinū his q̄ amaro ſunt animo vt bibant ⁊ obliuiſcant̄ egeſtatis ſue· et iō ſeniores iudeorum ſtatuerant vt cōdemnatis ad mortem daretur vinū aromaticum ad bibendum vt faciliꝰ tolerarēt paſſionē in Jheruſalem aūt erant mrōne deuote ⁊ compaſſiue q̄ hō vinū et ſicerā· i· potū inebriatiuū dabāt ex deuocōe· Judei ergo ex nimia cru delitate moti tale vinū datum ꝑ xp̄o et aliis duobus latronibꝰ acce-pūt ſibi ſcdꝫ ꝙ dictum erat Amos· ii· Vinū damnatoꝝ bibebānt et loco eiꝰ poſuerūt acetū cū felle mixtū· Talē potū cū guſtaſſꝫ ih̄us noluit bibere· nec ɔtradic· mar· eꝰ textꝰ hꝫ· Et n̄ accepit qꝛ non acce pit ad bibendū ſed ad guſtādū ſolū· vt ſic impleret̄ ī eo ꝙ dictū eſt in pſal· Et dederūt in eſcā meā fel et in ſiti mea potauerunt me aceto

¶ Scđo multo dolore fatigatꝰ eſt xp̄s ꝓpter ɔclauacōꝫ qn̄· ſ· cruce para atq̀ diſpoſita et in terra collocata ſecūdū cōem opi· exeuntes ne ꝙ illi magno īpetu dn̄m ih̄m xp̄m ad terrā ꝓiecerūt vt clauis eū ɔfi gerēt· Et licet euāgeliſte non oīa dicāt qꝛ tm̄ eſſencialia ſcribere cura uerunt nichilominꝰ veriſilr̄ credere poſſumꝰ ꝙ ita nudatꝰ et genu-flexꝰ ih̄s vt ſe ſup crucē extenderet ocul' ad celum leuatis ī corde ſuo dixit· Suſcipe ſancte pat̄ eťne me dilectum filium tuū quem tibi offe ro ī ſacrificium īmaculatū ꝑ ſalute hūani generis ⁊ remiſſione pec-catoꝝ Ecce iā nō offerūt̄ tibi legalia ſacrificia hircoꝝ aut agnoꝝ vl' filiū ſꝫ caro inocētis mei filii tui· trigitaet tres āni elapſi ſūt q̄bꝫ hāc crucē ſep aſpiciēs ī illā mori ꝑ hūai generis redemcōe ɔcupiui et de ſideraui· tandē piciēs ſe ſup crucē manꝰ ſuas et pedes liberaliſſimo geſtu extēdit· Acceperūt autē clauos crucifixores ⁊ ɔfixerūt eū· male orūautē ictꝰ ⁊ ſonitꝰ audiri poterāt a v̄gine mr̄e cꝰ cor clauis ill' ac utiſſimis q̄ maꝰ ⁊ pedes oſſa ⁊ carnes filii ſui rūpebāt ɔfigebat̄ Cru cifixi ſunt eciā cū eo duo latrones quos pleriq̀ voluerūt tenere fuiſ ſe crucibus alligatos tm̄· ſꝫ ego dico ꝙ fuere ɔclauati· q̄a vt iq̄t aug· ſup io· Pēdentes ī ligno clauis ad lignū manibꝫ ɔfixi ꝓducta morte necabātur· Scripſit autem et titulū pilatus et poſuit ſup crucē Erat autē ſcriptū· Jh̄s nazarenꝰ rex iudeoꝝ· lr̄is hebraicis grecis et latis Vbi querit̄ a doctoribꝫ· cur hac triplici ligua deo volēte titulus ille fuerit ſcriptus Et r̄ndet criſō· Credibile eſt multos gentiles ſimul cū iudeis ꝓpter feſtum conueniſſe· et ideo vt nullus ignoraret non in vna lingua ſed in tribus ſcripſit· Et auguſtinus dicit· Tres lingue ibi pre ceteris eminebant· hebraica propter iudeos in dei lege glo-riantes· greca propter gencium ſapientes· Latina propter romanos multis ac pene omnibus tunc gentibus imperantes Theophilus vero inquit· Significat autem ſuperſcripcio triplici ſermone ſig-nata dominū eſſe regem· practice philoſophice necnon theologice

nam p latinas lras figurat̃ practica eo q romanū impium potentiſſimū ſatiſq officioſuz in expedicionibz fuit· Per grecas vero phia figurat̃· greci nanq erga naturaliū ſpeculacionē inſudauerūt· demū p hebraicas theologia ptendit̃· dum iudeis eſt credita rerū diuinarū agnicio· Dicebāt ergo pylato pontifices iudeorum· Noli ſcribere rex iudeorum ſed quia dixit rex ſum iudeorum· Rñdit pylat9 qd ſcripſi ſcripſi· Milites aūt diuiſerūt ſibi veſtimenta ſua et tunicā mittentes ſortem Erat aūt tunica incōſutilis ideſt ſine ſutura deſup contexta per totū ſup quā miſerunt ſortes· Et licet Marc9 dicat q ſortes miſerūt ſup eis ſcz aliis indumētis xpi· tamē ſcdm nico· de lira· Illud debet intelligi p ſinodochen ideſt ſup aliquid eorum ideſt ſup tunicā ¶ Tercio vexat9 eſt ihs multo dolore quādo crux fuit eleuata a terra et poſita in foramine atq plantata in qua iam nat9 erat fructus noſtre ſalua cionis anteq in monte caluarie defigeret̃· In ipſo aūt motu et eleuacioē crucis ac plantacioē pond9 corpis p tres clauos vel qtuor ſcdm quoſdā ſuſtinebat̃· Ideo membra illa debilitata icredibili cruciabant̃ dolore· Sed et tūc meſtiſſima mr̄ filiū intuēs ꝯtemptibilē ꝯfuſibilem deſpectū deformē grandi anguſtia plenū plagis attritū in medio latronum pendent̃ adiutorio magdalene et ioh̄· quantū potuit cruci ppinquam ſe fecit· vbi mutatā cernens aſpect9 filii ſui venuſtatē et eleganciā ꝯſiderānſq qm graui ſupplicio detinebat̃ lamētabiles voces emittebat· Hoc aūt expſſit iohes· quando dixit· Stabat aūt iuxt̃ crucē ihu mater ei9 et ſoror mr̄is eius maria cleophe et maria magdalene· Sed dubiū hic eſt· qr Luc· xxiii· dicit̃· Stabant oēs noti ei9 a longe· Sed dicit nico· de lira ſequēdo aug· in li· de ꝯſenſu euangeliſtarum· q in tanto interuallo erant vt et iuxta dici poſſent qr in ꝯſpectu eius pſto aderant et a longe reſpectu turbe ppinquius circūſtantis eum cū centurione et militibz· Pretereūtes aūt blaſphemabant eum mouētes capita ſua et dicētes· Vah qui deſtruis templū dei et in triduo illud reedificas· ſalua temetipm· ſi filius dei es deſcende nūc de cruce· Similit̃ et principes ſacerdotū illudētes cum ſcribis et ſenioribus dicebāt· Alios ſaluos fecit ſeipm non pōt ſaluū facere· Ihs autē in tot pſecucionibus et maledictis dixit verbū illud primū in cruce omnis paciē exemplū· Pater dimitte illis qr neſciūt quid faciūt· opere implens qd verbo docuit qn̄ dixit· Orate p pſequentibz et calumpniantibus vos· Improperabant etiā ei latrones qui crucifixi erāt cum eo Lucas vero dicit q vnus tm̄ blaſphemabat quē alius reprehendit· Sz aug9· in li· de ꝯſenſu euangeliſtarum dicit q ioh̄· loquit̃ in plurali ponens plurale p ſinglari ſcdm vſitatum loquēdi modū· Vel pōt dici ſcdz hiero· q primū vterq blaſpheauerit· deinde vn9 credidit in xpm et priorē negacionē ſequenti ꝯfeſſione emendauerit· Vn̄ hiero9· ſequitur in duobz latronibusvterq ppplus et gentiliū et iudeorum primo dn̄m blaſphemauit poſtea ſignorum multitudine alter exterrit9 egit penitenciā et vſq hodie iudeos increpat blaſphemantes· hec ille· Dicit

·2· g· iii·

ergo latro penitens. dñe memento mei dum veneris in regnū tuū
Reſpiciens aūt ihs benedictus hui9 latronis ɔtricionē fidem ſpem
atqꝫ caritatē r̄ndit ei ſcdm verbū qđ in cruce ptulit. d. Hodie mecū
eris in padiſo. O felix pmiſſio. O breuis tante felicitatis adimplecio
nullus ante latronē hoc verbū audiuit. pmiſſa ſiquidē fuit pr̄ibus et
pphis etiā vita p xp̄m ſꝫ nulli ſic̄ latroni ita breui ſpacio deſignata
Qđ in inſpectione xp̄s vehementer doluit pꝑter querelacionem.
pter recordacionē et pter cōmendacionem.

Secundi articuli dolor quartus.

Quartus dolor ſcđi articuli dicit̄ inſpectionis. cū em̄ de cruce
inſpexiſſet mr̄em aſpimo dolore vulneratū eſt cor ei9 et ꝑci
pue pter tria. Primo pter q̄relacionē. Scđo pter recor-
dacionē. Tercio pter ɔmendacōez. Primo doluit xp̄s pter q̄rela-
cionē. audiebat nancꝫ q̄relas matris ingemiantis et dicētis ſibi voca
bulū illud qđ p triginta et tres annos cū tanta dulcedine vtriuſqꝫ
cōmemorauerat in paſſione vero illud pferebat cum corde pleno do-
lore merore et amaritudie. Poterat ergo virgo illa ſanctiſſima lamē
tari et dicere. Fili mi anime mee olim cōſolacio et gaudiū. nunc aūt
gladius penetrabilior omni mucronē acutiſſimo. Fili mi quē nouem
menſibus in vtero tenui. quē paruo lacte paui quē tociens infantem
et paruulū pannis inuolui in cuna repoſui et amoroſis amplexibus
ſtrinxi inter vbera mea et oſculata ſum. O quaꝫ infelix michi et tibi
facta eſt dies iſta. Et quis poterit mederi vulneribus doloꝝ meoꝝ
et mitigare anguſtiā miſelle matris tue cum inſpiciā te filium meū
vt leproſum factū qui ſpecioſus eras p̄ filiis hominū vt maleficū et
reum cū iniquis deputatū. qui ſanctus ſanctoꝝ es vt fatuū et ſtultū
cerno in quo recōditi ſunt oēs theſauri ſapiencie dei vt hoſtē et oīm
inimicū qui omnibꝫ affabilis benign9 et humanus ſemꝑ extitiſti. et
ſuꝑ omia velut oblitū mei vidue matris tue. Nam ecce iam moreris
et nil michi dicis. Et quid faciā ego ſine te filio meo. quo ɔuertam.
ad quē confugiā. tu michi pater. tu michi frater. tu michi bland9 fi-
lius eras. tu mee diuicie. tu mee delicie. tu mea gl̄a. O me deſolatā q̄
tantū filiū in cruce video deficere. O amantiſſime fili. loquere michi
matri tue. loquere vt audiā vocē tuā cigneo canore dulciorē. Loque-
re inq̄m vt ſic ſaltē audiens verba tua pacienciori fiam ad tolerandā
q̄ me cruciat p amore tuo penā non deneges michi qđ poſtulo. Exau
di me et verbo tuo ɔſolare ne deficiam in hac tribulacione. O fili mi
lumen oculoꝝ meorū ɔdeſcendiſti latroni miſericorditer loquens ei
Acquieſce itaqꝫ voto matris tue. et dic michi quid factura ſim. cui
me orphanā derelinquis. His autē vel ſimilibus querelis pulſabat
meſtiſſima mater aures afflictiſſimi filii ſui qui non minorē penam
experiebat̄ in mente pter teneritudinē matris q̄m ſenciebat in cor-
pore a planta pedis vſqꝫ ad capitis verticē vulnerato. Ideo ſecundū
quendā deuotum tacitus in ſuo corde dicebat carmen illud vulgare

ſiue eiꝰ ſentenciam. Matre mia benedicta mlto te vego afflicta El tuo lac̃mare e vna ſagitta. Che el cuor mio ha paſſato. n̄ piag nere o mr̄e mia. El tuo lacrimare e pena mia. Supporta finchio ſia da morte reſuſcitato. Sc̄do doluit xp̄s ꝓpter recordaciōez. In talibꝫ nāq; miſteriis r̄cordabat̄ ⁊ ī ſeipo ꝯferebat. d. O mi mr̄ quō oīa gaudia q̄ de me ſuſcepiſti ꝯuerſa ſūt tibi ī merorē ⁊ lu ctum. vbi nā ſūt angeli in mea natiuitate cātantes. vbi paſto= res ad p̄ſepe venientes. vbi oriētales reges ī cuna me adorātes vbi grata p xxxiii. annos vtriuſq; ꝯuerſacio ⁊ familiaritas. vbi tot ⁊ tāta de me p̄dicata miracula ꝓpter q̄ oīa letabat̄ cor tuū Heu me nūc vides tm̄ filiū tuū factū in derilū oī ꝓplo ⁊ abiectiſ ſimā mortē pati. Tercio doluit xp̄s ꝓpter ꝯmendacionē. qn̄ api ens os ſuū mellifluū dixit ei. Mulr̄ ecce filiꝰ tuꝰ ſcꝫ iohēs euāge liſta q̄ ſecū iuxta crucē aſtabat. et vt doc. dicūt n̄ vocauit eā ma terno noīe ſꝫ ꝯmūi ne ex teneritudīe nois mr̄m ſi exp̄meret̄ ag grauaret̄ aiꝰ eiꝰ. Deīde ꝯmēdās eā diſcip̄lo dixit. Ecce mr̄ tua Quaſi dicat. Deputo te ad eiꝰ obſequiū. ⁊ ex illa hora accepit eā diſcipulꝰ in ſuā ſcꝫ curā ⁊ diligenciā. O quot dolorꝫ aculeis pun ctum fuit tūc cor virgineū ex vna p̄te cū mulieris nō mr̄is audi= uit vocablm̄ licet ex p̄te altera aliq̄liter ꝯſolaret̄ qr filiꝰ amātiſ ſimꝰ eiꝰ ihs eā ꝯmēdauerat dilecto diſciplo. Iō au. ait ſup hoc paſſu Io. ex illa hora ⁊c̄. Hec nimirū eſt illa hora de q̄ ihs aq̄m ꝯuerſurꝰ in vinū dixerat mr̄i. Quid michi ⁊ tibi eſt mlier. nōdū venit hora mea Tūc eīm diuīa facturꝰ n̄ diuinitatis ſꝫ infirmita tis mr̄ez velut incognitā r̄pellebat. Nūc aūt hūana iā paciēs ex quo fuerat factꝰ hō affectu ꝯmendabat hūano. Moral' igit̄ inſi nuat̄ locꝰ ⁊ exēplo ſuo inſtruit p̄ceptor bonꝰ vt a filiis piis ipē datur cura parentibꝫ tanq̄ lignum illud vbi erāt fixa mēbra mo rientis eſſet cathedra magiſtri docentis.

Vnde xp̄s vehementer doluit in clamacione ꝓpter mūdi horrorē ꝓpter ſui ꝯfuſionem. ⁊ ꝓpter p̄ris derelictionem.

Tercii articuli primꝰ dolor.

Primꝰ dolor tercii articuli dr̄ clamacioīs. Oñdit eīm ī cla= more ſuo imēſitatē doloris ⁊ potiſſimū ꝓpter tria. Pri mo ꝓpter m̄di horrorē. Sc̄do ꝓpter ſui ꝯfuſionē. Tercio ꝓp̄t p̄ris derelictōez. Prio oñdit xp̄s imēſitatē doloris in m̄di horrore. qn̄ ſcꝫ inſenſibiles creat̄e crudelitatē q̄ ī ipm̄ fiebat hor rētes mō ſuo paciēti ihu ꝯpativiſe ſūt. A ſexta nāq; hora tene bre facte ſūt ſup vniuerſā terrā vſq; ī horā nonā. Et vt lucas inq̄t. Sol obſcuratꝰ ē ⁊ velū tēpli ſciſſū ē ī duas p̄tes a ſūmo vſ q; deorſū ⁊ petre ſciſſe ſūt. ⁊ terra mota ē. vbi apparet p̄bacio corp̄m ſupiorꝫ p̄mo. deīde inferiorꝫ. q̄lr̄ aūt fuit illa tūc ſolis ecli pſis doc. varie ſūt opiati Iero. nāq; dixit q̄ ille tenebre fuerīt fa cte p retractionem radiorꝫ ſolis diuina virtute. Origenes autem

dixit ꝙ ħ factum eſt ꝑ impoſicionem nubium denſaꝝ·Sed ī hoc
magis credendū eſt dyoniſio ariopagite q̄ dicit in epl'a ad policar
pum ħ fuiſſe ꝑ interpoſicionē lune īter terrā ⁊ ſolē ſic fit ī eclip
ſi ſolis·Et ibidē dicͤ ꝙ ipſe ħ vidit tūc exn̄s ī egypto vbi ē aeris
puritas·Vidit igit̄ lūaꝫ ab oriēte aſcēdētē verſꝰ meridiē ⁊ ſup
ponentē ſe ſoli·Jero·aūt ⁊ origeñ·ñ loquunt̄ de illa eclipſi aſſe
rēdo ꝙ ſic fuerit vt dicūt ſꝫ ꝙ potuit ſic fieri·Quare ſeq̄ndo dyo
niſiū dicimꝰ ꝙ illa eclipſis nō potuit eſſe naturalis ſꝫ miraculoſa
⁊ ħ multipliciter·Pͥo qꝛ luna erat xv·⁊ tūc diſtat a ſole ꝑ dya
metrū celi·Eclipſis aūt ſolis ñ pōt fieri naturaliter niſi tpꝛ ꝯiun
ctionis ſolis ⁊ lūe ꝓpt̄ ꝙ dicͤ dyo·ꝙ mirabat̄ qꝛ ñ erat tp̄s ꝯue
niens ad talē ꝯiunctionē·Scdꝫ miraclm fuit qꝛ trāſacta eclipſi
lūa rediit ad orientē ita ꝙ ī veſpe fuit in oriēte ſole exn̄te ī occi
dēte ⁊ ſic orbes eoꝝ ſūt ad p̄ſtinū ſtatū reſtituti·Terciū mira-
culū fuit qꝛ ꝑs oriētalis ſolis p̄mo fuit obſcurata ⁊ iteꝝ vltimo
illuīata·ꝯtrario aūt mō fit ī eclipſi naturali·Quartū miraculm
fuit ꝙ lūa fuit imobilis ſub ſole ꝑ tres horas·In naturali vō ecli
pſi ꝯtinue mouet̄ ſub ſole vt eē refert criſo·Quintū miraculū fu
it qꝛ illa eclipſis abſtulit lumē vniuerſis ꝑtibꝫ terre licꝫ aliq̄ hve
lint intelligi tm̄ de terra iudee·Sextū vt apparet ex dictis dio·
fuit in egypto fuit in grecia ⁊ fuit rome·⁊ ſic in aliis mūdi ꝑti
bus·Vñ oroſiꝰ ait·Cū dñꝰ patibulo affixꝰ eſt maxio t̄remotu
ꝑ vrbē romā facto ſaxa in mōtibꝫ ſciſſa mariaꝝꝫ vrbiū plime
ꝑtes plꝰ ſolita ꝯcuſſiōe ceciderūt·Eodēqꝫ die ab hora diei·vi·ſol
in totū obſcuratꝰ eſt tetra nox ſubito obducta terris ē adeo vt
ſtellas tūc diurnis horis vel pociꝰ in illa horrēda nocte toto celo
viſas fuiſſe referat̄·Euſebiꝰ eē in cronica aſſerit ſe legiſſe ꝙ tūc
in bithinia q̄ eſt in aſia fuit magnꝰ terremotꝰ ⁊ maior ſolis ob-
ſcuracio q̄m vnq̄ fuerit·⁊ ꝙ dies hora ſexta in tenebroſam no-
ctem v̄ſus ſit ita vt ſtelle viderent̄ ī celo·⁊ ꝙ ī nicea q̄ eſt vrbs
bithinie multas edes terremotus ſubuerterit·De illiꝰ eclipſis mi
raculo dyo·in epl'a ad apolophanium q̄ ſecum erat in egypto illo
tp̄e poſtea ſic ſcripſit·Cū reppimus qꝛ ⁊ erat notiſſimū ſolē pati
moleſtias nō debere aio ad tevaſte periciē ſacr̄iū·adhuc neſcimꝰ
tāte rei miſteriū·Quid inq̄m ſpeculū doctrine apolophani his ſe
cretis aſcribis atqꝫ tu michi ore diuio ⁊ nō hūani ſenſꝰ ſermo
ne·O bone dyoniſi diuiaꝝ ꝑmutacōes ſūt reꝝ·In hyſtoria vero
ſcolaſtica legit̄·ꝙ phi ad ħ adducti ſūt vt dicerēt·aut deus nat̄e
patit̄ aut ordo nat̄e ꝑuertit̄·De turbacione corpoꝝ inferioꝝ cla
ra ſūt dia tm̄·De velo ſciendū eſt ſcdm nico·de lira·ꝙ erat iuxta
templū īter ſanctū ⁊ ſāctū ſāctoꝝ·cuiꝰ ſciſſio ſignificauit iple
cionem veritatis in morte xp̄i q̄ latebat in figuris veteris teſta
menti·Scdo fuit īmenſus dolor xp̄i ꝓpter ſui ꝯfuſionē q̄n conſi-
derabat q̄m ꝯfuſibiliter paciebat̄ qꝛ p̄cedenti dñica ab omni ꝑplo

ita venerabiliter fuerat ſuſcept9. Erat etē ñ paſſio ei9 ignomi
nioſiſſima ⁊ deſpecta valde de q̄ alia ſ deo dāte ſuo loco dicem9
Tercio imēſus fuit dolor xp̄i pꝑter pr̄is derelictionē. Jō clāns
circa horā nonā voce magna dixit. hely hely lamazabathani. q̄
eſt interp̄tatū. hely. i. de9 me9. lama. i. q̄re. zabathani. i. dere
liq̄ſti me. vbi glo. dr̄ de9 eū d̄ſeruiſſe ī morte q̄ poteſtati pſe
quēciū eū expoſuit. Subtraxit eñ ꝓtectiōez ſ3 nō ſolucionē
Quidā aūt illic ſtātes ſc3 milites romani ſcd̄3 hiero. ydeoma he
braicū ignorātes dicebāt. Heliā vocat iſte. At ⁊ mr̄ verba illa
audiēs ⁊ ītelligēs illorūq3 vim ↄſiderās vndiq3 experiebat̄ me
rorem. ¶Qd̄ xp̄s vehementer doluit in potatiōe pꝑter
amaricaciōez. pp̄t pctōꝝ obſtinacionē pp̄tq3 m̄ris lamētacōez.

¶Tercii articuli ſcd̄s dolor.

Secund9 dolor tercii articuli dr̄ potaciōis. qñ iteꝝ clāns
dixit. Sicio oblataq3 fuit ori ei9 ſpōgia potu amariſſio
repleta. Tūc doluit xp̄s pꝑter tria. Prio pp̄t amarica-
cionē. Scd̄o pp̄t pctōꝝ obſtinacionē. Tercio pp̄t m̄ris lamēta
ciōem. Prio doluit xp̄s pp̄t amaricacōez q̄ ſpōgia illa ori ei9 ſic
apoſita amaricauit labia ⁊ ei9 linguam. Quare iteꝝ clans di
xit. Cōſumatū ē ſc3 totū iā corp9 meū doloribꝫ ⁊ paſſionibꝫ cir
cūdatū eſt. nā ligua q̄ ſine leſione huc uſq3 fuerat reſeruata. mō
amaritudie eſt repleta. Vl' ↄſumatū ē miſtice intelligēdo op9
redēpcionis hūane. Scd̄o doluit vehementer xp̄s pꝑter pctōrum
obſtinacionē. Nō eñ min9 ſiciebat pctōꝝ ſalutē q̄ꝫ corpis ſui in
cruce extēſi ⁊ fatigati recreacionē. Dicebat etēm ſicio. i. ſalute3
oīm q̄ p oibus pacior p oibus ſanguinē meū pr̄i offero p oibꝫ
morior. Venite ad me oēs corde ↄpūcti ⁊ em ēdacōe ac correctō
ne vr̄a recreate mentē meā. O q̄ꝫ grauis tūc illi9 aīm dolor vr
gebat cū videbat inumeros eſſe q̄ a peccatis ad pn̄iam nūq̄ꝫ re
dirēt q̄bus nec paſſiōis ſue virt9 pꝑter eoꝝ duriciā eēt ī aliquo
ꝓfutura. Vt eñ dicūt theologi lic3 xp̄i paſſio ſufficiētiſſima fue
rit p ſalute oīm tñ illi9 effectū ñ ↄſequunt̄ illi q̄ pctā deponere
nolūt. Quare cū oibꝫ ꝓſit ſufficient̄ nō tñ oibꝫ efficient̄. vñ ſic
erga xp̄m crudeles fuerūt illi q̄ eū potauerūt felle ⁊ aceto ita pec
catores q̄ ad pn̄iaz redire nolūt. Audite illū audite o peccatrices
aīe p vobis clamat amoroſiſſim9 ih̄s p vobis dic̄ ſicio. Cur ergo
ſaxea corda ñ rūpitis. Cur tā clemētiſſimo dn̄o ñ ↄpatimini. hic
bñ ait. Aſcēdit ī altū crucis vt ab oibꝫ videret̄. voce magna cla
mauit vt ab oibus audiret̄. clamori lacrimas addidit vt ei homo
ↄpateret̄. Qui ad ei9 vocē non excitat̄ ad clamorem non compū
gitur. grauior ē terra ⁊ fetidior ſepulcris. ¶Tercio doluit xp̄s
vehementer propter matris lamentacionem. Potuit igit̄ tunc
v̄go benigna filiū audiēs ī cruce dicētē Sicio. m̄ltis ſingl'tibꝫ lac̄
mis ac ſuſpiriis dicere. heu heu me q̄d video. q̄d audio o vniuerſe

creature celi ⁊ terre admirarentur paupertatem filii mei. Ipſe enim q̄ di
uinitatis ſue potencia ſaciat angelos paſcit eciā prouidēcia ſua volu-
cres celi ⁊ piſces maris beſtiaſq̄ ac vniuerſa pecora cāpi atq̄ ho
minibꝫ cūctis quottidianū panē diſtribuit clamat in cruce ſicio ⁊
denegatur ſibi paululū aq̄ ꝓ modo tribuitur ſibi pot9 amariſſim9. O fi
li fili fili mi amoroſiſſime. Cur tibi de meo pectore lac illud por-
rigere n̄ valeo qd͛ tociēs cū puul9 eras ſuxiſti. O fili mi cur n̄ poſ
ſū tibi miniſtrare in cruce ſicienti cibū ⁊ potū quē colo ⁊ acu ita di
ligēter dū in etate īfantuli eras acq̄rebā. Poterat etiā tūc illa fer
uētiſſima magdalena ⁊ ipa flēdo dicere. O magr̄ care o magr̄ bōe
Et cur ego indigna tua diſcipula in hac tāta neceſſitate tibi ſubue
nire n̄ poſſū. O dānata ſeuicia iudeoꝝ cur tāto furore iflāmatis
aduerſ9 dn̄m ⁊ magr̄m meū. q̄ oīa ipi dn̄o ihū ad dolorē accede
bant. ¶ Qd͛ xp̄s vehementer doluit cognoſcēs generalē ſcā
dalizacionē iudeoꝝ ingratitudinē. ⁊ multoꝝ incōpaſſionem.

¶ Tercii articuli tercius dolor.

Tercius dolor tercii articuli dr̄ cognicōis. doluit etiā ſūmo
pe ihs nr̄ amoroſiſſim9 ꝓpter ſuā ſciaꝫ ⁊ cognicionē. q̄
vt inq̄t ſapiēs eccleſiaſtes. i. Qui addit ſciaꝫ addit ⁊ do
lorē. Et licꝫ oīa xp̄s cognoſcerꝫ p̄ſēcia p̄terita ⁊ futa. veꝝtn̄ i cru
ce poſit9 cognoſcebat ⁊ ꝯſiderabat p̄cipue tria vn̄ triſtabatur atq̄
dolebat. Primo generalē ſcādalizacionē. Scd͛o iudeoꝝ ingratifica
cionē. Tercio mltoꝝ incōpaſſionē. Primo cognoſcebat generalē
ſcādalizacionē. videbat vtiq̄ q̄ virgine mr̄e dūtaxat excepta in q̄
ſola vt doc. dicūt remāſit fides diuinitatis ſue ceteri oēs a fide d͛
fecerāt. Nā apl̄i ⁊ oēs diſcipl̄i vidētes ignominiā crucis putaue
rūt eū purū hoīeꝫ ⁊ n̄ deū. Scd͛o ꝯſiderabat xp̄s ⁊ ꝯgnoſcebat
iudeoꝝ ingratificacionē de quoꝝ ingratitudie dolēs in ſeipo dice
bat illud qd͛ eccl̄ia hodie decātat. Popule meus q̄d feci tibi aut in
quo ꝯtriſtaui te. rn̄de michi. Ego ꝓpter te flagellaui egyptū cuꝫ
p̄mogenitis ſuis ⁊ tu me flagellatuꝫ tradidiſti. Ego te eduxi de
egypto demerſo pharaone in mare rubrū. ⁊ tu me tradidiſti pri
cipibꝫ ſacerdotū. Ego an̄ te p̄iui in colūna nubis. ⁊ tu me addu-
xiſti ad p̄toriū pylati. Ego te paui māna ꝑ deſertū. ⁊ tu me ceci
diſti alaphis ⁊ flagellis. Ego dedi tibi ſceptrum regale. ⁊ tu mō
capiti meo coronā ſpineā. Ego ꝓpt̄ te chananeoꝝ reges ꝑcuſſi. ⁊
tu ꝑcuſſiſti arūdine caput meū. Ego te exaltaui magna virtute ⁊
tu me ſuſpēdiſti in patibulo crucis. Tercio ꝯgnoſcebat ⁊ ꝯſide-
rabat xp̄s in cruce multoꝝ incōpaſſionē. Sciebat etenim quotquot
futi erāt q̄ n̄ ſolū ſibi ꝯpati n̄ debebāt veꝝ etiā ⁊ crucem ipam ⁊
⁊ paſſionē ipi9 ferēt deriſuri. Verbū nanq̄ crucis vt apl̄s inquit
ꝑeuntibꝫ q̄dē ſtulticia ē. O quot inumerabiles vt ſic dicā viri ⁊
mlieres iter xp̄ianos reꝑiunt̄ q̄ hodie paſſionē xp̄i recolētes nec
minima pietate flectūt̄. nec curāt dare opaꝫ vt i ꝯmemoracione

tanti miſterii ꝛ ſi non oculis corpis ſaltē oculis mentis fleant ꝛ
lacrimentur. Quinimo mlti ſūt q̄ aut luxuria aut auaricia aut ſu
pbia excecati dn̄m ih̄m xp̄m hn̄t in deriſū. rurſus ſibi crucifigen
tes filiū dei. p q̄bꝫ oībus ipe mitiſſim9 dn̄s ſua caritate dolere
attrahebatur vehementer.

¶ Qd xp̄s vehementer doluit dū inclinato capite emiſit ſpm̄. ꝛ
de lamentacione matris eius. ¶ Tercii articuli dolor q̄rt9.

QVart9 dolor tercii articuli dr̄ ſeparacōis. doluit dn̄s ih̄s
xp̄s dū clamās ad prēꝫ d. Jn man9 tuas ɔmēdo ſpm̄ me
um iclinato capite tradidit ſpiritū. vbi criſo. ait. p h̄ ꝙ
moriēs vocē emiſit magnā aptiſſime ſe verꝫ deū eſſe oñdit. Qm̄
hoies cū moriunt̄ vix tenuem vocē emittere pn̄t. Caput aūt in
clinauit vt ex mō moriēdi oñderet ꝙ moriebat̄ ex obediēcia p̄ris
Cōpbata aūt fuit veritas mortis ei9 vt pꝫ ex textu euāgelii. Ju
dei em̄ qm̄ paſceue erat. i. dies veneris i c9veſpa icipit ſolēnitas
ſequētis ſabbati vt n̄ remanerēt i cruce corpa ſabbato. Erat em̄
magn9 dies ille ſabbati ꝛ ppt̄ ſe ꝛ ppter paſce ſolēnitatē roga
uerūt pylatū vt frangerent̄ crucifixorꝫ crura ꝛ de cruce tollerent̄
eorꝫ corpa. Venerūt ergo milites ꝛ fregerūt crura latronū. Ad ie
ſū aūt cū veniſſēt vt viderēt eū iā mortuū nō fregerūt ei9crura. ſꝫ
vn9 militū lācea lat9 ei9 aperuit. ꝛ ɔtinuo exiuit ſanguis ꝛ aq̄
Sanguis ad nr̄aꝫ redēpcionē. aqua ad peccatorꝫ ablucionē. Sciēd
tn̄ ſcd̄m tho. iii. pte q. lxvi. ar. iiii. in r̄nſione ad terciū argumen
tum ꝙ aq̄ illa n̄ fuit humor fleumatic9 vt q̄dā dixerunt ſꝫ aq̄ mi
raculoſe egrediens a corpe mortuo ſicͭ ꝛ miraculoſe pdiit ſāguis
ad ɔpbandā veritatē dn̄ici corpis ɔtra manicheorꝫ errorēvt. ſ.
p aq̄ q̄ eſt vnū ex quatuor elementorꝫ numero corp9 xp̄i vē fuiſ
ſe ɔpoſitū ex quatuor elemētis. Per ſanguinē vō oñderet̄ eſſe cō
poſitū ex quatuor humoribꝫ. Jtaqꝫ p9 tot labores cruciatus ꝛ pe
nas rex āgelorꝫ ꝛ dn̄s i crucis ſupplicio fuit extinct9. O quale no
uum. quo merito p amore ꝛ pietate tāti dn̄i omēs hoies lugere
dn̄t ſenes ꝛ iuuenes mlieres ꝛ viri. Moueri ſiquidē dn̄t eorꝫ cor
da cū intuent̄ mortuū iter latrones benignū ih̄m ꝛ mrēm ſemi
uiuā iter brachia magdalene ꝛ iohis ac aliarꝫ mulierꝫ deuotarūꝫ
cadentē. o q̄ dur9 eēt q̄ tparet a lacris vidēs vginē illam iuxta
crucē iterfectū filiū lamentātē. Puto ꝙ p̄ lacris ꝛ clamoribꝫ pce
dentibꝫ rauce facte fuerāt fauces ei9. tn̄ voce qua poterat clās
dicebat. o fili mi vita anglorꝫ quō extinct9 es ꝛ āpli9 non loque
ris. o fili mi lumē oclorꝫ meorꝫ. q̄s michi det vt moriar p te. o fi
li mi in c9 ɔceptu ptu ꝛ ortu tantā ſuſcepi leticiā. quō oia mic
hi vſa ſūt in triſticiā. o p̄r et̄ne defleo ꝛ plāgo vnigenitū filiū tu
um ac meū. ꝛ p dolore quaſi deficio. Adiuua me ꝛ q̄ſi dolre omor
tue mihi future. o gabriel angele. Et vbi ſūt vba q̄ michi dixiſti
Dixiſti nāqꝫ mihi aue. i. ſine ve. ꝛ hodie ēēn dederūt me anguſtie

vndiqꝫ. Dixiſti mihi ꝙ erã plena grã ⁊ hodie plena ſũ tot tribu
lacionibꝫ. Dixiſti michi ꝙ erã in mulieribus bñdicta ⁊ hodie ſũ a
iudeis maledicta. Dixiſti michi ꝙ erat bñdictꝰ fructꝰ vẽtris mei
⁊ ecce factꝰ eſt hodie crucis maledictũ o me miſerã tot penis a-
trociſſimis agitatã. Fleuit ergo hodie xp̃s ſaluator nr̃ in cruce.
Fleuit mr̃ eiꝰ maria peccatoꝝ oim aduocata. fleuit magdalena.
fleuit iohes fleuit petrꝰ fleuere diſcipli ceti. fleuit ſol dũ obſcura
tꝰ ẽ. fleuit t̃ra dũ ꝯtremuit. fleuit tẽpli velũ dũ ſciſſũ ẽ. fleuerũt
ſaxa dũ ſunt ſciſſa. fleuere ſepl'chra dũ ſunt apta. Plãge ergo ⁊
tuo ꝓple xp̃iane ⁊ dũ paſſionẽ xp̃i ꝯmemoras age ei q̃s potes to
tis viribꝫ grãs vt ſic ip̃e pticipes nos efficiat meritis ſãctiſſime
paſſiois ſue q̃ cuꝫ pr̃e ⁊. ſ. ſ. v. ⁊ reg. deꝰ p imortalia. ſ. ſclo꜄.
¶ Sabbato ſancto de ſepultura corꝑis xp̃i ⁊ eiꝰ morte quam ſꝑ
animo reuoluere debemus. ¶ Sermo. lxx.

Erat eñi magnus dies ille ſabbati. Scribuut̃ h̃ ṽba Jo.
ix. c. d̃uotiſſimꝰ h̃ dies ſabbati pia deuocõe a nobis ẽ
recolendꝰ in quo dñi nr̃i ihũ xp̃i mors occurrit ñ ime
rito ꝯtemplãda. Diximꝰ nãqꝫ in p̃cedẽti ſermõe q̃n-
tis doloribꝫ agitatꝰ xp̃s crucẽ p nobis aſcẽdit ibiqꝫ tradidit ſpm̃
Nũc ṽo ad declarãda ſue mortis miſteria dirigẽdꝰ ẽ ſtilꝰ. neqꝫ
eñi ꝯequã aut deuociꝰ aut ꝯueniẽciꝰ meditari hodie fideles poſ
ſent. ꝓpterea magnꝰ dr̃ dies iſte ſabbati ñ ſolũ ſcđm lr̃alẽ intel
lectũ iudeo꜄ ve꜄ eẽ ſcđm miſticũ ſpũaleqꝫ intellectũ. Magnifi-
cauit eñi illũ xp̃s benedictꝰ p mortem ⁊ ſepulturã ſuam de qua
loqui volentibus tria miſteria ſe ingerunt declaranda.
Primũ eſt ex pte caris. ¶ An caro xp̃i fuerit mortua. ⁊ an fue
¶ Scđm ex pte anime. rit a diuitate ſepata ⁊ vt꜄ p mortẽ
Terciũ ex pte ſepl'ture. caris ſit mors attribuẽda ꝑſõe v̄bi.
Primũ miſteriũ declarand᷑ de morte xp̃i ẽ ex ¶ Ca. i.
pte carnis circa q̃ tripl'r dubitare cõtingit. Primo circa
mortificacionẽ. Scđo circa ſepacionẽ. Tercio circa attri
bucionẽ. Prio ꝯtingit dubitare circa mortificacionẽ. vt꜄ ſcꝫ p ſe
pacionẽ aĩe a corꝑe xp̃i caro eiꝰ fuit mortua. Et ꝙ ſic pꝫ qr i ſim
bolo dr̃ de xp̃o ꝙ mortuꝰ ẽ ⁊ reſurrexit. Et h̃ cãtat eccl'a cũ dic
Ip̃e eñi verꝰ eſt agnꝰ q̃ abſtulit pctã mũdi. q̃ mortẽ nr̃am moriẽ
do deſtruxit ⁊ vi. t. repauit. Dñs autẽ boñ. di. xxi. tercii dicit.
Qđ caro illa fuit mortua eo ꝙ caruit vſu ⁊ ꝯplemento vite. res
eñi corꝑalis ñ eſt viuificabilis niſi ab aliq̃ forma ſpũali ip̃am cõ
plẽte ⁊ ſibi ꝓporcionabili. Qm̃ ergo i ip̃a ſepacõe aĩe caro xp̃i
caruit hm̃õi forma iđ ve mortua fuit. ⁊ q̃uis hr̃et diuitatẽ vni
tam ñ tñ ab ea viuificabat̃ ñ ꝓpter defectũ a pte viuificãtis ſꝫ
ꝓpt̃ ĩpporcionẽ a pte viuificabilis. Scđo ꝯtingit dubitare circa
ſepacionem vt꜄ ſcꝫ in morte caro xp̃i fuerit a diuinitate ſepata
⁊ r̃ñdẽt doc. ꝙ ñ. vñ leo papa i ſermõe inq̃t. Tanta eſt vnio dei

⁊ homis vt nec ſupplicio poſſet dirimi nec morte diſiungi. Et au
g9. ɔtra felicianum. Criſtus in ſepulchro carnē ſuā nō deſeruit.
Que verba mgr̄ ſen. ponit i lr̄a di. xxi. tercii. q̄re aūt nō fuit di
uitas a carne ſepata ſcd̄z boñ. pōt eſſe rō triplex vic; liberalitas
ex pte aſſumētis. Dignitas ex pte aſſūptibil̓. ⁊ vtilitas ex pte aſ
ſumpcionis. liberalitas inq̄m ex pte aſſumētis q2 qñ de9 dat ali
qd̓ donū ñ ſubtrahit illud ſine culpa. Si ergo nulla culpa interue
nit ñ decuit diuiaz liberalitatē carnē q̄ ſibi liberaliter viuerat a
ſe ſepare. Dignitas eē ex pte aſſūptibilis fuit in cā q2 ſicē caro il
la ꝑpter ſui dignitatē nō d̓buit videre corrupcōez ita nec ipaz d̓
cuit a v̄bo ſepari. Vtilitas aūt ex pte aſſūpcioīs ad hoc ip̄m facie
bat. Ad hoc em̄ fiebat illa vnio diuitatis ad humanā naturā ⁊
caris ad aiaz vt ꝓcuraret̄ nr̄a ſal9. ⁊ qm̄ ſepacio aie a carne or
diabat̄ ad h̄ vt nr̄a ſal9 ꝓcuraret̄. ſepacio aūt caris a diuitate ad
nihil vtilis erat iō firmiter ē tenendū q nūq̄ diuitas fuit a car
ne illa ſanctiſſima ſepata. Tertio ɔtingit dubitare circa attri
bucionem. Vtꝝ ſcz ꝑpter mortē carnis ſit mors pſone v̄bi attri
buēda. Et rñdent doc. theologi q abſq3 dubio ɔcedend̓ eſt filiuz
dei p nobis fuiſſe mortuū ꝑut dr̄ in ſimbolo q eē ambro. expreſſe
teſtat̄. d. Tm̄ fuit pc̄tm̄ nr̄m vt ſaluari nō poſſem9 niſi vnigeni
t9 dei fili9 moreret̄ p nobis debitorib3 mortis. hoc aūt ſibi v̄e at
tribuit̄ ñ ſcd̄m diuiaz nat̄az ſ3 ſcd̄m hūaz nō p eēnciā aut p ihe
renciā ſ3 p ydiomatū ɔmuicacōē. ⁊ hoc i nll̓o derogat diuie dig
nitati ⁊ multū ɔſonat pietati. Nullū em̄ v̄bū maioris dignacio
nis ⁊ clemēcie reſonare pōt i auribȝ cordis nr̄i q̄ q vnigenitus
dei fili9 p nobis ſit mortu9. qd̓ vt p̄dictū ē itelligi d3 ñ ſcd̓3 na
t̄az diuiaz ſ3 hūaz p ydiomatū ɔmuicacōez q2 vt iq̄t au. quē ma
giſter inducit in textu. Si q̄s dixerit aut crediderit deum paſſuz
anathema ſit. ¶ An aia xp̄i fuerit a carne ſepata eciā ſepa
ta diuitate. ⁊ an p9 iſtans ſepacioīs ſit effecta ipaſſibilis. ⁊ an
ex benignitate deſcendit ad inferos. ¶ Ca. ii.

Scd̓m miſteriū declarand̓ de morte xp̄i eſt ex pte aie. Cir
ca q̄ adhuc ɔtingit triplr̄ dubitare. Primo circa ſepabi
litatē. Scd̓o circa ipaſſibilitatē. Tercio circa benignita
tem. Primo ɔtingit dubitare circa ſepabilitatē. An ſcz anima
xp̄i a carne ſepata fuerit eē ſepata diuitate. Et rñdet mgr̄ ſen.
quē ſequūt̄ ceteri theologi di. xxi. q ſicē nunq̄ fuit diuitas ſepa
ta a carne ita nec ab aia. Vñ Jo. dam̄. inq̄t. Si mortu9 ē vt hō ⁊
ſācta illa aia ab ei9 corpe diuiſa ē diuitas tñ inſepabil̓ ab vtro
q3 pmāſit. Rō aūt hmōi inſepabilitatis ſcd̓m boñ. pōt eſſe tri
plex. Pria q2 deū ñ decebat q̄ in diſſolubili mr̄imonio aīam illā
ſibi copulauerat. Vñ ſicē ñ decet viꝝ relinq̄re vxorē ſic nō decuit
v̄bū ab aia ſepari. Scd̓a rō ē q2 nobis ñ expediebat eo q ſi fac
ta fuiſſet ſepacio anima illa non habuiſſet potenciā ad eripiendū

genus captiuum nec mediatricis effectū ad recōciliandū ꝛ neutꝝ
erat nobis expediēs. Tercia rō ē qꝛ aie illi ñ ꝯgruebat. tū quia
erat inocētissima. tū qꝛ erat beatissima qꝛ eñ beatissima erat nō
lebat a v̄bo ſepari ꝛ qꝛ innocētissima ñ poterat ꝯtra voluntatē
ſuā ſepari ab eo qꝛ iā puita fuiſſʒ ſine culpa. Hic dam. ait. Ana
thema ſit q̄ dic̄ verbū depoſuiſſe qđ ſel' aſſumpſit. Sʒ ꝯtra hoc
aliq̄ iſtāt obicientes illud Jo. x. Poteſtatē hēo ponēdi aīam meā
ꝛ iterꝝ ſumēdi eā. ergo ſi iſte ſermo ē pſone filii dei. videt̄ ꝙ fi
li9 dei aīaʒ depoſuit in morte. ergo ī morte aīa fuit a v̄bo ſepa
ta. Ad h̄ rñdet au. ꝙ verbū illud ē pſone filii dei rōe carnis aſ
ſūpte. Erat eñ in poteſtate ei9 ſepare aīaʒ a corpe ꝛ iterꝝ corpi
illā reunire. Jō aliud ē ibi deponēs. aliud vñ deponit. deponēs ē
v̄t9 diuia. vñ ꝺponit ē corp9. Scđo ꝯtingit dubitare c̄ca ipaſſi
bilitatē. vtꝝ aīa xp̄i poſt inſtans ſepacionis impaſſibilis ſit effe
cta. Ad qđ rñdʒ boñ. vbi ſupra ꝙ ex certitudie auctoritatis h̄ ñ
eſt determinatū. ſic̄ eē mgr̄ tangit in. iii. di. xviii. verꝝtñ pbabi
le ē ꝛ rōi magis ꝯſonū. ꝙ ſtatī p9ſepacionē hūit ipaſſibilitatē
Si eñ ñ paciebat̄ aīa xp̄i niſi diſpenſatiue ꝛ ꝑpter nr̄am ſalutē
ſi iā nō erat tp̄s ꝛ loc9 merēdi iā aīa xp̄i nō debebat nec pote
rat pati nec ſolū ꝺ aīa xp̄i pbabile eſt ꝙ ſtatī p9ſepacionē a cor
pore facta ſit ipaſſibilis ſʒ eē de q̄libet aīa viri ſācti in q̄ ñ repi
tur reat9 alic9 pcti. ꝛ ſi diceret̄ cur caro xp̄i nō fuit ipaſſibilis
facta añ reſurrectiōeʒ ſic̄ ꝛ aīa. Rñdet boñ. ꝙ hoc fuit ex duplici
cauſa. Pria quidē qꝛ aīa ꝑpinqoꝛ erat glie q̄ꝫ caro. Erat eñ bea
ta ſcđm aliq̄ꝫ ſui ꝑtem. Scđa v̄o cā qꝛ dilacio ipaſſibilitatis in
carne faciebat ad fidei nr̄e ꝯfirmacōeʒ vicʒ vt oñderet̄ xp̄s veraci
ter paſſ9 ꝛ mortu9 fuiſſe. nō ſic dilacio ipaſſibilitatis in aīa. jō
magis dilata fuit ipaſſibilitas corpis q̄ꝫ ipaſſibilitas aīe ex diſ
penſatione diuīa. Tercio ꝯtingit dubitare c̄ca benignitatē. vtꝝ
ſcʒ ex benigitate aīa xp̄i deſcēdit ad īferos. Et ꝙ ſic pʒ qꝛ ī ſim
bolo apl'oꝝ dr̄. Deſcēdit ad īferos ꝛ actu. ii. Quē de9 ſuſcitauit
ſolutis doloribʒ inferni. Et Jo. dam. ait. Deſcēdit ad inferna aīa
deificata vt queādmodū his q̄ ī terra ſūt ita ꝛ his q̄ in tenebris
ꝛ vmbra mortis ſedēt ſupluceſcat. Sciendꝰ tñ ſcđm boñ. di. xxii
tercii li. ꝙ noīe inferni aliqñ intelligit̄ pena. aliqñ locus pene ꝛ
ſcđm hoc dupl'r pōt aliq̄s dici deſcendere ad īferos. aut qꝛ deſcē
dit ad penā. aut qꝛ deſcēdit ad locū pene. p̄mo mō ñ ꝯuenit xp̄o
in eo eñ nō fuit pena dāni. nec fuit pena ſenſ9. Scđo mō ꝯpetit
xp̄o. Deſcēdit eñ q̄ntū ad illā ꝑteʒ ī q̄ erāt illi q̄ detinebāt̄ meri
to pcti p̄mi pentis q̄ q̄dē ꝑs ꝯſueuit limb9 appellari. Ad illam
inq̄m ꝑtem deſcēdit nō ꝯpulſ9 nccitate ſʒ ſua volūtate ꝛ poteſta
te. Rō aūt q̄re voluit ꝺſcēdere ad eripiēdos illos q̄ ꝺtinebāt̄ ibi
ꝯpediti cū eē poſſʒ facere h̄ ñ deſcēdendo fuit duplex. vicʒ ꝑpter
ꝯſolaciōeʒ vinctoꝝ ꝛ ꝑpter ꝯfuſionē aduerſarioꝝ. ꝑpter ꝯſoloꝝ

vinctoꝝ qꝛ magna fuit eis ꝯſolacio de pñcia ipſiꝰ anime ihu xp̄i et
maxima fuit dignacionis oñſio in hoc q̄ ipſe pſonalr̄ voluit deſcen-
dere ad eos. Fecit eciā hoc ꝓpter ꝯfuſionē aduerſarioꝝ vt ipi demo-
nes ꝯfunderent̄ ex ſua pñcia. et ſic̄ vicerat eos in terra in natura aſ-
ſumpta ſic aia eius de eiſdē triūpharet apud inferos de eiſdeꝫ ipſos
inuitos expoliādo. Deſcendit itaqꝫ aia illa ad ꝯſolandos ſanctos pa
tres ad letificādos et beatificādos. viderūt nanqꝫ q̄mprimū illis ſe p̄-
ſentauit diuinitatē eiꝰ. Vñ in loco infernali exñtes habuerūt padi-
ſum et aptam dei viſionē q̄ non ē aliud q̄m vita eterna. Sed adhuc
q̄s q̄rere poſſet vtꝝ anima xp̄i morā ꝯtraxit in inferno vſqꝫ ad horā
reſurrectōnis. Et rñdet boñ. et rich. vbi ſupra. et Tho. iii. pte. q. liii.
Qd̄ ſic̄ xp̄s vt nr̄as penas in ſe ſuſcipetvoluit corpꝰ ſuū in ſepulchro
poni ita eciā voluit animā ſuā ad infernū deſcendere. corpꝰ aūt eius
manſit in ſepulchro p diē integꝛ et duas noctes ad cōprobandā ve
ritatē mortis ſue. Vnde eciā tantundē credendū eſt animā eiꝰ fuiſſe
in inferno vt ſimul aīma eius educeret̄ de inferno et corpꝰ eius de ſe
pulchro. Ex quo augꝰ. xviii. li. de ci. dei. c. xliiii. ait. Propheta in ven
tre ceti triduo fuit et tamē illū ſignificauit in pfundo inferni triduo
futuꝝ qui dñs eſt omniū ꝓphaꝝ. Et in li. de fide ad petrū de anima
xp̄i loquens dicit. Ipſa de inferis die tercio reuertente idē deus ſcd̄m
carnē qua in ſepulchro iacuit de ſepulchro reſurrexit. Sed nōnulli ar-
guunt quia Luc̄. xxii. xp̄s dixit latroni. Hodie mecū eris in padiſo.
ergo videt̄ q̄ anima xp̄i illa die qua mortuꝰ eſt fuit in padiſo et ſic
deſcendens ad infernū nullā moram ibi ꝯtraxit. Ad qd̄ rñdet augꝰ.
exponens verbū predictū. q̄ noīe padiſi nō intelligit̄ ibi locus empi
rei nec locꝰ padiſi terreſtris ſed ipſa apta et clara viſio ipſiꝰ dei. De
hoc vero deſcenſu xp̄i ad inferos ſic pulchre loquit̄ augꝰ. in quodaꝫ
ſermone. Mox vt xp̄s ſpūm tradidit vnita ſue diuinitati aīma ad in
fernoꝝ pfunda deſcēdit. Cumqꝫ tenebraꝝ terminū q̄ſi quidā depdā-
toꝛ ſplendidꝰ ac terribilis attigiſſet aſpiciētes eum impii ac tartaree
legiones territi inq̄rere ceperūt. d. Vnde eſt iſte tam fortis tam terri
bilis tam ſplendidꝰ tam p̄clarus. Mundꝰ iſte qui nobis ſubditꝰ fuit
nunq̄ nobis talē mortuū miſit. nunq̄ inferis talia munera deſtina-
uit. Quis ergo iſte qui ſic intrepidꝰ nr̄os fines ingredit̄ et nō ſolum
noſtra ſupplicia nō veret̄. verum eciā et alios de vincul' nr̄is abſoluit
Ecce ipſi qui ſub noſtris ſolebāt ſuſpirare tormētis inſultāt nobis de
ꝑcepcione ſalutis. Et nō ſolū iam nichil verent̄ ſed inſup nobis mi-
nant̄. Nunq̄ hic ſic mortui ſupbierunt nec aliq̄n ſic leti potuerūt eſſe
captiui. Vt quid huc iſtū adducere voluiſti. O princeps noſter. periit
omnis leticia tua. in luctū conuerſa ſunt gaudia tua. dum tu xp̄m
ſuſpendis in ligno ignoꝛas q̄nta damna ſuſtineas in inferno. Poſt
iſtas crudeliū voces infernalium ecce inumerabiles ſanctoꝝ populi
lacrimabili voce clamabant. Aduenisti redemptoꝛ mundi aduenisti
queꝫ deſiderantes quotidie expectabamꝰ. Deſcendiſti pꝛo nobis ad

inferos noli nobis deeſſe cum reuerſ9 fueris ad ſupos. Aſcen de dñe
ihu inferno ſpoliato et auctorez mortis ſuis vincul' irretito et redde
iam leticiã mundo. Succurre inquiũt iam ſeuas extingue penas et
miſerãdo reſolue captiuos dum h es abſolue reos cũ deſcenderis de=
fende tuos. h ille. O qm ingẽti leticia animaꝝ in limbo exñcium tũc
mentes pfuſe ſunt cũ viderũt benigniſſimũ ihm tamdiu expectatũ
tamdiu deſideratũ tãdiu demqꝫ acclamatũ. Viderũt inqm aiam ei9
et diuinitatem cui erat vnita. viderũt xp̃m redemptorem mediatorẽ
et glorificatorẽ ſuũ. neqꝫ locus ille eciã luce corpali ex pñcia anime
xpi illuſtrat9 vt rich. dicit erat ei ampli9 penoſus. Expectauerũt ergo
vt pdictũ eſt aie ille ſancte cum ſũma leticia in eodẽ loco tp̃us reſur=
rectionis xpi. ❡ Qualiter xps depoſitus fuit de cruce. et de afflic=
tione matris ei9. necnon et de ei9 ſepelicione. ❡ Capl'm. iii.

T Erciũ miſteriũ declarandũ de morte xpi eſt ex pte ſepulture.
Ad qm pie volentes attẽdere tria ↄſiderare dẽmus. Primo
ſubuencionẽ. Scdo afflictionẽ. Tercio ſepelicionẽ. ❡ Primo
ↄſiderare debem9 ſubuencionẽ. qualr ſcꝫ ioſeph ab aramathia et ni=
codemus licencia a pylato obtenta depoſuerũt xp̃m de cruce. Ipſi enĩ
qui erãt diſcipli occulti ihu ferẽtes ſecũ inſtrumẽta venerũt ad crucẽ
ad cui9 pedes iacebat meſta mr̃ cum maria magdalena et maria ia
cobi et mr̃e filioꝝ zebedei et euãgeliſta iohe ceteriſqꝫ mulieribꝫ que
ſecute fuerant ihm a galilea miſtrantes ei vt math. refert. Cum autẽ
ioſeph et nicodem9 virginẽ reuerenter ſalutaſſent lacrimãtibus ocul'
ei dixerũt. Venim9 o mater meſta vt filiũ tuũ et mgr̃m noſtꝝ depo
namus de cruce recondamuſqꝫ vt moris eſt honorifice in ſepulchro.
O pietas cõmendabilis hoꝝ viroꝝ nobiliũ. O deuocio digna laudũ
ioſeph ab aramathia qui a pylato peciit vt ſepelire poſſet pcioſum
corp9 ihu. Sed ſi qs q̃reret quare p hmõi licencia null9 ex. xii. acceſ
ſit ſed ſolũ iſte ioſeph. Rñdet Criſo. q null9 audebat ſicut iſte qui in
ſignis iudeoꝝ erat et pylato not9. Dicebatr eciã ille ioſeph ab ara=
mathia ex quo iam dixerat vt ait Beda ipa eſt ciuitas q̃ primore. di
citur ramatha de q̃ fuit ſamuel. Scdo ↄſiderem9 afflictionẽ ſurgẽs
maria mater cũ anxietate multa brachia extẽdebat vt dilectũ filium
tangere poſſet. Et cum auulſi fuerũt claui de manibus et pedibꝫ ſu=
ſcepit cum ↄtriſtanciũ auxilio eũ inter brachia ſua indeqꝫ in terram
poſitũ adorabat eũ. deinde cum multa caritate dolore mixta ↄtracta
bat ſua ſanctiſſima mẽbra tangebat caput et ſpineã coronã extrahe=
bat ab illo. oſculabatr illud multipliciter pforatum et cruore reſpſum
atqꝫ dicebat. O caput dignũ diademate et corona impiali quã turpi=
ter coronatum te vidi hucuſqꝫ corona ſpinea. inſpiciebat liuidam fa=
ciem et in illam merens et ruens oſculabatur eam atqꝫ ſubdebat. O
decora facies et ſpecõſa nimis ex qua per tot annos tantum gaudiũ
ſuſcepi quomodo facta es vt leproſa. Suſcipiebat deinde perfora=
tas manus amoroſe oſculans illas referens ſemper piiſſima verba

paciende q̃rele. Sic eciã ꝛ lat9 aptũ tangebat manu oſq3 illi appli-
cabat. Fili inq̃eus mi q̄ dira fuit crudeliſq3 man9 illa q̄ te lãcea pfo
rauit. nec puto poſſ3 aliq̃s plene iueſtigare qualiter v̄go depoſitum
de cruce filium dolenter lamẽtabat̃. Magdalena eciã et io. ioſeph et
nicodem9 ceṫiq3 aſtãtes p̄ ꝯpaſſione flebãt ꝛ ipi ¶ Tercõ conſidere-
m9 ſepelicõ3 qualr̃ hora ꝯpletoꝛii iam imminente ioſeph ꝛ nicodemus
inſtabant vt corpus ſepeliret̃. quare nicodemus protulit mixturam
mirre et aloes quaſi libras cẽtum. et licet tali vnctõe a putrefactõe
ꝯſeruatiua xp̄s non indigeret q̃m corpus ei9 corrũpi nõ poterat nec
dẽbat. tñ nicodemus h̃ non intelligens ex deuocõe ſua ad vngendum
corpus xp̄i tulit vnctõem p̄dictam. Acceperũt ergo corpus ih̄u et li-
gauerunt cum lintheis .i. pannis lineis inuoluerunt cum aromatib9
ſicut mos eſt iudeis ſepelire. erat autẽ i loco vbi crucifix9 ẽ ort9 ꝛ in
orto monumẽtũ nouũ i quo nõdũ q̃ſquã poſit9 fuerat. Ibi ergo pp̃t
paſceuẽ iudeoꝝ q2 iuxta erat monumẽtũ poſuere ih̄m q̄ oia i miſte-
rio facta ſũt Nã vt inq̃t tho. ſepeliri voluit xp̄s rõnabilit̃ Primo q̃dẽ
ad cõpbãdã veritatem mortis. nõ eni aliquis i ſepulchro ponit̃ niſi q̄
iam v̄e mortuus eſt. Vñ pilat9 vt hẽt̃ Mar. xv. añq̄ ꝯcederet xp̄m ſe
peliri diligẽti inq̃ſicõe ꝯgnouit eum eſſe mortuũ. Scdo q2 p h̃ q̄ xp̄s
de ſepulchro reſurexit dat̃ ſpes reſurgẽdi p ipſũ his q̄ ſunt in ſepul-
chro ſecundum illud io. v. Oĩs q̄ i monumẽtis ſunt audient voce3
filii dei et q̄ audierit viuẽt. Tercio ad exẽplum eorum q̄ p mortem
xp̄i ſpũaliter moriũt̃ peccatis q̄ ſe3 abſcondũt̃ a ꝯturbacõe hoim. vñ
di col. iii. Mortui eſtis et vita vr̃a abſcõdita eſt cũ xp̄o. Mod9 eciam
ſepeliẽdi rõnabil' fuit. nã i orto ſepultus eſt ad ꝯſignãdũ q̄ p mortem
ꝛ ſepulturã ipi9 liberamur a morte q̄m icurrim9 propter peccatũ
ade i orto padiſi ꝯmiſſũ. In aliena eciã poſitus ẽ ſepultura vt di. au.
i quodã ſermone q2 p aliena mouebat̃ ſalute ꝛ eciã propter abũdãci-
am paupꝛtatis p nobis ſuſcepte. Nã q̄ domũ ĩvita nõ hũit vt theophi
lus refert p9 mortẽ q3 i aliẽo ſepulchro recõdit̃ et nud9 exiſtens a io
ſeph opit̃. Erat iſup monumẽtũ nouũ vt iero. ait. ne poſt reſurecti
onẽ ceteris corporib9 remanẽtib9 ſurrexiſſe alius fingeret̃. Et vt au-
di. Sicut in marievirginis vtero nemo ante illum nemo poſt illum
cõceptus eſt ita i hoc monumento nemo ante illum nemo poſt illũ
ſepultus ẽ. Aduolutũ eciã fuit ſaxum magnum ad monumenti hoſ
tiũ vt ſic appareret omnimoda veritas ſepulture ſue. Quare vt par
ticipes ſimus mortiset ſepulture xp̄i ſepeliamus et nos vicia noſtra
atq3 peccata ſicq3 conſurgemus cum ip̄o accipientes hic graciam ꝛ
in futuro beatã gl'am Amen.

dñica reſurectõnis dñi nr̃i ih̄u xp̄i de iocũditate pticulari generali
et mĩnali reſurectõnis eius. ¶ Sermo. lxxi.

HEc dies quam fecit dominus exultem9 et letemur in ea. Scri
buntur hec verba pſal. c xvii. Sicut amara fuit creden-
tibus in ihesum criſtum paſſio eius ita iocunda debet eſſe

reſurrectio illius Propter gaudere vnuſquiſqꝫ et letari debet ac iocū
dari cū audit vere ex mortuis xp̄m ſurrexiſſe· h̄ eī docet nos et inſtru
it ſancta mr̄ eccl'ia dū ſepius replicat ꝓpheticū dictū a nobis aſſūptū
pro themate in diuinis namqꝫ officiis diurnis nocturniſqꝫ horis
huius tp̄is exultandū eſſe p̄dicat p victoria p gl'ia pqꝫ magnificen-
ciā xp̄i reſurgentis· Letabundū pfect o nouū ab angelo nūciatū eſt
cū dixit· Surrexit non eſt h̄ Surrexit inq̄ꝑ ille qui p amore nr̄o pati
⁊ mori non recuſauit vt nos mortuos peccato reſuſcitaret ad vitam·
Quapropter vt diem iſtū cū ſpūali leticia ꝯpleam⁹ in hoc ſermone
de reſurrectionis xp̄i iocūditate verba faciemus· Subdiſtinguemuſqꝫ
ſermonē in tres principales partes triplicem iocunditatem·

Prima dr̄ pticularitas· ❡ De iocūditate q̄ꝑ habuit ipſe xp̄s in reſur
❡ Secūda generalis· rectione ⁊ de mirabilibus actibus opatis a po
Tercia maternalis· tencia diuina in ip̄o xp̄o reſurgente·

❡ Caplm̄· i·

Prima iocūditas reſurrectionis xp̄i dicitur particularis que
ſcʒ fuit in anima benedicta ip̄ius ihesu xp̄i dum corpus ſuuʒ
iterꝝ ſibi vniuit efficiens illud ppetuo glorioſum· Ad quod
plenius intelligendū notandum eſt q̄ꝛ in ipſo xp̄o reſurgēte quatuor
actus mirabiles opata eſt v̄tus ⁊ potēcia dei· Primus fuit ſanguīs
reaſſumpcio· Secundus corpis mutacio Tercius anime vnio· Quar
tus ſepulchri penetracio· ❡ Primus actus fuit ſanguinis reaſſump
cio· Nam reaſſumpſit corpus xp̄i clauſum exiſtēs in ſepulchro ſang-
uinem proprium qui extra erat diſperſus· quod non niſi p diuinam
fieri potuit· Racio aūt prefate reaſſumpcōis v̄tutē ſanguīs ſecundū
tho· in· iii· parte· q· liiii· eſt quia quicquid ad naturam corporis huma
ni pertinet totum fuit in corpore criſti reſurgentis· Manifeſtum eſt
autem q̄ꝛ ad naturam corporis humani ptinent carnes et oſſa et ſang
uis et alia huiuſmodi· ideo omnia iſta in corpore criſti reſurgentis
fuerunt· Dicūt eciam philoſophi q̄ꝛ ſanguis eſt ſedes anime ⁊ ani-
ma viuificat corp⁹ ſāguine mediante· Quare idubitātē ſāguinē ſuū re
ſurgens criſtus ad ſuum corpus reduxit· Vtꝝ aūt totū ſāguinē aſſū
pſerit ita q̄ꝛ nulla particula ſiue guttula de illo in terra remanſerit
due ſunt opiniones· Prima eſt ſancti Tho· qui vbi ſupra ar· iii· in re
ſponſione ad argumētum terciū dicit q̄ꝛ totus ſanguis qui de corpe
criſti fluxit cum ad veritatem humane nature pertineat in chriſti cor
pore reſurrexit· Sanguis autem ille qui in quibuſdam eccleſiis p re-
liquiis ꝯſeruatē nō fluxit de corpore xp̄i ſʒ miraculoſe dr̄ effluxiſſe de
quadam ymagine criſti percuſſa· Alia eſt opinio Franciſ· de marone
qui ait Non eſt inconueniens ſi aliquid de ſanguine criſti fuſo dica-
tur eſſe in aliquibus eccleſiis quia forte corpus in vita incorrup-
tibili non indiget tanto ſanguine ſicut in vita mortali·

Et licet vtraqꝫ opinio ſit ſuſtētabilis tñ ſecunda maiorē firmitatem
videt̃ hr̃e·tñ q̄ totus ſāguis nō ꝑtinet ad veritatē hūane nat̃e·Vñ ⁊
ſāctꝰ Tho·ī ſuis quolibetis·l·q·iii·di· Cū ergo xp̄s añ paſſionē cō
mederit ⁊ biberit nichil ꝓhibet ī eo fuiſſe aliquē ſāguinē nutrimēta-
lē q̄ ad veritatē hūane nat̃e non ꝑtinet ⁊ q̄ꝫ nō oporteret in reſurecti
one ad corpus eiꝰ redire·tñ q̄ ī pleriſqꝫ ſolemniſſimis locis oſtēdit̃
verꝰ xp̄i ſāguis·Nā ī capella regis francie ē d̄ ſāguie xp̄i ⁊ de ſpinea
corona ſāguine tincta·In ꝓuincia ꝓuincie aput ſāctū Maximinū in
ꝯuentu fratrum p̄dicatorum in feſto ſancte marie magdalene oſten-
dit̃ ampulla cū ſanguine xp̄i·Ap̄ eſculū in ꝯuentu fratꝝ p̄dicatorū
eſt ſpina cū ſanguine xp̄i·Alia inſuꝑ ſpina cum ſanguine eſt Raca-
neti in conuētu fratrū heremitaꝝ·In ciuitate v̄o Mātue in abbacia
ſancti benedicti in eccl'ia ſancti andree ē de ſāguine xp̄i quē aſporta-
uit Longinus cuius corpꝰ requieſcit ibidē·In alemania vero in ciui-
tate·Nurēberge eſt ferrū cū quo Longinus lanceauit latus criſti ſā
guine reſperſū·⁊ ſic in multis ꝑtibus xp̄ianoꝝ verus oñdit̃ ſāguis
xp̄i Facit eciā ad ꝯfirmacōeꝫ ſc̄de opinionis auctoritas ſūmi pōtificis
Nā ꝑ piū maximū ſcriptū ē vt ſequit̃·Piꝰ ep̄s ſeruus ſeruoꝝ dei di
lectis filiis abbati monaſterii beate Marie Xantonēſis dioceſis ⁊ cā
toꝝ eccleſie·Xantoñ·ac priori ꝑoratus ſancti Eutropii extra muros·
Xantone ſalutē ⁊ apoſtolicā bñdictionē·Illius q̄ ſe ꝑ dñici ſaluacio
ne gregis ī precium immolari nō abnuit vices q̄uis immeriti gerē
tes in terris ad ea curis vrgemur indefeſſis ꝑ q̄ cūctorum xp̄ifideli-
bus erga ſaluatorē ſuū creſcat deuocio ac ipoꝝ q̄bus ſit ab eis dubi
etatis ſemotis ſcrupulis ꝑ ampliꝰ ſuccedat ſalꝰ aīaꝝ·Exhibita ſiq̄d
nobis nuꝑ parte dilectoꝝ filioꝝ gardiani ⁊ ꝯuentus domus ville·
Rupelle ordinis fratrū minoꝝ Xantoñ·dioceſis peticio ꝯtinebat Q̄d
licet ⁊ tanto tempore cuius memoria nō extitit ī eccl'ia dicte domꝰ vt
pie credit̃ quedā porciūcula p̄cioſiſſimi ſanguis dñi nr̄i ihesu xp̄i in
ligno crucis ꝑ redempcione hūamani generis ſalubriter effuſi ⁊ per
eoſdem gardianum ⁊ ꝯuentum certis anni temporibus xp̄i fidelibꝫ
ſolēnit̃ oñdi ac inibi ab eodē t̄pe citra ab eiſdē fidelibꝫ venerari ꝯſue
ta fore inhibeatur ⁊ honorifice ꝯſeruetur nōnulli tñ curioſi pluſq̄ o-
porteat ſapere ſatagētes quo ſp̄ū ductu neſcit̃ publice ac p̄uate aſſe-
rere nō verētes ꝙ nil de p̄fato ſāgie remāſit ī terris fid̄les ipos a pia
eorum deuocione quā hactenꝰ geſſerūt ad p̄fatā ſanguinis porciun-
culā in dicta eccl'ia colendā retrahere conant̃ in nō modicū incolaꝝ
parciū illaꝝ ac gardiani et conuentus p̄dictoꝝ ſcandalū atqꝫ graua
mē·Quare ꝑ ꝑte dictoꝝ gardiani ⁊ ꝯuētꝰ nobis fuit hūilit̃ ſupplica
tum vt ſuper his ſibi ⁊ fidelibus eiſdem oportune prouidere benig-
nitate apoſtolica dignaremur·Nos igit̃ q̄ de p̄miſſis certam noticiaꝫ
non habemus attendentes quod veritate fidei nullatenus repugnat
affirmare redemptorem nr̄m de ſanguine prefato ob ipſius paſſiōis
memoriaꝫ aliquā partē in terris reliquiſſe ac ꝓpterea deuocōeꝫ ipoꝝ

fideliū plurimū ꝯſeruari ⁊ ſcādal' ipis q̄ntum in nobis ē obuiare cu-
pientes h̄mōi ſupplicacionibꝫ inclinati diſcrecōi vr̄e ꝑ aplica ſcripta ⁊
mādam9 quaten9 vos vel duo aut vn9 veſtrū ſi et poſtq̄ꝫ vocatis q̄
fuerint euocādi de p̄miſſis vobis legitime ꝯſtiterit oībꝫ ⁊ ſingulis tā
exēptis ꝙ nō exēptis cuiuſcūqꝫ p̄eminencie ſtatus dignitatis grad9
ordis vel ꝯdicōis fuerit auctoritate nr̄a ſub penis et cenſuris eccleſi-
aſticis ne dictos fideles ab oī pia eoꝝ deuocione ꝙ hactenus geſſe-
runt ad p̄fatā ſanguinis h̄mōi porciūculā ī eadē eccl'ia venerādaꝫ vt
p̄fert̄ quoquomō retrahere. Gardiano qꝫ ⁊ ꝯuentui p̄dictis ne per
illatas eis retroactis tꝑibꝫ p̄miſſoꝝ occaſione iniurias q̄ſuis ꝑſonal
ad iudiciū euocari facere p̄ſumant dicta auctoritate diſtricti9 inhibe-
re curetis contradictores ꝑ cenſurā eccl'iaſticā appellacione p9poſi-
ta ꝯpeſcendo n̄ obſtātibus ꝯſtitucōibus ⁊ ordinacōibus apoſtolicis
necnō dom9 ⁊ ordinis p̄dictoꝝ iuramēto ꝯfirmacōe apl'ica vel q̄uis
firītate alia roboratis ſtatutis ⁊ ꝯſuetudib9 ceteriſqꝫ ꝯtrariis q̄buſ-
cūqꝫ aut aliq̄bus cōiter vl' diuiſim ab apl'ica ſede indultum exiſtat ꝙ
interdici ſuſpēdi vl' excōicari non poſſint ꝑ lr̄as apl'icas nō faciētes ple-
nā ⁊ exp̄ſſam d' verbo ad uerbū de indulto huiōi mēcōeꝫ Datū Rome
ap̄ ſanctū Petrū āno icarnacōis dn̄ice. M.cccc.lxi. quintodecio kal'-
auguſti pōtificat9 nr̄i anno tercio Propter q̄ omnia ſatis rōnabile
eſſe videt̄ ꝙ aliq̄d de vero xp̄i ſanguine effuſſo. inueniatur in terra.
Vtꝝ vero talis ſanguis ſit tāta veneracione dignus q̄nta ſāguis q̄ ē
in eukariſtia ap̄ pleroſqꝫ dubiū ē quoniā ſi vnit9 ē diuinitati adoran-
d9 eſſet adoracōe latrie. Si v̄o n̄ ē vnit9 diuinitati tūc honor latrie n̄
debet̄ ei ſicut ſanguini in eukariſtia. Quid aūt tenend' ſit an. ſ. a ſan-
guine fuſo ſit ſeꝑata diuinitas vel vnita n̄ ē diffinitū vel determina-
tū cū altera opinionū ſuſtineri poſſit vt pꝫ ꝑ ꝯſtitucōeꝫ nouā factam
a ſūmo pōtifice Pio ſcd'o q̄ p̄diſputatā materiā iſtā in ſui p̄ſencia ꝑ
doctiſſimos viros ſtatuit ⁊ ordiauit ꝙ null9 de cetero ſub pena ex-
cōicacōis auderet dānare q̄cūqꝫ opionem p̄dictā cū vtraqꝫ ſuſtineri
poſſit abſqꝫ errore. Ego v̄o adhereo opioni. doc. mei Fran̄ q̄ ait ꝙ li-
cet aīa xp̄i ⁊ caro nunq̄ꝫ fuerint a diuinitate ſeꝑate ſāguis tn̄ ſeꝑa-
tus a corꝑe ex ꝯſequenti erat ſeꝑat9 a diuinitate Cuius ſignū ē qꝛ lꝫ
dicam9 fili9 dei fuit ſepultus ⁊ filius dei deſcēdit adinferos n̄ tn̄ dici-
m9 filius dei fuit effuſus ſuꝑ t̄rā. Iſta aūt ydiomatū cōicacio ē nota
talis vniōis ſcd'ꝫ augu. in p̄mo de tri. Scd's act9 quē oꝑata ē v̄t9 di-
uina in xp̄o reſurgēte fuit corꝑis mutacio ⁊ ſi corp9 n̄ ſit mutatum
ſcd'ꝫ ſubſtāciaꝫ qꝛ eiuſdē nat̄e reſurrexit fuit tn̄ mutatū ſcd'm q̄litateꝫ
Erat eīn ſcd'ꝫ Gre. in omel'. eiuſdē nature ſꝫ alteri9 gl'ie. Nō potuit
ergo fieri creata v̄tute vt corp9 exaīe añ ⁊ vulneribus plenū ſanaret̄
impaſſibil'r additis aliis dotibus corꝑis gl'ioſi ¶ Tercius actus fuit
aīe ad corp9 vnio n̄. n. pōt niſi dīna v̄tute aīa ſeꝑata eidē corꝑi vniri
q̄d meli9 ⁊ diffuſius explicabit̄ ī oꝑe de v̄tutibꝫ ī ſermone de reſur-
rectione generali. Quart9 act9 fuit ſepulchri penetracio. Exiuit nāqꝫ

xp̄s de ſepulchro clauſo ſigillato ⁊ cuſtodito· Sed nōnulli circa hoc
dubitāt ꝓpter verbum Mat· d· Angel9 autē dñi deſcendit de celo et
accedēs reuoluit lapidem· Ad qđ reſpōdet beda· d· Accedēs reuoluit
lapidē nō vt egreſſuro dño ianuā pandat ſed vt egreſſ9 eius iam fa
cti hōibus preſtet indicium Qui enim mortalis clauſo vgis vtō po-
tuit naſcēdo mūdū igredi ipe fact9 imortal' clauſo ſepulchro potuit
reſurgēdo exire de mūdo Cōſiderem9 ergo q̄nta leticia fuit mēs xp̄i
ꝑfuſa cū de ſepulchro exiēs qui ꝑus paſſibil' fuerat glioſū ⁊ inpaſſi
bilē ſe ↄſperit· Vt puto ꝙ primū eleuatis in celum ocul' grās retulit
patri qui eū de morte iam fecerat triūphate·

De iocūditate quā habuerūt ex reſurectione xp̄i vincti· diſcipuli
mulieres ⁊ angeli·
Capitulum· ſecūdum·

SEcunda iocunditas dr̄ general' que q̄druplr̄ ſubdiſtingui pt
Prima vinctoꝝ· Secunda diſciploꝝ· Tercia mulierū Quar
ta āgeloꝝ Prima iocunditas fuit vinctoꝝ eoꝝ· ſ· qui vincti
detēti fuerant in limbo quos inde reſurgēs xp̄s pemit9 eduxit ⁊ libe-
rauit put zacharias ꝓpha ꝑnūciauerat· ix· c· d· Tu quoqȝ in ſanguie
teſti tui emiſiſti vinctos tuos de lacu in quo nō erat aqua· Que vba
ſcdm nico· de lira ad literā intelligunt de xp̄o· Cui ꝓpha loqt̄ i ſcd̄a
ꝑſona de quo āte dixerat i tcīa ꝑſona· Sȝ dubiū h̄ orit̄ vtrū xp̄s oēs
aīas q̄ erāt i inferno liberauerit· Ad qđ rn̄det Bon· di· xxii· iii· li· Qđ
xp̄s nō liberauit niſi aīas electoꝝ ſuoꝝ ⁊ eoꝝ qui erāt mēbra ipius
q̄muis enim paſſio xp̄i oībus ſuffecerit nō tn̄ influit niſi in ei9 men-
bra ⁊ ideo illi ſoli ꝑ paſſionē xp̄i ſaluati ſunt qui vl' erant ei9 mēbra
qn̄ paſſus ē vl' futuri erāt ꝑ ↄuerſionē ad ip̄m· Qm̄ igit̄ multi erāt i
inferno qui nec mēbra xp̄i erāt nec futuri erāt qr nō erāt in ſtatu me-
rēdi· nō oēs dñs eripuit de inferno ſȝ tm̄ electos Vn̄ gre· in q̄dā ome·
infra octauā paſche ait ꝙ ante paſſionē ſuā dixit in reſurrectōe ſua
dñs ipleuit· Si exaltat9 fuero a terra oīa trahā ad me· Om̄ia ei tra-
hit qui de electis ſuis apud inferos nullū reliqt· Om̄ia abſtulit vtiqȝ
electa· Vnde eciā recte ꝑ os oſee· dic· Ero mors tua mors· morſ9
tuus ero inferne· qr eni̅ in electis ſuis funditus occidit mortem mors
mortis extitit· qr vero in iferno ptē abſtulit ptē reliqt nō occidit fun
ditus ſȝ momordit infernū· h̄ ille· Nō fuerūt gº ab inferno liberati
ꝑ xp̄m dānati ꝑ ſniaȝ diffinitiaȝ ſiue ꝓpt̄ pctm̄ actuale ſiue eciā ꝓpt̄
peccatū originale· Nā vt inquit tho· iii· pte· q· lii· Pueri q̄ cū origia
li deceſſerāt nullomō fuerāt ↄiuncti paſſioni xp̄i ꝑ fidē ⁊ dilectōnem
ideo nō fuerūt ab inferno liberati· ⁊ lȝ ſancti pr̄es adhuc tenerētur
aſtricti reatu origial' pcti inq̄ntū reſpicit hūanā naturā· tn̄ erāt libe-
rati per fidem xp̄i ab omni macula pcti ⁊ ideo capaces erant illius
liberacionis quam xp̄s attulit deſcendens ad inferos· Paruuli vero
qui non fuerant a peccato originali mundati neqȝ per fidem ꝓp̄am

qꝛ nondū hūerāt vſum li·arbi·neqꝫ ꝑ fidē ꝑētū aut ꝑ aliqͦd fidei ſac
mētū qꝛ nō erāt in ſtatu in qͦ eſſent capaces gr̄e xp̄i nec merita eīn
poterant eis ſuffragari nec ſatiſfactio ei9 ꝑ pc̄to ade ad eos hēbat
extēdi liberati neq̄ꝙ fuere ·Sꝫ adhuc dubiū ē an liberate fuerūt aīe
q̄ erant in purgatorio ⁊ rn̄det tho·vbi ſupra ꝙ paſſio xp̄i nō habu=
it tunc maiorē efficaciā ꝙ̄ habeat nunc·Et ideo illi qui fuerūt tales
quales nūc ſunt illi qui in purgatorio cruciant̄ liberati non fuerunt
Si q̄ aūt inuēti ſunt ibi tales q̄les etiā nunc ſatiſfactiōe ꝯpleta libe
rant̄ nil ꝓhibet eos a purgatorio fuiſſe liberatos·Fuit ergo iocundi=
tas illa oīm pr̄m q̄ in limbo detinebant̄ q̄bus gaudiū accidētale ac=
creuit locum illū derelinquēdo in qͦ tamdiu habitauerāt in tenebris
⁊ merore·Scd̄a fuit iocūditas diſcipl'oꝝ Jp̄a etem̄ reſurrectionis die
appuit xp̄s diſcipul' euntibus in emaus·vtꝫ·Luc̄·vlt̄·Jtē appuit di
ſcipul' ꝯgregatis invnū vt dꝛ·ioh̄·xx·⁊ tūc nō aderat tho· Appaꝛu
it adhuc ⁊ ſymoni·Sꝫ vbi aut qn̄ neſcit̄ niſi forte quando redibat a
monumēto cū ioh̄·Luc̄·vlt̄·Vl' vt dr̄ in hiſtoria eccl'iaſtica appuit ei
in cauerna in q̄ flendo manebat nā poſtq̄ negauit xp̄ꝫ i cauernā q̄n
dā itrauit q̄ mō dꝛ gallicāt9 vbi ſe totū ad lam̄ta pn̄ie ꝯuertit Jbi vt
q̄buſd̄ placꝫ i ip̄a reſurrectōnis die mgr̄ benigniſſim9 viſitauit eum
c̄tificās illū de ſui remiſſiōe pc̄ti·Ob qd̄ petrus miro gaudio fuit af
fectus·Sil'r letat9 ē ex reſurrectione xp̄i ioſeph ab arimathia Legit̄
nāqꝫ in euāgeͦ nicodemi ꝙ iudei indignati ꝯtrā ip̄ꝫ eo ꝙ xp̄ꝫ ſepe=
lierat cepunt ip̄m ⁊ i quodā cubicl'o diligēt̄ clauſo ⁊ ſigillato eū re
cluſerīt volētes p9 ſabbatū eū occidere·Et ecce xp̄s i ip̄a nocte reſur=
rectiōis ad eū itrauit ⁊ oſculū ei dedit ⁊ ind ſaluis ſigill' eū iducēſ i
domū ſuā i arimathia ip̄ꝫ adduxit Tercia fuit iocūditas mlieꝝ q̄ ip
ſa die reſurrectōis viderīt eū Vidit nāqꝫ illū maria magda· i ſpē or
tulani ⁊ vt dī Jo·xx·viderīt ⁊ illū ſecū p9ea ⁊ alie marie q̄bꝫ a monu
mēto redeuntibus appuit ih̄s occurrēs ill' ⁊·d· Auete Jlle aūt acceſ
ſerūt et tenuerūt pedes ei9 ⁊ adorauerūt eū vtꝫ·Math̄·vlt̄·c·Quar=
ta fuit iocūditas angeloꝝ q̄bus accidentale gaudiū accreuit ꝑ glia
xp̄i r̄ſurgētiſ ꝑ liberatōe pr̄ꝫ d̄ libo ec̄ ⁊ ꝑ toci9 leticia eccl'ie militā/
tis· De iocūditate q̄ habuit mr̄ ih̄u xp̄i ex reſurrectōe eiuſ ſicut
multipliciter probatur·

Capitulum Tercium

Tercia iocunditas ꝑncipal' dꝛ matn̄alis·Super ceteros etenī
ꝑ xp̄o reſuſcitatō letificatū eſt cor v̄ginis matris·Sibi nāqꝫ
vt pie creditur ꝑuſq̄ ceteris bn̄dict9 fili9 ei9 appuit·Qd ꝑ
bari pt̄ q̄druplr̄ Prio ex teſtificacōe·Scd̄o ex ꝯtrarii ꝯfutacōe·Tercō
ex celebracōe·Quarto ex ꝯuenienti rōe·Primo ꝓbari poteſt ex teſtifi=
cacione·Teſtat̄ em̄ hoc ambro·in li·de v̄ginibus·d·Vidit maria re
ſurrectionē dn̄i·et ꝑmo vidit ⁊ credidit·Vidit maria magdalena q̄=
uis iſta adhuc nutaret·Secūdo ꝓbat̄ ex contrarii ꝯfutacōe·aiūt ei nō
nulli xp̄ꝫ v̄gini mr̄i id n̄ appuiſſe quia null9 euāgeliſtaꝝ h̄ aſſerit

Sed ad h̄ dicunt ꝙ euãgeliſtarum offi cium fuit ſolummodo reſurre-
ctionis teſtes inducere· mr̄em aūt ad teſtificãdū ꝑ filio inducere eos n̄
decuit· Si ei v̄ba extraneaꝝ feīaꝝ deliramēta viſa ſūt quō n̄ magis
mr̄ez ꝑ filii amore c̄ſrēt d'lirare· Nō ſc̄pſerūt g° euãgeliſte ꝙ xp̄s ap
ꝑuerit v̄gi mr̄i ſed ꝑ ↄſtãti derelĩq̄rūt illud· Ter° ꝓbat̄ ex celebracō
ne Ad inſinuãd nãq3 ꝙ xp̄s reſurgēs a mortuis apparuit virgini mr̄i
ſancta romana ecc̄l'a ipa reſurrectionis die ſtacōnē celebrat apd ſã-
ctã Mariã maiorē· vbi t̄pe magni greg· dū ip̄e in die paſche miſſaȝ
cãtaret ⁊ pax dn̄i ꝓnūciaret· ãgelus dn̄i alta voce rn̄dit· Et cū ſpiri/
tu tuo· Ob qd cū ipſa die papa ibidē celebrat in h9 miracli teſtimoniū
nil ſibi cum dic̄ pax ⁊c̄· rn̄det· Quarto ꝓbat̄ ex ↄueniēti rōne· Racō
nabile eteniꝫ fuit vt fili9 reſurrectione ſua ꝑus mr̄em letificaret ꝙ ã-
plius ceteris doluiſſe ↄſtat· Contēplari g° deuote poſſum9 ꝙ ſanctiſ
ſima illa virgo ipſa reſurrectionis nocte orōnibus itēta filiū ſuū q̄ȝ
ſepulchro clauſū reliq̄rat videre ardentiſſime cupiebat· Neq3 ei ig-
nara erat illū die t̄cia a mortuis reſurrecturū· Ob qd vl' cord vl' ore
dicere poterat· O pr̄ et̄ne· ecce iã t̄ps iſtat vt filiū tuū ⁊ meū a mortuis
reuoces· Suſcita g° illū ⁊ ad me mitte tãto merore ꝑ ſua paſſione cō
tritã· O fili mi dulciſſime· O fili mi amãtiſſime quē vidi plagis r̄ple
tū ſpis corouatū crudeli morte extinctum ⁊ in ſepulchro repoſitum
qn̄ videbo te ex mortuis tr̄iūphaſſe· Dixiſti o mi fili ⁊ tociēs dixiſti· die
t̄cia reſurgã· Ecce iã dies t̄cia iminet· Surge dn̄e i req̄eni tuã ⁊ veni
vt videam te ſolaciū aīe mee· Et dū h̄ ⁊ ſilia virgo glioſa rogaret ec-
ce cum ingenti lūine decora facie aſpcūq3 affabili apparuit ei filius·
Salue inq̄ens mr̄ ⁊ decetero miſerie regina· Ceſſent amō doloroſa ſu
ſpiria amara lamēta ⁊ copioſe lac̄me· Ecce ego ip̄e ſum q̄ i v̄ro tuo fle-
ti quē pepiſti quē pauiſti lacte v̄rgīeo quē tenerrīe educaſti quē tã-
tope dilexiſti quē deniq3 defleuiſti tranſfixa doloris gladio· Ego ſuȝ
ih̄s filius tuus q̄ infernū expoliaui· Inde pr̄es eduxi ⁊ eternitatis ad
ditū de victa morte reſeraui· Gaude o mr̄ venerãda qr data ē mihi
oīs ptãs in celo in t̄ra ⁊ in noīe meo flectet̄ om̄e genu Tu vero poſt
me i r̄gno celoꝝ ſup oīs hoīes ⁊ ãgelos exaltaberis· Nō poſſet pfe/
cto mēs nr̄a inueſtigare ꝙ benigna fuerit viſitacō illa ꝙ blanda et
amicabilia verba mr̄is ⁊ filii quã gr̄oſi ⁊ iocundi v̄tuſq3 in alteꝝ aſ
pectus quã eciam reuerentes morigeratiq3 recipꝛi geſtus p9 q̄ om̄ia
diſceſſit filius mr̄e in leticia ⁊ deſideriis fil' remãnte· Letemur g° ⁊
nōs cum illa deſiderantes videre ſuū dilcm̄ filium ſedētē ad dexterã
pr̄is cum q° ⁊ ſpiritusſanctus viuit ⁊ regnat ꝑ et̄na ſc̄la Amen·
Feria ſecunda poſt dn̄icã reſurrectōis· de t̄palitate qualitate ⁊ verita
te reſurrectionis xp̄i· ¶Sermo· ·lxxii·

RESurrexit dn̄s vere· Scribuntur hec verba· Luc̄· vltimo· c· ⁊
in euangelio hodierno· Iocundiſſima reſurrectionis dn̄i nr̄i
Ihesu criſti ſacramenta a fidelibus cunctis diligentiſſime pi
ter ⁊ deuote ad mentē ſunt reuocanda qm̄ ꝑ illa exurgere pt cūctoꝝ

animus ad ſpē fute ꝛ imortal' vite Jdēco pter ea que dicta ſunt i ſer
mōe pcedēti reſtāt adhuc plima nō imerito apienda· Jpſe etēm ēſtuſ
mortis petiqꝫ deſtructoꝛ multifariā reſurrectionis ſue veritatem pa
tefacere voluit mūdo vt ſic null9 q̄ in eū credere nollet iexcuſabil' rē
deret· Et vt euāgelica lectio pñtis diei hꝫ diſcipul' eūtibus i emaus
in ſpē pegrini ſe oñdit quē in fractōe panis ꝯgnouerunt ex mortuis
vere ſurrexiſſe· Vt igit̄ de hac reſurrectione glioſa clara habeat̄ no-
ticia de ipſa in hoc ſermone locuturi tria miſteria ꝓponem9 declarāda

Primū dr̄ tpalitatis·
Secūdū qualitatis
Tercium veritatis·

Quare ēſtus accelerauit reſurrectōꝫ ſuā nec
illā diſtulit vſqꝫ ad generalē oīꝫ reſurrectōꝫ

Capitulum·

Primum·

Primū miſteriū declarādū de reſurrectōne dr̄ tpalitatiſ in q°
poſſum9 ſubdiſtinguere tplex tēpus· Primū dr̄ tēpus acce-
leratū· Secūdū tps retardatū· Terciū tps determinatum· Pri
mū dr̄ tēpus acceleratū· Accelerauit em̄ xp̄s reſurrectionē ſuā nec il-
lā diſtulit vſqꝫ ad r̄ſurrectionē generalē tōrabilit̄ ꝓpt̄ tria· Pria ꝓ
ter corpis dignitatē· Cū em̄ corp9 illd dignifſimū foret ex eo ꝙ erat
deificatū ſiue diuītati vnitū nō fuit decēs vt tā diu ſub puluere iace
ret· Qd pnūciauerat ꝓpħa·d· Nō dabis ſanctū tuū·i·corpus ſanctifi
catū qꝛ in omi ſanctitate ꝯceptū ꝛ cū diuiſate vnitum videre corrup
cionē· Scd'a rō fuit ꝓpter fidei firmitatē· Si em̄ non ſurrexiſſet fides
piiſſet nec verū deū eū aliqs crediſſet· ſic ptꝫ in diſcipulis d qb9 nūc
euangeliſta loquit̄· Jp̄i etem̄ in via triſtes ꝛ dolētes colloqbant̄ d hiſ
q̄ acciderāt nō q̄ſi credētes vt theophil9 ait ſꝫ ſic ſtupētes in rebus
extraneis· ꝓpterea xp̄us reprehēdit eos vtꝫ in lr̄a euangelii· Tercia
rō fuit ꝓpter reſurrectōnis nr̄e exēplaritatē· Si em̄ xp̄s reſurrexit g°
ꝛ nos ſpare poſſum9 reſurrectōꝫ nr̄am· Vñ pau·i·coꝝ·ait· Si xp̄us
p̄dicat̄ ꝙ reſurrexit a mortuis quō q̄dā in nobis dicūt ꝙ reſurrectio
mortuoꝝ non ē· Et grē·in omel' inq̄t· Exēplo dñs mōſtrauit qd pmi-
ſit in pmio vt ſicut illū fideles r̄ſurrexiſſe ꝯgnoſcūt ita in ſeipſis fine
mūdi pmia reſurrectōnis ſparent· ꝛ idē iteꝝ ait· Non pluſq̄ tridua-
nā mortē eē voluit ne ſi in illo reſurrectio differret in nobis omino
deſparet· Sed ēca h̄ dubitare ꝯtingit· vtꝝ xp̄s pmus fuerit reſurgē-
ciū· ꝛ ꝙ ſic videt̄ eo ꝙ apo·i·vocat̄ pmogenitus mortuoꝝ· ꝛ·i·coꝝ·
xv·aplus ait· Chriſtus r̄ſurrexit a mortuis pmicie dormiencium vbi
glo·qꝛ pus tpe ꝛ dignitate· Cōtratiū tm̄ vr̄ qꝛ in veteri teſtō p heli
am ꝛ heliſeum aliq̄ r̄ſuſcitati legunt̄· Silr̄ ꝛ xp̄s ante paſſionē ſuā
tres mortuos ſuſcitauit· Jnſup Math·xxvii·dr̄ ꝙ inter cetera mira-
cula in paſſione xp̄i viſa monumēta apta ſunt ꝛ multa corpa ſcōrum
q̄ dormierāt ſurrexert̄ g° non vr̄ ꝙ xp̄s fuerit pmus ad r̄ſurgēdū
Rñdet tho·iii·pte·q·liii·ꝙ reſurrectio ē r̄paratio a morte in vitā· Du-
plr̄ aūt aliqs eripit̄ a morte· vnomō in actu·ſ·vt viuere incipiat q̄li-
tercūqꝫ eciā p9 moreret̄ alio° vt aliqs liberet̄ non ſolum a morte ſed

eciã a neceſſitate ⁊ qd̾ plus ẽ a poſſibilitate moriẽdi· ⁊ h̾ ẽ vera ⁊ ꝑ
fecta r̃ſurrectio· cui⁹ reſpectu p̃ma d̾r ipfcã· Loquẽdo g° de r̃ſurre-
ctõne pfecta xp̃us ẽ p̃mus r̃ſurgẽciũ q2 ip̃e r̃ſurgẽdo p̃mo pueñit ad
vitã penitus ĩmortalẽ ſcd̾m illud· Ro· vi· xp̃s· r̃· ex· m· iã· nõ· m· m· i·
u· nõ· d̾· Sʒ r̃ſurrectõe ipfecta q̃dã alii ſurrexerũt ante xp̃m ad p̃mõſtrã
dũ quaſi in quodã ſigno r̃ſurrectionẽ ipſius· De ill' aũt de q̃bus dĩ
Math· varie loquũt̃ doc· Nã hiero· ſup Math· ſentire videt̃ ꝙ ſur-
rexerũt ante criſtum iteꝝ morituri· In ſermone v̾o de aſſumpcõe v̾gi
nis h̾ ſub dubio derelinq̃t· Remigius vero ait indubitant̃ c̃dere d̾be-
mus vt q̃ r̃ſurgẽte dño a mortuis ſurrexerũt Aſcendẽte illo ad celos ⁊
ip̃i pit̃ aſcẽderũt ⁊ licet ſuſtineri poſſet opinando ꝙ ſurrexerint ante
c̃ſtum iteꝝ morituri· tñ magis ↄſonũ ẽ pietati· ꝙ r̃ſurrexerint p⁹ xp̃ʒ
non iteꝝ morituri· tũ q2 mors ẽ pena pcc̃i ⁊ ipſi erant ab omni pec-
cato vltimate purgati· tũ q2 corpibus eoꝝ vnite fuerũt aĩe glĩficate·
Ex q̃ vnĩoe ſcd̾m augu· ĩ ep̃la ad dioſcoꝝ· efficiunt̃ corpora ĩpaſſibi
lia ⁊ gloſa· Reſurrectio aũt illoꝝ ponit̃ ab euangeliſta ante reſurre
ctionem xp̃i ꝑ quãdã anticipacõnẽ· ꝓpterea ip̃e ait· Et exeũtes d̾ mo
numẽtis p⁹ reſurrectionem ei⁹· i· xp̃i ſcd̾m nico· de lira venerunt ĩ ſã
ctam ciuitatem et apparuerunt multis· Scd̾m temp⁹ notatum ĩ re-
ſurrectione xp̃i dicitur retardatum Licʒ enim ſurrexerit añ reſurre
ctiõʒ gñalẽʒ nõ tñ ſtati vt mortu⁹ ẽ reſurrexit ſʒ diſtulit vſqʒ in diẽ
t̃cium et hoc rõnabil̃r ꝓpt̃ tria· Primo ꝓpt̃ ſignificacõʒ vt· ſ· ex hoc
ſignificaret̃ ꝙ lux ſue mortis curauit nr̃am duplicẽʒ mortẽ et iõ vna
die ĩtegra et duab⁹ noctib⁹ iacuit ĩ ſepulchro vt ꝑ diẽ ĩtelligat̃ lux
ſue mortis· ꝑ duas noctes nr̃a duplex mors· hanc rõʒ aſſignat glo·
ſup illud luc̃· vl· Oportuit xp̃m pati· ⁊c̃· Scd̾a rõ fuit ꝓpter reſtauran-
doꝝ p̃figuracõnẽ q̃ tangit Petrus Raue· d̾· Tres dies voluit xp̃s eſ
ſe ſue ſepult̃e q̃ in celo ſunt r̃ſtauraturus q̃ in t̃ra r̃paturus que apd̾
inferos r̃dempturus· Tercia rõ fuit ꝓpter ꝓbacionẽ· vt· ſ· ꝓbaret ve-
ritatẽ mortis ei⁹ vt ſic clari⁹ eluceſceret v̾itas reſurrectõnis· Terciũ
tẽpus annotatũ de r̃ſurrectõe xp̃i d̾r̃ d̾t̃minatũ· Surrexit eñ die ter-
cia quod p̃dixerat· Math· xii· Sicut inq̃t ionas fuit in· v· c· tribus· d·
⁊· t· n· ſic erit fi· ho· ĩ corde t̃re· i· in ſepulchro ſcd̾m glo· tribus diebus
⁊ t̃bus noctibus· Notãdũ tñ ſcd̾ʒ aug· li· iiii· de tri· ꝙ h̾ intelligit̃ ꝑ
ſynodochẽ vt p̃ma dies accipiat̃ ſcd̾m ꝑtẽ ſui poſtremã· ſcd̾a dies ſe-
cũdũ ſe totã ⁊ ĩtegrã· tercia ſecũdũ ꝑtẽ ſui p̃mã ⁊ ſic erũt tres dies ⁊ q̃
libet hoꝝ dieꝝ ſuã noctẽ habuit p̃cedẽtẽ Tũc eñ ſecũdũ bedã muta
tus ẽ ordo ⁊ curſus dieꝝ ac noctiũ Antea eñ dies p̃cedebãt ⁊ noctes
ſequebant̃ poſt paſſionẽ aũt h̾ ordo mutatus ẽ ita ꝙ noctes p̃cedũt
⁊ dies ſequuntur· ⁊ hoc miſterio congruit qm̃ homo p̃mo de die gr̃e
cecidit in noctẽ culpe poſt paſſionẽ aũt chriſti ⁊ r̃ſurrectõnẽ d̾ nocte
culpe redijt ad diẽ gr̃e· de hora v̾o r̃ſurrectõnis varie loquũt̃ doc· nã
q̃dã videt̃ dicere ꝙ ſurrexerit media nocte q̃dã vero ꝙ ſurrexit ĩ auro-
ra· Rõ aũt h⁹ diuerſitatis ẽ ꝑ eo ꝙ ↄſiderãt diuerſimode ĩ illa dila-

ctione ꝯgrueuciã quãtũ ad numeꝝ horaꝝ·nã aliq̃ incipiũt tempus ꝯputare ab hora ſexta q̃ crucifix9 ẽ ⁊ tenebre fcẽ ſunt ſup vniuerſã trã⁊ iſti ptẽdũt tp̄s vſq; ad mediã noctẽ int diẽ ſabbati⁊ diẽ dñicũ ⁊ ſic ꝯputant·xxxvi·horas q² tũc erat eq̃noctiũ vernale qñ xp̄s dñs paſſus ẽ·Aliq̃ inceprũt ꝯputare a ſero in quo poſitus fuit in ſepulc° ⁊ ptendũt tp̄s vſq; ad diluculũ diei dñice ⁊ tã iſti q̃ illi tandem ꝯſiderãt ꝯgruẽciã tãte dilacõis Jõ ei dñs diſtulit p·xxxvi·horas vt in h̃ ſignificet liberacõ⁊ victoria pfecta iſte eñi numerus eſt ex ſenario numero in ſe ducto q̃ q̃dẽ numer9ẽ nũer9 pfect9 ſcd̃m ariſmeticũ·ẽ ⁊ alia ꝯueniẽcia q² in·xxxvi·horis ſunt due noctes ⁊ vnus dies ita q̃ ſalua ẽ ibi pporcio ſimplicis ad duplũvt ſignificet ſicẽ pdictũ ẽ q̃ xp̄svna ſimplici ſua vetuſtate abſtulit duas nr̃aſ vetuſtates Licȝ g° vt ait Bon·di·xxii·iii·li·pdicte opiniones videant̃ differre tamẽ cõueniũt in aſſignando tp̄is ꝯgruẽciã·⁊ poſſet dici q̃ in hora ſibi non ꝯtradicũt q² dupl̃r dr̃ res fieri aut qñ fit ſecũdũ veritatẽ·aut qñ innoteſcit·⁊ illi q̃ horam mediã noctis aſſignãt reſurrectõnis tp̄s determinãt qñ p̄mo fuit·q̃ vero mane aſſignãt tp̄s detmĩnãt qñ innotuit· Vel certe reſurrectio fuit inter horã medie noctis⁊ mane dñice⁊ q² mediũ denoiat̃ ab extremis ideo aliq̃ dicũt fuiſſe in media nocte aliqui vero in mane·

¶ Qd xp̄s r̃ſurrexit inuiſibiliter veraciter⁊ feliciter· ¶ Ca·ii·

Secũdũ miſteriũ declandũ de r̃ſurrectione xp̄i dr̃ qualitatiſ in quo ſciendũ ẽ q̃ xp̄s r̃ſurgere voluit a mortuis cum triplici q̃litate ⁊ ꝯdicõe·Surrexit eñi P̄rio inuiſibl̃r·Scd̃o veraciter Tercio feliciter ¶ P̄rio ſurrexit inuiſibl̃r q² nullus mortaliũ eum vidit r̃ſurgẽtẽ·Ad qd̃ intelligẽd̃ q̃rũt doc·Vtrũ r̃ſurrectio xp̄i i ſuo actu dbuit oibus maifeſtari ⁊ q̃buſdã vidr̃ q̃ ſic·p̄mo q² ſi publico peccato debetur publica pnia ſecũdũ illud·i·thi·v·Peccãtẽ coram oib9 argue·ita merito publico debet̃ p̄miũ publicũ·ſed claritas r̃ſurrectionis ẽ p̄miũ humilitatis paſſionis·vt aug·dicit ſup io·Cũ ergo paſſio xp̄i oĩbus fuerit manifeſtata eo publice paciẽte vidr̃ q̃ glia r̃ſurrectionis ip̄ius debuit oibus maifeſtari·Secũdo arguit̃ q² diſcipli vidrũt xp̄m actu aſcendẽtẽ in celo iux̃ illd̃ act·i·Videntibus ill' eleuatus ẽ·g° a ſili debuerũ ip̄m videre actu a mortuis r̃ſurgẽtẽ Tercio arguitur q² illi q̃bȝ fuit manifeſtata r̃ſurrectõ xp̄i teſtes fuerũt r̃ſurrectõiſ qd̃ teſtimoniũ ferebãt publice p̄dicãdo qd̃ non ꝯueit mulieribȝ ergo videt̃ q̃ icõuenienẽt p̄mo illis q̃ ceteris fuerit maifeſtata·R̃ndȝ tho·iii·p te·q·lv·q̃ eoꝝ q̃ ꝯgnoſcũt̃ qd̃ ꝯgnoſcũt̃ cõi lege nature q̃dã vo ex ſpeale munere gracie·ſicut ea que diuinitus reuelant̃ quoꝝ vt dio9·dicit in li·celeſtis hierar·hec ẽ lex diuinitus inſtituta vt a deo immediate ſuperioribus reuelentur q̃bus mediãtibus deferantur ad inferiores ſicẽ patet i ordiacõe celeſtiũ ſpũum·Ea vero q̃ ptinẽt ad futurã gl'am cõem hoim ꝯgnicionẽ excedũt ſecũdũ illud Jſa·lxiiii·oculus ñ vidit deus abſq; te q̃ p̄paſti diligẽtibus te·Jõ hmõi ab hoie ñ ꝯgnoſcunt

niſi diuitus reuelata·qꝛ ergo xp̄s reſurgēs non reſurrexit ad vitā mortalē ſed imortalē ⁊ glioſam iō reſurrectio illius debuit ordinate prius angelꝭ deinde p angelos hoibus reuelari·Vn̄ hilarius ſup Math. dic·ꝙ ideo āgel9 p̄us reſurrectionis ē index vt quodā famulatu p̄ne volūtatis reſurrectio nūciaret·⁊ vt dr̄ act·x·Dedit eū manifeſtū fieri nō oi pplo ſed teſtibus p̄ordiatis a deo·Ad p̄mū ergo ar·dn̄duz·ꝙ paſſio xp̄i pacta eſt in corpe adhuc hn̄te natam paſſibilē q̄ cōi lege nota ē oibus·⁊ ideo paſſio xp̄i oī pplo imediate manifeſtari potuit·Ipa aūt reſurrectio ſimplr̄ ſupnaturalꝭ ⁊ miraculoſa fuit Ad ſecūduz ar·dn̄dum·ꝙ aſcenſio xp̄i quātū ad t̄minū a quo non trāſcendebat hoim cōem noticiam ſ; ſolū quātū ad t̄minū ad quē·⁊ iō diſcipuli potuerūt videre aſcenſionē xp̄i quātū ad terminū a quo·i·ſcꝫ ꝙ eleuabat a t̄ra·nō aūt viderūt ipm q̄ntū ad t̄minū ad quē qꝛ nō viderēt qūo reciperet in celo ſ; reſurrectio xp̄i tranſcēdebat cōem noticiā⁊ quātū ad terminū a q° ſcd̄m ꝙ aīa rediit ab inferis ⁊ corpus de ſepulc° clauſo exiuit ⁊ q̄ntū ad terminū ad quē ſcd̄m ꝙ ē adeptus vitā glioſam·⁊ iō nō debuit fieri reſurrectio ſic ꝙ ab hoie videret·Ad t̄ciuz p̄o ar·dn̄dū·ꝙ mulieri non pmitit̄ docere in eccl̄ia publice·ſ; hn̄ pmittit̄ aliquos domeſtica admōicōe inſtruere·apparuit ergo xp̄s p°marie magdalene vt ſicut mulier p̄ma fuit nūcia mortis ita eēt nūcia vite·Exquo cirillus ait·ſ eīa q̄ quondammō fuit mortis miſtra venerādꝛ reſurrectōnis miſteriū p̄ma pcipit ⁊ nūciat·Adeptū ē g° femineum genus ⁊ ignomie abſolucionē vl maledictōnis repudiū·Sil̄r etiam p h̄ oñdit̄ ꝙ quātū ad ſtatū glie ptinet nullū detrimētū patiet̄ ſexus feieus·Oñdit eē ⁊ xp̄s qꝛ iā non venerat vocare iuſtos ſ; peccatores ⁊ qꝛ peccatores ⁊ meretrices ad pniam redeūtes p̄cedent i regno celoꝝ·Supeſt adhuc ⁊ alia rō q̄re mulierib9 p̄us appuit eo ꝙ ipſe xp̄m ardētiſſime amauerūt intm̄ vt ab ei9 ſepulcro diſcipulis recedētibus n̄ recederēt ⁊ p̄cipue ipa feruētiſſima magdalena q̄ ſtabat ad monumētū foris plorās vt dr̄·io·xx·q̄ a xp̄o ſibi apparēte interrogata mulier qd ploras·exiſtimās ꝙ ortulan9 eēt rn̄debat·Tulerūt dn̄m meū⁊ neſcio vbi poſuerūt eū·Dn̄e ſi tu ſuſtuliſti eū dicito mihi vbi poſuiſti eū ⁊ ego eum tollā·O ardēs amor Marie magdalene·Colloq̄bat̄ mgr̄o ſuo d̄ ſeipo cū tāta affectōe q̄re xp̄ſ bn̄dictus eā nomiando mariā ſe ꝯgnoſcendū illi dedit atq; voluit p̄uſq̄ diſcipulis ſibi appere·Sc̄do ſurrexit xp̄s veraciter qꝛ veꝝ corpus habuit·Contra qd aliq̄ arguūt·Prio qꝛ veꝝ corpus nō p̄t eē cū alio corpore in eodē loco ſicut erat corpus xp̄i·nā intrauit ad diſcipulos ianuiſ clauſis vt dr̄ io·xx·Sc̄do qꝛ veꝝ corpus nō euaneſcit ab aſpectu intuētiū niſi forte corrūpat̄ ſ; corpus xp̄i euanuit ab oculꝭ diſcipꝉoꝝ eū intuētiū vt dr̄·Luc·vlt̄·Tercō qꝛ cuiuſlibet veri corpis ē dētminata figura·ſ; corpus xp̄i appuit diſcipulꝭ i alia effigie vtꝫ·Mar·vl·g° videt ꝙ xp̄s p9 reſurrectionē nō habuit veꝝ corpus hūanum·Ad p̄mum arꝯ dicendum ꝙ corp9 xp̄i poſt reſurrectionē n̄ ex miraclo ſ; ex ꝯdicōe

gloꝛie ſic̄ q̊daꝫ dicūt clauſis ianuis ad diſcipulos ītrauit ſil' cū alio
corpe in eod' loco exñs· Vel dicend' ꝙ nō ex nat̄a corpis ſꝫ pocius ex
ṽtute diuinitatis vnite illud corpus ad diſcipulos licꝫ veꝝ eēt ianu-
is clauſis itrauit· Vñ au· ſup io· dic̄· Molli corpis vbi diuītas erat
clauſa hoſtia nō obſtiterit· Ille q̄ppe non eis aptis ītrare potuit quo
naſcēte virginitas mr̄is īuiolata pmāſit· Ad ſecūdū ar· dic̄ tho· ꝙ q̄cū-
ꝗ hꝫ corpus glorificatū in ptāte ſua hꝫ videri qñ vult ⁊ non videri
qñ nō vult· h̄ tñ xp̄s habuit nō ſolū ex ꝯdicione corpis glorioſi ſed
eciā ṽtute diuinitatis ſue· Euanuit g° ab oculis diſcipuloꝝ nō quia
corrūpet̄ aut reſolueret̄ in aliq̄ inuiſibilia ſꝫ q2 ſua volūtate deſiit
ab eis videri vel eo p̄ſente vel eo abſcedēte p dotem agilitatis· Et ſi
adhuc quereret̄ cur poſt reſurrectionē nō ꝯuerſabat̄ cū diſcipul' ſic̄
an̄ ꝯtinue· R̄ñdꝫ tho· ꝙ circa reſurrectionē xp̄i duo erāt diſcipulis de-
clarāda· ſ· ip̄a ṽitas reſurrectionis ⁊ gloria reſurgētis· Ad veritateꝫ
aūt reſurrectionis manifeſtādā ſufficit ꝙ eis pl'ies appuit ut dicet̄ i
t̄cio miſterio· Ad gl'iam aūt reſurrectionis maifeſtādā noluit ꝯtinue
ꝯuerſari cū eis ſic̄ p̄us fecerat ne videret̄ eis ad talē vitā reſurrexiſ-
ſe q̄lē p̄us hūerat· Ad t̄ciū dicend' ꝙ appuit diſcipulis ſic̄ voluit ſi-
ne ſui mutacōe q2 ſic erat in ptāte eius· Ex q̄bus ꝯcludimus ꝙ veꝝ
corpus habuit ⁊ veraciter reſurrexit· Tercio ſurrexit xp̄s feliciter· q2
in reſurrectione corpus habuit glorioſū qd' appet triplici rōne· Prio
quidē q2 reſurrectio xp̄i fuit exemplar ⁊ cā nr̄e reſurrectionis· San-
cti aūt in reſurrectōne habebūt corpa glorioſa· ut dicit aplus· i· cor·
xv· vñ cū cā ſit pocior cāto ⁊ exemplar exemplato multomagiſ corp9
xp̄i glorioſum fuit cū ṙſurrexit· Secūdo h̄ appet q2 p humilitatē paſ-
ſionis meruit gl'iā reſurrectionis· Tercio q2 aia xp̄i a p̄ncipio ſue ꝯ-
cepcionis fuit glorioſa p fruicōꝫ ⁊ viſionē diuinitatis· Eſt aūt diſp̄-
ſacione ſcm̄ ut ab aia gl'ia nō redūdaret in corpus ad h̄ ꝙ miſteriū
nr̄e redempcōis ſua paſſione ipleret· ⁊ iō pacto h̄ miſterio aia xp̄i
ſtatim i corpus i reſurrectione reaſſūptū ſuā gl'iaꝫ deriuauit· ⁊ ita
factū ē corpus illud gl'ioſū· de quo phil'· iii· aplus dic̄ Reformauit
corpus huilitatis nr̄e ꝯfiguratū corpi claritatiſ ſue· Sed nōnulli ob-
iciūt xp̄i cicatrices q̄s in corpe p9 reſurrectionē retinuit q̄ ad q̄ndā
corruptionē ptinere vident̄· Ad qd' r̄ndet tho· ꝙ cicatrices ille erant
i corpe xp̄i p9 reſurrectionē nō ad corrupcionē ⁊ deformitateꝫ ſꝫ ad
dignitatē ⁊ decorē· ut au· dic̄· xxii· li· d' ci· d· q̄re aūt cū cicatricib9 r̄ſur-
rexit pl'es a· doc· aſſignant rōes· Prima rō ē xp̄i gl'iam xp̄i· Vñ be·
ſup Lu· ñ inq̄t ex impotencia curādi cicatrices ſeruauit ſꝫ ut ipppetu-
um victorie ſue ꝯcūferat triūphū· Secūda rō fuit ad ꝯfirmādā fidem
ꝯca reſurrectionē· Tercia rō ut p̄ri p nobis ſupplicās q̄le gen9 mor-
tis p hoie ptulerit ſp oñdat· Quarta rō vt illas in iudicio ad ꝯfuſio-
nē repboꝝ demr̄et· Vñ au· in li· d' ſym· ait· Inimicis vulnera demō-
ſtratur9 ē ſua ut ꝯuicēs eos ṽitas dicat· ecce hoieꝫ q̄ꝫ crucifixiſtis vi-
dete vulnera q̄ ifixiſtis agnoſcitis latus qd' pupugiſtis q̄m per vos

et ꝓpter vos aptũ eſt nec intrare voluiſtis. Ca. iii. argumẽto.

¶ Qđ ſufficienť xp̃s decľauit reſurrectionem ſuam verbo. nuncio ꝛ

T Erciũ miſteriõ declarãdũ de r̃ſurrectõne xp̃i dr̃ veritatis vo-
luit nãq̃ʒ clemẽtiſſimus ſaluator nr̃ veritatẽ r̃ſurrectõis ſue
declarare ſufficienť qđ fecit tripľr. Primo verbo. ſcđo nũcio
tercio argumẽto. Pr̃io declarauit xp̃s veritatẽ r̃ſurrectõnis ſue ver-
bo qñ. ſ. añ paſſionẽ p̃nunciauit illã. vñ. Mat. xvii. poſt tranſfigura-
cionẽ ſuã dixit. Nemini dixeritis viſionem hãc donec a mortuis fil9
hoĩs r̃ſurgat. ꝛ Mat. xx. poſtq̃ȝ dixit ꝙ filius hoĩs erat crucifigẽduſ
ſubdidit ꝛ ᷓtcia die r̃ſurget. ꝛ Mat. xxvi. paſſione ſua iã de prio imi
nente dixit. Poſtq̃ȝ r̃ſurrerero p̃cedã vos in galileam. Secũdo decla-
uit veritatẽ r̃ſurrectionis ſue nũcio. qñ. ſ. ipſo volente angelus dixit
mulieribus. Surrexit non eſt h̃. Mar. vl. ꝛ mat. xxviii. Tercio id de
claut argumẽto. vñ act. i. p̃buit ſeip̃m viuũ in argumẽtiſ multis poſt
paſſionem ſuam. Notãdũ tñ vt inq̃t tho. iii. pte ꝙ argumentum dr̃
dupľr. Vno° quecũq̃ʒ rõ rei dubie faciens fidem. alio modo aliquod
ſenſibile ſignum qđ inducit ad alicuius veritatis maifeſtacõnē. Pri
mo° xp̃s non ꝓbauit diſcipuľ reſurrectionẽ q2 taľ ꝓbacio argumẽta-
tiua ꝓcedit ex aliquibus p̃ncipiis q̃ ſi non eſſent nota diſcipuľ nihil
per ea eis manifeſtaretᷓ q2 ex ignotis nõ p̃t aliq̃d fieri notum. Si au
tẽ eſſent eiſ nota non tranſcederẽt rõem hũanam ꝛ ideo non eſſent ef
ficacia ad fidẽ reſurrectõnis aſtruendã que racionem humanã exce-
dit Optet enim p̃ncipia ex eodẽ genere aſſumi vt dr̃ p̃mo poſterioꝝ
Si autem accipiatur argumentũ ſcđo mõdo ſic xp̃s r̃ſurrectionẽ ſuã
dr̃ argumentis declaraſſe inquantũ ꝑ quedã ſigna euidentiſſima ve
re ſe reſurrexiſſe oſtendit. Oſtendit autem illa ꝓpter duo. Primo q2
non erant corda eoꝝ diſpoſita ad h̃ ꝙ de facili fidem reſurrectõnis
acciperent. Vnde dixit eis Luc. vl. O ſtulti et tardi corde ad creden-
dũ. ꝛ mar. vl. exprobrauit incredulitatẽ illorum Secũdo vt ꝑ hmõi ſig-
na eis oſtenſa efficacius teſtiomũ illoꝝ redderetᷓ. Ipſa aũt argumẽta
vel ſigna oĩa ſiľ ſumpta oñdũt verã ꝛ glioſam r̃ſurrectõnē. ꝙ vera
fuerit reſurrectio oñdit xp̃s ex pte corpis ꝛ ex parte anime. Prio ex
parte corpis circa qđ tria oſtendit. Primo ꝙ eſſet verum ꝛ ſolidum
non fantaſticum vel rarꝝ ſicut aer per h̃ ꝙ palpabile prebuit. Vñ ip
ſe dixit luc. vl. Palpate ꝛ videte. q. ſ. c. et. o. ñ. h. ſ. m. u. h. Scđo oſtẽ
dit ꝙ eſſet corpus hũanũ oñdẽdo eis verã effigiem q̃ȝ oculis intuerẽ
tur. Tercõ oſtendit ꝙ eſſet idem corpus numero oſtendendo vulne-
rum cicatrices ob qđ dixit. Luc. vl. videte manus meas et. p. m. q. e
i. ſ. Secundo oſtendit veritatẽ r̃ſurrectionis ex pte anime iterato cor
pori vnite ꝛ h̃ per opa triplicis vite. Primo quidem per opus vite
nutritiue in hoc ꝙ cũ diſcipuľ mãducauit et bibit vt legitᷓ. Luc. vlᷓ.
Et ſi diceretᷓ ꝙ angeli in aſſumptis corpibus comederunt et biberũt
vt patet geneſis. xviii. de angeľ quos abraham ſuſcepit hoſpicio ꝛ ta
mẽ ex h̃ non ↄcluditur ꝙ angeli hẽant vera corpa ſibi naturaliter

vnita· ergo nec p h̃ q̄ xp̃s comedit poſſet argui q̄ hũerit ſuũ veru̅
corpus iterꝝ aie vnitũ· Rñdet tho· q̄ alia ē rõ de angelis alia de xp̃o
Nã angeli appntes nõ aſſerebãt ſe hoies eſſe ſicut aſſeruit xp̃us ſe
verꝝ hoiem eſſe· eciã aliter xp̃us mãducauit et aliter angeli· nã quia
corpa ab ãgelis aſſumpta nõ erãt corpa viua vł aiata nõ erat vera
comeſtio licet eſſet vera cibi ↄtricio ⁊ iniectio in interiorē ptē corpo
ris aſſumpti· Vñ angelus dixit thobie· x· Cũ eſſem vobiſcũ videbar
q̄dem mãducare ⁊ bibere vobiſcũ· ſed ego cibo inuiſibili vtor· Sꝫ qꝛ
corpus xp̃i vere fuit aiatum vera fuit eius comeſtio· qꝛ ut Augu· in
quit Nõ ptãs ſꝫ egeſtas edẽdi corpibus reſurgẽciũ auferẽ· q̄re xp̃us
vere mãducauit ptãte nõ egeſtate· Jdeo beda inq̄t· Manducauit poſt
reſurrectionē nõ q̄ſi cibo indigẽs nec q̄ſi nos in reſurrectione q̄ ex
pectamus cibis egere ſignificãs ſꝫ ut eo mõ naturã corpis reſurgē
tis aſtrueret Secũdo oñdit verietatē reſurrectionis p opa vite ſen
ſitiue in h̃ q̄ diſcipulis ad interrogata rñdebat ⁊ pñtes ſalutabat
i quo oñdebat ſe ⁊ videre ⁊ audire· Tercio p opa vite intellectiue· in
h̃ q̄ cũ eo loq̄bant̃ ⁊ de ſcripturis diſſerebãt· ⁊ ne quid deeſſet ad p
fectionē maifeſtatõnis oñdit ſe hr̃e diuinã naturã p miraculũ q̄ fe
cit in captura piſciũ ⁊ vlterius p h̃ q̄ eis vidẽtibus aſcendit in celũ
Gloriã adhuc oñdit intrãs ianuis clauſis pmittens ſe videri ⁊ non
videri· Vñ gre· in omelia· Palpãdam carnē dñs pꝑuit quã clauſis
ianuis introduxit· ut eciã poſt reſurrectionē oñderet corpus ſuũ eiuſ
dem nature ⁊ alterius glorie· Jp̃e itaq̄ꝫ redemptor mũdi q̄ tot argu
mentis veritatē ſue reſurrectionis ut tactũ eſt ↄfirmauit· voluit tan
dem de illa cerciores nos reddere cũ ad ſe attraxit omnes populos
omſq̄ꝫ naciones falſorꝝ deorꝝ cultu penitus extincto· Quo nãq̄ꝫ niſi
viueret deus ⁊ homo ſedẽs in gloria patris credidiſſent in eũ nõ ſo
lum populares ⁊ rudes· verꝝ eciã ⁊ docti ph̃i ac potentiſſimi reges ⁊
p̃ncipes· O vere efficaciſſimũ ſignũ ad credendũ in xp̃m reſuſcitatũ
quē adorãt vt diximus tot milia miliũ corꝝ q̄ credũt ⁊ ſperãt in illũ
Jpſe igit̃ eſt in cuius femore erat ſcriptum· Hic eſt rex regũ ⁊ d· d·
apoc̃· xix· Jpſe eſt cui data eſt omnis ptãs in celo ⁊ in terra qui ſur
rexit vere regnaturus cũ patre ⁊ ſ· ſ· in eternum· Amen
¶ Feria· iii· poſt dñicam reſurrectionis de reſurrectione oim̃ genera
li an̄ iudiciũ ↄtra illos q̄b9 h̃ videt̃ veritas ipoſſibilis· Sermo· lxxiii·
Videte manus meas et pedes meos qꝛ egoipſe ſũ· Verba
ſũt redemptoris noſtri· Lu· xxiiii· c· ⁊ in euãgelio hodier
no Cũ audimus a mortuis ſuſcitatũ dñm ihm xp̃m ſpē
nr̃aꝫ ſubleuare debem9 ad futurã oim̃ reſurrectõeꝫ· Qm̃
aũt pleriq̄ꝫ incredulis ⁊ curioſis ipoſſibile videt̃ ac nullo pacto ve
riſile q̄ ruſus aĩe ſuis corpibꝫ reĩmenẽ ſicq̄ꝫ oĩs hoies tandẽ re
ſurgent· Jdcirco in pñti ſermone de generali reſurrectõe aliq̄ diſcu
ciem9 qm̃ hãc ſaluator nr̃ reſurgẽs id numero pmõſtrauit i ſermõ ſic
pꝫ in verbis allegatis in themate in q̄bꝫ ad generalē reſurrectionẽ

animū reuocātes tria miſteria declarabimus

Primū dicit̄ veritatis.
Scd̄m generalitatis.
Terciū qualitatis.

Nā veritas reſurrectionis generalr̄ pbatur p auctoritates rōnes ꝛ exempla.

Capitulum p̄mum.

PRimū miſteriū de reſurrectione generali declarand̄ dr̄ veri
tatis in quo ponit̄ talr̄ concluſio. q numero electoꝝ ꝯpleto
oīs aīe reuniēnt̄ corpib; ſuis ꝛ reſurgēt hoīes illi id ſcd̄m
naturā q̄ p̄us fuerūt. pbatur aūt h̄ tripl̄r. Primo auct̄e. Secūdo rōne
Tercō exemplo. Primo auct̄e. Scribit̄. n. Job. xix. Scio. n. q redēp
tor meus viuit. ꝛc̄. ppter que verba Hiero. dicit de iob ad paulinū
ut de ceteris ſileā reſurrectōz corpum ſic ppbat ut nullus de ea vel
manifeſtius vel clarius ſcripſerit. Et eze. xxxvii. deus ait. ecce ego in
tromittam in vos ſpūm ꝛ viuetis ꝛ dabo ſup vos neruos ꝛ ſuccre
ſcere faciā ſup vos carnem ꝛ ſuperextendam in vobis cutē ꝛ dabo vo
bis ſpūm ꝛ viuetis ꝛ ſcietis qꝛ ego dn̄s. Et yſa. xxvi. dr̄. Viuēt mor
tui interfectiq; vr̄i reſurgēt. Et dan̄. xii. Multi de his qui dormiūt
in terre puluere euigilabūt. alii in vitā et̄nam alii in obpbriū ut vi
deant ſemp. Et ſopho. iii. Expecta me in die reſurrectionis. Et ion̄.
iii. ſubleuabit de corruptōne vitam meā. Et p̄s. cxxxviii. Tu cog
noviſti ſeſſionē. m. ꝛ. r. m. Et. ii. Mach. vii. rex mūdi defunctos nos
p ſuis legibus ī vite eterne reſurrectione ſuſcitabit. Et. i. cor. xv. Om
nes quidē reſurgem9. Et ibidē. Stella dr̄t a ſtella ī claritate ſic erit
ꝛ reſurrectio mortuoꝝ. Et. i. teſal̄. iiii. Nolumus vos ignorare de
dormientibus ut nō. c. ſ. ꝛ. c. q̄. ſ. nō h̄nt. Si eni credimus q ꝛc̄. Et
Luc̄. xiiii. Retribuet̄ tibi in reſurrectione iuſtoꝝ. Et Jo. v. pcedent
qui. b. f. in reſurrectōz vite. q̄ vero. m. e. in. r. iudicii. Et math. xxii.
In reſurrectione neq; nubent neq; nubent̄. Et ne multa dicamus in
vtroq; ſym° r̄ſurrectio mortuoꝝ dec̄tat̄. De q̄ ī ca. i. d̄ ſū. tri. ꝛ h̄. ca.
Innocencius ſic ait. Oīs cū ſuis ppriis reſurgēt corpib; q̄ nūc geſtāt
ut recipiāt ſcd̄m opa ſua ſiue bona fuerit ſiue mala. illi cū diabolo
penā ppetuā ꝛ iſti cū xp̄o gloriā ſempiternā. Sz ꝯtra hāc veritatem
arguūt nonnulli multipliciter. Primo infirmāt teſtimoniū ſcriptura
rum aſſerentes q q̄dq̄d in eis dr̄ de reſurrectione ē ſpūaliter intelli
gendū licet eciā corpaliter loq̄ videant̄. ſicut cū dicim9 multa d̄ deo
corpalia q̄ incorporeus eſt q̄ p metaphorā aliqd̄ ſpūale deſignant.
Secūdo arguūt. qꝛ p̄mo cor. xv. dr̄. Caro ꝛ ſanguis regnū dei non
poſſidebūt. Tercō arguūt qꝛ dic̄ Aui. iii. meta. q anichilatū ē nō re
ducit̄. Sz forme corpm humanoꝝ ad vltimū anichilātur quia nihil
de eis remanet niſi materia p̄ma g° ille forme eedem numero nunq̄
reuertētur. Quarto arguūt ut aliqn̄ hoīes carnib; veſcant̄ huma
nis ꝛ ſolū tali nutrimēto nutriant̄. caro g° eadem in pluribus ho
minibus repit̄ non ē aūt poſſibile q in pluribus reſurgat nec aliter
videtur vl̄is reſurrectio ꝛ integra ſi vnicuiq; nō r̄ſtitueretur quod
habuit. vid̄r g° impoſſibile q hominum reſurrectio ſit futura. Ad

ꝑmum ar· rñdet tho· in· iiii· sum· ɔtra gẽtiles· d· ꝙ philetus q̄dam ⁊ himeneus tenuerũt ſpũalit̃ intelligẽda dũtaxat ṽba ſcriptaꝝ de r̃ſurrectõe quos apl's· ii· thi· ii· repbat· d· Philetus ⁊ himmeus excidrãt a veritate· d· r̃ſurrectionẽ iã ẽẽ factã· Contra eoꝝ igit̃ opionẽ ẽ euãgelicus tex· Jo· v· vbi de vtraqꝫ reſurrectõe ſpũali· ſ· ⁊ corpali expſſe dñs ẽ locutus· Ait em̃· am̃ am̃ dico vobis q2 veit· h· e· n· ⁊c̃· Qd ad reſurrectionẽ ſpũalem aiaꝝ ptinere vid̃r que iam tũc fieri incipiebat cum aliqui p fidẽ xp̃o adherebant· Sꝫ poſt modũ corpalẽ reſurrectõem exprimit· d· Venit hora in qua· o· q̄ in· m· ſunt ⁊c̃ Maifeſtũ ẽ aũt ꝙ in monumẽtis nõ ſũt aie ſed corpa ergo ꝓdicit̃ h̃ r̃ſurrectio corpum· Ad ſcdm ar· dic̃ bon· in· iiii· di· xliii· ꝙ aplus loquit̃ ibi de carne ⁊ ſanguine quãtũ ad corrupcõnẽ nõ quãtũ ad ſubſtãciã vt intelligat̃ ꝙ q̄ carnal'r viuũt regnũ dei poſſidere ñ potuerunt· ⁊ ſumit̃ ibi caro p hoie p ſynodochen Ad terciũ ar· rñdet rich· in· iiii· di· xliii ꝙ auicenna loquit̃ de ptãte nat̃e que eſt limitata ⁊ finita ṽtus antez diuiã cũ ſit infinita põt idẽ corpus ĩ numero r̃formare ⁊ aie ſue vnire· Ad quartũ ar· rñdet tho· in· iiii· ſum· ɔtra gẽtiles· c· lxxxi· ꝙ non ẽ neceſſarium ꝙ q̄cq̄d fuit in hoie material'r reſurgat in eo· Et iteꝝ ſi aliquid deeſt ſuppletur p potenciã dei· Ad h̃ ergo ꝙ reſurgat homo idem numero nõ req̃rit̃ ꝙ q̄cq̄d fuit material'r in eo ſcdm totum tps vite ſue reſumat̃ ſed tm̃ quãtũ ſufficit ad ɔplemẽtum debite qualitatis ⁊ p̃cipue illud reſumendũ videt̃ ꝙ pfectius fuit ſub forma ⁊ ſpẽ humanitatis ſubſiſtens· Caro gᵒ ɔmeſta reſurget in eo in quo prius fuit anima rõnal' perfecta· in ſecundo vero ſi nõ ſolũ carnibus hũanis paſtus eſt ſed ⁊ aliis cibis poterit r̃ſumere tm̃ de alio qd ei materialit̃ aduenit qd erit neceſſariũ ad debitã quãtitatẽ corpis reſtaurãdã ſi vero ſolũ hũanis carnibus ſit paſtus reſurget in eo qd a generantibus traxit ⁊ qd defuit ſupplebit̃ omnipotencia creatoris· q ⁊ ſi parẽtes ex ſol' hũanis carnibus paſti fuerãt vt ſic ⁊ eorum ſemen qd eſt ſupfluum alimẽti ex carnibus alieis generatũ ſit r̃ſurget q̄dez ſemẽ in eo q̄ eſt natus ex ſemie loco ei9 ei c9 carnes ɔmeſte ſũt ſupplebit̃ aliund· h̃ em̃ in r̃ſurrectõe ſeruabit̃· ꝙ ſi aliq̄d materialit̃ fuit in plibus hoibus r̃ſurget in eo ad c9 pfectionẽ magis ptinebat· vnd ⁊ ſi fuit in vno vt radicale ſem̃ in qᵒ eſt gñatus in alio vero ſic̃ ſupplemẽtũ ſupueiens r̃ſurget in eo q̄ ẽ gñatus ex h̃ ſic̃ ex ſemie· Si ṽo in vno fuerit vt ptinens ad pfectõnẽ indiuidui in alio vt deputatuz ad pfectõnẽ ſpẽi reſurget ĩ eo ad quẽ ptinebat ſcdm perfectionẽ indiuidui· vnde ſemen reſurget in genito ⁊ nõ ĩ gñato· ⁊ coſta ade reſurget in eua non in adam in quo fuit ſicut in nat̃e ꝑncipio· Si aũt ſcdz eundẽ pfectõnis modũ fuit in vtroqꝫ r̃ſurget in eo in quo ꝑmit9 fuit q̄ oĩa fient ṽtute illi9cuj nihil ẽ ipoſſibile· hic aug· li· xxii· d ci· dei· c· xx· ait· Abſit vt ad reſuſcitãnda corpa vitecꝫ reddenda nõ poſſit omnipotencia creatoris oĩa reuocare q̄ uis beſtie vl' ignis aſſumpſit vl' in puluerẽ cinerẽue collapſũ vl' in humorẽ ſolutum vl' ĩ auras ẽ exaltatũ

Abſit ut ſinus vllus ſecretūq; nature ita recipiat aliq̄d ſubtractum
ſenſibus nr̄is ut oim̄ creatoris aut cognicōꝫ lateat aut refugiat ptā-
tem· h̄ ille· Secūdo pbat̄ v̄itas generał reſurrectionis rōe q̄ triplex
eſſe p̄t· Prima dr̄ repatōnis· Scd̄a pfectionis· Tercia ꝯpletōnis· Pri
ma rō oñdens futurā corpm reſurrectionē dr̄ repatōnis· vt·n· dicit
anſ·in li·cur deus · Si homo nō peccaſſet nunq̄ moreret̄ ſ; cū aia
ſimul ⁊ corpe ad beatā gloriā aſſumeret̄·g° ſi xp̄s pfecte repauit ho
minē lapſū debuit illū ad talē ſtatū reducere in quo ſimul aia ⁊ cor
puſ glorificaret̄· Cū aūt h̄ nō fiat i p̄nti q: om̄s morimur·g° aut oēſ
reſurgem9 p9 mortē aut hūani generis repatō fuit minus ſufficienſ
q̄d ē ſſm· Idcirco ſaluator nr̄ voluit a mortuis reſurgere ut dcm̄ ē in
p̄cedētibus q̄ten9 ⁊ nos de reſurrectione nr̄a ſpē hēam9 indubitataꝫ
Vn̄ ⁊ Pau·i·cor·xv·ait· Si aūt xp̄c p̄dicat̄ q͏̄ reſurrexit a mortuis ·
q̄uo q̄dā dicūt in vobis q͏̄ reſurrectio mortuoꝝ nō eſt· Si aūt r̄ſurre
ctio mortuoꝝ nō ē neq; xp̄c r̄ſurrexit· Secūda rō dr̄ pfectōnis·vt·n·
inq̄t rich· Reſurrectio corpm fac̄ ad pfectōꝫ vniuerſi· Eſt·n·tplex ſub
ſtancia·ſ·pure corpał ⁊ pure ſpūalis ⁊ corpali ⁊ ſpūali ꝯpoſita· Si
aīe g° a corpibus ſepate nunq̄ corpibus iteꝝ vnirēt̄ ſequeret̄ q͏̄ in
hac pte vniuerſum ppetuo ſua pfectione careret· Preterea aia nata
ē ut ſit ps ſubſtācie ꝯpoſite ex corpali ⁊ ſpūali nat̄a ps aūt h; de cō
muni lege ipfectū eē ex̄ totū· Incōueniēs ē aūt vt tā nobił ſubſtācia
ppetuo careat nat̄ali pfectione ſui eſſe· Inſup cū aia ſit corpiſ forma
⁊ forma nat̄alē incliacionē hēat ad materiā aia ex ꝯn̄ti nat̄alē incli
nacionē h; ad pficiendū hūanū corp9 ad regend· Sed nulla nat̄alis
inclinacio ē fruſtra·quia ut dr̄·iii·de aia· Nat̄a nihil facit fruſtra·⁊
in·i·de celo ⁊ mūdo· Nat̄a nō facit aliq̄d factū vacuū · ⁊ ſi h̄ ē veꝝ
de nat̄a naturata multoforci9 de nat̄a nat̄ante h̄ ē de iſtitutore c̄ate
nat̄e q̄ ip̄am nō nat̄alit̄ nec de neceſſitate ſed libera volūtate iſtituit
fruſtra aūt ⁊ vana eſſet in aia ſepata p̄dicta inclinacio ſi nunq̄ eſ
ſet humano corpi iteꝝ vniēda· Tercia rō dr̄ ꝯpletōnis· Nam ut ait
yſidorus in p̄mo de ſummo bono·c·xxix· Qui mēte tractauer̄t q͏̄ pfi
cerēt corpore ſił ⁊ aīo punient̄ ⁊ corpore· Spectat g° ad ꝯpletā rōeꝫ
punitōnis iniquoꝝ ⁊ maiſeſtatōnē diuine iuſticie ut mali cū ſuis p
priis corporibns perpetuo puniāt̄· Sic eciā r̄q̄rit ſuperhabūdantiſſi
ma clemēcia ⁊ liberalitas ſumi di ⁊ electi ſui cū corporib9 ppriis
et̄nalit̄ letēt̄ ⁊ gaudeāt· fuer̄t nāq; corpora ip̄a iſtrumēta ⁊ organa a
nimaꝝ ad v̄tutū opa exercēda· Ip̄i etem̄ ſci p xp̄i amore carnē ſuaꝫ
crucifixer̄t cū viciis ⁊ ꝯcupiſcēciis· Et ut ait paulus heb·xi· Alii di
ſtenti ſunt nō ſuſcipiētes redempcionē vt meliorē inuenirēt r̄ſurre-
ctionē Alii v̄o ludibria ⁊ v̄bera experti·inſuper ⁊ vincula ⁊ carcereſ
Lapidati ſunt ſecti ſunt temptati ſunt·in occiſione gladii mortui
ſunt· Circuierūt in mellotis ⁊ i pellibus cap̄ris egētes āguſtiati af
flicti q̄bus dignus nō erat mūdus· In ſolitudinib9 errātes in mōti
b9 ⁊ ſpelūcis ⁊ cauernis t̄re· Tercō pbat̄ exem° veritas r̄ſurrectōiſ

generalis·Et aug9·li·xxii·de ci·dei·refert exemplū illud ꝙ valeri9
recitat li·i·in rubrica de miraculis·Et macrobius·li·i·de ſomno ſci-
pionis ⁊ plato in li·de republica·Qđ q̄dā pheretres nacōne pāphil'
miles officio cū vulneribus in p̄lio acceptis vitā effudiſſe crederetur
cū·xii·die inter ceteros vna p̄ēptos iacēs tādē eēt honorādus igne
ſubito ſeu recepta aīa ſeu retēta q̄cq̄đ emerſis diebꝫ egerat viderat-
ue tāq̄ꝫ publicū pfeſſ9 iudiciū hūano generi enūciauit·faciūt adhuc
ad r̄ſurrectōꝫ corpū approbādā exēpla eoꝝ q̄ ſurrexerūt p ſolā virtutē
dei tā in veteri q̄ꝫ in nouo teſtō·Scribit̄ nāqꝫ ·iii·regū·xvii·ꝙ heli
as p̄cibus ſuis filiū vidue ſuſcitauit qͥ iā mortu9 erat·Et đ ipo dic̄
hiero·i plogo ī ionā ſcm̄ ionā hebrei affirmāt filiū fuiſſe mulieris vi
due ſareptane q̄ꝫ helias pp̄ha mortuū ſuſcitauit mr̄e poſtea dicente
ad eū·Nunc ꝯgnoui ꝙ vir dei es tu ⁊ v̄bum dei ī ore tuo veꝝ ē·Et
iiii·Re·iiii·c·hētur ꝙ heliſeus extinctū filiū mulieris p̄cibus ſuis ad
vitā reuocauit·Luc̄·vero·vii·c·poīt r̄ſurrectio adoleſcētis·Et Mat·
ix·r̄ſurrectō filie archiſynagogi·⁊ io·xi·r̄ſurrectio lazari q̄tuor dieſ
ī monumēto iā habētis·Et act·xx·c·narrat̄ de paulo qui dum predi
caret apud troadē q̄dā adoleſcens noīe eutychi9 ſup feneſtrā cū mer-
geret ſōno graui cecidit đ tcō cenaclo deorſū ⁊ ſublat9 oblat9 ē mor
tu9 Ad quē cū deſcendiſſet paulus incubuiſſetqꝫ ſuper eū adoleſcens
ille ptinus viuēs ⁊ incolumis r̄ſurrexit·Et vt breui9 partem iſtam
ꝯcludamus omiſſis aliis in mediū adducem9 memorabile illud exē-
plū de·vii·dormientibus qđ theodorus ⁊ rufin9 ſimul' ſcpſerūt In ci
uitate ergo ephesi orti ſunt·ſ·maxianus marcus marcian9 iohēs ſera
phyō ⁊ ꝯſtātin9·Hi cū accuſati eēnt decio tūc ephesi exn̄ti ꝙ xp̄iā-
ni eēnt dato eis recipiſcendi ſpacio vſqꝫ ad r̄ditū decii q̄ puīciā viſi-
taturus erat dimittūt̄ At illi iteꝝ p̄rimoniū ſuū in paupes expēden
tes inito ꝯſilio ī montē celion ſeceſſerūt ⁊ ibi eē ſecrecius decreuerūt
Diu ergo latentibꝫ ſic vnus eoꝝ·ſ·Malchus mutato hītu ne ꝯgnoſ
ceret̄ ad emēdū panes ciuitatē intrabat Cū autē decius rediſſet ⁊ eoſ
ad ſacrificād̄ pquiri iuſſiſſet malchus territus ad ſocios rediit q̄ ſedē
tes ⁊ colloquētes in luctu ⁊ lacrimis ſic̄ deus voluit dormierūt Ma
ne autē fcō cū inotuiſſet decio illos in ſpelūca latere iuſſit os ſpelun
ce lapidibꝫ obſtruivt ibi fame morerēt̄·Mortuo ergo decio poſt ānoſ
·c·xcvi·tpe theodoſii iperatoris pullulauit hereſis eoꝝ q̄ negabant
r̄ſurrectōꝫ mortuoꝝ·Vn̄ ꝯtriſtatus theodoſius idutus cilicio p ſin-
gulos dies fiebat·Quod miſericors deus vidēs theſauꝝ ſue pietatis
apuit miſitqꝫ ī cor cuiuſđ burgēſis ephesi vt in illo monte edificaret
ſtabulū paſtoribꝫ ſuis ꝫemētariis ergo ſpelūcā apiētibꝫ ſurrexerūt ſā
cti ⁊ putabāt ſe vna nocte tm̄ dormiſſe·Malchus v̄o ad vrbē đſcēđ
re diſpoſuit vt panes emeret ⁊ q̄đ de ipſis diceret̄ ſentiret·Et cū de-
ueniſſet ad os ſpelūce vidēs lapides miratus ē·veniēs aūt ad ptā vrbiſ
vidit ſignū crucis ſupius depictum·Inſpexit cum admiracione et ti-
more piter vrbem ingredit̄ in q̄ neminē ꝯgnoſcebat audiebatqꝫ hoīes

colloquentes de xp̄o ſicq̧ ſtupefactus ⁊ attonitus acceſſit ad eos qui
panes vēdebant ⁊ cū argenteos ꝓtuliſſet mirati venditores dicebāt
adinuicē · ꝙ ille iuuenis āntiquū theſauꝝ inueniſſet Malchus vero eos
adinuicē loqui videns territus rogabat eos vt ip̄m dimitterēt ⁊ pa-
nes ⁊ pecuniā retinerēt · At illi tenentes eū dixerūt Vn̄ es tu q̄ theſau-
ros īpatoꝝ inueniſti · Indica nobis vt erim⁹ ſocii tecū ⁊ celabimus te ·
At ille q̄ſi inſanus ſtabat Illi vero clamare ceperūt ꝙ theſauꝝ abſcōdi-
tū inueniſſet · adduxerūtq̧ eū ad ep̄m ciuitatis noīe mamertinū ⁊ ad ꝓ-
cōſulē noīe āntipatrem · Qui cum vidiſſent argēteos interrogaſſentq̧ mal
chū vbi illos reperiſſet parētes an̄ eos malchus dixit · ꝑ deo dicite mihi
vbi eſt decius imperator q̄ heri fuit in hac ciuitate · Ep̄s dixit · Fili n̄
ē hodie in terra q̄ decius īpator noīet̄ · h̄ fuit an̄ lōgū tēpus Malch⁹
dixit in h̄ ego ſtupeo ⁊ nemo mihi credit · Sed ſeq̄mini me ⁊ oſ̄dā vo-
bis ſocios meos q̄ ſunt in mōte celion ⁊ ipſis credite Hoc eñ ſcio ꝙ
a facie decii imꝑatoris nos ꝯfugimus · ⁊ heri ſero vidi ꝙ ingreſſus
ē deci⁹ hāc vrbē ſi tñ h̄ ē ciuitas epheſi · tūc ep̄s dixit ꝓcōſuli Viſio ē
ꝗ̄ vult dn̄s oſ̄dere i iuuene iſto · Perrexerūt g° cū eo ⁊ ppl̄s plima mł-
titu° ⁊ inuenerūt ſicut malch⁹ dixerat · videnteſq̧ facies ſanctoꝝ glificā-
uere dn̄m nūciauerūtq̧ rē tā grandē imꝑatori q̄ mox ex ꝯſtantiopo-
li epheſum veniēs iuit ad locū vbi ſancti morabant̄ āpleratuſq̧ il-
los dicebat · Sic video vos tāq̄ ſi viderē dn̄m reſuſcitātē lazaꝝ · tunc
dixit ſanctus maximian⁹ · Crede nobis ꝙ ꝓpter te ſuſcitauit nos de-
us · vere ei ſurrexim⁹ ⁊ viuim⁹ ⁊ ſicut infās ē in vtero mr̄is nō ſenciēs le
ſionē ⁊ viuit ſic fuimus viuētes iacētes ⁊ dormiētes ⁊ n̄ ſenciētes · Ex
his dictis ꝯſolatus totus ppl̄s fuit xp̄ianoꝝ ⁊ cūctis videntib; incli-
nātes capita ſua in terā ſpūm dn̄o tradiderūt Surgēs aūt īpator ce-
cidit ſup eos flēs ⁊ deoſculās eos · Et cū iuſſiſſet fieri loculos aureos i
q̄bus mitterēt in ipſa nocte appuerūt imꝑatori · d · vt ſicut hactenus in
terra iacuerāt ⁊ de terra ſurrexerāt ita eos dimitteret donec illos de⁹
iteꝝ ſuſcitaret · Iuſſit g° imꝑator locū illū in honorē ⁊ memoriā eoꝝ
ornatis lapidibus decorauit · ¶ An reſurrectio erit generał re-
ſpectu electoꝝ dānatoꝝ ⁊ puuloꝝ · ¶ Capitulum · ſcd̄m ·

Secundū miſteriū de reſurrectōne generali declarādū dr̄ ge-
neralitatis in q° aperiēdū ē an reſurrectio erit generał · ⁊ h̄
triplici reſpectu · Pr̄io reſpectu electoꝝ · Scd̄o dānatoꝝ Ter°
puuloꝝ · Pr̄io videndū eſt ſi reſurgēt electi · Et lʒ ex precedentibus fir-
mit̄ habeat̄ ꝙ ſic · tñ nōnulli arguūt in ꝯtrariū · ⁊ p° q2 liberior ē aīa
ad ꝯtēplandū deū a corpe eruta ꝗ̄ corpori coniuncta ſed nihil debʒ
fieri q° aīe electoꝝ ſint minus libere ad ꝯtemplādum deum · g° elcō-
rum anime iterum corpibus non reuniētur Secūdo arguūt q2 n̄ dʒ
pticipare in p̄mio qd̄ p̄ſtat impedimētū imerito · ſed corpus preſtat i-
pedimētū aīe i merito q2 vt dr̄ ad gall̄ · Caro concupiſcit aduerſ⁹ ſpi-
ritum ergo non dʒ pticipare cū aīa in premio · pticiparet aūt ſi iteꝝ
aīe vniret̄ electe · Tercio arguūt q2 non poteſt eſſe reſurrectio niſi a

morte in vitam ꝛpacō. ſed nō oēs hoīes morientur ergo non oēs re-
ſurgent. Dicit. eñi in ſymbolo. ꝙ xp̄s venturus eſt iudicare viuos et
mortuos. gͦ aliqui iudicabunt̄ qui nunꝙ̄ morīetur. Et hiero. ad mar
cellā ait. Quoſdā in fine ſecli aduenīete xp̄o non eſſe morituros ſʒ vi-
uos ꝛpertos in immortalitate repēte mutādos. Et aug. li. ii. de bap.
puulorꝫ dic̄. quibuſdā in fine largietur vt mortē iſtam repētina cō-
mutacione non ſenciant. Ad p̄mū ar. rn̄det Ric. ꝙ licet anima vnita
corpi tali quali hʒ mō non ſit ita libera ad ꝯtemplandum deū ſic̄ a
corpe exuta tam̄ h̄ non eſt verꝫ de corpore glīficato quale habebunt
electi in ꝛſurrectione Ad ſecūdū dn̄dū ſecūdū ric. ꝙ i corpe nr̄o duo
ſunt. ſ. nata ꝛ h̄ nō p̄ſtat ipedimē̄ ū merito ꝛ viciositas q̄ preſtat im-
pedimentū merito. ꝛ ideo in electiſ non ꝛſurget viciosi as corpis ſed
nata Ad tercium ꝛfert ric. ꝙ falſum ē dicere ꝙ nō oēs ho es moriēt
cū dicat̄ geñ. iii. ad adam. Puluis es ꝛ in puluerē reuerteris. q̄ ſnia
cecidit ſup om̄s q̄ ſecūdū legē nat̄e ab eo erāt deſcēſuri Vn̄. pau. ro.
v. dic̄. Sicut p vnū hoīeʒ pc̄m̄ in hūc mūdū intrauit ꝛ p pc̄m̄ mors
ita in om̄s hoīes mors ptranſiit in qͦ om̄s peccauert. Et hebre. ix.
ait ſtatutū ē oībus ſemel mori. quare dn̄dū ē ꝙ ad ſoluendū debituʒ
origīnal' pc̄ti omnes hoīes morientur. In ſymbolo vero dr̄ ꝙ xp̄s iu
dicabit mortuos q̄ iā mortui ſunt. ꝛ viuos. q̄. ſ. viuunt i pn̄ti licʒ ſint
morituri. iero. ec̄ p tāto dixit quoſd̄ non moritos q2 poſt mortem q̄ſi
ſtatim ꝛſurgēt. Auguſt. autem dictū ſuū correxit. li. ii. ꝛtractionum
c. xxiii. Secundo videndū ſi ꝛſurgent oēs adulti dām̄ati. ꝛ h̄ ppt̄ v̄bū
pph̄e. d. Non ꝛſurgent impii in iudicō. Ad qd̄ rn̄det ric. ꝙ illud v̄bū
intelligit̄ vl' de ꝛſurrectōe ſpūali in pn̄ti iudicio mīe vl' de ꝛſurrectōe
corpali glorioſa qd̄ patʒ ex verbis ſequētibus vbi ſubdit̄. Neq̄ pec-
catores in ꝯſilio iuſtorꝫ Tercio videndū ē an ꝛſurgāt paruuli q̄ cum
ſolo origīnali deceſſerūt. Et quibuſdā videt̄ ꝙ non eo ꝙ ꝛſurrectio
erit pp̄ter plenā ꝛtribucionē meritorꝫ. Sed paruuli iā purgati a pec-
cato origiali q̄ illi q̄ i pc̄ō origiali dcedūt n̄ meruerūt neq̄ ꝺmerue-
rūt gͦ nec illi nec iſti ꝛſurgēt Sʒ i ꝯtrariū ē ſnia oīʒ theolo. iō ric. di-
cit ꝙ puuli q̄ cū origiali dceſſert ꝛſurgēt. Rō ē q2 p pc̄ō origīnali
obligat̄ hō ad penā dām̄i pc̄m̄ aūt origiale ꝯtrahit illa aīa p ſui v-
niōʒ cū infecta carne ꝛ ideo ꝯueniēs eſt vt aīe puulorꝫ carenciā viſi
onis dei ppetuo paciāt̄ ſuis corpibus vnite p quorꝫ ꝯtagionē icurre
rūt obligacōʒ ad penā. Ad rōʒ gͦ in ꝯtrariū dn̄dū. ꝙ quāuis in puu
lis n̄ ſit act9 merēdi vl' dmerēdi in illis tn̄ in q̄bʒ ꝛmiſſuʒ eſt pc̄m̄ ori
ginale eſt radix merendi. ſ. gr̄a gratum faciens ꝛ i illis q̄bus nō eſt
remiſſuʒ eſt radix demerendi. ſ. hītual' ꝯcupia. ꝛ iō ꝛſurgēt tā iſti q̄m
illi. Ex q̄bus oībus ꝯcludim9 ꝛſurrectōʒ corꝑ ū futaʒ ad oēs hoīeſ ſe
extendere. ¶ Qualiꝫ mortui ꝛſurgent ꝛſpectu loci diſpoſicōnis ꝛ ſu

Terciū miſteriū de ꝛſurrectōe generali tr̄ mis. ¶ Ca. iii.
q̄litatis in qͦ apiendū ē qualiter mortui ꝛſurgēt. Et h̄ ꝛpl'ci
reſpectu. Prio reſpectu loci. Secundo reſpectu diſpoſicōnis

Tercio reſpectu finis·Primo videndū eſt qualr mortui reſurgent re
ſpectu loci in q̄bus·ſ·locis reſurrecturi ſunt·⁊ dicit Ricħ·ꝙ ſi copa
mortuoꝝ ſiue illoꝝ pulueres fuerint in monumētis ibidem reforma=
bunt⁊ ſurgent iuxta illud oze·xxxvii·Ecce ego aperiam tumulos ve
ſtros⁊ educam vos de ſepulcris vr̄is pp̄le meus·⁊ glo·ſup illd·Ma
th·xxvii·Monumēta apta ſūt ⁊c̄·dic̄ monumēta apta ſūt in typū re=
ſurrectionis fute·Si aūt corpa n̄ erūt in monumētis reſurgent in illis
locis in q̄bus tp̄e reſurrectōis erit pars p̄ncipalior corporis·Si aūt
illo tempe cōtingat alicuius corpis ptes ēē in plibus locis vtpote q̄
medietas cordis eſſet in vno loco⁊ medietas in alio⁊ ſic de capite et
alijs membris tūc reſurrectio fiet in loco vbi deus volet·Si aūt in v=
no loco eſſet cor tuū⁊ in alio totū caput tūc q̄dā dicūt ꝙ reſurrectio
fiet in eo loco vbi erit cor q̄ ip̄m format p̄uſquā cet̄a mēbra·vt dicit·
Ariſ·in·xiii·d animalibus⁊ ſic dic̄ auicēna·Cor eſt p̄mū mēbꝝ i vi=
ta⁊ eſt p̄mū p̄ncipiū venaꝝ⁊ neruoꝝ⁊ ab ip̄o tāquā a p̄mo p̄ncipio
deriuat̄ p totū corpus influencia aīe vitaliū motuū cauſatiua q̄ ab
ip̄o eſt p̄ma origo ſp̄uum q̄ ſunt delatiui influencie ip̄ius aīe·Circa
cor ēē alia mēbra cōgregant̄ ſic̄ cōtra centꝝ ⁊ eſt illd qd vltimo morit̄
in homine·Alii dicunt ꝙ hō reſurget vbi tunc erit caput q̄ vt habe
tur·ff·de reli·et ſump·fun·l·Cum in diuerſis·Ibi eſt hominis ſepul=
t̄a vbi eſt caput eius ſepultum·Ambro·eē in glo ſuper illud pſal·
Vide humilitatem meā⁊ eripe me dic̄ ꝙ caput totum corpus diri=
git⁊ ſēſibꝫ ip̄let Et ibi exp̄ſſe vid̄r attribuere ſibi p̄matū int̄ oēs partes
toci9 corpis·q̄ qd aūt de h̄ ſit t̄n ſingul9 ip̄i deo c9 v̄tute vt dictū eſt
reſurrectio mortuoꝝ fiet·Secūdo videdū eſt q̄lr mortui reſurgēt re=
ſpcū diſpōis⁊ h̄ q̄ntū ad tria·Prīo q̄ntū ad etatē·Scdo q̄ntū ad q̄n=
titatē·Tercō q̄ntū ad deformitatē·Prīo q̄ntū ad etatē q̄rit· Si oēs
r̄ſurgēt in eadē etate·⁊ r̄ndet Ric·in·iiii·di·xliiii·ꝙ etas poteſt acci=
pi dupl̄r·Vno° p toto tp̄e quo vixit hō ab inſtāti ſue formatōis vſq̄
ad inſtās ſue r̄formatōnis·⁊ ſic n̄ oēs in eadē etate r̄ſurgēt Alio° p
ſtatu corpis⁊ v̄tutis q̄ ex āīa in hūano corpe relinquitur ſcd̄m quē
modū accipiēdi etatē dicim9·ꝙ adā fuit factus in etate virili Et ſic
oēs in eadē etate r̄ſurgēt q̄ oēs r̄ſurgēt in ſtatu corpis⁊ natal̄ virtu
tis q̄ habituri erāt ſi tm̄ vixiſſent ul' hūerūt q̄ tm̄ vixerīt que eſt in
tp̄e ad qd t̄minat̄ mod9 p̄ficiēdi q̄ circit̄ de lege cōi eſt illud tempus
q° xp̄s mortuus eſt·Propterea glo·eph·iiii·q̄ mgr̄ ſen·inducit i tex·
dic̄·oēs in eadē etate iſurgēt q̄ xp̄s mortuus ē ⁊ r̄ſurrexit cuiuſcun=
q̄ꝫ etatis mortui fuerit·Et aug9·xxii·li·de ci·dei·c·xv·inquit·Quod
cōmemorauit ap̄ls de mēſura etatis p'enitudinis xp̄i ſic accipiamus
dictū vt nec vlt̄ nec infra iuuenilem formā r̄ſurgāt corpa mortuoꝝ
ſed in ea etate ad q̄ xp̄m pueniſſe cognoui9·Scdo q̄ntū ad q̄ntitatē q̄=
rūt doc·Vtꝝ oēs reſurgent in eadē forma·⁊ r̄ndet ric·ꝙ non·ſꝫ qui
libet r̄ſurget in ea quantitate ⁊ menſura ſiue ſtatura q̄ vnicuiq̄ꝫ idi=
uiduo debebat̄ in termino mot9 p̄ficiēdi ſcd̄m natalē virtutem caloris

extendentes humidum ⁊ humidi ſuſcipientis extẽſionẽ· Si aũt ꝑ er-
rorem naẽ vl' ꝑ nimiã ſupabũdãciã materie eẽt indebit⁹ quãtitatis
exceſſus vl' diminucõ ſiue defectus diuĩa potẽcia ſupplebit vl' rẽſeca-
bit ꝑut plene ponit· Augnſ· li· xxii· de ci· dei· c· xv· Tercõ quãtũ ad d
formitatẽ q̃rit· Vtrꝝ corpa rẽſurgẽciũ cũ deformitatibus ſuis· Et q̃dã
arguũt ꝙ ſic· Prĩo q: cicatrices ſunt deformitates in corpore· ſed cor
pus xp̃i reſurrẽxit cũ cicatcibus vt patet· Jo· xx· ergo multoforcius re
ſurgent alia corpa cum ſuis deformitatibus Scdo arguũt q: aug⁹·
dic̃· xxii· de ci· dei· c· xvii· Qd mulieres in ſexu femieo rẽſurgẽt ſed fe-
mineus ſexus ẽ ex defectu naẽ ⁊ ꝑter eius intencionẽ q: ſicut dicit
Ariſ· in· xvi· de aĩalibus· Femĩa ẽ vir occaſionatus· i· ĩꝑfectus· ergo
aliq̃ deformitas erit in illis rẽſurgẽtibus Sed in cõtrariũ ẽ auctoritaſ
Auguſti· in ẽchĩ· d· Reſurgẽt corpa ſcõꝝ ſine vllo vicio ſeruata inte-
gritate nature Rñdẽt g° docto· theo· ꝙ ſicut accipi poteſt ex ſẽtẽcia
augu· xxii· de ci· dei· c· xix· Oĩs deformitas reducit vl' ad illã q̃ ẽ ex ꝑ
te coloris vl' ad illã q̃ ẽ ex ꝑte figure l' ad illã q̃ ẽ ex ꝑte dimĩucõiſ ꝑ-
ciũ· vl' ad illam q̃ ẽ ex parte ſupabundancie· Quocunq; mõ accipiat
deformitas nullo pacto erit in corporibus electorum · Corpora autẽ
damnatoꝝ rẽſurgẽt ſine deformitate q̃ ẽ ex ꝑte diminucionis parciũ
quia vt apl's dic̃· i· coꝝ· xv· Mortui rẽſurgẽt incorrupti· i· ſine dimiu-
cione ſcd̃m glo· Sed vtrꝝ rẽſurgãt ſine deformitatibuſ alijs dubiũ eſt
Et q̃dã dicũt ꝙ deformitates alie manebũt ĩ eis ad maiorẽ ꝯfuſionẽ
illoꝝ· Alij vero dicũt ꝙ reſurgẽt ſine ill' q: in reparacõne corpis re
ſurgẽtis magis attendetur naẽ perfectio q̃m ꝯdicio q̃ prius fuit· h
tñ auguſ· in enchĩ· r̃ inq̃t indeĩminatũ· d· ꝙ nos fatigare non dꝫ coꝝ
incerta hitu° vl' pulchritudo quoꝝ erit certa ⁊ ſempiterna damnacõ
Ad ꝑmũ ergo argu· rñdet aug⁹· xxii· de ci· dei· c· xx· ꝙ cicatrces ĩ cor
ꝑe xp̃i ⁊ in corꝑibus martirꝝ vt eciã tactũ eſt in ſermone p̃cedenti nõ
erũt ad deformitatẽ ſed ad dignitatẽ ⁊ decorem· Ad ſcd̃m ar· notan
dũ· ꝙ vt aug⁹ dic̃· xxii· de ci· dei· c· xvii· Aliqui voluerũt dicere ꝙ oẽſ
rẽſurgẽt in ſexu virili ꝑpt̃ verbũ apl̃i qui ait eph̃· iiii· Donec om̃eſ oc
curramus in virꝝ perfectũ· Et ſic̃ auguſ· exponit · Vir dr ibi nõ a ſe
xu ſed a virtute nõ corpis ſed mẽtis ꝑ quẽ modũ mulier ſancta vir ẽ
Et ſcd̃m h dicitur in pſal· Btũs vir q̃ non abijt ĩ ꝯſilio ⁊c̃· qd intelli
gi eẽ pt dr muliere Dñdũ ergo ꝙ ſic̃ viri rẽſurgẽt ĩ ſexu virili ſic mu
lieres ĩ feminieo quia h exigit naẽa indiuidui ⁊ ꝯgruit perfectiõi ſpe
ciei ⁊ erit occaſio laudandi ſapĩam dei· Et vt ait aug⁹ vbi ſupra Mẽ
bra femĩea nõ erũt accomodata veteri vſui ſed nouo decori quo ñ al-
liciaẽ aſpiciẽtes ꝯcupĩa q̃ nulla erit ſed dei laudeẽ ſapĩa atq; clemẽ
cia· Quãuis igiẽ mlier generet ꝑter ĩtẽcõnẽ naẽ ꝑticlaris· ẽ tam de
ĩtẽcõe naẽ vl'is q̃ vtrũq; ſexũ req̃rit ad ꝑfectõnẽ humanae ſpeciei nec
erit poſt reſurrectionẽ in illo ſexu ꝯfuſio q: ſicut dic̃ auguſ Nõ erit
ibi libido q̃ ꝯfuſionis cã eſt· Nam ꝑuſq; peccaſſent nudi erant ⁊ nõ
ꝯfundebanẽ vir ⁊ femĩa· Vnde nec poſt rẽſurrectõꝫ veſtibꝫ opus erit

Tercio videdũ ẽ q̃lr̃ mortui r̃ſurgẽt r̃ſpcũ finis ⁊ ad h̃ dici9 q2 vt ex pcedẽtibꝫ colligi pt̃ finiſ dãnatoꝝ erit vt cũ corpibꝫ eẽnalr̃ cruciẽt̃ fi-nis aũt electoꝝ erit vt cũ corpibꝫ ippetuũ letẽt ⁊ ꝯſolẽt Sꝫ dubiũ ĩ h̃ oriẽ Vtꝝ electoꝝ btitu° maior erit p9 iudiciũ q̃ꝫ añ ⁊ r̃ñdꝫ Ric-di·xlix·q2 maior erit extẽſiue eo q2 mõ nõ hñt niſi btitudĩeꝫ aĩe·tunc aũt erũt bñ ⁊ ĩ aia ⁊ ĩ corpe·Btitudo eẽ cuiuſlibꝫ aĩe erit maior ex-tẽſiue q2 nũc gaudꝫ de bono ppo·tũc aũt gaudebit ⁊ de ſuo ⁊ de cor-pis bono·Aliq̃ tñ dicũt q2 ñ erit maior itẽſiue·Sꝫ ꝯtra eos ẽ aucto-ritaꝫ mgr̃i·d·ĩ ſex·pacto iudi° ãpliorẽ gl̃iam ſue claritatis de9 mõ-ſtrabit electis·ñ q2 aĩa ſit recepta maiorẽ gl̃ie habitũ·ſꝫ q2 augebit̃ pfectio ſue natal' vtutis Quanto aũt pfectior ẽ natal' aĩe vi9 tãto cũ ẽq̃li adiutorio ſupnatali deũ clarius videt q2 aũt pfectior futura ſit p corpis reſũpcionẽ natural' aĩe vt9 Ric·pbat ſic·Quãto res hꝫ pfe-ctiorẽ eẽndi modũ tãto pfecti9 pt hr̃e ſue vtutis opacoꝫ·Sꝫ aĩa be-ata p ſui corpis reſũpcionẽ hẽbit pfectiorẽ eẽndi modũ q̃ꝫ mõ q2 oĩs ps hꝫ pfectiorẽ modũ eẽndi ĩ toto q̃ꝫ ſepata iõ hẽbit pfectiorẽ nata-lẽ vtutẽ q̃ꝫ modo·p·n aĩa recta ñ appetit natalr̃ hr̃e aliq̃d q° habi-to ñ fieret pfectior ſcd̃m modũ eẽndi nec ſcd̃m vtutẽ·ſed ſi cuiuſlibꝫ aĩe beate ẽ nãa recta ⁊ q̃libet natalr̃ appetit reſũpcionẽ corpis p-prii·g° p illã reſũpcionẽ q̃libet fiet pfectior ſcd̃m eẽndi modũ vl' ſe-cũdũ vtutẽ·Perfectiorẽ g° hẽbũt aĩe eẽndi modũ ⁊ vtutẽ p9 reaſſũp-cionẽ corpũ quã añ ⁊ ꝯſequẽs maiorẽ btitudĩnẽ·Qd aũt aĩa in cor-pe corruptibili ipfectiorẽ hẽat ſuã opacionẽ natalẽ q̃ꝫ ſepata h̃ eſt p accñs·ſ·rõe corruptibilitatiſ corpis·q2 vt dr̃·ſapie·ix·Corp9 quod corrũpit̃ aggrauat aĩaꝫ·Sꝫ vt dic̃ auguſ·xii·ſup geñ·vſus fnẽ·Cũ aĩa h̃ corp9 iã ñ aĩale ſꝫ p futurã ꝯmutacoꝫ ſpũalẽ recepit pfectum habebit nãe ſue modũ obediẽs ⁊ impãs viuificata ⁊ viuificãs tã in-effabili facilitate vt ſit ei gl̃ie qd fuit ſarcine·Erit itaqꝫ in illa gene-rali reſurrectione ſup admirãda leticia ⁊ iocũditas amicoꝝ dei q̃ ex affectu experient̃ q̃ꝫ fructuoſũ eſt ppter xp̃m quoſcũqꝫ ſubire laboreſ Econuerſo vero damnati miſeri ex pene acerbitate ꝯgnoſcent quãta eſt ſtulticia quanta demẽcia negligere aĩaꝫ ⁊ fouere corp9 ꝯtemne-re celũ ⁊ q̃rere mũdũ reſiſtere deo ⁊ ſeruire diabolo·Sollicite igitur puidendũ eſt ut ab ipſis ipiis ſepati p bona opa ⁊ vera pñiam annu-merari valeamus angelicis choris ordinibuſqꝫ ſanctorum collaudã-tes et benedicentes deum per immortalia ſeculorum ſecula·Amen·